

ЗБОРНИК
СРЕДЊОВЕКОВНИХ ЋИРИЛИЧКИХ
ПОВЕЉА И ПИСАМА
СРБИЈЕ, БОСНЕ И ДУБРОВНИКА

Књига I
1186-1321

ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ БЕОГРАД
Извори за српску историју књ. 9
Ћирилички извори књ. 1

ЗБОРНИК
СРЕДЊОВЕКОВНИХ ЋИРИЛИЧКИХ
ПОВЕЉА И ПИСАМА
СРБИЈЕ, БОСНЕ И ДУБРОВНИКА

књига I
1186 - 1321.

Приредили

Владимир Мошин, Сима Ћирковић, Душан Синдик

Редиговао
Душан Синдик

Београд
2011

ЗБОРНИК
СРЕДЊОВЕКОВНИХ ПИРИЛИЧКИХ
ПОВЕЉА И ПИСАМА
СРБИЈЕ, БОСНЕ И ДУБРОВНИКА
књига I
1186 - 1321.

Приредили: Владимир Мошин, Сима Ђирковић, Душан Синдик

Издавач
Историјски институт Београд

За издавача
др Срђан Рудић
директор Историјског института

Лектура
Мелита Живковић

Регистри
Душан Синдик

Секретар Редакционог одбора
Снежана Ристић

Припрема за штампу
Слободан Симић

Штампа
„Будућност“ А.Д.
Шумадијска 12, Нови Сад
stamparijabuducnost@sbb.rs

Тираж
500 примерака

ISBN 978-86-7743-090-0

Објављивање ове књиге финансијски је помогло
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ И НАУКЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
МИНИСТАРСТВО ВЕРА И ДИЈАСПОРЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Имп. бр. 1109993

САДРЖАЈ

Предговор	15
Уз ово издање	25
Скраћенице	27
Претходна издања	29
Литература	37
1. 1186. септембар 27. Уговор великог жупана Стефана Немање са Дубровчанима	45
2. 1189. август 23. Заклетва босанског бана Кулина дубровачком кнезу Крвашу	49
3. (1189?) Хрисовуља великог жупана Стефана Немање манастиру Св. Ђорђа код Скопља. Помен	53
4. 1190. јун 17. Заклетва дубровачког кнеза Крваша и хумског кнеза Мирослава	55
5. (1170-1190) Повеља хумског кнеза Стјепана Мирослава цркви Св. Петра и Павла на Лиму. Помен	59
6. (1183 - 1190) Хрисовуља великог жупана Стефана Немање манастиру Студеници	61
7. (1190-1194) Повеља великог жупана Стефана Немање Сплићанима	63
8. (1168-1194) Повеља великог жупана Стефана Немање манастиру Св. Богородице у Полимљу. Помен	65
9. (1198) Хрисовуља монаха Симеона, бившег великог жупана Стефана Немање, манастиру Хиландару	67
10. (1198) Опис међа између манастира Хиландара и Есфигмена	71
11. (1196-1199) Повеља великог жупана Стефана Немањића манастиру Св. Петра и Павла на Лиму. Помен	77

12.	(1199-1200; 1207-1208). септембар 24. Хрисовуља великог жупана Стефана Немањића манастиру Хиландару	79	25.	(После 1230) Хоризма бугарског цара Ивана Асена II Дубровчанима	123
13.	(1214-1217) Заклетва великог жупана Стефана Немањића Дубровчанима	85	26.	(1232. септембар 1 -1233. август 31) Повеља архиепископа Саве I манастиру Св. Николе на острву Врањини	125
14.	(1219-1220) Хрисовуља краља Стефана Првовенчаног и сина Стефана Радослава манастиру Жичи	89	27.	1234. фебруар 4. Повеља краља Стефана Радослава Дубровачкој општини	129
15.	(1221-1224?) Друга хрисовуља краља Стефана Првовенчаног и савладара краља Стефана Радослава манастиру Жичи	93	28.	(1214-1217; 1235) Заклетва хумског кнеза Андреја кнезу и Дубровачкој општини	131
16.	(1219-1220) Хрисовуља краља Стефана Првовенчаног и архиепископа Саве о оснивању епископија Српске православне цркве	97	29.	(1234. септембар - 1235. април) Заклетва дубровачког кнеза Жана Дандола краљу Стефану Владиславу	133
17.	(1219-1221) Хрисовуља краља Стефана Првовенчаног цркви Св. Богородице у Стону. Помен	99	30.	(1234 септембар - 1235. април) Заклетва краља Стефана Владислава кнезу и Дубровачкој општини	137
18.	(1217-1227) Хрисовуља краља Стефана Првовенчаног манастиру Св. Ђорђа код Скопља. Помен	101	31.	(1232-1235) Заклетва босанског бана Матеја Нинослава кнезу и Дубровачкој општини	139
19.	(1196-1227) Хрисовуља краља (или великог жупана) Стефана Првовенчаног манастиру Грачанице - Липљанској епископији. Помен	103	32.	(1235-1236) Заклетва босанског бана Матеја Нинослава кнезу и Дубровачкој општини	141
20.	(1217-1227) Хрисовуља краља Стефана Првовенчаног манастиру Св. Богородице у Бистрици у Полимљу. Помен	105	33.	1237. јун 23. Заклетва краља Стефана Владислава Сплићанима	143
21.	(После 1217-1227) Повеља краља Стефана Првовенчаног манастиру Св. Марије на острву Мљету	107	34.	(1234-1237?) август 22. Повеља краља Стефана Владислава манастиру Хиландару	147
22.	1227. април 11, индикт V (?) Повеља дикеја Мандуке манастиру Хиландару.	111	35.	(1238. јун - 1240. лето) Писмо краља Стефана Владислава кнезу и Дубровачкој општини	149
23.	(1228?) Уговор архиепископа Саве и светогорског протата о куповини земље за виноград у Кареји	113	36.	(1238. јун - 1240. лето) Писмо дубровачког кнеза и општине краљу Стефану Владиславу	151
24.	1230. јул 15. Повеља краља Стефана Радослава граду Котору	119	37.	1240. март 22. Заклетва босанског бана Матеја Нинослава кнезу и Дубровачкој општини	153
			38.	(1214-1241) Повеља хумског кнеза Андреја Трогиранима	157
			39.	(1235-1241) Повеља краља Стефана Владислава Дубровачкој општини	159

40.	(1241. септембар - 1242. август 31) Повеља краља Стефана Владислава манастиру Св. Николе на острву Врањини	161
41.	(1234-1243, пре августа) Хрисовуља краља Стефана Владислава манастиру Св. Богородице у Бистрици у Полимљу	165
42.	(1234-1243, пре августа) Хрисовуља краља Стефана Владислава манастиру Милешеви. Помен	169
43.	(1234 - 1243, пре августа) Повеља краља Стефана Владислава Которанима. Помен	171
44.	1243. август 14. Заклетва краља Стефана Уроша I дубровачком кнезу и општини	173
45.	(1243. август, после 14) Заклетва дубровачког кнеза и општине краљу Стефану Урошу I	175
46.	(1243. август, после 14) Заклетва дубровачког кнеза и општине краљу Стефану Урошу I	177
47.	1248. фебруар 11. Заклетва Одоље Преденића и Крајињана Дубровчанима и Дубровчана Одољи Преденићу и Крајињанима	179
48.	1249. март. Заклетва босанског бана Матеја Нинослава дубровачком кнезу и општини	181
49.	(1247-1249) Заклетва хумског кнеза Андреја дубровачком кнезу и општини	185
50.	(1252) август 13. Повеља краља Стефана Уроша I дубровачком кнезу и општини	187
51.	(1252. август - септембар) Наредба краља Стефана Уроша I властелину Грдоману Шуметићу. Помен	189
52.	(1252?) индикт X. Повеља Стефана Вукановића манастиру Морачи	191
53.	(око 1252) Писмо кнеза Ђуре Качића дубровачком кнезу и општини	193

54.	(1243-1253) Хрисовуља краља Стефана Уроша I цркви Св. Богородице у Стону	195
55.	1253. јун 15. Заклетва Дубровачке општине бугарском цару Михаилу Асену	199
56.	1254. мај 22. Заклетва Дубровачке општине хумском жупану Радославу	205
57.	1254. мај 22. Заклетва хумског жупана Радослава Дубровачкој општини	207
58.	1254. август 23. Заклетва краља Стефана Уроша I дубровачком кнезу и општини	211
59.	(1254. август) Заклетва дубровачког кнеза и општине краљу Стефану Урошу I	215
60.	(1252-1254) Писмо кнеза Чрномира дубровачком кнезу и властели	217
61.	(око 1255) Повеља краља Стефана Уроша I манастиру Св. Николе на острву Врањини. Помен	219
62.	(1258-1259) Хрисовуља краља Стефана Уроша I манастиру Хиландару. Помен	221
63.	(1258-1259) Хрисовуља краља Стефана Уроша I манастиру Св. Ђорђа код Скопља. Помен	223
64.	(око 1260) Хрисовуља краља Стефана Уроша I манастиру Св. апостола Петра и Павла на Лиму	225
65.	(око 1260) Повеља архиепископа Арсенија I манастиру Св. апостола Петра и Павла на Лиму	233
66.	(1265-1266) Писмо краља Стефана Уроша I дубровачком кнезу и општини	235
67.	(1267-1268) Заклетва краљице Јелене дубровачком архиепископу, кнезу и општини	237
68.	(1243-1276) Повеља краља Стефана Уроша I о припајању Кичавске цркве Богородичином манастиру у Бистрици	239

69.	(1244-1276) Повеља краља Стефана Уроша I манастиру Грачанице - Липљанској епископији. Помен	241
70.	(1250-1276) Повеља краља Стефана Уроша I и краљице Јелене барском властелину Жарети и његовим синовима Марину и Ловрети. Помен	243
71.	(1250-1276) Повеља краља Стефана Уроша I и краљице Јелене властелину (?). Ирици. Помен	245
72.	(1265-1276) Хрисовуља краља Стефана Уроша I манастиру Хиландару. Помен	247
73.	(1276-1277) Повеља краља Стефана Уроша I манастиру Св. Николе у Хвосну	249
74.	(1258-1277) Хрисовуља бугарског цара Константина Асена манастиру Св. Ђорђа код Скопља	253
75.	(око 1280) Повеља краљице Јелене манастиру Св. Николе на острву Врањини	259
76.	(1276) Уговор краља Стефана Драгутина са Дубровачком општином. Помен	263
77.	(1281) Повеља краља Стефана Драгутина дубровачком кнезу и општини	265
78.	(1276-1281) Хрисовуља краља Стефана Драгутина манастиру Хиландару	267
79.	(1277-1281) Повеља краља Стефана Драгутина дубровачким трговцима	271
80.	(1277-1281?) Повеља краља Стефана Драгутина дубровачким трговцима	273
81.	(1282) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина Дубровачкој општини	275
82.	(1282?) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Хиландару	277

83.	(1285, пре октобра 30) Писмо краља Стефана Уроша II Милутина Дубровачкој општини. Помен	281
84.	(1282-1285, друга половина 1284) Писмо краља Стефана Уроша II Милутина Твртку, жупану Попова поља	283
85.	(1289) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина граду Дубровнику	285
86.	(1289) Котража. Повеља краљице Јелене Дубровачкој општини	287
87.	(1282-1289) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина дубровачким трговцима	289
88.	1294. пре децембра 8. Писмо краља Стефана Уроша II Милутина трговцу Урсусу Перклузусу. Помен	291
89.	1299. јануар, индикт X. Хрисовуља византијског цара Андроника II Палеолога манастиру Хиландару	293
90.	(1299) Инвентар хиландарског архива	301
91.	1300. новембар. Попис имања (практик) манастира Хиландара у Струмској области	307
92.	1300. Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Св. Ђорђа код Скопља	315
93.	(око 1300) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Хиландару о келији Св. Петке у Тморанима	331
94.	(XIII век) Фрагментарни списак имена дубровачких становника	335
95.	(XIII век) Писмо Поповске општине кнезу и Дубровачкој општини	337
96.	(1276 - поч. XIV века) Повеља краљице Јелене властелину Ирици. Помен	339
97.	(1302) мај 8. Писмо дубровачких трговаца дубровачком кнезу	341

98. (1302) септембар 14. Врхлаб.
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина граду Дубровнику 343
99. 1300. (или 1302)
Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина
о оснивању хиландарског пирга на мору 349
100. (1303)
Писмо краља Стефана Уроша II Милутина Дубровачкој општини 353
101. (1300-1303)
Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина
хиландарском пиргу Хрусији. Помен 355
102. (1304. април)
Писмо краља Стефана Уроша II Милутина Дубровачкој општини 357
103. (1304. пре маја 18)
Писмо краљице Јелене
дубровачком кнезу Марину Бадуеру и општини 359
104. (1303-1304; после 1331)
Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина
манастиру Хиландару 361
105. (пре 1306)
Повеља краљице Јелене манастиру Св. Богородице ратачке. Помен 391
106. (1306) марта 15.
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина
манастиру Св. Богородице ратачке 393
107. (око 1307)
Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина
призренској епископији на Љевиши. Помен 401
108. (Пре 1308)
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина
и краљице Јелене о поклону жупе Грбаљ граду Котору. Помен 403
109. (1308)
Хрисовуља византијског цара Андроника II Палеолога
хиландарском пиргу Хрусији 405
110. (1276-1308)
Повеља краљице Јелене селу Затору код Котора 409
111. (1312. децембар 15 - 1313. март 6)
Признаница краља Стефана Уроша II Милутина
Дубровачкој општини 411

112. 1313. октобар, пре 29.
Писмо краља Стефана Уроша II Милутина
дубровачком кнезу и општини 413
113. (1300-1313)
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина
манастиру Трескавцу. Помен 415
114. (1276-1314)
Повеља краљице Јелене о селу Морјани. Помен 417
115. (1276-1314)
Повеља краљице Јелене браћи Жаретићима. Помен 419
116. (1276-1314)
Повеља краљице Јелене о оснивању
манастира Градца. Помен 421
117. (1282-1321, или 1314-1321)
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина
манастиру Св. Николе на острву Врањини 423
118. (1309-1314)
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина
манастиру Св. Николе на острву Врањини 427
119. (1314)
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина
цркви Св. Јоакима и Ане у манастиру Студеници. Помен 431
120. (1309-1316)
Повеља архиепископа Саве III
келији Св. Саве Јерусалимског у Кареји. Помен 433
121. (1313?-1316, пре јула 26)
Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина
хиландарском пиргу Хрусији 435
122. (1313?-1316, пре јула 26)
Повеља архиепископа Саве III хиландарском пиргу Хрусији 447
123. (1316, лето)
Повеља краља Стефана Уроша II Милутина
Андреји Ловретићу са браћом 451
124. (1313-1316; 1314)
Повеља бившег краља Стефана Драгутина или Стефана
Уроша III, сина краља Стефана Уроша II Милутина
дубровачким трговцима 453

125.	(1313-1316, пре марта 12) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Св. Стефана у Бањској	455
126.	(1316, пре марта 12) Хрисовуља бившег краља Стефана Драгутина манастиру Св. Стефана у Бањској	471
127.	(1317, после маја 12) Повеља архиепископа Никодима манастиру Св. Стефана у Бањској	473
128.	(1317, после маја 12 - 1321, пре октобра 29) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина и архиепископа Никодима о местима епископа и игумана.	477
129.	(1317, маја 12 - 1321, пре октобра 29) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина и архиепископа Никодима манастиру Хиландару. Помен	479
130.	(1318) пре новембра 4. Пуномоћје краља Стефана Уроша II Милутина скадарском епископу Стефану. Помен	481
131.	1317. септембар 1 - 1318. август 31, индикт I. Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина келији Св. Саве јерусалимског у Кареји	483
132.	(1319, пре августа 20) Писмо жупана Младена дубровачком кнезу и општини	489
133.	(1319, пре октобра 26) Писмо краља Стефана Уроша II Милутина дубровачком кнезу и општини	491
134.	(1319, пре октобра 26) Писмо краља Стефана Уроша II Милутина дубровачком кнезу и општини. Помен	493
135.	(1319, пре октобра 27) Писмо краља Стефана Уроша II Милутина дубровачком кнезу и општини	495
136.	(1321, пре октобра 27) Писмо краља Стефана Уроша II Милутина дубровачком кнезу и општини. Помен	497
137.	(1321, септембар 1 - 1321. октобар 29) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Грачаници	499

138.	(1282 - 1321, пре октобра 29) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Св. Марије на острву Мљету	505
139.	(1282 - 1321, пре октобра 29) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Св. арханђела Михаила и Гаврила у Јерусалиму. Помен	507
140.	(поч XIV в. - 1321, пре октобра 29) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина о одбеглим бољарима	509
141.	(1300 - 1321) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина протомајстору Георгију и браћи. Помен	511
142.	(1300 - 1321) Повеља краља Стефана Уроша II Милутина протопопу Прохору. Помен	513
143.	(1317 - 1321, пре октобра 29) Уговор краља Стефана Уроша II Милутина са сабором манастира Хиландара	515
144.	(1318 - 1321, пре октобра 29) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина цркви Св. апостола Петра и Павла - хумској епископији	519
145.	(пре 1321) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина цркви Св. Николе - дабарској епископији. Помен	523
146.	(1321-1322) Повеља архиепископа Никодима Карејској келији Св. Саве Јерусалимског	525
147.	(XV в.) Хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина о селишту Улијара	531
148.	(1224-1228?) Трећа жичка хрисовуља краља Стефана Првовенчаног	545
	Регистар личних имена	547
	Регистар географских назива	585
	Регистар појмова	611

ПРЕДГОВОР

Дугу историју откривања и објављивања средњовековних српских докумената исцрпно је изложио Станоје Станојевић у оквиру свога прегледа извора за планирано, али неостварено дело о историји српског народа.¹ На ту историју, која лежи у основи целокупног развоја српске историографије, подсећало је касније више аутора осветљавајући настанак појединих збирки извора као и неостварене планове², сагледавајући потребе српске историографије. Нема, дакле, потребе да се приликом представљања овог издања поново приказују појединачни и збирни доприноси постепеном проширивању фонда објављених средњовековних ћириличких докумената.

Истраживачи су се највише жалили на то што нема јединствене збирке извора за српску историју. Константин Јиречек је у предговору своје *Историје Срба* (1911) оцртао тешкоће историчара: „За српску историју недостаје »*Codex diplomaticus*«, нема регеста, нити има »*Fontes rerum serbicarum*«, шта више нема чак ни приручне књиге о изворима, нити историјске библиографије“³. Он се, као и други бројни истраживачи следећих генерација, морао сналазити са оним чиме се располагало. Извори су били разбацани у бројним публикацијама, често тешко приступачним. Издања су се веома разликовала, оцењивана су првенствено са гледишта тачности читања и репродукције текста, ваљаности атрибуције, исправности хронологије, оцено оригиналности и аутентичности. Временом се међу научницима усталило мишљење о поузданости и корисности појединих збирки докумената и све више наглашавала потреба да се дође до једне свеобухватне збирке која би одговорила савременим научним потребама. Крајем XIX и у првој половини XX века запажени су и неки фундаментални недостаци издања којима су се историчари морали служити: недостатак описа

¹ С. Станојевић, *Историја српског народа*, I, О изворима и историографији, Београд 1933.

² Овде се мисли првенствено на радове Шафарика, Кукуљевића-Сакциноског и Ковачевића. О томе в.: Павел Јозеф Шафарик, *Живот и дело*, Зборник радова са скупа у Матици српској, Филозофском факултету и Гимназији „Јован Јовановић Змај“ у Новом Саду 23-24. новембра 1995, Нови Сад 1996 (поводом двестагодишњице рођења).

- За основна обавештења о Кукуљевићу-Сакциноском в. *Енциклопедија српске историографије* 457-458 (А. Веселиновић) и нарочито о његовом раду на издавању српских средњовековних докумената В. Новак, *Насићанак и несићанак*, „*Monumenta serbica*“ и *Diplomatia I* Ивана Кукуљевића-Сакциноског, Глас САН 234, 7 (1959) 1-45. - О животу и раду Љ. Ковачевића основне податке в. у: *ЕСИ* 440-441 (Р. Михалчић) и А. Лолић, *Библиографија радова Љ. Ковачевића*, ИГ 1-2 (1977) 272-282. У неколико случајева овом приликом коришћени су сачувани табаци за необјављени Споменик XLIV, СКА где је требало да буду објављени средњовековне српске повеље из АХС.

³ Јиречек, *Историја Срба* I, с. VIII.

спољашњих обележја, палеографских особености, карактеристика писма, истрзање ћириличких делова из целине докумената насталих на другим језицима и писаних другим писмом.

Ипак није било сагласности о томе како треба издати будући корпус српских дипломатичких извора. У тридесетим годинама XX века било је издавача који су мислили да се могу издавати само ћирилички потписи са веома садржајног и значајног латинског документа! Модерно издање у складу са потребама науке најпре су добиле грчке повеље српских владара, које су у једном тому Академијиног Зборника за историју, језик и књижевност српског народа приредили Александар Соловјев и Владимир Мошин⁴. У Српској краљевској академији која се од оснивања бавила плановима за издавање извора, пришло се после тога конкретним мерама за припрему *Српског дипломатичког*. У мају 1938. академици Јован Радонић и Владимир Ђоровић, предложили су радно тело које се имало тиме позабавити. У њему су били предлагачи Јован Радонић и Владимир Ђоровић а затим уз њих и Филарет Гранић, Александар Соловјев и Владимир Мошин. По сведочењу Александра Соловјева до рата 1941. на том послу није ништа урађено.

Иницијатива је обновљена средином XX века, када је створена институционална подлога оснивањем Историјског института Српске академије наука (1947). Од самог почетка свога рада Институт је имао Секцију за проучавање средњег века и помоћних историјских наука. Већ у извештају о раду за 1948. годину, споменуто је да се на две седнице те Секције расправљало о издавању српског *дипломатичког*. Тада се није пришло конкретним мерама, осим одлуке да се у том послу сарађује са филолозима, који су у то време такође имали своје институте. Сарадња са Институтом за српски језик и Институтом за проучавање књижевности довела је 1950. до стварања плана о инвентарисању и описивању свих српских рукописа у тадашњој југословенској држави. Међутим, сарадња са Институтом за српски језик на припреми корпуса дипломатичких извора није се могла остварити због заузетости особља Института радом на великом речнику српског језика. Задатак је остао на историчарима, који су се посветили пословима из свога домена.

⁴ А. Соловјев и В. Мошин, *Грчке повеље српских владара*, СКА, Зборник за историју, језик и књижевност српског народа, Треће одељење, књ. VII, Београд 1936.

Значајан подстицај раду на дипломатичком корпусу дао је Александар Соловјев својим чланком *О употреби издавања српског дипломатичког*⁵. Највећи део је посветио приказу историјата објављивања дипломатичке грађе за српску историју, ослањајући се на Станоја Станојевића и продужавајући његов преглед. Други део посветио је критици издања Стојана Новаковића, Василија Корабљова и, нарочито Љубомира Стојановића, чија је збирка *Српске повеље и писма* (1929, и постхумно 1934) обухватила дубровачке ћирилске документе, најбројније међу јужнословенским дипломатичким изворима.

На критичком претресу новијих издања српске грађе, познавању рада на издавању извора у светској науци и на личном искуству као издавача извора, Соловјев је темељно своје препоруке сажете у десет тачака у завршном делу своје расправе. Сматрао је да искуство показује да такав задатак не треба да ради појединац, него одбор стручњака састављен од историчара и слависта. Истицао је потребу да се одреде хронолошке и географске границе. Налазио је да је прве лако утврдити, док се код омеђивања простора колебао допуштајући могућност да се издају посебни дипломатари по републикама „за Н. Р. Србију, за Н. Р. Босну и Херцеговину, за Н. Р. Црну Гору и за Н. Р. Македонију.“ Као алтернативу, и то као боље решење, помишљао је „остати при старом схватању и поверити Српској академији издавање јединственог дипломатара за све наше земље где је у средњем веку владала ћирилица без обзира на политичке границе између старих држава, које су се у средњем веку често помицале“. Питање о разграничењу и надлежностима имало је знатну тежину, све већу уколико се у југословенској федерацији политичка моћ премештала из центра у републике. Судбина бројних научних пројекатата зависила је од пређутне или јавне подршке институција или органа власти у чијим рукама је било финансирање и располагање кадровским потенцијалима.

Соловјев је препоручивао да документи у зборнику буду уоквирени критичким студијама о хронологији и аутентичности, да се дају детаљни описи и историјат документа, подаци о ранијим издањима и да зборнику буду

⁵ Историјски часопис IV (1955), прештампано: Стари српски архив 2.

приложена три индекса (лица, места, „ствари“). Ове препоруке биле су у извесном смислу опште мишљење, које су делили сви они који су окупљени око пројекта. Насупрот томе, друге две препоруке нису усвојене од самог почетка. Једна је била принципијелна и тражила је да се зборник не ограничи само на документе писане ћирилицом, него на сва акта „уколико она расветљавају нашу историју“; друга је била техничке природе и односила се на врсту слова, данас би се рекло „фонт“, којим би се документи штампали. Соловјев се залагао за грађанску ћирилицу каквом су у Русији одавно штампани извори, каквом је сам издао своју познату збирку, а противио се „масним словима“, тј. оној врсти писма која се угледала на стару штампу и писмо из рукописа.

О тезама Соловјева нису вођене дискусије, оне су у каснијим годинама, кад се пришло конкретним радовима или усвојене или заобиђене. Разумљиве су његове побуде као и побуде оних који су пројекат ограничавали на ћирилске документе. У периоду критичке историографије захтевало се ослањање на документе епохе која се проучава, садржина је постала важнија од свих формалних обележја, па и оних најосновнијих као што су језик и писмо. То би упућивало на јединствени зборник докумената. Ипак, и у трагању за документима и у њиховом представљању (приказивању) приоритет су имали ћирилички споменици, што је разумљиво кад се има у виду да су владарске повеље и акта владарских канцеларија писани тим писмом, да је оно служило у дипломатској преписци, да је употребљавано у пословном и приватном саобраћају. И кад је постало јасно да су српски владари у време царства и деспотовине имали и своје грчке и латинске канцеларије, то није смањило интересовање за документе оне основне најопштије и најдуготрајније, у којима је употребљавана ћирилица. Поделу изворне документације по језицима и груписање у посебне едиције подржавали су поред начелних и неки веома важни разлози практичне природе, пре свега, потреба за специјалним знањима и на страни приређивача и на страни корисника. Искуство је показало да је веома тешко доћи до зборника српских ћириличких докумената, а до зборника докумената на свим другим језицима и писмима било би вишеструко теже.

У сваком случају, кад су средином XX века настављени већ раније започети планови за издавање српског *дипломаћара* или *дипломаћарија*, како се неко време говорило, није се имао у виду корпус свих повеља и аката, који се односе на српске државе и владаре, него само оних писаних на српском језику и то ћирилицом. Такво усмерење институције и научника заинтересованих за пројекат нико није оспоравао. Ипак, у практичним плановима се дистанцирало од језичког изолационизма слависта XIX века, па се подразумевало да ће уз ћирилички акт бити по једнаким методским захтевима саопштене латинске, грчке или турске пропратне белешке или акти настали поводом српског документа и садржајно повезани са њим. Искорачење из језичких граница предвиђено је било и у вези са старим, средњовековним ћириличким актима сачуваним у преводу које је требало укључити у зборник.

Питање о словима којима ће се документи штампати било је споредно у поређењу са великим бројем других проблема који су успоравали припреме и отежавали рад. Најважније и најтеже је падало потпуно одсуство правила за издавање словенских докумената, таквих која би се могла упоредити са правилима која су важила приликом издавања латинских и грчких докумената. Расположива издања српских ћириличких докумената рефлектовала су се у две умногоме супротстављене оријентације. Док је А. Соловјев своју збирку *Одабрани споменици српског јара* (в.: Претходна издања) са знатним бројем необјављених ћириличких повеља, штампао грађанском ћирилицом, служећи се руским словима и разрешавао скраћенице, бројеве доносио арапским цифрама, употребљавао логички интерпункцију, Љ. Стојановић је *Српске повеље и писма* (в.: Претходна издања) приредио у духу традиције руских слависта са надредним знацима, неразрешеним скраћеницама, титлама лигатурама, интерпункцијом из рукописа итд.

Упрошћено речено једна оријентација је сведочила о настојању да се што је могуће тачније репродукује рукописна подлога, што мора довести до знатних разлика у издањима, у којима се одражавају разлике међу рукописима. Друга оријентација је имала у виду потребе оних који ће

издање користити; првенствени циљ је било (посредовање=) лакше коришћење садржине документа. Прву оријентацију су наступали пре свега филолози и лингвисти, другу историчари и правници.

Одсуство уједначених и општеприхваћених правила издавања отежавало је рад и обесхрабривало сараднике кад се приступило раду на дипломатару. У време првих приступа према за издавање српског *дипломатара* није било међу историчарима окупљеним око Историјског института опробаних стручњака у тој врсти послова. Од чланова Академијиног одбора из 1938, само је Владимир Мошин био активан, пошто је Александар Соловјев 1951. морао напустити земљу. Сасвим је разумљиво да се у таквим условима рад на дипломатару морао свести на прибранање грађе, снимака повеља њиховог описа, евидентирање ранијих издања, литературе о повељама итд. Како се у установама Србије налази само веома мали број средњовековних аката проистеклих из средњовековних српских државних и црквених канцеларија (једва десет), требало је обезбедити снимке и описе из других средишта и установа (која се налазе ван тадашњих државних граница). Државни архив у Дубровнику био је у то време приступачан, па су први радови годинама тамо обављани. Услови за истраживање у архивима светогорских манастира на оригиналима и за снимање повеља створени су тек у каснијим годинама XX века, тако да се у првом периоду морало ослонити на фонд снимака у Архиву САНУ и на фотографије којима су располагали тек поједини истраживачи.

Деценија 1950-1959, протекла је у припремним радовима које су обављали млади сарадници-почетници, који су се бавили истраживањима, радили на докторским дисертацијама итд. У један мах је 1954. године Научни савет Института одлучио да се формира Одбор за израду српског дипломатара. У извештајима из тих година спомиње се активност његовог члана Ивана Божића, који је касније играо значајну улогу у остваривању пројекта. У новембру 1961. донети су закључци о оживљавању рада на зборнику како би се прешло од припремних радова на приређивање публикације.

Рад је добио замах тек 1963, вероватно у вези са осамостаљивањем Института, непосреднијим надзором Министарства, повезивањем финансирања са програмима научних институција, као и ангажовањем стручног сарадника за историју средњег века. На два састанка у априлу и мају 1963, на којима су били окупљени медијевисти старије и млађе генерације, расправљало се о начину реализације. Образован је одбор у саставу: Никола Радојчић, Виктор Новак, Михаило Динић, Владимир Мошин, Ђорђе Сп. Радојчић, Иван Божић и Сима Ђирковић. Као саветник за филологију предложен је Петар Ђорђевић. Није усвојен предлог да се пре објављивања текстова докумената изда приручник, у коме би попут Регеста византијских царских повеља⁶, били дати подаци о повељама. Како је Владимир Мошин изразио спремност да са малим колективом од два или три сарадника приреди прву књигу дипломатара до 1330. године, за коју је имао припремљене основне податке, дискусија се усмерила на тражење личности сарадника. Усвојен је предлог директора Института Јорја Тадића да у радни одбор уђу Сима Ђирковић и Душан Синдик, који је претходне године примљен у Институт као стручни сарадник за рад на дипломатару. Од В. Мошина и сарадника се очекивало да Одбору поднесу списак повеља и план рада.

Непосредно затим В. Мошин са сарадницима је поднео предлог да у зборник уђу сва акта писана ћирилицом осим црквеноправних текстова (типичи и сл.), да се укључе преводи српских аката на грчки, латински, италијански, да се помени повеља које нису сачуване донесу у Уводу, али да не буду уврштени у редослед текстова. Предложено је даље, да се прва књига ограничи на период до краја владе краља Милутина, што би укључило око 100 повеља. У погледу начина издавања предлог је резимирао закључке ранијих дискусија и тражио да се изда албум факсимила повеља, да се штампа уобичајеним црквенословенским слогом, да се скраћенице разрешавају у загради а да се пајерок не претвара у слово за полуглас; да интерпункција буде савремена = логичка, да се употребљавају велика слова за властита и географска имена као и за одговарајућа *nomina sacra*, а да се штампају континуирано, да се у посебне ставове

⁶ Fr. Dölger, *Regesten der Kaiserurkunden des ostromischen Reiches von 565-1453*, I-V, München 1924-1960.

издвајају само адреса и потпис. Регест је по предлогу требало да се састоји од кратког садржаја, описа документа, прегледа ранијих издања и претреса питања о хронологији и аутентичности.

Уређивачки одбор је на седници 2. јула 1963, размотрио предложени план и одобрио га. Колебања је било у погледу начина разрешавања скраћеница. Закључено је да се знак за полуглас (ъ, ь), ако није наглашен титлом, неће додавати на крају речи, да се имена држава и области пишу великим словима, као и оне речи које је великим словом истицао средњовековни писар (Бог, Богородица, Владика = Бог, Писаније = Свето писмо, Страшни суд и др.) и да интерпункција буде логичка.

У току лета и јесени 1963, В. Мошин и сарадници радили су на снимцима и документацији у Београду и на оригиналима у Државном архиву у Дубровнику и Музеју на Цетињу (Врањинске повеље). Рукопис је довршен и предат Одбору који је за рецензенте одредио Виктора Новака, Ивана Божића и Петра Ђорђевића. Обимност рукописа и сложеност посла узели су много времена тако да је поступак рецензије завршен крајем 1965. године. Приређивачи су исправили грешке и недоследности у апарату и репродукцији текста, на шта је указано у рецензијама. Тиме се завршила колективна фаза у раду на дипломатару.

Остало је да Д. Синдик обави веома сложен и дуготрајан посао израде регистара. У току тога рада се више него раније пружала прилика за рад у Хиландару и другим светогорским манастирима, што је Синдик користио да би допунио описе, дорсалне белешке, податке о печатима, начину печатења итд. Повремено су одржаване консултације међу сарадницима кад би В. Мошин, који је живео у Скопљу (†1987), долазио у Београд. Рукопис је систематски употпуњаван подацима о повељама из зборника које су у међувремену биле предмет расправљања у научној литератури.

Рад на објављивању био је успорен и услед недостатака финансијских средстава и измењених приоритета у систему финансирања научног рада. Када се и у нашој средини афирмисао нови начин припреме за штампу, Д. Синдик се латио претешког задатка да цео рукопис и дотле

израђене регистре прекуца и смести у меморију рачунара како би се на тај начин избегло ручно слагање које би неминуно увећало број грешака. Тај посао је тражио много времена.

Од почетка радова у првој половини XX века у дискусијама се употребљавао радни термин *дипломајар*, ређе *дипломајариј*, како су уопште називани зборници повеља. Као наслов публикације тај термин није погодан, јер не наговештава садржину корпуса у коме ће у свим томовима поред диплома у ужем смислу, повеља судских аката и сл., бити знатан удео писама. Он ће, дакле, бити не само дипломатар него и епистолар. Садржина корпуса се верније и тачније карактерише навођењем и повеља и писама и земаља у којима су документи настали.

Сима М. Ђирковић

УЗ ОВО ИЗДАЊЕ

Скраћенице у документима разрешаване су тако што су слова под титлом стављена у обле () заграде, реконструисани делови текста у угласте [], а скраћенице без титли и слова изостављена грешком писара у ломљене - стреласте < > заграде.

У регистрима бројеви штампани масним словима (75) означавају редни број документа у овој збирци а бројеви штампани обично (2, 5, 7) означавају број реда у извору.

Приликом навођења претходних издања када се ради о документима без датума, означено је датирање приређивача, да би се истакли резултати новијих истраживања.

Они документи који су до нас дошли у више примерака, или су двојезични, штампани су сви, сем једног изузетка, вишестубачно ради лакшег уочавања правописних разлика и текстуалних одступања, све у циљу заузимања што правилнијег критичког става према сачуваним текстовима.

Приређивачи су се суочили са питањем разрешавања речи *ейиской*, која у документима насталим до 1321. ниједном није разрешена, него је увек писано *ѿмѣпѣ* или *ѿмѣпѣпѣ*. С друге стране наилази се на разрешен израз *пискоупик* и *архиепископѣ*. С обзиром на наведене чињенице одлучено је да се овде приређени текстови штампају према постојећим аналогним примерима временског периода обухваћеног овом књигом, тј. до 1321. год., при чему је узет у обзир поступак Ђ. Даничића у *Рјечнику*¹. - Посебно су обележавана слова *ѿ* и *ѿ* тамо где смо сматрали да за то постоје услови (бр. 147).

Пажњу свих претходних истраживача и приређивача старосрпских докумената одувек је привлачила словенско-српска канцеларија Дубровачке Општине (од 1415. Републике), а у вези с тим посебан нагласак стављан је на проблем тзв. анонимног писара 8 аката XIII века насталих у Дубровнику.

¹ Ђ. Даничић, *Речник из књижевних сјавина српских*, I-III, Београд 1863, (репринт 1975).

У протеклих 40 година у науци је уважаван резултат Јосипа Вране по којем је писар тих аката био пресбитер (поп) Паскал. Иако је тај резултат у овом издању прихваћен, ипак сматрамо за неопходно да поново укажемо на значајан рад Грегора Чremoшника, *Хирографи у српској дипломатији средњега века* (в. Лит.), из којег се види да је и сам Чremoшник помишљао на исту могућност, али је од тога одустао због остатка једног цртежа при крају реда пресечених слова на заклетви бана Матеја Нинoслава дубровачком кнезу и Општини 1240. године. Тај цртеж заиста може бити остатак горњег дела нечијег нотарског знака, али се по сачуваним деловима не може рећи да је то знак пресбитера Паскала.

Приређивачи овог Зборника дугују неизмерну захвалност на дугогодишњој незаборавној љубазној сарадњи на првом месту Државном архиву у Дубровнику, Музеју на Цетињу, братству манастира Хиландара, Рукописном одељењу Библиотеке Руске академије наука у Санкт Петербургу, Архиву Санктпетербуршког одељења Института за историју Русије Руске академије наука, Архиву Бугарске академије наука, Архиву САНУ, Византолошком институту САНУ, Народном музеју у Београду, Археографском одељењу Народне библиотеке Србије и Историјском институту у Београду, као носиоцу пројекта. Значајну помоћ у првој коректури и усаглашавању текста регистара пружио је студент Лука Кроња, а читавање грчких текстова у рачунар обавио је студент Милан Главашевић под руководством асистента Византолошког института САНУ Дејана Целебџића. Уочавајући значај овог рада, сарадници свих наведених институција примали су нас увек срдечно и са разумевањем и кад год је то било потребно пружали пријатељску руку помоћи, без чега рад на овом Зборнику не би био могућ.

Приређивачи

СКРАЋЕНИЦЕ

Anali	= Anali Historijskog instituta JAZU (=HAZU) u Dubrovniku.
ANUBiH	= Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
AfsIPh	= Archiv für slavische Philologie, Wien.
AXГ	= Архив манастира Хиландара, акта писана грчким језиком.
AXC	= Архив манастира Хиландара, акта писана српскословенским језиком.
БАН СПб	= Библиотека Российской академии наук, Отдел рукописей, Санкт Петербург.
ГЗМ	= GZM = Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
Глас	= Глас СКА = Глас САНУ = Глас Српске академије наука и уметности, Београд.
ГНЧ	= Годишњица Николе Чупића. Београд.
ГСКНД	= Гласник Скопског научног друштва, Скопље.
ГСУД	= Гласник Српског ученог друштва, Београд.
ДАД	= Državni arhiv u Dubrovniku.
ЕСИ	= Енциклопедија српске историографије, Београд 1997.
ЖМНП	= Журнал Министерства народного просвещения, Москва
ЗИН	= Љ. Стојановић, <i>Сѣтари српски записи и напѣиси</i> , 1 Београд 1982 ² , САНУ, НБС, МС Фототипска издања.
ЗРВИ	= Зборник радова Византолошког института САНУ, Београд.
ЗФЛ МС	= Зборник за филологију и лингвистику МС, Нови Сад.
ИГ	= Историјски гласник, Београд.
ИЗ	= Историјски записи, Подгорица.
ИЧ	= Историјски часопис, орган Историјског института, Београд.
JAZU	= Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb. (od 1991: HAZU)
ЛМС	= Летопис МС, Нови Сад
МС	= Матица српска, Нови Сад

У протеклих 40 година у науци је уважаван резултат Јосипа Врано по којем је писар тих аката био пресбитер (поп) Паскал. Иако је тај резултат у овом издању прихваћен, ипак сматрамо за неопходно да поново укажемо на значајан рад Грегора Чремошника, *Дирографи у српској дипломатији средњег века* (в. Лит.), из којег се види да је и сам Чремошник помињао на исту могућност, али је од тога одустао због остатка једног цртежа при крају реда пресечених слова на заклетви бана Матеја Нинослава дубровачком кнезу и Општини 1240. године. Тај цртеж заиста може бити остатак горњег дела нечијег нотарског знака, али се по сачуваним деловима не може рећи да је то знак пресбитера Паскала.

Приређивачи овог Зборника дугују неизмерну захвалност на дугогодишњој незаборавној љубазној сарадњи на првом месту Државном архиву у Дубровнику, Музеју на Цетињу, братству манастира Хиландара, Рукописном одељењу Библиотеке Руске академије наука у Санкт Петербургу, Архиву Санктпетербуршког одељења Института за историју Русије Руске академије наука, Архиву Бугарске академије наука, Архиву САНУ, Византолошком институту САНУ, Народног музеју у Београду, Археографском одељењу Народне библиотеке Србије и Историјском институту у Београду, као носиоцу пројекта. Значајну помоћ у првој коректури и усаглашавању текста регистара пружио је студент Лука Кроња, а учитавање грчких текстова у рачунар обавио је студент Милан Главашевић под руководством асистента Византолошког института САНУ Дејана Целебџића. Уочавајући значај овог рада, сарадници свих наведених институција примају су нас увек срдечно и са разумевањем и кад год је то било потребно пружали пријатељску руку помоћи, без чега рад на овом Зборнику не би био могућ.

Приређивачи

СКРАЋЕНИЦЕ

Anali	= Anali Historijskog instituta JAZU (=HAZU) u Dubrovniku.
ANUBiH	= Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
AfslPh	= Archiv für slavische Philologie, Wien.
AXГ	= Архив манастира Хиландара, акта писана грчким језиком.
AXC	= Архив манастира Хиландара, акта писана српскословенским језиком.
БАН СПБ	= Библиотека Российской академии наук, Отдел рукописей, Санкт Петербург.
ГЗМ	= GZM = Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
Глас	= Глас СКА = Глас САНУ = Глас Српске академије наука и уметности, Београд.
ГНЧ	= Годишњица Николе Чупића, Београд.
ГСКНД	= Гласник Скопског научног друштва, Скопје.
ГСУД	= Гласник Српског ученог друштва, Београд.
ДАД	= Državni arhiv u Dubrovniku.
ЕСИ	= Енциклопедија српске историографије, Београд 1997.
ЖМНП	= Журнал Министерства народного просвещения, Москва
ЗИН	= Љ. Стојановић, <i>Сјџари српски записи и најпјисци</i> , 1 Београд 1982 ² , САНУ, НБС, МС Фототипска издања.
ЗРВИ	= Зборник радова Византолошког института САНУ, Београд.
ЗФЛ МС	= Зборник за филологију и лингвистику МС, Нови Сад.
ИГ	= Историјски гласник, Београд.
ИЗ	= Историјски записи, Подгорица.
ИЧ	= Историјски часопис, орган Историјског института, Београд.
JAZU	= Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb. (od 1991: HAZU)
ЛМС	= Летопис МС, Нови Сад
МС	= Матица српска, Нови Сад

Народни музеј	= Фототека Народног музеја, Одељење за медијистику, Београд.
НБС	= Народна библиотека Србије, Археографско одељење, Фототека јужнословенских рукописа, Београд.
ПКЈИФ	= Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд.
Rad	= Rad JAZU, Zagreb.
Radovi	= Radovi Zavoda za slavensku filologiju, Zagreb.
РАН	= Русская академия наук, Москва
САНУ	= СКА = Српска академија наука и уметности, Београд. СКА, в. САНУ.
Споменик	= Споменик САНУ, Београд
ССА	= Стари српски архив, Београд
Хзб	= Хиландарски зборник САНУ, Београд.
Чтєня	= ЧИОДР = Чтєня в Императорскомъ Обществе истории и Древности Российскихъ при Московскомъ Университете, Москва

ПРЕТХОДНА ИЗДАЊА

- Аврамовић, *Описаніе* = Д. Аврамовић, *Описаніе древностей србски у Светой (Атонской) Гори с XIII литографираны таблица*, Београд 1847.
- Аврамовић, *Света Гора* = *Света Гора са стране вере, художества и повестнице описана Д. Аврамовићемъ живописцемъ*, Београд 1848.
- Архиепископ Данило II, *Животи* = Архиепископ Данило II, *Животи краљева и архиепископа српских*, ед. Ђ. Даничић, Београд 186.
- Баришић, *Први попис грчких аката* = Фр. Баришић, *Први попис грчких аката на старосрпском с краја XIII века у Хиландару*, Хзб 7 (1989) 27-57.
- М. Благојевић, Бранислав Живковић, *Грачаничка повеља*, ИГ 1-2 (1994) 106-110.
- Бобчевъ, *Паметници* = С. С. Бобчевъ, *Старобългарски правни паметници*, часть I, София 1903.
- Богдановић, *Задужбине* = Д. Богдановић, *Задужбине Косова*, Зборник радова, Призрен - Београд 1987, 323-325.
- С. Божанић, *Повеља краља Милутина барској породици Жаретић, лето 1316*, ССА 6 (2002), 11-17.
- Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* = G. Wenzel, *Arpadkori uj okmánytar, első kötet, Codex diplomaticus Arpadianus*, t. I-XI, Pest 1860-1874.
- Веркович, *Дарственная грамота* = С. Веркович, *Дарственная грамота короля Уроша II Милутина монастырю Грачанице*, Известія Императорской Академіи наукъ по отделенію русскаго языка и словесности VII, Санкт Петербург 1858, 139-145, 155-160.
- А. Веселиновић, *Оснивачка повеља краља Милутина за Хиландарски пирг на мору са Храмом Спасовим, 1302. године*, ССА 9 (2010) 19-24.
- Вујић, *Путешествије* = Јоакима Вунча славено-сербскаго списателя, *Путешествие по Сербии*, Будим 1828.
- Вукићевић, *Историја* = М. М. Вукићевић, *Историја српског народа*, Београд 1920.
- Вуксан, *Христовуљ краљице Јелене* = Д. Вуксан, *Христовуљ краљице Јелене*, Записи год. XI, књ XIX, 1938, св. 1-6, стр. 111.
- Глушац, *Повеље бана Матије Нинослава* = В. Глушац, *Повеље бана Матије Нинослава бана босанскога и народност његових поданика*, Бања Лука 1912.
- Григорович, *Очерк путешествия* = В. Григорович, *Очерк ученнаго путешествия по Европейской Турции*, Казань 1848, Москва 1877².

- Грујић, *Три хиландарске повеље* = Грујић, *Три хиландарске повеље*, Зборник за историју Лужне Србије и суседних области, Скопље 1939, 1-26.
- Живковић, *Грачаничка повеља* = Б. Живковић, *Грачаничка повеља*, изд. Св. Архиепископског синода Српске православне цркве, Београд 1992 (препис по калку, са фотографијом у боји).
- Živković, Bojanin, Petrović, *Selected charters* = Т. Živković, S. Bojanin, V. Petrović, *Selected charters of serbian rulers (XII-XV century) relating to the territory of Kosovo and Metohia I*, ed. Centre for Studies of Byzantine Civilization, Athens 2000.
- Живојиновић, *Акт архиепископа* = Д. Живојиновић, *Акт архиепископа Никодима за келију светог Саве Јерусалимског у Кареји, 1. септембар - 29. октобар 1321*, ССА 4 (2005) 23-50.
- Д. Живојиновић, *Интерполирана хрисовуља краља Милутина за карејску келију Светог Саве Јерусалимског, 1317/1318, индикт 4. (!)*, ССА 5 (2006), 11-41.
- Д. Живојиновић, *Повеља краља Милутина Хиландару, претходно приписивана његовом брату Драгутину, [око 1299]*, ССА 9 (2010), 3-17.
- Živojinović, Kravari, Giros, *Actes de Chilandar I* = М. Živojinović, V. Kravari, Ch. Giros, *Actes de Chilandar I, des origines à 1319*. Archives de l'Athos, fondées par Gabriel Millet et Paul Lemerle, publiées par Jacque Lefort sous la patronage de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres et de l'Académie d'Athènes, Paris 1998.
- Иванић, *На Косову* = Ив. Иванић, *На Косову*, Београд 1903, 62-68.
- Ивановъ, *Български старини* = Й. Ивановъ, *Български старини изъ Македония*, София 1931.
- Иљинскій, *Грамота бана Кулина* = Г. А. Иљинскій, *Грамота бана Кулина, опыт критическаго издания, с приложением фототипическаго снимка*, Памятники древней письменности и искусства CLXIV, Санкт-Петербург 1906.
- Иљинскій, *Грамота Йоана Асѣня II*, = Г. А. Иљинскій, *Грамота Йоана Асѣня II*, Известия Русскаго археологическаго института VII, в Константинополе, вып. 1 (1901) 25-39.
- Иљинскій, *Грамоты* = Г. А. Иљинскій, *Грамоты болгарскихъ царей*, Москва, 1911.
- Jagić, *Primjeri* = V. Jagić, *Primjeri starohervatskoga jezika iz glagolskih i ćirilskih književnih starinah sastavljeni za VII i VIII gimnazijalni razred*, Zagreb 1866.
- [Јагић], *Светостефански хрисовуљ* = В. Јагић, *Светостефански хрисовуљ краља Стефана Уроша II Милутина. Из старога Сараја изнесла на свијет на свијет Земалска влада за Босну и Херцеговину са 4 снимка*. Беч 1890, III-VII + 40.
- Јастребов, *Препис хрисовуља* = И. С. Јастребов, *Препис хрисовуља на Цетињу*, ГСУД 47 (1879), 219-231.
- Јиречек, *Спом. срп.* = К. Јиречек, *Споменици српски*, Споменик СКА XI (1892).
- Јиречек, *Уговор Стефана Првовјенчаного* = К. Јиречек, *Уговор Стефана Првовјенчаного са Дубровчанима из г. 1215-1219*, ГСУД 47 (1879) 304-311.
- Јовановић, *Студенички тилик* = Т. Јовановић, *Студенички тилик. Цароставник манастира Студенице*, Београд 1994, 146-149 (црквено-словенски и упоредни превод на савремени српски језик).

- Карано-Твртковић = Србскии споменици или старе рисовуљѣ, дипломе, повелѣ, и сношенія босански, сербски, херцеговачки, далматински и дубровачки кралѣва, царева, банова, деспота, кнезова, войвода и властелина. Издани на свѣтъ иждивеніемъ господара Ефрема Теод. Обреновића, предсѣдателя Совѣта Княж. Србскогъ. генераль-маіора и кавалѣра а сабрани трудомъ Павла Карано-Твртковића, свештеника рођеног на Тврткову брду Банѣлучке Наие у Босни близу града Јайца. Часть прва. У Београду у Типографіи Княжества Сербіе 1840.
- Каринскій, *Грамота* = Н. М. Каринскій, *Грамота короля Стефана Уроша 1265-1266 г.*, Петроград 1917, 3-9.
- Карскій, *Очерк* = Е. Е. Карскій, *Очерк славянской кирилловскій палеографіи*, Санкт-Петербург 1901.
- Карскій, *Славянская палеография* = Е. Е. Карскій, *Славянская кирилловская палеография*. Ленинград 1928; Москва 1979².
- Качановскій, *Грамота болгарскаго царя* = В. Качановскій, *Грамота болгарскаго царя Константина Асѣня Зографскому монастырю Св. великомученика Георгія (на Афоне)*, Вѣстникъ славянства III (1889) 108-117.
- Кланѣ, *Historia salonitana* = Н. Кланѣ, *Historia salonitana maior*, Београд 1967.
- Ковачевић, *Светостефански хрисовуљ* = Љ. Ковачевић, *Светостефански хрисовуљ, Споменик IV СКА* (1890).
- Korablev, *Actes de Chil. II* = Actes de l'Athos V, *Actes des Chilandar, Deuxième partie, Actes slaves*, ed par. B. Korablev, Византијскій временник 19, Петроград 1915, Приложение I; réimp. Amsterdam 1975.
- Kukuljević, *Dipl. zb.* = I. Kukuljević-Sakcinski, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Savoniae. Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske s Dalmacijom i Slavonijom I-II*, Zagreb 1874-1875.
- Kukuljević, *Regesta* = I. Kukuljević de Saccis (=Sakcinski), *Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII*, Zagrabiae 1896. (Прештампано из: Starine JAZU, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXVI, XXVII, XXVIII).
- Лавровъ, *Альбомъ* = *Энциклопедія славянской филологіи*. Изд. Отделения русскаго языка и словесности Императорской академіи наукъ подъ редакціей академика В. Ягича. Приложение къ вып. 4,1. Альбомъ снимковъ съ юго-славянскихъ рукописей болгарскаго и сербскаго письма П. А. Лаврова, Петроград 1916.
- Леонид, *Историческое описаніе* = Архимандритъ Леонидъ Кавелинъ, *Историческое описаніе сербской царской лавры Хиландаря и ея отношенія къ царствамъ сербскому и русскому*, Чтенія 4 (1867) 1-388. 1867 г., Кн. 4. Посебно: Москва 1868.
- Ljubić, *Listine* = S. Ljubić, *Listine o odnošajih južnoga Slavenstva i Mletačke Republike I-X*, 1868-1891.
- Ljubić, *Rukoviet* = S. Ljubić, *Rukoviet jugoslavenskih listina, A. Srbske listine*, Starine JAZU X (1878), 1-43.

- Миларашевић, *Жича* = (Г. Миларашевић), *Жича, манастир у Српској жичи измешћу 1190 и 1224 год.* ТМС II (1828) 9-22.
- Макушев, *Прилози* = В. Макушев, *Прилози српској историји XIV и XV века*, ГСУД 32 (1871) 164-208.
- Марјановић Душанић, *Повеља краља Милутина* = С. Марјановић-Душанић, *Повеља краља Милутина опатији Св. Марије Ратачке, 1306. март 15.* ССА I (2002) 13-29.
- Марковић, *Дукљанско-барска митрополија*, = И. Марковић, *Дукљанско-барска митрополија*, Загреб 1902.
- Марковић, *Византијске повеље* = М. Марковић, *Византијске повеље Дубровачког архива*, ЗРВИ I (1952) 205-262 + 14 сл. печата и повеља.
- Maschek, *Manuale del regno* = I. Maschek, *Manuale del regno di Dalmazia per l'anno 1875*, Zara 1871-1879, 165.
- Miklosich, *Homilia* = F. Miklosich, *Johanni Chrysostomi homilia in ramos palmarum*, Vindobonae 1845.
- Miklosich, *Mon. Serb.* = F. Miklosich, *Monumenta serbica spectantia historiam Serbiae, Bosnae, Ragusii*, Viennae 1858.
- Милојевић, *Путонис* = М. С. Милојевић, *Путонис дела праве Старе Србије*, Београд 1871.
- Мошин, *Акти братског сабора* = В. Мошин, *Акти братског сабора манастира Хиландара*, *Годишњак Скопског Филозофског факултета* IV, 4, 1939-1940, 173-203.
- Мошин, *Акти светогорских архива* = В. Мошин, *Акти из светогорских архива*, *Споменик ХСГ* (1939) 153-219.
- Мошин, *Палеографски албум* = В. Мошин, *Палеографски албум на јужнословенското писмо*, Скопје 1966.
- Новаковић, *Зак. спом.* = С. Новаковић, *Законски споменици српских држава средњег века*, Београд 1912.
- Новаковић, *Писмо св. Саве* = С. Новаковић, *Писмо светог Саве од 1193. г. или уговор којим је од Светогораца купио земљу за виноград хиландарски*, ГСУД XXV (1869) 305-310.
- Новаковић, *Повеља краља Милутина* = С. Новаковић, *Повеља краља Милутина манастиру ртачком*, ГСУД 20 (1866) 214-220.
- Новаковић, *Примери* = С. Новаковић, *Примери књижевности и језика старог и српско-славенског*, Београд 1904.
- Осамсто година = *Осамсто година од повеље Кулина бана*, Сарајево 1989.
- Павловић, *Грчаничка повеља* = М. Павловић, *Грчаничка повеља*, ГСкНД III (1928) 105-141.
- Petit, *Actes de Chil.* I = L. Petit, *Actes de l'Athos V, Actes de Chilandar, Première partie, Actes grecs*, ed. par L. Petit, Византијскиј временник 17, Санкт-Петербург 1911, приложение I; reimpr. Amsterdam 1975.
- Петковић, *Старине* = В. Петковић, *Старине, записи, натписи, листине*, Београд 1923.

- Петковић, *Дарственнији хрисовули 1313 г.* = К. Дмитријевић-Петковић, *Дарственнији хрисовули српског цара Стефана Уроша од 15 марта 1313 г.*, Записки Императорской академии наук, 3 (1863) 265-266.
- Петров, *Протосеаст Прибо* = П. Хр. Петров, *Протосеаст Прибо, бљгарски феодален владетел в Македония през пръвата половина на XIII в.*, Изследвания в чест на Марин С. Дринов, БАН, София 1960, 521-533.
- Поповић, *На Косову* = Ј. Поповић, *На Косову*, (по препису рашко - призренског митрополита Дионисија), Београд, 1927, 18-25.
- Порчић, *Писма немањичких владара дубровчанима о подизању светодмитарског дохотка, 1313, 1320, 1325, 1328. и 1346. године*, ССА 7 (2008), 11-26.
- Пуцић, *Спом. срп.* II = М. Пуцић, *Споменици српски II*, Београд 1862.
- Радичевић, *Старине* = Ф. Радичевић, *Старине*, год. II, св. XI, XII, Цетиње 1890.
- Радонић, *Дубровачка акта I* = Ј. Радонић, *Дубровачка акта и повеље I*, Београд 1934.
- Раковский, *Нѣколико рѣчи* = Г. С. Раковский, *Нѣколико рѣчи о Асеню прѣвому великому царю българскому и сыну му Асеню второму*, Бѣлград 1860.
- Rački, *Prilozi za sbirku* = F. Rački, *Prilozi za sbirku srbskih i bosanskih listina*, Rad JAZU I (1867) 124-163.
- Ружицић, *Три српске повеље* = Г. Ружицић, *Три старе српске повеље*, ЗФЛ МС IV-V (1960) 291-299.
- Синдик, *Из хиландарског архива* = Д. Синдик, *Из хиландарског архива. I. Запис на инвентару старог хиландарског архива*, Хзб 5, Београд 1983, 69-80.
- Синдик, *Студенички типик* = *Студенички типик. Цароставник манастира Студенице* (фототипско изд., приредила и поговор написала Н. Р. Синдик), Београд 1992.
- Smičiklas, *Dipl. zb.* = T. Smičiklas, *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije* II, III, IV, VIII, Zagreb 1904, 1905, 1906, 1910.
- Soloviev, *Un inventaire* = A. Soloviev, *Un inventaire de documents byzantins de Chilandar*, Annales de l'Institut Kondakov (Seminarium Kondakovianum) 10 (1938) Praha, 31-47.
- Соловјев, *Од. спом.* = А. Соловјев, *Одабрани споменици српског права*, Београд 1926.
- Соловјев, *Повеља краља Милутина* = А. Соловјев, *Повеља краља Милутина барској породици Жаретића*, Архив за арбанаску старину III, 1-2 (1926) 117-125.
- Соловјев, *Хиландарска повеља* = А. Соловјев, *Хиландарска повеља великог жупана Стефана (Првовенчаног) из године 1200-1202*, ПКЈИФ V (1925) 62-89.
- Спом. на Мак. = *Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија I*. Подготвиле: К. Илиевска, П. Миљковић-Пепек, В. Мошин, С. Николовска, Н. Ношпал-Никулска, К. Петров, Л. Славева, Т. Томоски, Архив на Македонија, Скопје 1975. II: *Македонија во рамките на меѓународните односи на Балканот во втората половина на XIII и првата половина на XIV век*. Подготвиле: Ј. Белчовски, К. Илиевска П. Хр. Илиевски, Р. Иљовски, В. Мошин, С. Николовска, Л. Славева, Скопје 1977.

- Срезневский, *Мысли* = И. И. Срезневский, *Мысли об истории русского языка*, Санкт-Петербург 1849.
- Срезневский, *Памятники* = И. И. Срезневский, *Памятники древней письменности южных славян*, Известия 2-го отд. Императорской академии наук I (1852), 293-301.
- Срезневский, *Сведения* = И. И. Срезневский, *Сведения и заметки о малоизвестных и неизвестных памятниках* XLVI, 143-144. Приложение к XXXIV тому Записок Императорской академии наук, № 4, Ст. Петербург 1880.
- Стефан Првовенчани, *Сабрани списи* = Стефан Првовенчани, *Сабрани списи*, (превод на савремени српски језик), приредила Љ. Јухас-Георгиевска, Београд 1988, са коментарима. Стефан Првовенчани, *Сабрана дела* = Стефан Првовенчани, *Сабрана дела*, предговор, превод дела и коментари Љ. Јухас - Георгиевска, издање на српскословенском Т. Јовановић, Београд 1999.
- Стојановић, *ЗИН* = Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи I*, Фототипска издања, књ. 1-6, Београд 1982-1988.
- Стојановић, *Пов. и писма I-1, I-2* = Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I-1; I-2*, Београд - Ср. Карловци 1929, 1934.
- Стојановић, *Слом. III* = Љ. Стојановић, *Стари српски хрисовуљи, акти, биографије, летописи, типичи, поменици, записи, и др.*, Споменик СКА III, Београд 1890.
- Студенички типик = в.: Синдик.
- Сырку, *Краткий отчет* = *Краткий отчет о занятиях за границей доцента П. А. Сырку в летние месяцы 1893 и 1894*, Известия РАН II № 5 1895, стр. СХСVIII.
- Тирол, *Србски споменицы*, = Д. Тирол, *Србски споменицы*, Голубица I, Београд 1839.
- Тодић, *Граница* = Б. Тодић, *Граница*, *Сликаство*, Београд 1988.
- Томовић, *Морфологија* = Г. Томовић, *Морфологија ћириличких натписа на Балкану*, Београд 1974.
- Тријић, *Повеља краља Милутина* = В. Тријић, *Повеља краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Светих апостола на Лиму*, ССА 4 (2005) 3-22.
- Трифунуовић, Бјелогрић, Брајовић, *Хиландарска повеља* = Ђ. Трифунуовић, В. Бјелогрић, И. Брајовић, *Хиландарска оснивачка повеља светоза Симеона и светоза Саве*, Осам векова Студенице, Зборник радова, Београд 1986, 49-60.
- Thallóczy - Aldássy, *Monumenta Hungariae historica. Diplomataria XXXIII*, Budapest 1907.
- Thallóczy, Jireček, Šufliay, *Acta Albaniae I* = Thallóczy, Jireček, Šufliay, *Acta et diplomata res Albaniae mediae aetatis illustrantia I*, Vindobonae 1913.
- Ћоровић, *Списи св. Саве* = В. Ћоровић, *Списи св. Саве*, Београд-С. Карловци 1928.
- Успенский, *Второе путешествие* = П. Успенский, *Второе путешествие по святой Горе Афонской*, Москва 1880.
- Успенский, *Материалы* = Т. И. Успенский, *Материалы для истории землевладения в XIV веке*, Одесса 1883. (Отисак из: Записки Новороссийского Университета).
- Фекете, *Учешће св. Саве* = Е. Фекете, *Учешће св. Саве или његових сарадника у изradi Жичке повеље*, ЗФЛ МС II (1959) 76-87.

- Флоринский, *Афонские акты* = Т. Флоринский, *Афонские акты и фотографические снимки с них в собраниях П. И. Севастьянова*, С. - Петербург 1880.
- Foretić, *Ugovor Dubrovnika* = V. Foretić, *Ugovor Dubrovnika sa srpskim velikim županom Stefanom Nemanjom i stara dubrovačka djedina*, Rad JAZU 283 (1951) 51-118.
- Харисијадес, *Повеља краља Уроша* = М. Харисијадес, *Повеља краља Уроша у Академији наука Украјине*, ЗФЛ МС XXIII/1 (1980) 67-72.
- Hurmuzaki - Densușianu, *Documente privitoare* = E. Hurmuzaki - Nic. Densușianu, *Documente privitoare la istoria Romanilor 1198 - 1459*, Bucuresti 1890, I-2, приредио Е. Kaluzniacki са преводом на латински.
- Чремошник, *Једини палимпсест* = Г. Чремошник, *Једини палимпсест српске књижевности средњег века*, Политика бр. 11484, од 24. маја 1940.
- Чремошник, *Канцелариски и нотарски списи* = Г. Чремошник, *Канцелариски и нотарски списи 1278-1301*, Београд 1932.
- Шафарик, *Грађа* = Ј. Шафарик, *Грађа за стару историју србску*, ГСУД 6 (1854), 179-189.
- Šafařík, *Památky* = P. J. Šafařík, *Památky dřevního písemnictví Jihoslovánův*, Praga 1873²;
- Šafařík, *Okázky* = P. J. Šafařík, *Okázky občanského písemnictví, listiny, psaní a nápisy; Zákonník cáře Štěpána Dušana; Krátké letopisy srbské. Druhý doplněk z pozůstalosti Šafaříkovy rozmnožený otisk*, Praha 1870².
- Шекуларац, *Врањинске повеље* = Б. Шекуларац, *Врањинске повеље XIII-XV вијека*, Титоград 1984.
- Шекуларац, *Дукљанско - зетске* = Б. Шекуларац, *Дукљанско - зетске повеље*, Титоград 1987.
- Шекуларац, *Каснији препис* = Б. Шекуларац, *Каснији препис фалсификоване повеље цара Душана Которској општини о поклону Грбља и манастира Св. Арханђела Михаила на Превлаци*, Историјски записи 3-4 (1981), 57-70.
- Šurmin-Bosanac, Čitanka = Čitanka iz književnih starina staroslovenskih, hrvatskih i srpskih za VII. i VIII. razred srednjih škola, složili Đ. Šurmin i S. Bosanac, Zagreb 1923⁵.

ЛИТЕРАТУРА

- Андреев, *Ватопедската грамота* = М. Андреев, *Ватопедската грамота и въпросите на българското феодално право*, София 1965.
- Andelić, *Srednjovjekovni pečati* = P. Andelić, *Srednjovjekovni pečati Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 1970.
- Babić, *Les croix* = G. Babić, *Les croix à cryptogrammes, peintes dans les églises serbes des XIIIe et XIVe siècles*, Byzance et Slaves, Etudes de Civilisation, Melanges Ivan Dujčev, Paris 1979, 1-13.
- Баласчев, *Същински* = Г. Баласчев, *Същински ли е хрисовулът от цар Константина Тиха (1258-1227)?*, Минало II/5-6 (1911), 178-187.
- Баришић, *Хронолошки проблеми* = Ф. Баришић, *Хронолошки проблеми око године Немањине смрти*, Хзб. 2 (1971), 31-58.
- Безобразов, *Патмоская* = П. Безобразов, *Патмоская писцовая книга*, Византийский временник VII (1900) 68-106.
- Белић, *Учешиће св. Саве* = А. Белић, *Учешиће св. Саве и његових ученика у стварању нове редакције српских ћирилских споменика*, Светосавски зборник I, Београд 1936, 210-276.
- Българската литература и книжнина = Българската литература и книжнина през XIII век, Под редакция на И. Божилов и С. Кожухаров, София 1987, 192-193.
- Благојевић, *Закон светога Симеона* = М. Благојевић, „Закон светога Симеона и светога Саве“, Сава Немањин - свети Сава. Историја и предање, САНУ, Београд 1979, 129-166.
- Благојевић, *Оброк* = М. Благојевић, *Оброк и приселица*, ИЧ XVIII (1971), 166-188.
- Бобчев, *Цар-Страцимировото писмо* = С. С. Бобчев, *Цар-Страцимировото писмо до Брашовяни*, Известия на Историческото дружество в София IV (1915), 74.
- Bogišić, *Pisani zakoni* = V. Bogišić, *Pisani zakoni na slavenskom Jugu I*, (bibliografski nacrt), Zagreb 1872.
- Божич, *Доходак царски*, = И. Божич, *Доходак царски*, Београд 1956.
- Божич, *Положај Зете* = И. Божич, *О положају Зете у држави Немањина*, ИГ 1-2 (1950) 97-122.
- Бубало, *Средњовековне повеље* = Ђ. Бубало, *Средњовековне повеље у архиву манастира Савине*, ИЧ XLIX (2002) 93-122.

- Бубнов, Лихачева, Покровская, *Пергаменные рукописи* = Н. Ю. Бубнов, О. П. Лихачева, В. Ф. Покровская, *Пергаменные рукописи Библиотеки Академии наук СССР. Описание русских и славянских рукописей XI-XVI веков*, Ленинград 1976.
- Викторовъ, *Собрание* = А. Викторов, *Собрание рукописей П. И. Севастьянова*, Москва 1881.
- Vrana, *Da li je sačuvan original* = J. Vrana, *Da li je sačuvan original isprave Kulina bana*, Radovi Staroslavenskog instituta 2, Zagreb 1955, 5-57.
- Vrana, *Koji je od triju* = J. Vrana, *Koji je od triju sačuvanih primjeraka originalna isprava Kulina bana?* Radovi zavoda za slavensku filologiju 4, Zagreb 1961, 73-86.
- Vrana, *Tko je pisao* = J. Vrana, *Tko je pisao najstarije ćirilске isprave*, Slovo 6-8, (1957) 311-334.
- Вукичевић, *Je ли био Мирослав* = Ђ. Вукичевић, *Je ли био Мирослав, кнез хумски, брат или синовац Немањин?* ЛМС 189 (1897) 1-28.
- Вуковић, *Српски јерарси в.*: Сава, епископ шумадијски.
- Вукомановић, *Летописъ* = А. Вукомановић, *Летописъ царемъ сръбскимъ*, ГСУД 11 (1859), 144-159.
- Вуловић, *Белешке* = С. Вуловић, *Белешке о архиепископу Никодиму*, Глас СКА 43 (1894).
- Голубинский, *Краткий очеркъ* = Е. Е. Голубинский, *Краткий очеркъ истории православныхъ церквей, болгарской, сербской и румынской или молдо-влашской*, Москва 1871.
- Горина, *К вопросу* = Л. Горина, *К вопросу о подлинности Виргинской грамоты*, Советское славяноведение, 5 (1965) 60-68.
- Грковић, *Имена* = М. Грковић, *Имена у Жичкој повељи*, Zbornik referata i materijala V jugoslovenske onomastičke konferencije, Pos. izd. AN BiH, LXX, Сарајево 1985, 217-220.
- Gruber, *O dukljansko-barskoj i dubrovačkoj nadbiskupiji* = D. Gruber, *O dukljansko-barskoj dubrovačkoj nadbiskupiji do polovice XIII stoljeća*, Vjesnik kl. Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva XV (1913) 104-146.
- Грујић, *Властелинство* = Р. Грујић, *Властелинство Светог Ђорђа код Скопља XI-XV века*, ГСкНД I/1 (1926) 45-77.
- Грујић, *Једна интерполација* = Р. Грујић, *Једна доцнија интерполација у повељи краља Владислава I, (1234-1242) за манастир Бистрицу у Полимљу* ГСкНД XIII (1934) 200-203.
- Грујић, *Царица Јелена* = Р. Грујић, *Царица Јелена и ћелија Св. Саве у Кареји*, ГСкНД XIV (1935) 43-57.
- Даскалова, Райкова, *Грамат* = А. Даскалова, М. Райкова, *Грамат* на българските царе. Увод, Текстова, Речник, Библиография, София 2005, 30.
- Deissmann, *Forschungen und Funde* = A. G. Deissmann, *Forschungen und Funde im Serai. Mit einem Verzeichnis der nichtislamischen Handschriften im Topkapu Serai zu Istanbul*, Berlin und Leipzig 1933.
- Динић, *Дубровачки трибути* = М. Динић, *Дубровачки трибути*, Глас СКА 168 (1935), 203-257.
- Динић, *Однос* = М. Динић, *Однос између краља Милутина и Драгутина*, ЗРВИ 3 (1955) 49-82.
- Динић, *Три повеље* = М. Динић, *Три повеље из исписа Ивана Лучића*, Зборник Филозофског факултета 3 (1955) 69-94.

- Дучић, Аписко-третињска властела = М. Дучић, *Хумско-требињска властела*, Београд 1967.
- Дучић, Из старта бугарска книжнина = Н. Дучић, *Из старта бугарска книжнина*, П. Книжевни и исторически паметици от Вторато бугарско царство, София 1944, 42-43, № 22.
- Дучић, Врањина = Н. Дучић, *Врањина у Зети и хрисовуље на Цетињу*, ГСУД 27 (1870), 164-192.
- Дучић, Морача = Н. Дучић, *Морача и Острог у Црној Гори*, ГСУД 43 (1876), 52-69.
- Dölger, Regesten = F. Dölger, *Regesten der Kaiserurkunden des oströmischen Reiches*, I-IV, München et Berlin, 1924-1960.
- Ђорђић, Историја = П. Ђорђић, *Историја српске ћирилице*, Београд 1971.
- Живојиновић, Хрисовуља Стефана Уроша II = Д. Живојиновић, *Хрисовуља Стефана Уроша II Милутина карејској келији светог Саве из 1317/1318. године и однос келија - манастир у светлу аделфата*, ПКИФ LXVIII-LXIX (2002-2003), 111-123.
- Живојиновић, Да ли је сачувана повеља = М. Живојиновић, *Да ли је сачувана повеља краља Драгутина Хиландару?* ЗРВИ 32 (1993) 129-136.
- Живојиновић, Даровања Уроша I = М. Живојиновић, *Даровања краља Уроша I манастиру Хиландару*, ЗРВИ 35 (1996) 213-219.
- Живојиновић, Аделфати у Византији = М. Живојиновић, *Аделфати у Византији и средњовековној Србији*, ЗРВИ 11 (1968) 241-270.
- Живојиновић, Документи о аделфатима = М. Живојиновић, *Документи о аделфатима за Карејску келију Светог Саве*, ЗРВИ 24-25 (1986) 385-396.
- Живојиновић, Најстарији периор = М. Живојиновић, *Најстарији периор манастира Хиландара и његови преписи*, Хзб 8 (1991) 7-17.
- Живојиновић, Хиландарски метох Здравик = М. Живојиновић, *Хиландарски метох Здравик и његови ранији поседници*, ЗРВИ 20 (1981) 85-98.
- Живојиновић, Хиландар и пирг у Хрусији = М. Живојиновић, *Хиландар и пирг у Хрусији*, Хзб 6 (1986) 59-82.
- Задужбине Косова, Зборник радова, Призрен - Београд 1987.
- Зафировић, Проналазак и два издања = С. Зафировић, *Проналазак и два једновремена издања повеље манастира Бањске*, Стремљења IV (1963) 76-83.
- Ивић, Стари српски печати = А. Ивић, *Стари српски печати и грбови*, Нови Сад 1910.
- Ивић, Српске старине у Цариграду = А. Ивић, *Српске старине у Цариграду*, Политика, бр. 6387, 4. фебруар 1926.
- Ивић, О Паскаловом препису = П. Ивић, *О Паскаловом препису повеље краља Уроша Дубровнику из 1254. године*, ЗФЛ МС XXIII /1 (1980) 73-76.
- Ивић - Јерковић, Правопис = П. Ивић и В. Јерковић, *Правопис српскохрватских ћирилских повеља XII и XIII века*, Нови Сад 1981.
- Иречек, Историја, = К. Иречек, *Историја на Българите*, София 1978.
- История на България = История на България. Том трети: Втора българска държава, одговорен редактор С. Лишев, София 1982, 175.

- Историја српског народа = *Историја српског народа I*, СКЗ, Београд 1981.
- Јанковић, Епископије = М. Јанковић, *Епископије и митрополије српске цркве у средњем веку*, Београд 1985.
- Јастребов, Тумачење = И. С. Јастребов, *Податци за историју српске цркве. Из путничког записника*, погл.: *Тумачење скраћених писмена*, Београд 1879.
- Jireček, Die mittelalterliche Kanzlei = K. Jireček, *Die mittelalterliche Kanzlei der Ragusaner II*, AfslPh XXVI (1906), 172-187.
- Јиречек, Историја Срба = К. Јиречек, *Историја Срба I*, Београд 1952².
- Јовићевић, Историја = А. Јовићевић, *Историја Мораче до 1820. године*, Браство 7 (1896), 215-248.
- Јовићевић, Опис = А. Јовићевић, *Опис манастира Мораче*, Просвјета II, Цетиње 1893.
- Kalužniacki, Einige = E. Kalužniacki, *Einige Berichtigungen zum Texte der Urkunde Asens II von Jahre 1230-1241*, AfslPh XI (1888) 623-624.
- Kalužniacki, Zur Textkritik = E. Kalužniacki, *Zur Textkritik der altserbischen Urkunden*, AfslPh XIII (1891), 68-93.
- Карский, Славянская палеография = Е. Е. Карский, *Славянская кирилловская палеография*, Ленинград 1928.
- Кисас, О времену = С. Кисас, *О времену склапања брака Стефана Радослава са Аном Комнином*, ЗРВИ 18 (1978) 131-139.
- Klaić, Mljetski falsifikati = N. Klaić, *Mljetski falsifikati*, Arhivski vjesnik 10 (1967) 185-234.
- Ковалевскиј, Црна Гора = Е. П. Ковалевскиј, *Црна Гора и словенске земље IV* (преведени списи), Санкт-Петербург 1879.
- Ковачевић, Белешке и натписи = Љ. Ковачевић, *Белешке и натписи*, Друга руковет, ГСУД 56 (1884), 327-360.
- Ковачевић, Неколико хронолошких исправака = Љ. Ковачевић, *Неколико хронолошких исправака у српској историји*, ГНЧ III (1879) 356-446.
- Кораћ, Повеља = Д. Кораћ, *Повеља краља Стефана Душана манастиру Свете Богородице у Тетову* ЗРВИ 23 (1984) 141-165.
- Кос, Дубровачко српски уговори = М. Кос, *Дубровачко - српски уговори до средине 13ог века*, Глас СКА 123, Београд 1927, 1-65.
- Ласкарис, Византиске принцезе = М. Ласкарис, *Византиске принцезе у средњовековној Србији*, Београд 1926.
- Ljubić, Ob odnošajih = S. Ljubić, *Ob odnošajih Dubrovačke sa Mletačkom republikom tja do godine 1358*, Rad JAZU 5 (1868), 44-122.
- Марковић, Православно монаштво = В. Марковић, *Православно монаштво и манастири у Србији*, Београд 1920.
- Медаковић, Савина = Д. Медаковић, *Манастир Савина*, Београд 1978.
- Мелцер, Павловић, Аћимовић, Жича = Б. Мелцер, А. Павловић, С. Аћимовић, *Манастир Жича, библиографија*, Краљево 1998, 4^о, с. 132.

- Мошин, *Акти братских сабора* = В. Мошин, *Акти братских сабора о адрифатима из XIV-XV века*, Богословље XIV (1939) 205-238.
- Мошин, *Белешке* = В. Мошин, *Белешке о Хиландарском практику*, Зборник у част проф. А. Беллића, Београд 1937, 251-261.
- Мошин, *Грамотиште* = В. Мошин, *Грамотиште на манастирот Св. Георги-Горе екопски*, у: *Спом. на Мат.* 1, 97-177.
- Mošin, *Das Datum* = V. Mošin, *Das Datum des Praktikon von Chilandar*, Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher XIV (1937-1938) 104-118.
- Mošin, *Les sceaux de St. Nemanja* = V. Mošin, *Les sceaux de Stephan Nemanja*, Actes de VIe congrès internationale des Etudes byzantines II, Paris 1951, 303-306.
- Мошин, *Повеља краља Владислава* = В. Мошин, *Повеља краља Владислава Богородичинам манастиру у Бистрици и златне буле краља Уроша*, ГСкНД XXI (1940), 21-32.
- Мошин, *Повеља краља Милутина* = В. Мошин, *Повеља краља Милутина Карејској ћелији 1318. године*, ГСкНД XIX (1938) 59-78.
- Мошин, *Повеља св. Саве* = В. Мошин, *Повеља св. Саве манастиру Св. Николе у Врањини*, Споменница поводом осамстогодишњице рођења св. Саве 1175-1975, Београд 1977, 79-116.
- Мошин, *Повеље краља Милутина* = В. Мошин, *Повеље краља Милутина, дипломатичка анализа*, ИЧ XVIII (1971) 53-86.
- Mošin, *Sankcija* = V. Mošin, *Sankcija u vizantijskoj i južnoslavenskoj ćirilskoj diplomaciji*, Anali III (1954) 27-52.
- Мошин, *Ћирилски рукописи* = В. Мошин, *Ћирилски рукописи Морачког манастира*, ИЗ XVII 3 (1960), 553-565.
- Мошин, *Уговор св. Саве* = В. Мошин, *Уговор св. Саве са светогорским протатом о земљи за виноград*, Гласник Државног музеја (=ГЗМ) 1(1946) 81-104.
- Мошин, *Српски печати* = В. Мошин, *Српски средњовековни печати? Уметнички преглед* 1 (1939) 6-11.
- Nani, *De duobus nummis* = В. Nani, *De duobus imperatorum Russiae nummis*, Venezia 1752.
- Окунев, *Морача*, = Окунев, *Морача, манастир в Черногории*, Byzantinoslavica VIII (1939-1946) 109-146, tab. VI.
- Острогорский, *Византийские писцовые книги* = Г. Острогорский, *Византийские писцовые книги*, Byzantinoslavica 9 (1948) 203-306. = Г. Острогорский, *Сабрана дела књ. 1, О византијском феудализму, Византијски практики*, Београд, 1969, 3-118.
- Павловић, *Примери* = М. Павловић, *Примери историског развитка српске ћирилице*, Београд 1956.
- Павловић, *Неколико питања* = И. Павловић, *Неколико хронолошких питања из српске историје*, ГСУД 48 (1880) 2.
- Павлович, *Система* = М. Павлович, *Система ударения Радоя дѣла писца грамоты бана Кулина*, Славянская филология II, Сборник статей, Москва 1958 (са фотографијом).

- Палаузовъ, *Письмо къ Редактору* = С. Н. Палаузовъ, *Письмо къ Редактору*, Известия 2-го отд. Имп. Академий наукъ II (1853) 109-111.
- Панченко, *Крестьянская собственность* = Б. Панченко, *Крестьянская собственность в Византии*, Известия Русского археологического института в Константинополе IX (1904) 212-223.
- Петров, *Към въпроса за автентичността на Виргинската грамота* = П. Петров, *Към въпроса за автентичността на Виргинската грамота и достоверността на съдържащите ѝ в нея сведения*, Годишник на Софийския университет „Климент Охридски“, Философско-исторически факултет LI-2 (1958), 169-255.
- Порчић, *Случај Урса Перклуза* = Н. Порчић, *Случај Урса Перклуза*, ИЧ 56 (2008), 371-387.
- Пурковић, *Кад је задана Грачаница* = М. Пурковић, *Прилози српској историји. 2. Кад је задана Грачаница?* ГСкНД XXI (1940) 162-166.
- Пурковић, *Српски епископи* = М. Пурковић, *Српски епископи и митрополити средњег века*, Хришћанско дело III, св. 4-6 (1937), 1-51.
- Rešetar, *Die Urkunde* = М. Rešetar, *Die Urkunde des bosnischen banus Kulin*, AfslPh XXIX (1907) 149-154.
- Rešetar, *Die ragusanischen Urkunden* = М. Rešetar, *Die ragusanischen Urkunden des XIII-XIV Jahrhunderts*, AfslPh XVI (1894), 321-368.
- Руvaraц, *Камичици* = И. Руvaraц, *Камичици - прилози за други зетски дом*, Просвјета, II, Цетиње 1893, 530-536, 645-646.
- Руvaraц, *Мирослав* = И. Руvaraц, *Мирослав, брат Стефана Немање, великог жупана српског*, ГНЧ X (1888) 65-68.
- Руvaraц, *О хумским епископима* = И. Руvaraц, *О хумским епископима и херцеговачким митрополитима*, Мостар 1901.
- Сава (Вуковић), *Српски јерарси* = Сава, епископ шумадијски, *Српски јерарси од деветог до двадесетог века*, Београд, Подгорица, Крагујевац 1996.
- Синдик, *Значај* = Д. Синдик, *Значај жичких хрисовуља за историју српског народа*, Повеља н.с. XXV (1995) 64-68;
- Синдик, *Једна или две* = Д. Синдик, *Једна или две жичке повеље*, ИЧ XIV-XV (1965) 309-315.
- Синдик, *Ко је аутор* = Д. Синдик, *Ко је аутор оснивачке повеље за манастир Св. Николе у Хвосну*, ИЧ XIX (1972) 67-77.
- Синдик, *О савладарству* = Д. Синдик, *О савладарству краља Стефана Радослава*, ИЧ XXXV (1986) 23-29.
- Синдик, *Печати поглавара* = Д. Синдик, *Печати поглавара Српске православне цркве у средњем веку*, Спаљивање моштију св. Саве 1594-1994, Зборник радова, Београд 1997, 217-221.
- Синдик, *Понтификал* = Д. Синдик, *Понтификал которске бискупије у Лењинграду*, ИЧ XXXI (1981) 53-66.
- Синдик, *Српска акта* = Д. Синдик, *Српска средњовековна акта у манастиру Хиландару*, Хзб 10 (1998) 9-134.

Синдик, *Српски печати* = Д. Синдик, *Српски средњовековни печати у манастиру Хиландару*, Зборник радова *Осам векова Хиландара. Историја, духовни живот, књижевност, уметност и архитектура*, Београд (2000), 229-237.

Славсва - Мошин, *Српски грамоти* = Д. Славсва - В. Мошин, *Српски грамоти од Душаново време*, Прилеп 1988.

Слијепчевић, *Хумско - херцеговачка епархија и епископи (митрополити) од 1219 до краја XIX века*, Богословље XIV (1940) 239-290.

Спремић, *Ратачка опатија* = М. Спремић, *Ратачка опатија код Бара*, Зборник Филозофског факултета VIII-1, Београд 1964, 191-215.

Станојевић, *Догађаји* = С. Станојевић, *Догађаји 1253 и 1254 год.*, Глас СКА 164 (1935) 191-198.

Станојевић, *Је ли био Мирослав* = С. Станојевић, *Је ли био Мирослав, кнез хумски, брат или синовац Немањин?* Бранково коло III (1897) 375-380.

Станојевић, *О изворима* = С. Станојевић, *Историја српског народа у средњем веку. I. Извори и историографија, књ. I. О изворима*, СКА, Београд, 1937.

Станојевић, *Свети Сава и независност* = С. Станојевић, *Свети Сава и независност српске цркве*, Глас СКА 161 (1934) 197-251.

Станојевић, *Српски епископи* = С. Станојевић, *Српски архиепископи од Саве II до Данила II (1263-1326)*, Глас СКА 153 (1933) 39-78.

Станојевић, *Студије* = С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици: I Инвокација*, Глас СКА XC (1912) 68-113; *II Интитулација*, Глас СКА XCII (1913) 110-162; *III Инскрипција*, Глас СКА CXII (1913) 163-199; *IV Салутација*, Глас СКА XCII (1913) 200-209; *V Арена - Проемиум*, Глас СКА XCIV (1914) 192-229; *VI Промулгација - Нотификација*, Глас СКА XCIV (1914) 230-262; *VII Интервенција - Петиција*, Глас СКА XCVI 1920, 1-38; *VIII Експозиција - Нарација*, Глас СКА XCVI (1920) 39-61; *IX Диспозиција*, Глас СКА XCVI (1920) 62-74; *X Санција*, Глас СКА C (1922) 1-48; *XI Короборација*, Глас СКА CVI (1923) 1-16; *XII Апрекација*, Глас СКА CVI (1923) 17-21; *XIII. Потпис*, Глас СКА CVI (1923) 22-49; *XIV Дијак, граматик, нотар, канцелар, номик, логотет*, Глас СКА CVI (1923) 50-96; *XV Сведоци*, Глас СКА CX (1924) 1-25; *XVI Печат*, Глас СКА CXXXII (1928) 1-26; *XVII Датирање*, Глас СКА CXXXII, (1928) 29-57; *XVIII Канцеларије*, Глас СКА CLVI (1933) 41-59; *XIX Наредба за писање повеља*, Глас СКА CLVI, 1933, 61-75; *XX Састављање повеља*, Глас СКА CLVII, 1933, 153-219; *XXI Писање повеља*, Глас СКА CLVII, 1933, 221-249; *XXII Називи повеља*, Глас СКА CLXI, 1934, 1-26; *XXIII Односи појединих момената при стварању и извршавању повеља*, Глас СКА CLXI (1934) 27-53; *XXIV Утврђивање аутентичности повеља*, Глас СКА CLXIX (1935) 1-14; *XXV О фалсификованим повељама*, Глас СКА CLXIX (1935) 14-48; *XXVI Историја повеља. Губљење. Уништавање. Чување. Архиви*, Глас СКА CLXIX (1935) 49-75; *XXVII Правна вредност повеља*, Глас СКА CLXIX (1935) 77-106; *XXVIII Српске повеље сачуване у преводу*, Глас СКА CLXIX (1935) 107-120.

Станојевић, *Хронологија борбе* = С. Станојевић, *Хронологија борбе између Стевана и Вукана*, Глас СКА 153 (1933), 91-101.

Томовић, *На Романи Луце* = Г. Томовић, *На Романи Луце*, ИЧ XLIV (1997-1998) 89-101.

Турилов, *Заметки* = А. А. Турилов, *Заметки о сербских грамотах XIV-XV вв., написанных книжным письмом: проблемы писцов, подлинности и датировки актов (из предварительных наблюдений)*, ССА 9 (2010), 193-216.

Ћирковић, *Биографија* = С. Ћирковић, *Биографија краља Милутина у Улијарској повељи*, Архиепископ Данило II и његово доба, Београд 1991, 53-68.

Ћирковић, *Народ Качића* = С. Ћирковић, *Народ Качића Јована Кинама* ЗРВИ 32 (1993) 19-34.

Ћирковић, *Српске Notitiae episcopatum* = С. Ћирковић, *Српске Notitiae episcopatum*, Споменица епископу шумадијском Сави. Зборник радова поводом 40. годишњице архијерејске службе др Саве (Вуковића), епископа епископа шумадијског, Нови Сад 2001, 199-208.

Ћирковић, *Студеничка повеља* = С. Ћирковић, *Студеничка повеља и студеничко властелинство*, Зборник Филозофског факултета XII-1, Београд 1974, 311-319.

Ћирковић, *Хрељин поклон* = С. Ћирковић, *Хрељин поклон Хиландару*, ЗРВИ 21 (1982) 103-117.

Ђоровић, *Др. М. Павловић, Грачаничка повеља*, (приказ у:) ПКЈИФ IX (1929) 256-259.

Ђоровић, *Питање о хронологији* = В. Ђоровић, *Питање о хронологији у делима св. Саве*, ГНЧ 40 (1940) 24-34.

Ђоровић, *Хиландарски адрфати* = В. Ђоровић, *Хиландарски адрфати за Кареју*, ПКЈИФ XVIII (1938) 334-341.

Успенский, *Слѣды писцовыхъ книгъ* = И. Успенский, *Слѣды писцовыхъ книгъ въ Византіи*, Журналъ Министерства народнаго просвѣщенія, ССXXXI (1884), 1-43, ССXXXII (1884), 335, ССXL (1885), 1-52.

Farlati, *Illyricum sacrum* = D. Farlati - J. Coleti, *Illyricum sacrum* VII, Venetia 1817.

Foretić, *Ugovor Dubrovnika* = V. Foretić, *Ugovor Dubrovnika sa srpskim velikim županom Stefanom Nemanjom i stara dubrovačka djedina*, Rad JAZU 283 (1951), 51-118.

Харисијадес, *Словенски рукописи* = М. Харисијадес, *Словенски рукописи у Библиотеци Сараја у Цариграду*, Старијар, Нова серија, књ. XV-XVI, (1964-1965), Београд 1966, 145-161.

Ћажкановић, *Über die Echtheit* = V. Čajkanović, *Über die Echtheit eines serbisch-byzantinischen Verlobungsringes*, Byzantinische Zeitschrift 19 (1910), 111-114.

Чремошник, *Једини палимпсест* = Г. Чремошник, *Једини палимпсест српске књижевности средњег века*, Политика бр. 11484, од 24. маја 1940.

Чремошник, *Оригинални документи* = Г. Чремошник, *Оригинални документи Јужно-словенских владара у Млетачком архиву*, Споменик СКА XCIII (1940), 121-132.

Čremošnik, *Bosanske i humske povelje* = G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje srednjega vijeka*, GZM III (1948), 103-144; IV-V (1949-1950), 105-200; VI (1951), 81-119; VII (1952), 273-336.

- Čremošnik, *Original* = G. Čremošnik, *Original povelje Kulina bana, GZM XII (1957) 193-213.*
 Čremošnik, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku* = G. Čremošnik, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku i sigilografiju južnih Slavena*, Sarajevo 1976.
 Чremoшник, *Студије из српске палеографије* = Г. Чremoшник, *Студије из српске палеографије и дипломатике*, ГСНД ХХI (1940) 1-19.
 Чremoшник, *Хирографи* = Г. Чremoшник, *Хирографи у српској дипломатици средњег века*, Чremoшник, *Филозофског факултета* 4 (1940) 207-210.
 Годушњак Скопског Филозофског факултета 4 (1940) 207-210.
 Шекуларац, *Врањинске повеље XIII-XV вијек* = Б. Шекуларац, *Врањинске повеље XIII-XV вијек*, Титоград 1984.
 Шекуларац, *Душњанско-зетске* = Б. Шекуларац, *Душњанско-зетске повеље*, Титоград 1987.
 Шекуларац, *Каснији препис* = Б. Шекуларац, *Каснији препис фалсификоване повеље цара Душана Которској општини о поклону Грбља и манастира Св. Арханђела Михаила на Превлаци*, ИЗ 3-4 (1981) 57-70.
 Šidak, „*Ecclesia Sclavoniae*“ = J. Šidak, „*Ecclesia Sclavoniae*“ i misija dominikanaca u Bosni, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zagrebu* III (1955), 11-40.
 Шишић, *Летопис* = Ф. Шишић, *Летопис попа Душјанина*, Београд - Загреб 1928.
 Шкриванић, *Жичко властелинство* = Г. Шкриванић, *Жичко епархијско властелинство*, ИЧ IV (1954) 149-172.

УГОВОР ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊЕ СА ДУБРОВЧАНИМА

1186. септембар 27.

Посланици српског великог жупана и представници Дубровачке општинске предају забораву сукобе и међусобно нанете штете, потврђују дубровачке границе, утврђују слободу трговине за обе стране. Дубровчани се уз то обавезују да рођивници великог жупана неће из Дубровника нападати српско земљиште.

Оригинал (**A**) на пергаменту ширине 227, дужине 230 мм, постављеном платном ширине 229, дужине 235 мм, у ДАД (LXXVI, Dipl. et acta, Беч, лат. исправе 187), написан је латински готичким курзивом у 19 редова, после којих следе ћирилички потписи великог жупана Стефана Немање и кнеза Мирослава у четири реда. Заједно са оригиналом чувају се и два преписа од којих је један (**B**) савремен оригиналу или нешто млађи, на пергаменту ширине 199, дужине 280 мм, написан у 22 реда и четири реда потписа, а други (**B**) рецентан. И оригинал и стари препис су у доњој половини на десној страни оштећени од трулежи. - Дипломатичка анализа: Кос, Дубровачко-српски уговори 1-10. - Фотографије: АИИ Ф IV 3/479.

Изд.: Miklosich, *Mon. Serb.* 1, № 3, (перест латинског текста и ћирилички потписи); Ljubić, *Listine* I, 11, № 17; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* VI, 165-166, № 105 (са прев. на мађ.); Срезневский, *Сведения* XLVI, 143-144; Kukuljević, *Dipl. Zb.* II, 137, № 184; Smičiklas, *Dipl. zb.* II, 201-202, № 196; Новаковић, *Зак. сјом.* 132-133; Соловјев, *Од. сјом.* 3-4, № 4; Стојановић, *Пов. и љисма* I-1, № 1 (само ћирилички потписи); Радонић, *Дубровачка акџа* I-1, 7-9, № V (са фотографијом примерка А); Foretić, *Ugovor Dubrovnikа*, 51-118, (са текстовима и фотографијама оригинала и старог преписа); Vrana, *Da li je sačuvan original*, 5-57 (доноси само факсимиле потписа на оригиналу и препису); Ђорђевић, *Историја*, 249-250, (сл. 20, факсимил потписа на оригиналу, сл. 21, факсимил потписа на препису).

† In no(m)i(n)e Patris et Filii et
Sp(irit)u(s) S(an)c(t)i. Amen. An(n)o eius-
de(m) incar(nationis) mil(lesimo) cen-
t(esimo) octog(esimo) sexto, indictio-
(n)e q(ui)nta, m(en)sis septembris die
s(an)c(t)or(um) Cosme |²et Damiani,
in ciuit(a)t(e) Ragusii, in curia d(omi)-
ni glo(rio)sissimi regis W. et d(omi)ni
Tribuni archiepi(scopi) in p(re)sentia
et Tassaligardi regis camerarii |³ac
Geruasii comitis cunctor(um)q(ue)
nobiliu(m) et pop(u)li uniu(er)si. Venit
Neudalus iupan(us) et Drusinna Semitia,
[Uidosi filius, ex parte] |⁴magni
iupani Nemanne et fratri(m)
eius comiti(s) Strazimiri et comi(ti)s
Miroslai, quor(um) locutio(n)es
audientes [archiepiscopus, camerarius]
|⁵comes cu(m) nobilib(us) et pop(u)lo
hoc ordine pace(m) fecerunt. Videlicet
ut o(mn)ia mala, que retro te(m)p(or)e
acta fuer(unt) int(er) Ragu-
seos et |⁶Sclauos p(ro) lite de uineis,
galeis, sagiteis, hominu(m), animal-
u(m) et o(mn)ium rer(um) ex utraque
parte usque ad diem istu(m) in pace
remane |⁷ant et nu(n)qua(m) rememo-
rent(ur) o(mn)i te(m)p(or)e, salua
tam(en) heredi(ta)te Raguseor(um),
quam antiq(uitus) possederunt ex avis
et proavis suis.

† In no(m)i(n)e Patris et Filii et
Sp(irit)u(s) S(an)c(t)i. Amen. Anno eius-
de(m) incar(nationis) mil(lesimo) cen-
t(esimo) octog(esimo) sexto indictio-
(n)e q(ui)nta, m(en)sis septembr(is) |²die
s(an)c(t)or(um) Cosme et Damiani,
in ciuit(a)t(e) Ragusii, in curia d(omi)-
ni glo(rio)sissimi regis W. et d(omi)ni
Tribuni archiepiscopi in pre |³sentia
et Tasaligardi regis camer(arii) ac
Geruasii comi(ti)s cunctor(um)q(ue)
nobiliu(m) et pop(u)li uniu(er)si. Venit
[N]eudalus i[u] |⁴pan(us) et Drusinna Se-
mitia, Uidosi fili(us) ex parte magni
iupani Neman(ne) et f(rat)r(u)m
ei(us) comi(ti)s Strazimiri et [comi-
tis] |⁵Miroslai, quor(um) locutio(n)es
audientes archiep(iscopu)s, cam(er)ari-
us, comes cu(m) nobilib(us) et pop(u)-
lo hoc ordine pacem fec(er)unt]. |⁶Vi-
delicet ut o(mn)ia mala, que retro te-
(m)p(or)e acta fuer(unt) int(er) Ragu-
seos et Scluos pro lite de uineis,
galeis, sagiteis [hominu(m)], |⁷animali-
u(m) et o(mn)iu(m) rer(um) ex utraq(ue)
parte usq(ue) ad die(m) istu(m) in pace
remanean(t) et nu(n)q(u)a(m) rememo-
rent(ur) o(mn)i te(m)p(or)e, salua
|⁸tam(en) heredit(a)t(e) Raguseor(um),
qua(m) antiq(uitus) posseder(unt) ex
pat(ri)b(us), ex auis et proavis suis et
pro se excepto locu(m) [.....]?
[...] |⁹in lege habende sunt posite.

Et q(uo)d se |⁶cure Ragusei p(er) to-
ta(m) t(er)ra(m) illor(um) no(m)i(n)a-
ti(m) portu(m) Narenti mercando, labo-
rando, pascendo et sua rep[osita] reci-
piendo et ligna |⁹incidendo (per)gant
sine ullo c(on)trario, sec(un)d(u)m an-
tiqua(m) co(n)suetudine(m) et sine
aliqua datione [decime que ex nouo
super] |¹⁰Raguseos posita fuit. Et ut uas
antiquu(m) de uineis tollat(ur), p(er)
quas an(te)a acceptu(m) fuit. Et q(uo)d
[solidos] nullo unqua(m) |¹¹te(m)p(or)e
sup(er) Raguseos queran(t) aut accipian(t)
sic(ut) p(er) ui(m)a retro te(m)p(o)re
acceper(unt) p(ro) nulla culpa quorum-
libet^b homin[um]. Item et] |¹²Sclai ut
aput^r Ragusium sin(t) salui et nullu(m)
malu(u)m sit eis a Raguseis p(er) t(e)-
r)ra(m) aut p(er) ma[re], et nullam
captionem habeant] sine iusti |¹³tia. Et
Sclai de Chelmunia ut p(er)
ciuit(a)t(em) ubi voluerin(t) eman(t).
Et quod [Ragusei.....]
|¹⁴queran(tur). Et q(uo)d pax p(ro) nul-
la re aut culpa aliquor(um) p(ro)-
ici possit p(er)petuo set (sic) quor(um) . .
.....
[fuerit per iustitiam] |¹⁵em(en)det(ur).
Insup(er) q(uo)d inimici illor(um) Ragu-
siu(m) stando illis et t(er)re eor(um)
no(n) offendan(t), et q(uo)d Raguseo-
r(um)[inimici in terra illorum stan]-
|¹⁶do Raguseis no(n) offendan(t).
Han(c) pace(m) cum mega iupano Ne-

Et q(uo)d secure Ragusei p(er) tota(m)
t(er)ra(m) illor(um) no(m)i(n)ati(m)
portu (sic) Narenti mercando, [la] |¹⁰bora-
ndo, pascendo, et sua reposita reci-
piendo (et) ligna i(n)cidendo p(er)gant
sine ullo co(n)trario, secundum an-
ti[quam con] |¹¹suetudine(m)
et ut tollatur decima qua ex nouo
sup(er) Raguseos posita fuit. Et [ut uas
antiquum] |¹²de uineis tollat(ur) p(er)
quas an(te)a acceptu(m) fuit. Et q(uo)d
solidos nullo unqua(m) te(m)p(or)e
sup(er) Ragu[seos querant aut] |¹³acci-
pian(t) sic(ut) p(er) ui(m) retro te(m)-
p(or)e acceper(unt) p(ro) nulla culpa
quorumlibet ho(m)i(n)u(m). Ite(m) et
Sclai [ut apud Ragusium sint] |¹⁴salui
et nullu(m) malu(m) sit eis a Raguse
is p(er) t(er)ra(m) aut p(er) mare, et
nulla(m) captio(n)e(m) habeant [sine
iustitia]. |¹⁵Et Sclai de Chelmunia ut
p(er) ciuitate(m) ubi uoluerint eman(t).
Et quod Raguse[i.....]
|¹⁶no(n) queran(t). Et q(uo)d pax p(ro)
nulla re aut culpa aliquor(um) homi-
(n)u(m) p(ro)ici possit p(er)petuo [set
quorum]
|¹⁷fuerit p(er) iustitia(m) em(en)det(ur).
Insuper q(uo)d inimici illor(um) Ragu-
siu(m) stando illis [et terre eorum
non offendant, et quod] |¹⁸Raguseo-
r(um) inimici in t(er)ra illoru(m) stan-
do Raguseis no(n) offendan(t). [Hanc
pacem cum mega iupano Nemanna]

m(anna), Straz(imiro), Miroslauo, nos
Ragusei [tecimus et heredibus eorum]
[¹ et t(er)ra illor(um) ut p(er)enne fir-
ma p(er)maneat omni te(m)p(or)e,
salua tam(en) iussio(n)e et ordinatio-
(n)e atq(ue) fidelit(at)e domini nostri
glo] | ¹⁶glosissimi regis. Et nos
Ragus(en) ut nullu(m) q(ui)d quera-
m(us) a mega iupano et ei(us) fr(at)ri-
b(us) sine ratione. Sic [nos Deus
adiu] | ¹⁹uet et h(ec) s(an)c(t)a patrocini-
a atq(ue) D(e)i euang(e)lia et crux
s(an)c(t)a hoc q(uo)d hic scriptu(m)
e(st) tene(re). Am(en).

† Тѣхъ вели жѣнанъ кльнъ се
и подьписахъ

²²† Тѣхъ кнезь Мирославъ ²³кльнъ се и
подьписахъ

| ¹⁸Strazimiro, Miroslauo, nos Ragusei-
fecim(us) et heredib(us) eor(um) et
[terra illorum ut perenne firma
permaneat omni] | ²⁰te(m)p(or)e,
salua tam(en) iussio(n)e et ordinatio-
(n)e atq(ue) fidelit(at)t(e) d(omi)ni
n(ost)ri gloriosissimi re[gis. Et nos
Ragusei ut] | ²¹nullu(m) quid quera-
m(us) a mega iupano et f(rat)rib(us)
ei(us) sine ratio(n)e. Sic nos [Deus
adiuuet] | ²²et s(an)c(t)a patrocini-
a et crux s(an)c(t)a hoc quod
scriptu(m) e(st) tene(re). Am(en).

| Тѣхъ ве²¹ли жѣнанъ кльнъ се
и подь²⁴писахъ

²²† Тѣхъ кнезь Мирославъ | кль²⁶нь се и
подьписахъ

¹ Радонић, *Дубровачка акѣа* I, прочитао је ово место као: *prius retro tempore*, што је плеоназам.

² Између речи *supra* и *quorumlibet* Радонић је убацио *adinuenta*, што по мишљењу Форетића нема смисла.

³ Смичкилас је читао: *a parte*; Новаковић и Радонић: *aperte*. Ми смо прихватили читање Форетића *aput*.

ЗАКЛЕТВА БОСАНСКОГ БАНА КУЛИНА ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ КРВАШУ

1189. август 29.

*Бан Кулин обећава кнезу Крвашу и дубровачким грађанима мир и пријатељство
и дозвољава им слободну трговину у Босни.*

Оригинал (А) на пергаменту неправилног облика, ширине 100-102, дужине 293 мм у Рукописном одељењу Библиотеке Руске академије наука у Санкт-Петербургу, XXXIII/ № 8, Каталог Российской Академии 4.5.6. На полеђини запис: Из рукописей 1 отделения Библиотеки I. Академии наук (№ 8), а у каталогу: Древнейший датированный памятник сербского письма. Текст је написан у 12 редова латинског текста, курзивом и 20 редова српскословенског текста, полууставом. Испод текста остало је 65-70 мм празног простора. Чува се под стаклом, али се види да је био савијен. Постоје и два преписа у ДАД под сигнатуром LXXVI, Dipl. et acta, лат. исправе, Беч 189: старији (Б), на неправилно сеченом пергаменту, ширине при врху 120, средина 130, најшири део 140, при дну 75 мм, дужине 247 мм, са латинским текстом написаним готичким курзивом у седам редова и српскословенским текстом, ћирилицом у 23 реда, и млађи (В), на пергаменту неправилног облика, ширине у средини 132, дужине 229 мм, написан латински, готичким курзивом у девет редова, а српско-словенски ћирилицом у 25 редова. Опис: Чермошник, *Босанске и хумске љовеле*, 104-114; Бубинов, Лихачева, Покровская, *Пергаментные рукописи*, 16. - Фотокопије примерака Б и В у АИИ, Ф. IV, 3/473, Ф. IV, 3/474.

Изд.: (примерак А): Тирол, *Србски споменици*, 259-261; Карано-Твртковић, *Србски споменици* 1-2, № 1; Срезневский, *Мысли* 344; Šafarik, *Památky*, 2-3, № 4; (1851, 1870²); Jagić, *Primjeri*, 133-134 (са речником); Карский, *Очерк славянской палеографии*, 358; Ильинский, *Грамота бана Кулина*; Новаковић, *Зак. сѣом*, 134; Šurmin - Bosanac, *Čitanika*, 146-147; Соловјев

Од. сѣом. 5, № 6; Карский, Славянская палеография, 336-337; Стојановић, Пов. и писма 1-2, № 3 (са варијантама примерка **В**). Факсимил доносе и : Павлович, Система ударения Радоя дѣяка писца грамоты бана Кулина, Славянская филология II, Сборник статей, Москва 1958, 79-95 (само фотографија)*.

(Примерак **Б**): Miklosich, Mon. serb. 1-2, № 4 (само ћир.); Wenzel, Cod. dipl. Arpad. 6, 349-350, № 217; Ljubić, Listine III, 388, № 2 (у додатку само лат.); Bogišić, Pisani zakoni I, 71 (извод, само ћир.); Kukuljević, Dipl. z h. II, 152-153, № 203; Новаковић, Примери 3, 101 (само ћир.); Smičiklas, Dipl. z h. II, 237 № 221 (само ћир.). В. и: Лит. под: Споменица.

Лит.: Иљинский, Грамота бана Кулина (в. изд.): Rešetar, Die Urkunde, 149-154; Станојевић, Сјудије, I Инвокација, 87; Кос, Дубровачко-српски уџовори, 47, (коментар и изд. примерка **А**); Белић, Учесће св. Саве, 210-276; Čremošnik, Bosanske i humske povelje, 104-114; Vrana, Da li je sačuvan original, 5-57, (са фотографијама сва три примерка); Павловић, Примери историјског развијања српскохрватског језика, Београд 1956, 74; Čremošnik, Original, 193-213+2 фот; Павлович, Система ударения Радоя дѣяка, (в. изд.): Vrana, Koji je od triju, 73-86; Ђорђевић, Историја, 65; Ивић - Јерковић, Правойис; Споменица: Осамсто година од њовеље Кулина бана, Сарајево 1989 (са фотографијама сва три примерка и одговарајућим студијама).

У науци постоје опречна мишљења о томе који је од сачувана три примерка ове исправе оригинал. До 1955. године сматрало се да је оригинал онај примерак који се чува у Санкт Петербургу. Те године у расправи *Da li je sačuvan original ...*, Врана је објавио мишљење по којем оригинал овог акта није сачуван, него су сва три примерка само концепт и млађи преписи. То је подстакло Чремошника да преиспита своје раније ставове (Босанске и хумске њовеље). Он је дошао до закључка да је оригинал онај примерак (**В**) који се сматрао за млађи препис. Резултате в.: Чремошник, Оригинал њовеље. То мишљење је прихватио и Мошин када је припреман рукопис ове књиге, 1963. год. У међувремену је Врана поново расправљао о исправи бана Кулина и своје резултате објавио под насловом: *Koji je od triju...* где је дошао до закључка да је оригинал или првобитни концепт санктпетербуршки примерак. Његове резултате прихватили су: Павловић, (в. Лит.), Ивић и Јерковић (в. Лит.) и сви сарадници у Споменици *Осамсто година* (вид.). Ђорђевић (в. Лит.) определио се за Чремошниково мишљење. Овде је прихваћено мишљење филолога који су се определили за образложења Вране, с тим што се текстови сва три примерка доносе упоредо у намери да се олакша уочавање различитости и особености сваког примерка посебно.

Кос и вероватно по њему Чремошник, наводе факсимил у: Вукићевић, Историја српског народа, 82, што нисмо могли да верификујемо.

А

†In no(m)i(n)e Pat(ri)s
et Filii et Sp(iritu)s
s(an)c(t)i. Am(en). Ego
ban(us) |²Culin(us) Bosne
iuro comiti Geruasio
et o(mn)ib(us) |³Ragu-
seis rectu(m) amicu(m)
fore p(er)petuo et rec-
ta(m) |⁴uob(is)cu(m) pa-
ce(m)
manutene(re) et amici-
tia(m) uera(m) et |⁵o(m-
ne)s Raguseos p(er) to-
ta(m) t(er)ra(m) n(ost)-
ra(m) ambulantes
|⁶moercantes seu habita-
ntes u(e)l transeu-
ntes |⁷recta fide et co(n)-
scientia uera recipe(re)

absq(ue) |⁸ulla datio(n)e
nisi q(ui)s sua(m) p(er)
uolunt(a)t(em) mi(hi)
donu(m) |⁹dare uoluerit, et
aput nos du(m) fuerint

|¹⁰manutene(re) et co(n)-
si-

liu(m) eis p(re)bere ut
n(ost)re p(er)sone |¹¹ad
n(ost)r(um) posse ab-
sq(ue) fraude et malo
ingenio. |¹²Sic me D(eu)s
adiuet et h(ec) s(an)-
c(t)a III^{or} Euang(e)lia.

Б

†In no(m)i(n)e Pat(ri)s
et Filii et Sp(iritu)s
s(an)c(t)i. Am(en). Ego
ban(us) Culin(us) Bosne
iuro co(m)iti Cer²uasio !
et o(mn)ib(us) Ragu-
seis rectu(m) amicu(m)
fore p(er)petuo et rec-
ta(m) uob(is)cu(m) pa-
cem
|³manutene(re) et amici-
tia(m) uera(m) et o(m-
ne)s Raguseos p(er) to-
ta(m) t(er)ra(m) n(ost)-
ra(m) a(m)bula(n)tes
|⁴merca(n)tes seu habita-
(n)tes u(e)l t(r)anseu-
(n)tes recta fide et c(on)-
scie(n)tia u(er)a recipe-
(re)

|⁵absq(ue) ulla datio(n)e
nisi q(ui)s sua(m) p(er)
uolu(n)tate(m) mi(hi)
donum dare uoluerit, et
ap(u)d |⁶nos du(m) fue-
ri(n)t

manutene(re) et c(on)si-

liu(m) eis p(re)b(e)re ut
n(ost)re p(er)sone ad
n(ost)r(um) posse ab-
sq(ue) |⁷fraude et malo
i(n)genio. Sic me D(eu)s
adiuet et h(ec) s(an)-
c(t)a D(e)i III^{or} Eu-
a(n)g(e)lia.

В

†In no(m)i(n)e Pat(ri)s
et Filii et Sp(iritu)s
s(an)c(t)i. Am(en). Ego
ban(us) Culin(us) Bosene
iuro |²comiti Geruasio
et o(mn)ib(us) Ragu-
seis rectu(m) amicu(m)
fore p(er)petuo et rec-
|³tam uob(is)cum pacem

manutene(re) et amici-
tia(m) uera(m) et o(m-
ne)s Raguseos p(er) |⁴to-
ta(m) t(er)ra(m) n(ost)-
ra(m) a(m)bula(n)tes
mercantes seu habita-
(n)tes u(e)l tra(n)seu-
ntes |⁵recta fide et co(n)-
scientia uera recipere

absq(ue) ulla datione
nisi q(ui)s |⁶sua(m) p(er)
uolu(n)tate(m) mi(hi)
donu(m) dare uoluerit, et
aput nos du(m) fuerint

|⁷manutenere et co(n)si-

liu(m) eis p(re)bere ut
n(ost)re p(er)sone ad
n(ost)r(um) posse |⁸ab-
sq(ue) fraude et malo
i(n)genio. Sic me D(eu)s
adiuet et hec s(an)-
c(t)a III^{or} Eua(n)|⁹gelia

† ѿ име Сѡтѣца и Сѡ-
на и Сѡветаго Дѡуха Ъ
вань во¹ сѣньски Иѡаннѣ
приседаю тебѣ кнеже
Крѣвашѣ и вѣсѣмъ гра-
дамъ дѡбровѣмъ² прѣ-
вы прѣтель быти вамъ
шѣ сѣлѣ и до вѣка и
правѣ гонѣ дръжати сѣ и
вами и правѣ вѣрѣ доко-
ла сѣмъ живѣ³ вѣси дѡб-
ровѣмъ кирѣ⁴ ходѣ по
моємъ владанію⁵ тры-
гѣмъ годѣ сѣ кѣто хѡке
крѣвати годѣ сѣ кѣто
минѣ правѣмъ вѣровѣ и
правѣмъ сръдѣемъ⁶
дръжати е безѣ вѣсакѣе
зѣлѣди разѣвѣ⁷ шѣ ми
кѣто да сѣвоновѣ волѣвѣ
поклонѣ и да имѣ⁸ не
бѣде шѣ мои хѣ вѣстѣ-
никовѣ силѣ И доколѣ
ѿ мене бѣдѣ дати имѣ
сѣвѣтѣ и помоу какорѣ
и сѣ⁹ вѣ коликорѣ моге
безѣ вѣсѣга зѣлога при-
мы¹⁰ сла. Тако ми Бѡгѣ
помаганѣ и сѣ Сѡветѣ
Евангѣлиѣ Ъ Радѣ
диѣкѣ ванѣ писахѣ сѣю
кингѣ повѣловѣ¹¹ ванѣ
шѣ рѣжѣства Хѣрѣстова
тисѣка и сѣто и шѣмъ¹²
дѣсѣтѣ и дѣветѣ лѣтѣ
мѣсеца авгѣста¹³
дѣвѣдѣсѣти и дѣвети
дѣмъ ѿсѣвѣниѣ глаѣ¹⁴ вѣ
Иѡвана Крѣстѣтеля

† ѿ име Сѡтѣца и Сѡ-
на и Сѡветаго Дѡуха Ъ
вань во¹ сѣньски Иѡаннѣ
приседаю тебѣ кнеже
Крѣвашѣ и вѣсѣмъ гра-
дамъ дѡбровѣмъ² прѣ-
вы прѣтель быти вамъ
шѣ сѣлѣ и до вѣ³ кѣ и
правѣ гонѣ дръжати сѣ
вами и правѣ вѣрѣ докола
сѣмъ живѣ сѣ вѣсѣмъ дѡб-
ровѣмъ⁴ кирѣ⁵ ходѣ по
мо⁶ емъ владанію т(ѡ)рѣ-
г⁷ ѣмъ кѣ годѣ сѣ кѣто хѡте
крѣвати годѣ сѣ кѣ⁸ то
минѣ правѣмъ вѣровѣ и
и правѣмъ сръдѣемъ⁹
дръжати е безѣ вѣсакѣе
зѣлѣди разѣвѣ¹⁰ шѣ ми
кѣто да сѣвоновѣ волѣвѣ
поклонѣ и да имѣ¹¹ не
бѣде шѣ мои хѣ вѣстѣ-
никовѣ силѣ И¹² доколѣ
ѿ мене бѣдѣ дати имѣ
сѣвѣтѣ¹³ и помоу какорѣ
и сѣвѣ¹⁴ коликорѣ моге и
вѣзѣ вѣсѣга зѣлога при-
мыслиѣ. Тако ми Бѡгѣ
помаганѣ и сѣ Сѡветѣ
Евангѣлиѣ Ъ Радѣ
ди¹⁵ кѣ ванѣ писахѣ сѣю
кингѣ повѣловѣ ванѣ¹⁶
шѣ рѣжѣства Хѣрѣстова
тисѣща¹⁷ и сѣто и осѣмъ
дѣсѣтѣ и дѣветѣ¹⁸ лѣтѣ
мѣсеца авгѣста ѿ
дѣвѣ¹⁹ дѣсѣти и дѣвети
дѣмъ ѿсѣвѣ²⁰ ниѣ глаѣ
Иѡвана Крѣстѣтѣла²¹

† ѿ име Сѡца и Сѡ-
на и Сѡветаго Дѡуха Ъ
вань во¹ сѣньски Иѡаннѣ
приседаю тебѣ к² неже
Крѣвашѣ и вѣсѣмъ гра-
дамъ дѡбровѣмъ³ прѣ-
вы прѣтель быти⁴ вамъ
шѣ сѣлѣ и до вѣка и
правѣ гонѣ⁵ дръжати сѣ
вами и правѣ вѣрѣ докола
сѣмъ живѣ сѣ вѣсѣмъ дѡб-
ровѣмъ⁶ кирѣ⁷ ходѣ по
моѣмъ владанію т(ѡ)рѣг-
ѣ⁸ мъ кѣ годѣ сѣ кѣто хѡте
крѣвати годѣ сѣ кѣ⁹ то
минѣ правѣмъ вѣровѣ и
и правѣмъ сръдѣемъ¹⁰
дръжати е безѣ вѣсакѣе
зѣлѣди разѣвѣ¹¹ шѣ ми
кѣто да сѣвоновѣ волѣвѣ
поклонѣ и да им¹² не
бѣде шѣ мои хѣ вѣстѣ-
никовѣ¹³ силѣ И доколѣ
ѿ мене бѣдѣ дати¹⁴ имѣ
сѣвѣтѣ¹⁵ и помоу какорѣ и
сѣ¹⁶ вѣ коликорѣ моге
вѣзѣ вѣсѣга зѣ¹⁷ лѣга при-
мыслиѣ. Тако ми Бѡгѣ
по¹⁸ маганѣ и сѣ Сѡветѣ
Евангѣлиѣ Ъ Радѣ¹⁹
диѣкѣ ванѣ писахѣ сѣю
кингѣ²⁰ повѣловѣ ванѣ
шѣ рѣжѣства Х(ѣрѣсто)ва
тисѣска и сѣто и шѣмъ²¹
дѣсѣтѣ и дѣ²² вѣтѣ лѣтѣ
мѣсеца авгѣста²³
дѣвѣдѣсѣти и дѣвети
дѣмъ ѿсѣвѣ²⁴ ниѣ глаѣ
Иѡвана Крѣстѣтѣла

ХРИСОВУЉА ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊЕ МАНАСТИРУ Св. ЂОРЂА КОД СКОПЉА

(1189?)

Срѣски велики жуѡан Сѣефан Немања ѡпѣврђује раније дарѡве византѣијских и
буѣарских царева манастѣиру Св. Ђорђа.

Оригинал није сачуван. Помѣне се у хрисовуѣи бугарског цара Константина Тѣха
Асѣна: ... изнесе¹ прѣдѣ цѣарѣ(сѣ)тѣ(ѡ) ми архѣмѣдрѣтѣ вѣстѣиѣнаго храма тогѡ Варлаамѣ
правила и хрисѡвѣмъ сѣвѣтоиѣхѣ и правѡвѣрѣноиѣхѣ цѣарѣи...² и крали ...³ сѣвѣтаго Сѣмѣшна
Неманѣ (в. бр. 74 ѡве збирке, ѡзначѣне редѡве), и у повѣли краља Милутина истѡм
манастиру: ...⁴ И видѣ краливѣство ми правила и ѡутѣврѣжденѣи хрисѡвѣле сѣвѣтѣиѣхѣ(ѡ) и
пра⁵ вѣвѣрѣниѣхѣ цѣарѣ и краљ прѣжде мене бивѣиѣхѣ ... сѣвѣтаго Рѣмѣна цѣарѣа на⁶ прѣвааго
ктѣтора сѣвѣтѣ(ѡ)мъ мѣстоу сѣмоу. ...⁷ и сѣвѣтаго кѣрѣ плезнѣа цѣарѣа и сѣвѣтаго Сѣмѣшна
Неманѣ...⁸ (в. бр. 92 ѡве збирке, ѡзначѣне редѡве).

Прѣтпѡставља се да је ѡва хрисовуѣа моглѣ бити издѣта послѣ Немањѣиѡг
ѡсѡвања Скопља.

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВАЧКОГ КНЕЗА КРВАША И ХУМСКОГ КНЕЗА МИРОСЛАВА

1190. јун 17.

*Дубровчани обећавају кнезу Мирославу ушочишће у Дубровнику ако само за њега
желимо; истовремено очекују од њега да ће чиниши право преко својих изабраних од обеју
страна, што Мирослав појврђује.*

Оригинал на пергаменту ширине 240, дужине 605 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta Беч, латинске исправе 188), написан готичким курзивом у 12 редова, руком дубровачког ђакона Марина, затим следи 31 ред потписа дубровачких грађана, па даљих шест редова текста и потписи кнеза Крваша (= Гервазија) и кнеза Мирослава. Кнежев потпис писан је ћирилицом између кракова крста. - Опис: Čremošnik, *Bosanske i humske povelje* I, 130-132.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.* 2, № 5 (само регест и ћирилички потпис); Ljubac, *Listine* I, 14-15, № 23; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* XI, 59; Срезневский, *Свидѣнія и заметки XXX*, Приложение 143; Kukuljević, *Dipl. Zb.* II, 157-159, № 210; Smičiklas, *Dipl. zb.* II, 245, № 230; Новаковић, *Зак. сѣом.* 134-136 (извод); Соловјев, *Од. сѣом.* 6-8, № 7; Стојановић, *Пов. и писма* 1-1, 1, № 2 (само ћирилички потпис и фотографија тог потписа).

† In Christi nomine. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo nonagesimo, mensis iunii die XVII intrante. Salutationibus et locutionibus, domini ¹²comitis Mirosclai per nuncios suos Maurum ripanum et Sergium directis, hec est Raguseorum responsio. In primis videlicet ¹³si fortuna ei accidente Ragusium intrare uoluerit, promittimus sine fraude salue illum recipere ad nostrum posse et res illius ¹⁴et Ragusium intrare uoluerit, promittimus sine fraude salue illum recipere ad nostrum posse et res illius ¹⁵et homines eius ut nostras personas, dum in ciuitate nostra steterit nullo quidem iustitia (sic) faciendo. Et si contrarium, ex perditione ciuitatis aduenerit, consiliando insimul comes Geruasius cum nobilibus suis, similiter et comes Mirosclaus cum ¹⁶nobilibus suis, permittimus portare ipsum sine fraude cum rebus et hominibus suis quo uoluerit cum suo expendio, sicut ¹⁷et inter nos consuetudinem habemus. Et si redire ad ciuitatem nostram uoluerit ad posse nostrum promittimus illum ¹⁸et cum rebus et hominibus suis sine fraude recipere. Tamen ut nunc ipse iustitiam faciat Raguseis sine fraude electis ¹⁹ex utraque parte iudiciis, ante quorum presentiam iustitia secundum antiquorum mores finiatur. Et si facere illam nunc ²⁰non poterit, cum redierit in terra sua, facturus sit illum. Et hoc promittimus fideliter implere, saluo sacramento ²¹domini nostri regis Tancredi, et iuramento pacis, defendere illum ab omnibus sine fraude et malo ingenio. Sic nos Deus ad ²²iuuat et hec sancta ²³euangelia.

²⁴Ego Geruasius comes Ragusii in hoc ordine iuro et omnes sequentes idem iurant.

²⁵ † Vitalis Bodatie	† Theodorus Caputassi
²⁶ † Slabba Lucari iudex	† Dabrisius Mathei
²⁷ † Dersimirus iudex	† Johannes Gondole
²⁸ † Lucarus Pudisii	† Felix Traualle
²⁹ † Lucarus comitis Nicolay	† Pauersenus Pesane
³⁰ † Petrus de Predi	† Michael Chunni
³¹ † Michatius uicarius	† Stepi de Macca
³² † Petrus Bubanne	† Teseius de Rigina
³³ † Michael Goysclai	† Priasni Berisne
³⁴ † Vitalis Uulpis	† Petrus de Rasti
³⁵ † Michael eius nepos	† Michatius Berserii
³⁶ † Crosius Goysclai	† Michael Manguini
³⁷ † Theodorus de Stilia	† Georgius Clementis
³⁸ † Archidiaconus Marinus	† Johannes Ursacii
³⁹ † Johannes Manaue	† Michael Bontii
⁴⁰ † Dimitrius Rosini	† Johannes Petracce
⁴¹ † Simon Stephani	† Lampredius Uitalis
⁴² † Theodorus Domane	† Vrsus Balli
	† Andreas Pauli
⁴³ † Vitus Lampri	† Michael Ursane
⁴⁴ † Pizinagus Berisne	† Petrus Domane
⁴⁵ † Vitus Bani	† Marinus Grobe
⁴⁶ † Sauinus Bonde	† Vitana Bitii
⁴⁷ † Marinus de Rasti	† Laurentius Auelini

⁴⁸† Laurentius Pismi
⁴⁹† Binzola Valentini
⁵⁰† Sergius Bladmiri
⁵¹† Sauinus Mazole
⁵²† Germanus Michatri
⁵³† Johannes Calepi
⁵⁴† Mengatia Bocini
⁵⁵† Teodorus Luce
⁵⁶† Georgius Incenoh
⁵⁷† Duesius Uetri
⁵⁸† Michatius Furatterre
⁵⁹† Domane Platti
⁶⁰Omnes homines, qui sacramentum hoc supradictum sine fraude et malo ingenio firme non tenuerint. Dei et sanctorum omnium incurrant maledictionem et cum diabolo perpetuo in inferno mancipentur et dampnentur. Omnibus hec iura seruantibus sit pax domini nostri Ihesu Christi in perpetuum. Amen.

⁶¹Quod scriptum ego diaconus Marinus et Ragusi communis notarius plena in curia Raguseorum, ⁶²resistente Bernardo archiepiscopo et Geruasio comite, cum nobilibus et populo cuncto, iussione ⁶³cunctorum scripsi, compleui et roboravi.

⁶⁴Ego comes Mirosclaus, sicut comes Geruasius cum suis nobilibus mihi iurauit, idem et ego illis iuro, secundum ⁶⁵supradictum capitulare recta fide et sine fraude perpetuo manutenere.

Кръсть | кне
за Ми | росъ
ла | ва

**ПОВЕЉА ХУМСКОГ КНЕЗА СТЕПАНА МИРОСЛАВА
ЦРКВИ СВ. ПЕТРА И ПАВЛА НА ЛИМУ**

(1170-1190)

Кнез Свѣјдан Мирослав оснива цркву Св. Петра и Павла на Лиму, даје дарове и одређује приходе.

Оригинал исправе није сачуван. Поуздан податак о постојању повеље налази се у хрисовуљи краља Стефана Уроша I о присаједињењу поседа Богородичиног манастира у Стону новом седишту хумског епископа, манастиру Св. Петра и Павла: *Славо Астине* [*Свѣ* конь моста и мостъ како га постави дядь ми вратъ свѣтланъ Симеона Мирославъ кнезь хумьскыи вѣ дохѣдкы цркви, тако и ми оутврдисмо вѣ дохѣдкы како и шть прѣдъ было (В. бр. 64 ове збирке, означене редове, као и расправу М. Динића, *Три повеље*, 79)

ХРИСОВУЉА ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊЕ МОНАСТИРУ СТУДЕНИЦИ

(1183 - 1190)

Велики жупан Сѣефан Немања оснива власѣелинство манастира Сѣуденице и дарује му мѣстохе, села, засеке и приходе.

Оригинал није сачуван. Остаци оригиналног текста вероватно су сачувани у фалсификату, који се данас налази у вештачки састављеном зборнику (конволуту) *Сѣуденичком типичу - Царославнику манастира Сѣуденице*, који се чува у Библиотеци Народног музеја у Прагу у збирци П. Ј. Шафарика под сигнатуром: IX H 8 (Š 10; Vašica - Vajsa, *Source* 305-309), на листовима 74^v - 78^v.

Изд.: Šafarik, *Übersicht*, Wiener Jahrbuch LIII, Anzeigeblatt. 25-26; Šafarik, *Serbische Lesekörner*, 121 (извод); Šafarik, *Památky*², *Doplňky*, 93-94, № 1 (дат. 1195-1221); Miklosich, *Mon. serb.*, 8, № 16 (дат. 1195-1224); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 568-569 (извод, дат. 1196); Синдик, *Сѣуденички типич*, 184-192; Јовановић, *Сѣуденички типич*, 146-149.

Лит.: Ђирковић, *Сѣуденичка повеља*, 311-319 (са старијом литературом); Благојевић, *Закон свѣтога Симеона*, 129-166.

Да је оригинална оснивачка златопечатна хрисовуља постојала, сведочи св. Сава у Немањиним житију, (такође у Студеничком типичу): ф. 81^b, „сѣздавъ ѿт мала и до велика, и села прѣдавъ и ^{ф. 82^r}сѣ инѣми правдами манастирю, и кѣны и сѣсѣды вѣстѣными, и кнѣгы и рѣзы, и завѣсы и гажѣ сѣхъ писана въ златопечатѣнѣхъ повели его, паже ж(е) и въ цркви написано на стѣнѣхъ, и съ клетвою и съ завоузою, тако да никто не потвориѣ егова прѣданѣа, пакоже слышитѣ и въ кнѣгахъ сѣхъ на прѣдѣи о томъ слово. Уп.: Синдик, *Сѣуденички типич*, 198-199, ф. 81^b-82^a.

Слово ѡ ш сѣлѣ сѣлѣицѣхъ сѣлѣхъ монастырѣхъ
 ѡ Стефанѣ Немањи самодержацѣ Срѣскіе Земле и Поморскіе како приложи
 монастырѣхъ Стѣдѣницѣхъ Прѣсвѣтѣ Богородице метохѣхъ села и засѣхъ и синорѣхъ Првен
 село Брезова и село Гоуцѣрице село Засада село Каково село Полѣмиръ село Церѣ село Бресникъ
 село Растице село Савво и Глокови село Мланѣ село Мѣрице село Ми⁷⁶доки тако да се
 пѣща и прѣмо немѣ монастырѣхъ Паланца метохѣхъ Стѣдѣницѣхъ с тримы нѣрѣамы подъ Копашникомъ
 и шт Насова пшеница да ходи ш Михолю дѣне и шт Старога Влаха Благота да доходи ш
 Дмитровѣ дѣне и (хъ) Зете рѣба да доходи ш Оуспенію Богородице⁷⁷ и оу Расинѣхъ метохѣхъ
 Поповца црква храмъ Бавѣдѣнѣ прѣсвѣтѣ Богородице и засѣлакѣхъ и село Кожединѣ село
 Ракала и засѣлакѣхъ (sic) и село Поховацѣхъ и село Вѣланка Крѣшевица и подрѣми. И повеле да приносе
 выно травы ради монастырѣхъ и оу Иврѣхъ⁷⁸ метохѣхъ Подгорелѣца съ шкрѣтѣи⁷⁹и сѣли и повеле
 косакѣхъ приносити монастырѣхъ Стѣдѣницѣхъ и село Дѣвацѣхъ и село Лоуке и село Мечке съ шкрѣтѣи⁸⁰и
 сѣли предахъ монастырѣхъ Стѣдѣницѣхъ и да имѣтъ сѣлжити винѣ дѣнѣ и ношѣ вишеревена села.^{76b} И
 шт сѣхъ вишеревены метохѣхъ и села и засѣхъ и синорѣхъ ш и прѣдасмо Прѣсвѣтен Богородици
 благодѣтелици монастырѣхъ Стѣдѣницѣхъ да не имѣ никто штинимѣти, такмо единѣхъ нѣгѣмѣнѣхъ да
 влада темѣ. Мже више рѣхомѣхъ и блага(ло)виномѣхъ тако да сѣхъ нѣрѣшима, молю ви кои вѣде
^{77a}противѣхъ врѣменѣхъ г(о)сподинѣхъ или ц(а)рь, или краль или генераль, или коменасарѣхъ, или
 коменданѣхъ, или капетанѣхъ, да не имѣ никомѣхъ врѣдити свѣти монастырѣхъ и штинимѣти село или
 метохѣхъ или засѣлакѣхъ завѣзѣю его силою Свѣтѣцѣхъ и Свѣномѣхъ и Свѣтымѣхъ Дѣхъомѣхъ да никто
 не имѣ повредити^{77b} иже прѣдахомъ тако да естъ невѣдимѣ. И пакы да естъ ведомѣхъ всемѣхъ
 хотѣшимѣхъ знати доокле ес(ть) меѣхъ монастырѣхъ (sic) землѣхъ до Мценіце оуправо на долацѣхъ,
 оуправо выломѣхъ на врѣхъ на Шавѣницѣхъ, нис планинѣхъ оуправо на Гѣшѣрице оуправо прѣко рѣке
 оуправо оуѣрѣдо на планинѣхъ Брѣсникѣхъ оуправо^{78a} на Полѣмиръ оуправо на Иварѣхъ, оуправо
 Иеромѣхъ на Оуѣке, рекомъ Стѣдѣдѣницѣхъ (sic) оуправо на рекѣхъ Мценіцѣхъ. И пвеле да стое монастырѣхъ
 (sic) оу Расинѣхъ оу Рѣдѣницѣхъ, а дрѣге да сѣхъ оу Савво. И калюѣрице (sic) да стое оу придворѣици. И да
 естъ кунѣиарѣхъ оу Бѣломѣхъ потокѣхъ. И ще никто прѣтворѣи да га ес(ть)^{78b} анаѣма и вѣхъ сѣвѣкѣхъ и вѣ
 бѣдѣшѣхъ и и (sic) да естъ проклетѣхъ шт Господѣхъа Б(о)га вѣсѣдрѣжитѣлѣхъ и шт прѣсвѣтѣхъ
 Богородице и шт вѣсѣсвѣтѣхъ да не ѣзритѣхъ свѣтъ лица Б(о)жїа. И ще прѣтворѣи еже дасмо да
 се крѣми монастырѣхъ, нѣгѣмѣнѣхъ з вратѣми

ПОВЕЉА ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊЕ СПЛИЊАНИМА

(1190-1194)

Велики жуѣан Сѣефан Немања даје Сплићанима слободу шрѣговине у својој земљи
 (Рашкој), Хумској земљи и Зетѣи.

Оригинал повеље није сачуван, већ само латинички препис XVII века хрватског
 историчара Трогиранина Ивана Лучића (Johannes Lucius). Заједно са још два преписа српских
 ћириличких исправа (в. бр. 33 и 38 ове збирке) открио га је у Лучићевој заоставштини
 Барада, који је снимке преписа уступио за објављивање Динићу. Лучић није увек тачно
 препознавао поједина слова, групе слова, а нарочито скраћенице, због чега је његова
 транслитерација местимично нејасна. Упоредо са његовим текстом овде је дат и покушај
 реконструкције оригиналног текста.

Лучићев текст написан је на листу хартије у 15 редова. Изнад текста је забележено:
 Ex membrana cindriana; на маргини с десне стране према почетку текста: Sigillum appendisse
 apparet. Sigillum antea separatim reperitur penes eundem, а испод тога у два круга који
 представљају аверс и реверс печата, грчким словима: ΣΦΡΑΓΙΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
 ΖΥΠΑΝΟΥ ΤΟΥ ΝΕΜΑΝΙΑ. То је исти печат који је прецртан и транслитерисан на препису
 повеље краља Владислава (в. бр. 33 ове збирке), који се налазио и на Немањиној хрисовуљи
 манастиру Хиландару.

Изд.: Динић, *Три повеље*, 70, 76-79 (са факсимилом и коментаром); Ружицић, *Три
 сѣаре срѣске повеље*, 294-297 (са транслитерацијом и коментаром).

Повеља нема датума, али се приближно време њеног настанка може утврдити на
 основу помена Немањиног сина Растка као управника у Хуму. Растко је то могао бити само
 у периоду од 1190. до 1194, јер се закалуђерио пре 1195.

Az veli xupan Nemanu |²pustaiu
 Splechiani da si |¹izlaze suobodno
 u moiu |⁴zemgliu i snami rastachaiu
 |⁵u Humschu zemgliu i snami |⁶Vlacha
 u Zetu i da si čine |⁷suobodno choigod
 chupi a |⁸da ima ne pacosi nichore
 |⁹bez prauđe na stoye prauđa |¹⁰zarine
 da dayu a colico ima |¹¹im kato ispacosi
 da se ne |¹²caxe acore ne hoche na uarh
 |¹³Dubroučana dasise bliudu |¹⁴kako im
 ye godye suan |¹⁵moga traga.

Пѣъ вели жупанъ Нѣмана пѣцаю
 Сплехани да си излазе суободно
 8 мою землю и сына ми Растѣка и
 8 Хѣмскѣ землю и сына ми Вѣлка
 5 8 Зѣтѣ и да си чинѣ суободно конгодѣ
 купѣ и да имѣ нѣ пакости никоере
 безѣ правѣде нѣщо и правда царине да
 дава колико има имѣ кѣто испакости
 да се накаже. Пѣоре не хоки на вѣрхѣ
 10 Дѣврована да си се вѣлюдѣ како им и
 годѣ свѣнѣ монга трѣга.

ПОВЕЉА ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊЕ МАНАСТИРУ СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ПОЛИМЉУ

(1168-1196)

*Стефан Немања као оснивач манастира Свете Богородице у Бистрици у Полимљу
 дарује манастиру села и људе.*

Оригинал није сачуван. Спомине се у повељи краља Стефана Владислава за исти манастир: владѣ(ѣ)ствоу(ѣ)и г(оспо)д(и)нѣ мон дѣдѣ с(в)етѣ Свмешнѣ, иже и хтиторѣ вѣстѣ многимъ манастиремъ въ Ср(ѣ)пскон шласти, прилежаѣ оуво си(ѣ)и цр(ѣ)кви Прѣс(в)етѣи Богородице оу Бистрици, дарова ки села и люд(и), и калогере събра иже сврѣшаху хвалоу Прес(в)етѣи, и своимѣи хроу(с)и(ѣ) воу(ѣ)и и пове(ѣ)и(ѣ)и оутврдѣи. (В. бр. 41 ове збирке, означене редове).

**ХРИСОВУЉА МОНАХА СИМЕОНА, БИВШЕГ ВЕЛИКОГ
ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊЕ, МОНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ**

(1198. после јуна - 1199. пре фебруара 13)

Бивши српски велики жујан Сѣефан Немања ѿдидже манасѣир Хиландар у Свѣтој Гори и дарује му имања, људе и дохоѣке. Забрањује да људи великоѣ жујана ѿрелазе ѿд власѣи манасѣира, а манасѣирски људи ѿд власѣи великоѣ жујана.

Оригинал у облику свитка на пергаменту, приближно ширине 300 мм, дужине 400 мм, написан уставним писмом у 67 редова, био је поклоњен краљу Александру Обреновићу приликом његове посете Хиландару 1896. год. Од 1903. до 1915. чуван је у Народној библиотеци Србије, када је нестао. Његова даља судбина је непозната. При дну на десној страни дописано је знатно касније у четири реда: † Сѣи хрисовоу(а) ѿ(ѣ)ца Сѣемена Немање новѣго мѣроточца. - На хрисовуљи се налазио златан печат са легендом на грчком језику: ΣΦΡΑΓΙΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΖΟΥΠΑΝΟΥ ΤΟΥ ΝΕΜΑΝΙΑ. - Опис печата: Čajkanović, *Über die Echtheit*, 113; Mošin, *Les sceaux de Stephan Nemanja*, 303-306 (са снимком). - У манастиру Пиви чува се један препис настао крајем XVII или у XVIII веку. Литографисана репродукција Аврамовића, (в. Изд.) може да послужи као факсимил. - Фотографски снимак израђен још у Светој Гори налази се у АСАНУ бр. 7933 и 8866.

Изд.: Аврамовић, *Описание*, 16-18, № 1 (са текстом печата на старосрпском); Аврамовић, *Свѣта Гора*, 40-46, № 1 (са литографијом на крају књиге); Miklosich, *Mon. serb.*, 4-6, № 9 (дат. 1198-1199); Jagić, *Primjeri*, 135-138 (дат. 1198 -1199, са речником); Леонид, *Истѣорическе описание*, 130-133, № 2 (дат. 1198-1200); Šafařík, *Památky*, 3-5, № 5 (дат. 1198-1199); Новаковић, *Примери*, 401-403 (дат. 1198-1199); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 384-385 (извод, дат. 1198-1199);

Исправа нема датума. Приближан датум се одређује помоћу датума хрисовуље византијског цара Алексија III из јуна 1198, којом је манастир Хиландар стављен под власт монаха Симеона и Саве, па је зато и Немањина хрисовуља могла бити издата после јуна 1198. а пре 13. фебруара 1199, када је Немања умро. Уп.: Баришић, *Хронолошки проблеми*, 148. Текст хрисовуље стоји у вези са биографијом Стефана Немање коју је написао св. Сава, тако да нема сумње да ју је св. Сава стилизовао. Уп.: Ђоровић, *Списи св. Саве*, с. I-IV. О езнику исправе в.: Белић, *Учешће св. Саве у сјаварању*, 226-227.

• ۱۲۲۲

КРЬС(ТЬ) СИМ(Е)СН(О)ВЬ
И ПОДЬ ПИСАНИЕ :

**ОПИС МЕЂА
ИЗМЕЂУ МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА И ЕСФИГМЕНА**

(1198)

Светиоџорски ѿрошай ѿисује и одређује међе имања манастира Хиландара ѿрема манастиру Есфигмену у Светиој Гори.

Оригинал, вероватно грчки, није сачуван. У АХС постоје два примерка превода овог акта на српскословенски језик, и сваки примерак представља посебну редакцију. - Први примерак (А) налази се у АХС под бр. 101, топографска сигнатура А 7/5, написан је на оштећеном пергаменту ширине 432, дужине 300 мм, брзописом, црним мастилом у 19 редова, вероватно средином XIV века. У горњем десном углу оштећено је првих пет редова текста. На почетку, на левој маргини налази се проба пера: **ИСПОУ**. У продужетку, после празнине од око 50 мм, исписан је превод српскословенског текста на грчки језик у 19 редова (В). На полеђини српскословенског текста, оловком: Бр. 89, на левој страни: **неуџдовѣнъ**; на десној страни напола избрисан, нечитљив новији запис у три реда на грчком, а на полеђини грчког текста стара неуредно писана белешка, можда руком XV века: **Простагме Д. 82ѣ нгѣмѣнъ кѣде понде цѣдрѣ**. - Фотографије АСАНУ 8876.Б.18; НБС Ф 2829-АС (филм). - Други примерак (Б), такође је у АХС под бр. 104, топографска сигнатура А 7/8, написан на пергаменту ширине 290, дужине 450 мм, црним мастилом, уредним уставним писмом, по Мошину, крај XIII и почетак XIV в., у 41. реду (започет 42). На полеђини оловком: Бр. 89. Постоје и две белешке новијег датума, од којих је једна избледела и тешко читљива

Изд.: (A) Soloviev, *Un inventaire* 45-46, (дат. 1198?); превод на грчки: Živojinović, Kravari, Gires, *Actes de Chilandar I*, App. IV, 301-303, са описом, коментаром и фотографијом примерка
A: Album, pl. LXIV

• 72

КВЕ СОВЕТІАГО ГЕШРГІА 8 ЛН

ВЗДѢИШЬ | ТУДѢ ЧИ
НО | ГРАД СВИМЕНЬСКИЙ И ШТ
ВНОГРАДА ПРАВО ПХТЕМЬ ДО
ЧЕЛЕВКА И ШД | ТУДѢ
| КРЬКЪ СЪ ДЪБОМЬ И ШД ТЪ

брьдо нахъ выше Стефаница
 право км еже Хри^исисъ.
 стоици и ш тѣ
 правъ по брьдо коковача
 гма и ш тѣ на
 П^иавъ и крь^исть^и в^илизъ дръ.
 ва и ш тѣ въ лѣстръ право км
 при^ии Мудромъ каменѣ

ТѢСЛАВЪ, КЪ ДО(ЛЕ)БЛЮД(Е)Н
 Ъ КЪ ВРѢТЬ СВИМЕНЬСКУЮ, КЪ
 ЗЛОМЪ ПОТЪКЪ, И
 ШТЪ КЪ КРЬ.
 СТЪ И ШТЪ ПРАВО НА ПРѢ.
 ДѢЛЪ ДО(Л)НДѢЖЕ СЕ ТРЬКАЛИ
 КАМНЬ КЪ СВИМЕНЪ, И ЗЛОМЪ
 ПОТОКЪ ДО ВРЪХА.
 СЪЗДАЕ ПРЬКЪКЪ ЦАННОКЪ И
 ШТЪ ТЪХЪ ПРЪДО ДО КАЛОСА.

† Междѣ сѣвѣ тогорьска Прѣ
вѣстии Бѣогородице Хиландъ.
дарьскимъ | манастира срьбска.
аго шд мѣрѣ поучыше | прѣ-
вѣна Сланищѣ, по долоу крѣхъ.
тоу та на поутѣ | имъше шѣ
кырьста по врьдоу правоу
шальтаръ | ⁵ Г(в)ѣтаго Гевъригъ.
ш. та на ливѣдоу, имъше шѣ
Г(в)ѣтаго Гевъ | ⁶ригъ право
оу лозикъ сѣвѣмънско. шдѣ то.
го лозикъ прѣ | ⁷во поутѣмъ на
дрѣво лѣвѣкоу шдѣ тоу депо
врьдоу | ⁸ до распѣутии гдѣ
то стои кырьсть оу доу.

вѣ, и пакѣ |⁹ шдѣ тоу дѣ по врь-
доу горѣ нады Стефаница
право на до |¹⁰ лица, з дола Хри-
стостоми, та право шдѣ тоу,
дѣ есе по врь |¹¹ доу дори на
медно гѣм'но, шдѣ тоуде на
Плакоу гдѣ |¹² стои крьсть
при доувѣ пакѣ штѣ тоудѣ
право оу вѣ |¹³ свиноу та на Ге-
рано
петри, на Селады, долоу влю-
доуще |¹⁴ на багыроу свимень-
скому, право оу Нокоришвѣ,
шдѣ |¹⁵ тоуде пенидѣ кь кь(рь)-
стоу право на хриды гдето
секами |¹⁶ валѣ кь Свименоу
влюдоуще, и на Накоришвѣ
ски врь |¹⁷ хѣ та на Каминоу
сѣзди црьковѣ Цаннова и
шдѣ тоу |¹⁸ вѣзь врьдо право оу
морѣ

Превод на грчки

ὁ ἔσθης δὲ ὁ πτωχὸς καὶ
 ταῖς ἀνθρώποις τῶν ἀποστόλων
 ἡ ἀντιπαράστασις τοῦ Σατάνου
 ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἀποστήνει
 ἀπομύχων ἐκ τῆς καρδίας
 καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ
 ἀποστόλου εἰς τὴν ἀντίστασιν
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου τοῦ
 βοιωτῆ, ὁφθαλμῶν εἰς τὸν βοιωτῆ
 τοῦ Ἀνδρονίου Γεωργίου
 τοῦ ἀββατοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ
 Ἀνδρονίου Γεωργίου εἰς τὸν
 ἀμπελὶν τοῦ Σωτήριου
 (καὶ) ἀπὸ τοῦ ἀμπελίου εἰς τὴν
 τήνην ἀντίστασιν εἰς τὸν
 λευκὸν καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν
 βοιωτῆ, εἰς τὸν ἀντιπαράστατον
 εἰς τὴν ἀντίστασιν εἰς τὸν
 δέντρον, ¹⁴ (καὶ) ἀπ' αὐτοῦ
 πάλιν) τὸ βοιωτῆ ἀντιπαράστατον
 τοῦ Στεφανίου, ὁφθαλμῶν εἰς
 τοὺς λευκοὺς ὁπταῖς ἀπὸ τοῦ
 κάτωθεν) τοῦ Χριστοστο-
 μετῆ, (καὶ) ἀπ' αὐτοῦ
 ὁφθαλμῶν τὸ βοιωτῆ ¹⁵ εἰς τὸ
 χαλκὸν τὸ ἄλσιν, (καὶ) ἀπ'
 αὐτοῦ) εἰς τὴν πλακάν
 ὅπου στεφανίου ἀντιπαράστατον
 πλησίον τοῦ δέντρον,
 (καὶ) ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸν
 λουκῆν, ὁφθαλμῶν εἰς τὸν
 πρῖνον, ¹⁶ εἰς τὰς γερανο-
 τετραῖς) εἰς τὴν γὰρ καὶ
 κατῆ (καὶ) βοιωτῆ, πρὸς τὸν
 ἀντιπαράστατον τοῦ
 Κακὸν Ράμψ, καὶ ἀπ'
 αὐτοῦ) πρὸς τὸν ἀντιπαράστατον

(вероватно из XIX века), јер је пробило мастило са предње стране, а друга монаха Никандра: Саворно ѿ протато съ сотисъмъ(ъ) ѿписующе границе монастырскыи. - Опис: Синдик, Саворно ѿ протато съ сотисъмъ(ъ) ѿписующе границе монастырскыи. - Опис: Синдик, Саворно ѿ протато съ сотисъмъ(ъ) ѿписующе границе монастырскыи.

Српска акција 94, 96. - Фотографије АСАНУ 8876.Б.19; НБС Ф 2832; АС (филм).
Изд.: (А) Soloviev, *Un inventaire* 45-46. (дат. 1198?): превод на грчки: Живојиновић, Kravari, Gatos, *Actes de Chilandar I*, App. IV, 301-303. са описом, коментаром и фотографијом примерка

А: Album, pl. LXIV.

Сачувани примерци немају датум. Међутим, на основу имена чланова светогорског Протата, који је уз два, три изузетка идентичан са оним на акту којим је Протат 1198. замолио цара Алексија III Анђела да одобри монасима Симеону и Сави обнову запустелог грчког манастира Хиландара, Соловјев, (*Un inventaire* 45), и Баришић, (*Први јојис*, ХЗ 7 (1989) 25-37), закључили су да је оригинал овог акта морао настати исте године. Живојиновић, (*Настајању иеруор манастира Хиландара*, ХЗ 8 (1991) 7-17), а нарочито издавачи *Actes de Chilandar I*, 301-303, не оспоравају да је оригинал постојао, али сматрају да су интервенције у текстовима веома велике на сачуване примерке убрајају у фалсификате (faux). Они су анализом указали на сличност грчког текста сачуваног у наставку АХС 101 са српскословенским текстом АХС 104, као и других аката, од којих су неки већ одраније познати као фалсификати. Уп.: Живојиновић, *Настајању иеруор*, 11, 12, нап. 23. За примерак (Б) издавачи сматрају да припада XVII веку што палеографски не изгледа прихватљиво. Уп.: *Actes de Chil.* I, 301. Упозоравамо на велику сличност писања слова ѿ у првих 45 редова хиландарског практика (бр. 92 ове збирке) и писања истог слова у овом акту. Ту постоји и једна недоумица. Наиме, издавачи *Actes de Chilandar I*, наводе да у АХ постоји један примерак овог акта писан у XVII в. Њихове димензије тог акта не одговарају димензијама примерка Б описаном код Синдика (в.). Примерак Б се овде први пут објављује у целини.

А

† П се меге црквице Хиландарь
ске: ѿт приморна до Прмира
право, и пони [2]ти, и ѿт
крѣста врьдо правѡ до цркви-

кве С(ве)т(а)го Гевургия 8 ли-

вадѣ, и ѡтѣ [т]дѣ 8 ви
но] [2] град свименьскыи и ѿт
кинограда право пѣтемѣ до
«елев» ка, и ѡд [т]дѣ

] [4] крѣстѣ съ дѣвоми и ѡд тѣ

врьдо пакъ выше Стефаница
право кѣм еже Хри[с]ти-
стомице и ѿт тѣ

правѡ по врьдѣ до коваева
гѣмна, и ѿт тѣ на

П[лак]ъ и крѣсть [2] влизѣ дрѣ-
ва и ѿт тѣ вѣлѣстрѣ право кѣ
принѣ 8 Мѡдромѣ камени

ѿ 8 Селава, кѣ до [ле]влюд(8)

[2] кѣ врьдѣ свименьскѡмѣ, кѣ
Зѣломѣ потѡмѣ, и
ѿт тѣ кѣ крѣ-

стѣ, и ѿт тѣ право на прѣ-

дѣ(ѣ)ль до [н]дѣже се трѣкали
камень кѣ Свименѣ, и Зѣли
потѡкѣ до врьха,

създаде црквице Цаннове и
ѿт [2] тѣ 8 врьдо до Калоса-

Б

† Межда светогорьска Прѣс-
вѣити Богородице Хилан-
дарьскии [2] манастира срьвска-
аго: ѡд моря почевъше [2] пра-
ве на [2] ланице по долоу крѣс-
тоу, та на поуѣ [2] имъше ѡтѣ
кѣрѣста, по врьдоу, право въ
ѡлѣтарѣ [2] С(ве)т(а)го Гевурги-
а, та на ливадоу, имъше ѡтѣ
С(ве)т(а)го Гевургия право
оу ложи сѣвиеньско, ѡдѣ то-
ге ложиа пра[2]во поуѣтемѣ на
дрѣво левѣкоу, ѡдѣ тоуѣ по
врьдоу [2] до распоуѣтиа гдѣ
то стои кѣрѣсть оу доу-

вѣ, и пакъ [2] ѡдѣ тоуѣдѣ по врь-
доу горѣ надѣ Стефаница
право на до [2] ланица, зѣла Хри-
стѣстоми, та право ѡдѣ тоуѣ-
дѣ все по врь[2] доу дорѣ на
медьно гѣмѣно, ѡдѣ тоуѣ на
Плакоу гдѣ [2] стои крѣсть
при доуѣдѣ пакъ ѡтѣ тоуѣдѣ
право оу вѣ [2] свиноу та на Ге-
рано

петри, на Селада, долоу влю-
доуѣ [2] кѣ вагьроу свимень-
скомоу, право оу Кокоришѣ,
ѡдѣ [2] тоуѣдѣ поиди кѣ кѣрѣ-
стоу право на хриѣдѣгѣто
се камѣ [2] вала кѣ Свименоу
влюдоуѣ и на Кокоришѣ
ски врь[2] хѣ та на Каминѡу
създади црквице Цаннова и
ѡдѣ тоуѣ [2] вѣхѣ врьдо право оу
море

Превод на грчки

† Εἰπὶν δὲ ὁ πατριάρχης καὶ
τὰ ἐπὶ τῇ τοῦ
Χιλιανδοῦ τοῦ Στεφάνου
ἀπὸ τὸν γυαλῶν ἕως τ(ὸν)
αἰμυρὸν ὀρθᾶ (καὶ) παρὰ
κάτου [2] πρὸς τ(ὸν)
στ(αυ)ρὸν εἰς τὴν στραταν,
καὶ ἀπὸ τὸν στ(αυ)ρὸν το
βουνῆν, ὀρθᾶ εἰς τὸ βίβαν
τοῦ Αγ(ίου) Γεωργίου εἰς
τὸ λιβαθῆν, (καὶ) ἀπὸ τὸν
Αγ(ιον) Γεώργ(ιον) εἰς τὸ [2]
ἀμπέλιν του Σφμενου,
(καὶ) ἀπὸ τὸ ἀμπέλιν ὀρθᾶ
τ(ῆν) στραταν ἕως το
λεῦκος· καὶ ἀπ' αὐτ(ο) τὸ
βουνῆν ἕως τὸ διστρατ(ον)
εἰς τ(ὸν) στ(αυ)ρὸν συν τὸ
δέντρο(ον), [2] (καὶ) ἀπ' αὐτοῦ
πάλλ(ιν) τὸ βουνῆν ἀνωθεν
τοῦ Στεφανήτ(η), ὀρθᾶ εἰς
τοῦς λάκους ὅπου κήτοντε
κάτωθεν του Χρισιστο-
μίτ(η), (καὶ) ἀπ' αὐτ(οῦ)
ὀρθᾶ τὸ βουνῆν [2] ἕως το
χαλκὸν τὸ ἀλόνιν, (καὶ) ἀπ
αὐτ(οῦ) εἰς τὴν πλάκαν
ὅπου στεκεῖ ὁ στ(αυ)ρὸς
πλησίον του δέντρο(ου),
(καὶ) ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὴν
Λουατραν· ὀρθᾶ εἰς τ(ὸν)
πρίων, [2] εἰς τὰς γερανο-
πέτρ(ας) εἰς τὴν γελαδ(α),
κάθη (καὶ) βλέπει πρὸς τὸν
ἀγρον Σφμενου εἰς τὸ
Κακὸν Ριакη (καὶ) ἀπ
αὐτ(οῦ) πρὸς τ(ὸν) στ(αυ)-

Калиника ¹еромонахъ
иг²мень

Киноака
Θωδ³оритъ

иг²мень

Ке⁴хлишри

Исифъ (sic) иг²мень

Свѣтѣлаго

прор⁵ожа ¹⁰

Или

Мни⁶х Илария

Неакета

Θωδ³оритъ еромонахъ

иг²мень

Свѣтихъ ¹¹по⁷сто⁸ла

Калиника ¹еромонахъ
иг²мень

манастира

Скино⁹ ¹²по⁷дева

Иеромонахъ Θωδ³оритъ

иг²мень манастира

Хе⁴х¹³лишри

Калимо ¹⁴еромонахъ

иг²мень

Свѣтѣлаго

Или

Монахъ Ила¹⁵ ¹⁶ри¹⁷

иг²мень

манастира Неакитъ

Иеромонахъ Θωδ³оритъ

иг²мень

Свѣтихъ ¹¹по⁷сто⁸ла и ¹⁸ико¹⁹

номъ ²⁰ко

Ти ²¹вси ²²свѣдо²³ци ²⁴подъписа²⁵

ше и ²⁶проклеше ²⁷кто ²⁸хже ²⁹разо³⁰

рить ³¹ме³² ³³же³⁴ ³⁵Матере ³⁶Б(о)

жии ³⁷хиландарскии ³⁸сръв³⁹

скога ⁴⁰манасти⁴¹ ⁴²ра

υπεγραψεν

Ιερο(μονα)χ(ος)

Κάλουνικος (καί) καθηγού-

μ(ε)ν(ος) τ(ῆς) μονῆς τοῦ

Κυνόποδ(ος).

Θεοδώσιος καί

καθηγούμ(ε)ν(ος) τοῦ § 18

Ιερο(μονα)χ(ος)

καί καθηγούμ(ε)ν(ος)

τ(ῆς) μονῆς τοῦ Αγ(ίου)

προφῆτου Ἰλίου

Ο (μονα)χ(ος) Ἰλαρίων

καί καθηγούμ(ε)ν(ος)

τ(ῆς) μονῆς τοῦ Νεακητ(ου)

υπεγραψεν

§ 19 Θεοδώρητος καθηγού-

μ(ε)ν(ος) τ(ῆς) μονῆς τ(ῶν)

Αγ(ίων) Αποστόλων

υπεγραψεν.

ПОВЕЉА ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊИЋА МОНАСТИРУ СВЕТОГ ПЕТРА И ПАВЛА НА ЛИМУ

(1196-1199)

*Велики жуѡан Сѡефан ѡѡверђује дарове свођа сѡрица, хумскоѡ кнеза Мирослава,
кѡиѡшора манастира Свѡйѡѡ Пеѡира и Павла на Лиму.*

Повеља није сачувана. Спомине се у повељи краља Стефана Уроша I за исти манастир: ²¹... владнѣствовѡюще ми въ д²²ни кралевѣства ми всѡми землями шѣвѣства ми грахъ ради монѡхъ изидоше Боугаре и поплан²³ише цр(ь)к(ь)въ Свѣт(а)го ап(о)с(то)ла Петра въ Лиму и възеше ризницю и съсоудн цр(ь)к(о)вник и крѡсоволь златопеч²⁴тъни что вѡше записаль шѣцъ ми своѡмю стрницю, великомю кнезю хълмскомю Мирославоу. ²⁵а можю дѡдоу. Призва кралевѣство ми архипис(ко)па Прсѡниш и пис(ко)па хълмскаго Савоу, брата ²⁶кралевѣства ми, како вѡше оутверди²⁷ль крѡсоволь Прѡвѡзѡнѡни кра²⁸ль Ст(е)ф(а)нъ, шѣцъ кралевѣстра ²⁹ми, съ братомъ своимъ с(вѣ)тымъ Савомъ, прѡвымъ архипис(ко)помъ, тако и азъ изювѡдѡвъ шѣ врат ³⁰а кралевѣства ми съ арьхипис(ко)помъ Прсѡнишмъ и съ всѡми епис(ко)пи и съ игюмени и съ властели велик³¹ими и малими кралевѣства ми, и зак³²лехъ Б(о)гомъ и чѣстнимъ кр(ь)стомъ и с(вѣ)тыми ап(о)с(то)ли, да не п(о)³³вѡде криво кралевѣствоу ми, изювѡдѡхъ шѣ всемъ извѡсто шѣ сѣлахъ и шѣ планинахъ и шѣ людѣхъ ³⁴и шѣ Властѡхъ како кѡю шѣ прѡде вѡло И постави кралевѣство ми златопечѡтѡни кроу³⁵соволь ³⁶такоже вѡше г(о)с(по)д(и)нъ шѣцъ ми поставилъ съ архипис(ко)помъ с(вѣ)тымъ Савомъ, и азъ такоже по м(и)л(о)сты ³⁷Б(о)жии съставихъ и оутверди³⁸хъ съ архипис(ко)помъ Прсѡнишмъ. (В. бр. 64 ове збирке, означене редове).

Поверљива хронологија у причању краља Уроша I, о очевој повељи, по којој би Стефан Првовенчани као краљ са братом Савом као архиепископом, дакле после 1219, потврдио повељу кнезу Мирославу, који се као мртав помиње већ 1199, бацила је сумњу на аутентичност повеље краља Уроша I. Уп. Динић, *Три повеље* ...83-85, и литературу уз бр. 64 ове збирке. Хронолошке недоследности се могу објаснити, као што је већ учинио Динић (в. 1), претпоставком да је приликом реконструкције повеље Првовенчаног, Урош I хтео да појача ауторитет своје повеље позивањем на ауторитет св. Саве. Првовенчани је, међутим, могао издати повељу „својему стрицу великом кнезу Мирославу“ у периоду од 1196 до 1199, ако се претпостави, да се кнез Мирослав после потискивања 1190, и после краткотрајне Расткове управе у Хуму вратио на своје земље, и да му је, приликом ступања на великожупански престо, Стефан потврдио стара права.

ХРИСОВУЉА ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊИЋА МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ

(1199-1200; 1207-1208) септембар 24.

Велики жуџан Сѣфан Немањић ѿѿврђује манасѣиру Хиландару ѿоклоне и ѿовласѣице монаха Симеона, ѿѣ. њеѣовоѣ оца, бившеѣ великоѣ жуѣана Сѣфана Немање и даје своје ѿрилоѣе.

Оригинал (?) у АХС бр. 1, топографска сигнатура А 1/1, написан на пергаменту ширине 325, дужине 653 мм. Текст хрисовуље великог жупана Стефана писан је црним мастилом, полууставним писмом у 77 редова, рачунајући и два реда потписа. На почетку је скроман крстић а испред потписа знатно већи крст са две хоризонталне линије и постољем. У висини горње хоризонтале распоређена су слова **IC XC**, а мало испод доње **OD OLE**, што одговара грчкој речи **НИКА**, коју сусрећемо у старосрпској транслитерацији на одговарајућим местима у исправама млађим од ове. Пергамент хрисовуље завршава полукружном пликом пресавијеном три пута и просеченом са шест хоризонталних (3x2) прореза ради причвршћивања воштаног печата и то на *српски начин*, што се може закључити на основу врсте и величине прореза. Трагова воска нема. Крај пергаamenta (плика) и печат (ако је био постављен) развијени су, а на том делу пликe, дописана је повеља краља Стефана Владислава (в. бр. 34 ове збирке). - На полеђини у доњем делу пергаamenta прилепљен је у циљу заштите (конзервације) комад пергаamenta, грубље израде од основног, ширине 204, дужине 110 мм, на којем је исписан грчки текст са музичким нотама. Ноте су, према мишљењу музиколога Данице Петровић, средњевизантијске неумске нотације XIII или XIV

века. Ниже од тог комада пергамента на левој страни налази се запис, вероватно из XIV в.:
† Сѣ хрисовѣль шѣ Милѣи 8 Карѣахъ. Вѣроватно руком XIII или XIV в.: † Хрисовѣль за
Вршѣво. Руком XVIII в. (?). Сѣи шд с(вѣ)таго Симона не од Карѣе но сѣшѣ монастырь тако
називалъ сѣ пределами на 10 села дарѣет подобѣнь с' хрисовѣль с(вѣ)таго Симѣвна. - Црвеном
оловком: Бр. 3, ниже: Бр. 2 (прѣцртано обичном оловком). - Опис: Синдик, *Срѣска акѣи*, 16-17.
- Фотографије: АСАНУ 447-35, Народни музеј бр. 1580 - А; Хиландарски одбор САНУ
1382, НБС Ф 2736, АС (филм).

Изд.: Новаковић, *Зак. сѣом.*, 385-386 (извод, дат. 1199-1206); Korabiev, *Actes de Chil.* II, 371-375, № 2 (дат. 1198-1199); Соловјев, *Хиландарска ѿвѣла*, 62-89, са факсимилом, (дат. 1201-1202, мање вероватно за 1202); Стефан Првовенчани, *Сабрана дела*, 2-13, (са преводом и коментарима XIII-XXIV, 133-135), ed. Јухас-Георгијевска и Јовановић; Živković, Bojanin, Petrović, *Selected charters*, 27-36, № 2 (са преводом на енгл.). Превод на савремени српски језик: Стефан Првовенчани, *Сабрани сѣиси*, 55-59, са коментаром и фотографијом завршетка (11-12, 123-129), ed. Јухас-Георгијевска.

Лит.: Станојевић, *Хронолоѣија борбе*, 97; Баришић, *Хронолошки ѿроблеми*, 31-40.

Од датума записани су само месец и дан. Година се може одредити помоћу датума смрти монаха Симеона, бившег великог жупана Стефана Немање (13. фебруар 1199) и временом Стефановог збацивања са великожупанског престола. В.: Станојевић, *Хронолоѣија*, 97; Баришић, *Хронолошки ѿроблеми*... 31-40. Соловјев (*Хиландарска ѿвѣла*) је предлагао датирање у године 1200. или 1201, мање вероватно за 1202. Реалније се чини Баришићево мишљење да је акт издат 1199-1200 (н. д. 48-49). - Бубало (*Када је*), на основу најновије литературе и својих истраживања оправдано указује на могућност да је хрисовула могла настати 1207-1208. године.

† Јѣма же искони створи Б(о)гъ Н(е)во и Зем(ь)лю и вл(о)в(ѣ)ка на нѣи и вл(а)госл(о)ви и дасть имъ власть на всен твари своѣи, и постави швы ц(е)с(а)ри, дроу(ги)и кнезе и ины вл(а)д(ы)ки, и комуѣждо дасть пасти стадо своѣи и сѣвоуѣдати и шѣтѣ всакога зла находещаго на не. Тѣмъ же вратни Б(о)гъ прѣм(и)лостивыи ѣтверди Грьке ц(е)с(а)рьми а Оугре краљу¹⁴мы, и кождо кзѣка раздѣливъ и законъ давъ и нравы оуставы и вл(а)д(и)жи надъ ними по нравѣу и по законуѣ р(а)ставлѣ свою прѣм(и)лостивостю. Тѣмъ же по мнози иго и неизмѣрѣни м(и)лостивостѣи жѣлоубѣ дарова и (а)ши¹⁵мъ прадѣдомъ и нашимъ дѣдомъ швладати си швы Зем(ь)лю вѣ Срьпскоу и всако Б(о)гъ стрекна оуныша вл(о)в(ѣ)комъ не х(о)те вл(о)в(ѣ)ку ги¹⁶вѣли и постави господина ми шца великаго жупана нареченаго въ с(вѣ)тѣмъ крѣпѣни Стефана Неманоу, и швои свою¹⁷ дѣдиноу и вольше оутвѣрди Б(о)жи швы помѣкою и свошею моуѣростю дановъ¹⁸моу шд Б(о)га. И въздвиже погнѣшю¹⁹ую свою дѣдиноу. И пришврѣте шд Морьске Зем(ь)ле Зѣтѣ и сѣ градовы, а шд Прѣбанасѣ Пылотѣ, а шд Грьчѣке Зем(ь)ле Лавѣ сѣ Лы²⁰п(и)ланиемъ. Гальвоуцеу, Рѣке, Загрьлатѣу, Лѣвѣ, Лѣпеницеу, Бѣлицѣу. И Б(о)жи швы помѣкою своимъ троу²¹омъ та вса пришврѣте, и поспѣшенимъ Б(о)жикъ миръ тишиноу

въсприимъшюу влад(ы)цѣствоу иго шд всѣу²²доу. [12]завѣтъ и оудити мысѣлѣ свою и пошѣувати оу²³мъ свои и въздѣлѣвати сѣ тыцаниемъ и пери сѣ шд оу²⁴ши свои г(о)сп(о)д(и)нѣ ми [13]с(вѣ)ти вл(а)говѣрныи чѣстныи старѣцъ Симѣвна, подвижан сѣ въ нѣкоторѣи числѣ приу²⁵тѣнь быти сѣ ѣгождѣшнимъ Б(о)г(о)у въ [14]д(ы)нѣ страшнаго сѣуда, и како би полоу²⁶чили ранскоу шно и неизреченноу жѣланіе, котѣрымъ нравомъ, и наипачѣ же²⁷лаше како би мощноу имѣу въсприити анг(е)л(ь)скии ап(о)с(т)ол(ь)скии швразѣи подвижаше сѣ сѣ поспѣшенимъ послѣдова²⁸ти влад(ы)цѣмъ гл(а)гол(ь)омъ, иже р(е)чѣ: "Възмѣте иго мое на сѣи и оу²⁹чите сѣ шт мене, ꙗко вл(а)гъ и кротѣкъ есмъ и смѣрѣнь ср(ь)д(ь)це³⁰мъ, иго во мое вл(а)го и врѣмѣ мое лѣгкоу³¹и". Яма же вѣщаваѣтъ Писание: "Любы Б(о)жи швы вѣрныхъ привѣзана [15]и³²сть, сѣмоу оу³³бо извѣстѣи³⁴и привѣзѣ сѣ". Миноу³⁵шюу во врѣмени многу, и на³⁶мъ дѣтемъ иго въскрѣслѣномъ сѣу³⁷и³⁸емъ до сытѣсти, мольбы възвѣлаше къ прѣм(и)лостивѣмоу вл(а)д(ы)цѣ не лишити иго желаниѣ иго; и приклонъ оу³⁹бо свое⁴⁰ [20]и оу⁴¹слыша и. Си же мыслию вѣ възводимъ и жѣлаю, ꙗко сѣмоу⁴²жѣ стою на горѣ⁴³(мъ) мѣстѣ въ пролѣтѣи врѣмѣ въ весѣлоу⁴⁴ [21]дѣниноу рекше въ сѣниноу, виде издалѣка равноу пажитѣ краснѣи видѣни⁴⁵мъ, лѣпоу тварию, срѣдѣи и стоѣше дрѣво [22]дивно, кроу⁴⁶говѣто вѣтѣи⁴⁷мъ чѣстѣи⁴⁸ственимъ, прѣоу⁴⁹крашено цвѣтыи и пѣноу⁵⁰ плода, вл(а)гѣу⁵¹боу поу⁵²щан, срѣдѣи дрѣв⁵³а оу⁵⁴дворѣла сѣ вѣше птица сладѣкогласна, кротѣка въ сѣдѣи⁵⁵ни, тихѣ въ пѣснѣхъ, весѣла въ шѣу⁵⁶цании, ꙗсна въ шѣпѣтѣи⁵⁷и и кина сѣу⁵⁸щи шт моу⁵⁹дрѣхъ птицѣи любу⁶⁰и⁶¹и и сладѣкѣи иго дѣтицѣи, вывъ ииогда миѣ рѣждѣствѣи⁶²мъ сѣ оу⁶³зѣмъ вратѣ, [23]гл(а)гол(ь)омъ Сава монахъ, иже сѣдѣше въ дрѣвѣ, рекоу въ с(вѣ)тон Горѣ, немалѣномъ гл(а)гол(ь)омъ, високомъ жѣдрѣломъ, пасномъ звѣко⁶⁴мъ измѣноу⁶⁵ици гл(а)си прѣлѣпыи и прѣвоу⁶⁶дѣи⁶⁷и, и странѣи⁶⁸и пѣс(нѣ)и поу⁶⁹щи въспѣваше, иже гл(а)сѣи выи⁷⁰де въ оу⁷¹ши прѣ⁷²воу⁷³дѣнаго и дивнаго г(о)сп(о)дина ми с(вѣ)таго Симѣвна чѣстнаго старѣца; сѣи же проше птице, на доли⁷⁴нѣхъ вѣтѣвѣхъ сѣдѣше к⁷⁵ [28]сладѣкомѣу егласѣу своимъ гл(а)си весѣлоу⁷⁶ помагѣоу. Сѣго же смѣтѣи⁷⁷и дивни⁷⁸и сѣи моу⁷⁹жѣ любу⁸⁰и⁸¹аго си и сладѣкаго вѣ⁸² [29]да, шшѣдѣша и штлюу⁸³и⁸⁴вша сѣ прѣди въ с(вѣ)тоу⁸⁵ю тоу⁸⁶ пажитѣ, и лѣпаго дрѣва и прѣвоу⁸⁷дѣи⁸⁸и⁸⁹и птице, помышѣ сѣи гласѣи въ сѣ⁹⁰ [30]вѣ, да си идоу на краснѣоу⁹¹ю тоу⁹² пажитѣ, дошѣдѣ лѣпо⁹³тоу⁹⁴ дрѣва сѣгледаю и вли⁹⁵дѣ иго ставѣ, прѣвоу⁹⁶дѣи⁹⁷и⁹⁸и шне пт(и)це краснаго [31]гл(а)са вѣ⁹⁹и насыщѣоу¹⁰⁰ сѣ. Си же помышѣлаю¹⁰¹щюу¹⁰² имѣу, вл(а)д(ы)ка иго прѣм(и)лостивыи прѣзрѣ¹⁰³ м(о)лѣниѣ иго иже изглюу¹⁰⁴и¹⁰⁵и¹⁰⁶и срьдѣца въ¹⁰⁷ [32]здава¹⁰⁸жѣ, нѣ ꙗко шѣдры троу¹⁰⁹доприимѣи¹¹⁰и и мѣздѣоу¹¹¹дѣтѣи¹¹²и, понеже р(е)чѣ несквернымъ оу¹¹³сти своимъ, не придоу¹¹⁴ [33]доу¹¹⁵ (прѣцрт.: при¹¹⁶ [33]доу¹¹⁷) призвати правѣдѣи¹¹⁸и, нѣ грѣшѣи¹¹⁹и въ по¹²⁰каѣи¹²¹и. Приклонѣшюу¹²² (sic) во сѣ врѣмени пасноу¹²³, всѣу¹²⁴ мира сѣго славоу¹²⁵и чѣстѣи¹²⁶ [34]и въ что же въмѣи¹²⁷и, а красѣта жизни сѣи ꙗко и дѣмъ моу¹²⁸ видѣма выстѣи¹²⁹, Х(ри)стоу¹³⁰ же любу¹³¹и¹³²и растѣи¹³³ашѣи в немъ и разгара¹³⁴ше сѣ срьдѣце¹³⁵ [35]иго въ немъ, ꙗко во храмина емоу¹³⁶ оу¹³⁷готована и сѣсоу¹³⁸дѣ прѣи¹³⁹и¹⁴⁰и¹⁴¹и Д(о)у¹⁴²хоу¹⁴³и иго с(вѣ)томоу¹⁴⁴. Остави вл(а)д(ы)цѣство своѣи шт Б(о)га имѣу¹⁴⁵ [36]поданѣи и вса множи¹⁴⁶и¹⁴⁷и¹⁴⁸и иго изредѣи¹⁴⁹и¹⁵⁰и¹⁵¹и¹⁵²и¹⁵³и¹⁵⁴и¹⁵⁵и¹⁵⁶и¹⁵⁷и¹⁵⁸и¹⁵⁹и¹⁶⁰и¹⁶¹и¹⁶²и¹⁶³и¹⁶⁴и¹⁶⁵и¹⁶⁶и¹⁶⁷и¹⁶⁸и¹⁶⁹и¹⁷⁰и¹⁷¹и¹⁷²и¹⁷³и¹⁷⁴и¹⁷⁵и¹⁷⁶и¹⁷⁷и¹⁷⁸и¹⁷⁹и¹⁸⁰и¹⁸¹и¹⁸²и¹⁸³и¹⁸⁴и¹⁸⁵и¹⁸⁶и¹⁸⁷и¹⁸⁸и¹⁸⁹и¹⁹⁰и¹⁹¹и¹⁹²и¹⁹³и¹⁹⁴и¹⁹⁵и¹⁹⁶и¹⁹⁷и¹⁹⁸и¹⁹⁹и²⁰⁰и²⁰¹и²⁰²и²⁰³и²⁰⁴и²⁰⁵и²⁰⁶и²⁰⁷и²⁰⁸и²⁰⁹и²¹⁰и²¹¹и²¹²и²¹³и²¹⁴и²¹⁵и²¹⁶и²¹⁷и²¹⁸и²¹⁹и²²⁰и²²¹и²²²и²²³и²²⁴и²²⁵и²²⁶и²²⁷и²²⁸и²²⁹и²³⁰и²³¹и²³²и²³³и²³⁴и²³⁵и²³⁶и²³⁷и²³⁸и²³⁹и²⁴⁰и²⁴¹и²⁴²и²⁴³и²⁴⁴и²⁴⁵и²⁴⁶и²⁴⁷и²⁴⁸и²⁴⁹и²⁵⁰и²⁵¹и²⁵²и²⁵³и²⁵⁴и²⁵⁵и²⁵⁶и²⁵⁷и²⁵⁸и²⁵⁹и²⁶⁰и²⁶¹и²⁶²и²⁶³и²⁶⁴и²⁶⁵и²⁶⁶и²⁶⁷и²⁶⁸и²⁶⁹и²⁷⁰и²⁷¹и²⁷²и²⁷³и²⁷⁴и²⁷⁵и²⁷⁶и²⁷⁷и²⁷⁸и²⁷⁹и²⁸⁰и²⁸¹и²⁸²и²⁸³и²⁸⁴и²⁸⁵и²⁸⁶и²⁸⁷и²⁸⁸и²⁸⁹и²⁹⁰и²⁹¹и²⁹²и²⁹³и²⁹⁴и²⁹⁵и²⁹⁶и²⁹⁷и²⁹⁸и²⁹⁹и³⁰⁰и³⁰¹и³⁰²и³⁰³и³⁰⁴и³⁰⁵и³⁰⁶и³⁰⁷и³⁰⁸и³⁰⁹и³¹⁰и³¹¹и³¹²и³¹³и³¹⁴и³¹⁵и³¹⁶и³¹⁷и³¹⁸и³¹⁹и³²⁰и³²¹и³²²и³²³и³²⁴и³²⁵и³²⁶и³²⁷и³²⁸и³²⁹и³³⁰и³³¹и³³²и³³³и³³⁴и³³⁵и³³⁶и³³⁷и³³⁸и³³⁹и³⁴⁰и³⁴¹и³⁴²и³⁴³и³⁴⁴и³⁴⁵и³⁴⁶и³⁴⁷и³⁴⁸и³⁴⁹и³⁵⁰и³⁵¹и³⁵²и³⁵³и³⁵⁴и³⁵⁵и³⁵⁶и³⁵⁷и³⁵⁸и³⁵⁹и³⁶⁰и³⁶¹и³⁶²и³⁶³и³⁶⁴и³⁶⁵и³⁶⁶и³⁶⁷и³⁶⁸и³⁶⁹и³⁷⁰и³⁷¹и³⁷²и³⁷³и³⁷⁴и³⁷⁵и³⁷⁶и³⁷⁷и³⁷⁸и³⁷⁹и³⁸⁰и³⁸¹и³⁸²и³⁸³и³⁸⁴и³⁸⁵и³⁸⁶и³⁸⁷и³⁸⁸и³⁸⁹и³⁹⁰и³⁹¹и³⁹²и³⁹³и³⁹⁴и³⁹⁵и³⁹⁶и³⁹⁷и³⁹⁸и³⁹⁹и⁴⁰⁰и⁴⁰¹и⁴⁰²и⁴⁰³и⁴⁰⁴и⁴⁰⁵и⁴⁰⁶и⁴⁰⁷и⁴⁰⁸и⁴⁰⁹и⁴¹⁰и⁴¹¹и⁴¹²и⁴¹³и⁴¹⁴и⁴¹⁵и⁴¹⁶и⁴¹⁷и⁴¹⁸и⁴¹⁹и⁴²⁰и⁴²¹и⁴²²и⁴²³и⁴²⁴и⁴²⁵и⁴²⁶и⁴²⁷и⁴²⁸и⁴²⁹и⁴³⁰и⁴³¹и⁴³²и⁴³³и⁴³⁴и⁴³⁵и⁴³⁶и⁴³⁷и⁴³⁸и⁴³⁹и⁴⁴⁰и⁴⁴¹и⁴⁴²и⁴⁴³и⁴⁴⁴и⁴⁴⁵и⁴⁴⁶и⁴⁴⁷и⁴⁴⁸и⁴⁴⁹и⁴⁵⁰и⁴⁵¹и⁴⁵²и⁴⁵³и⁴⁵⁴и⁴⁵⁵и⁴⁵⁶и⁴⁵⁷и⁴⁵⁸и⁴⁵⁹и⁴⁶⁰и⁴⁶¹и⁴⁶²и⁴⁶³и⁴⁶⁴и⁴⁶⁵и⁴⁶⁶и⁴⁶⁷и⁴⁶⁸и⁴⁶⁹и⁴⁷⁰и⁴⁷¹и⁴⁷²и⁴⁷³и⁴⁷⁴и⁴⁷⁵и⁴⁷⁶и⁴⁷⁷и⁴⁷⁸и⁴⁷⁹и⁴⁸⁰и⁴⁸¹и⁴⁸²и⁴⁸³и⁴⁸⁴и⁴⁸⁵и⁴⁸⁶и⁴⁸⁷и⁴⁸⁸и⁴⁸⁹и⁴⁹⁰и⁴⁹¹и⁴⁹²и⁴⁹³и⁴⁹⁴и⁴⁹⁵и⁴⁹⁶и⁴⁹⁷и⁴⁹⁸и⁴⁹⁹и⁵⁰⁰и⁵⁰¹и⁵⁰²и⁵⁰³и⁵⁰⁴и⁵⁰⁵и⁵⁰⁶и⁵⁰⁷и⁵⁰⁸и⁵⁰⁹и⁵¹⁰и⁵¹¹и⁵¹²и⁵¹³и⁵¹⁴и⁵¹⁵и⁵¹⁶и⁵¹⁷и⁵¹⁸и⁵¹⁹и⁵²⁰и⁵²¹и⁵²²и⁵²³и⁵²⁴и⁵²⁵и⁵²⁶и⁵²⁷и⁵²⁸и⁵²⁹и⁵³⁰и⁵³¹и⁵³²и⁵³³и⁵³⁴и⁵³⁵и⁵³⁶и⁵³⁷и⁵³⁸и⁵³⁹и⁵⁴⁰и⁵⁴¹и⁵⁴²и⁵⁴³и⁵⁴⁴и⁵⁴⁵и⁵⁴⁶и⁵⁴⁷и⁵⁴⁸и⁵⁴⁹и⁵⁵⁰и⁵⁵¹и⁵⁵²и⁵⁵³и⁵⁵⁴и⁵⁵⁵и⁵⁵⁶и⁵⁵⁷и⁵⁵⁸и⁵⁵⁹и⁵⁶⁰и⁵⁶¹и⁵⁶²и⁵⁶³и⁵⁶⁴и⁵⁶⁵и⁵⁶⁶и⁵⁶⁷и⁵⁶⁸и⁵⁶⁹и⁵⁷⁰и⁵⁷¹и⁵⁷²и⁵⁷³и⁵⁷⁴и⁵⁷⁵и⁵⁷⁶и⁵⁷⁷и⁵⁷⁸и⁵⁷⁹и⁵⁸⁰и⁵⁸¹и⁵⁸²и⁵⁸³и⁵⁸⁴и⁵⁸⁵и⁵⁸⁶и⁵⁸⁷и⁵⁸⁸и⁵⁸⁹и⁵⁹⁰и⁵⁹¹и⁵⁹²и⁵⁹³и⁵⁹⁴и⁵⁹⁵и⁵⁹⁶и⁵⁹⁷и⁵⁹⁸и⁵⁹⁹и⁶⁰⁰и⁶⁰¹и⁶⁰²и⁶⁰³и⁶⁰⁴и⁶⁰⁵и⁶⁰⁶и⁶⁰⁷и⁶⁰⁸и⁶⁰⁹и⁶¹⁰и⁶¹¹и⁶¹²и⁶¹³и⁶¹⁴и⁶¹⁵и⁶¹⁶и⁶¹⁷и⁶¹⁸и⁶¹⁹и⁶²⁰и⁶²¹и⁶²²и⁶²³и⁶²⁴и⁶²⁵и⁶²⁶и⁶²⁷и⁶²⁸и⁶²⁹и⁶³⁰и⁶³¹и⁶³²и⁶³³и⁶³⁴и⁶³⁵и⁶³⁶и⁶³⁷и⁶³⁸и⁶³⁹и⁶⁴⁰и⁶⁴¹и⁶⁴²и⁶⁴³и⁶⁴⁴и⁶⁴⁵и⁶⁴⁶и⁶⁴⁷и⁶⁴⁸и⁶⁴⁹и⁶⁵⁰и⁶⁵¹и⁶⁵²и⁶⁵³и⁶⁵⁴и⁶⁵⁵и⁶⁵⁶и⁶⁵⁷и⁶⁵⁸и⁶⁵⁹и⁶⁶⁰и⁶⁶¹и⁶⁶²и⁶⁶³и⁶⁶⁴и⁶⁶⁵и⁶⁶⁶и⁶⁶⁷и⁶⁶⁸и⁶⁶⁹и⁶⁷⁰и⁶⁷¹и⁶⁷²и⁶⁷³и⁶⁷⁴и⁶⁷⁵и⁶⁷⁶и⁶⁷⁷и⁶⁷⁸и⁶⁷⁹и⁶⁸⁰и⁶⁸¹и⁶⁸²и⁶⁸³и⁶⁸⁴и⁶⁸⁵и⁶⁸⁶и⁶⁸⁷и⁶⁸⁸и⁶⁸⁹и⁶⁹⁰и⁶⁹¹и⁶⁹²и⁶⁹³и⁶⁹⁴и⁶⁹⁵и⁶⁹⁶и⁶⁹⁷и⁶⁹⁸и⁶⁹⁹и⁷⁰⁰и⁷⁰¹и⁷⁰²и⁷⁰³и⁷⁰⁴и⁷⁰⁵и⁷⁰⁶и⁷⁰⁷и⁷⁰⁸и⁷⁰⁹и⁷¹⁰и⁷¹¹и⁷¹²и⁷¹³и⁷¹⁴и⁷¹⁵и⁷¹⁶и⁷¹⁷и⁷¹⁸и⁷¹⁹и⁷²⁰и⁷²¹и⁷²²и⁷²³и⁷²⁴и⁷²⁵и⁷²⁶и⁷²⁷и⁷²⁸и⁷²⁹и⁷³⁰и⁷³¹и⁷³²и⁷³³и⁷³⁴и⁷³⁵и⁷³⁶и⁷³⁷и⁷³⁸и⁷³⁹и⁷⁴⁰и⁷⁴¹и⁷⁴²и⁷⁴³и⁷⁴⁴и⁷⁴⁵и⁷⁴⁶и⁷⁴⁷и⁷⁴⁸и⁷⁴⁹и⁷⁵⁰и⁷⁵¹и⁷⁵²и⁷⁵³и⁷⁵⁴и⁷⁵⁵и⁷⁵⁶и⁷⁵⁷и⁷⁵⁸и⁷⁵⁹и⁷⁶⁰и⁷⁶¹и⁷⁶²и⁷⁶³и⁷⁶⁴и⁷⁶⁵и⁷⁶⁶и⁷⁶⁷и⁷⁶⁸и⁷⁶⁹и⁷⁷⁰и⁷⁷¹и⁷⁷²и⁷⁷³и⁷⁷⁴и⁷⁷⁵и⁷⁷⁶и⁷⁷⁷и⁷⁷⁸и⁷⁷⁹и⁷⁸⁰и⁷⁸¹и⁷⁸²и⁷⁸³и⁷⁸⁴и⁷⁸⁵и⁷⁸⁶и⁷⁸⁷и⁷⁸⁸и⁷⁸⁹и⁷⁹⁰и⁷⁹¹и⁷⁹²и⁷⁹³и⁷⁹⁴и⁷⁹⁵и⁷⁹⁶и⁷⁹⁷и⁷⁹⁸и⁷⁹⁹и⁸⁰⁰и⁸⁰¹и⁸⁰²и⁸⁰³и⁸⁰⁴и⁸⁰⁵и⁸⁰⁶и⁸⁰⁷и⁸⁰⁸и⁸⁰⁹и⁸¹⁰и⁸¹¹и⁸¹²и⁸¹³и⁸¹⁴и⁸¹⁵и⁸¹⁶и⁸¹⁷и⁸¹⁸и⁸¹⁹и⁸²⁰и⁸²¹и⁸²²и⁸²³и⁸²⁴и⁸²⁵и⁸²⁶и⁸²⁷и⁸²⁸и⁸²⁹и⁸³⁰и⁸³¹и⁸³²и⁸³³и⁸³⁴и⁸³⁵и⁸³⁶и⁸³⁷и⁸³⁸и⁸³⁹и⁸⁴⁰и⁸⁴¹и⁸⁴²и⁸⁴³и⁸⁴⁴и⁸⁴⁵и⁸⁴⁶и⁸⁴⁷и⁸⁴⁸и⁸⁴⁹и⁸⁵⁰и⁸⁵¹и⁸⁵²и⁸⁵³и⁸⁵⁴и⁸⁵⁵и⁸⁵⁶и⁸⁵⁷и⁸⁵⁸и⁸⁵⁹и⁸⁶⁰и⁸⁶¹и⁸⁶²и⁸⁶³и⁸⁶⁴и⁸⁶⁵и⁸⁶⁶и⁸⁶⁷и⁸⁶⁸и⁸⁶⁹и⁸⁷⁰и⁸⁷¹и⁸⁷²и⁸⁷³и⁸⁷⁴и⁸⁷⁵и⁸⁷⁶и⁸⁷⁷и⁸⁷⁸и⁸⁷⁹и⁸⁸⁰и⁸⁸¹и⁸⁸²

кмоу ведо на прѣстолѣ его и въ хри(с)тодар^[40](ов)аннѣмъ ко вл(а)д(и)уствѣ мене любвею
его с(и)на Стефана великаго жоупана и севастократора, зети шд Б(о)га вѣнчаного ^[41]кврѣ
пл(е)днѣ ц(а)ра грѣхъаго. Си же ѣко подвижникъ и ведолюви и сладки старыцы (sic)
г(о)споди нѣ ми с(и)вети Симеонъ ѣко не^[42]остоина ме нареци се с(и)на его, вл(а)гослови ме
изредиѣн шт провек мое вратие, ѣко же вл(а)госл(о)ви Исака Иѣкова с(и)на своего всѣх^[43]имъ
вл(а)гословеннѣмъ, и наветъ оучити ме поспѣшествовати ми о всѣкомъ дѣлѣ влазѣ оу
вл(а)д(и)уствѣ моемъ, и вл(а)госр(и)д(и)ноу ^[44]выти ми на миръ крѣстѣньски ниже ми прѣдѣсти,
и заповѣдаше ми и [вѣ]црѣквѣхъ пещи се и о слоужещихъ в нихъ урьниц^[45]ихъ и ни въ которомъ
же нравѣ выти ми зазорноу шд всѣхъ вл(а)д(и)жы и Г(о)спода. По сѣмъ же, изволеннѣмъ
вл(а)д(и)жы и (а)шего Ис(о)уса Хри(с)та, яко^[46]же вѣщаваеъ С(в)етое Писаник, оуклонити се шт
мѣсти своихъ и рождениѣ никоторы же пр(о)р(о)къ въ штѣуствѣ своемъ при^[47]тъ ксть, нѣ
спасеник полювити съ живущими Хри(с)та ради изиде шт владѣства си и дѣтен своихъ и
подрѣжѣ сн пости^[48]гнути пажити оноу прѣдписаноу и красное дрѣво и сладкоу ю
птицоу, и тоу сп(а)сение полювити. И не встѣ^[49]ви его вл(а)д(и)жы Г(о)сподѣ и (а)ше Ис(о)усъ
Христосъ, радоуеъ во се ш грѣшницѣ паве кающи се. Нѣ быстро нды съ горы шное сниде на
равнь, ^[50]рекше въ С(в)етоу ю Гороу, идѣже слыша мироу ю и неметежноу ю жизнь живущоу
се въ пажити тои, и право ^[51]вѣроу добрѣ оукорѣньшоу се и свѣтло снѣаушоу, нѣко дрѣво дивно
стокшоу, ниже вѣтви соуѣт шсвещени вл(а)говоу^[52]ви и хри(с)толювины урьноризци и
вѣсь шсв(ѣ)щеницрѣковны причѣ срдѣже ихъ всѣхъ тако сладкогласноу птицоу, Саваоу рекъ
^[53]мниха милоу оутѣхоу хри(с)толювивомоу старцоу, често кже листвни и прѣкрасни цвѣти
пр(о)рочьскии проповѣди рекоу же ^[54]вѣстныхъ кв(а)нг(е)лин ѡвниа и ап(о)с(то)льска прѣданиѣ
и штѣск[и] заповѣди, а кже пльно плодобъ рекше оупваниѣ вѣры корень, ^[55]а блага оупваниѣ
плодъ съ прѣжде ревенными сими тоу и вл(а)га вона въждела бо и по истинѣ почина дрѣвѣ в
немъ же поѣше пт^[56]ица измѣноуши гл(а)си то же измѣнование гласовъ ш в(о)г(о)лювины
г(о)споди(и)не мои пѣть воуѣствени напишоу твоихъ прѣмоу^[57]дры^[57]хъ видѣник слышаник шного
дрѣва ш(вонан)ик, гла(го)ланнѣ шсезаннѣ птицѣ и шшьстие и проваа. Изиде бо изъ штѣуства
^[58]иго въ с(в)етоу ю шноу пажити, рекше въ С(в)етоу ю Гороу и швѣрте монастырь нѣколи вывши
звонмы Милек Въведение с(в)етыхъ ^[59]и прѣславныхъ вл(а)д(и)жы(и)це Б(о)городице идѣже не вѣ
камень на камени встѣль, нѣ развалень штноу^[60]дѣ и потроу^[60]ди старость свою и мене ^[60]аще и
недостойна нареци се с(и)на ко подвижанъ ме шновити мѣсто с(в)етое и мнѣ
послѣдѣствоу^[61]юу заповѣдемъ вл(а)д(и)жы^[61]иже р(е)уе(т)ъ: „Г. вѣщи въ с(в)етыхъ
кв(а)нг(е)лихъ възлюбивши Г(о)спода Б(о)га своего всю д(о)ушю свою, и ближнаго своего ѣко
и самъ се“. Третий ^[62]иже: „Ути шца и матер“ свѣд(ѣ)тельствоу^[62]юу г(о)сп(о)д(и)ноу ми
с(в)етомоу Сумешноу, волю ко наплннхъ ш црѣкви и ш нныхъ вѣщехъ ^[63]ш ннихъ же ме
приноу^[63]ди. И си помену^[63]юу мнѣ жизнь вѣстную славную ми родителю како красота како
дръжаннѣ мир^[64]а, како сл(а)ва и в(о)г(а)тство ш ницелювѣ въ скорѣ Б(о)жне лювление къ сѣбѣ
привѣтѣ. Помышѣ въ сѣбѣ нек(о)ли спод(о)внѣ ме вл(а)д(и)жы ^[65]мои Ис(о)усъ Христосъ
тоу^[65]иже же поклонникоу быти оу Прѣс(в)етыхъ вл(а)д(и)жы(и)це и (а)ше Б(о)городице свѣтилоу
ксоу^[66]гашноу ти ешь храмѣи и оу грѣбѣ вѣст^[66]наго и вл(а)говѣрнаго старца г(о)споди(и)на ми

с(в)етого Симеона мнихъ спод(о)вленъ вѣхъ выти емоу с нимъ ктиторъ и слоужитель ш[виоши]
^[67]хъ его м(о)литвами ко. И дахъ села монастыроу: Гоурыгивки, Петровки, Кроушико, Кинина,
Роувиъ потоки, Дрѣстн[ькы], ^[68]Ревники, Говны, Залюгъ и планиноу Добре доле и вниограда
В и трѣхъ Кининѣ, а оу Зетѣ половиноу Каменицѣ и съ ^[69]людьми. И по сѣмъ придахъ Видѣнѣ и
Бѣливица съ Горьними Враники до Градица. По сѣмъ же м(о)лоу выг(о)споди(и)н мои и бра^[70]тиа
комоу Б(о)гъ дароуе си столь по мнѣ и снѣ вл(а)д(и)уство да не име швидѣти С(в)етыхъ
Б(о)городице оу снѣхъ вѣхъ правдахъ писаныхъ ^[71]хъ да вѣи потверена рѣвъ моѣи даине. А ко
ли кто потвори и име швидѣти С(в)етоу ю Б(о)городицеу да га Б(о)гъ прокльне и ^[72]с(в)ета
Б(о)городица и да моу е соупрница прѣдъ С(и)ноу си въ дѣнь страшнаго шного соуднища
Хри(с)тоа. Понеже аще потворитъ рѣвъ мо^[73]ю, то и самъ акъ и створи што с(в)етини кои да
д(о)ушоу свою, не хоки моу выти терѣдо шд нныхъ иже боу^[74]д(о)у по немъ вл(а)д(и)жы ^[74]да^[74]ѣ ѣ
не потвори хъ прѣжде мене бывшихъ вл(а)д(и)жы дѣланиа даѣниа нѣ паве приложихъ к тоу^[75]
и доволнымъ ^[75]с(т)вори хъ испльнены ш всакомъ потрѣбовани въ вѣкѣ вѣкомъ. Аминь

IC XC
OD OLE

КРѢСТЬ ВЕЛИКАГО ЖОУПАНА СТЕФАНА (НА)МѢСТЬНОГО
Г(О)СПОД(И)НА ВСѢХЪ СРЪПСЦѢ ЗЕМЛИ
МѢС(Е)ЦА СЕПТЕМБРЯ К Ѡ ДѢНЬ СТВОРИ СЕ СЯ

ЗАКЛЕТВА ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СТЕФАНА НЕМАЊИЋА ДУБРОВЧАНИМА

(1214-1217)

Велики жуџан Сѣефан, љошоњи Првовенчани краљ, обећава Дубровчанима љријатѣљсѣво, слободу креѣања и љрговања, и решавање сѣорова љуѣем суда.

Препис дубровачког нотара Паскала (А), у ДАД (LXXVI, Dipl. et acta XIII стол. 194), исписан на пергаменту ширине 118, дужине 210 мм, уставом, црним мастилом у 13 редова, са крстом на почетку и белешком Stephanus на полеђини. На исправи се налази остатак печата (приближно једна четвртина) у смеђем воску на врпци од бледоцрвених нити, провучених кроз плику. Од легенде се наслуђује: Сѣе, док се представа на слици не може препознати. Сачуван је и стари превод (Б) ове заклетве на латински, такође на пергаменту, који на полеђини има запис: Stephanus rex. Latini et Sclauonici. Vtilis.

Изд.: словенског и латинског текста: Јиречек, *Уђовор Сѣефана Првовѣнчанођа*, 304-311 (дат. 1215-1219); Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 140-141, № 123 (дат. око год.1215-1219); Соловјев, *Од. сѣом.*, 16-17, № 14 (дат. 1214-1217); словенски текст: Новаковић, *Зак. сѣом.*, 136 (дат. око 1215); Стојановић, *Пов. и љисма* I-1, 3, № 4 (дат. око 1215); Стефан Првовенчани, *Сабрана дела*, 108-109 (са преводом на савремени српски језик и коментарима СП-СПП, 176). - Латински превод: Rački, *Prilozi za sbirku*, 128-129 (дат. 1214-1217); Ljubić, *Listine* I, 34, № 39 (дат. 1205-1222); Kukuljević, *Regesta*, 32, № 98 (дат. 1214-1217); и 71, № 244 (дат. по запису на бечком примерку 1229). Превод на савремени српски језик: Стефан Првовенчани, *Сабрани сѣиси*, 105 (са коментаром и фотографијом (43, 124, 183)).

Заклетва није датирана. Gruber (*O dukljansko - barskoj i dubrovackoj nadbiskupiji*) 112, прихвата Растићев податак о уговору са Србијом 1216. год., гледајући на тај уговор као на последицу рата између Дубровника и Рашке у 1215. год. Међутим, документи, као што и сам Грубер примећује, не спомињу директно рат са Србијом, него само уопштено говоре о ратовима (*propter guerras*, Smičiklas, н. д. III, 133, № 114). Досадашњи издавачи углавном прихватају датирање између 1214. и 1217. год. без коментара. Смичикласов коментар је погрешан. Предложено датирање је најприхватљивије, јер има за основу први помен Жана Дандола као дубровачког кнеза (1214) и крунисање Стефана Немањина краљевском круном (1217), по подацима Томе архиђаконa сплитског. Година 1229, записана на полеђини бечког примерка не долази у обзир. Уп.: Јиречек, *Уговор Стефана Првовјенчанога*, 305. - Дипломатичка анализа: Кос, *Дубровачко - српски уговори*, 11-14.

Осим о датуму, још од времена пионирских студија о словенској (=српској) канцеларији у Дубровнику (Rešetar, *Die ragusanischen Urkunden* 322; Јиречек, *Die mittelalterliche Kanzlei*, 172-173), у историографији је вођена расправа о личности првог писара не само ове, него и још осам других ћириличких исправа насталих у првој половини XIII века, сачуваних у Архиву некадашње Дубровачке Републике (данаас: Државни архив у Дубровнику). Дуго се сматрало да је писар анониман. Проблем је решио палеографском анализом Vrana (*Tko je pisao* 311-334), који је показао да је, од укупно девет ћириличких аката приписиваних до тада анонимном писару, првих осам средином XIII века написао (преписао) дубровачки нотар пресбитер Паскал. В. Уз ово издање, 25-26.

А

† Вѣ имѣ О(т)ца и С(ы)на и С(в)таго
Д(с)ха. Язъ вѣли жѣпанъ Стефанъ и съ
свошвѣ дѣтию кль^ни се кнезѣ дѣбровѣ-
вѣкомъ Жанъ Дандѣла, и вѣсе Овѣкинѣ
града Дѣбровѣни^нка, вѣ Б(о)га и с(в)е-
тѣ Б(о)городицѣ, и вѣ вѣс(т)ни и живо-
творѣци крѣсть
г(о)сп(о)д(ь)нѣ, и вѣ с(в)ета Еванѣ^лгѣиѣ, и
вѣ с(в)етихъ ВІ. ап(о)с(то)лѣ, и вѣ с(в)е-
тихъ М. м(с)ченикѣ, и вѣ Т. И. І. с(в)етихъ
ш(т)ѣцѣ. Кль^ни ви се вѣзѣ вѣсакога про-
падѣства. Ёкорѣ да ви смѣ придѣтелъ, и
моѣ^т дѣтѣ, докѣ ми стѣ прави. И акѣ
кто вашъ врагѣ привѣгнѣ ѣ мою зѣ^лмѣ,

Б

†In nomine Patris et Filii et Spiritus
Sancti. Ego magnus iupanus Stephanus
cum filiis meis iuro comiti Ragusii²
Johanni Dandulo et toti comuni
Ragusine civitatis in Deo et in bea-
ta Dei genitrice³ -
ca cruce Domini et ad sancta Dei Euan-
gelia, et ad sanctos XII. apostolos
et ad quadraginta martires⁴ et
ad trecentos sanctos patres, iuro vobis
sine omni fraude, quod ego uester ami-
cus, et⁵ mei filii donec michi recti fueri-
tis. Et si aliquis uester inimicus fugerit

да ви га дамы ако ви имѣте пакости
ти изъ мое землѣ. И да гредѣ^т ваши љ-
ди не ѣмоу землѣ с(в)ѣтѣмъ вѣзѣ вѣса-
ко вѣдѣни, и да имѣ^т ѣни никѣре снаѣ, и
да си продаю и кѣпѣю своѣмъ, а што ѣ
законѣ тѣхъ⁶ живиномъ ѣ моѣ землѣ да
ми даю. И да не емѣмъ Срѣбаниѣ Влаха
бе⁷ сѣда: и ако се ѣвѣни кривина ме
гю градомъ и мошѣ землѣ⁸ вѣ, да се
стаю сѣдне гдѣ ѣ законѣ, и да исправаю
а да не изма. И⁹ко ли си прѣстѣпаѣ
да ме Б(о)гѣ сѣди и с(в)ѣта Б(о)городица

ad meam terram, ¹ut dem cum vobis si
ceperit vobis aliquid molestare de terra
mea. Et ut ueniant ²uestri homines per
meam terram cum mercimoniis sine ullo
timore et ut non sit ³eis nulla fortia, sed
ut uendant et comparent libere, et illud
quod est mer⁴catorum consuetudo in
terra mea ut dent michi. Et ut Sclausus
non apprehendat ⁵Raguseum sine iu-
dicio, sed si factum fuerit iniustum in-
ter ciuita⁶tem Ragusii et terram meam
ponant se iudices, ubi est consuetudo,
et iudicent. ⁷Et ut non fiant pressalia,
quod si contra hoc fecero iudicet me
Deus et sancta ⁸Dei genitrix.

ПРВА ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ И СИНА РАДОСЛАВА МАНАСТИРУ ЖИЧИ

(1219-1220)

Стефан, први венчани краљ све Српске Земље, Дукље, Травуније и Захумља са сином, престолонаследником Радославом, прилаже храму Св. Спаса - Св. Спаса: 1. своје ујвари и књиге за литургију и даје бројна села, људе и десетину жуја; 2. наведене поклоне изузима од надлежности дворској и црковној и одређује да половина доходака свештеничких, влашких и земаљских припада Спасовој цркви; 3. одређује да се архиепископски људи не могу позивати на суд без краљевог печата, а онима који се не боју одазвати, глоба ће се узимати код краља, док ће приход од глоба убирати архиепископ.

Оригинал није сачуван. Делимично сачуван извод познат је по недовршеном натпису на северном зиду испод куле - звоника храма Св. Спаса у манастиру Жичи исписаном уставним писмом у 26 редова, који се благо пењу према десној страни оквира натписа. Оквир је уздигнут 2,15 м изнад тла, а ширина оквира је 3,75, дужина 2,31 м. Величина слова је тако подешена да се једнаким напором могу читати сви редови: у првом реду 55 мм, у другом 50, а при крају 40 мм. Текст је доста оштећен шалитром, па су зато одговарајући делови христовуље објављени делимично према претходним издањима, а делимично према читању Синдика in situ (1965) као и копији Живковића која се чува у Галерији фресака у Београду.

Изд.: Вујин, *Пушескоје*, 151-154 (без датума); (Магарашев), *Жича*, 9-22 (без датума); Šafarik, *Památky*, 6-10, № 7 (дат. 1222-1228); Miklosich, *Mon. serb.*, 11-16, № 18 (дат. 1222-1228); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* I, 362-370 (дат. 1222-1228, са преводом на мађ.); Милојевић, *Пушескоје*, 69-73 (без датума); Hurmuzaki - Densușianu, *Documente privitoare* I-2, 774-

**ПРВА ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
И СИНА РАДОСЛАВА МОНАСТИРУ ЖИЧИ**

(1219-1220)

Стефан, први венчани краљ све Српске Земље, Дукље, Травуније и Захумља са сином, преслононаследником Радославом, прилаже храму Св. Спаса: 1. свеће ујвари и књиже за литургију и даје бројна села, људе и десет жупа; 2. наведене поклоне изузима од надлежности дворског прохода и одређује да половина доходака свештеничких, влашких и земаљских припада Спасовој цркви; 3. одређује да се архиепископови људи не могу позивати на суд без краљевог печата, а онима који се не буду одазвали, глоба ће се узимати код краља, док ће приход од глобе убирати архиепископ.

Оригинал није сачуван. Делимично сачуван извод познат је по недовршеном натпису на северном зиду испод куле - звоника храма Св. Спаса у манастиру Жичи исписаном уставним писмом у 26 редова, који се благо пењу према десној страни оквира натписа. Оквир је уздигнут 2,15 м изнад тла, а ширина оквира је 3,75, дужина 2,31 м. Величина слова је тако подешена да се једнаким напором могу читати сви редови: у првом реду 55 мм, у другом 50, а при крају 40 мм. Текст је доста оштећен шалитром, па су зато одговарајући делови хрисовуље објављени делимично према претходним издањима, а делимично према читању Синдика in situ (1965) као и копији Живковића која се чува у Галерији фресака у Београду.

Изд.: Вујић, *Пушештење*, 151-154 (без датума); (Магаршевић), *Жича*, 9-22 (без датума); Šafařík, *Památky*, 6-10, № 7 (дат. 1222-1228); Miklosich, *Mon. serb.*, 11-16, № 18 (дат. 1222-1228); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* I, 362-370 (дат. 1222-1228, са преводом на мађ.); Милојевић, *Пушечтење*, 69-73 (без датума); Hurmuzaki - Densuşianu, *Documente privitoare la-* 2. 774-

**ПРВА ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
И СИНА РАДОСЛАВА МАНАСТИРУ ЖИЧИ**

(1219-1220)

Стефан, први венчани краљ све Српске Земље, Дукље, Травуније и Захумља са сином, престоолонаследником Радославом, прилаже храму Св. Спаса: 1. свейе уйвари и књиже за литургију и даје бројна села, људе и десет жуйа; 2. наведене поклоне изузима од надлежности дворској и одређује да половина доходака свештеничких, влашких и земаљских припада Спасовој цркви; 3. одређује да се архиепископови људи не могу позивати на суд без краљевог печата, а онима који се не буду одазвали, глоба ће се уписивати код краља, док ће приход од глобе убирати архиепископ.

Оригинал није сачуван. Делимично сачуван извод познат је по недовршеном натпису на северном зиду испод куле - звоника храма Св. Спаса у манастиру Жичи исписаном уставним писмом у 26 редова, који се благо пењу према десној страни оквира натписа. Оквир је уздигнут 2,15 м изнад тла, а ширина оквира је 3,75, дужина 2,31 м. Величина слова је тако подешена да се једнаким напором могу читати сви редови: у првом реду 55 мм, у другом 50, а при крају 40 мм. Текст је доста оштећен шалитром, па су зато одговарајући делови хрисовуље објављени делимично према претходним издањима, а делимично према читању Синдика in situ (1965) као и копији Живковића која се чува у Галерији фресака у Београду.

Изд.: Вујић, *Пушесјевије*, 151-154 (без датума); (Магарашевић), *Жича*, 9-22 (без датума); Šafařík, *Památky*, 6-10, № 7 (дат. 1222-1228); Miklosich, *Mon. serb.*, 11-16, № 18 (дат. 1222-1228); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* 1, 362-370 (дат. 1222-1228, са преводом на мађ.); Милојевић, *Пушесјевије*, 69-73 (без датума); Hurmuzaki - Densuşianu, *Documente privitoare* 1-2, 774-

Дит. Станюсевич, *Святий Савва і незалежність*, 238; Шкриваній, *Жичко власне писице*, 147-172; Сидик, *Леона іла ове*, 309-315, *исти*, *О саввадарствѣ*, 23-29; *исти*, *Значя*, 64-68, Грковий, *Имена*, 217-220; Мелцер, Павлович, Анимовиѣ, *Жича*, 132.

Датум није сачуван. Исти се одређује годином стицања аутокефалности Српске православне цркве и повратком св. Саве у земљу.

Преписи жичких хрисовула у облику у којем су данас сачувани настали су у време обнове Жиче за време владавине краља Стефана Уроша II Милутина и столовања архиепископа Саве III, тј. између 1309. и 1316. године, што се закључује на основу слоја фресака на којем су текстови писани. В. и бр. 148 ове збирке.

Преписи жичких хрисовула у облику у којем су данас сачувани настали су у време обнове Жиче за време владавине краља Стефана Уроша II Милутина и столовања архиепископа Саве III, тј. између 1309. и 1316. године, што се закључује на основу слоја фресака на којем су текстови писани. В. и бр. 148 ове збирке.

91 •

Добромиръ, Сина, Влад, Десило, Доброславъ, Тереминъ, Боудинъ.^[20] Божица, Къманъ, Боукоръ, Радъ, Владъ, Станъ, Понѣгъ, Рѣгъ, Грьдошъ, Злата, Станю, Драгъшъ, Вльксанъ, Богъданъ, Братославъ, Бѣгота и съ дѣтию, Только, Драгъцъ, Лѣвота, Коулинъ, Велимиръ, Брѣжъ, Тѣдоръ, Брковъ, Нанота, Сина, Нѣгъ, Братеша.^[21] Бериславъ, [Прѣвославъ, Сина], Бѣцкаты, Урьномъжъ, [Грьданъ], Никола, [Драгошъ, Драгославъ], Воинъ, Гоугота, Вѣсинъ, Скоромиръ, Проужинъ, Вонславъ, Дода, Радота, Велимиръ, Повръжъ, Вонславъ, Берило, Мирошъ, Велѣнъ, Срацинъ, Пиндришъ, Бѣгота, Гостило, Урьнѣга, Грьгоуръ.^[22] Боукоръ, Богданъ, Станъ, Десимиръ, Бѣжанъ, Пѣнъ, Братиша, Дѣдолъ, ѡдовица Драгоула и Тѣсъ и съ матерю, Грипонъ [Урьнота, Станъ, Шарванъ], Воинѣгъ, Бѣлота, Вонла, Мирошъ, Славко, Гостило, Нѣжъ, Проданъ, Бѣнъ, Дѣдъ, Драгъшъ Гѣнъ, Брат(и)миръ, Вакосавъ.^[23] Гостимиръ, Ходиша, Прѣдихна, Боукоръ, Трѣсѣнъ, Нерадъ, Синъ[гоуръ, Драг]шъ. И сикъже приложихомъ подѣ власть сикъ църкви: Крѣшаницъ, Моравоу, Боръвъ, Лепеницѣ шѣѣ, Бѣлица, Лѣвовъ, Лѣгомъ, Расина, Юхшаница.^[24] [И сикъ что се прилагаетъ сие църкви, сикъ да нѣма протопопа дворьски никогдѣ власти, нѣ что доходи [или штъ поповъ или штъ] Влахъ, [или землѣана] поповска биръ, что доходи штъ поповъ, половина да се ѡзима [сини] църкви.^[25] И да се не позива архиепискоу(оу)повъ вловѣкъ къ кралю вежъ кралеви певати, нѣ ако к комъ чинъ дѣжнъ архиепискоуповъ вловѣкъ, да га позива с кралевоу певатию къ кралю, да ако не понде по певати, то тѣзи да [се оуписоу(оу) певати оу] кралѣ, и да к оузима^[26] архиепискоу(оу)пъ [сѣвѣ. И аще се позове кралеви вловѣкъ къ архиепискоу(оу)поу, и да воудеть...]

ДРУГА ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРОВОЕНЧАНОГ И САВЛАДАРА КРАЉА РАДОСЛАВА МАНАСТИРУ ЖИЧИ

(1221-1224?)

Краљ Сѣефан Провенчани са сином, ѣресѣлонаследником и савладаром Радославом, одређује: да се у манастиру Жичи обављају крунисања срѣских краљева, усѣоличавања архиепископа и иѣмана, манастир добија девѣи жуйа, свѣшѣенички бир у целини, ѣройисују се неке одредбе из обласѣи брачноѣ ѣрава, одређује се ѣосебан ѣоложај за чѣиши краљевска (сѣавройѣиѣална) манастира, архиепископов човек може биѣи ѣозван на суд само са краљевим ѣечашом.

Оригинал није сачуван. Текст је познат по опширном, али само делимично сачуваном, изводу исписаном уставним писмом у 25 редова, на јужном зиду у приземљу куле - звоника храма Св. Спаса у манастиру Жичи. Оквир натписа ширине 2,83, дужине 2,30 м, уздигнут је 2,15 м изнад тла. Висина слова је у првом реду 50 мм, а затим опада од 43 до 35, а у последњем реду је 32 мм. Између последњег реда и доње ивице оквира има око 70 цм слободног простора са извученим али неискоришћеним линијама за писање. И овај текст као и онај на северном зиду (в. бр. 14 ове збирке) оштетѣла је шалитра, па се одговарајући делови текста овде објављују делимично према претходним издањима, а делимично према читању Синдика *in situ* (1965), као и копији Живковића која се чува у Галерији фресака у Београду.

Изд.: поред издања наведених уз бр. 14 ове збирке в. и: Wenzel, *Cod. dipl. Arpad. I*, 356-357 (са преводом на мађ. дат. 1222-1228); Bogišić, *Pisani zakoni*, 24-26 (опширан извод, дат. 1222-1228); Hurmuzaki - Densuşianu, *Documente privitoare*, 777-780 (са преводом на лат., дат. 1222-1228); Стефан Провенчани, *Сабрана дела*, 116-123 (са преводом на савремени српски језик, коментар СШ-СХIV, 178-179). - Превод на савремени српски језик: Стефан Провенчани, *Сабрани сѣиси*, 111-114, са коментарима (48-49, 124, 185-186).

Хрисовуља није датирана. Датум се прилижно одређује према времену венчања краља Стефана Радослава. Уп.: Лит. уз бр 14 ове збирке (Синдик, *Једна или две жичке* ионеве, исти, *О савладарству*), као и: Кисас, *О времену...*

† Си же свѣти и прѣвѣснѣши хрѣмъ Спаса нашего Ісѹса Хри ста. Пѣмъ милостию
Божію вѣнчани краль Стефанъ, и с прѣвѣзъявленіемъ синомъ своимъ Радославомъ
крѣпѣнцемъ, юже ѿ благословисмо вѣти ѿмоу кралою всѣ сик дряжавѣ. Въ сем же хрѣмѣ Спаса
ашего, гдѣ да поставляють се вѣси кралихъ хоще въти дряжавѣ сѣи, рахски (= архиепископѹ)
пискѹпи [и] ирѣменикѹ¹ [гдѣ да поставляють се И сик жоупе чѣто приложихомъ] пошдѣ (sic) властѣ
ири црк(в)ы Крштиньницѹ, Моравѹ, Борѹ, Лепеници шѣѣ, Бѣлица, Лѣвовѣ, Лѣгомира, Расина,
Власи вси сик кралеви² [ке дряжавѣ. И сик жоупе, чѣто приложихо]мъ цркви Спаса наше[го, съ
мъ да не имаю протопе дворске никоре власти. И цю доходи шѣт поповѣ или шѣт Влахѣ или
илски люди, вто е поповска вирь. ³ что се ѻземле [на людѣхъ, да се та вса ѻземлѣ]мъ сѣи цркви,
и[мъ] пискоупинамъ ке сѣ дошле жѣпѣ, да ѻзима протопѣа дворски половинѣ вири поповьске,
ирѣ [върховна попомъ], да шдѣ ⁴ [того] не оуземле протопѣа чѣст[ы, нѣ всѣ то писѣ]мъ да
мле И сик Д. жоупе: Ъвѣшаница, Пноука, шѣа Ибра, шд испрѣва иѣ влазиль протопѣа, да и кше
оу шт протопѣи свободнѣ. И Д. намас[тири] ⁵ [кралевици: Свѣта (Богороди)ца стоу денническа,
вѣти Гевргки оу Расѣ [и светого]рски монастырь и Свѣта (Богороди)ца грѣдъческа, тѣмъ Д.–
и самѣмъ имъ, или гдѣ имъ сѣ села подѣ конми пискѹ ⁶ [пицами, да не имають] надѣ ними
ѻере власти пискѹпи И в поповьцѣмъ поставлени сихъ ма(на)стирскихъ властѣи, и ш
омъ дѣховноиѣ испрѣвлени: прѣѿ далаемъ [та всѣа на архиппи]скѣпа. И в поставлени
меньскомъ юже по правдѣ изволи кралевиство. сего архиепискоупѣ благославляеть (sic)
иѣ ⁷ [ствѣно, а краль даваетъ]моу ж[ызль], и целовѣ юго постаеляеть его югоумена. И по тому
иѣ стѣви сѣ законъ начѣнѣше по црковномоу шѣт ⁸ [авѣи прѣдани, и господско] запрѣщени
иѣ не раз лоуцати се моужюу шт жеи и женѣ шт моужа. Иѣ ли котори шѣрѣщеть се сию
иноую заповѣ ⁹ [дѣ прѣстоупае сѣмъ наказаникмъ да [наказ]иѣт се: аѣ ли котори боу дѣтъ
властель, да оуземлетъ се на немъ кралою. С конѣ, аѣ ли шт ни ихъ] воиниѣ, да оузимають се
иѣно. В конѣ аѣ ли шт оубоги хъ люди створитѣ ¹⁰ [се, да оузимають се на нихъ по В воли]
иѣ таюжѣ до повѣѣваемъ] аѣ ли котора въ прѣстоуплении закона выпадетъ, [а шѣ] боу дѣшѣ

45 •

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
И АРХИЕПИСКОПА САВЕ О ОСНИВАЊУ ЕПИСКОПИЈА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ**

(1219-1220)

*Краљ Стефан Првовенчани и његов браћо, први српски архиепископ св. Сава, оснивају
епископије Српске православне цркве и одређују месца (редослед) српских епископа на Сабору.*

Оригинал није сачуван. Сигуран помен и извод из ове хрисовуље сачуван је у Крушедолском препису Синтагме Матије Властара из 1453. године. Ђоровић је сматрао да аутентичност садржаја овог извода не подлеже сумњи, као и да је писац извода имао пред собом оригинал или старији препис. (Уп.: Ђоровић, *Списи св. Саве*, XXXV-XXXVI).

Изд.: Šafařík, *Okázky*, 54-55 на крају Копоринског (Šaf.: Koprivnického, (sic)) летописа као додатак; Стојановић, ЗИН I, 93-94, № 302; Ђоровић, *Списи св. Саве*, 196; Ђирковић, *Српске Notitiae episcopatum*, 200.

Датум издавања хрисовуље није сачуван. Претпоставља се да је издата у првој години после оснивања архиепископије, па је зато предложен горњи датум. Занимљиво је да се овде не спомиње епископ призренски, иако се зна да је призренска епископија као и рашка, постојала пре оснивања српске архиепископије.

Хрисовуља светог Сави и брата његовог првовенчаног краља Стефана

Места епископомь српским: А зетским. В. рашким. Г хвостанским. Д хљемским. Е
топлинским. Ж воудимским. З дѣвѣрским. И моравинским

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
ЦРКВИ СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У СТОНУ**

(1219-1221)

Приликом оснивања Захумске епископије краљ Стефан Првовенчани даје њоклоне саборној цркви Свѣтѣ Богородице у Сѣону.

Оригинал није сачуван, Спомине се у повељи краља Стефана Уроша I, за исту цркву: w(тѣ)¹²ца свогго с(вѣ)т(а)го крал(а) повелѣнии разоумевѣ ип(и)с(ко)пик х'льмьскии чиниѣ се¹³го г(оспо)д(и)на повелѣниимъ исправихъ. с'вориѣи тои с(вѣ)тѣи црѣкви Дѣмоу С(вѣ)тѣи Б(огороди)це¹⁴оу С-тонѣ . . . (в. бр. 54 ове збирке, означене редове).

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
МАНАСТИРУ Св. ЂОРЂА КОД СКОПЈА**

(1217-1227)

Краљ Сѣефан Првовенчани даје ѿклоне манастиру Св. Ђорђа код Скопја.

Оригинал није сачуван. Изричит помен сачуван је у хрисовуљи краља Стефана Уроша II Милутина истом манастиру заједно са хрисовуљама претходних византијских, бугарских и српских владалаца: . . . с(в)т(а)го Свѣтѣла Немакѣ Пса²⁰на ц(а)ра, Батаца ц(а)ра, Калимана ц(а)ра, Стѣфана прѣшвѣнчаного²¹ Аралѣ(sic), Ко(н)стантина ц(а)ра и родитѣла краљѣства ми краљ(ѣ) Уроша прѣ²²ваго . . . (В. бр. 92 ове збирке, означене редове).

**ПОВЕЉА КРАЉА (ИЛИ ВЕЛИКОГ ЖУПАНА) СТЕФАНА
ЕПИСКОПИЈИ ЛИПЉАНСКОЈ**

(1196-1227)

*Краљ (велики жупан) Стефан Првовенчани даје дарове манастиру Грачанице,
епископији липљанској.*

Повеља није сачувана. Спомиње се у хрисовуљи краља Стефана Уроша II Милутина истом манастиру: Бидѣхъ раздрочении и падении храма С(в)тѣи Б(о)городице градьваньскии епискоупии липляньскии. ¹сздахъ ѿт ѿснованиа, и пописахъ и оукрасихъ, вьноуѣтръ и нзвѣнѣ. Сии оубо всѣмъ [ра]доумѣти писа кралевѣст[во] ми шко хрисовоуле, створени прародители ²и родителми С(в)тѣи Б(о)городици градьваньскои, еп(и)с(ко)пии липляньскои, в нихъ же села и заселниа, и паше, лѣтница и зимища, шврѣтъ кр(а)л(е)вѣство ми, кдио потрено а дроуго ³погоублено, и [в]ѣ истини вьданиа прародители и родителми, азъ грѣшныи Стефанъ краљъ. Оуросъ вторы, и съ [Бог]омъ самодръжьць всѣхъ Срьпскихъ Земль и Поморьскихъ, вьпи⁴сахъ (вѣ) хрисовѣль сии: села имени Градчаница, и Бѣшница и Бѣлце и съ заселашми ихъ и съ мѣстми (В. бр. 137 ове збирке, наведене редове).

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
МАНАСТИРУ СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У БИСТРИЦИ
У ПОЛИМЉУ**

(1217-1227)

*Краљ Сѣефан Првовенчани дарује манасѣиру Св. Боѣородице села и људе и
поѣврђује дарове своѣа оца великоѣ жуѣана Сѣефана Немање.*

Повеља није сачувана. Спомине се у повељи краља Стефана Владислава истом манастиру: Пааки же по шѣстин тоѣо шт мира сѣо намѣстникъ кмоу сѣынъ кѣо. мон же г(осподи)нь и ш(т)ъць [вѣнчанъ] ны крааљ Српски и Поморѣски Стефанъ по сѣветѣмъ же и анг(елъ)скомъ швразѣ наречены Симонъ монахъ и кѣ прѣвымъ сѣо [дарованиа]мъ приложи и оутѣрѣди своимъ запис(а)никъ мѣстоу сѣмоу сѣветомоу села и люд(а). (В. бр. 41 ове збирке, означене редове).

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
МАНАСТИРУ СВЕТЕ МАРИЈЕ НА ОСТРВУ МЉЕТУ**

(после 1217-1227)

*Краљ Стефан Првовенчани даје манастиру Св. Марије острво Мљет и нека
имања на којину близу Дубровника, као и разне њовласице.*

Оригинал није сачуван. Текст повеље познат је по препису који се налази у ДАД LXXVI, Dipl. et acta 3/Беч 977, написаном на пергаменту ширине 340, дужине 480 мм, испред потврде овог акта од стране краља Стефана Уроша II Милутина. (Уп. бр. 138 ове збирке). Препис и потврда писани су истом руком, некалиграфским уставним писмом, облицима краја XIII и почетка XIV века, црним мастилом у 42 реда, рачунајући и потпис црвеним мастилом, без крстова на почетку и на крају. - Печат није сачуван; остали су само трагови црвеног конца за врху висећег печата. - На полеђини белешка: Privilegio della donation della Isola de Melleda. - Фотографија АИИ Ф II, 3/361.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 63-65, № 51; Miklosich, *Mon. verb.*, 8-10, № 17 (дат. 1222-1228); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* VI, 358-362, № 221; (дат. 1222-1228 са преводом на мађ.); Smičiklas, *Dipl. zb.* III 223-225, № 197 (дат. 1222-1228); Новаковић, *Зак. сјом.*, 586-587 (дат. око 1222); Соловјев, *Од. сјом.*, 24-26, № 17 (дат. 1222-1228); Стефан Првовенчани, *Сабрана дела*, 124-129 (са преводом на савремени српски језик и коментарима CXIV-CXV 179-180), ed. Јухас Георгиевска и Јовановић. - Превод на савремени српски језик: Стефан Првовенчани, *Сабрани сјиси*, 117-118, са коментарима (49-50, 124, 186-187), ed. Јухас-Георгиевска.

Датум није забележен. Приближан датум предлага се према времену сређивања прилика у Србији после крунисања (1217) и према времену смрти краља Стефана Првовенчаног. Мошин, *Уговор св. Саве*, 81-104.

О аутентичности повеље расправљао је Шишић (*Лейопис*, 226 и 252-255). Он наводи Јаречеково мишљење (*Die mittelalterliche Kanzlei*, 167) по којем је овај препис сигурно интерполисан (*stark interpoliert*), али веродостојан у погледу поклона. Аутентичност акта бране: Соловјев, *Хиландарска повеља*, 17; Божић, *Положај Зеље*, 112; *Историја српског народа* I, 304 (Ферјанчић). Аутентичност повеље оспаравала је Nada Klaić (*Mijetski falsifikat*, 185-234). Ми сматрамо да нема довољно основа за њене сумње и мислимо да су у праву истраживачи који заговарају аутентичност садржаја ове исправе.

Датељ благиних и источникъ вьсакомоу данию нешкоудни оуслышитель вьсакомоу прихъ¹вляющоумоу и истинью (sic), не хоте ни кдиногъ же погивеник, нъ веле вьсѣмъ сп(а)сти се и вь разоумъ² истиньныи приити, вьсѣхъ Вла(а)дыка Х(ри)стосъ Б(о)гъ, истиньна моудрость ш(т)ыма, коже аще кто шерѣтъ, вь истинноу влаженъ. Кто оубо довольнъ изъ гла(гола)ти силни Господне? С(м)ѣрении таковаго Вла(а)дыка вьсѣхъ оудивляють се, тако за наше сп(а)се(е)ние вьнестъ (sic) вл(о)вѣкъ вьсѣхъ Б(о)гъ, вьпльтивъ се вь прѣв(и)ст³и си М(а)теръ, и свонимъ си вл(а)гоуоленикимъ вѣнча насъ, дакъ испльнении нешкоудно съ лю(б)овию припадающихъ къ немоу. Юже вл(а)гоустиноу вл(о)вѣколюбь разоумѣвъ азъ грѣшнъ Стефанъ, велии кралъ, намѣстныи Господ(и)нь вьсе Сръвске Земле и Динклии и Далматикъ⁴ и Травоуникъ и Хльмске Земли, при(а)дакъ молю ти се, Господи, ты прихъ ме не(с)чрѣва м(а)т(е)ре мое, ты⁵ иси мои покровитель, Тебе оутверждении и надежду имамъ, и Тебе молителницоу⁶ и прѣдлагаю прѣв(и)стоу Ти М(а)т(е)рь. Мене оубо изъбра вь домоу ш(т)ыца моного выти ми на(мѣ)стни⁷коу стола ш(т)ыца моного, и вь вратни моки вышша ме гавиь, и мнѣ прѣдасть пасти стадо⁸ ш(т)ыца моного съ вл(а)гоу словленикымъ ш(т)ычимъ ми, иже и наоучении сицево заповѣдавъ мнѣ и реки: ⁹С(и)ню, моу г(а)голы внимай, къ моимъ жь словесемъ прилаган оучо твою, [с]храни к оу твоимъ¹⁰ срци, и воуди оуп(а)ни к вьсѣмъ срцемъ на Б(о)га, благослови Б(о)га на вьсако вѣмѣ, выноу хвала иго¹¹ вь оустѣхъ твоихъ, вьлзы во Господъ вьсѣхъ вѣкшихъ се иго, и мол(и)твоу ихъ оуслышитъ, и сп(а)сетъ к.¹² П(и)нь. Тѣмъ же и азъ разоумѣвъ влаженоу жизнь ш(т)ыца моного, ѣко вьса съ поспѣшеникымъ¹³ прилежаше вь заповѣдехъ Господьныхъ, тѣмъ же и Вла(а)дыка Х(ри)стосъ Б(о)гъ страшна вьсѣмъ живоущимъ шкрѣстьего¹⁴ тави и, и миръ и тишина вьстѣ вь дньи владѣ(у)ства иго, по словоу прорѣка Давида: Ёко Господъ не лишитъ до¹⁵бра ходоушихъ незлобою. Сего ради и азъ припадаю вѣдн Твоу вл(о)вѣколюбь, молю се вьпи¹⁶ице Ти Ис(о)усе Х(ри)сте, штерьзи ми шчи срьд(ы)чнѣ разоумѣти и творити волю Твою вьсе д(и)ни живота¹⁷ моного, тако пришьльць азъ жемъ, нескри шдъ мене заповѣден Твоихъ, нъ шткри шчи моу,¹⁸ да разоумѣю чюдеса шдъ закона Твою. Скажи ми, Господи, вьзѣстна и танна прѣмоудрости Твои.¹⁹ На Те во оупеаю, Боже мои, да ты ми просвѣтиши оумъ и с(м)ыслъ свѣтоу разоума Твоего,

прѣвѣвати²⁰ ми (вѣ) вьсѣхъ писаныхъ Твоихъ вь шьновлении мнѣ и вь просвѣщени истиню и вь спасении доуши²¹ моки и тѣлю Яминъ. И такъ прѣвѣваюцоу ми аще иное добродѣтели не створишь. С(и) мнѣ про²²вѣсть Б(о)гъ, нъ идѣже вьстѣ манастирь коюго свѣтлаго, съ оусрьднимъ хотѣннимъ вьсакоу довольнъ²³ пльнѣхъ кмоу. И семоу же манастирю Прѣвнстимъ Вла(а)д(ы)ци наше Господже Б(о)городице вь Млѣтѣ син да²⁴ роу: штокъ вь сѣ и Бавино поле оу дро(у)гомъ штоцѣ оу Крькрѣ црѣкѣ С(в)ет(о)га Вида, Ёниноу и съ²⁵ Поповомъ люкомъ, и С(в)ет(а)го Стефана и С(в)ет(а)га Г(е)оргиѣ. Я меге имъ: вь Гоуѣ Жоульшъ штѣ мора до²⁶ мора [и штѣ дроу] стране штѣ Мотроужнице штѣ мора до мора [Оу Стоу црѣкѣ Свѣтаго Николы. Сик]²⁷ да воуд(оу)тъ метохи С(в)ете Б(о)городице Млѣтскихъ (sic) црѣкѣ. И виногради коу(и)ль шпачѣ црѣкоуенимъ доу²⁸ тькомъ, да воудѣтъ црѣкѣ оу Рѣцѣ и оу Жрьновници прѣд Доувернникомъ; син вьсѣгда да вь(д)ѣ²⁹тъ црѣкѣ. И за син метохи и никоре вл(о)вѣкъ да не има певали разѣ шпачѣ кто и³⁰ оу мѣстѣ тоу, а ни никоре вл(о)вѣкъ да не има певали ни швласти надъ нимъ. Или кто и³¹ воудѣ владѣ(у)ка по мнѣ, или моу дѣте или присни моу, или ниш кто, сега да не разоури; или швѣдѣш³² моу коимъ оуслышимъ комоу. Пше ли кто завѣстнию сотоинноу шдржимъ и дрѣзнетъ разоури³³ что штѣ приносимихъ (sic) мноу Прѣс(в)ѣтѣи Б(о)городици Бл(а)годѣтелици, таковыи да воудѣтъ про³⁴клетъ шдъ Господъ Б(о)га Вьседржителъ и прѣс(в)ѣтѣи Б(о)городице, и сила шьстнаго и животворѣщаго крѣста да мьсти³⁵ть иго вь нина(ш)нѣмъ вѣцѣ и вь воуд(оу)щемъ, и шдъ мене грѣшнаго воуди кмоу анаѣма. Сего ради³⁶ писаъ и подписахъ

СТЕФАНЪ ПО М(И)ЛОУСТИ БО(Ж)ИИ Вѣнч(а)ньныи кралъ и сам(о)дрѣжць
вѣстѣ сръпске з(е)млы и пом(о)рскѣ:

ПОВЕЉА ДИКЕЈА МАНДУКЕ МОНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ

(1227. април 11, индикт V?)

Исправа дикеја Сирумске области Мандуке о предаји земље коју је манастиру Хиландару покљонио Андроник Дука Пеџралић.

Оригинал није сачуван. У АХС под бр. 88, топографска сигнатура А 1/14, постоји само превод те исправе написан на пергаменту ширине 230, дужине 590 мм, брзописом средине XIV века, црним мастилом у 38 редова. На почетку су записана имена 10 суродника, уписаних у 10 крстова, распоређених у два реда. - На полеђини је стара белешка: *Перишрь стрѣм(с)кы старааго Петралиа*. Опис: Синдик. *Српска акѣа*. 86: Živojinović, Kravari, Girs, *Actes de Chilandar I*, App. I, 287-288. - Фотографија: АСАНУ бр. 8876.Б.20; НБС Ф 2816; АС (филм).

Изд.: Грујић, *Три хиландарске повеље*, 4-5; Soloviev, *Un inventaire*, 46-47.

Датум је одређен годином од стварања света; индикт и година се не слажу. Могуће је да су писар или преводилац грешком испустили слово 1=10, јер је индикт XV?

сѣродникъ	сѣр одъ	сѣрод никъ	сѣрод никъ	сѣрод никъ
Ми халъ	ни къ	Ди натъ	попъ Вла	игъ мень
ко вачъ	Ми ро		та	удъ Х динъ
сѣр одъ	сѣр одъ	сѣрод никъ	сѣр одъни	сѣро дъни
никъ Ѣ	никъ Кли	Хр исто	къ Пнь ди	къ Пни
удоръ Пръ	ко та	дъ лъ	такъ она Мо	на рь Ѣод(о)
син овъ			ск а	рь

† По ми повѣле прѣвелики Комнинъ кира Пндроникъ Дѣка Пѣтралифа г(оспо)д(и)на
ми (свѣта)го, да подамъ въ манастирь Хиландаръ даръ дѣше ради даръ родители ихъ, имѣюще и
владѣюще шть¹² села Кѣцѣва иксалимо зем(ь)лю селище Мѣньзени, и сѣмеждѣни¹³ци томъ
манастирь Хиландаръ. Да за того ради призвамо се¹⁴лани доврѣхъ людеи и тѣмѣстци тога
села Кѣцѣва, тога места сѣроды¹⁵ничи: Мухалъ ковава, Мирька, Динать, попа Влатъ, такожде и
шдѣ села¹⁶ Иемънѣхова: Ошдора Прѣсина, Кикотѣ, Христошѣла, Лнинара Ошѣшдора и игъмена
шть Худина Ошѣфана и диккона попа Моска, ка¹⁷ко то и горѣ записаше вѣлгѣ рѣкописанни
ихъ крѣсть на стѣрѣ¹⁸жденни и свѣдочѣхъ за прѣданиа ради манастирь Хиландаръ дѣше¹⁹ради
даръ. Да за то прѣдавамъ игъменъ Никодимъ тѣ(х)и зем(ь)лю безъ ник²⁰го говора и всен брати
Хиландарскон шѣрѣтающе(и) се²¹с томъ манастири село Мѣньзени, дрѣжи шть краѣ влатъска
дари до пѣта и до влати²²ца, и дари до панагира гдѣ стон Вѣсѣхъ Свѣтихъ сѣмеждѣни²³ци
зем(ь)ли²⁴тон метохии Мѣньзеньскон. И дрѣга²⁵нива горѣ надъ пѣтемъ²⁶при Сѣхѣдолѣ, иде по
странѣ надъ Пада, дари надъ метохию. И дрѣга²⁷нива горѣ надъ пѣтемъ²⁸царевѣмъ и сѣмежди
Сѣхѣдоло, навалать се²⁹на странѣ Хоматовѣни, и сѣмежди тога метохии Хиландара. Дрѣга
нива назада³⁰Хомокладовѣни(sic), и сѣмежди дрѣмъ³¹царевѣхъ дари въ кзе³²ро. И дрѣга нива сѣ
сѣмежди дрѣмъ, кзеръ и врьдъ, и по шнѣ странѣ Хома³³товѣни нивки гдѣ доходе дари до мѣ
межде дари до половинѣ Дѣвен³⁴тарѣ, такоже надъ пѣтъ, дари до Горьаницьскихъ виноград.
И сѣмежди³⁵Горьнемъ пѣтѣ идѣшомъ сѣ лозия кѣцевѣска, и сѣмежди темъ ни³⁶викмъ
манастира Хиландарскаго. И такоже кѣтъ повѣдана зем(ь)ля³⁷дѣше ради дана шдѣ
прѣвеликопчѣтѣнаго Пндроника Дѣке Пѣтрали³⁸та, да за то прѣдавамъ д(ь)н(ь)сь
Прѣсвѣтикъ Б(огороди)це Хиландарскии мана³⁹стирь сръбьскомъ имати и шѣладати тои
манастирь въ вѣсѣхъ годишѣхъ⁴⁰и до послѣдѣнаго дѣне; да шдѣ д(ь)н(ь)сь не има ни боле ни
шѣлад(а)ниа г(оспо)д(и)нѣ мои⁴¹Пндроникъ Дѣка Пѣтрали⁴²и ни нѣкто шдѣ мои⁴³хъ, и
прѣкляюще⁴⁴искати⁴⁵и потоптати то писании, дѣше⁴⁶вѣни тои даръ; или инѣ некто шдѣ мѣ
стра⁴⁷не вѣзище некога тѣ зем(ь)лю да се не вюкѣ что либо хошѣтъ го⁴⁸ворити, нѣ и проклетию
достойнѣ вѣде прѣсвѣтихъ триста ИИ⁴⁹шть⁵⁰цы никенскихъ. И того вѣмѣна повѣдающе мѣ(ѣ)с(ѣ)ца
априла ИИ⁵¹индиктивна Е вѣлѣто шѣстотисѣщѣно и сѣдмисѣщѣно⁵²тридесети и пѣто.

† Владѣльцѣ по шѣласти стрѣмѣсѣни⁵³Иемънѣховѣ дикен великопчѣтѣнаго (свѣта)го ми
г(оспо)д(и)на Пндроника⁵⁴Дѣке Пѣтрали⁵⁵та, Мѣньдѣка тога мѣста издабѣчимъ, дѣше ради

УГОВОР АРХИЕПИСКОПА САВЕ О КУПОВИНИ ЗЕМЉЕ ЗА ВИНОГРАД У КАРЕЈИ

1192. новембар 1, (1229 ?)

Архиепископ Саве и Свѣтошорски йрошай склајају уговор о куйовини земље за
виноград у Кареји.

Превод са грчког у АХС бр. 87, топографска сигнатура А 1/13, написан на
пергаменту ширине 290, дужине 585 мм, црним мастилом, брзописом XVII века у 53 реда.
Крст изнад почетка текста, криптограм уз крст и иницијал изведени су црвеним мастилом.
Испред потписа налази се крст такође са криптограмом. Испод последњег реда налепљен
је папирић са белешком непознатог монаха XX века: Ово је главни духомент (sic) о
границама хиландарске шуме на Кареи, и на грчком језику има један у грчким . . . (?).
Белешка на полеђини: Хрисовѣла(ѣ) каренски. Синоръ за врьдо. Номеръ ЛѢ - 37; Бр. 3; обичном
оловком, руком Успенског: 6701 года. - Опис: Синдик, Сръска акѣи, 85. - Фотографије:
АСАНУ 8876.Б.16; НБС Ф 2815; АС (филм).

Изд.: Новаковић, *Писмо свѣтоша Саве од 1193 г.*, 305-310; Korabiev, *Actes de Chil. II*,
369-371, № 1 (дат. 1193; Соловјев, *Од. сѣом.*, 9-11, № 9 (дат. 1192?); Ђоровић, *Сѣиси св. Саве*
(заједно са грчким текстом), 191-195 и XXXIII-XXXV (дат. 1193, препис негде из XIV в.).

Изд. грчког текста: Petit, *Actes de Chil. I*, 3-5 № 2 (према примерку В, дат. 1193);
Živojinović, Kravari, Giros, *Actes de Chilandar I*, 117-122, № 6, Album, pl. X, XI (дат. 1229? са
описом и опширним коментаром).

Криптограм крста над текстом: ЦР САВ ΙΟ ΧΘ ΝΙΚΗ ΜΑ ΡΕ ΒΡ разрешава се највероватније као: Царь Славы: Исусъ Христосъ ника мѣсто лавно раи вистъ, вера радочетса. Уп.: Babić, *Les croix*, 1-13. За последње две речи уп.: Јастребов, *Тумачење*, 90: К В Р Х В = Крест Возноситсе Радуется Христианская Вера. Криптограм уз крст испред В Р Х В = Крест Возноситсе Радуется Христианская Вера. Криптограм уз крст испред В Р Х В = Крест Возноситсе Радуется Христианская Вера. Датум на документу: 6701=1192. новембар 10, потписа гласи: Исусъ Христосъ царь славы. - Датум на документу: 6701=1192. новембар 10, потписа је сумњу у аутентичност акта, јер наведене године Сава Немањин још није био архиепископ. Аутентичност документа бранно је Мошин (*Уговор св. Саве са светогорским протом о земљи за виногради*, Гласник Државног музеја у Сарајеву, 1 (1946), 81-104, са старијом литературом). Аутентичност превода не може се бранити, јер Сава о себи једном говори као о архиепископу а други пут као о јеромонаху. - Мошин је сматрао да се оригинал на грчком језику налази у Архиву Светогорског протата, што досадашња истраживања нису потврдила. Савремени научни резултати показују да од текстова на грчком језику постоје три примерка А, В и С, и то само у АХГ, топографска сигнатура А 13/2. За њихов опис и коментаре уп. издања грчког текста: Živojinović, Kravari, Gigos. - Овде се објављују упоредо грчки (према наведеном издању, комбинација примерака А и В) и старосрпски текст.

А

Α [+]. Εν ονόματι τοῦ π(α)τρ(ὸ)ς [(καί)] τοῦ υἱοῦ (καί) τοῦ ἁγ(ίου) πν(εύ)ματος. Εὐ-ό ταπειν(ὸς) ἱερομ(όνα)χ(ος) Σάβ(ας), ὁ ἐλέω Θε(ο)ῦ ἀρχιεπίσκο(ο)π(ος) τ(ῆς) Σερβ(ίας), ἡ οἰ(α) καὶ ἀνωθ(εν) τοῦ [παρ]όντ(ος) ὑφ(ους) οἰκειοχ(είρ)ως προταξ(ας), τ(ῆν) παροῦσ(αν) ἐγγρα(φον) (καί) ἐνυπόγρα(φον) συμφων(ίαν) (καί) ἡ ὑμ(άς) τ(ους) τιμωτ(ά)τ(ων) [π](ατέ)ρας (καί) ἀδελφ(ούς) μου, τ(όν) τε πρ(ώ)τ(ον) καὶ

ЦР САВ
ΙΟ ΧΘ
ΝΙΚΗ ΜΑ
ΡΕ ΒΡ

† Вѣ имѣ С(ъ)нца и С(ъ)на и С(в)ет(а)го Д(о)уха. И хъ смѣренныи јеро-монах Сава м(и)л(о)стниу Б(о)ж(е)ю [арх]и-пископъ Срѣскѣи, и ж(е) съвише крѣста назнаменаъ своею роукою и предъ [р]екъ писанно и подписано съгласие и исповѣданіе творъ къ вамъ в(ъ)ст(ъ)ишнимъ [в]ѣт(ъ)цемъ и вратамъ моимъ, протѣ и

Б

τ(ους) λοιπ(ους) [λ]ογά(δας). Επειδὴ ἐν ἡ⁴ χρήσει ἐγενόμ(ην) τόπ(ου) τιν(ὸ)ς (ὥς)τε κατ(α)φυτεῦσαι ἐν αὐτῷ [ἀμ]πελ(ών)α), προσήλθ(ον) τῇ ὑμετέρα τιμώτ(η) καὶ ἐν ἡ⁵ Χ(ρισ)τῷ ἀγάπη, σοὶ τὸ γνησιωτ(ά)τ(ω) π(α)τ(ρι) (καί) ἀδελφ(ῶ) μου ἐν Χ(ρισ)τῷ ἱερο(μονά)χ(ω) κυρ(ῶ) Εὐσεβίω (καί) πρ(ώ)τ(ω) τοῦ Ἀγ(ίου) Ὁρ(ους), (καί) τῇ λοιπῇ γερούσι(α) ἡ⁶ τ(ῶν) τιμωτ(ά)τ(ων) καθ(η)γουμ(έν)ων (καί) ἀδελφ(ῶν) μου, (καί) τ(ῆν) ἐμ(ήν) ἀνηγγεῖλα αἰτ(η)σ(ιν) (καί) τ(ῆν) ἀξίωσι(ν) ἐξεκάλυψα. Επεὶ [(δὲ)] ὑμεῖς, ἡ⁷ ἰδόντ(ες) <τῆν> πρ(ό)ς ὑμ(άς) ἀγάπ(ην) ὑμ(ῶν) καὶ ἀρχαί(αν) συνήθει(αν) καὶ συναναστροφ(ήν), οὐκ ἠθέλησατ[ε] τ(ῆν) αἰτησί(ν) μου παρεῖδ(η)ν ἡ⁸ [ἀ]νίστα[σθ]αι) (καί) τ(ῆν) ἀξίωσι(ν) ἀτιμάσαι, συνήλθετ(ε) ἐπὶ τ[ο] αὐτὸ (καί) συγκατετέθητ(ε) δοῦναι μοι χειροστόπ(ιον) [τι] ἡ⁹ (καί) δὴ εὐρόντ(ες) ἀνωτέρω τοῦ βουν(οῦ) τοῦ παρακειμ(έν)ου τῇ μο(ν)ῇ τοῦ Κοχλιαρᾶ τόπ(ιον) τι, δένδρεσι μ(έν) πεπυκνωμ(έν)ων, διαφέρ(ον) (δὲ) ἡ¹⁰ τῇ μο(ν)ῇ τοῦ Ἀγ(ίου) Δημ(η)τρίου, π(α)ρὰδεδώκατέ μοι τοῦτ(ο), τοπ(ικῶς) ἐπιστάντ(ες) (καί) κατ(α)σκεψάμ(εν)οι ἀκριβ(ῶς), (καί) τὸ τοιοῦτ[τ] (ον) ἡ¹¹ περιορί-σαντ(ες) [τ(ὸ) τοῖ]οῦτ(ον) τόπ(ιον). Ὁ (δὲ) περιορισμ(ὸς) τοῦτ(ου) ἔχει οὕτ(ως) ἀρ[χ] (ε)τ(α)ι [ἀ]π(ὸ) τοῦ ἀνωτ(έ)ρ(ου) καὶ τε[λ] [ε]υταίου μ[ε]ρ(ους) ἡ¹² τοῦ μεγ(ά)λ(ου) ῥύακο(ς) τοῦ κατ(ά) ἀνατ(ο)λ(ά)ς βλέποντ(ος) (καί) διασχίζοντ(ος) μετρί(ως) τὰ ἐκατέρωθ(εν) τοῦτ(ου) παρακειμ(έν)α δύο μέρη ἡ¹³ τοῦ ἐμοῦ ἀμπελ(ίου) τόπ(ου), ὃ δηλαδ(ή) τὸ ἐμ(όν) μέρος) κατ(α)φυ-τεῦσ(αι) ἐφθα(σεν), ὃ [(καί)]/ παρέλαβ(ον) πρ(ό)τ(ε)ρ(ον) ἐκ τοῦ προὑπάρχαντ(ος) ἡ¹⁴ πρ(ώ)τ[ου] ἱερο(μονά)χ[ου] κυρ(οῦ) Θεοκτίστου (καί) τ(ῶν) λοιπ(ῶν) τιμω-τ(ά)τ(ων) καθ[η]γουμ(έν)ων, καὶ κρατεῖ τ[ὸ] τοιοῦτ(ον) ἀνατολ(ικ)ὸν μέρος) ἡ¹⁵ (καί) ἀνέρχ(ε)ται τὸ ὄφρ(υ)δ(ιον) ὄφρ(υ)δ(ιον)

протѣи Помѣже: потребахъ [sic] место насадити въ немъ лозие [пр]ѣидохъ къ вамъ в(ъ)ст(ъ)ишнимъ и в Х(ри)стѣ, любви вашн. Тебѣ же искрѣниши [в]нѣ [и] вратѣхъ Христѣхъ с(в)ерш(е)нн(ы)инове крѣ Евсевиѣ и протѣ С(в)ет(ы)е Гори, и прочимъ [с]тарцемъ в(ъ)стнѣмъ каѣс(м)атаромъ, и мое прошение възвѣстихъ и моленіе вткрѣхъ Помѣже [в]идѣвше и в любви моеи и прѣвншванн съвѣхъ растѣ, и не въсхотѣте мое прѣшнѣ прѣзрѣти, ни моленіе ввсв(ъ)стити, съвѣ-

косте се на то и хресте дати ми [м]есто ледин(и)но, и вврѣтше више в рѣда лежечее над монастыремъ Хѣлиаръ мѣсто [м]естодревно съдрѣжен монастыр С(в)ет(а)го Димитріа и прѣдасте ми то, на мѣстѣ ставше и ох[и] [с]мотрѣши ижеци и ѣ в томъ, и вкрохживше тако. И кс(тъ) прѣдѣлъ сице имъ: [п]очинать в дсгор и до конца мѣста Великаго потока, и къ встокоу зрѣт и разделяе [в]воихъ лежечнихъ странъ моего лозня, на мѣста показѣ къ моеи стране сада, иже [п]режде въсприехъ в д предъ вившег(а) прота іеромонаха крѣ Θεоктиста и прочихъ в(ъ)ст(ъ)ишихъ [и]г(ъ)мѣнь, и дрѣжи тоѣ востонѣи страни, и възх(о)дитѣ

Криптограм крста над текстом: ЦР СЛВ ІС ХС НІКЛ МЛ РБ ВР разрешава се највероватније као: Царѣ Славѣ Исоусъ Христосъ ника мѣсто довно раи вѣсть, вѣра радуетсѣ. Уп.: Babić, *Les croix*, 1-13. За последње две речи уп.: Јастребов, *Тумачење*, 90: К В Р Х В = Крест Возноситсѣ Радуетсѣ Христѣанская Вѣра. Криптограм уз крст испред потписа гласи: Исоусъ Христосъ царѣ славы. - Датум на документу: 6701=1192. новембар 10, пазвао је сумњу у аутентичност акта, јер наведене године Сава Немањин још није био архиепископ. Аутентичност документа бранио је Мошин (*Уговор св. Саве са савојошким прошајом о земљи за виногради*, Гласник Државног музеја у Сарајеву, 1 (1946), 81-104, са старијом литературом). Аутентичност превода не може се бранити, јер Сава о себи једном говори као о архиепископу а други пут као о јеромонаху. - Мошин је сматрао да се оригинал на грчком језику налази у Архиву Светогорског протата, што досадашња истраживања нису потврдила. Савремени научни резултати показују да од текстова на грчком језику постоје три примерка А, В и С, и то само у АХГ, топографска сигнатура А 13/2. За њихов опис и коментаре уп. издања грчког текста: Živojinović, Kravari, Giros. - Овде се објављују упоредо грчки (према наведеном издању, комбинација примерка А и В) и старосрпски текст.

А

Б

ЦР	СЛВ
ІС	ХС
НІ	КЛ
М	Л
Р	Б
ВР	

А [+]
Εν ὀνόματι τοῦ π(α)τρ(ο)ς [(καὶ)
τοῦ υἱοῦ (καὶ) τοῦ ἁγ(ι)ου πν(εύ)ματος.
Εγὼ ὁ ταπεινός) ιερομ(όνα)χ(ος) Σάβ(ας),
ὁ ἐλεω Θεοῦ αρχιεπίσκ(ο)π(ος) τ(ῆς)
Σερβ(ας), ||² οἱ καὶ ἄνωθ(εν) τοῦ
[παρ]όντος υἱ(ος) οἰκειοχειρ(ως)
προτάξ(ας), τ(ῆν) παρούσ(αν) ἐγγρα(φον)
(καὶ) ἐνυπόγρα(φον) συμφωνί(αν) (καὶ) ||³
[ὁ]μολογί(αν) τίθημι (καὶ) ποιῶ πρό(ς)
υμ(ᾶς) τ(ους) τιμωτ(ά)τ(ους) [π](ατέ)ρας
(καὶ) ἀδελφ(ούς) μου, τ(όν) τε πρώτ(ον) καὶ

† Вѣ имѣ С(ъ)тъца и
С(ы)на и С(в)ѣт(а)го Д(оу)ха.
Язъ смѣреннѣи іеро-
монах Сава минагоистию Божіею [архі-
пископъ Сръвскіи, иже(є) съвише
крѣста назнаменовъ своею роукою
и предъ [рѣкѣ] писанно
и подписано съгласіе
и исповѣданіе творѣхъ къ
вамъ вѣстѣ(ѣ)нѣишимъ [ѡ]тъ(ѣ)цемъ
и вратѣмъ моимъ(ѣ), протѣ и

τ(ους) ἀσπ(ους) [Α]σπ(ά)δας. Επειδὴ ἐν ||⁴
χρήσει ἐγενόμ(ην) τόπ(ου) τιν[ό]ς(ς) (ὥστε
κατ(α)φутεύσαι ἐν αὐτῷ [ἀμ]πελῶν(α),
προσθλ(ον) τῇ ὑμετέρα τιμώτ(η) καὶ ἐν ||⁵
Χ(ριστῷ) ἀγάπη, σοὶ τὲ τῷ γνησιωτ(ά)τ(ω)
π(α)τρι (καὶ) ἀδελφ(ῶ) μου ἐν Χ(ριστῷ)
ιερο(μονά)χ(ω) κυρ(ῶ) Εὐσεβίω (καὶ)
πρώτ(ω) τοῦ Ἀγ(ι)ου Ὁρ(ους), (καὶ) τῇ
λοιπῇ γερούσι(α) ||⁶ τ(ῶν) τιμωτ(ά)τ(ων)
καθηγουμ(έν)ων (καὶ) ἀδελφ(ῶν) μου,
(καὶ) τ(ῆν) ἐμ(ήν) ἀνήγγελα αἰτ(η)σ(ιν)
(καὶ) τ(ῆν) ἀξίωσι(ν) ἐξεκάλυψα. Επεὶ
[[δὲ]] ὑμεῖς, ||⁷ ἰδόντ(ες) <τήν> πρό(ς)
ὕμ(ᾶς) ἀγάπ[η]ν ὑμ(ῶν) καὶ ἀρχαί(αν)
συνήθει(αν) καὶ συναναστροφ(ήν), οὐκ
ἠθέλησат[ε] τ(ῆν) αἰτησί(ν) μου παρει[δ]ῆν
||⁸ [ἀ]νίστα[σθ(αι)] (καὶ) τ(ῆν) ἀξίωσι(ν)
ἀτιμάσαι, συνήλθет(ε) ἐπὶ τ[ο] αὐτό (καὶ)
συγκατετέθηт(ε) δοῦναι μοι χερσοτόπ(ιον)
[τι] ||⁹ (καὶ) δὴ εὐρόντ(ες) ἀνωτέρω τοῦ
βουν(οῦ) τοῦ παρακειμ(έν)ου τῇ μο(ν)ῇ τοῦ
Κοχλιαρᾶ τόπ(ιον) τι, δένδρεσι μ(έν)
πεπυκνωμ(έν)ων, διαφέρ(ον) (δὲ) ||¹⁰
τῇ μο(ν)ῇ τοῦ Ἀγίου Δημ<τ>ρίου,
π(α)ραδεδώκατέ μοι τοῦτ(ο), τοπ(ικῶς)
ἐπιστάνт(ες) (καὶ) κατ(α)σκεψάμ(εν)οι
ἀκριβ(ῶς), (καὶ) τὸ τοιοῦт[т](ον) ||¹¹ περιορί-
σανт(ες) {т(ὸ) τοῖ[ο]ῦт(ον)} τόп(ιον). Ὁ (δὲ)
περιορισμός(ς) τοῦт(ου) ἔχει οὗт(ως)
ἀρ[χ](ε)т(αι) [ἀ]π(ὸ) τοῦ ἀνωт(έ)р(ου) καὶ
те[λ]ευтаίου м[ε]р(ους) ||¹² τοῦ μεγ(ά)λ(ου)
ρύαко(ς) τοῦ κατ(ᾶ) ἀναт(ο)л(ας)
βλέπονт(ος) (καὶ) διασχίζонт(ος) метр(ί)ωс)
τὰ ἐκατέρωθ(εν) τοῦт(ου) παραкеім(εν)α
δύο мέρη ||¹³ τοῦ ἐμοῦ ἀμπελ(ι)ου τόп(ου),
ὁ δηλαδ(ή) τὸ ἐμ(όν) μέρος(ς) κατ(α)φут-
еус(αι) ἐφθα(сен), ὁ /(καὶ)/ παρέлаβ(ον)
прот(ε)р(он) ἐκ τοῦ προῦпάρξανт(ος) ||¹⁴
πρώ[т]ου ιερο(μονά)χ[ου] κυр(οῦ)
Θеоκ(т)istu (καὶ) τ(ῶν) λοιπ(ῶν) τιμω-
т(ά)т(ων) καθ[η]γουμ(έν)ων, καὶ κραтеῖ
т[ὸ] τοιοῦт(ον) ἀνατοл(ικ)όν μέρος(ς) ||¹⁵
(καὶ) ἀνέρχет(αι) τὸ ὀφρүд(ιον) ὀфрүд(ιον)

проним. Понеже(и)

потребвахъ (sic) место насадити
въ немъ лозие

[²прїидохъ къ вамъ вѣстѣ(ѣ)нѣишимъ и ѡ
Христѣ(ѣ) любви вашей Тебѣ же
искрънѣиши С(ы)не] и братѣ(ѣ) ѡ Христѣ(ѣ)

свѣдѣнншине квр Евсевиѣ и
протѣ С(в)ѣтѣ(ѣ) Горн, и прочимъ
[³старцемъ(ѣ) вѣстѣиимъ каѣс(м)атаромъ(ѣ)],

и мое прошение въхвѣстихъ и
моленіе ѡткрыхъ. Понеже(и) [⁴видѣ(ѣ)ши и ви
любовѣ(ѣ) мою и прѣвишнѣи
сѣвъ(ѣ)рствѣ(ѣ) и не въсхотѣ(ѣ)сте мое про[ш]еніе
прѣхрѣти, ни моленіе въсвѣстѣити, съте-

косте се на то и зрѣкосте дати ми

[⁵мѣсто лединиѣно и вѣрѣтше
више въ рѣдѣ лежѣще

надъ монастыремъ Хѣлиарѣ мѣсто

[⁶вѣстодревно съдржен

монастир С(в)ѣтѣ(ѣ)го Димитріа и

прѣдѣсте ми то, на мѣстѣ ставше и

оу[⁷смотривши нѣщѣи нѣ

ѡ томъ и вкроуживше

такѡ. И кс(ѣ)тъ]

прѣдѣлъ(ѣ) сице имѣ: [⁸повинати въсгор и

до конца мѣста

Великаго

потока, и къ востокѣ

зрит и раздѣлае

[⁹въ онихъ лежѣщихъ странѣ

моего лозиѣ, на

мѣста показѣ къ моеи

странѣ сада, иже [¹⁰прежде въсѣпрнѣхъ

ѡдъ прѣдъ бившегѣ]

прота іеромонахѣ(ѣ) квр

Θеоκ(т)истѣ(ѣ) и прочихъ

вѣстѣ(ѣ)нихъ [¹¹и гѣмѣнь, и дръжи

тоѣ вѣстоушнѣ(ѣ) страни

и въхходитѣ

15

† Въ имя Сѹщѣца и
Сына и Свѣтлаго Дѹха
Пѹть смѣрныи про
монахъ Сава милостнѹю Божіюю І'архі
писанъ Сръбскій жижѣ свѣише
крѣста назиначавъ своєю роукою
и прѣдъ І'рвѣ писанно
и подписано съгласне
и исповѣданіе творѣ на
кажѣ чѣстѣи киѣицѣ І'ѹтѣицѣмъ
и прѣдѣмъ моимъ прѣтѣ и

(ὡς) πρός) μεσημβρίαν) ἦτα πάλιν)
 ανατρεχει τῷ(ς) τὸ νότιον) μέρος(ς), (καὶ)
 κατερχ¹⁶ τ(αι) πρὸς) τ(ον) τι(α)ρ(α)κει-
 μ(ε)ν(ον) μέγ(αν) ῥυακα, (καὶ) ἀνέρχεται(αι)
 τ(ὸν) τοιοῦτ(ον) ῥυακ(α) πρὸς) νότ(ον),
 καὶ φθάνει μετ(α) τ(ῶν) ||¹⁷ τρι(ῶν)
 ῥυακί(ων), καὶ κατ(α)λιμπάνει μ(έν)
 τὰ δύο ῥ(υ)ακί(α), κάμπτει (δέ)
 μικρ(ὸν) τὸ πρὸς) δύσ(ιν) κρατ(ῶν)
 τρι(η)τ(ον) ||¹⁸ ῥηκα, καὶ ἀνέρχεται(αι) το
 αὐτὸ δυτικ(ον) μέρος(ς) κρατ(ῶν) ἕως
 τοῦ τεθ(έν)το(ς) παρ' ἡμ(ῶν) λίθ(ου)
 εἰς τύπ(ον) ὄρ(ου), ἐν ᾧ (καὶ) ||¹⁹ τύπ(ον)
 σπ(α)ρ(ον) ἐνεκολλησάμ(εν), δεῖα το
 περιοριζόμενον), (καὶ) ἐτι τοῦ αὐτοῦ
 δυτ(ικου) μέρος(ς) ἐχόμε(εν)ος) πλαγιάζει
 μικρ(ὸν) ||²⁰ (καὶ) ἀπέρχεται(αι) ἐ(ως)
 τοῦ ἐτ(ε)ρου λίθ(ου) τοῦ τεθ(έν)το(ς)
 παλ(ιν) παρ' ἡμ(ῶν) (ως) δυτ(ε)ρου ὄρου,
 καὶ καταντᾷ ἕως τοῦ μεγ(άλ)ου)
 βάσταγ(ος) ||²¹ τοῦ πρὸς) τὸ ἀρκτώ(ον)
 ἀποβλέποντ(ος) μέρος(ς), ἐνθ(α) (καὶ)
 τρι(η)τ(ον) ὄρ(ον) ἀπ(ὸ) λίθ(ου) ἐθέμεθ(α)
 καὶ τοῦτ(ον) τ(ὸν) βάσταγ(α) βάσταγ(α) ||²²
 κρατ(ῶν) κλίνει πάλ(ιν) πρὸς) ἀνατολ(ας)
 καὶ φθάνει ἕως τοῦ ἐτέρου τετάρτ(ου)
 λίθ(ου), ὃν (καὶ) αὐτ(ὸν) ἡμεῖς πάντ[ες] ||²³
 τεθείκαμ(εν), (καὶ) παλ(ιν) ἀπο τοῦ αὐτοῦ
 τετάρτ(ου) λίθ(ου) καταντᾷ εἰς τ(ὸ)
 ἀντικρὺ τ(ῆς) ἀνατολ(ῆς) βλέπ(ον) μέρος
 ||²⁴ τύπ(ον) ὀφρύο(ς) ἐπέχ(ον), ἐνθ(α) καὶ
 αὐτοῦ πέμπτ(ον) ὄρ(ον) ἀπ(ὸ) λίθ(ου)
 τεθείκαμ(εν) καὶ ἀπ' αὐτοῦ καταντᾷ
 πάλ(ιν) εἰς τὸ ||²⁵ μέγ(α) ῥυακί(ον) τὸ
 διασχί(ον) ἐπ' ὀλίγ(ον) τὰ δύο μέρη) τοῦ
 ἀμπελί(ου) τόπ(ου), ὡς εἰρητ(αι), ἐνθα καὶ
 ἔκτ(ον) ὄρ(ον) ἀπο ||²⁶ λίθ(ου) τεθείκαμ(εν),
 καὶ ἀποδίδει εἰς τ(ο) αὐτὸ μέγ(α) ῥυακί(ον)
 ἀφ' οὗ καὶ ἡρξάμ(ε)θ(α). Τοῦ τοιοῦτ(ου)
 οἷν τοπίου [π]ερὶ ||²⁷ ρωθ(εν)το(ς) (καὶ)
 παραδοθ(έν)το(ς) μοι παρ' υμ(ῶν) τ(ῶν)
 ἀναγεγραμ(μένων) π(ατέ)ρων καὶ
 ἀδελφ(ῶν) μου, τοῦ τε πρώτ(ου) καὶ τ(ῶν)

по вѣжди по вѣжди (sic)
 ко (sic) полъденнѣ
 ||¹⁷ И тако пакѣ вѣте
 ка южнѣи зрѣше стране,
 и съходитъ къ
 прилежируемѣ Великому
 потоку. ||¹⁸ И вѣсходитъ
 тогожи потока
 къ югѣ, и доходитъ
 даже до трехъ потоца, и вѣставлямо
 ||¹⁹ дѣла потоца своде се мало
 къ западоу. дръжема се третѣго
 потока, и восходитъ тѣзи ||²⁰ падию
 строю дръже даже до положенѣаго
 вѣ нас камена вѣ овразъ предѣла,
 на немъ же крѣсть изъ вѣ ||²¹ пасмо
 на десно предѣла, и еше того
 западнаго места се дръжимъ,
 строю мало, и преходитъ
 ||²² до дрѣвѣа камена
 поставленого вѣ нас (ѣ)
 втораго прѣдела, доходи
 до великог(ѣ) дела
 на вѣстоу нон ||²³ зрѣше стране,
 идеже прѣделъ вѣ камена
 постависмо вѣодеше
 на северъ и на западъ. И
 тогожи дѣла дела дръжеше,
 ||²⁴ своди се и пакы къ востоку
 и доходи до четвертого камена
 егоже ми вѣси вѣ ||²⁵ дръзисмо, и вѣ
 тог(а) четвертого камена доспева
 съпротивѣ(ѣ) зрѣши восточног(ѣ) строю
 ||²⁶ вѣрашъ вѣгю имъи, идеже
 и тог(а) пяти каменъ вѣ предѣлѣ
 положисмо, и вѣ тог(а) ||²⁷ пакы
 доспева до великаго потока нж(ѣ)
 разъдѣаше вѣ малѣ вѣвоихъ
 строю ||²⁸ ложиа мног(ѣ) мѣста,
 пакже реч(ѣ) се, идеж(ѣ) и шесты
 каменъ вѣ предѣлѣ постависмо, ||²⁹
 и вѣдѣа до великаго потока
 идеже повѣисмо

λοιπ(ῶν) ||²⁸ καθηγουμ(έν)ν(ων), συνεφώ-
 νησα (καὶ) αὐτὸς) ἐγὼ καὶ κατεθέμ(ην)
 δοῦναι πρὸς) ὑμ(ᾶς), καὶ δι' ὑμ(ῶν) πρὸς)
 τὸ μέρος(ς) τ(ῆς) ||²⁹ δικαιουμ(έν)ν(ης)
 μο(ν)ῆς, ἐπὶ τῷ τοιοῦτ(ῷ) τόπ(ῳ) χάρι(ν)
 εὐλογί(ας) εἶτ' οὖν εὐχ(ε)τ(η)ρ(ίου) (?)
 (νομίμα)τ(α) (ὑπέρ)π(υ)ρ(α) τριακόσι[α].
 [Καὶ γὰρ ἀνα]γκαι(ον) μετ[ὰ τ]ῷ ||³⁰
 [παραδοθῆν] (αι) καὶ κα[τα]φυτευθῆν(αι)
 τὸ τοιοῦτ(ον) τόπ(ιν) σὺν Θ(ε)ῷ ἐχ(εῖν)
 (καὶ) φυλακ(ήν), (καὶ) παρ[ε]χωρήσατέ μοι
 ἐν ||³¹ μονοκελλ(ιον) ἀνεγείραι ἐντ(ως)
 τοῦτ(ου) (ὥς)τε κατ(α)μέν(ειν) τ(ὸν)
 μέλλοντ(α) φυλάσσ(ειν) τὸ σὺν Θ(ε)ῷ
 φυτευθ[η]σόμεν(ον) ||³² ἀμπέλι(ον).
 Ὡσαύτ(ως) συμφων(ῶ) κάγω (καὶ) τὸ
 μέρος(ς) μου τοῦ μήποτ(ε) συνχυ[σ]θῆναι
 τ(ῶν) γειτνιαζ[όν]τ(ιν) μου ἢ ||³³
 ἡγουμ(έν)ν(ων) ἢ τ(ῶν) ὑπ' αὐτ(οῦς) εἰ γε
 θελήσουσί ποτ(ε) κοπ(ήν) ποιῆσαι ξυλ(ῆς)
 ἢ ἐργασίμ(ης) ἢ καυσίμου, ἢ χόρτ(ον) ||³⁴
 συλλέξαι ἢ κάσταν(α) [π]ληθισί(ον) τ(ῆς)
 [το]ποθ[ε]σί(ας) ἢ[ς] παρεδώκατέ μοι,
 ἢ διαμάχ(ην) τινὰ ποιῆ[σ]αι [μετ] (ᾧ)
 τοῦ [μέ]ρους ||³⁵ ὑμ(ῶν) ἐνεκ(εν) τ[ού]τ(ου)
 κα[ὶ] τοῦτ(ο) (καὶ) αὐτ(ός) ἐγὼ
 [συμφων]ῶ, ὅτι μετὰ τὸ ἀπαρτίσ[α]ι
 εἰς [ἀ]μπ[ε]λίῳνα ||³⁶ τὸ ῥηθ(έν) τ[ό]π(ιν),
 ἔσομ[αι] μ(έν) ἐν κατοχῇ καὶ δ[ε]σ[π]οτ[ε]ία
 τοῦ τοιοῦτ(ου) ἀμπελῶνος) ἐγὼ τὲ καὶ
 τὸ μέρος(ς) μου ||³⁷ [ἕ]ως τ' ἂν ἐν τοῖς ζώσι
 διατελῶ, ἀδιασεῖ[σ]τως], ἀ[ν]ενοχλήτ(ως)
 κ[αὶ] πάντ[η]

В ||³⁹ ἀλογοπραγήτ(ως) μετα δὲ τὸ
 τέλ(ος) τῆς ζωῆς μου, τὸ μὲν ἡμ[η]σι τοῦ
 ἀμπελίου ἀφιερῶσω εἰς τὸ ἐμ(όν) ||⁴⁰
 κελλί(ον) τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁσίου
 π(α)τρ(ὸς) ἡμ(ῶν) Σάββα τιμώμ(εν)ον καὶ
 συνέγγυς τῶν Καρεῶν διακείμενον, ||⁴¹
 ὁ ἐκ βάθρ(ων) αὐτὸς ἀνήγειρα, τὸ (δέ)

И таковъ мѣстѣ вѣрѣделеноу
 ||³⁹ и преданоу ми вѣтъ насъ
 написанъ вѣтъицѣ и вѣрати
 прѣвт и прѣви нгѣмъи
 ||⁴⁰ съгласи[ше] къ ст[ранѣ] правдѣи[и]и
 монастыра за таковое мѣсто паго-
 с(ло)вѣи[и]а ради свѣица много помѣи[и]и
 перпер трѣста вѣгда же ||⁴¹ насадитъ се тог(и)
 мѣсто съ вѣгѣмъ, имѣи е и стражѣ,
 и вѣдѣи[и]и ми и келію ||⁴² вѣгѣи[и]и
 ти къ мѣсте томъ идеже вѣнати стра-
 жа вѣгда съ ||⁴³ вѣгѣмъ насадитъ се ложи
 Такжеже азъ съгласи[и]и и съ мѣи[и]и
 ннко ||⁴⁴ гда же смоути ти се вѣи[и]и
 или кто вѣсѣи[и]и оу[д]ѣи на по[д]вѣи
 ||⁴⁵ дръва или за вѣгъ, или травѣ съв[е]ра-
 ти, или кочанѣ вѣи[и]и мѣста ||⁴⁶ иж(ѣ) ми
 прѣдасте. И токо (sic) рѣшѣм(ѣ) вѣгда
 ложи вѣгда, вѣгди вѣ(а)динъ(ѣ) вѣгѣи[и]и
 имъ ||⁴⁷ и мѣи[и]и страна до живѣи[и]и
 потоку[и]и и вѣзъвѣди[и]и и по ко[и]цѣи
 ||⁴⁸ живѣи[и]и моего половиноу
 ложи оу[д]ѣи[и]и келіи мѣи[и]и
 вѣ(в)ѣ(а)го вѣи[и]и вѣи[и]и Карѣи[и]и
 ||⁴⁹ иже изъ вѣмѣла вѣзъвѣи[и]и
 дръгѣи[и]и же половиноу вѣ вѣи[и]и ||⁵⁰ нѣи
 цръковѣ Карѣи[и]и вѣ поменъ мѣи[и]и
 ||⁵¹ иже ли кто вѣзъх[ѣ]ти ||⁵² прѣложити
 писаниѣ и съгласиѣ, да имѣт(ѣ) келѣи[и]и
 (свѣтихъ) тѣи[и]и вѣи[и]и ||⁵³ икенски[и]и
 и да имѣт(ѣ) келѣи[и]и и мою грѣи[и]и вѣга
 ||⁵⁴ вѣи[и]и архіи[и]и[и]и, аще кто (sic)
 вѣт вѣи[и]и[и]и[и]и дръи[и]и

ἀναστρέψαντες τὴν Μητροπολίτην
ἐκκλησίαν τῶν Καρσίων εἰς μνημόνεον
αὐτοῦ (καὶ). Εἰ δὲ ποτὶ βουλήσῃ εἰς
ἀναστρέψαντες τὴν Μητροπολίτην τινος (τῶν)
ἀναστρέψαντες (ἐν) συνφωνίῳ. §⁴⁶
(καὶ) ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν τῶν θεοφορῶν
πατρίδων τῶν ἐν Νίκαια, σὺν τῷ
ἐκπαιτεῖν (καὶ). §⁴⁷ τοῦ δικαίου δικαίου
ἀλλὰ καὶ ἐμὲς αὐτοὶ ταῖς αὐτῶν ἀρχαῖς
ἀποδοῦναι ἐποκεισὶν νοὶ (καὶ). §⁴⁸ ἐμὸν αὐτοῦ
τοῦ παπᾶ Σαβῖτα ιερομοναχοῦ (καὶ)
ἐλεῶ Θεοῦ ἀρχιερέως, εἰ γέ ποτε
θεοφύλακτος εἰς αὐτὸν τὴν χωρήσει καὶ
ἀνατροπῇ τῶν συμφωνουμένων μέσον
ἡμῶν ἐκ τῶν τιμωτ(ά)των ἡμῶν.

Другом руком (?): §⁴⁷ Ἐτους ,Сѣα“
(ινδικтиῶν)ος α⁷⁶.

§⁴⁶ Всѣхъ правовѣрнихъ крѣстьянъ
молавиѣникъ Сава грѣшныи†

Въ лѣтѣ 5471 ноемвриа 1

Всѣхъ правовѣрнихъ крѣстьянъ
молавиѣникъ Сава грѣшныи
§⁴⁶ И по смѣрти кнѣ Сава архієпископа,
по неговѣ ревности ѡбѣда се⁴⁷
половина ложа въ Кареахъ, а дрѣга половина
8 пирѣгъ 8 келию С(вет)аго §⁴⁸ Сава,
ѡкоже и ѡпрѣдѣли прѣподѣвиѣши ѡ(тѣ)ѣ
нашѣ
протъ кнѣ §⁴⁹ Θεωκτίστη съ
прѣподѣвными игмѣни §⁵⁰
Сѣи хрисовѣль почини съгорѣ, више
хоуанарина монастира §⁵¹ ѡтъ съворѣнога
пѣта

⁴⁶ За датографије податке о криптограму помогли су Нинослава Радошевић и Гојко
Савић, на чему бисмо захваљујемо.

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА РАДОСЛАВА ГРАДУ КОТОРУ

1230. јул 24.

*Краљ Стефан Радослав ђошврђује Кошоранима ђоседе на Превлаци у Тивајском
заливу, на ђолуосѣрву Лушѣици и у Пасиѣлаву, које им је дао краљ Ђорђе 1215. године.*

Оригинал повеље није сачуван. Постоји само превод на италијански језик, али није
познато где се налази.

Изд.: Nani, *De duobus nummis* XLV, 130-131; Rački, *Prilozi*, 130, № 1, Kukuljević, *Regesta*, 71,
№ 248; Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 332-334, № 292.

Рачки је означио да се препис превода налази код њега, али није написао где се
налази оригинал тог превода. Иначе, ова повеља се спомиње и у фалсификованој повељи
цара Стефана Душана Которанима из 1351. године. (Уп.: Miklosich, *Mon. serb.*, 149-152, №
130; о овој повељи). Сачувани су и старији извори о повељама краља Ђорђа Котору и појединим
грађанима. (Уп.: Синдик, *Пониѣфикал*, 53-66).

Gratia al tutto continente Iddio nostro, fattor del ciel e la terra, al fiol della sua deità e
a Spirito Sancto. Gratia a Te signor Dio mio d'ogni hora e tempo; et se Dio imperator alli
imperatori, signor alli signori, di tutte le cose signor, de la Tua deità vera e gloriosa procede, Tu
Signor Dio mio sei imperator et signor tutto continente et molto misericordio alla Tua creatura,
5 Signor con la Tua misericordia el schiavo redimisti et el fiolo desti a la redenzion et a la vita
signor la tua creazion metesti; et se el Signor Dio tutto continente tutte le cose humel Signor Dio
mio a la Tua deità piazeno et le cose rie et perverse per converso non piaseno; et se el diavolo
Lucifero per la sua scelerità et imaginazion prava et iniqua cascho dalla excelsa gloria nella
damnation eterna, e la nel inferno fo glorificato con li angeli disgraziati, al imperador dapoi
10 signor lo suo imperio, a li sui graziosi desti in compagnia la purissima et intermerata verzine
Maria, et de lei signor volesti esser nato, et con la tua natività la morte nostra el so imperio
ruinasti, et con la tua crucifixion a nui la vita preparasti.

Io Radoslavo, con la grazia del ciel^a, fo re de Servia et de la Marina, et fradelli del mio
reame Vladislao et Urosio considerasemo et recordasemo vera fede et servitio, qual mostrassero
15 honorevol et a nui fedel zentilomeni de Catharo, al nostro genitore d(omi)no d(omi)no
Stephano primo incoronato et al nostro avo sancto Simeone Nemagna, primo in gloria, colona
di christiani et discernessimo la prava cogitazione del diavolo, el qual se penso ne la sua alta
scienza, che metà la sua sedia all'occidente et che sia simil all' altissimo, el signor tutte le
cogitazion sapiando lo scazo dal ciel et le condeno nell' inferno in eternum, et da poi considerassimo
20 la parola del signor Dio nostro salvatore, come scrive nel suo Evangelio san Zuane el
documento de Jesu Christo alli Zudei vegnando da lui li ammaestrava la salute nostra dizando:
„Se vui observarete li miei precepti, per certo sarete li miei discipuli;” et da poi san Zuane ascrive
la parola del signor dizando: „Le mie pecore la voce mia oldeno et fanno et caminano segrade
el mio commandamento, et io li darò la vita eterna”. Et cusi nostri fidel zentilomeni de Catharo
25 d' ogni hora et tempo a nui oldeno et secondo el nostro commandamento et volunta
obediscono, et tutta la nostra volunta anno adempto, et a tutti nostri mandati anno mostrato la
umeltà et le sue scritture et brevelegi portareno: primo brevelegio del molto glorioso d(omi)no
Zorzi, come signor re Zorzi dette alli zentilomeni de Catharo Prevlacha nel matrimonio, che
redificano la giesia de s. Archangelo, la qual a principio fo edificata per loro come veri fundatori,
30 et cusi la giesia reedificasseno al onor del Signor Dio et archangelo Michael. Et in quel
tempo signor re Zorzi confirmo tutti li orti et le vigne loro, Lustiza et Passiglav et tutta la pianura
fino al confin de Garbal con tutte le rezion sue fino la marina, maledizendo a chadauno re et
signor in eternum, che contadicesse soprascritta scrittura de li signori, vedendo et discurendo le
scritture et mandati del signor re Zorzi benedissemo et benedizemo tutta soprascritta a Cattaro,
35 tutte le possession, le vigne et orti et Lustiza et Passiglav et la pianura soprascritta in eternum
et in seculum seculi, amen, che sia Catharo, e chi questo vegnesse a infirmar che sia maledetto

et anatemizado, et che sia traditor del corpo de Christo. Et questa fatta scrittura scrissi io Silvestro
canzilier con la parola et mandato del re, et soprascritti signori, del signor re et di sui fratelli; et
mi dette la parola et mandato signor, che daga questa scrittura voluntaria a Mauro e Medo, onorevol
40 zentilomeni de Cataro, et adesso li dette in confirmazion de li brevelegi de d(omi)no d(omi)no
re Zorzi, lo qual portasseno soprascritti zentilomeni de Catharo al signor re Radoslavo et a
Vladislavo e Urosio, et de vendendo et discurendo, che sono vere scritture, le qual erano scritte
nel 1115^b nativitate Domini a di 15 agosto; et mi iure et commandamento del signor mio re et di
sui fradeli queste scritture in confirmazion de li zentilomeni de Catharo scrissi et dette in Arascia
45 in 1230 nativitate Domini a di 15 lujo, et con la bolla nostra consueta sigillavi. Stephano
Radoslavo con grazia de Dio re de Servia et de Marina, domino Vladislavo e Urosio.

^a Cornelius: della Eccelso

^b Овако има Нани, док је код Смичикласа вероватно грешком 1215.

ХОРИЗМА БУГАРСКОГ ЦАРА ЈОВАНА АСЕНА II ДУБРОВЧАНИМА

(После 1230)

Цар Јован Асен II даје слободу трговине дубровачким трговцима у неким областима
Бугарске, Србије, Македоније и Албаније.

Оригинал у Рукописном одељењу Библиотеке РАН у Санкт Петербургу. 4.5.5. написан на хартији бомбицини ширине 240, дужине 143 мм, црним мастилом, брзописом у 13 редова, рачунајући и потпис. Крстови на почетку, пре и после потписа, као и потпис исписани су црвеним мастилом. Нема печата ни трагова печатења. Андреев (*Византијска грамота*, 30), истиче да је ова повеља по спољној форми слична византијским простагамама.

Изд.: Šafařík, *Památky*, 2, № 3 (дат. 1186-1196); Срезневский, *Памятники*, 347-348 (дат. после 1218); Miklosich, *Mon. serb.*, 2-3, № 7 (дат. 1186-1196); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* I, 350-351 (после 1218); Miklosich, *Mon. serb.*, 2-3, № 7 (дат. 1186-1196); Раковский, *Несколько речей*, 56 (дат. XIII век); Bogišić, *Pisani zakoni*, 17-18 (дат. 1217-1241); Kukuljević, *Dipl. zb.* II, 181, № 243 (дат. 1186-1196); Срезневский, *Свидетельства и заметки*, 9 (дат. после 1218); Hurnizaki, *Documente privitoare*, 781, № 638 (дат. 1230-1241, са прев. на лат.); Ильинский, *Грамота Иоана Асена II*, 25-39 (дат. после 1230 са фотографиром); Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 337, № 296 (дат. око 1230); Бобчев, *Цар-Срацимировићо писмо*, 74; Бобчев, *Паметници*, 147-148 (дат. око 1218); Ильинский, *Грамоты*, 13-14, № 1 (дат. после 1230); Иванов, *Български старини*, 577-578, № 2 (дат. после 1230); Стојановић, *Пов. и писма* I-2, 205, № 790 (дат. после 1230); Дуичев, *Из старата*

О датуму уп.: Палаузовъ, *Письмо къ Редактору*, 109-111; Jireček, *Geschichte der Bulgaren*, 257, (превод на бугарски: Иречек, *История*, 300); Kaluzniacki, *Einige*, 623-624; Голубинскій, *Краткій очерк*, 11 и 218 (с позивом на: Даскалов, *Открытыя въ Тернове*).

† АСЪН Ц(А)РЪ Б[ЛЪГАРСЪ]М И ГРЪКОМ(Ъ) †

О аутентичности ове и још неких повеља издатих манастиру Врањини, вођена је и још увек се води дискусија у науци. Уп.: Станојевић, *Судије о српској дипломатији XXV. О фалсификованим повељама*, Глас, 169 (1935) 32-34. Руварац (*Камичи*, 530-536, 645-646) одлучно је заступао мишљење да је повеља фалсификат из XV века. Такво мишљење прихватили су и издавачи *Acta Albaniae* (I, № 133), Марковић, (*Православно монаштво*, 78), Ђоровић, (*Списи свейоџ Саве*, XXXVII-XL), Пурковић, (*Српски епископи*, 17) и други. Неки историчари су, међутим, остали резервисани према Руварчевим аргументима, прештамповали су врањинске повеље и користили њихове податке. Као разлог сумње у аутентичност ове повеље навођена је њена необична композиција, која показује на два места завршне формуле као да је склоплена из две повеље. Њена стилизација одудара од других повеља немањинке епохе, а има и језичке црте каснијег времена. Њих су, међутим, могли унети и преписвачи. Неприродно је да епископ Иларион изузима манастир испод власти зетских епископа, а да архиепископ Сава I, без краља отуђује поседе архиепископије. За процењивање аутентичности ове повеље велики значај има личност првог зетског епископа. Руварац је оспоравао податак да је Иларион први зетски епископ, истичући да га нема у Пљеваљском поменику, који доноси попис епископа (Споменик, 56, 25). Ђоровић је упозорио на то да је Иларије био један од блиских ученика Савиних и да се јавља као хумски епископ 1239 (...in presentia domini Ylarie episcopi, Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 77) и да је наведен као први хумски епископ у поменутом Пљеваљском поменику. Надгробни натпис епископа Илариона, који се налазио у Врањини крајем прошлог века, нема датума а будући да је изгубљен није приступачан епиграфској анализи, па се не може отклонити сумња да је настао на основу традиције неговане у манастиру. Иларион као први зетски епископ и оснивач манастира спомиње се у Владислављевој повељи (уп. бр. 40 ове збирке) а Савина повеља се помиње у повељи краља Милутина (уп. бр. 117 ове збирке). Како су, међутим и те повеље упитне, ово спомињање не може бити аргумент за аутентичност Савине повеље из 1233, већ се може узети и као елемент сумње у наведене две исправе. У новије време аутентичност Савине повеље бранио је Мошин (*Sankcija u.*, 27-52), подвлачећи нарочито околност да је санкција "проклет, тръклѣт и заведеан" стара и да се јавља само до Милутиновог времена, и да је исто тако стара и касније напуштена формула "писахъ и подписахъ да кѣтъ въ оуведеиѣ всемъ" (?). Касније, у прилог аутентичности, наводио је да се у споменутом дубровачком документу из 1239, не каже изричито да је Иларије хумски епископ, постављајући при том хипотезу по којој је епископ Иларије или Иларион у једној од наведених епископија био епископ а у другој само администратор. Таква хипотеза је (по усменом саопштењу Миодрага Петровића) у супротности са Савиним Закономправилем (Номоканонем). Сам Мошин указује на чињеницу да се у повељама краља Владислава и краљице Јелене спомиње име краља Стефана Првовенчаног. (Мошин, *Повеља св. Саве*, 79-116). Мошинове ставове прихватио је Шекуларац, (*Врањинске повеље*, 17-31; исти, *Дукљанскозейске повеље*, 56-59). Према свему изложеном, не само повеља св. Саве манастиру Врањини, него и цео комплекс повеља намењених том манастиру, захтевају нова и детаљна критичка испитивања.

† Спаса нашемъ рѣшшомъ. „Славецѣхъ ме прославою, иже исповѣсть ме прѣдъ чловеки, исповѣмъ и азъ прѣдъ Сѣтцею моимъ, иже кѣтъ на Непеси“, и „Лице кѣтъ постидитъ се мене и моихъ словесъ въ родѣ семъ прѣлюбоуденемъ и грѣшнемъ, и спаса чловецьски постидитъ се иго прѣдъ ангели Божи въ славе свои“. Сего во ради и си 5 христолубиви мѣжи Иларишнь, свещенны епископъ зѣтски, последнъ словесемъ Спаса нашего, многѣ трѣди подѣтъ в своихъ свѣтительствѣ. Први бо вѣтъ си свѣтитель Зѣтскѣи Земли поставленъ мною, навело высаконъ вѣри (свѣтительство представлятъ се, дондеже чловецьскои кѣтство ѿ шевчанъ вожьствѣ(нны) наставитъ се. Сегоу же богочловекомъ епископъ зѣтскомъ Иларишнь трѣдѣшъ се ѿ своимъ 10 вожьствнемъ стаде, Богъ дающомъ крѣпшѣтъ, и нице мери паки въсхотѣ(вшъ) трѣдѣти се, и вѣ(штровѣ) Вранина . . . створи жилище Господеви, цркъвъ Божию (въ немѣ) свѣтаго и прѣподовнаго шѣца нашего чюдотворца Николи, и въсели тѣ несколько црквирицѣ въ словословеніе Божіе. Си же свети и вожьствни храмъ свѣршивъ иго и прѣдъ иго мѣне, и да не има съ нимъ никоторѣи власти епископъ зѣтски. Изъ же Сава 15 архіепископъ Срѣвскіеи Земли, заповѣдъ даваю шѣ Господа Бога Спаса и Вседержителя и шѣ много смѣрениа, иже вѣдѣтъ по мѣне архіепископи, да не поравощен(о) вѣдѣтъ сѣе светикъ место, и не коимъ ѿзрокомъ свѣтврѣтъ ю метохию архіепископи, или ине равоте заповѣдети имъ, нѣ да прѣвиваѣтъ ѿ всаконъ вожьствненъ своводе шѣ когдѣ ннѣ вѣидѣ, и да мѣ кѣтъ шдговоритель и свѣтитель архіепископъ 20 и оу сѣемъ вожьств(н)омъ храмѣ да поменѣ(н)тъ се архіепископъ ѿ местъ епископа зѣтскаго. Лице ли кто имѣтъ сѣе светокъ (мѣсто) нечимъ вѣидѣти, или равѣтаніемъ или всѣхарьнимъ ѿзманіемъ нечеса шѣ сего свѣтаго храма, такови да кѣтъ проклетъ и тръклѣтъ и заведеанъ оу си век и въ вѣдѣци шѣ Господа Бога вседержителя и Спаса нашего Исоу(са) Христа. Писахъ и подписахъ, да кѣтъ въ ѿведеніе всемъ. И кога 25 епископъ (Иларишнь) постави старѣишинѣ и (иже) по семъ, и поставише шѣ житишъ сего, да . . . (и)зверѣтъ вратѣа ж . . . ѿ месте семъ свѣтемъ, тѣ да поидѣтъ (къ) архіепископѣ, да га влогословитъ архіепископъ, да имъ вѣде старѣишина ѿ месте семъ, а да се не поставлаѣтъ по мите или по наговорѣ старѣишина ѿ месте семъ. И да се не ѿзмѣнишѣто ѿ месте семъ свѣтемъ ѿнѣтрѣ цркъве или извънъ или ѿ живе или ѿ мртве. Кто ли 30 изѣпакѣсти светомъ ѿ местъ семъ кѣмъ любѣ злѣдію, де кѣтъ проклетъ а заведеанъ. И молю се хѣтецимъ бити по мѣне архіепископомъ наместникомъ моимъ, сѣе место видѣвъ азъ, крѣ кѣтъ въ пѣтемъ шѣтровѣ сътворѣно кѣтъ, и въсемъ правѣрѣнимъ намъ христѣаномъ поменъ кѣтъ ѿ месте семъ и прѣпѣтѣ всемъ христѣаномъ. И азъ видѣхъ, кре не има гдѣ тежати, крѣ кѣтъ ѿ шѣтровѣ, д(а)хъ) моу шѣ метохиѣ Спасовѣ ѿ Плавинци. 35 шѣ места гдѣ кѣтъ вилъ Свети Ишванъ ѿ Плавницѣ ѿ м(ето)х(и)? вѣдо гдѣ стѣи крѣтъ, коудѣ сѣ теговица ннѣ Плавницѣ ѿ шѣнамо ѿ Лѣсковъцѣ, конъ потокъ шѣ Гостина тѣче. И конъ чловеке тѣзи посаде на томъ месте, конъ мѣ съмъ азъ даль, да не има надѣ нимъ шѣвласть ни вѣльможа, ни архіепископъ ни игѣвъ шѣтрокъ, ни инъ кѣто ни малъ ни великъ, ни велике равоте ни малѣ . . . ни винограда да теже ни ине никѣи равоте ни

сѣлѣ Бѣжичюу милостию прѣхнѣпискѣспѣ срьбскѣ землѣ
и по морскѣ
Проститѣ писавъша по[оп]а клѣщѣсѣ. Я вѣсь Богъ да прости. Яминь.

• 128

Краљ Стефан Радослав у изгнанству у Дубровнику, пошврћује сара и права и обичаје између Србије и Дубровника.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србскиј споменици*, 2-4, № 2; Miklosich, *Mon. serb.*, 19, № 23; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, I, 380-383, № 227 (са преводом на маб.); Jagić, *Primjeri*, 139-141 (без потписа, са речником); Šafařík, *Památky* у 10, № 9; Kukuljević, *Regesta*, 85, № 292; Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 395-396, № 342; Соловјев, *Од. сѣом.*, 26-27, № 18; Стојановић, *Пов. и љисма* I-1, 11-12, № 13. Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 38, № 34; Ђорђић, *Историја*, 266, № 41.

Година и индикт се не слажу. Расправљајући о години смрти Стефана Првовенчаног, Павловић (*Неколико питања*, 223), тврдио је да је повеља издата 1231. године, јер је те године био 4. индикт. Грубер (*O dukljansko - barskoj i dubrovačkoj nadbiskupiji*, 114, нап. 1) допуштао је, такође због индикта, 1231. и 1234. годину. Кос, (*Дубровачко-српски уговори*, 14-15) мисли да је индикт погрешно означен и да би морао бити 7, при чему се позива на датирање простагме епирског деспота Манојла (по Miklosich - Müller, *Acta* III, 66). Уп. Марковић, *Византијске повеље*, 217-218.

40 на нѣ да не хѣде ни да приаадаю шѣрока ни вѣске да не тераю ни инѣ кто шѣ
 провиуѣ властвѣ да шѣаадаѣ нѣми нѣ да сѣтъ сѣврѣшени работѣници светомѣ
 шѣицѣ Николе Ваше же христовѣиѣ молю азѣ хѣтеши бити по мнѣ архиепископѣ
 да ни нишѣ Божію светомѣ ме[стѣ] [се]мѣ шѣаадаѣ во вѣсакѣмѣ
 въ цркви приагати и давати а не шѣ цркви шѣимати. Сего во ради писахѣ и
 45 подписахѣ и прѣдадохѣ въ вѣско шѣврѣженіе и шѣхранниѣ цркви мѣста сегѣ
 въ лѣто . 5071 МП Божіу же слава въ вѣки Аминѣ

СЛАВ БѢЖИЮ МНОГОСТИЮ ПРѢХИПИСКОПѢ СРБѢСКЕ ЗЕМЛЕ
 И ПОМОРСКЕ

Простите писавѣша п[о]па кли[с]ца Я васѣ Богѣ да прѣсти Аминѣ

Тайнопис се разрешава: по па Радива Стіепова

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА РАДОСЛАВА ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

1234. фебруар 4.

Краљ Стефан Радослав у изгнансѣу у Дубровнику, ѿ ѿврѣује сѣара ѿрава и
 обичаје између Србије и Дубровника.

Оригинал на пергаменту ширине 286, дужине 400 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 961), исписан црним мастилом, уставним писмом у 37 редова, рачунајући и краљев потпис на грчком језику, такође црним мастилом. Последња реченица дописана је накнадно, али у време састављања повеље. Писана је другом руком и другим мастилом и изгледела више од осталог текста, па је стога касније појачана. На полеђини белешка: Radoslavi. Non est utilis. - На повељи се налази воштани печат пречника 35 мм, причвршћен на српски начин, али се ни легенда ни евентуална представа не могу препознати. Опис печата: Ивић, *Сѣари српски ѿпечаѣи*, 21-22, таб. 1, сл. 1; Ћremošnik, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku*, 87, 119-120, таб. 1, сл. 2. - Фотографија АИИ Ф II, 3/345.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србскиѣ споменици*, 2-4, № 2; Miklosich, *Mon. serb.*, 19, № 23; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* I, 380-383, № 227 (са преводом на мађ.); Jagić, *Primjeri*, 139-141 (без потписа, са речником); Šafařík, *Památky* 10, № 9; Kukuljević, *Regesta*, 85, № 292; Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 395-396, № 342; Соловјев, *Од. сѣом.*, 26-27, № 18; Стојановић, *Пов. и ѿисма* I-1, 11-12, № 13. Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 38, № 34; Ђорђић, *Исѣоприја*, 266, № 41.

Година и индикт се не слажу. Расправљајући о години смрти Стефана Првовенчаног, Павловић (*Неколико ѿишања*, 223), тврдио је да је повеља издата 1231. године, јер је те године био 4. индикт. Грубер (*О дуклјанско - barskoj i dubrovačkoj nadbiskupiji*, 114, нап. 1) допуштао је, такође због индикта, 1231. и 1234. годину. Кос, (*Дубровачко-српски уговори*, 14-15) мисли да је индикт погрешно означен и да би морао бити 7, при чему се позива на датирање простагме епирског деспота Манојла (по Miklosich - Müller, *Acta* III. 661. Уп. Марковић, *Визанѣијске ѿовеље*, 217-218.

40 на пѣ дани хѣде ни да прикладомъ шрока нившиске да не тераю ни нѣ кто шѣ
 пречиѣхъ властѣ да шладати нѣмъ нѣ да сѣ съвршени рабѣтѣнци светомъ
 шѣтѣ Николаѣ Наше же христолюбивѣ молю азѣ хѣтеши бити по мнѣ архіепископи
 да ни ницѣ Божію светомъ мѣстѣ [св]мѣ. Пшдѣбанъ бо всакѣмъ
 въ цркви прилагати и давати а не шѣ цркви схимати. Сего по ради писахъ и
 45 подписахъ и прѣдадохъ въ всако стверженіе и съхранение цркви мѣста сегш
 въ ате .СВ.М.И. Бжеу жє слава въ вѣки ѿмниъ

СЛАВА БОЖИЕЮ МИЛОСТИЮ АРХІЕПИСКОПЪ СРБСКЕ ЗЕМЛЕ
 ИПОМОРСКЕ

Простите писавша пѣпа канцѣларѣ ѿ васъ Богъ да прости ѿмниъ

Таинопис се разрешава: попа Радива Отипова

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА РАДОСЛАВА ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

1234. фебруар 4.

Краљ Стефан Радослав у изгнансѣву у Дубровнику, ѿ ѿшѣрхује сѣшара црква и
 обичаје између Србије и Дубровника.

Оригинал на пергаменту ширине 286, дужине 400 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч
 961), исписан црним мастилом, уставним писмом у 37 редова, рачунајући и краљев потпис
 на грчком језику, такође црним мастилом. Последња реченица дописана је накнадно, али
 у време састављања повеље. Писана је другом руком и другим мастилом и изгледала више
 од осталог текста, па је стога касније појачана. На полеђини белешка: Radoslavi. Non est
 utilis. - На повељи се налази воштани печат пречника 35 мм, причвршћен на српски начин,
 али се ни легенда ни евентуална представа не могу препознати. Опис печата: Ивић, *Сѣшари
 српски печатаи*, 21-22, таб. 1, сл. 1; Чremošnik, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku*, 87, 119-120,
 таб. 1, сл. 2. - Фотографија АИИ Ф П, 3/345.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 2-4, № 2; Miklosich, *Mon. serb.*, 19, № 23;
 Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* I, 380-383, № 227 (са преводом на мађ.); Jagić, *Primjeri*, 139-141 (без
 потписа, са речником); Šafařík, *Památky* 10, № 9; Kukuljević, *Regesta*, 85, № 292; Smičiklas, *Dipl.*
zб. III, 395-396, № 342; Соловјев, *Од. сѣом.*, 26-27, № 18; Стојановић, *Пов. и писма I-I*, 11-12,
 № 13. Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 38, № 34; Ђорђић, *Историја*, 266, № 41.

Година и индикт се не слажу. Расправљајући о години смрти Стефана Првовенчаног
 Павловић (*Неколико ѿишања*, 223), тврдио је да је повеља издата 1231. године, јер је те
 године био 4. индикт. Грубер (*О дукљанско - barskoj i dubrovačkoj nadbiskupiji*, 114, нап. 1)
 допуштао је, такође због индикта, 1231. и 1234. годину. Кос, (*Дубровачко-српски уѣвѣри.*
 14-15) мисли да је индикт погрешно означен и да би морао бити 7. при чему се позива на
 датирање простагме епирског деспота Манојла (по Miklosich - Mullet, *Acta* III, 66). Уп.
 Марковић, *Византијске повеље*, 217-218.

† Стефанъ въ Христѣ Бюга вѣрныи крѣзь всѣхъ Рашкихъ Земель и Требуниинскихъ,
оучиуки | свѣтаго Симеона Немана и сыныи Прѣвѣнныи крѣзь блаженнопочившего
| Стефана монаха. Рад(о)славъ въ лѣт(о) .СѢМВ. издѣзехъ прѣд(ъ) братомъ ми
Влад(и)славомъ, за правотѣрныи моего и за игова рад(и) великаго прѣклетъвства, придоху
си | градъ Дубровиньскъ. Кнезь Петръ Болеславичъ и Тѣдръ Ирѣсичъ, и съ всѣми властѣ⁶лы
швыкиновъ градскою въ мала и до велика прише ме съ поучестью, и много ме | поучише, и
правотѣрныи ми послужаху. Видѣ краевѣство ми толикоу въ ни¹⁰хъ поучесть и вѣрно
послужении, и сик оучинишъ имъ и оутвердишъ, такоже ако | ми Бюгъ да и воудоху господарь
како съмы были, да си ходѣ съ своими си трѣги по всѣ¹⁰и зем(ь)ли швласти краевѣства ми
свободно, и по Хальмьскѣ зем(ь)ли и по Зетѣ и по всѣ¹¹кимъ трѣгомъ краевѣства ми, а да имъ
се ц(а)рина не оудемае ни въ мала ни | до велика. И могорыше хальмьске, и дань что данте за
Рѣкоу и за хатоньскѣ | винограде и за полнуче винограде, въ тога вышвовага краевѣство ми
да | не данте ничесаре. Я за винограде жрыновичьскѣ въ дѣдъ вашихъ и въ ш(ь)ць вы | дори
до вась и до днѣшъ, что сте посадили лозземъ зем(ь)ле краевѣства ми. | или к много или мало,
прашаю вы да сте въ тога своводни, и дани да не да¹⁷те. Я въ д(ь)нѣшъ по шноузе зем(ь)ле мое
да не покрите ни кдѣне педи, или ло¹⁸хъ или житомъ или бокемъ коимъ. Хоже ли что швыкина
баша прѣзь сик | оутвергении краевѣства ми что примыкнути мое зем(ь)ле, свѣне мене
| клетва понебаре (sic) вы встанте оу прѣклетъвствѣ (sic). Свѣрѣте ли се кто въ ло²¹вѣкъ зъль,
или въ монхъ или въ вашихъ потварак сик, оу томъ да нѣ зле²²ди никоере, нѣ то да се исправла
соудомъ правымъ в(о)жъствынымъ. | такоже да е право и везыгрѣшныи краевѣствоу ми и вамъ,
вѣрнымъ | ми приателемъ. И кто воудоху подѣ роуковъ краевѣства ми боу²⁵дохукоу ми съ
м(и)лостію Б(о)жикъ (sic) и прѣвнестыи ко Матере, оу моемъ го²⁶сподствѣ, или к врат мои
или стрыць ми, или братоуцѣ ми или инъ | кто люво въ воларь краевѣства ми, кто хоже сик
потворити, не малъ | гнѣвъ и наказании има въсприкти ш(ь) краевѣства ми. По животѣ же
| моемъ, наконъ мене или встане дѣте мое или оуноуе или праоуноу³⁰че, или инъ кто люво
присни мои, и хоже сик потворити, Бюгъ да моу | соуди и с(вѣ)та Бюгородица, и крѣсть
ч(ь)стныи и вси с(вѣ)ти оу сик вѣкъ и оу боудоху³²ки, нѣ съвершенѣ воудохуки вашии вѣрѣ и любьби
и клетвѣ шнои кокъ ми се | хоже те шбекати ш(ь) всемъ къ миѣ и къ послѣдныимъ моимъ. Сего во
рад(и) сик оу³⁴твердывъ и подписахъ роукою краевѣства ми въ лѣт(о) вышеписано, м(ѣ)с(ѣ)ца
феврѣвара .Д. индиктишна .Д. И да е сѣдѣ 8 вѣременѣхъ по старомъ законѣ³⁶въ Милола д(ь)не
до Гюргева д(ь)не Στεφανος ρηε³⁷о доукас †

ЗАКЛЕТВА ХУМСКОГ КНЕЗА АНДРЕЈА КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1214-1217 - 1235)

Хумски кнез Андреј обећава Дубровчанима мир и пријатељство, слободу трговине
и праведно суђење.

Оригинал у ДАД, (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 987), написан на пергаменту ширине 167,
дужине 235 мм, уставним писмом, црним мастилом у 16 редова. На врпци од светлоплавих
нити, провученој кроз три прореза висно је печат, који се у међувремену одвојио и сада се
чува уз повељу. Груда смеђег воска има пречник 25 мм, а типар, чија се представа и легенда
не препознају, 15 мм. Опис: Čremošnik, *Bosanske i humske povelje*, 132-133. - Фотографија: АИИ
Ф II 3/373.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици* 6, № 4 (дат. 1236); Šafařík, *Památky*, 10,
№ 8 (дат. 1233-1235); Miklosich, *Mon. serb.*, 24, № 29 (дат. 1234-1240); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.*
II, 340-341, № 233 (дат. 1238-1240, са преводом на мађ.); Jagić, *Primjeri*, 141-142 (дат. 1234-
1240, са речником); Bogišić, *Pisani zakoni*, 79 (дат. 1234-1240); Kukuljević, *Regesta*, 90, № 313 (дат.
1234-1238); Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 432 (дат. око 1234); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 143 (дат. око
1237); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 4-5, № 7 (дат. 1214-1217). - Факсимил: Лавровъ, *Альбомъ*,
№ 95; Мошин, *Палеографски албум*, 39, № 35.

Датум настанка повеље је тешко утврдити, јер је хумски кнез Андреј слабо познат из историјских извора, док је Жан Дандоло веома дуго био дубровачки кнез. Јиречек (*Die mittelalterliche Kunstler*, 169) без образложења предлаже године 1214-1217. Пошто је позната још једна повеља кнеза Андреја, која сигурно потиче из година између 1247-1249, можда би се и прва могла датирати ближе 1235. години. У сваком случају једини поуздани оквир и даље остаје кнежевање Жана Дандола у раздобљу између 1214. и 1235. године. Уп.: Кос, *Дубровачко - српски уговори*, 41.

Въ имѣ Сѣтъца и Сѣтина и Сѣветаго Дѣха Пѣк(н)ѣхъ вели² хѣмьскыи нѣдрѣи съ вѣѣми властѣми¹ свѣими, кѣмъ се кнезъ дѣвровъкомъ³ Жанъ Дандолъ и властѣломъ дѣвровъкыи⁴ мѣ и вѣѣи Сѣвѣкинѣ градъскои, сѣ Господѣа Бѣога, и сѣ Сѣвѣто Ювѣа⁵ нѣ(в)лиѣ, и сѣ вѣ(с)ѣтныи животворѣи крѣвѣтъ сѣ(с)по(д)ѣ(н)ъ, и сѣ Т.И.І. сѣ(в)ѣтѣхъ⁶ [вѣ(т)ѣцѣ иже сѣ Никѣи, да имаю миръ сѣ вами сѣ вѣѣи, како сѣи мѣ⁷ он старѣ имали сѣ вашими старѣишими сѣ старыи законѣ, да выи⁸ ѣ(с)творѣна зѣм(ѣ)ла моѣ сѣ вѣѣхъ вашихъ пѣвалѣхъ. И правина да вѣтъ: ¹⁰а вашъ вѣ(в)ловѣкъ ки приде сѣ зѣм(ѣ)лаю мою неволѣвъ комъ сѣ иска¹¹ на правина и неиспѣнена мѣ вѣде, да стане и да сѣ(и)ни правинѣ¹² Икѣ ли приде такъ вѣловѣкъ комъ сѣ искана правина да мѣ се не сѣ¹³ зѣмѣ нитѣ икѣ конѣцѣ докѣ поидѣ сѣ свое мѣсто и тамо да сѣи¹⁴ ни правинѣ по томѣ. И да не приде вѣрѣхъ васѣ сѣ вашими вѣр¹⁵агомѣ. Ико ли сѣи прѣстѣпѣю, да мѣ сѣпне Бѣ(о)гъ, сѣ(в)ѣта Бѣ(о)городица и ¹⁶вѣси сѣ(в)ѣтѣ :.

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВАЧКОГ КНЕЗА ЖАНА ДАНДОЛА КРАЉУ СТЕФАНУ ВЛАДИСЛАВУ

(септембар 1234 - април 1235)

Дубровчани обећавају српском краљу Сѣефану Владиславу мир и пријатељство, годишњи данак и поштовање од сѣиарије утврђених граница и реда који је раније владао у њиховим међусобним односима.

Оригинал није сачуван. Препис (А) из прве половине XIII в. на пергаменту ширине 189, дужине 420 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 991), исписан је уставом, облицима карактеристичним за прву половину XIII века, црним мастилом у 47 редова. Нема никаквог трага печата ни печатења. На полеђини: Capitulum regis Vladislai et Johannis Danduli. - Писар овог акта не прави увек разлику између слова и и и и у највећем броју случајева пише и место и. - Фотографија: АИИ, Ф II, 3/378. - У ДАД (LXXVI Dipl. et acta, 186; XIII st. Ćurlica, 265), постоји и савремени латински превод (Б) ове исправе на пергаменту ширине 185, дужине 310 мм, написан готичким курзивом у 40 редова. Превод местимично одступа од српског текста, а ни имена дубровачке властеле која се заклела краљу Владиславу нису идентична. - На полеђини латинског превода: Capitularium translutum de sclauonico in latinum de rasto quod habemus cum rege Seruie Vladislauo. На истом комаду пергаментa, у продужетку налази се и превод заклетве краља Стефана Владислава Дубровчанима. (В. бр. 30 ове збирке).

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 4-6, № 3 (с напоменом о годинама владавине Жана Дандола 1236-1238); Miklosich, *Mon. serb.*, 22-23, № 28 (дат. 1234-1240); Šafarik, *Památky*, 12-13, № 10 (дат. 1235); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 330-333, № 229 (дат. 1234-1240. са преводом на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 89, № 310; Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 427-429, № 372

Regesta 89.90, № 310 (dat. 1234-1238); Smičiklas, *op. cit.*

враћао. Уп. Кос, Дубровачко - српски уџовори, 15.

• 134

25 venerit et depredaverit terram vestram et

ТОПОУИШИ ^{136}W (ТЬ)ЦЬ ТИ, КЬГА ИМАСМО ПО-

магали пращали нѣста ꙗже ни не ѹможе
ѡнти на помѡхъ ти то да си ѹзимашъ
все како ти е законъ. И тако ꙗти си и мы
клянемъ како ти се съи ты болѣе послѣ на
ши кляеи Ма¹⁰ѡѡи Бѹдзвѣи и Врѣвашъ
Маньгиривѣи, и Петръ Сръжикъ и никон
мъ зрѡкомъ да не раздрѣшимъ сие кля
тве съ тобовъ на да дрѣжи¹¹мо твѣрдо И
ако се коѡ крамоу ѡинни (sic) мѣгъ нами да
се сѹдомъ¹² исправа. а клятвѣ ви¹³ш да дрѣжи
мо к твѣ¹⁴ непомѣно И како хо¹⁵кѡмо сие
всѣ схранити что се пише 8 сиеи клятвѣ, тако
да насъ Богъ¹⁶сѣ¹⁷храни на сѣмъ свѣтѣ и 8
вѣдѣкѣмъ ꙗко ли прѣстѣпимо и едно ѡд се
да¹⁸ что смо говорили съ тобовъ и ѹписали
хѣдѣ да ны Богъ¹⁹сѣ²⁰хъ и сѣвѣ²¹та Бюгеро
дища и вси (сѣ)ти кон се пише 8 сиеи клятвѣ,
на сѣмъ свѣтѣ и на (ѡ)но²²мъ

65 tas nobis totum illud quod¹²⁷ habemus in
usum dandi et nostris mercatoribus, qui
ambulantes per terram vestram dimittatis datu-
m, sicut sancti¹²⁸ avus vester et pater vester qu-
ando adiuuvabamus illos illo dimiserunt nobis.
70 Si autem non potuerimus ire vobis in adiu-¹²⁹
torium tollas totum illud quod est de consu-
etudine. Et etiam sic iuramus, sicut nostri
nobiles nuntii¹³⁰ iuraverunt: Matheus Boda-
tie, Gervasius Naymerii et Petrus de Sretta
75 et per nullam occasionem rumpemus hoc¹³¹
sacramentum vobiscum, sed ut firmum te-
neamus. Et si aliquod iniustum factum fu-
erit inter nos, cum iudicio re¹³²paretur et sa-
cramentum semper tibi tenebimus firmum.
80 Et secundum quod volumus omnia ista ob-
servare, que¹³³ scripta sunt in hoc sacramento,
sicut nos Deus conservet in hoc seculo et in
futuro. Et si nos aliquid de hoc,¹³⁴ quod locuti
sumus, transgredierimus vobiscum vel de hoc
85 quod scriptum est hic iret nobis Deus et sa-
ncta Mater¹³⁵ Domini et omnes sancti, qui hic
scripti sunt in hoc seculo et in futuro. / Et se-
cundum quod est consuetudo avi vestri et patri-
ris¹³⁶ vestri civitas cum terra ut habent legem in-
ter se de Sancto Michaelis usque ad Sanctum
90 Georgium.¹³⁷ Signum Petri Ballislave, Johan-
nis Bogdani, Velcii Bladimiri, Martinusii
Geruasii,¹³⁸ Andree Ballislave, Jacobi Negamire,
Dabrane Proculi, Cerne Vitane, Micha¹³⁹elis
Petrane, Petri Srette, Grubessce Gunduli, Ca-
95 lenda Cemeche, Nyciforii Srette,¹⁴⁰ Marini
Calende, Grubessce Ballislave, Goyslaui
Theodori. /^a

Оригинал (А), на пергаменту ширине 185, дужине 120 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 983), исписан црним мастилом, уставним писмом у 10 редова; краљев потпис црвеним мастилом у продужетку последњег реда. На црвеној врши је очуван мали viseћи воштани печат, чија је маса пречника 60 мм, а пречник типара 36 мм; легенда нечитка. На полећни: Rex Vladislaus, utilis. На плки: Regis Vladislaui. - Опис и фотографија печата: Ивић, *Сѣари српски печати*, 22, бр. 4, описао је овај печат као престони и саопштио своју реконструкцију легенде: . . . [ВЛАДИСЛАВ КРАЈА] . . . док Чremoшник, *Сѣудије* 69, 92, само делимично описује овај печат. - Латински превод (Б)ове исправе је написан на истом пергаменту на којем је и превод дубровачке заклетве краљу Владиславу (в. бр. 29 ове збирке). - Фотографија АИИ, Ф. II, 3/367

Изд.: Карано-Твртковић, *Србскии споменици*, 8, № 7; Šafarik, *Průběhy*, 13, № 11 (дат. 1235); Miklosich, *Mon. serb.*, 25, № 31 (дат. 1234-1240); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* II, 338-339, № 231. (дат. 1234-1240, са прев. на мађарски); Kukuljević, *Regesta*, 90, № 311 (дат. 1234-1240); Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 433, № 376, (дат. 1234-1240); Новаковић, *Зак. сџом.*, 138 (дат. око 1235); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 14, № 15 (дат. 1235). Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 40, № 36. Лат превод: Ljubić, *Listine* I, 57, № 84 (дат. 1234-1238); Wenzel, *ibid.* 320-321 (као наставак № 224).

магали працали нмста. Аке ли не сможем
онти на помоць ти, то да си схмашь
все како ти е законъ. И тако⁶⁵ те се и мы
канемъ, како ти се съ и ты болдире послан
ши кален. Ма⁶⁶ ѿѣн Бѣдавикъ и Крѣвашь
Мамыгеревиць и Петръ Сръбикъ и никон.
⁶⁷мре сзрокомъ да не раздршимо сие кле-
тве с тобовъ, нъ да ю држи⁶⁸мо тврьдо. И
ако се коѣ крамола звини (sic) мерз нами, да
се сздомъ⁶⁹ исправла, а клетвѣ винъ да држи-
мо к тебѣ непомяну. И како хо⁷⁰кемо сие
все схранити что се пише в сиемъ клетвѣ, тако
да насъ Богъ съ⁷¹храни на семъ свѣтѣ и в
вѣдѣкемъ. Ако ли прѣстѣпимо и едно шд се-
⁷²гда что смо зговорили с тобовъ и зписали
здѣ, да ны Богъ съпне и с(ве)⁷³та Б(о)горо-
дица и вси с(ве)ти кон се пише в сиемъ клетвѣ,
на семъ свѣтѣ и на (о)но⁷⁴мъ

65 tas nobis totum illud quod²⁷ habemus in
usum dandi et nostris mercatoribus, qui a-
mbulant per terram vestram dimittatis dati-
um, sicut sancti²⁸ avus vester et pater vester qu-
ando adiuuabamus illos illo dimiserunt nobis.
70 Si autem non potuerimus ire vobis in adiu-²⁹
torium tollas totum illud quod est de consu-
etudine. Et etiam sic iuramus, sicut nostri
nobiles nuntii³⁰ iuraverunt: Matheus Boda-
tie, Gervasius Naymerii et Petrus de Sretta
75 et per nullam occasionem rumpemus hoc³¹
sacramentum vobiscum, sed ut firmum te-
neamus. Et si aliquod iniustum factum fu-
erit inter nos, cum iudicio re³²paretur et sa-
cramentum semper tibi tenebimus firmum.
80 Et secundum quod volumus omnia ista ob-
servare, que³³ scripta sunt in hoc sacramento,
sic nos Deus conservet in hoc seculo et in
futuro. Et si nos aliquid de hoc,³⁴ quod locuti
sumus, transgredierimus vobiscum vel de hoc
85 quod scriptum est hic iret nobis Deus et sa-
ncta Mater³⁵ Domini et omnes sancti, qui hic
scripti sunt in hoc seculo et in futuro. / Et se-
cundum quod est consuetudo avi vestri et pat-
ris³⁶ vestri civitas cum terra ut haben legem in-
ter se de Sancto Michaelis usque ad Sanctum
90 Georgium.³⁷ Signum Petri Ballislave, Johan-
nis Bogdani, Velcii Bladimiri, Martinusii
Genuasii,³⁸ Andree Ballislave, Jacobi Negamire,
Dabrane Proculi, Cerne Vitane, Micha³⁹elis
Petrane, Petri Srette, Grubessce Gunduli, Ca-
95 lende Cerneche, Nyciforii Srette,⁴⁰ Marini
Calende, Grubessce Ballislave, Goyslaui
Theodori. /^a

* Текст у заграді /.../ је додаток преводиоца на латински

ЗАКЛЕТВА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1234. септембар - 1235. април)

Краљ Сѣефан Владислав се заклиње Дубровчанима да ће их држати у „свакој љавди“
као што су их држали и његов отац и деда.

Оригинал (А), на пергаменту ширине 185, дужине 120 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta
3/Беч 983), исписан црним мастилом, уставним писмом у 10 редова: краљев потпис црвеним
мастилом у продужетку последњег реда. На црвеној врци је очуван мали висећи воштани
печат, чија је маса пречника 60 мм, а пречник типара 36 мм; легенда нечитка. На полеђини:
Rex Vladislaus, utilis. На плики: Regis Vladislaui. - Опис и фотографија печата: Ивић, *Сѣари
српски љечайи*, 22, бр. 4, описао је овај печат као престони и саопштио своју реконструкцију
легенде: . . . [ВЛАДИСЛАВ КР(А)Л . . . , док Чермошник, *Сѣудије* 69, 92, само делимично
описује овај печат. - Латински превод (Б)ове исправе је написан на истом пергаменту на
којем је и превод дубровачке заклетве краљу Владиславу (в. бр. 29 ове збирке). - Фотогра-
фија АИИ, Ф. II, 3/367

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 8, № 7; Šafařík, *Památky*, 13, № 11 (дат.
1235); Miklosich, *Mon. serb.*, 25, № 31 (дат. 1234-1240); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 338-339, № 231,
(дат. 1234-1240, са прев. на мађарски); Kukuljević, *Regesta*, 90, № 311 (дат. 1234-1240); Smičiklas,
Dipl. zb. III, 433, № 376, (дат. 1234-1240); Новаковић, *Зак. сѣом*, 138 (дат. око 1235); Стојановић,
Пов. и писма I-1, 14, № 15 (дат. 1235). Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 40, № 36. Лат.
превод: Ljubić, *Listine* I, 57, № 84 (дат. 1234-1238); Wenzel, *ibid.* 320-321 (као наставак № 224).

Повеља нема датума, али је несумњиво настала убрзо после дубровачке заклетве краљу Владиславу (бр. 29 ове збирке). Према начину на који су се у ово доба склапали уговори обе стране су измењивале своје писане заклетве. У овој заклетви краља Владислава спомиње се као већ готова дубровачка заклетва. Оба латинска превода се чак налазе на истом комаду пергамента. Отуда су били у праву издавачи и истраживачи који су обе заклетве стављали у исто време. Уп. М. Кос, *Дубровачко - српски уговори*, 15.

А

† Стефанъ Владислава с помокию
Божиевъ краа всѣхъ Рашкихъ Земля и
Дукляне и Далмацие и Травније и Задар-
ские. Шексваю се вамъ гостемъ и дѣдинѣмъ
и мѣстимъ и мѣмъ, кнезъ дубровѣкомъ
и всѣмъ властеломъ и всѣмъ ѣбкниѣмъ градско-
и шд мала до велиѣ, своимъ си хѣтѣниѣмъ, ви-
стѣмъ срдцемъ, веъ всакога пропадаства.
ѣкорѣ шд дѣишнѣмъ та дѣиѣ, ако ми стонте
смен каетвѣ ѣкою ми се сте каети да и до
мога ѣ живота, да вы дрѣжѣ, ѣ всакон правѣ.
дѣ ка вы дрѣжаль дѣдѣ и штѣ ми. ѣИ да вы
не створю никогарѣ зѣла, никимъ ре конѣцѣмъ
докѣ не створю съ вами трѣхъ сѣдѣ. ѣко ли
снѣ прѣстѣплю да ме Богъ сѣпнѣ и с(ве)та Б(о)-
городница ѣи вси с(ве)ти ѣгождѣши Богъ
штѣка. СТЕФАНЪ ВЛАДИСЛАВЪ С ПО-
МОКИЮ БОЖИЕВЪ КРА(Л)А ВСѢХ(Ъ)
РАШСКИХЪ ЗЕМЛЯ И ПОМОРИСКИХЪ:

Б

Stephanus Vladislavus cum Dei ad-
iutorio rex totius terre de Rassa, Dalma-
tie, Tribunie et Alconie, iuro vobis ami-
cis avi mei et patris mei et meis,
5 comiti Ragusae et
omnibus nobilibus et universe communi
de parvo usque ad magnum per meam
voluntatem, mundo corde, sine ullo in-
genio, quod ab hodierno die, si steteritis
10 in hoc sacramento ad quod iurati estis
mihi, tenebo vos diebus meis in omni iu-
stitia, qua tenuerunt vos avus meus et pa-
ter meus. Et nullum malum vobis faciam
nullo modo, donec tres sententias vobis-
15 cum fecero. Et si hoc praeteriero, Deus
mihi iret et sancta Mater Domini et om-
nes sancti, qui ab initio placuerunt Deo.

ЗАКЛЕТВА БОСАНСКОГ БАНА МАТЕЈА НИНОСЛАВА КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1232-1235)

Бан Матеј Нинослав потврђује заклетву бана Кулина, обећава слободу крепања
и пословања и имовинску сигурност дубровачких трговаца и одређује начин решавања
спорова између својих људи и дубровачких трговаца.

Оригинал на пергаменту неправилног облика ширине 216, дужине 45 мм, у ДАД (LXXXVI
Dipl. et acta 3/Беч 992), написан је уставним писмом у девет редова руком бановог
„граматика“ Десоја. - Печат је отргнут, остали су само трагови црвене неупредене свиле на
два хоризонтална прореза при доњем рубу пергамента. Опис: *Čremošnik, Bosanske i humske*
povelje, 1, 114-116. - Фотографија: АИИ, Ф. II, 3/381.

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 7, № 5 (дат. 1236); Miklosich, *Mon. serb.*,
24-25, № 30 (дат. 1234-1240); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, I, 341, № 234 (дат. 1234-1240, са прев. на
мађарски); Šafařík, *Památky*, 5, № 6 (дат. 1216-1231); Bogišić, *Pisani zakoni*, 72 (погрешно је навео
ставове из повеље кнеза Андреја хумског Дубровчанима, в. бр. 30 ове збирке и стр. 79-80 код
Богисића); Hurmuzaki, *Documente privitoare*, I, 782, № 639 (дат. 1234-1240); Kukuljević, *Regesta*,
90, № 314 (дат. 1234-1238); Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 427, № 371 (дат. око 1234); Глушац, *Повеље*
Матеје Нинослава, 17 (дат. око 1235); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 144 (дат. око 1235); Соловјев,
Од. сѣом., 31, № 20 (дат. 1234); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 6, № 9 (дат. 1214-1217).

Повеља није датирана тако да је могуће одредити само приближно време у коме је настала. Будући да се као дубровачки кнез спомиње Жан Дандоло, Нинослављева заклетва је морала настати пре априла 1235. Термин после кога је она настала далеко је теже утврдити. Стојановић је, полазећи од првог периода кнежевања Жана Дандола и уверења да је Нинослав непосредни наследник бана Кулина, датирао заклетву између 1214. и 1217. (поводећи се вероватно за Јиречеком, *Die mittelalterliche Kanzlei*, Archiv 26, 169). Тако високо датирање палеографским разлозима подржао је и Мошин у критици Чremoшникова описа, (Hrv. zbornik II (1949) 316), док га је Чremoшник (ibid.) одбијао. Нема ни најмањег разлога за мишљење да је Нинослав непосредно наследио Кулина, а има индикација које говоре против тога, те је стога разложно датирати ову Нинослављеву заклетву између првог помена бана Нинослава у изворима (крај 1232) и одласка Жана Дандола из Дубровника (април 1235). Уп. Кос. Дубровачко - српски уговори, 41.

Оу име Оца и Сина и Свѣтаго Духа. Паминѣ Пъ рабѣ Божѣ Матѣи а одмѣломъ Нинославъ банъ боснѣски велики кле се кнезоу доубровучкоу Жанъ Дандѣлоу и (sic) всеи Опкинѣ доубровучкои такоу сѣмъ се клетвѣю клеѣ, какоу се и банъ Коулинъ клеѣ да ходе власи љсвободно ихъ довиткъ тако како соу ѣ бана Коулина ходили, безъ все хабе и зледи. Пѣ коу дѣ овлада, тоудѣ си ходите пространо и здраво, а ѣ приѣти како ре самъ себѣ и наѣкъ љдавати од все зледи. П се писахъ им(е)немъ Десое граматигъ бана Нинослава велиега боиснѣскога тако вѣрно како ре прѣвухъ. П се еше ако вѣроуе Сръблинъ Влаха да љсе при прѣдѣ кнеземъ, ако вѣроуе Влахъ Сръблина да се при прѣдѣ баномъ. П(И) номъ Влахъ да не вѣде изма. Божје ре ти дан здравне

ЗАКЛЕТВА БОСАНСКОГ БАНА МАТЕЈА НИНОСЛАВА КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1235-1236)

Бан Матеј Нинослав обећава Дубровчанима слободу крѣпања у Босни, ослобођење од дажбина, праведно суђење и помоћ у случају да зароби са српским краљем.

Оригинал, у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 195/1), написан на пергаменту ширине 133, дужине 182 мм + једанпут савијена плика 25 мм, тамносмеђим мастилом, полууставним писмом у 26 редова. Исправа нема инвокацију ни потпис. На врци од црвених неупредених свилених нити, на особен начин је причвршћен воштани печат који се спомиње у тексту исправе. У воштану груду светлозеленкасте боје, пречника 23 до 28 мм, утиснут је типар прстена са античком гемом, пречника 10 мм, са ликом орла раширених крила. - Опис исправе и печата: Чremošnik, *Bosanske i humske povelje* I, 116-117; опис и фотографија печата: Ивић, *Сѣпари српски љечайи*, 22, бр. и сл. 2; опис, цртеж и фотографија: Anđelić, *Srednjovekovni pečati*, 9, бр. 1. - Фотографија: АИИ Ф IV 3/375.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.*, 29, № 36 (дат. ad 1240); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 346, № 236 (дат. 1240, са прев. на мађ.); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 126, № 115 (дат. 1240); Глушац, *Повеље бана Матејије Нинослава*, 20 (текст савременом ћирилицом, дат. 1240); Стојановић, *Пов. и писма* I, 7, № 10 (дат. 1234). Факсимил: Ђорђевић, *Историја*, 277, № 57.

Повеља није датирана тако да је могуће одредити само приближно време у коме је настала. Будући да се као дубровачки кнез спомиње Жан Дандоло, Нинослављева заклетва је морала настати пре априла 1235. Термин после кога је она настала далеко је теже утврдити. Стојановић је, поздећи од првог периода кнежевања Жана Дандола и уверења да је Нинослав непосредни наследник бана Кулина, датирао заклетву између 1214. и 1217. (поводећи се вероватно за Лиреческом, *Die mittelalterliche Kanzlei*, Archiv 26, 169). Тако високо датирање палеографским разлозима подржао је и Мошин у критици Чremoшника опис, *Hisz zbornik II* (1949) 316), док га је Чremoшник (*ibid.*) одбио. Нема ни најмањег разлога за мишљење да је Нинослав непосредно наследио Кулина, а има индикација које говоре против тога, те је стога разложно датирати ову Нинослављеву заклетву између првог помена бана Нинослава у изворима (крај 1232) и одласка Жана Дандола из Дубровника (април 1235). Уп. Кос, *Дубровачко - српски уговори*, 41.

Оу име Оца и Сина и Свѣтаго Дѣуха Писмиѣ Пѣрвѣ Божји Матѣи а одмѣлоу Нинослава банѣ боснѣски велики кне се кнезоу доу дубровѣскоу Жана Дандолау и (sic) всен Опкиѣ доу бровѣскоу такоу сѣмъ се кетвѣу кетѣ какоу се и банѣ Коулиѣ кетѣ да хѣде Власи свѣодно иу довитѣ тако како соу з бана Коулина ходили, безѣ все хѣбе и зледи Пѣ коу дѣ овлада тоу дѣ си хѣдите пространо и здраво, а ѣ приѣти какоу сѣмъ сѣвѣ и наѣкѣ даѣвати ед все зледи П се писѣх им(е)немъ Десѣ граматигъ бана Нинослава велиега во снѣскоу тако вѣрно какоу сѣ прѣвѣх П се еше ако вѣроуе Сръбиниѣ Влаха, да П се при прѣдѣ кнеземъ, ако вѣрѣ Влаха Сръбина да се при прѣдѣ баномъ. П(И) номѣ Влаха да не вѣде изма Божје рѣти дан здравие

ЗАКЛЕТВА БОСАНСКОГ БАНА МАТЕЈА НИНОСЛАВА КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1235-1236)

Бин Матѣј Нинослав обећава Дубровѣчанима слобѣу крѣшана у Босни, ослобођење од дажбина, љаведно суђење и помоу у случају да зараѣи са срѣским краљем.

Оригинал, у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 195/1), написан на пергаменту ширине 133, дужине 182 мм + једанпут савијена плика 25 мм, тамносмеђим мастилом, полууставним писмом у 26 редова. Исправа нема инвокацију ни потпис. На врци од црвених неупредених свилених нити, на особен начин је причвршћен воштани печат који се спомиње у тексту исправе. У воштану груду светлозеленкасте боје, пречника 23 до 28 мм, утиснут је типар прстена са античком гемом, пречника 10 мм, са ликом орла раширених крила. - Опис исправе и печата: Чremošnik, *Bosanske i humske povelje I*, 116-117; опис и фотографија печата: Ивић, *Сѣтари срѣски љечати*, 22, бр. и сл. 2; опис, цртеж и фотографија: Andelić, *Srednjovekovni pečati*, 9, бр. 1. - Фотографија: АИИ Ф IV 3/375.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.*, 29, № 36 (дат. ad 1240); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 346, № 236 (дат. 1240, са прев. на мађ.); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 126, № 115 (дат. 1240); Глушац, *Повеље бана Матѣје Нинослава*, 20 (текст савременом ћирилицом, дат. 1240); Стојановић, *Пов. и писма I*, 7, № 10 (дат. 1234). Факсимил: Ђорђевић, *Историја*, 277, № 57.

• 142

143 •

Исправа није датирана и у нizu од четири Нинослављене заклетве заузима друго место између заклетве Жана Дандола (1232-1235) и датираних опширних заклетви из 1240. која је дословно поновљена 1249. године. Да је настала после 1240. морало би се очекивати да ће имати форму те исправе, као што је случај са оном из 1249. године. Исто тако није вероватно да је настала пре прве заклетве, која се потпуно ослања на бана Кулина и његову заклетву. Тако се добија оквир од 1235. до 1240. године. Пошто су се све до треће четвртине XIII века уговорне исправе обављале и приликом смењивања дубровачких кнежева, вероватно се може овај оквир сузити на год. 1235/1236, тј. на почетак кнежевања наследника Жана Дандола у Дубровнику. Кос, (*Дубровачко - српски уговори*, 52-53), због клаузуле о помоћи у евентуалном рату против српског краља, везивао је настанак ове исправе за смену на српском престолу и указивао на могућност датирања у 1234. Слично мишљење заступао је и Šidak, (*„Ecclesia Slavonica“*, 23, нап. 24). Није, међутим, нимало сигурно да та клаузула има конкретан и практичан значај и да је изазвана тренутном политичком ситуацијом. Она се понавља и у две последње Нинослављене заклетве, кад ситуација није била иста.

Симе Оца и Сина и Сивелтаро (Дсѣа) Пѣрѣ раѣ Божји Матѣ¹ и именемъ ванъ востѣски Нинославѣ, кѣ² и³ се Овѣкинѣ Дѣвровѣуѣкон да стою⁴ ѣс вами ѣ мирѣ и ѣ всанѣ правѣдѣ како⁵ ѣсѣ стали мои старѣ и да сноводно хѣд⁶ и⁷те ѣ мои земли, да ви и⁸ ѣ десетѣ ни⁹ когарѣ. Пѣо ви тѣко ѣвини кривинѣ¹⁰ монѣхъ кметѣ да се при прѣдѣ мноуѣ. Пѣо ви ѣа (ѣвинѣ кривинѣ да смѣ ѣа¹¹ кривѣ прѣцртѣ) право не ѣвинѣ, то то ѣа кри¹² вѣ. И ако се разратитѣ сѣ кралемѣ сѣ¹³ рашѣкимѣ да насѣ не даме сѣ всѣ¹⁴ ѣмъ вашинѣ довитѣкомѣ, и да ви ѣ¹⁵ хранѣ. И у то се ѣвинило прѣ или¹⁶ послѣ, да се при а да не изма нѣда¹⁷ ѣс правѣда. И не вѣине мое невати не¹⁸ лиѣ однесена вѣине да тоѣи¹⁹ моѣ невати ка ѣ при книзи²⁰ (Да се не ѣземле десетѣхъ доколѣ²¹ смѣ ѣ живѣ и моѣ дѣте и моѣ чинѣ²² ѣсѣ Кѣто снѣ прѣскови, да ѣ кветѣ. И кѣда п²³ ридѣ ѣ Дѣвровѣуѣникѣ да на ме не ѣстане ни²⁴ кѣторѣ, дѣ ѣ сѣмѣ сѣдѣ ѣ свои земли, кѣто хѣне искати, ниѣи дѣ ѣ сѣмѣ рад²⁵ ѣс правѣдѣ ѣвинѣ. И ако пра(вѣ) не ѣвинѣ да сѣ²⁶ ѣмѣ кривѣ.

ЗАКЛЕТВА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА СПЛИЋАНИМА

1237. јун 23.

Краљ Стефан Владислав се обавезује Сплићанима да ће их помагати против њихових непријатеља

Оригинал повеље није сачуван. Познат је само латинички препис (A), који је направио Иван Лучић (Johannes Lucius) заједно са још два преписа српских ћириличких исправа (в. бр. 7 и 38 ове збирке). Лучићев препис је исписан на две унутрашње стране пресавијеног листа папира (24 реда на левој, и 12 редова са белешком о печату и пртежом Немановог печата, на десној страни). На његовој спољној страни Лучић је забележио: 1237. 12 juni Rex Seruie Steph. Nemanija qui et Vladislauus. На десној страни на крају текста исправе је забележио: Sigillum pendensque apparet extatque plumbeum cum infrascriptis litteris. У два круга исписана је легенда грчким словима: ΣΦΡΑΓΙ ΣΤΕΦΑΝΙ ΜΕΓΑ-ΛΟΥ ΣΟΦΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΝΕΜΑΝΙΑ, а испод кругова латиничка транслитерација: «fragi Stefanu mega-lu xupanu tu Nemanija.

Изд.: Динић, *Три повеље*, 88-94 (са коментаром и фотографијом); Ружичић, *Три шире српске повеље*, 294-297 (са транслитерацијом и коментаром).

Врхуши транслитерацију Лучић није тачно преносио у латиницу поједина ћири-
личка слова или групе слова, нити их је преносио са и; љ са gl, с са ss, з и ж са z, ю са gliu или
џ са џ. Ириличка слова у и в једнако је преносио са и; љ са gl, с са ss, з и ж са z, ю са gliu или
џ са џ. Осим тога, није увек разумјевао скраћенице и речи, делно је речи и спајао их
местимично у тешко разумљиве целине, тако да је нарочито у исправи краља Владислава,
тешко одгонетнути смисао који се крије у појединим деловима преписа. Уз Лучићеву
латиничку транслитерацију овде је учињен још један покушај реконструкције оригиналног
текста (Б)

А

Ja Stipan Vladislau po milosti Bo-
xgie i 2 kraglieuschih rascoccih
mladgi Dioticicli¹cih dauaju suogiu
milost i suogie 4¹obituanije uam
uernim i gliubglenim vi²astelom
splischim od uelih do malih uidiu
4³uassu ueru i gliubou obetovanije kra-
gli⁴estuom i mi primgliuguch gliubau
kri⁵agliestuo mi iakore da sam s uami
ua 4⁶gliubau dchouare mi stojte u tomu
mistu 4⁷obechiali da uam pomagagiu
na zle urag 4⁸he uasse na kogie mi uzmo-
zno Gospodin bu⁹de uam potribno i
milostiu uzmosno a 4¹⁰ko li se imu
miniti s kojimi vrazi moijmi 4¹¹i uassi-
mri vragni s coijemi i dassi i za u 4¹²ami
(mi)riju. Ako li kto razrussi moije
smir 4¹³enije imei to pakostit zemgliu
ili uam 4¹⁴to ako budu gia Blas uazda
sam s uami 4¹⁵na toga. Ako li budu gde
da moija uoijska 4¹⁶koija bude blizu
uaz da bude s uami. 4¹⁷sie uoguoda
sadarzu i to uam se obe 4¹⁸tuiju: ako
uam ne oстане da mnom ne 4¹⁹ostane,
ako li prestanu po gliubau da m(i)
su 4²⁰di (Bog) i s(ve)ta Bogorodica i to
nam karst i s(ve)ti uessi. 4²¹sie uesse
suarsi se gospodinom kragliem 4²²od

Б

И1 Стѣпанъ Владиславъ по милости Бо-
жиен краљъ въсѣхъ Рашькихъ
Земль и Дишкантискихъ даваю свою
милость и свои шбетованикы вамъ
5 вернымъ и любенимъ властеломъ
списскимъ ѿд велихъ до малихъ Видѣвъ
вашъ вѣръ и любовь шбетованикы кра-
лиествоу ми и приимлюкъ любовь
квалиество ми и акоре да съмъ съ вами
10 въ любви докоу ре ми стоите ѿ томъ
(що) ми сте шбекли да вамъ помогаю
на зле враге ваше, на комъ ми възмо-
жно годѣ, вѣде вамъ по трѣбно и
милостию възможно. Яко ли се имъ
15 мирити с коними ерази моними и ваши-
ми враги с коними и да се не сважи
(ми)рю. Яко ли кто разрѣши мѡи
смиреникы, имен то пакостити земаю
или вамъ, то ако вѣдѣтъ вѣдѣ
20 съмъ съ вами на того. Яко ли вѣдѣтъ да
да мѡи войска вѣде велихъ
вѣдѣ вѣде съ вами. И сие вѣгда да
сѣдържи, и то вамъ се шветѣтъ: ако
вамъ не шстане, да мноми не шстане.
25 Яко ли прѣстанѣ по любви вѣ, да ми
сѣди (Богъ) и сѣ вѣта Богородица и въ-
сѣтныи крѣсть и скѣтъ вѣси. И сие вѣсе
сѣврши се господиномъ кралимъ ѿд

drudastua Hristoua 1237, meseza pro-
to²⁶junia na 23 dan na Cetinije na seliju
u Kou²⁷acichich kaghi prihodi gospodi
kragl 4²⁸sudimas i Buchas i kanunich
Zauan i bie 4²⁹priesmo od gospodina
kraglia i tuardost. 4³⁰A to se ucini gos-
podinom kragliem 4³¹prid knezom ueli
em Giurgiem pri voijuodom 4³²Aknoi-
lom, prid celnikom Obradom, prid ka-
ti 4³³zem Muhreleus pred tebaiz Vatra-
toslaua(m), 4³⁴prid Miroslauom
4³⁵Gospodin Stephan Vladislau ...
4³⁶Dioclischii.

рождства Христова 1237, месеца про-
30 тоюнина И Г димъ на Петинѣ на селѣ
въ Ковачинѣ кѣги приходѣ господинъ
краљу сѣди наши Бъкас и каноникъ Живанъ
и шбетъ прѣсѣмо ѿд господина краля и
твердостъ. И то се чини господиномъ кра-
35 лемъ прѣдъ княземъ велимъ Гюргиемъ, прѣдъ
воеводомъ Маноиломъ, прѣдъ челикомъ
Обрадомъ, прѣдъ казначеемъ ми Хрекомъ
прѣдъ тешиномъ Ватрославомъ, прѣдъ
Мирославомъ
40 Господинъ Стефанъ Владиславъ краљъ всѣхъ
Рашькихъ Земль и Дишкантискихъ

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА
МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ**

(1234-1237?) август 22.

*Краљ Стефан Владислав пошлѣхује манастиру Хиландару поклоне своѣа деде и
оца и прилаже село Враниће.*

Повеља је дописана у продужетку повеље великог жупана Стефана (доцнијег краља Првовенчаног) у пет редова ситним словима и данас веома избледелим мастилом, па се стога текст овог акта доноси према издању Соловјева уз коришћење необјављених табака Ковачевића нађених у Лиречековој оставштини у Архиву Бугарске академије наука у Софији. Опис в. уз бр. 12 ове збирке. Овде само наглашавамо да су цео акт а посебно датум и потпис крајње неуредно написани, па су чак последње две речи из потписа (и *Захрани*) написане после датума.

Изд.: Новаковић, *Зак. сѣом.*, 386; Соловјев, *Хиландарска повеља*, 71 (са коментаром и анализом питања аутентичности (76-77)).

Повеља има датум 22. август, без навођења године. Иста се одређује само приближно због вероватноће да је краљ у првој половини владавине потврђивао повеље свога оца.

† П Стефанъ Владиславъ, съ помощію Божию краљ, внукъ свѣтаго Симеона, сынъ Превѣчнаго краля Стефана и въ свѣтъмъ и ангельскомъ шбразѣ нареченаго Симона монаха, видѣвъ записани дѣдино ми и штинно записаном Богородици светогорскои [село] Враники Видѣ краљество ми ире хлази попь [прѣ]дъ записъ дѣдинъ ми ми царьскимъ, и придахъ то село Враники Прѣвнестон [Богородици въ тѣхъ записъ, и заклехъ... съ оумилиникомъ въ память Прѣвнестон Владивнцъ нашон [Равъ грѣшны]

СТЕФАНЪ ВЛАДИСЛАВЪ С ПОМОЩИЮ БОЖИЕЮ КРА[Л]Ь ВСТѢ РАШЦѢ
ЗЕМЛИ И ДИСКЛАТИЮ И ДЛАМЯЦИ[Е] И ТРѢВЗНИИ И ЗЛАХМИИ

Створи се мѣсеца авг[ста] КВ. дѣнь

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1238. јун - 1240. лето).

Краљ Стефан Владислав ойшужује Дубровчане да уйркос заклеѣи найадају
његова села и хваѣају његове бољаре.

Оригинал на неправилно сеченом пергаменту ширине 113, дужине 52 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 981), написан полууставом, црним мастилом у 12 редова, рачунајући и краљев потпис црним мастилом, које је јако избледело. - Трагови печатења остали су на полеђини као празан простор између речи у адреси: Кнезъ дѣвровачкомъ... и вѣти вѣпкинѣ. - Фотографија: АИИ Ф II 3/365.

Изд.: Карано-Твртковић, Србски споменици 9, № 9 (дат. око 1240); Safarik, Památky, 14, № 13 (дат. 1238); Miklosich, Mon. serb., 21, № 25 (дат. 1238); Стојановић, Пов. и писма 1-1, 15, № 16 (дат. јун 1238 - лето 1240).

† По милости Божией и Стефанъ Влад(и)славъ пишѣ те книже ²Давровъьски и естъ
(Пыкинѣ) П съмъ ималъ к вамъ вѣсть да ¹пріемъ томъ градъ и да мѣ работамъ съего вѣ почьсть
да ви се съѣ шбекали и рекъли да си сѣдѣ твоѣ села своѣ ⁵Дно и твои лѣди. Да и съмъ вѣль рекъль
моимъ людемъ ⁶да се не бое нищаре. Да вы како си се сте навъули ⁷по клѣтьѣ наша села и наше
болары емати тако ⁸зи сте и миѣ уинили. давше свою рѣкъ и свою вѣр ⁹тере моѣ села пѣвили
и боларели а дрѣге и съкли ¹⁰Да съ томъ Божь да расѣди: на комъ клѣтъва шѣталъ. ¹¹[И ви що
можете] уинити уинитѣ Божь ви даи здравіе

• 152

Дубровачки кнез са судијама и већницима одговара на писмо краља Владислава да су се држали своје заклетве и да ће се и убудуће држати и саопштивају да Владимир није пленио краљеву земљу до савета и знању Дубровачке општинине, као и да и убудуће ни Владимир ниши дружи краљев непријатељ неће у споразуму са Општином њачкаши краљеву земљу.

Оригинал на пергаменту ширине 118 дужине 101 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3: Бен 989), написан уставним писмом, црним мастилом у 14 редова. - Печат отргнут; остали су само трагови црвене свиле. Миклошић је још видео печат. - Фотографија у АИИ Ф II, 3: 375.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 9, № 8 (дат. 1240); Šafařík, *Památky*, 15, № 14 (дат. 1238); Miklosich, *Mon. serb.*, 21, № 26 (дат. 1238); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 329, № 228 (са прев. на мађ., дат. 1238); Kukuljević, *Regesta*, 105, № 363 (дат. 1238); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 69-70, № 65 (дат. 1238); Стојановић, *Пов. и писма* I-1; 15-16, № 17 (дат. јун 1230 – тето 1240).

Писмо нема датума, али се време његовог настанка може одредити по времену кнежевања Николе Тониста од средине 1238. до средине 1240. године.

Писмо нема датума, нити садржи елементе који би могли да одреде ближе време његовог настанка између дубровачке заклетве из 1234/1235 и краја Владислављеве владе. Срећом, сачуван је дубровачки одговор на ово краљево писмо и у њему је као дубровачки кнез споменут Никола Тонисто који је кнежевао од 1238. до 1240. г. (в. бр. 36 ове збирке).

† По милости Божијој Стефанъ Влад(и)славъ пишѣ те кнеже [2] дубровачки и вси
Съпкинѣ [3] смъ ималъ к вамъ шѣтъ да [4] приѣмъ томъ градъ и да мѣ работамъ [5] ѣговымъ почѣсть
[6] да ви се стѣ шѣкали и рекли да си сѣде твоѣ села своѣ [7] дѣно и твои лѣдне Да ѣ смъ выль рекль
монъ лѣдемъ [8] да се не воєницаре. Да вы како си се сте наѣунали [9] по клетѣвѣ наша села и наше
боларемати тако [10] ѣи сте и миѣ ѣчинили даѣше свою рѣкъ и свою вѣрѣ [11] тере моѣ села плѣнили
и боларели а дрѣгисѣкли [12] Да ѣ томъ Богъ да расѣди на комъ ѣ клетѣва встал(а) [13] [14] ви цо
можете [15] чинити чините Богъ ви даи здравне.

[СТЕФАНЪ ВЛАД(И)СЛАВЪ]

ПИСМО ДУБРОВАЧКОГ КНЕЗА КРАЉУ СТЕФАНУ ВЛАДИСЛАВУ

(1238. јун - 1240. лето).

Дубровачки кнез са судијама и већницима одговара на писмо краља Владислава да су се држали своје заклетве и да ће се и убудуће држати и саопштијавају да Владимир није иленио краљево земљу по савести и знању Дубровачке оштинине, као и да и убудуће ни Владимир нији дружи краљев нейријашељ неће у споразуму са Оштинином иљачкаји краљево земљу.

Оригинал на пергаменту ширине 118 дужине 101 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 989), написан уставним писмом, црним мастилом у 14 редова. - Печат отргнут; остали су само трагови црвене свиле. Миклошић је још видео печат. - Фотографија у АИИ Ф II, 3/375.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 9, № 8 (дат. 1240); Šafařík, *Památky*, 15, № 14 (дат. 1238); Miklosich, *Mon. serb.*, 21, № 26 (дат. 1238); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* II, 329, № 228 (са прев. на мађ., дат. 1238); Kukuljević, *Regesta*, 105, № 363 (дат. 1238); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 69-70, № 65 (дат. 1238); Стојановић, *Пов. и писма* I-1; 15-16, № 17 (дат. јун 1230 - лето 1240).

Писмо нема датума, али се време његовог настанка може одредити по времену кнежевања Николе Тониста од средине 1238. до средине 1240. године.

† Въ имѣ Сѹца и Сѹныа и Сѹветаго Дѹха. Паминѣ ¹Изь Николаѣ Тонисѣто кнезь
Дѹбровѹчкѣ, ²и сѹдѹци, и вѣкѹнѹци, класѣмо сѣ тебе велѣ³мъ кралю Владиславѹ. Де ми,
шѣтованиѣ и пи⁴санне кѣ мѣ⁵и несть, ми и наша Сѹпѣкина ⁶право и вѣрно сѣмо дерѣжали, и
шдѣ сѣла на⁷ предѣ този писанне, и то шѣтованиѣ хо⁸цѣмо дерѣжати, вѣкѹ память. ⁹И за
снѹ (sic) шѣтованне потвѣрдѣмо, де ни за ¹⁰нашега света, ни за света шдѣ Сѹпѣкина гра¹¹ дѣска,
Владимирѣ не пленѣвалѣ твою з(ѣ)млѹ. ¹²И шдѣ сѣлѣ напредѣ сѣ нашими светомѣ ¹³шдѣ нашега
града, ни Владимирѣ, ни инѣи ¹⁴твои врагѣ, да не пленѣ твою з(ѣ)млѹ

ЗАКЛЕТВА БАНА МАТЕЈА НИНОСЛАВА ДУБРОВЧАНИМА

1240. март 22, индикт XIII.

Бан Матеј Нинослав љиликом своје љосеѣ Дубровнику обећава дубровачком
кнезу и Ойшѣини слободу креѣања и љрѣовања, ослобођење од дажбина и љройисује
начин суђења сѣорова између Дубровчана и својих љоданика.

Оригинал на пергаменту ширине 273, дужине 177 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 4/лат.
исправе Беч 195/2), написан руком дубровачког нотара пресбитера Паскала у 28 редова са
додацима и накнадно уписаним редовима. Испод текста је исписана абецеда и пресечена
тако да је доњи део слова остао на примерку који је припао бановој канцеларији. На крају
абецеде налази се остатак цртежа, вероватно део нотарског знака. После одрезивања исправа
је била запечаћена. Печат је отргнут, али је остала врпца од црвених нити провучена кроз
два прореза. Датум је одређен годином Христова зачећа; индикт и година се слажу. На
полеђини два записа на латинском: 1. † Capitularium quod fecit Ninoslaus banus Bosne. 2. Capitularium
Nynoslauri bani Bosne, quod ipse fecit cum nobili uiro domino Nicolao Tonisto comite Ragusii. 1240. -
Опис: Г. Ћremošnik, *Bosanske i humske povelje*, 118-124. - Дипломатичка анализа: Кос, *Дубровачко*
- *српски уџовори*, 41-53. - Фотографије: АИИ Ф IV 3/476 и 3/477.

Или Miklosich, *Mon. serb.*, 28-29, № 35; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 343-346, № 235 (са преводом на маџ.); Kukuljević, *Regesta*, 112, № 389; Hirtmuzaki, *Doc. priv.* I, 783 (са прев. на лат.); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 107-108, № 99; Глушац, *Повеље Матиије Нинослава*, 17-19 (текст савременом кирилицом, са фот.); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 33; Стојановић, *Пов. и писма* 1-1, 7-9, № 11.

Дит. Чремошник, *Хирографи*, 207-210; Vrana, *Tko je pisao*, 313.

Дуго се сматрало да је овај документ писао анонимни дубровачки писар. Међутим, Vrana (*Tko je pisao*... 313, и даље) је показао да су ова исправа и још седам других писане руком пресбитера Паскала. О томе в. напред: *Уз ово издање*, 25-26.

† Вѣ имѣ Сѣца и Сина и Свѣтѣго Дѣуха. Аминѣ. А ѣто сплъщениѣ Господина нашего Ис(с)уса Христа тисѣща С.М. мѣсеца марта К.В. дѣнь, инѣ¹² дникѣта .Г.І. Би хѣтѣние вишнѣго нашего Господа Бѣога Ис(с)уса Христа, и изъ, велики ванѣ вос(с)енски Матен Нинославѣ, по ми¹³лости Бѣожи своиовѣ си добро хѣтѣние, придохѣ си ѣ Дѣровъникѣ къ старимѣ ми приателомѣ, властеломѣ, и Сѣп¹⁴кинѣ градскѣ. А придохѣ си съ моими воларими, съ воеводомѣ Юришемѣ, тепъица Радона и вратѣ иговѣ¹⁵ Симеонѣ, пѣхаръникѣ Мирохѣна, Забавѣ, Продаса, Прикъда, Сѣфинарѣ, Славѣко Полиунѣ, Градиславѣ Тѣрѣ¹⁶вникѣ. И шбретосѣмо воларина кнезѣ Дѣровънѣкога Николава Тѣнискѣта, и съ пре писанимѣ моими волари¹⁷ми, клехѣ сѣ кнезѣ и вѣсѣ Сѣпкинѣ градскѣ ѣ вѣчъни мирѣ и ѣ любѣвѣ, како се зѣдѣ подпишѣ: Пѣ Ма¹⁸тен Нинославѣ, по милости Бѣожи(и) вѣлики ванѣ восенски, съ моими воларими кельнемѣ сѣ тебе Никола¹⁹вѣ Тѣнискѣтѣ, кнезѣ Дѣровънѣкомѣ и вѣсѣмѣ властеломѣ, и вѣсѣ Сѣпкинѣ градскѣ ѣ Г(оспо)да Бѣога нашего Ис(с)а²⁰ Христа, и ѣ прес(вѣ)тѣ Бѣогородицѣ дѣвию Владакѣ Марию и ѣ вѣстни животворѣци крѣстѣ, и ѣ свѣта Бѣожи Евангелиа, и²¹ ѣ свѣтога Бласи(с)а, влаженѣго мѣвѣника, и ѣ вѣси свѣте ѣго дѣвѣше Бѣо²²гѣ вѣдѣ века, съ своиовѣ воловѣ, уистѣмѣ сръ²³це²⁴мѣ, съ правѣмѣ верѣмѣ, вѣзѣ вѣсакога пропадѣства и вѣзѣ(зѣ) зѣле мисли, да ви стою ѣ вѣчъни и тѣвѣрѣдѣ мирѣ, и²⁵ сръ²⁶уенѣмѣ любѣвѣ, и ѣ вѣсакѣ правѣдѣ. И по зѣ(е)мле и по владанне моѣмѣ и моѣхѣ с(и)нѣмѣ, да си ходите своѣво²⁷дно и про²⁸странѣ, вѣсѣ вѣсакѣ дѣсѣцине, и вѣсѣ никѣрѣ ни²⁹нѣ данне. И павѣ да моѣмѣ кѣметѣ и моѣмѣ людиѣ и моѣмѣ³⁰ владальци да ви любѣ и да ви хранѣ вѣдѣ зла съ правѣмѣ верѣмѣ. И ако некѣто вѣдѣ моѣхѣ кѣметѣ или³¹ вѣдѣ моѣхѣ людиѣ вѣниѣ ви кривинѣ, да се при предѣ моѣмѣ, и ѣ да имѣ сѣдѣ правѣ сѣдѣ. И ако ви ѣ³² правинѣ не униѣ, то то ѣ кривѣ. И ако сѣ разѣратитѣ съ крѣлѣмѣ Рашѣки, да вѣсѣ не дамѣ, ни вѣашѣ до³³ вѣнтѣкѣ, павѣ да ви ѣхранѣ съ вѣсѣ(ѣ)мѣ вашимѣ довѣтькомѣ. И цѣо се униѣло пре и послѣ да сѣ при да³⁴ не изѣма. И да при³⁵дѣ Дѣровъникѣ, да на мене ѣстане никѣторѣ. Дѣ ѣ смѣ ѣ свою зѣ(е)м³⁶лѣ сѣдѣ³⁷кѣ³⁸ то хѣще искѣти, ниѣи, дѣ ѣ смѣ радѣ правѣдѣ ѣвѣниѣ(ти). Ако прѣ(вѣдѣ) не ѣвѣниѣ, то ѣ кривѣ. И сѣ ѣще: ако вѣ³⁹тѣ⁴⁰ рѣжѣ Сѣрвалинѣ Влахѣ, да сѣ при предѣ кнезѣмѣ Дѣровънѣкимѣ, и ѣко верѣжѣ Влахѣ Сѣрвалина, да се при⁴¹ предѣ ванѣмѣ; и инѣмѣ Влахѣ и инѣмѣ Сѣрвалинѣ да не исѣма. А да сѣ некоѣ кривина мѣѣ⁴² ни вѣни, да та кривина сѣ съ прѣ⁴³вѣниовѣ исправи. А сѣи мирѣ и сѣи шѣветѣ да сѣ никакѣрѣ никимѣрѣ делѣмѣ и никимѣрѣ конѣцѣ⁴⁴мѣ да сѣ не реши ни да сѣ подѣперѣ, нѣ павѣ да вѣдѣ тѣвѣрѣдѣ ѣ веки. И хѣщѣ да

вѣсѣ сѣ цѣо зѣде писано⁴⁵ ѣ веки да вѣдѣ тѣвѣрѣдо вѣдѣ мѣне са⁴⁶мога и вѣдѣ моѣхѣ дѣтѣ и вѣдѣ моѣхѣ кнѣзи и вѣдѣ моѣхѣ кѣметѣ, и вѣдѣ⁴⁷ моѣхѣ люди. И кѣто сѣе приломи, или ѣ самѣ, или моѣмѣ сѣи⁴⁸мѣ или моѣмѣ ѣнѣкѣ, или моѣмѣ кѣметѣ, или ниѣи кѣ⁴⁹ то годѣ моѣ, да Бѣогѣ га сѣпѣнѣ и сѣвѣта Бѣогородица и вѣси свѣтѣи кѣ сѣ зѣде писани. Мирѣ Бѣожи съ намѣ. Аминѣ. Сѣдѣ сѣи⁵⁰ мирѣ, и вѣдѣ сѣе шѣветѣвание сѣ. Вѣ кнѣгѣ: кѣдѣ⁵¹ кнѣгѣ ѣзѣлѣ ванѣ вѣлики Нинославѣ съ своими во⁵²ларими да дрѣгѣ кнѣгѣ ѣзѣлѣ Николавѣ Тѣнискѣтѣ кнѣзѣ и Сѣпкинѣ градскѣ. И да нѣ никѣрѣ изѣма⁵³ на инаго Сѣрвалина, ни на инаго Влахѣ, нише на са⁵⁴мога исѣца. Пѣ Бѣрнславѣ Вѣнслинѣ кѣльнѣ сѣ вѣчъни мирѣ и любѣ и⁵⁵ метѣ съ Дѣровънѣномѣ како⁵⁶ сѣдѣ преписано

³³† ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVXY

(остатѣк неясног цртежа нотарског знака)

**ПОВЕЉА ХУМСКОГ КНЕЗА АНДРЕЈА
ТРОГИРАНИМА**

(1214-1241?)

Хумски кнез Андреј ослобађа Троџиране „оброка“.

Оригинал повеље није сачуван, него само копија **А** и латиничка транскрипција **Б**, Ивана Лучића (Johannes Lucius, уп. бр. **7** и **33** ове збирке). Лучић је верно прецртао на хартији ћириличка слова и ортографске знаке, тако да се и на његовој копији опажа сродност писма са писмом у заклетви кнеза Андреја Дубровчанима (в. бр. **49** ове збирке) и писмом Мирослављева Јеванђеља. После седам редова копије ћириличног текста следи као наслов: „istumaceno“ и испод тога у 5 редова латиничка транслитерација у којој има неколико погрешака. - Препис и копију је у Лучићевој заоставштини открио Барада, а публиковао је Динић. - Овде се упоредо објављују Лучићева латиничка транслитерација и наш покушај реконструкције оригинала начињен према издању Динића.

Изд.: Динић, *Три повеље*, 74, 92-94; Ружичић, *Три сјајне српске повеље*, 297-298 (са ћириличком транслитерацијом, њеним филолошким образложењем и лит.).

Веома је тешко одредити хронологију ове кратке повеље. Од кнеза Андреја су сачуване две заклетве Дубровнику; прва је настала за време кнежевања Жана Дандола у Дубровнику, дакле 1214-1235, а друга за време кнежевања Јакова Делфина 1247-1249. Јиречек (*Die mittelalterliche Kanzlei*, 169), био је склон да прву заклетву датира у период

**ПОВЕЉА ХУМСКОГ КНЕЗА АНДРЕЈА
ТРОГИРАНИМА**

(1214-1241?)

Хумски кнез Андреј ослобађа Троџиране „оброка“.

Оригинал повеље није сачуван, него само копија **А** и латиничка транскрипција **Б**, Ивана Лучића (Johannes Lucius, уп. бр. **7** и **33** ове збирке). Лучић је верно прецртао на хартији ћириличка слова и ортографске знаке, тако да се и на његовој копији опажа сродност писма са писмом у заклетви кнеза Андреја Дубровчанима (в. бр. **49** ове збирке) и писмом Мирослављева Јеванђеља. После седам редова копије ћириличног текста следи као наслов: „istumaceno“ и испод тога у 5 редова латиничка транслитерација у којој има неколико погрешака. - Препис и копију је у Лучићевој заоставштини открио Барада, а публиковао је Динић. - Овде се упоредо објављују Лучићева латиничка транслитерација и наш покушај реконструкције оригинала начињен према издању Динића.

Изд.: Динић, *Три њовеље*, 74, 92-94; Ружичић, *Три сѣаре срѣске њовеље*, 297-298 (са ћириличком транслитерацијом, њеним филолошким образложењем и лит.).

Веома је тешко одредити хронологију ове кратке повеље. Од кнеза Андреја су сачуване две заклетве Дубровнику; прва је настала за време кнежевања Жана Дандола у Дубровнику, дакле 1214-1235, а друга за време кнежевања Јакова Делфина 1247-1249. Јиречек (*Die mittelalterliche Kanzlei*, 169), био је склон да прву заклетву датира у период

8

Intermittente
In pe mîncă. Bani cîntec
cuil. Flămînză. Atrîp
măscă cîntec. Interim. (pînă la jumătate)
Freguamul du mî se mî mîncă
mîncă du cîntec. Atrîp.

Reč biser izostavljen je u svom izdanju Dinić. Teško je pretpostaviti da je Dinić u svojoj transkripciji uopšte reč koje u originalu nema. Fotografija ove povelje nije sačuvana u ostavštini Dinića u NBS u Beogradu, pa se pretpostavlja da možda postoji u nekom drugom arhivu. Mi smo ovde zainteresisani za to što je Kiz i Andrej u svojim intervjuovima raslojno koristi izraz knjiž.

(1238-1241)

Оригинал у ДАД, LXXVI Dipl. et acta. Убеч 982, написан на пергаменту ширине 213, дужине 172 мм, црним мастилом, уставним писмом у осам редова рачунајући и краљеве помене, који је као и крст на почетку такође написан црним мастилом. Прве и последње помене нема крста. На полевини: *Capitulum regis Vladislavi de facto magistri*. - Кроз три пресеца провучена је врста од савезаних дрвених нити на којој више већи фрагмент таквог истог војсковог печата пречника 60 мм, док је пречник типара 55 мм. На аверсу је представљен краљ на престолу. Између две пуне линије теме оштећена кружна легенда од које се чита само: — АВ КРА ВО БХ РАШ — На реверсу је тек видела од коњем на коњу у грку, док је легенда оштећена и нечитка. - Опис: *Пивћ, Слани српски печатни*, 22-23, бр. 5 и 6 (са фототипографијом обе стране) реконструисао је нешто више текста него што се данас може видети. - Фотографије: АНП Ф II 3 366

Ил. Карано-Твртковић, *Србски споменици* 8, № 6; Miklosich, *Mon. serb.*, 27, № 33 (дат. 1234-1240); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* II 339-340, № 232 (дат. 1234-1240, са преводом на мађ.); Šafarik, *Památky*, 14, № 12 (дат. 1235); Kukuljević, *Regesta*, 90, № 316 (дат. 1234-1240); Smičiklas, *Dipl. z h.* III, 433, № 375 (дат. 1234-1240); Новаковић, *Зак. сјом.*, 147 (дат. око 1242); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 16, № 18 (дат. око 1240).

Повеља нема датума нити елемената за датирање. Као најопштији оквир остаје време владавине краља Владислава, од 1234. до 1243. У повељи се алудира на уговор између краља и Дубровчана тако да се датум може одредити после 1235. године. Као terminus ante quem, узета је татарска најезда која је онемогућила већу активност српског краља и изазвала његов силазак с престола.

† Степанъ Владиславъ милостию Божиюъ краљъ срѣбски, даваю ¹свою милостьъ приѣтелемъ своимъ властеломъ дворовъскимъ ²и всѣмъ швѣкинѣмъ градскѣмъ, и пращю имъ могорише что сѣ давали ³шдѣ Жръновнице, и никимъ концемъ да имъ се сие не потвори ⁴ни шдѣ моего врата ни шдѣ приснога кога люво, доколѣ стое съ мновѣ ⁵правдѣ кою имамъ с ними. Кто ли сие потвори да е проклетъ шдѣ Б(о)г(а) ⁶и шдѣ всѣхъ с(в)ѣт(ы)хъ.

СТЕФ(Л)НЪ ВЛАДИСЛАВЪ ПОМОКИЮ Б(О)ЖИСѢВЪ КРАЉЪ СРѢБСКИ

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА МОНАСТИРУ СВЕТОГ НИКОЛЕ НА ОСТРВУ ВРАЊИНИ

(1241. септембар 1 - 1242. август 31)

Краљ Сѣефан Владислав дарује манастиру Св. Николе на острву Врањини село Годинѣ, Гуѣлаву и Крушевицу, са међама и имунијейима.

Текст ове повеље писане на пергаменту, за који се веровало да представља оригинал, налазио се у XIX веку у ризници Цетињског манастира (уп.: Дучић, *Врањина*, 187), али је у међувремену нестало. Радичевић (в.: Изд.) описао је ову повељу као писану на зечјој кожи ширине 240, дужине 420 мм, али се није снашао у читању године. Један препис уступио је владика Петар Петровић Његош Миклошичу, који га је употребио за своје издање. Сва каснија делимична или потпуна издања, па и наше у овом зборнику репродукују у основи Миклошичев штампани текст.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.*, 25-27, № 32 (дат. 1234-1240); Радичевић, *Сѣпарине*, 319; Новаковић, *Зак. сјом.*, 577-578, (извод, дат. 1242); Шекуларац, *Дукљанско - зетске повеље*, 61-66 (дат. 1242, са коментаром).

Повеља је датирана по византијском начину годином 6750. од стварања света. Микелович има датум 6708, што је исправио Попаковић. - Ова повеља је у тесној вези са повељом архиепископа св. Сава I манастиру Светог Николе на острву Врањини (уп. бр. 26 ове збирке). Будући да се у овој говори о епископу Илариону као о оснивачу манастира, јасно је да процена њене аутентичности зависи као и код бр. 26, од потврђивања или опортунаности овог податка. Владислављева повеља говори о првој врањинској повељи као да су је заједно издали св. Сава и Стефан Првовенчани (чак је Стефан на првом месту), док се у очуваном тексту на одговарајућем месту (в. бр. 26) спомиње само св. Сава. Поред тога јављају се царско злато, познато тек од времена краља Милутина (уп. Божић, *Доходак царски*, 17-18), и претња казном од 300 перпера, што се такође јавља тек од времена краља Милутина и краљице Јелене. С друге стране, израз „с помоћю Божијом“ у потпису, ограничен је на повеље краља Владислава и краља Уроша I. Уп. Станојевић, *Судије, XIII Попис*. Глас. 106 (1923) 36-37. - Коментар Секуларца, *Врањинске повеље*, 33-38, којим се брани аутентичност ове исправе није прихватио.

Въ навѣтъхъ тѣхъ. Господи Землю (иснова) и дѣла роукоу твою соутъ Небеса. Та погнѣноутъ тѣхъ же прѣбывахши и вса (ако) и риза шбѣтышають, и (ако) шдеждоу съвикиши га, и измѣнить се: тѣхъ же истъ кси и аѣта Твоя не шскоудѣють. Створивши разоумомъ Небеса и Землю оутвердѣвши на водахъ, приимъ (ши) страсть вольноую, (ако) да насъ, грѣшныхъ и 5 недостонныхъ рабъ своихъ изведеши штъ адскихыхъ нераздрѣшимыхъ оузъ, и своими оученики и апостолы и свѣтели поставиши различнаа свѣтила, и рекъ имъ оучити люди си кже стежа чыстною си крвию, и ниже вѣроу имѣть и крѣтити се, спасень воудеть. Сии же великии архирѣю Христовъ Никола, нашъ оучитель и пастырь, въ напастехъ крѣпкъ и въ бранехъ помагани, сирымъ и вдовимъ и нищимъ застоупныкъ, и въ всацѣхъ вѣдахъ скоро помагани: 10 [с]твори се кго храмъ сын Иларию епискоупомъ зетьскимъ, ниже любимъ вѣ господинома ми и родителема, господина блаженаго и светопочившаго Стефана, краля все Срьвске Земли и Поморьске, Симона монаха, и господина ми прѣшвещенаго архиепискоупа все Срьвскихъ Земли и Поморьскихъ киръ Савы, паже кста сии даръ оутворивши и принесла къ светомоу и великому архирѣю Христовоу Николѣ, и ина многа молениа къ Божиимъ црквамъ и 15 смѣрниа къ ангельскомуу и мишьскомуу шбразоу лювима. Изъ же грѣшныи недостонны рабъ Божии Стѣфанъ Влади славы, оуспоменоу въ сиковаа оуписания господовъ ми и родители, что принесоу к тебѣ, великыи архирѣю Христовъ, имъ же се выхъ изъзавиль вѣчныи моуки? Приими сии малок мек приношении, и воуди ми скоры застоупныкъ въ днь страшнаго ми шсеуждениа. И даю село Светомоу Николѣ Годынкъ съ Рѣковъ, а меге моу оу Бесѣ на връхъ Плани, 20 на връхъ ..., а по врьдоу како се камы вали оу Годинк, по дѣлоу на връхъ ... ра тако ... оу ... дѣ(у)въ, штъ доува ... тѣ ... рць оу Мицѣ, право оу Блато. И даю село то ... [Светом] оу Николѣ ... и съ ... оунынымъ им ... дѣвѣ, Гоуглавоу и Кроушевице, а меге имъ оу Бѣдожигъ, оу Липовоу предоль,

на връхъ Оушии ца оу Злоу пломю, шдѣ Трьнова на Пропастыньски прѣворъ, по врьдоу како се камы вали, оу Ктеуи но, на прѣворъ мѣдоу Доупилоу и меге оу Ктеуиномъ, надѣ Годиньцъ, по 25 срѣде Девѣлака подѣ Мала Девѣлака, како поутъ греде на Гомилыцоу, право съ Гомылице ницѣ Бывъ ... право оу Рѣкоу и съ Рѣковъ право оу киръ, оу Бесѣ. Да моу и(ѣть) войске, ни царьскога злата, ни винограда, нѣ да моу и законъ оу хро(у)сов(о)ль великихъ лаврь. Да не потворите сего оутверженаго сегоу храмю мнѣю грѣшнымъ кралемъ Владиславомъ ии братъ мон, ии синъ мон, ии оуноукъ мон, ии соудники кралѣвства ми, или кого изволи Богъ быти 30 господствоующа. Шбръте ли се кто и дрѣхнѣть потворити се, да моу и(ѣть) соудники Богъ быти ии прѣвистаа мати ко, и чыстныи крѣсть да моу и(ѣть) помощники ии въ сии вѣкъ ии въ воудоушии, и свѣты Николаи да моу и(ѣть) соудники на вѣторомъ пришѣсти. И да м(оу соу) пашица и теговница како и испрѣва было, да не има тоу швласти ии мон властелинъ, ии мон владалецъ, ии [ж]оупливнии шт соуждѣнныи тѣхъ сѣль, ии прѣванасинъ да не има тоу 35 зимовиц[а], и люди цркви[и] да прѣвѣваю оу всакои вожьственои свободѣ, нѣ да соуд работници Светомъ Николѣ. Кто ли се шбръте прѣслоушавъ сии мек, испакости что въ земли или въ людехъ, да приме гиѣвъ и наказании штъ кралѣвства ми, и да да кралѣвствоу ми. Т перьперъ. Сего ради подписано высть въ лѣтѣ ... 5711

† СТЕФАНЪ ВЛАДИСЛАВЪ С ПОМОЩЮ БОЖИЕЮ КРАЛЬ

ВСѢХЪ СРЬВЪСКИХЪ ЗЕМЛЬ И ПОМОРЬСКИХЪ

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА
МАНАСТИРУ СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ
У БИСТРИЦИ У ПОЛИМЉУ**

(1234-1243, пре августа).

Краљ Стефан Владислав, иошшо су сйаре манастирске повеље иззубљене, на основу исказа сведока, иошврхује дарове своџа деде Сйефана Немање и своџа оца краља Сйефана Првовенчаног; даје нова села манастиру, додељује имуниџей манастирским мейхоџама и иройисује обавезе меройаха и сокалника.

Оригинал Владислављеве хрисовуље није сачуван; садржина је позната по препису из времена краља Стефана Уроша I, који је у наставку, ниже од текста Владислављеве исправе, додао своју потврду са новим одредбама (в. бр. 68 ове збирке). Исправа се чува у АХС под бр. 2, топографска сигнатура А2/1. Написана је на пергаменту ширине 538, дужине 560 мм, црним мастилом, уставним писмом у 45 редова. Потпис је црвеним мастилом. На почетку је илуминирани крст са три хоризонталне линије и словима ІС ХС у висини прве и друге, а НІ КЛ испод треће линије. Текст почиње богато илуминираним иницијалом **Н** у више боја, што представља јединствен случај у српској дипломатици. Пре Владислављевог потписа нема крста, а потпис садржи титулу самодржца и формулу: *по милости Божији чиме одступа од потписа на његовим исправама издатим Дубровчанима, где формула гласи: по мекню Божию*. Сматра се да је то последица утицаја потписа краља Стефана Уроша I са повеље која је исписана у продужетку истом руком. За додаток у реду 45 и 46, в. бр. 140 ове збирке). - Опис: Мошин, *Повеља краља Владислава...*, 26-29; Синдик, *Српска акџа*, 17-18.

2737; АС (Филм).
 2738: *Сломеник III*, 6-7; (дат. 1234-1243); Новаковић, *Зак. сјом.*, 589-592

Манастирски чин је датиран и сем година Владислављево владавине (1234-1243) нема

поустановах елементарно да одиже одређивање дајући

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА МОНАСТИРУ МИЛЕШЕВИ

(1234-1243)

Краљ Стефан Владислав оснива манастир Милешеву и дарује му одговарајуће поклоне.

Оригинал није сачуван. Сигуран помен сачуван је у повељи краља Стефана Уроша I за манастир Св. Николе у Хвосну (бр. 73 ове збирке, означене редове):

¹⁰... вл[а]жен'наго и в[о]голюбиваго наричу Стѣ¹¹фана Владислава краља в се Сръвскі
и Земли и Поморскіе, вьноуць с[в]етаго Симеона Немани и с[в]ята Стѣ¹²фана краља в
м'нишськѡм[ъ] шбразе нареч[ен]наго Симона монаха, иже в[ы]ст[ъ] дарованама нмоу
прозорливама доухо¹³внима и любазнима шчима кь вл[а]д[и]цѣ и вьзносителю
Блгвн[ъ]скомоу проз[рѣ]ко в[о]жьставнаг[о] телѣсе стопи конь¹⁴ниж статна вьсп[ом]инаніи
сътворін, рекъше Вьзнесеїа храмъ на [мѣ]стѣ нарицаемѣмъ Милѣш[ев]а вь жоупѣ [Уриш]и
¹⁵Стѣне, его же в[о]ж[ьств]ьными красотами оукрашени сели и Влахи, швластїи прѣдав[ъ] мѣ
¹⁶сь Богомъ господствующемоу тогда кралю и пакысь Богомъ самодръжцоу вси Сръвскі
и Земли и Поморскіи ¹⁷Стѣфану Оурошоу, влаженоу свою доушоу вь роуцѣ любимомоу
Христоу прѣдаа.

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА КОТОРАНИМА

(1234-1243, пре августа)

*Краљ Сїефан Владислав (веровајино) ѿишѣрѣује Коїторанима ѿоседе, које им је
дао краљ Борђе.*

Оригинал није сачуван. Повеља се спомиње у фалсификованој повељи цара
Стефана Душана из 1351. год.:

..... записк и крѣсивою господина краља Радосава и господина Владисава Оурешъ видѣвшїи
како по крѣсивою господина краља Гоурѣга, господина серпскога и поморскога, Которскои
овцини благослови и потврди церьковъ Архангеловоу въ Малом мореу прѣма Отокоу
Лѣушицеу, Пасиглавъ, Кертѣле, Поли, како е оуписано оу крѣсивою господина краља Радосава
и вратїе егю, господина Владислава и господина Оуроша

Уп.: Новаковић, *Зак. сїом.*, 32.

Ниједна од споменутих исправа није сачувана у оригиналу. О једној исправи краља
Борђа (вероватно Бодиновог сина), расправљало се у Котору вероватно између 1154. и
1170. год. (Уп.: Синдик, *Понїификал*, 64. Уп. и бр. 24 ове збирке

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ВЛАДИСЛАВА КОТОРАНИМА

(1234-1243. пре августа)

*Краљ Стефан Владислав (вероватно) пошарђује Которанима њоседе, које им је
дао краљ Ђорђе.*

Оригинал није сачуван. Повеља се спомиње у фалсификованој повељи цара
Стефана Душана из 1351. год.:

.....записъ и крѣсною господина краља Радосава и господина Владислава Оушошъ видѣвшѣмъ
како по крѣсною господина краља Георѣга, господина серпскога и поморскога, Нотерскои
свѣщини благослови и потврдѣ църковѣ Архангеловѣ въ Маломъ мореу према Отокоу,
Леуциноу, Пасиглаву, Картолѣ, Полѣ, како е оуписано оу крѣсною господина краља Радосава
и вратѣ егю, господина Владислава и господина Оушоша...".

Уп.: Новаковић, *Зак. сѣом.*, 32.

Ниједна од споменутих исправа није сачувана у оригиналу. О једној исправи краља
Ђорђа (вероватно Бодиновог сина), расправљало се у Котору вероватно између 1154. и
1170. год. (Уп.: Синдик, *Понѣшфикал*, 64. Уп. и бр. 24 ове збирке.

ЗАКЛЕТВА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I ДУБРОВЧАНИМА

1243. август 14, индикт I.

Српски краљ Стефан Урош I обећава Дубровчанима слободу кретања и трговања, личну и имовинску безбедност и сва права која су била на снази у време његових претходника.

Оригинал повеље није сачуван, већ само латински превод из XIII века у три верзије у ДАД. **A:** LXXVI Dipl. et acta 191, XIII стол., Ђурлица, 263, написан на пергаменту ширине 252, дужине 352 мм, некалиграфском готиком XIII века у 25 редова. На полеђини: *Iuramentum regis Urosii quod fecit Johanni Michaeli comiti Ragusii*. На другој половини истог пергамента, нешто млађом готиком (XV век?): *Pacta Almisanorum*, и сасвим рецентно (XVII век): *Patti con Almissa 1243*. **B:** LXXVI Dipl. et acta 192, XIII стол., написан на пергаменту ширине 217, дужине 230 мм, готичким курзивом у 26 редова. На полеђини је белешка готиком XIII-XIV века: *Exemplum iuramenti quod iuravit rex Vros Ragusinis*. **B:** LXXVI Dipl. et acta 962, XIII стол., Ђурлица 79, написан на пергаменту ширине 220, дужине 150 мм, готичким курзивом XIV века у 17 редова. На полеђини, руком XVI века или млађом: *Iuramentum regis Stephani Vrosi 1243*.

Изд.: Ljubić, *Listine I*, 59, № 59 (извод); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, XI, 328, № 232; Kukuljević, *Regesta*, 132, № 444; Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 194-195, № 174; Новаковић, *Зак. сјом.*, 147-148 (извод)

Дипломатичка анализа: Кос, *Дубровачко - српски уговори*, 19-23.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego Stephanus Vros, Dei gratia rex totius
 terre Rassee et Maritime, iure comiti Ragusi Johanni Michaeli et omnibus nobilibus et comuni
 eiusdem terre in dominum Deum omnipotentem et gloriosam Matrem eius et in Sanctam
 Mariam Domini et ad sancta Dei Evangelia et ad quatuor evangelistas et in duodecim superaneos
 i apostolos et in magnos martyres Blasium, Georgium, Dimitrium, Procopium, Theodorum et
 5 apostolos et in magnos martyres Blasium, Georgium, Dimitrium, Procopium, Theodorum et
 in trecentos decem et octo sanctos patres qui sunt in Nichea et ad omnes sanctos qui placuerunt
 Deo a seculo, mea voluntate et mundo corde sine ullo dolo, quomodo ab hodie in antea donec
 et vos steteritis mihi in fide, iustitia et amore ut vivam vobiscum in pace et amore sicut vixit
 dominus pater meus cum vestris antecessoribus et vobiscum. Et vestri mercatores et vestri homines
 10 sani non disforciati ut veniant libere, stando eundo, comperando et vendendo per meam
 terram dando illud quod est consuetudo dandi. Et si aliquis vester concivis vel de terra vestra
 de quocumque iniusto coram me questierit iustitiam, ego faciam illam sibi. Et ubicumque in
 quocumque loco in regno meo vel in alio aliquo loco ego ipse vel mei homines aut meus
 exercitus invenerint vestros mercatores aut vestras causas in mea scientia ut non sit eis molestia
 15 sed ut salvemus eos a malo quantum possumus. Et si aliquis civis Ragusi fugerit in terram
 meam et de terra mea cepit molestare vestre civitati vel homini, vel causis vestris et ego sciero
 illum, aut illum ipsum, vel habere quod devastaverit dabo. Et meus comertzarius stet in civitate
 sicut stetit domino patri meo. Et si aliquod iniustum factum fuerit inter nos, vel inter meos et
 vestros homines cum iustitia iustificetur. Et staneat sit inter nos a sancto Michaeli usque ad
 20 sanctum Georgium, sicut fuit diebus domini patris mei cum vestris antecessoribus et vobiscum
 in loco constituto. Et cum convenierint iudices iurabunt rectum iudicium iudicare secundum
 consuetudinem. Et hanc pacem tenebo donec et vos steteritis mihi in fide, iustitia et amore.
 Et si hec volo contraire Deus me iudicet et sancta Dei genitrix et lignum Sancte Crucis.

Et hoc sacramentum iuravit dominus rex Pietro de Stretia et Nicolize Piccineci, anno
 25 incarnationis domini nostri Jesu Christi millesimo CCXXXVIII mensis augusti XIII die
 indictione prima.

Variae lectiones

¹ B: Rasse

² B: omnipotentem;

³ B: Dimitrium;

⁴ B: nema et;

⁵ B, B: Nicea;

⁶ B, B: nema et;

⁷ B: nema et;

⁸ B: stando, comperando, vendendo; B: stando,
 comperando, vendendo, dando, dandi

⁹ B: in quo loco;

¹⁰ B: loco aliquo;

¹¹ B, B: invenerimus

¹² B: sed

¹³ B, B: a civitate fugerit;

¹⁴ B: commerzarius

¹⁵ B: sicut domino patri meo stetit

¹⁶ B: прецртано: fecerit;

¹⁷ B, B: iustitia iusta;

¹⁸ B, B: iustificetur;

¹⁹ B: iudicare secundum consuetudinem iudicare

²⁰ B и B: in fide et iustitia et amore;

²¹ B: volo hec

²² B: contraire

²³ B и B: Et ad hoc;

²⁴ B: Petro de Sirecha; B: Petro Srette

²⁵ B: Picinagii, B: Pecinagi;

²⁶ B: millesimo CC XLIII°

²⁷ B: mensis augusti quarto decimo die; B:

millesimo ducentesimo quadragesimo tertio
 mensis augusti quarto decimo die.

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВАЧКОГ КНЕЗА И ОПШТИНЕ КРАЉУ СТЕФАНУ УРОШУ I

(1243. август, после 14)

Дубровачки кнез Јоhannes Michael и Ойшшина заклинју се краљу Сtефану
 Урошу I да ће пошйвовайи мир и обичаје који су владали између Дубровника и њеђових
 ѡређходника.

Оригинал заклетве није сачуван, већ само латински превод XIII века, у ДАД (LXXVI
 Dipl. et acta XIII ст. Турлица, 264), написан на пергаменту ширине 206, дужине 277 мм,
 готичким курзивом XIII века у 29 редова. На полеђини: Capitulare comitis et communis Ragusii,
 и нешто млађа белешка (XV в.): Certa pacta cum Stephano Vrosc; опажају се и трагови белешке
 из XVI века или млађе: Viver in pace con Stephan Vrosc. Кос. (Дубровачко - срђски уђовори,
 19), говори о преводу и овереном препису из XIII в. Данас се у ДАД налази само један текст
 овог превода.

Изд.: Ljubić, *Listine* I, 63, № 89 (дат. 1243); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* XI, 329-330, № 233;
 (дат. 1243); Kukuljević, *Regesta*, 132, № 444; (дат. 1243); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 211-212, № 189
 (дат. 1243); Новаковић, *Зак. сђом.*, 148-149 (без имена заклетих грађана, дат. 1243).

Превод ове заклетве нема датума, али нема никакве сумње да је настао у приближно
 исто време кад и заклетва краља Уроша Дубровчанима, која има записан датум 14. август
 1243. Дипломатичка анализа: Кос, *Дубровачко - срђски уђовори*, 19-23.

† In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego Stephanus Vros. Dei gratia rex totius terre Rassie¹ et Maritime, iuro comiti Ragusii Johanni Michaeli et omnibus nobilibus et communi eiusdem terre in dominum Deum omnipotentem² et gloriosam Matrem eius et in Sanctam Crucem Domini et ad sancta Dei Evangelia et ad quatuor evangelistas et in duodecim superaneos 5 apostolos et in magnos martyres Blasium, Georgium, Dimitrium³, Procopium, Theodorum et⁴ 10 sanctos patres qui sunt in Nichea⁵ et ad omnes sanctos qui placuerunt Deo a seculo, mea voluntate et⁶ mundo corde sine ullo dolo, quomodo ab hodie in antea donec et vos steteritis mihi in fide, iustitia et amore ut vivam vobiscum in pace et amore sicut vixit dominus pater meus cum vestris antecessoribus et vobiscum. Et vestri mercatores et vestri homines 15 sani non disforciati ut veniant libere, stando⁷ eundo, comperando et vendendo per meam terram damdo illud quod est consuetudo damdi. Et si aliquis vester concivis vel de terra vestra de quocumque iniusto coram me quesierit iustitiam, ego faciam illam sibi. Et ubicumque in quocumque loco⁸ in regno meo vel in alio aliquo loco⁹ ego ipse vel mei homines aut meus exercitus invenerint¹⁰ vestros mercatores aut vestras causas in mea scientia ut non sit eis molestia 20 set¹¹ ut salvemus eos a malo quantum possumus. Et si aliquis civis Ragusii fugerit¹² in terram meam et de terra mea ceperit molestare vestre civitati vel homini, vel causis vestris et ego sciero illum, aut illum ipsum, vel habere quod devastaverit dabo. Et meus comertzarius¹⁴ stet in civitate sicut stetit domino patri meo¹⁵. Et si aliquod iniustum factum fuerit¹⁶ inter nos, vel inter meos et vestros homines cum iustitia¹⁷ iustificetur¹⁸. Et stane sit inter nos a sancto Michaeli usque ad 25 sanctum Georgium, sicut fuit diebus domini patris mei cum vestris antecessoribus et vobiscum in loco constituto. Et cum convenerint iudices iurabunt rectum iudicium iudicare secundum consuetudinem¹⁹. Et hanc pacem tenebo donec et vos steteritis mihi in fide, iustitia et amore²⁰. Et si hec volo²¹ contraire²² Deus me iudicet et sancta Dei genitrix et lignum Sancte Crucis.

Et hoc²³ sacramentum iuravit dominus rex Pietro de Stretia²⁴ et Nicolize Piccineci²⁵, anno 25 incarnationis domini nostri Jesu Christi millesimo CCXXXIII²⁶ mensis augusti XIII die²⁷, indictione prima.

Variae lectiones:

¹ B: Rasse

² B: omnipotentem;

³ B: Demitrium;

⁴ B: nema et;

⁵ B, B: Nicea;

⁶ B, B: nema et;

⁷ B: nema et;

⁸ B: stando, comperando, vendendo; B: stando, comperando, vendendo, dando, dandi

⁹ B: in quo loco;

¹⁰ B: loco aliquo;

¹¹ B, B: invenerimus

¹² B: sed

¹³ B, B: a civitate fugerit;

¹⁴ B: comertzarius

¹⁵ B: sicut domino patri meo stetit

¹⁶ B: прецртано: fecerit;

¹⁷ B, B: iustitia iusta;

¹⁸ B, B: iustificentur;

¹⁹ B: iudicare secundum consuetudinem iudicare

²⁰ B и B: in fide et iustitia et amore;

²¹ B: volo hec

²² B: contraire

²³ B и B: Et ad hoc;

²⁴ B: Petro de Strecha; B: Petro Srette

²⁵ B: Picinagii, B: Pecinagi;

²⁶ B: millesimo CC XLIII°

²⁷ B: mensis augusti quarto decimo die; B: millesimo ducentesimo quadragesimo tertio mensis augusti quarto decimo die.

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВАЧКОГ КНЕЗА И ОПШТИНЕ КРАЉУ СТЕФАНУ УРОШУ I

(1243. август, после 14)

Дубровачки кнез *Johannes Michael* и *Oйшћина* заклињу се краљу *Стефану Урошу I* да ће пошћивати мир и обичаје који су владали између Дубровника и његових пријходника.

Оригинал заклетве није сачуван, већ само латински превод XIII века, у ДАД (LXXVI Dipl. et acta XIII ст. Ђурлица, 264), написан на пергаменту ширине 206, дужине 277 мм, готичким курзивом XIII века у 29 редова. На полеђини: *Capitulare comitis et communis Ragusii*, и нешто млађа белешка (XV в.): *Certa pacta cum Stephano Vrosc*, опајају се и трагови белешке из XVI века или млађе: *Viver in pace con Stephan Vrosc*. Кос, (Дубровачко - српски уговори, 19), говори о преводу и овереном препису из XIII в. Данас се у ДАД налази само један текст овог превода.

Изд.: Ljubić, *Listine* I, 63, № 89 (дат. 1243); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*. XI, 329-330, № 233; (дат. 1243); Kukuljević, *Regesta*, 132, № 444; (дат. 1243); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 211-212, № 189 (дат. 1243); Новаковић, *Зак. сјом.*, 148-149 (без имена заклетих грађана, дат. 1243).

Превод ове заклетве нема датума, али нема никакве сумње да је настао у приближно исто време кад и заклетва краља Уроша Дубровчанима, која има записан датум 14. август 1243. Дипломатичка анализа: Кос, *Дубровачко - српски уговори*, 19-23.

1. 1. 1. Johannes Michael, comes Ragusi cum consiliariis et nobilibus et communitati Ragusi in manus tibi domine Stephano Vroisse regi nostra voluntate, mundo corde, recta fide, sine fraude quod ab hoste in antea diebus nostris et tuis non divise¹⁰ sumus fideles et recti amici tui. Et quasi civitates vestras in amore et pace sicut vixerunt antecessores nostri et nos cum 8. ava et patre vestro. Et quando placuerit tibi domino regi, vel tuis hominibus venire vel causas militare in nostram civitatem, civitas nostra sit vobis aperta et stetit, sicut sine ulla molestia sicut est antiqua consuetudo. Et si aliquis inimicus tuus ante te fuerit in nostram civitatem, recipiemus eum sicut receperunt eum¹¹ nostri antecessores in consuetudine avi et patris tui et nobiscum stando non noceat terre tue nullo modo.¹² Et si nobiscum stando aliquid tibi nocuerit 10. et manifeste illud ostensum fuerit componat illud tibi¹³ quod nocuerit, quod si non reddiderit, nos ligatum ipsum tibi dabimus, quod si ipsum tibi non dederimus, cum nostris¹⁴ habere illud dampnum componemus.¹⁵ Et tuis commercijs stet in nostra civitate cum omni directura donec tibi placuerit sicut stetit diebus¹⁶ avi et patris tui, et si in alium locum illum posueris nos non tenebitur tenere commercium.¹⁷ Et si aliquis homo tuus vel de regno tuo de quocumque iniusto 15. ceram nobis quereat iustitiam, nos ple¹⁸nam sibi illam faciemus.¹⁹ Et si aliquid iniustum exactum fuerit inter nos vel inter homines nostros cum iustitia iustificetur.²⁰ Et hec pax diebus nostris et tuis nullo modo per nullum factum solvatur.²¹ Et stante sit inter nos a sancto Michaele usque ad sanctum Georgium, sicut fuit diebus avi tui et patris tui²² cum nostris antecessoribus et nobiscum in antiquo loco.²³ Et iudices cum insimul fuerint iurabunt rectum iudicium 20. iudicare sicut est consuetudo²⁴ iudicandi.

1. 1. 1. Isti iuraverunt prenomminatus dominus comes Johannes Michael et Petrus Ballislane, Buhanna, Grubessa, Gindule, Velcius Bladimir, Clemens Sersu, Theodorus Bodatie, Johannes Catharensis, Petrus Srette, Jacobus Negamiri, Cerne Symon Benesse, Calenda Lampino, Marinus Zuyuze, Johannes Sersu,²⁵ Bocinus Babahi, Nyciforus Srette, Peregrinus, 25. Bogdanus Pigini, Jacobus Uulpicelle, Petrus Sear²⁶ti, Dabraslauus Rastu, Clemens monachus, Marinus Babare, Nicoliza Pecmago, Theodor²⁷rus Gizle, Theodorus Rastu, Cernege, Goyslaus Crosu, Basilius Pasqua de Grade, Vitalis Stru,²⁸ Petrus Rosini, Andreas Paganensis Et Dodatus vicarius supra animam suam et supra animas communis Ragusi²⁹ hoc affirmavit.

¹ Smitiklas Cemeche

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВАЧКОГ КНЕЗА И ОПШТИНЕ КРАЉУ СТЕФАНУ УРОШУ I

(1243. август, после 14.)

Дубровачки кнез Жан Михаил и дубровачка властела заклинају се краљу Стефану Урошу I да са њиховим знањем ни саветом сузруца краља Владислава није подила никакву прениску ни слава феоданике на ишлежу краља Уроша преко дубровачке територије.

Оригинал на пергаменту ширине 192, дужине 103 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 991/1-2) написан је уставним писмом у девет редова, руком дубровачког нотара пресбитера Паскала. Документ је хирограф; на дну текста исписана су слова прве половине азбуке и пресечена тако да је горњи део слова остао на тексту упућеном краљу Урошу. На полеђини стара белешка на латинском: *Vros, non est utilis*. - Дипломатичка анализа: Кос, *Дубровачко-српски уговори*, 19-20, 38-39. - Фотографије: АИН Ф II 3/379 и 380.

Изд.: Карано Тиртковић, *Српски споменици* 11, № 12 (дат. 1244); Miklosich, *Mon. serb.* 30, № 37 (дат. 1243); Wenzel, *Cod. dipl. Agrad* II, 348, № 237 (дат. 1243, са прев. на мађ. ј. Šafařík, *Památky*, 15, № 15 (дат. 1243); Smitiklas, *Dipl. zb.* IV, 210 № 188 (дат. 1243); Kukuljević, *Regesta*, 133, № 445 (дат. 1243); Стојановић, *Пов. и писма* 1-1, 16-17; № 19 (дат. 1243). Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 42, № 38 (дат. 1243).

Лит.: Чremoшник, *Хирографи*, 207-213; Vrana, *Tko je pisao*, 311-334.

Повеља нема забележен датум, али нема сумње да је настала у самом почетку владавине Стефана Уроша I, када је Владислављева жена као бегунац боравила у Дубровнику. Доцније је Владислав живео у Србији у добрим односима са својим братом Урошем. - У историјској науци се дуго сматрало да је ову исправу писао анонимни дубровачки нотар. Тек је Врана (в. Лит.) показао да је исправу писао дубровачки нотар пресбитер Паскал. О томе и напред. *Уз ове издање*, 25-26.

Въ имѣхъ Свѣтца и Свѣтаго Дѣдиша Пмина Пѣхъ Жана Микхала кнезѣ дубровачкѣхъ съ вѣдѣрѣми дубровачкѣми. тебе вѣдѣнемъ краљ Рашькомъ и Поморьскомъ Стефанъ 8|рѣшѣ, 8 Г(оспо)д(и)на Б(о)га вѣдѣрѣжителя и 8 превнѣхъ нго матерѣ дѣвию Марию | и 8 вѣстѣни животворци крѣсть Г(оспо)днѣ и 8 с(в)ета Б(о)ж(и)а Еванг(ел)а, и 8 дѣвѣнъ | Г(ел)иете, кѣнемъ сѣ, пакоре ни съ нашемо светомъ, ни съ нашемо вѣдѣнемъ, кралица Владиславка нѣхъ нашего града ни по морѣ, ни по сѣсе, ни с Боскѣ, да не по|шаѣ ни книга, ни сѣхъ на твоѣ зло. П сѣ чинимъ съ хтѣнемъ твога сѣа | Юрько и съ нашемо хтѣнемъ. Пкѣ ли сѣ прѣстѣпимъ, да ни Б(о)гъ спѣхъ | и с(в)ета Б(о)гърѣдица и вѣстѣни крѣсть, и вѣси с(в)ете Б(о)же

† П В Г Д Е Ж З Ѕ И Ю К Л

ЗАКЛЕТВА ОДОЉЕ ПРЕДЕНИЋА И КРАЈИЊАНА ДУБРОВЧАНИМА И ДУБРОВЧАНА ОДОЉИ ПРЕДЕНИЋУ И КРАЈИЊАНИМА

1248. фебруар 11.

Крајињани и Дубровчани се међусобно обавезују да ће живѣти у миру, да једна сирѣна неће наносити ишѣше другој и да ће сирѣне решаваѣти ѣушѣм суда.

Оригинал на пергаменту у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 4/лат. исправе 214). Исправа је написана на два комада пергаментѣ; на већем А, ширине 207, дужине 294 мм, је главни текст, а на мањем Б, ширине 108, дужине 33 мм, причвршћеном уз печатну врпцу је списак имена Крајињана који су се заклели. Већи пергамент је хирограф, јер на горњем рубу има пресечен доњи део слова - азбуку, зато што је изнад овог текста био исписан текст који су Крајињани однели собом. Печат Дубровачке општине виси на врпци од црвених нити. - На полеђини, на горњем и доњем делу пергаментѣ, окренути један према другом, два идентична стара записа: Capitulare hominum Crayne. 1247. - Фотографије: АИИ Ф IV 3/480 и 3/481.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.* 31, № 38 (дат. 1247); Kukuljević, *Regesta*, 155, № 519 (дат. 1247); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 312-314, № 275; (дат. 1247, можда: 1248); Thallózy, Jireček, Šufflay, *Acta Albaniae* I, 58, № 191 (извод, дат. 1249, јануар 12); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 116 (дат. 1247); Стојановић, *Пов. и ѣисма* I-1, 22-23, № 24 (дат. 1247).

Лит.: Кос, *Дубровачко-срѣски уѣговори*, 48.

На исправи је забележен датум 11. фебруар 1247. године. Будући да по млетачком рачунању времена година почиње тек 1. марта, ова исправа спада у следећу 1248. годину рачунајући почетак од 1. јануара.

[illegible]

† Я ми съдѣщи, вѣстници и вѣса Сѣпкина града дѣровъука, кѣль¹¹ нѣмо сѣ с(в)ѣто
Божѣ Евангѣлиѣ да ми сами хѣ насѣ, ни по дрѣхѣ хѣ на¹²сѣ, да не пакостимо тебе Сѣдолѣ
Преденикѣ слѣ, ни теомни ста¹³рими, ни присѣни мѣ ти, ни Кравинномѣ, ни пределехѣ вашихѣ,
не (sic)¹⁴ павѣ да имамѣ съ вами вѣчни мирѣ. Я да неки Кравинниѣ, има¹⁵ що исыкати на
дѣровъуканина, шѣ то що иста минѣло, или шѣ¹⁶ сѣлѣ напрѣтъ, приди шѣи Кравинниѣ ѣ
дѣровъуканикѣ, предѣ нашѣ¹⁷ двѣрѣ да мѣчинимѣ правниѣ шѣи юговѣ добитекѣ, или шѣи¹⁸га самога
градинина дамо по герѣ, да га правниѣ пова¹⁹ли

E

¹Съ покаяниемъ князъ Дръжимира, отъ(ъ) брати его ²Дѣдомирица, и отъ Ежубодыца, и отъ Терѣдѣни³ца, и отъ(ъ) Бѣлимира, и отъ Столинца, и отъ(ъ) Градище Хо⁴ димирица и отъ сыновѣхъ его и Радѣмѣнъ Бѣлоси⁵ца: лѣзимо вашъ миръ и вашѣ добротѣ. ⁶И отъ все оупыни приде Одола братъ нашъ и Гръгѣръ ⁷отъ князъ дѣвровѣвкога, и згнанахъ ны 8 клѣтѣхъ. ⁸И пристасмо въ тѣ клѣтѣхъ, и нѣрѣмо снѣ

**ЗАКЛЕТВА БОСАНСКОГ БАНА МАТЕЈА НИНОСЛАВА
КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ**

1249. март

Бан Матије Нинослав обећава Дубровчанima вечни мир, слободу кретања и поштовања у Босни, ослобођење од дажбина, помоћ у случају да зарате са српским краљем; прописује како ће се решаваићи спорови између Дубровчана и његових поданика.

Оригинал у АСАНУ, Стара збирка 409, написан на пергаменту ширине 204, дужине 337 мм, некада савијеном на половину, данас конзервацијом исправљен, али толико оштећен и нечитљив да се не може рећи ни колико је било редова. Приликом првобитног описа 1963. г., Мошин је закључио да је у неком ранијем покушају конзервације откинут доњи леви угао, у облику неправилног четвороугла: 165 x 172, на горњем ужом крају 165, доле на месту прегипа 195 мм. На месту откинутог дела Мошин је уочио остатке лепљене труле хартије са рукописом XIX века. Хартија је била слепљена са унутрашње и спољне стране пресавијене повеље. Текст је и тада био потпуно невидљив. - Повеља се отприлике до 1832. год. налазила у Дубровнику, када је доспела у власништво Друштва српске словесности. - С обзиром на то да је текст данас нечитљив, заклетва се овде објављује делимично према факсимилу Шафарика а делимично према штампаним издањима Карано-Твртковића и Шафарика. Шафарик (в. Изд.), објавио је факсимил печата и факсимил текста али не у

не ниш, него само поједине делове неповезано, тако да се број редова не може утврдити.
Будући да Шафариков факсимил није потпун, означено је и бројем обележено само првих
пет редова. У заградама се објављује изгубљени део текста [], док је последњих пет редова
онамачено, али без броја. Значајно је што факсимил показује да је потпис писала друга рука
(ул. Борнџ, *Историја* 92), што је обележено на одговарајућем месту. - По Карановићу,
Твртковићу на повеља су била два висећа печата. Шафарик, на факсимили после текста
тоноси и цртеж једног висећег печата на којем су представљена два супротстављена
коноаника, од којих један држи копље, а кружна легенда: † ПЕЧАТЬ ВЕЛИК(ОГ) БЛНИ
НИНОВАВЛ. Опис: Шафарик, *Грађа*, 183-184; Ćremošnik, *Bosanske i humske povelje*, I, 124-129
(према Шафариковом факсимили).

Изд.: Карано-Тврткиних, *Србскиј споменици*, 12-14, № 14 (дат. 1239); Шафарик, *Граба*, 179-184 (са фрагментима факсимила и преводом на српски књижевни језик средине XIX в.); Miklosich, *Mon. serb.*, 32-34, № 39; Hurmuzaki, *Doc. priv.* I, 785 (са преводом на лат.); Kukuljević, *Regesta*, 169, № 571; Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 386-387, № 341; Новаковић, *Зак. сјом*, 145-146 (као варијанте бр. 37 ове збирке); Глушац, *Повеље Майице Нинослава*, 21-22 (у савременој транслитерацији); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 9-10, № 12.

Дипл. анализа: Кос, Дубровачко - српски уговори, Глас 123 (1927) 47-53.

† Въ имя ѿцѣта и сѣина и сѣвѣтѣго дѣи́ха я́вни́и лѣто ꙗ́влѣннѣи г҃спода на́шего
Исх҃са Христѣа, тисѣи́ща С М Ѡ мѣсѣца мѣрта, индикѣта З я́зѣ Маѣи Стѣпана, по
милости | Божии вѣлики банѣ босенски, съ моиовѣ братиовѣ, и съ моими воларими | ꙗ́ки сѣзѣде
подѣписани, кельнемо се тебе Шкоуѣ Дальфинѣ князѣ дѣвровукомѣ, и въсѣмъ властеломъ, и
5 въсѣ ѿпѣкинѣ градыскѣ, 8 г҃(о)сподѣ | на | 16 Б(о)га на́шего Исх҃са Христѣа и 8 пресвѣтѣ
Богородицѣ дѣвиу владикѣ Марию, и 8 чыстѣи животворещи керѣсть, и 8 сѣвѣта Божѣа
Еванг(е)ла, и 8 сѣвѣтѣго Власи, влаженѣго мѣзвѣника, и 8 въси сѣвѣте 8 годивѣше Б(о)гѣ ѿт века,
съ своиовѣ воловѣ, уиствѣмъ серѣцемъ съ правовѣ веровѣ, въсѣ въсакога пропадѣства и въсѣ зѣ
мисли, да ви стоимѣ 8 вѣчѣни и твѣрьдѣ мирѣ, и 8 сѣрдѣченѣмъ лювъѣмъ, и 8 въсакѣ правѣдѣ. И и по
10 зѣ(е)мле, и по владаникѣ на́ше, да си ходите свободно и прѣстранѣ, въсѣ въсакѣ десѣщине и
въсѣ никѣрѣ инѣне даниѣ, и пачѣ да на́ши кѣметѣ и на́ши людиѣ и на́ши владыкѣ да въсѣ лювъѣ, и
да ви хранѣмъ ѿ зла съ правовѣ веромъ | И ако немоѣ ѿдѣ на́шихъ кѣметѣ, ни ѿдѣ на́шихъ люди
уиѣне ви криви | 8, да се при прѣдѣ мновѣ, и ꙗ́ко да имѣ сѣбѣ правѣ сѣдѣ. И ꙗ́ко ви ꙗ́ правѣи | не уиѣи
то то ꙗ́ кривѣ | И ако се разратѣте съ кралѣмъ Рашкѣи, да въсѣ | не дамъ, | ни въсѣ довитѣкѣ, пачѣ
15 да ви 8 хранѣмо съ въсѣмъ вашѣмъ довитѣкомъ. И цѣо се уиѣнило прѣ и послѣ, да се при, и да не
изѣма. И да придѣмо 8 дѣвровукиѣ, да на насѣ не 8 стане никѣторѣ. Де ми сѣмо 8 на́шихъ зѣ(е)мѣ сѣда
Кѣто хоѣше исыкати ниѣи, де ꙗ́ смѣ радѣ правѣдѣ 8 вѣниѣ. Ако прѣ(вѣдѣ) не 8 вѣиѣи, то ꙗ́ кривѣ. И сѣ
ѿще, ако верѣи Сервелинѣ Влаха, да се при прѣдѣ князѣмъ дѣвровукиѣмъ. И ꙗ́ко вѣрѣи Влахѣ
Сервелинѣ, да се при прѣдѣ ваномъ. И ниомѣ Влахѣ и ниомѣ Сервелинѣ да не исыма. И да не никѣрѣ

20 изъма. ни на инаго Серелима, ни на инаго Влаха, лише на самега нєца. П да сѣ некога кривина-
мѣхъ ни унии. да та кривина сѣ със правинювъ исправи. а си миръ и си шветъ да се никакорѣ
никимѣре деломъ. никимѣре коньцѣмъ да се не реши ни да се подыперѣ. не павѣ да вѣде твердыѣ
беки. И хоцѣмо да все що зде писано вѣде твердо 8 беки шдѣ насѣ самихъ, и шдѣ нашихъ дѣтъ, и
шдѣ нашихъ живучи, и шдѣ нашихъ кѣмѣти, и шдѣ нашихъ люди. И кѣто сие придоми, или ми
25 сами, или наши сѣилю, или наши живучи, или наши кѣмѣти, или кѣто годе нашъ } да га Богъ
[спасѣтъ] и [свѣта] Богородица, и вси [свѣти] ки сѣ зде писани. Миръ Божїи съ намѣ. Аминь. [Си
сѣ съ колеи] кнѣзѣ Ягринъ, кнѣзѣ Радона, казнѣцъ, Грьдомилъ, казнѣцъ, Семюнювъ, воевода Пярѣва,
Грѣвѣша] пѣхарьникъ, казнѣцъ Бѣльханъ, Ежъ Овѣнунович, [еневичъ] (sic), Домаславъ Гнѣтвичъ,
Христинъ Свравичъ, [Радое Дрѣговичъ, Бериславъ Баничъ, Какъмѣжъ, Одр] амичъ, Вѣлькѣва
30 Вѣлькасовичъ

^a Према факсимиљу одавде до краја текст је био писан другом руком.

**ЗАКЛЕТВА ХУМСКОГ КНЕЗА АНДРЕЈА
ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ, ВЛАСТЕЛИ И ОПШТИНИ**

(1247-1249)

Хумски кнез Андреј заједно са синовима обећава дубровачком кнезу Јакову Делфину, властели и Дубровачкој општини мир, личну и имовинску безбедност и праведно решавање спорова.

Оригинал на пергаменту ширине 245, дужине, 330 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 989), написан је уставним писмом арханџлич црта, карактеристичним за хумску канцеларију, црним мастилом у 30 редова. На исправи је сачуван фрагмент печата на врци од црвених неуплетених нити. Грудва тамносмеђег воска имала је пречник од око 65 мм; на типару је био представљен орао раширених крила. Уп.: Ивић, *Следи српски печатаи*, 23, бр. 7, т. II, сл. 7. Од легенде се чита само: **ВЕЛИИ ХЛЪМЪС**..... I. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje*, 134-135; Anđelić *Srednjovjekovni pečati*, 60, цртеж бр. 31, т. XIX, фот. 31. - Фотографија ЛИИ Ф II, 3/373

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 14-15, № 15 (дат. 1248); Miklosich, *Mon. serb.*, 34, № 40 (дат. 1249); Kukuljević, *Regesta*, 171, № 578 (дат. око 1249); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 414-415, № 360 (дат. 1249); Новаковић, *Зак. спом.*, 143-144 (дат. 1240); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 5, № 8 (дат. 1247-1249); Ђорђевић, *Историја*, 275, сл. 54 (само фот.).

Повеља нема датума, али се време њеног настанка може утврдити на основу кнџевања Јакова Делфина (од 1247. до 1249. год.). Дипломатичка анализа: Кос, Дубровачко - српски уговори, 42 и 49-51.

Во имѣ Сѣтѣща и Сѣшна и Свѣтѣаго Дѣсѣа. Ђ кнезъ вели хѣльмъски Пндѣи, с мои¹ми сѣнѣми, жѣпаномъ Богданомъ и сѣ жѣпаномъ Радославомъ, и ²сѣ моими властѣми, ки соу³ заѣ подѣписани, кѣнемъ се кнезоу доу⁴бровѣукомоу Ђковоу Дѣлфиноу и властѣмъ доу⁵бровѣукиамъ и ⁶всѣи Сѣвѣи⁷ градъскои, 8 Г(оспо)д(и)на Б(ог)а и 8 с(ве)то Евиѣлине(sic), и 8 вѣстны ⁸и животвориши крѣсть Г(оспо)д(ь)нь, и 8 ТИИ с(ве)тыхъ ш(ь)ць иже 8 Никѣи, ⁹да нмамо миръ с вами 8 вѣки, како соу¹⁰ нмали и наши старѣш¹¹и с вашими старѣшими, 8 стары законъ: да вы е штворѣна наша ¹²земла ш всѣхъ вашихъ пѣвалехъ, и да н да(sic) си ндоу¹³ Доу¹⁴бровѣуане ¹⁵по нашѣи земли сѣ своимъ довыткомъ, и сѣ своимъ рѣвми; с¹⁶и(а)сени воу¹⁷доу¹⁸ стоеке, придоу¹⁹ке, пондоу²⁰ке, а правина да естъ. П ²¹вашъ вл(о)в(ѣ)жъ ки приде 8 нашъ землю, неволовъ, комоу е искан²²а правина и неиспѣнена воу²³де, да стане и да 8унии прави²⁴ноу. Яко ли приде такъ вл(о)в(ѣ)жъ, комоу не искана правина, да ²⁵моу се не 8зме ни тѣнькѣ коньцъ, докоу²⁶ понде 8 свое мѣсто и ²⁷тамо да 8в(и)ни правинъ потомъ. И да не придемо на васъ с ваш²⁸имъ врагомъ. П да се нѣкоѣ кривина мѣю нами 8унии, да ²⁹се с правиновъ исправи 8 стары законъ, а миръ да се не роу³⁰иш.

† Си соу³¹ Хѣльмѣне кон се клеше: Хрѣлко Раст³²ириць, Довровиць Радовиць, Хрѣла Стѣпковиць, Сѣд³³оу³⁴мысль и Стѣзѣмирь Пѣдѣовиць, Успѣрна Сѣслиць, ³⁵Храниславъ Прѣвославиць, Бигрѣнь Мрѣиць, Довромы³⁶сль Повратовиць, Дѣсѣнь Беривоевиць, Радованъ При³⁷быдоу³⁸жиць, Хрѣла Десауиць, Привѣнь Злошевиць, ³⁹Ѡма Уоу⁴⁰петѣиць, Гальць Вѣлксаниць, Хрѣла Хранидоу⁴¹жиць Прѣдѣславъ Вѣлксмириць, Вои⁴²мирь Вѣлктиць, ⁴³Б(о)гданъ Довромириць, Хрѣватинъ Тоу⁴⁴рвиць, Прѣвос⁴⁵лавъ Проданѣиць, Братославъ Вѣлковиць, Берко Ра⁴⁶дованиць. Яко ли си прѣстоу⁴⁷пимо, да ны Б(ог)ъ сѣп⁴⁸не и с(ве)та Б(огороди)ца и вси с(ве)ти. † Крѣст кнеза Пндѣи

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1252) август 13.

Обнављајући мир са Дубровчанима краљ Стефан Урош I им одобрава слободу
шрѣзовине у својој земљи и шройисује одредбе за шрѣзовце.

Препис или концепт (?) на пергаменту ширине 335, дужине 168 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 976), написан је у 18 редова уставним писмом руком дубровачког нотара пресбитера Паскала. На полеђини белешка: *Sacramentum regis Vrosii sclauonicum et latinum, quod fecit Johanni Michaeli comiti et communi Ragusii*, што не одговара имену кнеза у документу. Johannes Michael (Жан Михоил) спомиње се као дубровачки кнез 1243; вероватно је грешком некога од старих писара или канцелара уписан и на полеђини овог акта. - Фот.: АИИ Ф П 3/360.

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 23, № 17 (дат. 1253); Miklosich, *Мол. serb.*, 40, № 42 (дат. 1253); Kukuljević, *Regesta*, 192, № 647 (дат. 1253); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 534, № 464 (дат. 1253); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 149 (дат. 1253); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 17-18, № 20 (дат. 1253).

Лит.: Vrana, *Тко је писао*, 311-334.

Повеља нема означену годину, али се она може са сигурношћу утврдити. О склапању мира и деловању дубровачких посланика код краља Уроша говори тачно датирана потврда

српског посланика Грдмана Шуметића (в. бр. 51 ове збирке). У том акту датираном 14. септембра 1252. спомињу се „fratres Andreas et Salomon de ordine predicatorum“ и „Theodorus Bodane et Petrus Iohannis Bogdani“, дубровачки посланици и њихово обећање краљу дато у августу 1252. И за ову повељу се дуго мислило да је писана руком анонимног дубровачког нотара. Тек је Врана (в. Лит.) установио да је исправу писао пресбитер Паскал. О томе в. напред. У 3. ово издање, 25-26.

† Сик моѣ повелѣниѣ Пише краљество ми љубовномъ си присномъ кнезъ дубровъскомъ Марѣѣлѣ, Гевъргию, и вѣсмъ властеломъ, и вѣски Сѣпкинѣ градъскон, и коре шѣ сего дѣне ГИ авѣгста до сѣда кои | постављамо по законъ нашн прѣви, да си хѣде ваши кѣпци по моѣ власти своѣдѣно, никомре зло не врегѣ|ни. И павѣ, ако си хѣте ити ѣ тѣгъ з(е)мѣлѣ с кѣпцѣми своѣми да си идѣ чинимре ѣвраненомъ, не прѣгѣ да гредѣ на | трѣгѣ краљества ми, и педавшѣ дохѣдекъ госпѣдѣски ни такъжде¹ да хѣде по з(е)мѣламъ продаюкѣ. Яко ли си кѣтѣ ш|нехъ ѣзѣуби стати бѣлѣ ради или на Сѣници или гдѣ, да си стане и винѣ да даю дохѣдекъ госпѣдѣски. Кто ли се шѣрѣ|те прѣсѣшавъ повѣленн краљества ми, да се накаже гневом (и) наказаниемъ краљевств(в)а ми Сѣврте ли сѣ кто шт ни хъ |⁸ трѣговѣцѣ нѣ шѣдѣ на трѣгѣ или гдѣ годе ставѣше², нѣ давѣ ѣреунога дохѣдекъ краљества ми, да имѣ сѣ з(е)мѣлѣ кѣ|пѣлѣ како и прѣги и ѣзѣмано нѣ шѣдѣшимъ на трѣгѣ госпѣ| дѣиске. Не ѣвине ли ми правѣдѣ, и привѣрѣжѣ имѣ клѣтѣ |¹⁰ вѣ моѣ властелинѣ кои хѣке бити на сѣдѣ, и ѣрече имѣ ѣрокъ, такѣци ѣрокъ како вѣде моѣно |¹¹ и кѣпцѣмъ ѣзѣвратити сѣ ѣ градѣ ихъ своѣдѣно сѣ свѣми своѣми правѣдами. Яко ли се кто шѣрете прѣ|¹² зѣ ѣрокъ, или ѣ моѣ власти, или ѣ тѣгѣн з(е)мѣлѣ, да имѣ се кѣпѣлѣ ѣзѣме ѣвине ли ми правѣдѣ |¹³ сѣ хѣте имати ѣвст краљевствѣ ми, како сѣ имали г(оспѣ)д(и)нѣ шѣтѣцѣ (прѣцртано ми), како ми се сѣ шѣѣкали, и по|¹⁴ даде ми шѣо ми сѣ си ихъ властелѣ шѣбетовали, братѣ Пѣндрѣи и (с) своѣмъ си братомъ, Соломонъ |¹⁵ и Тѣдѣорѣ Бѣдавникъ, и Петръ Жѣнѣ Богѣданикъ, да стою к нимъ ѣ томъ шѣветѣ, конѣмъ | |¹⁶ имѣ семѣ клѣлѣ прѣгнемъ кнезъ Жѣнѣ Михѣилѣ и ѣ сегашнемъ потвѣрѣгениѣ, до ко |¹⁷ лѣ шни навѣжѣ миѣ стоѣти ѣ правѣвѣрноѣ вере И сик моѣ повелѣниѣ да |¹⁸ имѣ вѣде ѣтвергѣнн СТЕФЛѣНЪ ѣРОШЪ ПО (МИ)ЛОСТИ

¹ Паскал у журби или услед ипак недовољне вѣштине у писању ћирилицом : таѣдѣжѣ. Друго и треће слово у овој речи нису јасно написани. Слово а одступа од других примера тог слова у овом тексту и личи на ѣ коме је са стране додата црта, док слово д нема петљи које падају испод основне линије па је у претходним издањима различито читано: *Mon. serb.*: таѣдѣжѣ; *Пов.* и *ѣисма*: таѣѣжѣ. ² Последња два слова су прѣцртана.

НАРЕДБА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I ВЛАСТЕЛИНУ ГРДОМАНУ ШУМЕТИЋУ

1252, август - септембар.

Краљ Стефан Урош I својим ѣисмом наређује Грдману Шуметићу да као краљев ѣосланик ѣрими од Дубровачке Оѣшѣине 1200 ѣерѣера, које су дубровачки ѣосланици обећали срѣском краљу у авѣусѣју 1252. године.

Писмо није сачувано. Спомиње се у потврди Грдмана Шуметића, сачуваној у ДАД, *Acta et diplomata saec. XIII*, № 99, да је извршавајући краљев налог примио новац. На полеђини белешка: *Securitas nuntii regis Vrosii ad comune Ragusii*. Потврду је стилизовао и оверио својим знаком пресбитер Паскал, дубровачки нотар, а на њу је ипак стављен и висѣни воштани печат Грдмана Шуметића, на којем је Кукуљевић прочитао: ГРДОМАНН
Изд.: Rački, *Prilozi za sbirku*, 134, № 8; Kukuljević, *Regesta*, 189, № 634; Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 508, № 442.

Лит.: Врана, *Тко је писао*, 311-334.

Занимљиво је опажање Вране да је врѣца печата Грдмана Шуметића исте боје и квалитета као и она на печату великог жупана Стефана Немањѣића из (око) 1215. год. (В. бр. 13 ове збирке и Лит.).

Текст Грдманове потврде доносимо према оригиналу.

† Anno incarnationis Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo mensis septembris, die exaltati²onis Sancte Crucis. In civitate Ragusii coram vobis subscriptis testibus. Ego quidem ³ Gerdomannus Sumetic nuntius domini Vrosii (sic) regis Seruie confiteor quomodo ⁴ a nobili viro domino Marsilio Georgio comite Ragusii et acomuni Ragusii ⁵ hodie ac⁵cepi mille ducentos perperos. Et in isto die cum omnibus dictis mille ducentis ⁶ perperis exivi a civitate Ragusii secundum quod ipse dominus rex per suas litteras prece⁷perat. Quos dictos perperos fratres Andreas et Salomon de ordine predica⁸torum et nuntii Ragusii Theodorus Bodatie et Petrus Iohannis Bogdani, ⁹ nomine dictorum domini Marsilii comitis et communis Ragusii in nuper preterito ¹⁰ mense augusti predicto domino ¹⁰ regi promiserant dare in prenomato die exalta¹¹tio nis Sancte Crucis. Ut autem hec carta robur optineat firmitatis et credulitatis, ego dictus Gerdomannus nuntius dicti domini regis meo sigillo¹² eam sigillavi. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: ¹³ Goyslauus Theodori Crosii, iuratus iudex, Bubanna Petri monachus, Silvester¹⁴ de Sancta Maria de Gerdeza, Angelus Barastro de confinio Sancti Augustini, Michael¹⁵ Casulo de confinio ¹⁵ Sancti Geruasii de Venetiis, Rosinus Triphonis Ratislaue et¹⁶ Martholus Maledicti Catharensis, Dabrana Lampredii, Calenda Cerneche¹⁷ et alii plures. Et ego presbyter Pascalis et comunis Ragusii notarius iuratus scriptor sum¹⁸ et testis. (Signum notarii).

ПОВЕЉА СТЕФАНА ВУКАНОВИЋА МАНАСТИРУ МОРАЧИ

1252 (?), индикт X.

Стефан, син великог кнеза Вука, унук Стефана Немање оснива цркву Свете Богородице, данашњи манастир Морачу, и дарује му поседу.

Оригинал није сачуван. Помиње га Ковалеvскиј, *Црна Гора*, 72-73. Дучић, приликом своје посете манастиру (1872), није видео повељу. По причању мештана повеља је постојала до 1944, када је спаљена заједно са манастирском архивом. (О томе в.: Мошин, *Ђиришки рукописи морачког манастира*, Историјски записи XVII, св. 3 (1960) 554-555). У малој цркви Св. Николе у порти манастира иза врата записан је 1639. год. на зиду попис имања у 41 реду, за који је Дучић, (*Морача и Острог*, 59), претпостављао да је препис оснивачке повеље. Текст пописа имања објављујемо по уступљеној фотографији Сретена Петковића и Шекуларца у наведеном издању.

Изд. пописа имања: Јовићевић, *Опис*, 418; ЗИН I, 340, № 1325; Шекуларец, *Дукљанско - зетске повеље*, 120-122, фотографије: 129-131.

Датум повеље предлаже се на основу ктиторског натписа уклесаног у надвратнику главног улаза у цркву: Сии свѣтѣи храмъ прѣсвѣтѣ дѣвѣ Богородице, създахъ и украсихъ въ њмѣ вѣспѣнїи є, азъ Стефанъ, сѣмѣнь великаго кнеза Вука, вѣнѣ свѣтѣаго Свѣмѣна Немањѣ. И сїа вышѣ вѣ дѣни вѣагоуе(с)тѣва(г)о кралѣа) нѣа)шего вѣршѣа) вѣ) лѣ(то). .S.W.З индикта I го (Уп.: Томовић, *Морфологија*, 43, бр. 20, са старијом литературом; Шекуларец, *Дукљанско - зетске повеље*, 118).

† Божє въ имѣ Твое, нека се зна црковнаа мѣла съ Моравѣмъ сели школо цркви
изъ днѣ Грѣхъ и за Град(а)цъ на Прагѣ надъ Прѣпорицѣ оу вѣгѣ оу¹² Зѣльско вѣдо, оу вода на
днѣ Скока оу Кршъ выше¹³ Макаріева, страномъ право съ Пловѣ на вѣхъ¹⁴ Бѣрицаа, право низа
вѣгѣ оу вода на днѣ Нитоше, вѣне оу Пловѣ на вѣхъ Никоуца оу право съ Прѣ¹⁵ сѣлице на вѣхъ,
пѣтемъ изнадъ Цркви на оу вода¹⁶ на днѣ сѣмца, право страномъ съ Прѣтѣвско вѣдо,¹⁷ оу Пѣкъ выше
Веница оу Крыковъ виноградъ, право¹⁸ во съ Водици оу Мили, оу Багринѣ Слѣпъ оу¹⁹ винограда, оу
вѣхъ крѣшъ оу Градиноу посрѣдъ²⁰ (Орашѣ оу Вѣлики Крышѣ) на днѣ Ивановѣхъ вѣхъ²¹ тла, право
прѣко Гладѣн оу вѣхъ Барѣ, пакы²² потокомъ иза Увилацъ оу рѣкѣ оу Вѣлини, пак(и)²³ низъ
вода низъ Моравѣ оу Грѣло мѣла,²⁴ И пакы да се зна црковнаа земла оу Горнои²⁵ Моравѣ шва
полѣ и Донѣи Горѣи за Град(а)цъ и на рѣть²⁶ Блатица, Рѣкина нива, гранѣ до вѣда, и равни
сѣвѣи Цркви тица. И пакы да се зна на Лѣшню²⁷ цр(ь)ковнаа земла: полѣ сѣвѣи за прѣворѣ сѣвѣ
И пакы цѣи изъ вѣни землѣ оу послѣднѣ вѣмѣ²⁸ прикѣпачно Прѣгѣмень Стефанъ приложи
хѣ²⁹ мѣла оу Герогоцѣ, а дрѣгѣхъ людѣи кѣписмо,³⁰ и Люв(о)тике кѣписмо съ сѣвѣхъ Равиана. Тогда
правѣшъ кр(ь) Павсею патрїархѣ прѣстоломъ вѣсе³¹ Сръвскѣе Зѣмля, и митрополѣтѣ
хѣрцеговскомъ³² кр(ь) Логунѣ (sic) и кр(ь) Павсею митрополѣтѣ вѣдимѣ³³ нскомъ, и сѣвѣт(а)го
мѣста сего гѣмѣнѣ кр(ь) Пинѣ оу³⁴ тером(о)нахѣ, сѣвѣтѣиши же патрїархѣ съ митроп(о)³⁵ лѣти
и гѣмѣномъ и сѣворшѣ сѣвѣт(а)го монастыра,³⁶ вѣси сѣворшѣ рѣше³⁷ ище сѣвѣ кто швѣрѣть сѣ³⁸ и
гѣмѣнѣ или прѣгѣмень или люво кто про³⁹ дати или пременити или штѣниты⁴⁰ вѣт сѣи хъ выше
рѣвѣи нѣи хъ вѣцѣи, таковыи⁴¹ мат сѣдѣ сѣвѣ сѣтворити и съ прѣвѣими закон(о)⁴² прѣстѣпѣици
прѣвѣтѣти сѣ шѣ вѣше рѣвѣ⁴³ и нѣи хъ вѣцѣи, тако и г(о)сподствѣицѣи рѣвѣи⁴⁴ вѣсѣ(ть). По сѣ
и хъ же съ свѣщенѣи сѣворшѣ вѣвѣща⁴⁵ тако бити, вѣлѣт(о), З. Р. М. И. а вѣт рѣждѣства Христова
Л. Х. Л. Ѳ.⁴⁶ крѣг сѣлѣнца) И. лѣи(ы) Д.

ПИСМО КНЕЗА БУРЕ КАЧИЋА ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(око 1252)

Омишки кнез Бура Качић, зѣи бившеѣ срѣскоѣ краља Владислава йоручује да су
његови људи, које је у своје време добио од ѣасѣа, ишли йо наређењу краља Сѣефана
Уроша I йроийив Дубровника. Уѣркѣс ѣоѣе кнез Бура би желео да сачува йриѣиѣельсѣво
Дубровчана, јер су се и они йридружили „заморским“ и венецијанским бродовима који су
нападали Омиш, йа он йо није узимао за зло.

Оригинал у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 986) написан на пергаменту ширине 265,
дужине 55 мм, црним мастилом, уставним писмом, у 13 редова; нема трагова печата ни
печаћења. - На полеѣини: Кнезъ дѣровѣвскомъ и вѣсѣмъ властѣемъ

Изд.: Карано-Твртковић, *Србскии споменици* 10, № 10 (дат. око 1240); Miklosich, *Mon.
serb.*, 54, № 56 (дат. 1240-1276); Jagić, *Primjeri*, 146-147 (дат. 1240-1247, са речником); Smičiklas,
Dipl. zb. IV 126, № 116 (дат. 1240-1276); Стојановић, *Пов. и йисма* I-1, 32, № 32 (дат. 1276).

Лит.: Ковачевић, *Неколико хронолошких исѣравака*, 428; Ћирковић, *Народ Качића*,
19-34.

Писмо нема датума и услови за његово прецизније утврђивање су врло тешки. Не
помиње се име дубровачког кнеза, већ само имена српских краљава Владислава и Уроша I.
Писмо је сигурно из времена једног од бројних напада краља Уроша на Дубровник али се
не може рећи кога. С обзиром на то да се Омишани помињу у уговору Дубровчана са
Венецијом 1252, предлага се наведени датум.

† Кнезъ дубровънскомъ и вѣсѣмъ владѣтелямъ и сѣдѣцамъ и вѣсн (sic) ѿвѣки
 дубровънскомъ кнезъ крѣ много поклоенне. Вы вѣсте владѣтеле кѣда на ны | подѣ дѣва
 заморьска и бѣнѣтѣвска на нашъ градъ тѣда ваша дѣва полюбъ нѣхъ | гредѣ на ны и мы сѣ томъ
 нѣмамо гнѣва на вы. Да съда сѣ ходили мои жѣлане кѣ | е даль краль Владиславъ мѣнѣ и моѣи
 женѣ а свои кѣкери прѣдъ вашъ градъ по да | повѣди крала ѿроша. Да молѣ кнезѣ вашѣго и васѣ
 како да вистѣ сѣмъ (sic) не дѣлѣ | довали како и мы не дѣлѣмо васѣ кѣда гредете на нашъ градъ
 да молите кѣ | кнезѣ вашѣго како вѣн | имъ рѣкъ даль и сѣ вами да ви сѣдѣли не воеке се. Пко ли имъ
 | хѣкете кою пакостъ | винити и вѣкете | то мѣнѣ вините. дѣ нѣхъ е вѣкета моѣ |¹⁰ и користъ нѣхъ
 моѣ. И молѣ кнезѣ вашѣго како ви | списалъ что е егова вола и вашъ |¹¹ а. да ви ми | даль по сѣхъ
 послѣхъ. Ето ти гредѣ | штрѣкѣ | кнезѣ ѿзѣра именемъ брѣто |¹² славъ сѣ потѣнникомъ кѣ кнезѣ
 вашѣмъ | и | вѣи | штрѣкѣ кнезѣ ѿзѣра имѣ | те мѣ вѣрѣ како самомъ ѿзѣрѣ. дѣ мѣ сѣ
 штет | | гредѣ кѣ вамъ

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I МАНАСТИРУ СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У СТОНУ

(око 1252)

*Краљ Стефан Урош I даје хрисовуљу манастиру Св. Богородице у Стону као
 седишту думског епископа, умесно изгубљене повеље краља Стефана Првовекованог;
 ѿ ѿвѣрђује сѣларѣ посѣде манастира и ѿоклања нова села и људе.*

Оригинал није сачуван. Вероватно аутентичан препис налази се у АХС бр. 3, топо-
 графска сигнатура А 1/2, написан на пергаменту ширине 330, дужине 585 мм. прим
 мастилом, уставним писмом у 76 редова, рачунајући и потпис. Крст и иницијал на почетку,
 као и краљев потпис, исписани су црвеним мастилом. Пре и после потписа нема крстова.
 Нема печата ни трагова печатења. На полеђини је белешка дипломатичком минускулом
 XIV века(?): *За села 8 Захѣмнию*. Белешке монаха Никандра: 1. Хрисовѣль краља Стефана
 Оуроша (руком XX века дописано: I) дѣнни епископом захолмскимъ ради соборнымъ
 тамо церкви Пресѣ(ва)тыѣ Б(огоро)д(и)цы, и всѣ дарованнаѣ тои церкви здѣ | вписѣтъ по
 границамъ. 2. Хрисовѣль краља. У другом реду, другом руком: Стефана Оуроша. Оловком
 краја XIX или прве половине XX века, одвојено: Бр. 7; 68. - Опис: Синдик, *Срѣска акѣи*, 19.
 - Фотографије: АСАНУ бр. 7903-а/2 и 8876.Б.22; Хиландарски одбор САНУ 1373; Народни
 музеј: бр. А 1596 (плоча); НБС Ф 2738; АС (филм).

265; Динић, *Гриповење*, 78-85.

† Жъзль и скръѣне Исѣшва, и цвѣтъ шт негѣ Христіосъ. Жъзль и съзвѣстїе Христоу Слово, корѣнь ꙗко Исѣшвъ Марїа прѣвѣи(с)таѣ, прѣорокъ проповѣданїа, юже апѣ(с)толїи наоучише ны, ꙗко ꙗкоу(с)и(н)ици испѣвѣдаше житїа нашего правѣсть, вѣровати наоучише истиннѣ⁹ ноуѣ Бїогородїицю юже тварь наоучи се, и миръ просвѣти се, и оумрѣвлени вѣстахомъ⁵ и животоу спѣ(о)внѣхомъ се. По сїхъ и выше реч(е)наѣ под(о)внѣтъ разоумѣти: сею во шбо⁶ жїхомъ се и с(ы)но(в)е вси нарекохомъ се, и сего величїю спѣ(о)внѣхомъ се. Ёще и недостїгохо⁷ мѣ достїиши хъвалы се икоуѣ нашемоу възнесенїю принести, смѣреннїа вѣра⁸ зъ приносїте тако рѣцѣмъ: „Рад(о)уи се мѣсте прѣвѣде шт смѣрти вѣ живѣтъ покусїе“ те. р(а)доуи се вѣрадованїа Господѣ съ Тобою“. Тѣмъ же и азъ грѣшныи, сею прѣсвѣт(а)го рѣждшю¹⁰ самую соущю прѣсвѣтою м(и)а(с)тїю поставленъ г(оспо)д(и)нь краль и съ Б(о)го(мъ) самодержць¹¹ в(с)е Срьпскыи Земле и Поморьскыи и Хълмьскыи Стефанъ Оурошь г(оспо)д(и)на и ш(тѣ)¹² ца своего свѣт(а)го краль(а) Стефана повелѣнїи разоумѣвъ, кнїи(с)копникъ хълмьскыи уишъ се¹³ го г(оспо)д(и)на повелѣнїемъ исправихъ, сворѣнїи тои свѣт(о)и црьквїи Домоу Свѣт(ы)и Б(огородице)и¹⁴ оу Стѣнѣ дахъ села оу Хълмьскѣи Земли: село Быволе врьдо и сѣ пошїемъ, и сѣ за¹⁵ сїи(с)елима Тополїица и Морѣуга, и сѣ мѣгами како сїи шт прѣди было. Село¹⁶ Брышаникъ и сѣ мѣгами моу, и сѣ винограды моу, како сїи шт прѣди было. Село¹⁷ Живооще оу морьскѣи краи и сѣ мѣгами моу како сїи шт прѣди было. Оу Стѣнѣ¹⁸ земляи школо црьквѣ како сїи и выла шт прѣды. И кнєжина вѣха, дахъ ю сѣвѣт(о)и црьквѣи.¹⁹ и лоуѣ половина. Село Пониквѣи, и мѣга моу оу Препратнѣи доль шт Стѣна на²⁰ пристанищїи, и горѣ оу²¹ врьдо на Зоуѣ плоуѣ, и прѣз врьдо право оу море, и шд²² оу²³ мѣга селоу оу вѣрѣхъ²⁴ и оу двѣ гѣмылѣи, и оу²⁵ врьдо право оу стоу²⁶ денць²⁷ и²⁸ шт стоу денць²⁹ право оу Прѣсвѣтѣноу стѣноу, и шт Прѣсвѣтѣнѣ стѣнѣ право прѣз вѣрѣ³⁰ до оу море, и долоу оу гѣмылоу, и шд³¹ раха³² прѣз врьдо оу Велии море право. И за³³ сїи³⁴ Пониквѣи Домѣи. И оу Урынои горѣ поле землѣи и сѣ мѣгами како сїи шт прѣди³⁵ было. И шв ои оу странѣи землѣи на мори Соудѣи Желани. Село Трынова оу Примори³⁶ мѣгами како сїи шт прѣди было. Село Шсѣльникъ оу Примори сѣ мѣгами како сїи шт прѣди³⁷ было, како сїи Стѣфанъ кнєзь шт тѣсаль сѣ пискоу(с)помѣ Спиридономѣ и сѣ пискоу(с)помѣ Мефодїи³⁸ кмѣ, и сѣ Вратимиромѣ сѣ прѣтеи старѣмъ, такози да сїи Стѣноу оу³⁹ вѣрѣжено. ⁴⁰И сѣ село оу Брьсковѣи Прѣстѣнїи и Стрыица, Гѣстиловица, Быстрица, и за⁴¹ сїи⁴² кмѣи⁴³ до вѣрѣхъ⁴⁴ и на Бѣлѣици, и сѣ⁴⁵ (а)го горѣ оу⁴⁶

197.

штѣка, и да боудеть штриневень прѣв(и)стаго [72]тѣла и крѣве Х(рист)а Б(ог)а нашего, и да
привѣтъ боуд(е)тъ съ Нюдою прѣдателемъ и рек[74]шими: „Крѣвь нго на насъ и на вѣдѣхъ
нашихъ“, и бѣ д(ѣ)нь соудни да имать соупъ[75]риницю прѣв(и)стою Б(огороди)цю и шт мене да
боудеть проклетъ. Сего ради оутврди крал(е)в(ѣ)ство ми

† СТ(Е)ФАНЪ ОУР(О)ШЪ ПО М(И)Л(О)СТИ Б(О)ЖИЕИ КР(А)ЛЪ СРПСКИХЪ
ЗЕМ(Ь)ЛЪ И ПОМОРЬСКИХЪ И ЗЛАХЪ МИЕ ✠

^{а, б} Реч: *ворахъ* у 21. реду Ковачевић је довео у везу у са: *шд рѣха* у 23. реду, и
закључио да оба места треба читати: *ворахъ*. Мошин је у првобитној верзији
упозорио да одговарајуће место у Лимској повељи гласи: *оу врѣхъ*. (Уп. бр. 64 ове
збирке, ред 103).

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВЧАНА БУГАРСКОМ ЦАРУ МИХАЈЛУ АСЕНУ

1253. јун 15.

Дубровчани се обавезују да ће заједно са буџарским царем водити рат против
српског краља Стефана Уроша I, да неће дати азил српском владару и његовом роду, да
ће своје савезнику предавати градове које освоје у Приморју. Поданицима буџарског цара и
његовог зетја севастокрајора Пејра гарантује се слобода трговања у Дубровнику и
имовинска безбедност. Исти услови предвиђају се за Дубровчане у земљи цара Михајла и
севастокрајора Пејра, уз неколико детаљних одредаби о заштити имовине и правном
положају Дубровчана. У случају победе савезника важиће у односима са српским земљама
„закони“ који су били на снази петнаест година раније: Дубровнику ће се у том случају
поверити границе подробно описане у акту.

Оригинал (?) на пергаменту ширине 520, дужине 690 мм, изгубљен, некада у ДАД
(LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 963), написан на пергаменту уставним писмом, црним мастилом у
77 редова, од којих су 55 редови главног текста. Следе имена дубровачких већника. Она
чине 21 ред, распоређен у пет стубаца. У наставку су још два реда текста документа. Печата
нема. Сачувано је укупно осам прореза за два висећа печата, чије врпце је требало да буду
провучене кроз плику. - Фотографије у АИИ, Ф. II, 3/346, 3/347, 3/348.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 16-23, № 16; Šafarik, *Památky*, 16-20, №
16; Miklosich, *Mon. serb.*, 35-40, № 41; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 358-370, № 241 (са прев. на
мађ.); Hurmuzaki, *Documente*, 787-793, № 642 (са прев. на лат.); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 528-533;
№ 462; Ильинский, *Грамоты*, 155-159, № 9; Соловјев, *Од. сѣом.*, 37-44, № 26; Стојановић,
Пов. и писма I-2, 206-212, № 791.

Лит.: Foretić, *Ugovor Dubrovnika*, 92-96, анализирао је и овај уговор указавши на значај
израза *дѣдина* (= hereditas) за решавање питања граница дубровачке Астареје.

† Вь (и)мѣ Господѣ Бюга нашего Ис(уса) Хри(ста) Яминь Аѣта выпышнѣ Господѣ
нашего Ис(уса) Хри(ста) тисѣща СНГ. мѣ(с)ца июнѣ, на дѣ(нь) сѣ(вѣ)того Вита, индиктиона) Я
Сего вѣ ради да вѣдетъ устоѣ прѣтѣлство и сѣвршенне ч(и)сто²ю любве, еже вѣло испрѣва
междѣ сѣ(вѣ)т(о)го и прѣславнаго ц(а)р(ь)ства вѣсе Зем(ь)ле Българске и Гръцке, Ишваномъ
Сѣ(вѣ)номъ (sic) и междѣ Сѣпкиномъ славнаго града нашего Дюбровника, ꙗко сѣ³ жили вѣ правдѣ
и любве и вѣ истинѣ, да повѣе растеть и плоть иснѣсетъ. Исѣдавна жѣдающе тебе сѣ(вѣ)томъ и
вѣрномъ вѣ Хри(ста) Б(о)га ц(а)р(ь) самодръжавѣцѣ вѣсен Зем(ь)ле Българске г(о)сп(о)д(и)нъ
Ми⁴х(а)илу Ісѣню, рожденомъ вѣ благовѣрнѣхъ и сѣ(вѣ)тѣтихъ (sic) ц(а)р(ь), азъ Марьснѣ Геврѣн,
повелеемъ славнаго дѣжа (sic) венѣтѣкога кнѣзѣ града Дюбровника и вѣсе сѣдне и вѣкнѣнѣи,
(и) Сѣпкина вѣ⁵са прѣславнаго града нашего Дюбровника, мали и велици, вѣрни прѣтѣле
сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства нѣсѣ давно вѣрѣмене, любовь ц(а)р(ь)ства ти имѣти жѣдающе вѣ Б(о)га и
вѣ сѣ(вѣ)т(о)е Еванг(е)ли Божье, и вѣ сѣ(вѣ)тѣю (sic) [дѣв]ою Марию, мати юго, и вѣ вѣстѣни
животворещи крѣ(с)ть, и вѣ сѣ(вѣ)тѣю ап(осто)ли Петра и Павла и влаженю чѣтири евангелисте
Марька, Матѣѣ, Люкѣ, (и) Ишвана и вѣ сѣ(вѣ)тѣю мѣченикѣ г(о)сп(о)д(и)нѣ⁷ Власѣѣ, Ловрѣнѣтѣѣ, Петра
и Пандрию нашихъ сѣ(вѣ)тѣлѣ, и вѣсемъ сѣ(вѣ)тинѣмъ выг(о)дивѣжѣ(мъ) Б(о)гѣ г(о)сп(о)д(и)нѣ⁸ кнѣнемъ се,
швѣщамъ се твоѣмъ великомъ сѣ(вѣ)томъ ц(а)р(ь)ствѣ дръж[ати] вѣр(ь)хъ зло[творенъ] ⁹невѣр(ь)ного
(sic) краля вѣроша и вѣрхъ вѣратъ его и рода его, и вѣрхъ вѣсѣхъ живѣщихъ вѣ зем(ь)ле юговѣ, и на тѣхъ
кон на нѣхъ зем(ь)ле вѣхъ дръжали некое владанье, ако вѣдѣ невѣрнѣи ни при¹⁰ѣтеле твоѣмъ
сѣ(вѣ)томъ ц(а)р(ь)ствѣ, такожде да вѣдѣ невѣрнѣи и враговѣ нашѣмъ градѣ Дюбровникѣ. Яко ли
кѣто вѣдѣ сѣхъ прѣ писанихъ или вѣси вѣрат(ет) се сѣ(вѣ)томъ ти ц(а)р(ь)ствѣ, и пр¹⁰вѣсл(а)вно ти
ц(а)р(ь)ство примѣть нѣхъ вѣ прѣтѣлство, а ми да е имамъ за прѣтѣле. Яко ли вѣрошѣ, али некто
вѣдѣ прѣ писанихъ рода его вѣдѣ врагѣ нашѣмъ градѣ Дюбровникѣ¹¹ вѣдѣ врагѣ сѣ(вѣ)томъ ти
ц(а)р(ь)ствѣ. Яко ли кѣто вѣдѣ прѣ писанѣхъ вѣдет(ь) прѣтѣлѣ градѣ Дюбровномъ, високо твое
ц(а)р(ь)ство да га има за прѣтѣла. И аще Б(о)гъ поможѣть сѣ(вѣ)томъ¹² ти ц(а)р(ь)ствѣ испѣдѣти
врага твоего и нашего вѣроша нѣсѣ Сръпскѣ Зем(ь)ле и вѣрата его Владислава и родъ нѣхъ или дръзи
властѣле, и привѣгнѣ (sic) градѣ Дюбровникѣ, ми да нѣхъ¹³ не примѣмо, ни рѣчи нѣхъ, кѣте да имѣ
пакостимо колико можѣмо. И сѣ(вѣ)то ти ц(а)р(ь)ство да не створѣть мирѣ вѣдѣ насѣ сѣ вѣрошемъ и
насѣ шнѣмъ не пѣстѣти вѣдѣ мира:¹⁴ и павѣ да вѣдѣмо (с) сѣ(вѣ)тетѣмъ (sic) сѣ твоѣмъ ц(а)р(ь)ствомъ
вѣрхъ вѣроша врага твоего и нашего и вѣрхъ вѣсѣга свога рода и вѣрхъ вѣного кои ви вѣли послѣна его вѣ
стѣль: и ратѣ и¹⁵ мирѣ да имѣ (sic) сѣ ш'ни ми наѣтно вѣ живѣтѣ сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства и нашѣ.
И сѣ(вѣ)томъ твоѣмъ ц(а)р(ь)ствѣ дамо помоу проку вѣ мои наши по Поморью, по морѣ и по сѣхъ. И
ако Бо¹⁶гъ поможѣть твоѣмъ сѣ(вѣ)томъ ц(а)р(ь)ствѣ и примѣшъ Рашькѣ Зем(ь)лѣ сѣ вѣсеми придели, и
нашѣ Б(о)гъ да помоу прѣнѣти вѣсе граде или костѣле ере сѣ Поморьскѣ и¹⁷ прѣстоѣ рашькомъ стѣлѣ,
да нѣхъ придамо сѣ(вѣ)томъ твоѣмъ ц(а)р(ь)ствѣ до вѣрошѣ верѣвѣ вѣдѣ пропа(дѣ)ства, или вѣномъ
уловѣкѣ кои ви посланѣ сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства проку вѣ мои наши. И кѣда (sic) ми вѣведемо ере
твое сѣ(вѣ)то ц(а)р(ь)ство вѣлѣзе вѣ Сръпскѣ Зем(ь)лѣ, а ми да сѣ вѣг(о)товѣмо на вѣвѣе за дѣвѣ недеѣ
вѣдѣ ко вѣ ми вѣведемо сѣ вѣсеми наш¹⁹омъ силомъ и моукоу, и да поведемо по морѣ вѣрхъ градѣ
Поморьскѣ Зем(ь)ле сѣ вѣнеми лѣдѣ кои сѣ вѣрѣтѣтѣ то вѣре вѣ градѣ Дюбровькѣ, расѣвѣ да
вѣста²⁰ вѣево толикози лѣдѣ кои да могѣ ухватѣ града Дюбровькога (sic). И ако вѣрошѣ или

вѣратѣ его Владиславѣ, или кѣто вѣдѣ рода того, или властѣли, ви хѣтѣ²¹ лѣ хѣпѣти, или ви исѣхѣвѣли
нашѣ, а твое сѣ(вѣ)то ц(а)р(ь)ство да ни помау проку вѣ мою вѣрхъ нѣхъ и да имѣ исѣхѣвѣли
люде и кнѣци вѣдѣ сѣ(вѣ)того сѣ(вѣ)тогога (sic) ти ц(а)р(ь)ства и вѣдѣ зѣта ти сѣ(вѣ)того ц(а)р(ь)ства
Петра сѣвастократора, и до вѣти имѣ, ако прѣдѣть вѣ нашѣ градѣ Дюбровникѣ, да вѣдѣтѣ спѣжѣни
и вѣробани вѣ Дюбровникѣ (sic) и вѣ²² прѣдѣлѣ его, ꙗко и сами Дюбровькѣне (sic), и да стѣтѣ вѣ
Дюбровникѣ на своѣ си волѣ и стѣ(о)рѣть своѣ тѣрѣ, продаюкѣ и кѣпѣюкѣ вѣдѣ вѣсѣкоѣ данѣ и вѣдѣ
вѣсѣкоѣ пакости, и да имѣ сѣ²⁴ не вѣдѣмѣ никѣре данѣ ни на вѣратѣхъ, ни на мѣсте, ни на вѣроде, ни
на пѣти, и павѣ да си кѣпѣю вѣсѣки тѣрѣ ко(и) имѣ кѣ на пѣтрѣвѣ, златѣ, сѣврѣ, сѣвѣ, и златѣне
поставѣ, или²⁵но цѣо имѣ кѣ годѣ, расѣвѣ пѣшѣнѣце, коу да не иснѣсѣтѣ нѣсѣ града Дюбровькога
вѣдѣ повѣленѣѣ кнѣзѣ, кои ви вѣли по вѣрѣмене, вѣ Кнѣжѣство Дюбровько. Тако(ж)дѣ и лѣдѣ и
²⁶кѣпѣци прѣславнаго града Дюбровника, еже прѣходѣть вѣ зем(ь)ле сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства и
вѣ зем(ь)ле зѣте сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства Петра сѣвастократора, да си кѣпѣютѣ и продаютѣ
своѣотѣно²⁷ вѣ прѣ писанѣхъ зем(ь)лѣхъ вѣдѣ пакости вѣсѣкѣ кѣпѣю и волѣнѣхъ, и да имѣ сѣ не вѣдѣмѣ
кѣмерѣкѣ, ни никѣре данѣ ни вѣ граде, ни на сѣворѣ, ни вѣ сѣлѣхъ кѣпѣцѣмъ, ни на мѣсте,²⁸ ни на
рѣкахъ, ни на пѣтѣхъ кѣте да вѣдѣтѣ своѣотѣни на вѣсѣко мѣсто и стѣтѣ и пондѣтѣ на нѣхъ хѣтенѣ и
да сѣ вѣратѣ и да вѣдѣтѣ спасѣни и стражѣни вѣ тѣлахъ и до вѣтѣхъ нѣхъ.²⁹ И аще кѣвѣтѣ сѣмѣрѣть
некомъ уловѣкѣ или кѣпѣцѣ вѣдѣ твоего сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства или уловѣкѣ или кѣпѣцѣ Петра
вѣсѣкога сѣвастократора вѣ Кнѣжѣство Дюбровько³⁰ или сѣ кѣзѣкомъ или вѣдѣ кѣзѣка, и да вѣдѣтѣ
вѣдѣ дръжѣне да вѣсѣ до вѣтѣхъ вѣного мѣрѣца вѣнѣмо написѣти, и кѣда твое сѣ(вѣ)то ц(а)р(ь)ство зѣ
нѣхъ пошлѣть своѣ кнѣге, да³¹ дамо, а до вѣтѣхъ вѣного мѣрѣца вѣдѣ насѣ да не погѣвѣне ницѣре
Такожде людемъ и кѣпѣцѣмъ Дюбровькѣмъ годѣтѣ сѣ сѣмѣрѣть или сѣ кѣзѣкомъ или вѣдѣ кѣзѣка вѣ
зем(ь)лахъ³² сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства и вѣ зем(ь)лахъ вѣсѣкога сѣвастократора г(о)сп(о)д(и)на
Петра, а дръжѣнѣ (sic) сѣ не вѣхъ имѣли, до вѣтѣхъ вѣного мѣрѣца вѣдѣтѣ спасѣна зѣ твое сѣ(вѣ)тоѣ
ц(а)р(ь)ство да сѣ прѣдаде³³ номъ кон зѣ до вѣтѣхъ прѣ писанѣ мѣрѣца сѣ кнѣгами г(о)сп(о)д(и)на
кнѣзѣ Дюбровькога ви вѣли посланѣ И ако люде сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства или Петровѣ вѣсѣкога
сѣвастократора, имѣ³⁴тѣ исѣкѣти некою правѣнѣ вѣрхъ кога годѣ уловѣли Кнѣжѣства
Дюбровькога, да ми вѣведемо дръжѣни вѣ немъ вѣнѣти правѣнѣ вѣдѣ сѣтѣвѣне и вѣдѣ данѣ по
законѣ³⁵ нашѣмъ сѣврѣшенѣ правдѣ. И тако(ж)дѣ правдѣ да вѣдѣ нашѣмъ людемъ вѣ зем(ь)лахъ
сѣ(вѣ)того ти ц(а)р(ь)ства и Петровѣхъ сѣвастократора по вѣше сѣ(вѣ)то ц(а)р(ь)ство и по вѣсѣкога
сѣвастѣ Пе³⁶тра вѣдѣ никѣре данѣ и вѣдѣ сѣтѣвѣне. Никѣре емѣство да не мѣдѣтѣ сѣ(вѣ)томъ
ц(а)р(ь)ствѣ и насѣ, до кѣде сѣ не сѣди вѣ правдѣ. И ꙗко Б(о)гъ поможѣть сѣ(вѣ)томъ ти ц(а)р(ь)ствѣ и
примѣть³⁷ Землѣ Сръпскѣ, да сѣ (и)мамо шнѣзи старѣ законѣ сѣ шнѣми (sic) кои е имѣли имѣшѣ
(sic) градѣ Дюбровникѣ, и да стѣнѣмо сѣ вѣсеми зем(ь)ли и гради Сръпскѣ и Поморьскѣ вѣ шнѣхъ
законѣ³⁸ нѣхъ коѣ смо имѣли сѣ шнѣми прѣжде годѣнѣцѣ пѣть на десѣте кои сѣ исѣшли до сѣва. И ако
Б(о)гъ поможѣ(тѣ) сѣ(вѣ)томъ ти ц(а)р(ь)ствѣ и вѣдѣшѣ г(о)сп(о)д(и)нѣ вѣ вѣсеми Зем(ь)лѣ Сръпскѣ, да
³⁹некто зѣли людемъ мѣ(ж)дѣ сѣ(вѣ)томъ ти ц(а)р(ь)ствѣ и мѣ(ж)дѣ нашѣ градѣ зѣлѣ павѣ да
любѣвѣ, вѣсѣгѣ вѣдѣ до вѣро на повѣльше растѣ. Землѣ и сѣла и дръжавѣ вѣдѣ землѣ⁴⁰и сѣ сѣхъ вѣдѣ сѣла
и дръжавѣ вѣдѣ шнѣхъ зем(ь)ле и вѣдѣ шнѣхъ сѣлѣ и дръжавѣ коѣ Господѣ Б(о)гъ помагѣетѣ тѣ вѣрѣзо
хѣте вѣт(и) прѣдѣни прѣдѣне (sic) твоѣмъ велиствѣ, хѣкемо⁴¹ вѣ вѣлѣжитѣ и прѣ писанѣ дѣдинѣ

Въиме Господа Бога нашего Исуса Христа. Пминь Лѣта выпырнии Господа
нашего Исуса Христа тисща СМГ мѣсеца июнѣ, на дѣнь свѣтлого Вита, ендиктиона. П
Сего вѣ ради да вѣдѣть чистое приѣтельство и свѣршенне чистотѣю любве, еже было испрѣва
междѣ свѣтлѣю и прѣславнѣю царѣства всѣхъ Земель Българскѣ и Гръцкѣ, Ишваномъ
Свѣтлѣомъ (sic) и междѣ Спъкиномъ славного града нашего Дюбровника, ꙗко сѣ жили въ правдѣхъ
и любвѣхъ и въ истинѣхъ, да повѣки растутъ и плоть исцѣлѣетъ. Исадавна жьдающе тебе свѣтлѣомъ и
въкрѣпѣ въ Христа Бога царѣ самодержавѣхъ всѣхъ Земель Българскѣ г(о)сп(о)д(и)нъ
Мнѣхъаню Псѣню рожденѣмъ въ благовѣрнѣхъ и свѣтлѣтихъ (sic) царѣ, азъ Марсили Гешъри,
повелѣнымъ славного дѣжа (sic) вѣнѣтѣкога князѣ града Дюбровника и всѣхъ сѣдне и вѣкници,
(и) Спъкина въса прѣславного града нашего Дюбровника, мали и велици, вѣрни приѣтеле
свѣтлѣога ти царѣства нѣхъ давнѣо вѣрѣмене, любовѣ царѣства ти имѣти жьдающе въ Бога и
въ свѣтлѣо Еванг(ели)и Божь, и въ свѣтлѣтѣю (sic) [де]в(о)ю Марию, мати нго, и въ вес(т)ни
животворици крѣсть, и въ свѣтлѣтию ап(осто)ли Петра и Павла и влаженѣю четири евангелисте
Марка, Матѣ, Люкѣ, (и) Ишвана и въ свѣтлѣтию мѣвеникѣ г(о)сп(о)д(и)нѣ Власѣ, Ловѣрѣнѣтѣ, Петра
и Пандрию нашихъ свѣтлѣи, и всѣмъ свѣтлѣтнимъ выгодивѣжѣ(мъ) Богъ г(о)сп(о)д(и)нъ кльнѣмъ се,
швѣщамъ се твоимъ великомъ свѣтлѣомъ царѣствѣхъ дръж[ати] вѣрѣхъ злѣотворенѣхъ [неврѣ]н(о)го
(sic) краля Вроша и вѣрѣхъ вратѣю его и рода его, и вѣрѣхъ всѣхъ живѣщихъ въ зем(ь)ле нговѣ, и на тѣхъ
кон на нѣхъ зем(ь)ле вѣхъ дръжали некое владанѣе, ако вѣдѣхъ невѣрѣници ни приѣтеле твоимъ
свѣтлѣомъ царѣствѣхъ, такожде да вѣдѣхъ невѣрѣници и враговѣ нашѣмъ градъ Дюбровникъ. Яко ли
кѣто въ сѣхъ прѣ писанихъ или всѣхъ шврат(ет) се свѣтлѣомъ ти царѣствѣхъ, и прѣсел(а)вно ти
царѣство примѣть нѣхъ въ приѣтельство, а ми да е имамъ за приѣтеле. Яко ли Врошѣ, али некто
въ прѣ писанихъ рода его вѣдѣть врагъ нашѣмъ градъ Дюбровникъ, вѣдѣть врагъ свѣтлѣомъ ти
царѣствѣхъ. Яко ли кѣто въ прѣ писанихъ вѣдѣть приѣтеле градъ Дюбровникѣмъ, високо твое
царѣство да га има за приѣтеле. И аще Богъ поможетъ свѣтлѣомъ ти царѣствѣхъ испѣдѣти
врага твоего и нашего Вроша нѣхъ Гръцкѣ Зем(ь)ле и врата его Владислава и родъ нѣхъ или дръжи
властеле и привѣнѣхъ (sic) градъ Дюбровникъ, ми да нѣхъ не примѣмо, ни рѣчи нѣхъ, кѣте да имѣ
пакостимо колико можемо. И свѣтлѣога ти царѣство да не створитъ миръ безъ насъ съ Врошемъ и
насъ шинимъ не пѣстити безъ мира. И павѣ да вѣдемъ (с) свѣтлѣтѣимъ (sic) с твоимъ царѣствомъ
вѣрѣхъ Вроша врага твоего и нашего и вѣрѣхъ всѣхъ свога рода и вѣрѣхъ много кои би вѣли послѣна егѣвъ
стѣль и ратѣ и миръ да имѣ (sic) съ ш[и]ми наетѣно въ животѣ свѣтлѣога ти царѣства и нашѣ.
И свѣтлѣомъ твоимъ царѣствѣхъ дамо помокъ прокъвѣ мѣчи нашѣ по Поморѣю, по морѣ и по сѣхъ. И
ако Богъ поможетъ твоимъ свѣтлѣомъ царѣствѣхъ и примѣшь Рашкѣхъ Зем(ь)лѣхъ сѣхъ семи придели, и
намъ Богъ да помокъ приѣти всѣхъ граде или коестеле ере сѣхъ Поморскѣхъ и прѣстѣо Рашкомъ столѣ,
да нѣхъ придамо свѣтлѣомъ твоимъ царѣствѣхъ довромъ верѣхъ пропа(дѣ)ства, или шномъ
влѣвѣнѣхъ кои би посланѣ свѣтлѣога ти царѣства прокъвѣ мѣчи нашѣхъ. И кѣда (sic) ми вѣведемо ере
твое свѣтлѣога ти царѣство вѣлѣзе въ Гръцкѣхъ Зем(ь)лѣхъ, а ми да се вѣготовимо наневѣе за дѣвѣхъ недеѣ
въ кова ми вѣчѣмо сѣхъ нѣмъ шномъ и мѣкѣю, и да понѣмо по морѣ вѣрѣхъ граде
Поморскѣхъ Зем(ь)ле се шнѣми лѣдѣи кои се швѣрѣтѣ то вѣре въ градъ Дюбровникъ, расѣвѣ да
шѣта вѣмо толикози лѣдѣи колико да могъ увѣати градъ Дюбровникѣмъ (sic). И ако Врошѣ или

братѣ его Владиславѣ, или кѣто въ рода того, или властелинѣ, би хѣте^[21] хѣвати или би исцѣлѣли
намъ, а твое свѣтлѣога ти царѣство да ни помага прокъвѣ мѣчи нѣхъ и да имѣ исцѣлѣи
люде и кѣпци въ свѣтлѣомъ свѣтлѣомъ (sic) ти царѣства и въ зѣта ти свѣтлѣомъ царѣства
Петра севасторѣтора, и довиткѣ имѣ, ако приде въ нашъ градъ Дюбровникъ да вѣдѣть спѣдени
и вѣрѣнѣхъ въ Дюбровникѣхъ (sic) и въ прѣдѣлѣ его, ꙗко и сами Дюбровникѣхъ (sic) и да стоѣтъ въ
Дюбровникѣхъ на свою си кола и стѣворѣтъ свои трѣхъ, продаюкѣ и кѣпцѣюкѣ безъ высакѣ данѣхъ и безъ
высакѣ пакости, и да имѣ се^[24] не вѣзметъ никѣре данѣхъ ни на вратѣхъ, ни на мѣсте, ни на вѣде, ни
на пѣти, и павѣ да си кѣпцѣюкѣ высакѣ трѣхъ ко(и) имѣ и на потребѣ златѣ, сребрѣ свѣте и златѣхъ
поставѣ, или^[25] ино цѣо имѣ и годѣ, расѣвѣ пышенице кою да не исцѣлѣетъ нѣхъ града Дюбровникѣмъ
безъ повелѣнѣхъ князѣ, кои би вѣли по вѣрѣмене, въ Кнежѣство Дюбровникѣмъ. Тако(ж) де и лѣдѣи
и кѣпци прѣславного града Дюбровника, еже прихѣдѣтъ въ зем(ь)ле свѣтлѣога ти царѣства и
въ зем(ь)ле зѣте свѣтлѣога ти царѣства Петра севасторѣтора, да си кѣпцѣюкѣ и продаюкѣ
свѣтлѣомъ^[27] въ прѣ писанихъ зем(ь)лѣхъ безъ пакости высакѣ кѣпцѣюкѣ и вѣлѣхъ, и да имѣ се не вѣзметъ
кѣмерѣхъ, ни никѣре данѣхъ ни въ граде, ни на сѣворѣ, ни въ сѣлѣхъ кѣпцѣмъ, ни на мѣсте,^[28] ни на
рѣкахъ, ни на пѣтѣхъ кѣте да вѣдѣхъ свѣтлѣомъ на высакѣ мѣсто и стоѣтъ и понѣтъ на нѣхъ хѣтѣхъ и
да се швратѣ и да вѣдѣхъ спасѣни и стражѣни въ тѣлахъ и довиткѣхъ нѣхъ.^[29] И аще кѣдѣти сѣмрѣтъ
некомъ влѣвѣнѣхъ или кѣпцѣхъ въ твое свѣтлѣога ти царѣства или влѣвѣнѣхъ или кѣпцѣхъ Петра
высокого севасторѣтора въ Кнежѣство Дюбровникѣмъ^[30] или съ кѣпцѣюкѣ или безъ кѣпцѣюкѣ, и да вѣдѣтъ
безъ дръжѣне да вѣсѣ довиткѣхъ шнога мѣрѣца чинимѣо написати, и кѣда твое свѣтлѣога ти царѣство за
нѣхъ пошлетъ свое кнѣже, да^[31] дамо, а довиткѣхъ шнога мѣрѣца въ насъ да не погнѣхъ ницѣре
Такѣже людемъ и кѣпцѣмъ Дюбровникѣмъ годѣти се сѣмрѣтъ или съ кѣпцѣюкѣ или безъ кѣпцѣюкѣ въ
зем(ь)лахъ^[32] свѣтлѣога ти царѣства и въ зем(ь)лахъ високого севасторѣтора г(о)сп(о)д(и)на
Петра, а дръжѣнѣхъ (sic) си не вѣхъ имѣли, довиткѣхъ шнога мѣрѣца вѣдѣтъ спасѣна за твое свѣтлѣога
царѣство да се прѣдаде^[33] ономъ кои за довиткѣхъ прѣ писанѣхъ мѣрѣца съ кнѣгами г(о)сп(о)д(и)на
кнѣзѣ Дюбровникѣмъ би вѣли посланѣ. И ако люде свѣтлѣога ти царѣства или Петровѣхъ високого
севасторѣтора, имѣ^[34] исыкати некою правѣнѣхъ вѣрѣхъ кога годѣ влѣвѣнѣхъ Кнежѣства
Дюбровникѣмъ, да ми вѣведемо дръжѣни ш немъ чинити правѣнѣхъ безъ сѣтѣвѣне и безъ данѣхъ по
закѣнѣхъ^[35] нашѣмъ свѣршенѣхъ правѣхъ. И тако(ж) де правѣда да вѣдѣхъ нашимъ людемъ въ зем(ь)лахъ
свѣтлѣога ти царѣства и Петровѣхъ севасторѣтора по наше свѣтлѣога ти царѣство и по високого
севасто Пе[т]ра безъ никѣре данѣхъ и безъ сѣтѣвѣне. Никѣре емѣство да не мѣдѣтъ свѣтлѣомъ
царѣствѣхъ и насъ, докѣде се не сѣди въ правѣхъ. И ꙗко Богъ поможетъ свѣтлѣомъ ти царѣствѣхъ и
примѣть^[37] Зем(ь)ле Гръцкѣхъ, да си (и) мало шнѣхъ стари законѣхъ съ шнѣми (sic) кои е имѣли имѣли
(sic) градъ Дюбровникъ, и да стоимѣ сѣхъ семи зем(ь)лѣхъ и гради Гръцкѣхъ и Поморскѣхъ въ шнѣхъ
закѣнѣхъ^[38] кое смѣ имѣли съ шнѣми прѣжде годѣхъ пѣтъ на десѣте кои сѣхъ нѣхъ до сѣва. И ако
Богъ поможетъ свѣтлѣомъ ти царѣствѣхъ и вѣдѣшь г(о)сп(о)д(и)нѣхъ въ сѣхъ Зем(ь)лѣхъ Гръцкѣхъ, да
и^[39] некто зли люде мѣ(ж)дѣхъ свѣтлѣомъ ти царѣствѣхъ и мѣ(ж)дѣхъ нашъ градъ даже за вѣхъ павѣ да
любѣхъ, всегѣ въ добро на побольше расти. Зем(ь)ле и сѣла и дръжавѣхъ въ зем(ь)лѣхъ и съ сѣхъ въ сѣла,
и дръжавѣхъ въ шнѣхъ зем(ь)лѣхъ и въ шнѣхъ сѣлѣхъ и дръжавѣхъ кое Господѣ Богъ помагаѣтъ те вѣрѣхъ
хѣте вѣт(и) прѣдѣли прѣдѣне (sic) твоимъ велиствѣхъ, хѣкемо^[40] е вѣлѣжити. И прѣ писанѣхъ дѣдѣнѣхъ

наше земьле и села и дряжавъ начинають шдъ црѣкве Свѣтѣго Гешрыгѣ врьхъ стари градь Епнтаврѣ, нже идѣть до црѣкве Свѣтѣго Петра, ¹²а шдъ црѣкве Свѣтѣго Петра идѣть до црѣкве Свѣтѣго Пократа, а шдъ црѣкве Свѣтѣго Пократа како дряже горьре врьхъ Беломѣ и слезѣть до Млинѣхъ, а шдъ Млинѣхъ како дря¹³жѣть горьре кое гредѣть врьхъ Жьрьнови(и)цѣ дерн до Влацице, а шдъ Влацице како дряжѣть горьре, кое сѣть врьхъ Шьметѣ и гредѣть до Сѣка, а шдъ шне стране Сѣка ¹⁴како дряжѣть горьре кое сѣ врьхъ Рѣкѣ, и сѣтетьгнѣть се дерн до горьре кое сѣ врьхъ Корила а шд Корила како дряже горьре кое сѣ врьхъ Затонѣ и врьхъ Полицѣ и врьхъ¹⁵хъ Сѣрашѣцѣ и сѣстегнѣть се до црѣкве Свѣтѣ Тькле. И вьсе медѣ шдъ прѣписанѣхъ земьле и села и дряжавѣ, шдъ врьхъ шдъ вьсе прѣписанѣ горьре слезѣть до мора вьсе сѣ наше ¹⁶Аединѣ. И шнонѣзи законъ конѣ естѣ шдъ кѣмерѣхъ сольски медѣ краплѣ срьпъски и градь дьубровъ(и)чѣ, да дряжи Свѣтѣ ти ц(а)рѣство, а вѣдомо де шдъ вьсе соли коѣ се ¹⁷продѣ, не вѣче лѣдѣмъ рашькимъ, половина шдъ довѣть да има Свѣтѣ ти ц(а)рѣство а дрѣгѣ половина да има Сѣпкина дьубровъ(и)чѣ, како било вь стари законѣ. И Свѣтѣ ти ц(а)рѣство ¹⁸да дряжи намѣ стари законѣ, а вѣдомо шдъ рѣке Дриньске до Нерѣтѣвѣ кѣмерѣхъ сольски да нестѣ на ино место расьвѣ вь дьубровъ(и)чѣ. И ако Богъ поможе Свѣтѣмъ ¹⁹ти ц(а)рѣствѣ приети вьсе граде поморьске, наша мати Свѣтѣта црѣква, мати вьсемъ нашимъ црѣквамъ, да си дряжи то цѣ е дряжала по вьсехъ градовѣхъ или по сѣхъ, или ²⁰писѣжѣ, или манастире, или црѣкве, или попови, или ннѣ некою правѣдѣ кою е имѣла шдъ старѣхъ врьменѣхъ, да си има Свѣтѣмъ ѣко е писано вь старѣхъ книгахъ ²¹брѣвѣлѣги. И ми вьса Сѣпкина града нашего дьубровъ(и)чѣ, мали и велици, да смо дряжани уинити клѣти вьсе кнезовѣ ки вѣдѣть по врьменѣхъ вь дьубровъ(и)чѣ ²²по хѣтеню славнога дѣжа Бенетѣкѣго дряжати си швѣть вь врьмѣ свога кнежства ки да се клѣне вь Кнежство дьубровъ(и)чѣ. И ако ми прѣстѣпимо сию ²³клѣтѣ и си швѣть, да ни сѣди Богъ и сиѣ клѣтѣва и на сѣмъ свѣтѣ и на шномъ и ми и дѣтѣца наша да имѣмо вѣзанѣ и гнѣвь шдъ високога папѣ римьскога 8 вѣкѣхъ ²⁴и вьсе сие при писанѣ да имѣмо и хѣкемо дряжати, спасающе клѣтѣвѣ и почьвѣсть и сѣжѣе кое смо дряжани уинити г(оспо)д(и)нѣ дѣжѣ и Сѣпкинѣ Бенѣтѣ(и)укои, докѣ вѣде Свѣтѣ ти ц(а)рѣство и ми. ²⁵И да сие швѣтьтованѣе и сие писанѣе дряжить повѣщѣ потвѣрѣдѣнѣе, занѣвакѣно естѣ пѣватѣю шьпкинѣскомъ и славь(е)га Марьсилиѣ Гешрыгѣ кнеза нашего града дьубровъ(и)чѣ.

²⁶И сѣ сѣть имена шнѣхъ ки се сѣ клѣли да вѣде сик швѣтьтованѣе твѣрѣдо и крѣпко.

Слѣде имена кнеза и вѣтника у пет стубаца:

(Стубац 1.)

- ¹Прьво: славьни властелинѣ г(оспо)д(и)нѣ Марьси ²ли Гешрыгѣ, кнезь дьубровъ(и)чѣ.
³Сѣдѣе Бѣванѣа Петровѣхъ. ⁴Доброа Ломьпридикѣ. ⁵Фосько Славѣхъ. ⁶Матѣѣ Болавѣхъ.
⁷Поськали(и)с) Крѣсѣхъ.
⁸Вѣкьници шдъ Малога вѣва. ⁹ѣковѣ Негомирикѣ. ¹⁰Добрѣславѣ Ранѣникѣ. ¹¹Волькасѣ Иваникѣ.
¹²Петрѣ Матѣовѣхъ. ¹³Марьгаритѣ Стилевѣхъ. ¹⁴Грьгѣрь Петронѣхъ.
¹⁵Сѣдѣе вѣка шмоленѣа Грѣвѣша Грѣдѣликѣ. ¹⁶Михѣило Пеженѣхъ. ¹⁷Гешд(о)рь Бѣдавѣхъ.
¹⁸Колѣнда Урьнешикѣ. ¹⁹Андрѣѣ Волькевѣхъ.

(Стубац 2.)

- ¹Урьне Витонѣхъ. ²Висѣѣрьне шьпкинѣски. ³Димитри Менѣветѣхъ. ⁴Пальма Пикѣраревѣхъ.
⁵Колѣнда Ломьпиновѣхъ.
⁶Прьци шьпкинѣ(и)с)ки Гѣиславѣ Крѣсѣхъ. ⁷Петрѣ Жѣна Богѣданикѣ. ⁸Жѣнѣ Ранѣникѣ.
⁹Прьци градьци: Никѣлиа Пичинѣжѣхъ. ¹⁰Петрѣ Сревиѣхъ.
¹¹Ки дряже до вѣтѣхъ Свѣтѣ Богѣгородице. ¹²Паска Градикѣ. Вали Проклевѣхъ.
¹³Вѣкьници шдъ Вѣлѣга вѣва. ¹⁴Врьсанѣко Предѣнѣхъ. ¹⁵Маринѣ Уимѣхъ. Барьви Крѣсѣхъ.
¹⁶Петрѣ Маньгерѣовѣхъ. ¹⁷Маринѣ Хѣвѣжѣхъ. Рѣсинѣ Петровѣхъ. ¹⁸Плѣксѣи Урьнѣловѣхъ.
¹⁹Михѣило Кѣтѣнѣхъ. ²⁰Вита Доброславѣхъ.

(Стубац 3.)

- ¹Мѣнѣгѣва Ломьприкѣхъ. ²Вита Гѣтаальдикѣ. ³Михѣило Бинѣчѣликѣ. ⁴Гѣрьвѣси Бѣчинѣхъ.
⁵Филипо Мѣвѣврѣшикѣхъ. ⁶Михѣило Манѣнерѣхъ. ⁷Петрѣ Ганѣгѣликѣ. ⁸Богѣданѣ Пежинѣхъ.
⁹Петрѣ Крѣсѣхъ. Рѣсинѣ Бѣльхъ. ¹⁰Матѣѣ Донѣтевѣхъ. ¹¹Маринѣ Пикѣраревѣхъ. ¹²Клименѣто Мѣрьнѣхъ. ¹³Басили Привѣвѣхъ. ¹⁴Маринѣ Бинѣчѣликѣ. ¹⁵Петрона Бѣнѣдикѣ. ¹⁶Прѣгѣль Донѣтевѣхъ.
¹⁷Марьтинѣ Савѣнѣвѣхъ. ¹⁸Андрѣѣ Уревѣхъ. ¹⁹Прѣгѣль Михѣиликѣ.

(Стубац 4.)

- ¹Петрѣ Карьнѣзѣхъ. ²Петрѣ Мачинѣхъ. ³Паська Уипонѣхъ. Пальма Гавѣхъ. ⁴Маринѣ Билѣхъ.
⁵Власи Нарѣликѣхъ. ⁶Петрона Добровѣхъ. ⁷Дамѣнѣ Бѣчинѣхъ. ⁸Жѣнѣ Уревѣхъ. Жѣнѣ Зрьзовѣхъ. ⁹Власи Уанѣкинѣхъ. ¹⁰Петрѣ Уакѣникѣхъ. ¹¹Пѣлогринѣ Вѣзѣликѣхъ. ¹²Андрѣѣ Повѣрикѣхъ.
¹³Андрѣѣ Гѣиславѣхъ. ¹⁴Жѣнѣ Болѣславѣхъ. ¹⁵Вита Барьворѣхъ. ¹⁶Матѣвѣ Вѣрѣстовѣхъ. ¹⁷Матѣѣ Растѣхъ. ¹⁸Филипо Пичинѣжѣхъ. ¹⁹Жѣнѣ Пикѣраревѣхъ.

(Стубац 5.)

- ¹Михѣило Рѣзинѣхъ. ²Павѣло шдъ кнеза Манѣжѣлѣка. ³Андрѣѣ Бенѣшикѣхъ. ⁴Никѣлиа Марьтинѣжѣхъ. ⁵Сѣсѣнѣ Вита шдъ Урьнѣтѣ. ⁶Жѣнѣ Вольвѣхъ. Жѣнѣ Глѣдикѣхъ. ⁷Пальма Максѣхъ. Маринѣ Уѣлѣ. ⁸Никѣла Церьвѣхъ. ⁹Власи Рѣсинѣхъ. ¹⁰Гешрыгѣ шдъ кнеза Трипѣна.
¹¹Трипѣнѣ шдъ кнеза Юдѣ. ¹²Ломьприжѣхъ. Мѣврѣшѣхъ(и)с) ¹³Маринѣ Гамѣхъ и Валица. ¹⁴Павѣ Болѣславѣхъ. ¹⁵Михѣило Силиѣѣстровѣхъ. ¹⁶Павѣ Сарѣвѣхъ. ¹⁷Михѣило Марьѣшѣхъ. ¹⁸Бѣчинѣ Прѣсетѣхъ. ¹⁹Маринѣ Кисѣникѣхъ.

Испод стубаца у два реда:

- ¹И врьхъ вьсе шво писанѣе Марьтоль Гѣлерѣхъ, ванѣ шдъ кнеза дьубровъ(и)чѣго и шдъ вьсе Сѣпкинѣ града дьубровъ(и)чѣго, с хѣтенѣмъ г(оспо)д(и)на кнеза дьубровъ(и)чѣго и вьсехъ властѣлѣ дьубровъ(и)чѣхъ ²сѣвономъ звѣнивѣше на Сѣборѣ, ѣко е по законѣ дьубровъ(и)чѣхъ, врьхъ дѣше свое и вьсе Сѣпкинѣ дьубровъ(и)чѣхъ, си швѣть потвѣрѣдилѣ дряжати и клѣвѣ сѣ

наше зѣмлемъ и села и дръжавѣ научають шдѣ црѣкви Свѣтѣго Гешрыгѣ врѣхъ стари градь
Енитаврѣ иже насть до црѣкви Свѣтѣго Петра, ¹ а шдѣ црѣкви Свѣтѣго Петра идѣть до
црѣкви Свѣтѣго Пократа а шдѣ црѣкви Свѣтѣго Пократа како дръже горьре врѣхъ Белома
и слезѣть до Манихѣ а шдѣ Манихѣ како дръже горьре кое гредѣть врѣхъ Жьрѣви(и)цѣ
дери до Влацице а шдѣ Влацице како дръже горьре кое сѣть врѣхъ Шѣмѣть и гредѣть до Сѣка
а шдѣ шне стране Сѣка ¹⁴ како дръже горьре кое сѣть врѣхъ Рѣкъ и сѣтегынтѣ се дери до горьре
кое сѣть врѣхъ Норла а шдѣ Норла како дръже горьре кое сѣть врѣхъ Затонѣ и врѣхъ Полицѣ и врѣхъ ¹⁵ Хѣ
Сърашѣ и сѣтегынтѣ се до црѣкви Свѣтѣ Тѣклѣ И всѣ мѣдѣ шдѣ прѣ писанѣхъ зѣм(ь)ле и села
и дръжавѣ шдѣ врѣхъ шдѣ всѣ прѣ писанѣ горьре слезѣть до мора всѣ сѣть наше ¹⁶ дединѣ И
шпоныи законѣ конѣ естъ шдѣ кѣмерѣ сольски медѣ краљ срьпски и градь Дювровѣ(ч)ки да
дръжи сѣ(вѣ)то ти ц(ар)ѣство а вѣдомо де шдѣ всѣ соли коѣ сѣ ¹⁷ продаѣ не вѣче лѣдѣмъ рашькимъ
половина шдѣ довнѣть да има сѣ(вѣ)то ти ц(ар)ѣство а дрѣгъ половина да има Сѣпкина
Дювровѣ(ч)ка како бѣло въ стари законѣ И сѣ(вѣ)то ти ц(ар)ѣство ¹⁸ да дръжи намѣ стари законѣ
а вѣдомо шдѣ рѣке Дриньске до Нерѣтѣвѣ кѣмерѣ сольски да несть на нѣо мѣсто расѣвѣ въ
Дювровѣ(ч)ки И ако Богъ поможе сѣ(вѣ)томъ ¹⁹ ти ц(ар)ѣствѣ прѣнѣти всѣ граде поморьске наша
мати сѣ(вѣ)таѣ црѣква мати всѣмъ нашимъ црквамъ да си дръжи то цю е дръжала по всѣхъ
градовѣхъ или по сѣхъ, или ²⁰ писанѣхъ, или манастире, или црѣкви, или попови, или нѣи некою
правѣю кою е имела шдѣ старѣхъ врѣменѣхъ да си има своѣто ѣко е писано въ старѣхъ
книгахъ ²¹ прѣвѣлаги И ми всѣ Сѣпкина града нашегъ Дювровѣ(ч)ки, мали и велици, да смо
дръжани винити клѣти всѣ кнезовѣ ки вѣдѣть по врѣменѣхъ въ Дювровѣ(ч)ки ²² по хѣтѣню
славьного дѣжа венетѣкѣго дръжати си шѣть въ врѣмѣ своѣго кнежства ки да се кѣне въ
Нижѣство Дювровѣ(ч)ко И ако ми прѣстѣпимо сию ²³ клѣтѣ и си шѣть, да ни сѣди Богъ и сиѣ
клѣтѣ и на сѣмъ сѣтѣ и на шномъ и ми и дѣтѣца наша да и(ма)мо вѣзѣнѣ и гнѣвъ шдѣ високогъ
папѣ римьскогъ ²⁴ и сѣ сѣ при писанѣ да и(ма)мо и хѣкемо дръжати, спасающе клѣтѣ
и помыслии сѣмъ кое смо дръжани винити г(оспо)д(и)нѣ дѣж и Сѣпкинѣ Бенѣ(ч)укомъ докѣ
бѣде сѣ(вѣ)то ти ц(ар)ѣство и ми ²⁵ И да сѣ шѣтѣвание и сѣе писанѣ дръжитѣ повеиѣ
потвердѣнѣе, заповѣдено естъ повѣтѣю шькинѣскомъ и славьного Марьсильѣ Гешрыгѣ кнезѣ
нашегъ града Дювровѣ(ч)ки

²⁶ И сѣ естъ имена шнѣхъ ки се сѣ клѣли да бѣде сѣи шѣтѣвание тѣрѣдо и крѣпко

Слѣде имена кнеза и вѣтника у пет стубац:
(Стубац 1:)

¹ Прѣко славьни влѣстелинѣ г(оспо)д(и)нѣ Марьси ² и Гешрыги кнезѣ Дювровѣ(ч)ки.
³ Судѣ Бѣвѣнѣ Петровѣ ⁴ Дюврона Ломьприди ⁵ Фосько Славьки ⁶ Матѣѣ Болавѣки.
⁷ Поськалинѣ(с) Крѣски.
⁸ Вѣкинѣци шдѣ Мѣлого вѣва ⁹ Тѣкош Нѣгомири ¹⁰ Дюврославѣ Ранѣники ¹¹ Волькасѣ Ивани ¹² Петрѣ Матѣовѣки.
¹³ Марьгаритѣ Стилѣви ¹⁴ Грыѣрѣ Петровѣ.
¹⁵ Судѣ Вѣка Мѣлодѣ Грѣвѣна Гѣдѣли ¹⁶ Мѣхѣло Нѣжени ¹⁷ Гѣшд(о)рѣ Бѣдѣви.
¹⁸ Колѣнда Урѣнишѣ ¹⁹ Пѣдрѣ Волькеви

(Стубац 2:)

²⁷ Урѣнѣ Витонѣки. ²⁸ Вѣсѣфрѣ шькинѣски. ²⁹ Димитри Мѣнѣуѣтѣки. ³⁰ Пальма Пикрѣреки.
³¹ Колѣнда Ломьниовѣки.
³² Прѣци шькинѣ(с)ки Гонславѣ Крѣски. ³³ Петрѣ Жѣна Бѣгѣдани ³⁴ Жѣнѣ Ранѣники.
³⁵ Прѣци градьци Никѣанѣ Пичинѣжѣки. ³⁶ Петрѣ Среви.
³⁷ Ки дръже довитѣкѣ Сѣкѣте Бѣгѣродѣице ³⁸ Паска Гради ³⁹ Вали Проклѣви.
⁴⁰ Вѣкинѣци шдѣ Вѣльгѣ вѣва: ⁴¹ Врѣсанѣко Продѣви ⁴² Маринѣ Умѣи ⁴³ Барѣви Крѣски.
⁴⁴ Петрѣ Мѣнѣгерѣви ⁴⁵ Маринѣ Хѣвѣжи ⁴⁶ Рѣсинѣ Петровѣ ⁴⁷ Пѣкинѣ Урѣнѣовѣки.
⁴⁸ Мѣхѣло Кѣтѣви ⁴⁹ Вѣта Дѣврославѣки.

(Стубац 3:)

⁵⁷ Мѣнѣгау Ломьпри ⁵⁸ Вѣта Гѣтѣли ⁵⁹ Мѣхѣло Бѣнѣви ⁶⁰ Гѣрѣвѣси Бѣвинѣви.
⁶¹ Филипо Мѣвѣрѣшѣки. ⁶² Мѣхѣло Мѣнѣреки ⁶³ Петрѣ Гѣнѣрѣли ⁶⁴ Бѣгѣданѣ Пѣжинѣви.
⁶⁵ Петрѣ Крѣски. ⁶⁶ Рѣсинѣ Бѣли ⁶⁷ Мѣтѣ Дѣнатѣви. ⁶⁸ Маринѣ Пикрѣреки. ⁶⁹ Илѣмѣнѣто
Мѣрѣнѣхъ. ⁷⁰ Бѣсѣли Привѣви. ⁷¹ Маринѣ Бѣнѣви ⁷² Петрона Бѣнѣди. ⁷³ Прѣгѣ Дѣнатѣви.
⁷⁴ Марѣтинѣ Сѣви ⁷⁵ Пѣдрѣ Урѣви. ⁷⁶ Прѣгѣ Мѣхѣли

(Стубац 4:)

⁷⁷ Петрѣ Карѣни ⁷⁸ Петрѣ Мѣвинѣки. ⁷⁹ Паска Умѣи. Пальма Гѣви. ⁸⁰ Маринѣ Вѣли.
⁸¹ Вѣли Нарѣли. ⁸² Петрона Дѣвровѣки. ⁸³ Дѣмѣнѣ Бѣвинѣви. ⁸⁴ Жѣнѣ Урѣви. ⁸⁵ Жѣнѣ
Зрѣви. ⁸⁶ Вѣли Уѣнѣкинѣ. ⁸⁷ Петрѣ Уѣани. ⁸⁸ Пѣлогринѣ Вѣзѣли. ⁸⁹ Пѣдрѣ Попѣри.
⁹⁰ Пѣдрѣ Гонславѣки. ⁹¹ Жѣнѣ Бѣлѣславѣки. ⁹² Вѣта Барѣви. ⁹³ Мѣтѣ Вѣрѣстѣви. ⁹⁴ Мѣтѣ
Рѣсти. ⁹⁵ Филипо Пичинѣжѣки. ⁹⁶ Жѣнѣ Пикрѣреки

(Стубац 5:)

⁹⁷ Мѣхѣло Рѣзѣни. ⁹⁸ Павѣло шдѣ кнезѣ Мѣнѣли. ⁹⁹ Пѣнѣрѣ Бѣнѣшѣки. ¹⁰⁰ Никѣанѣ
Марѣтинѣжѣки. ¹⁰¹ Сѣсинѣ Вѣта шдѣ Урѣнѣте. ¹⁰² Жѣнѣ Вѣлѣви. ¹⁰³ Жѣнѣ Гѣди. ¹⁰⁴ Пальма
Мѣксѣки. ¹⁰⁵ Маринѣ Уѣли. ¹⁰⁶ Никѣла Цѣрѣви. ¹⁰⁷ Вѣли Рѣсинѣви. ¹⁰⁸ Гешрыги шдѣ кнезѣ Трѣпѣна.
¹⁰⁹ Трѣпѣнѣ шдѣ кнезѣ Юдѣ ¹¹⁰ Ломьприжѣки. ¹¹¹ Мѣвѣрѣшѣ(с)ки. ¹¹² Маринѣ Гѣми ¹¹³ Вѣлици. ¹¹⁴ Павѣ
Бѣлѣславѣки. ¹¹⁵ Мѣхѣло Сѣлиѣѣстровѣки. ¹¹⁶ Павѣ Сарѣви. ¹¹⁷ Мѣхѣло Марѣшѣки. ¹¹⁸ Бѣвинѣ
Прѣсѣти. ¹¹⁹ Маринѣ Нѣсинѣки

Испод стубац у два реда:

¹²⁰ И врѣхъ всѣ шѣо писанѣ Марѣтоль Гѣлѣри ¹²¹ ванѣ шдѣ кнезѣ Дювровѣ(ч)когъ и шдѣ всѣ
Сѣпкине града Дювровѣ(ч)когъ, сѣ хѣтѣнемъ г(оспо)д(и)на кнезѣ Дювровѣ(ч)когъ и всѣхъ
влѣстѣлѣ Дювровѣ(ч)ки ¹²² сѣвономъ звѣнѣвшѣ на Сѣворѣ, ѣко е по законѣ Дювровѣ(ч)комъ.
врѣхъ дѣше сѣи и всѣ Сѣпкине Дювровѣ(ч)ки, си шѣть потвердѣнѣ дръжати и клѣлѣ сѣ

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВАЧКЕ ОПШТИНЕ ХУМСКОМ ЖУПАНУ РАДОСЛАВУ

1254. маја 22.

Дубровачке судије, Ойшћина и 12 власћелина, заклињу се хумском жуџану Радославу да ће пошћиваћи мир и пријатељство са Хумском кнежевином, да ће жуџанови људи слободно трговати у Дубровнику и да ће се правда између Дубровника и Хума делићи по старом закону.

Оригинал није сачуван. Концепт или препис у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 965), написан на пергаменту ширине 115, дужине 451 мм, уставним писмом, црним мастилом у 54 реда. Нема трагова печата ни печатења. - Фотографија: АИИ Ф. II, 3/350.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 26, № 19; Šafařík, *Památky*, 21, № 17; Miklosich, *Mon. serb.*, 42-43, № 44; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, II, 375-377, № 487 (са прев. на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 195, № 658; Smičiklas *Dipl. zb.* IV, 558-559, № 487; Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 24-25, № 26.

Датум исписан у тексту повеље: „дни двадесет и два исходиш“ могао би представљати превод израза *mense exeunte* који се јавља у формули датума код тзв. болоњског стила (*consuetudo bononiensis*). Међутим, по томе начину датирања, не би се смео појавити број већи од 16. Због тога је вероватније да је овде реч о 22. дану од почетка месеца. - Ова исправа је у непосредној допунској вези са бр. 57 ове збирке.

¹ Стојановић, *Пов. и писма: Марьтоловань*

ЗАКЛЕТВА ХУМСКОГ ЖУПАНА РАДОСЛАВА ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

1254. maj 22.

Хумски жупан Радослав се обавезује да ће рајвовати против српског краља Уроша док ђод Дубровник буде у рајуу с њим. Истовремено се потврђују права и обичаји који су дошле владали у односима између Хума и Дубровника.

Исправа је била израђена у два примерка, **А** и **Б**, који су се разликовали по правопису и лексички. Оба су била у Дубровачком архиву до 1832. год., када је приликом преписивања примерак **А** ишчезао. Његов текст је познат по издањима Карано-Твртковића и Миклошича. Примерак **Б** је и данас у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 964), написан на неправилно сеченом пергаменту ширине 235, дужине уз леву ивицу 435 а уз десну 497 мм + плнка 35 и 45 мм, црним мастилом, полууставом у 42 реда, руком дубровачког нотара пресвитера Паскала. - Печат је отргнут, остали су само у једном прорезу трагови свилене неуплетене врпце. - На полеђини: *Jupanus Radoslaus. 1254.* - Опис: *Чremoшник. Босанске и хумске повеље*, 136-139. - Фотографија примерка **Б**: АИИ Ф II 3/49.

Изд.: А: Карано-Твртковић, *Србскиј споменици*, 27-29, № 20; Šafarik, *Památky*, 21-23, № 18; Miklosich *Mon. serb.*, 44-45, № 45; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* II, 377-380, № 245 (са преводом на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 195, № 659; Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 559-560, № 488; А, Б: Стојановић, I-1, 25-28; № 27.

Лит.: Чremoшник, *Хироѡрафи*, 207-213; Vrana, *Тко је писао*, 325-329.

Дуго се сматрало да је и ову исправу писао анонимни дубровачки писар. Тек је Врана (в. Лит.) установио да је писар дубровачки нотар пресбитер Паскал. О томе в. напред: *За ова издања*, 25-26 - О датуму в.: бр. 56 ове збирке, са којом је ова исправа у непосредној допунској вези.

ѣ въ имѣ сѣтъца и сѣина и сѣветаго дѣсѣа Паминѣ Аѣ¹ то въ пѣрѣнѣ Господѣа нашего
 Исѣуса Христѣа тѣсѣра² мѣ³ сѣ⁴ а маѣ дѣни двѣдасети и двѣ⁵ ва исхѣдѣи⁶ Мѣсѣдѣ
 и Сѣпкина Дѣбро⁷ вѣвѣка Вѣ властѣа ки сѣ⁸ хѣ⁹ подѣ¹⁰ писани каѣнемо се тѣвѣ¹¹ жѣнѣа¹²
 Ра¹³ дѣславѣ и тѣоимѣ властѣа¹⁴ хѣ доверѣ¹⁵ вѣровѣ¹⁶ ѣ Господѣа Бѣога. и ѣ¹⁷ мѣстѣа¹⁸
 животѣа¹⁹ рѣши крѣстѣ Господѣа и сѣвѣтѣ Бѣогородицѣ²⁰ дѣвѣ²¹ Мѣ²² рѣи²³ и сѣвѣтѣ Евангѣлѣи²⁴
 Бѣожиѣ. и ѣ²⁵ ТИ²⁶ сѣвѣтѣ²⁷ хѣ²⁸ шѣ²⁹ нѣжѣ³⁰ въ Нѣки³¹ и сѣвѣтѣхѣ³² мѣ³³ чѣ³⁴ нѣ³⁵ Вѣа³⁶си. Дѣмитрѣ³⁷ и всѣ³⁸
 сѣвѣтѣ³⁹ бѣодинѣ⁴⁰ Бѣог⁴¹ шѣ⁴² вѣ⁴³ ка. да имѣамо мирѣ⁴⁴ по старѣмѣ⁴⁵ хѣ⁴⁶ законѣ⁴⁷ стрѣ⁴⁸ ки вѣа⁴⁹ и всѣ⁵⁰ тѣоѣ⁵¹
 лѣ⁵² лѣ⁵³ нѣ⁵⁴ кѣ⁵⁵ имѣа⁵⁶шѣ⁵⁷ или кѣ⁵⁸ ѣ⁵⁹ вѣ⁶⁰ нѣ⁶¹шѣ⁶² имѣ⁶³ ти. ѣ⁶⁴ тѣ⁶⁵ лѣ⁶⁶ нѣ⁶⁷ хѣ⁶⁸ и до⁶⁹ вѣ⁷⁰ тѣ⁷¹ хѣ⁷² нѣ⁷³ хѣ⁷⁴ гѣ⁷⁵ хѣ⁷⁶ мѣ⁷⁷ ѣ⁷⁸ вѣ⁷⁹ нѣ⁸⁰мо
 сѣа⁸¹ имѣ⁸² ти ѣ⁸³ мѣ⁸⁴ да не ѣ⁸⁵ пакѣ⁸⁶ стѣ⁸⁷ мо тѣ⁸⁸ хѣ⁸⁹ нѣ⁹⁰ тѣоимѣ⁹¹ лѣ⁹² хѣ⁹³ мѣ⁹⁴ нѣ⁹⁵ вѣ⁹⁶ шѣ⁹⁷ нѣ⁹⁸ хѣ⁹⁹ мѣ¹⁰⁰ лѣ¹⁰¹ гѣ¹⁰² хѣ¹⁰³ мѣ¹⁰⁴
 До¹⁰⁵ вѣ¹⁰⁶ рѣ¹⁰⁷ вѣ¹⁰⁸ нѣ¹⁰⁹ хѣ¹¹⁰ да ѣ¹¹¹ шѣ¹¹² творѣ¹¹³ ти ѣ¹¹⁴ вѣ¹¹⁵ хѣ¹¹⁶ и тѣоимѣ¹¹⁷ лѣ¹¹⁸ хѣ¹¹⁹ мѣ¹²⁰ хѣ¹²¹ ко по старѣмѣ¹²² законѣ¹²³ мѣ¹²⁴ хѣ¹²⁵
 До¹²⁶ вѣ¹²⁷ рѣ¹²⁸ вѣ¹²⁹ нѣ¹³⁰ хѣ¹³¹ мѣ¹³² хѣ¹³³ мѣ¹³⁴ хѣ¹³⁵ мѣ¹³⁶ хѣ¹³⁷ мѣ¹³⁸ хѣ¹³⁹ мѣ¹⁴⁰ хѣ¹⁴¹ мѣ¹⁴² хѣ¹⁴³ мѣ¹⁴⁴ хѣ¹⁴⁵ мѣ¹⁴⁶ хѣ¹⁴⁷ мѣ¹⁴⁸ хѣ¹⁴⁹ мѣ¹⁵⁰ хѣ¹⁵¹ мѣ¹⁵² хѣ¹⁵³ мѣ¹⁵⁴ хѣ¹⁵⁵ мѣ¹⁵⁶ хѣ¹⁵⁷ мѣ¹⁵⁸ хѣ¹⁵⁹ мѣ¹⁶⁰ хѣ¹⁶¹ мѣ¹⁶² хѣ¹⁶³ мѣ¹⁶⁴ хѣ¹⁶⁵ мѣ¹⁶⁶ хѣ¹⁶⁷ мѣ¹⁶⁸ хѣ¹⁶⁹ мѣ¹⁷⁰ хѣ¹⁷¹ мѣ¹⁷² хѣ¹⁷³ мѣ¹⁷⁴ хѣ¹⁷⁵ мѣ¹⁷⁶ хѣ¹⁷⁷ мѣ¹⁷⁸ хѣ¹⁷⁹ мѣ¹⁸⁰ хѣ¹⁸¹ мѣ¹⁸² хѣ¹⁸³ мѣ¹⁸⁴ хѣ¹⁸⁵ мѣ¹⁸⁶ хѣ¹⁸⁷ мѣ¹⁸⁸ хѣ¹⁸⁹ мѣ¹⁹⁰ хѣ¹⁹¹ мѣ¹⁹² хѣ¹⁹³ мѣ¹⁹⁴ хѣ¹⁹⁵ мѣ¹⁹⁶ хѣ¹⁹⁷ мѣ¹⁹⁸ хѣ¹⁹⁹ мѣ²⁰⁰ хѣ²⁰¹ мѣ²⁰² хѣ²⁰³ мѣ²⁰⁴ хѣ²⁰⁵ мѣ²⁰⁶ хѣ²⁰⁷ мѣ²⁰⁸ хѣ²⁰⁹ мѣ²¹⁰ хѣ²¹¹ мѣ²¹² хѣ²¹³ мѣ²¹⁴ хѣ²¹⁵ мѣ²¹⁶ хѣ²¹⁷ мѣ²¹⁸ хѣ²¹⁹ мѣ²²⁰ хѣ²²¹ мѣ²²² хѣ²²³ мѣ²²⁴ хѣ²²⁵ мѣ²²⁶ хѣ²²⁷ мѣ²²⁸ хѣ²²⁹ мѣ²³⁰ хѣ²³¹ мѣ²³² хѣ²³³ мѣ²³⁴ хѣ²³⁵ мѣ²³⁶ хѣ²³⁷ мѣ²³⁸ хѣ²³⁹ мѣ²⁴⁰ хѣ²⁴¹ мѣ²⁴² хѣ²⁴³ мѣ²⁴⁴ хѣ²⁴⁵ мѣ²⁴⁶ хѣ²⁴⁷ мѣ²⁴⁸ хѣ²⁴⁹ мѣ²⁵⁰ хѣ²⁵¹ мѣ²⁵² хѣ²⁵³ мѣ²⁵⁴ хѣ²⁵⁵ мѣ²⁵⁶ хѣ²⁵⁷ мѣ²⁵⁸ хѣ²⁵⁹ мѣ²⁶⁰ хѣ²⁶¹ мѣ²⁶² хѣ²⁶³ мѣ²⁶⁴ хѣ²⁶⁵ мѣ²⁶⁶ хѣ²⁶⁷ мѣ²⁶⁸ хѣ²⁶⁹ мѣ²⁷⁰ хѣ²⁷¹ мѣ²⁷² хѣ²⁷³ мѣ²⁷⁴ хѣ²⁷⁵ мѣ²⁷⁶ хѣ²⁷⁷ мѣ²⁷⁸ хѣ²⁷⁹ мѣ²⁸⁰ хѣ²⁸¹ мѣ²⁸² хѣ²⁸³ мѣ²⁸⁴ хѣ²⁸⁵ мѣ²⁸⁶ хѣ²⁸⁷ мѣ²⁸⁸ хѣ²⁸⁹ мѣ²⁹⁰ хѣ²⁹¹ мѣ²⁹² хѣ²⁹³ мѣ²⁹⁴ хѣ²⁹⁵ мѣ²⁹⁶ хѣ²⁹⁷ мѣ²⁹⁸ хѣ²⁹⁹ мѣ³⁰⁰ хѣ³⁰¹ мѣ³⁰² хѣ³⁰³ мѣ³⁰⁴ хѣ³⁰⁵ мѣ³⁰⁶ хѣ³⁰⁷ мѣ³⁰⁸ хѣ³⁰⁹ мѣ³¹⁰ хѣ³¹¹ мѣ³¹² хѣ³¹³ мѣ³¹⁴ хѣ³¹⁵ мѣ³¹⁶ хѣ³¹⁷ мѣ³¹⁸ хѣ³¹⁹ мѣ³²⁰ хѣ³²¹ мѣ³²² хѣ³²³ мѣ³²⁴ хѣ³²⁵ мѣ³²⁶ хѣ³²⁷ мѣ³²⁸ хѣ³²⁹ мѣ³³⁰ хѣ³³¹ мѣ³³² хѣ³³³ мѣ³³⁴ хѣ³³⁵ мѣ³³⁶ хѣ³³⁷ мѣ³³⁸ хѣ³³⁹ мѣ³⁴⁰ хѣ³⁴¹ мѣ³⁴² хѣ³⁴³ мѣ³⁴⁴ хѣ³⁴⁵ мѣ³⁴⁶ хѣ³⁴⁷ мѣ³⁴⁸ хѣ³⁴⁹ мѣ³⁵⁰ хѣ³⁵¹ мѣ³⁵² хѣ³⁵³ мѣ³⁵⁴ хѣ³⁵⁵ мѣ³⁵⁶ хѣ³⁵⁷ мѣ³⁵⁸ хѣ³⁵⁹ мѣ³⁶⁰ хѣ³⁶¹ мѣ³⁶² хѣ³⁶³ мѣ³⁶⁴ хѣ³⁶⁵ мѣ³⁶⁶ хѣ³⁶⁷ мѣ³⁶⁸ хѣ³⁶⁹ мѣ³⁷⁰ хѣ³⁷¹ мѣ³⁷² хѣ³⁷³ мѣ³⁷⁴ хѣ³⁷⁵ мѣ³⁷⁶ хѣ³⁷⁷ мѣ³⁷⁸ хѣ³⁷⁹ мѣ³⁸⁰ хѣ³⁸¹ мѣ³⁸² хѣ³⁸³ мѣ³⁸⁴ хѣ³⁸⁵ мѣ³⁸⁶ хѣ³⁸⁷ мѣ³⁸⁸ хѣ³⁸⁹ мѣ³⁹⁰ хѣ³⁹¹ мѣ³⁹² хѣ³⁹³ мѣ³⁹⁴ хѣ³⁹⁵ мѣ³⁹⁶ хѣ³⁹⁷ мѣ³⁹⁸ хѣ³⁹⁹ мѣ⁴⁰⁰ хѣ⁴⁰¹ мѣ⁴⁰² хѣ⁴⁰³ мѣ⁴⁰⁴ хѣ⁴⁰⁵ мѣ⁴⁰⁶ хѣ⁴⁰⁷ мѣ⁴⁰⁸ хѣ⁴⁰⁹ мѣ⁴¹⁰ хѣ⁴¹¹ мѣ⁴¹² хѣ⁴¹³ мѣ⁴¹⁴ хѣ⁴¹⁵ мѣ⁴¹⁶ хѣ⁴¹⁷ мѣ⁴¹⁸ хѣ⁴¹⁹ мѣ⁴²⁰ хѣ⁴²¹ мѣ⁴²² хѣ⁴²³ мѣ⁴²⁴ хѣ⁴²⁵ мѣ⁴²⁶ хѣ⁴²⁷ мѣ⁴²⁸ хѣ⁴²⁹ мѣ⁴³⁰ хѣ⁴³¹ мѣ⁴³² хѣ⁴³³ мѣ⁴³⁴ хѣ⁴³⁵ мѣ⁴³⁶ хѣ⁴³⁷ мѣ⁴³⁸ хѣ⁴³⁹ мѣ⁴⁴⁰ хѣ⁴⁴¹ мѣ⁴⁴² хѣ⁴⁴³ мѣ⁴⁴⁴ хѣ⁴⁴⁵ мѣ⁴⁴⁶ хѣ⁴⁴⁷ мѣ⁴⁴⁸ хѣ⁴⁴⁹ мѣ⁴⁵⁰ хѣ⁴⁵¹ мѣ⁴⁵² хѣ⁴⁵³ мѣ⁴⁵⁴ хѣ⁴⁵⁵ мѣ⁴⁵⁶ хѣ⁴⁵⁷ мѣ⁴⁵⁸ хѣ⁴⁵⁹ мѣ⁴⁶⁰ хѣ⁴⁶¹ мѣ⁴⁶² хѣ⁴⁶³ мѣ⁴⁶⁴ хѣ⁴⁶⁵ мѣ⁴⁶⁶ хѣ⁴⁶⁷ мѣ⁴⁶⁸ хѣ⁴⁶⁹ мѣ⁴⁷⁰ хѣ⁴⁷¹ мѣ⁴⁷² хѣ⁴⁷³ мѣ⁴⁷⁴ хѣ⁴⁷⁵ мѣ⁴⁷⁶ хѣ⁴⁷⁷ мѣ⁴⁷⁸ хѣ⁴⁷⁹ мѣ⁴⁸⁰ хѣ⁴⁸¹ мѣ⁴⁸² хѣ⁴⁸³ мѣ⁴⁸⁴ хѣ⁴⁸⁵ мѣ⁴⁸⁶ хѣ⁴⁸⁷ мѣ⁴⁸⁸ хѣ⁴⁸⁹ мѣ⁴⁹⁰ хѣ⁴⁹¹ мѣ⁴⁹² хѣ⁴⁹³ мѣ⁴⁹⁴ хѣ⁴⁹⁵ мѣ⁴⁹⁶ хѣ⁴⁹⁷ мѣ⁴⁹⁸ хѣ⁴⁹⁹ мѣ⁵⁰⁰ хѣ⁵⁰¹ мѣ⁵⁰² хѣ⁵⁰³ мѣ⁵⁰⁴ хѣ⁵⁰⁵ мѣ⁵⁰⁶ хѣ⁵⁰⁷ мѣ⁵⁰⁸ хѣ⁵⁰⁹ мѣ⁵¹⁰ хѣ⁵¹¹ мѣ⁵¹² хѣ⁵¹³ мѣ⁵¹⁴ хѣ⁵¹⁵ мѣ⁵¹⁶ хѣ⁵¹⁷ мѣ⁵¹⁸ хѣ⁵¹⁹ мѣ⁵²⁰ хѣ⁵²¹ мѣ⁵²² хѣ⁵²³ мѣ⁵²⁴ хѣ⁵²⁵ мѣ⁵²⁶ хѣ⁵²⁷ мѣ⁵²⁸ хѣ⁵²⁹ мѣ⁵³⁰ хѣ⁵³¹ мѣ⁵³² хѣ⁵³³ мѣ⁵³⁴ хѣ⁵³⁵ мѣ⁵³⁶ хѣ⁵³⁷ мѣ⁵³⁸ хѣ⁵³⁹ мѣ⁵⁴⁰ хѣ⁵⁴¹ мѣ⁵⁴² хѣ⁵⁴³ мѣ⁵⁴⁴ хѣ⁵⁴⁵ мѣ⁵⁴⁶ хѣ⁵⁴⁷ мѣ⁵⁴⁸ хѣ⁵⁴⁹ мѣ⁵⁵⁰ хѣ⁵⁵¹ мѣ⁵⁵² хѣ⁵⁵³ мѣ⁵⁵⁴ хѣ⁵⁵⁵ мѣ⁵⁵⁶ хѣ⁵⁵⁷ мѣ⁵⁵⁸ хѣ⁵⁵⁹ мѣ⁵⁶⁰ хѣ⁵⁶¹ мѣ⁵⁶² хѣ⁵⁶³ мѣ⁵⁶⁴ хѣ⁵⁶⁵ мѣ⁵⁶⁶ хѣ⁵⁶⁷ мѣ⁵⁶⁸ хѣ⁵⁶⁹ мѣ⁵⁷⁰ хѣ⁵⁷¹ мѣ⁵⁷² хѣ⁵⁷³ мѣ⁵⁷⁴ хѣ⁵⁷⁵ мѣ⁵⁷⁶ хѣ⁵⁷⁷ мѣ⁵⁷⁸ хѣ⁵⁷⁹ мѣ⁵⁸⁰ хѣ⁵⁸¹ мѣ⁵⁸² хѣ⁵⁸³ мѣ⁵⁸⁴ хѣ⁵⁸⁵ мѣ⁵⁸⁶ хѣ⁵⁸⁷ мѣ⁵⁸⁸ хѣ⁵⁸⁹ мѣ⁵⁹⁰ хѣ⁵⁹¹ мѣ⁵⁹² хѣ⁵⁹³ мѣ⁵⁹⁴ хѣ⁵⁹⁵ мѣ⁵⁹⁶ хѣ⁵⁹⁷ мѣ⁵⁹⁸ хѣ⁵⁹⁹ мѣ⁶⁰⁰ хѣ⁶⁰¹ мѣ⁶⁰² хѣ⁶⁰³ мѣ⁶⁰⁴ хѣ⁶⁰⁵ мѣ⁶⁰⁶ хѣ⁶⁰⁷ мѣ⁶⁰⁸ хѣ⁶⁰⁹ мѣ⁶¹⁰ хѣ⁶¹¹ мѣ⁶¹² хѣ⁶¹³ мѣ⁶¹⁴ хѣ⁶¹⁵ мѣ⁶¹⁶ хѣ⁶¹⁷ мѣ⁶¹⁸ хѣ⁶¹⁹ мѣ⁶²⁰ хѣ⁶²¹ мѣ⁶²² хѣ⁶²³ мѣ⁶²⁴ хѣ⁶²⁵ мѣ⁶²⁶ хѣ⁶²⁷ мѣ⁶²⁸ хѣ⁶²⁹ мѣ⁶³⁰ хѣ⁶³¹ мѣ⁶³² хѣ⁶³³ мѣ⁶³⁴ хѣ⁶³⁵ мѣ⁶³⁶ хѣ⁶³⁷ мѣ⁶³⁸ хѣ⁶³⁹ мѣ⁶⁴⁰ хѣ⁶⁴¹ мѣ⁶⁴² хѣ⁶⁴³ мѣ⁶⁴⁴ хѣ⁶⁴⁵ мѣ⁶⁴⁶ хѣ⁶⁴⁷ мѣ⁶⁴⁸ хѣ⁶⁴⁹ мѣ⁶⁵⁰ хѣ⁶⁵¹ мѣ⁶⁵² хѣ⁶⁵³ мѣ⁶⁵⁴ хѣ⁶⁵⁵ мѣ⁶⁵⁶ хѣ⁶⁵⁷ мѣ⁶⁵⁸ хѣ⁶⁵⁹ мѣ⁶⁶⁰ хѣ⁶⁶¹ мѣ⁶⁶² хѣ⁶⁶³ мѣ⁶⁶⁴ хѣ⁶⁶⁵ мѣ⁶⁶⁶ хѣ⁶⁶⁷ мѣ⁶⁶⁸ хѣ⁶⁶⁹ мѣ⁶⁷⁰ хѣ⁶⁷¹ мѣ⁶⁷² хѣ⁶⁷³ мѣ⁶⁷⁴ хѣ⁶⁷⁵ мѣ⁶⁷⁶ хѣ⁶⁷⁷ мѣ⁶⁷⁸ хѣ⁶⁷⁹ мѣ⁶⁸⁰ хѣ⁶⁸¹ мѣ⁶⁸² хѣ⁶⁸³ мѣ⁶⁸⁴ хѣ⁶⁸⁵ мѣ⁶⁸⁶ хѣ⁶⁸⁷ мѣ⁶⁸⁸ хѣ⁶⁸⁹ мѣ⁶⁹⁰ хѣ⁶⁹¹ мѣ⁶⁹² хѣ⁶⁹³ мѣ⁶⁹⁴ хѣ⁶⁹⁵ мѣ⁶⁹⁶ хѣ⁶⁹⁷ мѣ⁶⁹⁸ хѣ⁶⁹⁹ мѣ⁷⁰⁰ хѣ⁷⁰¹ мѣ⁷⁰² хѣ⁷⁰³ мѣ⁷⁰⁴ хѣ⁷⁰⁵ мѣ⁷⁰⁶ хѣ⁷⁰⁷ мѣ⁷⁰⁸ хѣ⁷⁰⁹ мѣ⁷¹⁰ хѣ⁷¹¹ мѣ⁷¹² хѣ⁷¹³ мѣ⁷¹⁴ хѣ⁷¹⁵ мѣ⁷¹⁶ хѣ⁷¹⁷ мѣ⁷¹⁸ хѣ⁷¹⁹ мѣ⁷²⁰ хѣ⁷²¹ мѣ⁷²² хѣ⁷²³ мѣ⁷²⁴ хѣ⁷²⁵ мѣ⁷²⁶ хѣ⁷²⁷ мѣ⁷²⁸ хѣ⁷²⁹ мѣ⁷³⁰ хѣ⁷³¹ мѣ⁷³² хѣ⁷³³ мѣ⁷³⁴ хѣ⁷³⁵ мѣ⁷³⁶ хѣ⁷³⁷ мѣ⁷³⁸ хѣ⁷³⁹ мѣ⁷⁴⁰ хѣ⁷⁴¹ мѣ⁷⁴² хѣ⁷⁴³ мѣ⁷⁴⁴ хѣ⁷⁴⁵ мѣ⁷⁴⁶ хѣ⁷⁴⁷ мѣ⁷⁴⁸ хѣ⁷⁴⁹ мѣ⁷⁵⁰ хѣ⁷⁵¹ мѣ⁷⁵² хѣ⁷⁵³ мѣ⁷⁵⁴ хѣ⁷⁵⁵ мѣ⁷⁵⁶ хѣ⁷⁵⁷ мѣ⁷⁵⁸ хѣ⁷⁵⁹ мѣ⁷⁶⁰ хѣ⁷⁶¹ мѣ⁷⁶² хѣ⁷⁶³ мѣ⁷⁶⁴ хѣ⁷⁶⁵ мѣ⁷⁶⁶ хѣ⁷⁶⁷ мѣ⁷⁶⁸ хѣ⁷⁶⁹ мѣ⁷⁷⁰ хѣ⁷⁷¹ мѣ⁷⁷² хѣ⁷⁷³ мѣ⁷⁷⁴ хѣ⁷⁷⁵ мѣ⁷⁷⁶ хѣ⁷⁷⁷ мѣ⁷⁷⁸ хѣ⁷⁷⁹ мѣ⁷⁸⁰ хѣ⁷⁸¹ мѣ⁷⁸² хѣ⁷⁸³ мѣ⁷⁸⁴ хѣ⁷⁸⁵ мѣ⁷⁸⁶ хѣ⁷⁸⁷ мѣ⁷⁸⁸ хѣ⁷⁸⁹ мѣ⁷⁹⁰ хѣ⁷⁹¹ мѣ⁷⁹² хѣ⁷⁹³ мѣ⁷⁹⁴ хѣ⁷⁹⁵ мѣ⁷⁹⁶ хѣ⁷⁹⁷ мѣ⁷⁹⁸ хѣ⁷⁹⁹ мѣ⁸⁰⁰ хѣ⁸⁰¹ мѣ⁸⁰² хѣ⁸⁰³ мѣ⁸⁰⁴ хѣ⁸⁰⁵ мѣ⁸⁰⁶ хѣ⁸⁰⁷ мѣ⁸⁰⁸ хѣ⁸⁰⁹ мѣ⁸¹⁰ хѣ⁸¹¹ мѣ⁸¹² хѣ⁸¹³ мѣ⁸¹⁴ хѣ⁸¹⁵ мѣ⁸¹⁶ хѣ⁸¹⁷ мѣ⁸¹⁸ хѣ⁸¹⁹ мѣ⁸²⁰ хѣ⁸²¹ мѣ⁸²² хѣ⁸²³ мѣ⁸²⁴ хѣ⁸²⁵ мѣ⁸²⁶ хѣ⁸²⁷ мѣ⁸²⁸ хѣ⁸²⁹ мѣ⁸³⁰ хѣ⁸³¹ мѣ⁸³² хѣ⁸³³ мѣ⁸³⁴ хѣ⁸³⁵ мѣ⁸³⁶ хѣ⁸³⁷ мѣ⁸³⁸ хѣ⁸³⁹ мѣ⁸⁴⁰ хѣ⁸⁴¹ мѣ⁸⁴² хѣ⁸⁴³ мѣ⁸⁴⁴ хѣ⁸⁴⁵ мѣ⁸⁴⁶ хѣ⁸⁴⁷ мѣ⁸⁴⁸ хѣ⁸⁴⁹ мѣ⁸⁵⁰ хѣ⁸⁵¹ мѣ⁸⁵² хѣ⁸⁵³ мѣ⁸⁵⁴ хѣ⁸⁵⁵ мѣ⁸⁵⁶ хѣ⁸⁵⁷ мѣ⁸⁵⁸ хѣ⁸⁵⁹ мѣ⁸⁶⁰ хѣ⁸⁶¹ мѣ⁸⁶² хѣ⁸⁶³ мѣ⁸⁶⁴ хѣ⁸⁶⁵ мѣ⁸⁶⁶ хѣ⁸⁶⁷ мѣ⁸⁶⁸ хѣ⁸⁶⁹ мѣ⁸⁷⁰ хѣ⁸⁷¹ мѣ⁸⁷² хѣ⁸⁷³ мѣ⁸⁷⁴ хѣ⁸⁷⁵ мѣ⁸⁷⁶ хѣ⁸⁷⁷ мѣ⁸⁷⁸ хѣ⁸⁷⁹ мѣ⁸⁸⁰ хѣ⁸⁸¹ мѣ⁸⁸² хѣ⁸⁸³ мѣ⁸⁸⁴ хѣ⁸⁸⁵ мѣ⁸⁸⁶ хѣ⁸⁸⁷ мѣ⁸⁸⁸ хѣ⁸⁸⁹ мѣ⁸⁹⁰ хѣ⁸⁹¹ мѣ⁸⁹² хѣ⁸⁹³ мѣ⁸⁹⁴ хѣ⁸⁹⁵ мѣ⁸⁹⁶ хѣ⁸⁹⁷ мѣ⁸⁹⁸ хѣ⁸⁹⁹ мѣ⁹⁰⁰ хѣ⁹⁰¹ мѣ⁹⁰² хѣ⁹⁰³ мѣ⁹⁰⁴ хѣ⁹⁰⁵ мѣ⁹⁰⁶ хѣ⁹⁰⁷ мѣ⁹⁰⁸ хѣ⁹⁰⁹ мѣ⁹¹⁰ хѣ⁹¹¹ мѣ⁹¹² хѣ⁹¹³ мѣ⁹¹⁴ хѣ⁹¹⁵ мѣ⁹¹⁶ хѣ⁹¹⁷ мѣ⁹¹⁸ хѣ⁹¹⁹ мѣ⁹²⁰ хѣ⁹²¹ мѣ⁹²² хѣ⁹²³ мѣ⁹²⁴ хѣ⁹²⁵ мѣ⁹²⁶ хѣ⁹²⁷ мѣ⁹²⁸ хѣ⁹²⁹ мѣ⁹³⁰ хѣ⁹³¹ мѣ⁹³² хѣ⁹³³ мѣ⁹³⁴ хѣ⁹³⁵ мѣ⁹³⁶ хѣ⁹³⁷ мѣ⁹³⁸ хѣ⁹³⁹ мѣ⁹⁴⁰ хѣ⁹⁴¹ мѣ⁹⁴² хѣ⁹⁴³ мѣ⁹⁴⁴ хѣ⁹⁴⁵ мѣ⁹⁴⁶ хѣ⁹⁴⁷ мѣ⁹⁴⁸ хѣ⁹⁴⁹ мѣ⁹⁵⁰ хѣ⁹⁵¹ мѣ⁹⁵² хѣ⁹⁵³ мѣ⁹⁵⁴ хѣ⁹⁵⁵ мѣ⁹⁵⁶ хѣ⁹⁵⁷ мѣ⁹⁵⁸ хѣ⁹⁵⁹ мѣ⁹⁶⁰ хѣ⁹⁶¹ мѣ⁹⁶² хѣ⁹⁶³ мѣ⁹⁶⁴ хѣ⁹⁶⁵ мѣ⁹⁶⁶ хѣ⁹⁶⁷ мѣ⁹⁶⁸ хѣ⁹⁶⁹ мѣ⁹⁷⁰ хѣ⁹⁷¹ мѣ⁹⁷² хѣ⁹⁷³ мѣ⁹⁷⁴ хѣ⁹⁷⁵ мѣ⁹⁷⁶ хѣ⁹⁷⁷ мѣ⁹⁷⁸ хѣ⁹⁷⁹ мѣ⁹⁸⁰ хѣ⁹⁸¹ мѣ⁹⁸² хѣ⁹⁸³ мѣ⁹⁸⁴ хѣ⁹⁸⁵ мѣ⁹⁸⁶ хѣ⁹⁸⁷ мѣ⁹⁸⁸ хѣ⁹⁸⁹ мѣ⁹⁹⁰ хѣ⁹⁹¹ мѣ⁹⁹² хѣ⁹⁹³ мѣ⁹⁹⁴ хѣ⁹⁹⁵ мѣ⁹⁹⁶ хѣ⁹⁹⁷ мѣ⁹⁹⁸ хѣ⁹⁹⁹ мѣ¹⁰⁰⁰ хѣ¹⁰⁰¹ мѣ¹⁰⁰² хѣ¹⁰⁰³ мѣ¹⁰⁰⁴ хѣ¹⁰⁰⁵ мѣ¹⁰⁰⁶ хѣ¹⁰⁰⁷ мѣ¹⁰⁰⁸ хѣ¹⁰⁰⁹ мѣ

[illegible]

† В ѡимѣ Сѡди и С(в)ѣтога
Дѣха. Пѡмни. Лѣто вѣпаченіѣ Г(оспо)д(а)
наше(га) Ис(оус)а Х(рист)а тѣсѣра С(в)ѣ
м(ѣ)с(ѣ)ца маѣ дни В. десети и два нсхо
деще. Ё жѣпань Радославь, синь княза П
(ы)дрѣтѣ хѡльмскаго съ моими властели н
сѣдѣть подписани, кѡнѣмо се сѣдѣмъ н
сеи Сѣпкинѣ Дѣбровьчѣкѡ, с моимъ дов
римъ хѣтѣниемъ 8 Г(оспо)д(а) н(а) Б(о)га н
8 вѣстни живѣтворещи крѣсть Г(оспо)д(а)
и 8 сѣвѣтѣ Б(о)г(о)родицѣ дѣвою Марію и
С(в)ѣто Евангеліе Б(о)жие и 8 ТИ(с)вѣ
тѣхъ вѣтѣхъ нже въ Никѣи и 8 с(в)ѣтѣхъ мѣ
ченикѣ Власи (и) Дмитрѣи и всѣ сѣвѣте 8
годивъше Б(о)гѣ шѣ вѣка 8 вѣвни миръ по
старомѣ законѣ. Пѣ жѣпань Радославь есмѣ
вѣрньи клѣтѣвеникѣ Г(оспо)д(а) н(а) кралѣ 8 гр
скомѣ. Пѣ вѣтѣ дншнии днѣ напрѣдѣ против
моѣи силѣ и с моими лѣдymi да вѣдѣ 8 др
жань униити ратѣ кралѣ 8 вросѣ и егѡ вѣмъ
лѣдѣмъ, доколе вашъ градъ Дѣбровьчѣкѣ 8
ратѣ стѡи (сѣ) кралѣмъ вросѣмъ и сѣ егѡ
вѣми лѣдymi. Пѣ жѣпань Р(а)д(о)славь
и мои лѣдѣ кое имамъ и кое 8 вѣмъ имати
да сп(а)сѣмо и срѣжемѡ по морѣ и по сѣхѣ
всѣ лѣдѣ Дѣбровьчѣкѣ 8 тѣла ихѣи довытѣ
ихѣ гдѣ имамъ и сѣ имати. Лко ли сѣ самѣ или моимъ
всѣмѡ и нѣмѣтѡ пакостили и нѣкоемѣ Дѣбро
вчанинѣ или тѣлѣ или довытѣ ихѣ, ѣ жѣ
пань Р(а)д(о)славь да мѣ всѣ вѣрѣхъ, или да
мѣ чинѣ братити всѣ на пѣлно. Лко ли не
вихѣ могѣи униити братити, то шѣ онѣхѣ
коими вихѣ пакостили, ѣ да имѣ то шѣ ме
не плакѣ, а да ѣ с моими лѣдymi кое имамъ
или чинѣ имѣти вѣдѣ 8 држань 8 клѣтѣхъ и
8 миръ сѣ великимъ Г(оспо)д(а) н(о)мъ. Мнѣхъ
и лѡмъ цар(ь)омъ вѣгарьскомъ и сѣ (и) егѡ вѣ
ми лѣдymi доколѣ 8 вѣне стѡѣти сѣ нимъ

вѣвчѣи^[21] доколе и царѣи стои 8 кѣтѣвѣи 8
миръ сѣ градь дѣвровѣвчѣи И ако ѣ^[22] вѣ
и ѣкоу хѣо на ваши кѣнѣици или на вашь градь
да вѣи шѣ то мѣ жсѣорѣ^[23] да мѣ вѣдени ѣ ни
ѣ самѣ жѣпанѣ Радославѣ, ни мои люди, да не
придемѣ на^[24] вашь градь дѣвровѣвчѣи, ни
на ваще предѣлахѣ сѣ ваще врагѣи 8 никѣре вѣре
мѣне^[25] и павѣ моимѣ люди хѣощѣ повѣлева
ти да не приѣдѣ на васѣ ѣ да некои дѣ^[26] алькѣ
бѣде мѣгѣ мои люди кои сѣ или кои вѣдѣи мои
люди, и мѣгѣ дѣвровѣвчѣи^[27] не, или да некои
плѣнѣ сѣ чини 8 мирѣ мѣгѣ насѣ и мѣгѣ дѣв
ровчанѣ, да^[28] сѣ то сѣ правинѣомѣ исправи по
стари законѣ, кои кѣтъ мѣгѣ дѣвровѣвчѣи^[29]
градѣ и мѣгѣи Кнежѣство Хѣлмѣско. И вѣси дѣ
вровчанѣ, по вѣсе мои хѣ(ѣ)мѣ^[30] кои си и
мамѣи и кои ми да Б(о)гѣи прикѣти, да си себѣо
вѣно приѣдѣ, стою и пои^[31] да(8 спасѣ)и и вѣсѣ
пакѣсти 8 вѣтелѣхѣи 8 добѣитѣи нѣхѣ, како си сѣ
вѣили^[32] 8 стари хѣ(ѣ)вѣи нѣхѣ. И ако би вѣила не
коѣм сѣ(р)амота мѣгѣи мѣ(не) жѣпанѣи Радо-^[33]
славѣи и мѣгѣи мои люди и мѣгѣи градѣ(ѣ) дѣвровѣ
вчѣи да сѣ сѣ(ѣ) правинѣомѣи нѣсѣ^[34] [прави] по ста
ри законѣи кои кѣтъ мѣгѣи градѣ дѣвровѣвчѣи и по
мѣгѣи Кне^[35] жѣство Хѣлмѣско, а мирѣ да сѣ нѣ рѣ
ши. Си сѣ властѣлѣ хѣ(ѣ)мѣски ки^[36] сѣ клѣше
г(о)спѣ)д(ѣ)и нѣ жѣпанѣ Радославѣи, Привѣтѣи
Злошѣвчѣи, Воиславѣи Мѣрѣкотѣи^[37] Сѣвѣрадѣи
Нѣанѣовчѣи, Семѣюи Бѣзгарѣи, Прѣдиславѣи
Вѣлькѣи мѣирики, Бѣрько Радѣ^[38] вѣаники, Мѣль
тѣи Хѣрѣлики, Б(о)гѣи)дѣи нѣи Рѣвѣославѣи, Б(о
гѣи)дѣи нѣи Радѣовѣи, Дѣ^[39] сѣи мѣири Уѣтѣрѣно
вчѣи, Гѣдѣи Кранѣи мѣирики, Продѣи нѣи Повѣрѣно
вчѣи Хѣрѣла Радѣ^[40] дѣи нѣи, Воиславѣи Радѣошѣ
вчѣи, † Сѣтѣи нѣи нѣи мѣтѣи сѣи кѣлѣ сѣи хѣ^[41]
вѣсеи лѣдѣи Радославѣи^[42] Яко ли сѣи приѣстѣ
пѣи, да ни Б(о)гѣи сѣи пѣи нѣи и сѣи вѣи нѣи Бѣогѣи)ро
дѣи нѣи, и вѣси сѣи вѣи нѣи ѣи мѣи нѣи

Градъ Дѣровники докоѣ царствомъ
клетки и миръ и градъ о мѣ Дѣровани
комъ И ѣко ѣко и ѣкоѣ до на вѣнчѣ
це или на вашъ градъ да вычѣ тамъ скарѣ
дамъ вѣдѣны и ны сѣмъ жѣнѣ Рад(о)
славѣ ни монѣ да не придѣмо на вашъ
градъ Дѣровники ни на вѣнчѣ прѣдѣ
съ вашими враги и никоерѣмѣ ни и по
моимъ лѣдѣмъ ѣкоѣ зановѣдѣти да не
прѣдѣ на васъ да кон дагы вѣдѣ мѣхъ мон
ми лѣдѣми кон сѣ или кон вѣдѣ монѣ
дѣе и мѣхъ Дѣровани или да кон плашѣ
сѣ вѣни и миръ мѣхъ или и мѣхъ Дѣро
вани да се то исправи сѣ правнѣмъ по
старомъ законъ конѣстѣ мѣхъ Дѣровни
комъ градъ о мѣ и мѣхъ Кнежество Хльмъ
ско И вѣси Дѣровани по вѣсти монѣ земан
коѣсѣ имамъ и коѣсѣ да Богъ прѣити да сѣ
своею до прѣдѣ да сѣ стѣи и поидѣ спѣсно
вѣсѣ пакости, тѣла ихъ и до вѣтъ ихъ
како сѣ сѣ выли и старѣ дѣни И како вѣ выла
и ѣкоѣ разлѣта мѣхъ имѣмъ жѣпана Р(а)
д(о) слава и мѣхъ монѣ лѣдѣи и мѣхъ градъ
Дѣровники да сѣ правнѣмъ исправи
по старомъ законъ конѣстѣ мѣхъ градъ Дѣ
ровники и мѣхъ Кнежество Хльмъскѣ или рѣ
да сѣ нерѣши Си сѣ властѣе хльмъскѣ конѣ
кѣше: г(оспо)д(и) нѣ жѣпана Рад(о) слава,
Прѣвѣны Злошевики, Воиславъ Мирѣотѣи,
Юбрадъ Ивановичъ, Семьени Бѣдринѣ, Прѣ
диславъ Вльмирики, Берѣко Радванинъ,
Мильтѣи Хрелики, Богдѣданъ Православѣи,
Богдѣданъ Радѣовѣи, Десимиръ Грѣнѣиовѣи,
Годѣи Крамирики, Продѣи Повѣроѣи,
Хрѣла Радѣики, Воиславъ Радѣошевики,
Сѣтъники и мѣтѣски кѣлѣсѣ сѣдѣ все лѣдѣи Ра
дѣо слава И ко ли сѣ прѣстѣнѣмъ да ни Богъ
сѣпѣне и свѣта Богородѣица и вѣсѣ вѣ ти
лѣмѣи

ЗАКЛЕТВА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

1254. август 23, индикт XII.

Краљ Стефан Урош I заклинје се дубровачком кнезу Андреји Злаћу и Дубровачкој општини да ће са њима живети у миру, и у вези с њим наводи појединачно више њихова која могу бити сјорна, као што су: њихове већ засађених винограда, слобода крепања и трговања, њихове дубровачких пребеглица и посебно одређује да се суд (суданак) одржава од Михоља до Бурђева дана.

Оригинал (А) у ДАД (LXXVI, Dipl. et acta - 3/Беч 966), написан на неправилно сеченом пергаменту, ширине 217-231 мм, дужине 330 + 25 мм плита, црним мастилом, дипломатичком минускулом у 35 редова, укључивши потпис и два реда после потписа. При дну акта кроз плиту је провучен свилени гајтан на којем висе мрко-жути једностранни воштани печат, пречника 60 мм. Лик: коњаник са испруженим копљем, натпис нечитак. Ивић, *Сѣтари срѣски њечашѣи*, 23, бр. 8, табла II, сл 8, има детаљан опис и делимично читање натписа који се налази уз спољну ивицу: † Ст[е]ф[ан] њ Ср[е]ш[е]... [кра]љ... Раш[е]кихъ з[е]м[л]а. Препис (Б) у Одељењу рукописа Библиотеке Академије наука Украјине, под сигнатуром V. 940²; Н. 300-48228, написан на пергаменту ширине 320, дужине 350 мм, руком пресбитера Паскала, у 31 ред укључивши потпис и два реда после потписа. На полеђини белешка вероватно Паскаловом руком: Sacramentum domini regis Vrossci ad dominum Andream de Auro [anno Domini] millesimo [CC] LXII, indictione XII, mense augusti XXIII. - Фотографија (А): АНИ Ф II 3/351.

Ник. [А] *Сторожинъ. Писма и писанья* 1-1, 18-19, № 21. (Б) Карано-Тертковић, Србски *епистоляр* 20-31, № 21. Милосав, *Мисли* 1908, 45-47, № 46. Wenzel, *Čud. djele. Arhiv*, II, 381-384, *epistolary* 20-31, № 21. Милосав, *Восток* 1908, № 665. Smolčić, *Djel. 26*, IV, 567-569, № 495. № 21a (из претходних издања) Калашевић, *Восток* 1908, № 665. Smolčić, *Djel. 26*, IV, 567-569, № 495. Никоскић, *Док. изом.*, 180. Харисијадес, *Писма краља Уроша*, 67-72 (са фотографијама).

Лит. Ивић, *О Паскаловом препису повеље*, 73-76.

Повеља је више пута објављивана, али је тек издање Маре Харисијадес потпуно раздвојило све недоумице у вези са разликама у читању, које су се појавиле у разним претходним издањима. У том смислу веома значајна су допунска објашњења, која је уз њено издање писменим путем Ивић (в. Лит.), указавши на чињеницу да сва издања пре Стојановићевог, имају на основу претпис пресвитера Паскала. О томе в. напред: *Уз ово издање*, 25-26.

А

† П Стефанъ њрошъ с помокию Бюжи-
шеъ краа все Србске Земље и Помо-
рске швѣтъ¹ се присномъ си кнезъ дѣ-
бровъскомъ Златъ Пндѣти и вѣсѣмъ
властеломъ дѣбровъскимъ, и вѣсѣи
Сѣкии градскои, њ Господа Бюгма
вседръжителю, и њ прѣвнствю его ма-²
теръ, и њ сѣвѣти и чѣстїи и животворци
крѣстїъ Господа(ь)иъ, и њ сѣвѣта Бю-
жи Евангелии, и њ все сѣвѣте Бюгъ
чюдивше шѣ вѣка, ѡко земљю и ви-
ноградъ что сте дръжали до ѡмрътїи
Господина ми шѣца, да си ю дръжи-
те, а потола что се нанде посагено
виноград(а)ми, ꙗли земљю приемше,
да се сѣдомъ исправи. Да что сѣдъ каже
кравельствѣ ми, вѣди кравельствѣ ми, а
что вамъ покаже - то вамъ. Сѣдъ да стае
шѣ Митрола да не до Гюргева дѣи-
къди ви вѣде трѣбѣ. И сѣдъ да стае гдѣ е
и прѣгѣ стошъ ѡ дѣи Гюсподина
ми шѣца. Сѣдъце шѣбѣ да се кавъ, ѡ-
ко да право сѣдѣ. Нѣмерька аке постави
кравельство ми, да стои ѡ законѣ шѣ-

Б

† П Стефанъ њрошъ с помокию Бюжи-
шеъ краа все Србске Земље и Помо-
рске швѣтъ¹ [се] присномъ си кнезъ
дѣбровъскомъ Златъ Пндѣти и вѣсѣмъ
властеломъ дѣбровъскимъ и [вѣсѣи]
Сѣкии градскои, њ Господи Бюгма
вседръжителю и њ прѣвнствю его ма-
теръ, и њ сѣвѣти [и живѣ] творци
крѣстїъ Господа(ь)иъ и њ сѣвѣта Бю-
жи Евангелии и њ все сѣвѣте Бюгъ
чюдивше шѣ вѣка, ѡко земљю и ви-
ноградъ што сте дръжали до ѡмрътїи
Господа(и)на ми шѣца да си ю дръжи-
те. А потола что се [и]а[н]де по[с]агено
виноград(а)ми, или земље приемше,
да се сѣдомъ исправи. Да что сѣдъ каже
кравельствѣ ми, вѣди кравельствѣ ми, а
что вамъ покаже - то вамъ. Сѣдъ да стае
шѣ Митрола дне [до] Гюргева дѣи-
къди ви вѣде трѣбѣ. И сѣдъ да стае, гдѣ е
и прѣгѣ стошъ ѡ дѣи Гюсподина
ми шѣца. Сѣдъце шѣбѣ да се кавъ, ѡ-
ко да право сѣдѣ. Нѣмерька аке постави
кравельство ми [да] стои ѡ законѣ шѣ-

чинѣ ми. И ако се кош годѣ кривина чи-
ни [ме]ю людми кравельства ми, и
мею людми вашими да се сѣдомъ исп-
рава. Вонска кравельства ми
гдѣ любѣ нахоу людми вашими сѣ
трыгомъ или вѣс трѣга, [да] имъ никое
гарѣ зла не ѡуни. Сѣ гради кравельст-
ва ми да си живѣте ѡ законѣ како сте
жили ѡ дѣи Гюсподина ми шѣца.
И ако се шѣрѣте ѡко шѣжъ земљю
кравельствѣ ми шѣсѣнъ вашемъ ѡко-
вѣи, да мѣ мое сѣдъце издаю до-
бытъ. Пко ли мѣ добытка не стѣе, а шѣ-
ни да подаю кривца самога до ѡрока,
доколѣ сѣдъце ѡрекѣ. Пко ли га сѣдъце
не издаде да гдѣ ми правда ѡкаже ѡ-
ти те дѣл(ь) да га ѡзме [кравельство]
ми и да га постави гдѣ га вѣде право по-
ставити. И да ви дръжи [кравельство]
ми ѡути, како ви е дръжалъ Гюсподинъ
ми шѣца, ѡко ви не научите сто[и]а-
ти кравельствѣ ми како сте стошали
Гюсподинъ ми шѣца. И аке кто при-
вѣгне шѣ васъ ѡ земљю кравельства
ми, да не испакости вамъ ничто стѣе ѡ
земљю кравельства ми. Трѣжници
ваши да гредѣ на Брьсково, и да вѣше де-
сетъкъ шѣ соли, и потола да си [гре-
дѣ] кравельства кроуѣ мою земљю
свободно, а да ви се не ѡзме ничто.
[И] да гредѣ сѣ велимъ трѣгомъ на трѣге
кравельства ми, емѣше шѣ кавадъ дѣри
до свиль. [И] что е мала кѣпла да си ю
продаю по земљи кравельства ми хо-
деке свободно. И дрѣгомъ пришѣдшъ
мѣ къ вамъ кнезъ конѣ тога кнеза, да
стою винъ къ вамъ ѡ сѣмъ шѣтѣ, до-
колѣ ми не вѣстоите ѡ томъ шѣтѣ, ѡ
что се сте шѣкали кравельствѣ ми

чинѣ ми. И ако се кош годѣ кривина чи-
ни [ме]ю людми кравельства ми, и
мею людми вашими да се сѣдомъ исп-
рава. Вонска(и)с кравельствѣ ми
гдѣ любѣ нахоу людми вашими сѣ
трыгомъ или вѣс трѣга да имъ никое
гарѣ зла не ѡуни. Сѣ гради кр[ав]ельст-
ва ми да си живѣте ѡ законѣ како сте
жили ѡ дѣи Гюсподина ми шѣца.
И ако се шѣрѣте ѡко шѣжъ земљю
кравельствѣ ми шѣсѣнъ вашемъ ѡко-
вѣи да мѣ мое сѣдъце издаю до-
бытъ. Пко ли мѣ добытка не стѣе, а шѣ-
ни да подаю кривца самога до ѡрока,
доколѣ сѣдъце ѡрекѣ. Пко ли га сѣдъце
не издаде да гдѣ ми правда ѡкаже ѡ-
ти те дѣл(ь) да га ѡзме кравельство
ми и да га постави гдѣ га вѣде право по-
ставити. И да ви дръжи кр[ав]ельствѣ
ми ѡути, како ви е дръжалъ Гюсподинъ
ми шѣца, ѡко ви не научите сто-
ти кравельствѣ ми, к[ак]о[и] сте стошали
Гюсподина ми шѣца. И аке кто при-
вѣгне шѣ васъ ѡ земљю кравельствѣ
ми, да не испакости [вамъ] ничто стѣе ѡ
земљю кравельства ми. Трѣжници
ваши да гредѣ на Брьсково, и да вѣше де-
сет[ь]къ шѣ соли, и потола да си грѣ-
дѣ кравельства ми кроуѣ мою земљю
свободно. [а] да ви се не ѡзме [ничто].
[И] да гредѣ сѣ велимъ трѣгомъ на трѣге
кравельства ми, емѣше шѣ кавадъ дѣри
до свиль. [И] что е мала кѣпла да си ю
продаю по земљи кравельства ми хо-
деке свободно. И дрѣгомъ пришѣдшъ
мѣ [къ] вамъ кнезъ конѣ тога кнеза, да
стою винъ къ вамъ ѡ сѣмъ шѣтѣ, до-
колѣ ми не вѣстоите ѡ томъ шѣтѣ, ѡ
что се сте шѣкали кравельствѣ ми

Изд.: (А): Стојановић, *Пов. и писма* 1-1, 18-19, № 21. (Б): Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 29-31, № 21. Miklosich, *Mon. serb.*, 45-47 № 46; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* II, 381-384, № 246 (са преводом на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 198, № 665; Smičiklas, *Dipl. zb.* IV, 567-569, № 495; Новаковић, *Зак. спом.*, 150; Харисијадес, *Повеља краља Уроша*, 67-72 (са фотографијама).
Новаковић, *Зак. спом.*, 150; Харисијадес, *Повеља краља Уроша*, 67-72 (са фотографијама).

Лит.: Ивић, *О Паскаловом иренису повеље*, 73-76.

Повеља је више пута објављивана, али је тек издање Маре Харисијадес потпуно разрешило све недомислице у вези са разликама у читању, које су се појавиле у разним претходним издањима. У том смислу веома значајна су допунска објашњења, која је уз њено издање посебно дао Ивић (в. Лит.), указавши на чињеницу да сва издања пре Стојановићевог, имају за основу пренис пребитера Паскала. О томе в. напред: *Уз ово издање*, 25-26.

А

† П Стефанъ њрошъ с помокниѡ Бюжи-
швъ кралъ все Срѣвске Зем(ь)ле и Помо-
рске швѣтъ⁸ се присномъ си кнезъ дѣ-
бровъкъкомъ Златъ Пьдрѣи и всѣмъ
властеломъ дѣбровъкъскимъ, и всѣмъ
Сѡвѣтѣмъ градскѡмъ, 8 Г(оспо)да Бюга
вседръжителѡ, и 8 прѣвнствѡ его ма-⁴
теръ, и 8 (св)етѡ и (св)ѣтъни и животворѣци
крѣ(с)тъ Г(оспо)д(ь)нѡ, и 8 (св)ета Бю-
жѡ Еванъгелѡи, и 8 все¹ (св)ете Бюгъ
ѡгодивше шт вѣка, тако зем(ь)лю и ви-
ноградъ² што сте дрѣжали до ѡмръ⁶ тѡи
Г(оспо)дина ми штца, да си ю дрѣжи-
те, а потола што се нанде посагено
виноград(а) ми, [или зем(ь)ле] приемъше,
да се сѡдом исправи. Да што сѡдъ ѡкаже
кралеѡвствѡ ми, вѡди кралеѡвствѡ ми, а
што вам покаже - то вам. Сѡдъ да стае
шт Михѡила дѣне до⁷ Гюрьгеѡ дѣне,
къди ви вѡде трѣѡе И сѡдъ да стае гдѣ е
и прѣге стоѡль 8 дѣ(и)ни Г(оспо)дина¹⁰
ми штца. Сѡдъце шѡе да се кльнѡ, ѡ-
ко да право сѡдѣ. И ѡмерька аке постави
кралеѡвство ми, да стѡи 8 законѣ шт-

Б

† П Стефанъ њрошъ с помекниѡ Бюжи-
швъ кралъ все Срѣвске З(е)мле и Помо-
рске швѣтъ⁸ [се]² присномъ си кнезъ
дѣбровъкъкомъ Златъ Пьдрѣи и всѣмъ
властеломъ дѣбровъкъ(ски)мъ и [всѣмъ]
Сѡвѣтѣмъ градскѡмъ, 8 Г(оспо)да Бюга
вседръжителѡ и 8 прѣвнствѡ его ма-
теръ, и 8 (св)етѡ [и живѡ]⁴ творѣци
крѣ(с)тъ Г(оспо)д(ь)нѡ и 8 (св)ета Бю-
жѡ Еванъгелѡи и 8 все (св)ете Бюгъ
ѡгодивше шд вѣка, [такѡ зем(ь)лю и ви-
но]² граде шѡ сте дрѣжали до ѡмрътѡи
Г(оспо)д(и)на ми штца да си ю дрѣжи-
те. И потола што се [и]ан[де по]⁶ сагено
виноград(а) ми, или зем(ь)ле] приемъше,
да се сѡдом исправи. Да што сѡдъ каже
кралеѡвствѡ ми, вѡди кралеѡвствѡ ми, а
што вамъ покаже - то вам. Сѡдъ да стае
шд Михѡила дѣне⁷ до Гюрьгеѡ дѣнѡ,
къди ви вѡде трѣѡе И сѡдъ да стае, гдѣ е
и прѣге стоѡль 8 дѣ(и)ни Г(оспо)дина
ми [ш(т)ца. Сѡдъце шѡе да се кльнѡ, ѡ-
ко да право сѡдѣ. И ѡмерька аке постави
кралеѡвство ми¹⁰ да стѡи 8 законѣ шт-

чинѣ ми. И ако се коѡ годѣ кривина ви-
ни¹² меѡю людми кралеѡвства ми и
меѡю людми вашими да се сѡдомъ исп-
равѡла. [13] Бюиска кралеѡвства ми
гдѣ ѡубѡ нахѡди людѡи ваше или сѡ
трѣгомъ или вес трѣга. [14] Да имъ никѡе
гарѣ зла не ѡчини. Сѡ грады кралеѡвст-
ва ми да си живѣте 8 да¹⁵ конѣ како сте
жили 8 дѣ(и)ни Г(оспо)дина ми штца
И ако се шврѣте ѡ(ѡ)вѣ(ѣ)жъ зем(ь)ле
кралеѡвствѡ ми шѡ(ѡ)вѣ(ѣ)жъ вашемъ ѡ(ѡ)-
вѣ(ѣ)жъ, да мѡ мое сѡдъце издаю доѡв-
тъкъ. Ике ли мѡ доѡвтъка не стѡе, а ш-
ни да подаю кривѡца самоѡ до ѡрока,
доколѣ сѡдъце ѡрекѡ. [18] Ико ли га сѡдъце
не издаде да гдѣ ми правѡда ѡкаже ѡзе-
ти тѣ дѡль(ь), да га ѡзме [19] кралеѡвство
ми и да га постави гдѣ га вѡде право по-
ставити. И да ви дрѣжи [20] кралеѡвство
ми ѡ(ѡ)вѣ(ѣ)жъ, како ви е дрѣжалъ Г(оспо)динѡ
ми штца, нѡ ако и ви научете сто²¹ па-
ти кралеѡвствѡ ми како сте стоѡли
Г(оспо)динѡ ми штца. И аке кто при-
бегне шд васѡ²² зем(ь)лю кралеѡвства
ми, да не испакѡсти вамъ ничто стѡе 8
зем(ь)ли кралеѡвства ми. [23] Трѣжници
вашѡи да гредѡ на Брьсковѡ и давъше де-
сетъкъ шд соли, и потола да си [24] гре-
дѡ кралеѡвства кроѡѣ моѡ зем(ь)лю
свѡбѡдно, а да ви се не ѡземле ничто
[25] И да гредѡ сѡ велимъ трѣгомъ на трѣге
кралеѡвства ми, емъше шд каѡда дѡри
до свиѡль. [26] И што е мѡла кѡпа да си ю
продаю по зем(ь)ли кралеѡвства ми ѡ-
деке свѡбѡдно. [27] И дрѣгомъ пришѡдѡш-
мѡ къ вамъ кнезѡ конѡ тоѡ кнезѡ, да
стою вынѡ къ вамъ 8 снемъ [28] шѡѣтѣ,
доколѣ ми и ви стѡите 8 томъ шѡѣтѣ, 8
што се сте шѡѡкали кралеѡвствѡ ми²⁹ тѡи ми.

чинѣ ми. И ако се коѡ годѣ кривина ви-
ни¹² меѡю людми кралеѡвства [ми]¹¹ и
меѡю людми вашими (sic) да се сѡдомъ исп-
равѡла. Бюиска (sic) кралеѡвства ми
гдѣ ѡубѡ нахѡди [12] людѡи ваше или сѡ
трѣгомъ, или вес трѣга да имъ никѡе
гарѣ зла не ѡчини. Сѡ гради кр[а]¹³ ѡвѣст
ва ми да си живѣте 8 законѣ како сте
жили 8 дѣ(и)ни Г(оспо)д(и)на ми шт(ь)ца
И ако се шврѣте [14] ѡ(ѡ)вѣ(ѣ)жъ зем(ь)ле
кралеѡвствѡ ми шѡ(ѡ)вѣ(ѣ)жъ вашимъ ѡ(ѡ)-
вѣ(ѣ)жъ да мѡ мое сѡдъце издаю доѡв[ь]-
[15] тъке. Ико ли мѡ доѡвтъка не стѡе, а ш-
ни да подаю кривѡца самоѡ до ѡрока
[доколѣ]¹⁶ сѡдъце ѡрекѡ. Ико ли га сѡдъце
не издаде да гдѣ ми правѡда ѡкаже ѡзе-
ти тѣ дѡль[гѡ да]¹⁷ га ѡзме кралеѡвство
ми и да га постави гдѣ га вѡде право по-
ставити. И да ви дрѣжи крале[в]¹⁸ стѡи
ми ѡ(ѡ)вѣ(ѣ)жъ, како ви е дрѣжалъ Г(оспо)динѡ
ми штца, нѡ ако и ви научете стоѡ-
ти кралеѡвствѡ ми, к[ако]¹⁹ сте стоѡли
Г(оспо)д(и)нѡ ми штца. И аке кто при-
бегне шт васѡ 8 з(е)м(ь)лѡ кралеѡвствѡ
ми, да не испакѡсти [20] вамъ ничто стѡе 8
з(е)м(ь)лѡ кралеѡвства ми. Трѣжници
вашѡи да гредѡ на Брьсковѡ и давъше де-
сет[ькъ]²¹ штѡ соли, и потола да си гре-
дѡ кралеѡвства ми кроѡѣ моѡ зем(ь)лѡ
свѡбѡдно, [а да] а ви се не ѡземле [ничто]
[22] И да гредѡ сѡ велимъ трѣгомъ на трѣге
кралеѡвства ми, емъше штѡ каѡда дѡри
до свиѡль. И што [23] е мѡла кѡпа да си ю
продаю по зем(ь)ли кралеѡвства ми ѡ-
деке свѡбѡдно. И дрѣгомъ пришѡдѡш-
мѡ [24] къ вамъ кнезѡ конѡ тоѡ кнезѡ да
стою вынѡ къ вамъ 8 снемъ шѡѣтѣ, до-
колѣ ми и ви стѡите [25] томъ шѡѣтѣ, 8
што се сте шѡѡкали кралеѡвствѡ ми

И ако хоче си схранити краљевство ми
 тако да ме Богъ схранѣ сѣи вѣкъ и в
 придѣши † Вѣ аѣте .SV. ѿ вѣд(и)кти
 шнь ВІ мѣсеца августѣ¹²⁷ НГ вѣтръ
 ждено въ сие мое швѣтание прѣдъ архи
 е¹²⁸пискомъ и прѣдъ кнеземъ Гю¹²⁹рь
 гемъ и прѣдъ жупаномъ Стефаномъ
 †¹³⁰СТЕФАНЪ СРОШѢ С ПОМОКИ
 БОЖИСѢ КРАЛѢ ВЪСѢХЪ РАШКИХЪ
 ЗЕМЛѢИ ПОМОРОСКИХЪ
 †¹³¹И сие швѣтание въистѣ господина
 краля прѣдъ Михиломъ Пеженикемъ
 и прѣдъ Петромъ Ма¹³²тенкемъ, и прѣдъ
 Андрѣемъ Урѣвникемъ †

И ако хоче си схранити краљевство ми
 †¹²⁶тако да ме Богъ схранѣ сѣи вѣкъ и в
 придѣши † Вѣ аѣте .SV. ѿ вѣд(и)кти
 шнь ВІ мѣсеца¹²⁷августа НГ вѣтръ
 ждено въ сие мое швѣтание прѣдъ архи
 (епископ)омъ и прѣдъ кнеземъ Гю¹²⁸рь
 гемъ и прѣдъ жупанъ Стефанъ
 †¹²⁹СТЕФАНЪ СР(О)ШѢ С ПОМОКИ
 БОЖИОВЪ КРАЛѢ ВЪСѢХЪ РАШКИ
 З(Е)МЛИ И ПОМОРОСКЕ
 †¹³⁰И сие швѣтание въистѣ господина
 краля прѣдъ Михиломъ Пеженикемъ
 и прѣдъ Петромъ Ма¹³¹тенкемъ и прѣдъ
 Андрѣемъ Урѣвникемъ

ЗАКЛЕТВА ДУБРОВАЧКОГ КНЕЗА И ОПШТИНЕ КРАЉУ СТЕФАНУ УРОШУ I

(1254. август)

Кнез Анореја Злаи (Дауро) и Дубровачка оиштина обавезују се краљу Сѣефану
 Урошу I, да ће ѿишћивати ѿ права и обичаје који су у односима са српском државом владали
 у време његовог деде и оца.

Савремени препис у ДАД, (LXXVI Dipl. et acta - 3/Беч 990), написан на пергаменту
 ширине 137, дужине 300 мм, црним мастилом у 45 редова, писмом које садржи врло изразите
 брзописне елементе. Нема трагова печата ни печатења. - На полеђини: Capitulare comitis et
 communis Ragusii cum rege Vrossio. - Фотографија: АИИ Ф П 3/376.

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 35, № 26 (дат. 1254); Miklosich, *Mon.
 serb.*, 47-48, № 47 (дат. 1254-1256); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* II, 384-386, № 247 (дат. 1254-1256,
 са преводом на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 199, № 673 (дат. 1252-1254); Smičiklas, *Dipl. zb.* IV,
 580-581, № 504 (дат. 1254-1256); Новаковић, *Зак. сѿом.*, 152-154 (дат. 1252-1254); Соловјев,
Од. сѿом., 48-49, № 30 (дат. 1252-1254); Стојановић, *Пов. и ѿсма* I-1, 20-21, № 22 (дат. 1254).

Исправа нема датума, али се он може поуздано извести из везе са исправом бр. 58
 ове збирке. Ова исправа је очигледно дубровачка заклетва која чини целину са заклетвом
 краља Стефана Уроша I Дубровчанима, датираном 23. августа 1254. В.: Кос, *Дубровачко -
 српски уџовори*, 23-24.

† П кнезъ дубровачки Пиндрѣ Злат. и вси властеле дубровачки и вси (Шкина
градска) ѿ мала до велика, камене, мо се господинъ краљу 8рошъ 8 Господю Богю
Бесѣржителю и 8 прѣвѣстѣю его мѣстѣрь и 8 сѣветы и животвореци крѣстѣ Господи¹ и 8
сѣвета Божия Евангелиа, и 8 все сѣвете Божии 8годивше² ѿд вѣка, съ правовѣрью вѣстѣмъ
(срьдцемъ), безъ всякого³ пропачества, шкорѣ ѿ дѣвнѣшнѣга дѣне да имамо кра⁴левствъ
ти всякъ поустъ господскъ, шкорѣ е выла⁵ (господи) ни дѣдъ ти и шчѣдъ ти, и что е къ непочти
тво⁶ ни вѣга тога да се варѣмо. Землю кою сѣдѣ⁷ покаже кралевствъ ти да имамо за ню
печали, ни да е⁸ садимо весь твоего повелѣния. И кон се виногра⁹ ди присѣдѣ къ тебѣ, вино тога
лѣта да си е 8жмешъ. ¹⁰И ако се згоди тебѣ кога печал и вѣде ти прити 8 нашъ ¹¹град, или госпоги
ни кралицы, или твоимъ властелемъ, ¹²или твоимъ людемъ кон вѣдѣ вѣрни кралевствъ ти ¹³да
те примемо, и 8 то вѣмѣ да не 8споменемо ни¹⁴ коегаре дѣла никомѣре 8зрокомъ, и да
при¹⁵мо тебѣ ако и сами сѣвѣ. Жито и вино кое се ¹⁶навне продавати 8 градѣ, да се не подражи
тво¹⁷ ни ради люди, нѣ да се продае шко нашимъ ¹⁸людемъ тако и твоимъ. И бе(с) сѣда швега
да не ¹⁹винимо никогаре вѣсправѣда вло(вѣ)жъ землѣ ²⁰твое. И бе(с) сѣдѣце кралевства ти да
не сѣди²¹мо вло(вѣ)жъ землѣ твое. Уеладъ (вѣ)жъ кралевства ²²ти кою смо пѣновали и кѣтъ
8 насъ до пришь²³ стѣна твоя къ намъ да ю подамо. И ако кога ²⁴граганина шѣди шѣкы сѣдѣ
да подаемо его²⁵ вѣ довытъ. Пкели мѣ добытка не стече, ²⁶а мы самога кривца да даемо свѣшъ
главѣ, ²⁷докола сѣдѣце 8говоре да се плати. Не плати ²⁸ли се до 8рока, да потолка да е штало
на волю ²⁹кралевства ти. И ако кто привегне ѿд ³⁰гнѣва кралевства ти 8 градъ(ъ) нашъ, да 8
насъ ³¹стою никогаре зла да не име винити же³² или кралевства ти. Кѣмерька да дрѣжи³³мо
кралевства ти 8 законѣ (господи) на ни шчѣца ти. ³⁴И съ кѣпловъ ако се кто нанде ѿд нашихъ
вло(вѣ)жъ, ³⁵хѣде по (вѣ)жъ кралевства ти свѣнь трѣгъ с ко³⁶ в ни нѣ рекло хѣдити
кралевство ти, да что ³⁷вѣде хѣтѣние 8винити ѿд ны х то да 8вини. И ако ³⁸кои годѣ кнезъ
прихѣди к намъ вынѣ да стоимо ³⁹сиемъ шѣтѣ 8 кон се смо клеи кралевствъ ⁴⁰ти. И сие в се
како хѣкемо схранити крале⁴¹вствъ ти, тако да ни не 8бѣе Б(о)гъ и м(а)ти Б(о)жия ⁴²и вси
сѣветы

ПИСМО КНЕЗА ЧРНОМИРА ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ВЛАСТЕЛИ

(1252-1254, јул)

Кнез Чрномир, срѣски властѣлин у области око улаза у Боку Кошорску, иребацује
Дубровчанима шѣо заробљавају његове људе, не прихватају њонуду да се на иросѣору од
Дубровника до Цавѣаѣа не наносе шѣеѣе, јер он ѣамо нема људи, иредаже да се ѣо
уѣанови за иросѣор од Цавѣаѣа до Молунѣа.

Оригинал у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 985), написан на пергаменту ширине 177,
дужине 131 мм, полууставом, црим мастилом у 22 реда. Печат је отпао; остао је траг у
облику простора резервисаног за траку на спољном делу писма, где је уписана адреса:
† Кнезъ дубровач(о) — мѣ вѣстѣмъ (sic) властелемъ. - Фотографија: АИИ Ф П, 3/370.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 25 № 18 (дат. 1253); Miklosich, *Mon.
serb.*, 42, № 43, (дат. 1253); Kukuljević, *Regesta*, 194, № 653 (дат. око 1253); Smičiklas, *Dipl. zb. IV*,
545, № 476 (дат. 1253); Стојановић, *Пов. и писма I-1*, 23, № 25 (дат. 1252-1254). - Факсимил:
Борѣић, *Исѣорија*, 280, № 62.

Писмо нема датума. Ослонац за датирање овог писма даје име дубровачког кнеза
Georgius Marsilius се спомиње у актима из 1252, а могао је владати најкасније до средине
1254, јер је крајем јула те године положио заклетву кнез Andrea d' Auro.

ꙗко князь Урнѣмира [д]рагомъ ми приѣтеа князь дѣвровѣнкомъ Георги Меръсили и
 всѣмъ властеломъ дѣвровѣнкимъ (sic) [1] ꙗкоже ми есте писали и порѣчили, всѣ разсѣмѣхъ. Да ере есте
 рекъ [2] ми, ми држимо вѣрѣ и приѣтельство твое и твоимъ людемъ, то, вѣластеле не могъ ѣа(?)
 покрити. Види се та вѣра и приѣтельство [3] Придоше ваш(и) люди и еше моего влоуѣка Лѣкана
 и добитъкъ [4] ѣше. И послахъ къ вамъ: вратите ми. И не дасте ницаре, нъ [5] паче га продасте, и
 пакъ есте дрѣге люди: три в(ло)уѣке тере же [6] И пакъ послахъ къ ва(мъ), и не дасте м(и) ихъ нъ
 е продасте, еднѣ за [7] а море, а дрѣге камо ви хтѣни. И пакъ ми есте моего влоуѣка [8] Рѣхотъ и
 продасте га. И пакъ ми есте моего влоуѣка Дѣва [9] аннина и съда га дрѣжите. Да ере ми есте писали,
 да ви пѣшъ ва [10] шегъ влоуѣка: ако хокете ви мѣнѣ мое люди вратити и що ми [11] есте ѣзели, ѣа
 вашага влоуѣка да пѣшъ. П ере говорите, влоуѣстеле, а да нѣ зледи влоуѣкомъ одъ Цпѣтата до
 града [12] то ѣ томъ по воли ви е, ере хокете да имамо приѣтельство [13] одъ Цпѣтата до града. Тко
 е приѣтель вѣрнъ въздѣ е п [14] риѣтель. П мои нидѣнъ влоуѣкъ нидѣнъ не сѣди онѣге Цпѣ [15] тата,
 нъ ако хокете право, да одъ Цпѣтата до Молѣнѣта [16] да нѣ зледи. И що ви хтѣхъ хотѣхъ къ вамъ
 говорити, не могъ [17] тога всѣга исписати, нъ и тома (sic) почто ке мои влоуѣкъ [18] говорити, вѣрѣни
 га. Богъ ви дан здравне

ПОВЕЛѦ КРАЛѦ СТЕФАНА УРОША I МАНАСТИРУ СВЕТОГ НИКОЛЕ НА ВРАЊИНИ

(око 1255)

*Краљ Стефан Урош I ѡклања имања манастиру Светоѡ Николе на острву
 Врањини у Скадарском језеру.*

Повеља није сачувана. Спомине се у вероватно фалсификованој повељи краља
 Стефана Уроша II Милутина из око 1309/1314. год. (в. бр. 117 ове збирке).

Изд.: Новаковић, *Зак. сѡм.*, 578 (дат. око 1255), као помен.

Није прихватљиво мишљење Шекуларца (*Дукљанско - зейске ѡвеле*, 66-68), да је
 оштећени примерак повеље у архивском одељењу Цетињског музеја под бр. 2, оригинал
 овог несачуваног акта. О томе види наш коментар уз бр. 117 ове збирке.

И виде кралевство ми роусовѣле господина ми деда куъ Сави и светопочившега
 господина и деда ми краља Владислава, и господина и родителъ првенсокаго краља Уроша ни хъ
 даниа и втеръжденна, по томъ же обрѣдъ и тако же и кралевство ми сатвори милость людемъ
 Светога Николи всемъ првимъ и коимъ сам ахъ придо

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I
МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ**

(1258-1259)

Краљ Сѣефан Урош I ђоклања манасѣиру Хиландару келију Свѣѣе Пейѣке у селу Тморанима.

Оригинал није сачуван, али се изричито спомиње у хрисовуљи краља Стефана Уроша II Милутина о повратку тог села под власт Хиландара:

† Понеже шѣрѣте краљевство мѣ, како г(оспо)д(и)нь ми шѣтѣць, свѣтѣпочивши краљъ, приложи^лъ вѣше манастироу С(в)етон Бѣгородици оу С(в)етон Горѣ, Хилан^дароу, оу Скопскон ђстранѣ, въ мѣстѣ рекомѣмъ Тморане келию С(в)етѣ Пет^ии, кою и вышѣ създа^лъ нѣкто протосѣвастъ загорьскыи Приво въ дни Пѣтна ц(а)ра. И пакъ вѣ^лше тази келиа шѣтѣупила шѣт манастира кѣгини и Скопин вѣше шѣтѣупила шѣт краљевства нашѣго

(Уп. бр. 93 ове збирке, наведене редове).

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I
МАНАСТИРУ СВЕТОГ ГЕОРГИЈА КОД СКОПЈА

(1258-1259)

Повеља није сачувана, али се изричито спомиње у хрисовуљи краља Стефана Уроша II Милутина овом манастиру, уз повеље других владара и то после повеље бугарског цара Константина (1258-1277) а пре повеље византијског цара Андроника II (1282-1328). (В. бр 92 ове збирке, назначене редове). Претпоставља се да је ова Урошева повеља могла бити издата у приближно исто време када и повеља за келију Свете Петка у Тморанима. (В. бр. 93 ове збирке, редови 1-7).

[¹⁶ И видѣ краљство ми правила и оутврѣдених хрисоволев (свѣтѣхъ) и пра[¹⁷ вѣтр-
нихъ цѣарѣ и краљѣ прѣжде мене вившѣхъ: свѣт(а)го Румана цѣара и на[¹⁸ прѣвааго ктитора
свѣтѣомъ мѣстоу семъ. Димитѣна цѣара Петра цѣара курѣ. Никифора цѣара свѣт(а)го курѣ.
Павла цѣара, свѣт(а)го Свѣтѣна Немани. Пса[¹⁹ на цѣара. Бата цѣара. Иако цѣара
Стѣфана прѣвѣхъ и нааго [²⁰ араша (sic). Константина цѣара и родитѣлѣ краљства ми
краља] Уроша прѣ[²¹ ваго. и курѣ] Андроника цѣара Павлааго вѣтораго.

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I
МАНАСТИРУ Св. АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА НА ЛИМУ**

(1254-1263)

Будући да су Буџари приликом продирања у Србију однели и хрисовуљу којом је краљ Стефан Првовенчани потврдио поконе хумског кнеза Мирослава манастиру Св. Петра и Павла на Лиму, краљ Стефан Урош I, у споразуму са архиепископом Арсенијем и својим братом епископом Савом (касније архиепископом Савом II), по саслушању мештана, обнавља хрисовуљу Стефана Првовенчаног и поклања овом манастиру, као новом седишту хумске епархије имања и људе који су припадали претходном седишту епархије, манастиру Св. Богородице у Сиону.

Оригинал није сачуван. Постоји препис у АХС под бр. 135/137, топографска сигнатура: Свт. 1, написан на пергаменту у облику свитка ширине 536, дужине 1615 мм, црним избледелим мастилом, уставним писмом у 145 редова рачунајући и потпис. Исправа је написана на три комада пергамента спојена шивењем, и то између 87. и 88. реда тањим канапом, а између 140. и 141. реда пуним финијим концем. После краљевог акта на истом комаду пергамента дописана је потврда архиепископа Арсенија I, у 12 редова, рачунајући и потпис. Оба акта су написана истом руком, истим правописом и истим облицима скраћивања. По Мошину, палеографске особине упућују на то да је овај примерак настао у трећој четвртини XIII века. Некада је кроз последњи ред Арсенијеве потврде био провучен плави свилени гајтан, на којем је висео краљев печат, вероватно позлаћен, пречника 58x60 мм. Због последица хаварије данас печат више не висе; налази се уз исправу. Пет залетованих клинаца којима су спојене плочице аверса и реверса сведоче о пресељавању печата са неке друге повеље (Драгутинове?, вероватније Душанове). На аверсу је стојећи

лик владара без икаквог у византијском репрезентативном стању. Легенда тече у кругу уз
 плавих вазних два концентрична круга састављена од густо нанизаних перлица и гласи
 †СТ(Е)ФАНЪ КРАЉЪ ХРИСТА БОГА ВЕРНИ КРАЉЪ СРЪБОВ(И)ХЪ Х(Е)МЪ И МОРСКИ
 Необично је да се реч КРАЉЪ јавља два пута, а није у сагласности са потписом МОРСКИ М.
 ПОМОРСКИХЪ. На реверсу је лик св. Стефана првомученика и архиђакона са легендом: †
 СВЕТИ СТЕПАГЪ ПРЪВОМУЧЕНИКЪ АГРЪХИДИНЪ И ПОСТОЉЪ. Главне грешке су у
 имену светитеља: СТЕПАГЪ м. СТЕФАНЪ, у ознаци свештеничког чина: АГРЪХИДИНЪ м.
 АРХИДИНЪ и ПОСТОЉЪ м. АПОСТОЉЪ. - Опис повеље и печата: Мошин, *Повеља краља
 Владислава*, 29-32; Синдик, *Срѣска акѣи*, 114-115; исти, *Срѣски средњовековни печатѣи*, 233,
 сл. 11, 12. - Фотографије: АСАНУ 7903-2; НБС Ф 2861; АС (филм).

Изд.: Флоринскій, *Афонские акты*, 22-23 (извод, дат. 1243-1277); Стојановић,
Споменик III, 8-11 (извод, дат. 1254-1264); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 593-596 (извод, дат. 1254-
 1264); Korabiev, *Actes de Chil.* II, 377-383, № 4 (дат. 1254-1264).

Лит.: Руварац, *Миротав*, 65-68; исти, *О хумским епископима*, 7; Вукичевић, *Је ли
 био Миротав*, 13; Станојевић, *Је ли био Миротав*, 375-380; исти, *Догађаји, 1253 и 1254 год.*,
 191-198; Слијепчевић, *Хумска епархија*, 239-269; Ђоровић, *Пишање о хронологији*, 24-34;
 Динић, *Три повеље*, 78-84.

О аутентичности ове повеље и њеном односу према Стонској повељи (в. бр. 54 ове
 збирке) настала је обимна литература. Руварац, у наведеним радовима, бранио је аутенти-
 чност повеље, док је Вукичевић то оспоравао. Мишљење Вукичевића подвргао је оштрој
 критици Станојевић. Слијепчевић и Ђоровић, сматрали су да је садржај веродостојан. У
 новије време повељу је проучавао и Динић, који је такође дошао до закључка да је садржај
 повеље веродостојан, истичући Ђоровићево мишљење да главни разлог фалсификовања,
 преузимање имања стонске цркве не стоји, јер су та имања наведена као поседи који ће и
 убудуће припадати стонској цркви.

Исправа није датирана. Као поуздан *terminus post quem* може се узети година 1253,
 када су Бугари опустошили манастир Св. Петра и Павла а као *terminus ante quem* година
 1263, када је епископ Сава постао архиепископ Сава II. (Уп.: Станојевић, *Срѣски епископи*
 44-49). Оригинал исправе изгледа да је био сачуван још у Милутиново време. У
 Милутиновој повељи истом манастиру (уп. бр. 144 ове збирке ред 29-31) има места која су
 гачије преписана са оригинала, него у повељи која се овде објављује (уп. ниже ред 18-19).
 Правилност Милутинове исправе је правилнија. Научницима је увек посебну бригу задавала
 необична замена љ са в и оу са ю. Право објашњење још није нађено. Уп.: Ђоровић, н.д. 24-
 34 и Динић, н.д. 82-83. Динић сматра да потписе није писао исти писар.

Мошин (*Повеља краља Владислава*, 29-32) сматра да печат који се данас налази уз
 повељу припада Урошу I, али изгледа ипак вероватније мишљење Динића, н.д. 78-84, да је
 то печат који је са неке од Душанових повеља пребачен на Лимску повељу. Наиме, легенда
 на печату помиње име краља Стефана без имена Урош, па је стога мало вероватно да се
 ради о Урошовом печату. У прилог томе говори и горе наведени физички опис.

ИС ХСЪ

НИ КЛ

ЦАР ПОНЕЖЕ ОУЕО МНОЗИ НАЧЕШЕ ЧИНТИ ПОВАСТИ Ш ИЗВЕСТ(Е) ОПАНЫХЪ ВЪ НАСЪ ВЪШЕХЪ
 СЛОВЕСИ ОУТВЕРЖЕДЕНИИ, ИЗВОЛИ СЕ МНѦ ПОСЛАДСТВОВАТИ РЕЧЕНОМУ ВЪПЪЦЫШУМОУ СЕ В(Д)
 ТРОНЦЕ ИДИНО¹МОУ Іс(ОУСОУ) ХРИСТЮ С(У)НОУ БОГОЖИУ ШЪ ПР(Ш)У(И)СТИИ БОГОРОДИЦЕ
 ПРИСНОД(Ш)ВИ М(А)РИК НЕНДРЕВНО РОЖДЬШАГО СЕ НА СП(А)С(И)НИ² НАШЕ; СВОИМЪ ИЗБОЛЕНИИМЪ СТВОРИ
 ВСА ТАЖЕ ВЪСХОТЪ, ПАВЕ ВСЕКЪ ТВАРИ ВИДИМИИ И НЕВИДИМИИ³ ИЗВОЛИ СВОИМЪ ВЛ(О)В(Ш)КОЛЮБИМЪ
 РОДЪ ВЛ(О)В(Ш)УВЪ, ВЪДИНЪ СЕ САМЪ СИ ПО СЮЩЕСТВУ, ШПОК ВЪСТЪ ВЪКЮПА БОГОДЪ И В(О)ЛЮВЪШЪ, ХОДЕН
 ЖЕ ПО ЗЕМЛИ ПЛЪТЮ, СИ ВЪЗДРАХЪ С(У)Т(Ц)А СЪ С(ВЕ)ТЫМЪ Д(ОУ)Х(ОМЪ) СЪПР(Ш)ОСТЕЛСТВОМЪ, СЮЩА⁴ ТА
 ВЪ МИРА ВЪДЮБИ ДО КОНЦА, ПРИЗВА СВОЕ ОУЧЕНИКИ И РЕЧЕ КЪ НИМЪ: „КОГО МЕГ(А)ГОЛЮТЪ ВЛ(О)В(Ш)ЦИ
 ПИТИ“ ИЗЪ⁵ БРАНИ ЖЕ ПРЪВОНАЧЕЛНИ ВРЪХОВНИ АП(О)СТО(Л)ОМЪ ПЕТРЪ РЕЧЕ: „ТИ ИСИ ХРИСТОСЪ С(У)НОУ
 БОГОДЪ ЖИВАГО“. ПАКИ ЖЕ ТИ РЕЧЕ: „ОУЕ, ХОЩЮ ДА ИДЪЖЕ КЪ МЪ АЗЪ, ТЮИ ДА ВЪДОУТЪ СЪ МНОЮ, ДА
 ВИДЕТЬ СЛАВУ МОЮ, ЮЖЕ ДАЛЪ ЕСТЬ МНѦ, І⁶ОИ ТИ ДА ИМУТЬ Ю ШЪ СЛОЖЕНИИ МИРА. НЕ Ш ТАХЪ
 ИДИНАХЪ МОЛЮ, ИЪ И Ш(У)НИХЪ ВЪРЮЩИХЪ СЛОВЕСЕ⁷ І⁸МЪ ИХЪ ВЪ МЪ, ДА ВЪДОУТЪ СЪ МНОЮ“
 ПАВЪЛОВИ ЖЕ РЕЧЕ: „ИДИ ВЪ ИДИКИ РАСТОВНИИ И СЪБЕРИ И ВЪДИНО“. ВЪСХ⁹ І¹⁰ИХЪ ЖЕ ВЪДЮБИ
 ШВОЮНАДЕСЕТЕ, РЕЧЕ НИМЪ: „ДРЮЗИ МОИ КТЕИ БРАТЪШ, ИГДА ПРИДЕТЬ С(У)НОУ ВЛ(О)В(Ш)УСКИ СЮДИТИ
 ВСП¹¹ І¹²И ВЪСЕЛЕНИИ, СІАДЪТЕ И ВИ НА ДЪШЮНАДЕСЕТЕ ПРШТОЛЮ СЮДЦЕ ШВІАНАДЕСЕТЕ КОЛІНОМА
 ИЗДРАВЛЕНА І¹³МА“ (sic) ПАКИ ЖЕ РЕЧЕ: „ДЮБИ МЪ, ВЪДЮБЛЕНЪ БУДЕТЬ С(У)ТЦЕМЪ МОИМЪ“. МИ ЖЕ
 ЗЕМЕЛНИ СЮЦЕ, ШВОЖЕНИ ПЛЪТЕСКО¹⁴ І¹⁵Ю ТАШТОТЮ, ИГДАШ НЕКЛИ ВЪЗВЕДЪШЕ Д(ОУ)ШЕВНИИ И
 СРЪДКУШАИ ШУИ КЪ ТЕБѦ, Х(РИ)СТЕ, ИЗ ГЛАВНИИ Д(ОУ)ШЕВНИИ ВЪП¹⁶ І¹⁷НИМЪ И ТЪЦИМЪ ВО СЕ ВЪДЮБИТИ
 ТЕ, ПАКО ЖЕ РЕЧЕ: „ВЪДЮБИТЕ ПАВЕ ВСЕ Д(ОУ)ШЕ СВОИ“. ВИДѦХЪ ВО НА ЛЮВЕЩИХЪ ТЕ І¹⁸ЗНАМЕНИИ
 ВЛ(А)ГО(Д)АТИ ТВОИ: СІАШЕ ВО ВЪСНИХЪ ШЪГНАШЕ, С(ВЕ)ТЫИ ЖЕ МОЦИ МИРО ИЗДЪВАЮТЪ
 ПРИТѦКА¹⁹ І²⁰ЮЦИМЪ КЪ ВАМЪ СЪ ВЪРОЮ. КЪ НИМЪ ЖЕ ТКО ВЪШЕ НАЧЕЛНИЦИ, ИЪ ВИ С(В)ЪТ(У) АП(О)С(ТО)ЛИ
 КЪ ВАМЪ ПОЛЮВЪЩИХЪ ВЕШТИ²¹ І²²ИЗВРАХЪ ВЛ(А)ГО(Д)АТИ С(ВЕ)Т(А)ГО Д(ОУ)ХА, РЕЧЮ ЖЕ ИГ(О)С(ПО)ДИ(И)НА
 МОИГО С(В)АТ(А)ГО СИМѦШНА, ВАМЪ РЕЧЬНИКА, СІАШЕНИ ПО М(И)Л(О)СТІ І²³О ТВОИ ВЛ(А)ДИНОЖЕ МОИ
 Х(РИ)СТЕ, ВСЕДРЪЖАВНИ Г(О)С(ПО)ДИ(И)НЪ ВСЕКИ СРЪПСКИИ ЗЕМЛЕ И ПОМОРСКИИ, СТЕ(Ф)А(Н)Ъ ОУРОШЪ,
 С(У)НОУ С(ВЕ)Т(А)ГО І²⁴Г(О)С(ПО)ДИ(И)НА КРАЛА СТЕ(Ф)А(Н)А ПРЪВОНАЧЕЛНАГО КРАЛА, ВЪНЮКЪ С(ВЕ)Т(А)ГО
 СИМѦШНА, ВЛАДИЧЕСТВОУЮЩЮ МНѦ Д²⁵НИИ КРАЛЕВСТВОА МНѦ ВСѦМИ ЗЕМЛАМИ ШЪВЪШТА МНѦ, ГРѦХЪ
 РАДИ МОИХЪ ИЗДОШЕ БОУГАРЕ И ПОПАШІ²⁶НИШЕ ЦРЬК(О)ВЪ С(ВЕ)Т(А)ГО АП(О)С(ТО)ЛА ПЕТРА КЪ ЛНМЮ
 И ВЪЗЕШЕ РИЗНИЦЮ И СЪСОУДИ ЦРЬК(О)ВНИИ И КРЮСОВОЛЬ ЗЛАТОПЕЧА²⁷ТНИ, УТО ВЪШЕ ЗАПИСАШЪ
 ШЪЦЪ МИ СВОИМЮ СТРИЦЮ, ВЕЛИКОМУ КНЕЗЮ ХЪМЪСКОМУ МИРОСЛАВУ, І²⁸МОЮ ДЪДОУ
 ПРИЗВА КРАЛЕВСТВО МИ АРХИПИС(КО)ПА ПРШАНИИ И КИС(КО)ПА ХЪМЪСКАГО САВОУ, ВРАТА
 І²⁹КРАЛЕВСТВОА МИ, КАКО ВЪШЕ ОУТВЕРДИЛЪ КРЮСОВОЛЬ ПРЪВОНАЧЕЛНИ КРАЛЬ СТЕ(Ф)А(Н)Ъ, ШЪЦЪ
 КРАЛЕВСТВОА І³⁰МИ, СЪ ВРАТОМЪ СВОИМЪ С(ВЕ)ТЫМЪ САВОМЪ, ПРЪВНИМЪ АРХИПИС(КО)ПОМЪ, ТАКО И АЗЪ
 ИЗЮВЪДАВЪ ШЪ ВРАТ³¹І³² КРАЛЕВСТВОА МИ СЪ АР(Х)ИПИС(КО)ПОМЪ ПРШАНИИМЪ И СЪ ВСѦМИ
 ПИС(КО)ПИ(sic) И СЪ ИГЮМЕНИ И СЪ ВЛАСТЕЛИ ВЕЛИКІ³³ИМИ И МАЛИМИ КРАЛЕВСТВОА МИ, И ЗАКЛЕХЪ
 БОГОМЪ И ЧЕШНИИМЪ КРЪ(С)ТОМЪ И С(ВЕ)ТЫМИ АП(О)С(ТО)ЛИ, ДА НЕ П(О)І³⁴ВЪДЕ КРІВЪ КРАЛЕВСТВОУ
 МИ, ИЗЮВЪДАХЪ ШЪ ВСЕМЪ ИЗВѦСТО ШЪ СЕЛАХЪ И ШЪ ПЛАНИНАХЪ И ШЪ ЛЮДЕХЪ І³⁵И ШЪ ВЛАСТЕХЪ, КАКО ИЩЕ

шть прѣде вѣло. И постави кралевство ми златопечатни крѣсоволь,¹⁴ како же вѣше
 гласи: «Дини шть ми постави съ архиппископомъ свѣтлымъ Савомъ, и азъ такожде по
 мѣлю естъ»¹⁵ Божини сѣставишъ и оутвърдишъ съ архиппископомъ Прѣстаникъ Село Прюшка
 вѣсъ съ всеми медами,¹⁶ а заселии мю Липница како и шть прѣде вѣло Село Аѣшница съ
 всеми медами, а з¹⁷аселии мю Уельва, а меда Уельву оу Уловѣвоу главоу, како и шть прѣде
 вѣло Село К¹⁸роковѣ съ всеми медами, а заселии мю Хомоле, а мега Хомолѣ шъ шню стра¹⁹
 ню шноу дигагоудѣла право низъ дѣль прѣма Ул(о)в(ѣ)ча главо, како и шть прѣде вѣло. Село
 Лѣтине²⁰ конь моста и мѣсть, како га постави дѣдъ ми, братъ свѣтаго Симеѣна, Мирославъ
 князь хальмскы, в²¹ доходѣхъ црьквы, тако и ми оутвърдѣмо въ доходѣхъ, како и шть прѣде
 вѣло. А меда кѣю вѣше моста²² прѣдъ потоку оу Сютасца, оу Полевату стѣню, шть Полевате
 стѣне право оузе дѣль оу Коньцѣ, шть Ко²³ница все по дѣлоу оу Црьинилью станю. Село
 Церѣва, а меда кѣю шть Урьныльне стѣне прѣ²⁴во по дѣлю, вѣше Борошѣвине оу крьстѣ, оу
 лѣкѣхъ на Срьдѣвѣ врьдѣ. Стѣнокѣсъ Савынъ, Оу²⁵ларевин²⁶ на на Лоуѣвѣи дѣдѣвѣвнина, а меда и
 оу Дольне вѣло Люке потѣкъ, и оуѣхъ потѣкъ конь Савина стѣнокѣсо оу лѣх²⁷ѣхъ, оу Горьне вѣло
 Люке потѣкъ и оуѣхъ потѣкъ право оу Срьдѣво врьдо, и по Срьдѣвоу врьдоу по дѣлоу.²⁸ Село
 Растѣтина, а меда кѣю шть Срьдѣва врьда оу Драганъ дѣль, право низъ потѣкъ, како се пот²⁹ѣка
 стакта, и прѣдъ потоку оу Црьинио врьдо, и шть Црьинио врьда прѣко Бачина дѣла оу
 Кы³⁰приникъ, и шть Киприникъ оу Цвѣтоквиню, шть Цвѣтоквинѣ, оу Мочила, шть Мочиль,
 прав³¹ оу Градцѣ, шть Градѣца оу Любовидьскы дѣль вѣше Скоуигоринѣ, шть Любовидьскога
 дѣла³² все по дѣлоу оу Глогъ, шть Глога на погорь право [и] низъ дѣль оу Ул(о)в(ѣ)воу главоу
 и шть Ул(о)в(ѣ)вѣ главе³³ оу рѣкоу оу Лѣшынѣ оу Село Оуиньѣ, а меда кѣю шть Лѣшынѣ
 оузе дѣль³⁴ (sic) рѣкоу оу Михолѣ³⁵ црьквѣ, шть Михолѣ црьквѣ по дѣлоу оу Вѣльву³⁶ [ѣ]моу,
 шть Вѣл(у)и [ѣ]ме оу камѣ оу вѣль, шть камѣ³⁷ на по дѣлоу оу Црьнево врьдо, и штоуѣ все по
 дѣлоу како се камы вѣли сѣмо и шѣмо, по дѣлю³⁸ Вѣлью главоу. Село Недакоуѣсъ, а меда
 кѣю шть Вѣльѣ главе оу Доброу водоу, и шть Добре воде³⁹ оу Слапѣхъ потѣкъ, и ны(с) Слапѣхъ
 потѣкъ како оупада оу Лымъ. Оуларевина вѣше Быстрыца, а м⁴⁰ѣда ки оу Дольненѣ(sic) вѣло
 Лоуке потѣкъ, оуѣхъ потѣкъ право на дѣль, по дѣлоу како се камы вѣлы прѣм⁴¹ потоку, прѣдъ
 Быстрыца право оузе врьдо оу дѣль, по дѣлоу оу планиноу. Село оу Брьсковѣ⁴² Прѣстаникъ, а
 заселии мѣ оу Быстрица, Добрихъинио, Гостыловина, Стривина, Плавковын⁴³, Сельца, Мѣсѣнова,
 А планина мѣ оу Конь. А мега Прѣстанию шть Тарѣ оу станѣ оу Паловын⁴⁴ право по горьнѣмъ
 дѣлоу оузе врьдо оу Градѣцѣ, шть Градѣца по дѣлоу оу стоуѣнѣхъ оу Боу⁴⁵ рѣнь, шть Боу рѣна
 право цвѣстомъ оу Вѣлию гороу, оу Пысанѣ оу кѣоу, шть Пысанѣ илѣ конь Дѣдѣ⁴⁶ на пола право
 (оу) Оугарьнѣ стоуѣнѣхъ, шть Оугарьнѣ стоуѣнѣхъ за Вѣлѣиноу главоу оу Бѣлѣкин⁴⁷ оу прѣдъ
 рѣкоу прѣдъ Тарѣ, право оузе врьдо оу планиноу, по дѣлоу оу Кричанъ, штоуѣ право⁴⁸ оу
 Стольцѣ, шть Стольца оу Колѣнѣкоу шть Колѣнѣкѣ оу планиноу Оуворькѣ, шть Оуворька на
 погорь оу Градѣцѣ, шть Градѣца на погорь право по срьдѣ Камѣнѣце право оу Тарѣ, прѣ⁴⁹дъ
 Тарѣ оу Пѣловыноу Планина Смирѣчникъ. А меда ки шъ шню странѣ оу Урьнога врьдѣ оу⁵⁰ прѣвѣ
 дѣлѣлѣ(sic) кѣю шть Урьнога врьдѣ оу Вѣльѣ оушѣ, оу Иворькѣ и штоуѣ како потѣвѣ Стоуѣдѣна
 рѣка на погорь низъ Стоуѣденоу рѣкоу, и шть Стоуѣденѣ рѣке право оу стоуѣнѣхъ оу

рапцянъ.¹⁶ вѣсть стѣуденца право на погорѣ, прѣздъ потокъ оу станѣ оу Довжыязѣ оу, вѣтъ
тоудѣ прѣк¹⁷ потоку право оу Радетинѣ врьдо оу Великоу главоу, и вѣтъ Великѣ главоу на погорѣ
нидѣ дѣль оу Ра¹⁸ вьноу рѣкоу, како се потоку стѣнта, и прѣздъ рѣкоу право оу вѣ врьдо оу Глаго,
вѣтъ Глаго прѣ¹⁹ авѣ оу [Б]лѣанковинѣ оу, вѣтъ Блѣанковинѣ право нидѣ Прѣпѣтѣни дѣль на погорѣ
оу рѣкоу оу²⁰ Быстрыцѣ и прѣздъ рѣкоу оу вѣ врьдо право оу Вострельскѣ врьдо и вѣрѣхъ
Быстрыца дѣла пѣ²¹ цѣ цркви кнѣа Сѣло Ракошѣ оу Кюдынь, а меда кнѣ оу вѣ Оушкѣ выше
Мѣзень оу потоку, на дѣ²² оу лѣкѣ, вѣтъ лѣкѣ оу сѣ потоку оу Мѣзельскѣ станѣ оу
Комыньныкѣ, по дѣлоу вѣ(тъ) Тѣвѣмъ²³ выше Пѣтѣкѣ оу прѣкоу цѣстѣю како походы вѣтъ
Тѣвѣмъ оу Црньмыльнѣ стѣуденцѣ, вѣтъ Бѣ²⁴ лога пола, оу потоку оу Гониньскѣ пѣтѣ и вѣтоудѣ
право како грѣдѣ цѣста оу Сѣушѣ оу²⁵ Радова кѣуыца, оу вѣ Бѣдрѣкѣ, оу Шрѣнь, прѣздъ
Бѣо²⁶ новѣ (sic) рѣкѣ прѣздъ врьдо оу Ковѣнѣ оу Сѣло²⁷ Крѣшевецѣ оу Дрѣжкѣ оу, а меда
кнѣ оу по дѣлоу оу камѣ оу Тоциль, вѣтоудѣ прѣздѣ прѣ²⁸ рѣкѣ оу слѣтѣноу, вѣтоудѣ
прѣздъ врьдо оу Дрѣгѣ слѣтѣноу, и вѣтъ слѣтѣнѣ на мѣльнѣ, и вѣтъ мѣ²⁹ льнѣ оу сѣ потоку, кнѣ
потоку пѣтѣмъ оу Врѣтолом[ѣ] инѣ цркви, вѣ(тъ) тѣю по дѣлоу оу Илѣинѣ цркви, вѣ³⁰ вѣтъ
дѣю(sic) по дѣл[ѣ] оу Болѣстѣнѣ гровѣлю, вѣтъ тѣю оу Грѣхѣтѣ, вѣтъ Грѣхѣта по дѣлоу вѣ
Вѣлькѣ полѣ,³¹ прѣздѣ оу дѣль кнѣ вѣтъ Крѣшевецѣ грѣдѣ [и вѣтъ] дѣла оу дѣль кѣ дѣ(въ)нѣ
потоку вѣтъ тѣю по³² дѣлоу кѣ Врѣванѣшѣ потоку оу дѣль, вѣтъ тѣю оу рѣкѣ оу Кнѣнѣ. И
дѣхъ сѣла оу Хѣльмѣсцѣ³³ мѣль: сѣло Бѣволе врьдо на врѣздѣ Нѣрѣтѣвѣ, а меда кнѣ оу Сѣслѣцѣ.
вѣтъ Сѣслѣцѣ право оу дѣла дѣла,³⁴ по дѣлоу дѣвома оу Жѣвѣцѣ, оу Рѣвѣнѣ гранѣца (sic) оу дѣла на
врьдѣ, вѣтъ гранѣце право оу рѣтъ Дѣльца³⁵ сѣ южнѣ странѣ оу дѣла цѣра, вѣтъ цѣрю оу гранѣцѣю
пологѣ Мѣдалѣ, вѣтъ гранѣце мѣмо гомѣлю оу³⁶ Вѣлькѣ гомѣлю, вѣтъ Вѣлькѣ гомѣлѣ оу Мѣлю
гомѣлю и оу Вѣлькѣ гомѣлю кнѣ Шѣповѣ полѣнѣ, вѣ³⁷ вѣтъ Вѣлькѣ гомѣлѣ посрѣдѣ Шѣповѣ полѣнѣ,
на вѣстѣнѣ странѣ на цѣмоу, вѣтъ цѣмѣ оу гранѣ³⁸ цѣ оу, вѣтъ гранѣце оу дѣрюгѣ гранѣцѣю и оу
трѣтѣю гранѣцѣю кнѣ Шѣповѣ полѣнѣ по врѣгѣ Рѣпѣ³⁹ нѣ дола гранѣца на вѣстѣнѣ странѣ
кнѣ гранѣца на врѣгѣ Рѣпѣнѣ дола, вѣтъ гранѣце⁴⁰ оу гранѣцѣю прѣцѣрю на кнѣ лаза посрѣдѣ
Срѣньнѣ, вѣтъ Срѣньнѣ оу гомѣлю, по дѣлоу оу гранѣ⁴¹ цѣю, вѣтъ гранѣце оу дѣрюгѣ мѣдѣю
лазѣма на Вѣлѣкѣ плѣчѣ на Жѣвѣцѣ, вѣтъ Вѣлькѣ плѣчѣ прѣздѣ⁴² лѣзе гранѣца на Грѣдѣ, оу
гомѣлю и оу гранѣцѣю кнѣ гомѣлѣ, вѣтъ Лѣкѣ Бѣволе врьдо мѣга на⁴³ оу сѣ Тѣплѣхѣ како
прѣстанѣ Нѣрѣтѣвѣ, и вѣтѣю оу Рѣтъ право оу горѣ на Брѣдѣ. На рѣтъ гра⁴⁴ нѣца Сѣтъ гранѣце
оу Рѣвѣнѣ гранѣца пологѣ [ж]ѣпѣ(?), выше тога оу гомѣлю, посрѣдѣ Вѣдарѣ⁴⁵ оу Вѣлькѣ
гомѣлю, вѣтъ Вѣлькѣ гомѣлѣ посрѣдѣ Вѣдарѣнѣ гранѣца на Сѣльнѣнѣ цѣстѣ. И вѣ⁴⁶ сѣлѣ кнѣ
Тѣплѣца и Морѣюга. Сѣло Брѣцѣнѣкѣ сѣ виноградинѣ сѣ вѣстѣмѣ мѣдамѣ како и вѣтъ⁴⁷ прѣдѣ вѣло
Сѣло Жѣвогѣцѣ оу морѣсцѣ краѣ, а мѣга кнѣ вѣтъ Дрѣвѣнѣнѣ оу потоку оу врьдо оу
оу⁴⁸ Хѣдѣмѣрѣ вѣрѣдѣ, оу Лѣворѣнѣ, оу потоку. И вѣ сѣлѣ кнѣ Оу сѣтрѣнѣ сѣ вѣстѣмѣ мѣдамѣ, како
и вѣтъ⁴⁹ прѣдѣ вѣло. Оу Стѣна дѣмѣла оуко цркви, како и вѣтъ прѣдѣ вѣло, кнѣ жѣна вѣла и вѣрѣтъ
кнѣжѣ, лѣу⁵⁰ на вѣла. Дѣхъ Сѣ(вѣ)тѣнѣ Бѣогородѣнѣ оу Стѣна дѣла винограда: кнѣнѣ оу Сѣ(вѣ)тога
Пѣтра и дѣрѣгѣ оу Вѣнѣномѣ. Сѣло Пѣ⁵¹ оуныкѣнѣ, а меда кнѣ оу Прѣвѣнѣ дѣла, вѣтъ Стѣна на
прѣстанѣнѣ, горѣ оу вѣ врьдо на Жѣлю плѣчѣ прѣ⁵² врьдо право оу морѣ, вѣтѣю мѣда сѣлю оу
вѣрѣхѣ⁵³, оу гомѣлю, оу врьдо, право оу Стѣуденцѣ, вѣтъ Стѣудѣ⁵⁴ нѣца право оу Прѣсѣвѣнѣ

стѣну шть Просвѣне стѣне прѣдъ врьдо оу море П хаселын мю Бю¹⁰⁵ на оу Урьнои горѣ полъ
 земли н сь мѣгамы како н шть прѣде было Земла на моры соудъ Жел¹⁰⁶ дань Село Трьнока н сь
 мѣгамы како н шть прѣде было Село Малыкове, а мѣда кю шть Попъ¹⁰⁷ въске жюне оу Лоушцю,
 шть Лоушце оу Варьдыце, шть Варьдица оу Главыцю, конь Главыце оу Лыпопо¹⁰⁸ во Ластовъ, оу
 корите конь Дескове спыле, оу Ненадшкв крьсть, шть Ненадшкв крьста оу Комар¹⁰⁹ ны доль,
 оу Старъ доль, оу Драгъуевъ дювъ, шть дюва право оу море Село Съсьнынкъ, а мѣда
 км¹¹⁰ оу шть Нормла оу Синьва врата, по врьдгю како се камы валы оу Грьданъ доль, шть Лоушчу
 на Бъ¹¹¹ тю, шть Бѣте по врьгю како се камы валы оу Шельковы доль, шть Мръуева оу полъ
 Сынгогала, оу¹¹² Стрыунышцю како се камы валы оу Добрю гла[воу?], оу Кнежъ лаць оу Хлабъ,
 оу Юбашне корыто, оу Лыс¹¹³ оу Рьданъ доль. На Сираковычухъ дахъ вѣсть Конюховю н
 Новачею н Братковю, дахъ Свѣтон Б(о)городицы¹¹⁴ сь винограды н сь лоудьмы. П се Власы
 црьквыны Бюданъ сь датию, Доброгость сь датию, Нѣгославъ сь д¹¹⁵ татию, Стане сь датию,
 Шарьванъ сь датию, н Нѣгославъ н Лиле, Велымырь сь датию н с(ь) вратомъ, ¹¹⁶ Грьде сь
 датию, Гонло сь датию, Драгославъ Гагюль сь датию, Болеславъ сь датию, Дразынъ сь
 д¹¹⁷ татию, Храниславъ сь датию, Роугановичъ сь датию, Драгославъ Глотановичъ сь датию,
 Двдосла¹¹⁸ сь датию, Бюдонъ сь датию, Бана Доврослаанъ сь датию, Братославъ
 Добрихъмъ сь датию, ¹¹⁹ Мирехъна сь датию, Люпко сь датию, Придиславъ сь датию,
 Нѣгославъ Тяховичъ сь датию, ¹²⁰ вратъ мю Драгославъ, Станиславъ сь датию, Мильгость
 сь датию, Прьославъ сь датию, Доврохъ¹²¹ на сь датию, Бале сь датию, Двдосъ сь датию,
 Толыславъ Драгавичъ сь датию, Добрихъна Грьдо¹²² маньвичъ сь датию, Драгославъ н вратъ мю
 Радомырь сь датию, Радославъ сь датию н с(ь) вратомъ, ¹²³ Радок Бюколанъ сь датию,
 Бракновъчъ Драгоило н сь вратомъ, Братотичъ Лшпъинъ н сь вратомъ н ¹²⁴ сь датию има. Сы же
 храма С(в)етыхъ Ап(о)столю въ всаконъ своводѣ да прѣвѣвакы, кже господьствуюн ¹²⁵ сию
 землю да не владакы сею црквю, ны людьмы велыцѣмъ ни малымъ, ны кгови владалъ¹²⁶ цы.
 П главе нить корѣ да не възыма на црквыномъ чл(о)в(а)цѣ, развѣ кога изволи с(в)еты Петрь
 ап(о)с(то)ль, быти ¹²⁷ с(в)етытѣла, да своимъ селѣи владакы како н кгова вола. И се вѣждъ да ксть
 послухъ чл(о)в(а)кю црквыно¹²⁸ мю въ всаконъ соудѣ. В динара. Пше ли кто нѣкакъ да въ нѣаконъ
 врьме наважденымъ н завист¹²⁹ ню дивволю конь швразоу въсхошеть поравотыти
 с(в)етоу црьквѣ н прѣтворити прѣданъна мь¹³⁰ номъ, или въ селѣхъ или въ планынахъ, или въ
 Власѣхъ, или въ довьтицѣхъ, или въ ковилахъ, или ¹³¹ въ землы н въ виноградѣхъ, правилахъ
 црьжьвѣнахъ или шть владичьствоушцихъ земельнымъ¹³² н, или шть властель, или кто прѣдръже
 свѣтытель да шпоменють въ то врьме владичьствоу¹³³ ющую всюю землю кралевн, того во
 имать с(в)ѣта црквы шсвѣтитѣла н вьторого ктитора, прѣва ¹³⁴ во м(о)лва ш немъ въ поменахъ
 вывакы, сыа во створи н пода кралѣвство мн на шставлѣ¹³⁵ нык грьхоу с(в)ѣтолю ап(о)столю
 Петрю. Да аще кто шврашеть се прѣтворивъ писана мною въ снимъ ¹³⁶ крьсобоу, таковы да
 бюдѣть проклетъ шть Г(о)спода Б(о)га вседрьжытѣла н шть пр(а)у(н)стѣк иго м(а)т(е)ре, н шть
¹³⁷ силы н ктьнаго крьста, н шть всѣхъ с(в)етыхъ силъ нев(е)снихъ, н шть с(в)ѣт(а)го прор(о)ка н
 прѣд(а)т(а)у крьстытѣла ¹³⁸ Іоуана, н шть прѣвоначельнаго ап(о)с(то)ла Петра [н шть с(в)етыхъ
 ап(о)с(то)ла, н шть с(в)ѣт(а)го прѣвом(ю)у(е)н(и)ка Ст(ѣ)ф(а)на ¹³⁹ н архидиакона н ап(о)с(то)ла,

н шть с(в)етыхъ штьцъ ТИІ. иже въ Ныки, н шть всѣхъ с(в)етыхъ шть вѣла Б(о)го оу
¹⁴⁰ оутождышихъ да н проклетъ н забѣзанъ въ сывакѣ н въ воудюшы, н да вюдѣть штрыновѣнъ
 прѣ¹⁴¹ нстаго тѣла н крьви Х(р)иста Б(о)га нашего, н да ксть прѣвѣнъ сь н Юдою прѣдѣлаемъ
 н рѣкышымъ: ¹⁴² „Възмы, раз[ъ]пни к[р]о Крѣвь иго на насъ н на [вѣдѣхъ] н [ашихъ]“. Въ Дѣнь соудны
 да имать сюнърыны¹⁴³ ка с(в)ѣт(а)го ап(о)с(то)ла Петра, а шть мене да вюдѣть проклетъ. Сего ради
 оутрьды кралѣвство мы н за¹⁴⁴ пыса въ свѣдѣныи всѣмъ. П(а)м(и)нь. П(а)м(и)нь. П(а)м(и)нь.

СТЕФАНЪ КРЪСНЪ ПО МИЛОСТИ БОЖИЕЙ КРАЛЪ И СВОБОДМЪ
 СЛАМОДРЪЖЦЪ ВСЕХЪ СРЪБСКИХЪ, ЗЕМЛЯНЪ И ПОМОРЬСКИХЪ

¹⁴⁴ Упор. примѣдбе а, б, уз бр. 54 ове збирке.

**ПОВЕЉА АРХИЕПИСКОПА АРСЕНИЈА I
МАНАСТИРУ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА
НА ЛИМУ**

(око 1260)

*По одлуци краља Свѣфана Уроша I архиепископ Арсеније I њошврхује њреїходну
исїраву као шїо је некад њрви срїски архиепископ Сава њошврдио хрисовуљу Свѣфана
Провенчано҃.*

Препис. Опис види уз бр. 64 ове збирке.

Изд.: Споменик III, 11 (1254-1264); Новаковић, *Зак. сїом.*, 597; Korablev, *Actes de Chil.*
II, 383-384, № 5 (дат. 1254-1264).

Арьса(ни)к прѣвсвещени архїппи(и)скопъ по милости Божьки изволенымъ
С(вѣ)т(а)го Д(оу)ха всѣхъ Срьбьскыхъ ѡ²власть и Поморьскыхъ повелѣнымъ г(о)с(поди)на
крала Оуроша ѡ всѣхъ кже створи манасти³рю С(вѣ)т(а)го Петра ап(о)с(то)ла иже въ Лымоу ѡ
сѣлахъ и ѡ виноградѣхъ и ѡ людехъ и ѡ планинахъ и ѡ Вл⁴асѣхъ и ѡ оуставѣ всакого закона
и ѡ всѣхъ в[ѣ]щехъ створенихъ г(о)с(по)д(и)номъ кралемъ Оурошемъ.⁵ ѡкоже вѣше прѣвощаньваны
краль Ст(ѣ)ф(а)нъ створи съ с(вѣ)тьмъ (sic) прѣвымъ архїппи (ско)помъ Савою.⁶ ꙗкоже же и
азъ Прѣстаникъ поставыхъ подѣпись с(вѣ)т(а)го Савы и оутврьдохъ да не дръзнеть нѣтъко(sic) же
ѡсѣхъ прѣтворѣти. ꙗкоже ли кто дръзнеть прѣтворѣти, таковъ да нѣтъ проклѣтъ ѡтъ Г(о)с(по)да
Б(о)га⁷ ѡ всѣдржителя и ѡтъ прѣв(и)стѣи Б(о)городице и ѡтъ сили вѣст(ь)наго крѣста и ѡтъ
мне грѣшнаго да нѣтъ п⁸роклѣтъ и да нѣтъ прѣчтень съ Иудею прѣдателемъ и съ шнѣми
распѣшными Г(о)с(по)да и рекъшимъ¹⁰: „Крѣвь нго на насъ и на вѣдѣхъ нашихъ“, и да мю к
соупьрнику Б(о)гъ и с(вѣ)ты ап(о)с(то)лы Пет(ь)ръ въ страши¹¹ и дѣнь соуднища. Сего ради писѣхъ
и подѣписахъ [въ] свидѣнии всѣмъ. Ам(и)нь. Ам(и)нь. Ам(и)нь
ПРѣСВѢНИЕ ПО М(И)ЛОС(Т)И БОЖ(И)ЇЕ ПРѢСВѢЩЕНИИ АРХИЕПИСКОПЪ ВСѢХЪ
СРЬПСКИХЪ ЗЕМЪ И ПОМ(О)РСКИХЪ

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША I
ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ**

(1265-1266)

Краљ Сѣефан Урош I ѿражи од дубровачкоѣ кнеза и Дубровачке општинѣ да не задржавају кумерак за со неѣо да ѿлаѣе своја дуѣовања или у соли или у злѣшу.

Оригинал (?) у Архиву Санктпетербуршког одељења Историјског института РАН под сигнатуром 114, № II 151, написан на пергаменту ширине 121,5, дужине 90 мм избледелим мастилом (сепетом), доста уредним полууставним писмом у 13 редова укључујући и потпис. На полећини је адреса написана у два и по реда, са простором одређеним за печат, али трагова печата ни печатења нема. Текст адресе гласи: † Кнѣз дубровачкомѣ и ѿсои Сѣефанъ кнѣзъ.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 12, № 13 (с позивом на кнежевање Жана Квирина дат. 1248!); Miklosich, *Mon. serb.*, 49-50, № 49 (дат. 1265); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* III, 283-284, № 173 (дат. око 1265, са прев. на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 266, № 900 (дат. 1265); Smeklas, *Dipl. zb.* V, 362, № 847 (дат. 1265); Карински, *Граммати*, 39 (са компетентном палеографском анализом и фотографијом); Соловјев, *Од. сѣом.*, 51, № 33; Стојановић, *Пов. и писма* 1-1, 21, № 23 (дат. 1265).

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША I
ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ**

(1265-1266)

Краљ Стефан Урош I тражи од дубровачког кнеза и Дубровачке општине да не задржавају кумерак за со него да илаше своја дуговања или у соли или у злату.

Оригинал (?) у Архиву Санктпетербуршког одељења Историјског института РАН под сигнатуром 114, № II 151, написан на пергаменту ширине 121,5, дужине 90 мм избледелим мастилом (сепетом), доста уредним полууставним писмом у 13 редова укључујући и потпис. На полеђини је адреса написана у два и по реда, са простором одређеним за печат, али трагова печата ни печатења нема. Текст адресе гласи: † Кнезъ дѣбровачкомъ и ѡпштинѣ ѿ ѿѣкинѣ

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 12, № 13 (с позивом на кнежевање Жана Квирина дат. 1248!); Miklosich, *Mon. serb.*, 49-50, № 49 (дат. 1265); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad* III, 283-284, № 173 (дат. око 1265, са прев. на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 266, № 900 (дат. 1265); Smičiklas, *Dipl. zb.* V, 362, № 847 (дат. 1265); Каринский, *Грамота*, 3-9 (са коментаром, палеографском анализом и фотографијом); Соловјев, *Од. сѡм*, 51, № 33; Стојановић, *Писма и писма* I-1, 21, № 23 (дат. 1265).

Повелѣа нема датума. Поуздан, ослонац за предложени датум су године кнежевања Жана Квирина (1265-1266). Уп. Јиречек, *Историја Срба* I, 185.

† Дѣбѣвѣномъ ми приѣтелъ кралевѣства ми кнезъ [Дѣбровѣвѣскомъ. Жана Квиринъ, и
вѣсонъ ѿпѣкинѣ гр[а]дѣскон. Ере ми сте писали да солъ да калѣгерѣбъ х[и]а Никоновъ како е ѿ
Каменикъ^а х[и]а(?) рѣцѣ то ви [хи]а^бте добрѣ монѣмѣрькѣ и Никоновѣ нѣ стали ѿ ѿно[и] рѣцѣ
лише ѿ вѣше ѿпѣкинѣ да ѿ томѣ ми с[и]а^в... ложѣ ни невините, нѣ ако кога вѣет[е] крива, [а] ви ми
ѿхѣмше поданте или солъ или злато н[и]а^в пом[о]о[х]ите мѣ никакоре съмести, нѣ мѣ прѣ[д]анте
или солъ или злато [г]а^в ви знате ере ѣ нехъ [и]а^в порекн[и]а^в номѣ моѣ рѣви а не тѣкмо Никоновъ.
Богъ ви даи здравие

СТѢПЛНЪ? 8Р[О]ШЬ КРАЛЪ ВСЕ СР[Б]СКЕ) ЗЕМЛ[Е]

^а Карано-Твртковић, н. д., 12, и Карински, н. д. 6. читају: Климѣ мърке што по
фотографији уз нав. изд. Каринскога не изгледа прихватљиво.

ЗАКЛЕТВА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ ДУБРОВАЧКОМ АРХИЕПИСКОПУ, КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1267-1268), дан св. Симеона, Брѣаци.

Краљица Јелена се обавезује да ће бити пријатељ граду, да ће штићити дубровачке ђурѣвце и обавешити штио брже може ако краљ крене војску на Дубровник.

Оригинал у ДАД, (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 984), написан на пергаменту ширине 493, дужине 48 мм, црним избледелим мастилом, уставним писмом са полууставним елементима у седам редова рачунајући и потпис. Крстови на почетку, пре потписа и потпис исписани су црвеним мастилом. На повелји је сачуван висећи воштани печат неправилног облика, пречника 40 мм, са нејасном фигуром на престолу и оштећеном легендом од које се чита: **ЕЛЕНА КРАЈИЦА БАУСТИВА**. . . Опис печата: Ивић, *Српски српски печат*, 24, бр. 12 са фотографијом. На полећини белешка: Domine Regine. - Фотографија: АИИ Ф II, 3/368.

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 36-37, № 27 (дат. 1268); Miklosich, *Mon. serb.*, 69-70, № 66 (дат. 1273-1314); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad. V*, 273-274, № 177 (дат. 1273-1314, са прев. на мађ.); Smičiklas, *Dipl. zb.* VI, 63-64, № 57 (дат. 28. X 1273-1314); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 28-29, № 28 (дат. 1267-1268).

• 138

ЄАТНА М(И)Л(О)СТІЮ Б(Є)ЖИЄВЪ КРАЛЦА ВСЕ СРПСКЕ ЗЕМЛЕ И ПОМОРСКЕ

(1243-1276)

Оригинал у АХС 2, топографска сигнатура А 2/1, написан на истом комаду пергаменту у продужетку преписа хрисовуље краља Стефана Владислава. Опис В. уз бр. 41 ове збирке. Текст повеље написан је у 10 редова истом руком и мастилом као и Владислављева исправа. То је једини оригинални текст на том комаду пергаменту. - На плавој врпци visi метални, вероватно позлаћени печат, пречника 34х35 мм. На аверсу је лик краља до појаса са ореолом око главе и легендом која тече у круг и гласи: **†СТѢФАНЪ КРАЉЪ С(РО)ШЕ СРЪБЪСКИ З(Е)М(Л)И**. Грешка је у речи **КРАЉЪ** где је место **К** отиснуто **Н**. На реверсу је лик св. Стефана архијакона, такође до појаса са ореолом око главе и две легенде: једном у пољу вертикално, лево и десно од лица светитеља и другом у круг уз ивицу печата. Текст уз десну страну лица гласи: **С(ВЕ)ТИ** а низ лево: **СТ(Ѣ)ФАН(И)Ъ**. Текст кружне легенде: **†[ХРИС]ОУРЪБЪ С(ВЕ)Т(А)ГО СТѢФАН(А)**. Опис повеље и печата: Мошин, *Повеља краља Владислава*, 26-29; Синдик, *Акѣа*, 17-19, № 2; исти, *Српски ђечайи*, 233, сл. 9, 10. - Фотографије: В. бр. 41 ове збирке.

Или: Споменник III, 7 (уз Владиславлеву повељу, без датума); Новаковић, *Зак. сѣом.* 891-892 (дат. 1243-1276); Korabiev, *Actes de Chir* II, 413 (уз Владиславлеву повељу, дат. 1302-1321); Соловьев, *Одъ истм.* 30-31, № 19 (и ввод. после повеље краља Владислава, приписујући део о кивачској цркви краљу Урошу III, без датума).

Повеља је без датума, па се зато као једини поуздан хронолошки оквир може узети све време владавине краља Уроша I, тј. од 1243. до 1276, иако је Мошин предлагао ужи оквир: почетак владавине, због утицаја угарске сфрагистике. - Будући да се текст ове повеље налази на истом комаду пергамента са преписом повеље краља Владислава, објављивана су та два текста заједно. Изгледа да их је први одвојено објавио тек Новаковић, на основу грађе Ковачевића за необјављени Споменник XLIV, с. 11, бр. 9, док су сви остали издавачи објављивали један за другим. (В. бр. 41 ове збирке).

И сѣи да кѣтъ вѣдомо. Приде крал(к)в(с)твоу ми нгоумень и вѣстатик, и сповѣд(ѣ) ми ш цр(к)кви кивач(ск)и, како нѣ оу ни поповъ. И приложи ю крал(к)в(с)твоу ми кѣ цр(к)кви Г(оспо)ждинѣ оу Быстрици, да кѣта замѣно, да кѣна съ дроугомъ работа всакоу работоу цр(к)виноу и крал(к)в(с)тва ми, и да пою попове ходики шт Г(оспо)ждине цр(к)ве [3] оу цр(к)ви кивач(ск)е. И сѣи цр(к)воу да никторѣ не разлоуци. И кѣ ли ню(с) дръзие разлоуци, выше пис(а)нок проклетик да кѣтъ на нѣмъ. Я меге Кивачѣ: [4] Цр(к)вѣще кр(с)тоу, по дѣлоу на Лисо, како се камн вали с Лисога на Сѣрицоу, како се камн вали шврѣхъ Севелева, како се камн вали на Бѣлоу Гомилоу, како се камн [5] вали по дѣлоу на Прѣски, како се камн вали Ситонноу стѣноу, прѣмо стѣнѣ оу Присоннѣ рѣтъ, конѣ рѣта на Прѣседлѣ, шт Прѣседла шврѣхъ Карановине, како се камн [6] вали по дѣлоу на Доубѣ, како се камн вали шврѣхъ Слатине, како се камн вали, и шврѣхъ Канице оу Сѣлоу главоу, шд Сѣлеглаве оу дѣлѣ Кънадловѣ. Въ по[7] слѣднѣи же по миѣ аще кѣ дръзнетъ, или влад(и)чствоуки на мѣстѣ моимъ, или кои люво вратѣ мои, или вратоувед, или кои родѣ мои, или властѣ [8] кѣ по колѣвати шд малихъ и шд велихъ сѣи сѣидин(и)к мною или [9] разлоуци сѣи цр(к)ве С(в)ет(и)хъ Богородице с кивач(ск)омъ цр(к)вомъ, или меге кѣ [10] хѣти разорити, таковыгнѣвъ Господя Бог(а) и Спа(с)а нашего [11] соу(с)ъ Х(рист)а и прѣсвѣт(и)хъ [12] М(а)т(е)рь и сил(и)ч(и)ст(и)наго и животворещаго кр(с)та да иматъ на сѣвѣ, и писан(и)а [13] да выше заклетик и запрѣщеник да кѣтъ на нѣмъ, и да кѣтъ на нѣмъ а[14] нѣма.

† С(в)ет(и)хъ оу рѣшѣ по м(и)л(о)сти Б(о)жи и кр(а)л(и)и сѣ Б(о)гомъ Сл(а)м(о)др(ж)ицѣ вѣсѣхъ с(р)б(и)скихъ и П(о)м(о)р(и)скихъ з(е)м(и)а

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I МОНАСТИРУ ГРАЧАНИЦИ - ЛИПЉАНСКОЈ ЕПИСКОПИЈИ

(1244-1276)

Краљ Сѣефан Урош I даје поклоне манастиру Грачаници као седишту липљанске епископије.

Оригинал није сачуван, али се повеља изричито спомиње у хрисовуљи краља Стефана Уроша II Милутина манастиру Грачаници.

Датум Урошеве повеље није могуће сигурно утврдити, па су зато предложене све године његове владавине. Ипак, постоји могућност да су ови поклони учињени у време Урошевог продора ка Вардару око 1258. године.

[1] сѣздахъ шт шнованиа, и пописахъ и оу красихъ, вноу трѣ и нѣвѣнѣ. Сѣи оуво вѣмъ [2] ра[3]зоу мѣти писа кралевѣст(во) ми шко хрисовоуле, створени прародители [4] и родители С(в)ет(и)хъ Б(о)городици градчаньскон, кп(и)с(коу)пин липчаньскон. ... И видѣ крал(е)вство ми кре вѣше Баньска оуписана въ отчинѣ ми хрисовоулѣ, и нѣзехъ нѣ штина ми хрисовоула, и сѣздахъ цр(к)в(и)въ С(в)ет(о)го Стефана, р... [22] а за то дах[23]... [24] близ цр(к)ве С(в)ет(и)хъ Б(о)городице сѣ вѣм(и) ми мѣг(а)ми и правими, соуходоломъ Скоулановомъ [и] Липиномъ, сѣ Батоу си, до вѣр(и)ги ... тик, нѣ, и ... [30] Доврихна... [31] и Бане оу Сѣхогрьлѣ кон вѣхоу такожде зписан(и) въ штинѣ ми хрисовѣлѣ, и вѣзехъ и дахъ С(в)ет(о)мъ Николѣ кп(и)с(коу)пин дѣврѣскон, а за не дахъ замѣноу С(в)ет(и)хъ Б(о)городици градчаньскон 8 Полозѣ Шдри цр(к)в(и)въ С(в)ет(о)го Дмитрия

Уп. бр. 137 ове збирке, означене редове.

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I
БАРСКОМ ВЛАСТЕЛИНУ ЖАРЕТИ
И ЊЕГОВИМ СИНОВИМА МАРИНУ И ЛОВРЕТИ**

(1250-1276)

Повеља није сачувана, али се изричито спомиње у повељи краља Стефана Уроша II Милутина Андреји Ловретићу и браћи:

Видѣвъ краљ(е)в(ь)с(т)во) ми запис(а)ник и 8²тврѣденик с(в)е)топочив'шихъ родителъ
краљ(е)в(ь)с(т)ва) ми, ³що сѣ запис(а)ли и 8тврѣдили Жаретви и њговѣ с(ь)нѣ ⁴архип(и)с(ко)пѣ
Маринѣ и Ловретви, и ихъ с(ь)новомъ и 8и8⁵чю ихъ.

Види. бр. 115 и 123 ове збирке означене редове.

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I И КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ
ВЛАСТЕЛИНУ ИРИЦИ**

(1250-1276)

*Краљ Стефан Урош I поклања властелину Ирици село Тушимље у Расу и село
Храстичје у Зетци, под условом да верно служи краљу.*

Повеља није сачувана. Изричит помен сачуван је у хрисовуљи краља Стефана
Уроша II Милутина манастиру Светог Стефана у Бањској:

*Село оу Расѣ Тоушимла и оу Зетѣ Храстик. шерѣтохъ записано шѣтъ цемъ ми и
м(а)т(е)рию и съ мѡнмъ х'тѣннмъ Ирици, шко да им' се не оуѣ'моу развѣ невѣри. да
крал(ю)вствоу ми изневѣрише се. Зато оуѣ'мъ ихъ и запис(а)хъ цр(ь)кви С(в)ет(а)го Стефана*

(В. бр. 125 ове збирке, f. 27^a).

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I МОНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ

(1265-1276)

Краљ Стефан Урош I Милутин се даровао својим припадницима и поклоном Еванђељу и приходе манастиру Хиландару

Повеља није сачувана. Изричито се спомиње у недовољно поузданим примерцима (А, Б, В, Г) „опште“ хрисовуље краља Стефана Уроша II Милутина Хиландару

[¹... Сего ради] видѣвъ [²краљъ] крѣпостми крѣпости потрѣху хрисовуљу (своју) и сына и штеца [³ми великаго краља] Стефана Уроша и хговоривъ се [⁴краљъ] крѣпостми съ архипископушомъ и торымъ Евстаѣи [⁵мы и съ госпождомъ ми манастирю кралицомъ Еленомъ и [⁶съ всѣми иерискоушы сръбскими] [⁷и пришедохъ] хрисовульни Свѣтѣ Богородице Хиландарскѣ

(В. бр. 104 ове збирке, редови наведени по примерку А).

О реконструкцији поклона краља Стефана Уроша I, в.: Живојиновић, *Даровања краља Уроша I*, 213-219.

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША I
МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ**

(1265-1276)

Краљ Стефан Урош I њојврђује дарове својих претходника и њојклања села, људе и њојриходе манастиру Хиландару.

Повеља није сачувана. Изричито се спомиње у недовољно поузданим примерцима (А, Б, В, Г) „опште“ хрисовуље краља Стефана Уроша II Милутина Хиландару:

... (сего рад(и) видѣвъ¹¹⁴ краљивьство мн. крѣвѣше потрѣнь хрисовульг¹¹⁵ оспод¹¹⁶ и на
и шѣтца¹¹⁷ ми великаго краља Стефана Уроша, и ѡговоривъ се¹¹⁸ краљивьство мн. съ
арх¹¹⁹ ипп¹²⁰ (и) коупомъ в¹²¹ торымъ Евстаѣи¹²² мн. и съгоспождомъ мн. м¹²³ (а) т¹²⁴ ирн¹²⁵ краљимъ
Евстаѣи, и¹²⁶ съ всѣми неп¹²⁷ (и) коупы сръв¹²⁸ скыми ...¹²⁹ ... и прѣпис¹³⁰ ахъ¹³¹ хрисовуль син
С¹³² вѣтъ Б¹³³ огородице Хилан¹³⁴ дарскы

(В. бр. 104 ове збирке, редови наведени по примеру А).

О реконструкцији поклона краља Стефана Уроша I, в.: Живојиновић, *Даровања краља Уроша I*, 213-219.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.*, 71-73, № 71 (дат. 1275-1321); Новаковић, *Зак. сѣм.*, 606-607 (извод, дат. око 1309); Медаковић, *Манастир Савина*, Београд 1978, (само фотографија примерка Б, дат. XIV в., атрибуирана цару Стефану Урошу); Živković, Bojanin, Petrović, *Selected charters*, 44-48, № 4 (дат. 1276-1277, са преводом на енгл.).

Лит.: Синдик, *Ко је аутор*, 67-77; Бубало, *Средњовековне повеље*, 93-122, о овој исправи 100-103 (са фот.); исти, *О ирејисима повеље краља Уроша I, храму Свѣйго Николе у Хвосну*, ССА 3 (2004) 169.

Повеља нема датума, а разлика у потпису, наводила је истраживаче на различите закључке о аутору овог акта. Ковачевић, (*Неколико хронолошких исправака*, 436), као датум post quem означава годину 1291, јер се у повељи спомиње архиепископија у Пећи, која је те године пресељена. С обзиром на помен родитеља, узимао је у обзир и годину 1314, али ни тај датум није предлагао као сигуран, јер краљица Јелена није споменута као покојна. Новаковић је (в. Изд.), без образложења предлагао год. 1309. Синдик (*Ко је аутор*, 67-77) је поново анализирао текст и дошао до закључка да је аутор краљ Стефан Урош I, а да је повеља издата највероватније после 1. септембра 1276, када је Стефан Урош I збачен с престола а пре 1. маја 1277, када је умро, што је овде прихваћено.

† IO XC Господъ възнесе се на Небеса да поустити мирови стѣши.
НИ КЛ тѣла Небеса оуготоваше прѣстолъ его, шѣлаци вѣлелѣи

Ръсени царствѣа его аггелы сего хвалеце дивнше се пророуаскама съвѣшающаа и днѣ намъ въ ча(о)вѣцѣхъ творѣщааго [реч(е) во: „Въ шни д(ь)ни [извѣ]ху шт дѣха мѣмо на вѣсакоу пльть“, и пакы: „Въ шт(ь)цѣ твоихъ мѣсто выше с(ь)новѣ твои“, и па[кы: „Неб(е)са исповѣдають славоу Божию“. Въ снмъ оуво правовѣрїю оушесам слышанїи приложити пшд(ш)вѣиъ [и въ разоумѣ вынетїи правовѣрїа во стронтеау и великааго Сишна шбражающе въ жити сѣмъ нарицают се [исповѣдающе и въш[бражающе славоу Божию ихъже память непрѣстающїе жижнѣ некен чамъ слышаше бш Бюга [рекша: „Любви мѣ възлюблѣнъ боудеть штыщемъ моимъ. И азъ възлюблю иго] шпрѣцоу посрѣдѣ его волю мою [По сихъ же швитель во штыща мѣмо сътвориоу имоу“] Шлажен нок слыш[нї]и, ш блажен нок швещанїи ш блажен на [надѣжда шже швещан на высты Свѣтаго корѣна болюбвиѣ вѣтвиѣ иже въ идино съвкоупивъ болюбвиѣ слышанїа и видѣнїа и [тр]оуди и поты своими потыщаше се створитїа, вл[а]жен наго и болюбвиѣаго наричу стѣ[ф]ана Владислава краля в сѣ Сръбскїи Зѣмля и Поморскїи, въноукъ свѣтаго Симеона Немани и сына стѣ[ф]ана краля въ мнишскомъ шбразѣ наречиваго Симона монаха иже высты дарованама имоу прозорливама дїоухо[и] вними и любажнима шчима въ вл[а]д[и]цѣи въ носителя Елешнскомоу прозрѣ[и]го вѣжства наго телѣсе стопи конь[и] нини статїа въспомїнанїи сътвори рекше Възнесенїа храма на [мѣ]стѣ нарицаемѣмъ Милѣшевѣ въ жоуцѣ [Урьно]и [Стѣне его же вѣо]ж[и]ств[и]и нини и вл[а]дѣ[и]и нини крас(о)тамїи оукрашенъ сели [и Влахы...] швластїи прѣдав[и] мнѣ, [и] сѣ Болюбвиѣ господствоу[и]роумоу тогда

кралю и пакы сѣ Болюбвиѣ сѣмодрь[и]ца вси Сръбскїи Зѣмля и Поморскїи [Стѣфану Оурошоу] блаженноу свою дїоушоу въ роуцѣхъ любимоу Христу [тоу] предаа. Тѣм же и азъ стѣфанъ Оурош[и]ишъ потыщахъ се родителѣмъ моимъ и прародителѣмъ създати храмъ свѣтомоу ар[хи]ерею и воудотворцоу Христѣвоу Николаю [и] въ Хвоснѣ на реци Бистрици близъ великїи кархїепископїи сръбскїи И сїи [свѣти] хр[и]ст[и]анъ създахъ въ подрѣуи Възнесенїа [Т]іокоподина рекше Милеш(е)ва иде[и]же поучивахъ прѣви архїеп[и]с[ко]п[и] и оучитѣ сръбскїи прародитѣ нашъ свѣтитѣль Христу [и] въ [Сава, въ испоконїи бр[а]тїамъ] шты[и] свѣтаго монастира нам же и родителѣмъ [сво]имъ и прародителѣмъ въ вѣни помень. [22] И кога Богъ изволи [по] насъ [влада]ти зѣмлю сѣю на того възлагаю вѣсако [ш]телство [и] приложихъ [и] храмъ сѣмъ [и] въ оукрѣпкїи [и] [и]р[и]гъ Стальпъ, а мѣга моу оу градска воденища, [и] [и]рашии потокомъ и рѣтомъ на ст[и] [24] Денацъ Урьнтароу [и] [и]а Ковачевацъ над Жївунцоу каменъ, шт Жївунце [ко]сѣмъ како ками вали оу Любешъ [и] [и] потоку. Любешъ потокомъ и оу Бистрицоу Тѣвѣ шти[и] свѣтїи Николаю, вѣсакъ прїк[и]м[и] м[и]н[и] (о)стїи помощь, тѣмъ [и] [и] многогрѣшнѣ стѣфанъ Оурошъ, и тѣвѣ прїбегоу [и] мои застоупниче теплъ, в сѣ сїи приложихъ [и] храмъ твоимъ [и] [и] Да аще кто дръжеть шты[и] дръжимъ завистїю сотон[и] (и)ноу дарованныхъ мною въноутрїишъ домоу и вынѣш[и]ишъ та [и] [и] кови да боудеть проклѣтъ въ сѣмъ вѣце и въ боуд(о)ушѣмъ шты[и] Гюкоподїа Бюга Вѣсдржитѣла и шты[и] прѣвїнїстїи и прѣнепорїонїи и [и] [и] приснодѣви Мїарїе Вл[а]д[и] (и)ви(це) наше Бюгородице и шты[и] в сѣхъ свѣтїихъ Бюгоу дгождашихъ шт вѣка Лминѣ. И да боудеть прївѣст[и]и нини [и] [и] прѣдѣтелѣмъ и сѣ [и] [и] асплїшнѣмъ Гюкоподїа и рекшїими: „Крѣвь его на насъ [и] и [и] а] чед(е)хъ нашихъ“. И шт в(о)годарован[и]аго намъ [и] [и] вѣн[и]ца да боудѣтъ [и] [и] [и] [и] Лминѣ. Лминѣ.:

† СТѢФАНЪ КРАЛ(Ъ) ШРОШЪ ГОСПОДИН(Ъ) В СЕ СРЪБСКІЕ
ЗЕМЛѢ И ПОМОРСКІЕ.:

**ХРИСОВУЛА БУГАРСКОГ ЦАРА КОНСТАНТИНА АСЕНА
МАНАСТИРУ СВЕТОГ ЂОРЂА КОД СКОПЈА**

(1258-1277)

Бугарски цар Константин Асен потврђује манастиру Светог Ђорђа код Скопја мноштво имана и људе добијена од претходних дародаваца и додаје нове поклоне.

Оригинал у АХБ под бр. 1, топографска сигнатура. А 23/12, написан на знатно оштећеној хартији бомбицини ширине 330, дужине 930 мм, налепљеној на платно, црним мастилом, канцеларијским брзописом у 115 редова рачунајући и потпис, који је писан уставом, црвеним мастилом. Испред потписа је насликана рука која држи скиптар. Печат, вероватно златни, недостаје. Кроз платно на полеђини нешто теже се читају две белешке, вероватно обе монаха Никандра: 1. Данъ сѣи хрисовѣль болгарскаго царѣ Костандина за С(ве)таго Гевргѣа оу Скопѣи сѣщѣи. 2. † Си хр(и)совѣль цара болгарскаго Костандина ѿт с(ве)того Гевргѣа ѿ Скопѣи. Имало сада под ним Л. воденице, блата, зимовища, летовища планинь, прочаа. - Опис и палеографско-дипломатичка анализа: Ивановъ, *Български старини*, 578-587.

Изд.: Šafarik, *Gramatika* 23-27, № 19 (дат. 1259-1278); Bogišić, *Pisani zakoni*, 18-19 (извод, дат. 1280-1278); Срезневский, *Слѣдствия* II, 14-22 (дат. до 1278); Успенский, *Второе путешествие* 169-171 (извод, дат. 1257-1277); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad. VIII, Függlek Néhány adat Bulgaria* 452-463 (извод по Григоровичу, *Очерк*, затем по Шафарику, *Gramatika*, цео текст, дат. 1259-1278, са прев. на маџ.); Качановский, *Грамота болгарскаго царя*, 108-117 (дат. по Срезневском: до 1278); Ильинский, *Грамоты*, 14-19, № 2 (са фотографијом, дат. до 1277); Бобчевъ, *Паметници* I, 149-154 (дат. до 1278); Korabev, *Actes de Chil* II, 384-388, № 5 (дат. 1259-1278); Ивановъ, *Български старини*, 578-587, № 3 (дат. пре 1277); Дуйчев, *Из старата българска книжнина II. Книжовни и исторически паметници от Второто българско царство*. София 1944, 55-63, 338-351, № 26 (делимично издање, превод на бугарски, коментар); *Споменици на Македонија* I, 181-204 (са коментарима); Даскалова, Райкова, *Грамоти на българските царе*. Увод. Текстове. Речник. Библиография, София 2005, 31-36 (са фотографијама).

[illegible]

царѣ, кир Исакѣ царѣ свѣтаго Симеона Немана дѣла царьствѣмъ ми. Ватацѣ царѣ
Илалмана царѣ, любезноно (sic) ц(а)р(ь)ствѣ(ю) ми при¹²имъ, и провете, не потворишъ ни
прѣвѣдихъ нѣ исправивъ и крѣпѣваше вѣрѣдоухъ паче всѣхъ царей и краи вышписанноу
люди кон сѣ шврѣ¹⁴таишъ въ градѣ(хъ) Скопскомъ (сѣ)таго и великославного велико-
мочіеижека Христова Гевргіа Гора и повѣдоносца въ бранехъ, и повѣдоносца въ бра- нехъ
(sic) да не работають въ царинѣхъ никоу работъ, ни да давають никоу приплатъ, ни да метеца
сними ни секасты, ни прахѣторъ ¹⁵ни ки¹⁶азъ, ни кастрофилакъ, ни батахъ, ни топцилакъ, ни
сжати ни свѣзати, ни гаежъ вѣзати, никоу доходоукъ. И надвѣл никоу¹⁷ стѣдѣнецъ ПЕ. и
Сливѣщица вѣт избора ея, и панагиръ (К)л. ноемъ брѣ. Въ синѣхъ(хъ) властахъ(хъ) да се не прикасають
никоу владаши, ни нѣ ¹⁸никто, кто ли дръзнетъ(хъ) и прикоснетъ се да сѣ кажетъ(хъ) гнѣвомъ
ц(а)р(ь)ствѣ(ю) ми, и да вѣде невѣренъ ц(а)р(ь)ствѣ(ю) ми: Село Давигодъ сѣ селомъ Давицѣ¹⁹ и сѣ
Урѣшвеноу, съ виноград(и), сѣ нивикмъ, сѣ жрѣи ками и сѣ пашини, сѣ планинами, и сѣ завѣлоу
и сѣ всѣми правинами и прѣ²⁰ждезаконънои ихъ. А синоръ сѣлѣ тѣхъ: вѣт Урьногоръ како сладн
Долъвецъ на на (sic) Давицѣ, та на могила, на мраморъ на Кръстѣнъ ²¹и низъ дѣла на Бѣтѣскоу
пѣт, та прѣс Кавианово брѣдо како иде пѣт къ Ралици и на воискъ ставѣ на Рѣдинѣ, та на дромъ
кои иде на ²²Дилопигадъ, вѣт вѣрѣда того на Бѣлоу камоу та вѣзъ дѣла на Давъга полѣя, та на
Градище до Урьногоу каменѣ: Село Повѣжда ²³съ виноград(и), сѣ нивикмъ, сѣ жрѣи камоу и сѣ
пашини, сѣ всѣми правинами и прѣжде законънои ихъ: Село Койдово, и село Давъ²⁴ица, и
село Рашъве сѣ всѣми правинами ихъ: Село Гавъмово съ метохемъ(хъ) съ виноград(и), сѣ нивикмъ
съ жрѣи ками и сѣ всѣми правн²⁵и ихъ: Село телемъ и съ метохемъ, сѣ виноград(и), сѣ
нивикмъ, и сѣ всѣми правинами и прѣждезаконънои ихъ: ²⁶Село Заднѣ въ горѣ, и сѣ засеакоу
тѣми, сѣ Близньскомъ, сѣ Мокростѣки и сѣ Голѣмои под(о)мъ и сѣ Поповѣни съ виноград(и), сѣ
ни²⁷викмъ съ жрѣи ками, сѣ зимовици, сѣ лѣтковици, сѣ планинами, сѣ ловицимъ звѣрноимъ(хъ)
и роивноимъ, и сѣ завѣлоу, сѣ ²⁸всѣми правинами и прѣждезаконънои ихъ: Село Сѣщица съ
Поповиани сѣ селомъ(хъ), сѣ виноград(и), сѣ нивикмъ съ нивикмъ (sic), сѣ планинами и сѣ всѣ²⁹ми
правинами ихъ: Село Градѣуница съ Поповѣани, съ виноград(и), сѣ нивикмъ и сѣ всѣми
правинами ихъ: Село Бродъ а вѣ немъ ³⁰метохъ М(а)ти Бюжиди кипискеу(с?), сѣ нивикмъ, съ
виноград(и), съ жрѣи ками сѣ ливадъ(а)ми, сѣ лѣтковици, сѣ зимовици, сѣ вродни³¹ми
мостнинами, сѣ ловицимъ звѣрноимъ и роивноимъ, и сѣ тръгомъ и сѣ панагиремъ, иже ставѣтъ И
септемъ брѣт, и всакъ ³²нед(е)ла трѣгъ, и сѣ доходкомъ трѣга того, и сѣ всѣми правинами и
прѣждезаконънои ихъ. А синоръ Бродъс починактъ вѣт Гра³³дѣица въсѣ Темни доль, на Полѣшъ на
Козинѣ стѣнѣ, та на Пищецъ, на пажити, на Бѣлѣковѣ торѣ на Шипковѣицѣ, на виница, ³⁴на
Сѣрѣицѣ, на Василево сѣлище, въсѣ хридъ на Калаварѣ, на Глазѣмъ, на Дѣшъвѣ, вѣт Кивавъ до
Тѣдоровѣ дола: И въ Прилѣ³⁵пѣскоу власти село Крѣпа власоу, и въ немъ метохъ Спасѣ,
дарованокъ Романомъ ц(а)ремъ, сѣ нивикмъ, сѣ млиноу, сѣ завѣлоу, сѣ ³⁶лѣтковици, сѣ зимовици,
сѣ планинами и сѣ всѣми правинами и прѣждезаконънои ихъ. А синоръ мѣсѣ вѣт Шѣша, на
Гра³⁷дѣицѣ Горѣ, на Драгановѣ црквижъ на Урьвѣско Градище на крѣсть по хридѣ на
Моухнатѣцѣ, въсѣ хридѣ до С³⁸ѣица надъ Тиховецъ, на Дѣдино вѣсокъ на Голѣми камоу, на
Вилѣскоу кладѣзъ, межю вѣа Еленѣ, на прѣсло³⁹пѣ по хридѣ го(р)оу (с)ла(и)на: Заднѣ, Сѣщица,

Градеуница. Брод сѣ |С|ан'скъ и съ Бар|варсамъ| и |Нр|жа. Вса та мѣста |^[40]парик|а|сж|т|,
рекаже Прыдало, да не метеѡа никто ни кко прикисати, ни продати вытъка ни ниеж ни
виноград ◊ |^[41]В Положкон швласти село Рѣвни, и то дарованіи он (с)ветомъ Романомъ
ц(ар)емъ С(е)твомъ Георгію съ виноград(и), съ нивн|^[42]кмъ, (и) съ жръньками, съ периволи,
съ сѣнокоси, съ завілои, съ планинами, съ ловищемъ звѣроимъ, и съ всѣми |^[43]доходкои и съ всѣми
правинами, и да не метеѡа никон кѣпалца, никотори влад(а)лецъ ц(ар)ь(с)т(в)а ми ни
влад(а)лци г(о)с(под)ствѣщихъ по ц(ар)ь|^[44]ствъ ми, да не има влѣсти въ село Рѣвни, съ
сидити, ни свѣзати, ни главъ възати, никни доходокъ възати, |^[45]всакои дохводекъ и бирекъ
з|аконіи до си бѣзима црьквѣ: Я синоръ селъ твомъ, ѡт избора Рѣвничж рѣ|^[46]къ на десну
възъ |доль...ни|зъ въздо на Шельникъ, та на Идановъ доль, та пш ровища, та межд Прѣслопы,
и ме|^[47]ждъ Огражденнк прѣзъ въздо на изборъ Па'вишж рѣкж, и низъ рѣкж до Катафигѣ, та
възъ въздо на краи|^[48]ще како слази (ли)сець въс краице Лисевъку, низъ гвозда на стѣден'ецъ, та
на Глыбокой доль, и ѡт Глыбока |^[49]дола....а ѡт| сѣверна... страна прѣзъ лгжъ прѣко Великж
рѣкж, та низъ Великж до Хтѣтовъскъ брадж|... |^[50].....о на Тоуилъ кои лахъ ад....
|А|скоевице..... възъ брадж до г(о)р... |^[51]десно..... |н|жете..... |Г|ж... планинж...щ...низъ
гвозда на Рѣвничж рѣкж |а| ѡзбора кж, и тѣ все |^[52]арикъ мѣстѣ ◊ И въ Горнемъ Положъ село
|н|викимъ съ |ин|город(и), съ жръньками, |съ всѣ|ми |пра|ви|^[53]нами ихъ ◊ Село Тчуилъ и
планина рекъма съ всеа правиномъ ◊ Село Баничи съ нивнимъ съ вин|^[54]град(и), съ жръньками,
и съ всѣми правиными ◊ Село.....ице съ планинж рекомж Мраморъ, |^[55]и съ всѣми правиными ◊
Село Нахово съ парикои, съ нивнимъ, съ ливад(а)ми, съ ловищи роівними и съ всѣ|^[56]и съ всѣми
(sic) правиными ◊ Село Тагоръ, градице и с полемъ |съ| нивнимъ, съ ливад(а)ми, съ Езеромъ(ы)
влатнимъ, съ |забѣл|^[57]ои, съ ловищи звѣроими и роівними, и съ всѣми правиными |ихъ ◊ Селъ
Бистрица въ Бавнѣ, съ пашици, |съ лѣтв|^[58]вни, съ зимовици, и съ всѣми правиными |ихъ ◊
Село... |Светой| Іѡанъ(ы) Богъсловець, съ пашици, съ нивн|^[59]емъ и съ всѣми правиными ◊ Село
Дженца съ Ракоит[... съ нивнемъ, съ] забѣлои, и съ всѣми правиными... |^[60]ме|т[ох] под х[а]ланемъ
С(ве)той Васили, съ виноград(и) съ нивнемъ, съ |ливадами|, съ всѣми правиными и съ лшевицти
роівнимъ |о|^[61]во.... Подмиръ з[р]..... катънскихъ... с нивнемъ, съ ливад(а)ми, съ лшвици и съ
всѣми правиными ◊ С..... |мето|х(ы) С(вето)й Лѣ|ка|..... въ, вокъ..... же.....
и съ |всѣми| правиными. Метухъ |^[62]въ Рылькежи С(вето)й Николѣ въ ко |лѣ|ши, съ виноград(и)
и |с нивиями| и съ всѣмъ |пр|авиными ◊ Село Лъжени съ винъ |^[64]град(и), съ нивнемъ и съ всѣми
правиными ◊ Село Ранѣ лгжъ с нивнемъ, съ сѣнокоси и съ всѣми правиными ◊ |^[65]Селъ Витино
и Бичевъ, съ всѣми правиными ихъ ◊ Та вса пр|о|разъмѣвъ ц(ар)ь(с)тво ми видѣвъ подання и
зтверждеои |^[66]и записанои прѣжде мене воившихъ, с(ве)тои х(ы) и правотѣроиныхъ ц(ар)ей и
кралви, и ц(ар)ь(с)тво ми тѣмъ высѣдѣе, |^[67]мола сѣ и припад(а)ж, просяще м(и)ло(с)т(ъ) и
помощъ ѡт с(ве)таго велик(м)ъ(у)в(и)ника Хри(с)тоѡа Георгія Горга, и въ вранехъ
^[68]повѣдоносца, и приложихъ с(ве)тѣи црькви игъ Село |Коза|рево. Свѣтѣ его... ц(ар)ь(с)т(в)о
ми прѣжде даніиое с(ве)т|о|^[69]мъ Рманомъ(ы) ц(ар)емъ, съ Баршемъ(ы), съ Синскымъ и съ
црьж|вини| С(ве)тоумъ Іѡаномъ(ы) Злато|с|томъ, и съ всѣми тамъ засѣ|^[70]лкои, съ виноград(и), с
ивнекимъ, съ периволи, съ водѣ|ница|ми, съ |с|ѣнокоси, съ забѣлои, съ ловищи роівн|и|^[71]ми

звѣрными. и съ планоунами. и съ вѣсми правинами прѣждезакониими ихъ. И еще приложи
царьскѣмъ ми селѣ Калъгершѣнъ съ виншградъ(и) съ нивѣи(мъ) съ завѣлоу и съ вѣсми
правинами. И еще ^[74]приложи царьскѣмъ ми въ Златици село Калъгеровъ доль. и съ не
црьковъ(е) С(ве)тѣи Гевргие да бже съ седици нг^[74]мѣнь. [доу]доу царьскѣмъ ми
такѣ а лавнж ^[75]такѣ сѣшврѣтѣжъ [сѣтѣго
а(о)х(у)доу [ни въ жѣпѣ или въ ко^[76]лемъ ливо градъ(ѣ) или въ немъ ливо селѣ
ва(о)бѣ(жъ) [свѣтаго Ге]вргия. да не сди никши владѣ(е)лецъ по дръжѣ! вахъ царьскѣмъ ми
да подав здав сынъ (?). на лю[демъ] С(ве)тѣи Гевргия. на ѡ всакомъ дѣлѣ да сди
нг^[77]мѣнь настоужини. и съ нгѣменовѣмъ штокѡм да сѣ вызима всакоу дѣль. Кто ли се нанде
сждивъ ва^[79]овѣкѣ С(ве)тѣи Гевргия посиликъ и штока да въ нашего или го сведавъ безъ
нгѣменова сжда вѣд^[80]и на немъ клѣтва Божия и сѣвѣтѣи правѣвѣрнихъ царей. и да плати
анмосишн Ѡ златици. И здава ^[81]ниже сѣмъ упадеетъ дръгъ дръга прѣдъ владѣ(а)лци или поткнже
здаваетъ. да не вызима на црьковнимъ ва(о)бѣ(жъ) цѣцѣ никто ^[82]владѣши развѣ да сѣ вызима црькѣ
на своемъ си ва(о)бѣ(жъ) цѣцѣ. ни зла да нѣсть людѣ(мъ) С(ве)тѣи Гевргия. поповѣмъ ^[83]поповншомъ
ниже сѣмъ шврѣтѣжъ подъ влѣстнижъ С(ве)тѣи Гевргия. да не метѣхъ никши епискѣпъ ни
доушдѣ(жъ) въ ^[84]зѣти ни запрѣчени да поставити на иерѣхъ. ар хъ епискѣпъ помѣнь. а езархъ
тои всакоу доушдѣ(жъ) С(ве)ще^[85]никоу. Тѣмъ есе да е црькѣи С(ве)тѣи Гевргию. Да не метѣхъ
тѣмъ влѣзти въ села и метѣхъ поповѣхъ да(и)хъ ѡвѣно утѣ^[86]вѣзти ни езархъ ни прштъ(ш)папа[ны]
есе тѣмъ црькѣи С(ве)тѣи Гевргию) понеже бѣ всака глоба [до]хъдѣкѣ црькѣи
^[87]дарованъ естъ. Я наводнишъ парагова истина. враждѣ дѣ(вѣи) разбѣи и кнѣжскѣ краждѣ.
да сѣ вызима црькѣа на ^[88]своихъ си людѣ(ѣ)хъ. и тѣмъ враждѣ да сѣ не выжимѣтъ на селѣхъ. развѣ
на исцѣхъ нѣ и тѣмъ сждомъ. приселица да не пла^[89]шѣмъ метѣхъ С(ве)тѣи Гевргия. ни
воловерѣшинъ. ни перѣпера ни димнижъ. Нице кто вылезѣ на метѣхъ С(ве)тѣи Гевргия ^[90]вѣкомъ
ливо селѣ. вѣзъ архимѣдритѣова вѣрошениа. или вѣ[л] планиноу. или пашинца. или въ завѣлѣ. ^[91]или
въ ловица роивна или звѣрна. или лѣсъ и дрѣво сѣщи въ црьковнѣмъ вѣрѣтѣ. или водѣицѣ
поставити на црько^[92]внои водѣ. коѣ тече ут црькѣ(о)внои извода. или конен пастн на
црькѣ(о)внои землѣ. или родѣ поведе прѣдъ црькѣ(о)внѣжъ ^[93]земнижъ. или нѣжъ пошравѣ вѣзъ
нгѣменова влѣго(с)ловениа. клѣтва Б(о)жия на немъ(ѣ) и С(ве)тѣи Гевргия. и сѣвѣтѣи(ѣ)
правѣтѣ^[94]рѣнои(ѣ) ц(а)ренъ и краленъ. вошписанои(ѣ). и да сѣ продастѣ въ дѣмосижъ. С. перпер
Сидъ вса дарованна С(ве)тѣи ми и ^[95]правѣвѣрными ц(а)ри и кралоу вошписаноими. и
приложенѣмъ ц(а)рѣ(с)т(в)ѣ(о)мъ ми. и дарованѣмъ ут прочнихъ(ѣ) влѣстель ^[96]мѣнь. то вса да
дрѣжитъ С(ве)тѣи Гевргие Горгосъ и повѣдоносецъ. и въ немъ(ѣ) настоужини вѣ(с)тѣ(а)нои
архима(н)дритъ и швѣвленикѣ ^[97]сегѣ ХРИС(О)ВЪС(А)С(О) понеже да го иматъ ц(а)рѣ(с)т(в)ѣ(а) ми
хѣдѣтѣмъ и помощника. въ всакоу(ѣ) нѣ(а)пѣстѣхъ и рѣтѣхъ. Я ут работникѣ ^[98]ц(а)рѣ(с)т(в)ѣ(а) ми
посилаемои(ѣ). по всѣ(а) вѣрѣ(м)ена по хѣрахъ и по градовѣхъ. вранихъ выспрѣ^[99]емѣти утѣ. да не
вѣлазѣтъ ни завѣвалѣжъ ни пакостѣтъ метѣхѣмъ ни селѣмъ ни ^[100]хѣрахъ ц(а)рѣ(с)т(в)ѣ(а) ми. ни
сѣвѣстѣ. ни дѣка. ни кѣстрофилакѣ. ни прѣхѣторѣ. ни кѣнѣжъ. ни тѣпѣшикалѣ. ни винарѣ. ни комѣсъ
[сѣко]^[101]нѣмъ. ни стрѣторѣ. ни изгонѣица градъ(ѣ). ни писецѣ. ни апо(о)хѣторѣ. ни гиракарѣ. ни
шѣрѣ. ни десѣткаре пѣчельни. ни швѣ[н]. ^[102]ни трѣ(в)енижъ. ни слоношнѣжъ. ни комада ни мѣшѣта[н]

Градѣица Бродъ съ Сланскомъ и съ Барбарасомъ и [Врѣмѣ] всѣхъ мѣста [1] парикѣ сѣлѣ
река въ Прудѣ да не метѣхъ нѣтъ ни кѣсѣ прикѣсти ни предѣти вѣтъка ни нѣтъ ни
виноградъ [2] Въ Погожѣи шлоусти село Рѣвни и те дарѣканъ нѣтъ свѣтѣомъ Романомъ
царѣмъ [3] свѣтѣомъ Геврѣи съ виноградъ(и) съ нивѣ [4] имѣ [5] съ жрѣмъками съ периволѣми
съ сѣнокосѣ съ дѣвѣомъ съ пашинѣми съ ловицѣмъ дѣвѣомъ и съ всѣми [6] дохѣдокѣи съ всѣми
правинѣми и да не метѣхъ нѣтъ кѣфалѣи нѣтъхѣи владѣаѣицѣ царѣомъ [7] ми ни
владѣаѣицѣи [8] свѣтѣомъ [9] свѣтѣи ми да не имѣ вѣлѣсти въ село Рѣвни ни
сѣдѣти ни свѣдѣти ни словѣ вѣдѣти нѣтъхѣи дохѣдокъ вѣдѣти [10] [11] вѣсѣомъ дохѣдокъ и вѣсѣомъ
[12] [13] [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40] [41] [42] [43] [44] [45] [46] [47] [48] [49] [50] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [64] [65] [66] [67] [68] [69] [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [77] [78] [79] [80] [81] [82] [83] [84] [85] [86] [87] [88] [89] [90] [91] [92] [93] [94] [95] [96] [97] [98] [99] [100] [101] [102] [103] [104] [105] [106] [107] [108] [109] [110] [111] [112] [113] [114] [115] [116] [117] [118] [119] [120] [121] [122] [123] [124] [125] [126] [127] [128] [129] [130] [131] [132] [133] [134] [135] [136] [137] [138] [139] [140] [141] [142] [143] [144] [145] [146] [147] [148] [149] [150] [151] [152] [153] [154] [155] [156] [157] [158] [159] [160] [161] [162] [163] [164] [165] [166] [167] [168] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184] [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193] [194] [195] [196] [197] [198] [199] [200] [201] [202] [203] [204] [205] [206] [207] [208] [209] [210] [211] [212] [213] [214] [215] [216] [217] [218] [219] [220] [221] [222] [223] [224] [225] [226] [227] [228] [229] [230] [231] [232] [233] [234] [235] [236] [237] [238] [239] [240] [241] [242] [243] [244] [245] [246] [247] [248] [249] [250] [251] [252] [253] [254] [255] [256] [257] [258] [259] [260] [261] [262] [263] [264] [265] [266] [267] [268] [269] [270] [271] [272] [273] [274] [275] [276] [277] [278] [279] [280] [281] [282] [283] [284] [285] [286] [287] [288] [289] [290] [291] [292] [293] [294] [295] [296] [297] [298] [299] [300] [301] [302] [303] [304] [305] [306] [307] [308] [309] [310] [311] [312] [313] [314] [315] [316] [317] [318] [319] [320] [321] [322] [323] [324] [325] [326] [327] [328] [329] [330] [331] [332] [333] [334] [335] [336] [337] [338] [339] [340] [341] [342] [343] [344] [345] [346] [347] [348] [349] [350] [351] [352] [353] [354] [355] [356] [357] [358] [359] [360] [361] [362] [363] [364] [365] [366] [367] [368] [369] [370] [371] [372] [373] [374] [375] [376] [377] [378] [379] [380] [381] [382] [383] [384] [385] [386] [387] [388] [389] [390] [391] [392] [393] [394] [395] [396] [397] [398] [399] [400] [401] [402] [403] [404] [405] [406] [407] [408] [409] [410] [411] [412] [413] [414] [415] [416] [417] [418] [419] [420] [421] [422] [423] [424] [425] [426] [427] [428] [429] [430] [431] [432] [433] [434] [435] [436] [437] [438] [439] [440] [441] [442] [443] [444] [445] [446] [447] [448] [449] [450] [451] [452] [453] [454] [455] [456] [457] [458] [459] [460] [461] [462] [463] [464] [465] [466] [467] [468] [469] [470] [471] [472] [473] [474] [475] [476] [477] [478] [479] [480] [481] [482] [483] [484] [485] [486] [487] [488] [489] [490] [491] [492] [493] [494] [495] [496] [497] [498] [499] [500] [501] [502] [503] [504] [505] [506] [507] [508] [509] [510] [511] [512] [513] [514] [515] [516] [517] [518] [519] [520] [521] [522] [523] [524] [525] [526] [527] [528] [529] [530] [531] [532] [533] [534] [535] [536] [537] [538] [539] [540] [541] [542] [543] [544] [545] [546] [547] [548] [549] [550] [551] [552] [553] [554] [555] [556] [557] [558] [559] [560] [561] [562] [563] [564] [565] [566] [567] [568] [569] [570] [571] [572] [573] [574] [575] [576] [577] [578] [579] [580] [581] [582] [583] [584] [585] [586] [587] [588] [589] [590] [591] [592] [593] [594] [595] [596] [597] [598] [599] [600] [601] [602] [603] [604] [605] [606] [607] [608] [609] [610] [611] [612] [613] [614] [615] [616] [617] [618] [619] [620] [621] [622] [623] [624] [625] [626] [627] [628] [629] [630] [631] [632] [633] [634] [635] [636] [637] [638] [639] [640] [641] [642] [643] [644] [645] [646] [647] [648] [649] [650] [651] [652] [653] [654] [655] [656] [657] [658] [659] [660] [661] [662] [663] [664] [665] [666] [667] [668] [669] [670] [671] [672] [673] [674] [675] [676] [677] [678] [679] [680] [681] [682] [683] [684] [685] [686] [687] [688] [689] [690] [691] [692] [693] [694] [695] [696] [697] [698] [699] [700] [701] [702] [703] [704] [705] [706] [707] [708] [709] [710] [711] [712] [713] [714] [715] [716] [717] [718] [719] [720] [721] [722] [723] [724] [725] [726] [727] [728] [729] [730] [731] [732] [733] [734] [735] [736] [737] [738] [739] [740] [741] [742] [743] [744] [745] [746] [747] [748] [749] [750] [751] [752] [753] [754]

[illegible]

ни кошарцини, ни колонирцини, ни намет кажитна ни би, ни на ни масна ни сирена ни трад(а),
 зидати ни бястни, ни темница бясти, ни шрати, ни кплати виноград(а), ни сѣно ко¹⁰⁴сити
 ни жати, ни царини, вѣдати улоб(ѣ)ж(а) С(в)ятаго Ге[ор]гив ни на кшѣмъ трыгъ, ни дивеато
 вѣдати ни мостни, ни чело[в]ѣ[к]а[р]ефати ни кши[к] ни вола ни шла Та кса милоуостни
 царекство ми прѣда подарованимъ сего ХРИСТОУСА¹⁰⁵ двидеже оми Христе во на
 земли славит' се И по смърти царь(с)тв(а) ми, кого Богъ изволит поставит(и) на прѣстолѣ
 царь(с)тв(а) ми, ни кто лѣво[в]а¹⁰⁷ дѣт(ь) шт срединь царь(с)тв(а) ми, мола на разорит(и)
 ни попр(а)ти с[е]го ХРИСТОУСА¹⁰⁸ нъ павѣ подаровати и понавѣти, и потверждати¹⁰⁹ съ
 крьдоимъ, в(а)говѣст(ь)но во кс(т)ъ тако творит(и) с(в)етоимъ и правотверноимъ царемъ и
 кралемъ. Лице ли се кто шврѣцетъ 8хонце¹⁰⁹ инемъ диволоимъ, прѣстѣпит(ь) снѣ повелѣна и
 попр(а)ти с[е]го ХРИСТОУСА¹¹⁰ тѣмъ да естъ сжпер Богъ и прѣвнѣта М(а)ти¹¹⁰ его, въ снм(ь)
 вѣцѣ и въ греджнимъ страшноимъ сждици[и] вт[е]ораго пришествиѣ и с(в)ето[и] Георгіе въ
 вранехъ[и] вѣмѣсто [помо]¹¹¹ци да мѣ естъ сжпостать, зде и на страшнѣмъ сждици, и да [есть
]... прѣклетъ, трыклет(ь) шт Господ[а] Бога вседържит[ел]ѣ и шт [прѣвнѣтѣ]¹¹²го М(а)т[ер]я
 и снлоу чистѣнаго и животворящаго крьста, и шт вето[и] рехъ еванг[елист]ъ, шт В[л]ад[исла]в(с)то[в]ъ
 и шт Т[ит]ъ штѣщъ ноки¹¹³скоихъ и шт с(в)етоихъ правотверноихъ царей и кралей вошписанно
 Х... писа с[а] и по(д)писа...¹¹⁴... ар., [Свѣтоу] Ге[ор]гію Го[р]ѣ по[вѣ]дѣносѣ, на
 всакѣ штвержденіи... въ вѣснечнѣмъ

ВСОУДИННѢ В ХРИСТѢ БОГѢ ВѢРЕННѢ ЦАРЬ И САМОДРЪЖЕЦЬ
 БАЛГРОМЪ ЯСѢНЬ

ПОВЕЛѢА КРАЛѢИЦЕ ЈЕЛЕНЕ МАНАСТИРУ СВЕТОГ НИКОЛЕ НА ОСТРВУ ВРАЊИНИ

(1277-1309)

*Кралица Јелена ѡоклања манастиру Свѣтоѡ Николе на острву Врањини људе,
 улијаник (=йчелишак) и ѡриход у износу од 100 ѡеріера годишње од ѡирѣа Свѣтоѡ Срѣ на Бојани.*

Повеља није сачувана. Њен текст је познат само по препису у Зборнику монаха
 Гаврила из 1721, који је у XIX веку проучавао и објавио Јастребов. Како је рукописни
 зборник у међувремену изгубљен, издање Јастребова је једино сачувало текст који се по
 њему и овде дословно објављује.

Изд.: Јастребов, *Преѡис хрисовула*, 222-224 (без датума); Новаковић, *Зак. сѡом.*, 578-579
 (извод, дат. око 1280); Шекуларец, *Дукљанско - зейске ѡовеље*, 68-72 (дат. око 1304)

Ова повеља стоји формално и садржајно у вези са повељом краља Стефана
 Владислава за исти манастир (в. бр. 40 ове збирке). Аренга је истоветна, а редослед излагања
 такође прати Владислављеву повељу. Језик ове повеље носи обележја времена преписивача,
 монаха Гаврила, па не може сам за себе да буде пресудан аргумент против њене

аутентичности. И овде се међутим спомини Иларион као беничар манастира и први зетски епископ, тако да процена аутентичности ове повеље зависи и од аутентичности прве и друге врањинске повеље (Савине и Владислављеве; уп. бр. 26 и 40 ове збирке). Необичан је начин врањинске повеље (Савине и Владислављеве; уп. бр. 26 и 40 ове збирке). Необичан је начин врањинске повеље (Савине и Владислављеве; уп. бр. 26 и 40 ове збирке).

Међу даровима манастиру наведени су уљјаник и људи на црквеној земљи у Крушевци, коју је већ поконио краљ Владислав. Део људи дарованих овом повељом (Ген Воглик са братом, Даминко Салкут са братом, Бардона са децом) наведен је и у повељи краља Милутина (в. бр. 117), где су забележени као становници села Орахова, које је тек том повељом даровано манастиру! Село Орахово се у повељи уопште не спомиње. Овом повељом краљица Јелена је дала „Маршених и Крнице да су коњуси“, а у повељи краља Милутина „Томиша Крнице. Ђураћ Маршен“ наведени су такође као становници села Орахова. Овај елемент свакако потичава сумњу у аутентичност повеље.

Уколико је ову повељу заиста издала краљица Јелена, онда је то могло бити само у периоду између 1277. и 1309. када је, уз друге области, господарила и деловима Зете. Њену власт над Светим Срђем потврђују дубровачки документи. У сваком случају повеља је морала бити издата у време владавине једног од њених синова, које, међутим, повеља не спомиње. Краљ је наведен само у санкцији („да прими гнев и наказаније от краља и да плати краљу пет сат перпер“). Није споменута ни повеља краља Стефана Уроша I, манастиру Св. Николе, која је споменута у Милутиновој повељи. Садржајно, ова повеља је свакако у вези са Милутиновом (бр. 117) било да јој претходи или следи, али ни у једној од две повеље издавач не спомиње свога претходника.

Шекуларац (Врањинске повеље, 39-43) је прихватио датум „око 1280“, што је касније кориговао (Дукљанско-зетске повеље, 68-72, на с. 70: око 1304), када је објавио и текст исправе. У оба своја рада Шекуларац је текст повеље прихватио као аутентичан, позивајући се при томе и на дотадашња мишљења у нашој историографији.

Јелена Божијом помоћију краљица србска остави село Крнице и Влашкин и Крушевиц и сто перпер Светом Николи

Ва наветцех ти, Господи, Земљу основа и дела рѣкъ твоєю свѣтъ Невеса. Та погивнѣтъ, ти же пребиваеши, и васа тако риза обѣтъшають, и тако одеждѣ савнѣшѣ и измѣнет се. Ти же таже 5 еси и лета Твоѣ неоскъдѣють. Сатвори разѣомъ Невеса и Земљу втврди на водахъ, приеми страсть волю твою, да насъ грѣшнихъ и недостойныхъ равъ своихъ изведеши отъ адскихъ нерешимихъ ѹхъ, и своимъ апостоли и светители постави различна свѣтила, и рекъ имъ ѹчити люди юже стежа честною крвию, иже верѣть и спасенъ вѣдѣть. Си свети и велики архіереи Христовѣ Никола, нашъ ѹчитель и пастиръ, ва напастехъ и въ вранехъ крепки помагатель. 10 сиротамъ и вдовицамъ и нищимъ скорн и топли заступникъ, и ва васацехъ вѣдахъ милостивн заштититель. Сагради се въ нмѣ его храмъ сан Илариономъ епископомъ зетскимъ, иже село

любимъ вѣше господаремъ свекровима ми господина краља Прковенчаного Стефана светопочинѣша, и господиномъ светимъ кѹр Савою, шже и съ ѹтворивши сѣи даръ и приемила къ светомъ и великомъ архіерѣ Христовѣ Николи, и на многа молишѣа на вожишь цркви и 15 смернѣа на ангелскомъ и мнѣшскомъ оврахъ любима. Пѣхъ грѣшна раба Божиа Јелена кралица послѣдию стопама светима господинома ми, господиномъ моимъ дѣверомъ светопочиншимъ кралемъ Владисавомъ, иже сътъ дарована нмѣ светомъ великомъ архіерѣ Христовѣ Николи ѹ селѣхъ всехъ, и ѹ людехъ, и ѹ пасищехъ тиминыхъ и лѣтиныхъ, и ѹ васакихъ правинахъ црковнихъ. По томъ же оврахъ и ахъ припадаю на милости светого Николи, и снѣ 20 малое приношение приношѣа къ светомъ и великомъ архіерѣ Христовѣ Николи. Видѣвши да е ѹ того нѣгове место людми, и дахъ Гена Воглика са вратомъ и са дѣцми, Пидриѹ Бѣла са братомъ, Бакѣ са братомъ, Даминка Салкѣа са братомъ, Бардонъ съ дѣтию, Маршенихъ и Крнице да съ коњуси. И дахъ отъ трага Свѣто - Србскаго Р (100) перперъ, да ѹхима црква чинѣ люби всако годищѣ. И сна ѹтврдивши, дахъ свѣщѣ, влѣшникъ мои на просвѣщенѣ храмъ светомъ 25 а вѣше влѣшникъ на землю цркви на Крушевици, и са влѣшникомъ дахъ Павла и врата мѣ

И никто да не потвори ѹтверженаго самъ светомъ храмъ мною грѣшною кралицою Јеленою, ни сынъ мои, ни кнѣзъ, ни сародинъ кралевства ми, или кога изволи Богъ краљѣати Србскою и Поморскою Землю. Кто ли что потвори иже сътъ свѣта господа втврдила и записала, и ахъ грѣшна, да мѣ е сѹпарникъ Богъ и прѣчиста Богомати, и да га порази сила честнаго 30 и животворѣщаго крста и светн Никола на место милости да мѣ е сѹпарникъ и въ самъ вѣщи и ва гредѹщемъ, и да и сътъ проклетъ отъ прѣаго архіепископа и свѣтитѣлѣ кѹр Савѣ, и отъ моимъ грѣшне да и сътъ проклетъ. П отъ властѣ великихъ или малихъ и владѣщихъ прѣчихъ, или Србинъ или Латининъ, или Прѣанасъ, или Влахъ, кто дрѣне испакостити или отиѣти что любо отъ свѣтаго храма сего нмѣ селѣхъ, или ѹ людехъ, или ѹ пасищехъ тиминыхъ и лѣтиныхъ, или ѹ коихъ 35 правинахъ црковнихъ, да прими гневъ и наказание отъ краља, и да плати краљъ петъ сатъ перперъ. Сего ради подписа кралевство ми ва сведѣнѣ васакомъ

УГОВОР КРАЉА СТЕФАНА ДРАГУТИНА СА ДУБРОВАЧКОМ ОПШТИНОМ

(1276)

*Уговор краља Стефана Драгутина са Дубровником о његовим и својим
шведском дохођу, склопљен на рок од 5 година.*

Уговор није сачуван, али је изричито споменут у Драгутиновој повели Дубровнику
из 1281. године:

„Какво се свршило више време и створе пет година, како сте ви и говорили са
краљевством ми одсељ и напред краљство ми чини јединица властелина
дубровачким...”

(Уп.: бр. 77 ове збирке, означени редови)

Будући да је краљ Драгутин владао свега шест година, највероватније је ова повеља
била издата 1276. године, тј. на почетку његове владавине

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ДРАГУТИНА ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1281)

Краљ Стефан Драгутаин пошархује, пошто је прошло њега година од претходног уговора, сачиња мир, прави и обичаје између Србије и Дубровника без рока, и обавезу их на плаћање свейпошмијарског дохођака.

Оригинал у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 972), написан на пергаменту ширине 241, дужине 157 мм, дипломатичком минускулом, црним мастилом у 10 редова. Печат је исечен. Судећи по прорезу, печат је био воштани и причвршћен на српски начин. - На полеђани: Poelua Vrosii regis pro confirmatione pacis et libertate mercatorum. - Фотографија: АИИ Ф. II. 3/357.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 39, № 31 (дат. 1281); Miklosich, *Mon serb.*, 54-55, № 57, (дат. 1281); Kukuljević, *Regesta*, 383, № 1325, (дат. око 1281); Smičiklas, *Dipl. zb.* VI, 399, № 338, (дат. 1281); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 32-33, № 33 (дат. 1281).

Повеља нема датума, али се година може са сигурношћу утврдити. У тексту се говори о уговору склопљеном између краља и Дубровника пре пет година. У току кратке Драгутинове владавине започете 1276, долази у обзир само 1281. и почетак 1282. год., до Драгутиновог силаска с престола. Вероватно је да је први уговор склопљен већ у првој години Драгутинове владе, па према томе ова повеља иде у 1281. годину. Име дубровачког кнеза Николе Морозинија, чије кнежевање пада у године 1280-1282, потврђује наведени датум.

† Пише кралевоство ми кнезъ дѣровъскомъ Николѣ Мавержинъ и сѣдѣмъ и
вѣкѣмъ и властеломъ и всенъ Овчинѣ дѣровъскомъ, како сте послали кралевоство ми
владѣтели ваше придоше Зръѣ и Гръѣша. Какъ се свършило вѣше вѣше вѣстроу петь годичъ,
какъ сте были ѡговорили съ кралевоствомъ ми да ѡдсѣлѣ и напѣдѣ кралевоство ми чини
милѣюсть властеломъ дѣровъскимъ и Овчинѣ и тръжникомъ ихъ. Да имъ е миръ конѣ и
прѣво имъ былъ доклѣ живѣ право съ кралевоствомъ ми. Яко ли цю погрѣше земли краѣвоства
ми и не исправѣ ми се, да имъ се да вѣдѣние трѣми мѣсеци, тако си могѣ трѣжнѣици ихъ шти
ѡграда съ вѣсѣмъ своимъ. Я да даю кралевоство ми на годичѣ двѣ тисѣщи перперѣ. И сѣмъзи миръ
не брѣвѣ кралевоство ми ѡрока доклѣ хѣже выти. ¹⁰ ѡ ако ми не сѣгрѣше, и до живота моего да си
имаю сѣзи миръ и сѣзи двѣ тисѣщи да даю ¹¹ на Дмитровѣ дѣнь

СТЕПАНЪ ПО М(И)ЛОСТИ БОЖИЕЙ КРАЛ(Ъ) СР(Ъ)БСКИХ(Ъ) ЗЕМЛ(Ъ) И
ПОМ(Ъ)СРСКИХ

ХРИСОВУЛА КРАЉА СТЕФАНА ДРАГУТИНА МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ

(1276-1281)

*Краљ Стефан Драгутић ѡклања манастиру Хиландару села у околини Призрена
и ѡпшорјује раније даје економске и судске ѡвласѣице - имуниѣице ѡѡ манастира.*

Оригинал (?) у АХС под бр. 4, топографска сигнатура А 3/1, написан је на
пергаменту ширине 315, дужине 410 мм, лепим, уредним, читким полууставним писмом,
црним мастилом у 43 реда рачунајући и потпис. Крстови на почетку и пре потписа,
иницијали и потпис, исписани су црвеним мастилом. После потписа су четири тачкице.
При дну, на црвеној врци виси златан печат пречника 40 мм, пречник типара 32 мм. Врца
је провучена кроз пет прореза, од којих су два изнад, један у горњој, а два испод доње линије
потписа. На аверсу је лик владара у свечаном византијском ставу, са невелико исписаном
легендом: СТЕПАН КРАЛ, на десној страни владаревог фигура. Име СТЕПАН, написано је у
првом слогу правилно, а у другом слогу слова теку обрнутим редом, па се чита НАП. Реч
КРАЛ написана је уз леву страну фигура и то одоздо на горе у три реда; слово К окренуто
је као негатив. На реверсу је лик св. Стефана у стојећем ставу са тачкастим ореолом око
главе. У десној руци држи четворокраки крст а шта је у десној није јасно, али је вероватно
кадионица. У односу на фигуру легенда тече обострамо вертикално и уз техничке грешке
гласи: † С Т Ђ С Т П Ф И Њ | П Р Ђ О М Ђ У Е Н И К Ђ што се разрешава † С Т Е П А Н С Т Е Ф А Н Њ
П Р Ђ О М Ђ У Е Н И К Ђ. - На полеђини акта дипломатичком минускулом XIV в. белешка

Изд.: Споменик III, 11-12; Новаковић, *Зак. сјом.*, 387-388 (извод, дат. 1276-1281); Koraćević, *Actes de Chil.* II, 388-391, № 6 (дат. 1276-1281); Živković, Bojanin, Petrović, *Selected charters 48-51* № 5; Живојиновић, *Повеља краља Милутина Хиландару прелиминарно приписана његовом брату Драгућину*, ССА 9 (2010), 3-17 (са фотографијама, преводом и коментаром; дат. око 1280).

Хрисовула нема датума. Иако се може претпоставити да је издата у почетку владавине краља Драгутина, ипак, сигуран хронолошки оквир остају све године до краја 1281. Живкојновић (Да ли је сачувана повеља, 129-136) оспорава аутентичност ове хрисовуле и приписује је Стефану Урошу II Милутину. Чињеница да је у потпису изостављено име Урош ипак доводи у сумњу оправданост овог мишљења.

• 208

† СТЕФАНЪ ПО МИЛОСТИ БОЖИЈИ КРАЉ СРПСКИИ

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ДРАГУТИНА
ДУБРОВАЧКИМ ТРГОВЦИМА**

(1277-1281)

Краљ Стефан Драгутићин дозвољава дубровачким трговцима да у Брскову продају вино без воде и мед 8 љц њмь.

Оригинал у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч, лат. исправе 959), написан на пергаменту ширине 140, дужине 115 мм, неуредним канцеларијским писмом типичним за доба краља Драгутина, црним мастилом у 10 редова, рачунајући и потпис. Крст, само на почетку и потпис такође црним мастилом. Од воштаног печата, причвршћеног на српски начин, остао је само траг пречника око 35 мм. Белешка на полеђини: Priuilegium de uino et de mello, по констатацији Чremoшника, потиче од дубровачког нотара Томазина де Савере (1277-1286). На основу тога и анализе писма повеље, он је утврдио да је повељу издао краљ Драгутић. (Уп.: Чremoшник, *Сѣудије из српске палеографије и дипломатике*, 2. Једна љубошња љовеља краља Драгутићина, 8-11. - Фотографија: АИИ Ф II, 3/344.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 38, № 30 (дат. око 1280); Miklosich, *Mon. serb.*, 17, № 21 (дат. 1222-1228); Bogišić, *Pisani zakoni*, 27 (извод, дат. 1222-1228); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, 1, 375, № 225 (дат. 1222-1228, са прев. на мађ.); Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 226, № 199 (дат. 1222-1228); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 137 (дат. око 1220); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 4, № 6 (дат. 1219-1228). - Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 49, № 456

Повеља је дуго сматрана за старину и приписивана је Стефану Првонечаном. Већ писмен Брскова, прва утврђеница, који се јавља тек од средине XIII века, побуђује сумњу у тако високо датирање. Њен широкост је некако повеља са другом у којој се спомиње Пребегар у Брскову, а писана је истим писмом (в. бр. 80 ове збирке). Обе припадају краљу Драгутину, али је немогуће ближе утврдити датум настанка. Ова повеља не представља општу уговорну исправу, већ специјалну привилегију, и спада по свој прилици, између прве и Драгутинове опште уговорне повеље.

Наше крал(е)в(с)т(во) ми да вѣдом(о) вѣдомоу [Дало е крал(е)в(с)т(во) ми м(и)л(о)стѣ Дубровчанам да си продава вино вѣдѣ и медѣ с [с]цѣнь [Брскова] с [с]т[р]а[с] крале(в)ст(ва) ми. И ако се ктѣ [наде] продава вино с вѣдомѣ и медѣ прѣдъ [с]цѣнь да мѣ се все [с]хмѣ що има. П[рав]да нѣ трѣ [жн]и [да] не има пѣвали крал(е)в(с)т(во) ми. да имъ [с]се се не помѣте докѣ стоѣ в[р]ава да [с] крал(е)в(с)т(ва) ми.

СТЕФАНЪ КРАЉЪ СРПСКИ

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА ДРАГУТИНА ДУБРОВАЧКИМ ТРГОВЦИМА

(1277-1281)

Краљ Стефан Драгутинов одобрава слободу трговине Дубровчанима, јемчи им личну и имовинску безбедност и аутономију у Брскову и у другим местима и прописује да се Дубровчани са савановницима Србије јарниче пред краљевим судом.

Оригинал у ДАД, (LXXVI, Dipl. et acta 3/Беч 958), написан на пергаменту ширине 181, дужине 125 мм, полууставним писмом, црним мастилом у девет редова. Потпис и остали текст писани су истом руком и истим мастилом. - Печата нема; постоје два хоризонтална прореза за воштани печат, који је требало да буде причвршћен на српски начин. - На полеђини је белешка: De securitate (sic) mercatorum, написана руком дубровачког нотара Томазина де Савере који је био у дубровачкој служби 1277/1286. године. - Фотографија: АИИ Ф. II, 3/343.

Изд.: Карано-Твртковић, Српски споменици, 51, № 42 (дат.: око 1346); Miklosich, Mon. serb., 16, № 20 (дат.: 1222-1228); Smičiklas, Dipl. zb. III, 225, № 198 (дат. 1222-1228); Новаковић, Зак. сјом., 138 (дат.: око 1220); Соловјев, Од сјом., 17, № 15 (дат.: око 1220); Стојановић, Пов. и писма I-1, 4, № 5 (дат. 1219-1228).

Лит.: Соловјев, Пребегар у Брскову, 270-275; Чremoшник, Сјудије из српске палеографије и дипломатике. 2. Једна шобожња повеља краља Драгутина, 8-11

Повеља је св. до 1937. год. приписивана угарском краљу Стефану Првовенчаном Соловјев (в.: Лит.), на основу помена Брскова и Пребегара, у коме је с правом видео комеса Фрајбергера (comes Freibergerius), брсковог кнеза, са сигурношћу је везао повељу за име краља Драгутина. Чremoшник (в.: Лит.), упозорава да је текст ове повеље писан истом канцеларијском минускулом као и текст повеље о вину и меду, с том разликом што је на повељи о вину и меду потпис писан црвеним мастилом и повеља носи траг печата, док је потпис на овој повељи писан истим црним мастилом и истом руком која је писала и текст, а трагова печата нема, иако постоје прорези за печатење. Зато Чremoшник закључује да ова повеља „није била никада ратификована, да никада није ступила на снагу, да у облику у каквом је данас имамо пред собом никада није имала карактер правног документа“. Чremoшник даље претпоставља да је повеља писана у Дубровнику од тамошњег српског канцелара и да је садржавала дубровачке жеље, али је Драгутин одбио да те жеље потврди. „Ради тога се овај дубровачки концепат вратио кући и тамо, непотврђен, остао међу другим актима и правним повељама до данас.“ Потпис, написан у продужетку последњег реда, такође говори у прилог мишљењу да се ради о концепту акта.

† Пише краљество ми всѣмъ да е њ свѣдѣние Сиковѣ мнѣмоуѣ ѡтвори краљество ми властелинѣмъ дубровѣчкимъ. да ѡ гредѣ съ трѣгоу ѡ землѣ краљества ми. и гдѣ гредѣ ѡ коѣ мѣсто. или ѡ Брсково или инѣ гдѣ годѣ да имѣ иѣ никоеѣ несправѣде. ни ѡсилиа. и крѣвѣмъ да носе. И Прѣѣгаѣ да не влада надѣ ними. И съ Сръблиномъ ѡ коемъ годѣ сѣдѣ ѡни гдѣ инѣ да се не при. да греде прѣдѣ краљество ми. Кто ѡли се дрѣже прѣтворити да приме гнѣвѣ и наказанне ѡт ѡ краљества ми. Сие во все писа краљество ми да е всѣмъ ѡ ѡ свѣдѣние СТ(Е)Ф(А)НЪ КРАЛЪ И С БОГОМЪ СЯМОДРЪЖЬЦЬ СРЪПСКИ

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1282)

Краљ Стефан Урош II Милутић ѡпшарује уѣворну ѡвељу своѣ ѡреѣходника. краља Стефана Драгутина Дубровчанима.

Оригинал на пергаменту ширине 223. дужине 110 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 978), написан уставним писмом у 11 редова, укључивши и потпис, све црним мастилом. На почетку се налази мало стилизовани крст, док пре и после потписа нема крстова. - На врци од црвених нити виси оштећен воштани печат пречника 80 мм, пречник типара 70 мм; легенда нечитка. - На полеђини белешка: *Littera di pace regis novi Vrosii, qui nunc est in vita sua.* - Фотокопија: АИИ Ф II, 3/362.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 33, № 24 (дат. око 1254); Miklosich, *Mon. serb.*, 50, № 51 (дат. 1240-1272); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* III, 284-285, № 174, (дат. 1240-1272, са преводом на мађ.); Smičiklas, *Dipl. zb.* VI, 153-154, № 137 (дат. 1275-1321); Новаковић, *Зак. сѡм.*, 156 (дат. 1282); Стојановић, *Пов. и ѡсма* I-2, 33-34, № 34 (дат. 1282).

Повеља нема датума, али се на основу текста може одредити њено место у низу Милутинових повеља за Дубровник. Садржајно и формално ова повеља репродукује повељу краља Драгутина из 1281 (В. бр. 77 ове збирке). У тексту се и каже: „како имъ е билъ створиъ братъ ми краљъ Степанъ милость, по томоужде швазоу и краљевство ми створи имъ милость“. Врло је вероватно да је то прва Милутинова уговорна исправа и да је издата у самом почетку његове владе, дакле 1282. год.

† Да естъ вѣдомоъ всакомоу Створи милость краљевство ми доубровъскимъ властелоу и всенъ Спъциниѣ малимъ и велицѣмъ како имъ е билъ створиъ братъ ми краљъ Степанъ милость, по томоужде швазоу и краљевство ми створи имъ милость, доколѣ правдоу имоути имѣти краљевствоу ми. Коупци и нхъ да си ходе по земли краљевства ми безъ вохди и бѣ(з) завае, съ всакоу свою доу, а шни да даю шд града краљевствоу ми на всако годице двѣ тисоуки перъ перъ на Дмитровъ дѣнь. И тако цю сыгрѣше краљевствѣ ми да се соудомъ исправлямо, како е по законъ. Ако ли соуд не воуде съвршенне, нхъ коупци кон воудоути оу земли краљевства ми, да имъ естъ рокъ за три мѣсеце да си изидоути съ всѣмъ свои¹⁰мъ довитькомъ. И даю имъ милость до живота моего

СТЕФИНЪ СЪУ(Р)СШЪ ПО М(И)ЛОСТИ БОЖИЕИ КРАЉЪ И СЪ
БЛОГОУМЪ СЯМОДРЪЖЬЦЪ СРЪПСКИ(Е) ЗЕМЛИ И ПОМОРЬСКНЕ

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МОНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ

(1282 ?)

Краљ Сѣефан Урош II Милутиин ѿшвержује манасѣиру Хиландару оарове својихъ прѣшходника, деде и оца, не наводећи им имена.

Оригинал или аутентичан препис у АХС под бр. 19, топографска сигнатура А 12/1, написан на пергаменту ширине 420, дужине 535 мм, црним мастилом, уставним писмом с облицима и правописом прве половине XIV века, у 53 реда рачунајући и потпис. У продужетку последњег реда монах Никандар је дописао датум: 20. април 6851. (=1343), који је прве издаваче навео да документ припишу краљу Стефану Душану. Печат није сачуван, али је испод потписа сачувана црвена свилена врпца провучена кроз само два прореза од постојећих 15, што значи да је била предвиђена двострука плика. - На полеђини црвеном оловком: Бр. 27; руком с почетка XIX века: Си хрисовѣл ѿт Крѣшева чин села и за лаза и за меѣа. Номеро ИІ, 18; 10; руком Успенског: 6851 год. Руком монаха Никандра: Хрисовѣлъ с(ве)таго Стефана Оуроша (руком XX века: II) краља сербскаго, дечанскаго (руком XX в. а прецртано оловком: Милутина), сына Милутинова (прецртано мастилом XX в.) данъ

Изд.: Флоринский, *Афонские акты* бр. 277 (извод); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 389-390 (дат. 1282-1289, в покл.). Korabiev, *Actes de Chif* II, 413-416, N° 32 (дат. 1343).

Хрисовуља нема датума. Датум дописан у 53. реду од стране монаха Никандра, је погрешан. Овде предложен датум заснива се на претпоставци да је хрисовуља оваквог садржаја, могла најпре бити издата у самом почетку владавине краља Милутина.

• 278

1711 •

долю и пашинца цариньскомоу довыткоу Раковица. И коудѣ нѣ дръжавѣ кр(а)м(е)вства ми
 тако доудѣ не тоу(т)землѣ въ свѣтѣ¹⁹ и цркви соуши людинъ те(м)лѣ или и парикъ или Влахъ
 или кто люде тоу(т)землянинъ да си и има свѣта цркви(к)и. Сии оу²⁰ во створише прародители
 и родители кр(а)м(е)вства ми. Хо(т)ишаго потырати се на раздрочении и мала(а) вѣса писаннаго
 оу хри(с)т(е)воу(а)н(а) сѣмь, а(а)на(а)ема(а) к(а)моу(а) рекыше и проклятию прѣдаше, и м(и)н(и)а(о)кти(а) ш(о)ж(и)и и
 свѣ(с)т(и)и(а) Б(о)г(о)р(о)ди(ц)е(а) быти к(а)моу(а) ш(и)рин(о)в(о)у(а) рекыше. И(а)зъ же²¹ грѣшныи и недостойны равъ
 свѣ(с)т(и)и(а) Б(о)г(о)р(о)ди(ц)е(а) оутверждению и прародители и родители свѣ(с)т(и)и(а)хъ своихъ послѣдствовати
 н(е)д(о)в(о)л(а)хъ. Г(о)с(п)о(д)а(а)ствоу(а)ющимъ и владоу(а)ющимъ повелѣхъ никомоу(а) потырати се разорити ни
 мала(а) вѣса писаннаго оу хри(с)т(е)воу(а)н(а) сѣмь. И(а)зъ ли кто таковыи, ш(е)ставивъ(а) страхъ и лю(а)в(о)вь
 Б(о)ж(и)ю ш(и)т(а) с(е)б(е), и прѣ(а)творитъ и мало что ш(и)т(а) писанихъ с(и)хъ, или възметъ,²² или к(а)моу(а)
 ш(и)т(а) дастъ, таковыи м(и)н(и)а(о)кти(а) Б(о)ж(и)и и свѣ(с)т(и)и(а) Б(о)г(о)р(о)ди(ц)е(а) да не полоу(а)ч(и)тъ, и погрѣш(и)въ
 м(и)н(и)а(о)кти(а) к(а) соупостата с(е)бѣ да ю ш(и)рѣ²³ ц(и)тъ, съидиникъ же съ Нюдою и съ ш(и)т(и)в(и)р(и)ш(и)ми
 се Г(о)с(п)о(д)а(а) д(а) и(а)мать, и мною грѣшныи(а) проклетъ да и(а)с(и)тъ), и а(а)на(а)ема(а) к(а)моу(а) поудѣ. С(и)и²⁴
 писавъ кр(а)м(е)вство ми и потыписа

Руком монаха Никандра: Въ лѣто ш(и)т(а) созданиа мира .СѢ НА апрѣлѣа .К. день.

СТЕФАНЪ ОУРОШЪ ПО МИЛОСТИ БОЖИИ КРАЛЪ И БОГОМЪ

ДРЪЖЬЦЪ СРЪПЬСКИ:

¹⁹ После тога изостављена је реч грѣшнаго, која се налази у свим текстовима на одговарајућем месту у преписима „опште“ хрисовуље краља Милутина из 1303/1304. год. В. бр. 104, примерак А, ред 24.

²⁰ Овде је изостављена реч молици, која се такође налази на одговарајућем месту у преписима наведене хрисовуље. В. бр. 104, примерак А, ред 24.

²¹ Овде је изостављен податак о Власима: Братославу, Доброславу, Шербану са сином Неготином и Балосину. Писар је записао грешку, па је тај податак уписао после Боукорзѣтију, и поновио Станѣзѣтију. В. бр. 104, примерак А, ред 80, 81; где уместо: Боукоръ, пише: Ноукоръ.

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1285. пре октобра 30)

*Краљ Стефан Урош II Милутиин њражи од Дубровчана да њредају сѣвари Белославе,
 мајке жушана Десе, удовице краља Стефана Владислава.*

Оригинал није сачуван. Изричито се спомиње у нотарској исправи дубровачког
 нотара Томазина де Савере (Tomasinus de Sauere) од 30. октобра 1285:

Cum igitur prenominata Belosclaua, mater dieti Dese, nunc venerit Ragusium cum litteris domini
 regis Vrosii continentibus, quod domine Belosclauae, et petat dictas res de predicto deposito

В.: Smičiklas, *Dipl. zb.* VI, 543, № 542. Белославина поклад је већ 3. јула 1281. био предат
 которским посланицима. В.: Чremoшник. *Канцеларски и ношарски списи*, 52-56, бр. 94.

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ТВРТКУ, ЖУПАНУ ПОПОВА ПОЉА**

(1282-1285, друга половина 1284)

Краљ Стефан Урош II Милутићин наређује жупану Твртку, да илени имовину Дубровчана који залазе у његову област и да је преда ошћенеом Урсейш, али да не дира дубровничке црговце који иду у Србију.

Оригинал у ДАД, (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 980), написан на пергаменту неправилног облика, ширине 125, дужине 202 мм, дипломатичком минускулом, бледим мастилом у 11 редова, рачунајући и потпис. Мошин је сматрао да текст и потпис потичу од исте руке, и да је писмо краљев аутограф. (Уп.: Мошин, *Повеље краља Милутића*, 55-56). Од великог воштаног печата, причвршћеног на српски начин, остао је на пергаменту само комадић. На полећини траг белешке: . . . cum regio. - Фотографија: АИИ, Ф II 3/364.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 41, № 34; Miklosich, *Mon. serb.*, 53, N 55 (дат. 1240-1272); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, III, 290, № 177 (дат. 1240-1272, са прев. на мађ.); Smičiklas *Dipl. zb.* VI, 155, № 140 (дат. 1275-1321); Стојановић, *Пов. и писма* 1-1, 35, № 37 (дат. после 1282). Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, стр. 66, № 62а (дат. око 1282) Ђорђевић, *Историја*, 273, № 51 (дат. после 1282).

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ТВРТКУ, ЖУПАНУ ПОПОВА ПОЉА**

(1282-1285, друга половина 1284)

Краљ Стефан Урош II Милутиин наређује жупану Твртку, да ђлени имовину Дубровчана који залазе у његову област и да је преда ошћењеном Урсейи, али да не дира дубровачке ђрђовце који иду у Србију.

Оригинал у ДАД, (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 980), написан на пергаменту неправилног облика, ширине 125, дужине 202 мм, дипломатичком минускулом, бледим мастилом у 11 редова, рачунајући и потпис. Мошин је сматрао да текст и потпис потичу од исте руке, и да је писмо краљев аутограф. (Уп.: Мошин, *Повеље краља Милутиина*, 55-56). Од великог воштаног печата, причвршћеног на српски начин, остао је на пергаменту само комадић. На полеђини траг белешке: . . . cum gosio. - Фотографија: АИИ, Ф II 3/364.

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 41, № 34; Miklosich, *Mon. serb.*, 53, № 55 (дат. 1240-1272); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, III, 290, № 177 (дат. 1240-1272, са прев. на мађ.); Smičiklas *Dipl. zb.* VI, 155, № 140 (дат. 1275-1321); Стојановић, *Пов. и ђисма I-I, 35*, № 37 (дат. после 1282). Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, стр. 66, № 62а (дат. око 1282); Ђорђић, *Историја*, 273, № 51 (дат. после 1282).

Дит. Динић: *Хумско-црбенимска властела*, 5. сматра да је жупан Твртко ушао у Орбинијеву генеалогiju Мирославића као Хулацо, син кнеза Андрије. Уп. Динић, *Дубровачки трибунал*, 214, где је исти аутор предложио генеалогiju потомака кнеза Мирослава Порчић, *Случај Урса Перкула*, 371-387.

Твртко се као жупан Попова поља спомиње у дубровачким архивским документима од 1282. до 1285. год. Уп. Чремошник, *Канцеларски и пошарски списи*, 93-94, 123-125, 138, 139, 142. У документу од 13. јануара 1285. каже се да су два поклисара жупана Твртка напала претходног дана двојицу Дубровчана у Затону и отела им рибу и ствари тврдећи да то чине quia comes et homines Ragusi faciunt supra nos id quod volunt et nos similiter volumus vobis facere. Писмо би се на основу тога могло прецизније датирати у другу половину 1284. године.

† Краљства ми лювномс жупанс Тврѣткѣс (sic) знаѣши како е љзето љрѣсетеви дрѣво и љз добиткомѣ. Да много ꙗниса краљество ми кнезс дубровкомс (sic) и всѣмъ ꙗдубровцамъ, да тамо посла краљество ми љрѣте. ꙗда тако ти мога живота и мое лювѣе, кто ти излазе ꙗтѣдѣти по равотахъ по своихъ си, како можь шнози љхми ꙗна нихъ и подан љрѣтеви. ꙗко ти гредѣ на трѣгъ краљѣвства ми љман да не павали. И да види краљество ми ꙗко ми свршити љекеши (sic) сиѣи поскъ, ере се смо штрѣшили љсемѣзи вловѣѣ. Да шсвети га

СТЕФАНЪ СРЪШЪ КРАЛ

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ГРАДУ ДУБРОВНИКУ

(1289)

Краљ Стефан Урош II Милутиин пошарѣује граду Дубровнику ꙗранице које је имао у време његовоѣ оца краља Стефана Уроша I.

Оригинал на пергаменту ширине 233, дужине 160 мм. у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 971), написан дипломатичком минускулом у 11 редова, црним мастилом, потпис је такође црним мастилом. - Печат је отргнут; судећи по прорезу, вероватно је био воштан и причвршћен на српски начин. - На полеђини белешка: *Poliça regis Vroaxii . . . per Lucarum et Petrum*. - Фотографија: АИИ, Ф II, 3/356.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 40, № 33 (дат.: око 1289); Miklosich, *Mon. serb.*, 55, № 58 (дат. 1289); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, IV, 412-413, № 249 (дат. 1289, са прев. на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 417, № 1450 (дат. 1289); Smičiklas, *Dipl. zb.*, VI, 680, № 572 (дат. 1289); Стојановић, *Пов. и писма* 1-2, 36, № 38 (дат. 1289). Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 66, № 626 (дат. 1289).

Повеља нема датума, али се година може утврдити по времену кнежевања Марина Борђија које пада у 1288/1289. годину. Уп.: Ljubić, *Listine* I, 146, № 237; исти, *Ob odnošaji*, 119.

† Пише кралѣство ми да е ведомо всакомъ створи милость кралѣвство ми | Градъ
Дубровънскомъ що сѣ держали земли и винограды и шираниа ѿ господина ми светопочинеша
штѣица ми такожде имъ створи милость кралѣвство ми да си держе и кралѣвства ми, а да
имъ не даѣ вавени ѿ когаре. Тако ли се шпрѣте потвориѣ повелениѣ кралѣвства ми, и що имъ
да вави, испакости, да приме гневъ | и наказанне ѿ кралѣвства ми. И тѣ имъ милость створи
кралѣвство | ми с Прихрѣне ѿ граде а странѣ кралѣвства ми вѣше сѣмъ Драго|славъ и Бѣдиславъ
Хвалюнкъ. И тѣ имъ милость чини кралѣвство ми кѣмъ | ди приде Дѣкаръ Миѣиловиѣ и Пѣро
Гониславикъ, а ѿ то време вѣше кнезь с Дубровънице Маринъ Жѣржи

СТЕФАНЪ СРБСНЬ КРАЛЪ

ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1289) на Котражи.

Краљица Јелена, мајка краља Стефана Уроша II Милутинова, после свога сина, по-
шврћује Дубровчанима границе које су имали у време њеног мужа краља Стефана Уроша I.

Оригинал (А) у ДАД, (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 974), написан на пергаменту ширине 245, дужине 130 мм, црним мастилом, дипломатичком минускулом у 11 редова рачунајући и потпис који је исписан као наставак последњег реда. - Воштани печат од смеђег воска, пречника 35 а типара 30 мм, причвршћен је на српски начин. Данас су лок и легенда неразговетни. Опис: Ивић, *Стиари српски печатци*, 24-25, бр. 12, делимично је читао легенду † ЕЛЕНА КРАЉИЦА Б[А]ГОУ[ЕС]ТИВЪ СП ... [ЗЕ]МЛ ... Čremošnik, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku*, 123, предложио је другачију реконструкцију легенде: † ЕЛЕНА КРАЉИЦА РЯШКИХЪ ЗЕМЉИ И ПОМОРСКИХЪ. - Сачуван је и препис (Б) ове повеље у Cod. Ragus. f. 26' са углавном правописним разликама, ради којих се текстови овде доносе упоредо. - Фотографија примерка (А): АИИ, Ф II 3/358.

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 39-40, № 32; Miklosich, *Mon. serb.*, 56, № 59; Wenzel, *Cod. dipl. Arpad*, IV, 413-414, № 250 (дат. 1289, са преводом на мађ.); Kukuljević, *Regesta*, 417, № 1451; Smičiklas, *Dipl. zb.*, VI, 679, № 571; Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 29-30, № 29 (А и Б). У свим издањима датум: (1289).

Повеља нема датума. Исти се одређује помоћу имена дубровачког кнеза Марина Борђија чије кнежевање пада у године 1289/1290. Уп.: Ljubić, *Ob odnošajih*, 110. Ова повеља је издата у исто време, можда неколико дана после повеље краља Милутина са истом садржином. Исти посланици су били код краља и краљице, а у Јелениној повељи се помиње повеља краља Милутина. (Уп. бр. 85 ове збирке.) - Примерак (Б) објављујемо према Стојановићу (в. Изд.) уз наше мање допуне реконструкцији текста.

А

† Пише краљевство ми да и вѣ
демо вакоме Милоѣсть створи
краљ(е) вѣство ми Спѣшинъ дѣ
вровѣкен
ѡ си сѣ дрѣжали виногра¹ дѣ
госпо² д(и)на ми светопочивше
га краљ(а), то да си и сѣдѣ трѣже^(sic),
и какъ³ нѣмъ и милоѣсть створи⁴
сѣмъ краљевства ми краљъ
Урошъ, такогѣ⁵ нѣмъ и ѡ ствара⁶мъ. П
тѣ нѣмъ милоѣсть створи краљевс
тво ми на Но⁷тражи, а тѣ вѣше сѣ
дѣмъ Болеславъ, казнѣцъ Мрънанъ, сѣ
дѣмъ Десиславъ, а приде⁸ вѣдѣ ни⁹
ѣ посѣлъство краљевствѣ¹⁰ ми
Алжаръ Михон
ловикъ и Пиро Гонсаликъ. Да кто
се прѣ¹¹твори, да приме

гнѣвъ и наказани¹² вѣдѣ краљевствѣ
ва ми¹³. П тѣ вѣше нѣмъ
кнезъ Дѣбровѣаномъ Маринъ Же
ръ¹⁴ ги

НАДѢНА КРАЛѢИЦА

Б

Пише краљевство ми да и ви
д(о)мо како милоѣсть створи кра
левство ми владѣшомъ градъ Дѣ
вровникъ и всон Спѣшинъ дѣбровач
кои ѡ си сѣ дрѣжали [виногра] дѣ
господина ми светопочившаго
хр краља тои да си и сада дрѣже
и кою нѣмъ и [милостъ] створио
сѣмъ краљевства ми краљъ
Урошъ [такѣ] ге нѣмъ и ѡ створи¹х
потвѣди²хъ мо³ краљевство и за
вѣку вѣстоку ванъ, тѣка вѣ сѣ
дѣмъ Болеславъ и сѣ
дѣмъ Десиславъ, а придоше⁴ ѣ пок
лисар[ство] многопочтенога гра
д(а) Дѣбровника . . . Алжаръ Михон
ловикъ и Пиро Гонсаликъ. Да кто
се прѣтвори да и проклѣтъ вѣдѣ Бога
Богородице и вѣдѣ свѣхъ свѣтихъ
вожи гнѣвъ вѣдѣ краљевства ми
и наказанъ И ѣ тои вѣрне⁵мъ вѣше
кнезъ Дѣбровникъ⁶ Маринъ Маж
ръговикъ

НАДѢНА КРАЛѢИЦА

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ДУБРОВАЧКИМ ТРГОВЦИМА

(1282-1289)

Краљ Стефан Урош II Милути¹н доуш²иша слободу ѿрѣвине у својој земљи и
ослобађа дубровачке ѿрѣвце обавезе да иду у Брсково.

Оригинал на пергаменту ширине 185, дужине 160 мм у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 970), написан уставним писмом у 10 редова, рачунајући и потпис; све црним мастилом. - На повељи се налази висећи воштани печат, на врци од црвених конаца, пречника 70x80 мм. Печат је оштећен тако да се од легенде може прочитати само: . . . ПО МАСТИ
Фотографија: АИИ, Ф II 3/355

Изд.: Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 33, № 23 (дат.: око 1254); Miklosich, *Mon serb.*, 53, № 54 (дат. 1275-1321); Smičiklas, *Dipl. zb.* VI, 155, № 139 (дат. 1275-1321); Стојановић, *Пов. и писма*, I-2, 35, № 36, (дат. после 1282).

Повеља нема датума, а одсуство помена имена дубровачког кнеза отежава његово одређивање. Предложени датум заснива се на претпоставци да је повеља издата у првим годинама владавине краља Милутина, јер садржи опште повластице о трговини дубровачких трговаца.

† Да е вѣдомо всакомъ сѣтвори милоустьи кралѣвство ми трыгов цемъ дубровѣчкимъ (sic) да хѣде по земанъ кралѣвства ми споводи, а никто да имъ не испакостѣ ни ница, ни имъ давави ница. И кон кѣпци гредѣ мимоъ Брьсково а не съвракаю се ѡ Брьсково да имъ никто не имѣ дававати, ни нанихъ трѣбовати (ни)веса. И то ѡли се оверѣте испакостити имъ или що ѡдъ имъ да пѣрме гнѣвъ и наказаніе ѡт кралѣвства ми и да пѣати пѣть сътъ перперъ кралѣвства ми.

СТЕФАНЪ СРБАНЪ КРАЉЪ СРБЛАНЪ СВИ

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА URSUS-y PERCLUSUS-y DE TRANE

1294. пре децембра 8.

Краљ Стефан Урош II Милутиин ѿише којѿорском ѿрѣвоу Ursus-y Perclusus-y de Trane ѿводом сѿора који је ѿај ѿрѣвоац имао са Дубровчанима збоѣ некоѣ брода.

Оригинал није сачуван. Помиње се у једној нотарској исправи поводом тог спора, датираној 8. децембра 1294. ДАД. Acta saec. XIII, № 192.

Изд.: Smičiklas, *Dipl. zb.* VII, 191-192, № 171

Лит: Порчић, *Случај Урса Перклуза*, 371-387.

Ego Vrsus Perclusus de Trane nunc habitator predictae terre Cattari, uolens amicitia (sic) omnium ciuium et comunis Ragusii, licet quedam questio inter ipsos et me orta fuerit occasione unius ligni armati, michi acceptis (sic) per homines dicte terre Ragusi, qua de causa acceptaui litteras a domino rege Vrossio, pignorandi homines predictae civitatis Ragusii. Vobis nobili uiro domino Sauino de Bunda ambaxador (sic) 5 egregii uiri domini Nicolai Justiniani comitis Ragusii, iudicum consiliariorum et universitatis prenominate ciuitatis Ragusii ad dominos iudices, consiliarios et comunem Cattari pro certis negotiis do et restituo licteram quam dominus rex Vrossius michi fecerat de pignora (sic) supradicta, quam licteram (sic) uolo cancellari et haberi pro irrita et inane (sic) faciens quoque

**ХРИСОВУЉА ВИЗАНТИЈСКОГ ЦАРА АНДРОНИКА II
ПАЛЕОЛОГА МОНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ**

1292 (6800), јануар, индикт X. Тачна година 1299, индикт 12.

*Превод хрисовуље византијског цара Андроника II Палеолога, којом њојварђује
манастиру Хиландару њоседе у Свешој Гори.*

Оригинал (А) у АХГ, топографска сигнатура Свт. 13. Превод (Б) се налази у АХС под бр. 89, топографска сигнатура А 1/15, написан на пергаменту ширине 265, дужине 620 мм, црним мастилом, брзописом у 55 редова. (Испод налепнице: Г). Препис XIX века под бр. 89², топографска сигнатура А 1/16. Датум, одређен годином од стварања света, не одговара датуму на оригиналу. Година и индикт у преводу се не слажу. На полеђини је стара белешка, вероватно из XIV века: † Хрисовуљ царѣ Андроника ѡ всѣхъ метохіахъ хиландарѣкни црѣкви. Затим, свакако руком монаха Саве Хиландарца: 6807 гоки. Следи белешка монаха Никандра: Хрисовуљ или синорлама царѣ греческаго кир Андроника. И данѣ естъ монастырю нашему, и ѡписѣтъ по славенски всѣ мѣста монастырскиѣ внѣтарѣ С(вѣ)тыѣ Горы сѣщаѣ и по вонка всѣ метохии, и подтверждаетъ сѣмѣ хрисовулемѣ въ немѣ же и копие его ѡбрѣтаетсѣ. Белешка на полеђини преписа: Копіа отъ хрисовуль царѣ Андроника лѣ(то) 6800, ѡт Х(ри)с(т)а 1292, служе въ мѣсто вакуфнаме(?) 55 година по старо

100

Ἰσχυροὺς τοὺς δ' ἐπ' ἐκδοκῆς τῶν προσηγοριῶν
καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν δ' αὖτε 11³⁸ καθάρως συνει-

δοσι εὐφ' ἡμᾶς τε Λογυτέος προσηγορίαν
Εὐπειθ(εν) ἀρα 11³⁴ καὶ ἡ ἡμετέρα βασιλεία
ἡμετέρας ἀλλοῦς τὰς ἐκδοκῆς
καὶ ὀνομάτων 11³⁵ οὐδὲ τοὺς ἐκ Σιφρίας μὲν
ὀνομαζόμενους, ὑπὸ δὲ τὴν 11³⁶ ἡμετέραν
ταύτην ἀρχὴν τελευτῶντες καὶ ἐπικρα-
τεῖ(αν), κἀν τῷ 11³⁷ τοῦ Ἀθω ὄρει τὸν
μοναδικὸν καὶ ἰσχυριον μετιόντας βιον καὶ
τρόπον 11³⁸ ὥσπερ παρωσιμένη, ἀλλ'
ὁσακίς ἂν αἰτήσαντες ὤφθησ(αν), 11³⁹ καὶ
τῆς Θεραπεύσε(ας) ἡ Πηλαγο(αν) καὶ δικαιοῦς,
ἐπεὶ καὶ τὰ τῶν εὐνοούντων 11⁴⁰ καὶ φρονεῖν
καὶ πράττειν τούτους αἰὶ οὐ προλαβόν
καίως παρῆ· 11⁴¹ ὅσῳ τε σαφὲς καὶ
ἀπέδειξεν. Οὗτοι καὶ νῦν τὴν δηλωθησο- 11⁴²
μένην προτειναντες αἰτήσιν, οὐδ' αὖθις
τῆς προσδοκίας 11⁴³ ἀπέτυχον, ἀλλ' ἔτι καὶ
παλιν πρὸς τῆς ἡμετέρ(ας) εὐσεβοῦς 11⁴⁴
γαλήνότητος καὶ ταύτην δὴ τὴν χάριν καὶ
φιλοτιμίαν κομῖ- 11⁴⁵ ζονται· αἰτοῦσι γὰρ τῆς
ἡμετέρας βασιλεί(ας) χρυσοβούλλου 11⁴⁶
τυχεῖν ἐφ' οἷς ἀνέκαθεν καὶ μέχρι τοῦ νῦν
ἢ κατ' αὐτοὺς σεβασμία 11⁴⁷ μονὴ κτήμασι
τε καὶ ἑτέροις δικαίοις διὰ παλαιγενῶν
χρυσο- 11⁴⁸ βούλλων καὶ προσταγμάτων καὶ
λοιπῶν δικαιωμάτων κεκτημένη 11⁴⁹
εὐρίσκεται· καὶ τῇ τούτων εὐμενῶς δεήσει
προσχοῦσα ἢ 11⁵⁰ βασιλεία μου τὸν
παρόντα χρυσοβούλλον ΛΟΓΟΝ αὐτῆς 11⁵¹
ἐπορέγει τούτοις, δι' οὗ δὴ καὶ προστάσσει
καὶ διορίζεται κατέχειν 11⁵² καὶ εἰς το ἐξῆς
τὴν τοιαύτην σεβασμί(αν) μονήν, ἢ τῷ τῆς
11⁵³ πανυπεράγνου δεσποίνης καὶ Θεομήτο-
ρος τετιμημένη 11⁵⁴ ὀνοματι οὕτω πως τὴν
κλησίαν ἐσχέκε τοῦ Χελανταρίου, καὶ
νεμεσθαι 11⁵⁵ ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπά-

Того рад(и) и наше царство мно-
гымъ дарымъ дарованна дасть и ѿт
Срьмъ¹ скниѣ Зем(а)и приходящихъ к на-
шей дряжавѣ и скрывающихъ тырании кже
и въ Пѣенъ² скни Гербъ³ миншъ ко исихас-
ко жити прѣидоше и дѣло ѡхрѣти при-
кше⁴ и кикаци⁵ смолани⁶ сѣи⁷ прикше възлю-
блени по правдѣ. Тѣмъ же и нынѣ прѣво-
нарен(е)и номъ прострѣше молкини и
не ѿтѣс⁸ нише номышланиа нхъ нѣ ѿ-
вауе⁹ нашемъ правѣ¹⁰ вѣрномъ дряжавѣст-
вѣ тѣжде ва(а)г(о)д(ѣ)тъ и¹¹ лювѣхъ
тѣмъ показаше, и молетъ¹² се прикти хрѣсо-
воль¹³ ѿд¹⁴ нашего ц(а)рь(с)тва за имани¹⁵
кже имѣ¹⁶ тѣ с(в)етѣ цр҃к(в)и хилань¹⁷
дарска, села и нѣа ѿправданна ѿт прѣ-
вжрожденныхъ ц(а)рь. хрисовѣ¹⁸ае и пове-
лѣ¹⁹ниа и проваѣ ѿправданна тѣже
имѣють

Тѣхъ молкини съ тышаникѣмъ прикти
ц(а)рь(с)тво ми.²⁰ снѣи хрисовѣ²¹а дасть
имъ и повелѣвактъ да си имѣю цр҃к(в)кѣ²²
Свѣтѣ Бѣогородице хиланьдарьски²³
и²⁴ да прѣддрѣжаю²⁵ всѣмъ же и до д(ѣ)
ныс(ѣ) к немъ приложена²⁶ ѡ прѣднихъ
хрѣсволихъ и ѡ прови²⁷хъ ѿпра²⁸даниахъ,
и дряга²⁹ тѣмъ сѣи³⁰ приложена, тѣмъ ѡпо-
менѣше братиѣ ц(а)рь(с)твѣ ми

11³⁴ πάντα τὰ ποιοῦντα αὐτῇ μέχρι 11³⁵
11³⁶ παρόντος, διὰ τὸν ἐπιτηδεύον
11³⁷ ὡς φησὶ Λόγος καὶ λοιπῶν ἐκδοκῶν
11³⁸ 11³⁹ ἃ δὲ καὶ οὗτοι ἔχουσιν κατὰ μέρος
11⁴⁰ 11⁴¹ τὸν οὐδὲ αὐτὸν μοναχὸν ἡρώδην 11⁴²
11⁴³ ἔως τοῦ αἰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὴν
11⁴⁴ ἐκδοκῶν τὴν οὕτω πως ἐπιλεγί-
11⁴⁵ μιν τῶν Μηλεῶν, συν τοῖς ἐν αὐτῇ
11⁴⁶ ἐκδοκῶν καὶ τῷ Λαῶνι
11⁴⁷ καὶ 11⁴⁸ τῷ
11⁴⁹ ἀρτημι⁵⁰ τῷ ἐπιλεγόμενῳ τοῦ Κατακαλά
11⁵¹ καὶ τοῖς λοιπ(οῖς) δικαιοῖς 11⁵² αὐτῆς)
11⁵³ μετόχιον εἰς ὄνομα τιμωμένον τοῦ Ἁγίου
11⁵⁴ Νικολάου· ἕτερον 11⁵⁵ μετόχιον εἰς ὄνομα
11⁵⁶ τιμωμένον τῆς τιμ(ας) Μεταμορφώσε(ως)
11⁵⁷ τοῦ δισποτοῦ μου 11⁵⁸ σ(α)τηρ(ος)
11⁵⁹ χριστοῦ· ἄλλον ἐπιλεγόμενον τοῦ Ἁγίου
11⁶⁰ Γεωργίου· ἕτερον ἄλλον καλούμενον 11⁶¹
11⁶² τῶν Ἁγίων Ὁμολογητῶν συν τῇ περιοχῇ
11⁶³ αὐτοῦ· εἰς τὰς Καρε(ας) 11⁶⁴ ἡσυχαστηριον
11⁶⁵ ἐπονομαζόμενον τοῦ Σαβα μετ(α) τοῦ ἐν
11⁶⁶ αὐτῷ ἀμπελίου καὶ τῶν ὁπωροφόρων
11⁶⁷ δένδρων καὶ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτ(οῦ),
11⁶⁸ 11⁶⁹ καὶ ἕτερα κελλία εἰς τὸν αὐτὸν τοπὸν
11⁷⁰ τῶν Καρεῶν, ἅπερ ἔχουσιν εἰς 11⁷¹
11⁷² καταμονὴν αὐτῶν, ὁσακίς ἀπερχονται εἰς
11⁷³ τὸν τοιοῦτον τόπον 11⁷⁴ τινὲς ἐξ αὐτῶν.
11⁷⁵ Ὡσαύτως ἐκτὸς τοῦ τοιοῦτου Ἁγίου Ὄρους
11⁷⁶ εἰς τ(ὸν) 11⁷⁷ Ζυγὸν μετόχιον ἐπονομαζό-
11⁷⁸ μενον τοῦ Ἁγίου Ἡλίου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ
11⁷⁹ εὐρισκομένων παροίκων καὶ τοῦ εἰς τὸν
11⁸⁰ αἰγιαλὸν ἐλαιῶνος καὶ τῆς 11⁸¹ περιοχῆς
11⁸² αὐτ(οῦ)· ἕτερον μετόχιον εἰς τὸν
11⁸³ Προαυλακα πλησίον τοῦ Τερισσοῦ 11⁸⁴ ἐπ'
11⁸⁵ ὀνοματι τιμωμένον τοῦ Ἁγίου Νικολάου
11⁸⁶ μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀμπελ(ι)ῶν 11⁸⁷ καὶ
11⁸⁸ τῶν ἐξ ἀγορασ(ας) περιελθόντων αὐτοῖς
11⁸⁹ χωραφίων ἐλευθέρων 11⁹⁰ ὄντων παντε-
11⁹¹ λ(ως), ὡς ἀνεφερον· ἕτερον μετόχιον εἰς

иже тѣхъ Свѣтѣи Гербъ
мѣсто нарекомъ
Милешки и

киноградъ наремени Каракал
и провѣи правниѣ его
метѣхъ на имѣ Свѣтѣаго
Николи и дряга метѣхъ на имѣ
ѡвѣстѣаго Прѣвжрожденна
Гѡспѡда нашего
Ис(о)уса Хр(и)ста, наремени Свѣтѣаго
Гѡврь(и)ши и дряго село
Свѣтѣхъ Искѡвѣдникъ и съ ѡвластїю
его· Ка¹ рѣхъ
сѣхастарїа нарекомъ Савина
и сѣ виноградо²мъ его
и сѣ ѡвошникѣмъ и сѣ всѣмъ ѡвѣ³етїю
его· И дрягинъ каинъ ѡ томъ же мѣстѣ
ѡ Карѣхъ кже имѣю на ѡвѣ⁴гание
игда прихѡ⁵ди⁶ сѣ то мѣсто кѣ ѡд
и хъ
Такоже и изъвѣи Свѣтѣи Гѡри
Зигъ метѣхъ наремени
Свѣтѣаго Или⁷и сѣ
ѡ⁸ брѣтїиши сѣ парїи⁹ ѡ немъ и ѡ
примѡри маслицѣ и сѣ всѣю
ѡвластїю его· Дряга метѣ¹⁰ хъ
Прѣвѣацѣ вѣлизъ Териса
на имѣ Свѣтѣаго Николи
сѣ виногради его и сѣ нивѣ¹¹и¹²и¹³и¹⁴и¹⁵и¹⁶и¹⁷и¹⁸и¹⁹и²⁰и²¹и²²и²³и²⁴и²⁵и²⁶и²⁷и²⁸и²⁹и³⁰и³¹и³²и³³и³⁴и³⁵и³⁶и³⁷и³⁸и³⁹и⁴⁰и⁴¹и⁴²и⁴³и⁴⁴и⁴⁵и⁴⁶и⁴⁷и⁴⁸и⁴⁹и⁵⁰и⁵¹и⁵²и⁵³и⁵⁴и⁵⁵и⁵⁶и⁵⁷и⁵⁸и⁵⁹и⁶⁰и⁶¹и⁶²и⁶³и⁶⁴и⁶⁵и⁶⁶и⁶⁷и⁶⁸и⁶⁹и⁷⁰и⁷¹и⁷²и⁷³и⁷⁴и⁷⁵и⁷⁶и⁷⁷и⁷⁸и⁷⁹и⁸⁰и⁸¹и⁸²и⁸³и⁸⁴и⁸⁵и⁸⁶и⁸⁷и⁸⁸и⁸⁹и⁹⁰и⁹¹и⁹²и⁹³и⁹⁴и⁹⁵и⁹⁶и⁹⁷и⁹⁸и⁹⁹и¹⁰⁰и¹⁰¹и¹⁰²и¹⁰³и¹⁰⁴и¹⁰⁵и¹⁰⁶и¹⁰⁷и¹⁰⁸и¹⁰⁹и¹¹⁰и¹¹¹и¹¹²и¹¹³и¹¹⁴и¹¹⁵и¹¹⁶и¹¹⁷и¹¹⁸и¹¹⁹и¹²⁰и¹²¹и¹²²и¹²³и¹²⁴и¹²⁵и¹²⁶и¹²⁷и¹²⁸и¹²⁹и¹³⁰и¹³¹и¹³²и¹³³и¹³⁴и¹³⁵и¹³⁶и¹³⁷и¹³⁸и¹³⁹и¹⁴⁰и¹⁴¹и¹⁴²и¹⁴³и¹⁴⁴и¹⁴⁵и¹⁴⁶и¹⁴⁷и¹⁴⁸и¹⁴⁹и¹⁵⁰и¹⁵¹и¹⁵²и¹⁵³и¹⁵⁴и¹⁵⁵и¹⁵⁶и¹⁵⁷и¹⁵⁸и¹⁵⁹и¹⁶⁰и¹⁶¹и¹⁶²и¹⁶³и¹⁶⁴и¹⁶⁵и¹⁶⁶и¹⁶⁷и¹⁶⁸и¹⁶⁹и¹⁷⁰и¹⁷¹и¹⁷²и¹⁷³и¹⁷⁴и¹⁷⁵и¹⁷⁶и¹⁷⁷и¹⁷⁸и¹⁷⁹и¹⁸⁰и¹⁸¹и¹⁸²и¹⁸³и¹⁸⁴и¹⁸⁵и¹⁸⁶и¹⁸⁷и¹⁸⁸и¹⁸⁹и¹⁹⁰и¹⁹¹и¹⁹²и¹⁹³и¹⁹⁴и¹⁹⁵и¹⁹⁶и¹⁹⁷и¹⁹⁸и¹⁹⁹и²⁰⁰и²⁰¹и²⁰²и²⁰³и²⁰⁴и²⁰⁵и²⁰⁶и²⁰⁷и²⁰⁸и²⁰⁹и²¹⁰и²¹¹и²¹²и²¹³и²¹⁴и²¹⁵и²¹⁶и²¹⁷и²¹⁸и²¹⁹и²²⁰и²²¹и²²²и²²³и²²⁴и²²⁵и²²⁶и²²⁷и²²⁸и²²⁹и²³⁰и²³¹и²³²и²³³и²³⁴и²³⁵и²³⁶и²³⁷и²³⁸и²³⁹и²⁴⁰и²⁴¹и²⁴²и²⁴³и²⁴⁴и²⁴⁵и²⁴⁶и²⁴⁷и²⁴⁸и²⁴⁹и²⁵⁰и²⁵¹и²⁵²и²⁵³и²⁵⁴и²⁵⁵и²⁵⁶и²⁵⁷и²⁵⁸и²⁵⁹и²⁶⁰и²⁶¹и²⁶²и²⁶³и²⁶⁴и²⁶⁵и²⁶⁶и²⁶⁷и²⁶⁸и²⁶⁹и²⁷⁰и²⁷¹и²⁷²и²⁷³и²⁷⁴и²⁷⁵и²⁷⁶и²⁷⁷и²⁷⁸и²⁷⁹и²⁸⁰и²⁸¹и²⁸²и²⁸³и²⁸⁴и²⁸⁵и²⁸⁶и²⁸⁷и²⁸⁸и²⁸⁹и²⁹⁰и²⁹¹и²⁹²и²⁹³и²⁹⁴и²⁹⁵и²⁹⁶и²⁹⁷и²⁹⁸и²⁹⁹и³⁰⁰и³⁰¹и³⁰²и³⁰³и³⁰⁴и³⁰⁵и³⁰⁶и³⁰⁷и³⁰⁸и³⁰⁹и³¹⁰и³¹¹и³¹²и³¹³и³¹⁴и³¹⁵и³¹⁶и³¹⁷и³¹⁸и³¹⁹и³²⁰и³²¹и³²²и³²³и³²⁴и³²⁵и³²⁶и³²⁷и³²⁸и³²⁹и³³⁰и³³¹и³³²и³³³и³³⁴и³³⁵и³³⁶и³³⁷и³³⁸и³³⁹и³⁴⁰и³⁴¹и³⁴²и³⁴³и³⁴⁴и³⁴⁵и³⁴⁶и³⁴⁷и³⁴⁸и³⁴⁹и³⁵⁰и³⁵¹и³⁵²и³⁵³и³⁵⁴и³⁵⁵и³⁵⁶и³⁵⁷и³⁵⁸и³⁵⁹и³⁶⁰и³⁶¹и³⁶²и³⁶³и³⁶⁴и³⁶⁵и³⁶⁶и³⁶⁷и³⁶⁸и³⁶⁹и³⁷⁰и³⁷¹и³⁷²и³⁷³и³⁷⁴и³⁷⁵и³⁷⁶и³⁷⁷и³⁷⁸и³⁷⁹и³⁸⁰и³⁸¹и³⁸²и³⁸³и³⁸⁴и³⁸⁵и³⁸⁶и³⁸⁷и³⁸⁸и³⁸⁹и³⁹⁰и³⁹¹и³⁹²и³⁹³и³⁹⁴и³⁹⁵и³⁹⁶и³⁹⁷и³⁹⁸и³⁹⁹и⁴⁰⁰и⁴⁰¹и⁴⁰²и⁴⁰³и⁴⁰⁴и⁴⁰⁵и⁴⁰⁶и⁴⁰⁷и⁴⁰⁸и⁴⁰⁹и⁴¹⁰и⁴¹¹и⁴¹²и⁴¹³и⁴¹⁴и⁴¹⁵и⁴¹⁶и⁴¹⁷и⁴¹⁸и⁴¹⁹и⁴²⁰и⁴²¹и⁴²²и⁴²³и⁴²⁴и⁴²⁵и⁴²⁶и⁴²⁷и⁴²⁸и⁴²⁹и⁴³⁰и⁴³¹и⁴³²и⁴³³и⁴³⁴и⁴³⁵и⁴³⁶и⁴³⁷и⁴³⁸и⁴³⁹и⁴⁴⁰и⁴⁴¹и⁴⁴²и⁴⁴³и⁴⁴⁴и⁴⁴⁵и⁴⁴⁶и⁴⁴⁷и⁴⁴⁸и⁴⁴⁹и⁴⁵⁰и⁴⁵¹и⁴⁵²и⁴⁵³и⁴⁵⁴и⁴⁵⁵и⁴⁵⁶и⁴⁵⁷и⁴⁵⁸и⁴⁵⁹и⁴⁶⁰и⁴⁶¹и⁴⁶²и⁴⁶³и⁴⁶⁴и⁴⁶⁵и⁴⁶⁶и⁴⁶⁷и⁴⁶⁸и⁴⁶⁹и⁴⁷⁰и⁴⁷¹и⁴⁷²и⁴⁷³и⁴⁷⁴и⁴⁷⁵и⁴⁷⁶и⁴⁷⁷и⁴⁷⁸и⁴⁷⁹и⁴⁸⁰и⁴⁸¹и⁴⁸²и⁴⁸³и⁴⁸⁴и⁴⁸⁵и⁴⁸⁶и⁴⁸⁷и⁴⁸⁸и⁴⁸⁹и⁴⁹⁰и⁴⁹¹и⁴⁹²и⁴⁹³и⁴⁹⁴и⁴⁹⁵и⁴⁹⁶и⁴⁹⁷и⁴⁹⁸и⁴⁹⁹и⁵⁰⁰и⁵⁰¹и⁵⁰²и⁵⁰³и⁵⁰⁴и⁵⁰⁵и⁵⁰⁶и⁵⁰⁷и⁵⁰⁸и⁵⁰⁹и⁵¹⁰и⁵¹¹и⁵¹²и⁵¹³и⁵¹⁴и⁵¹⁵и⁵¹⁶и⁵¹⁷и⁵¹⁸и⁵¹⁹и⁵²⁰и⁵²¹и⁵²²и⁵²³и⁵²⁴и⁵²⁵и⁵²⁶и⁵²⁷и⁵²⁸и⁵²⁹и⁵³⁰и⁵³¹и⁵³²и⁵³³и⁵³⁴и⁵³⁵и⁵³⁶и⁵³⁷и⁵³⁸и⁵³⁹и⁵⁴⁰и⁵⁴¹и⁵⁴²и⁵⁴³и⁵⁴⁴и⁵⁴⁵и⁵⁴⁶и⁵⁴⁷и⁵⁴⁸и⁵⁴⁹и⁵⁵⁰и⁵⁵¹и⁵⁵²и⁵⁵³и⁵⁵⁴и⁵⁵⁵и⁵⁵⁶и⁵⁵⁷и⁵⁵⁸и⁵⁵⁹и⁵⁶⁰и⁵⁶¹и⁵⁶²и⁵⁶³и⁵⁶⁴и⁵⁶⁵и⁵⁶⁶и⁵⁶⁷и⁵⁶⁸и⁵⁶⁹и⁵⁷⁰и⁵⁷¹и⁵⁷²и⁵⁷³и⁵⁷⁴и⁵⁷⁵и⁵⁷⁶и⁵⁷⁷и⁵⁷⁸и⁵⁷⁹и⁵⁸⁰и⁵⁸¹и⁵⁸²и⁵⁸³и⁵⁸⁴и⁵⁸⁵и⁵⁸⁶и⁵⁸⁷и⁵⁸⁸и⁵⁸⁹и⁵⁹⁰и⁵⁹¹и⁵⁹²и⁵⁹³и⁵⁹⁴и⁵⁹⁵и⁵⁹⁶и⁵⁹⁷и⁵⁹⁸и⁵⁹⁹и⁶⁰⁰и⁶⁰¹и⁶⁰²и⁶⁰³и⁶⁰⁴и⁶⁰⁵и⁶⁰⁶и⁶⁰⁷и⁶⁰⁸и⁶⁰⁹и⁶¹⁰и⁶¹¹и⁶¹²и⁶¹³и⁶¹⁴и⁶¹⁵и⁶¹⁶и⁶¹⁷и⁶¹⁸и⁶¹⁹и⁶²⁰и⁶²¹и⁶²²и⁶²³и⁶²⁴и⁶²⁵и⁶²⁶и⁶²⁷и⁶²⁸и⁶²⁹и⁶³⁰и⁶³¹и⁶³²и⁶³³и⁶³⁴и⁶³⁵и⁶³⁶и⁶³⁷и⁶³⁸и⁶³⁹и⁶⁴⁰и⁶⁴¹и⁶⁴²и⁶⁴³и⁶⁴⁴и⁶⁴⁵и⁶⁴⁶и⁶⁴⁷и⁶⁴⁸и⁶⁴⁹и⁶⁵⁰и⁶⁵¹и⁶⁵²и⁶⁵³и⁶⁵⁴и⁶⁵⁵и⁶⁵⁶и⁶⁵⁷и⁶⁵⁸и⁶⁵⁹и⁶⁶⁰и⁶⁶¹и⁶⁶²и⁶⁶³и⁶⁶⁴и⁶⁶⁵и⁶⁶⁶и⁶⁶⁷и⁶⁶⁸и⁶⁶⁹и⁶⁷⁰и⁶⁷¹и⁶⁷²и⁶⁷³и⁶⁷⁴и⁶⁷⁵и⁶⁷⁶и⁶⁷⁷и⁶⁷⁸и⁶⁷⁹и⁶⁸⁰и⁶⁸¹и⁶⁸²и⁶⁸³и⁶⁸⁴и⁶⁸⁵и⁶⁸⁶и⁶⁸⁷и⁶⁸⁸и⁶⁸⁹и⁶⁹⁰и⁶⁹¹и⁶⁹²и⁶⁹³и⁶⁹⁴и⁶⁹⁵и⁶⁹⁶и⁶⁹⁷и⁶⁹⁸и⁶⁹⁹и⁷⁰⁰и⁷⁰¹и⁷⁰²и⁷⁰³и⁷⁰⁴и⁷⁰⁵и⁷⁰⁶и⁷⁰⁷и⁷⁰⁸и⁷⁰⁹и⁷¹⁰и⁷¹¹и⁷¹²и⁷¹³и⁷¹⁴и⁷¹⁵и⁷¹⁶и⁷¹⁷и⁷¹⁸и⁷¹⁹и⁷²⁰и⁷²¹и⁷²²и⁷²³и⁷²⁴и⁷²⁵и⁷²⁶и⁷²⁷и⁷²⁸и⁷²⁹и⁷³⁰и⁷³¹и⁷³²и⁷³³и⁷³⁴и⁷³⁵и⁷³⁶и⁷³⁷и⁷³⁸и⁷³⁹и⁷⁴⁰и⁷⁴¹и⁷⁴²и⁷⁴³и⁷⁴⁴и⁷⁴⁵и⁷⁴⁶и⁷⁴⁷и⁷⁴⁸и⁷⁴⁹и⁷⁵⁰и⁷⁵¹и⁷⁵²и⁷⁵³и⁷⁵⁴и⁷⁵⁵и⁷⁵⁶и⁷⁵⁷и⁷⁵⁸и⁷⁵⁹и⁷⁶⁰и⁷⁶¹и⁷⁶²и⁷⁶³и⁷⁶⁴и⁷⁶⁵и⁷⁶⁶и⁷⁶⁷и⁷⁶⁸и⁷⁶⁹и⁷⁷⁰и⁷⁷¹и⁷⁷²и⁷⁷³и⁷⁷⁴и⁷⁷⁵и⁷⁷⁶и⁷⁷⁷и⁷⁷⁸и⁷⁷⁹и⁷⁸⁰и⁷⁸¹и⁷⁸²и⁷⁸³и⁷⁸⁴и⁷⁸⁵и⁷⁸⁶и⁷⁸⁷и⁷⁸⁸и⁷⁸⁹и⁷⁹⁰и⁷⁹¹и⁷⁹²и⁷⁹³и⁷

τ(ά) Ρουδαβα ἐπ' ὀνόματι ||⁷⁶ τιμωμενον
 τῆς ὑπεραγ(ας) Θεοτοκου μετὰ τῶν ἐν
 αὐτῷ εὐρισκομενων παροικων, ||⁷⁷ τοῦ
 ἑλανταρίου τοῦ ἀμετ(α)λ(ου) τῶν μελωνων
 καὶ τῆς περιοχῆς πασης αὐτ(οῦ) καὶ ||⁷⁸
 διακρατήσε(ως) ἕτερον μετόχιον εἰς τὸ
 λογιον εἰς ὄνομα τιμωμενον τοῦ ||⁷⁹
 Ἀγίου Δημητρίου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ
 εὐρισκομενων παροίκων καὶ τῆς περιοχῆς
 ||⁸⁰ αὐτοῦ ἕτερον μετόχιον περὶ τὸν
 Στρυμόνα, καλουμενον Μουντζιανιν ||⁸¹
 καὶ τιμωμενον εἰς ὄνομα τοῦ Ἁγίου Νικο-
 λαου, μετ(ά) τῶν ἐν αὐτῷ εὐρισκομενων
 ||⁸² παροίκων, ἀμπελωνων καὶ τῆς περι-
 οχῆς αὐτ(οῦ) πλησιον δε τούτου καὶ γῆν
 ||⁸³ μοδιων ἐπτακοσίων, προσκυρωθεῖσ(αν)
 μὲν τῇ τοιαυτῇ σε(βασμ)ι(α) μονῇ τοῦ ||⁸⁴
 Χελανταρίου παρὰ τοῦ λογοθετου τοῦ
 δρομου τοῦ Μετροπητο(οῦ)λ(ου) ἐκείνου,
 εἴτα ||⁸⁵ δωρηθεῖσ(αν) πρὸς αὐτὴν καὶ διὰ
 προσταγματος ὁμοί(ως) ἐντὸς τῆς πόλεως
 ||⁸⁶ Θεσσαλονικῆς μετόχιον εἰς ὄνομα
 τιμωμενον τοῦ Ἀγ(ι)ου Γεωργ(ι)ου, καὶ
 ἐκτος τῆς αὐτῆς ||⁸⁷ πόλεως ἀμπέλια
 περιελθόντα ἐξ ἀγορασι(ας) τῷ μέρει
 τῆς τοιαυτῆς σε(βασμ)ι(ας) ||⁸⁸ μονῆς
 ἀλλὰ δη καὶ περὶ τὸν ποταμὸν τὸν Βαρδάριον,
 εἰς τὴν τοπο- ||⁸⁹θεσί(αν) τὴν ἐπικειλημένην τῆς
 Απιδεας, γῆν μοδιων ἑννακοσίων. ||⁹⁰
 Ταῦτα πάντα καθὼς εὐρίσκεται κατεχουσα
 καὶ νεμομένη ||⁹¹ μέχρι τοῦ νῦν ἡ τοιαυτῇ
 σεβασμια μονὴ καθεξεί καὶ νεμηθήσεται
 ||⁹² καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κ(α)τ(ά) τὸν ἴσον καὶ
 ὅμοιον τροπον, τῇ ἰσχύι καὶ δυνάμει τοῦ ||⁹³
 παρόντος χρυσοβούλλου ΛΟΓΟΥ τῆς
 βασιλείας μου, ||⁹⁴ ἀναφαίρετά τε καὶ
 ἀνενόχλητα, ὡς καὶ τὰ προσόντα ἐπὶ
 τοιτοῖς ||⁹⁵ αὐτῇ χρυσοβούλλα καὶ λοιπὰ
 δικαιώματα διαλαμβάνουσιν. ||⁹⁶ Ἐπεὶ δὲ

8 Ръдава на име
 Прѣкретѣ и Богородице съ
 вѣрѣтшими се парики и
 нима и с маслицами и с виногради и с млини
 и съ всею ||¹¹ Дряжавою власти иго И
 дръгаа метохия и
 Лъжци на име
 Свѣтаго Димитриа съ
 вѣрѣта ||¹² ющими се парики и нима и съ
 властию иго Дръга метохия на
 Стрѣмѣ нарекомѣи Млнчи ||¹³ ми на
 име Свѣтаго Николы
 съ вѣрѣта ющими се
 парики и нима и съ виногради и съ властию
 иго И ванъ те метохия земля
 ѿ кьвома приложена
 къ сѣвѣтѣи црькви
 хиландарь ||¹⁴ скои и нѣкимъ логофетомъ
 Тѣ дромъ Метритопѣломъ и потомъ
 хансѣана и
 повели царьства ||¹⁵ ми. Такожъ и с градѣ
 Солнѣ метохия на име
 Свѣтаго Геωργия и
 нѣкъмъ того град(а) виногра ||¹⁶ ди, кже
 се вѣрѣта кненица
 ток сѣвѣтѣи црькве
 И на рѣце Вардари на
 мѣстѣ нарица ||¹⁷ кмѣмъ и Нръши землю
 Ц кьвома
 Сима вса вѣрѣта се дръжещи и
 влада ющи
 сѣвѣта цр ||¹⁸ ква хиландарьска
 и на прѣд воли да дръжи
 и да влада крѣпостию и силою сего
 хрсѣ ||¹⁹ ила
 царьства ми неврѣдимѣи и
 непоколѣбимѣи, ѿкоже пишѣ
 и прѣви хрсѣволи и
 прѣ ||²⁰ ва оправданиа

προσόντα τῇ τοιαυτῇ σε(βασμ)ι(α) μονῇ δια-
 κρατῶν(α) Αλ(ου) καὶ ||⁷⁷ πλησιον, μετὰ
 μετρηκομένων ἐν αὐτῇ τῶν ἐν βοσκίαις,
 καὶ ποσίων ||⁷⁸ εἰδὼν χρῆμα δι τὸν ἐν
 αὐτῇ μετρητῶν αὐτῷ τῷ Βλαστα
 ἐν Απιδ(α) ||⁷⁹ αμετ(α)λ(ου) ἐπὶ δὲ καὶ Βολγρον καὶ
 Στρυμόνος, ἐξκουσευθήσεται καὶ τοῦτο
 ||⁸⁰ καὶ διατηρηθήσεται ἐκτος δόσεως
 λιμενιατικοῦ, скаллитικοῦ, ||⁸¹
 ἐμβλητικίου, ἐκβλητικίου καὶ λοιπῆς
 οὐκ οὐκ ἀπαιτησί(ως), καθ(ως) ||⁸² δηλονότι
 εὐρίσκεται καὶ μέχρι τοῦ νῦν διατηρού-
 μενον ἐπὶ τῇ τοιαυτῇ ||⁸³ ἐξκουσεῖα καὶ
 ἀνενοχλησία διὰ τῶν εἰρημένων
 χρυσοβούλλων. Ἐτι δια ||⁸⁴ τηρηθήσεται ἡ
 ἑθνεῖσα σεβασμία μονὴ τοῦ Χελανταρίου
 μετ(ά) τῶν ὑπ' αὐτὴν ||⁸⁵ μετοχίων καὶ εἰς
 τὸ ἐξῆς ἐλευθέρα τε καὶ αὐτοδέσποτος,
 ἅμα δε καὶ ἀναιτ(ε)ρα ||⁸⁶ τῆς εἰς τ(ὸν) κατὰ
 καιρ(ους) εὐρισκόμενον τιμωτ(α)τ(ον)
 πρῶτον τοῦ δηλωθ(έν)τος Ἁγίου Ὅρους
 ||⁸⁷ ὑποταγῆς καὶ ἀνακρίσ(εως), ὥσπερ
 καὶ ἡ ἐν τῷ αὐτῷ Ἁγίῳ Ὅρει Ἰβηρικῇ
 σε(βασμ)ι(α) μονῇ ||⁸⁸ ἐλευθ(ε)ρα τε ἐστὶ καὶ
 ὑφ' αὐτῆς διεξαγομένη, καθ(ως) δηλονότι
 καὶ περὶ τούτου διαλαμ ||⁸⁹ βάνουσι τὰ
 προσόντα τῇ τοιαυτῇ σε(βασμ)ι(α) μονῇ τοῦ
 Χελανταρίου χρυσοβούλλα ||⁹⁰ καὶ
 διορίζονται. Τοίνυν καὶ διαμενοῦσι ταῦτα
 πάντα ἀμετάθετα ||⁹¹ καὶ ἀμετακίνητα
 καὶ εἰς τ(ὸν) ἐξῆς χρόνον, κατὰ τε τὰς
 περιληψείας τῶν ||⁹² διαληφθεντῶν
 χρυσοβούλλων καὶ προσταγμάτων, καὶ
 καθ(ως) συντηρηθησ(αν) ἀνέ ||⁹³ καθ(εν)
 καὶ μέχρι τοῦ παρόντος, οὐδενὸς τῶν
 ἀπάντων ὀφειλοντος ἀθετῆσαι τί ||⁹⁴ ἀπὸ
 τούτων καὶ ἐπενεγκεῖν τῷ μέρει τῆς
 τοιαυτῆς σεβασμ(ας) μονῆς καταδυνα-
 στείαν ||⁹⁵ τινὰ καὶ διασεισμον. Τούτου

И помимѣ имать та сѣвѣта црькви
 хрсѣвѣи корабѣи имже
 приносить се въ
 ||¹¹ ню всако шдома и пимѣи и всакоже
 на погрѣбѣ мнѣгома
 да вѣдѣ спѣвѣдѣи и съ ||¹² вѣдѣи шт
 всакого поданька и пристаницихъ и
 и прѣвѣхъ въ вѣдѣи и исхѣдѣи шт
 ||¹³ всакого възисканиа тако же
 вѣрѣтѣт се и дѣиимъ
 и спѣвѣдѣ
 и непѣвѣдѣи
 и хансѣхъ
 ||¹⁴ и
 хрсѣволихъ И шце се съвѣдѣи
 сѣвѣтѣи храмъ хиландарски
 съ всѣми метохиями
 ||¹⁵ спѣвѣда и самовластво такоже и шт
 вѣрѣтаюшаго се въ всако врѣме
 въ сѣвѣтѣи
 прѣта ||¹⁶ сѣвѣтѣи Гори, ѿкоже се
 вѣрѣтѣт се
 Сѣвѣтѣи Гортъ Нверска
 црькви и спѣвѣдѣи и
 самовластво
 ||¹⁷ ѿкоже и пишѣтѣ
 ток сѣвѣтѣи црькви
 хиландарьскои прѣви хрсѣволи и
 поке лѣвѣють. Того ради и да прѣвѣвѣють
 та вса недвижима и неокѣлѣбѣма
 и и послѣдѣна ||¹⁸ ѿ лѣтѣи, и да нема
 власти никѣи прѣвѣлѣшати ѿ дѣи
 хансѣани ни до
 кѣного слова ||¹⁹ или
 да швини сназѣи и нѣкомъ потѣкнѣтѣи
 Того ради(и)

ЗАПИСА СЕ СМІ
 ХРЪСОВЪЛЦА РЪКЪСТА МІ И СТЪРЪЛ СЕ
 И ПОДА СЕ ЦРЪКВИ СВЪТІЕ БЪЛГЪРОДИЦЕ
 ХИЛАМЪДЪРЪСКІЕ
 МІ КІ СЕЩА
 ГЕНІФЪРА
 ЕНДІКТИШІСА (ВІІ) А КТІА (ІІІ) (З)

ИНВЕНТАР ХИЛАНДАРСКОГ АРХИВА

(1299)

Најстарији сачувани ђойис ѓрчких докумената на сшаросрском језику и ѓревода неких од њих, највероватније на сшаросрски.

Сачувана су два примерка овог описа у АХС: А, под бр. 102, топографска сигнатура 7/6, и Б, под бр. 103, топографска сигнатура 7/7. Примерак А, написан је на пергаменту ширине 280, дужине 360 мм, уставним писмом, краја XIII и почетка XIV века, црним мастилом у 41 ред. Први ред исписан је као наслов црвеним мастилом, крупнијим словима од осталог текста. На полеђини белешка, можда с краја XIII века у пет редова: *Ѳ ко̑сѣтрѣном ковѣвѣхъ шестѣ десѣтъ и шестѣ коматѣ повѣла ѿ царѣвѣхъ и кѣпаланиѣхъ. Ѳздрѣгомѣ ковѣхъ ѡ црнѣ ѡ прѣпростѣ П.Г. комади. Ѣ платѣниѣхъ сабѣли К.Д., а всегѣ Р.О. и Г. ком(а)дѣ Хрсѣвола*
два стара кирѣ ѡлѣкъсины. ѡкинѣли има курѣсарне певати ѡ пѣть ихъ съ певатѣми глаголюши а идѣнь сребрномѣ певатию ѡ всегѣ ихъ смѣи ѡ тѣкминѣ имѣ четири и трѣхъ сѣ щазанѣми пѣватѣи⁵ ми, и пѣтни хрсѣвола с пѣтти (?). ѡ всегѣ ѡ цитарином ковѣвѣхъ коматѣ. Ѡ ѡ и цара лиѣ дроника хрсѣвола. - Белешка монаха Никаидра: Здѣ есть вглавление всѣмъ греческимъ хрисовѣлемъ царскимъ и прочіимъ всѣмъ даннымъ монастырю нашему в разны времена ѡ

копје его в' немъ есть хотан да чтесть. - Другом руком истог времена: Углавление всимъ хрисоволомъ. - Уз Никандрову белешку: воцери 13. Примерак **А** овде се објављује први пут. - Примерак **Б**, написан је на хартији ширине 316, дужине 358 мм, црним мастилом, канцеларијским брзописом у 39 редова. Водени знак није уочен. Примерак је доста оштећен по ивицама, а у последњем реду је толико оштећен да се део тог текста реконструише из саопштава на основу примерка **А**. - Опис: Синдик, *Срѣска акша*, 95, 96. - Фотографије **А** АСАНУ 8876.В. 27; НБС Ф 2830; АС (филм). **Б**: АСАНУ 8876.В.28; НБС Ф 2831; АС (филм).

Инд. Soloviev, *Un inventaire* 31-44 примерак Б. са варијантима примерка А. и коментаром, без бележака на полеђини (дат. 1304-1307). - Стару белешку објавили су Синдик, *Из Хиландарског архива*, 69-73 (са фотографијом и грешком у читању; в. нап. на стр. 79); Баришић, *Први јојис ђрчких акаџа*, 27-28; в. Лит.).

Лит.: Живојиновић, Хиландарски мейџо Здравик, 91, нап. 25; Баришић, Први њојис
џрчких акаџа, 27-57 (само коментар на основу примерка Б и белешке, од којих је она монаха
Никандра, погрешно датирана у XVII век). Уп.: Живојиновић, Kravari, Giros, *Actes de Chil. I*, 13-18.

Инвентар нема датума. Исти је одређен према резултатима Живојиновића и Баришића (в. Лит.).

A

† П с е гла ва х р о с о по ло м с ѣ и т ы х
ца и р ы ш т д а ч е л а Х и л а н д а р а и ш п р а в
д а н н и к (ы) 1 2 и п о в е л а м ы ц а и р ы с к и м ы .
и п р о ч и х к ы ф а л и н ш п р а в д а н н и м ы . и
т ы к м и н а м х р о с о в о л с к и м ы и к о у п ы
н и : ц а м ы и в с ѣ м ы п р о ч и м ы Х р о с о в о л
л а д в а в е л и к и р : П л ѣ з и ц а и р а и с ь
т ы к м и н а м ы : В е л и к о г о ц а и р а П а л е ш
л о г а д в а х р о с о в о л с ь п е в а т ы м и : К а
л о ш и ц а и р а В а т а ц а х р о с о в о л с ь
п е в а т и у : К и р ь Я н д р о н и к а ц а и р а
х р о с о в о л с ь п е в а т и у 1 3 п р ѣ д р ы ж е ш ы
в с е м ы : К и р ь П л ѣ з и ц а и р а х р о с о
в о л н е в р а н ы п о у т и в ы Б р ы б и у
Т р е т и х р о с о в о л П а л е ш л о г а (ц а р а)
2 4 Т р а д и ц ь п е в а т и у : Д е с н о т а
к и р ь Д м и т р а х р о с о в о л с ь с р е б р ь
н о м ы п е в а т и у : Д р о у г е т ы к м и н е с т а
р и м ы х х р о с о в о л д в о к о у в а н ы

b

† Псе глави хрѣсоволѣмъ сѣвѣтихъ)
цаирѣхъ зачала хиланъ дарьска и шпра
вданикъ и повѣла мѣцаирѣскимъ и
прочиѣхъ каѣла и шправданикъ, и
тъкъ минамъ хрѣсовольскимъ и кѣпе
ницамъ, и вѣсѣмъ прочимъ. Хрѣсвола
дваа [вѣли] кира плѣзи цаира съ тѣкъ ми
нами. Белиго цаира Палѣш[а]лога
два хрѣсвола съ печатми Калоганта
цаира. Ватаца хрѣсвола съ печа
тию Нирѣ Пьдроника цаира хрѣсо
вола съ печатию прѣдърѣщѣхъ в
всемъ Нирѣ. Плѣзи цаира хрѣсо
вола невраньхъ пѣти въ Сръвию
Трети хрѣсвола Палѣшлога цаира
за Градѣхъ съ печатию Деспота
кири Димитра хрѣсвола съ сребря
ною печатию. Дрѣге тѣкъ мине ста
ри хрѣсвола двоиъчине

Июмнистикъ съветогорскимъ
царю кир Алѣѣѣѣ Хилан дарь
Дѣ шризмѣ царю кир Андронинъ
ка ш сѣбодахъ Метехимъ - Гоудина
протосингриговаси шризмомъ
царя кивъш Миликъ Ватопгани

Дѣѣ повелѣи цѣарѣ Палашлога и три
тиѣ кирѣ Пндроника цѣарѣ и агно
минастова(sic) за населени Луѣжцы
Повелѣа¹⁰ цѣарева кистороу и прѣ
даник кисторова за хѣмлю луѣжъ вс
коу¹¹ Дѣѣ повелѣи цѣарѣ вѣ и двѣ ки
фалинцѣ в па¹² рицѣ хъ кон соу ште вѣ
гноули шт мѣстохи¹⁴ Повелѣа цѣаре
ва за Клеѣ такъ вѣки и за Фоукоу и
агноминастова¹⁵ ¹² Повелѣа цѣарева
за чѣтири улоу шѣ же свободные
конѣ хъ и даль цѣарѣ ¹⁶ Цѣарево ш
рихѣмо поуѣтно¹⁷ Протосингритова
кингѣ(а) ¹³ за корабѣ да не забавляю
нигдѣ

И пакъ три повелѣцѣареви своео
да метохѣиамъ¹⁰ Повелѣцѣарева за
харамъ²⁰ |¹⁴ Повелѣцѣарева за гоу
мънѣщиноу²¹ Повелѣцѣарева за Па
рцале, и друуга книга за Парцале ста
рога доместики²² |¹⁵ Дебѣлѣнцинова кни
га за Пѣна на Строумѣ²³ Великаго кено
става книга прѣма хроусоволоу ш
сводѣѣ, ш ми¹⁶ татѣ, ш кастрекѣтиски
Прокафѣменовѣ Равалинова книга про
тивоу хроусоволоу за харамѣу и за
гоу¹⁷ мънѣщиноу²⁴ Кирѣ Дмитра дѣс
пота повелѣцѣа за виноградъ Каракаль
ки²⁵ Пѣр Фирогѣкинѣтова книга за |¹⁸ ма
настирь²⁶ Дѣѣ повелѣцѣареви и третѣ
на Паѣдоу дѣново за Роудѣвскѣ мѣги с
Лавранѣ²⁷ Пѣришѣрѣ Солоуни¹⁹ |¹⁹ сѣ кѣли

И помни стикъ свѣтла въ рѣсницѣхъ
царя-князя Іоакима, узанаго царя
Давида, вѣнчаемаго царя крѣпко. Аи доиди
и въ свѣдѣніе мѣстоу твоему, въ дѣлѣхъ твоихъ
прѣтосиши ризы съ царя, моимъ
царемъ въ Миланѣ въ Вѣнѣ, въ цѣлѣхъ твоихъ.

Дѣи повели цѣаря Палеолога и тръ-
гива кира Ли дроника цѣаря и
агномиастона да населени Лажана
Повелѣ цѣсаризма кистория и прѣ-
дани кисторова за земство ажно
ки Дѣи повели цѣарѣти и дѣи ки
фалинцѣ ш парицѣху кои свѣтѣ
гам || шт метохии Повелѣ цѣарева
за Клевѣтакевики и за Фики агно-
миастова Повелѣ цѣарева да вѣти
ри женов кие (престр) кои сѣ свободни
коих и цѣаря даль Цѣарево шриц
мо пут но Протосинигритаева книга.

кни(га) | 1 да корашь да не тавапѣю ми

дѣ и пакѣ три повеле царевѣ спово-
да метохимъ. Повелѣ царева ѡ за-
харѣ¹⁴ мѣ. Повелѣ царева ѡ гѣм-
нычинѣ. Повелѣ царева ѡ Парыца-
лѣ и дрѣхъ книга ѡ Парыцалѣ старога
домѣ¹⁵ стига. Деваѣинова книга ѡ за-
пѣхъ на Стрѣмѣ. Великаго коностава
книга прѣма хрѣсоволѣхъ свѣбодѣ¹⁶ и
митатѣхъ кастроктисини. Прокати-
меновѣ Равалинова книга противъ
хрѣсоволѣхъ ѡ харѣмѣ и ѡ гѣм-
нычинѣ. крьѣ Дмитра деспота повелѣ
ѡ виногради Каракальски. Порѣ фирога-
нитова книга ѡ манастирѣ¹⁷. Дѣ вѣ
повелѣ царевѣхъ и третия Пѣздѣи-
нова ѡ Рѣдавскѣхъ мѣхъ сѣ Лавранѣхъ
Периырѣхъ Солѣнскѣхъ кельѣхъ¹⁸ и ѡ гра-

303.

и сѣбѣ сѣмъ прѣтѣ со сѣмъ игу-
мени книга Зеропотамска за вино-
градъ иришскы. Друга Зеропотам-
ска за нивы на Прѣвладѣ. Кисто-
рова книга за метохи¹. Протострато-
рова книга за метохи². Логофета
Метритопоула книга за Струмскоу
землю и шризмѣ царевѣ³. Соудни-
на прѣтѣ сѣмъ иригита на сръпско из-
ведено⁴. † Псекоупенице Ликомато-
ва и Сидорова книга за нивы оу Прѣ-
владѣ. Друга Кириска Меланкина⁵
книга Зеропотамска за нивы на Прѣ-
владѣ. Ивана Милане книга за ни-
вы оу на Прѣвладѣ. Гевргина Котроула
книга за нивы на Прѣвладѣ⁶. † Кни-
жѣ Савине кили Типикъ сръпски и
гръцки⁷. Хрѣсовола два царава
идинъ за пирѣ а други за Халишъ кни-
га за Вагрь.

и сѣбѣ сѣмъ прѣтѣ со сѣмъ игу-
мени книга Зеропотамска за вино-
градъ иришскы. Друга Зеропотам-
ска за нивы на Прѣвладѣ. Кисто-
рова книга за метохи¹. Протострато-
рова книга за метохи². Логофета
Метритопоула книга за Струмскоу
землю и шризмѣ царевѣ³. Соудни-
на прѣтѣ сѣмъ иригита на сръпско из-
ведено⁴. † Псекоупенице Ликомато-
ва и Сидорова книга за нивы оу Прѣ-
владѣ. Друга Кириска Меланкина⁵
книга Зеропотамска за нивы на Прѣ-
владѣ. Ивана Милане книга за ни-
вы оу на Прѣвладѣ. Гевргина Котроула
книга за нивы на Прѣвладѣ⁶. † Кни-
жѣ Савине кили Типикъ сръпски и
гръцки⁷. Хрѣсовола два царава
идинъ за пирѣ а други за Халишъ кни-
га за Вагрь.

и сѣбѣ сѣмъ прѣтѣ со сѣмъ игу-
мени книга Зеропотамска за вино-
градъ иришскы. Друга Зеропотам-
ска за нивы на Прѣвладѣ. Кисто-
рова книга за метохи¹. Протострато-
рова книга за метохи². Логофета
Метритопоула книга за Струмскоу
землю и шризмѣ царевѣ³. Соудни-
на прѣтѣ сѣмъ иригита на сръпско из-
ведено⁴. † Псекоупенице Ликомато-
ва и Сидорова книга за нивы оу Прѣ-
владѣ. Друга Кириска Меланкина⁵
книга Зеропотамска за нивы на Прѣ-
владѣ. Ивана Милане книга за ни-
вы оу на Прѣвладѣ. Гевргина Котроула
книга за нивы на Прѣвладѣ⁶. † Кни-
жѣ Савине кили Типикъ сръпски и
гръцки⁷. Хрѣсовола два царава
идинъ за пирѣ а други за Халишъ кни-
га за Вагрь.

¹ За идентификацију и коментаре о документима овог пописа упор.: Баршић, *Први попис*, 29-52, Инв. № 1-2 до 101, наведени Инв. № означава број код Соловјева (в. Изд.).

² Ibid. 29, № 3-4.

³ Ibid. 30, № 5.

⁴ Ibid. 30, № 6.

⁵ Ibid. 30, № 7.

⁶ Ibid. 30, № 8.

⁷ Ibid. 31, № 9.

⁸ Ibid. 31, № 9.

⁹ Ibid. 31, № 10.

¹⁰ Ibid. 31, № 11-12.

¹¹ Ibid. 31, № 13-14.

¹² Ibid. 32, № 15-18.

¹³ Ibid. 33, № 19-20.

¹⁴ Ibid. 33, № 21-24.

¹⁵ Ibid. 33, № 25.

¹⁶ Ibid. 33, № 26.

¹⁷ Ibid. 33, № 27.

¹⁸ Ibid. 34, № 28.

¹⁹ Ibid. 34, № 29-31.

²⁰ Ibid. 34, № 32.

²¹ Ibid. 35, № 33.

²² Ibid. 35, № 34-35.

²³ Ibid. 35, № 36.

²⁴ Ibid. 36, № 37 и 38.

²⁵ Ibid. 36, № 39.

²⁶ Ibid. 37, № 40.

²⁷ Ibid. 37, № 41-43.

²⁸ Ibid. 37, № 44-46.

²⁹ Ibid. 38, № 47.

³⁰ Ibid. 38, № 48.

³¹ Ibid. 38, № 49.

³² Ibid. 39, № 50.

³³ Ibid. 39, № 51.

³⁴ Ibid. 39, № 52.

³⁵ Ibid. 40, № 53.

³⁶ Ibid. 40, № 54.

³⁷ Ibid. 40, № 55.

³⁸ Ibid. 41, № 56 и 57.

³⁹ Ibid. 41, № 58.

⁴⁰ Ibid. 41, № 59.

⁴¹ Ibid. 42, № 60.

⁴² Ibid. 42, № 61.

⁴³ Ibid. 43, № 62.

⁴⁴ Ibid. 43, № 63.

⁴⁵ Ibid. 43, № 64.

⁴⁶ Ibid. 44, № 65-68.

⁴⁷ Ibid. 44, № 69.

⁴⁸ Ibid. 45, № 70-72.

⁴⁹ Ibid. 45, № 73.

⁵⁰ Ibid. 46, № 74-76.

⁵¹ Ibid. 46, № 77.

⁵² Ibid. 46, № 78.

⁵³ Ibid. 47, № 79.

⁵⁴ Ibid. 47, № 80.

⁵⁵ Ibid. 47, № 81-84.

⁵⁶ Ibid. 48, № 85.

⁵⁷ Ibid. 48, № 86.

⁵⁸ Ibid. 48, № 87.

⁵⁹ Ibid. 49, № 88.

⁶⁰ Ibid. 49, № 89-90.

⁶¹ Ibid. 50, № 91.

⁶² Ibid. 50, № 92-93.

⁶³ Ibid. 50, № 94-96.

⁶⁴ Ibid. 50, № 97-98.

⁶⁵ Ibid. 51, № 99-100.

⁶⁶ Ibid. 52, № 101.

оу градоу и деспотова повелѣи и третѣи книга за виноград Меландонскы²² Порфирогенитова²³ книга за Филомата²⁴ и Перивър манастирскы школо манастира²⁵ Книга Спартинова за Лоужъць²⁶ За Тринотамъ прахтиць²⁷ Перивър Свѣтлаго Гевургига више манастира²⁸ Игноминастова книга за кастректи²⁹ Спартиновѣхъ³⁰ Спартиновѣхъ книга за Лоужъць³¹ Деспота кира Дамитра хроусоволь и съ певатию³² книга деспотова за Лѣжъць³³ Двѣ книжѣ стари перивър Стрѣмьскы³⁴ Палешлога цара шризмъ ш свовода³⁵ (sic) метохиямъ³⁶ Сѣва³⁷ стократорова книга за Лѣжъць³⁸ каник-леш старого свовода метохиямъ³⁹ (sic) Перивър Лоужъцьскы⁴⁰ книга Камъванова за Лоужъць⁴¹ протостраторова за Лоужъць⁴² дроу(ги) пиришъ⁴³ (sic) Роудавъскы с Лаврани⁴⁴ Книга с(в)етогорска за Скорѣпѣю⁴⁵ и двѣ повели и патриаршеска книга⁴⁶ Прахтиць Цимѣшвъ⁴⁷ перивър Роудавьскы съ Зеропотамланы⁴⁸ и дроуга книга Караандинова прѣданикъ ш томъ⁴⁹ и третия Филаретова оутвърженикъ ш томъ⁵⁰ цара Палешлога шризмъ ш своводѣ метохиямъ⁵¹ книга Равалинова⁵² свовода метохиямъ⁵³ а дроуга Камицова Комѣна⁵⁴ а третия Комѣна Катакоузина⁵⁵ и книга ко⁵⁶ ноставлова стара⁵⁷ Книга Филаретова за прѣвлацъскы кипуръ съ Изграфланы⁵⁸ Книг[а]⁵⁹ за виноградъ калогера Григориа оу Солоу⁶⁰ нѣ⁶¹ Перивър Жижи⁶² съ Хромицомъ⁶³ книга Триди⁶⁴ нова за Жигъ⁶⁵ (sic) с Ватопегланы⁶⁶ (sic) и дроуга протосингритова⁶⁷ и царева повелѣи ш томъ.

д(а), и деспотова повелѣи, и третия книга за виноград меландонскы Порфирогенитова книга²² за Филомата²³ Перивър манастирскы школо манастира Книга Спартинова за Лѣжъць²⁴ За Трипо²⁵ тамъ прахтиць Перивър Свѣтлаго Гевургига више манастира Игноминастова книга за кастректи-сно Спарти²⁶ тинновѣхъ (sic) (сы)новъ книга за Лѣжъць Деспота кира Дамитра хроусоволь и съ певатию: книга деспотова за Лѣжъць²⁷ Двѣ книжѣ стари перивър Стрѣмьскы Палешлога цара шризмъ ш свовода²⁸ (sic) метохиямъ Сѣва²⁹ стократорова книга за Лѣжъць каник-леш старого свовода метохиямъ (sic) Перивър Лѣжъцьки³⁰ книга Камъванова за Лѣжъць прот(о)страторова за Лѣжъць дръги перивър Роудавьски с Лаврани³¹ книга с(в)етогорска за Скорѣпѣю и двѣ повели и патриаршеска книга Прахтиць Цимѣшвъ перивър³² Роудавьски съ Зеропотамланы дръга книга Караандинова прѣданикъ ш томъ и третия Филаретова штеръ³³ жденикъ ш томъ цара Палешлога шризмъ ш своводѣ метохиямъ книга Равалинова свовода метохиямъ³⁴ а дроуга Камица Комѣна а третия Катакоузина Комѣна книга коноставлова стара Книга Филаретова за прѣвлацъскы кипуръ съ Изграфланы Книга калогера Глигориа ш Солоу³⁵ нѣ за виноградъ Перивър Жижи³⁶ съ Хромицомъ книга Триди³⁷ нова за Жигъ (sic) с Ватопегланы (sic) и дроуга протосингритова и царева повелѣи ш томъ и

и свѣдоу³⁸ протова съ игу-мени³⁹ книга Зеропотамьска за виноград Иришскы⁴⁰ Дроуга Зеропотамьска за нивъ на Прѣвлацѣ⁴¹ Кисторова книга за метохии⁴² Протостраторова книга за метохии⁴³ Логовета Метритопула книга за Стрѣмьскоу землю и шризмъ царево⁴⁴ Сѣдвин протоси⁴⁵ нгритова на сръпско изведѣно⁴⁶ и сѣкшенице Ликоматова⁴⁷ и Сидерова книга за нивъ оу Прѣвлацѣ⁴⁸ Дроуга Кирска Мелсинна⁴⁹ книга Зеропотамьска за нивъ на Прѣвлацѣ⁵⁰ Ивана Мило⁵¹ не книга за нивъ на Прѣвлацѣ⁵² Гевургига Котроула книга за нивъ на Прѣвлацѣ⁵³ и Кни⁵⁴ жѣ Савине кили Типикъ сръпски и гръцки⁵⁵ хроусовола два царева кдинъ за пиръ а дроу⁵⁶ ги за Хоулина роу⁵⁷ и книга за Вагрь⁵⁸

свѣдоу³⁸ протова съ игу-мени книга Зеропотамьска за виноград Иришски Дроуга Зеропотамьска за нивъ (прецрт...?) на Прѣвлацѣ Кисторова книга за метохии Протостраторова книга за метохии Логовета Метритопула книга за Стрѣмьскоу землю и шризмъ царево Сѣдвин протоси⁴⁵ нгритова на сръпско изведѣно⁴⁶ и сѣкшенице Ликоматова⁴⁷ и Сидерова книга за нивъ на Прѣвлацѣ⁴⁸ Дроуга Кирска Мел⁴⁹ синна книга Зеропотамьска за нивъ на Прѣвлацѣ⁵⁰ Ивана Мило⁵¹ не книга на Прѣвлацѣ за нивъ Гевургига Котроула книга за нивъ на Прѣвлацѣ Кни⁵⁴ жик Савине кили Типикъ сръпски и гръцки⁵⁵ хроусовола два царева кдинъ за пиръ а дроу⁵⁶ ги за Хоулина га за Вагрь

¹ За идентификацију и коментаре о документима овог пописа упор.: Баришић, *Први йойис*, 29-52, Инв. № 1-2 до 101, наведени Инв. № означава број код Соловјева (в. Изд.).

² Ibid. 29, № 3-4.

³ Ibid. 30, № 5.

⁴ Ibid. 30, № 6.

⁵ Ibid. 30, № 7.

⁶ Ibid. 30, № 8.

⁷ Ibid. 31, № 9.

⁸ Ibid. 31, № 9^a.

⁹ Ibid. 31, № 10.

¹⁰ Ibid. 31, № 11-12.

¹¹ Ibid. 31, № 13-14.

¹² Ibid. 32, № 15-18.

¹³ Ibid. 33, № 19-20.

¹⁴ Ibid. 33, № 21-24.

¹⁵ Ibid. 33, № 25.

¹⁶ Ibid. 33, № 26.

¹⁷ Ibid. 33, № 27.

¹⁸ Ibid. 34, № 28.

¹⁹ Ibid. 34, № 29-31.

²⁰ Ibid. 34, № 32.

²¹ Ibid. 35, № 33.

²² Ibid. 35, № 34-35.

²³ Ibid. 35, № 36.

²⁴ Ibid. 36, № 37 и 38.

²⁵ Ibid. 36, № 39.

²⁶ Ibid. 37, № 40.

²⁷ Ibid. 37, № 41-43.

²⁸ Ibid. 37, № 44-46.

²⁹ Ibid. 38, № 47.

³⁰ Ibid. 38, № 48.

³¹ Ibid. 38, № 49.

³² Ibid. 39, № 50.

³³ Ibid. 39, № 51.

³⁴ Ibid. 39, № 52.

³⁵ Ibid. 40, № 53.

³⁶ Ibid. 40, № 54.

³⁷ Ibid. 40, № 55.

³⁸ Ibid. 41, № 56 и 57.

³⁹ Ibid. 41, № 58.

⁴⁰ Ibid. 41, № 59.

⁴¹ Ibid. 42, № 60.

⁴² Ibid. 42, № 61.

⁴³ Ibid. 43, № 62.

⁴⁴ Ibid. 43, № 63.

⁴⁵ Ibid. 43, № 64.

⁴⁶ Ibid. 44, № 65-68.

⁴⁷ Ibid. 44, № 69.

⁴⁸ Ibid. 45, № 70-72.

⁴⁹ Ibid. 45, № 73.

⁵⁰ Ibid. 46, № 74-76.

⁵¹ Ibid. 46, № 77.

⁵² Ibid. 46, № 78.

⁵³ Ibid. 47, № 79.

⁵⁴ Ibid. 47, № 80.

⁵⁵ Ibid. 47, № 81-84.

⁵⁶ Ibid. 48, № 85.

⁵⁷ Ibid. 48, № 86.

⁵⁸ Ibid. 48, № 87.

⁵⁹ Ibid. 49, № 88.

⁶⁰ Ibid. 49, № 89-90.

⁶¹ Ibid. 50, № 91.

⁶² Ibid. 50, № 92-93.

⁶³ Ibid. 50, № 94-96.

⁶⁴ Ibid. 50, № 97-98.

⁶⁵ Ibid. 51, № 99-100.

⁶⁶ Ibid. 52, № 101.

ПОПИС ИМАЊА (ПРАКТИК) МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА У СТРУМСКОЈ ОБЛАСТИ

(1300), новембар, индикт XIV.

Превод византијској катасџики (практика) односно пописа села и имања манастира Хиландара у Струмској области.

Оригинал није сачуван. Текст је познат по српскословенском преводу у АХС 151/153, топографска сигнатура Свт. 12, написаном на пет комада пергаментa слеplених у продужетку, ширине 280, укупне дужине 3200 мм, црним мастилом, први лист полууставом, остали канцеларијским брзописом у 271 ред. Будући да нема никакве овере, вероватно је да сачувани препис представља препис превода. На полеђини белешка монаха Никандра: Сеи хрисовѣл или катастигѣ ѿ селама манастирскимѣ по Сербію сѣщимѣ и цѣо е оузималѣ манастирѣ на ови села на полѣ года по .Е. хиліада и .П. перперѣ или дѣкати на септемвѣа (sic) и на марта, два пѣта на година. И то е како тевтерѣ оузаконоено царскимѣ закономѣ наредѣ все. Испод тога другом руком: † Си хрисол (sic) цѣа сѣ ѣзимале (sic) ѡва се села(sic) манастирска. - Даље трећа рука: По .ЗП. перпер на пола го[да]. Нова рука: † По колко тевтерѣ сѣретѣ. Нова рука: Номери ЛВ:32. Испод налепнице стара налепница и на њој црвеним мастилом: 20. - Опис: Мошин (в.: Изд.); Синдик, *Акѣа*, 128-129. - Фотографије: АСАНУ 7903а-15; НБС Ф 2877; АС (филм).

Наз.: Успенский, Материялы, 18-33, са коментаром [дат. 1340 или 1361 г. Споменик
из 20-40 гг. XV в.], Koublevy, Aches de Chil II, 568-578, № 86 (дат. XV век); Соловьев, Од
на из древних рукописей, 1357 или 1372), Мошин, Ахилея и другие книги, 193-219
[дат. 1418-1455 № 80 (рукоп. дат. 1357 или 1372)], Мошин, Ахилея и другие книги, 193-219
[дат. 1418-1455 № 80 (рукоп. дат. 1357 или 1372)] (с кратким комментарием).

Дат.: 1318; новембар; саборнимрм скупштинама;
Дат.: Успенскиј, *Следи! титловане књижице*, 225 (1883), 231 (1884), 240 (1889);
Богородица; *Путевскаја*. 68-106; Панченко, *Крестьянская собственность*, 212-223; Мошин,
Византизм, 251-261 исти *Dias Dalmat.* 104-118 (дат.: 1300 или 1315); Острогорский, *Византистские
источники*, 261-261 исти *Dias Dalmat.* 104-118 (дат.: 1300 или 1315); Острогорский, *Византистские
источники*, 261-266, о датуму овог акта 216-217, из српскохрватске превод у Острогорски.
Собрания дела, књ. прва, о датуму: 17-18 - Živojinović, Kravari, Giros (*Actes de Chilandar I*, App.
II, 284-287) опширно коментаришу овај акт и сматрају да је настао по налогу сакупљача
за област Димитрија Апелмеис, чије деловање пада у године 1300-1302.

Превод практика датiran је месецем новембром и XV индиктом, што је довело до разних претпоставки о могућем датуму у претходним издањима. Новембар 1300, као вероватно најповољније време излазка Грчког оригинала утврдио је Острогорски (в. Лит.). - Превод документа извршен је вероватно средином XIV века, када је Струмска област била под српском влашћу.

Истинные покаянные по дряже собоушескоу прѣписани и сѣти кымени по повелению свршити и прѣдани есако и на правѣ и сѣтеридиты да и сѣ нѣмъ шврѣтоу ш (с) кетон Горкафонскѣи прѣсавбны царьскы монастырѣ Прѣсвѣтныи да дѣи чѣи ченаше Богородице хиландарьскѣи нмоуше ш томѣи дряжеи на правоу въ прахѣицѣ дѣлѣ дроути и придароша сѣтѣмъ поклонни истинныи хрисовоуа и прѣдѣ вѣмъ тѣмъ то жѣ тако въ жоупѣ строумасѣи село Градецъ прѣждѣ дряжевшомоу к Бардамоу Геврыгѣи посиненикъ Николе Кошминюуцика имать Калию и сынови Ивана и Ѡвдора, и дщери Пинюу дѣвгари идѣи, кравѣу четвероу сини Елоуи шемѣи кылоуи и оуноути Скроушѣи землѣи стоу кылоуи и шѣмоу томоу данѣ Еперѣперѣ Василь Апостатѣ имать Зою и сынове Ивана и Ѡвдора и дщери Хрисию и Марию, и мати его Драгана, и дѣвгари говѣдѣу четвероу швѣцѣ К. кобилоу ш ждрѣвѣтѣи, К. синѣи, лоуи на мѣстеу оуждимѣ Д. кылоуи, землѣи стоу кылоуи, данѣ Дперѣперѣ Михалѣу братѣи имать Марию и сыны Ивана дѣвгари говѣдѣу четвероу лоуи кобилоу (sic) Д. мѣ. землѣ Р. кылоуи, данѣ Дперѣперѣ Коуманѣу сыны Ивана апостата имать Ѡвдорѣу братию Ѡвдора и Димитра, дѣвгари говѣдѣу трѣху швѣцѣ К. синѣи 1 лоуи шѣстѣи кылоуи и землѣ Р. кылоуи, данѣ Гперѣперѣ Вдовницѣу Мариѣи женѣ Димитра кобѣлу, има сыны Костѣи и дщери Юриноу и анеспѣи Геврыга, и анеспѣю Калию, идѣи боль В говѣдѣи швѣцѣ 1Е синѣи 2и Дри лоуи З. кылоуи, землѣи 1и кылоуи, данѣ Гперѣперѣ Михалѣу Апплавинику има брата Ивана и сѣстроу Марию, дѣвгари 1лоуи З. кылоуи, землѣи Р. кылоуи, данѣ Гперѣперѣ Пинѣу сыны Фроути Христоуоула, има Калию и дщери Зою дѣвгари Е говѣдѣи швѣцѣ 1. лоуи Е. винограду шдѣ штѣи шѣи (sic) стѣи его Г. кылоуи, еноути

В кроуши ертыкъъла и полъ и другоуа лоуиу Кроушоматъшъ "панкыи кылау и полъ и даи сѣ имоу и темъи О кылаомъ данъ В перьперѣ и полъ Коста братъ его има Фотинию дщерь Зою хѣта "ра Г говѣда шьца 1 свини С . и оуан Е виноград шъ штау "ствѣиго В кылаи полъ кроуши Е темъи О кылаомъ данъ В перьперѣ и полъ Доброта братъ его имаъ В дѣтѣи дѣвгари А говѣ да шьца 1 оуан Е свини А виноград шъ штъѣстваго кылаомъ Г . кроуши В . темъи О кылаомъ данъ В перьперѣ и полъ Вдовица Огъвокинъ дщри Романа Пирита има сымъ Ивана дщери Ка "лаи и Еморофию дѣвгари Г говѣда лоуи Г квалъ темъи Н "кылаомъ данъ В перьперѣ Коста Бахмичъ брат Никола Пиритина . има Непанию сымъ Иана дщери Калю дѣвгари А говѣда лоуи "к валу и полъ темъи Н кылаомъ данъ В перьперѣ Вдовица Аняи "жена Вроушара Пиритина има сымъ Костъ и Огъдора и дщери "Марию и Калю и Хрисию хѣта Ина виноуку Марию дѣвгари "говѣда Е свини С . лоуи А кылаомъ темъи Н кылаомъ данъ "В перьперѣ и полъ Геврыги Македонъ сымъ Огъвокистовъ има "Станъ сымови Костъ и Ина и Огъдора свини А . лоуи кылаомъ Г . "данъ перьперѣ Ина сымъ Христодаловъ има Мария сымови Добромъ "ра и Геврыги и Огъдора и дщери Костадиъ дѣвгари лоуи кова "ла В ма . братъ под вадъ половины кова темъи Н кылаомъ данъ Г "перьперѣ Геврыги хѣтъ иго има Юрни и сымъ Ивана дѣвгари В "говѣди виноград прикиъ половина кыла темъи Н кылаомъ данъ В перьперѣ Ина Моревыдинъ наи "стиниъ Костъ Бастатъ Вщѣстовъ "има Калю и дщери Зою хѣта тно хѣта Огъдоръ вынкъ Ивана "и Димитра и сестри ихъ Дѣна и Мария дѣвгари и Г говѣда и шъ "ца Е и свини А . лоуи кылаомъ Г и полъ и лоуи другоуа кодара "кылаи полъ данъ В перьперѣ Вдовица Аняи жена Геврыга Бацатъ "има сымови Ивана и Огъдора боль адинъ и говѣди В свини А . лоуи "кылаомъ Г . темъи Н кылаомъ данъ В перьперѣ Мухаль кова хѣтъ иго "къ има Зою и сымъ Геврыга боль адинъ лоуи шъ прикиъ половина "кыла данъ дѣѣчѣсти шд перьперѣ Коста сымъ Никола Бастатъ има Станъ "и сымови Геврыга Ина и Киришка и дщери Огъдора и Марию и боль адинъ "и В говѣди свини Г . лоуи кылаомъ "квалъ и другоуа Нѣди "Подавци "кылаи полъ и темъи Н кылаомъ данъ перьперѣ и полъ Коста сымъ Къкъ "галовъ има Ивана и сымови Геврыга и Мухала и дщери Юрни и сымъ хѣта "Геврыгемъ Марию дѣвгари трохъ говѣда свини А . лоуи кылаомъ А . темъи "Р кылаомъ данъ А перьперѣ Ина дщри сымъ игоуа има Зою и сымови Димитра и Ге "орита и дѣвгари . и виноград шд прикиъ кы штъѣства половина кыла и темъи Н кылаомъ данъ перьперѣ Пѣль Геврыги Вроушара сымъ Димитриъ дѣвгари и В говѣди свини А . лоуи кылаомъ А . и темъи Н кылаомъ данъ В перьперѣ и полъ Ина "сымъ иго има Зою и сымъ Николаъ боль адинъ и лоуи кылаи адинъ данъ перьперѣ Вдовица Аняи Прыгиръ и дщри Костадиана Скъдакъ има сымъ Костъ и Муха "лаи и дщери Калю и свини Г . лоуи кылаи и половине данъ половины перьперѣ Вдовица Зою жена коваца Романа има сымъ Николаъ коваца и сымъ хѣта нимъ "Аняи "боль адинъ В говѣди свини А . лоуи кылаи и половине и лоуи другоуа шд при "киигоуа Подавци половины кыла и темъи Н кылаомъ данъ В перьперѣ Кири "къ Циенскишъ има Зою и сымъ Стамата и дщери Юрни и дѣвгари говѣда А . свини "Г . лоуи кылаи адинъ данъ перьперѣ "томъи сымъ шд прикиъ

Изд.: Успенский, *Материалы*, 18-33, са коментаром (дат. 1346 или 1361); Споменик III, 40-46 (дат. XV в.); Korabiev, *Actes de Chil.* II, 568-578, № 86 (дат. XV век); Соловьев, *Од. сном.* 161-168, № 80 (извод. дат. 1357 или 1372); Мошин, *Акта савиогорских архива*, 193-219 (дат. 1315. новембар, са опширним коментаром).

Лит.: Успенский, *Следы писцовых книг* часть, 225 (1883), 231 (1884), 240 (1850); Безобразов, *Патмоская* 68-106; Панченко, *Крестыанская собственность*, 212-223; Мошин, *Белешке*, 251-261; исти, *Das Datum*, 104-118 (дат. 1300. или 1315); Острогорский, *Византийские писцовые книги*, 203-206, о датуму овог акта: 216-217; уп. српскохрватски превод у: Острогорски, *Сабрана дела*, књ. прва, о датуму: 17-18. - Živojinović, Kravari, Giros (*Actes de Chilandar I*, App. II, 289-297) опширно коментаришу овај акт и сматрају да је настао по налогу сакупљача пореза за солунску област Димитрија Апелмене, чије деловање пада у године 1300-1302.

Превод практика датиран је месецом новембром и XV индиктом, што је довело до разних претпоставки о могућем датуму у претходним издањима. Новембар 1300, као вероватно најпоузданије време настанка грчког оригинала утврдио је Острогорски (в. Лит.). - Превод документа извршен је вероватно средином XIV века, када је Струмска област била под српском влашћу.

† Истиниѣ поклонениѣ по дрѣжаве солоуњскои прѣписаник и оуѣ²къменик по повелениѣ сврѣшити и прѣданик всако и на праве и 8²твердити. Да и съ инѣми шврѣтохъ ѡ Свѣтѣи Горѣ афонѣсѣи прѣ¹славни ц(а)р(ь)скы манастирь Прѣсвѣтѣи вл(а)д(и)ч(и)це наше Богородице хиландарѣ¹скии имоуѣше ѡ тѣзи дрѣжаве и на правоу въ прѣхтицѣ дѣла дроу⁶ти и придарова се тѣмъ поклонни истинни хрисовоуѣ и прѣда⁷вамъ тѣмъ то кѣтъ тако въ жоупе строумѣсѣи село Градецъ прѣ¹жде дрѣжавышмоуѣ и Варьданѣу. Гевръгик посиненикъ Николе Ко¹мниноуѣника имать Калию и с(и)нови Ивана и Ѳевдора, и дѣщери Пнѣ¹⁰ноу зевъгаръ кдѣнь, кравъ четворо, свини В., ложи шсми¹къ вло¹мъ¹¹ и оуноуѣтръ С. кроушъ и землѣ стѣмъ к'вло¹мъ и всѣмоу томоу¹² данъ Е. перѣперѣ. Василь Ппостатъ имать Зою и с(и)нови Ивана¹³ и Ѳевдора и дѣщери Хрисию и Марию, и мати иго Драгана, и зевъгаръ¹⁴рь, говѣдъ четворо, швъцъ К., кобилоу съ ждрѣветѣмъ. К. свинен ло¹жи на мѣстевоуѣдимъ Д. к'вло¹мъ, землѣ стѣмъ к'вло¹мъ, данъ Д. перѣперѣ. Михаль братъ иго имать Марию и с(и)на Ивана, зевъгаръ¹⁷говѣдъ четворо, ложи коболомъ (sic) Д. мѣ, землѣ Р. к'вло¹мъ, данъ Д. перѣперѣ. Коуманъ с(и)нъ Ивана апостата имать Ѳевдѣроуѣ братиѣ Ѳе¹вдора и Димитра, зевъгаръ и говѣдъ трѣи, швъцъ К., свини І. ложи шсестимъ к'вло¹мъ, и землѣ Р. к'вло¹мъ, данъ Г. перѣперѣ. Вдовица Мари²¹та жена Димитра коваца, има с(и)на Костъ и дѣщери Юриноуѣ и апепсеа²² Гевръга, и апепсеа Калию, кдинъ воль В. говѣди, швъцъ ІѢ свини²³и Д. ри ложи З. к'вло¹мъ, землѣ И. к'вло¹мъ, данъ Г. перѣперѣ. Михаль Аимланинъ има брата Ивана и сестроу Марию, зевъгаръ²⁵ложи З. к'вло¹мъ, землѣ Р. к'вло¹мъ, данъ Г. перѣперѣ. Пнѣ с(и)нъ Фроу²⁶га Христоуѣла, има Калию и дѣщери Зою, зевъгаръ В. говѣдѣ швъцъ²⁷І. оули Е. виноградъ шдъ штъѣстѣ(в)а стаси иго Г. к'вло¹мъ, вноуѣтръ

²⁸В. кроуши, врьтъ к'вло¹мъ и полъ, и дроуѣи ложи оу Коуцоулатѣ штъ²⁹прикии к'вло¹мъ и полъ, и даде се имоуѣ и землѣ О. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ и полъ. Коста прѣтъ иго има Фотинию дѣщери Зою, зевъгаръ³¹рь Г. говѣдѣ швъцъ І., свини С. и оули Е. виноградъ шдъ штъѣстѣ иго В. к'вло¹мъ и полъ и кроуши В. землѣ О. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ и полъ. Деврота братъ иго, имать В. дѣтети зевъгаръ Д. говѣдѣ швъцъ І. оули Е. свини Д. виноградъ шдъ штъѣстѣ иго к'вло¹мъ³⁵мъ Г., кроуши В., землѣ О. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ и полъ. Вдовица Ѳеѡѡкиш, дѣщи Романа Пкрита, има с(и)на Ивана, дѣщери Ка³⁷лию и Іѡмѣрѣию, зевъгаръ Г. говѣдѣ, ложи Г. к'вло¹мъ, землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ. Коста Вѣдмичъ, брат Николе Пкритина, има Пепанию с(и)на Плана, дѣщери Калию, зевъгаръ Д. говѣдѣ, ложи⁴⁰к'вло¹мъ и полъ, землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ. Вдовица Пнѣна⁴¹жена Врьѣоунара Пкритина, има с(и)на Костъ и Ѳевдора и дѣщери Марию и Калию и Хрисию, дѣта Пна вноуѣкоу Марию, зевъгаръ⁴²говѣдѣ Е., свини С., ложи Д. к'вло¹мъ, землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ⁴⁴В. перѣперѣ и полъ. Гевръгик Македонъ с(и)нъ Ѳеѡкѣнстовъ има⁴⁶Г. танъ с(и)нови Костъ и Пна и Ѳевдора, свини Д., ложи к'вло¹мъ Г.,⁴⁶данъ перѣперѣ. Пнѣ с(и)нъ Христоуѣловъ, има Марию с(и)нови Девроми⁴⁷ра и Гевръгича и Ѳевдора и дѣщери Костадию, зевъгаръ ложи коболо⁴⁸ма В. ма, врьтъ, подъ вадъ половиноу коболо, землѣ Н. к'вло¹мъ, дани Г. перѣперѣ. Гевръгик, зѣтъ иго, има Юринъ и с(и)на Ивана и зевъгаръ В. говѣди, виноградъ прикию половиноу к'вло¹мъ, землѣ И. к'вло¹мъ, дани В. перѣперѣ. Пнѣ Морѣвѣдинъ намѣстникъ, Костъ Бастатъ Кѣцѣлотѣ⁵²има Калию и дѣщери Зою, дѣта Ѳевдоръ вѣнѣкъ Ивана⁵³и Димитра, и сестри ихъ Зѣна и Мариа, зевъгаръ и Г. говѣдѣ, и швъцъ ЕІ и свини Д., ложи к'вло¹мъ Г. и полъ и ложи дроуѣ шдъ козара⁵⁵к'вло¹мъ и полъ, данъ В. перѣперѣ. Вдовица Пнѣна, жена Гевръга Бацѣтъ⁵⁶има с(и)нови Ивана и Ѳевдора, воль кдинъ, и говѣди В. свини Д., ложи⁵⁷к'вло¹мъ Г., землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ. Михаль ковацъ, зѣтъ иго⁵⁸вѣ, има Зою и с(и)на Гевръга, воль кдинъ, ложи шдъ прикию половиноу⁵⁹к'вло¹мъ, данъ дѣѣ вѣсти ѡд перѣперѣ. Коста с(и)нъ Николе Бастатѣ, има Станъ⁶⁰и с(и)нови Гевръга, Пна и Кириака, и дѣщери Ѳевдоръ и Марию, и воль кдинъ⁶¹и В. говѣди, свини Г., ложи кдинѣмъ к'вло¹мъ, и дроуѣ 8 Кѣци 8 Подавѣци⁶²к'вло¹мъ и полъ и землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ перѣперѣ и полъ. Коста с(и)нъ Кѣкѣ⁶³лѣловъ, има Ивана и с(и)нови, Гевръга и Михаль и дѣщери Юринъ и с(и)нъ⁶⁴зѣ Гевръгемъ Марию, зевъгаръ, трѣи говѣдѣ, свини Д., ложи к'вло¹мъ Д., землѣ⁶⁵Р. к'вло¹мъ, данъ Д. перѣперѣ. Пнѣ дроуѣ с(и)нъ иго вѣ, има Зою и с(и)нове Димитра и Гевръга, и зевъгаръ, и виноградъ ѡд прикии штъѣстѣа половиноу к'вло¹мъ, и землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ перѣперѣ. Попъ Гевръгичъ Вѣрѣкла има с(и)на Димитрида, зевъгаръ и В. говѣди, и свини Д., ложи к'вло¹мъ Д., и землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ и полъ. Пнѣ⁶⁹с(и)нъ иго има Зою и с(и)на Николъ, воль кдинъ и ложи к'вло¹мъ кдинѣмъ, данъ перѣперѣ. Вдовица Пнѣна Прыгирѣа дѣщи Костѣнѣдина Сѣзѣла, има с(и)на Костъ и Михаль⁷¹ла и дѣщери Калию, и свини Г., ложи к'вло¹мъ и половиноу, данъ половиноу перѣперѣ⁷²ре. Вдовица Зоѣа жена коваца Романа, има с(и)на Николъ коваца и с(и)на⁷³зѣа нимъ Пнѣна, воль кдинъ, В. говѣди, свини Д., ложи к'вло¹мъ и половиноу, и ложи дроуѣ ѡд(и) при⁷⁴кии иго 8 Подавѣци половиноу⁷⁵к'вло¹мъ, и землѣ Н. к'вло¹мъ, данъ В. перѣперѣ. Кириа⁷⁵къ Цивискишѣа има Зою и с(и)на Стѣмѣта и дѣщери Юринъ и зевъгаръ говѣдѣ Д., свини⁷⁶Г., ложи к'вло¹мъ кдинѣмъ, данъ перѣперѣ, 8 томыѣде село шдъ проини

[illegible]

свинни, ложиць вѣдъ прикии¹²² кыѣлѣ, дръгѣх¹²³ Кръстьяна Подавце половина кыѣлѣ, дань перьперѣ
Михаѣль Лимѣиновъ¹²⁴ има сина Димитра, воль, и дань поль перьперѣ. И синыхъ его Коста има
Марию и сина¹²⁵ Пласкандра, зевыгаръ В. говѣди, ложиць кыѣлѣма, В. ма, дань перьперѣ и поль
Сини¹²⁶ Лимѣиновъ Левъ има Марию и сина Геврыга и дщери¹²⁷ Калию, зевыгаръ, дань перьперѣ
[126]ра, Василъ Клепѣхъ има Калию, синовеи Михаѣль и Димитра, швецъ Л., дань полови¹²⁷и
перьперѣ. Канахъ Лимѣиновъ има Пинѣи¹²⁸ и сина Пина, дщери Мелахрини¹²⁹, зевыга¹²⁸ В. говѣди
и В. свини, дань перьперѣ. Едовница Мариса, сестра Радара има дщери¹²⁹ Пинѣи¹²⁹. В. говѣди, дань
третинѣ швецъ вѣдъ перьперѣ. Едовница попадина Македона¹³⁰ има сина¹³⁰ Михаѣль, дщери Калию
за нею зѣтъ Адриана, зевыгаръ, ложиць кыѣлѣ¹³¹, дань перьперѣ. Димитръ Норизантѣ има Софию
и сина¹³¹ Михаѣль, дщери Юринѣи¹³², зевы¹³²гаръ, дань перьперѣ. Геврыгикъ зѣтъ Паракъинштовъ, има
Марию и дщери Юринѣи¹³³ и Зо¹³³ю, воль, ложиць кыѣлѣ, периволь кыѣлѣ, дань перьперѣ. Ошдоръ
сини¹³⁴хъ грывчаревъ, има¹³⁴ Юринѣи, дщери Пинѣи¹³⁵, зевыгаръ, дань перьперѣ. Михаѣль грывчаръ има
Хини¹³⁵и и сина¹³⁵ Пинѣи, дщери Юринѣи¹³⁶, зевыгаръ и швецъ, дань перьперѣ. Ошдоръ, сини¹³⁶хъ его има
Юринѣи¹³⁷ и воль, дань по¹³⁶лови¹³⁷ни перьперѣ. Едовница Мариса Василѣва, има синовеи Василиа и
Пина, дщери Калию, зевы¹³⁷гаръ В. говѣди, дань перьперѣ. Димитръ Скаманѣдра има Пинѣи¹³⁸ и
сина¹³⁸ Оштока, и воль, да¹³⁸ поль перьперѣ. Димитръ Къкълѣлѣ има Марию и синовеи Геврыга
и Михаѣль, дщери Калию¹³⁹, зевыгаръ В. говѣди, ложиць двѣма кыѣлѣма, дань В. перьперѣ. Коста
Катоѣнкъ има Марию¹⁴⁰ и зевыгаръ, дань полови¹⁴⁰ни перьперѣ. Димитръ Връдънаръ има Юфресинѣи
и дщери Марию¹⁴¹, зевыгаръ В. говѣди, свини Д., дань перьперѣ. Димитръ Фръговъ има Пинѣи¹⁴²
и сина¹⁴² Васи¹⁴²ла и Пина и дщери Калию и Марию, зевыгаръ, ложиць кыѣлѣ и полѣи и дръгѣхъ
Къцове, Г.¹⁴³ кыѣлѣма, дань перьперѣ и поль Юресѣи кикетери. Коста Гириць има Марию и сина¹⁴⁴
Ошдора¹⁴⁴ дщери Калию, воль, и дань поль перьперѣ. Коста Гамаль има Калию, дань четверто
[145]шдъ перьперѣ. Геврыгъ Пиништовъ има Марию и сина Димитра, дань третинѣ шдъ перьперѣ
[146]Никифоръ Крагѣвалъ има Марию, дань третинѣ шдъ перьперѣ. Калиа Радова има сина, дань
[147]динаръ и поль. Геврыгъ Врана има Фотини¹⁴⁸и и сина Костѣ, дщери Марию, воль, дань полѣи
[148]перьперѣ. Димитръ Геринѣи има Калию и дщери¹⁴⁹ Юрина, зевыгаръ, швецъ, дань перьперѣ. [149]Пко
томѣи селѣ все свършѣнѣи и чтъкъменѣи Р и К перьперѣма. Стон дръжавѣи¹⁵⁰и шбласти
село Мънъдени. Михаѣль Пиритинѣи има Калию и сина¹⁵¹ Николаѣ и Геврыга¹⁵¹и дщери Марию и
Зоранѣи, зевыгаръ В. говѣди, швецъ Л., ложиць Къцѣвѣи¹⁵²и Подавцѣи¹⁵². В. ма кыѣлѣма и поли
земѣилѣ Р кыѣлѣма, дань Г перьперѣи Пинѣи, зѣтъ его има Калию, сина¹⁵³ Ошдора, сведеницѣи
Марию, зевыгаръ, Д. говѣди, земѣилѣ Р кыѣлѣма, дань Г перьперѣи [153]Пинѣи¹⁵³ дщери Паралапа зѣтъ
Михѣлевъ, има Зою и сина Василиа, дщери Пинѣи¹⁵⁴, дань В. вѣ¹⁵⁴сти шдъ перьперѣ. Василъ вратѣи
Пина Ошплѣхъ, има Претию, синовеи Костѣи¹⁵⁵и Пина, дщери¹⁵⁵ Ошдора, зевыгаръ, швецъ К и Е, ложиць
и Къцѣвѣи¹⁵⁶и Подавцѣи, кыѣлѣи и полови¹⁵⁶ни, земѣилѣ Н кыѣлѣма, дань Г перьперѣи [156]шдъ тогожде
села алевтерѣи. Коста Къмиванинѣи¹⁵⁷ има синовеи Ивана и Димитра и Геврыга и дщери Юринѣи¹⁵⁸
зевыгаръ, земѣилѣ Н кыѣлѣма, [157]дань В. перьперѣи Геврыги, сини¹⁵⁸хъ Смолановъ, има Зою, дщери
Ошлогикъ, дань полѣи [160]перьперѣи Бѣло има Нѣгаю, дщери Станѣи, дань поль перьперѣ. Мамѣи¹⁶⁰
има Ошдоръ, [161]дань шдъ перьперѣи четвертаи вѣсти¹⁶¹и. Геврыгикъ Паскаль има Марию, дщери
Калию, [162]воль, дань поль перьперѣи То все тогожде села чтъкъмени¹⁶²и Г перьперѣи¹⁶²и В. шбласти

• 412

313.

западнимъ зимни мѣсѣхъ въ ма перѣперамъ 8 селе Камене земьляхъ до вѣщи [255] се место глаго
 двѣсти кѣлоуъ Д. перѣперамъ 8 томъже селе 8 западнимъ [256] месте ложи въ ма перѣперамъ
 8 Прѣвѣлацѣ земьляхъ съ приложенимъ кѣлоуъ [257] мѣ триста 8 нѣперѣперамъ 8 томъже месте
 западнимъ виноградъ же [258] нѣтъ. И. кѣлоуъ Д. перѣперѣ. Юже нѣтъ на Палешварѣдарѣ 8
 Крѣшицахъ же [259] мѣ кѣлоуъ шѣмъсѣтъ. SI перѣперамъ То все сложено перѣперѣ [260] рамъ Д.
 съта и двѣма съвиратъ се все и сълагатъ се Е. тисѣщѣ и П. [261] нѣперѣперѣ. тако прилега имати и
 дръжати. и шѣ тѣхъ всѣхъ всау [262] скаа приносити и скѣплати и 8зимати съврѣшенно 8
 години. Е. [263] врѣменьма тако сектерѣ половины. а марта половины дръгъ 8 [264] мати и шѣ
 нѣкоде имѣчимъ стасѣ на Г. перѣперѣ кѣлоуъ мѣренно винъ [265] но на перѣперѣ метрѣ егарна
 дѣмѣвнаа. VI. и законъникъ Г. поклони. [266] И за то се 8вини и съврѣши се и 8терѣди се и подаде се
 мон прахъ [267] тикъ законъникъ и подписанъ шлоуѣномъ певатию. за вѣрѣ и по [268] даде се показѣне
 прѣславномъ манастирѣ цѣрѣскоуъ рекѣщѣ сръвѣ [269] скоуъ за храненикъ и 8тврѣденикъ томъ
 манастирѣ мѣсѣца [270] нѣкѣра кѣдиктишна. II. Тѣкъмина прахѣти [271] кѣ

Нешто ниже од главног текста, уредно полууставом: Прахѣтикъ всѣхъ метохѣи.

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МАНАСТИРУ СВЕТОГ ЂОРЂА КОД СКОПЈА

1300.

*Краљ Стефан Урош II Милутићин, видевиши њешико ошѣећене бројне љовеле ви-
 занѣијскихъ, бугарскихъ и срѣскихъ владара љошѣрѣује њихове љоклоне, сам даје нове љоклоне,
 одређује бројне љовласѣице и наређује љрейисивање сѣтарихъ ошѣећенихъ докуменѣи.*

Оригинал није сачуван. Текст хрисовуље познат је по три фрагмента **А**, **Б** и **В**
 сачувана у АХС под сигнатурама: **А** = 137/139, топографска сигнатура А 11/6, **Б** = 5, т. сигн.
 А 4/1 и **В** = 136/138, т. сигн. А 10/6. Примерак **А** садржи почетне делове а примерци **Б** и **В**
 продужетак и завршни део акта. Садржина примерака **Б** и **В** делимично се поклапа, што
 доказује да је било више преписа. - Примерак **А**, написан је на пергаменту ширине 226,
 дужине 572 мм, црним мастилом, полууставним писмом у 54 реда. На почетку нема симбо-
 личне инвокације. На полеђини црвеном оловком: Бр. 9, а при дну руком XIX века, црним
 мастилом: За десѣиѣа замени 200 љерѣри, што је прецртано валовитом цртом, обичном
 оловком. - Фотографије: НБС Ф 2863; АС (филм). - Примерак **Б** је написан на пергаменту
 ширине 224, дужине 544 мм, црним мастилом, уредним полууставним писмом у 58 редова.
 У доњем десном углу пергамента ниже од текста налази се овална рупа. На полеђини је
 белешка монаха Никандра: Сѣа два записаниа сѣт | краља Стефана обаче несѣт | наша

хиландарска по цркви С(ве)таго Георгија свѣдѣ оу град(а) Скопѣ. И подтверждаетъ сѣтъ хрисовѣли его дарованиямъ емѣ дрѣвнѣ царемъ и кралем. - Црвеном оловком: Бр. 9; црним мастилом: 35-36. Примерак **Б** први је објавио Грујић (в. Изд.), а једно време се сматрало да је изгубљен. - Фотографије: АСАНУ 7903-а/ба,б,в,г; НБС Ф 2740; АС (филм). - Примерак **В** писан је на хартији са воденим знаком крушке (по Мошин - Тралjiћ, № 4250) и годинама производње 1365-1375, ширине 300, дужине 2585 мм, бледим мастилом, брзописом у 309 редова; потписа нема. На полеђини је белешка монаха Никандра: Сеи хрисовѣлъ или синорлама Стефана кралѣ сербскога, дангъ монстирю С(ве)таго Георгіѣ свѣдѣ оу Скопию, вписующѣ тамо всѣ села монастырска и воденици, блата, планине, зимовища, летовища, овоцници и прочѣ всѣ по границам ѡкоже и хрисовѣлъ болгарскога цара Константина ѡ том же монастыре скопскомѣ С(ва)таго Георгіѣ пишеть пространно. - Опис: Синдик, Акѣа, стр. 116, 21, 115-116. - Фот.: НБС, Ф 2862, АС (само филм). - Овом приликом објављује се цео текст с тим што су фрагменти појединих примерака обележени, а делови текста који се понављају у примерцима **Б** и **В**, штапају се упоредо.

Изд.: Новаковић, *Зак. сјом.*, 608-621 (извод, дат. 1300); Соловјев, *Од. сјом.*, 69-82, № 44 (извод, дат. 1300); Грујић, *Три хиландарске повеље*, 5-24 (дат. 1300); *Сјом. на Мак*, I, 205-238, (дат. 1300, са коментаром).

Лит.: Груїн, *Власелинсьво*, 45-77; Мошин, *Грамоїшше*, 97-177.

На примерку **B**, забележен је датум издавања повеље год. 6808. од стварања света, тј. 1300. год. хришћанске ере. Тај датум је овде прихваћен, јер одговара познатим историјским приликама.

Ова хрисовула представља један од најзначајнијих извора за политичку, друштвену, привредну и правну историју српског народа у средњем веку. За културну историју нарочито је значајан завршни део, јер се у њему огледа поступак државне власти према старим архивским документима.

Почетак по примерку А:

[illegible][illegible]

• 318

B

319.

меш. Такожде и въ всѣхъ мѣстохъ
и хъ Свѣтлаго Гевргіа да не ме-
теу никто вина оунести. Даде Свѣ-
това хъ с родомъ сини. въ шд Царѣ-
ва поути кон гред(е) с Лоупоглаве
до поути кон гред(е) и сь Слатине оу
Урѣшево и до Миатена и до Коѣки ца-
ина врьде до Вране. И дроуѣ нивоу
даше Свѣдоглавевеи шд Кроушице
до Хрѣсмаала. Нива оу срьдо поути
до стоуденца лоупоглавского. Ни-
ва с Калине с Смарьдещи до Богоро-
диче воденске и до Пспста шд
швою страну поути. Нива до Грѣ-
ше. и до тоудѣ и до Калина на Прѣ-
гари под Смарьдещемъ. Даде Рѣ-
синъ нива. више Капещица низъ Ми-
лоша до поути кон гред(е) сь поли и
до вѣнца. Нива с разьпоути до Кре-
мевка и до Радиновика мею по-
тиникъ. И ермоунахъ. Валъда даде
нива шв онѣ странѣ Велике рѣке до ца-
рева из во. да и до попа Хоуда. и до
Радина. И погонь. и въ Бѣтея виног-
рад до Свѣти. и Богородиче воу-
тельскии и до Бѣлптица оу поуты
кон гред(е) оу Довроушане. И дроу-
гоу нива тоугере с Боутели до Свѣ-
те Трокроунице и до Палива и до па-
ста. К погонь. и дроуѣ нива Оус-
ране вѣппине шв лѣве стране до И-
[В]зата. И погонь. Нива с

лоуѣ на десно. И погонь. Нива оу Боутели мею поу-
тьми до Пгати. до врьхъ врьда. Нива оу
Рекома до стоуденца и до Уюрка междоу поути. Нива подъ¹² Коуманскимъ вродомъ до
Коѣкѣ шю Велика разѣи. и до Стана дромаѣара и до Миѣа злат(а)ра. Нива¹³ на Медьвѣдци
И погонь до Коуламина и до Пшинанина. и до Зѣнка и до поути кон гред(е) с Каменникъ.¹⁴ Нива
шд поути кон гред(е) прѣхъ Клетовникъ. и долоу до поути кон гред(е) с Каменникъ. и до
Пшинанина. И на Сера. вѣ врьтѣ даше Свѣдоглавевеи прѣма Свѣтнимъ Никомъ погонь
мѣста. Дворъ под градомъ при Ми. хови златарѣ с мею поути. И рѣпинъ. И до краі(к)вство

меш. Такожде и въ всѣхъ мѣстохъ
и хъ Свѣтлаго Гевргіа да не ме-
теу никто вина оунести. Даде Свѣ-
това хъ с родомъ сини. въ шд Царѣ-
ва поути кон гред(е) с Лоупоглаве
до поути кон гред(е) и сь Слатине оу
Урѣшево и до Миатена и до Коѣки ца-
ина врьде до Вране. И дроуѣ нивоу
даше Свѣдоглавевеи шд Кроушице
до Хрѣсмаала. Нива оу срьдо поути
до стоуденца лоупоглавского. Ни-
ва с Калине с Смарьдещи до Богоро-
диче воденске и до Пспста шд
швою страну поути. Нива до Грѣ-
ше. и до тоудѣ и до Калина на Прѣ-
гари под Смарьдещемъ. Даде Рѣ-
синъ нива. више Капещица низъ Ми-
лоша до поути кон гред(е) сь поли и
до вѣнца. Нива с разьпоути до Кре-
мевка и до Радиновика мею по-
тиникъ. И ермоунахъ. Валъда даде
нива шв онѣ странѣ Велике рѣке до ца-
рева из во. да и до попа Хоуда. и до
Радина. И погонь. и въ Бѣтея виног-
рад до Свѣти. и Богородиче воу-
тельскии и до Бѣлптица оу поут
рѣ кон гред(е) оу Довроушане. и дроу-
гоу нивоу тоугере с Боутели до Свѣ-
те Трокроунице и до Палива и до поу-
та. К погонь. и дроуѣ нивоу Оус-
ране коупине шв лѣве стране до И-

даше Свѣдоглавевеи шд Кроушице
до Хрѣсмаала. Нива оу срьдо поути
до стоуденца лоупоглавского. Ни-
ва с Калине с Смарьдещи до Богоро-
диче воденске и до Пспста шд
швою страну поути. Нива до Грѣ-
ше. и до тоудѣ и до Калина на Прѣ-
гари под Смарьдещемъ. Даде Рѣ-
синъ нива. више Капещица низъ Ми-
лоша до поути кон гред(е) сь поли и
до вѣнца. Нива с разьпоути до Кре-
мевка и до Радиновика мею по-
тиникъ. И ермоунахъ. Валъда даде
нива шв онѣ странѣ Велике рѣке до ца-
рева из во. да и до попа Хоуда. и до
Радина. И погонь. и въ Бѣтея виног-
рад до Свѣти. и Богородиче воу-
тельскии и до Бѣлптица оу поут
рѣ кон гред(е) оу Довроушане. и дроу-
гоу нивоу тоугере с Боутели до Свѣ-
те Трокроунице и до Палива и до поу-
та. К погонь. и дроуѣ нивоу Оус-
ране коупине шв лѣве стране до И-

Кременеве низъ поутъ кон гред(е) оу
лоуѣ на десно. И погонь. Нива оу Боутели мею поу-
тьми до Пгати. до врьхъ врьда. Нива оу
Рекома до стоуденца и до Уюрка междоу поути. Нива подъ¹² Коуманскимъ вродомъ до
Коѣкѣ шю Велика разѣи. и до Стана дромаѣара и до Миѣа злат(а)ра. Нива¹³ на Медьвѣдци
И погонь до Коуламина и до Пшинанина. и до Зѣнка и до поути кон гред(е) с Каменникъ.¹⁴ Нива
шд поути кон гред(е) прѣхъ Клетовникъ. и долоу до поути кон гред(е) с Каменникъ. и до
Пшинанина. И на Сера. вѣ врьтѣ даше Свѣдоглавевеи прѣма Свѣтнимъ Никомъ погонь
мѣста. Дворъ под градомъ при Ми. хови златарѣ с мею поути. И рѣпинъ. И до краі(к)вство

ми рѣпиноу конъ Свѣле пирге. шд пирге до пирге низъ. Зѣдъ Градски шв доли стране. Нива
Свѣтлаго Гевргіа шд поути кон злати с Ралицоу. та на брадо(с) до Свѣтлюхъ. Врачен и до
Марѣше. Дроуѣ нива оу Пзвине ко(а) иде оу Лоупоглаве шд ни гревенарѣ Тоудиницоу
третия. вестъ до Радина и до Мавровцине. Нива оу Бѣлевѣ шд Пикрида долоу нис поутъ до
Лоуке и до Ватамоуна. ЕІ погонь. Нива оу Бѣлевѣ шд Трокроунице до поута кон иде с Лисиве
и шд Панделенишна. Нива оу Срьдорѣцѣ до Моги¹⁴ ле. и до попа Хоуда. и до нива Ливоунове
Нива на Лоукашевѣ шд царева поути кон гред(е) к Свѣтломоу Ошд шроу. до Радина. и
до Гревеше. и до рѣке Велике. и до Прокопна. и до Бах(а) злат(а)ра. И даде Наломень за грѣхъ
свои¹⁵ цр(ь)квѣ Свѣт(а)го Илию сь нивомъ. шд поути цар(ь)ского кон гред(е) мимо Свѣты
Ошд(а) шрѣ и до Горниго поути кон иде прѣ¹⁶ зѣ врьде до наротиш поутма. и шв син стране
врьда до кроуше горнице и до смѣке. та долоу до поути¹⁷ до вдоважде. И на тои нивѣ кто
копа глапоу(с) грънцемъ. да си зѣйма цр(ь)квѣ Свѣты Гевргіа грънцѣ шд на по¹⁸треоу. И
шв син стране Клетовника нива. шд вдоважде с поутъ до Маврѣа. и до вѣнца врьдоу. и до
Братоуна. Тоугере нива до Коѣкѣ и до Свѣт(а)го Димитриа. шд поути вѣлнѣа кон гред(е)
оу Урѣшево. Водѣница Свѣт(а)го Гевргіа Герасимица. а више ни нива оу рѣке Сераве до
попа Баа и до Вѣлкаса. ¹⁹ шд попа Баа до водѣнице. тако и шд мѣста моу шд и шкѣло
водѣнице все половина. И хариѣа краі(к)вство ми²⁰ Прокопни половинѣ водѣнице оу
Серавѣ. и дахъ ю Свѣт(а)моу Гевргію. И при монастыри Свѣт(а)го Гевргіа²¹ врьтѣ З. погонь
шд поути шд Свѣт(а)го Прокопна до стоуденца Фроушкога и до Пшинанина. З. дроу²²те
стране монастыра нива шд цр(ь)квѣ Свѣт(а)го Прокопна до Калиге и до Потѣ и до поути. И
више²³ ни нива дроуѣ шд поути до п(и)скоу(а)па и до Свѣт(а)го Фѣанасна. а оу ни вѣлнѣа. та до
Вѣлкаса и до Свѣте Пѣ²⁴тке и до Свѣте Трокроунице. Нива над Боутельмъ срьдо поути. кон
гред(е) поутъ на Блатце. а дроуѣ²⁵ Боутель. до вѣнца. до Радомирицица. и до попа Косте
И приложи краі(к)вство ми село Козаревъ. прѣжде прило²⁶женои Дншгеншмъ(а) ц(а)ремъ. а въ
никмъ монастырь Свѣты Ішанъ(а) Злат(а)стоу(а)сти(а)ни сь Баровомъ и сь Винскомъ и сь всѣми²⁷
заселки тѣми и сь Злат(а)стоу(а)сти(а)ни сь виногради. сь нивикмъ. сь водѣиникмъ. и сь ловищемъ
рибенимъ и зѣв²⁸ринимъ. сь завѣли и сь планиномъ и сь всѣми правинами сель тѣхъ. Село
Урѣшевляни. Сѣрѣте во к краі(к)вство ми²⁹ шд испрѣва бывшем Свѣт(а)го Гевргіа Горга
данѣк с(вѣ)тымъ Романшмъ ц(а)ремъ. сь виногради. сь нивикмъ. ³⁰ сь малии. сь сѣнокоси. сь
пашици. сь завѣли. сь ловищемъ зѣв³¹ринимъ. сь планиномъ и сь всѣми правинами³² ми. И меге
врѣшевѣске починають. шд Урѣне Горе како слази долъ на Дѣлвицоу. на Могилоу. та на
³³ Мраморѣ. и шд Мрамора до Крыста. та низъ дѣль на воутельски поутъ. шд воутельскаго
поути прѣхъ Кавида³⁴ ново врьде. како гред(е) поутъ к Ралици на висѣ. ставъ на Роудинѣ. на
цѣстоу копа гред(е) на Ливоуново село. и ³⁵ шд Ливоунова села на Бѣли ками. шд Бѣлога кам не
сз дѣль на Дѣлоу полѣноу(с). та над Свѣтоу(а) Богородичѣоу урѣногорьск³⁶ до Урѣнога
сз дѣль на Дѣлоу полѣноу(с). та над Свѣтоу(а) Богородичѣоу урѣногорьск³⁷ до Урѣнога
камне. И тако дарова краі(к)вство ми Урѣшевляне Свѣт(а)моу Гевргію Горгоу и записхъ
оу сини хрисовоуль³⁸ сь великимъ оутврьженимъ(а) Уто се шв рѣтѣхъ вноу(а)трѣ меге вишѣписанне
или чина годѣ боудѣ баци³⁹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴⁰ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴¹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴² на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴³ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴⁴ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴⁵ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴⁶ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴⁷ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴⁸ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁴⁹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵⁰ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵¹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵² на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵³ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵⁴ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵⁵ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵⁶ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵⁷ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵⁸ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁵⁹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶⁰ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶¹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶² на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶³ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶⁴ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶⁵ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶⁶ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶⁷ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶⁸ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁶⁹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷⁰ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷¹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷² на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷³ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷⁴ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷⁵ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷⁶ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷⁷ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷⁸ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁷⁹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸⁰ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸¹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸² на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸³ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸⁴ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸⁵ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸⁶ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸⁷ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸⁸ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁸⁹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹⁰ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹¹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹² на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹³ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹⁴ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹⁵ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹⁶ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹⁷ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹⁸ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци⁹⁹ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ
или чина годѣ боудѣ баци¹⁰⁰ на. или коуплиница. или виноград. или малии. или нива. или сѣнокосъ

архімоу дритѣ Никодимѣ, но (одъ) шесті Никодимо^[106] вѣ, никто да не оузириеть цркви
Свѣтаго Гевргіа ни игоумень настоицихъ, ни шацинѣ, ни шкоу пак^[107] ници, ни оу нивахъ
ни оу виноградѣхъ, ни оу ланицѣхъ, ни оу водавагахъ, ни ш людехъ, ни оу комъ любе доу
бывѣ^[108] шимъ до Никодимова шдшства. Кто ли се шврѣте выискавъ или шациноу или
коу пакинцоу, или^[109] нивоу, или виноград, или лани, или сѣнокосъ, или водаваги, или ино утѣ,
да плати оу цариноу Ф. перперѣ. И вода цркви да се не изводитъ изъ мегі урѣшевьске. И
ни оу кони метехи, ни оу комъ селѣ Свѣтаго Гевргіа, ни на коу потрѣвоу крал(ю)вства
ми, ни инимъ гоусподствоу ющимъ по кралювствоу ми. И выбранци^[110] водѣ теши н[а]
црквиноу землю, идеже ксты и шт испрѣва текла законна вода, да плати поткоу^[111] севастоу
В. перперѣ. Видно село при кралювствоу ми, а вѣнмъ монастырь Свѣтаго Богородица
Юлѣса съ^[112] Свѣтымъ Ѳеод(ω)р(ω)мъ над Водноу и съ Свѣтымъ Панделѣмъ номъ, и съ
Свѣтымъ Ѳеод(ω)р(ω)мъ иже ксты въ Хвацихъ. И^[113] едно во ксты село Водно и Нерѣзи съ
в[и]ногради, съ инимъ, съ водѣниимъ, съ сѣнокоси, съ ловици зѣрними^[114] и съ ривними, съ
завѣли и съ всѣми правинами ихъ. И мегі водѣньске поимше шд водѣнице вистиди^[115] тѣе
Коутрѣнице, та на Мраморъ под висъ, та поутѣ кон гред(ѣ) на Урнѣ, та на Урнѣ, на
Крѣстилинъ доль,^[116] та шд дѣль до Камнѣ велика прѣма Урвенои прѣсти, та шд Вели дѣль на
Стѣжерно на Гра^[117] дицѣ на Крѣстофоръ, та на Ѳеод(ω)р(ω)мъ камень, та по хридоу на распоути
варовьско, на поутѣ^[118] ко(и) иде къ Жоужлю, та низъ доль Пнанзѣвъ на Кроушопеке, та низъ
Крабоулинъ доль на Хваци, та^[119] прѣхъ рѣкоу на протопе Десисава нивоу, на тоу рѣски поутѣ
кон гред(ѣ) ис Полога, та на Троуруциноу, и на Кроушоу Пасхалевоу, та на Москоулинцоу на
Стоуденон, та на Драгивѣ лоугѣ, на Виѣндѣ, и^[120] та на Веришино селище на стоуд(ѣ)нцѣ, нис
поутѣ на Зоричиноу водѣницоу, на Бабинъ вирѣ, та на^[121] Оураноу коупиноу, на Прокопиа. И
нива кою и дааь Коста Лютовои оу Зидици на Прѣсвици ланица^[122] ПЕ. погонь: дадею за гровъ
си цркви Милтире Боужин воденске шт батинске водаваги, та нис поутѣ кон^[123] иде оу
Дравѣво до рѣке Прѣскуе съ лоукумъ. Цр(ѣ)к(ѣ) въ под градомъ Свѣтаго Гевргіа въ пещерѣ
Цервоу(л)скон съ^[124] виногради, съ инимъ, съ лани. И мегі ке шт пирге коа и под коулоу
(sic) на рѣцѣ, та долоу до пирге^[125] водѣне, такои и с рѣкомъ и горѣ до пирге порѣд водѣнихъ вратъ
та низъ шдъ градни коулѣ. И цр(ѣ)к(ѣ) въ^[126] Свѣташ Марина више града с водѣниномъ и с
мѣстомъ шт рѣке Сливци по водаваги коа иде на^[127] ваню, та на поутѣ вели ко(и) иде оу
Урѣшево. Дроуга нива нис поутѣ кон гред(ѣ) кон гред(ѣ) (sic) прѣс Уелинъ оу Ур^[128] ноу Гороу до
рѣке Сераве, и до водаваге, и до горни водаваге. Нива оу Веришинѣ поли до Москоулин, и до
Ко^[129] лѣница, и до Моужила, до водаваге. Нива оу Довромъ долѣ до Паскалѣ и до Оушоу оу
поутѣ кон гред(ѣ) оу Попуждоу (sic)^[130] оуз Доври доль. П. погонь. Нива Якрополитова нис
поутѣ кон гред(ѣ) на град Урнѣ до прот(о)попе Десисава на^[131] Подоу. Нива оу Брѣста нисъ
Килавца, и до поута, и до Станислава. Нива под Урнѣмъ близъ Тихоми^[132] ра Макелара, до Рада
Трѣпизце и до поута кон гред(ѣ) оу селище. Нива 8 Повоужди при виноградѣхъ, садовна,^[133] до
рѣке Повоужске. Нива виноградице въ Тоуричевѣ долѣ, шд рѣке мегі виногради и мегі
Витаномъ, та^[134] горѣ на вѣгѣ на Гомрадоу. I. погонь. Нивоу даде Богданъ Макеларъ 8 Карачинѣ
вѣгѣ оу низъ виногради си,^[135] Д. погонь. И Калоудѣва мѣста цю любе се шврѣтаю 8 Скопин

гр(а)доу и изъ вѣнь град(а), и инимъ, и вѣрѣтѣи гоу^[136] миа(оу) шласти Скопскопекон (sic), все
то да крал(ю)вство ми цр(ѣ)к(ѣ) Свѣтаго Гевргіа, Соулин, Пасерловоу едалимоу и
Или^[137] асвоу или Пнанзѣвоу, при кралювство ми съ инимъ, съ пашини, поимше шт
Почивала поутѣ на десноу междоу^[138] шѣ Соулин, на Доупни камень, та на поутѣ на хрида до
Панделѣмоне мегі по вѣдоу къ дръстнищел(ѣ),^[139] та на Голо вѣдо, кдиано нисъ хрида къ
Стѣжерноу мегі шд дела, та на вароу, та на Вели доу въ колник(ѣ)^[140] на Мраморни, та на
Прогово селище, на Стари поутѣ на лѣвоу страну, на гоуминица, та нис хрида на^[141] Первдимъ,
на поутѣ, та поутѣ на Самовилъски стоуденецъ, на Скоу(у)илоу(sic)^[142] виноград поутѣ,
та на Почивало.^[143] И пашина ихъ Горна Лисиница и Долна Лисиница, и Завица Горна и
Долна. И едалимоу поа Кивоула близъ^[144] мѣста 8тѣшенова и до мѣста кон коупи
крал(ю)вство ми шт Моужила злат(а)ра. И прѣд полатомъ пиргъ Хрипати да ксты
[145] сокница Свѣтаго Гевргіа Горна и повѣденосца въ вранжѣ. И надъ Тоу рѣскимъ полимъ
нива Пнанзѣва едалима^[146] РЕ. погонь. И на тои нивѣ водѣница, и то да крал(ю)вство ми
цр(ѣ)к(ѣ) Свѣтаго Гевргіа. И еще нива на Липици стара^[147] Свѣтаго Гевргіа цр(ѣ)к(ѣ)на
близъ Жегра РИ. погонь. И еще при кралювство ми Веришино мѣсто и Драгивѣ лоугѣ.^[148]
Извиѣри бо се Вериша кралювство ми и повѣже к севастократероу Калоушиноу Синадиноу. Да
цю се шврѣта Веришево^[149] где любе, дахъ и цр(ѣ)к(ѣ) Свѣтаго Гевргіа. Селище Доувица съ
всѣми правинами ихъ. И селище Ракита съ всѣ^[150] ми правинами ихъ. И кто се шврѣтаю тоути
люди, а не цр(ѣ)к(ѣ)вини, сѣдѣше на селицихъ^[151] Свѣтаго Гевргіа, да даю^[152] цр(ѣ)к(ѣ) шт жита
ветерто, а шт оулицъ десето, и шд свинѣ, десето, и да шроу цр(ѣ)к(ѣ) дѣнь вѣдѣе, и да жию
дѣнь^[153] да косе дѣнь. Село Калоугеровацѣ над Пшиномъ съ засѣли ихъ: Каланица и
Драгиницѣ доль с Трѣв^[154] шомъ, и с Тополовомъ, съ виногради, и съ инимъ, съ либадами, съ
Драгиницѣ полескимъ и доуравинимъ, и^[155] съ всѣми правинами ихъ. И мегі села того почивають шт
завѣли старога велика кон гред(ѣ) шт Церова на^[156] Кострѣшъ, та на мостыцѣ, та на стоуденецъ
8 Габра, та поутѣ под Малоу Мокроу полоу на стоуденецъ под Ди^[157] ван, та на Мартинъ
к(ѣ)сть низъ Вели дѣль на поутѣ кон гред(ѣ) на Паниъ доль, та по Велимъ дѣлоу кон спад(а) над
[158] Кроушинцоу, та на поутѣ кон гред(ѣ) къ Драгининоу крѣстоу и на Лопоушнѣ на Гавьони доль,
та на Бавици^[159] дѣль како испада поутѣ кон гред(ѣ) на локвоу, та на поутѣ кон гред(ѣ) ис
Церова мегі Смарѣщецѣмъ и мегі Ка^[160] л(и)ни до цр(ѣ)к(ѣ) Свѣтаго Петра, та оуз Вели
дѣль кон гред(ѣ) на Урнѣшево, та на Мраморѣни кѣль, та низъ дѣль^[161] на Вели поутѣ
церов(ѣ)ски кон изълази под Кострѣшъ. Село въ шласти положь кон Рѣвци с попелани,
[162] иж(ѣ) к(ѣ)сть приложилъ Свѣты Романъ царь, прѣи киторъ. И видѣ кралювство ми цю
пода(и) к(ѣ)сть Свѣтымъ Романомъ ц(а)ремъ, и^[163] Свѣтымъ курь Плезимъ ц(а)ремъ, и записано
и оутвѣрждено курь Манонломъ ц(а)ремъ, курь Псаномъ ц(а)ремъ, и Свѣтимъ
[164] правокѣрнимъ ц(а)ри и крал(и) вишеписаними, и шсвобождено шт всѣхъ(ѣ) работъ царьскихъ
и шт всѣхъ поданк^[165] малыхъ и великихъ. По томоужде шврадоу и кралювство ми шсвоводи
и шт всѣхъ поданк^[166] малыхъ и великихъ и шт всѣхъ^[167] поданк^[168] малыхъ и великихъ. И комоу
село Рѣвци шт всѣхъ(ѣ) работъ царьскихъ и шт всѣхъ^[169] поданк^[170] малыхъ и великихъ. И комоу
се дас(ѣ) жоупа Положъ на дръжавоу м(и)л(о)сти(ю) кралюв(ѣ)стра ми. Рѣвцима да^[171] не
заповѣдати ни на кдиноу работоу ни на вонскоу понти, град(а) не изидати ни вѣсти, виноград(а) не

архимуѣдрѣ Никодимѣ по (одъ)шксти Никодимоу¹⁷⁶ ѣкѣ нѣко да не оуѣхнѣти цркви¹⁷⁷ свѣтаго Гевргіи ни поуменьнастокини¹⁷⁸ ни шваринѣ ни коу¹⁷⁹пачи¹⁸⁰ ни оу нивах¹⁸¹ оу виноградѣх¹⁸² ни оу ланицѣх¹⁸³ ни оу водовагах¹⁸⁴ ни ш лудех¹⁸⁵ ни оу ко¹⁸⁶мъ аю¹⁸⁷о даягоу¹⁸⁸ ни оу ко¹⁸⁹ни метохіи¹⁹⁰ ни оу ко¹⁹¹мъ селѣ свѣтаго¹⁹² Гевргіи (аго) Гевргіи¹⁹³ ни на кою по¹⁹⁴требу¹⁹⁵ кралювства¹⁹⁶ ни оу ко¹⁹⁷ни метохіи¹⁹⁸ ни оу ко¹⁹⁹мъ селѣ свѣтаго²⁰⁰ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁰¹ ни на кою по²⁰²требу²⁰³ кралювства²⁰⁴ ни оу ко²⁰⁵ни метохіи²⁰⁶ ни оу ко²⁰⁷мъ селѣ свѣтаго²⁰⁸ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁰⁹ ни на кою по²¹⁰требу²¹¹ кралювства²¹² ни оу ко²¹³ни метохіи²¹⁴ ни оу ко²¹⁵мъ селѣ свѣтаго²¹⁶ Гевргіи (аго) Гевргіи²¹⁷ ни на кою по²¹⁸требу²¹⁹ кралювства²²⁰ ни оу ко²²¹ни метохіи²²² ни оу ко²²³мъ селѣ свѣтаго²²⁴ Гевргіи (аго) Гевргіи²²⁵ ни на кою по²²⁶требу²²⁷ кралювства²²⁸ ни оу ко²²⁹ни метохіи²³⁰ ни оу ко²³¹мъ селѣ свѣтаго²³² Гевргіи (аго) Гевргіи²³³ ни на кою по²³⁴требу²³⁵ кралювства²³⁶ ни оу ко²³⁷ни метохіи²³⁸ ни оу ко²³⁹мъ селѣ свѣтаго²⁴⁰ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁴¹ ни на кою по²⁴²требу²⁴³ кралювства²⁴⁴ ни оу ко²⁴⁵ни метохіи²⁴⁶ ни оу ко²⁴⁷мъ селѣ свѣтаго²⁴⁸ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁴⁹ ни на кою по²⁵⁰требу²⁵¹ кралювства²⁵² ни оу ко²⁵³ни метохіи²⁵⁴ ни оу ко²⁵⁵мъ селѣ свѣтаго²⁵⁶ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁵⁷ ни на кою по²⁵⁸требу²⁵⁹ кралювства²⁶⁰ ни оу ко²⁶¹ни метохіи²⁶² ни оу ко²⁶³мъ селѣ свѣтаго²⁶⁴ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁶⁵ ни на кою по²⁶⁶требу²⁶⁷ кралювства²⁶⁸ ни оу ко²⁶⁹ни метохіи²⁷⁰ ни оу ко²⁷¹мъ селѣ свѣтаго²⁷² Гевргіи (аго) Гевргіи²⁷³ ни на кою по²⁷⁴требу²⁷⁵ кралювства²⁷⁶ ни оу ко²⁷⁷ни метохіи²⁷⁸ ни оу ко²⁷⁹мъ селѣ свѣтаго²⁸⁰ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁸¹ ни на кою по²⁸²требу²⁸³ кралювства²⁸⁴ ни оу ко²⁸⁵ни метохіи²⁸⁶ ни оу ко²⁸⁷мъ селѣ свѣтаго²⁸⁸ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁸⁹ ни на кою по²⁹⁰требу²⁹¹ кралювства²⁹² ни оу ко²⁹³ни метохіи²⁹⁴ ни оу ко²⁹⁵мъ селѣ свѣтаго²⁹⁶ Гевргіи (аго) Гевргіи²⁹⁷ ни на кою по²⁹⁸требу²⁹⁹ кралювства³⁰⁰ ни оу ко³⁰¹ни метохіи³⁰² ни оу ко³⁰³мъ селѣ свѣтаго³⁰⁴ Гевргіи (аго) Гевргіи³⁰⁵ ни на кою по³⁰⁶требу³⁰⁷ кралювства³⁰⁸ ни оу ко³⁰⁹ни метохіи³¹⁰ ни оу ко³¹¹мъ селѣ свѣтаго³¹² Гевргіи (аго) Гевргіи³¹³ ни на кою по³¹⁴требу³¹⁵ кралювства³¹⁶ ни оу ко³¹⁷ни метохіи³¹⁸ ни оу ко³¹⁹мъ селѣ свѣтаго³²⁰ Гевргіи (аго) Гевргіи³²¹ ни на кою по³²²требу³²³ кралювства³²⁴ ни оу ко³²⁵ни метохіи³²⁶ ни оу ко³²⁷мъ селѣ свѣтаго³²⁸ Гевргіи (аго) Гевргіи³²⁹ ни на кою по³³⁰требу³³¹ кралювства³³² ни оу ко³³³ни метохіи³³⁴ ни оу ко³³⁵мъ селѣ свѣтаго³³⁶ Гевргіи (аго) Гевргіи³³⁷ ни на кою по³³⁸требу³³⁹ кралювства³⁴⁰ ни оу ко³⁴¹ни метохіи³⁴² ни оу ко³⁴³мъ селѣ свѣтаго³⁴⁴ Гевргіи (аго) Гевргіи³⁴⁵ ни на кою по³⁴⁶требу³⁴⁷ кралювства³⁴⁸ ни оу ко³⁴⁹ни метохіи³⁵⁰ ни оу ко³⁵¹мъ селѣ свѣтаго³⁵² Гевргіи (аго) Гевргіи³⁵³ ни на кою по³⁵⁴требу³⁵⁵ кралювства³⁵⁶ ни оу ко³⁵⁷ни метохіи³⁵⁸ ни оу ко³⁵⁹мъ селѣ свѣтаго³⁶⁰ Гевргіи (аго) Гевргіи³⁶¹ ни на кою по³⁶²требу³⁶³ кралювства³⁶⁴ ни оу ко³⁶⁵ни метохіи³⁶⁶ ни оу ко³⁶⁷мъ селѣ свѣтаго³⁶⁸ Гевргіи (аго) Гевргіи³⁶⁹ ни на кою по³⁷⁰требу³⁷¹ кралювства³⁷² ни оу ко³⁷³ни метохіи³⁷⁴ ни оу ко³⁷⁵мъ селѣ свѣтаго³⁷⁶ Гевргіи (аго) Гевргіи³⁷⁷ ни на кою по³⁷⁸требу³⁷⁹ кралювства³⁸⁰ ни оу ко³⁸¹ни метохіи³⁸² ни оу ко³⁸³мъ селѣ свѣтаго³⁸⁴ Гевргіи (аго) Гевргіи³⁸⁵ ни на кою по³⁸⁶требу³⁸⁷ кралювства³⁸⁸ ни оу ко³⁸⁹ни метохіи³⁹⁰ ни оу ко³⁹¹мъ селѣ свѣтаго³⁹² Гевргіи (аго) Гевргіи³⁹³ ни на кою по³⁹⁴требу³⁹⁵ кралювства³⁹⁶ ни оу ко³⁹⁷ни метохіи³⁹⁸ ни оу ко³⁹⁹мъ селѣ свѣтаго⁴⁰⁰ Гевргіи (аго) Гевргіи⁴⁰¹ ни на кою по⁴⁰²требу⁴⁰³ кралювства⁴⁰⁴ ни оу ко⁴⁰⁵ни метохіи⁴⁰⁶ ни оу ко⁴⁰⁷мъ селѣ свѣтаго⁴⁰⁸ Гевргіи (аго) Гевргіи⁴⁰⁹ ни на кою по⁴¹⁰требу⁴¹¹ кралювства⁴¹² ни оу ко⁴¹³ни метохіи⁴¹⁴ ни оу ко⁴¹⁵мъ селѣ свѣтаго⁴¹⁶ Гевргіи (аго) Гевргіи⁴¹⁷ ни на кою по⁴¹⁸требу⁴¹⁹ кралювства⁴²⁰ ни оу ко⁴²¹ни метохіи⁴²² ни оу ко⁴²³мъ селѣ свѣтаго⁴²⁴ Гевргіи (аго) Гевргіи⁴²⁵ ни на кою по⁴²⁶требу⁴²⁷ кралювства⁴²⁸ ни оу ко⁴²⁹ни метохіи⁴³⁰ ни оу ко⁴³¹мъ селѣ свѣтаго⁴³² Гевргіи (аго) Гевргіи⁴³³ ни на кою по⁴³⁴требу⁴³⁵ кралювства⁴³⁶ ни оу ко⁴³⁷ни метохіи⁴³⁸ ни оу ко⁴³⁹

гра(а)доу(у) и зъвънь град(а), и ниници, и вѣртеви гоу^[102] мѣста (оу) власти Скопскѣпскои(сѣ) иже
то да кра(и)в(ство) ми цр(ь)кви С(в)ет(а)го Гевургия, Соули, Пасереловоу(у) эалимоу(у) и
или^[103] асовоу или Пнанзеву(у), при да кра(и)в(ство) ми сѣ нивни, сѣ пашници, поимше ѡт
Почивала поутѣм на десноу междоу^[104] шѣ Соули, на Доуни каменъ, та на поутѣм на хрид до
Панделенимонове меге по брьдоу кь дръстнищем(ь),^[105] та на Голо брьдо, кднако нисъ хридъ кь
Стежерноу мегю шба дола, та на вароу, та на Вели доуѣ колником(ь)^[106] на Мраморни, та на
Прогово селище, на Стари поутѣ на лѣвоу страну, на гоумнища, та нис хридъ на^[107] Першдимъ,
на поутѣ, та поутѣм на Самовилъски стоуденецъ, на Снов(ь)уилов(ь)(сѣ)^а виноград поутѣмъ,
та на Почивало.^[108] И планина их(ь) Горна Лисивица и Долна Лисивица, и Запунца Горна и
Долна. И эалимоу(у) попа Квоила влизъ^[109] мѣста 8тѣшенова и до мѣста кои коупи
кра(и)в(ство) ми ѡт Моужила злат(а)ра. И прѣд полатоу пиръ Хрыпата да ис(тъ)
и^[110] сокница С(в)ет(а)го Гевургия Горга и повѣдоносца въ бранихъ. И надъ Тоурѣскимъ полямъ
нива Пнанзева эалима^[111] РЕ. погонъ. И на тон нивѣ водѣница; и то да кра(и)в(ство) ми
цр(ь)кви С(в)ет(а)го Гевургия. И еше нива на Лепенци стара^[112] С(в)ет(а)го Гевургия цр(ь)ковна
влизъ Жегра. РН. погонъ. И еше при да кра(и)в(ство) ми Верихоу мѣсто и Драгивъ лоуѣ.^[113]
Изнѣвѣри во се Вериха кра(и)в(ствоу) ми и повѣже севастократороу Калашю Синадиноу. Да
цо се шврѣта Верихво^[114] где люво, дахъ и цр(ь)кви С(в)ет(а)го Гевургия. Селище Доуѣница сѣ
вѣли правниами иго. И селище Ракита сѣ вѣ^[115] ми правниами иго. И кто се шврѣта тоури
люди, а не цр(ь)ковни, сѣдище на селищи(хъ) С(в)ет(а)го Гевургия, да даю^[116] цр(ь)кви ѡт жита
ветеръто, а ѡт оуѣнци десето, и ѡд свини, десето, и да шроу цр(ь)кви дѣнь вѣдѣе, и да жию
дѣнь^[117] и да кое дѣнь. Село Калоуѓеревлане над Пшиномъ сѣ заселки иго: Калнища и
Драгинни доль с Трѣвѣ^[118] шомъ, и с Тополовомъ, сѣ виногради, и сѣ нивни, сѣ ливадами, сѣ
завѣли польскими и доуравниами, и^[119] сѣ вѣли правниами ихъ. И меге села того починаше ѡт
поути старога велика кои гред(ѣ) ѡт Церова на^[120] Кострешъ, та на мостыцъ, та на стоуденецъ
8 Гавра, та поутѣмъ под Малоу Мокроу полоу на стоуденецъ под Ди^[121] вли, та на Мартинъ
крѣсть низъ Вели дѣль на поутѣ кои гред(ѣ) на Пани доль, та по Велимъ дѣлоу кои спад(а) над
и^[122] Кроушицоу, та на поутѣ кои гред(ѣ) кь Драгининоу крѣстоу и на Лопоушъ на Гльвоки доль,
та на Бавишки^[123] дѣль како испада поутѣ кои гред(ѣ) на локвоу, та на поутѣ кои гред(ѣ) не
Церова мегю Сморѣдцецемъ и мегю Ка^[124] л(и)ници до цр(ь)кве С(в)ет(а)го Петра, та оуѣ Вели
дѣль кои гред(ѣ) на Урьнешеве, та на Мраморѣни кь вѣ, та низъ дѣль^[125] на Вели поутѣ
церов(ь)ски кои изълази под Кострешъ. Село въ власти положь кои Рѣвице сѣ поповлани.
и^[126] ж(ѣ) и с(тъ) приложил(ь) с(в)ет(ь) Романъ царь, прѣви ктиторъ. И видѣ кра(и)в(ство) ми како
пода(но) ис(тъ) с(в)ет(ь)мъ Романомъ ц(а)ремъ, и^[127] с(в)ет(ь)мъ кур(ь) Плевѣнимъ ц(а)ремъ, и записано
и оутверждено кур(ь) Маноиломъ ц(а)ремъ, кур(ь) Псаншмъ(ь) ц(а)ремъ, и с(в)ет(ь)ми
и^[128] правѣриими ц(а)ри и кра(и) вишписаними, и шсвопождено ѡт вѣхъ(ь) равотъ ц(а)рьскихъ
и ѡт вѣхъ(ь) поданикъ^[129] малихъ и великихъ(ь). По томоужде шврадоу и кра(и)в(ствоу) ми шсвоводи
село Рѣвице ѡт вѣхъ(ь) равотъ ц(а)рьскихъ и ѡт вѣхъ^[130] поданикъ малихъ и великихъ. И комоу
се дас(тъ) жоуѣ Положъка на дрьжавоу(у) м(и)л(о)ст(и)ю кра(и)в(ствоу) ми, Рѣвицамъ да^[131] и на
заповѣдати ни на кдноу равотоу: ни на воискоу(у) пѣнти, град(а) не хидати ни влаости, виноградъ а не

кона¹¹⁰ ти ни гласа носити ни проведати ни поноса. И да не има оулаести с село Рѣвице никон
владѣлицѣ краљѣвство ми ни владѣ¹¹¹ ацѣ дръжецаго жоупоу тоу ни оузеги конга
дѣхѣда ни мала ни велика ни севасть ни прахѣторѣ. ¹¹²ни кнезь ни винарь ни пожевь ни конюхъ
ни писецъ ни гиракаръ ни псьсѣ хранити ни ¹¹³десетка пчелна ни швега ни житнога ни виннога
ни травниче ни торовниче ни комота ни ми¹¹⁴ татѣ ни кошарычине ни писа ни диминне ни
боловерчине платити ни приселнице ни наметъ жи¹¹⁵ тни ни винни ни уловѣка гарепсати ни
конѣ ни кола ни шсла ни царинѣ да дають ни соудити уловѣкоу ¹¹⁶Светлаго Гевргиѣ
посланникъ ни поткоу да сѣйма на нѣмъ ни роукоу ни шдон ни кою гловоу или поткоу. ¹¹⁷или
кралѣвство ми въ хрисовоулаѣхъ с(в)етихъ(ь) правѣвѣрихъ ц(а)рь и кралѣ, такожде и
кралѣвство ми по томоу же швацоу ¹¹⁸потвердихъ записаниа хрисовоула. да си дръжи
село Рѣвице с виногради. с париволи. с нивикомъ ¹¹⁹с(в)ет(а)го Гевргиѣ
планиномъ и с(в)ѣми правинами села того. Я меге рѣвице ¹²⁰пчиняють шт извора Рѣвице
рѣке на десно оуѣ доль рѣке вьда на (С)ельникъ. шт (С)ельникъ с Нановъ доль. ¹²¹та под
урѣвица. та междоу Рѣслопъ и междоу (С)гражденикъ. рѣке вьда на изворъ Па(л)уице
рѣке и ¹²²ниъ рѣкоу до Катафига. тере оуѣ вьдо на краше Лисъмко. право ниъ гвоздѣ на
стоуѣицѣ (sic) та ¹²³на Гальбокога дола швѣ десне стране Калиника (sic) и шт
вечерни стране рѣдѣ лоуѣ рѣкоу ¹²⁴Великоу рѣкоу. и ниъ Великоу рѣкоу до хѣтѣовске
вразде. и шт тоу доу право на Товиль кон слази над ¹²⁵Лѣсковини тере швѣ вьдо до г(во)зда на
десно и поутемъ швѣ вьдо кон оуѣходи на планиноу по краицоу ¹²⁶ниъ гвоздѣ на Рѣвице
рѣкоу до извора Рѣвице рѣке. Того рад(и) крал(ю)в(ь)ство ми потвердихъ и оутвердихъ ¹²⁷
вса син. понижѣ крал(ю)в(ь)ство ми създа тоу цр(ь)к(о)вь въ име уст(и)нок с(в)ет(а)го Гевргиѣ
Горга. и с(в)е(т)аго тоу ¹²⁸швѣтохъ сѣ хтиторѣ мѣстоу томоу. И Драготино
мѣсто оу Рѣвицахъ швѣте с(в)е(т)а(р)ѣска проница. а на(sic) ващи¹²⁹ на Драготина. и даде к
крал(ю)в(ь)ство ми цр(ь)кви. И того рад(и) Манота зѣть Драготинѣ. видѣвъ ере отстоупи шт
ниго тѣ¹³⁰ стна прикиа. и рѣдаде сѣ цр(ь)кви да си дръжи тѣстинноу и да работа цр(ь)кви с
воннич(ь)ски законъ. да моу ¹³¹сѣ конѣ не товари. и товара да не води. Яко ли Манота и егова
дѣтца и оуноушкѣ штстоуѣть шт цр(ь)кве. ¹³²да соу лиси Драготина мѣста. да си га дръжи
цр(ь)кви. такоже га и швѣте крал(ю)в(ь)ство ми с(в)етихъ(ь) хрисовоулаѣхъ ¹³³ц(а)рьскѣ проники. а
не Драготиноу ващиноу. И Калоге(ш)ригидѣ дѣтню и сѣ ващиномъ нѣхъ. да крал(ю)в(ь)ство ми
цр(ь)кви. да ра¹³⁴ вотають с(в)ет(о)моу Гевргию (оу) вшиниц(ь)ски законъ. а да имѣ сѣ конѣ не
товари ни товара да воде. И създани крал(ю)в(ь)ство ми село Рѣвице с(в)ѣми стасми да га
дръжи с(в)ет(и) Гевр(ь)гикъ вѣзѣ изма. Я шт сѣлѣ и до вѣка да не оулаѣзе нѣ ¹³⁵приниарѣ (sic) с
Рѣвице развѣ с(в)ет(и) Гевр(ь)гикѣ. И оу Рѣвицахъ експрика да нѣстѣ. ни да сѣ прода нива ни
виноград и¹³⁶ зѣвънѣ. Кто ли сѣ швѣще оу Рѣвицахъ експрикисавѣ или продавъ нивоу или
виноград изѣвънѣ. шно продакмш ¹³⁷и експрикисано да и шзми (sic) цр(ь)кви. и продаки
експрикисани (sic) да плакш поткоу цр(ь)кви. В(и) пер(ь)пер(ь). Тако¹³⁸ же и по вѣсѣхъ сѣлѣхъ(ь)
цр(ь)ж(ь)внихъ во(sic) Водѣ и въ Нерѣзихъ. понжѣ цр(ь)к(о)вна проница кс(т)ъ. а не нива ващина.
И въшла ¹³⁹сти Порѣвкои село Кроуѣ Власи. а въ нѣмъ цр(ь)квѣ (С)веты(ь) Сп(а)сѣ кже приложиль

с(в)еты(ь) Романы ц(а)рь прѣви ктиторѣ ¹⁴⁰с(в)ет(а)го мѣста сѣго. сѣ нивикомъ. сѣ млини. сѣ завѣли.
сѣ пашици. сѣ ловици. сѣ планиномъ и сѣ вѣсѣми правинами ¹⁴¹села тоу Я меге селоу томоу шт
Оушва на Градницѣ горни. надѣ Драшновоу цр(ь)квоу. надѣ Урьско градницѣ. надѣ ¹⁴²Радѣвѣ
крѣсть по хридоу надѣ Мѣхнатѣ. шт Мѣхнатѣ вѣсѣ хридоу до Соуднища. надѣ Тиховѣ на
Дѣдино шсеи ¹⁴³на Голѣмѣ каменѣ. на Високи кладенцѣ. мѣгю шва Юлена на рѣслопѣ по
хридоу гери Юленѣ. Село Бродѣ въ нѣмъ ¹⁴⁴трыгѣ Нед(ѣ)ла и панагюрь. И дѣль сѣп(т)емвернѣ.
ниже кс(т)ъ приложиль с(в)еты(ь) Романы ц(а)рь. и въ нѣмъ цр(ь)квѣ с(в)ет(а)а Богородица сѣ сѣ¹⁴⁵ ломѣ
Гланьскомъ и сѣ Барварасомъ. сѣ виногради. сѣ млини. сѣ нивикомъ. сѣ мостининомъ. сѣ сѣнокоси.
сѣ пашици. ¹⁴⁶сѣ планиномъ. сѣ завѣли. сѣ ловици. сѣ вѣрици. сѣ ривници. и сѣ вѣсѣми правинами
сѣлѣ тѣхъ. Я меге сѣ¹⁴⁷ лоу томоу: ставѣши на Оушви шт Киваѣ на Тоуд(ѣ)рѣ доль. та на
Крикѣпоровоу гомрадоу (sic) та на изворѣ Ко¹⁴⁸ приенога дола на Савинѣ. та на с(в)ет(а)го
Прокопиѣ. по сѣдѣ Равнѣ по хридоу. на с(в)ет(о)у Нед(ѣ)лю. та на с(в)ет(а)го ¹⁴⁹Прхилиѣ. на
Крикѣстофорѣцоу. на Синѣ. на сѣдѣни вѣгѣ. на каменѣ. на вѣдѣ на Урьноу трыницѣ. та на
Ма¹⁵⁰урѣ (sic) доль. Село Здоуни сѣ поповлани и сѣ Бѣльнѣскомъ и сѣ Мокросѣци. ниже кс(т)ъ
даль с(в)еты(ь) Романы ц(а)рь. ¹⁵¹прѣви хтиторѣ сѣ засѣки тѣми и сѣ Велимѣ под(ѣ)омъ. И
крал(ю)в(ь)ство ми тоу приложи цр(ь)квѣ с(в)ет(о)у Нед(ѣ)лю сѣ вино¹⁵²гради. сѣ нивикомъ. сѣ
млини. сѣ сѣнокоси. сѣ пашици. сѣ планиномъ. сѣ ловици. сѣ вѣрици. сѣ ривници. сѣ мѣ¹⁵³ гами и
сѣ вѣсѣми правинами сѣлѣ тѣхъ. Я меге ихъ пчиняють шт цр(ь)кви. та по вилоу на Годиново
(Бодиново?) грѣвѣ¹⁵⁴ це. на Повилѣнѣ. та на Гомодеѣ. та на Ксѣнѣ. на Мравинѣ. та на Псиноу.
на Добри Гвоздѣ. на пропасть. на ¹⁵⁵стоуѣица. по вилоу на Хвѣници. по вилоу на Равни. та на
Бѣлоутокѣ на Калоугерѣ. Калоугерѣ жирѣви¹⁵⁶ сѣ с(в)ет(о)моу Гевргию. Бѣлица Ривни. та
на Ровинѣ доль. на Синю локвоу. на Лопѣушнѣ кѣлѣ. та на Цр(ь)к¹⁵⁷вици. Село Соушица и сѣ
селоу и сѣ поповлани. сѣ виногради. сѣ нивикомъ. сѣ сѣнокоси. сѣ пашици и сѣ ¹⁵⁸цр(ь)квѣ. сѣ
зимовици и сѣ вѣсѣми правинами. Въ Здоунахъ и въ Соушици. на Бродѣ и въ Кроуѣ
иксопри¹⁵⁹ ка да нѣс(т)ъ. ни да сѣ продакш ни виноград. ни нива изѣвънѣ никомоу. понжѣ вса таа
мѣста паривка соуѣ ¹⁶⁰с(в)ет(а)го Гевргиѣ. Поповлѣне мѣстѣ тѣхъ да не метѣха никон
еп(и)скопѣ запрѣщенѣи поставитавити (sic). ни доходка шзети ¹⁶¹развѣ архипи(с)копоу
помень. Я ексарѣциноу да шзима цр(ь)кви с(в)ет(а)го Гевргиѣ. Тако во швѣте с(в)е(т)а(р)ѣ писано въ
хри¹⁶²совоулаѣхъ с(в)ет(а)го Романа ц(а)ра прѣвааго хтитора. (и) с(в)ет(а)го кр(ь)к(о)в(ь) Плевиза ц(а)ра.
второго хтитора с(в)ет(а)го Гевргиѣ. ¹⁶³Ивазѣговѣ под Морѣвизѣдомъ еже прида кр(ь)к(о)в(ь)
Манонѣ ц(а)рь. сѣ виногради. сѣ нивикомъ. сѣ сѣнокоси. сѣ пашици. сѣ ¹⁶⁴летовици. сѣ зимовици. и
сѣ млини. сѣ планиномъ и сѣ вѣсѣми правинами. Мѣтохъ с(в)ет(и) Николаѣ въ Бѣ¹⁶⁵львоужди въ
Колоуши сѣ парики. сѣ виногради. сѣ нивикомъ. сѣ водѣвникомъ. сѣ ловицѣмъ ривни. и сѣ вѣсѣми
прави¹⁶⁶ нами. Вѣноуѣтрѣ град(а) Скопиѣ. при вратѣхъ(ь) Великихъ(ь) полата и цр(ь)квѣ с(в)ет(а)а
Богородица. еже кс(т)ъ придал(ь) монахъ Ксѣноф¹⁶⁷ицѣ. сѣ млини. сѣ нивикомъ. сѣ виноград(и)
Водѣница под Доушегоуѣвицѣмъ(и) именовѣма Вистипаритица и на Лѣ¹⁶⁸пѣнѣи воденица. еже
коуѣпихъ шт Уекатинице и шт Радѣквѣ хѣкѣ за .Р. пер(ь)пер(ь). тако и сѣ нивикомъ. ¹⁶⁹Село
Бистрица въ Бавѣуѣ приданѣмъ Калоушнѣмъ ц(а)ремъ. и то дарова крал(ю)в(ь)ство ми с(в)ет(о)моу
Гевргию сѣ нивикомъ. ¹⁷⁰сѣ водѣвникомъ. сѣ сѣнокоси. сѣ лѣтовици и сѣ зимовици. кѣвиламъ и

и въцѣмъ и съ вѣсѣми правинами села ^[195] того. Слово Гостовша съ црьковомъ, с виногради, съ
нивиньмъ, съ сѣнокоси съ двѣтѣми и съ вѣсѣми правинами яго ^[196] Въ всѣхъ метохиѣхъ гдѣ любо се
шврѣтаютъ люде Свѣтѣлаго Гевургия Горгѣ, ꙗкоже любо жоупѣ или оу гр(а)доу Скопи или оу
комъ(а) ^[197] любо гр(а)доу, или оу ѡнѣмъ селѣ, ѡловѣжюу Свѣтѣлаго Гевургия да не соудѣ никон
владѡущи по дрѣжавахъ краликовѣствами ни да дан штро ^[198] ка на нь, ни казнѣцѣ, ни теп'ѹни
малѣи ни соудѣна вели ни малѣи ни севасть ни прахтерѣ ни севасть градски, ни пра ^[199] хтерѣ
И градъскы ни страже гр(а)доу ни соудѣна гр(а)доу, ни соудѣна жоупски, ни князѣ жоупьски, ни
като се наге комоу ^[200] кривъ ѡловѣжѣ Свѣтѣлаго Гевургия да се при прѣдѣ ягоуменовѣ и съ
ягоуменовѣмъ штрокомъ(а) да се оузима кон любо дльгѣ. Ище ^[201] ли се наиде ягоумень кривъ
соудѣнѣ, да изерѣжетъ(а) се сана. Въ всѣхъ метохиѣхъ Свѣтѣлаго Гевургия коѣ се ꙗдава ^[202] оудѣ
на црьковномъ ѡловѣжѣцѣ или потка или шпаданиѣ, да не оузима никон владѡущи
краликовѣствами ни нинѣхъ ^[203] го сподѣствоуѹщи(хъ) по краликовѣствами развѣ да си зѣима
црьковѣмъ на своемъ ѡловѣжѣцѣ. Кто ли се шврѣще шт владѡущихъ краликовѣствами ^[204] оузымъ
поткоу, или шпаданиѣ или оудѣвоу или глобоу кою любо, или роукоу, или певать или шправоу,
^[205] да моу кс(ть) свѣти Гевургии Горгѣ и повѣдоносѣ въ вранихъ въ мѣсто помощи соупостать
и да плати. Р. перѣ(пер)ь. ^[206] Да нѣс(ть) котла люд(ѣ)мъ Свѣт(а)го Гевургия, ни надыстабѣ, ни
вѣлѣга ни оу комъ потворѣ. Поротниѣи да им се не наричѡуть люд(и)е ^[207] крал(ковѣства)ми, ни
властельскѣ, развѣ люд(и)и црь(ковѣ)ни. Поповѣанѣ, кон се шврѣтають въ Скопи градѣ под
властѣю ^[208] Свѣт(а)го Гевургия, и въ селѣхъ и въ всѣхъ метохиѣхъ по доуховноѣ власти да не
метеха никон епископѣ ни дохо ^[209] тка оузети, ни запрѣщенѣи поставити на поповѣхъ,
Свѣт(а)го Гевургия, развѣ архип(иско)поу помень ꙗ ексархъ ^[210] то Свѣт(о)моу Гевургию. И
тизи поповѣ да дрѣже нѣд(ѣ)лю ꙗ манастири редѡмъ. Ексалима Илиасова или Илианзѣва, ^[211] нѣтиѣ
яго, що любо се шврѣтають или въ Винсцѣ, или въ Прѣсцѣ, или въ Горикмъ Соулини или въ
Соупицѣхъ ^[212] гдѣ любо се що нахоѣтѣ, то все даровахъ Свѣтѡмоу Гевургию. Ексалима поѣ
Квочила що любо се шврѣта ^[213] оу Горикм(ъ) Соулини, и то даровахъ Свѣт(о)моу Гевургию.
Ексеприѣ да несть(а) ꙗ метохиѣхъ Свѣтѣлаго Гевургия, ни да се ^[214] продаѣ изъвьнѣ ни винограѣ,
ни нивѣ. И кога си ѡловѣжа присе(а)лъ ягоумень Свѣт(а)го Гевургия шткоуѣ любо, или изъ
^[215] Грькѣ или изъ Грьбѣль или свобѡдна или го(о)сподѣи, кон кс(ть) провѡдилъ. Г. годиѣи безъ
го(о)спѡдѣара, или село насе ^[216] лити, все то мѣн(а)остѣю крал(ковѣства)ми даровахъ и записѣхъ(а)
вѣчно ꙗ хрисѡвоуль си новы. И кто се наиде соудѣнѣ ^[217] ѡловѣжюу Свѣтѣлаго Гевургия посиликмъ,
и штрока давѣ на нь, или га плѣнивѣ безъ ягоуменова соудѣ, любо га свѣ ^[218] завѣ, боуѣи на нѣмъ
клетѣвъ Боюжиѣи и всѣхъ правѡвѣрньхъ сѣ(вѣ)тъхъ(а) ц(а)рь и кралѣ выше писанихъ, и да плати ^[219] оу
царѣноу Р. перѣ(пер)ь. Понѣже во всѣа глава црь(ковѣ)на кс(ть) роука, певать, послѡуѣхъ, шправа,
штѡѡи, потка, ^[220] глоба шѣствѡиѣна. Вѣ. воѣна мѣн(а)остѣю крал(ковѣства)ми то все да кс(ть)
црь(ковѣ)и, ꙗ наводьн(и) ниѣи развѣ ягово лице. ^[221] Сѣт вражде и шт дѣвнѣга развоѣи и шт
конского провѡда глава всѣ црь(ковѣ)на. Вражда да се не оузима или з гр(а)доу или ^[222] оу селоу
развѣ на вѣиѣи кто ю оуѣиѣи и то соудѡмъ. Присѣлицѣ да не плакѣю метохиѣ Свѣт(а)го
Гевургия, ни воѡ ^[223] вѣрѣиѣи. Кто ли се шврѣте шт владѡущихъ(а) оузымъ присѣлицѣ или
воѡвѣрѣиѣи, да плати оу царѣноу Т. перѣ(пер)ь. ^[224] Даѣ крал(ковѣства)ми црь(ковѣ)и Свѣт(а)го

Гѣвргіа селѣше именованоу доубравлице ниже Тавора, с ловицими ривными^[225] и зѣфиромъ, и с нивн(и)мъ, плато и доубравица. Доубравице до мѣста Свѣт(а)го Димитриа под хавѣломъ, и до

“Дроум(а) царева кон гред(е) на Пшину, и до Мела, та поутемъ до дѣла, та по дѣлоу до мѣста Свѣт(а)го Димитриа.”^[227] И тоу посади(х) оулнара именемъ Добрена и с родомъ, и ривара Гевргія Грыка и с родомъ, да ловить ривы^[228] оу томъ влатѣ под Доубравницами црькви Свѣт(о)моу Гевргію, а Добренъ да рон оулик црьковне, а не рапоте^[229] краи(к)еств(о)у ми. И кто оуловн оу томъ ловици ривы или зѣфре, да дають црькен(sic) четверто, нь оупросньны игоумена.^[230] И кто ли оулѣзе оу ловицитаа и по всѣхъ мѣстоихъ Свѣт(а)го Гевргіа или рива или зѣфинца безъ игоу^[231] мнова благо(с)ловлинина, да к(с)тъ прокатъ шт Господа Бога вседържателя (sic) и шт прѣ(ж)ветин Богородицы, и да моу к(с)тъ свѣти Гевргий въ мѣ^[232] мѣсто (sic) помощи соупостать зден и на страшномъ пришествии Христ(о)въ, и да плати оу цариноу. И перь(пер)ь,^[233] И що к(с)тъ Парасарлове коупнице оу Соушици и въ Барвѣ, и въ Соулин горнимъ, и въ Сопицехъ, и въ Крошопицехъ,”^[234] или въ Скопскон шласти и въ Прѣци, все то ездимо дахъ Свѣт(о)моу Гевргію, и к(с)тъ писано ѡ томъ^[235] выше. И кто нивоу црьк(о)вноу поврять или врять оучинить на црьк(о)внѣи земли, да дають црькви ветер^[236] то. Ако ли безъ игоумнова благо(с)ловлинина нивоу поврели врять оучини на црьк(о)внѣи земли да плати оу цариноу^[237]. Ъ! перь(пер)ь), а врять и жито да оузмѣ црьква. Такожден за гоумна запрѣщан(ь) такожде глава. Ъ! перь(пер)ь)^[238] а црькви жито. И кто вади водомъ кош се изводи шт црьк(о)вна мѣста главе, да подаст(ь) црькен шт рала^[239] къ въ водоващиноу, и шт врта В динара. Ако ли безъ игоумнова благо(с)ловлинина побед(е) кто шт црьк(о)вне главе^[240] водоу да плати. Ъ! перь(пер)ь) оу цариноу, а црькен двоиноу да даст(ь). Ако ли съ оупросомъ водоу поведе^[241] а водоващиноу оудръжи, да плати Г перь(пер)ь) и такожде жито црькви двоиноу. И кто лѣсъ сѣче и^[242] ли дрова оу церковномъ врдѣ, да дан црькви четверто дрово. Ако ли безоу(sic) игоумнова благо(с)ловлинина сѣче шо любо^[243] да плати Ъ! перь(пер)ь) цариноу а црькви лѣсъ въсь да моу оузме. И кто пгги на земли (црьковнѣи), црьква да си оузме^[244] торовниноу на нимъ законноу. Такожде и(с)плани(ноу)и(sic) на црьк(о)внѣи планинѣ да подак црькви^[245] травниноу законноу. И кто свижи жирухъ оу цркныхъ горахъ, црьква да си оузима на нихъ^[246] жирвинноу десети бравъ. Ако ли кто оулѣзе оу црьк(о)вна пашницѣ безъ игоумнова благо(с)ловлинина с кеи^[247] мъ любо добит комъ да плати оу цариноу Р перь(пер)ь), а шт тѣхъ’ главъ црькен третик. И что помре црькви^[248] црькви (sic) довитка, тои зѣмѣ да все плате тизи кон боу(оу) попасаи пашницѣ црьк(о)вна. И постави краи(к)ество^[249] ми хавѣлъ довиткомъ Свѣт(а)го Гевргіа шт Жавланъ до Нолоушинѣ лоукѣ и до водникыхъ’ и нерѣжъ кыхъ виноград, и Бе^[250]рихиноу мѣсто и Драгивкъ лоугѣ. И кто (оу)лѣзе оу тизи хавѣлъ или Срвинь, или Влах(ь), или Българинъ, да плати^[251] Р. перь(пер)ь), а црькви довиткъ што помре. И где се шврѣта вал(овѣ)къ црьк(о)внѣи, и нива, и виноград, и конь, и кон любо до^[252] виткъ или живъ или мр(ь)твь, да се бракъ, да моу иѣки старине. Ако си га к(с)то коупилъ шт кого или плѣнил(ь)^[253] оу тоуген земли, все да се бракъ лицемъ къ црькви, а шин да си продавший свѣтъ ишѣтъ, а никако да иѣс(ть) по^[254] гивѣли црьк(о)вномоу лицоу, ни не тоуге земля да моу иѣс(ть) роукѣ Игоумень да се не позыва безъ кинге царьиске^[255] поклоисарины да не стаи оу монастыри

Светлаго Гевргия. Аже ли кто оубоде апоклисара оу монастырь да ксѣтъ, проклетъ шт
Господа Бюга вседрыжителъ и шт прѣх(и)стик Бюгородице, и да га оуби свѣт(и)къ
Гевргия и да моу сѣпарникъ где и на страшиномъ соудити Христоу вѣ и да плати оу
царинюу Р перьперъ. Аже ли апоклисарини силоу оуаѣдоуъ такожде ксѣтъ да ксѣтъ на
нихъ и да се изжидоуъ буюе и шеражени. На людѣхъ црѣжювнхъ црѣкѣ да оузима
теровишину^[250] и травиниоу. И чловѣкоу црѣжювнмоу прѣстон И динарь. Всакоу главеу
да оузима црѣкѣ на свонхъ людѣхъ шт 5 воловъ^[250] Г перьперъ. И веъ соуда да се не
изводи црѣжювн чловѣкъ ис црѣжювнаго села. И аще позовеинамо кто на соуд да моу
ксѣтъ^[250] прѣстон И динарь. И цю присели кони або игоумниъ своводна, кони моу законъ
оупише да стон на томъ да си не потвара записани. Аже самохотию(sic) кто оузабуи
црѣжювн и придѣтъ да ксѣтъ чловѣкъ своводнъ шт всѣхъ работъ^[250] кралѣвства ми
разѣ црѣкви вѣдвоу Г дѣни оу годици. И колици се швѣтають Влаи оу Свѣт(а)го
Гевргия да имъ ксѣтъ. Законъ Свѣт(а)го Симеона(sic) и Свѣт(а)го Савы цю и мислешевскимъ
Влахомъ и стоуденнѣскимъ, и да шроу дѣнь вѣдѣ^[250] и цю пошроу тако и да пожуи, и сѣно
да ксѣтъ крѣга воу. И Храма по тѣстниѣ швабуи црѣкѣ да ксѣтъ^[250] црѣжювн воиникъ
оу закона Свѣт(а)го Симеона(sic) и Свѣт(а)го Савы и да имъ сѣ кони не товаре и товара и да
не воде. И поповци^[250] сѣмюе кои кингоу не изоуе да соу сокалници а да се не померопше. И
да кралѣвствоу ми Добрыа съ братомъ Драгоулинимъ^[250] да ста сокалника Свѣт(а)моу
Гевргию. И панагюрь прѣжде оуреждени свѣт(и)ми Романомъ царемъ да стаи ноемьбра К
^[250] да си ставе настояци игоумени где имъ ксѣтъ хотѣни, и да га вероу црѣкви И дѣни. И
всаки кто приходи на нѣ любо Гръкъ или Българинъ или Сръбинъ, Латинъ, Ирванасинъ, Влахъ,
да два законоу царинюу^[250] шкоже Хтѣтовен и оу Граваници и всѣхъ(ы) црѣкѣхъ(ы) нинихъ. И
кефалиа да не мѣтеха на панагюри ни свѣзати ни доходка оузети конго любо, ни кон
влад(а)л(ы)цѣ, нѣ самы игоумнѣ да ксѣтъ кефалиа панагюроу^[250]. И всакоу главеу оузимати. И
всаки доходкъ цю се оучини на томъ панагюри то все да оузима црѣжювн^[250]. И шт вражде
половинюу Лавдраниви царинюу или оукрадь или прѣтвориви сѣи вишписанихъ да^[250] моу
ксѣтъ мѣстникъ свѣты Гевргия где и въ придоушимъ вѣцѣ, и да моу ксѣтъ въ вранихъ(ы) въ
мостоу(ы) помощи соу^[250] постать а такови да плати Р перьперъ. Вѣдомо боуди тако изнесе
прѣд кралѣвствоу ми архимоудрити Ни^[250] кодимъ записанихъ и хрисовоуле Свѣт(и)хъ(ы) и
правовѣрнихъ(ы) царь и кралѣ(ы) више писанихъ(ы). И видѣ кралѣвствоу ми запис(а)^[250] нина ихъ и
хрисовоуле швѣташешек шт многыхъ(ы) лѣтъ молми изгрьзене, издмнене, издрѣте, тако не
мо^[250] цин к томоу пров(и)тати се И валаговалихъ ш нихъ, и оумоль чѣстѣнаго игоумена
Свѣт(и)хъ Бюгородице Лаври стоуденнѣскимъ^[250] Савоу и Николоу Спарешоу и днака
кралѣвства ми Давишоу, емюу же реч(е) кралѣвствоу ми та вса свою роукою исписати
^[250] и прѣложити вѣтѣ писанихъ шт гръчѣскихъ и българѣскихъ хрисовоуль, исписати тѣхъ
всѣхъ(ы) вѣтѣхъ на^[250] сѣи новы хрисовоуль. Сѣи вса дарованиа Свѣт(и)ми и правовѣрними
царь и кралѣи, и проложена(sic) кралѣвствоу ми^[250] и дарована(sic) шт провицѣхъ властель
оу помени, или за гробъ, или харизмо, та вса да дрѣжи Свѣт(и)хъ Гевргия Горга^[250] и повѣдоносцѣ
въ вранихъ, и въ нѣмъ настояци чѣстѣи архимоудрити швѣт(и)хъ(ы) сѣго хрисовоула.

пониже да га има кралѣвствоу ми ходатаи и помощники въ напастехъ и ратехъ и во въ
многыхъ(ы) прискривныхъ^[250] мѣстехъ помощники теплы швѣтѣ с(е) кралѣвствоу ми И шт
работникъ кралѣвства ми, послаамыхъ по вса врѣмена^[250] по жоупахъ и по градѣхъ
кралѣвства ми врати и въспримати утѣ да не оулазѣтъ ни забавляють ни да пакѣ^[250] стѣтъ
мѣстошамъ и селамъ ни людѣ(ы)мъ Свѣт(а)го Гевргия, и кон соу по жоупахъ кралѣвства ми
ни(sic) правинами^[250] Свѣт(а)го Гевргия Горга и повѣдоносца въ вранихъ ни прахторъ, ни кнѣзь
ни себастъ, ни винарь, ни комисъ,^[250] ни страторъ, ни позовъ, ни изгончѣ градѣ, ни писцѣ, ни
воловеръ, ни опод(о)хитаръ, ни геракаръ(ы), ни псаръ,^[250] ни десеткаръ пчелы, ни десетка швега, ни
травинни, ни слоновцине, ни колода, ни митатѣ, ни^[250] наметка житнаго ни винога, ни мѣсного
ни сирного, ни чловѣка гар(е)псати, ни конѣ, ни вола, ни шла^[250] ни иноу(о) Благоволинимъ
кралѣвства ми вса проста и швѣвождена въ вѣчюу своводоу Свѣт(а)моу Гевргию
^[250] Горгоу и повѣдоносцоу въ вранихъ. И то все м(и)л(о)хотию кралѣвства ми повѣлѣхъ вѣчно
записати оу хрисовоуль^[250] сѣи, тако да никтоже шт таковыхъ да не смѣтъ вѣлѣсти въ людѣ(и)
Свѣт(а)го Гевргия скопского, ни ино^[250] что поити на всакии работи кралѣвства ми да и
своводно и оутверждено подарованимъ сѣго хрисовоула донде^[250] Слѣнце на Землю спѣстъ
и по смрти кралѣвства ми, кого Бюгъ изволитъ и поставитъ его на столѣ кралѣвства ми,
^[250] или с(и)нь кралѣвства ми, или оуноукъ, или кто годѣ шт соудити кралѣвства ми, да
неразоритъ ни полереть сѣго хрисовоула,^[250] нѣ паче да дароуѣтъ и понавѣають шкоже ксѣтъ лѣпо
и прилежно творити Свѣт(и)хъ(ы) и правовѣрнимъ(ы) царемъ и кралѣмъ(ы).^[250] Кто ли се швѣще
оухищреннимъ(ы) днаволимъ прѣтворивъ единюу вѣтѣу шт сѣихъ вишписанихъ 8 сѣмъ
^[250] хрисовоуль, того да искоуситъ Господъ Бюгъ праведнимъ соудомъ своимъ въ сѣмъ вѣцѣ и
въ воудоушѣмъ, и да^[250] ксѣтъ проклетъ шт Господа Бюга вседрыжителъ и шт Свѣт(и)хъ Тронце
Сѣтѣца и Сѣнна и Свѣт(а)го Д(о)уха и прѣх(и)стик его м(а)т(е)ре Бюгородице и^[250] сѣмо(ю)
чѣстѣнаго и животворѣшаго Крѣста и Свѣт(и)хъ(ы) весплѣтнихъ(ы) силъ, и Свѣт(а)го
Прѣд(е)те и Крѣст(и)телъ(а) Івана и^[250] Свѣт(и)хъ(ы) Дѣхъ(ы) вѣлагѣтелѣшт и шт Вѣ(ы)рѣхъ(ы)
апостолѣ и шт ТИИ Свѣт(и)хъ(ы) шѣтѣцѣхъ никеискихъ(ы) и шт всѣхъ(ы) апостолѣ и пророкъ и
^[250] м(о)у(е)н(и)къ и Свѣт(и)телѣ и постникъ, и сѣихъ правовѣрнихъ(ы) царь и кралѣ више
писаныхъ(ы), и аще и грѣшно ксѣтъ кралѣвствоу ми,^[250] шт кралѣвства ми да ксѣтъ анаѣма,
и да ксѣтъ привѣстникъ(ы) штвѣршихъ се Христоу. Прии и Несторию и Юдѣ предѣте^[250] лю, и
рекшихъ: „Крѣвъ его на насъ(ы) и на чѣдѣхъ нашихъ(ы)”. И шт таковыхъ да примѣтъ гиѣвъ и
наказа^[250] ник шт кралѣвства ми и да плати оу царинюу Ф перьперъ людѣ црѣжювнѣ да
работаютъ оу законъ^[250] Свѣт(а)го Симеона и Свѣт(а)го Савы. Въ лѣт(о) СС И

¹ Сѣом. на Мак. 1, 221, у нап. ²⁵⁰) упозоравају на име попа Квочила у реду 108. Међутим, сви су превидели избледело слово С на почетку ове речи. Да ли је погрешно писар или преписивач?

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ
О КЕЛИЈИ СВЕТЕ ПЕТКЕ У ТМОРАНИМА**

(око 1300)

Краљ Стефан Урош II Милутић после заузимања „Скојске сѣране“ враћа манастиру Хиландару келију Св. Петке у селу Тморанима. Келију је основао прѣдсѣвасѣ Прибо у дане „Асена цара“ а краљ Стефан Урош I даровао Хиландару. Када је Урош I изгубио Скојље, „одсѣјуиша“ је и келија Св. Петке од Хиландара.

Оригинал у АХС под бр. 6, топографска сигнатура А 3/2, написан на пергаменту ширине 240, дужине 665 мм, црним мастилом, уредним уставним писмом у 62 реда рачунајући и потпис. Крстови на почетку, пре и после потписа, иницијал и потпис исписани су црвеним мастилом. Испод текста налази се потпуно развијена плита са два прегипа и по пет прореза за врпцу висећег печата. До 2. октобра 1998. на хрисовуљи је био причвршћен на црвеној неуплетеној врпци, провученој кроз само два прореза, очигледно премештен. Златан печат цара Стефана Душана. Печат се лако покретао по врпци. Наведеног дана печат се, услед претходне хаварије хемијским средствима, у руци Синдика одвојио од врпце, али се налази у истом омоту са исправом. Пречник печата је 35 x 36 мм. На аверсу је лик владара у тзв. византијском реперезентативном ставу, који клечи на јастучету. На глави је круна, у ширег обода са којег висе препендулије, благо нагнута на десну страну лика. Легенда у пољу тече хоризонтално у пет редова, прескаче фигуру владара и гласи: **† ѿ ХРИСТОУ БОЖЕ ПР(А)ВОВЕРНИ ЦАР СТЕФАНЕ ВСЕ [ЗЕМЛИ СРПС(КЕ)]**. На реверсу се налази фигура св. Стефана у клечећем ставу на постољу сличном владарском на аверсу. Легенда

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ
О КЕЛИЈИ СВЕТЕ ПЕТКЕ У ТМОРАНИМА**

(око 1300)

Краљ Стефан Урош II Милутићин после заузимања „Скојске сѣране“ враћа манастиру Хиландару келију Св. Петке у селу Тморанима. Келију је основао њрошосевасиј Прибо у дане „Асена цара“ а краљ Стефан Урош I даровао Хиландару. Када је Урош I изгубио Скојље, „одсѣјуила“ је и келија Св. Петке од Хиландара.

Оригинал у АХС под бр. 6, топографска сигнатура А 3/2, написан на пергаменту ширине 240, дужине 665 мм, црним мастилом, уредним уставним писмом у 62 реда рачунајући и потпис. Крстови на почетку, пре и после потписа, иницијал и потпис исписани су црвеним мастилом. Испод текста налази се потпуно развијена плика са два прегрба и по пет прореза за врпцу висећег печата. До 2. октобра 1998. на хрисовуљи је био причвршћен на црвеној неуплетеној врпци, провученој кроз само два прореза, очигледно премештен, златан печат цара Стефана Душана. Печат се лако покретао по врпци. Наведеног дана печат се, услед претходне хаварије хемијским средствима, у руди Синдика одвојио од врпце, али се налази у истом омоту са исправом. Пречник печата је 35 x 36 мм. На аверсу је лик владара у тзв. византијском реперезентативном ставу, који клечи на јастучету. На глави је круна, ширег обода са којег висе перпендулије, благо нагнута на десну страну лика. Легенда у пољу тече хоризонтално у пет редова, прескаче фигуру владара и гласи: † Ѧ ХР(И)СТ|Ћ БОЏЕ ПР(Л)|'ВОВЕР НИ ЦЛ|'Р СТЕФАНЕ ВСЕ |'ЗЕМЛИ СРПС(КЕ). На реверсу се налази фигура св. Стефана у клечећем ставу на постољу сличном владарском на аверсу. Легенда

у пољу тече хоризонтално, прескаче фигуру светитеља, распоређена је неравномерно у четири реда и гласи: †С(ВЕТИ)†СТЕФЛН†ЕПРВО(8)†УЕНИК†ОРГ. Последња реч је теже разрешена, јер вероватно представља деформисани израз *архидијакон*, а слово к у речи првомученик подељено је у два реда, што је наводило на читање *corē m. orē*. Григорович (в. Лит.) напомиње да на исправи нема печата. На полеђини је белешка XIV века: Хрисовољ краљ(а) вѣроша за село Тморани ѡ Скопѣ. Белешка монаха Никандра: Сен хрисовѣль естъ краља Стефана Оуроша II (дописано у XX веку: Милутина) и дань естъ монастырю нашемъ и пишеть в' немъ како дарѣтъ село Тморани оу Скопѣмъ с' церковію Светыа Петкы со всѣмъ окресности ея, и оутверждаеть хрисовѣлемъ симъ тамошнѣмъ. Руком XX века: Бр. 10. Репродукције печата: Ивић, *Сѣиари срѣиски ѣечайи*, 25, бр. 15-16, т. III (дубровачки примерак идентичног типара); Мошин, *Повеља краља Милутина*, ГСкНД XIX, 72, сл. 4. Кораћ, *Повеља*, 141-165; Синдик, *Срѣиски ѣечайи*, с. 234, нап. 31, сл. 27, 28. - Опис повеље: Синдик, *Срѣиска акѣи*, 21-22. - Фотографије: Севастјанов: I, № 1; АСАНУ 7903-а/5 и 8876.B.20; НБС Ф 2741; АС* (филм).

Изд.: Флоринскій, *Афонскіе акты*, 22, № 27 (извод, дат. око 1300); Стојановић, *Споменик III*, 12-13 (дат. око 1300); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 391-393 (дат. око 1300); Korablev, *Actes de Chil.* II, 400-402, № 9 (дат. око 1300); Петров, *Прѣисевиастѣ Прибо*, 521-533 (са коментаром); *Сѣом. на Макед.* I, 251-260 (са коментаром).

Лит.: Григорович, *Очерк путешествія*, 41, № 7.

Исправа је без датума. Предложени датум приближно се одређује на основу података у повељи да је поклон учињен после Милутиновог освајања Скопља и орођавања са византијском царском породицом. Палеографско - филолошка занимљивост ове исправе је појава писања њу место љ или оу (странѣ, шѣтѣцѣ, цѣарѣ) и ѡ (градоѡмъ).

† Понеже шѣрѣтъ кралевѣство мѡи. тако г(оспо)д(и)нѣ мѡи шѣтѣцѣ, с(ве)тѣ почитѣши краљѣ приложѣлъ бѣше манастироу Свѣтѣи Бѡгородици оу Свѣтѣи Горѣ. Хилан дароу оу Скопѣскои странѣ. въ мѣстѣ рекомѣмъ Тморане келию Свѣтѣ Петке. кою к бѣль създа¹лъ нѣкто протосѣвастѣ загорѣскимъ Привѡ въ дни Пѣсна цѣара. И пакѣ вѣ²ше тази келиа шѣтѣочила шт манастира кѣли и Скопѣи вѣше шѣтѣоу³пило шт кралевѣстѣка нашего. Да кѣдѡи пакѣ прѣи кралевѣство мѡи Скопѣскѣ странѣ (sic) тѣди пакѣ поврати⁴хъ манастироу вышнѣи речѣи поу келию да си⁵ю дръжинѣ. И понеже Бѡгѣ пакѣи изволи и створи соуродѣство с кралевѣствомъ мѡи и прѣвысоки цѣарѣ Грѣкомъ и высты родитѣль кралевѣствоу мѡи и дарѡ⁶ въ мѡи Скопѣскоу странѣ, тѣмъ жеи кралевѣство мѡи записа си хроу совѣлъ въ⁷ свѣршенѡи поданикѣ и въ оутвѣржденнѣ. Такоже се и оумели кралевѣство мѡи г(оспо)д(и)ноу и шѣтѣцѣи мѡи цѣарѣи сѣитѣомѡу да се оуствори⁸тѣ записани златѡ печатѡе⁹ шт лица сѣитѣаго цѣарѣства нѡго въ оутвѣрж(д)еникѣ въ боуд(оу)щенъ вѣкѣи и да има выше¹⁰ реченнѣи келию манастирѣ рекомѣи Хилан дарѣ съ всѣмъ правинами и съ¹¹ въ дръжаникѣмъ что си к(с)тѣи имала шт шѣтѣрашнѡгози загоранина¹² илии кто и послѣ приложѣлъ что: наипрѣво виноградѣ школь

црѣкѣи что¹³ к(с)тѣи црѣкѣи насадила и людинѣ црѣкѣи что си имѡи виноградѣ и что си хотѣ¹⁴ насадити и оу селѣ оу Вѡрашахъ земѣи кѡупленице на чѣтири мѣста на Рѣкѣи и школь. Петѡва крѣста земѣи кѡупленице на чѣтири мѣста на Рѣкѣи и школь. И пакѣ кралевѣство мѡи шѣтѣа крѣ мало имѡи кѡупленице келиа Свѣтѣ Петке и шѣрѣтъ се земѣи по шнѡи странѣ Великѣ оу Свиновѣхъ кѡупленица шѣтѣра синѣи келии протосѣвастѣ Привѡ поу (sic) к(с)тѣи бѣла за валѣна вѣрѣменнѣи прѣмѣницами. Да нѣди ю шѣрѣтъ кралевѣство¹⁵ мѡи оу¹⁶тѣхъ ю оу цѣарѣноу. и изисахъ ю крѣи ви шнѣи пѣцини. мѡи ю к(с)тѣи кѡуплѣ¹⁷ протосѣвастѣ Привѡ шт Прѣвѣла и шт Налѡгѡрта. И шѣпѣи шт тѣ¹⁸хъ земѣи и дахъ манастироу на триста великѣи кѣль а шѣтѣ не оудръжа¹⁹ хъ оу цѣарѣноу. И се меге тоузи земѣи шт Горѣнега краш на Братицѣ на вѣрѣоу на Црѣквице и шт Црѣквица на Цѣарѣвѣ поутѣи тоу междѣни²⁰ кѣи шт Долѣнега краш на тополоу и на поутѣи како гредѣ²¹ оу Тѡворѣи тѣ междѣни²² и прѣс поутѣи на крѣшкѡу. И такоже имѡи прило²³ жи кралевѣство мѡи горѡу да си сѣкоу лѡзѡеи и что си соу растѣбѣи црѣкѡи люди. И се меге оу горѣ на Мѡнѡтино сѣлище и прѣзѣ дѣлъ²⁴ на Соушнѡу. и на Липѣи Грѣдомѡнѡ. И се людѣи црѣкѡи ни кѡи хъ да²⁵ кралевѣство мѡи манастироу. Десиславѣи зѣтъ мѡу Радѣи. Бѣрисла²⁶ вѣ. зѣтъ мѡу Драгниа. и дѡути мѡу зѣтъ Тоуѡрѣ. Драгославѣи зѣтъ мѡу²⁷ Бѣтанѣ. Смѣдѣ. Станѣко. шоура мѡу Дѡвре. Братишѣ. Кѡришѣ. Радѣи пѣшенѡго мѡу Драгниа. Тѣзи вѣси шѣроци. И се парѣи: Грѣдѣ. сѣи мѡу Станѣ коваѣ. и зѣтъ мѡу Драгниа. Нѣко и зѣтъ мѡу²⁸ Дѡвре. Блаѣно. Мирѣи. врат мѡу Моуѣтѣи. Братѣко. Прѣвѣ Грѣдѣи. Дѡвре и врат мѡу Драгниа. Нѣгѡславѣ. Братѡславѣ. Бѣро. Драгославѣи зѣтъ мѡу Иванѣко. Волѣи и врат мѡу Станѣи и зѣтъ мѡу Драгниа. Грѣданѣ. Нѣго. Ти²⁹ хѡ. Кѡста. Станѣ Радѣи. Владѣ. пѣшенѡго оудѡвѣица Мѡмѣ³⁰ на и зѣдѣицами си. дѡуѣга оудѡвѣица Братѡславѣи жена и зѣдѣицами³¹ синѣи. И кѣ сѣмоу же оуствори кралевѣство мѡи мѡи(о)кѣи синѣи келии и съ всѣ³² мѣи и лоудѣ³³ мѣи да к(с)тѣи своѡдиѡ шт всѣи кѣи работѣ кралевѣства мѡи малихъ и вели³⁴ кѣи кѡи вывѣютѣ по вѣрѣменѣи или оу градоу или по земѣи. И³⁵ дѣи никѡре да не приплакаю ни земѣи(о)мѣи ни зѣ градѣ(о)мѣи ни малѣи³⁶ великѣи. ни шѣрока никакѣи. И златѡ цѣарѣско дѡи мѣ се не намеке. И кѣфѣ³⁷ лиѣи градѣи да не има шѣласти тамо ни инѣи вѣл(а)дѣ(а)лѣи цѣи никѡи. И властѣ³⁸ лиѣи кто лѡѡи и шт соуродѣниѣи мѡи хъ акѣ оу³⁹лѣзѣ тамо и завѣи⁴⁰ что. да платѣи кралевѣствоу мѡи Бѣи волѣи. И сѣи приношѣи приложѣи⁴¹ кралевѣство мѡи на прѣпоконѣи вратѣи мѡи домоу Свѣтѣи Бѡгородици хилан⁴² дарѣи кѣи. Да иже дасть Бѡгѣ г(оспо)дѣи стѡвати по кралевѣствѣи мѡи или сѣи мѣи⁴³ кралевѣства мѡи или соуродѣниѣи кралевѣства мѡи или нѣкто си инѣи стране кто⁴⁴ имѣи дръжѣи Скопѣскоу странѡу аще кто дръзѣи⁴⁵ и разѡритѣи⁴⁶ сѣи мѡи записани такоѡмѡу да к(с)тѣи мѣститѣица (sic) прѣмѣи(и)стаи мѡи Бѡгородици⁴⁷ хилан дарѣи на страшнѡмѡу соудѣици Хрѣи(тѡ)вѣи да к(с)тѣи прокѣтъ шт⁴⁸ Бѣи сѣи(и) кѣи ап(о)стѡлѣи вѣрѣи(и) и шт сѣдѣи⁴⁹ шѣи и шт тристаи шѣи⁵⁰ на дѣсѣи сѣи(и) кѣи шѣи(и) прѣвѣи свѡра иже въ Нѣи и шт г(оспо)дѣи мѡи сѣи(и) кѣи⁵¹ Сѣи мѡи и шт кѣи Сѣи. и шт мѣне грѣшнѡго да к(с)тѣи прокѣтъ въ сѣи⁵² вѣи и въ воу(оу)цини.

† СТЕФЛНѢ СРѢШѢ В ХРѢСТѢ БѡГѢ БЛѢГѢВѢРНЫ КРАЛѢ
І СѢМОДРѢЖѢЦѢ ВОТѢХѢ СРѢПѢСѢКѢХѢ ЗЕМѢИ И ПОМОУРѢСѢИХѢ

ФРАГМЕНТАРНИ СПИСАК ИМЕНА ДУБРОВАЧКИХ СТАНОВНИКА

XIII век, друга половина.

У фрагменту је сачувано око 30 имена дубровачке властеле, свештеника, монахиња, име једног мајстора и једног Кошоранина.

Списак имена Дубровчана написан је на једном комаду пергамента, чија је полеђина искоришћена за бр. 95 ове збирке (писмо Поповске општине Дубровнику). Чува се у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 995). Опис в. под бр. 95 ове збирке. Обрезивањем пергамента за нову сврху пресечен је стари списак са горње и доње ивице; на бочним странама је неоштећен и слова се правилно преносе из реда у ред. Написан је уставним писмом које показује архаичне особине, због чега је фрагмент датиран у XI и XII век.

- Уп. Чremoшник, *Босанске и хумске новеље*, 141. - Фотографија: АИИ, Ф II. 3/341.

Изд.: Šafařík, *Pamatky* 1, № 2 (дат.: „прастари“); Miklosich, *Mon. serb.*, 6-7, № 11 (дат. XII век); Smičiklas, *Dipl. zb.* II, 126-127, № 121 (дат. 1169-1170); Стојановић, *Пов. и писма* 1-2, 413, № 1022 (дат. око половине XII в.).

Нереално високо датирање на основу несигурно утврђених палеографских критерија исправио је Лирчек (*Уговор Сјефана Првојенчаног* 306-309, и *Die mittelalterliche Kanzlei*, 166) на основу просопографских података. Дobar део имена познат је из других извора из

срдине и треће четвртине XIII века (уш. напомене уз текст). Није нађено неко вероватно објашњење врсте и карактера акта из кога је овај фрагмент исечен. Он се свакако налазио у рукама дубровачких суседа из Попова поља. На крај повеље са списком лица која се закључу не може се мислити због присуства имена жена, које у таквим пословима никад нису учествовале. Највероватније је у питању одломак неког документа употребљеног на станку са Поповљанима. Из извора с почетка XIV века познато је да су на станку учествовали писари обе стране и да су одлуке писмено утврђиване.

Ковињ, Филип Певенџињ¹ / Тсѣрѣ / Мавадаси² / Жњѣ Сѣтражѣва, дѣм³ / Матѣо
Дѣвињ, Матѣша Радославе⁴ / њи, Марѣтињ Соуивавињ, Жѣрѣ⁵ / Котеранињ, калѣдѣрица отѣ
Врѣт⁶ / оломиѣ, Палама Пикларевињ, Рѣ⁷ / синѣ Болеславињ, Филип Мовѣрѣш⁸ / њи, Марѣтоо
/ Нѣли⁹ / њи, Петрѣ Пик¹⁰ / ла¹¹ / ре¹² / њи, Дѣр¹³ / аг¹⁴ / њи, мои¹⁵ / стрѣ, Вѣл¹⁶ /¹⁷ / Жњѣ Гѣлѣревињ,
Колѣ¹⁸ / њи, Натѣ¹⁹ / ро²⁰ / рѣ, Тѣдѣрѣ Ра²¹ / с²² / тики, дѣмѣ Томашѣ / Нр²³ / њи, Дѣмитрѣ²⁴ / Тихославињ,
Тѣовѣ Кашница, опатица шт²⁵ / Сѣми²⁶ / њи, мала сѣсѣт²⁷ / (р) / а Врѣсанка кѣки, Бѣг²⁸ / данѣ / Пи²⁹ / жини³⁰ / њи,
Михѣ Гамѣ, Балѣ³¹ / де Грѣгѣровињ, Пѣскѣ Бѣнѣузи³² / њи, Бѣ³³ / кѣвица Унѣкли³⁴ / њи, Па³⁵ / кѣратѣ / Манѣдѣрови³⁶ / њи,
Бѣласи Расѣти³⁷ / њи, Бѣсѣти Гатѣлѣ³⁸ / њи³⁹.

- а) Исти у уговору с Михаилом Асеном, 1253. Philippus de Picinigo је још 1278. имао виноград у Ријеци дубровачкој. (Жиречек, н.д. 308).
- б) Presbyter Matheus Luce викар дубровачког епископа - у уговору с Марком епископом, представником дукљанског кнеза од 1242. год. још једном у писму од 8. априла 1251(н. д. 307).
- в) У уговору 1253. год. (н. м.).
- г) Син овог познатог властелина Jacobus Georgii de Catarino живео је још 1278/1279. г. (н. д. 308).
- д) У уговору из 1253. г. (н. д. 307).
- е) Rossinus de Ballisciaua 1265. г., поклисар у Венецији (н. д. 308).
- ж) Petrus de Pecorario, био је жив још 1278-1280. г. (н. д. 308).
- з) Миклошич и Стојановић: Бѣл... Место је оштећено, што важи и за претходно име.
- и) Коленда Ломлиновић, у уговору из 1253. (н. д. 307).
- ј) Син Тудора Растића Elias Theodori de Rasti - 1279. г. (н. д. 308).
- к) Bogdanus de Pisino, живео је још 1278-1280. г. (н. д. 308).
- л) Fuscus Bincole, живео је још 1278-1280. г. (н. д. 308).
- м) Bistius Getaldi, живео је још 1278-1280. г. (н. д. 308).

ПИСМО ПОПОВСКЕ ОПШТИНЕ КНЕЗУ И ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(XIII век, трећа четвртина)

Пойовљани одговарају Дубровчанима да неће доћи на сѣнанак на дубровачкој сѣрани Ријеке (Омбле), где није „закон“, и њима сѣнанак у Зайону на Бурѣв дан.

Оригинал у ДАД, LXXVII Dipl. et acta 3/Беч 995), написан на неправилно сеченом пергаменту ширине 157, дужине 111 мм, црним мастилом, неуредним писмом хумске школе средине и друге половине XIII века у 14 редова. Текст је исписан као палимпсест на комаду пергамента који је некад садржавао један други опширнији акт. Док је страна на којој је текст писма састругана, на полеђини се налази фрагментарни списак дубровачких становника (в. бр. 94 ове збирке). - Опис: Чремошник, Босанске и хумске повеље, I, 140-142. Фотографија: АИИ Ф II 3/342

Изд.: Карано-Твртковић, Србски споменици, 11, № 11; Šafarik, Památky, I, № 1; Miklosich, Mon. serb., 7, № 12 (дат. 1100-1200); Kukuljević, Dipl. zb. II, 85, № 114 (дат. 1169-1170); Smičiklas, Dipl. zb. II, 126, № 121 (дат. 1169-1170); Стојановић, Пов. и писма I, 31, № 31 (дат. XIII век). Факсимил: Чремошник, Једини палимпсест.

И ова исправа је датирана врло високо и сматрана је једним од најстаријих српских докумената. Датирање писма зависи од датирања старијег акта на пергаменту употребљеном за исписивање овог текста. Кад је Јиречек (в. бр. 94 ове збирке) утврдио да су имена на полеђини писма из средине и друге половине XIII века, постало је јасно да ни писмо Поповске општине не може бити старије. Тачан *terminus ante quem* је немогуће утврдити; врло је вероватно да писмо није настало много доцније од првобитног акта чији је пергамент искоришћен.

† Оут Поповске општинѣ кнезъ дубровукомъ и градыскои о(п)кинѣ То ере смо
сгово¹рили станькомъ о сѣмѣхъ с недѣлѣ, ²да ви ни сте³ рекли да се станемо на (о)нои ⁴странѣ
Рѣке. Некемо (о)ти кѣ вамъ на онѣ ⁵странѣ дѣ ни нѣ законѣ, дѣ ви Радославъ ⁶давъше рѣкѣ тере
га безацѣ. Да (а)ко ⁷кемо право⁸ станькѣ сѣмъ дѣнь дѣрь⁹ дѣвь дѣнь сѣ дѣ дѣнь да се станемо
сѣ дѣт¹⁰онѣ, дѣ имамѣ властельскѣ потрѣ¹¹вѣ. И кака е ваша правина, сговористѣ дѣ¹²а пѣтника
прѣдаде Трьстеничанѣ на сѣ¹³таньцѣ, тере [в]ѣ¹⁴ Климѣ Никевикъ Храни¹⁵шѣ сѣ градь привель. Бог
ви дан здравне

¹ Досадашња издања: ви нистѣ, док ми разрешавамо: ви ни сте, у смислу: ви сте нама рекли...

² Досадашња издања су слово после тере, различито разрешавала. Ми предлажемо: ве, у смислу: беше Климе Никевик Хранишу у град привео, итд.

ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ ВЛАСТЕЛИНУ ИРИЦИ

(1276-1314)

Краљица Јелена поклада село Храстије у Зети властелину Ирици, под условом да верно извршава своје обавезе.

Оригинал није сачуван. Изричит спомен повеље налази се у Светостефанској хрисовуљи, где пише:

[Ѣ. 27^а Село оу Расѣ Тоушимла, и оу Зетѣ Храстини, шврѣтохъ записа ш(тѣ) цемъ ми и
м(а)т(е)рию и сѣмъ мѣхъ¹ тѣмъ Ирици, ако да имъ сѣне оуѣмоу развѣ невѣре. Да крал(м)вѣствоу
ми изневѣрише се. Зато оуѣмъ ихъ и записа(а)хъ црѣкви С(в)т(а)го Стефана.

Не може се са сигурношћу одредити датум издавања те несачуване повеље. Највероватније је, да је краљица Јелена после смрти краља Стефана Уроша I, када је управљала Зетом доделила на коришћење властелину Ирици село Храстије у Зети, под истим условима под којим је то раније учинио краљ за село Тушимљу у Расу. Будући да краљ Стефан Урош II Милутин спомиње и своју вољу у вези с тим поклоном, можда би се издавање повеље могло сузити на време између 1282 (долазак Милутина на престо) и 1314. године (смрт краљице Јелене). Уп.: бр. 125 ове збирке, означени fol.

И ова исправа је датирана врло високо и сматрана је једним од најстаријих српских докумената. Датирање шема зависи од датирања старијег акта на пергаменту употребљеном за испицање овог текста. Кад је Јиречек (в. бр. 94 ове збирке) утврдио да су имена на полеђини писма из средине и друге половине XIII века, постало је јасно да ни писмо Поповске општине не може бити старије. Тачан terminus ante quem је немогуће утврдити; врло је вероватно да писмо није настало много доцније од првобитног акта чији је пергамент искоришћен.

† Сѣт Поповске општинѣ кнезѣ Добровѣкъ^а ѿмѣ и градьскои ѿ(п)кинѣ. То ере смо сгово^арили станькѣм ѿ хѣмѣ хѣ ѿ недѣаѣ. ^аДа ви ни сте^а рекли да се станемо на ѿ(о)нои^а ѿ странѣ Рѣке Никѣмѣ ѿ(о)тикъ вѣмѣ на ѿнѣ^а странѣ дѣ ни нѣ законѣ. дѣ ви Радослав^а ѿ давьше рѣкѣ тере гавѣзѣсте. Да (а)ко^а ѿ кѣмо правомѣ станькѣ ѿ ки дѣнь Дѣрь^а дѣвь дѣнь ѿ тѣдѣ дѣ(о)нѣ да се станемо ѿ Зѣт^а ѿ(о)нѣ. дѣ имамо властѣльскѣ потрѣ^а вѣ. И кака е ваша правина, сговористѣ дѣ^а пѣтника прѣдаде Трѣстѣничанѣ на сѣ^а танѣцѣ. тере^а вѣ^а Климѣ Никѣвикѣ Храни^а ѿшѣ ѿ градь привѣлѣ. Бог ви дан здравѣ.

^а Досадашња издања: ви нистѣ, док ми разрешавамо: ви ни стѣ, у смислу: ви сте нама рекли...

^б Досадашња издања су слово после тѣрѣ, различито разрешавала. Ми предлажемо: вѣ, у смислу: беше Климе Никѣвик Хранишу у град привео, итд.

ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ ВЛАСТЕЛИНУ ИРИЦИ

(1276-1314)

Краљица Јелена ѿклања село Храстѣје у Зѣти властѣлину Ирици, ѿ ѿ(о)д условом да верно извршава своје обавезе.

Оригинал није сачуван. Изричит спомен повеље налази се у Светостефанској хрисовуљи, где пише:

[f. 27^в Село оу Рѣсѣ Тоушимѣ, и оу Зѣтѣ Храстѣ, шѣрѣтохѣ записа ш(ѣ) цѣмѣ ми и м(а)т(е)рию и сѣ моимѣ хѣтѣникѣ Ирици, ѿко да им сѣ не оу(з)мѣу развѣ невѣре. Да кралѣ(ж)вѣстоу ми изнѣвѣрише се. Зато оу(з)мѣ и хѣ и записа(а) хѣ црѣ(к)ки С(в)ѣт(а)го Стефана.

Не може се са сигурношћу одредити датум издавања те несачуване повеље. Највероватније је, да је краљица Јелена после смрти краља Стефана Уроша I, када је управљала Зетом доделила на коришћење властелину Ирици село Храстѣје у Зѣти, под истим условима под којим је то раније учинио краљ за село Тушимљу у Расу. Будући да краљ Стефан Урош II Милутин помиње и своју вољу у вези с тим поклоном, можда би се издавање повеље могло сузити на време између 1282 (долазак Милутина на престо) и 1314. године (смрт краљице Јелене). Уп.: бр. 125 ове збирке, означени fol.

**ПИСМО ДУБРОВАЧКИХ ТРГОВАЦА ИЗ БРСКОВА
ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ**

(1302) мај 8.

Дубровачки трговци из Брскова одговарају на судски позив (ципијацију) из Дубровника и објашњавају да не могу доћи због ратова у земљи и због босанских трговаца.

Оригинал на папиру без воденог знака, ширине 226, дужине 93 мм у ДАД уз Liber Reformationum I, за 1301-1303. годину, f. 31, данас у скупини ћириличких докумената: IV с 3, написан невештим полууставом у девет редова. Између 2. и 3. реда белешка: die VIII маџо. На полеђини: о(т)ъ тръжъць кнезъ. Испод тога белешка канцеларије ситнијим словима: Die jous XXIII intrante madio dominus comes recepit has literas a mercatoribus de Brscoa et datum fuit eis terminus ad diem primum augusti. При дну под углом од 90° у односу на белешку, данас делимично покривено старом хартијом: ... gegoro duislauo detur. - Фотографија: АИИ Ф II, 3/260 и Ф II, 3/261.

Изд.: Јиречек, *Сѡм. срѣ.*, 22, № 2 (дат. 1302); Smičiklas, *Dipl. zb.* VIII, 25, № 22 (дат. 1302); Стојановић, *Пов. и писма* 1-2, 414, № 1023 (дат. 1302).

Писмо нема датума, али се он може утврдити на основу наведене белешке. Уп.: Жиречек, *ibid.* у напмени после текста документа, наводи да је 24. август 1302. био четвртак. Жиречек је у Lib. Ref. VIII, (1325-1327), под 13. фебруаром 1327. године, нашао и сина Грегора Дуислава.

† Поклонение к[и] е[и]ю и в[и]с[и]и [С]л[у]ж[и]ти д[у]бровни[и]и. [2] О д[е] в[и]с[и]и н[и] е[и] приш[и]ла запов[и]д[и] д[е] М[и] б[и]с[и]мо ради пр[и]д[и]д[и] [...]. ц[и] е, и г[и] готови с[и]мо, да њ[и] овон[и] з[и]м[и]ли з[и]ло се в[и]н[и] р[и]ти с[и]с. Да стои[и]мо з[и]ла в[и]ам и з[и] до в[и]т[и]ком[и] њ[и] т[и]вр[и]д[и]х[и] [.] разв[и]в[и] Бого[и] (sic) в[и]аровати, да в[и]ам[и] припов[и]да[и]м[и] о, п[и]аче промислите о нас[и] к[и] ако[и] в[и]емо пр[и]нти к[и] в[и]ам[и]. [7] М[и]н х[и]о в[и]емо в[и]аше р[и]ч[и]и посл[и]ш[и]т[и] [и]. да м[и]н х[и]о в[и]емо пр[и]нти [8] да жалите сво[и]г[и]а до в[и]т[и]ка и нас[и], ере не[и] (може)мо пр[и]о[и] (и)т[и] [9] т[и]р[и]ж[и]ц[и] в[и]осан[и]ских[и]. Бог[и]и в[и]и да[и] (и) з[и] (д[и]рав)не

* не можемо пр[и]нти, читање Смичикласа (уп. Изд.).

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ГРАДУ ДУБРОВНИКУ

(1302) септембар 14, у Врхлабу.

Краљ Стефан Урош II Милутићин њошворжује раније уговорне ис[и]праве и њошисује низ одредаба о њоложају, њорзвачким и судским њравима Дубровчана у Србији.

Оригинал (А) у ДАД (LXXVI Dipl. et acta 3/Беч 969), написан на пергаменту ширине 278, дужине 360 мм, црним мастилом, дипломатичком минускулом у 29 редова, рачунајући и потпис; крстови пре и после потписа, као и сам потпис исписани су црвеним мастилом. Висећи печат није сачуван; остала је само дугачка црвена свилена врпца. Поред тога у ДАД (Massa Negrini-Miscellanea I-14) постоји и фрагмент (Б) преписа ове повеље на папиру ширине 135, дужине 190 мм (Скупина XI). Сачувана је последња трећина текста и то њен десни део; од потписа само титула КРАЉА(Б). Водени знак на хартији није сачуван. И препис је написан дипломатичком минускулом, плавим мастилом; потпис потиче од исте руке и писан је истим мастилом. Одступања у овом фрагменту су правописне природе. Поред тога у ДАД, *Reformationes* I, f. 20-20^v, налази се и латински преднацрт (В), настао у Дубровнику скоро годину дана пре издавања повеље. - Фотографија (А): АИИ Ф II 3/354; (Б): АИИ Ф IV 3/483; Мошин, *Палеографски албум*, 72, № 68 (А); Ђорђевић, *Историја*, 335, № 132 (А).

Изд.: (А) Карано-Твртковић, *Србски споменици*, 31, № 22 (дат. око 1254); Miklosich, *Mon. serb.*, 51-53, № 53 (дат. 1240-1272); Smičiklas, *Dipl. zb.* VII, 20, № 18 (дат. 1301); Новаковић, *Зак. сѿом.*, 161 (извод, дат. 1308); Соловјев, *Од. сѿом.*, 84-85, № 47 (дат. 1302); Стојановић, *Пов. и писма* 1-1, 36-37, № 39 (дат. 1302). (Б) Вучетић, *Сѿоменици дубровачки* 1, № 14, 361-362 (дат. 1240-1272). (В) Gelcich, *Mon. rag.* V, 13-14; Новаковић, *Зак. сѿом.*, 158-159.

У повељи су записани само месец и дан издавања. Година се утврђује на основу датума латинског преднацрта уписаног у наведену књигу Реформација у новембру 1301.

А

Б

В

† Пише крал(е)в(ь)с(тво) ми
да к вѣдомо в сакомъ
Створи милоусть кр-
л(е)в(ь)с(тво) ми градъ
Дѣровъ²никъ да прих-
де ихъ тръговци по зем'ли и
по тръговѣхъ крал(е)в(ь)с-
(тва) ми: и да не ходена
вон²скъ и никдѣ вл(о).
вѣкъ в Сръпскои зем'ли

малъ же и великъ да не вѣда
и да вѣда Дѣровчанина и
да им се кони подрихницѣ

• 344

Ista sunt pacta et con-
ventiones quas Paulus de
Thoma, nuncius et am-
baxator domini regis U-
5 rosio (sic) fecit et firma-
vit cum honorabili viro
domino Marco Dandul-
lo filio bone memorie
domini Johannis Dandu-
10 llo, comite Ragusii et
cum suo consilio et uni-
versitate civitate Ragu-
sii.

In primis quod dominus
15 rex non faciat aliquod
preceptum alicui Ragu-
seo

quod vadat in aliquo e-
xercitu. Item quod nul-
20 lus homo magnifici do-
mini regis

poscit dare alicui Ragu-
seo innodalia de aliqua
pecunia. Et quod domi-

не ѡзимаю ни на кою работѣ
и да имъ не намѣтъмъ без во-
ли месо кѡпит(и) или браве
или свиник, или крал(е)во
или уни¹ годѣ ни малъ ни
великъ кѡпаю развѣ кѣди се
хоже крал(е)во месо продати.
да се зарѣчи по в семъ тръ-
гѣ да не продаю ни кѡпью месо
доколѣ се крал(е)во прода и да

имъ се не в⁸зима по силѣ ни
скрълато ни медъ ни мѣка.
ни коѣ кѡплат. И кѣке да имъ
се не⁹ певате ни шт крал(а) ни
шд властель. И како имъ кѣ-
конь в Бръсковѣ шд¹⁰ис'прѣва.
тако да имъ к и в Рѣдницѣ, а
инога новаго закона да
имъ не поста¹¹ви
крал(е)в(ь)с(тво) ми. И в кога
се шѣрѣте лѣд штрокъ, те-
рецо комъ испакости, да
в то¹²мъ господ(а)ра не
ицѣ, нѣ да си ицѣ к'ривѣца.
Яко ли крѣвь вѣини дѣтнѣхъ,
да га пода¹³господ(а)рь:
ако ли га не пода, да да (sic)
плати господарь (sic) в'ра-
ждѣ, како и Саси плакѣю. И
¹⁴да си ходо своводно по
зем'ли и по тръгохъ кра-
л(е)в(ь)с(тва) ми. Да при ко-
имъ ихъ селѣ в'тета¹⁵на-
де, да плати село вѣижи-
ни. Яко село не плати, да
плати крал(е)в(ь)с(тво)
ми. И град(а) да¹⁶не равно-
таю ни га вѣюдѣ. И аке се

и с кога
се шѣрѣте

[крѣ]вь вѣини дѣтнѣхъ
да га пода

своводно по
зем(ь)лѣ и по тръ-
говѣхъ

[вѣи]
ж]не. Яко село не плати
да плати крал(е)вство
ми

25 nus rex nec aliquis Scla-
uuus (sic) poscit accipere
equos alicui Raguseo
pro portando res suas
nec pro aliquo alio ser-
30 uitio. Item quod domi-
nus rex nec aliquis alius
pro eo mittet carnes, me-
rcaciones nec ali-
quas (sic) alia victualia
35 in Brscoam (sic)
in Rudimichum (sic), nec
in aliis partibus sui reg-
naminis mercatoribus de
Ragusio ad dandum dic-
40 tis mercatoribus de dic-
tis victualibus seu mer-
cacionibus per forcium.
Item quod dominus rex
nec aliquis officialis su-
45 us non accipiat merca-
toribus de Ragusio me-
lem, ceram, farina (sic)
nec alia victualia nisi
pro eorum pretio, et ad fa-
50 ciendam bonam soluti-
onem. Item quod nullus
homo domini regis bul-
labit domos mercato-
rum in mercatis domini
55 regis nec mercationes i-
psorum mercatorum
per domos suos. Item
quod mercatores Ragu-
sii solvant in Rudunic
60 (sic) illud dacium quod
semper consueverunt
soluere in Brscoa et
quod nulla novitas sibi

• 345 •

• 340

крани
кѣтѣ ми хъ Врѣхъ лави
| кѣди прѣхъди (ѣс)
крани вѣхъ кѣтѣ ми пок
лишидарь |

facta sit. Item quod o-
65 mnes servitores mer-
catorum qui caderent
in aliqua pena, quod
patrones eorum non
constringantur ad sol-
70 vendum pro servitori-
bus suis. Item quod o-
mnes mercatores de
Ragusio cum eorum
mercationibus et re-
75 bus per totam terram
domini regis erunt sa-
lvi et securi et si ali-
quod dapnum (sic) fa-
ctum fuerit alicui me-
80 rcatori illud casale
quod erit proximus
(sic) illi loco ubi fac-
tum fuerit dampnum
illud solvere debeat
85 et si illud casale non
solveret, dominus rex
solvere debeat de sua
camera. Item quod
dominus rex non pre-
90 cipiet alicui Raguseo
quod vadat ad custo-
diam alicuius sui cast-
ri vel civitatis in suo
regname. Item si a-
95 liquis Raguseus ha-
buerit aliquam ques-
tionem cum aliquo
Sclauo quod illa que-
stio non possit diffini-
100 ri per curiam regalem
nisi per unum Ragu-
seum et unum Sclau-

сикъ и Биньула Феско-
вкъ И сик се писани
створи на Крстовъ
днѣвъ свѣдѣния всако
мѣ
† СТЕФАНЪ СРЪШЪ
КРАДЪ †

СЕ ПИСАНИ[Ж]
СТВОРѢ НА КРЪСТОВѢ
Д(Ь)НА ВЪ СЪДЕНИИ
В(Ь) КАКОМЪ.

КРПЛА(Ь)

um iudices in ipsa
questione. Item si ali-
105 quod dampnum fac-
tum fuerit in vineis
de Pallice (прецрпано: in
Juncheto) usque ad
Civitatem Ueterem
110 quod dominus rex
debet soluere illud
dampnum uel scom-
putare illud damp-
num in suis yperpe-
115 peris MM aut dare
nobis malefactorem
illius dampni. Item
quod dominus rex
custodiet et manute-
120 tenebit nos in illis
consuetudinibus
quas semper fuit se-
cutus (?) rex Urosio
(sic), pater suus, in
125 toto regno suo. I-
tem quod omnes
mercatores qui va-
dunt in B(r)scoam et
discaricant ibi, debe-
130 ant soluere ibi doa-
nam sicut fuit consu-
etum, et si nollent ibi
manere morari et velet
vellent venire ad
dere (?) ad alium lo-
135 cum ibi soluant doa-
nam ubi ibunt.

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ХИЛАНДАРСКОМ ПИРГУ НА МОРУ

1302 (или 1300?)

Краљ Стефан Урош II Милутић, на молбу хиландарског игумана Киријака и брајсџива манасџира Хиландара, ради одбране од ђусара оснива њирџ на мору и храм Св. Сџаса у њему.

Оригинал написан на доста уском, дугачком пергаменту, ширине 196, дужине 616 мм црним мастилом, уставним писмом краја XIII и почетка XIV века, у 48 редова, рачунајући и потпис. Крст на почетку, иницијал, потпис и крстови пре и после потписа, исписани су црвеним мастилом. Испод потписа на црвеној вршици виси златан окрњен печат, који по типу одговара печату краља Стефана Уроша I, на Стонској повељи (в. бр. 54 ове збирке). На аверсу је лик владара у стојећем византијском репрезентативном ставу на постољу (=јастучету), са шестокраким крстом у десној и у левој руци, преко које виси завршетак лороса. На глави је круна вероватно византијског типа украшена препендулијама које висе са стране. Легенда тече у круг између два концентрична круга и по цртежу Аврамовића (в. Изд.) гласи: [†С]ТЕПАНЪ СХРИСТЕ БОЖЕ ВЕРНИ КРАЉ СЪБ(О)ГОМ[ъ...]. На реверсу је лик св. Стефана првомученика и архиђакона са кационом у десној руци, док лева на грудима држи књигу, тј. Јеванђеље. Легенда тече у круг између два концентрична круга и

гласи. † СВЕТИ СТЕФАНЪ ПРЕЮМЧУЕН(И)КЪ АРХИДИКОНЪ ЛН(ОСТО)АБЕС(?). Овај печат карактеришу две појаве, обе у имену краља: писање слова П место Ф и изостављање имена Оуѣшъ. - Хрисовула није била у манастиру Хиландару већ 1930. године, када Ђоровић није могао да је фотографише. По усменом саопштењу Мошина, појавила се у Београду 1940. г., понуђена за откуп Музеју кнеза Павла Карађорђевића (данашњем Народном музеју) и откупљена за 10.000 динара. У инвентару Народног музеја наведено је име власника, али је то вероватно име продавца хрисовуле. Затим се овој исправи изгубио сваки траг, да би се почетком новембра 2006. сазнало да се налази у оставштини кнеза Павла Карађорђевића на Универзитету Пенсилванија у САД. Микрофилмована кнежева заоставштина доспела је у Архив Југославије па је захваљујући томе сада доступан снимак ове исправе. Заслуга за то припада принцези Јелисавети Карађорђевић и Драгољубу Живојиновићу. - Мошин је преписао белешке на полеђини. 1. Руком XVIII века: Си х(р)исовѣл ѿт арсана. 2. Курзивом средине XIX века: Сеи хрисовѣл краља Уроша за стари манастирѣ (на то је додано руком монаха Никандра): и тамо цо е била наша стара арсана и пиргъ создании ѿт него дѣлѣ ѡхранѣнѣ морскаго. Белешке под 1 и 2 окренуте су за 180° једна према другој. У данашњем Народном музеју сачуване су две фотографије, настале у моменту понуде Музеју. Фотографије: НМ, Б 3506; Мошин, *Палеографски албум*, 71, № 67.

Изд.: Аврамовић, *Описание*, 18-19, № 2; Miklosich, *Mon. serb.*, 65-66, № 63 (дат. 1302); Новаковић, *Зак. сѣ.*, 475-476 (извод, дат. 1302); Korablev, *Actes de Chil.* II, 402-403, № 10 (дат. 1302); Соловјев, *Од. сѣом.*, 82-83, № 45 (дат. 1302). Веселиновић, *Оснивачка повеља краља Милутина за Хиландарски ѡирѣ на мору са Храмом Сѣасовим*, ССА 9 (2010), 19-24 (са фотографијама, преводом и коментаром; дат. 1302.).

Датум је одређен годином од стварања света, али није потпуно поуздан, јер се не слажу година и индикт као ни други елементи ту наведени, тј. сунчев и месечев круг.

† Бѣгошѣтъхъ оубо Дѣвѣидѣ. въжделѣвъ нѣбѣ(с)ныхъ селѣхъ и ¹въ оумилнии бывѣ. Д(оу)х(о)мъ с(вѣ)тымъ наста¹³вѣлѣмъ, въ пѣснѣхъ своихъ выпѣше гл(агол)ж¹⁴вѣл'ми мѣла соутѣ села Твоѣ, Господи силъ, ц(а)роу ¹⁵мои, Б(о)ж(е) мои, и добро тѣмъ нѣже живѣху въ ¹⁶домѣхъ Твоихъ(ь). Еда п'тица шѣрѣла сѣвѣ храми¹⁷ноу и грѣлица сѣвѣ гнѣздо, на нѣмъ же положить ¹⁸и въспитѣтъ п'тице свои, рекохъ(ь) шл'тари Твои, ¹⁹мои Господи, Господи силъ, ц(а)роу мои, Б(о)ж(е) мои, и вл(а)жении прѣ¹⁰выраженъ въ дворѣхъ Твоихъ(ь). Тѣмъ же и азъ оу¹¹милнии, под(о)бѣ се поустыни лювъдиѣи грѣлци, ¹²радъ оубо вихъ выль шгласити в'са оудолни поу¹³стыни наа мыслию в'сею и присѣшеникъ вл¹⁴гымъ. Пкоже и грѣлица грѣканикъ своимъ ¹⁵шгласахъ дѣври гл(а)сомъ т'чно, а крѣпость не ¹⁶немоу на соушци, такоже и азъ грѣш'ныи. Гл(а)хъ ¹⁷во мои въ в'соу В'селенюу изидѣ, дѣл'же мои хъ ¹⁸вл(а)гхъ на Земли Б(о)гъ не видѣ, да (и) нѣкто вид(и)тъ. ¹⁹пониже не створи хъ бл(а)га на Земли. Слышавъ же шт(ь) ²⁰сп(а)са моего нѣкоу в' довицоу двѣма мѣдѣница²¹ма пришѣрѣт'шоу павѣ в(о)гатыства нѣхъ(ь) многаа, ²²и

азъ грѣш'ныи не шт(ь)мазхъ се видѣвъ с(вѣ)тѣи прѣрѣд'и те. ли род'и теи мои приложѣи шемъ С(вѣ)тѣи Грѣ(х)мъ ¹ногаа м'ножства монастырю С(вѣ)тѣи Богородице нариче. молю оу Хиландарѣ По изволенію С(вѣ)тѣи нѣбѣснаго свѣта свѣтлаго азъ Оуѣшъ краля Стефанъ, сына Оуѣша велиаго краля, сына Стефанова Стефана, сына Неманина рекше свѣтлаго Сумешна, приш(ь)д(ь)шоу ²³къ мнѣ нѣромонахоу Нурѣакоу съ в'рѣн'цы хила²⁴н'дар'скими, и въспомоуше ми вѣдѣ свои на ²⁵мори спѣсѣхъ сѣи нѣмъ шт безбожнѣи хъ хуѣр сарѣ. нѣже не можемъ исповѣд(ѣ)ти, гл(агол)ю дремъ нѣмъ къ ²⁶мнѣ съ оумилниимъ и мѣлѣпоу. Створи намъ ²⁷прѣпоконце, в' съ живѣтъ намъ на мори и шт мори ²⁸нѣсть. И нѣ прѣвѣхъ(ь) нѣхъ, нѣ испѣлнѣи хъ в'се проше²⁹ни хъ. И създахъ нѣмъ пиргъ, и на нѣмъ съ ³⁰храмъ Спѣсѣшъ, и испѣлнѣи хъ к'нигами, и за ³¹вѣсѣ, и иконами, и съсоуды, и к'це нѣныи ³²пѣтрѣвами довол'ныи ми, да ис(тъ)на словеслѣви³³и Бѣожикъ а шѣмъ на поконци на оутѣху. ³⁴и мѣнѣ въ мѣлѣн(т)вахъ(ь) своихъ да поминають раба Бѣожикъ Стефана Оуѣша краля. ³⁵и в'рѣши же се храмъ ³⁶съ в' дѣлѣни бл(а)говѣр'наго цѣара курѣ Ндрѣника ³⁷и сына нѣго курѣ Мнѣхила при прѣтѣ Ивани³⁸кии, при нѣоуменѣ х'лан'дар'скомъ(ь) Курѣшцѣ. ³⁹Вѣ(ь) лѣт(ѣ) 561, слѣ(ь)нѣунаго кроуга КВ, лѣуны⁴⁰наго же И. индикта ГЛ.

† Вѣ Х(Р)И(С)Т(Ѧ) БО(Г)А БЛА(Г)ОВѢР(Ь)НИ СТЕ(Ф)АНЪ ОУРѢШЪ КРАЛ(Ь) †

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ**

(1303)

Краљ Стефан Урош II Милутић одговара Дубровчанима да не може удовољити њиховој молби и оћросити доз власћелину Пејџу Кашици

Оригинал у ДАД уз књигу Reformationes I, за године 1301-1303, написан на папиру ширине 220, дужине 67 мм, данас: Скупина ћирилских докумената IV а 2, црним мастилом, дипломатичком минускулом у седам редова укључивши и потпис. Крстови на почетку, пре и после потписа као и краљев потпис написани су црвеним мастилом. Печат није сачуван; вероватно се налазио у адреси на полеђини између речи: *Властелома дубровачким*, где је остављен слободан простор. Водени знак није уочен - Фотографија: АИИ Ф II 3/252 и Ф II 3/253.

Изд.: Јиречек, *Сјом. срп.*, 22-23, № 3 (дат. 1303); Smičiklas, *Dipl. zb.* VIII, 70, № 66 (дат. 1303); Стојановић, *Пов. и писма* I-1, 37-38, № 40 (дат. 1303).

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ**

(1303)

Краљ Стефан Урош II Милутићин одговара Дубровчанима да не може удовољити њиховој молби и ојроситијши дуџ власићелину Пејџру Кашици.

Оригинал у ДАД уз књигу Reformationes I, за године 1301-1303, написан на папиру ширине 220, дужине 67 мм, данас: Скупина ћирилских докумената IV а 2, црним мастилом, дипломатичком минускулом у седам редова укључивши и потпис. Крстови на почетку, пре и после потписа као и краљев потпис написани су црвеним мастилом. Печат није сачуван; вероватно се налазио у адреси на полеђици између речи: *Властелома дѣржављенима*, где је остављен слободан простор. Водени знак није уочен. - Фотографија: АИИ Ф II 3/ 252 и Ф II 3/253.

Изд.: Јиречек. *Сѣом. срѣ.*, 22-23, № 3 (дат. 1303); *Smičiklas, Dipl. zb. VIII*, 70, № 66 (дат. 1303); Стојановић, *Пов. и писма I-1*, 37-38, № 40 (дат. 1303).

• 3, 4

CTAD AND SPECIAL RPA

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША И МЛАДУТИНА
ХИЛАНДАРСКОМ ПИРГУ ХРУСНИ

(1990) 190A)

[illegible]

Оригинал ове хрисовуле није сачуван. Споменица се у хрисовули овога краља из шри
Хрвену (1313-1316)

[illegible]

(Уп. бр. 121 ове збирке означене редове у примерку А)

Писмо нема датума, али је време настанка утврдио Јиречек (в. Изд.) на основу закључка дубровачког Великог већа од 1. августа 1303. год., којим се даје „elemosina vite de Casica pro Petro eius filio ... pro redimendo ipsum de captivitate regis Vrusio (sic)“.

† Властеломъ дубровѣчкимъ Цю ми сте писали знало¹² кралевѣство ми Да ере ми пишете да Пиро Хашинѣ да мѣ¹³ сини мѣсто кралевѣство ми Да ви знаете, колико е миѣ тѣзи¹⁴ Пиро¹⁵ синиѣ; да аке ми не плати на рокъ да и¹⁶ половинѣ, конѣ¹⁷ тога ви хокете познати цю мѣ¹⁸ кю¹⁹ створити

† СТ(Е)Ф(А)НЪ СРБШЪ КРАЛЪ †

¹² Име Пиро је написано преко брисаног текста. Мошин реконструирше: тропш.

¹³ Изнад реда: тѣ

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ХИЛАНДАРСКОМ ПИРГУ ХРУСИЈИ

(1300-1303)

Краљ Стефан Урош II Милутиин ѿклања хиландарском ѿирѣу Хрусији цркву Св. Никитѣ у селу Бањанима код Скопља.

Оригинал ове хрисовуље није сачуван. Спомине се у хрисовуљи овога краља за пирг Хрусију (1313-1316):

... и въ²⁰ запустѣвшихъ метохѣхъ шеновлинна и виноградна насаждения и иже кс(тѣ) на кр'моу и шдѣник слоу²¹ жечинимъ с(в)ѣтѣн цр(ь)кви села и пашица довол'но въ Ср'вѣцѣи и въ Гръвѣцѣи Зем'ли, клнко испросихъ оу г(о)с(по)дина ми²² и родителѣ, с(в)ѣт(а)го ц(а)ра грѣчскаго курь Ин'дроника и оу възлюбиваго с(ы)на кго, брат(а) крал(и)вѣства ми курь Михаила²³ ц(а)ра грѣчскаго. Таже вса хдѣ не исписаше с(в), пис(а)на же соуѣтъ въ ц(а)р(ь)скихъ хрисовоуѣхъ и въ крал(и)вѣства ми хрисовоу²⁴ лѣ ... Того рад(и) да крал(и)вѣство ми²⁵ монастырю въ Скоп(ь)скѣи швласти цр(ь)к(ь)въ С(в)ѣт(а)го Никиты оу Банѣхъ с' селѣи и с людми и с Влахы, и тоуи²⁶ г(и) оу Скоп'скѣи швласти дроуго село Т'морани

(Уп. бр. 121 ове збирке означене редове у примерку А).

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ**

(1304. април)

*Краљ Стефан Урош II Милутиин њражи од Дубровчана да исплати 10 њерџера
његовом њосланику Маџеју.*

Оригинал у ДАД, уз књигу Reformationes II, за године 1304-1306, (данас: Скупина
ћирилских докумената IV а 3), написан на папиру (водени знак није уочен) ширине 263,
дужине 56 мм дипломатичком минускулом, са крстом на почетку, све црним мастилом у
три реда. Потпис на крају трећег реда црвеним мастилом, без крстова пре и после потписа.
На полеђини адреса: † Пише краљ(е)вс(тво)м(и) властелом(ь) дубровачким(ь) и (всех) њпкинѣ
Последње две речи су избледеле. - Фотографије: АИИ Ф 3/ 254, Ф 3/255.

Изд.: Gelcich, *Mon. rag.* II, 307 (уз датум 8. јул 1304, непотпуно); Јиречек, *Сјом. срѣ*, 23,
№ 4 (дат. април 1304); Smičiklas, *Dipl. zb.* VIII, 83, № 78 (дат. април 1304); Стојановић, *Пов. и
џисма* I-1, 38, № 41 (дат. април 1304).

Писмо је без датума, али се он може утврдити помоћу одлуке дубровачког Малог већа донете 13. априла 1304. године: *Die XIII intrante mensis aprilis. In Minori consilio congregato sonitu campane ut moris est captum fuit et firmatum, quod concedetur una barcha Matheo ambaxatori domini regis ad eundum usque putari in datio domini regis sicut per suas licteras trasmissas per dictum Matheum plenius continetur, qui fuerunt in summa урегери XX.* (од последњег *qui* исписано другом руком и другим мастилом, свакако доцније). DAD, *Reformationes* II, 35. Gelcich, *Mon. rag.* II, 305; Јиречек, *Сјом. срѣ.*, 23, № 4, у напомени после текста документа.

† Пише крал(е)в(ѣ)ство ми властелшма дѣршвннѣским(ѣ) и всои Спѣкинѣ дѣршвнѣским(ѣ). † Посила крал(е)в(ѣ)ство ми Матеа на равштѣ крал(е)в(ѣ)ства ми, да даите Матеу I. перѣперѣ) † дѣла и поставите † разлогъ и немшнѣ мѣ † дѣржати
СТ(Е)ФАНЪ СР(О)ШЪ КРАЛ(ѣ)

ПИСМО КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ МАРИНУ БАДУЕРУ И ОПШТИНИ

(1304. пре маја 18)

Краљица Јелена разрешава Николицу „Журџова нешја“ и пошврђује да није дужник за шрџове које је држао заједнички са Журџом (Çorçi).

Оригинал (А) на хартији ширине 295, дужине 95 мм у ДАД, као прилог уз књигу *Reformationes* II, f. 36, (данас: Скупина ћирилских докумената IV а 4), написан дипломатичком минускулом у осам редова, све црним мастилом. На полеђини, у адреси, између речи *сѣмѣ* и *и кѣмѣ* је печат од жутог воска, пречника 22 x 18 mm, легенда нечитка; сачувани су трагови сигурносне папирне врпце. Поред српског оригинала сачуван је италијански превод регистрован у *Reformationes* II, f. 36. - На полеђини адреса: † Лювовномѣ ми сѣмѣ и кѣмѣ, кнезѣ дѣршвнѣским(ѣ) и всои Спѣкинѣ. Фотографије: АИИ САНУ, Ф II, 3/256, Ф II, 3/257.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.*, 66-67, № 64 (дат. 18. мај 1304); Gelcich, *Mon. rag.* II, 306 (дат. 18. мај 1304); Јиречек, *Сјом. срѣ.*, 23, № 5 (дат. мај 1304); Smičiklas, *Dipl. zb.* VIII, 83, № 79 (дат. почетак маја 1304); Стојановић, *Пов. и њисма*, I-1, 30-31, № 30 (дат. пре 18. маја 1304, само српски текст).

Писмо нема датума. Предложени датум одређује се помоћу датума италијанског превода (Б) регистрованог у дубровачком нотаријату 18. маја 1304. Миклошич у свом издању наводи и препис италијанског превода, који се чува у библиотеци фрањевачког самостана у Дубровнику, у рукопису: *Stonica la piu antica di Ragusa*, pag. 109, 110: Die 18 mensis madii 1304, regina misit unam suam literam sclavonicam per Mata de Bolsich de Antibaro alo caro filio de lu reame et a compare Misser Marin Badoer, conte de Ragusi et judeci et consigleri et a tuto lo comun de Ragusi, etc.

А

† Дѣвѣвъномъ ми сѣмъ и кѣмъ
кравѣвѣвѣмъ ми кнезъ дѣвѣвъномъ
Маринъ Бадваръ и сѣдѣмъ и вѣкни-
комъ и Сѣпчинъ сѣон. Знате ви како
кравѣвѣвѣмъ ми | | | изкаше Николи-
цъ Жѣргова нетѣ, да терѣге де ми бѣхъ
повѣдали | | | жѣ и шпкниникъ с Жѣргомъ
Да извахъ и шд васъ и шѣмѣ с насъ из-
| | | кахъ и не шѣрѣтохъ га крива ни дел-
жѣна. Да ка ана*мъ сѣ шд сѣлѣ кра*ла(е)-
вѣвѣвѣмъ ми да ми делѣгѣ да га не шѣ-
ни м(и) и делѣжѣнѣ, да си мѣ и ми-
лѣхъ | | | кравѣвѣвѣмъ ми ходити
сѣво(д)но(с) по моки земѣли
(sic) како то и дрѣжимъ вашимъ
| | | дѣвѣвѣвѣмъ, павѣ и болѣ

ЈЕЛѢНІА КРАЛІА ЦІА

* Стојановић је ово место прочитао: кравѣвѣмъ сѣ. Нама се чини логичнија Јиречкова реконструкција: кравѣмъ сѣ

Б

In Minori consilio congregato so-
nitu campane, ut moris est, captum fuit,
quod debeat scribi ad memoriam. Domi-
na regina misit unam suam licteram sclav-
oniam per Nicolam de Bolsich de An-
tibaro domino comiti et suo consilio.

Tenor talis est:

Al caro filio de lu reame et alo compare
miser Marin Baduer, conte de Ragusa
10 et judici et consilgeri et a tucto lo comun
de Ragusa. In questo uoi saue, si como
lo regname cercaua a Nicolica, nepote de
Çorçi, per li mercati, che elli me auea fa-
cto a sapere, che ello e compagno de Ço-
15 rçi, donde cercai et de voi in quelle nostre
partite cercai et non trovai ello che fosse
torto ne debitore. Inclino me demo ava-
nço, une che lo reame nollo poça cerca-
re, che non e debitore; unde che habia
20 la graçia de lu reame, che poça andar fra-

nchamente per la nostra terra, si como
va li altri vestri Ragusei
e melio.

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ

(1303-1304; после 1331)

„Ойшѣа“ хрисовуља краља Стефана Уроша II Милутина хиландарском ѿрѣу
Хрусији са ѿшѣвѣдом свих ранијих ѿклона.

Оригинал није сачуван. Текст је познат по четири преписа (А, Б, В, Г), од којих ниједан није без каснијих интервенција.

А. Овај примерак (фалсификат) налази се у АХС под бр. 144/146, топографска сигнатура Свт. 7, написан на шест посебних слеплених комада пергамента (најмање један је пришивен канапом), ширине 373-383, дужине 4131 мм, савијених у ролу око одговарајућег штапа на почетку текста, крупним уставним писмом у 284 реда рачунајући и потпис у пет редова. На почетку нема крста, тј. симболичне инвокације. Иницијали, крстови пре и после потписа исписани су црвеним мастилом. У десном доњем углу брзописом: Сѣи хрисовуља ѿт пирѣга. Исправа нема датума. По палеографским елементима Мошин је сматрао да се ради о тексту друге половине XIV века, можда у време после 1380. г., када су вођени судски

процеси због хиландарских имања. (Уп.: Мошин, *Повеље краља Милутина*, 75-78). Турилов (*Замейки*, 204-205) сматра да је хрисовуља могла настати у периоду између почетка друге и средине пете деценије XIV века. На исправи виси, на неуплетеној црвеној врпци златан печат, пречника 41 мм. Врпца је неправилно провучена кроз два прореза. Печат је окренут за 180°. На аверсу је лик владара са крстом у десној руци, а свитком у левој. Преко руке је пребачен свечани појас, тј. крај лороса. Легенда тече у пет хоризонталних редова, прескаче фигуру владара и гласи: **ВЪ Х(РИ)СТЪ Б(О)ГЪ БЛ(А)ГОВЕРНИ(К)РЪ**. У извођењу слова има грешака, нарочито у титули владара, која гласи **РРРР**, па зато читање титуле није поуздано, док име владара није ни уписано. Све то показује да је мајстор био неук и потврђује тезу о фалсификовању целог акта па и печата. На реверсу је лик Христа на престолу и легендом: **ІС(О)УСЪ Х(РИ)С(ТО)СЪ**. На полеђини је белешка: **† Сѣи ѿт пира на морѣ**. С краја XVIII или почетка XIX века је белешка: **† Си хрисовѣл ѿт реасана (sic) какъ га саздао цар Стефанъ ѿа и ѿно манастир за кораб(л)е с Атоса и са села много и са добитке (?)**. Опис повеље и печата: Синдик, *Срѣска акѣа*, 123; исти, *Срѣски ѣчайи*, 233, сл. 17, 18; Кораћ, *Повеља*, 144-145 (са старијом литературом). - Фотографије: АСАНУ 7903-10; НБС Ф 2870; АС (филм).

Изд.: Стојановић, *Споменик III*, 13-15 (извод од реда 182 до краја, дат. 1309-1316); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 476-478 (извод по Спом. III, 13-15, дат. око 1308); Korabiev, *Actes de Chil.* II, 415-417, № 16 (дат. 1309-1314; = Спом. III, 13-15); *Сѣом. на Мак.* I, 297-316 (дат.: око 1303).

Б. Овај примерак је у АХС под бр. 13, топографска сигнатура А 1/4, написан на пожутелом пергаменту ширине 360, дужине 680 мм, црним мастилом, полууставним писмом (Мошин у првобитном регесту: устав), облицима и правописом прве половине XIV в. Сачувана су само 74 реда, за које претпостављамо да не могу бити остатак оригинала, јер је Мошин утврдио да су изостављене неке речи које се налазе у овереном или недовршеном препису. Иницијали су исписани црвеним мастилом. Мошин и Славева (*Сѣом. на Мак.* I, 301) тврдили су да је текст овог примерка идентичан са примерком **А** и **В** (АХС 144 = Синдик, *Срѣска акѣа* бр. 144/146; АХС 140 = Синдик, н. д., бр. 145/147). - На полеђини је стара белешка: **[Сѣ]фана краља, затим новија (XVII-XVIII в.): † За села по метохѣ ѿт цара Стефана**. Руком краја XIX или почетка XX в. прецртано: Оуроша. Оловком: № 54; црвеном оловком: Бр. 24. Затим руком монаха Никандра: Сеи хрисовѣл половина потеранъ естъ царѣ Стефана (прецртано: Оуроша) и данъ манастирю нашемъ, и ѿписѣтъ ради села оу Крѣшево и ѿу Пеки по имени ѿже

даеть и подтверждаетъ хрисовѣлемъ симъ за всѣ. - Опис: Синдик, *Срѣска акѣа*, 27. Фотографије: АСАНУ 7903-а/8в и 8876.В.18; НБС Ф 2748; АС (филм).

Изд.: Флоринский, *Афонские акты*, 29; Новаковић, *Зак. сѣом.*, 393-395 (извод, дат. 1302-1309); *Сѣом. на Мак.* I, 304-316, само варијанте у односу на примерак **А**.

В. Почетак овог примерка није сачуван. Фрагмент у АХС под бр. 145/147, топографска сигнатура Свт. 4, написан на пет пергаментних листова, ширине 367-375, дужине 2556 мм, црним мастилом, лепим уставним писмом у 164 реда рачунајући и потпис, исписан црвеним мастилом, без крста пре ни после потписа. Починье речима: **Станиславъ ѣ дѣтию**. Крупнијим словима исписани су делови текста који директно говоре о поклону. Код првог продужетка на месту лепљења чита се из истога времена: **ѣ дѣтию**. Сматра се да је и овај примерак фалсификат, а у науци је познат из Мошинових радова као Хил. 140, што не одговара чињеничном стању у АХС. Сам Мошин је у свом списку наводио овај акт под бр. „145/147 = 13 првог списка“. При дну се налази, очигледно премештен, висећи златан печат цара Стефана Душана, пречника 35 мм. На аверсу је лик владара у стојећем ставу, са крстом у десној и свитком у левој руци. Легенда тече низ десну и леву страну лика и гласи: **СТЕФАНЪ ЦАРЪ СРБ(С)В(И)ХЪ И ПОМОРСКИ(ХЪ И ГРУ)ВУ(ХЪ)Ъ З(Е)МЛ**. На реверсу је лик Христа у стојећем ставу, са ореолом над главом и Јеванђељем у руци. Уз његову десну страну: **ІС(О)УСЪ**, а уз леву: **Х(РИ)С(ТО)СЪ**. - На полеђини белешке: 1. (XVIII или XIX в.): **† Сѣт пирага(sic) на морѣ како га зградиѿ Стефанъ цар и приложиѿ села многа [аѿсв ѿс?]**. Црним мастилом: оу Скопѣ. - 2. Белешка монаха Никандра: **Сѣи хрисовѣл естъ краља Стефана деда (прецртано и дописано руком XX века: оца) царѣ Стефана, и данъ естъ манастирю нашемъ. И пишеть пространно всѣ ѿже дарѣтъ на призренскѣю и скопскѣю странѣ, села и места и церкви тамо сѣѣѣа по снорам и дарѣтъ манастирю в'кѣпѣ сосъ стари манастирь всѣ по имени написана и пишеть како тои бисть ктиторѣ на стари манастирь и пишеть за всѣ здѣ пространно**. - Црвеном оловком: II; мастиљавом: Бр. 25; испод налепнице: 14. Назиру се и два реда потпуно избледелог текста. - Опис: Синдик, *Срѣска акѣа*, 124; опис печата: Кораћ, *Повеља*, 144-145 (са старијом литературом); Синдик, *Срѣски ѣчайи*, 234, сл. 35, 36. - Фотографије: АСАНУ 7903-а/8г; НБС Ф 2871; АС (филм).

Изд.: Korabiev, *Actes de Chil.* II, 415-417, № 16 (од реда 81 до краја, дат. 1309-1314).

Г. Овај примерак је у АХС 141/143, топографска сигнатура Свт. 10 (у науци познат и под данас непостојећом сигнатуром III-9, а у *Сѣом. на Мак.* I, 301 = XSt по стариот каталог III-4; сматрао се изгубљеним), написан на пергаменту ширине 356,

Лит. о узајамном односу ових примерака: Мошин, *Повеље краља Милутина*, 79-83; Ђирковић, *Хрељин поклон*, 104; Славева - Мошин, *Српски жрамоци*, 134-137. За епископе и епархије в.: Вуковић, *Српски јерарси*, *passim*; Јанковић, *Епископије*, *passim*.

365.

Въ пространствѣ вѣжливѣныхъ силъ
нѣвѣснаго разума вѣспѣтъныхъ вы-
сокопаріе агг(а)льска и архангел-
альска воинства кивота завѣтнаго
трапезѣ нѣвѣснаго хлѣба приимши
благовѣщенію дивѣсе, вѣпаченіи
же кѣ въ прѣсвѣтѣи Твои оутрѣвѣ
нѣ знающе, шбавѣ видѣше и спас-
тыри словослови сплетѣше, аще и звѣз-
дошъствію съ вѣхъ вѣ уюдеце се, и мла-
дѣицѣ въ вѣслѣхъ лежѣш, м(и)л(о)сти и
щедротѣ, вл(о)вѣжливѣ дѣвѣства
Твоего, прѣм(и)стаа Вл(а)д(и)ч(и)це
Богородице, похвалы достоины при-
нести не могу¹¹тъ. Грѣшны же оубо
д(о)уши и скверны оустны и¹²мѣи пос-
рѣдъ людин, гдѣ таково в(о)г(а)тѣство
шврѣтѣ, ¹³таково оупѣваніи и такоу-
ю надеждоу. И неприходе¹⁴и кѣ врач-
ствоу кѣ оуравнѣти. И гдѣ имоу¹⁵
такова вида шчи слѣпоу рожденоу, има-
же ви так¹⁶и красоты дозрѣти, такыи
добротыи, такыи ¹⁷чистоты. Въ семоу
же невѣстѣи штноудѣ шсквернѣи ла-
нитѣ¹⁸ похвалы дѣвѣства чистоты
Твои изредѣна ка¹⁹ко рече(т)а. Въ сиѣ
же недостатѣи шканѣи азъ²⁰
што створю, и како достоиныи гл(а)го-
лы принесоу Тебѣ Бог(о)м(а)т(е)ри. Нѣ
пониже застоупница кси христини-
номѣи²¹и тихом пристанищѣ вѣл(и)комѣи
воурию грѣхо²²вѣноу, м(и)л(о)стива оу-
во и м(и)л(о)стиваго Бог(а) рождшии,
м(и)л(о)стнѣи²³и мене пом(и)лоуи грѣ-
шнаго, павѣ вѣхъ сѣгрѣшша. Вѣмъ во-
те С(в)ѣтъи Троице вѣстѣ приимшоу

Въ пространствѣ вѣжливѣныхъ силъ
нѣвѣснаго разума вѣспѣтъныхъ вы-
сокопаріе агг(а)льска и арх(а)н-
гельска воинства, кивота завѣтнаго
трапезѣи нѣвѣснаго хлѣба приимши,
вл(а)говѣщенію дивѣсе, вѣпаченіи
же кѣ прѣсвѣтѣи Твоеи оутрѣвѣ
нѣ знающе, шбавѣ видѣше, сплѣ-
тыри словослови сплетѣше, аще и звѣз-
дошъствію съ вѣхъ вѣ уюдеце се, и мла-
дѣицѣ въ вѣслѣхъ лежѣш, м(и)л(о)сти,
щедротѣ, вл(о)вѣжливѣ дѣвѣства
Твоего, прѣм(и)стаа Вл(а)д(и)ч(и)це
Богородице, похвалы¹ достоины при-
нести не могу²тъ. Грѣшны же оубо
д(о)уши и скверны оустны и моуца пос-
рѣдъ людин, гдѣ таковаго богатѣства
шврѣсти, такова оупѣваніи и такы-
и надеждѣ. Не приходецаго кѣ³ врач-
ствоу кѣ оуравнѣти. Гдѣ та-
кова вида слѣпоу рожденоу, има-
же такыи красоты дозрѣ⁴ти, такыи
доброты, такыи чистоты. Паки же
невѣстѣи и штноудѣ шсквернѣи ла-
нитѣ⁵ похвалоу дѣвѣства чистоты
Твое изредѣна како рече(т)а. Въ сиѣ
же недостатѣи шканѣи азъ⁶
што створю, мнѣ достоиныи гл(а)го-
лы принесоу Тебѣ Бог(о)м(а)т(е)ри.
Понеже застоупница кси хри⁷стини-
номѣи и тихом пристанищѣ вѣл(и)комѣи
воурию грѣховноу, м(и)л(о)стива оу-
во имати на⁸ Господ(а) рождшии,
м(и)л(о)стнѣи си мене пом(и)лоуи грѣ-
шнаго, павѣ вѣхъ сѣгрѣшша. Вѣмъ во-
те С(в)ѣтъи⁹ Троице вѣстѣ приимшоу

Въ пространствѣ вѣжливѣныхъ силъ
нѣвѣснаго разума вѣспѣтъныхъ вы-
сокопаріе агг(а)льска и архангел-
альска воинства, кивота завѣтнаго
трапезѣи нѣвѣснаго хлѣба приимши
благовѣщенію дивѣсе, вѣпаченіи
же кѣ прѣсвѣтѣи Твои оутрѣвѣ
нѣ знающе, шбавѣ видѣше и спас-
тыри словослови сплетѣше, аще и звѣз-
дошъствію съ вѣхъ вѣ уюдеце се, и мла-
дѣицѣ въ вѣслѣхъ лежѣш, м(и)л(о)-
стнѣи щедротѣ, вл(о)вѣжливѣ дѣвѣ-
ства¹ Твоего, прѣм(и)стаа Вл(а)д(и)ч(и)-
ице Богородице, похвалы достоины
принести не могу²тъ. Грѣшнаго яво
дѣиши³ и скверны оустны и моуца пос-
рѣдъ людин, гдѣ такова богатѣства
шврѣсти, такова⁴ оупѣваніи и такыи
надеждѣ. Не приходецаго кѣ врач-
ствоу кѣ оуравнѣти. Гдѣ та-
кова вида слѣпоу рожденоу, има-
же такыи красоты дозрѣти, такыи
доброты, такыи чистоты. Паки же
невѣстѣи и штноудѣ шсквернѣи ла-
нитѣ, похвалоу дѣвѣства чистоты
Твои изредѣна како рече(т)а. Въ сиѣ
же недостатѣи шканѣи азъ⁵
што створю, мнѣ достоиныи гл(а)го-
лы принесоу Тебѣ Бог(о)м(а)т(е)ри. По-
ниже застоупница кси хри⁶стини-
номѣи и тихом пристанищѣ вѣл(и)комѣи
воурию грѣховноу, м(и)л(о)стива оу-
во и м(и)л(о)стива Господ(а) рождшии
м(и)л(о)стнѣи си мене пом(и)лоуи и мене грѣ-
шнаго, павѣ вѣхъ сѣгрѣшша. Вѣмъ во-
те С(в)ѣтъи Троице вѣстѣ приимшоу

• 16.11.

ТЕ С(ВЕ)ТЫК | 14 Тр(ои)це чество прием'шюу

367 •

и рождешу ея. И ѿныи ни штрѣши на
господи подѣляи погнѣшаніе сеи
и штрѣши на мѣстоу иго жеи прѣ-
шнѣи си. Сѣтѣи пороуди саи поро-
жди нѣм ми прѣхрѣши. Дарѣи и смр-
дѣи жеи вскрѣши. Пѣ жеи послѣд-
на. [13] во вѣрмена въ вѣсть помянуваннаи
Твоего царѣства. [14] шѣташъ. Тѣм же
и посрами чадниаи моего саи. [15] на ро-
ждѣна на мѣ прѣвѣсти, оуштрѣви аниа ме-
и. [16] вскрѣши, да и шмѣи прославитъ се-
и. [17] Твое свѣто. [18] Си оубѣи въ кѣмъ ра-
доу штрѣи нѣсиа. Краишнѣи сѣтѣи ми. Та-
ко. [19] хрѣсовѣи штрѣи нѣи дѣлѣи и
штрѣи ми. [20] Свѣтѣи Бѣгѣи родици
оу Свѣтѣи Горѣ. Хиланъ дарю. въ
нихъ же си. [21] аи вѣласи и паше, шѣрѣи
краишнѣи сѣтѣи ми. Идо по [22] трѣи а
дрѣиго изгѣиуваніи, и изгѣишнѣи данаи
прѣродитѣи и родитѣи краишнѣи сѣ-
тѣи ми. оуштрѣи саи. [23] оу хрѣсовѣи сини
сѣло Гюрѣишнѣи, Петровишнѣи. [24] Кроушѣи
во Кинна. Роушѣи въ потоки. Дрѣишнѣи
нѣи. Грѣишнѣи, Говѣишнѣи долѣи, трагѣи
нѣишнѣи. Петрѣи, ш [25] вѣи Бранишнѣи, Бѣ
лишнѣи. Бѣишнѣи. Пѣи оу тѣхъ сѣлѣи. [26] а
виноградъ (а) идишнѣи оу Кроушѣи въ адрѣи
шнѣи оу Пѣи. [27] Шоупѣишнѣи вышѣи Пѣи ар-
хѣишнѣи (и) сѣишнѣи. Зѣишнѣи на Бѣи [28] трѣици.
и на нѣишнѣи оуштрѣишнѣи и сѣишнѣи оуштрѣишнѣи. Пѣи-
шнѣи [29] на нѣишнѣи. Довѣишнѣи, вратѣишнѣи моу Братѣишнѣи
шнѣи. Бранишнѣи, Гѣишнѣи [30] саи. И сѣишнѣи оуштрѣишнѣи
шнѣи да нѣишнѣи работѣишнѣи, нѣишнѣи [31] нѣишнѣи
да оуштрѣишнѣи. И ако нѣишнѣишнѣи вѣишнѣи.
нѣишнѣи по [32] шнѣишнѣи оуштрѣишнѣи да га тѣи
оуштрѣишнѣи штрѣи сѣишнѣи поста [33] вѣишнѣи. И оу
Прѣишнѣишнѣи сѣишнѣи. Сламоудраже. Нѣишнѣи.
шнѣи. [34] Мошоуша шѣишнѣи. Хѣишнѣи. Ушнѣи. Долѣишнѣи
и. Горѣишнѣи. И половина. До [35] шнѣишнѣи. а

и рождѣшоу Нымыни шт грѣшны
ихъ чести подѣлѣна погнѣшан се ме
не грѣшного. Молющи ижеже ис прѣ
вѣстѣхъ си оуѣтрово пород(и), слѣпа ро
жденнымъ прозрѣхъ дарава смръ
дѣщея въскрѣхъ. Пѣхъ же въ послѣдѣхъ
вѣрѣна въ весѣ(ть) помилованиа
Твоего цѣарѣхъ(ства) вѣстахъ. ¹⁷Тѣмъ же
не посрами моего чаиниа, слѣпа ро
дена ме просвѣти, смръдѣща ме
въскрѣхъ, да ¹⁸и ѿ мнѣ прославит се
име Твое свѣтлое. Сии оубо вѣсѣмъ ра
зоумѣти писа кра(ж)ѣ(ство) ми, та
ко ¹⁹хрисовоуле створенны дѣдомъ и
шѣ(ть)щемъ ми (свѣ)тѣи Бюгородици
оу Хиландари оу (свѣ)тѣи Горѣ, въ
²⁰нихъ же села и Власъ и паше, вѣрѣхъ
кра(ж)ѣ(ство) ми едию [по]трено а
дроуго изгѣувлено, ²¹изъистинѣ данъ
наа прародители и родители кра(ж)ѣ(с
тва) ми, оупис(а)хъ оу хрисовоулу сѣи:
²²село Гюрьгевикъ, Петровикъ, Крѣше
во, Кинна, Роуѣвъѣ потоку, Дръстиникъ,
Гревникъ, ²³Говѣнь дольцѣ, трѣхъ Кин
ницѣ, Петруѣ, швои Браники, Бѣли
нищи, Бидѣхъ. А оу ²⁴тѣхъ селѣхъ два
винограда(а), едины 8 Крѣшеѣ а дроу
гы 8 Пеки, Шѣпѣль выше Пеки ар
хи ²⁵пискѣпове, Захакъ на Бистрици,
и на немѣ влианикъ съ влиари. А и
мена имѣ: Добрь ²⁶ко, вратѣ моу Брато
славѣ, Браенѣ, Гнѣса. И сѣмъ влиа
ремъ да нѣ равѣте никоере ни, ²⁷лише
да сѣ оулиари. И тако нѣкоимъ вѣрѣме
немъ погнѣ влианикъ, да га ти
влиа ²⁸риѣ шт себе поставѣлю. А оу
Призрѣнѣ села: Сламодраже, Непрови
ще, Момотуша, шѣхъ Хо ²⁹дѣи Долѣна и
Горна и половина Добродѣлѣни, а

и рождшоу ны на н шт грѣшныи,
чести подѣлиа погнѣшиа се ме-
не грѣшнаго иго женихъ прѣ-
чистый си оутрѣбы породе, сѣхъ ро-
жденымъ, прозрѣни дарова, смръ-
дещеи въскрѣси. Ахъ же въ послѣднѣмъ
вѣмѣна въ честь по! ¹¹ милосамма
Твоего царьствна шетахъ Гѣмъ же
не посрами мизниа моего, сѣхъ рож-
де, ни на не просвѣти, смръдещеи, ме-
въскрѣси, да и шмиѣ прославитъ се
име Твое свѣтло. ¹² Свѣтѣи божѣ сѣмъ ра-
доуѣмѣи писа кралижѣствоу ми, шко
хрѣсовоуль створенныи дѣдомъ и
штыцемъ ми. ¹³ Свѣтѣи Бюгородици
Свѣтѣи Горѣ Хилан дароу въ
михъ же села и Власи и пасища, швѣтъ
кралижѣствоу ми идно. ¹⁴ Потрено а
дровоу изгоубаино издистивъ дан наа
прѣродителѣи и родители кралижѣвѣ-
ства ми, зпнѣ сѣхъ оу хрѣсовоуль сии
село Гюргѣвны, Петровны, Кроуше-
во, Кинна, Роуѣвъ потоки, ¹⁵ Дръстѣны
Грѣвны, Говѣны Долѣцъ, трыгъ Ки-
ныцъ, Петръѣ, швои Враники, Бѣли-
ныци, Бидѣи, А оу тѣхъ селѣхъ два
виноградъ(а) идны оу Кроушевѣ, а дро-
угы оу Пеки. ¹⁶ Шѣ пѣль выше Пеки ар-
хипскоу пове, Захаки на Бистрици,
и на нѣмъ оульшники съ оульшрѣ. ¹⁷ П
имена имъ, Добрыко, братъ моу Братос-
лавъ, Бракиъ, Гноуца, И сѣмъ оульш-
рѣмъ да нѣ. ¹⁸ Работѣи никокре нне, лише
да соу злишрѣи. И шко нѣкоимъ вѣмѣ-
немъ погине злишникъ. ¹⁹ Да го тѣи
злишрѣи шт себе поставляю, А оу
Призрѣнѣ села, Сламодража, Непрови-
ще, Момъ ²⁰ ша, швѣ Хотѣи Долны и
Горны, и половина Довродолѣи, а

ци ниже Доли Ходѣ, а за нимъ два
оуанара. Оу Моравицахъ Бръзова и
съ заселѣнии. Оу Лѣзници оу Моравѣ
виноградъ. Оу Зетѣ половина Каме-
нищъ съ людьми, а именѣ⁶⁴ мѣ Момоу-
шники Оу Плавѣ село Досоуги и⁶⁵ съ за-
селѣнии. И се Власи: кнезь Вонѣна з дѣ-
тию, ⁶⁶зет' моу Прѣвославъ з дѣтию
брат' моу Станиславъ, ⁶⁷дроуги Бръзо-
тики, Драгомиръ з дѣтию, сынь моу
Боунило з дѣтию, дроуги моу сынь
Братанъ з дѣтию, Прѣдимиръ з дѣти-
ю, Шарѣвань брат' моу з дѣтию, Нѣ-
го⁶⁸славъ з дѣтию, брат' моу Радъ з дѣ-
тию, Десиславъ з дѣ⁶⁹тию, Банло з дѣ-
тию, Драгославъ з дѣтию, Станило ⁷⁰з
дѣтию, Прославъ з дѣтию, Радота з
дѣтию, Кран⁷¹славъ з дѣтию, Вонсилъ
брат' моу, стриц' моу Грь⁷²доусъ з дѣ-
тию, дроуги моу стрицъ Вонѣна з дѣ-
тию ⁷³и зет' моу, братоуѣд' моу Пет-
ралитъ з дѣтию, Деси⁷⁴миръ з дѣтию,
Грьдовиць Десиславъ з дѣтию и ⁷⁵съ си-
раки си, Мирѣнь, Братанъ, кое си е до-
вель ⁷⁶изъ Грькъ, сыновъ моу Гости-
миръ з дѣтию, Хлапота ⁷⁷з дѣтию
сынь моу з дѣтию, Храниславъ з дѣ-
тию, Доу⁷⁸дъ з дѣтию, Грьдъ з дѣтию
сестра Хранишина з дѣ⁷⁹тию, Шнь з
дѣтию, трѣ сынове Балиновики, Бо-
ва⁸⁰ з дѣтию, оудовица Таниа, попь
Българинъ з дѣтию, Нѣгъ з дѣтию, Бе-
риславъ з дѣтию, Доврота ⁸¹з дѣтию
Бачъ шоурѣ моу з дѣтию, брат' моу

ци ниже Доли Ходѣ, а за нимъ два
оуанара. Оу Моравицахъ Бръзова и
съ заселѣнии. Оу Лѣзници оу Моравѣ
виноградъ. Оу Зетѣ половина Каме-
нищъ съ людьми, а именѣ⁶⁴ мѣ Моу-
шники Оу Плавѣ село Досоуги и съ засе-
лѣнии. И се Власи: кнезь Вонѣна з дѣ-
тию, з[ет] м[оу] ⁶⁵Прѣвославъ з дѣтию,
брат' моу Станиславъ, дроуги Бръзо-
тики, Драгомиръ з дѣтию, сынь моу
Боунило з дѣтию, дроуги моу сынь
Братанъ з дѣтию, Прѣдимиръ з дѣти-
ю, Шарѣвань брат' моу ⁶⁶з дѣтию, Нѣ-
гославъ з дѣтию, брат' моу Радъ з дѣ-
тию, Десиславъ з дѣтию, Банло з дѣ-
тию, Драгославъ з дѣтию, Станило
з дѣтию, Прославъ з дѣтию, Радота з
дѣтию, Кранславъ з дѣтию, ⁶⁷Вонсилъ
брат' моу, стриц' моу Грьдоусъ з дѣ-
тию, дроуги моу стрицъ Вонѣна з дѣ-
тию, [и зет' моу], ⁶⁸братоуѣд' моу Пет-
ралитъ з дѣтию, Десимиръ з дѣтию,
Грьдовиць Десиславъ з дѣтию [и съ си-
ра] ⁶⁹ки си, Мирѣнь, Братанъ, кое си е до-
вель изъ Грькъ, сыновъ моу Гости-
миръ з дѣтию, Хлапота ⁷⁰з дѣтию,
сынь моу з дѣтию, Храниславъ з дѣ-
тию, Доудъ з дѣтию, Грьдъ з дѣтию,
[сестра] Хра⁷¹нишина з дѣтию, Шнь з
дѣтию, трѣ сынове Балиновики, Бо-
ва⁷² з дѣтию, оудовица Таниа, [попь] ⁷³
Българинъ з дѣтию, Нѣгъ з дѣтию, Бе-
риславъ з дѣтию, Доврота з дѣтию,
Бачъ шоурѣ моу [з дѣтию], ⁷⁴братъ

ци ниже Доли Хотѣ, а за нимъ два
оуанара. Оу Моравицахъ Бръзова и
съ заселѣнии. Оу Лѣзници оу Моравѣ
виноградъ. Оу Зетѣ половина Каме-
нищъ съ людьми, а именѣ⁸³ мѣ Домоу-
шники Оу Плавѣ село Досоуги и съ засе-
лѣнии. ⁸⁴И се Власи: кнезь Вонѣна з дѣ-
тию, зет' моу Прѣвославъ з дѣтию,
брат' моу Станиславъ, ⁸⁵дроуги Бръзо-
тики, Драгомиръ з дѣтию, сынь моу
Боунило з дѣтию, дроуги мѣ сынь
⁸⁶Братанъ з дѣтию, Прѣдимиръ з дѣ-
тию, Шерѣвань брат' моу з дѣтию, Нѣ-
гославъ ⁸⁷з дѣтию, брат' моу Радъ з
дѣтию, Десиславъ з дѣтию, Банло з
дѣтию, Драгосла⁸⁸въ з дѣтию, Стани-
ло з дѣтию, Прославъ з дѣтию,
Радота з дѣтию, Кранславъ з ⁸⁹дѣтию,
Вонсилъ брат' моу, стриц' Грьдоусъ з дѣтию,
дроуги моу стрицъ Вонѣна ⁹⁰з дѣ-
тию и зет' моу, братоуѣд' моу Пет-
ралитъ з дѣтию, Десимиръ з дѣтию
Десисла⁹¹въ Грьдовиць з дѣтию и съ си-
раки си, Мирѣнь, Брат(а)нь кое си и изъ
Грькъ довель, сыновъ мѣ ⁹²Гости-
миръ з дѣтию, Хлапота з дѣтию, и
сынь моу з дѣтию, Храниславъ з дѣ-
тию ⁹³Доудъ з дѣтию,
Грьдъ з дѣтию, сестра Хранишина з
дѣтию, Шнь з дѣтию, трѣ сыновъ ⁹⁴Бе-
Балиновики, Бова⁹⁵ з дѣтию, оудовица Таниа,
попь Българинъ з дѣтию, Нѣгъ з дѣтию, ⁹⁶
Бериславъ з дѣтию, Доврота з дѣтию,
шоурѣ моу Бачъ з дѣтию, брат' моу

Драгославъ з дѣтию. Брата з дѣ
тию. братъ моу Добрыни з дѣтию
Станъ з дѣтию. Братославъ з дѣтию
Доброславъ Шербанъ, с(ы)нъ моу Нѣго
тихъ. Балосинъ. Воинъ з дѣтию. Ста
ниславъ з дѣтию. Грьдъ з дѣтию. Хра
нило з дѣтию. Коукорь з дѣтию. Додъ
з дѣтию. Десо з дѣтию. Братомиръ з
дѣтию. Воиславъ з дѣтию. Прыве з
дѣтию. Проданъ з дѣтию. Находъ з
дѣтию. Бориславъ з дѣтию. братъ моу
Срьданъ з дѣтию. другы моу вратъ
Добромыслъ з дѣтию. Драгославъ з
дѣтию. Добрыни з дѣтию. братъ
моу Грьдъ з дѣтию. Воиславъ з дѣтию.
[¹⁰братъ моу Бодинъ з дѣтию. Радомиръ
з дѣтию. [¹⁰братъ моу Бодинъ з дѣтию.
Радомиръ з дѣтию. Стан[¹⁰славъ з дѣ
тию. Радъ з дѣтию. братъ моу Радос
синъ з дѣтию. Братосла
въ з дѣтию. Коулинъ з дѣтию. Кра
кта з дѣтию. с(ы)нъ моу Провославъ
з дѣтию. Коуи дѣдаты з дѣтию. Дра
гоушь и с(ы)нъ моу Драгославъ з дѣтию
и [¹⁵братъ моу Воинъ з дѣтию. братъ
има Радъ з дѣтию. Гю[¹⁶ргъ Калима
никъ з дѣтию. Братолювъ з дѣтию. Псе
[¹⁷Власи конхъ и г(оспо)д(и)нъ кралъ
придалъ с(вѣт)ѣи цр(ь)кви. Лала з
дѣтию. зетъ моу Станъ з дѣтию. Бали
ца з дѣтию. Лиманъ з дѣтию. Срь
данъ з дѣтию. Лала з дѣтию. Модре з
дѣтию. Радота з дѣтию. Радъ з дѣ
тию. Добре з дѣтию. Коу[¹⁰маницъ
з дѣтию. Довромиръ з дѣтию. Брата з
дѣтию. Добро[¹⁰вре
з дѣтию. Станиславъ з дѣтию. Бра
тославъ Драгоми[¹⁰ровъ зетъ з дѣтию.
Брьдъ з дѣтию. Моужило з дѣтию. [

моу Драгославъ з дѣтию. Брата з дѣ
тию. братъ моу Добрыни з дѣтию
Станъ з дѣтию. Бранкъ[¹⁰ з дѣтию
Доврославъ Шербанъ, с(ы)нъ моу Нѣго
тихъ. Балосинъ. Воинъ з дѣтию. Ста
ниславъ з дѣтию. Грьдъ з дѣтию.
Хранило з дѣтию. Коукорь з дѣтию.
Додъ з дѣтию. (Десо з дѣтию). Братомиръ з
дѣтию. [Вон[¹⁰славъ з дѣтию. Прыве з
дѣтию. Проданъ з дѣтию. Находъ з
дѣтию. Бориславъ з дѣтию. братъ моу
Срьд[¹⁰данъ з дѣтию. другы моу вратъ
Довромыслъ з дѣтию. Драгославъ з
дѣтию. Добрыни з дѣтию. [братъ
моу Грьдъ з дѣтию. Воиславъ з дѣ
тию. братъ моу Годи[¹⁰нъ з дѣтию.
Радомиръ з дѣтию
Станиславъ[¹⁰ з дѣ
тию. Радъ з дѣтию. братъ моу Радос
синъ з дѣтию. Воинъ з дѣтию. Братос
лавъ з дѣтию. [К[¹⁰ли[¹⁰нъ з дѣтию. Кра
кта з дѣтию. с(ы)нъ моу Прывославъ
з дѣтию. Коуи дѣдаты з дѣтию. Дра
гоушь[¹⁰ с(ы)нъ моу Драгославъ з дѣтию.
братъ моу Воинъ з дѣтию. братъ
има Радъ з дѣтию. Гюргъ Калима
никъ з дѣтию. Братолювъ з дѣтию
Псе (Власи) конхъ и г(оспо)д(и)нъ кралъ
придалъ с(вѣт)ѣи цр(ь)кви. Лала з
дѣтию. зетъ моу Стан[¹⁰ з дѣтию. Бали
ца з дѣтию. Лиманъ з дѣтию. Срь
данъ з дѣтию. Модре з
дѣтию. Радота з дѣтию. Радъ з дѣ
тию. Добре з дѣтию. Коу[¹⁰маницъ з
дѣтию. Довромиръ з дѣтию. Брата
з дѣтию. Добре
з дѣтию. Станиславъ з дѣтию. Бра
тославъ Драгомиръ зетъ з дѣтию.
Брьдъ з дѣтию. Моужило з дѣтию.

Станиславъ з дѣтию.

Радъ з дѣтию. вратъ моу Рад[¹⁰].
синъ з дѣтию. Братос
лавъ з дѣтию. Коулинъ з дѣтию. Кра
кта з дѣтию. с(ы)нъ моу [Прывославъ
з дѣтию. Коуи дѣдаты з дѣтию. Дра
гоушь и с(ы)нъ моу. Драго[¹⁰славъ з дѣти
ю. братъ моу Воинъ з дѣтию. братъ
има Радъ з дѣтию. Гюргъ Калима
никъ з дѣтию. Братолювъ з дѣтию
Псе Власи кон[¹⁰хъ и г(оспо)д(и)нъ кралъ
придалъ с(вѣт)ѣи цр(ь)кви. Лала з
дѣтию. зетъ моу Стан[¹⁰ з дѣтию. Бали
ца з дѣтию. Лиманъ з дѣтию. Срь
данъ з дѣтию. Лала з дѣтию. Модре
з дѣтию. Радота з дѣтию. Радъ з дѣ
тию. Добро[¹⁰вре з дѣтию. Коу[¹⁰маницъ з
дѣтию. Довромиръ з дѣтию. Брата[¹⁰
з дѣтию. Добре з дѣтию. Станиславъ
з дѣтию. Братославъ Драго[¹⁰миръ
зетъ з дѣтию.
Брьдъ з дѣтию. Моужило з дѣтию.

Драгосла[¹⁰въ з дѣтию. Брата з
дѣтию. братъ моу Добрыни з дѣтию
Станъ з дѣтию. Брат[¹⁰славъ з дѣти
ю. Доброславъ Шербанъ, с(ы)нъ моу Нѣго
тихъ. Балосинъ. Воинъ з дѣтию. [Стан
ниславъ з дѣтию. Грьдъ з дѣтию. Хра
нило з дѣтию. Коукорь з дѣтию. Додъ
з дѣтию. Десо з дѣтию. Братомиръ
з дѣтию. Воиславъ з дѣтию. Прыве з
дѣтию. Прода[¹⁰нъ з дѣтию. Находъ з
дѣтию. Бориславъ з дѣтию. братъ моу
Срьданъ з дѣтию. дру[¹⁰ги моу вратъ
Довромыслъ з дѣтию. Драгославъ з
дѣтию. Добрыни з дѣтию. вратъ[¹⁰
моу Грьдъ з дѣтию. Воиславъ з дѣтию
братъ моу Бодинъ з дѣтию
Радомиръ з дѣтию. [14
Станиславъ з дѣтию
Радъ з дѣтию. братъ моу Радос
синъ з дѣтию. Воинъ з дѣтию. [Братос
лавъ з дѣтию. Коулинъ з дѣтию. Кра
кта з дѣтию. с(ы)нъ моу Прывославъ з
дѣтию. Коуи дѣдаты з дѣтию. Дра
гоушь и с(ы)нъ моу. Драгославъ з дѣтию
братъ моу Воинъ з дѣтию. вратъ
има Радъ з дѣтию. Гюргъ Калима
никъ з дѣтию. Братолювъ з дѣтию
[18 Псе (Власи) конхъ и г(оспо)д(и)нъ кралъ
придалъ с(вѣт)ѣи цр(ь)кви. Лала з
дѣтию. зетъ моу Станъ з дѣтию. Бали
ца з дѣтию. Лиманъ з дѣтию. Срь
данъ з дѣтию. Лала з дѣтию. Модре
з дѣтию. [20 Радота з дѣтию. Радъ з
дѣтию. Добре з дѣтию. Коу[¹⁰маницъ з
дѣтию. Довромиръ з дѣтию. Брат[¹⁰(а)нъ
з дѣтию. Добре з дѣтию. Станиславъ
з дѣтию. Братославъ Драго[¹⁰мировъ
зетъ з дѣтию
Брьдъ з дѣтию. Моужило з дѣтию.

Довромировъ братъ Главешъ. Доврѣль
з дѣтию. Нѣгованъ з дѣтию. Радъ з
дѣтию. Брашъ дѣтию. Рада пона дѣ
[106]тца. Коста и Радомиръ и Братосинъ
з дѣтию. Хра[107]ниша з дѣтию. Пръвос
лавъ з дѣтию. вратъ моу Гроуѣша
з дѣтию. Манонло з дѣтию. И плани
на Доври до[109]ли. И пашница царинско
комоу довыт коу Раковица. [110]И коудѣ
нѣ дръжавѣ крал(ю)в(ь)ства ми. тизи ко
и доходе къ [111]с(вѣ)тѣи цр(ь)кви ис тоуж
де зем'ли соущии люди те зем'ли [112]или
и парикъ или Блахъ. или кто люво тоуж
деземла [113]ини. да си ихъ имаа с(вѣ)таа
цр(ь)к(в)ы. Сего рад(и) видѣвъ [114]крал(ю)в(ь)-
с(тво) ми. кре вѣше потрѣнь хрисовоуль
г(оспо)д(и)на и ш(ь)тца [115]ми великаго
крал(ца) Стефана Оуроша. и з'говоривъ
се [116]крал(ю)в(ь)с(тво) ми съ архипи(и)с-
(коу)помъ в'торымъ Евстаеи [117]ми и
съ г(оспо)ждомъ ми м(а)т(ер)ию кра
ли(ц)омъ Еленомъ и [118]съ всѣми неп(и)с-
(коу)пы сръвскими. и п(и)с(коу)помъ
зет'скимъ [119]ми Іѡаномъ. и п(и)с(коу)-
помъ раш'кимъ Филипомъ. и п(и)с-
(коу)по [120]мъ збеван'скимъ Даниломъ. и
еп(и)с(коу)помъ х'востынь [121]скимъ Іѡаномъ.
и п(и)с(коу)помъ х'льм'скимъ Ев-
ста[122]нкимъ. и п(и)с(коу)помъ призрѣн-
скимъ Дамианомъ. [123]и п(и)с(коу)помъ
топлич'скимъ Герасимомъ
и п(и)-
с(коу)по [124]мъ и план'скимъ Пн'тонн-
кимъ. и п(и)с(коу)помъ скоп'скимъ [125]ми
Николомъ. и п(и)с(коу)помъ дьврьс-
кимъ Іѡаномъ. [126]и п(и)с(коу)помъ мо-
равич'скимъ Кврилломъ. и прѣпис(а)хъ [127]
хрисовоуль сии С(вѣ)тыи Богородице
Хилан'дарскыи. И видѣвъ [128]крал(ю)в(ь)с-

Довромиръ братъ Главешъ. Доврѣль
съ дѣтию. Нѣгованъ съ дѣтию. Радъ съ
дѣтию. Брашъ съ дѣтию. [157]попа Рада дѣ-
тца. Коста и Радомиръ. Братосинъ
съ дѣтию. Храниша съ дѣтию. Пръвос-
лавъ [съ дѣтию] [158]вратъ моу Грѣвша
съ дѣтию. Манонло съ дѣтию. И плани-
на Доври доли. И пашница царинско-
моу довыт коу Ра[ко]вица. И коудѣ
нѣ дръжавѣ крал(ю)в(ь)ства ми. кто
доходи ис тоуге землѣкъ с(вѣ)тон цр(ь)-
кви соущии [160]люди [те же]мле или
е парикъ или Блахъ или кто люво тѣго-
землянины да си е има
цр(ь)кви. [161]Сего рад(и) видѣвъ крал(ю)в(ь)-
ство ми. ере вѣше потрѣнь хрисовоуль
г(оспо)дина и ш(ь)тца ми великаго
Стѣфана крал(ца) Оро[62]ша. и с'гово-
ривъ се крал(ю)в(ь)с(тво) ми съ архипи(и)с-
(коу)помъ вторымъ Евстаеи [и] съ
г(оспо)ждомъ м(а)т(ер)ию ми крал[63]и-
цомъ Еленомъ и съ всѣми еп(и)с-
(коу)пы сръвскими. и п(и)с(коу)помъ
зет'скимъ Иѡаномъ. еп(и)с(коу)-
помъ раш[ь]скимъ [164]Филипомъ. еп(и)-
с(коу)помъ збеван'скимъ Даниломъ. е-
п(и)с(коу)помъ хвостыньскимъ Иѡа-
номъ. еп(и)с(коу)помъ х'льм[ь]скимъ [165]скимъ
Евстаеи [и] п(и)с(коу)помъ призрѣн-
скимъ Дамианомъ. еп(и)с(коу)помъ то-
плич[ь]скимъ Герасимомъ. [166]и п(и)с(коу)-
помъ воудимльскимъ Германомъ. и
п(и)с(коу)помъ липатан'скимъ Пн'донн-
емъ. еп(и)с(коу)помъ скоп'скомъ [sic] [167]
Николомъ. и п(и)с(коу)помъ дьврьс-
кимъ Іѡаномъ. еп(и)с(коу)помъ мо-
равич[ь]скимъ Кирилломъ. и прѣпис(а)хъ
хри[68]с(вѣ)лъ сии С(вѣ)тыи Богороди-
це Хилан'дарскыи. И видѣвъ крал(ю)в(ь)с-

Довро[12]мировъ братъ Главешъ. Доврѣль
з дѣтию. Нѣгованъ з дѣтию. [14]Радъ з
дѣтию. Брашъ з дѣтию. Рада пона дѣ-
ца Коста и Радоми[14]ръ. Братосинъ
з дѣтию. Храниша з дѣтию. Пръвос-
лавъ з дѣти[15]ю вратъ моу Гроуѣша
з дѣтию. Манонло з дѣтию. И пла[16]ни
на Довры доли. и пашница царинско-
моу довыт коу [17]Раковица. И коудѣ
нѣ дръжавѣ крал(ю)в(ь)ства ми. тизи кои
дохо[18]де къ с(вѣ)тон цр(ь)кви изъ тоу
ге землѣкъ соущии люди те [19]землѣ или
и парикъ или Блахъ. или кто люво тоуге-
зе[20]млянины. да си кима цр(ь)кви с(вѣ)-
таа. Сего ради видѣвъ [21]крал(ю)в(ь)-
с(тво) ми. кре вѣше потрѣнь хрисо-
воуль г(ос)п(о)дина и ш(ь)тца ми вели-
ка[22]го крал(а) Стефана Оуроша. и з'гово-
ривъ се крал(ю)в(ь)с(тво) ми съ архипи[23]и-
с(коу)помъ в'торымъ Евстаеи [и] с
г(ос)п(о)ждомъ ми м(а)тери[24]омъ кра-
лицомъ Еленомъ. и съ всѣми ип(и)с-
(коу)пи сръвскими. [25]и п(и)с(коу)помъ
зет'скимъ Иѡаномъ. и п(и)с(коу)-
помъ раш'кимъ Фили[26]помъ. и п(и)с-
(коу)помъ збеван[ь]скимъ Даниломъ. и
и п(и)с(коу)помъ хвосты[27]ньскимъ Иѡа-
номъ. и п(и)с(коу)помъ х'льм[ь]скимъ Ев-
стаеи [и] п(и)с(коу)помъ призрѣн-
скимъ Дамианомъ. и п(и)с(коу)помъ то-
плич[ь]скимъ Герасимомъ. и п(и)с(коу)-
помъ воудимльскимъ Германомъ. и
и п(и)с(коу)помъ липатан[ь]скимъ Пн[29]донн-
кимъ. [30]и п(и)с(коу)помъ скоп[ь]скимъ
Николомъ. и п(и)с(коу)помъ дьврьс-
кимъ [31]Иѡаномъ. и п(и)с(коу)помъ мора-
вич[ь]скимъ Кврилломъ. и прѣпис[32]ахъ
хрисовоуль сии С(вѣ)тыи Богородице
Хилан'дарскыи. И видѣвъ [33]крал(ю)в(ь)-

Довромиръ братъ Главешъ [34]шавъ. Довриль
съ дѣтию. Нѣгованъ съ дѣтию. Радъ съ
дѣтию. Брашъ съ дѣтию. Рада пона дѣ-
тца Коста и Радомиръ. Братосинъ
съ дѣтию. Храниша съ дѣтию. Пръвос-
ла[35]въ съ дѣтию. вратъ моу Гроуѣша
съ дѣтию. Манонло съ дѣтию. И плани-
на Доври доли. [36]а пашница царинско-
моу довыт коу Раковица. Коудѣ
нѣ дръжавѣ крал(ю)в(ь)ства ми. кто
дохо[37]де къ с(вѣ)тон цр(ь)кви изъ тоу
ге землѣкъ соущии люди те же земли или
и парикъ или и Блахъ [38]или кто люво
тоуге землянины. да сѣ има цр(ь)кви
Сего ради видѣвъ крал(ю)в(ь)-
с(тво) ми. кре вѣше [39]потрѣнь хрисо-
воуль г(оспо)дина и ш(ь)тца ми вели-
каго Стефана Оуроша. и з'гово-
ривъ се крал(ю)в(ь)с(тво) ми с [40]ар хіе[и]и-
с(коу)помъ вторымъ Евстаеи [и] с
г(оспо)ждомъ м(а)т(ер)ию ми кра-
лицомъ Еленомъ. и съ [41]всѣми еп(и)с-
(коу)пы сръвскими. еп(и)с(коу)помъ
зет'скимъ Іѡаномъ. и п(и)с(коу)-
помъ раш'скимъ [42]Филипомъ. и п(и)с-
(коу)помъ збеван'скимъ Даниломъ. и
и п(и)с(коу)помъ хвосты[43]ньскимъ Іѡа-
номъ. [44]и п(и)с(коу)помъ х'льм[ь]скимъ Ев-
стаеи [и] п(и)с(коу)помъ призрѣн-
скимъ Дамианомъ. и п(и)с(коу)помъ то-
пличскимъ Герасимомъ. и п(и)с(коу)-
помъ воудимльскимъ Германомъ
и п(и)с(коу)помъ липатан[ь]скимъ Пн[46]донн-
кимъ. и п(и)с(коу)помъ скоп[ь]скимъ
Николомъ. и п(и)с(коу)помъ дьврьс-
кимъ [47]Іѡаномъ. еп(и)с(коу)помъ мо-
рав[ь]скимъ Кврилломъ. и прѣписахъ
хрисовоуль сии С(вѣ)тыи Богородице
[48]Хилан'дарскыи. И видѣвъ крал(ю)в(ь)-

ство ми крѣ не имаше свѣтаа црѣкви
црѣкви оу Хвостѣ¹¹⁶и Зѣмани
и дахъ пашница Лавикѣво Мѣга мѣу
моу како оутѣ¹¹⁷Ривники оу Дримъ,
и шѣ Ривника оу потоку на Сьспица
право¹¹⁸оу Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣмо¹¹⁹и шнамо¹²⁰и на Велии
врьхъ прѣхъ поноръ на¹²¹Градище пра-
во на Роупѣ оу Горни вело Горавѣва¹²²
на поутѣ како гредѣ¹²³поутѣ посрѣдъ
Горавѣва оу Лю¹²⁴вижню и како оутѣ
ви Лювижня оу Дримъ¹²⁵И те мегю оу-
теса сѣвастъ Сѣрады Маниакъ¹²⁶И
видѣ кра¹²⁷ковѣство ми крѣ даи пакъ
свѣтаа црѣкви на¹²⁸годище Вѣ
ждрѣвца пастыремъ вѣлѣгоу¹²⁹Да¹³⁰то-
го ради приложихъ Влахе и ине Вла-
хе изѣбрахъ¹³¹и црѣковѣныхъ
Влахъ да пасоу ковыле црѣковѣне¹³²а
да не оузимаю шѣ црѣкве вѣлѣгоу ни
ѹта, нѣ паве а¹³³це ѹто изѣгоуе, да шѣ
себе плакую: конь по Л. пер¹³⁴перъ а ко-
вылоу по К. пер¹³⁵перъ да плакую црѣк-
ви¹³⁶Того рад(и)и шѣсводи ихъ кра-
лѣвѣ(ство) ми шѣ всѣхъ работъ и¹³⁷
малыхъ и црѣковѣныхъ, малыхъ и вели-
кихъ, да¹³⁸имъ нѣ поноса никогарѣ ни
жит'нога ни вин'нога,¹³⁹ни прѣвода, ни
конѣ ни п'са, ни апоклисара, ни¹⁴⁰
влад(а)ца никогарѣ кра¹⁴¹лѣвѣ(ства)
ми, ни оу Свѣтоу Горѣ да¹⁴²не ходѣ
никомъ посиликъ, развѣ да пасоу
¹⁴³ковыле црѣковѣне Сим'же Влахомъ
имѣна сѣсоут¹⁴⁴Воннѣ с' братику и з'
дѣтию, Нѣгомирь з' дѣтию и¹⁴⁵Стронс-
лавъ с' вратнию и з' дѣтию, Драганъ з'
дѣтию, И¹⁴⁶рославъ с' вратнию и з' дѣ-
тию, Давѣ з' дѣтию и зѣт' моу¹⁴⁷Хрьсѣ
Хранис.

ство ми крѣ не имаше свѣтаа црѣкви
пашница оу Хвостѣ¹¹⁶и Зѣмани
и дахъ пашница Лавикѣво Мѣга
мѣу како оутѣ¹¹⁷Ривники оу Дримъ,
и шѣ¹¹⁸Ривника оу потоку на Сьспи-
ца, право оу Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣмо¹¹⁹и шнамо¹²⁰и на Велии
врьхъ прѣхъ поноръ на Градище, пра-
во на Рѣпѣ оу Горни вело Горавѣва,
на поутѣ како гредѣ¹²³поутѣ посрѣдъ
Горавѣва оу Лювижню, и како оутѣ
ви Лювижня оу Дримъ. И тоу мегю оу-
теса сѣвастъ Сѣрады¹²⁶Маниакъ. И пакъ
видѣ кра¹²⁷ковѣство ми крѣ даи
свѣтаа црѣкви на годище по Вѣ
ждрѣвца пастыремъ¹²⁹и вѣлѣгоу, да то-
го рад(и)и приложихъ Влахе. И ине Вла-
хе изѣбрахъ шѣ црѣковѣныхъ
Влахъ да пасоу.

ство ми крѣ не имаше свѣтаа црѣкви
црѣкви оу Хвостѣ¹¹⁶и Зѣмани
и дахъ пашница Лавикѣво Мѣга мѣу
како оутѣ¹¹⁷Ривники оу Дримъ, и
шѣ Ривника оу потоку на Сьспица
право оу Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣмо¹¹⁹и шнамо¹²⁰и на
Велии врьхъ прѣхъ поноръ на Градище
право на роупѣ оу Горни вело Горавѣва
на поутѣ¹²³како гредѣ поутѣ посрѣдъ Го-
равѣва оу Лювижню и како оутѣ¹²⁴ви
Лювижня оу Дримъ. И оу тоу мегю оу-
теса сѣвастъ Сѣрады Маниакъ. И
пакъ видѣ кра¹²⁷ковѣство ми крѣ даи
свѣтаа црѣкви на годище Вѣ
ждрѣвца пастыремъ вѣлѣгоу¹²⁹Да то-
го ради приложихъ Влахе и ине Вла-
хе изѣбрахъ шѣ црѣковѣныхъ Влахъ,
да пасоу ковыли црѣковѣне, а да не
оузимаю шѣ шѣ црѣкве вѣлѣгоу ни-
ѹто, паве ако ѹто изѣгоуе, да
пла¹³⁶кую шѣ себе конь
по Л. пер¹³⁴перъ а ко-
вылоу по К. пер¹³⁵перъ, да плакую црѣк-
ви. Того ради шѣсводи ихъ кра-
лѣвѣ(ство) ми шѣ всѣхъ работъ
малыхъ и великихъ кра¹⁴¹лѣвѣ(ства)
ми, да имъ нѣ поноса никогарѣ
ни жит'нога ни вин'нога, ни провада,
ни¹⁴⁰конѣ, ни п'са, ни поклисара, ни
влад(а)ца никогарѣ кра¹⁴¹лѣвѣ(ства)
ми, ни оу Свѣтоу Горѣ да не ходѣт' ми,
никомъ посиликъ¹⁴³, развѣ да пасоу
ковыле (свѣт) црѣковѣне: Сим'же Вла-
хомъ имѣ¹⁴⁴на: Воннѣ с' вратимъ и з'
дѣтишъ, Нѣгомирь з' дѣтию, Стронс-
лавъ с' вратимъ и з' дѣтию, Драганъ з'
дѣтию,¹⁴⁶Прославъ с' вратимъ и з' дѣ-
тию, Давѣ з' дѣтию и зѣт' моу¹⁴⁷Хрьсѣ.

ство ми крѣ не имаше свѣтаа црѣкви
пашница оу Хвостѣ¹¹⁶и Зѣмани
и дахъ пашница Лавикѣво Мѣга мѣу
како оутѣ¹¹⁷Ривники оу Дримъ
и шѣ Ривника оу потоку на Сьспица
право оу Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣмо¹¹⁹и шнамо¹²⁰и на
Велии врьхъ прѣхъ поноръ на Градище,
право на роупѣ оу Горни вело Горавѣва,
на поутѣ како гредѣ поутѣ посрѣдъ Го-
равѣва оу Лювижню, и како оутѣ
ви Лювижня оу Дримъ. И тоу мегю оу-
теса сѣвастъ Сѣрады Маниакъ. И
пакъ видѣ кра¹²⁷ковѣство ми крѣ даи
свѣтаа црѣкви на годище по Вѣ
ждрѣвца пастыремъ вѣлѣгоу. То-
го ради приложихъ Влахе и ине Вла-
хе изѣбрахъ шѣ црѣковѣныхъ Влахъ,
да пасоу ковыле црѣковѣне, а да не
оузимаю шѣ црѣкве вѣлѣгоу ни-
ѹто, паве ако ѹто изѣгоуе да
плакую шѣ себе конь
по Л. пер¹³⁴перъ а ко-
вылоу по К. пер¹³⁵перъ, да плакую црѣк-
ви. Того ради шѣсводи ихъ кра-
лѣвѣ(ство) ми шѣ всѣхъ работъ
малыхъ и великихъ кра¹⁴¹лѣвѣ(ства)
ми, да имъ нѣ поноса никогарѣ¹³⁹та
ни жит'нога ни вин'нога, ни провада,
ни конѣ ни п'са, ни поклисара, ни
влад(а)ца никогарѣ кра¹⁴¹лѣвѣ(ства)
ми оу Свѣтоу Горѣ да не ходѣ
никомъ посиликъ, развѣ да пасоу
ковыле (свѣт) црѣковѣне: Сим'же Вла-
хомъ имѣна Воннѣ с' вратимъ и с'
дѣтию, Стронславъ с' вратимъ и
с' дѣтию, Нѣгомирь с' дѣтию, Дра-
ганъ с' дѣтию, Прославъ с' дѣтию.
Да¹⁴⁷ве с' дѣтию и зѣт' моу Хрьсѣ.

ство) ми кре не имаше с(в)ѣтаа црѣкви
црѣкви снз¹¹ |¹²ъ хѣм ан хѣстыи скои
и дахъ пашица Лави¹³ кѣво Мѣга мѣ
моу како оутѣ Ривникъ оу Дримъ¹⁴ мѣ
и шѣ Ривника оуе потоу на Сьспира
право¹⁵ оуе Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣ¹⁶ мо и шнамо, и на Велии
врѣхъ, прѣхъ поноръ на¹⁷ Градище, пра
во на Роуце оу Горни чело Горачева
на поутъ како гредѣ¹⁸ поутъ посрѣдъ
Горачева оу Любвижию, и како оутѣ
ви Любвижа оу Дримъ¹⁹ |²⁰ те мѣги оу
теса сѣвастъ Сврадь Маниакъ²¹ |²² И
видѣ кралѣвство) ми кре даж пакъ
сѣвѣтаа црѣкви на годице ВІ
ждрѣвца пастыремъ вѣлѣгоу²³ |²⁴ То
го ради приложихъ Влахе и ине Вла
хе изврахъ²⁵ |²⁶ шѣ црѣкви оу вѣнхъ
Влахъ да пасоу ковыле црѣкви оу вѣнхъ²⁷ |²⁸ а
да не оузимаю шѣ црѣкви вѣлѣгоу ни
чѣта, на павѣ²⁹ |³⁰ шѣ чѣто изгоуѣ, да шѣ
себе плакшю конь по А пер³¹ |³² перъ а ко
былоу по К пер³³ перъ да плакшю црѣк
ви³⁴ |³⁵ Того рад(и) и шсвоводни ихъ кра
лѣв(и)с(тво) ми шѣ всѣхъ работъ и³⁶ |³⁷ а
малыхъ и црѣкви оу вѣнхъ, малыхъ и вели
кихъ, да³⁸ |³⁹ имъ нѣ поноса никогарѣ ни
жит нога ни вин нога, |⁴⁰ ни прѣвода, ни
конца ни пѣса, ни апоклисарѣ, ни⁴¹ |⁴² а
влад(а)ца никогарѣ кралѣв(и)с(тва)
ми ни оу С(в)ѣтоу Гороу да⁴³ |⁴⁴ не хѣде
никомъ посланикомъ развѣ да пасоу
|⁴⁵ ковыле црѣкви оу вѣнхъ С(им) же Влахомъ
имѣна сѣ соутъ⁴⁶ |⁴⁷ Воинъ сѣ братику и з
дѣтию Нѣгомиръ з дѣтию и⁴⁸ |⁴⁹ Стронс
лавъ сѣ вратику и з дѣтию Драганъ з
дѣтию |⁵⁰ |⁵¹ прославъ сѣ вратику и з дѣ
тию Давѣ з дѣтию и зѣт моу⁵² |⁵³ Хрьс
хранис

ство) ми кре не имаше сѣвѣтаа црѣкви
пашица оу Хѣво¹ |² стѣньскои хѣм
и дахъ пашица Лави³ кѣво Мѣга
мѣ како оутѣ Ривникъ оу Дримъ⁴
|⁵ шѣ |⁶ Ривника оуе потоу на Сьспи
ра, право оуе Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣ⁷ мо и шнамо, и на |⁸ Велии
врѣхъ, прѣхъ поноръ на Градище, пра
во на Рѣпе оу Горни чело Горачева
на поутъ како гредѣ⁹ |¹⁰ пѣтъ посрѣдъ
Горачева оу Любвижию, и како оутѣ
Любвижа оу Дримъ |¹¹ тоу мѣги оу
теса сѣвастъ Сврадь¹² |¹³ Маниакъ |¹⁴ пакъ
видѣ кралѣвство) ми кре дае
сѣвѣтаа црѣкви на годице по ВІ
ждрѣвца пастыремъ¹⁵ |¹⁶ вѣлѣгоу, да то
го рад(и) приложихъ Влахе и ине Вла
хе |¹⁷ изврахъ шѣ црѣкви оу вѣнхъ
Влахъ да пасоу...

ство) ми кре не имаше сѣвѣтаа
црѣкви оу Хѣвѣ¹ |² стѣньскои хѣм
и дахъ пашица Лави³ кѣво Мѣга мѣ
како оутѣ⁴ |⁵ Ривникъ оу Дримъ и
шѣ Ривника оуе потоу на Сьспира,
право оуе Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣ⁶ мо и шнамо, и на
Велии врѣхъ, прѣхъ поноръ на Градище,
право на роуце оу Горни чело Горачева
на поутъ⁷ |⁸ како гредѣ поутъ посрѣдъ Го
рачева оу Любвижию, и како оутѣ⁹ |¹⁰ уетъ
Любвижа оу Дримъ |¹¹ тоу мѣги оу
теса сѣвастъ¹² |¹³ Сврадь Маниакъ |¹⁴ пакъ
видѣ кралѣв(и)с(тво) ми кре даж
сѣвѣтаа |¹⁵ црѣкви на годице ВІ
ждрѣвца пастыремъ вѣлѣгоу¹⁶ |¹⁷ Да то
го ради приложихъ Влахе, и ине Вла
хе изврахъ шѣ црѣкви оу вѣнхъ¹⁸ |¹⁹ Влахъ,
да пасоу ковыле црѣкви оу вѣнхъ, а да не
оузимаю²⁰ |²¹ шѣ шѣ црѣкви вѣлѣгоу ни
чѣто, павѣ ако чѣто изгоуѣть, да
пла²² |²³ кшют шѣ себе конь
по А пер²⁴ перъ а ко
былоу по К пер²⁵ перъ да плакшю црѣк
ви |²⁶ Того ради шсвоводи ихъ кра
лѣв(и)с(тво) ми |²⁷ шѣ всѣхъ работъ
малыхъ и великихъ кралѣв(и)
с(тва) ми, да имъ нѣ²⁸ |²⁹ поноса никог
а ни жит нога ни вин нога, ни провода,
ни³⁰ |³¹ конца, ни пѣса, ни поклисарѣ, ни
влад(а)ца никогарѣ кралѣв(и)с(тва)
ми, ни оу С(в)ѣтоу Гороу да не хѣдетъ ми,
никомъ посланикомъ³² |³³ развѣ да пасоу
ковыле сѣвѣтѣ црѣкви оу вѣнхъ С(им) же Вла
хомъ имѣ³⁴ |³⁵ на: Воинъ сѣ вратишмъ и з
дѣтишмъ, Нѣгомиръ з дѣтию, Стронс
лавъ сѣ вратишмъ и з дѣтию, Драганъ з
дѣтию, |³⁶ |³⁷ Прославъ сѣ вратишмъ и з дѣ
тию, Давѣ з дѣтию и зѣт моу³⁸ |³⁹ Хрьсъ,

ство) ми кре не имаше сѣвѣтаа црѣкви
пашица оу Хѣвѣ¹ |² стѣньскои хѣм
и дахъ пашица Лави³ кѣво Мѣга мѣ
како оутѣ Ривникъ оу Дримъ⁴
и шѣ Ривника оуе потоу на Сьспира,
право оуе Козникъ по дѣлоу како се
камы вали сѣ⁵ мо и шнамо, и на
Велии врѣхъ, прѣхъ поноръ на Градище,
право на роуце оу Горни чело Горачева
на поутъ како гредѣ поутъ посрѣдъ Го
рачева оу Любвижию, и како оутѣ
Любвижа оу Дримъ |⁶ тоу мѣги оу
теса сѣвастъ Сврадь Маниакъ |⁷ пакъ
видѣ кралѣв(и)с(тво) ми кре даж
сѣвѣтаа црѣкви на годице по ВІ
ждрѣвца пастыремъ вѣлѣгоу⁸ |⁹ То
го ради приложихъ Влахе, и ине Вла
хе изврахъ шѣ црѣкви оу вѣнхъ¹⁰ |¹¹ Влахъ,
да пасоу ковыле црѣкви оу вѣнхъ, а да не
оузимаю шѣ црѣкви вѣлѣгоу ни
чѣто, павѣ ако чѣто изгоуѣ да
плакшю шѣ¹² |¹³ себе конь
по А пер¹⁴ перъ а ко
вила по К пер¹⁵ перъ да плакшю црѣк
ви |¹⁶ Того ради шсвоводи ихъ кра
лѣв(и)с(тво) ми шѣ всѣхъ работъ
малыхъ и великихъ кралѣв(и)
с(тва) ми, да имъ нѣ поноса никог
а ни жит нога ни вин нога, ни провода,
ни конца ни пѣса, ни поклисарѣ, ни
влад(а)ца никогарѣ кралѣв(и)с(тва)
ми оу С(в)ѣтоу Гороу да не хѣдетъ
никомъ посланикомъ, развѣ да пасоу
ковыле сѣвѣтѣ црѣкви С(им) же Вла
хомъ имѣна Воинъ сѣ вратишмъ и сѣ
дѣтию, Стронславъ сѣ вратишмъ и
сѣ дѣтию, Нѣгомиръ сѣ дѣтию, Дра
ганъ сѣ дѣтию |¹⁷ |¹⁸ Прославъ сѣ дѣтию
Давѣ сѣ дѣтию, и зѣт моу¹⁹ |²⁰ Хрьсъ.

лавъ зъ братишю и зъ дѣтию. Дмитръ зъ
 дѣтию. Прѣдслава съ братишю и зъ
 дѣтию. Хранисла съ братишю и зъ дѣ
 тию. Боукоръ зъ дѣтию. Гроуша и ¹¹⁵⁵зъ
 дѣтию. Драгославъ зъ дѣтию. Раиша съ
 братишю. Дм¹¹⁶⁰итрь зъ дѣтию. и попь
 конимъ и работалъ. Я се ¹¹⁶⁵Власи црѣ
 коуени, и сии да пасоу ковыле. Оури
 чикъ Ра¹¹⁶¹домирь съ братишю. Пнь зъ
 дѣтию. Драгославъ Добретикъ ¹¹⁶⁶съ бра
 тишю. Братославъ Мьна зъ дѣтию. И ш
 тлоуци крал(е) ¹¹⁶⁷въ(с)тво(м)и. ИД ко
 выль шт своихъ ковыль и приложи¹¹⁶⁴
 хъ и
 клани свои пиргоу кон сьмъ създахъ на
 мори. ¹¹⁶⁵а да ихъ пасоу Власи шнизи ко
 ихъ и придало крал(е) ¹¹⁶⁶въ(с)тво(м)и ка
 ко и црѣ(к)овные ковыле, и да имъ се
 соль даи ¹¹⁶⁷съ црѣ(к)овными ковылами
 и да се изводи оу пирг¹¹⁶⁸. ¹¹⁶⁹то се
 приражда
 моужко. Я калогерь пиржаны ¹¹⁶⁹да не
 има певали ш хранѣ пастырскон, ни ш
 ш¹¹⁷⁰дежди, ни пастоуха да не хранини,
 нь да имъ се дава ¹¹⁷¹шт црѣкве. И шврѣ
 те крал(е) ¹¹⁷²въ(с)тво(м)и моу. Г¹¹⁷³у(о)вѣ(ѣ)ке
 на Го¹¹⁷⁴равевѣ. Гюргинца и Радослав(а)
 и Продана, и придахъ ¹¹⁷⁵и пиргоу свои
 моу да воуд(оу) оулиарик, да кс(тъ)
 свѣща ¹¹⁷⁶Сп(а)соу. И шсвоводи хъ и шт
 всѣхъ работъ крал(е) ¹¹⁷⁷въ(с)тва(м)и и ¹¹⁷⁸
 црѣ(к)овныхъ како и Влахе выше пи
 санныхъ пасты¹¹⁷⁹ри, и да швлад(а) ими
 пиржаны калогерь. Я ине ¹¹⁸⁰работе
 да имъ и(ѣ)сть, развѣ да пасоу оулик. И
 что по¹¹⁸¹гыба шт оули шни шт себе да
 плакшю. И аще кон ¹¹⁸²мъ вѣременемъ
 слоучит се погив поути оулик ¹¹⁸³мъ,
 шни да ихъ поставляю шт себе. Я ш на

Храниславъ съ братишмъ и зъ дѣтию
 Дмитръ ¹¹⁸⁴зъ дѣтию. Прѣдслава съ
 братишмъ и зъ дѣтию. Хра
 нисла ¹¹⁸⁵въ съ братишмъ и зъ дѣтию
 Боукоръ зъ дѣтию. Гроуша зъ дѣ
 тию. Драгославъ зъ дѣтию. Раиша съ
 братишмъ. Дмитръ ¹¹⁸⁶зъ дѣтию, и попь
 конимъ и работалъ. Я се Власи црѣ¹¹⁸⁷
 ковы, и сии да пасоу ковыли. Оури
 чикъ Радомирь съ ¹¹⁸⁸братишмъ. Пнь зъ
 дѣтию. Драгославъ Добретикъ съ вра¹¹⁸⁹
 тишмъ. Братославъ Мьнѣ зъ дѣтию. И ш
 тлоуци крал(е) ¹¹⁹⁰въ(с)тво(м)и. ИД ко
 выль шд своихъ ковыль и приложи хъ
 к¹¹⁹¹е(м)и свои пиргоу кон сьмъ създахъ
 на мори, и да ихъ ¹¹⁹²пасоу Власи шнизи
 кон хъ и придало крал(е) ¹¹⁹³въ(с)тво(м)и.
 каа ¹¹⁹⁴ко и црѣ(к)овные ковыле,
 и да имъ се даи соль съ црѣ(к)овны
¹¹⁹⁵ми ковылами, и да се изводитъ
 оу пиргъ [что се при] ¹¹⁹⁶рагга моужко
 Я калогерь пиржани да не има певали
 ш па¹¹⁹⁷стирскон хранѣ ни ш шдежди,
 ни пастоуха да не хранини. ¹¹⁹⁸развѣ да
 имъ се дава шд црѣкве. И шврѣте
 крал(е) ¹¹⁹⁹въ(с)тво(м)и моу. Г¹²⁰⁰у(о)вѣ(ѣ)
 ке на Горавевѣ. Гюргинца и Радослава и
 Продана, и при¹²⁰¹дахъ и пиргоу свои
 моу да воуд(оу)ть оулиарик, да кс(тъ)
 свѣща ¹²⁰²Сп(а)соу. И шсвоводи хъ и шд
 всѣхъ работъ кралевскихъ и
 црѣ(к)о¹²⁰³вныхъ, каако и Влахе выше пи
 санныхъ пастырь, и да ¹²⁰⁴швлад(а) ими
 пиржани калогерь, а ине работе
 да имъ и(ѣ)сть, развѣ оулик да пасоу.
 И что погыба шд оулини, шни ¹²⁰⁵да пла
 кшю шд себе. И аще се конмъ вѣременемъ
 слоучи ¹²⁰⁶погив поути оулинымъ,
 шни да ихъ поставляю шт себе. ¹²⁰⁷Я ш

Храниславъ съ дѣтию и съ братишмъ
 Дмитръ съ дѣтию. Прѣдслава съ
 братишмъ и съ дѣтию. Хра
 ниславъ съ братишмъ и съ дѣтию
 Боукоръ ¹²⁰⁸съ дѣтию. Гроуша съ дѣ
 тию. Драгославъ съ дѣтию. Раиша съ
 братишмъ. Дмитръ съ ¹²⁰⁹дѣтию, попь
 конимъ и работалъ. Я се Власи црѣ¹²¹⁰
 коуени, и сии да пасоу ковыле. Оури
 чикъ ¹²¹¹Радомирь съ братишмъ. Пнь зъ
 съ дѣтию. Драгославъ Добретикъ съ
 братишмъ. Братославъ Мьна съ дѣ
 тию. И штлоуци крал(е) ¹²¹²въ(с)тво(м)и. ИД
 ковыль шт своихъ ковыль и приложи хъ
¹²¹³к(м)е(м)и свои пиргоу кон сьмъ създахъ
 на мори, и да ихъ пасоу Власи шнизи
 кон хъ и придало ¹²¹⁴крал(е) ¹²¹⁵въ(с)тво(м)и
 каако и црѣ(к)овные ковыле,
 и да имъ се даи соль съ црѣ(к)овны
¹²¹⁶ми ковылами, и да се из¹²¹⁷води
 оу пиргъ что се прирагга моужко
 Я калогерь пиржаны да не има певаль
 ш па¹²¹⁸стирскон хранѣ ни ш шдеги (sic),
 ни пастоуха да не храни, развѣ
 да имъ се даи шт црѣкве. ¹²¹⁹И шврѣте
 крал(е) ¹²²⁰въ(с)тво(м)и моу. Г¹²²¹у(о)вѣ(ѣ)
 ке на Горавевѣ. Гюргинца и Радослава и
 Продана, ¹²²²и придахъ и пиргоу свои
 моу да воуд(оу)ть оулиарик, да кс(тъ)
 свѣща Сп(а)соу. И шсвоводи хъ ¹²²³и шт
 всѣхъ работъ кралевскихъ и
 црѣ(к)о¹²²⁴вныхъ како и Влахе выше
 писанныхъ пастырь, и да швлад¹²²⁵а
 ими пиржаны калогерь, а ине
 работе да имъ и(ѣ)сть, развѣ оулик
 да пасоу. И что поги ¹²²⁶поги шт оулини
 шни шт себе да плакшю. И аще се ко
 имъ вѣременемъ слоучи погив поути
¹²²⁷шлемъ, шни да ихъ поставляю шт себе. Я

насте¹¹⁷хъ и ѣкоихъ или ш неправ дахъ
црьковни влад(а)¹¹²ацн да ихъ ш
говаряю

И приидишимъ къ мнѣ¹¹⁸ благо го
вѣиномъ урнцемъ хилан дарскимъ.
[¹¹⁹и мѣстцнмъ се...] Г творнмъ (спо)
д(и)не повоице на мори [и] кре нашъ жи
вотъ в сн на мори всѣхъ [и] И за оу мже
ник грѣхъ [и] хъ мѣхъ не прѣхрѣхъ мѣм
ниа нхъ нхъ създахъ [и] имъ пиртъ на мо
ри въ мѣстѣ рекомѣмъ Хроу¹¹⁵сиа, и ис
пльнихъ нго в сѣмъ направо мъ црьк(о)
вѣно¹¹⁶мъ. И изволи крал(и)вѣс(тво)
мн кого нхъ вере нгоумень и [и] са вра
тиа. И посѣшествованнмъ сѣвѣтѣмъ
мн [и] г(espo)д(и)ноу Симешна и Савы.
прѣхъ по мѣю Скоп(скоу)¹¹²страноу
и Сѣвѣпол(скоу) и Полож(скоу) и Дьбрь
[и] скоу и провѣни не стране. И потомъ
быхъ зеть [и] вл(а)говѣр(и)моу и самодр
жав(и)моу ца(роу) грънъ [и] скомоу
кврь Пндроникоу Палешлогоу, и да мн
[и] шноузи зем'лю оу прикию. И шврѣте
крал(и)вѣс(тво) мн [и] манастирь запоу
стѣль въ Скоп(скои) странѣ [и] Свѣт(а)
го Никитоу штъмства мѣмго и напра
вихъ нго. [и] дахъ село Банане и сѣ всѣ
мн мѣнами (sic), и село Прѣ¹²⁰воуж
доу и Лопоушане, и Глоу(си)и. Л оу Глоу
сѣхъ Нало¹²¹гюрта Рѣпаноу и с мѣс
томъ Краставѣцъ и катоу¹²²

нъ Влахъ; и
оу Моравѣ село Смира, и Свѣт(а)го Ни
колоу¹²³оу Коз'ли и сѣ селомъ и сѣ засе
лиа мн, и сѣ всѣми пра¹²⁴винами. То в
се оутъ врьднѣ и записавъ дахъ Свѣто
моу. Никитѣ а Свѣт(а)го Никитоу
дахъ моу пиргоу¹²⁵ сѣ в сѣмъ нго оу
т врьжденимъ. И нгоумень з(гов)а¹²⁶ра.

напастехъ и ѣкоихъ или ш неправ дахъ
да ихъ шговаряю¹²¹ црьк(и)вни влад
а¹²²ацн

И приидишимъ къ мнѣ¹²³ благо го
вѣи¹²⁴мъ урнцемъ хилан дарскимъ
и оу мѣлише мѣ... Г творнмъ (спо)
д(и)не повоице на мори, кре нашъ жи
вотъ въ сѣмъ на мори. [и] И за оу мже
жениа грѣхъ моихъ не прѣхрѣхъ моле
ниа нхъ [и] създахъ имъ пиртъ на мо
ри, въ мѣстѣ рекомѣмъ Хроу¹²⁵сиа, и ис
пльнихъ сѣ в сѣмъ направо мъ
црьков(и)номъ. И изволи¹²⁷ кра
л(и)вѣс(тво) мн кого избере нгоумень
и в сѣмъ братиа. И посѣшество¹²⁸ва
ннмъ сѣвѣтаго го(с)подина мн
Сумешна и Савы прѣхъ по мѣю
[и] Скоп(скоу) стране, и Сѣвѣпольскоу
и Полож(скоу), и Дьбрь¹²⁹скоу, и нне
прове стране. И пакъ по томъ быхъ
зеть вл¹³¹говѣр(и)моу и самодрѣжа
в(и)моу ца(р)ью грънъ(и)скомоу
кв¹³²рь Пндроникоу Палешлогоу, и да
мн шноузи зем'лю [и] оу прикию. И шврѣ
те крал(и)вѣс(тво) мн манастирь запоу
[и] стѣль въ Скоп(скои) странѣ Свѣта
го Никитоу штъ¹³⁵ства мѣмго, и напра
вихъ нго, и дахъ село Бананк(sic)¹³⁶ сѣ всѣ
мн мѣнами (sic), и село Прѣ¹³⁷воуж
доу, и Лопоу¹³⁸шане и Глоу(с)ы, а оу Глоу
сѣхъ Калогюрта Рѣпа¹³⁹ноу, и сѣ мѣс
томъ Краставѣцъ и катоу¹⁴⁰нъ Влахъ; [и]
оу Моравѣ село Смира, и сѣвѣтаго Ни
колоу¹⁴¹оу Ко¹⁴²ли и сѣ селомъ и сѣ засе
лиа мн и сѣ всѣми пра¹⁴³винами. То
все оутъ врьднѣ и записавъ дахъ [и] Свѣ
томоу Никитѣ, а Свѣт(а)го Никитоу
дахъ моу¹⁴⁴моу пиргоу сѣ всѣмъ оу
т врьжденимъ. [и] И нгоумень, з(гов)а¹⁴⁵ра.

ш напастехъ и ѣкоихъ или ш неправ
дахъ да ихъ ш... г(а)вдаю и шговаряю
црьк(и)вни влад а¹⁴⁶ацн
И прида крал(и)вѣс(тво) мн црь
ковъ великославнаго архистра
[и] тига Миханла иже въ Ципоу гра
доу нго же прѣтѣснхъ Хрѣст(и)т
шнованнмъ лювѣ¹⁴⁷вию доушнхъ сѣ
създахъ и оу краснѣ красота мн
црьков(и)нмъ, да вѣдѣтъ приложена
црьк(и)вн сѣа манастироу славно
моу дръжави нашн иже нѣстѣ въ Свѣ
тѣн Герѣ, иже именованъ сѣ хилан дар
[и] въ память крал(и)вѣс(тва) мн и въ па
мѣть нго, шко же изволи сѣ мѣстоу сѣ
моу приложити, иже [и] к(и)с(и) коу пль
мѣсто оу Ципоу градоу или дворица
или водѣннмъ или винограде или [и] ин
вик, и прида крал(и)вѣс(тво) мн црьк
ви Прхистратигоу штъ подграднмъ цип
скаго. И люди П сѣ имѣ¹⁴⁸на тѣмъ лю
демъ Грънннъ, Грозо Драговратовъ
сынь сѣ вратиа мн сн, Братиа Гановъ
зѣт¹⁴⁹ сѣ дѣтню Владѣ днжовъ сынь
Герговица, Грънннъ Дѣшевъ сынь, Оутѣ
ховн(и) Никола зидѣ¹⁵⁰цъ Мръзѣнъ сѣ
дѣтню, Гроуѣша сѣ шоу¹⁵¹рми, Добромиръ
сѣ вратомъ, Доброславъ Гоновъ сынь
[и] сѣ вратомъ, Тоудѣ Техинтовъ сынь,
Герго ковацъ, Тоудѣвъ сынь Проданъ и
зѣт¹⁵² моу Косъ сѣ дѣ¹⁵³тню, Калинь сѣ вра
тиа мн сн, Славы и зѣт¹⁵⁴ моу Иванъ, Ми
хѣлаѣовъ зѣтъ Драганъ Пндро¹⁵⁵никовъ
сынь, Драгославъ Нѣговановъ сынь сѣ
дѣтню, Брат(а)нъ Нѣговановъ зѣтъ, Ми
хѣ Дипо¹⁵⁶тннъ зѣтъ, Доброславъ Зѣвр
ковъ сынь Драганъ Бовешановъ сынь
сѣ вратиа мн сн и Василъ¹⁵⁷ Драго сѣ дѣ
тню, Тоудѣ Николинъ сынь сѣ вратомъ.

и сѣхъ нацѣмъ и сѣхъ брѣтѣми да
поставѣа иконома оу Свѣтаго Ни
китѣ. И тако изволихъ а на ишае въ
авѣки Христѣмъ да ядинъ ствѣхъ ма
настырь. ¹⁰⁵сѣхъ пирѣмъ. И того рад(и) изво
ли крали(к)вѣ(ство)ми понижѣ при
дахъ села и довытѣ Свѣтомоу Ники
тѣ, и направихъ ¹²¹²и рекохъ да ксѣ(ть) цр(ь)
кви Свѣтаго Никиты. Гдѣ вѣсть, а дѣвѣ
¹²¹³вести мѣхъ пирѣмъ, вѣто се находи
и шт вѣсго оу Свѣтаго ¹²¹⁴Никитѣ, и
да ксѣ(ть) нераздѣлимъ манастырь шт пи
рѣга и ¹²¹⁵пирѣгъ шт манастырь, нѣ вѣто не
имѣ имѣти пирѣгъ да ¹²¹⁶моу дак манас
тырь, и да не има порока никогарѣ. ¹²¹⁷И
вѣто не имѣ имѣти манастырь да моу
подак пирѣгъ, ¹²¹⁸да к нераздѣлмо ни
чимѣрѣ. И то прѣложихъ и на и ¹²¹⁹гоу мѣ
на и на вацоу да се пѣвалоу мѣтохнѣ
ми ¹²²⁰и довытѣ пирѣжаными. И прида
крал(к)вѣ(ство)ми Лѣхъ ¹²²¹сковѣцѣ и по се
и странѣ и по шнои, сѣхъ вѣсѣми мѣста. ¹²²²
ми и сѣхъ заселѣнами. И Богѣмъ догдѣ и
хѣтѣмъ цр(ь)кви ¹²²³да си сѣдин, а кѣди
моу реч(е) игоу мѣнѣ да си походи коу. ¹²²⁴
дѣ моу хѣтѣмъ. И оу Призрѣнѣ цр(ь)
кви Свѣтаго Ди ¹²²⁵митриѣ сѣ мѣто
хнѣми и сѣ людми оу Призрѣнѣ. И ¹²²⁶ма
настырь Свѣтаго Димитриѣ оу Би
лоуши, сѣ сѣлоу ¹²²⁷и сѣхъ заселѣнами и сѣ
вѣсѣми правинами. Сѣло Ло ¹²²⁸квица и сѣ
заселѣнѣмъ, сѣло Живинѣи и сѣхъ засе
лихъ. И сии вѣса иже придаа крал(к)вѣ(с
тво)ми цр(ь)кви Свѣты ¹²²⁹Богоро
дице Хилан'дарьскыи и пирѣмъ крал(к)вѣ
(ство)ми, иже оу ¹²³¹створихъ на покон
манастырю. Кого Богѣмъ изволи ¹²³²г(ос
под)ѣ(ство)вати по насѣ, или сѣ(ш)нѣ мон
или вратинѣхъ ми ¹²³³дѣтинѣ, или аще

и сѣхъ нацѣмъ и сѣхъ брѣтѣми да
¹⁰⁵избира врат(а) и да поставѣа иконо
ма оу Свѣтаго Никитѣ. ¹⁰⁶И тако
изволихъ наипачѣ въ любви Хри
стоу дѣ да киди ¹⁰⁷твоу мѣтѣ манас
тырь сѣхъ пирѣмъ. И того ради изволи
¹⁰⁸крал(к)вѣ(ство)ми понижѣ придахъ
сѣла и довытѣ Свѣтомоу Ни ¹⁰⁹ки
тѣ, и направихъ да к цр(ь)кви Свѣ
таго Никитѣ трети ¹¹⁰да вѣсть, а дѣвѣ
вести мѣхъ пирѣмъ, вѣто се находи
вѣдѣ ¹¹¹вѣсѣга оу Свѣтаго Никитѣ. И
да к нераздѣлмо манастырь ¹¹²шт пи
рѣга, ни пирѣгъ шт манастырь, нѣ вѣто не
имѣ имѣти пирѣгъ, да моу дак манас
тырь, и да не има порока ни ¹¹⁴когарѣ. И
вѣто не имѣ имѣти манастырь да моу
подак пи ¹¹⁵рѣгъ, да к нераздѣлмо ни
чимѣ. И то прѣложихъ на ¹¹⁶игоу мѣна
и на вацоу да се пѣвалоу мѣтохнѣ
ми ¹¹⁷и довытѣ пирѣжаными. И прида
крал(к)вѣ(ство)ми Лѣхъ ¹¹⁸сковѣцѣ и по се
и странѣ и по шнои, сѣхъ вѣсѣми межда
ми и сѣхъ заселѣнѣми. ¹¹⁹ми. И Богѣмъ догдѣ и
хѣтѣмъ цр(ь)кви, да си сѣдин, а кѣди
моу ¹²⁰реч(е) игоу мѣнѣ да си походи
коу дѣ моу к хѣтѣмъ. И оу Призрѣнѣ
цр(ь)кви Свѣтаго Димитриѣ сѣ мѣто
хнѣми ¹²²и сѣ людми оу Призрѣнѣ. Ма
настырь Свѣтаго Димитриѣ ¹²³оу Би
лоуши, и сѣ сѣлоу и сѣхъ заселѣнами и сѣ
вѣсѣми правина ¹²⁴ми. Сѣло Локвица и сѣ
заселѣнѣмъ. Сѣло Живинѣи и сѣхъ за ¹²⁵се
лихъ. И сии вѣса иже придаа крал(к)вѣ(с
тво)ми цр(ь)кви Свѣты ¹²⁶Богоро
дице Хилан'дарьскыи и пирѣмъ крал(к)вѣ
(ство)ми иже оу ¹²⁷створи ¹²⁷хъ на покон
манастырю. Кого Б(ог)ѣмъ изволи г(ос)
подѣ(ство)вати ¹²⁸или сѣ(ш)нѣ мон.

Драгославъ Рипетинъ сынъ. Бѣла Ври
уши. Ксѣмъ. Димитръ Радѣмъ сынъ.
сѣхъ братомъ. Бѣла Радѣмъ сынъ. Зѣтѣ сѣхъ
дѣтию. Лѣа Цѣпара дѣтѣ на Мѣноу.
Калѣмъ сынъ сѣхъ зѣтѣмъ си Дѣврикѣмъ.
Петръ Дѣмъ зѣтѣ. Никола Евѣмъ.
мѣмъ сынъ сѣхъ братомъ. Дражѣ Пилѣмъ.
сынъ сѣхъ дѣтию. Дѣвѣ Пилѣмъ сынъ и
братъ моу Юно сѣхъ дѣтѣми си и зѣтѣ
мѣмъ братиоу коу сѣхъ дѣтию. Мѣмъ
лѣмъ сѣхъ дѣтию. Калѣмъ сѣхъ дѣтию.
Братѣмъ сѣхъ братомъ. Гирѣмъ зѣтѣмъ.
сѣхъ дѣтию. Никола Цѣпара сѣхъ дѣтию. Бѣмъ
Мирѣмъ зѣтѣ. Драгославъ Поу дарѣмъ.
сынъ сѣхъ братиоу. Вранѣмъ Предѣ
мъ зѣтѣ сѣхъ братомъ. Радѣмъ Рѣмъ сѣхъ
дѣтию. Стрѣмъ коу коу сѣхъ дѣтию.
Рѣмъ Дражѣмъ сынъ. Драгославъ Коу.
коу сѣхъ зѣтѣ. ¹³⁰Стефанъ Дѣспѣратѣмъ
сынъ сѣхъ братиоу. Богданъ крѣмъ.
дѣтѣмъ сѣхъ дѣтию. И трѣмъ шипѣмъ. ¹³¹
И законъ подѣградию. кон соу штрѣмъ
сѣхъ конѣмъ да имѣ ксѣ(ть) законъ кѣмъ
походи икономъ кралѣмъ. ¹³²или на ко
торѣмъ годѣ равѣтоу, а шипѣмъ на
конѣхъ. И да имѣ сѣхъ конѣ не оузимають
ни подѣ ¹³³товарѣ да сѣ не подѣлагають.
нѣ сами сѣхъ конѣ да походи на конѣ годѣ
посоу цр(ь)кви, а кон соу ¹³⁴бес ко
нѣ да шроу дѣмъ ксѣ(ть) и дѣмъ
пролѣтѣмъ, и да го пожноу и зѣмъ
хоу. и дѣмъ ¹³⁵виноградѣ да раво
тають. И придаа крал(к)вѣ(ство)ми
сѣлища занѣмъ сѣхъ шт вѣмъ. И мѣ
сѣлища. ¹³⁶Брѣмъ, и Соухоу мѣмъ, и
Лѣмъ, и Витѣмъ, и Дрѣмъ. И мѣмъ
армасана сѣхъ вѣсѣми людми ¹³⁷и населѣни
сѣлѣмъ вѣмъ сѣхъ населѣмъ шт тоу мѣмъ

Богъ по нашихъ грѣсѣхъ изволи²⁴¹ и
выдвигнеть штиного племеница рѣ-
ствагин по²⁴² насъ и того принима-
ю яко брати и яко сына и мѣмо и за-
[²⁴³жиданію Богомъ и прѣсвѣтѣю Бо-
городицею Хиландарскою и ²⁴⁴крѣс-
томъ чистѣннѣмъ и вѣсѣми свѣтлыми
штвѣка Богѣу²⁴⁵ оугеждшнми и
молитвами свѣтѣю ми г(оспо)д(и)-
ноу Симѣну²⁴⁶ и Савы да не потвори
могго приданиа свѣтѣи²⁴⁷ Богоро-
дици Хиландарской и да не штиметъ
ниче

сже по²⁴⁸ даннѣхъ мною грѣшнѣмъ, и
да не штилоушеть свѣта²⁴⁹ Никиты
шт пирга Спасаова, ни пирга шт Хила-
нда²⁵⁰ рѣ такоже кс(тъ) и съ вѣсѣми мѣста-
ми. Сии оуво ство²⁵¹ рше прѣрод(и)те-
ли и род(и)тели кралѣвъ(ствѣ) ми хо-
тецаго по²⁵² тыцати се на раздрѣше-
нии и мала весо писан(и)хъ²⁵³ въ хрисо-
воули семь, анафема рекоше и про²⁵⁴кле-
тню прѣдаше, и м(и)л(о)сти Божик и
прѣсвѣтѣи Богородице²⁵⁵ штрино-
веноу выти кмоу рекоше. Тѣмъ же и азъ
[²⁵⁶грѣшнѣи и недос(то)инѣи рабъ прѣсвѣ-
тѣи Богородице оутвѣр²⁵⁷жденію
свѣтѣхъ²⁵⁸ ми прѣрод(и)тель и род(и)-
тель послѣдъ²⁵⁹ ствovati изволивъ, и
възлюбъ г(оспо)дствоушени²⁶⁰ и вла-
д(а)ю-

цимъ повелѣхъ никоу же потыца²⁶¹
ти се разорити ни мала весо писан(и)хъ
въ хрисо²⁶²воули семь. Иже ли кто тако-
выи шстави²⁶³ ви(sic) страхъ Божии
шт себе

и прѣтворивъ потычинт се²⁶⁴ разорин-
ти

и мало что шт сихъ писан(и)хъ и възъ²⁶⁵

или братиѣхъ ми дѣтти, или ако
Богъ изво²⁶⁶литъ по нашихъ грѣсѣхъ
и выдвигнеть шдиного племѣ²⁶⁷ не ц(а)-
рствovati по насъ, и то принимаю
яко брат(а) и яко сына, ²⁶⁸и молю и за-
кланію Богомъ и свѣтѣю Бого-
родицею Хиландарскою и ²⁶⁹крѣс-
томъ чистѣннѣмъ и свѣтлыми вѣсѣми
штвѣка Богѣу оугеждъ²⁷⁰ шими, и
молитвами свѣтаго ми г(оспо)ди-
на Симѣна и Савы, ²⁷¹да не потворить
мои приданиа свѣтѣи Богородици
Хиландар²⁷²ской, и да не штиметъ ни-
че поданнѣхъ мною грѣшнѣи²⁷³ мѣ, и
да не штидѣлеть свѣтаго Никитоу шт
пирга Спасаова, ²⁷⁴ни пирга шди Хилан-
дара съ вѣсѣми мѣстами :-

Сии оуво ²⁷⁵створше прародите-
ли и родители кралѣвъ(ствѣ) ми, хо-
теца²⁷⁶го потыцаати се на раздрѣше-
нии и мала весо писан(и)хъ²⁷⁷ оу хрисо-
воули семь, анафема рекоше и прокле-
тню прѣ²⁷⁸даше и м(и)л(о)сти Божик и
свѣтѣи Богородице выти кмоу штрино-
ве²⁷⁹ноу рекоше :- Тѣмъ же и азъ
грѣшнѣи и недос(то)инѣи²⁸⁰ рабъ
свѣтѣи Богородице оутвѣржденію
прародителя и родите²⁸¹ль свѣтѣхъ
своихъ послѣдъствovati изволивъ,
г(оспо)дст[в]оушнмъ и вла²⁸²доу-
цимъ повелѣхъ никоу же потычи-
ти се разорити ни ма²⁸³ла весо писан(и)хъ
оу хрисовоули семь. Иже ли кто тако-
выи ш²⁸⁴ставнть страхъ Божии шт себе
и прѣтворивъ потычинт се²⁸⁵ разорити
и мало что шт сихъ писан(и)хъ и възъ-
метъ что писаннѣмъ или ²⁸⁶кмоу шт-
дасть кто люво воуде сиа прѣтва-
ривъ не тѣмъ да кс(тъ)²⁸⁷ повиннѣ, нь и

земля и селѣи Брѣстоу прѣхъ Лоу-
каницъ²⁸⁸ на Бѣсноу водѣниоу и Ва-
лоутерица и полице пашнѣ съ вѣсѣ-
ми правилами и мѣстами²⁸⁹ сѣлѣхъ
И село оу Ключи Коунарѣ съ пари-
кы и съ стасми ихъ и съ вѣсѣми прави-
нами села²⁹⁰ того²⁹¹ и не прѣдрѣ-
кравѣи ство²⁹² ми игово моленинѣхъ
оутвѣрди и записа кравѣи ство²⁹³
ми да воудеть оутвѣрждѣно²⁹⁴ и
непоколѣннѣи свѣтѣи Богороди-
ци Хиландарской яко же и ина иже
сѣутъ выписана въ хрисовоу²⁹⁵ лѣхъ
родителя ми и прѣродителями кра-
лѣвъ(ствѣ) ми Тѣмъ же швраждѣ
и та в са выписана сѣутъ²⁹⁶ того
ради кравѣи ство²⁹⁷ ми шсвоподи
шт малихъ и великихъ равотъ да
имъ и кс(тъ) ни град(а) ни поже²⁹⁸ ва-
ни покисара, ни п сара, ни инѣ никто
шт властен кравѣи ство²⁹⁹ ми, тѣ-
кмо игоумена на³⁰⁰ стонцаго свѣ-
те Богородице Хиландарске, и ко-
же шнъ изволить поставити шлада-
ти храмѣ³⁰¹ мѣ свѣтаго архістрати-
га Михаила, да кс(тъ) а инѣ никто
И прида кравѣи ство³⁰² ми црь-
к(о)въ свѣтѣи Богородице³⁰³ иже
въ Лоднѣ и съ сѣломъ Лодномъ, съ
вѣсѣми мѣстами села того и съ вѣсѣми
правилами, ³⁰⁴и съ виноградъ и съ ни-
вижмѣ, и съ ливадикмѣ, и съ водѣничи-
кмѣ, и съ засѣлкы Вькри³⁰⁵но и Запль-
жане и Ковилина глава и Доброутов-
ци, и Градице, да кс(тъ) метоухъ свѣ-
тѣи³⁰⁶ Богородице Хиландарске И
селѣице Вьхви лоугъ оу Строуминѣ
комъ поли съ в сѣю швластнѣи и
правилами, и планина шграждѣнъ.

• 7.2.4.4

и пашнице Урвена полѣна синорь
Василица синорь Стакница и
Дракшань и Петропо, и Сливница
и Книгинца на Брѣднѣмъ поутѣ и
на Фроупоулово селище и мѣ-
сто оу Строумици Тетрагонитово
да оучини црькюю¹⁵⁵ ѡмъ и коужь да
кѣтъ мѣстохъ Свѣтлѣи Бѣогородице
Хилаи дарскѣ и Улоуѣмъ оу
Строумици Бале Екѣ¹⁵⁶ прѣ-
нимъ съ дѣтию и прида краливи^въ-
ствоу ми црькюю^в Свѣтоу Пет-
коу на Брѣгалиници цю кѣтъ^в жи-
да^в Кал¹⁵⁷ рѣва сам сеоимъ роукама
и съ троудомъ паве и пописалъ и
оу красилъ красотами црькюю^в ми-
¹⁵⁸ ми да кѣтъ^в мѣстохъ Свѣте Бѣо-
городице Хилаи дарскѣ, съ виногра-
домъ, и съ ми^в ви^вмъ, и съ нокоси
паве и па¹⁵⁹ шница и зѣмла цю моу
и да^в Господинъ и родитѣль кра-
ливи^в (кѣства) ми, и тоу да си има
црькюю^в и кѣто си¹⁶⁰ по любви ѡд-
ноуѣхъ люди или кѣто своюдомъ
улоуѣмъ да грѣ^в (ѣ) своюдомъ под
црькюю^в Свѣтоу Петку¹⁶¹ и Кра-
ливи^в (кѣство) ми своюдомъ ѡнези
люди ѡт всѣхъ работъ краливи^в (кѣ-
ства) ми малу^вхъ и велику^вхъ ажкоже
и¹⁶² више писаноу. И црькюю^в
Свѣтлаго Гергѣа цю кѣтъ^в
зидалъ Бериславъ на селищи Срѣ-
бшори съ виногра¹⁶³ домъ и съ ми-
вими и съ в сею ѡвласти црькве
те, синорь ѡт Поупавинцоу по дѣ-
лоу на Лок¹⁶⁴ воу, и на Горинцоу,
та на дроумъ, и на Зоувоу Кроу-
шику, низ рѣкоу (недовршен ред,
као да је обрисано око 16 слова)

СТЕФАНЪ СЪУРЪШЬ
ПОДЪ ДОСТИ БОЖИЕН КРАДЬ
И СЪМОДРЪЖЬЦЬ ВСѢХЪ
СРЪБВЪНЪ ЗЕМЛЪ И
ПОМОРСКИХЪ

¹⁶⁵ до Трапскаго да кс(ть)
метохъ Свѣте Богородице Хила-
и дарскы Того ради оутвърди и
записа ¹⁶⁶ крал(и)в(ь)с(тво) ми да
воудеть оутвържено и непоколе-
бимо Свѣт(и)и Богородици Хила-
и дарскон тако же и ¹⁶⁷ нна иже соуть
въписана въ хрїсовоу дѣлѣ, тѣмъ
же въразомъ и та вса въписана
соуть. ¹⁶⁸ Кто ли се шврѣ(ть) тако-
вини и потыцит се разорити снѣ
записаниа и оутвържена мною
¹⁶⁹ Стефаномъ крал(и)мъ, и право-
вѣрнимъ властелиномъ крал(и)-
в(ь)с(тва) ми протосебастомъ
Хрелшм(ь), ¹⁷⁰ да моу кс(ть) мѣст-
никъ Господь Богъ, и прѣдъ мнѣстаа
М(а)ти его, и да го порази сила чьст-
наго и животворе ¹⁷¹ цаго кр(ь)ста, и
да кс(ть) проклетъ шт Б(ог)а и шт
ТИІ ш(ть)цъ никенскихъ, и шт
всѣхъ с(в)етыхъ Б(ог)оу 8 годниъ. ¹⁷²
шихъ, и шт крал(и)в(ь)с(тва) ми да
к(сь) проклетъ, и да кс(ть) прив(ь)-
ст(ь)никъ прѣдателю Июдѣ, и съ-
рекшими: ¹⁷³ Крвь его на нас(ь) и на
ведѣхъ нашихъ. А таковин да приме-
гнѣвъ и наказани шт крал(и)в(ь)с(тва)
¹⁷⁴ ми и да плати крал(и)в(ь)с(твоу) ми
Т. перпирь:
† СТЕФАНЪ ВЪ ХРИСТѢ БОГѢ
ГО ВѢРНЪ КРАДЬ И СЪМОД-
РЪЖЬЦЬ ВСѢХЪ СРЪБВЪНЪ
ЗЕМЛЪ И ПОМОРСКИХЪ.

^a Овде је изостављен део Желчиштима и Богородици студеничкој који се налази само у примерку Г.

^b У примерку А редови 89 и 90 поновљени су грешком преписивача.

**ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ
МОНАСТИРУ СВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ РАТАЧКЕ**

(Пре 1306)

Краљица Јелена дарује манастиру Свете Богородице Ратачке села Дубовицу, Збурицу, Брајино, Тојлиш и Шибљане и одређује међе.

Оригинал није сачуван. Наведени дарови спомињу се у повељи краља Стефана Уроша II Милутина истом манастиру:

Доубицоу, [14] Збурица и Братош и Топлиш, Шаптино и Спилани, и с њима
како гледа оу море, како и владала госпога ми м(а)ти краљ(и)ца Јелена, и она к дала и записала

(В.: бр. 106, наведени редови А). На овај помен указују Thallóczy, Jireček, Šufflay, *Acta Albaniae* I, 152, № 510 (дат. 1288?).

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
МОНАСТИРУ СВЕТЕ БОГОГОРОДИЦЕ РАТАЧКЕ**

(1306) марта 15. Котор.

Краљ Стефан Урош II Милутић пошврћује раније поклоне своје мајке бенедиктинском манастиру Свете Богородице у Рајцу код Бара.

Оригинал (А) у Archivio di Stato di Venezia (Miscellanea. Atti diplomatici e privati, scat. 10. № 344), где је стално изложен у сали св. Маргарите, написан на пергаменту ширине 400, дужине 542 мм + плита 70 мм црним мастилом, уставом у 34 реда, укључивши и потпис. Кроз плиту при дну, кроз четири прореза, провучена је црвена врста на којој виси воштани печат, на којем се не могу препознати ни ликовна представа ни слова, јер је воштана грудa деформисана од топлоте и дуга времена. На полеђини руком касног XIV века: Donatio Dubouize cum omnibus confinibus. Опис повеље и печата: Чremoшник. *Оригинални документ*, 124-125. - Поред оригинала постоји и тзв. Мајински препис (Б), такође на пергаменту, који се некада чувао код владике Висариона Љубише, а данас се налази у ДАД. При дну се налази белешка: *ЛЕ. Д(ь)нь 8 градъ Родимъ съ властью мѣнами на Л.Т.Л., а испод тога уместо потписа: † Сы русевоъ вл(а)тѣиствѣаго и прѣвисокаго ге(с)по(д)ина сръвска(го) ц(а)ра Стефана.* Према том препису начињен је превод на италијански (В), такође у ASV. Roma Deliberazioni 1604, Senato I.

Ист. (А) Miklosich, *Homilia*, 66-68 (дат. 1305-1307); исти, *Mon. serb.*, 67-69, № 65 (дат. 1305-1307); Макушев, *Прилози*, 164-167 (дат. 1313); Smičiklas, *Dipl. zb.* VIII, 97-99, № 90 (дат. 1305-1307); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 604-605 (извод, дат. око 1319); Мошин, *Палеографски зб.*, 75, № 71 (само фотографија, дат. око 1307); Шекуларец, *Дукљанско-зейске*, 134-138 (извод по Новаковићу, дат. 1306); Марјановић-Душанић, *Повеља краља Милутина*, 13-29 (извод по Новаковићу, дат. 1306); са опширним коментаром и прегледом старије литературе, примери А и Б са фотографијама, дат. 1306).

(Б) Петковичъ, *Дарственный хрисовулъ*, 1313 г., 265-266 (уз коментар је дат и факсимил Петковичева преписа, на којем је датум ЛТГ = 1303, док је година 1313, у наслову штампарска грешка); Новаковић, *Повеља краља Милутина*, 214-220 (дат. 1305); Thallóczy, *Jireček, Šufliay, Acta Albaniae* I, 160-161, № 547 (извод, дат. 1303).

Превод на латински: Farlati, *Illyricum sacrum* VII, 57-58 (1310, nota 2, corrige animadvertimus Paulo superius). - Превод на италијански: Ljubić, *Rukoviet*, 1-2 (са коментаром). - Превод на српскохрватски: I. Marković, *Dukljansko-barska metropolija*, 106-108 (дат. 1305-1307).

Лит.: О датуму: М. Спремић, *Рајачка ојачија*, 193-194 (дат. 1306); А. Соловјев, *Повеља краља Милутина*, 124, нап. 2.

Оригинал је датиран само даном и месецом, док је на тзв. мајинском препису записана година 1303. *Terminus ante quem* издавања ове повеље утврђује се датумом 25. фебруара 1307, тј. даном када барски архиепископ Марин није био жив, док се као *terminus post quem* може узети потврда папе Каликста V, издата 7. године његова понтификата, која је тражена пет година после издавања повеље краља Милутина.

Овде се објављује упоредо текст примерака А, Б и В (= превод на италијански према наведеном издању Љубића).

А	Б	В
† Изредноу прѣсвѣтѣи прѣмисѣи и прѣблагословѣнѣи Вл(а)д(ы)ч(и)ци нашии Го- спожи и Бюгородите- лици присно Дѣвѣи	Изрѣдноу прѣсвѣтѣи у(и)стѣи и прѣв(а)г(о)с(ло)венѣи Вл(а)д(ы)ч(и)це нашии Бю- городници и присно Дѣвѣи	Dotation o testamento di Stefano Uros re di Serbia al monastero di Santa Maria di Rotazzo. Alla eletta annuntiata, be- nedetta, nobile regina no- stra, gentrice de Dio, ec- celentissima vergine Ma- ria, noi humili peccatori et servi suoi con qual lau-
Мари(н)ѣмъ и мѣ	Маріе въ славѣи	

грѣшнии и оумилени ра-
ви Твои кою ти похвалоу
принесемъ прѣмисѣи
што же ли нареке¹мъ Те
шрадованна, или кѣмъ
похвалами въсхва²лимъ
Твои прѣнепороу
дѣвство прѣмисѣи
таа Бюгородице Дѣво
Мари(н)ъ шваге архан-
г(е)ловоу глас(о)у п(о)до-
бше се и мѣ грѣшнии не-
достойными оустъ нами
вынимъ Тин: Рад(о)у
се, рад(о)у се шрадован-
на, Господъ с Тобою и
Тобою смирисе се не-
весна сѣ зѣмьными, и
родъ чл(о)вѣч(ы)скы Тобо-
ю изваве³нъ выс(т)ъ прѣ-
выи клятвы Иадовы И-
дамъ же и Евѣа ликъст-
воу⁴та ш рождѣствѣ
Твоимъ, въсприкъ⁵ша прѣ-
воу⁶ю довроу⁷ю же
прѣстоу пакникъмъ погоу-
виста, ангеломъ славо и
пр(о)р(о)комъ съвѣтѣи, а-
п(о)с(то)ломъ похвало,
м(о)у(ч)еникомъ вѣнѣцъ,
ц(а)ремъ дръжаво, грѣш-
никомъ привѣжице. Тѣмъ

же и азъ равъ твои Сте-
фанъ Оурошъ самодржа-
вѣнии краљ сръвски и
поморскы, по м(и)лости
Твои и по м(и)лости

похвалѣи И пакы по смъ
азъ грѣшнѣи(sic) и оумилѣи⁸и.
нѣи равъ Твои прѣнепороу-
наа Дѣво владѣи⁹и.
це како нареко¹⁰ те недо¹¹и.
мѣю се шрадованнаа кон-
ли ми хвалами въсхва-
лаемъ имѣ Твое Дѣво
прѣмисѣи таа Бюгороди-
це Мари(н)ъ аггеломъ
нареви¹²и имѣ Твое, и
мѣ положихомъ оустѣи
недостойными, грѣшнѣи
равъ Твои поюще тако-
ваа Тебе по хвалинѣ Ра-
д(о)у и се шрадованнаа
Господъ с Тобою, и тѣмъ (?)
рад(и) сѣ нами сѣмъ (?) кѣмъ
и се Невѣо и Земла, и
родъ чл(о)вѣч(ы)скы Тобою
извавинѣ(sic) выс(т)ъ шт
прѣвыи клятвы И(а)д-
мовы Иадамъ же и Евѣа ш ро-
ждѣствѣ Твоимъ възра-
дова се и въ сѣ свѣтѣи
пр(о)роцы¹³ [аггеломъ]
славо, пр(о)р(о)комъ исп-
лнѣи¹⁴и, ап(о)ст(о)ломъ
похв(а)ла, м(о)у(ч)ени-
к(ы)мъ вѣи¹⁵цъ, ц(а)ремъ¹⁶
[и. ннм] оутѣшеніе, сѣ-
давъ дръжавѣ¹⁷ | азъ
равъ твои Сте¹⁸фанъ
[О]урошъ [с]амодръжав-
нии краљ сръвскии и
Поморскыи, по м(и)лости
ти¹⁹ Твоеи и по м(и)лости
рождѣшаго се

annuntiaremo la sua mundi-
ssima virginita? o con qual laude
de il nome suo et la santi-
ssima sua humilita inalza-
remo, castissima genitrice
de Dio? la quale per l'an-
nuntiatione del archange-
lo Gabriele concepe nel
suo santissimo ventre il fi-
gliulo di Dio, per la qual
cosa noi humil peccatori
con le indegne nostre lab-
bra cridiamo: Alegrati,

alegrati, felicissima signo-
ra, Iddio sia con Te, per
causa sua se ha pacificato
il cielo et la terra, et la hu-
mana natura fu liberata
dalla pristina maleditione
di Adamo, che insieme
con Eva fu causa della
perditione dela natura hu-
mana; alegrati gloria delli
angeli adimpimento delli
propheti, laude delli apos-
toli, corona delli martiri,
fondamento delli re, soc-
corso delli peccatori. Al
presente io schiavo suo

Stefano Uros.
solo nominato re
di Serbia et Tramarina
per la grande gratia Tua
et di colui, chi nacque di

рожданиа се не Твое
сѣмени слава истинна
го Христа Божия наше
го припад(а)ю крѣ
пости Твоима
мощи прости и прощ
ни грѣхъ мой. яко
да по¹¹ милости и зас
тепиши мене грѣшного
раба Твоего и съ рабомъ
Твоимъ а съ сыномъ мо
имъ Стефаномъ и ш
всѣхъ врагъ нашихъ вид
имыхъ и невид(и)мыхъ оу
вѣи¹² власти нашей цо
ли си ты дала чинста и
съ сыномъ Ти Бюго¹³ мь
нашимъ Даю талантъ
свѣтому храму Твое
му иже крѣ¹⁴ оу Рѣтукъ
Свѣтлон Бюгородици
Рѣтукон. Доувоноу
Хвоурина и Братош и
Топиш. Шаптино. и
Спилини и съ мѣгами. И се
мѣгѣ ш¹⁵ Ластъве како те
ве стоудн¹⁶ цѣ Мостыцъ
оу Ластовско блато го
рѣ ш¹⁷ Мостыца оузбръдо
по вѣи¹⁸ цоу. а ш¹⁹ вѣи²⁰ ца
оу Шаптинскоу скалоу.
²¹ ш²² Шаптинскѣ оулицѣ
оу Соухи пот(о)къ. ш²³

Соухого потока оу Прѣ
сѣкоу. ш²⁴ Прѣсѣкоу
Градичѣ. и ш²⁵ Дѣ²⁶ вина
връха ш²⁷ Цпица оу Ка.

ш²⁸ Твоемъ иже не
самца ш²⁹ грѣшного³⁰ Хрис
та Божия нашего
прип(а)даю под ногама
Вашима и
просимъ милости и про
щѣнїе грѣхъ³¹ моимъ
да поминаеши и засѣ
пиши мене грѣшного
раба Твоего и съ своимъ
равомъ³² синомъ Твоимъ
Стефаномъ да насъ
избавиши ш³³ врагъ в(и)
димыхъ и невид(и)мыхъ
сѣ да³⁴ (Т)и³⁵ владѣнїю нашимъ
еже си нами дала съ сы
номъ Твоимъ и Бюгомъ
нашимъ³⁶ прилогъ
цр(ь)кви Твоей и похва
лшемъ имѣ Твое Сїе при
лагаю³⁷ свѣтому монас
тырѣ Бюгородици Рѣтук
кон. на имѣ вѣсе Дѣвоицѣ
съ Бѣринами³⁸ Братешъ
и Топиш. и Шѣптинѣ.
и Пилае и Селани. и Езе
съ мѣ³⁹ камынихъ. И се мѣ
кѣ Дѣвоица ш⁴⁰ Ластвѣ
оу стѣдѣнцѣ Мостыцѣ
како те⁴¹ ве оу блато оу го
ре ш⁴² Мостыца⁴³ врьдо по
врьхъ⁴⁴ вѣи⁴⁵ ца оу Шѣп.⁴⁶
птинскѣ(sic) скалѣ. ш⁴⁷
Шѣптинскѣ скалѣ
Соухи по
токъ како те⁴⁸ ве⁴⁹ блато
Пресекѣ. ш⁵⁰ Пресѣкѣ(sic)
оу Градичѣ. ш⁵¹ Дѣ
евина врьха ш⁵² Спи⁵³ ца

Te calidissimo sole,
Jesu Christo, me inchino
davanti
li santi piedi
Tuoi.
dimandando gratia et per
dono delli peccati miei,
che habbi misericordia di
me peccatore Tuo,
et insieme col schiavo
Tuo figliolo Stefano
ne liberi dalle insidie delli
inimici visibili et
invisibili, et il presente
nostro dominio, il quale
dalla gratia Tua et del
Tuo figliuolo è stato a
noi dato, do la dotatione
al Tuo santo tempio,
accio possano nutrirsi
quelli, che esso lauderano
il Tuo santissimo nome,
per nome di Santa Maria
de Rotazzo, prima Dubo
vica, Sburigna, Bratos,
Toplis, Saptina, Seclagni,
Jexe, Spigliani, con li con
fin di Lastua, come fonta
na del Ponticello nel lago
de Lastua, et cosi dal pon
te verso il monte su la ci
ma alla scala di Saptina,
et della cale di Saptina al

torrente secco, et dal tor
rente secco alla scavaza
dura Gradiste, et dalla
donzella de Spico a

альцѣ оу Пилиш на Топи
шемъ оу врьдо Свини
цѣ оу Малаоу Сострѣви
цѣ оу Зеленику⁵⁴ како
гледѣ оу морѣ како и ш
ладала⁵⁵ боспога ми мѣ
ти кралѣца Елена и шна
и дала и занисала То пот
врьди кралѣ⁵⁶ вѣство ми
и заниса да и на пицоу
старцемъ и на шдеждѣ
слѣпимъ. и хромымъ. и
братни да и този свобо
дѣно ш⁵⁷ вѣ⁵⁸ врьдо⁵⁹ рабѣ
го⁶⁰ господствѣ оу⁶¹ ш⁶² вѣ
ликихъ и малихъ(и). и ш⁶³
снѣ⁶⁴ ныхъ оу ш⁶⁵ вѣласти кра
лѣ(и)вствѣ⁶⁶ ми. да не пов
рѣдѣ⁶⁷ ш⁶⁸ цѣ се тоу⁶⁹ ш⁷⁰ ме
ноу⁷¹ цѣ цр(ь)кѣ оу⁷² вѣно. И ко
га Бюгъ изволи быти по
мѣ на столѣ кралѣ(и)вс
тѣ⁷³ ми. или сыни кра
лѣ(и)вствѣ⁷⁴ ми.
или ш⁷⁵ да
рода кралѣ(и)вствѣ⁷⁶ ми⁷⁷
сего писанного малаго
мноу да не разорить. нѣ да
потвердить. или кто ш⁷⁸ да
снѣ⁷⁹ ныхъ или ш⁸⁰ да владѣ
оу⁸¹ ш⁸² ныхъ. кто ли и⁸³ ш⁸⁴ да
рѣ⁸⁵ зить. того Бюгъ да разо
рить гнѣвомъ своимъ. и
да и привесты⁸⁶ Июдѣ
прѣ⁸⁷ дѣ⁸⁸ телью и кѣ⁸⁹ тѣ⁹⁰ мь
рекшымъ. „Крѣ⁹¹ вь его на
насѣ⁹² и на вѣдѣ⁹³ хъ на
шихъ“ и да и проклять ш⁹⁴

оу Каланѣ⁹⁵ Пилиш на
Топишемъ. врьдѣ⁹⁶ Свини
цѣ⁹⁷ како гледѣ⁹⁸ ш⁹⁹ цѣ
рѣвицѣ¹⁰⁰ Зеленику¹⁰¹ како
гледѣ¹⁰² морѣ како и ш
ладала¹⁰³ мати¹⁰⁴ малаго
спѣ¹⁰⁵ кралѣца Елена и ш¹⁰⁶
она дала и занисала
пот¹⁰⁷ врьди кралѣство
мое и занисѣ¹⁰⁸ да¹⁰⁹ цр(ь)кѣ
и манастирѣ¹¹⁰ ка¹¹¹ а¹¹² а¹¹³
ромъ¹¹⁴ да хранѣ¹¹⁵ и да ш¹¹⁶ де¹¹⁷
и да е¹¹⁸ свободно ш¹¹⁹ вѣ¹²⁰ вѣ
рабѣ¹²¹ то¹²² ш¹²³ цѣ¹²⁴ сѣ¹²⁵ ш¹²⁶ да
писали и ш¹²⁷ рабѣ¹²⁸ гос
под¹²⁹ скихъ великихъ и
малихъ и ш¹³⁰ вѣ¹³¹ вѣ¹³² вѣ¹³³
дѣ¹³⁴ снѣ¹³⁵ ныхъ оу господ¹³⁶ ст
вѣ¹³⁷ ми ш¹³⁸ цѣ¹³⁹ сѣ¹⁴⁰ и мѣ¹⁴¹ цѣ¹⁴²
ковно И кога¹⁴³
Бюгъ изволи ш¹⁴⁴ вѣ¹⁴⁵ вѣ¹⁴⁶
земломе¹⁴⁷ господѣ¹⁴⁸ вати
ш¹⁴⁹ вѣ¹⁵⁰ прилогъ да не раски
не¹⁵¹ него потверди како
господарь кога е¹⁵² Гос
подѣ¹⁵³ Бюгъ дарова¹⁵⁴
Тко ли се на¹⁵⁵ кѣ¹⁵⁶ тѣ¹⁵⁷ рас
кине. а негѣ¹⁵⁸ Господѣ¹⁵⁹ да
разори и раскине своимъ
гнѣвомъ. и да е¹⁶⁰ при¹⁶¹ ш¹⁶² вѣ
тиникъ¹⁶³ Иди иже продавы
Христѣ¹⁶⁴ и съ теми да вѣ
дѣ¹⁶⁵ тѣ¹⁶⁶ ш¹⁶⁷ вѣ¹⁶⁸ иже
глагола¹⁶⁹ хъ¹⁷⁰ Крѣ¹⁷¹ вь его на
насѣ¹⁷² и на вѣдѣ¹⁷³ хъ нашихъ

et pater a Spiritu sancto
in nomine domini amen
Ratifica nella lingua
che guarda verso il mare
in quali tenenti sono tutti di
mia madre regina Helena
et poi da essi dati et app
licati al monasterio, per
anche io confermo tutto
quello, che da essa mia
madre è stato dato, accio
siano per nutrimento del
li poveri decrepiti, claudi et
ciechi et per nutrimento
delli monachi et per loro
vestimenti, et che tutto
questo, che ho scritto et
notato, sia libero et im
mune da ogni angaria pi
cola et grande et di ogni
gravame. Però a tutti que
lli che Iddio concedera
signorigiare questo paese,
sia mio figliolo, mio nipo
te o qualunque altro, non
debba strazzare o rompe
re questa mia dotatione,
ma che la debbia confir
mare et ratificare come
signor dal omnipotente
Iddio eletto. Et chi presu
merà strazzare questo mio
ordine, ch' l'indignatione
del omnipotente Iddio sia
sopra di lui, la qual l'scio
glia dall' aura vitale, et sia
compagno de Juda, che
vendette il Christo, et sia
compagno de quelli, che

Господи Бѣга всаджи
теда ¹²и ѿ силъ чьстѣ
наго и животворящаго
крѣста и ѿ всѣхъ с(вѣ)
тыхъ оугондшихъ Бѣ
гоу ѿ вѣка, и да моу
соупрница воу ¹³да М(а)
ти Бѣжия прѣд стра
нимъ соудимъ нгда
придетъ въ славѣ соуди
ти живымъ и мрътвымъ,
и ѿ мене ¹⁴грѣшнаго
кравца Оуроша да и проклетъ
и таковыи кон имѣ пакос
тити томоу мѣстоу цю
записа кравцѣство ¹⁵и
ми или оу пашицихъ, или

оу теговицихъ, или имѣ
кон соудѣ дивизати на
црѣковѣ оу тои земли
да плати ¹⁶кравцѣствѣ
воу тисоужю пер перъ
И тоу м(и)лостѣ створи
кравцѣствѣ ми домоу
Свѣтѣ Бѣогородице Рѣ
тъвскыи кѣди приде ¹⁷оу
Которъ градъ, и тоу выше
съ кравцѣствѣ ми
властели: арьхип(и)с
коупъ варьски Маринъ, и
казньцѣ Мирославъ, и н
¹⁸пи(и)ск(о)упъ хльмьскы
Ишанъ, и ип(и)ск(о)упъ де
тъскы Миханъ, и вел
никъ Браико, дѣдъ Миро
славъ жоупанъ Вла¹⁹дис
лавъ, ип(и)ск(о)упъ котор
скы Дочумана и два свѣ.

и да е проклетъ ѿт Госпо
ди Бѣга и силѣ ²⁰и
тънаго и животворяща
го крѣста и прѣв(и)стѣ
аго Бѣголом(а)тера и въ свѣхъ
свѣтихъ ²¹Бѣгоу оу
жидшихъ и да мѣ соупрны
ца м(а)ти Бѣжѣ на стра
шномъ с(о)удѣ когда ²²
приндетъ Господъ соуди
ти живымъ и мрътвымъ
и ѿт мене Стефана кра
ла ²³Оуроша да естъ прок
летъ И тко ѣ пакостити
или досѣдити мѣстѣ ²⁴
свѣтомъ цю записахъ
ахъ кравцѣ Стефанъ или ѣ
па(и)щѣхъ или ѣ равно
тахъ ²⁵или се повне кон
валовѣжъ прѣти съ игъ
мьномъ ѣ тои земли да
плати ²⁶кравцѣствѣ ми
и перпера И свѣ м(и)
лостѣ сътвори хъ манас
тырѣ Свѣтѣ ²⁷Бѣогоро
дици Рѣтѣ кон када дѣн
дохъ ѣ Которъ градъ и тѣ
ви хъ съ кравцѣствѣ
(sic) моимъ властеле: ахр
ѣп(и)ск(и)пъ варьскыи Ма
ринъ и ка²⁸мѣра Миро
славъ, и еп(и)ск(и)пъ дѣт'ски,
и дѣдъ Мирославъ, жѣ
панъ ²⁹Владиславъ, и е
п(и)ск(и)пъ котор'скы До
мен и еце два сведо³⁰ка
Драгоу и Пав(а)ъ. И сад
писа и подписа кравцѣст
во ми да е хъ нѣ ³¹вѣса

dissero: Questo sangue
sia sopra noi et figlioli no
stri, et che sia ribele del
la santa croce, et che sia
sempre mai in contrario
la madre de Dio al estre
mo ponto della morte al
di del giudicio, quando il
suo figliolo vignerà con
gloria giudicar vivi et mo
rti, et sia maledetto da
me peccatore Stefano
Uros. Et qualunque farà
danno a questi luochi, del
la mia maestà a questo sa
nto monasterio dotatati,
cosi nelli pascoli come ne

lli lavorieri, o veramente
chi promovesse litigio al
igummo over abbate di qu
esto santo monasterio,
che paghi alla mia maestà
mille perperi de penna.
Questa dotatione ha fatto
la mia maestà al monaste
rio di Santa Maria de Ro
tazzo, quando venne città
di Catharo. Ove furono in
mia compagnia: li nobili
Catarini, l'arcivescovo d'
Antivari domino Marino
et casnezo Miroslavo et
vescovo di Gumo, domino
Joanni, et vescovo di Zen
ta domino Michael, Zel
nich Braiko di Zenta, et il
vecchio avo Miroslav, et
zupan Vladislav, et vesco

дока Драгоу и Пав(а)ъ Сего
ради писа и подписа кра
вцѣствѣ моимъ въ свѣ
дѣнии въ сакомоу. И си
писа Петрицѣ дивакъ мѣ
стеца мар'та. Еи
Стефанъ Оурошъ
кравцѣствѣ сръбс
кихъ земель и помо
рьскихъ.

комъ и писа Петръ Ди
ацъ (sic) мѣстеца
мрътѣвѣтѣ И дѣнъ
градъ Родимъ (sic) съ (?)
властелии моими на
лѣтѣ
Сырусовѣмъ бѣдо
уствѣтѣ и прѣви
сокаго го. Споди
на сръбскаго цѣра
Стефана

et
vescovo di Catharo dum
Dumona et doi testimonii
Dragan et Pollo. Scrisse
Petar diach del mese di
marzo, quinto decimo gio
rno. Sottoscrivendo la
presente dotatione sua
maesta con mano sua pro
pria.
Stefano re di Servia tra
marino.

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ПРИЗРЕНСКОЈ ЕПИСКОПИЈИ НА ЉЕВИШИ**

(око 1307)

*Краљ Стефан Урош II Милутић обнавља седишће епископије у манастиру Свете
Богородице на Љевиши у Призрену и даје поклоне.*

Оригинал није сачуван. У хрисовуљи краља Стефана Уроша III Дечанског постоји поуздан податак о постојању повеља више Милутићових претходника и посебно о хрисовуљи самог Милутина:

И више тога села оу Градваници на Доуџ изнесе хрисовуљу свесвешчену епископу
призренску Пр'сеник родитеља краљевства ми, и виде краљевство ми кре и шна земља
црковна а штоуздета оу заб'ља краљевства ми

В.: Новаковић, *Зак. сјом.*, 639. - Поред тога о изградњи цркве постоје и сведочења у делу архиепископа Данила 138, и по запису епископа Дамјана из 1307, о обнови манастира. (Уп.: Јастребов, *Хрисовуља Дечанској*, 362; Новаковић, *Зак. сјом.*, 639; Петковић, *Зайиши и најиши*, 40; Пурковић, *Српски епископи*, 15-16; Сава епископ, *Српски јерарси*, 150.

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА И КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ О ПОКЛОНУ КОТОРУ ЖУПЕ ГРБАЉ

(Пре 1308)

*Краљ Стефан Урош II Милутић са мајком краљицом Јеленом поклања граду
Котору жупу Грбаљ са свим међама и њивама која су имали и раније.*

Оригинал није сачуван. Одлука је позната по фалсификованој повељи цара Стефана
Душана 1351. године:

кръсивен и записъ господина и деда нин светого краља Оуроша и госпоже свете кралице
крь Елене како да господинъ светин краљ и света кралица Котороу жоупоу Грбаљу, Дони и
Горни со свѣми мѣгали и засколци (sic) и съ правинами своими оу ваштиноу и оу племенито
до вѣка и вѣкоу. Пминъ. И што е было которско първомъ, да воуде и после до вѣка

В.: Новаковић, *Зак. сѣом.*, 32, где су наведена и коментарисана претходна издања.
Уп.: Шекуларац, *Каснији њрејис*, 57-70.

Будући да се у наведеној Душановој исправи спомињу и повеље других српских
владара, као нпр. повеља краља Стефана Радослава, која је сачувана у италијанском преводу
(в. бр. 24, ове збирке), има разлога за веровање у веродостојност овог податка о поклону
жупе Грбаљ. О томе има потврде и у которским нотарским књигама XIV века. Милутинова
исправа се може датирати у време између 1306. и 1308, јер од 1309, Стефан, будући краљ
Дечански, управља Зетом као краљев намесник. Издавање ове исправе могло би се
повезати са боравком краља Милутина у Котору, када је издата повеља Св. Марији
Ратачкој (в. бр. 106 ове збирке, са тамо наведеном литературом). Ђирковић (*Историја Црне
Горе* 2-1, 78) је прихватио годину 1306, као годину поклона жупе Грбаљ граду Котору.

**ПРЕВОД ХРИСОВУЉЕ ЦАРА АНДРОНИКА II ПАЛЕОЛОГА
ХИЛАНДАРСКОМ ПИРГУ ХРУСИЈИ**

1308 (6816). мај, индикт VI.

На молбу краља Стефана Уроша II Милутина, византијски цар Андроник II Палеолог дарује хиландарском ђирџу Хрусији у Свјетјој Гори, манастир Свјетјој Никитије у селу Бањанима.

Оригинал на грчком није сачуван. Текст је познат по преводу који се налази у АХС бр. 90, топографска сигнатура А 6/21, написаном на пергаменту ширине 260, дужине 320 мм, црним мастилом, дипломатичком минускулом средине XIV века у 28 редова. Сачувана је паралелна хрисовуља цара Михаила IX Палеолога, издата у исто време, нажалост доста оштећена. Српски превод Андроникове хрисовуље разликује се од сачуваног текста Михайлове хрисовуље слободнијим превођењем и нетачностима, али се по основним материјалним подацима слаже са сачуваним грчким текстом. Други део превода је преправљен и то у експозицији и диспозицији, док есхатокл одговара простагмама, а не хрисовуљама. - На полеђини белешка руком XIV-XV века: †Хрисовуља цара кѣрѣ Андроника да пол(о)жение с(ве)т(а)го Никите кѣрѣ Пиргѣ. Белешка монаха Никандра: Хрисовуља цара Андроника за с(ве)таго Никита оу Скопѣ ради манастирѣ нашѣ. Поред тога: АЛ, а ниже мастилом и прецртано: 25, а дописано: 12. Црвеном оловком: Бр. 12. Обичном оловком, руком Успенског: 6816 год. - Опис: Синдик, Српска акѣа, 87. - Фотографије: АСАНУ бр. 8876; НБС Ф 2818; АС (филм).

Изд.: Korabiev, *Actes de Chl* II, 415, № 15 (извод). Грзуиѣ. *Три хиландарске повеље*, 24-26; *Стам. Макед.* 1, 317-323 (са факсимилом и коментаром).

Лит.: Dölger, *Regesten*, № 2313. Živojinović, Kravari, *Actes de Chl* I, App. III, 298-300.

Хрисовула је датирана годином од стварања света: индикт и година се слажу.

†Пшнеже бѣсть хрисовѣль цѣрьства ми молиниѣмъ прѣвисокого кралѣа, любовного сѣна и зѣта цѣрьства ми, ш приложени иже въ Скопи ¹²црѣква С(вѣт)аго м(с)иенника Никити въ метохию 8 томъ Скопин дрѣга црѣкви на име С(вѣт)и Бѣгородице, Боришинуна, с люми што се шврѣ]таю по(дѣ) номъ ¹³и съ нивами и съ виногради. И дрѣга црѣква кою кс(ть) подвигнѣлъ тѣи самъ кралѣ Ивана Крѣст(ител)а. И дрѣга метохиѣ и села и землѣ иже сѣ наре(е)на ¹⁴именемъ сице: село Банѣне, проиша съ всѣми правинами иго. И землѣ нарекомаѣ Прѣвѣжда: и починаѣтъ шт пѣти банѣнскога и идеть ¹⁵къ градѣ Скопскомѣ, и до гдѣ се зове Уесто Мрамѣрик, и шпира се 8 рѣкѣ 8 Лепеньцѣ и кладенца Голншева, и до мѣста нарекомаго Желѣ¹⁶знаго, с периволми иго и с водѣничицѣми и с прочими правинами, такоже го кс(ть) дрѣжалъ дрѣвалъ иѣкто Жигрѣ Радомиръ съ вратѣми. ¹⁷И 8 Полозѣ село Нѣраца с правинами иго. И дрѣго мѣсто наре(е)но Радѣкѣ с виногради и с водѣничицѣми и с двороми, иже кс(ть) дрѣжалъ иѣкто ¹⁸Братиславъ. И дрѣга црѣк(о)въ С(вѣт)аго Николи шврѣтаюци се въ намѣсти Любѣни, с виногради и съ водѣничицѣми и прочего намѣстѣи еже ¹⁹въ швласти кр(о). И дрѣго мѣсто Добри (пресрт.: добри) Доль: шпираѣтъ до Радѣше, с нивикѣ иже Н. вретень, еже кс(ть) кѣпила Боришница. Дрѣго ²⁰мѣсто Виница шпираюци до кладенца [иже кс(ть) тѣ]. ²¹И дрѣго мѣсто наре(е)нок Доу'нѣш Урмѣница шпираюци до кладенца [иже кс(ть) тѣ]. ²²И дрѣго мѣсто наре(е)нок Доу'нѣш Кѣу'ково, с правинами иго. И дрѣго мѣсто наре(е)нок Япокавково, шпираюци до крѣста. Такоже ²³и 8 Блатѣ 8 Лисивахѣ иѣколикѣ нивѣи близъ правѣи Каломеновѣхѣ, и виногра(д)а два, кдинь о(у) Повожди а дрѣгы 8 долѣ Пѣрешевѣ. ²⁴И дрѣга села пристѣпѣша къ тои црѣкви поданикѣми любовного свѣта цѣрьства ми пасѣнѣка прѣвисокого кралѣа и любовного сѣна и зѣти ²⁵цѣрьства ми, иже наре(е)нок село Лопѣшани с правинами иго. И полѣ села Клѣвѣвица и катѣнъ Влахѣ С(вѣт)аго Никитѣ. И село ²⁶Моравѣ нарекомѣ Измири. Планина Люботѣнъ съ швластикѣм(sic) си. И дрѣга планина Пласѣ съ швластикѣм си. Дрѣзѣ двѣ ²⁷планинѣ нарекомѣ Гоцинѣ. И 8 Скопи шт трѣхъ трѣговѣ цѣрина на всако лѣто, на Просѣщенѣи кгда кс(ть) празникѣ црѣкѣи. ²⁸И пакѣ 8 мѣлы цѣрьство ми прѣвисоки кралѣа и лювоки сѣна и зѣтѣ цѣрьства ми, да вѣдѣ дрѣгы хрисовѣль цѣрьства ми, тако да кс(ть) та црѣква ²⁹С(вѣт)аго Никити съ всемоу швластѣи своѣму въ швластѣ и въ метохию с(вѣ)тогорьскои црѣкви, иже кс(ть) сѣдалъ прѣвисоки кралѣа и лю³⁰вовни сѣна и зѣтѣ цѣрьства ми на име Вл(а)д(ы)кѣи Сп(а)са Хри(с)та вѣшѣдшаго на Н(е)в(е)са, на мѣстѣ нарекомѣмъ Х(р)с(т)а иже въ Пирѣ. И шче да ³¹имать та црѣк(в)и иже шт нѣко дарован'на сѣи села: село нарекомѣ Блат'це, иже кс(ть) надѣ С(вѣт)имъ Никитѣю съ всѣми пра³²винами иго, и дрѣго село Гласѣ под црѣкѣю, съ мѣни и съ прочими правинами иго. И воиникѣ кон и

тѣ нарекомѣ Гѣврѣ³³гѣи Рѣпана. Молиниѣ рад(и) прѣвисокого кралѣа и зѣта цѣрьства ми, сѣи хрисовѣль пода цѣрьство ми и повѣлѣвать, да и црѣква С(вѣт)аго Никити ³⁴съ правинами своими по рѣкѣ Господѣ Спаса нашего Иисуса Христа еже въ С(вѣт)ѣи Горѣ на мѣстѣ нарекомѣ 8 Хриенѣ Пирѣ, и кдинь ³⁵иже да швлад(а) и црѣкѣми и сѣи и метохиѣми и съ всакии дохѣдѣкомъ. Тѣмже силою и крѣпостию сѣго хрисовѣла ³⁶цѣрьства ми да вѣдѣ подлагамѣ црѣква С(вѣт)аго Никити под црѣкѣи иже въ С(вѣт)ѣи Горѣ въ Пирѣ и съ всѣми правинами иго и метохи³⁷и иже сѣи и сѣи. И тако да вѣдѣ(ѣт) шководни шт всакии равѣи и шт всакого поданѣа, и нѣкто да не има пошкати или потѣкѣти ³⁸или да вѣдѣти шжеи шт прѣво црѣк(в)и та и шже и сѣи приложѣи прѣвисоки кралѣа и любовни сѣна и зѣтѣ цѣрьства ми, ш нем же се и пошдаде си хрисовѣль шти въ штверѣдени. Мѣшѣица мѣи индиктишнѣ S влѣтѣ S G S

Инд. Korables, *Actes de Chil* II, 415, № 15 (извод); Грујић, *Три хиландарске повеље*, 24 (са факсимилом и коментаром).

26; Сѹом. Макео. I, 317-323 (са факсимилом и коментаром).

Лит.: Dolger, *Regesten*, № 2313; Živojinović, Kravari, *Actes de Chil*, I, App. III, 298-300.

Хрисовула је датирана годином од стварања света; индикт и година се слажу.

? Писаніе вѣсть хрисовѣль царьства ми моладниамъ прѣвисокого краля
 любовного сына и зѣта царьства ми. ш приложени кже въ Скопи [црѣкѣ Свѣт(а)го
 мѣстника Никити въ метохию 8 томи Скопи дрѣга црѣкви на име Свѣтѣи Богородице.
 Боришчина, с людьми что се швр[ѣ]таю по(дъ) номъ [и] съ нивами и съ виногради. И дрѣга
 црѣкѣвою ю(сть) подвигиѣлъ тыи самъ кра(ль) Ивана Крѣст(и)теля. И дрѣга метохиѣи и села
 и землѣи кже с наречена [и]менемъ сице село Банане. проиѣа съ всѣми правинами кго. И землѣи
 нарекома прѣвѣжда и починати шт пѣти бананского и идеть [к]ъ градѣ Скопскомъ, и до
 гдѣ се хове Усто Мраморня и шпирѣ се 8 рѣкѣ 8 Лепеньца и кладенца Голышева, и до мѣста
 нарекома Желѣзѣнаго, с приволми кго и с водѣнничи и с прочими правинами, такоже го
 к(сть) дрѣжалъ дрѣвалъ нѣкто Жигрѣ Радомирѣ съ вратицами. [и] 8 Полозѣ село Нераца с
 правинами ктѣ И дрѣго мѣсто наречено Радѣво с виногради и с водѣнничи и с двороми.
 кже к(сть) дрѣжалъ нѣкто [Братиславѣ И дрѣга црѣк(о)въ Свѣт(а)го Николи шврѣтаючи се
 въ намѣсти Любѣни с виногради и съ водѣнничи и прочего намѣстѣи ежѣ [въ] швласти к(го).
 И дрѣго мѣсто Доври (прѣцрѣ добри) Доль шпирати до Радѣше, с нивикѣи кже Н. вретень.
 ежѣ к(сть) кпина Боришца дрѣго [мѣсто] Виница шпирючи до брѣга Селкова. И дрѣго
 мѣсто нареченъ нѣкъ Долнаца Урманица шпирючи до кладенца [кже к(сть)] тѣ [и] дрѣго мѣсто
 нареченъ Долникъ Кучково с правинами кго. И дрѣго мѣсто нареченъ Лпокавково.
 шпирючи до крѣста. Такжеже [и] 8 Блатѣ 8 Лисинахѣ нѣколикѣи нивѣи влизъ правни
 Каломеновѣхѣ и виногра(дѣ) два идни(оу) Побежди а дрѣгы 8 долѣ Пѣршевѣ. [и] дрѣга
 села пристыжна къ тен црѣкви поданимъ любовного свѣта царьства ми пасинька
 прѣвисокого краля любовного сына и зѣти [царьства ми. кже нареченъ село Лопшани
 с правинами кго. И полѣ села Кѣлѣвица и катни Влахѣ Свѣт(а)го Никитѣ И село [и] Моравѣ
 нарекома Измира. Паланна Люботѣи съ швластикѣи (sic) си. И дрѣга паланна Пласѣ съ
 швластикѣи си. дрѣгѣ дѣлѣ [паланнѣ] нарекомѣи Социѣ И 8 Скопи шт трѣхъ трѣговѣ царина
 на всако лѣто на Прѣсвѣщенїи кгда к(сть) празникѣи црѣкви [и] пакѣ шмола царьство ми
 црѣвисоки кра(ль) и любовни сыны и зѣтѣ царьства ми. да вѣде дрѣгы хрисовѣль царьства
 ми. цко да к(сть) та црѣкѣ [Свѣт(а)го Никити] съ всемо швластикѣи свошѣ въ швласть и въ
 метохию свѣтоторской црѣкви кже к(сть) сѣдалъ прѣвисоки кра(ль) и лю[бовни] сыны и зѣтѣ
 царьства ми на име Влахѣ дѣшкѣи и Спѣжа Хри(ст)а въшѣдшаго на Н(е)в(е)са, на мѣстѣ
 нарекомѣи Хрисѣи кже въ Пирѣ И шше да [имати] та црѣкви и кже шт нѣго дарованна
 сѣи села село нарекома Блатце кже к(сть) надѣ Свѣтѣи Никитѣю съ всѣми пра[винами]
 кго и дрѣго село Голѣи под црѣкѣю съ мѣлини и съ прочими правинами кго. И воиникѣи кон к

тѣ нарекомъ Гешрьѣ гни Репана Молница радѣи прѣвесоаго краля и зета царьства ми
снѣ хрисовъла пода царьствоми повелѣвать да и прквѣ Свѣтлаго Никитѣспрацинами
своими по рѣнѣ цркви Господа Спаска нашего Исуса Христа еже въ Свѣтѣхъ Горѣ на
мѣстѣхъ Христе пирѣхъ и вѣднѣхъ и гнѣмѣхъ да владѣа и прквѣми и селѣи
метохи нами и съ всакимъ доухомъ Тѣмже силою и крѣпостию сего хрисовъла царьства
ми да вѣде подлагати цркви Свѣтлаго Никити под цркви иже въ Свѣтѣхъ Горѣхъ Пирѣхъ съ
всѣми правинами его и метохи нами и селѣи И тако да вѣдѣтѣ и свѣдѣти въ всакимъ работѣ
и штъ всакого поданка и никто да не има поискати или потѣхнѣти или забавити дажема штъ
прѣво цркви и та и таже и сѣди приложилъ прѣвесоаки краля и лювоуи (с)на [?] и зѣтъ
ц(а)р(ь)ства ми, в немже се и пошлѣде си хрисовъла бити въ стѣрженіи Мѣксѣца маа
и индиктивънѣ) S. вѣлѣтѣи S. G. 51

Изд.: Korabiev, *Actes de Chil.* II, 415, № 15 (извод); Грујић, *Три хиландарске повеље*, 24-
26; Стам. Милош 1, 317-323 (са факсимилом и коментаром).
Дат.: Dolger, *Regesten*, № 2313. Живописи, Кравап. Гигос. *Actes de Chil.* I, App. III, 298-300.
Хрисовула је датирана годином од стварања света, индикт и година се слажу.

† Пшмеже бысть хрисовла царьства ми молниа прѣвисокого краа, и
любвиного сына и зета царьства ми, ш приложени кже въ Скопи ¹црква Свѣтлаго
мчменика Никити въ метохію ²с томъ Скопий дрѣга цркви на име Свѣтик Богородице.
Боришчина, с люди что се шврѣ³таю по(дѣ) номъ ⁴и съ нивами и съ виноград. И дрѣга
црква кою кс(тъ) подвижна тѣи самъ крал(ъ) Ивана Крѣст(ите)ла. И дрѣга метохіа и села
и земли кже с наречена ⁵именемъ сице: село Банане, прониа съ всѣми правинами его. И земля
нарекома Прѣвжда: и повинанъ шт пѣти бананьского и идеть ⁶къ градъ Скопскомъ, и до
гдѣ се дове Уесто Мрамшири, и шпира се ⁷рѣкъ ⁸Лепень и кладенца Голишева, и до мѣста
нарекома Желѣ⁹знаго, с периволни его и с водѣнничимъ и с прочими правинами, такоже го
кс(тъ) дрѣжалъ дрѣви нѣкто Жегрь Радомирь съ вратинами. ¹⁰И ¹¹въ Полозѣ село Нераца с
правинами его. И дрѣго мѣсто наречено Радѣво с виноград и с водѣнничимъ и с дворомъ,
кже кс(тъ) дрѣжалъ нѣкто ¹²Братиславъ. И дрѣга цр(к)овъ Свѣт(а)го Николи шврѣтаючи се
въ намѣсти Лювѣни, с виноград и съ водѣнничимъ и прочего намѣстна еже ¹³въ власти его.
И дрѣго мѣсто Добри (прѣрт: добри) Доль шпирають до Радѣше, с нивкимъ кже Н. вренъ,
еже кс(тъ) кпила Боришца. Дрѣго ¹⁴мѣсто Виница шпираючи до брѣга Селкова. И дрѣго
мѣсто наречено Долна Урмница шпираючи до кладенца (кже кс(тъ) тѣ) ¹⁵И дрѣго мѣсто
наречено Долна Крѣво, с правинами его. И дрѣго мѣсто наречено Ипокавково,
шпираючи до крѣста. Также ¹⁶и ¹⁷Блатѣ ¹⁸Лисивахъ нѣколикъ нива близъ правинъ
Каломеновѣхъ, и виногра(да) два, и динь о(у) Побожди а дрѣгы ¹⁹до дѣлъ Пѣршевѣ. ²⁰И дрѣга
села пристѣпнша къ тои цркви поданимъ любвиного свата царьства ми насинька
прѣвисокого краа и любвиного сына и зети ²¹царьства ми, кже наречено село Лопѣшани
с правинами его. И полъ села Калѣвица и катѣнь Влахъ Свѣт(а)го Никите. И село ²²Моравѣ
нарекомъ Измира. Планина Лювѣнъ съ властикомъ(sic) си. И дрѣга планина Пласъ съ
властикомъ си. Дрѣгѣ двѣ ²³планинѣ нарекомѣ Социѣ. И ²⁴въ Скопи шт трехъ трѣговъ царина
на всако лѣто, на Просвѣщеніи гда кс(тъ) празникъ цркви. ²⁵И пакъ ²⁶молы царьство ми
прѣвисоки кралы и любви сыны и зеть царьства ми, да вѣдѣ дрѣгы хрисовла царьства
ми, да кс(тъ) та црква ²⁷Свѣт(а)го Никити съ всомъ властію своомъ въ власть и въ
метохію сѣтегорьской цркви, кже кс(тъ) сѣдаль прѣвисоки кралы и лю²⁸бовни сыны и зеть
царьства ми на име Вл(а)д(ы)кы и Сп(аса) Хр(ис)та вшыдшаго на Н(е)в(е)са, на мѣстѣ
нарекомѣ Хрѣста кже въ Пирѣ. И шце да ²⁹имать та цркви кже шт нго дарован на
сѣи села: село нарекомъ Блатъ, кже кс(тъ) надъ Свѣтимъ Никитою съ всѣми пра³⁰винами
его. И дрѣго село Глѣси под црквиномъ, съ млинни и съ прочими правинами его. И воиникъ кой к

тѣ нарекомъ Гешрѣ³¹ти Репана. Молниа рад(и) прѣвисокого краа и зета царьства ми
си хрисовла под царьство ми и повелѣвать да и црква Свѣт(а)го Никити съ правинами
своими по рѣкѣ цркви Господа Спаса нашего Ис(уса) Хр(ис)та еже въ Свѣт(и) Горѣ на
мѣстѣ нарекомѣ ³²Хрисѣ пирѣ, и динь ³³имень да влад(а) и црквами и сели и
метохіа ми съ всакимъ дохвѣкомъ. Тѣмже силою и крѣпостию сего хрисовла царьства
ми да вѣдѣ подлагамъ црква Свѣт(а)го Никити под цркви кже въ Свѣт(и) Горѣ в Пирѣ и съ
всѣми правинами его и метохі³⁴ами его и сели. И тако да вѣд(ятъ) свои шт всаки работѣ
и шт всакого поданка, и никто да не има поискати или потѣкнѣти ³⁵или забавити шжема шт
прѣво цркви та и таже и сѣди приложилъ прѣвисоки кралы и любви сыны ³⁶и зеть
царьства ми, ш нем же се и шладѣ си хрисовла бити въ штверженіи. Мѣстѣца маа
индиктиш(ны) ³⁷въ лѣто ³⁸С С

**ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ
О СЕЛУ ЗАТОРУ КОД КОТОРА**

(1276-1308)

Краљица Јелена одређује међе села Затору код Котора и прописује казне за све који би ње међе нарушили.

Оригинал није сачуван. Препис (А) на пергаменту, написан избледелим мастилом у 13 редова рачунајући и потпис, који је 20. августа 1470. сачинио которски нотар Natalinus de Methico, налазио се крајем XIX века у Државном архиву у Задру. Међу преписима и актима тога нотара, који су 1952. године пренети из Задра у Котор, нема трага наведеном препису. Један препис налазио се између два светска рата (1918-1941) у Архиву Среског начелства у Котору, али је загубљен или уништен. Једини познати остатак је фотографија коју је Мошин добио од Соловјева и оставио у грађи за овај Зборник.

Изд.: Maschek, *Manuale del regno*, 165, (уз српски текст штампан латиницом, донет је италијански превод из 1470); Соловјев, *Од. сѡм.*, 88, № 49 (дат. 1278-1308); *Сѡари докуменѡи*, 17-18; Вуксан, *Христѡвуљ краљице Јелене*, 111 (дат. 1245-1276).

Превод на италијански (Б) овде се објављује према Машеку. - Повеља нема датума. Као terminus post quem узета је година збацивања с престола краља Стефана Уроша I, а као terminus ante quem година 1308, јер је 1309. Стефан Дечански постао намесник у Зети.

† Пише кралевство ми да ни вкдомо
всакомъ. Створи милость ¹кралевство ми
Подторцемъ више Котора, што нзоврете
кралев ¹ство ми ни хъ земле пованьше вѣ
Скѣрде право на Пестин' градь. ¹вѣ
Пестина града право в Карстаць, вѣ Кр'сца
како греде шхога в Зверонакъ ¹и како
тече поток зверонакъ в Запечно в
Мокрѣ Пловю: долѣ поли ¹каторско,
а гвѣра заторскаѣ (sic). Да кто им вѣнезе
в ток бардо без ни хъ ¹воле ни пасти ни
тежати, да плати кралевствѣ ми. Е. сътъ
перперъ, ¹и да вѣзима на комѣ вѣдаде за рѣкѣ
кнезѣ кралевста (sic) ми. И глава ¹заторцемъ
за цѣо годнер. 5 динар, а певат динар, по-
слѣхъ динарѣ, а ¹рѣка. В. динара. И тко сен
потвори од мене хъ, сен да несть проклетъ, ¹а
такови да примет гниев и наказани од
кралевствѣаго и да плати ¹и да плати
(sic). Е. сат перпер, и да стои в кѣли
по недан редомъ

КРАЛИЦА ЮЛЕНА

Scriue la mia regia maestà che sia manifesto
a chadauno: Fa la gratia la mia regia maestà
a quei drio casali soura Cataro che
troua la mia regia maestà loro tereni, co-
5 menzando da Schurla verso Pestingrad, da
Pestingrad drita in Krstac, da Krstac
et come core i torente Zveronjak
i Zapezno e
Mochra plozza cum el pian de Cataro la
10 montagna de Xator. Et se alcun li intra
in chustiera senza lor volunta houer passar
ouer lauorar che pagi alla mia regia maestà
p(er)p(er)i cinquecento et chi toca da
chi sera dato in pena el cento della mia regia
15 con pena li fatori grossi sieno, e la bu-
lla grossa do ordine del mio
..... comandamento che sia punito
con p(er)p(er)i a mia maesta. Et che paga
ala regia maestà cinquecento perperi,
20 et che staga in castelo.....
ordine.

ПРИЗНАНИЦА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ДУБРОВАЧКОЈ ОПШТИНИ

(1312. децембар 15 - 1313. март 6)

*Краљ Сѣефан Урош II Милутиин њошѣрђује да су исѣлаћени сви дуѣгови Дубровчана
њеѣзовим ѣрѣовцима.*

Оригинал није сачуван, али се о повелји говори у нотарском акту регистрованом 15.
децембра 1312 (ДАД, Diversa cancellariae 5, f. 28°).

Изд: Пуцић, Сѣом. срѣски II, 1, № 1 (са грешкама).

Die XV decembris (1312).

Tripe de Buchia de Cataro nuncius domini regis Vrosii nomine et vice ipsius domini regis facit
manifestum quod dat Mençio, filiio condam Mathie de Menç, totam actionem, rationem et potestatem
realem et personalem, quas habebat ipse dominus rex supra Gregorium Prodani de Menachi et Teodorum
5 et Matheum et Nicolam, filios condam Jacobi de Crusi, per omnes scripturas et cartas occasione
mercatorum dicti domini regis, quod ipse Menç habeat supra predictos et quemlibet eorum et ipsorum

bona totam nationem et potestatem quam habebat ipse dominus rex occasione predicta. Et hoc ideo quia dictus Tripe nomine dicti domini regis fuit confessus se recepisse a dicto Mençio pro predictis Gregorio et cognatis eius solvente ypp. V^c qui deficiebant ad plenam solutionem omnium debitorum dicti domini regis de 10 regis. Et dictus Tripe promittit et se obligat mittere unam pouiliam cum sigillo dicti domini regis de satisfactione et fine dictorum mercatorum illius tenoris de quo est in una copia scripta per Stoianum usque ad sex menses proximos. Et si non mitteret dictam pouiliam ad dictum terminum quod ipse Tripe teneatur solvere dicto Mençio yp. V^c. Item quod dictus Tripe teneatur mittere dicto Gregorio omnes cartas de notaria quas fecit dictus Gregorius supra se et cognatum eius in Cataro, quas cartas habet Paulus 15 de Thoma. Et dicta pouilia debet mitti scripta in carta de pergamento cum sigillo dicti domini regis.

Die VI^a mensis marcii Junius de Mathia de Menç, procurator dicti Mencii fuit confessus se recepisse a dicto Tripe predictam pouiliam et cartas notarie supradictas secundum tenorem superscripte scripture.

M^oCCCXV die XIII° iulii, dictus Teodorus fuit confessus quod ita est rei veritas sicut superscriptum est pro parte sua de dicto debito.

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1313. пре 29. октобра)

Краљ Сѣефан Урош II Милутиин саошйшава дубровачком кнезу Барѣоломеју Градониѣу и Дубровачкој ойшйини да шаље „кнеза Павла“ (Paulus de Thoma de Cataro) да ѣримѣ свейодмиѣровски доходак.

Оригинал (А) у ДАД, као прилог уз књ. Diversa Cancellariae V, f. 86, данас: Скупина ћирилских докумената IV а 5, написан на хартији без воденог знака, ширине 223, дужине 56 мм, црним мастилом, дипломатичком минускулом у 5 редова, рачунајући и потпис црвеним мастилом, који је дописан у продужетку петог реда. На полећини у адреси између речи Любшвѣи(о)мѣ и сѣр(о)динкѣ, налази се остатак печата од жутог воска, пречника око 10 мм, са трагом сигурносне папирнате врпце. Адреса гласи: † Крал(ив)ства ми любшвѣи(о)мѣ сѣр(о)динкѣ Барт(о)ломѣю Град(о)никѣ, кнезѣ дѣбровѣ(ѣ)скомѣ и вѣсон ѡвѣшнѣѣ. Фотографија: АИИ Ф II, 3/262 и Ф II, 3/263.

Изд.: Пуцић, Сѣом. срѣски II, 2, №3, (дат. 29. октобар 1313; исправке: Јиречек, Сѣом. срѣски, 99); Smičiklas, Dipl. zb. VIII, 343-344, №284, (дат. 29. октобра 1313); Стојановић, Пов. и ѣисма I, 38, №42 (без латинске белешке, дат. 29. октобра 1313); Порчић, Писма немањѣћких владара Дубровчанима о ѣодизању свейодмиѣарској дохоѣка, ССА 7 (2008), 12-13 (дат. пре 28. X).

Лит.: Динић, Дубровачки ѣрибуйи, 227.

Писмо нема датума. Сачувана је, међутим, потврда (Б) Павла де Томе, краљског посланика, о пријему светодмитровског дохотка на основу краљевог овлашћења, која је регистрована 29. октобра 1313 (Div. Sanc V, f. 86). Краљеве писмо је морало настати пре поласка посланика, највероватније током октобра 1313. године.

А

† Крал(е)ства ми любвиномъ сродникъ кнезъ дѣровъкомъ Бартол(о)мѣю Глад(о)никъ и есио овѣчинъ дѣровъкомъ Уто и до¹ход(ъ)къ крал(е)ства ми тамо ѡ васъ двѣ тисѣце тамо порѣчи крал(е)ство ми кнезъ Павло да и взѣме на Дмитровъ дѣнь Да дан¹те мѣи

† СТЕФАНЪ КРАЉЪ

Б

Белешка у дубровачкој нотарској књизи Diversa Cancellariae V, f. 86:

Paulus de Thoma de Cataro nuncius domini regis Vrosii ad infrascripta facienda ut patet per litteras ipsius domini regis, fuit confessus et contentus se nomine dicti domini regis habuisse et recepisse a domino comite et communi Ragusii yperperos MM grossorum venetorum, quos commune Ragusii eidem domino regi dare debeat pro regalia ad 5 festum sancti Dimitrii proxime preteriti. In presencia Todori de Ćiga et Mathei Basilio de Cataro et plurium aliorum testium assignatorum.

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
МОНАСТИРУ ТРЕСКАВЦУ

(1300-1313)

Краљ Стефан Урош II Милутић оснива цркву Свеће Богородице - манастир Трескавац код Прилепа и дарује га бројним њоклонима.

Оригинал није сачуван. Архиепископ Данило II, Животи, 136-137, доста опширно описује подизања овог храма:

Домъ во прѣсветыи Богородице благи питатељнице рода хришћанскаго въ мѣстѣ рекомѣмъ Трескавѣци, и тѣ неисповѣдимыи приношени иго исплнѣи, кѣлико вѣса потрѣбна на слоужьбоу Богоу и прѣвистѣи иго матери, сѣвѣ же въ вѣчномъ поминании, просе милостивнаго оутѣрждѣниа и помощи Прѣсветыи отъуствию своемоу. И тоу оукраси домъ Прѣсветыи многоразличныи приношени, кѣлико иконы божьствныи златомъ окованы и бисеры оукрашѣны, кадильнице и свѣштьники златы и ины вѣсакыи потрѣбы црковныи, ихъ же не възможемъ съказати по имени. Неисвѣтено же множество злата своего тоу приложи, и стада обѣла многата и урѣды вельбоудѣ, лакии же коньскыи, или въ кратыцѣ рекоу, ако и до прѣставлѣниа своего непѣстаньно вѣсего дакъ весислѣно и исплнѣи домъ Прѣсветыи вѣсакого вѣлага. Душанова Трескавачка повеља из 1335. год., изричито наводи: селище Вельмѣцо и населили светни краль, съ людьми и съ инѣи и съ планинами и съ вѣсми правниами оу Бавоуиѣ (Новаковић, Зак. сѣом., 665).

На основу редоследа догађаја у наведеном делу архиепископа Данила, може се закључити да је овај манастир подигнут пре Нагоричанског, за који се зна да је изграђен 1313. године, па је зато предложен горенаведени датум.

**ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ
О СЕЛУ МОРЈАНИ**

(1276-1314)

Краљица Јелена њоклања село Морјане браћи ђакону Боџоја и њеџовом сину Прибилу.

Оригинал није сачуван, али у Светостефанској хрисовуљи краља Стефана Уроша II Милутина пише:

Село Морјани, братик диякона Богџа и сина моу Прибыла съ людми и съ своимъ
|⁴⁴⁶мегѣлами, како ксоу др'жали оу м(а)т(е)ре крал(ивъ)с(тва) ми такози да си и др'же и оу
цр(ъ)кве сик.

В. бр. 125 ове збирке, означен ред.

Краљица Јелена је повељу издала вероватно после смрти краља Стефана Уроша I 1276, а можда и раније, ако је село припадало манастиру Градцу.

**ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ
ЖАРЕТИЋИМА**

(1276-1314)

*Краљица Јелена пошврћује породици Жаретића имања која им је поклонио њен
суйруз, њок. краљ Стефан Урош I.*

Оригинал није сачуван, али се изричито спомиње у повељи краља Стефана Уроша
II Милутина породици Жаретића, где пише:

црѣ имъ шѣтъцѣ држалъ и стрѣтъ имъ Маринъ ѿ мѣстѣ ре краљевствѣ имъ каѣ ко
имъ и запис(а)но ѿ прѣднихъ повелѣхъ(а).

(В. бр. 70 и 123 ове збирке, означене редове).

**ПОВЕЉА КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ
О ОСНИВАЊУ МАНАСТИРА ГРАДЦА**

(1276-1314)

Краљица Јелена оснива манастир Градац и дарује му све њој потребне ствари и њоседе.

Оригинал није сачуван, али сигуран помен постоји у биографији краљице Јелене, коју је написао архиепископ Данило II.

...храмини же и села многа избрана приложи мѣстоу томоу светому хрисовоулы роукоположениа свогго оутвѣрдивши. въ нихъ же съдръжеть се вѣса приложениа ии. и вѣса клнко на потрѣбу соушта храмоу прѣсветымъ, вѣсе дасть...

В.: Архиепископ Данило II, *Живойти*, 79-80.

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
МОНАСТИРУ СВЕТОГ НИКОЛЕ НА ОСТРВУ ВРАЊИНИ**

(1282-1321, или 1314-1321)

Краљ Стефан Урош II Милутићин њоклања манастиру Светиоџ Николе на острву Врањини у Скадарском језеру село Орахово у Црмници, Полуждребицу и Шипићаре, као и 100 њерџера џодишње од џирџа Светиџ Срђ.

Примерак ове исправе у Цетињском Народном музеју под бр. 2, написан је на веома оштећеном пергаменту ширине 297, дужине 465 мм, са откинутим комадима на више места и рупама у тексту и потпису, избледелим и од влаге разливеним мастилом, уставним писмом Милутиновог доба у око 40 редова текста. Постојао је и препис у изгубљеном зборнику монаха Гаврила из 1621. године. Данас, сем у неколико фрагмената, текст није читљив.

Изд.: Јастребов, *Преџис хрисовуџа на Цетињу*, 224-226 (према Гавриловом зборнику); Новаковић, *Зак. сџом.*, 579-581 (извод, дат. 1296); Соловјев, *Од. сџом.*, 67-69, № 43 (дат. око 1296); Шекуларац, *Врањинске џовеле*, 47 (само коментар и фотографија); исти, *Дукљанско-зеџске џовеле*, 66-68 (само неколико фрагмената, дат. „око 1255“).

Текст ове повеље данас је познат једино по наведеном, али недовољно поузданом издању Јастребова, што отежава доношење закључка о аутентичности исправе. Шекуларца, који је последњи расправљао о овој повељи, најпре је исту приписао Стефану Урошу II Милутину, док је био намесник у Зети (*Врањинске повеље*, 45-48) а затим краљу Стефану Урошу I (*Дукљанско - зетске повеље*, 66-68, са датумом „око 1255“). Забуна је настала зато што ниједно од наведених издања пре Шекуларца, не доноси потпис. Код Јастребова се налази, вероватно верно пренет текст из Зборника монаха Гаврила, са слободно престилизованом потписом стављеним на место наслова: *Стефанъ краљ Богомъ поставлени Урошъ приложи село Орахово и оше Р. перперъ отъ свѣтаго Сръка*. Међутим, текст који се овде објављује на основу издања Јастребова, указује на то да је ова исправа интерполирана или је фалсификат. Оригинал не може бити из најмање два разлога: 1. краљ Владислав је краљу Милутину био стриц а не деда, као што стоји у овом примерку, и 2. није сачуван ниједан потпис српских средњовековних владара који садржи формулу: *краљ Богомъ поставлени*. Нетачна је Шекуларчева тврдња (*Дукљанско - зетске повеље*, 67), с позивом на Стојановића, (*Пов. и писма* I, 18-19), да се краљ Урош I потписао као краљ „Богом поставлени“ уз Божију помоћ. Наиме, и у интитулацији и у потпису наведеног цитата стоји: *с помокию Божиювѣ*, што се не може изједначити са: *Богомъ поставлени*. Слична формула налази се у интитулацији тек у другој половини XIV века, али никад у потпису. Шекуларца је, као и Мошин (*Повеље краља Милутина*, 60, дат. 1296), сматрао да се ради о оригиналу, али га је, као што је горе речено, различито атрибуирао. - Датум није могуће прецизно одредити, па би можда најбоље било узети у обзир све године Милутинове владавине (1282-1321), или, будући да се не спомиње име краљице Јелене (†1314), време од 1314 -1321.

Благо и честно что ксть Богоу влагодгодно, еже ксть творити светимъ и вожественимъ црквама: сего во ничтоже краснек несть - ни сребро, ни злато, ни камене многоценно, ни бисерска красота. Того во ради изволи краљѣство ми сѣе доврое дело, и всхотевъ приложити сѣе мое малое приношеніе еже ка светому Николе, рекше у Враніне. Икоже рекаль еси въ светѣмъ 5 *Твоемъ Евангели да просветит се свѣтъ*⁶ вашъ предъ чловѣки и здретъ ваша добра дѣла, и прославетъ Сутца вашего иже ксть на невестѣхъ⁶; и пакы: „Люви ме възлюблѣнъ вудѣтъ Оцемъ моимъ“, и ка немѣ надѣе, и овители з него сатвориве, да и насъ грешнихъ и недостоннихъ равъ своихъ изведеши отъ адскихъ нерешимихъ ѹзъ; и са своими оученики и апостоли и светители поставивъ различна свѣтила, и рекъ намъ бвити людіе иже стежа вѣстною крвию - иже верѣ иметъ 10 и крстит се, спасеніе вѣдетъ. Да понеже сѣа велика оветованіа речена више любещимъ те, Спасе мои, и азъ грешни дрѣае припадаю ка неизреченомъ Твоемъ чловеколювию и си мали начетакъ приношениа приношѣ Твоемъ милосрдію, яко милост Твоя даст ми благи животъ, и грехомъ раздрешеніе, и въ вѣдѣщемъ вѣце привесть царствна невестаго

Оемъ же и азъ грешни Стефанъ Урошъ по милости Божіен краљъ всехъ Сръпскихъ Земаль 15 и Поморскихъ, припадаю ка милости свѣтаго Николи, рекше з острове Враніне. И дахъ село з Црници именемъ Орахово са людми и са басми мекалми, а з томъ селе име Миковити, Дамини

Носаљкѣ са вратиом. Полакова кеца и Драгалева кеца. Прывославъ и дла Раксинѣ. Толиславацъ. Шотекитъ. Томица Крнице. Кракъ Маршенъ. Бардона са дети Петаръ Златаръ. Кичевити. Драгошъ. Богант са вратиомъ. Станетина дѣца. Петаръ Олиничъ. з шѣ краинскихъ. Прѣбанасъ. Плавке

20 И придахъ междъ Лимлани и междъ Ораховомъ. Полждрепицъ. Шити тарѣ са людми. Лмеке селѣ томъ отъ Годица. Мѣле. Сѣсѣтоморѣицъ. Рики потокъ. Оврахъ. Рикега потока. Пловѣ. отъ Пловѣ по делѣ. дѣтъ Трошнѣ. отъ дѣла право. Пронѣрѣвине. Казмо ови. о ливѣ. странѣ мора и з врьхъ Бѣласице, отъ тѣда оу Ликовѣ. продолъ. Ланіа. право з рекъ. према Бигорѣ. ницъ рекъ. Крѣпѣ. отъ оне стране. Уремшинѣскѣ скалѣ. поврьхъ дела. Урленѣ. пещерѣ. отъ Урленѣ. 25 пещерѣ. право. Катѣнѣ. отъ Катѣна оу границѣ. Катѣнскѣ.

И сна зтврдихъ: дахъ планинѣ междъ Битомъ и междъ Црницомъ. именемъ Селѣ. Лмеке планини. тои. отъ Бита. Пегалицъ. поврьхъ Уртеника. како се ками вала. да Сеоцемъ. по виеницъ. Голіеихъ. странѣ. скалѣ. междъ праниами. име междъ Селѣ. з Брѣановѣ. стѣнѣ. отъ Вреалѣ. Скалѣ. ниже Бзѣвницъ. отъ тѣда. Прелюти. на Паурадѣ. орахъ. отъ Паурада. границѣ. на Норинѣ. калѣ. са 30 Кокерина (sic) кала. право. Жидовѣ. мѣкѣ. отъ Жидовѣ. мѣке. право. опетъ. Пегалинѣ.

И еше приложихъ свѣщѣ на просвещеніе Светомъ Николи. отъ трга Светаго Сербіа. всако. годице. Р. перперъ. одъ Никола. дне. до Никола. дне. да се ѹзима. чимъ се цркви. любви.

И виде кралевство. ми рѣсѣхъ. е господина. ми деда. кѣр Сави. и свѣтопочившега. господина. и деда. ми краля. Владислава. и господина. и родителя. превисокаго. краля. брѣша. ницъ. 35 данна. и зтврждениа. по томъ. же. оврахъ. и тако. же. и кралевство. ми сатвори. милостъ. людѣмъ. Светаго. Николи. всемъ. првимъ. и конѣ. самъ. азъ. придаю. да не. работѣ. работѣ. ние. (дне). господствѣ. ошомъ. ни. дани. даю. ни. пѣти. тераю. ни. воиске. воюю. ни. пѣтнике. приплакаю. ни. винограда. те. же. ни. градъ. зиждѣ. ни. позови. даю. ни. кашанѣ. ни. пасъ. хранѣ. Отъ. свакиѣ. дани. свободи.хъ. васакіми. правінами. развѣ. да. сѣ. работници. савршени. Светомъ. Николи. 40 И еше. придахъ. одъ. Урленѣ. Горе. отъ. Прѣбанасъ. Васила. са. дѣтию. да. ксть. тако. же. работѣ. ницъ. Светомъ. Николи. тако. же. и. више. писани.

И тако. сѣмоу. бити. твердоу. и. непоколебимоу⁷. Кто. ли. се. оврете. снѣ. потворивъ. или. господствѣ. или. сародникъ. кралевства. ми. или. кога. изволи. Богъ. по. мне. бити. кралевствѣ. ошѣ. да. моу. е. соѹпърникъ. Богъ. и. пресвета. Богородица. и. вѣстни. крѣтъ. Христовѣ. да. моу. не. боудѣ. 45 помощѣ. ницъ. въ. си. веки. ни. идѣ. ошѣ. и. свети. Никола. да. мѣ. сѹпарникъ. на. вѣтерѣ. при. шаствию. Лотъ. властѣ. великихъ. же. и. малихъ. кто. се. оврете. и. вто. любѣ. испакости. домъ. Светаго. Николи. или. оу. селехъ. или. оу. людѣхъ. или. од. медѣ. ницъ. сѣлъ. те. хъ. или. з. вѣмъ. ниомъ. или. Сръвинѣ. или. Латининѣ. или. Прѣбанасинѣ. или. Влахъ. да. прими. ги. вѣтъ. и. наказаніе. отъ. кралевства. и. да. плати. краљѣ. вѣ. Т. (300) перперъ. Сего. радѣ. подписѣ. кралевство. ми. въ. свѣ. денѣ. всемъ.

50 † СТЕФАНЪ ОУРѢШЪ КРАЉЪ БОГОМЪ ПОСТАВЛЕНИ

⁶ Подвучени текст Мошин је успео да прочита у Цетинском музеју током лета 1963. године. Потпис је уз минималне тешкоће читљив на фотографији код Шекуларца, *Врањинске повеље*, 47.

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
МАНАСТИРУ СВЕТОГ НИКОЛЕ НА ОСТРВУ ВРАЊИНИ**

(1309-1314)

*Краљ Стефан Урош II Милутићин поклања село Орахово у Ширмници (!), манастиру
Св. Николе на острву Врањини у Скадарском језеру (?).*

Оригинал (?) у Народном музеју на Цетињу под бр. 7, написан на пергаменту ширине 285, дужине 335 мм, избледелим и од влаге разливеним мастилом, уставним писмом прве половине XIV в., вероватно у 49 редова. Потпис црвеним мастилом са крстовима пре и после потписа. - Пергамент је веома оштећен: леви горњи угао у ширини до половине текста, а по дужини до 16. реда, је отпао; изгубљен је и део у десном горњем углу, а има и великих рупа у средини и доњој половини пергамента, што је све последица деловања влаге, услед чега је изгубљен велики део текста. - Нису сачувани печат нити трагови печатења.

Изд.: Шекуларац, *Врањинске повеље*, 49-53. (дат. око 1296. са коментаром, фотографијом и прочитаним фрагментима описаног примерка); исти, *Дукљанско-зейске повеље*, 74-79, (погрешно је преузео од Јастребова, литографију текста повеље која се овде објављује под бр. 117).

Мошин у овом рукопису наводи да је овај примерак оригинал и да још није објављиван. Имајући у виду наведени филозофски, као и чинишницу да повела још није објављена, неможеће је евидентно потврдити аутентичност да чак ни изричито рећи о каквом је постојању речи. Образлажући погрешан текст, Шекуларца је (*Духовна вољела*, 74-79) погрешно навео и издања ове исправе. Међутим, упркос великом труду, ни Мошинова правописница није правописна, јер добрим делом почива на одговарајућим паранестема, по њему, *иарне йовеле*, тј. бр. 117 ове збирке. То посебно вреди за интитулацију, коју он, због лакуна, није могао сам да чита у целини, него се ослањао на фрагменте које је саопштио Дучић (*Враћина у Зейи*, 187, под бр. 2). Ако је Дучић правилно прочитао и преписао цитат из пописе, *Тѣмъ же и азъ [грѣшныи] Стефанъ Оурошъ по милости Божией господиныхъ Далѣмации [Трафѣнии и Захѣмнии] господствоующеи ми*, онда се интитулација и потпис не слажу, што не иде у прилог аутентичности. Шекуларца (*Враћинске йовеле*, 49-53, са фотографијом) успео је да од сваког реда прочита део текста. Већ на основу његовог читања може се закључити да сачувани примерак није оригинал, јер је мало вероватно да би писар прве четвртине XIV века написао: р. 37: *васкѣиѣ*, р. 43: *сѹпарникъ*, р. 44: *оврете*, или да би у р. 38 употребио географски назив *[У]рне гори*, који се јавља тек касније (бројеви редова наведени су по издању Шекуларца). Можда се ради о мање или више интерполисаном препису.

[Благо и честно что исть Богоу благогодно] еже исть творити светимъ [и божественимъ] церквямъ сего бо нинуже красиѣи нсть ни сребро ни злато ни каменѣи ми[огоценно, ни] висерена красота Того во ради изволи господство(?)^а ми[си] доброе дело, и въ[х]оте приложити сѣе малое приношение еже къ Светому Николи, рекше оу Вранинѣ. Икоже рекъъ
Снѣи въ светѣмъ Твоемъ Евангелии „Да просвѣтит се свѣтъ вашъ прѣдъ влоуѣки и възреть ваша добра дѣла и прославетъ Стыца вашего еже исть на непесѣхъ“ И пакы „Любен ме възлюбленъ воудеть Стыцемъ моимъ“, и къ нѣмоу идѣе, и овите ле оу него сътвориве, да и насъ грѣшнихъ и недостойныхъ рабъ своихъ изведеши отъ адскихъ першмихъ оуздъ. И скончи оученики и апостоли и светители поставивъ различна свѣтила, и рекъ имъ оучити людикъ, еже
10 [стѣ]жа чѣстною крвию... еже вероу иметь и крѣтит се спасень воудеть. Да понеже снѣи кѣлики[и] шѣтования речеиа више [любящимъ те, Спасе мои, и азъ грѣшныи дрѣае припадаю къ] неизреченному Твоему влоуѣколювию и си мали [наветѣкъ] приношениа приношоу Твоему милосердию, [ако] милость твоа дасть ми благи животъ и грѣхомъ [раздрѣшении, и въ] воудощемъ вѣдѣи привестии царствѣиа непеснаго^б
15 Тѣмъ же и азъ [грѣшныи] Стефанъ Оурошъ по милости Божией господиныхъ Далѣмации, Трафѣнии и Захѣмниихъ господствоующеи ми... [и видѣвъ азъ създаниа храма] Светаго Николи оу [островѣ] рекше оу Вранинѣ, и испросихъ оу господина и родителя ми прѣвисокаго крала Оуроша, съ вговѣмъ многию и испрошениемъ и данимъ дахъ село оу Црѣмѣници

именемъ [Граховъ съ людьми и съ всѣми мегали оу тамъ село]... [Другимъ оу почету]... [и] редова, нечитливо. Од 35. реда оригинала:

20 И сѣа по[вѣлѣнии] господства [и] родителя прѣ... [людѣмъ] Светаго Никола [видѣ] дании и оутвѣрждениа по темоужде шрадоу и такожде ревнѣиу господства [и] данимъ всеми прѣвими и коихъ сѣмъ [и] [приложихъ] како пр... [съ]твори хъ [милость да не работаю работѣ] никде господствоующеу [и] ни дани даю, ни поути тераю, ни вѣске воюю, ни поутини приплакѣю, ни винограды теже, ни грады зиждоу [и] похѣви даю, ни капиа
25 ни пѣсь хранѣ. Од свакии дани свѣводи хъ вѣскими правинами [развѣ да сѣу работнии] съвршени Светому Николи [Ито ли се опрете снѣа потвори хъ... да моу и соупръни хъ] Богъ и прѣсвѣта Богородица, и вѣстини крѣсть Христова да моу не воудѣ помощникъ, и свети Никола да моу [и соупръни хъ] и прѣсвѣта Богородица и въ воудощимъ вѣкоу и на второмъ пришь[ствни] Пѣть
30 блас[те] вѣлики хъ и мали хъ кто се оверѣте испакостивъ [домѣу] Светаго Николи, или оу сѣ[хъ], или оу людѣхъ, или оу медьникъ [сѣль] те хъ, или оу иномоу [вѣмоу]... [да] приме гиѣвъ [и] наказани хъ [и] кралевства ми [и да плати кра]левствоу... [и] триста пѣ[рьперъ]

Другимъ мастиломъ: И иже приложи... [и]цоу шѣ то... [и] ра... [и] на... [и] цариноу врод
† СТЕФАНЪ ОУРОШЪ КРАЛЬ †

^а У препису монаха Гаврила: *кравство*.

^б Мошин је одломке текста на почетку у аренги и на још неким местима (део о имунитету и санкцији) реконструисао на основу *иарне* повеле = бр. 117 ове збирке. Мошинов реконструисани текст стављен је у угласте заграде тј. [].

^в Интитулација је реконструисана по Дучићу.

^г Мошин је претпостављао да је на овом месту писало: *или Срѣбини, или* Латини, *или Прѣбанасинъ, или Влахъ*, према одговарајућем месту у бр. 117 ове збирке.

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ЦРКВИ СВЕТОГ ЈОАКИМА И АНЕ У СТУДЕНИЦИ**

1313. септембар 1 - 1314. август 31; индикт XXII (sic)

Краљ Стефан Урош II Милутић оснива цркву Св. Јоакима и Ане и даје прилоге о чему ишије у хрисовуљи.

Оригинал није сачуван, али се изричито спомиње у натпису на цркви Светог Јоакима и Ане (Краљева црква) у манастиру Студеници. Датум натписа је одређен годином од стварања света, што одговара горе наведеним годинама. Клесар је очито погрешно уписао 22. индикт уместо 12, који се слаже са годином. Текст натписа доносимо према читању Томовић, *Морфологија*, 46-47, № 24.

† Въ имѣ О(тѣ)ца и С(ы)на и С(вѣ)т(а)го Д(оу)ха азъ рабъ Б(о)жї Стефанъ Урошъ, правнѣкъ
[²с(вѣ)т(а)го г(осподи)на С(и)мѣона и въноукъ прѣвѣнчаннаго краля [³Стефана с(ы)нѣ великаго
кр(а)ля Оуруша : и кралъ всѣхъ Сръскихъ Землѣ и Поморскихъ : сздахъ си храмъ въ имѣ
[⁴С(вѣ)тыю праведникѣ и прародителю Хри(с)товоу Ивоакима и Анны : въ лѣт(ѣ) .S. ѿ КЕ
индикта .КЕ. И вса таже прило[⁵жѣхъ семѣ с(вѣ)томоу храмоу и оу хри(с)воу пис(а)хъ. И то ли [⁶св
прѣтвори да кс(т) проклет ѿт Б(о)га и ѿт мене грѣшнаго Ямниъ. + Сзда же се съ храмъ съ
потрѣженемъ архимандрита и протосингелоу игѣмена ѿвван(а)

**ПОВЕЉА АРХИЕПИСКОПА САВЕ III
КАРЕЈСКОЈ КЕЛИЈИ**

(1309-1316)

Архиепископ Саво III одређује да се морају извршавати обавезе Српске архиепископије о издржавању Карејске келије Св. Саве Освећеног, које је успановио св. Саво српски.

Оригинал није сачуван. Изричито се спомиње у повељи архиепископа Наконима истој келији из 1321. године где је записано:

Сврѣтохъ же и ѡ(тѣ)ца нашег(о) с(ве)т(а)го архип(и)с(ко)па Савоу третишго пачо
знающа¹³⁷ и испљнившаа в са рече(н)ага подавша на в сако лѣто мѣськѣ и М. пер'перѣ и
записав'ша¹³⁸ съ заклетикъ, пачо и по нимъ боудуцини подавати.

(В. бр. 146 ове збирке, обележене редове).

**ПОВЕЉА АРХИЕПИСКОПА САВЕ III
КАРЕЈСКОЈ КЕЛИЈИ**

(1309-1316)

Архиепископ Саво III одређује да се морају извршавати обавезе Српске архиепископије о издржавању Карејске келије Св. Саве Освећеног, које је установио св. Саво српски.

Оригинал није сачуван. Изричито се спомиње у повељи архиепископа Никодима истој келији из 1321. године где је записано:

Сврѣтохъ же и ѡ(тѣ)ца нашег(о) с(в)ет(а)го архиепископа Савоу третиаго шк(о) знающа¹³⁷ и испълниѣ'шаа в'са реч(е)наа подаѣ'ша на в'сако лѣто мѣськѣ и .М. пер'перѣ и записав'ша¹³⁸ съ заклетикѣмъ, ѡко и по нимъ воудѣуцини подавати.

(В. бр. 146 ове збирке, обележене редове).

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ХИЛАНДАРСКОМ ПИРГУ ХРУСИЈИ**

(1313? - 1316. пре јула 26)

Краљ Стефан Урош II Милутиин даје поклоне и повласицие хиландарском пиргу Хрусији (данас пирг Св. Василија) и поређује узајамни однос манастира Хиландара и пирга.

Оригинал није сачуван. Текст исправе познат је по два примерка, **А** и **Б**, од којих је први интерполисан, док је други фалсификат. - Примерак **А** чува се у АХС под бр. 139/141, топографска сигнатура Свт. 3, написан на пергаменту ширине 363, дужине 1300 мм, црним мастилом, уставним писмом у 97 редова рачунајући и потпис. Иницијал, крстови на почетку, пре и после потписа, као и потпис исписани су црвеним мастилом. У продужетку је потврда краљеве исправе, коју је издао архиепископ Сава III, написана такође црним мастилом у 17 редова, рачунајући и потпис архиепископа зеленим мастилом. Крст после потписа архиепископа скромно је украшен. - Првих 59 редова краљеве исправе је интерполисано, док су крај и текст архиепископове потврде, вероватно остатак оригиналне хрисовуље краља Милутина, што се закључује на основу поређења са одговарајућом хрисовуљом византијског цара Андроника II. У прилог аутентичности завршетка текста иду српски начин причвршћивања архиепископовог печата и видљиво место на којем је стари текст пресечен а нови налепљен. - Испод краљевог потписа, кроз четири прореза провучен је плави свилени

газпан на којем висе златан печат, вероватно западне израде. Пречник печата је 30 x 30 мм а састоји се од две плочице спојене прстеном ширине 4 мм, што чини дебљину печата. Оно што овај печат чини јединственом појавом у српској сфрагистици јесте чињеница да су ликови и легенде утиснути, док су на свим осталим познатим печатима ликови и легенде ицраћени рељефно. На аверсу је лик епископа без браде са митром западног типа, штаном у левој руци и натписом у три хоризонтална реда која прелазе преко лика: Б(А)Л-ГОВ²БРН Ц(П)Р-ЬСТ¹ЕФН-Ь. На реверсу је лик Исуса Христа на престоу у седећем ставу и легенда: ІС-ХС = ІС(ОУСЬ)Х(РН)С(ТОСЬ). Испод потписа архиепископа Саве III налази се фрагмент његовог овалног печата отиснутог у црном воску, ширине 50, дужине 40 мм; типар ширине 40, сачуване дужине 35 мм, причвршћеног на српски начин. У средини је фигура у седећем ставу са ореолом над главом, са левом руком на срцу, док десна као да дели благослов. Сачувани су делови легенде, која иде у круг око лика: [ІРХ]ІЕПІСКО[П]С[Р]С[Ц]ЋИ ЗЕМЛІ. - На полећини белешка XVI или XVII в.: † Си хрисовѣл ѿт арсане на морѣ цара Стефана, а доле на кр(а)ю цѣ е ѣписато патриарха Сави светомѣ. Десно од тога новије црним мастилом, можда XIX в.: За ѣ Скопѣ. Уз ово црвеном оловком: Бр. 11, а испод старе налепнице за инвентарски број, види се црвеним мастилом: 8; обичном оловком: † № 50; црним мастилом: 6; 34. Белешка монаха Никандра: Сеи хрисовѣл естъ краља Стефана Оуроша втораго с' царским печатом и архіепископскимъ, и данъ естъ ради стари монастирь и под'тверждаеть всѣ в немъ дарованнаѣ со страшными клѣтвами. Да бѣдѣт всѣ непоколебима двѣ вѣка. - Опис хрисовуље и печата: Мошин, *Повеље краља Милутина*, 72; исти, *Срѣпски ѣечѣици*, 11 (са фотографијом); Синдик, *Срѣпска акѣи*, 117-119; исти, *Печѣици ѣоѣлавара*, 217-221; исти, *Срѣпски средњовековни ѣечѣици*, 231, сл. 2 (архиепископски); 234, сл. 39, 40 (владарски). - Фотографије: АСАНУ 7903-а/9а,б; НБС Ф 2865; АС (филм).

Изд.: Аврамовић, *Описаніе*, 23-27, № 4, печат: табла VII, № 8; Miklosich, *Mon. serb.*, 77-82, № 74 (дат. 1302-1321); Леонидъ, *Историческое описаніе*, 31-35 (без дат.); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 478-482 (извод, дат. 1309-1316); Korabiev, *Actes de Chil.* II, 403-407, № 11 (дат. 1302-1321); *Сѣом. на Мак.* I, 324-332, (заједно са потврдом архиепископа Саве III, дат. 1313).

Примерак Б налази се у АХС под бр. 138/140, топографска сигнатура А 11/7, а написан је на два листа хартије са воденим знаком *слова* (по Мошин - Traljić, № 5621, са годином производње 1334), ширине 297-299, укупне дужине дужине 761-770 мм, уставним писмом, избледелим црним мастилом у 62 реда владаревог текста рачунајући и потпис. Крстови на почетку, пре и после потписа, као и иницијал на краљевој исправи, исписани су црвеним мастилом. Аврамовић (*Описаніе*, сл. 6) је објавио текст легенде и цртеж печата комад црвене врпце. У продужетку се налази потврда архиепископа написана у 20 редова рачунајући и потпис зеленим мастилом. - Доњи део полећине налепљен је газом ради конзервације. Поред налепнице са сигнатуром, кроз газу се чита белешка XIV в.: † Пирѣга Василевѣ. Изнад тога руком XIX в.: † Си хрисовѣл ѿт арсане цара Стефана и (с(в)е)тога Саве. те жѣла клѣтва ѣ немъ. - Фотографије: АСАНУ, 7903-а/10; НБС Ф 2864; АС (филм).

Изд.: Аврамовић, *Описаніе* 19-21, № 3; Miklosich, *Mon. serb.* 73-76, № 72 (дат. 1302-1321); Леонидъ, *Историческое описаніе* 29 (извод); Новаковић, *Зак. сѣом.* 482-483 (извод, дат. око 1318); Korabiev, *Actes de Chil.* II, 408-410, № 12 (дат. 1282-1321); *Сѣом. на Мак.* I, 333-339 (са коментаром, дат. 1313-1316).

Лит.: Мошин, *Повеље краља Милутина* 63-64; Мошин - Славева у: *Сѣом. на Мак.* I, (в.: Изд.); Живојиновић, *Хиландар и ѣирѣ у Хрусици*, 60.

Као што се види из описа, оба примерка садрже по два документа, тј. краљев и архиепископов, па су зато неки издавачи та акта објављивали као целину а други одвојено. Ми смо се приклонили овом другом начину.

У историографији су подељена мишљења о аутентичности ове хрисовуље. У првобитној верзији овог зборника (1963), Мошин је заступао мишљење да је примерак А оригинал. Исто тако он је сматрао да овај царски печат Стефана Душана, као и неки други његови царски печати на актима краља Милутина, заиста припадају краљу Милутину, што би требало да одражава краљеве претензије на царску титулу. Мошин је остао при својим ставовима до краја. (В.: Лит.). Касније, на основу поређења текста ове хрисовуље са текстом хрисовуље цара Андроника II (Живојиновић, Kravari, Giros, *Actes de Chil.* I, 203-208 № 29), Живојиновић је доказала да је овај Милутинов акт интерполисан. (В.: Лит.).

Ниједан примерак нема датума. За примерак А, исти се одређује према датуму хрисовуље цара Андроника II, издате на молбу краља Милутина крајем 1313. и последње године столовања архиепископа Саве III, 1316, тј. датума његове смрти 26. јула те године. Судећи по воденом знаку, примерак Б, могао је настати 1334-1336. године.

А

† Зем'лънаѣ зем'ли ѡстаѣл'ше и тѣмъ
нмихъ и прѣстѣпнихъ ѡшдше прѣд(и)-
те, ѡзникнѣмъ и на ѣ' ѡсѣтоу ѡз не-
сѣмъ ѡви и разѣѡмъ ѡперимъ глаго-
л(ю)ще к' прѣѣтѣѡмѡу и ѡзнаѡ(а)л'но-
мѡу Бл(а)д(и)цѣ и вл(а)гомѡу ѣ' ѡ(тѣ)-
цоу н(е)в(е)сномѡу, тѡрѡцоу всѣи тѡ-
ри вид(и)мъ и невид(и)мъ, и кдинѡе-
домѡу с(ѡ)ноу иго, кѣ надежди и похва-
лѣ рода хр(и)стѣиан'скаго, Г(оспод)ѡу
Б(ог)ѡу, Сп(а)сѡу нашѡу Іс(ѡсѡу) Х(ри)-
стѡу, и прѣсвѣтѡмѡу и вл(а)гомѡу и жи-
вѡтѡрѣѣмѡу Д(ѡу)хѡу, иго ѡпино ѣце

Б

„Глагола Тебѣ три свѣтаа Троице въ еди-
номъ вѣж(ѣ)ствѣ въ вѣк(и) аминь“ По-
ниже владѣишю послѣди единаго
С(в)нѣ Твои⁹ на Землю спад(е)ниа ра-
д(и) вл(о)в(ѣ)чскаго, вадѣишю Тебѣ владѣа-
го С(т)ѣца не шлоуше¹⁰ се, любушю
Ис(о)усъ Хри(с)тосъ, родни се тако самъ в-
схотѣ, и шви се тако самъ изволи, по-
страд(а) пл(т)ию а не вѣж(ѣ)ствомъ, из-
мр(т)вѣхъ вскр(е)се поправъ смр(т)ь, и
взнес(ѣ) се въ¹¹ славѣ, свѣршенъ вса(ѣ)с-
каа, миръ давъ свѣтлымъ своимъ а
по(с)тол(о)мъ и швещание пришестви-
а Свѣтлаго Дѣоу(х)а, им же шѣи¹² ни
навеше глагола ни нѣми кзкы, и тако
просвѣтише вселеную, наставляюще въ
разоумъ твои истиннаго¹³ Бог(о)а наше-
го. Мы же просвѣщше се имъ, по(м)ъ
Твои свѣтшвразниши лица зракъ, по(к)-
ланамъ се страд(а)стемъ Твои¹⁴ имъ, вѣ-
тем же и в(скр)е(с)ени и слав(н)омъ взне-
с(е)нии славимъ, и припадающе м(о)лимъ
се: Сладости неизреч(е)ннаа, влад(а)д(и)-
ко Хри(с)те, и исп(л)ни м(о)и желаниа, в-
ко послѣдовати ми Твоимъ оученикомъ
Вещалъ бо си въ свѣтѣ Твоимъ Ю(в)а-
г(г)елин: „Да про¹⁵ свѣтитъ се свѣт(ѣ)
вашъ прѣдъ вл(о)в(ѣ)жкы, вко да оузрѣ(ѣ)
добраа ваша дѣла и прославѣтъ С(т)ѣ-
ца вашего иже кс(т)ъ на Н(е)в(е)сѣхъ“
Слы¹⁶ шахомъ бо си великаа швѣтова-
ниа глагола на Тво(о)у къ любезни-
мъ, спад(а)се мои. Сего рад(и) тыцимъ се
и мы, подвиж¹⁷ице се шт(ѣ) земл(н)ныхъ
на н(е)в(е)снаа наипаче слышати кы-
имъ оуво Господъ крѣпость да(ѣ)ти и
вѣ(ѣ)наа владѣа: нѣ не при¹⁸носенимъ ли
к(о)му славоу и в(ѣ)сть, приносенимъ
славоу имени его: „Вѣ(ѣ)мъ те, во реч(е),

† Сладости неизреч(е)ннаа, влад(а)д(и)-
ко Хри(с)те, исп(л)ни м(о)и желаниа, в-
ко послѣдовати Твои¹⁹ имъ оученикомъ
Вещалъ бо си въ свѣтѣ Твоимъ Е(в)а-
г(г)елин: „Да просвѣтитъ се свѣт(ѣ)
вашъ прѣдъ вл(о)в(ѣ)жкы, вко да оузрѣ(ѣ)
добраа ваша дѣла и прославѣтъ С(т)ѣ-
ца вашего иже кс(т)ъ на Н(е)в(е)сѣхъ“
Слышѣе оуво си великаа швѣтова-
ниа глагола на Тво(о)у любезни-
мъ спад(а)се мои. Сего рад(и) т(ѣ)цимъ се
и мы, подвиж(ѣ)ице се шт(ѣ) земл(н)ныхъ
к(и) н(е)в(е)сн(ѣ)мъ на(ѣ)н(ѣ)паче слышати кы-
имъ оуво Господъ м(ѣ)ды възда(ѣ)ти и
вѣ(ѣ)наа владѣа, не приносенимъ ли
р(ѣ)к(о)му славоу и в(ѣ)сть, приносенимъ
славоу имени его: „Вѣ(ѣ)мъ те, во реч(е)

жр(т)вы и в(ѣ)ходите въ двори(ѣ) Господни“
[¹⁷ Да пониже кс(т)ъ такоаа помощь и
оутѣр(ѣ)ждениа шт(ѣ) Господ(а) ство-
ршаго Н(е)во и Землю, под(о)ваше оу-
во шт(ѣ) в(ѣ)сѣ д(ѣ)оу(ш)е и шт(ѣ) в(ѣ)сѣ помыш-
лиа в(ѣ)з(ѣ)жити того вѣж(ѣ)ствы
ни заповѣди, въ нихъ же прѣжде прѣви
ходивъши швѣтованиа¹⁹ оулоушше
Мнѣ же хвалити се да не воудѣ-
тъ(ѣ) м(о)и ш(ѣ) силѣ и помощи Господ(а) на-
шего Ис(о)уса Хри(с)та, тако м(о)ли(ѣ)тва
ми прѣ(ѣ)м(ѣ)ст(ѣ)и²⁰ его м(а)т(ѣ)в(ѣ)ре, и свѣ-
т(а)го пр(ѣ)во(ѣ)м(ѣ)н(ѣ)ника и архидиак(о)-
на Стефана, и свѣт(ѣ)хъ м(о)ихъ(ѣ) прароди-
тель и родитѣль, дас(ѣ)ти и мнѣ настол(н)-
и²¹ коу быти имъ въ ш(ѣ)т(ѣ)л(ѣ)ст(ѣ)и м(о)ихъ
Стефанъ Оурошъ в(ѣ)торый, шт(ѣ) пле-
мене же крал(ѣ)и самодерж(ѣ)цъ все(ѣ) Ср-
в(ѣ)скии²² и Помор(ѣ)скии Зем(ѣ)лк(ѣ), пр(ѣ)-
в(ѣ)ноу(ѣ)къ свѣт(а)го Симеона Немани
и в(ѣ)ноу(ѣ)къ прѣв(ѣ)н(ѣ)наго крал(ѣ)а Сте-
фана Симона мо²³ нах(ѣ)а, с(ѣ)мъ же Сте-
фана крал(ѣ)а Оуроша С(ѣ)мона монах(ѣ)а,
поноу(ѣ)женъ же вѣж(ѣ)ств(ѣ)ною влад(ѣ)-
г(ѣ)о(ѣ)д(ѣ)т(ѣ)ию и оумолк(ѣ)нъ бывъ жив(ѣ)ущи-
и²⁴ мъ въ домоу Прѣ(ѣ)свѣт(ѣ)и Б(о)г(ѣ)ороди-
це влад(ѣ)г(ѣ)о(ѣ)д(ѣ)телнице Хиландар(ѣ)скии
иже въ Свѣт(ѣ)и Горѣ, иг(ѣ)оу(ѣ)меномъ и
в(ѣ)щомъ и всею брат(ѣ)и²⁵ ю, и с(ѣ)зда(ѣ)хъ
ста(ѣ)п(ѣ) велик(ѣ)и и твѣрд(ѣ) на мѣстѣ реко-
мѣ(ѣ)мъ Хроу(ѣ)сиа. И с(ѣ) помощью вѣж(ѣ)ств(ѣ)-
ною швѣр(ѣ)хъ того²⁶ пир(ѣ)га створи(ѣ)хъ цр(ѣ)-
к(ѣ)въ въ имѣ прѣславнаго его В(ѣ)знес(ѣ)ниа
И к(ѣ)и же Б(о)г(ѣ)оу поспѣш(ѣ) ствоу(ѣ)щ(ѣ)оу
ми ш
вѣж(ѣ)ств(ѣ)²⁷ нѣмъ его дарѣ иже ми
дас(ѣ)тъ, и инаа многаа приложениа, или-
ко ми б(ѣ)с(ѣ)тъ въз(ѣ)можно, приложихъ(ѣ)
въ с(ѣ)зданиа хъ и въ²⁸ направленихъ храма

жр(т)вы и в(ѣ)ходите въ двори(ѣ) Господни
Да пониже кс(т)ъ такоаа помощь и
оутѣр(ѣ)ждениа шт(ѣ) Господ(а) ство-
ршаго Н(е)во и Землю под(о)ваше оу-
во шт(ѣ) в(ѣ)сѣ д(ѣ)оу(ш)е и шт(ѣ) в(ѣ)сѣ помыш-
лиа в(ѣ)з(ѣ)жити того вѣж(ѣ)ств(ѣ)¹⁰
ни заповѣди. В(ѣ)нихъ же прѣжде прѣви
ходивъши швѣтованиа оулоушше в(ѣ)в(ѣ)-
наа¹¹ Мнѣ же хвалити се да не воудѣтъ,
так(ѣ) м(о)и ш(ѣ) силѣ и помощи Господ(а) на-
шего Ис(о)уса Хри(с)та тако м(о)ли(ѣ)тва¹²
ми прѣ(ѣ)м(ѣ)ст(ѣ)и²⁰ его м(а)т(ѣ)в(ѣ)ре, и свѣ-
т(а)го прѣв(ѣ)м(ѣ)н(ѣ)ника и архидиак(о)-
на Стефана, и свѣт(ѣ)хъ м(о)ихъ¹³ прѣро-
д(ѣ)и, и род(ѣ)и, дас(ѣ)ти и мнѣ нас-
тол(н)и²¹ коу быти имъ въ ш(ѣ)т(ѣ)л(ѣ)ст(ѣ)и м(о)-
ихъ,¹⁴ Стефану Оурошу в(ѣ)торому шт(ѣ) пле-
мене же крал(ѣ)и самодерж(ѣ)цъ все(ѣ) Ср-
в(ѣ)скии и При¹⁵ мор(ѣ)скии Зем(ѣ)лк(ѣ), прѣ-
в(ѣ)ноу(ѣ)къ свѣт(а)го Симеона Немани,
и в(ѣ)ноу(ѣ)къ прѣв(ѣ)н(ѣ)наго¹⁶ крал(ѣ)а Сте-
фана, с(ѣ)мъ же Стефана крал(ѣ)а
Оуроша прѣваго, С(ѣ)мона монах(ѣ)а,
и в(ѣ)м(ѣ)н(ѣ)и¹⁷ вѣж(ѣ)ств(ѣ)ныи влад(ѣ)-
г(ѣ)о(ѣ)д(ѣ)и оумолк(ѣ)нъ бывъ жив(ѣ)ущи-
и м(ѣ) въ домоу Прѣ(ѣ)свѣт(ѣ)и Б(о)г(ѣ)ороди-
це влад(ѣ)г(ѣ)о(ѣ)д(ѣ)телнице Хиландар(ѣ)скии
иже въ Свѣт(ѣ)и Горѣ, иг(ѣ)оу(ѣ)меномъ и
в(ѣ)щомъ и всею брат(ѣ)и¹⁹ ю, с(ѣ)зда(ѣ)хъ
пир(ѣ)г(ѣ) велик(ѣ)и и твѣрд(ѣ) с(ѣ) град(ѣ)мъ школо
и с(ѣ) келиа(ѣ)ми на покон(ѣ) хотѣщимъ в(ѣ)ти
вр(ѣ)²⁰ и цѣмъ тоу на мѣстѣ
рекомѣ(ѣ)мъ Хроу(ѣ)сиа при мори. И с(ѣ)
помощию вѣж(ѣ)ств(ѣ)ною швѣр(ѣ)хъ²¹ хъ
того великаго
пир(ѣ)га створи(ѣ)хъ цр(ѣ)ковъ въ имѣ прѣ-
славнаго его В(ѣ)знес(ѣ)ниа, и оу(ѣ)краси(ѣ)хъ
и²² попис(ѣ)анимъ, и с(ѣ)соуд(ѣ)и(ѣ)же на пот-
рѣвоу свѣщен(ѣ)ныи в(ѣ)ноу(ѣ)т(ѣ)р(ѣ)и и в(ѣ)н(ѣ)ш

Прѣсвятѣи

Богородице Хиландарскыиже соуть
внѣотрь и внѣвъ монастырѣ, и въ²² за-
поустѣишнихъ метохѣхъ шеновѣни
и виноградная насаждения иже
ксты на крмоу и шѣни слоу²³ жеци
имѣ светѣи цркви села и пашница до
волно въ Срѣсцѣи и Грьсцѣи Земли
илико испросихъ оу г(о)с(по)дина ми
|²¹и родителя, с(в)т(а)го ц(а)ра грѣска-
го курь Пндроника и оу възлюбленнаго
с(ы)на нго, брат(а) крал(и)в(ь)с(т)ва ми,
курь Мнханаа |²²ц(а)ра грѣскаго
Таже вса здѣ не исписаше с(е), пис(а)на же
соуть въ царьскихъ хрисовоульхъ и въ
крал(и)в(ь)с(т)ва ми хрисовоу²³лѣ. Паже не
възможна выше выпис(а)ти се въ хрисо-
воуль вса по идиномъ, тѣмъ боуд(ѣть)
сефд(ѣ)телища и при²⁴мѣница прѣ-
мнкташ мѣа застоу²⁵ница и вл(а)г(о)-
д(ѣ)телища Хиландарьска могоуци ми
избавити вѣчнымъ моуки. |²⁵Си же пиргѣ не
штлоу-
чин крал(и)в(ь)с(т)во ми шд монастыра,
нѣ павѣ да идинствоу²⁶и монастырѣмъ,
како и запис(а)и²⁶но оу прѣвомъ хрисовоу-
лѣ игоже створи крал(и)в(ь)с(т)во ми
монастырю. И иже же Б(о)г(о)у поспѣш-
ствоующоу ми и оу мѣ²⁷слихъ, иже хо-
цетъ быти на покойи и на пишоу и на шдѣ-
ни врат(ѣ)мъ хотецимъ жити въ семь
пиргоу въ |²⁸храмѣ Възнесѣниа Христе-
(т)ова, да се да на всако годице шд мо-
настыря храна, мѣр'тихъ свршѣнь испл-
нѣ всѣмъ |²⁹живоуцимъ въ снмъ пиргоу
како кс(ть) запис(а)и оу монастырс-
комъ хрисовоули. Того рад(и) да кра-
л(и)в(ь)с(т)во ми |³⁰монастырю въ Скоп(ѣ)-
скон швласти цр(ѣ)к(о)вь С(в)т(а)го Ни-

нимипра²²б'дами И иже вл(а)г(о)д(ѣ).
ти Б(о)жии съ поспѣшествоуюцимъ
потщахъ сѣ

и испросихъ оу г(о)с(по)д(и)на |²⁴ми
род(и)телѣ ми ц(а)ра грѣска-
го курь Пндроника и оу възлюбленнаго
с(ы)на нго, брат(а) крал(и)в(ь)с(т)ва |²⁵ми
ц(а)ра грѣскаго курь Мнханаа

кнѣоу Банахъ с(ѣ)мѣи с(ѣ)мѣи и с(ѣ)
Влауи и тоуи |²⁶ти оу Скопскон швла-
ти дрѣвѣ село Тмѣрани и довыт ка жи
бога и мртвога или ко свѣдѣ тогда нас-
то |²⁷ица братица въ монастыри боли
ко и доволно давало крал(и)в(ь)с(т)во ми
въ вса вѣремена, илико ми ксты поце-
дѣл |²⁸Богъ г(о)с(по)д(и)н створати въ
Срѣсцѣи Земли Сии же комать и мѣр-
тихъ оуставленъ бысты изволинимъ
шѣцимъ |²⁹х(о)говоришимъ по воли, а не
по ноужди игоумена и ваще и всаго с(ѣ)вѣра
домоу Свѣтѣи Богородице Хиландар-
скыи |³⁰рекше тако и коу пакно высты кра-
л(и)в(ь)с(т)во ми шд нихъ, тако да ксты
тврдо и непрѣложно ни шт тѣхъ самѣхъ
ни |³¹шт ин(ѣ)мъх(ѣ) хотецихъ выти въ томъ
монастыри старѣишимъ, рекше игоу-
мена и ваще и иконома и епископ(и) |³²ар'ха
и иже с(ѣ) ними. Того рад(и) крал(и)в(ь)с(т)во
ми записоу³³и оу твр'жедоу³⁴и, и заклинамъ
и страхомъ Б(о)жнимъ запрѣ³⁵шамъ, тако
семоу неразорноу выти никакоже, нѣ
дондѣже стонѣ монастырь Хиландарь
и снхъ |³⁶пис(а)ник да кс(ть) тврдо и
непоколѣбнмо. Иже ли кто дръзнетъ разо-
рити нго, того да мьститъ Сп(а)сѣи мѣи
Хрих(т)осъ |³⁷и с(ѣ)вѣт(ѣ) ток нго Възнесѣниа, и
прѣв(и)стѣа Богородица въ мѣсто по-
(мо)щи да моу и мьстятѣл'ница, и да
кс(ть) проклетъ шт всѣхъ |³⁸с(ѣ)вѣт(ѣ)хъ, и
шд мене ако и грѣшнѣи кс'мъ. И иже же
вл(а)г(о)д(ѣ)ти Божии поспѣш(ѣ)ствоую-
цимъ, потщахъ сѣи |³⁹спросихъ оу г(о)с(по)-
дина и родителя ми ц(а)ра грѣска-
го кирь Пндроника и оу възлюбленнаго с(ы)-
на нго брат(а) крал(и)в(ь)с(т)ва ми |⁴⁰ц(а)-
ра грѣскаго курь Мнханаа.

Прѣсвѣтѣмъ
Богородице Хиландарскимъ, даже соуть
въноуѣрь и извънь монастырѣ, и въ ²⁹за-
поустѣвнихъ метохидхъ шеновѣни
и винограднахъ насажденнахъ, и кже
ксты на крмоу и шдѣни слогъ ³⁰жеши-
имъ свѣтѣи цркви села и пашниа до-
волно въ Срѣсцѣи и Грѣсцѣи Земли,
илико испросихъ оу г(о)сподина ми
и родителя свѣтлаго ц(а)ра грѣвска-
го кврѣи Пндроника и оу възлюбиваго
с(ы)на нго, врат(а) крал(ю)в(ь)ства ми,
кврѣи Михаила ³²ц(а)ра грѣвскаго
Таже вса здѣ не исписаше с(е), пис(а)на же
соуть въ царѣвскихъ хрисовоуѣхъ и въ
крал(ю)в(ь)ствѣ ми хрисовоуѣхъ ³¹лѣи даже не
възможно быше выпис(а)ти се въ хрисо-
воуѣвса по идиномъ, тѣмъ воуд(еть)
свѣдѣ(ѣ)телища и прии ³⁴мѣнща прѣи-
ч(и)стаго мода застоуѣнща и вл(а)г(о)-
дѣ(ѣ)телища Хиландарьскаго оушчи ме
избавити вѣчнѣмъ моуки. ³³Си же пирѣ не
шлоу-
чии крал(ю)в(ь)ствѣ ми шд монастыра,
нѣ павѣ да иди(н)ствоуѣ с монастырѣмъ,
како и запис(а) ³⁶но оу прѣвомъ хрисовоуѣ-
лѣи коже створи крал(ю)в(ь)ствѣ ми
монастырю И кже же Богю оу поспѣш-
ствоуѣщюу ми и оу мѣ ³⁷слихъ, кже хо-
цетъ быти на покои и на пишоу и на шдѣ-
нии врат(ю)мъ хотециимъ жити въ семь
пиргоу въ ³⁸храмѣ Възнесѣниа Хри-
стова, да се дана всако годище шд мо-
настырѣ храна, мѣр(и)ть свѣршѣи испл-
нѣ всѣмъ ³⁹живоуциимъ въ снѣмъ пиргоу
како ксты запис(а)нѣ оу монастырс-
комъ хрисовоуѣи Того рад(и) да кра-
л(ю)в(ь)ство ми ⁴⁰монастырю въ Скопѣ-
ской швласти црквию въ Свѣтлаго Ни-

ними прѣ ⁴¹вѣдами И кже вл(а)г(о)дѣ(ѣ).
ти Божии съ поспѣш(ь)ствоуѣщими
потѣшахъ се

и испросихъ оу г(о)спод(и)на ⁴²ми
род(и)теля ми ц(а)ра грѣвска-
го кврѣи Пндроника и оу възлюбиваго
с(ы)на нго, врат(а) крал(ю)в(ь)ства ⁴³ми
ц(а)ра грѣвскаго кврѣи Михаила

киты оу Бандахъ с(ь) селѣи с(ь) людомъ и с(ь)
Елахъ, и тоу ⁴⁴г(о)у Скопской швла-
сти дроуѣ село Тѣморани, и довытѣка жи-
вога и мрѣтѣвога, или ко свѣдѣ тогда нас-
то ⁴⁵кцаа врат(и)а въ монастыри, коли-
ко и доволно давало крал(ю)в(ь)ствѣ ми
въ вса вѣремена, илико ми кс(ь)тъ поце-
дѣл ⁴⁶Богю г(о)с(по)д(с)твovati въ
Срѣсцѣи Земли. Сии же комать и мер-
тѣи оуставляи въ с(ь)тъ изволиимъ
шѣциимъ ⁴⁷зговориимъ по воли, а не
по ноужди игоумена и вѣче и всега с(ь)вора
домоу Свѣтѣи Богородице Хиландар-
скимъ ⁴⁸рекѣ шѣко и коупкино въ с(ь)тъ кра-
л(ю)в(ь)ствѣ ми шд ни хъ, тако да кс(ь)тъ
твердо и непрѣложно ни штѣ хъ самѣ хъ,
ни ⁴⁹штѣ ни(н)ыхъ х(ь) хотеци хъ выти въ томъ
монастыри старѣишинамъ, рекѣ игоу-
мена и вѣче и иконома и еклес(и) ⁵⁰арѣа
и кже с(ь) ними. Того рад(и) крал(ю)в(ь)ствѣ
ми записоуѣи и оутверждоуѣи, и заклинамъ
и страхомъ Божимъ запрѣ ⁵¹шамъ, тако
се моу неразорочноу быти никакоже, нѣ
дондѣ же стоить монастырь Хиландарь
и снѣ ⁵²запис(а)никъ да кс(ь)тъ твердо и
непоколѣвимъ. Ище ли кто дръзнетъ разо-
рити нго, того да мьститъ Сп(а)сѣи мои
Хри(с)тосъ ⁵³и с(ь)е тои ко Възнесѣниа, и
прѣи(и)стаа Богородица въ мѣсто по-
ш(о)ци да моу к мьстѣтелища, и да
кс(ь)тъ проклетъ штѣ всѣ хъ ⁵⁴с(ь)вѣтѣи хъ, и
шд мене ако и грѣшнѣи кс(ь)мъ. И кже же
вл(а)г(о)дѣ(ѣ)ти Божии поспѣш(ь)ствоуѣю-
ци, потѣшахъ се и ⁵⁵спросихъ оу г(о)с(по)-
дина и родителя ми ц(а)ра грѣвска-
го кврѣи Пндроника и оу възлюбиваго с(ы)-
на нго врат(а) крал(ю)в(ь)ства ми ⁵⁶ц(а)-
ра грѣвскаго кврѣи Михаила.

оу Стрѣмскѣи шѣ-
ласти село именемъ Коуцѣо сѣ виног-
рады сѣ дохо¹⁶ды сѣ всѣми правина
ми села того, влизи сельмъ монастырс-
киныхъ соу¹⁷мегъ сѣ ними. И сего села
не и¹⁸спросихъ на имѣ монастырсѣо,
ни га дахъ монастырю, нѣ да имѣ шѣ-
адаа старѣ прѣбываки¹⁹ въ семь
пиргоу храма С(вѣ)т(а)го Възнесѣннѣ

И что сѣмъ даль шѣ мѣнга дома или жи-

бога или мрѣтѣога до²⁰бытка, рекъше па-
же соу²¹тъ вѣноу²²тъ црѣкѣ на слоужѣоу
и на оу²³крашени црѣкѣ(о)винокъ книгѣ, ико-
не,²⁴ давѣси, вѣ(с)тѣни крѣ(с)ти, и сѣ соу-
ди златѣи и среб(рѣ)ни, и нѣо все мало
и голѣмо, такожде и извѣн²⁵ црѣкѣ
иже ксѣ(т)ъ на потрѣвоу старцоу иже сѣ
нимѣ хотѣшѣмъ м(о)литѣ Б(о)га да
д(о)ушѣоу кралѣ(к)вѣ(с)тва ми, или виногра-
ди,²⁶ или маслицѣ, или ковылѣ, или шѣце
или козе, или говѣда, и все что к дало кра-
лѣ(к)вѣ(с)тва ми на имѣ пиргоу,²⁷ и что
и пис(а)но оу хрисовоу²⁸лѣ монастырсѣ-
номъ, с проста да нѣма над тѣмъ шѣлас-
ти игоу²⁹мень мо³⁰настырскини нѣни,
кѣ то шѣ монастыря нѣ старѣ да шѣлада
тѣмъ. И что нѣи³¹ре оу³²схоки дати³³ кралѣ(к).

оу Стрѣмскѣи шѣ-
ласти село именемъ Коуцѣо³⁴ сѣ виног-
рады сѣ доходны сѣ всѣми правина
ми села того, влизи сельмъ мо³⁵настырс-
киныхъ соу³⁶мегъ сѣ ними. И сего села Коу-
цова не испросихъ на имѣ мона³⁷стырсѣо,
ни га дахъ монастырю, нѣ да имѣ шѣ-
лад(а)кѣ старѣ прѣбываки въ семь³⁸
пиргоу храма Възнесѣннѣ Господнѣ
Сни же пиргѣ не шѣлоу³⁹чѣни кралѣ(к)вѣ(с)-
с(т)во ми шѣ монасты⁴⁰рѣ, нѣ павѣ да нѣ
динствѣоу сѣ монастырѣмъ, како к и за-
пис(а)но въ прѣвомъ хроу⁴¹сѣо⁴² воли игоже
сѣтвори кралѣ(к)вѣ(с)тва ми монасты-
рю.⁴³ И шѣ иноу⁴⁴де старѣ хотѣи прѣбыва-
⁴⁵ти въ семь пиргоу да сѣ не ставѣи тѣ-
кмо шѣ монастыря, да сѣ избѣраа шѣ-
шѣмъ⁴⁶ сѣ вѣтѣомъ вратѣ(и)кѣ под(о)вѣни
на тѣ дѣло, прѣви по игоу⁴⁷мень и по ва-
щи, и безъ вѣ⁴⁸ликаа оу⁴⁹зрока и дѣла да
не изѣмантѣ сѣ. И что сѣмъ даль шѣ дома
кралѣ(к)вѣ(с)тва ми живѣога⁵⁰ или мрѣтѣ-
бога довытѣка, рекъше пажѣ соу⁵¹тъ
вѣноу⁵²тъ црѣкѣ на слоужѣоу и
на оу⁵³крашени црѣкѣ(о)винокъ книгѣ ико-
ны, давѣси, вѣ(с)стѣни крѣ(с)ти, сѣ соу-
ди златѣи и среб(рѣ)ни и нѣа мала и
голѣма, и вѣ сѣ что к дало кралѣ(к)вѣ(с)-
с(т)во ми на имѣ пиргоу, с проста да не
имѣ⁵⁴ть власти ни самѣ кралѣ(к)вѣ(с)т-
воу⁵⁵ки възѣти что даныхъ(ѣ) мноу въ дарѣ
Г(о)сподѣви

вѣ(с)т(о)на имѣ пиргоу, или шѣи стар-
ѣ прѣтежи или довоу⁵⁶де или испросѣи
шѣ коу⁵⁷де годѣ.⁵⁸ И Сѣмѣшѣ старѣ прѣ-
бываки въ пирзѣ, что сѣи сѣомъ принѣсѣ
и что к оу⁵⁹кого испросѣи вѣ сѣ тѣмъ⁶⁰ же
да к шѣразѣмъ въ шѣласть старцоу
извѣнѣ шѣласти монастырѣмъ. Сѣмъ же
шѣразѣмъ оу⁶¹ставѣсмо и шѣ шѣцини⁶²мъ зѣ-
говѣрѣни⁶³мъ кралѣ(к)вѣ(с)тва ми и всега
Сѣвѣра, пажѣ да хотѣи старѣ прѣбыв⁶⁴ва-
ти въ домоу С(вѣ)т(а)го Възнесѣннѣ, рекъ-
ше оу пиргоу, да сѣ не ставѣи шѣ иноу⁶⁵де,
нѣ шѣ монастыря⁶⁶ да сѣ избѣраа д(о)у-
ховѣнѣ моу⁶⁷жѣ по⁶⁸пѣ в рѣи⁶⁹цѣ иже ксѣ(т)ъ по-
д(о)вѣнѣ на тоу⁷⁰ дѣло, прѣви по игоу⁷¹ме-
не и по ва⁷²щи. И не по лицѣмѣ рѣи и по
любѣ(вѣ)и кѣнога игоу⁷³мена или иѣкого шѣ
старѣишѣ вратѣ(и)кѣ да сѣ избѣи⁷⁴ рактѣ,
нѣ страхоу⁷⁵мъ Б(о)жѣи⁷⁶мъ и шѣцини⁷⁷мъ из-
волини⁷⁸мъ вѣсѣга Сѣвѣра С(вѣ)тѣи Б(о)го-
родицѣ Хиланѣ дарѣ(с)киѣ.⁷⁹ И безъ изъшѣ-
вѣрѣтѣннѣи⁸⁰ винѣи таковы⁸¹кѣ да га не изѣ-
метоу⁸² никѣи⁸³мъ оу⁸⁴зрокоу⁸⁵мъ, лише ако сѣ
шѣ⁸⁶вѣрѣте до нѣга такова винѣи пажѣ
ксѣ(т)ъ под(о)вѣи изъвѣрѣжѣни⁸⁷ю, тогда да
сѣ шѣставѣлю⁸⁸кѣ, а дроу⁸⁹гѣи⁹⁰ шѣ⁹¹пакѣ да сѣ из-
вѣраа кѣи к до(с)тоѣни⁹²ю да сѣ поставѣи. И
никѣ то же да не дрѣзѣнѣтѣ възѣти шѣ тога
вѣ⁹³тоу,⁹⁴ что к дало кралѣ(к)вѣ(с)тва ми
сѣоки кѣли рекъше пиргоу, кѣже соу⁹⁵тъ вѣ-
ноу⁹⁶тъ потрѣвѣи пажѣ соу⁹⁷тъ изъвѣ⁹⁸нѣ
црѣкѣ(о)вѣ: ни игоу⁹⁹мень ни ваца, ни ико-
номъ, ни еклѣсиарѣхѣ, ни инѣ никѣо ни оу¹⁰⁰
коу¹⁰¹пно имѣ,¹⁰² ни оу¹⁰³залоу¹⁰⁴гоу¹⁰⁵ никѣи¹⁰⁶
шѣразѣмъ. И шѣ ли кѣ то възѣметѣи мало
вѣ¹⁰⁷то да га мѣстинѣ С(вѣ)тѣоу¹⁰⁸ Възнесѣннѣ¹⁰⁹
и С(вѣ)тѣа Б(о)городицѣ Хиланѣ дарѣ(с)каа,
и тако же възѣшѣ писѣхоу¹¹⁰мъ, да ксѣ(т)ъ прок-

Пѣли кѣ¹¹¹ възѣметѣи мало
вѣ¹¹²то да га мѣстинѣ С(вѣ)тѣоу¹¹³ Възнесѣннѣ
и С(вѣ)тѣа Б(о)городицѣ
и да ксѣ(т)ъ прок-

летъ шд всѣхъ свѣтъхъ и шд мене ако
и грѣшныи есмь, понже азъ ника
къ даа монастырю и записамъ и оут
вѣдѣхъ христовоу краливи
тва) ми тогда оу мѣмъ животѣ не
потыкоу хъ ни разорихъ, нъ павѣ како и
записано и оутвѣждено такози да
стои непоколеблемо. И вась, г(о)с(по)ди
и, прошоу и молю, иго же Б(о)гъ изболни
по¹¹ крал(и)в(ы)ствѣ ми г(о)с(по)дство
вати Срьв(и)скимъ Крал(и)вствомъ, или
сынь мой, или сыновъ(цъ?) мой, или ннѣ
к'то шт соуор¹² динкъ монхъ, или ннѣ
кто люво, сего да не потворити ни разо
ринте понже и крал(и)в(ы)ствѣ ми пр
вухъ¹³ пис(а)нии и оутвѣдѣнии не пот
ворни. На г(о)с(по)д(а) твоу ющаго во
рекше крал(и)в(ы)ствѣ сьвѣскаго, прѣложихъ
сини мой¹⁴ создани и кже дахъ въ
даръ Сп(а)соу моуму Хри(с)тоу и с(ве)
т(о)моу Вьзнесе(н)ию иго, шко с'влюда
ти, певалова¹⁵ ти, се и вол'шаа придава
ти, а не штоузети ни мала в'та шт здѣ
соуцихъ(и) даннихъ(и) и запис(а)ныхъ
мною. ¹⁶Тажде и игоу мене м(о)лю и
старѣшини монастырске и запрѣ
щамъ и заклинамъ тѣмъ же ш¹⁷ вра
зомъ, непотыковеноу быти или ннѣ.

моу шт здѣ записаныхъ. Ище ли к'то
Б(о)га не бож се и вло¹⁸ вѣкъ не срамлѣ
се, и вьсхоуцѣ разорити или прѣтвори
ти или штнести в'то шт приложены
си(и)хъ¹⁹ и оузаконныхъ и запис(а)ныхъ
мною въ сини хрисовоу лѣ, аще и тѣхъ
самъ г(о)с(по)д(а) твоу юци кралъ
²⁰Срьске Земля или шт тамо настоици.

летъ шд всѣхъ свѣтъхъ(и) и шд мене
грѣшного

И иго же изболни Б(о)гъ
по миѣ крал(и)в(ы)ствовати
Срьв²¹скою Земляю или с(и)
ноу моуму, или с(и)нов(о)у моуму, или
вноукоу моуму²² или иноу коуму шт
рода монго, сего да не потворити ни разо
ринте шко и крал(и)в(ы)ствѣ ми пр
вухъ пис(а)нии и оутвѣдѣнии не поты
коу хъ(и) ни потвори хъ. На того во са
мого²⁴ крал(и)в(ы)ствѣ ющаго вьзле
жихъ(и) сини мои създани, кже вь дахъ въ
даръ Сп(а)соу моуму Хри(с)тоу, ²⁵шко
поменю и м(о)лѣвѣ выти за нѣ тоу, таже
и за мѣ вь животѣ ми, томоу же сь²⁶ влю
дати и певаловати се и вол'шаа придавати
в са пажѣ кь потрѣвѣ домоу²⁷ С(ве)т(а)го
Вьзнесе(н)ия Господня, и пишоу и шдѣла
ник старцоу сь урн(и)цы соуцими сь
нимъ ²⁸Втораго вѣк(и)тора по миѣ
крал(и)в(ы)ствѣ ющаго нарекохъ мѣстоу
семоу с(ве)томоу, ²⁹испльнати и крѣпи
ти, не штоузети же в'то мала и велика
даннихъ(и) и запис(а)ныхъ(и) ³⁰мною здѣ,
ни потыковеноу быти. Ище ли кто Б(о)га
не бож и влоу(вѣ)къ не срамлѣ³¹ се, и соудъ
страшныи прѣвѣдѣвѣ, и вьсхоуцѣ разо
рити или прѣтворити³² или штнети в'то
шт приложены и оузаконныхъ(и)
и пис(а)ныхъ(и) мною, шко же и выше ре
³³кохъ(и) въ сини хр(о)у совоу лѣ, аще и тѣхъ
самъ крал(и)в(ы)ствѣ юци кралъ Срьв(и)скыи

и хъ игоумень монастырски хъ и ерат
(ы)ства, тоу горитомоу³⁴ шко штнети
шт иго свою милоу(и)сть
Сп(а)с(а) мой Хри(с)тоу сь вьзнесе(н)и сь вь
славѣ кь С(в)ѣтоу, и проклетик моу³⁵
воуди шт того самого Господа Б(о)
га Вседрыжителя и шт прѣвѣдѣ(и)стик
иго м(а)т(е)ре, и пораженъ воудѣ шт
силы³⁶ животворецаго
крѣста, и шт В(и) с(ве)тъхъ(и) ап(о)с
(то)лъ проклетъ, и шт Т(и) с(ве)тъхъ(и)
ш(т)ѣцѣ иже въ Никен, и шт всѣхъ(и) с(ве)
тъхъ(и) ³⁷шт вѣка Б(о)гоу оугодивши
и хъ и да воудѣ притѣнь кь Июдѣ
прѣдатею и кь шнѣмъ рекшимъ: ³⁸„Крѣ
иго на насъ(и) и на вѣдѣхъ нашихъ(и)“, и шт
мене, ако и грѣшныи есмь, и шд в(о)года
рованого нам вѣ³⁹н(и)ца да кс(т)ъ прок
летъ(и) въ сини вѣцѣ и вь воудоуцѣмъ
Сего рад(и) пис(а)въ и подписахъ въ
свѣдѣ(и)нии всѣмъ

† СТЕФ(А)НЪ СРСШЬ ПО МИЛО(И)
СТИ Б(О)ЖИИ КРАЛ(И) И СЬ Б(О)
ГОМЪ СЯМОДРЖЦЬ ВСѢХъ(и) СРБС
КИХъ(и) И ПОМОР(Ы)СКИХъ(и) ЗЕМЛЪ: †

Земля или шт⁴⁰ настоици хъ, игоумень
монастыря а или ннѣ к'то шт такоу
да штнети милоу(и)сть, свою
Сп(а)с(а) мой Хри(с)тоу сь вьзнесе(н)и сь вь
славѣ кь С(в)ѣтоу, и проклетик моу
воуди шт того са(мо)го Господа Б(о)
га Вседрыжителя и шт прѣвѣдѣ(и)стик
иго м(а)т(е)ре и пораженъ да воудѣ шт
силы⁴¹ вѣцѣ, наго и животворецаго
крѣста, и шт В(и) с(ве)тъхъ(и) ап(о)с
(то)лъ и шт Т(и) с(ве)тъхъ(и)
ш(т)ѣцѣ иже въ Никен, ⁴²и шт всѣхъ
с(ве)тъхъ(и) Б(о)гоу оугодивши хъ,
шт вѣка да кс(т)ъ проклетъ(и) и трклетъ
и да воудѣ притѣнь кь Июдѣ прѣдате
лю и кь шнѣмъ рекшимъ: „Крѣвѣ иго на
насъ(и) и на вѣдѣхъ нашихъ(и)“, и шт мене
⁴³ако и грѣшныи есмь, и шт в(о)годарован
ного намъ вѣн(и)ца да кс(т)ъ проклетъ(и) въ
сини вѣцѣ и вь воуд(о)у⁴⁴цѣмъ. Сего
рад(и) подписоу въ свѣдѣ(и)нии всѣмъ

† СТЕФ(А)НЪ СРСШЬ(И) ПО МИЛО(И)
СТИ Б(О)ЖИИ КРАЛ(И) И СЬ Б(О)
ГОМЪ СЯМОДРЖЦЬ ВСѢХъ(и) СРБ
СКИХъ(и) ЗЕМЛЪ: †

⁴⁰ (Упор. примерак А, ред. 35
и примерак Б, ред. 29-30).

**ПОВЕЉА АРХИЕПИСКОПА САВЕ III
ХИЛАНДАРСКОМ ПИРГУ У ХРУСИЈИ**

(1313? - 1316. пре јула 26)

Архиепископ Савѣ III пошлѣхује све дарове краља Милутиина хиландарском пиргу у Хрусији.

Текст је познат по два примерка (А и Б), од који је примерак А вероватно оригинал а Б аутентичан препис. Опис, преглед издања и коментар за оба примерка види уз бр. 121 ове збирке.

А

† И азъ смѣрени и всѣхъ(ь) последнии.
милостию Божию архиепис-
(коу)пъ всѣхъ(ь) Сръ(ь)вскихъ и Помор(ь)с-
кихъ Зем'ль. Нареч(е)ны же въ мн-
ш(ь)скоу швразѣ въ имѣ с(вѣ)т(а)го и ве-
ликаго ап(о)с(то)ла и архиреа ср'в'с.

Б

† И азъ смѣрени и всѣхъ(ь) последнии
милостию Божию архиепис-
(коу)пъ всѣхъ(ь) Сръв'скимъ(ь) и Помор'с-
кимъ(ь) Земль наречены же въ мн-
ш'скоу швразѣ въ имѣ с(вѣ)т(а)го и ве-
ликаго ап(о)с(то)ла и архиреа ср'в'с

каго куръ Савы, рекше Сава третин, ви
идѣвъ благоустроенъ смышлени и
потѣшани и потроуждени, паче же и
поданик добро господина ми прѣвы
сокаго краля, все Срьвскѣ Земли и По
морскѣ Стефана Оуроша, иже в кляни
Светлаго Възнесенна въ Светѣи Го
рѣ, иже ксѣти пирѣ влизѣ моря на мѣс
тѣ рекомѣмъ [X]роушна, въ власти
монастыря Светыи Богородице
Хилан дарьскыи, и прошеннымъ того
самого [г]осподина ми прѣвысокаго
краля, и такоже видѣхъ(ъ) записанаа и
и оутверждена крал(ю)в(ь)с(тво)мъ иго, и
лика соутъ въ сик[и]хъ хрисовоула, зго
воривъ се и азъ с[ъ] врат(ь)ю своею съ е
пископ(у)пы запис(а)хъ и оутвердихъ, и
запрѣщамъ и закани[ю]нама силою бо
ж(ь)ствою(с)и прѣв(и)стныи иго М(а)
те(ре), и в(ь)с(ь)наго и животворещаго
кр(ь)ста, и всеми светыи оу[г]ожд
шыми кмоу шт вѣка, м(о)л(и)твами
г(о)сп(о)д(и)на и с(в)ет(и)тел(а) нашего
куръ Савы и с(в)ет(а)го Прѣснѣна, Савы,
Иваникиа, [и]встаѣна, и Иакова, и
Ивстаѣна в[тор]аго, и азъ же и врат(ь)и
моа с(в)ет(и)тели живи соущѣ, прокли
намо[и] и завезоуемо иже хоцетъ разо
рити и мало что шт пис(а)ныи г(о)с
(по)диномъ нашимъ крал(ю)мъ въ сик[и]хъ
хрисо[и]воула, нь паче да прѣывають схра
наймо и сьлюдаймо твердо и непоколѣ
блимо и крал(ю)мъ срьв(ь)скии[и]мъ иго
же Богъ изволи г(о)с(по)д(ь)с(т)вова
ти, и с(в)ет(и)тели хотѣшыми по нас(ь)
быти, и игоумены и врат(и)аи домоу

каго куръ Савы, рекше Сава третин, ви
дѣвъ в(а)гоустроенъ смышлени и
по[т]ѣшани и потроуждени, паче же и
поданик добро г(о)сп(о)дина ми прѣвы
сокаго краля, [и]все Срьвскѣ Земли и По
морскѣ Стефан(а) Оуроша иже в кляни
Свет(а)го Възнесенна въ Светѣи [Г]о
рѣ, иже кс(т)и пирѣ влизѣ моря на мѣс
тѣ рекомѣмъ Хроушна, въ власти
мона[с]тыря Светыи Богородице
Хилан дарьскыи, и прошеннымъ того
самого г(о)сп(о)дина ми прѣвысокаго
[и]краля, и такоже видѣхъ(ъ) записанаа и
оутверждена крал(ю)в(ь)с(т)во)мъ иго,
лика соутъ въ сик[и]хъ хрисовоула, зго
воривъ се и азъ с[ъ] врат(и)ю свою съ к
пископ(у)пы запис(а)хъ и оутвердихъ,
[и]и запрѣщамъ и закани[ю]нама силою
Божиию прѣв(и)стныи иго М(а)т(е)
ре, и в(ь)с(ь)наго и живото[в]р[е]щаго
кр(ь)ста, и всеми светыми оу[г]ожд
шыми кмоу шт вѣка, м(о)л(и)твами
г(о)сп(о)д(и)на и с(в)ет(и)тел(а) [и]нашего
куръ Савы и с(в)ет(а)го Прѣснѣна, Савы,
Иваникиа, Ивстаѣна, и Иакова, и Ив
[и]стаѣна в[тор]аго, и азъ же и врат(ь)и
моа с(в)ет(и)тели живи соущѣ, прокли
намо и завезоуемо [и]иже хоцетъ разо
рити и мало что шт пис(а)ныи г(о)с
(по)диномъ нашимъ крал(ю)мъ въ сик[и]хъ
хрисо[и]воула, нь паче да прѣывають
сх[р]анаймо и сьлюдаймо твердо и не
поколѣбнимо [и]и крал(ю)мъ срьв[ь]скимъ
игоже Богъ изволи г(о)с(по)д(ь)с(т)вова
ти и с(в)ет(и)тели хотѣшыми по нас(ь)
быти, [и]и игоумены и врат(и)аи до

Светыи Богородице Хилан дар
скыи Пире ли к то въсхоцетъ разо
рити, да разорить иго Богъ и въ син
вѣкъ [и]и въ воудоуции Иминь: Сего
рад(и) писавше и подписамо въ
свѣдѣ(ѣ)нии всемъ:

† с[в]я[т]а[я] [п]о [м]и[л]о[с]т[и] [б]о[ж]и[е]и
п[р]и[х]и[е]п[и]с[ко]у[п]ь [в]сѣхъ [с]р[е]б
ныхъ [и] пом[о]р[ск]ыхъ
з[е]м[л]ь(ъ): †

моу Светыи Богородице Хилан дар
скыи Пире ли к то въсхоцетъ [и]и разорити
да разорить иго Богъ и въ син вѣкъ и въ
воудоуции Иминь: Сего ради пи
савше и подписамо въ свѣдѣ(ѣ)нии
всѣмъ:

† с[в]я[т]а[я] [п]о [м]и[л]о[с]т[и] [б]о[ж]и[е]и
п[р]и[х]и[е]п[и]с[ко]у[п]ь [в]сѣхъ [с]р[е]б
ныхъ [и] пом[о]р[ск]ыхъ
з[е]м[л]ь(ъ):

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
АНДРЕЈИ ЛОВРЕТИЋУ СА БРАЋОМ**

(лето 1316), Романа Лука

Краљ Стефан Урош II Милутић пошлужује Андреју Ловрешићу и браћи, синовцима барској архиепископа Марина Жарешкића, села која су њиховом деди, оцу и сиротици даровали краљеви родитељи.

Оригинал у дубровачком Доминиканском манастиру написан на пергаменту ширине 193, дужине 295 мм, дипломатичком минускулом Милутиновог доба, црним мастилом у 19 редова, рачунајући и потпис. Иницијал, крстови на почетку, пре и после потписа, као и краљев потпис исписани су црвеним мастилом. Печат отргнут, остала су четири прореза за врпцу viseћег печата.

Изд.: Сырку, *Краткий отчетъ*, стр. СХСVIII (приписана Стефану Дечанском); Thalózy, Jireček, Šufflay, *Acta Albaniae* 1, 172, № 581 (извод и регест дат.: 1306, mense augusto); Соловјев, *Повеља краља Милутићина*, 117-125 (дат. после 1314, вероватно 1318/1319); исти, *Од. сѣом.*, 88-89, № 50 (дат. 1314-1321); Шекуларац, *Дукљанско-зетске повеље*, 138-141 са фотографом (дат. 1319). С. Божанић, *Повеља краља Милутићина барској породици Жарешкић*,

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
АНДРЕЈИ ЛОВРЕТИЋУ СА БРАЋОМ**

(лето 1316), Романа Лука

*Краљ Стефан Урош II Милутин љубљивује Андреју Ловрејичу и браћи синонимца
бароні артејинска Марина Жарейића, дела која су њиховом деди, оцу и сирици; даро-
вали краљева ратнијења.*

Оригинал у дубровачком Доминиканском манастиру написан на пергаменту (ширина 143, дужина 295 мм, дипломатичким минускулним Милутинићевим азбук, првим насталим у 19 редова, рачуницама и дописи. Иницијал, крстова на почетку, при и после цитирања, као и краљев потпис исписани су црвеним насталим. Почет отргнут, остали су остаци црвених и црног високог печата.

Изд. Саврш. Кратки саопште, стр. СКСVIII (примено Стефану Доминикану, Габријелу, Андреју, Сафрану, Јану, Алоније I, 172, № 581) (аванс и редови дат. 1386, латин. верзија) Савршени. Повеља Краља Милутина, 117-125 (дат. после 1304, верзије 1334-1339) (лето 140, издање, 48-49, № 58) (дат. 1314-1321), Шекспирова. Доминиканско-артејинска верзија, 128-141 (изд. Фелетр-Фелетр (дат. 1319), С. Боканећ. Повеља Краља Милутина (Савршени) Андреју, Жарейићу,

лето 1316, ССА 6 (2007) 11-17 (са фотографијама, преводом, коментаром). Факсимил: Мошин, *Палеографски албум*, 73, № 69 (дат. 13197).

Лит.: Томовић, *На Романи Луце*, ИЧ XLIV (1997-1998) 89-101.

Повеља нема датума. Кључна реченица за његово утврђивање: на Романи Лџѣ кѣди се стаѣ кралѣвство ми з деспотомъ, дуго је отежавала решавање питања не само датума, него и имена деспота и назива топонима. Тек је Томовић (в. Лит.), разматрајући проблем топонима, успела да одгонетне о којем се топониму ради, као и име деспота, те је сагласно тим резултатима предложила датум: лето 1316, који је овде усвојен.

† Да кс(тъ) вѣдомо всакѣмъ. Видѣвъ крал(ѣ)в(ѣ)ство ми запис(а)ник и ⁸твержденик с(ѣ)теповишних родителъ крал(ѣ)в(ѣ)ства ми ¹що сѣ запис(а)ни и ²твердили Жаретев и нговъ с(ѣ)мъ ³архип(и)с(ко)пъ Маринъ и Ловретев и ихъ с(ѣ)новомъ и ⁴и⁵ни⁶ ихъ, такѣжде и крал(ѣ)в(ѣ)ство ми потерѣди Ловретикъ м'. ⁷Пн'дрѣи с [в]ратнѣмъ, що имъ ш(тъ)цѣ дрѣжалъ и стрѣцѣ имъ Маринъ и м(а)т(е)ре крал(ѣ)в(ѣ)ства ми, тогѣ да си и шни дрѣже, тѣмъ же ⁸твержденикѣ и заклетикѣ, догдѣ ⁹сѣ вѣрни крал(ѣ)в(ѣ)ствѣ ми, а именимъ (sic) село Цитарик и Влашцаке, (sic) ¹⁰и Маланинъ калѣ, и Прокъповъ долѣ, и Подмѣливиѣ, ка ¹¹ко имъ и записано сѣ прѣднихъ повелѣхъ, такѣди да си вѣ ¹²дрѣже свободно с м(и)л(о)стию крал(ѣ)в(ѣ)ства ми. Кто ли имъ сик ¹³потвори, да приеме клетѣ писанъ ¹⁴с(ѣ)тепо ¹⁵вѣшихъ(ѣ) родителъ крал(ѣ)в(ѣ)ства ми, и шт крал(ѣ)в(ѣ)ства ми да кс(тъ) проклетъ, ¹⁶и такѣди да приеме гнѣвъ и наказани шд крал(ѣ)в(ѣ)ства ми, и да плати тисѣкю пер(ѣ)перѣ. П тѣ имъ м(и)л(о)сть испроси во ¹⁷бода Давиж(и)въ на Романи Лџѣ, кѣди се стаѣ крал(ѣ)в(ѣ)ство ми з де ¹⁸спотомъ. П пис(а) калогиръ Пн'тоник и печатни.

† СТ(Е)Ф(Л)НЬ СРЪШЬ КРАЛ(Ъ) †

ПОВЕЉА БИВШЕГ КРАЉА СТЕФАНА ДРАГУТИНА ИЛИ СТЕФАНА УРОША III, СИНА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА, ДУБРОВАЧКИМ ТРГОВЦИМА

(1313-1316, или 1314)

„Госѣдин Сѣефан“ даје слободу крѣпања и ѡсловања дубровачким ѡрговцима и одређује да ће жуѡа у којој ѡрговце задеси шѣеѡа ѡредаѡи кривце или ѡлаѡиѡи накнаду.

Оригинал у ДАД (LXXVI Dipl. et acta, 3/лат. исправе Беч 979), написан на пергаменту ширине 136, дужине 95 мм, уставним писмом са облицима карактеристичним за прву четвртину XIV века, црним мастилом у седам редова укључиво и потпис. Од печата су остали мали трагови. Види се да је био од мркожутог воска, причвршћен на српски начин. - Фотографија: АИИ Ф II, 3/363.

Изд.: Miklosich, *Mon. serb.*, 16, № 19 (дат.: 1195-1228); Wenzel, *Cod. dipl. Arpad.* VI, 373, №232=223 (дат. 1222-1228, са прев. на мађ.); Smičiklas, *Dipl. zb.* III, 300, №267 (дат.: око 1228); Новаковић, *Зак. сѡм.*, 136 (дат.: око 1205); Соловјев, *Од. сѡм.*, 15, № 12 (дат.: 1205); Стојановић, *Писма I*, 40, № 45 (дат. пре 1321).

Није сасвим сигурно коме треба приписати ову кратку повељу. Старији издавачи су мислили да припада Стефану Првовенчаном. Стојановић је утврдио по палеографским особинама да је знатно млађа, и приписао је због необичног потписа Стефану Дечанском, док је био намесник у Зети. Динић (*Однос*, 54-55) приписује ову кратку повељу Драгутину из времена после помирења са Милутином. Драгутин је тада „прежде бивши краљ“ (в.: бр. 126 ове збирке). Као господињ краљ Стефан он је забележен у једном натпису из 1294/1295. ЗИН III, № 5543, а као господињ краљ Стефан у натпису из 1296-1297. В.: Петковић, *Стирине*, 36. Благојевић (*Оброк*, 179, нап. 48) упозорава да се израз *йѣржници*, последњи пут јавља у једној повељи краља Драгутина. Против приписивања повеље Стефану Дечанском говори чињеница да „млади краљеви“ и намесници нису потврђивали уговоре са Дубровником.

† Милутиѣ створи господство ми доуѣровѣ ки²мѣ трѣжникомѣ да хѣде по мѣки зе¹ми свѣбѣдно с трѣгомѣ. Бѣхѣ правѣде¹никѣ да имѣ ниѣ не испакѣсти. Оу ко¹ки ли се жоупѣ¹ що испакѣсти, таѣи жоупѣ¹па волѣ да да криѣ¹це, волѣ да плати.

Г(ОСНО)Д(И)НЬ СТЕФ(Л)НЬ

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МАНАСТИРУ СВЕТОГ СТЕФАНА У БАЊСКОЈ

(1314. после фебруара 8 - 1316. пре марта 12)

Краљ Сѣефан Урош II Милутиин са браћом Сѣефаном Дражутиином обнавља йорушени манастѣир Св. Сѣефана у Бањској, дарује му мноѣбројна имана, вѣреѣује йовласѣице и „закѣн црквеним љуѣима“, йроглашава сѣавројѣиѣјалносѣи манастѣира а иѣуману уѣвѣрѣује чѣѣвѣрѣио месѣио на Сабору.

Оригинал није сачуван. Постоји примерак, у Библиотеци Сараја у Истанбулу у облику укоричене књиге, написан на пергаментним листовима по Јагичу (в. Изд.): ширине 230, дужине 290 мм, по Харисијадес (в. Лит.): шир. 210, дуж. 230 на 96 листова, од којих су прва четири и последњи лист празни, док су листови 94 и 95 исписани само на једној страни. Цела књига је увезана у свешчице = тетраде = кватернионе са по 16 страна. Изузев 1, 7. и 10, на првом листу сваког кватерниона обележен је словима његов редни број у десном горњем углу. Изузетно на крају 11. кватерниона у левом доњем углу поновљен је број 11. - Корице су новијег датума, што се види по штампаном тексту на турском и француском језику. На горњој корици је турски текст који у савременој транслитерацији гласи: F 822, A 1781/1, Инв. бр. 200136. Тугра султана Абдулхамида II (1876-1909). *Zülvecheyn Kütüphanei Hümayun* (= Двоструке корице. Царска библиотека). На доњој корици налази се следећи

• 454

текст: F 822, A1761/93. Инв. бр. 20228. *Harbiye-i Hümayundan mevrid eserlendirir* (=Из дела које је стигло из Царске војне школе). Le défunt Nicodeme par la grace de Dieu archevêque de toutes les terres serbes et bulgares. Numara (=број) 482. За превод и транслитерацију турског текста најлепше захваљујемо Миријани Маринковић. - Опис: Харисијаде, *Словенски рукописи*, 145-161. Она је навела друге димензије листова, сматрајући да је цео документ преповезан после 1887. у тзв. Yıldiz повез, тј. у црвену кожу са златним украсима и султановим грбом, а након описивања кодекса од стране Ковачевића, те да је тада цео рукопис опсечен, као и да је то разлог што на маргинама нису сачувани бројеви свих кватерниона, као што нема ни трагова новије фолијације. - У АСАНУ, Стара збирка, бр. 495, чува се верна копија пољског сликара Јозефа Коржењовског (Jozef Korzeniowski).

Књига садржи хрисовулу краља Стефана Уроша II Милутина, сагласност, односно потврду бившег краља Стефана Драгутина и сагласност архиепископа Никодима са (црквеним) Сабором српским, епископима и игуманима. Крајем XV или почетком XVI века своју белешку додао је Стефан Црнојевић. Текст Милутинове хрисовуле обухвата 10 кватерниона. Главни текст хрисовуље има по 12 редова на страни, написаних лепим уставним писмом, црним мастилом, правописом Милутиновог времена. Потписи краља Милутина и бившег краља Драгутина исписани су црвеним мастилом, док је потпис архиепископа Никодима плавим, уместо зеленим мастилом, што је било правило и у Српској православној цркви. Сва три текста писана су истом руком а потписи су копирани у складу са типовима свечаних владарских потписа. Примерак је имао снагу оригинала, што се закључује на основу прореза за печате краљева и архиепископа; печати нису сачувани. Белешка Стефана Црнојевића налази се на f. 95^a и гласи: † Да(sic) е ве сведеник в сакоу мѣ човеку свако равѣ Божи Стефанъ Урнѣвиѣ швѣ книгѣ надохъ хъ хази(а)ра Мѣра бега и хъ хъ и пописахъ по слова коа вѣше потрѣна г(о)сподина Никодима иг(м)ена Никодима словеса коа се вѣше потрѣна и теко да се зна добро кое чини нѣ равѣ Светаго Стефана прево превозваного (sic) апостола и мученика Стефана томѣ слава и дрѣхава(sic) ве веки аминѣ. - Фотографије: НБС, Ф 797.

Изг.: Ковачевић, *Светосафјанска хрисовула* (дат. после 8. фебруара 1314); [Јагић], *Светосафјански хрисовул* (дат. 1318-1321); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 622-631 (извод, дат. 1313-1318, рачунајући и Никодимову повељу); Соловјев, *Од. сѣом.*, 89-99, № 51 (извод, дат. 1313-1318, рачунајући и Никодимову повељу али без текста).

Лит.: Ивић, *Српске сѣшарине у Цариграду*; Deissmann, *Forschungen und Funde*, 70, 71, 72, 73; Зафировић, *Промалазак и два изданја*, 76 и даље; Харисијаде, *Словенски рукописи*, 141-149.

Повеља нема датума, али се време издавања може приближно утврдити. Одраније утледни манастир Св. Стефана код Бањске, седиште епископије и место где се чувала ризница краља Милутина, обнављан је уочи смрти краљице Јелене (8. фебруар 1314). Према подацима саме повеље и Милутиновог биографа Данила II, који се бринуо о грађењу манастира, краљ Милутин је манастир обнављао у сарадњи са братом Драгутином, што је било могуће тек после њиховог помирења током 1312. или у првој половини 1313. год. Уп.

Динић, *Опис*, 70-71. Данило II изричито каже да храм Св. Стефана још није био завршен када је умрла краљица Јелена (*Живош*, 151). Хрисовула је могла бити издата још пре коначног завршавања манастира, али је у овом случају то утолико мање вероватно што се ни у хрисовули краља Милутина ни у потврди краља Драгутина не спомиње Јеленино суделовање. Хрисовула је највероватније издата после смрти Јеленине, 8. фебруара 1314, а свакако пре смрти Драгутинове 12. марта 1316. За хронологију уп. и бр. 127 ове збирке.

Иже въ Троици славимъи кдинъ сынъ исконни Господъ, С(т)ица щедротъ и Б(о)гъ всакои надежде давала не имъ ни кон ца вжидати. Нѣмоу же въ вышнихъ ангельскихъ и архангелъскихъ бесплѣтна воинства, шкрѣсть прѣдстоище непрѣстаннымъ гласы и немалымъ |^{1b}|савослованиимъ страшноу пѣнии срьшашъ. С(т)иже кдинъ еднѣи с(ы)нъ Господъ нашъ Ис(о)усъ Хри(сто)съ, прѣжде вѣкъ безъ надела и безъ м(а)те(р)е рождъ се. И пакы въ послѣднѣи лѣта срьшашъ неизреченномъ промышлениимъ м(и)л(о)стивномъ и мл(о)стѣ колюбивомъ с(м)отрени на Земли ис(т) прѣ^{2a}(и)стѣи дѣ(и)в(и) рождъ се, яви се, показоуи намъ безначалнаго Б(о)га С(т)ица творца Н(е)боу и Земли, и всакои вид(и)мѣи и невид(и)мѣи твари. Нъ въ с(в)спрѣи(и)стѣи и непрестоупнии свѣте, С(т)иже вл(а)госрѣдѣи, шдари мѣи сердце и просвѣти мѣи оумъ и м(р)авении м(н)огими моими прѣгрѣшенми тако |^{2b}|прохрѣти мѣи и послѣдовати сладкимъ оучениимъ, ихъ же истинныи с(ы)нъ Твои и Б(о)гъ нашъ Ис(о)усъ Хри(сто)съ въ С(в)етѣмъ кр(а)стѣ изг(а)ла(а)ла любезимъ Те. Азъ, ре(и)е, шт Б(о)га С(т)ица изидохъ и придохъ въ миръ, сего радъ да просвѣтитъ се свѣтъ вашъ прѣдъ вл(о)стѣи и да охрѣтитъ довраша ваша дѣла и прославетъ С(т)ица вашего иже |^{3a}|к(с)тѣи на Н(е)б(е)сѣхъ. И пакы: Любези мѣ възлюбившии воудетъ С(т)ицеи мѣи, и к нѣмоу идевѣи и швѣтѣи оу нѣго створивѣи. Иже ре(и)е: Идѣже кс(т)и азъ тоу и слоуга мѣи воудетъ. Сии же швѣщавъ и оушѣри ре(и)е: Н(е)бо и Земля мимо идеть а словеса моа не мимо идоуть. По сихъ же |^{3b}|възнесе се шт Земля на Н(е)б(е)сѣи къ безначалному си С(т)ицоу, швѣща любезимъ нѣго прѣбывати с ними ре(и)е: Азъ кс(т)и с вами и нѣи нѣи к(т)е на вы. Сии же к(т)е швѣщании ап(о)ст(о)л(о)и проповѣдающимъ, невѣрни Жидове каменнымъ повивахоу Стефана, шн(и) же хдѣи вса соущаи |^{4a}|въ в(ѣ)жѣи въ мѣи, къ тамо прѣдлежѣи оу мѣи вл(а)женствѣи, исплѣнии сынъ вѣри и Д(о)уха С(в)ет(а)го, на Н(е)бо възрѣвъ ре(и)е: Се виждоу штерста Н(е)беса и С(ы)на вл(о)стѣи стонца ш десноу Б(о)га. Семѣи оуво С(ы)нъ Б(о)жи прѣдстои ш десноу С(т)ица яви се, не тако равѣи нѣи тако вл(а)д(и)ка и Господъ всѣхъ, долоу влѣкоу |^{4b}|цоу нѣго плѣи вѣстр(а)стѣи твореи и приводеи къ С(т)ицоу. И сего паве Моисей прославаи, не во такоже Моисей хдѣиша Б(о)жи видѣи въ каменѣи, нѣи Д(о)уха С(в)ет(а)го исплѣнии и лицемъ тако анг(е)лѣи, м(р)ав(и)и въздоуха швлаи раздираи, и паве с(л)ав(и)наго свѣтѣиши тронѣи с(ы)нъ свѣтомъ шси |^{5a}|дѣи. Н(е)б(е)са штвараи и С(т)ица сѣдѣи и С(ы)на живѣи оу десницеи вл(а)годѣи вѣицъ прѣвѣи всѣхъ и мѣи прѣстираи и Д(о)ухомъ С(в)етымъ възводиа къ С(т)ицоу. Съ же такового видѣиши и такового даровѣи дес(т)оинѣи вѣи(т)и въ истинѣи, тако вѣи(т)и и непорѣи и прѣжде всѣхъ жрѣтѣи С(в)етѣи |^{5b}|самъ се принѣи Х(ри)стѣи: иже каменнымъ повивамъ, повиваицихъ любѣи и тѣи м(и)л(о)сти прошашѣ сего рад(и)и и азъ м(и)л(о)стиваго вл(а)д(и)ки м(и)л(о)стивому равѣи нѣи, м(н)ож(и) стѣи грѣхъ

текст: F 822, A1781/93. Инв. бр. 20228. *Harbiye-i Hümayundan mevru'd eserdendir* (=Из дела које је стигло из Царске војне школе). Le défunt Nicodeme par la grace de Dieu archevêque de toutes les terres serbes et bulgares. Numara (=број) 482. За превод и транслитерацију турског текста најлепше захваљујемо Мирјан Маринковић. - Опис: Харисијадес, *Словенски рукописи*, 145-161. Она је навела друге димензије листова, сматрајући да је цео документ препевезан после 1887, у тзв. Yıldız пруте, тј. у црвену кожу са златним украсима и султановим грбом, а након описивања кодекса од стране Ковачевића, те да је тада цео рукопис опсечен, као и да је то разлог што на marginама нису сачувани бројеви свих кватерниона, као што нема ни трагова новије фолијације. - У АСАНУ, Стара збирка, бр. 495, чува се верна копија пољског сликара Јозефа Коржењовског (Jozef Korzeniowski).

Књига садржи хрисовуљу краља Стефана Уроша II Милутина, сагласност, односно потврду бившег краља Стефана Драгутина и сагласност архиепископа Никодима са (црквеним) Сабором српским, епископима и игуманима. Крајем XV или почетком XVI века своју белешку додао је Стефан Црнојевић. Текст Милутинове хрисовуље обухвата 10 кватерниона. Главни текст хрисовуље има по 12 редова на страни, написаних лепим уставним писмом, црним мастилом, правописом Милутинова времена. Потписи краља Милутина и бившег краља Драгутина исписани су црвеним мастилом, док је потпис архиепископа Никодима плавим, уместо зеленим мастилом, што је било правило и у Српској православној цркви. Сва три текста писана су истом руком а потписи су копирани у складу са типовима свечаних владарских потписа. Примерак је имао снагу оригинала, што се закључује на основу прореза за печате краљева и архиепископа; печати нису сачувани. Белешка Стефана Црнојевића налази се на f. 95^a и гласи: † Да(sic) е ве сведеним вѣсакѣмъ 8 вѣкуъ свако рабъ Божїи Стефанъ Урошевићъ въсѣ книгѣ надохъ 88 хришѣ(а)рѣ Мѣра бега и 82хъ 8 и пописѣхъ по слова коѣ беше потрена гдѣ(о)спедина Никодима игмѣна Никодима словеса коѣ се беше потрена и теко да се гдѣна добро кое чинише рабъ Светаго Стефана прево превозванаго (sic) апостола и мѣвеника Стефана томѣ слава и дреѣва(sic) ве веки аминъ. Фотографије: НБС, Ф 797. Изд.: Ковачевић, *Светиосиѣфанска хрисовуља* (дат. после 8. фебруара 1314); [Јагић], *Светиосиѣфанска хрисовуља* (дат. 1318-1321); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 622-631 (извод, дат. 1313-1318, рачунајући и Никодимову повељу); Соловјев, *Од. сѣом.*, 89-99, № 51 (извод, дат. 1313-1318, рачунајући и Никодимову повељу али без текста). Лит.: Ивић, *Српске старине у Цариграду*; Deissmann, *Forschungen und Funde*, 70, 71, 72, 73; Зафировић, *Проналазак и два издања*, 76 и даље; Харисијадес, *Словенски рукописи*, 141-149.

Повеља нема датума, али се време издавања може приближно утврдити. Одраније угледни манастир Св. Стефана код Бањске, седиште епископије и место где се чувала ризница краља Милутина, обновљан је уочи смрти краљице Јелене (8. фебруар 1314). Према подацима саме повеље и Милутиновог биографа Данила II који се бринуо о грађењу манастира, краљ Милутин је манастир обновљао у сарадњи са братом Драгутином, што је било могуће тек после њиховог помирења током 1312, или у првој половини 1313. год. Уп.

Динић, *Однос*, 70-71. Данило II изричито каже да храм Св. Стефана још није био завршен када је умрла краљица Јелена (*Живојин*, 151). Хрисовуља је могла бити издата још пре ни у хрисовуљи краља Милутина ни у потврди краља Драгутина не спомиње Јеленино суделовање. Хрисовуља је највероватније издата после смрти Јеленине 8. фебруара 1314. а свакако пре смрти Драгутинове 12. марта 1316. За хронологију уп. и бр. 127 ове збирке.

[illegible]

[illegible]

на Гоуцѣвѣци, и шт тоуд прѣко оу дѣла и по дѣлоу за Видомирѣи оу Мѣдѣи ^[12] потоку, оу
Голо вѣрѣдо шт Кешоутова по дѣлоу на цѣстоу по цѣстѣ на Бѣле водѣце, и шт водѣца къ
Госпождинѣ црѣкви, и шт црѣкѣ на Сврадоу вѣрѣдо, и по дѣлоу на Градище и шт Градица
на Сврашѣи и шт Сврашѣа оу Лысо, шд Лысога по вѣрѣдоу оу Гребѣи, и шт Гребѣи по дѣлоу вѣрѣхъ
Вонко ^[12в] ва дола, и по дѣлоу оу Спакоуоу црѣкви, и шт црѣкѣ между Воимысликѣ по дѣлоу
между Кравинѣи и между Мѣгловицѣи, и между Шиповѣи оу Прѣслоу, и шт Прѣслопа по
дѣлоу на планинѣи оу, и шт тоуд на распоути, и шд распоути оу Геврѣгѣи оу црѣкѣ
вѣрѣхъ Кашла по дѣлоу оу ^[13в] Златѣи камѣи, шт камѣи оу Лѣскоуоу водоу, шт водоу по дѣлоу
оу Вратѣа, како поуѣ гредѣи оу Хромицѣи оу оу Градѣи оу оуцѣи, оу Славѣи оу, оу Довро вѣрѣдо
оу Геврѣи оу црѣкѣи, оу Урѣи вѣрѣхъ надѣ сѣноу оу по дѣлоу оу Прѣки лѣзѣ оу вѣрѣ
и шт вѣрѣа оу Ивѣи. А се мѣгѣ Копорѣи къ Долѣи ^[13в] оу Бѣли потоку, оу Рѣи конѣ Милоути
потока, и по дѣлоу оу Котѣи, оу Сѣли оу Модри мѣла, конѣ Модрога мѣла оу Црѣкви
и шт Црѣкви оу Барѣи. А се мѣгѣ Граница: оу Сврамоуоу главоу, гдѣ пристѣи
Урѣи оу потоку оу Довроуи оу, конѣ Довроуи оу Рѣи, ^[14в] Рѣи оу Вислазѣи, шт
Вислазѣа оу Банѣи, шт Банѣи конѣ Лисѣи равѣи оу Рѣи оу вѣрѣхъ Копорѣи оу планинѣи, шт
вѣрѣа планинѣи по дѣлоу до поуѣи от поуѣи оу Барѣи, и Барѣи засѣлихъ сѣмѣи мѣгѣи. А се
мѣгѣ Дѣрѣвѣи: шт Ивѣа оу Прѣи, оу дѣлѣ оу Барѣи, шт Барѣи оу Рѣи ^[14в] и шт
Рѣи оу Вели рѣи, шт Рѣи оу Градѣи. А се мѣгѣ Сѣлѣи: шт Ивѣа оу Оузрѣи, конѣ
Оузрѣи оу Оухоу оу по дѣлоу оу Коуѣи, ис Коуѣи оу дѣлѣ вѣрѣхъ Борѣи, како се камѣи
валии сѣмо и шнамо оу Борѣи, шт Борѣи под планинѣи оу дѣлѣ, оу Дѣрѣи, како
^[15в] Дѣрѣи оу пада оу Ивѣи, и оу дѣлѣ оу Урѣи главоу, оу Галии оу Лысѣи, оу
Бѣрѣи главоу, оу Шкимоу катѣи, надѣ Коуѣи оу планинѣи, шт тоуд оу Ивѣи до
Котѣи, шт тоуд оу рѣи и на дѣлѣ, шт дѣла оу крѣи, конѣ рѣи (госпо) дѣи (и) на крѣи
Дѣрѣи и Моуѣи поставѣи ^[15в] П. Роуѣи вѣсѣи Роуѣи и сѣи Урѣи сѣи сопѣи
дѣлѣи, крѣи Урѣи даа крѣи (и) ми црѣкви сопѣи Камѣи оу на Гѣи
оу идиѣи вѣрѣи, шт вѣрѣи низѣ Оухоу Камѣи, и ис Камѣи оу Ивѣи, и шт тоуд низѣ Ивѣи
оу Брѣи дрежѣи, а шт Брѣи оу лѣи ^[16в] дѣлѣ оу Модри оу гредѣи, шт Модри
гредѣи оу потоку, оу Быстри оу за Славѣи оу коуѣи: шт тоуд оу рѣи Быстри оу
Бѣи дола, оу плоуѣи и како Рѣи под Градище оу Быстри оу оу дѣлѣ, шт тоуд оу
Рѣи оу, шт Рѣи оу Гашѣи оу рѣи, и шт рѣи како гредѣи дѣлѣ ^[16в] и шт
роуѣи, низѣ дѣлѣ прѣи Лѣи поуѣи оу Стоуѣи, и шт Стоуѣи оу Моуѣи сѣи старѣи
под Дѣи тѣи и под Главоу, оу крѣи оу Главоу, и шт крѣи оу Сврахоу, оу
Страшѣи оу сѣи, шт сѣи по дѣлоу оу Липѣи, шт тоуд оу Урѣи, шт Урѣи по
дѣлоу конѣ Коуѣи ^[17в] и шт лоуѣи, и шт лоуѣи оу Сѣи оу Дѣи оу црѣкѣи и шт црѣкѣи
под градѣи оу тѣи амѣи. И црѣкѣ Сѣи (и) Дѣи под Зѣи сѣи
и сѣи сѣи. И оу Сѣи оу Лѣи, Бранѣи сѣи Бранѣи, Бранѣи сѣи Бранѣи и дѣи
и сѣи сѣи. Бело Мѣи, ^[17в] село Главоу, село Стрѣи, а мѣи моуѣи: шт
мѣи оу поуѣи оу мѣи и оу гредѣи, шт гредѣи оу дѣлѣ между Стрѣи и между
Сѣи конѣ Гоуѣи потоку оу камѣи и оу потоку низѣ Моуѣи оу, оу шнѣи
оу оу стоуѣи, оу дѣлѣ между Угѣи и между Дѣи оу, шт Брѣи
и шт Дѣи оу сѣи сѣи, шт сѣи сѣи прѣи Нѣи оу Главоу, шт Главоу

Ранковѣхъ коушницъ оу црквици. шт црквици како дѣль гредѣ междоу Полѣнци и междоу
Рышца, оу Д'митровоу цркви и оу Вальню полѣноу оу Альниш'нынъ потокъ гдѣ ¹¹⁶⁵спада оу
Микоу'цнцоу: шт тоуд прѣкимъ поутемъ надъ Д'митровѣ коушѣ на Коу'дринно цѣстоу, надъ
Градишѣ вѣручнѣско, шт Градишца право по дѣлоу учави'в'скомоу како се камы валии сѣмо
и шнамо, и оу Каменш рѣть, сь рѣта низ дѣль на лагѣ Мрѣжаркѣ, шт тоуд на Главнцоу, ¹¹⁹⁰шт
Главнѣ на стара сѣлицѣ хрѣст'ин'скаа, гдѣ сѣ потока стаѣта, шт тоуд пакы на дроу'гоу
Главнцоу, шт Главнѣ ниже Братомирнѣхъ лагъ гдѣ спада Присонин'скии потокоу оу С'тинцоу
шт тоуд право оуѣ С'тинцоу, оу Стрѣльч'нѣхъ вѣрѣ, шт вѣрѣ оу Барѣ прилоу'жкоу. Сѣло
Плѣметино ¹¹⁹⁵а мѣгк моу: како бара гред(ѣ) шт Прѣѣке оу Пришѣв'скии поутѣ междоу
Плѣметино и междоу Прилоу'жкѣ, а шт Псеновнка оу Маалоу лѣк'боу, шт лѣк'бѣ оу потоки на
станицѣ краа(жѣ)хъ сѣинѣ. И оу'лиарикъ оу лоу'гоу'хъ, Шѣрадъ з дѣтню, Никола з дѣтню,
Бѣанъ и з дѣтню, Доброславъ и з дѣтню. Я мѣгк имѣ: сѣлоу ¹²⁰⁰Зерѣнци и своимъ мѣгали, шт
тоуд оу на Дьлгыи лоу'гъ и оу Широкии лоу'гъ, и оу поутѣ оу Лѣк'боу и оу Вели'трнь. И оу
Хвост'нѣ сѣло Гоу'м'инца, а мѣгк моу: шт Плоу'жинѣ шт Кроу'шкѣ вѣзатикъ низ потокоу оу
Коу'н'дѣгъ, шт Коу'н'дѣгъ оу Каменш рѣть, и по дѣлоу поутемъ, до поутѣ крѣвет'скога ка ¹²⁰⁵ко
поутѣ спада на Доу'петинѣ лагѣ и нис поутѣ ниже Дидловѣхъ коушѣ оу потокоу сь сик' стране
Книнѣ на Тип'ѣноу лоу'коу, и шт лоу'кѣ сь сик' стране Книнѣ надъ стоу'ден'цѣ Калѣпанъ и шт
стоу'ден'ца на шноу' стрѣноу надъ Ковачевѣ лагѣ по дѣлоу оуѣ Мратинѣ потоку и оу дѣль ¹²¹⁰кон
гред(ѣ) шт Плоу'жинѣхъ противѣ Геур'гикѣхъ виноградоу, оу тоуждѣ Кроу'ш'коу вѣзатию. Сѣло
Кострѣцъ и сѣ тѣговици краа(жѣ)кы и сь рѣтанъ и сь оу'лиаркѣ. Сѣло Рѣдѣбраади надъ роу'дникѣ,
што и коу'пакно шт роу'дникѣ, и сь своимъ мѣгали. Сѣло Бани, а мѣгк моу: шт Соу'хог'рѣла оу
Лю ¹²¹⁵шшиноу лоу'коу оу Ракитоу оу Вѣн'цѣ оу Велию роу'динѣ оу вѣрата Градишцоу и поутемъ
оу Глож'кѣ оу Хоу'дачъ низъ Прьвошъ оу Прѣпат'нѣхъ доль, шт роу'дникѣ на стоу'ден'цѣ оу
Дрѣж'ковѣхъ лагѣ оу Шѣлоу' мѣгю, и по дѣлоу како се камы валии кь банѣмъ и кь роу'д'никомъ,
шт Лѣл'вина ¹²²⁰оу Дрѣновникѣ, шт Дрѣновника низъ доль оу поутѣ прѣмо Клевнглавѣхъ поутемъ
оу вѣрѣ. И црквицѣхъ Сѣветѣхъ Бѣогородищѣ на соу'хог'рѣла сѣои' земли. Сѣло оу Коу'пав'нѣ
Шѣсани, а мѣгк моу шт Шалинов'цѣхъ оу вѣрѣ, ш сию' стрѣноу Придав'ка, и конь Придав'ка оуѣ
дѣль Хракожѣхъ лагѣ шт Бѣло ¹²²⁵а полѣ и шт Вѣрки в сѣ оуѣ доль до Прѣкѣ цѣсте коу'чевскѣ,
конь раздолиа шт Тоу'чепъ и конь раздолиа на соу'мѣ'нцоу, шт соу'мѣ'ннице оу Лѣк'бѣ, шт
Лѣк'бѣ оу прѣкинъ поутѣ кон гред(ѣ) оу Шѣсани оу поутѣ оу Прѣпанъ оуѣ дѣль кь вѣквѣдинѣхъ
коушѣмъ, кь полѣнамъ шт полѣнъ оу доу'в ¹²³⁰а Лѣк'воу потокоу мѣгѣ шт Тоу'чепъ, шт доу'ва
подъ вѣквѣдинѣ коушѣхъ прѣѣхъ потокоу оу Пѣс'ванѣхъ главоу и низъ дѣль оу вѣквѣдинѣхъ кот'цѣ шт
кот'ца низъ дѣль мѣгю Лѣк'вѣхъ потоку и мѣгю Лѣсков'цѣхъ како спадаа дѣль оу доу'в надъ полѣноу
междоу Сѣтефани'стѣхъ оу Лѣк'вѣхъ потоку, и оу сѣ потоку шъ Лѣк'вѣхъ, шт потоку шт Коша шѣлѣвоу
стрѣноу стоу'ден'ца оу Лѣк'вѣхъ надъ стоу'ден'цѣ шт Лѣк'вѣ право прѣѣхъ нивѣ оу Главннѣцоу, шт
оу Иваню цркви и шт црквиѣ до Лѣсова крѣста поутемъ како гред(ѣ) кь Шалинов'цоу И оу
вѣрѣ оуѣ рѣть оу сѣноу, шт сѣнѣ по дѣлоу оу Велию главоу шт главоу по дѣлоу ¹²⁴⁰кь
Бѣгданѣхъ цоу шт тоуд ниже Николинѣхъ цркви оу Сѣпавѣхъ цркви, шт црквиѣхъ низъ рѣть оу

рѣкоу прѣз рѣкоу оу іѣш нивкии потоки и оу потоку шт потоку оузъ рѣть и выше Оутѣшина селища оу рѣть оу Грьдиню прѣдо шт брьда оу Сагвѣчь поуть под Коуривоч, и шт поуть оу Главочъ и шт Главоча низъ ²⁷рѣть срьдъ Гвозда оу Велию воуковъ а школо и гомыла шт тоуд оу Велию главоу, и шт главе оу Голоубовик потоку шт тоуд оу поток оу стѣноу шт стѣни низъ рѣть како се камы валии к Севѣмлю и право оу Свинщицов, и низъ Свинщицов до Млинища шт Млинища прѣко оу С мрѣковицеу шт С мрѣковице ²⁸ долоу оу Кале прѣте потоки на возники и возникомъ оу стѣноу конь брьда оу Кранию, шт тоуд прѣно оу Бѣлоглавъ шт тоуд оузъ Врасконинъ потоку шт потока оу Шениковъ рѣть конь варь, шт тоуд на Крѣсте на долинѣ оу Коуривочъ по дѣлоу како и шт прѣжде мѣст конь дѣла оу Боучи оу Горнѣ вело ²⁹Милетина дола оу Вратца всоуд низъ и пакы оу друга Вратца и шт тоуд надъ Коупоусовъ доль поутьмѣ и выше шсът не ниве оу Дѣдъць шт Дѣдъца оу рѣть и оу брьдо выше Браторага лаза и оу Страшивѣкии потоку оу Долинѣ вело, шт Страшивѣца оу саатиноу, шт саатинъ оу рѣть и оу гомылоу ³⁰ конь рѣта, и низъ рѣть мимо Блажоуке коуше конъ дѣла и низъ Влавѣчь оу потоку, и оу с потоку оу Гравовичкии потоку, и конь потока оу Медѣтѣю главоу, шт главенис потоку, и шт потока оу стоуденць, шт тоуд оу Стефанъ врьдо оу Главичоу под Плато врьдо шт тоуд оу Стѣннии потоку, и нисъ потоку оу ³¹рѣкоу оу Пиноуку. Село оу Расѣ Тоушимла, и оу Зетѣ Хрестикъ шврѣтохъ записано ш(т)нѣмъ ми и м(а)т(ер)ию и съ моимъ х'ѣтникомъ. Прици како да им' се не оузъмоу развѣ невѣре, да крал(к)вѣстоу ми изнебѣрише се. Зато оуздъмъ ихъ и запис(а)хъ црѣкви С(вѣт)аго Стефана. Я мѣгъ Тоушимла: шт Дѣжѣ ³²ва оу Коуривочъ по дѣлоу на Ровѣце оу Калогировъ лазъ, надъ Боучи поутьмѣ оу Вратца посрьдъ Жьвранъ лаза оу Съсѣтоу нивъ, и по дѣлоу на Дѣдъць како се камы валии оу Пожежиноу град, оу Милославъ коукише, оу дрѣн' оузъ рѣть на Бѣло поля, како камы гред(ѣ) сѣло оу локъвѣ, оу поуть кон гред(ѣ) ³³ шт Прыпоръ оузъ Врасконъ, оу Шениковичоу на крѣсте. И црѣквѣ С(вѣт)аго Д'митриа оу Бѣковѣ и съ сѣлы Село Бѣково, село Пользъ(sic), село Хропалница. Я сѣмъ мѣгѣ, с Коуривачи низъ Грьдинъ врьгъ и оу Долинѣ вело Оутѣшина селища, оу поуть прѣкии, оу потоку како пристан оу рѣкоу оу Пиноуку, на ш³⁴ноу страну оу Оуръвѣ како се ниве стаю оу Лоупежиноу, по дѣлоу надъ Николиноу црѣквѣ, цѣстоу оу Петръчъ и оу рѣть по сѣн странѣ Трнова, оу Близиць како се камы валии сѣло и шнамо, оу поток' низъ Дѣсковинъ како пристан оу Пиноуку, и шт тоуд оу с потоку оузъ Волоуи доль оу Бѣлоглавъць оу ³⁵Хвал'воу главоу за вьдънъ, и како се ниве стаю за шрѣхъ низъ дѣль, оу Драгорога потоку, и нисъ потоку оу рѣкоу, и прѣзъ рѣкоу конь дворища оу Горнѣ вело по Тѣменевъ, оу Мауковѣць и оу с потоку мауковѣчкыи до цѣсте оу Долинѣ вело Трноваго дола до потока оу Главочъ, оу Сагвѣчь ³⁶поуть, оу рѣть оу Коуривъчъ. И тасѣли Срьванъ и Врановина и Драгорога потоку. И тасѣли на Далитинѣ ждрѣнъ землѣ Село Драмыки чѣто и Харавоугъ дръжалъ и съ своимъ мѣгъми. И Иванъ дѣтню и съ сѣлоу си на комъ сѣдин Село Павлѣ, а мѣгъ моу: шт Бѣлога потоку оузъ Людскоу оу ³⁷вѣк'ноу кроуш коу и оу стоуденць оу Славинъ, и оу стѣноу, шт стѣне по дѣлоу надъ Павлѣ, оу Бѣлыи потоку, и како Бѣлыи потоку оу пад(а) оу Людскоу, шт стѣне по дѣлоу надъ Павлѣ, оу Бѣлыи потоку, и како Бѣлыи потоку оу пад(а) оу Людскоу, И оу лавари оу Людскои и съ своимъ си мѣсты. И коваши на Корыкахъ и съ своимъ сѣлоу. И подъ Влавѣчь село Гошево, а мѣгъ моу: оу стоу ³⁸днѣць оу Драгочанъ, шт тоуд оу срьдню прѣсѣд'ль и оу лок'воу, и низъ рѣть оу рѣкоу оу Зиоушѣ, шт рѣка оу Расоухатинъ камы, и оу рѣтькъ оу Шстрынъ, шт рѣтка право оу камы оу странѣ, и оу стѣноу оу П'челину, шт стѣне право оу Драгорога потоку, и оу с потоку поутьмѣ Стрѣменичкыи оу

крѣш^[131]коу, шт крѣшкѣ право оу Гниилоу, и шт Гниле поутемъ по дѣлоу оу Доуѣкъ, и шт тоуд ннз Срдѣнин рѣтъ гдѣ се потоци стаю, и шт тоуд оу Лок'вѣ, шт Лок'ве оу слатиноу, и шт слатине право оу потоку, и оус потоку и пакъ оу стоуденц Драгован. И на Ювш'цахъ село Юанки, а меги моу: оус' стан'къ ниже Илинне ^[131]црькве, шт тоуд оуз рьтѣ оу цѣстоу и оу стоуденць оу Доубало, и оу Врановикъ оу Скакавъцѣ, и стрмо оу рѣкоу, и ннз' рѣкоу оу тѣжде стан'къ оу Илинне црькве. И на Ювш'цахъ на Дразѣ зѣдци и съ своимъ си селомъ. И оу Боудимли село Горажде, а меги моу шт стан'ка рѣкоу оу Град'цѣ, шт Град'ца право ^[132]поутемъ конь Гоував'ва потока оу Прѣкопѣ, шт тоуд по дѣлоу конь дола оу Трыник, шт тоуд по дѣлоу оу кроуш'коу, шт тоуд по дѣлоу оу врьвоу и оу стоуденць, шт тоуд оу Спа(с)ово доубин, шт тоуд на погорѣ оу стан'къ потокоу и оу врьвоу, и шт тоуд прѣзь врьдо оу Бѣзовикъ, и низъ Бѣзовикъ оу Николиноу црьквѣ, ^[132]и шт црькве оуз рѣкоу оу Врачево доубин, и шт тоуд оу Тыков'скии дѣль, и оуз' дѣль оу врьзик, и по дѣлоу оу грохотѣ шврѣхъ Боуковики, и шв шноу странѣ Боуковики за Умер'ноу поланоу, оу Хреиноу поланоу на погор' оу Срдѣнк врьдо и оу Враники, оу Звев'коу конь Голога врьда, оу лок'вѣ ^[133]низъ дѣль, и оу тѣжде Стан'къ рѣкоу под Град'цѣ. И за села код соу въ да(оу)хов'нои швласти кпинс(коу)на боудимальскога дах' моу Гыц'ко и Пивоу да си бир' вера кроуге да си оузима по своки швласти си, како си ки оузималъ, а инога доходка ни главе нища да не оузима. И оу Плавѣ село Кроуше^[133]во и с трьгомъ, а меги моу: оу Вльковъ потоку, шт тоуд оу Виситорѣ, шт тоуд по дѣлоу между Цир'ницѣ, и шт тоуд по дѣлоу над борѣ оу Кристе и шт Кристѣ по дѣлоу оу Ржанаю, како пристаи Ржана оу Проудыщицоу и оус Проудыщицоу оу Оумоврън потоку посрѣд Пол'ца за стогъ оу поланоу ^[134]Село Гоусино и с планинами. А меги моу: шт Пеши оу Линтоу стѣноу, оу Камене строугѣ, оу Шворови долѣ, оу Прѣд(ѣ)л'цѣ, оу врьстѣ низъ Вол'скоу, оу Бѣлни потоку, посрѣд(ѣ) Годили, выше Бавине воукве оу Драгоманъ лази, конь Далгнихъ лоукъ низъ Врьмошь конь Бавина лоуга, и ни^[134б] рѣкоу конь Кривачъ оу Трынов'щицоу, и конь Прѣров'ницѣ оу Сърѣд'къ оу Моучила, конь Стрьмоглав'ничи и конь Попове лоукѣ, оу врьвоу оу Трифонъ крьстѣ. И рыварѣ. А лоукѣ и с ловнцемъ, како и вылъ завльѣ крал(ю)вьства ми, и инъ ник'то да не ловни тоу развѣ црькве. Кто ли се шврѣте ^[135]посланикъ лове да плати црькви ВЛ' воловъ. И синь рывари и съ своимъ си мѣсты како соу были и оу краківѣ(вибоу)ми. И оу Зетѣ село Х'мелница и Риунця. А се има меги шт Цѣм'ве гдѣ се зоке оу оутрижи на врьхѣ, и оу Рагивоу гомялоу, шврѣхъ Умер'на шт тоуд оу врѣхъ Боуковики шт тоуда ^[135]оу врьхъ ПГгод на оу Дрѣнь, оу Кошоукю лок'воу шт тоуд право оу Пеци свѣт'лоу шт Пеци по врьхѣ врьда оу Прапрать, оу стоуденць, шт тоуд поутемъ оу Врании стѣноу, шт стѣне оу пловоу оу стоуденць оу роупоу на испьт'не, оу Шоуплан стѣноу оу оулицѣ конь Прапат не лоукѣ врьхъ Боуко^[136]вика оу стоуденць оу староу оу роупоу оу х'мода оу Жоупану стѣноу, оуз врьхъ оу стоуденць Псын, шт Шоупли Крылогоца оу стражище оу Уркиноу стѣноу, шт Урляѣне стѣне за Грав'цы и шт ^[136]Грав'ца оу Диневѣ оулицѣ шт тоуд на врьхъ Роудине, гдѣ оувише Люв'ца, на гомялоу на врьхъ Лицифоу, и низъ Лицифе посрѣд Бѣл'моужева лаза, и шт тоуд на врьхъ Буу'баревине и на врьхъ Люв'кегогомыле и шт Люв'кегогомыле на врьхоу оу Данбиньска коукища оу Глаубокни долѣ и оу Ма' лоу гомялоу и оу конь стѣне на Боутлак оу бредѣ оу Цѣм'воу Сел'ца Села Диноше, Храстин оу Подлоужин Годили Жаборова Гостилик и дроуго Гостилик. А се имъ всѣмъ меги

Мѣги Подлеужію: шт Цѣм'ѣ на оуладѣ камы оукопань, прѣмо томоу оу гомылоу, шт те оу
Ароуґоу^[37]гомылоу, на кожи се зове Оубоґла драва, и шт драве право на камы оукопаны, а шт
камене право на трин гомыла а на третини камы оукопань, и шт тоуд на камы оукопаны прѣмо
Горници, и шт того на камы прѣмо Гор'ники лок'ѣ, и шт того на камы како гред(е) поуць и шт
С(вє)тыю^[38]Бравоу прѣс поуць, ниже оу камы оукопань, и шт того прощаше шоумоу и при
коущахъ свинарѣв'скиихъ оу камы оукопань, и шт того скрозѣ коущє свинарѣв'ске на камы
оукопань при кроуш'цѣ, и шт того на Трин плоче право на Мртвицоу рѣкоу оу Мрътивъ камы
и шт того^[39]право скроз лоуґь, гдѣ Мръвица оупада оу Блато при каменѣ Псе мегі Диноши
шт Цѣм'ѣ выше Трехъ гроудъ оу вродь, и шт тоуд оу коутластин камы, шт того право оу
швыли камы оукопань, и шт того право оу третин швыли камы оукопань, шт того оу гомылоу
ниже Бры^[30]динине гомыла, и шт гомыла, право на рть како се камы वाली сѣмо и шиало, междоу
Рыв'ницоу и междоу Диноше. Псе мегі Ботоуноу завѣлоу: шт Говедарика врода право цѣстоу
величмоу оу Зминноу главикоу, шт главце право прѣс полк ниже Радовигѣ оу Простѣвоу
стѣноу.^[39б]Псе мегі Храстию и съ в'сомъ планиномъ шт Рыв'нице оу Грагинуу главою, и оу
Хльм'цѣ, оу Оугър'скоу гомылоу, оу Роупоу и оу Дрѣнь, оу Мтиль, и оу Сѣвекю печь по стѣнѣ
и за Прѣслопомъ по главницама, оу Лѣсковым дол'цѣ, и како вода скаве оу печи, и оу Шоуплю
главою, оу Расохат'цѣ ниже^[40]Грабовиче оу главою, оу Радов'цѣ, по дѣлоу оу Гвоздичѣ, оу
Хльм'цѣ выше Суряхова оу ворь, оу врѣхъ Велига хльма оу Завалоу. Псе планина Динош'каа
Кол'щица и Рикав'цѣ. П мегі имъ: Скровот'ница, шт Скровот'нице оуздѣл междоу Широкаръ
и междоу Рикав'цѣ. П жрносѣкъ ка^[40б]ко к выль пр Валдиславѣ такози да воудѣ и в'сєгда. Сло
на Саавѣ Брѣстик и с ловищемъ и съ лов'ва, и съ вскии ж мѣстами Планина Юребник и шкрациж
П мѣга ин оу камы'чъ над'^[41]Нолѣп'оу под Беринж оу дворища краківѣ, шт дворищ оу
Книноу, шт Книне оу Мошаницоу оу врѣхъ Коуриля и оу Срѣднюгорюу оу Пыстрицѣ прѣко Зле
стране по дѣлоу конь Коприч'ного дола, шт Соухе планине како се камы वाली. Планина Бава и
Гоцьбава и Витицрѣвъ и Іелѣнькы и Уа^[41б]хорь и Драгонла П мегі имъ оу Бѣлоу водцоу шт
водце оу крывѣсть, шт крывѣсть нисъ потоку оу рѣкоу, и низ рѣкоу за Гоцьбавою оуз рѣкоу на
Бал'вань, шт Бал'вана оус' потоку на Модрын камы, ис' камене право оу Комар'щицоу и нисъ
Комар'щицоу гдѣ пристам оу Витицрѣв'скимъ потоку, шт^[42]тоуд оу стражища и оу Слав'че
гладе и над Великоу како планина с ходии оу гвоздѣ, за Драгонла оу стѣноу шт Шеноуларь оу
стоуден'цѣ, оу Модрыхъ дѣлъ како спад(а) оу Быстрицоу, и низъ Быстрицоу и гдѣ оупад(а)
Коудреш'кинъ потоку за Невечеранъ, оу стоуден'цѣ оу Коудрешъ, оу Швыли^[42б]дѣлъ. Псе мегі
междоу Пл'тинномъ и междоу Плавомъ планинама кроушев'ске шт междъ грады'скиихъ оу
Стрѣ'кав'цѣ оу С(вє)тогогор'скоу мегю, оу Сѣвеноу стѣноу на вродь, оу Довроу водцоу оу
Хотишъ, оу Долин'цѣло Рьжане оу Врѣт'ноую стѣноу, под Унесте стране шт тоуд на врѣхъ пири
Псе^[43]мегі Урьнымъ горамъ: междоу Плавомъ и Боудимомъ, конь Козника хрѣ'та оу лок'воу
право оуз вродь, мегю Бен'оу сь Грады'комъ мегомъ, шт тоуд право оу Велич'вродь, и оу Велич
камы, и на погорь по дѣлоу скрозѣ гвоздѣ и спад(а) южк з дѣла прѣмо Лоужевымъ потокомъ, а
шт Зле рѣке^[43б]коудѣ се ни шри ни копа оус' потоку, и прѣс поток' оу поуць како спад(а) с
Липовце и право оуз' вродь на врѣхъ оу лок'воу, и низъ ворни оу Радосивъ камы: а шд Вралошь
коудѣ се ни шри ни коси този в'сє планина. Сло Вонтѣшина попа Церов'ца, съ црѣ'кью и съ

своими мѣстами Село оу¹²³ Подримии пона Братка и съ своими мѣстами Село оу¹²⁴ Иброу
попа Сръга Тръскавѣцъ и съ своими мѣстами Село Унготова Доброслава Грънице и съ своими
мѣстами якова половина Село Морани братия днакона Бюгѣта и сына мѣу Прибыла съ людьми
и съ своими мѣстами како коу¹²⁵ држали оу малѣ (сирѣ кракѣ) (сѣтва) ми такози да си и дръже
и оу црькве снх. И села коша даа кракѣ (сѣтва) ми: Бонтѣхоу Болитинно, Боудю Доална
Быстрица Жажоу Кривоула, Радомироу Юа¹²⁶ швиникъ, и Влахоу Пькалин, догдѣ соу вѣр¹²⁷ ни
црькви и кракѣ (сѣтва) ми, и по мѣ¹²⁸ по (сѣтва) мѣстоу¹²⁹ и догдѣ се не швѣтѣ оу
татин црьковѣ ни да соу имъ и нхъ дѣти по нхъ оу вашиноу вѣсѣда. Такжеже и Доброславоу
Стѣпковикю дахъ село оу Расѣ стран Бѣкова, гдѣ си и прѣгѣ дръжалъ, и догдѣ вѣр¹³⁰ нь
црькви да си и маа и дѣтѣца игова. И се закоу¹³¹ людѣ (сѣтва) мѣстоу¹³² вѣнмъ: кто соу мѣроу¹³³ си,
да шрю шриме ралии три мѣти, а вѣрѣ мѣти, а просоу три мѣти. И сокал¹³⁴ нникъ шриме ралии
двѣ мѣти а вѣрѣ мѣти, а просоу двѣ мѣти. И виноградъ всакъ да копаа: и поу¹³⁵ и днакъ, и штрѣкъ, и
всащии мансторикъ и проуни рабѣт¹³⁶ ници: кѣто¹³⁷ ли га не оукопаа до Вскрь¹³⁸ сѣ (сѣ) ница да моу¹³⁹
се воу¹⁴⁰ оупаде. И сѣно да косе тако мѣроу¹⁴¹ си, и сокал¹⁴² ници и мансторикъ вѣсѣ¹⁴³ нако, и на
макоу¹⁴⁴ коу¹⁴⁵ всакъ да издѣ¹⁴⁶ кѣто¹⁴⁷ може косоу¹⁴⁸ дръжати за кдѣ¹⁴⁹ дѣ¹⁵⁰ нь, развѣ¹⁵¹ попа. Такжеже и на
сплащенихъ за кдѣ¹⁵² дѣ¹⁵³ нь, и на зѣ¹⁵⁴ дѣ¹⁵⁵ нникъ. Ико ли боуде на¹⁵⁶ далевъ, да по кдѣ¹⁵⁷ нь штрѣ¹⁵⁸ коу¹⁵⁹ цѣ, и за
Г. дѣ¹⁶⁰ ни да покосе и сѣласте и здегю. Зѣ¹⁶¹ гона да нѣ Бѣд¹⁶² боу да шрю¹⁶³ ксени кдѣ¹⁶⁴ ноу, а вѣд¹⁶⁵ ве на
поу¹⁶⁶ цѣ мѣтѣ. И вѣ¹⁶⁷ то шрю да влаетъ и воу¹⁶⁸ де, а да не вѣр¹⁶⁹ хоу. И насрѣ¹⁷⁰ плице всакъ да жѣ¹⁷¹ нѣ три дѣ¹⁷² ни. И
како вси косе сѣно, такжеже да и гради граде. Сѣно да се не оузи¹⁷³ маа людѣ (сѣтва) мѣстоу¹⁷⁴ монастырь,
развѣ¹⁷⁵ ако прииде (сѣтва) мѣстоу¹⁷⁶ даръ и попитаа монастырю сѣно, този да се оузѣ¹⁷⁷ ме. Работѣ мѣроу¹⁷⁸ хоу
лихо сокал¹⁷⁹ нникъ, житѣ¹⁸⁰ трѣ¹⁸¹ балии, оу маю¹⁸² пѣ¹⁸³ ници стоани, слаа¹⁸⁴ да годище десѣ¹⁸⁵ цѣкъ, три
лакѣ¹⁸⁶ тѣ дѣ¹⁸⁷ гѣ, а комоу¹⁸⁸ широка, по шестарю, хѣ¹⁸⁹ мѣла мѣроу¹⁹⁰ хѣ¹⁹¹ на годище да даи и шглави да
даю, а ине рабѣтѣ вѣсѣ¹⁹² кдѣ¹⁹³ нако, развѣ¹⁹⁴ зѣ¹⁹⁵ те и Плава кре соу далевъ. И ине метохикъ вѣсѣ¹⁹⁶ редомѣ да
дръже не (сѣтва) мѣстоу¹⁹⁷ слаа¹⁹⁸ Стефаню дѣ¹⁹⁹ нѣви коша метохикъ унини, тази да га и донесе и штрѣ²⁰⁰ ни,
и всакъ да донесе трѣ²⁰¹ кѣ²⁰² вѣ²⁰³ пшенице. Сокал²⁰⁴ нникъ кдѣ²⁰⁵ сѣ²⁰⁶ нгоу²⁰⁷ меномѣ или сѣ²⁰⁸ калогиромѣ камо
гредѣ²⁰⁹ на црькѣ²¹⁰ ны посылѣ, да се црькѣ²¹¹ нымѣ храни, а кдѣ²¹² самъ гредѣ²¹³ (сѣтва) мѣстоу²¹⁴ свѣ²¹⁵ брѣ²¹⁶ шно да носни,
И ако по грѣ²¹⁷ хоу погорни монастырь, и сокал²¹⁸ ници да дѣ²¹⁹ лаа. И кон не маю (сѣтва) мѣстоу²²⁰ или брата или
рабѣт²²¹ ника кдѣ²²² ница, дѣ²²³ лаа да се стѣ²²⁴ цѣта ако и разнѣ²²⁵ рабѣтѣ²²⁶ оу²²⁷ и землю имаа, нѣ на ине
рабѣтѣ, а шрании виногради разнѣ²²⁸: такжеже и сокал²²⁹ ници и кон люво мансторикъ. Сръвинъ да се
не жении оу Властѣхъ. Ико ли се жении оу не вѣ²³⁰ стѣ²³¹ нгоу²³² мѣстоу²³³ новоу, да се шгравни и свеже и шнѣ
Влахъ штрѣ²³⁴ кога се воуде женилъ, и да се вратни безъ²³⁵ воу²³⁶ шпѣ²³⁷ тѣ на шуино мѣсто, а кон воудѣ²³⁸ (оу)
старин²³⁹ ници и не въз²⁴⁰ мѣстоу²⁴¹ се повраатити, ни кдѣ²⁴² нь да нѣ²⁴³ вѣ²⁴⁴ нникъ, нѣ вси килатори. Нѣ
црьковѣ²⁴⁵ номѣ²⁴⁶ доу²⁴⁷ коу²⁴⁸ нѣ²⁴⁹ ни доу²⁵⁰ бытъ²⁵¹ кѣ да се не пристава, ни оу²⁵² шѣ²⁵³ цѣ ни оу²⁵⁴ кравѣ, ни оу²⁵⁵
црькѣ²⁵⁶ ни, а кѣ²⁵⁷ то боуде пристава²⁵⁸ да се накаже. Игѣ²⁵⁹ менѣ црьковѣ²⁶⁰ номѣ²⁶¹ вѣ²⁶² ка мѣ²⁶³ нѣ²⁶⁴ мѣстоу²⁶⁵ нѣ²⁶⁶ коу²⁶⁷
своимѣ²⁶⁸ воу²⁶⁹ мѣстоу²⁷⁰ пристанѣ²⁷¹ кѣ²⁷² нѣ²⁷³ коу²⁷⁴ и рабѣтѣ²⁷⁵ до гдѣ²⁷⁶ моу²⁷⁷ и хотѣ²⁷⁸ нникъ, и пакъ²⁷⁹ да похѣ²⁸⁰ дини на
даи на вѣ²⁸¹ хѣ²⁸² нѣ²⁸³ кдѣ²⁸⁴ на женитѣ²⁸⁵ оу²⁸⁶ поидѣ²⁸⁷ ако боуде доу²⁸⁸ стоинѣ, игѣ²⁸⁹ менѣ зѣ²⁹⁰ говоривъ се съ
полатѣ²⁹¹ Млинари кон свои мѣ²⁹² нѣ²⁹³ имаю, да сѣ²⁹⁴ коу²⁹⁵ жѣ²⁹⁶ рѣ²⁹⁷ нѣ²⁹⁸ и направлаю мѣ²⁹⁹ нѣ³⁰⁰ црьковѣ³⁰¹ нѣ³⁰².

Калогиръ да не излага ни штрѣ³⁰³ коу³⁰⁴ рабѣтѣ³⁰⁵ своимѣ³⁰⁶ брата или сына или кого штрѣ³⁰⁷ коу³⁰⁸ нѣ³⁰⁹ коу³¹⁰ нѣ³¹¹
и рабѣтѣ³¹² штрѣ³¹³ коу³¹⁴ нѣ³¹⁵ коу³¹⁶ нѣ³¹⁷ коу³¹⁸ нѣ³¹⁹ коу³²⁰ нѣ³²¹ коу³²² нѣ³²³ коу³²⁴ нѣ³²⁵ коу³²⁶ нѣ³²⁷ коу³²⁸ нѣ³²⁹ коу³³⁰ нѣ³³¹ коу³³² нѣ³³³ коу³³⁴ нѣ³³⁵ коу³³⁶ нѣ³³⁷ коу³³⁸ нѣ³³⁹ коу³⁴⁰ нѣ³⁴¹ коу³⁴² нѣ³⁴³ коу³⁴⁴ нѣ³⁴⁵ коу³⁴⁶ нѣ³⁴⁷ коу³⁴⁸ нѣ³⁴⁹ коу³⁵⁰ нѣ³⁵¹ коу³⁵² нѣ³⁵³ коу³⁵⁴ нѣ³⁵⁵ коу³⁵⁶ нѣ³⁵⁷ коу³⁵⁸ нѣ³⁵⁹ коу³⁶⁰ нѣ³⁶¹ коу³⁶² нѣ³⁶³ коу³⁶⁴ нѣ³⁶⁵ коу³⁶⁶ нѣ³⁶⁷ коу³⁶⁸ нѣ³⁶⁹ коу³⁷⁰ нѣ³⁷¹ коу³⁷² нѣ³⁷³ коу³⁷⁴ нѣ³⁷⁵ коу³⁷⁶ нѣ³⁷⁷ коу³⁷⁸ нѣ³⁷⁹ коу³⁸⁰ нѣ³⁸¹ коу³⁸² нѣ³⁸³ коу³⁸⁴ нѣ³⁸⁵ коу³⁸⁶ нѣ³⁸⁷ коу³⁸⁸ нѣ³⁸⁹ коу³⁹⁰ нѣ³⁹¹ коу³⁹² нѣ³⁹³ коу³⁹⁴ нѣ³⁹⁵ коу³⁹⁶ нѣ³⁹⁷ коу³⁹⁸ нѣ³⁹⁹ коу⁴⁰⁰ нѣ⁴⁰¹ коу⁴⁰² нѣ⁴⁰³ коу⁴⁰⁴ нѣ⁴⁰⁵ коу⁴⁰⁶ нѣ⁴⁰⁷ коу⁴⁰⁸ нѣ⁴⁰⁹ коу⁴¹⁰ нѣ⁴¹¹ коу⁴¹² нѣ⁴¹³ коу⁴¹⁴ нѣ⁴¹⁵ коу⁴¹⁶ нѣ⁴¹⁷ коу⁴¹⁸ нѣ⁴¹⁹ коу⁴²⁰ нѣ⁴²¹ коу⁴²² нѣ⁴²³ коу⁴²⁴ нѣ⁴²⁵ коу⁴²⁶ нѣ⁴²⁷ коу⁴²⁸ нѣ⁴²⁹ коу⁴³⁰ нѣ⁴³¹ коу⁴³² нѣ⁴³³ коу⁴³⁴ нѣ⁴³⁵ коу⁴³⁶ нѣ⁴³⁷ коу⁴³⁸ нѣ⁴³⁹ коу⁴⁴⁰ нѣ⁴⁴¹ коу⁴⁴² нѣ⁴⁴³ коу⁴⁴⁴ нѣ⁴⁴⁵ коу⁴⁴⁶ нѣ⁴⁴⁷ коу⁴⁴⁸ нѣ⁴⁴⁹ коу⁴⁵⁰ нѣ⁴⁵¹ коу⁴⁵² нѣ⁴⁵³ коу⁴⁵⁴ нѣ⁴⁵⁵ коу⁴⁵⁶ нѣ⁴⁵⁷ коу⁴⁵⁸ нѣ⁴⁵⁹ коу⁴⁶⁰ нѣ⁴⁶¹ коу⁴⁶² нѣ⁴⁶³ коу⁴⁶⁴ нѣ⁴⁶⁵ коу⁴⁶⁶ нѣ⁴⁶⁷ коу⁴⁶⁸ нѣ⁴⁶⁹ коу⁴⁷⁰ нѣ⁴⁷¹ коу⁴⁷² нѣ⁴⁷³ коу⁴⁷⁴ нѣ⁴⁷⁵ коу⁴⁷⁶ нѣ⁴⁷⁷ коу⁴⁷⁸ нѣ⁴⁷⁹ коу⁴⁸⁰ нѣ⁴⁸¹ коу⁴⁸² нѣ⁴⁸³ коу⁴⁸⁴ нѣ⁴⁸⁵ коу⁴⁸⁶ нѣ⁴⁸⁷ коу⁴⁸⁸ нѣ⁴⁸⁹ коу⁴⁹⁰ нѣ⁴⁹¹ коу⁴⁹² нѣ⁴⁹³ коу⁴⁹⁴ нѣ⁴⁹⁵ коу⁴⁹⁶ нѣ⁴⁹⁷ коу⁴⁹⁸ нѣ⁴⁹⁹ коу⁵⁰⁰ нѣ⁵⁰¹ коу⁵⁰² нѣ⁵⁰³ коу⁵⁰⁴ нѣ⁵⁰⁵ коу⁵⁰⁶ нѣ⁵⁰⁷ коу⁵⁰⁸ нѣ⁵⁰⁹ коу⁵¹⁰ нѣ⁵¹¹ коу⁵¹² нѣ⁵¹³ коу⁵¹⁴ нѣ⁵¹⁵ коу⁵¹⁶ нѣ⁵¹⁷ коу⁵¹⁸ нѣ⁵¹⁹ коу⁵²⁰ нѣ⁵²¹ коу⁵²² нѣ⁵²³ коу⁵²⁴ нѣ⁵²⁵ коу⁵²⁶ нѣ⁵²⁷ коу⁵²⁸ нѣ⁵²⁹ коу⁵³⁰ нѣ⁵³¹ коу⁵³² нѣ⁵³³ коу⁵³⁴ нѣ⁵³⁵ коу⁵³⁶ нѣ⁵³⁷ коу⁵³⁸ нѣ⁵³⁹ коу⁵⁴⁰ нѣ⁵⁴¹ коу⁵⁴² нѣ⁵⁴³ коу⁵⁴⁴ нѣ⁵⁴⁵ коу⁵⁴⁶ нѣ⁵⁴⁷ коу⁵⁴⁸ нѣ⁵⁴⁹ коу⁵⁵⁰ нѣ⁵⁵¹ коу⁵⁵² нѣ⁵⁵³ коу⁵⁵⁴ нѣ⁵⁵⁵ коу⁵⁵⁶ нѣ⁵⁵⁷ коу⁵⁵⁸ нѣ⁵⁵⁹ коу⁵⁶⁰ нѣ⁵⁶¹ коу⁵⁶² нѣ⁵⁶³ коу⁵⁶⁴ нѣ⁵⁶⁵ коу⁵⁶⁶ нѣ⁵⁶⁷ коу⁵⁶⁸ нѣ⁵⁶⁹ коу⁵⁷⁰ нѣ⁵⁷¹ коу⁵⁷² нѣ⁵⁷³ коу⁵⁷⁴ нѣ⁵⁷⁵ коу⁵⁷⁶ нѣ⁵⁷⁷ коу⁵⁷⁸ нѣ⁵⁷⁹ коу⁵⁸⁰ нѣ⁵⁸¹ коу⁵⁸² нѣ⁵⁸³ коу⁵⁸⁴ нѣ⁵⁸⁵ коу⁵⁸⁶ нѣ⁵⁸⁷ коу⁵⁸⁸ нѣ⁵⁸⁹ коу⁵⁹⁰ нѣ⁵⁹¹ коу⁵⁹² нѣ⁵⁹³ коу⁵⁹⁴ нѣ⁵⁹⁵ коу⁵⁹⁶ нѣ⁵⁹⁷ коу⁵⁹⁸ нѣ⁵⁹⁹ коу⁶⁰⁰ нѣ⁶⁰¹ коу⁶⁰² нѣ⁶⁰³ коу⁶⁰⁴ нѣ⁶⁰⁵ коу⁶⁰⁶ нѣ⁶⁰⁷ коу⁶⁰⁸ нѣ⁶⁰⁹ коу⁶¹⁰ нѣ⁶¹¹ коу⁶¹² нѣ⁶¹³ коу⁶¹⁴ нѣ⁶¹⁵ коу⁶¹⁶ нѣ⁶¹⁷ коу⁶¹⁸ нѣ⁶¹⁹ коу⁶²⁰ нѣ⁶²¹ коу⁶²² нѣ⁶²³ коу⁶²⁴ нѣ⁶²⁵ коу⁶²⁶ нѣ⁶²⁷ коу⁶²⁸ нѣ⁶²⁹ коу⁶³⁰ нѣ⁶³¹ коу⁶³² нѣ⁶³³ коу⁶³⁴ нѣ⁶³⁵ коу⁶³⁶ нѣ⁶³⁷ коу⁶³⁸ нѣ⁶³⁹ коу⁶⁴⁰ нѣ⁶⁴¹ коу⁶⁴² нѣ⁶⁴³ коу⁶⁴⁴ нѣ⁶⁴⁵ коу⁶⁴⁶ нѣ⁶⁴⁷ коу⁶⁴⁸ нѣ⁶⁴⁹ коу⁶⁵⁰ нѣ⁶⁵¹ коу⁶⁵² нѣ⁶⁵³ коу⁶⁵⁴ нѣ⁶⁵⁵ коу⁶⁵⁶ нѣ⁶⁵⁷ коу⁶⁵⁸ нѣ⁶⁵⁹ коу⁶⁶⁰ нѣ⁶⁶¹ коу⁶⁶² нѣ⁶⁶³ коу⁶⁶⁴ нѣ⁶⁶⁵ коу⁶⁶⁶ нѣ⁶⁶⁷ коу⁶⁶⁸ нѣ⁶⁶⁹ коу⁶⁷⁰ нѣ⁶⁷¹ коу⁶⁷² нѣ⁶⁷³ коу⁶⁷⁴ нѣ⁶⁷⁵ коу⁶⁷⁶ нѣ⁶⁷⁷ коу⁶⁷⁸ нѣ⁶⁷⁹ коу⁶⁸⁰ нѣ⁶⁸¹ коу⁶⁸² нѣ⁶⁸³ коу⁶⁸⁴ нѣ⁶⁸⁵ коу⁶⁸⁶ нѣ⁶⁸⁷ коу⁶⁸⁸ нѣ⁶⁸⁹ коу⁶⁹⁰ нѣ⁶⁹¹ коу⁶⁹² нѣ⁶⁹³ коу⁶⁹⁴ нѣ⁶⁹⁵ коу⁶⁹⁶ нѣ⁶⁹⁷ коу⁶⁹⁸ нѣ⁶⁹⁹ коу⁷⁰⁰ нѣ⁷⁰¹ коу⁷⁰² нѣ⁷⁰³ коу⁷⁰⁴ нѣ⁷⁰⁵ коу⁷⁰⁶ нѣ⁷⁰⁷ коу⁷⁰⁸ нѣ⁷⁰⁹ коу⁷¹⁰ нѣ⁷¹¹ коу⁷¹² нѣ⁷¹³ коу⁷¹⁴ нѣ⁷¹⁵ коу⁷¹⁶ нѣ⁷¹⁷ коу⁷¹⁸ нѣ⁷¹⁹ коу⁷²⁰ нѣ⁷²¹ коу⁷²² нѣ⁷²³ коу⁷²⁴ нѣ⁷²⁵ коу⁷²⁶ нѣ⁷²⁷ коу⁷²⁸ нѣ⁷²⁹ коу⁷³⁰ нѣ⁷³¹ коу⁷³² нѣ⁷³³ коу⁷³⁴ нѣ⁷³⁵ коу⁷³⁶ нѣ⁷³⁷ коу⁷³⁸ нѣ⁷³⁹ коу⁷⁴⁰ нѣ⁷⁴¹ коу⁷⁴² нѣ⁷⁴³ коу⁷⁴⁴ нѣ⁷⁴⁵ коу⁷⁴⁶ нѣ⁷⁴⁷ коу⁷⁴⁸ нѣ⁷⁴⁹ коу⁷⁵⁰ нѣ⁷⁵¹ коу⁷⁵² нѣ⁷⁵³ коу⁷⁵⁴ нѣ⁷⁵⁵ коу⁷⁵⁶ нѣ⁷⁵⁷ коу⁷⁵⁸ нѣ⁷⁵⁹ коу⁷⁶⁰ нѣ⁷⁶¹ коу⁷⁶² нѣ⁷⁶³ коу⁷⁶⁴ нѣ⁷⁶⁵ коу⁷⁶⁶ нѣ⁷⁶⁷ коу⁷⁶⁸ нѣ⁷⁶⁹ коу⁷⁷⁰ нѣ⁷⁷¹ коу⁷⁷² нѣ⁷⁷³ коу⁷⁷⁴ нѣ⁷⁷⁵ коу⁷⁷⁶ нѣ⁷⁷⁷ коу⁷⁷⁸ нѣ⁷⁷⁹ коу⁷⁸⁰ нѣ⁷⁸¹ коу⁷⁸² нѣ⁷⁸³ коу⁷⁸⁴ нѣ⁷⁸⁵ коу⁷⁸⁶ нѣ⁷⁸⁷ коу⁷⁸⁸ нѣ⁷⁸⁹ коу⁷⁹⁰ нѣ⁷⁹¹ коу⁷⁹² нѣ⁷⁹³ коу⁷⁹⁴ нѣ⁷⁹⁵ коу⁷⁹⁶ нѣ⁷⁹⁷ коу⁷⁹⁸ нѣ⁷⁹⁹ коу⁸⁰⁰ нѣ⁸⁰¹ коу⁸⁰² нѣ⁸⁰³ коу⁸⁰⁴ нѣ⁸⁰⁵ коу⁸⁰⁶ нѣ⁸⁰⁷ коу⁸⁰⁸ нѣ⁸⁰⁹ коу⁸¹⁰ нѣ⁸¹¹ коу⁸¹² нѣ⁸¹³ коу⁸¹⁴ нѣ⁸¹⁵ коу⁸¹⁶ нѣ⁸¹⁷ коу⁸¹⁸ нѣ⁸¹⁹ коу⁸²⁰ нѣ⁸²¹ коу⁸²² нѣ⁸²³ коу⁸²⁴ нѣ⁸²⁵ коу⁸²⁶ нѣ⁸²⁷ коу⁸²⁸ нѣ⁸²⁹ коу⁸³⁰ нѣ⁸³¹ коу⁸³² нѣ⁸³³ коу⁸³⁴ нѣ⁸³⁵ коу⁸³⁶ нѣ⁸³⁷ коу⁸³⁸ нѣ⁸³⁹ коу⁸⁴⁰ нѣ⁸⁴¹ коу⁸⁴² нѣ⁸⁴³ коу⁸⁴⁴ нѣ⁸⁴⁵ коу⁸⁴⁶ нѣ⁸⁴⁷ коу⁸⁴⁸ нѣ⁸⁴⁹ коу⁸⁵⁰ нѣ⁸⁵¹ коу⁸⁵² нѣ⁸⁵³ коу⁸⁵⁴ нѣ⁸⁵⁵ коу⁸⁵⁶ нѣ⁸⁵⁷ коу⁸⁵⁸ нѣ⁸⁵⁹ коу⁸⁶⁰ нѣ⁸⁶¹ коу⁸⁶² нѣ⁸⁶³ коу⁸⁶⁴ нѣ⁸⁶⁵ коу⁸⁶⁶ нѣ⁸⁶⁷ коу⁸⁶⁸ нѣ⁸⁶⁹ коу⁸⁷⁰ нѣ⁸⁷¹ коу⁸⁷² нѣ⁸⁷³ коу⁸⁷⁴ нѣ⁸⁷⁵ коу⁸⁷⁶ нѣ⁸⁷⁷ коу⁸⁷⁸ нѣ⁸⁷⁹ коу⁸⁸⁰ нѣ⁸⁸¹ коу⁸⁸² нѣ⁸⁸³ коу⁸⁸⁴ нѣ⁸⁸⁵ коу⁸⁸⁶ нѣ⁸⁸⁷ коу⁸⁸⁸ нѣ⁸⁸⁹ коу⁸⁹⁰ нѣ⁸⁹¹ коу⁸⁹² нѣ⁸⁹³ коу⁸⁹⁴ нѣ⁸⁹⁵ коу⁸⁹⁶ нѣ⁸⁹⁷ коу⁸⁹⁸ нѣ⁸⁹⁹ коу⁹⁰⁰ нѣ⁹⁰¹ коу⁹⁰² нѣ⁹⁰³ коу⁹⁰⁴ нѣ⁹⁰⁵ коу⁹⁰⁶ нѣ⁹⁰⁷ коу⁹⁰⁸ нѣ⁹⁰⁹ коу⁹¹⁰ нѣ⁹¹¹ коу⁹¹² нѣ⁹¹³ коу⁹¹⁴ нѣ⁹¹⁵ коу⁹¹⁶ нѣ⁹¹⁷ коу⁹¹⁸ нѣ⁹¹⁹ коу⁹²⁰ нѣ⁹²¹ коу⁹²² нѣ⁹²³ коу⁹²⁴ нѣ⁹²⁵ коу⁹²⁶ нѣ⁹²⁷ коу⁹²⁸ нѣ⁹²⁹ коу⁹³⁰ нѣ⁹³¹ коу⁹³² нѣ⁹³³ коу⁹³⁴ нѣ⁹³⁵ коу⁹³⁶ нѣ⁹³⁷ коу⁹³⁸ нѣ⁹³⁹ коу⁹⁴⁰ нѣ⁹⁴¹ коу⁹⁴² нѣ⁹⁴³ коу⁹⁴⁴ нѣ⁹⁴⁵ коу⁹⁴⁶ нѣ⁹⁴⁷ коу⁹⁴⁸ нѣ⁹⁴⁹ коу⁹⁵⁰ нѣ⁹⁵¹ коу⁹⁵² нѣ⁹⁵³ коу⁹⁵⁴ нѣ⁹⁵⁵ коу⁹⁵⁶ нѣ⁹⁵⁷ коу⁹⁵⁸ нѣ⁹⁵⁹ коу⁹⁶⁰ нѣ⁹⁶¹ коу⁹⁶² нѣ⁹⁶³ коу⁹⁶⁴ нѣ⁹⁶⁵ коу⁹⁶⁶ нѣ⁹⁶⁷ коу⁹⁶⁸ нѣ⁹⁶⁹ коу⁹⁷⁰ нѣ⁹⁷¹ коу⁹⁷² нѣ⁹⁷³ коу⁹⁷⁴ нѣ⁹⁷⁵ коу⁹⁷⁶ нѣ⁹⁷⁷ коу⁹⁷⁸ нѣ⁹⁷⁹ коу⁹⁸⁰ нѣ⁹⁸¹ коу⁹⁸² нѣ⁹⁸³ коу⁹⁸⁴ нѣ⁹⁸⁵ коу⁹⁸⁶ нѣ⁹⁸⁷ коу⁹⁸⁸ нѣ⁹⁸⁹ коу⁹⁹⁰ нѣ⁹⁹¹ коу⁹⁹² нѣ⁹⁹³ коу⁹⁹⁴ нѣ⁹⁹⁵ коу⁹⁹⁶ нѣ⁹⁹⁷ коу⁹⁹⁸ нѣ⁹⁹⁹ коу¹⁰⁰⁰ нѣ¹⁰⁰¹ коу¹⁰⁰² нѣ¹⁰⁰³ коу¹⁰⁰⁴ нѣ¹⁰⁰⁵ коу¹⁰⁰⁶ нѣ¹⁰⁰⁷ коу¹⁰⁰⁸ нѣ¹⁰⁰⁹ коу¹⁰¹⁰ нѣ¹⁰¹¹ коу¹⁰¹² нѣ¹⁰¹³ коу¹⁰¹⁴ нѣ¹⁰¹⁵ коу¹⁰¹⁶ нѣ¹⁰¹⁷ коу¹⁰¹⁸ нѣ¹⁰¹⁹ коу¹⁰²⁰ нѣ¹⁰²¹ коу¹⁰²² нѣ¹⁰²³ коу¹⁰²⁴ нѣ¹⁰²⁵ коу¹⁰²⁶ нѣ¹⁰²⁷ коу¹⁰²⁸ нѣ¹⁰²⁹ коу¹⁰³⁰ нѣ¹⁰³¹ коу¹⁰³² нѣ¹⁰³³ коу¹⁰³⁴ нѣ¹⁰³⁵ коу¹⁰³⁶ нѣ¹⁰³⁷ коу¹⁰³⁸ нѣ¹⁰³⁹ коу¹⁰⁴⁰ нѣ¹⁰⁴¹ коу¹⁰⁴² нѣ¹⁰⁴³ коу¹⁰⁴⁴ нѣ¹⁰⁴⁵ коу¹⁰⁴⁶ нѣ¹⁰⁴⁷ коу¹⁰⁴⁸ нѣ¹⁰⁴⁹ коу¹⁰⁵⁰ нѣ¹⁰⁵¹ коу¹⁰⁵² нѣ

Любожники. Давижины с' вратомъ. Стефанъ с' вратомъ. Толиславъ с' вратомъ. Радославъ с' вратомъ. Гвозди с' вратомъ. Балины з дѣтию. Моузаки з дѣтию. Сень с' пастор'ки. Нѣга з дѣтию. Владъ з дѣтию. Радова дѣтца. Радомиръ с' вратомъ. Радота с' вратиню. Братешаны. Стронло. Балины с' вратомъ. Кашевара з дѣтию. Болило з дѣтию. Боудиславъ з дѣтию. Богданы с' вратомъ. Стронло з дѣтию. Братек з дѣтию. Драгошъ с' вратомъ. Драгомиръ з дѣтию. Радота с' вратиню. Радославъ з дѣтию. Боуиславъ з дѣтию. Станок с' вратомъ. Хлапъ з дѣтию и зетемъ. Боудиславъ з дѣтию. Даги с' вратомъ. Калана з дѣтию. Михо с' сыновы. Радославъ златокосъ. Богданы с' вратомъ. Богда^{158b} нъ Кондрѣ. Братославъ з дѣтию. Богдоуль с' вратомъ. Степанъ с' сыновы. Инославъ с' вратомъ. Стронло Велимирикъ. Богданы з дѣтию. Мира и з дѣтию. Радъ с' вратомъ и Братѣны с' сыновы. Братешаны с' вратомъ. Гроуѣша с' вратомъ. Дворе з дѣтию. Братанъ с' вратомъ. Тиханъ з дѣтию. ^{159a}Гостимиръ с' вратомъ. Боукоръ с' сыновы. Бове с' вратомъ. Прывославъ з дѣтию. Стефанъ з дѣтию. Милша с' вратомъ. Братина с' вратомъ. Стронша с' вратомъ. Балок. Доброславъ. Добрешии с' вратомъ. Инославъ с' вратомъ. Повеики. Довромиръ с' вратомъ. Пелегринъ з дѣтию и Прѣде. ^{159b}Боуѣны с' вратиню. Степанъ с' вратомъ. Прѣдиславъ с' вратомъ. Микоуль з дѣтию. Добринъ з дѣтию. Драга с' вратомъ. Бѣжанъ. Радилонъ с' вратомъ. Воинѣгъ з дѣтию. Бракъ з дѣтию. Станок з дѣтию. Храпъ з дѣтию. Срам'ко с' вратомъ. Вои'на Зоринъ з дѣтию. Воиславъ з дѣтию. ^{160a}Видаржники. Приванъ з дѣтию. Витанъ с' вратиню. Вои'на. Ранко з дѣтию. Владъ. Довромиръ и Станиславъ з дѣтию. Балины с' вратомъ. Боронъ з дѣтию. Вои'на с' вратиню. Катоуны вѣгар'ски. Радомиръ Роуница з дѣтию и съ зетемъ. Коста з дѣтию. Драганъ з дѣтию. Шлѣманы. Боунило ^{160b} з дѣтию. Нѣгованъ з дѣтию и зетемъ. Хръс з дѣтию и зетемъ. Божики з дѣтию. Титѣны з дѣтию. Паша з дѣтию. Бѣлошъ з дѣтию и зетемъ. Приво з дѣтию и съ шоурами. Станъ з дѣтию и зетемъ. Раша з дѣтию. Миханъ з дѣтию. Владъ з дѣтию и с' пастор'комъ. Дехъ з дѣтию и зетемъ. Влаш ^{161a} з дѣтию. Вои'на з дѣтию. Сприша з дѣтию и с' вратиню. Стефанъ с' шоурами. Миноута з дѣтию. Балины и з дѣтию. Довре з дѣтию и съ зетемъ. Мане з дѣтию. Радило поповъ зетъ з дѣтию. Прѣде з дѣтию. Братило з дѣтию и зетемъ. Антрокосъ з дѣтию и зетемъ и съ шоурами. Радило и з дѣтию и зетемъ. Болиславъ. Кожа з дѣтию и Смоланъ з дѣтию. Дѣдокъ с' вратиню. Градокъ з дѣтию. Довре с' сынов'цы. Бранко с' вратомъ. Попъ Ноутодина с' тѣстемъ и съ шоурами. Гюргъ с' вратиню. Драгославъ с' вратомъ. Катоуны вѣр'лив'скии. Костадинъ прѣмникюрь. Богданы Прѣдлаовикъ. ^{162a}Моган. Радомиръ. Братосинъ с' вратомъ. Инославъ. Храпъ. Тѣхонъ с' вратиню. Бѣладинъ с' вратиню. Гроуѣша с' сыновы. Нѣгославъ и с' сыновы. Радесъ вратиню. Храпъ. Нѣгоуль. Шолица с' сыновы. Храпъ. Бѣл'моушъ. Илина с' вратомъ. Вѣкославъ. Станъ. Шар'ванъ з дѣтию. Лювѣнъ ^{162b} с' сынов'цы. Боуиславъ. Шива жена з дѣтию. Хлапъ. Боудиславъ. Беронъ. Иванъ. Нѣгославъ. Проданъ. Братославъ. Сѣдокии. Мирославъ с' вратиню. Владъ. Коуманицъ. Боуиславъ. Воиславъ з дѣтию. Бръдъ. Бѣлославъ. Радники. Доброславъ с' сыновы. Хръс с' сыновы. Милославъ. ^{163a}Игнатъ с' вратиню и з дѣтию. Дави'на с' вратиню и з дѣтию. Срам'ко. Радославъ. Бориша. Зоранъ. Радославъ. Довре. Владъ с' вратиню. Болиславъ. Нѣгота. Иванъ. Боуиша. Десимиръ с' вратиню. Кранславъ с' вратиню. Балесъ вратомъ. Тол'винъ с' вратомъ. Нѣгоуль. Радъ з дѣтию. Радославъ и Мрыша ^{163b} с' Пролов'ци. Бориславъ. Лювимиръ. Гюргъ. Драгисъ с' вратиню. Братина. Владъ. Вѣкославъ и Владъ. Боудиславъ. Мил'та с' вратиню. Прывошъ. Катоуны

Оур'соулов'цы. Моиша. Хлапъ с' вратомъ. Мил'ша. Стефанъ с' вратомъ. Болиславъ. Радъ с' вратомъ. Радѣны с' вратиню. Богданы. Стани^{164a}ло с' вратомъ. Нѣгославъ с' вратомъ. Вышинѣль. Станок. Радославъ с' вратиню. Иношъ. Коста. Довромиръ. Нѣгославъ и Станиславъ. Прывославъ с' вратомъ. Богонъ. С'моланъ. Пилѣи. Радоуль с' вратомъ. Брышанъ с' вратомъ. Стефанъ. Вои'на с' вратомъ. Шар'ванъ з дѣтию. Вои'на. Мирославъ. Ранко с' вратомъ. Мар'ко. Срьданъ с' вратиню. Доброславъ. Дарославъ с' вратомъ. Братѣны. Сѣрады. Драгосинъ. Радъ с' сыновы. Милѣшъ с' вратиню. Иванъ з дѣтию. Роуѣцы з дѣтию и съ зетемъ. Нине з дѣтию. Милѣшъ с' вратиню. Шиш'ка з дѣтию. Копилъ з дѣтию. Бѣльгоуль с' вратомъ. Сѣстожинъ з дѣтию. ^{165a}Катоуны. Бовеки. прѣмникюрь. Воиславъ. Коста. Храпъ с' вратомъ. Болиславъ с' вратомъ. Радославъ с' вратомъ. Радешъ. Вои'на. Роу'ко. Гюргъ з дѣтию. Милъ. Вои'на. Братославъ. Богонъ. Миланъ. Бог'данъ. Доунавъ. Люва с' вратомъ. Радота. Бог'данъ. Братоула. Храпъ с' вратомъ. Хлапъ. Мана. ^{165b}Храна. Храп'ва. Проданъ с' вратомъ. Хръс. Довромиръ с' вратомъ. Бог'данъ. Дражокъ с' вратомъ. Станимиръ. Кранмиръ. Калопъ врат'моу. Ранко. Братановицъ. Храпиславъ. Хръсовицъ. Раюль. Драгановицъ. Радота. Доудетикъ. Бал'довинъ. Катоуны. С'моудилогъ. Роуѣль з дѣтию. Болѣ^{166a}славъ и Нѣгоуль. Вои'на. Велимиръ. Моиша. Мил'тѣны. Граде. Храпъ. Приве. Коста. Милославъ. Добрунъ. Лювѣславъ. Драгонъ. Градило. Славонъ. Радославъ. Бориславъ. Воиславъ. Срьданъ. Терьднславъ. Нѣгованъ. Драгонъ. Толонъ. Владе. Радославъ. Лазаръ. Драгославъ. Моушъбратъ. ^{166b}Богданы. Прѣиша. Лювонъ. попу Дмитръ. Строниславъ. Привиславъ. Лѣп'винъ. Довромиръ. Стефанъ. Доврославъ. Нади'на. Драгославъ. Братославъ. Воинъ. Сѣзиславъ. Хлапъ. Милат'ко. Кранша. Милославъ. Драже. Шар'ванъ. Доуѣбрав'цы. Храпиславъ. Вѣвемилъ. Дроуѣжъ. ^{167a}Хръватинъ. Инославъ. Радъ. Вои'на. Доврославъ. Бореда. Богославъ. Приве. Стронло. Дѣдокъ. Гюрокъ. Раде. Довроконъ. Братославъ. Мил'тѣны. Мил'ва. Давижины. Нѣгославъ. Драж'ко. Ста^{167b}ниславъ. Хлапъ. Бориславъ. Нѣгонъ. Бѣл'винъ. Раде. Мил'ва. Давижины. Нѣгославъ. Драж'ко. Ста^{167b}ниславъ. Хлапъ. Бориславъ. Нѣгонъ. Бѣл'винъ. Раде. Хлап'цы. Бог'де. Приве. Велимиръ. Бол'ко. Шевель. Терьде. Ботоланъ. Халапа. Братенинъ. Костадинъ. Довромиръ. Болиславъ. Приве. Воиславъ. Станиславъ. Никола. Катоуны. Воиславъ. прѣмникюрь. Воиславъ. Гроу^{168a}пшикъ с' сыновы. Десенславъ. Бѣкровицъ з дѣтию а с' сыновъ моу Рад'коула з дѣтию. с' сыновъ моу Бол'ко з дѣтию и с' сыновъ моу Довреши'ко з дѣтию. Бѣлославъ. Драг'тикъ з дѣтию. врат'моу Инославъ з дѣтию. Ставеръ. Крагоуевицъ з дѣтию. врат'моу Храпиславъ с' вратиню. Милославъ ^{168b}Анхомилъ з дѣтию. врат'моу Моушъбратъ з дѣтию. врат'моу Нѣгонъ з дѣтию. Вои'на. Любожники з дѣтию. Лѣп'винъ. врат'моу з дѣтию. Дроуѣжъ. Радомиръ и з дѣтию. врат'моу Воиславъ с' вратомъ и з дѣтию. Станимиръ. Брат'ханинъ з дѣтию. врат'моу Радославъ з дѣтию. врат'моу ^{169a}Доврославъ з дѣтию. Беронъ. Стан'ковикъ з дѣтию. врат'моу Радомиръ. Боудило з дѣтию. Гонша з дѣтию. Довривратъ з дѣтию. Мил'драгъ з дѣтию. Лювонъ з дѣтию. Костадинъ. Радоста з дѣтию. Гостимиръ з дѣтию. Бериславъ з дѣтию. Радъ з дѣтию. Боудина. Бериковка дѣтца. Бѣ^{169b}р'ве з дѣтию. Гроуѣша с' вратиню. Велимиръ з дѣтию. Боудиславъ з дѣтию. Богданы с' вратомъ. Боуиславъ з дѣтию. Кр'кокъ з дѣтию. Драгоманъ з дѣтию. Бориша з дѣтию. Бракъ з дѣтию. Боунонъ ^{170a}с' вратиню. Милославъ з дѣтию. Хлапъ з дѣтию. Прывокъ з дѣтию. Бракъ з дѣтию. Боунонъ ^{170b}с' вратиню. Богошъ с' вратомъ. Драгославъ з дѣтию. Радославъ с' вратомъ. Иванъ з дѣтию. Добрунъ з дѣтию. Прывокъ с' вратиню. Я с' законъ. Влахомъ. да имъ и ѣ десет'ка велика. на малыи. да даю

на всако лѣто шт Н швцоу съ игнктель а дроутоу шловоу И ако по грѣху^{170b} изгиноу оу
црѣкве ковыле да даде слагаяк Е. тоу ковылоу прѣво годице, а веки ниша. И да даю црѣкви
на годице всако вл(о)вѣжа по В. игнктинѣ и к'то села имаю, да косе сѣна Г. дѣни, на кикрѣзѣхъ
или индѣ на ванхоу, и да доносе оу годици товаръ жита, а дроугин^{171a} вина, и да доносе соли
црѣковѣ не шт коуд нмъ игоумень реч(е) М. клетицы, I. товаръ, и кто кс(ть) воиникъ и не име
тежати вѣнне црѣковѣ не да дак шт себе шкроу, и воиникъ и клаторъ да носе сырникъ с планине,
и клаторъ да пасе и вѣноу стриже, а воиникъ да пасе па^{171b}стоухе, а оу здо врѣме и воиникъ и
клаторъ да гред(е) къ швцамъ. И крага мегюсовна. S. воловь, а конска сама S. конь. И се земла
власка на Киквѣ. И мегк Киквоу: шт Смоудиглава на главоу и шт глава на кроуш коу, и шт
тоуд по дѣлоу на Доманѣге. И се мегк Прѣвоу съ С(ве)то^{172a}горци: шт Урлыкнога камне нады
Подгради, нады Власкин вродъ, за Влыквоу главоу, кон Прѣтининѣхъ лавъ, поу темъ како
гред(е) оу Сгорѣл'цы оу стоуден'цы, шт стоуден'ца оузы врьдо на дѣлѣ, и по дѣлоу оу старо
црѣквице С(ве)т(а)го Петра, и шт тоуд прѣко оу крастав'цы Урьномоу^{172b} жегоу, оу Крышъ, шт
Крыша прѣко прѣзъ главоу оу Оу'соуловъ доль, и низъ доль оу рѣкоу оу Лювиж'ню, шт тоуд
оу рѣкоу къ Доманѣгоу, шт тоуд на Бѣло поли, оуз доль къ Кикномоу доувоу, на Регив'скии
стоуден'цъ, шт тоуд на Игларев'скии стоуден'цъ и пакъ оу Урлыкнымъ камы. И се дохо^{173a}д'ци
црѣквен: шт Брыскова на всако годице. С. перперъ. И Глоуха вьсь, коло в'се и съ роудари; и
дохо^{173b}д'ке да даю црѣкви како соу давали крал(кв)с(т)в(оу) ми. И оу С(ве)т(а)го Сръга на
Широкомъ вродоу Р. споудъ соли. И ц(а)рина^a да се не оузимаа, ни на комъ вродоу вродарина.
И снз вса^{173b}дарован'наа м'ною семоу с(ве)томоу храмоу, на семь законѣ повелѣ и оутврьдин
крал(кв)с(т)в(о) ми прѣввати монастырю такоже и выше рекохъ, не выти ник(и)с(коу)пинъ
игоумень. И швласть д(оу)хов'наа да кс(ть) ник(и)с(коу)поу раш'комоу по Нероу Горникмоу и
Юл'шаници и Сит'ници^{174a} и швѣма Лавома и Др'ж'ковинѣ, и индѣ въздѣ коудѣ к была швласть
д(оу)хов'наа сен црѣкви. Раш'кин ник(и)с(коу)пъ да попе стави и диконе и дикае, а игоумень
да соудни всакии соудъ д(оу)хов'нымъ, а кп(и)с(коу)поу да сповѣдаа. И протопопоу да стави
игоумень црѣков'нога си вл(о)вѣжа^{174b} да соу главен доход'ци црѣкви, а кп(и)с(коу)поу за в'се
да то даа крал(кв)с(т)в(о) ми шесть съть перперъ, да скы кан'дило црѣкви С(ве)тыхъ
Ап(о)с(то)лъ, и помень д(оу)хов'нымъ всакии да си моуж, а ине власти никере. И игоумень на С'борѣ
да имать мѣсто ветрьтш. И снз вса шже даровахъ съ Б(о)гоу соуцини^{175a} тьгда крал(ь) и
самодрж'ць всѣхъ Сръв'скихъ Земль и Помор'скихъ, Стефанъ Оурошъ и съ вратомъ ми
Стефаномъ, семоу с(ве)томоу храмоу, или шт свога подахъ или коупихъ или испросихъ, или
замѣнихъ или оу г(о)спо)д(и)на архикп(и)с(коу)па или оу кога люво. Их' же въздлови Б(о)гъ^{175b}
въздвигне по мнѣ г(о)сподьствовати въ шт(ь)мъстѣи нашемъ, или шт с(ь)мнѣи нашихъ, или шт
с(ь)мнѣи, или вьноуцихъ, или прѣвнуоуцихъ нашего, или кого люво шт рода нашего, или нѣкимъ
соудомъ Б(о)жинимъ и шт иного рода, семоу прѣдаю с(ве)тын сии храмъ, а шт иного не выти нмоу
^{176a}швладажмоу ни шт коже, тьк'мо г(о)сп(о)дьствоующааго, и сего м(о)лю и паки м(о)лю,
старымъ шкѣ штыце, срд'никъ шкю и брат'ю, юнымъ шко и сьмнѣи: не выти мѣстителымъ ни
разорителымъ с(ве)томоу мѣстоу семоу, нь паве наздателымъ и сврыштелымъ, шкоже и мнѣ
ть шцхомъ се въ животѣ нашемъ, неисп'аннаа и пороушенаа зданиа црѣков'наа и
приложениа с(ве)тыми мнѣи прѣродители и родители и родомъ нашимъ, наздати и
исп'анити. Ище ли когдо мѣста не оушѣхомъ посѣтити или^{177a} шв'новити, нь оутв'рждениа

писаныхъ хрисовоуль оу свѣсть мою ни кдиномъ врьте не изехъ ни разорихъ посиликмъ развѣ
коуплиниа и замѣне вол'не, такоже и вась м(о)лихъ и ище м(о)лю, поданыхъ м'ною и
оупис(а)ныхъ за дѣ всѣхъ не разо^{177b}рити, ни штнети ни мала ни велика. Ище ли к'то дрз'не
посиликмъ потворивъ и кдиномъ врьтоу разорити, или штнети шт всѣхъ за дѣ оупис(а)ныхъ, шт
таковаго да штнеть Г(о)сподъ Б(о)гъ м(и)л(о)сть свою, и да га повик сила в(ь)х'т'наго и
животворещаго крѣста, и да имаа въ мѣсто по^{178a}моу соупр'ницоу прѣс(ве)тоу
Б(о)городицоу, и да примѣ проклетик шт с(ве)т(а)го Іван(а) пр(о)р(о)ка и Пр(ѣ)д(е)вѣ
Крѣст(и)т(е)ла и шт .ВІ. ап(о)с(то)лъ и шт .ТІІ. с(ве)тыхъ шт(ь)цъ иже въ Никен, и шт сего
с(ве)т(а)го прьвом(оу)ч(е)ника Стефана, и с(ве)т(а)го Симеона и с(ве)т(а)го Савы наслѣдн'шню
и шс(ве)тнѣшею испрѣва^{178b} снз шт(ь)мъство наше, и шт всѣхъ прѣродитель и родитель нашихъ
да кс(ть) проклетъ, и на страш'нѣмъ соудници Хри)с(то)вѣ въ мѣсто вл(а)г(о)словленнаго гласа
да оуслышитъ: „Суди дѣте шт мене проклетъ въ шгнѣ вѣчнымъ оуготованымъ днавоу и
анг(е)ломъ иго“, и да^{179a} испадеть изъ шт(ь)мъства и изъ реда нашего шко Іюда изъ лика
ап(о)с(то)льска, и да приу'тень воудеть съ расп'ышнѣи Г(о)спода и рек'шнѣи: „Крѣвь иго на
нашъ и на вѣдѣхъ нашихъ“, и шт всѣхъ с(ве)тынхъ да кс(ть) проклетъ и трыклетъ, и шт мене
грѣ^{179b}ш'нааго да кс(ть) проклетъ и анаѣма:

† С(т)е(ф)а(н)ъ ѿрѣшъ по м(и)л(о)сти

Б(о)жиен крал(ь) и с(ь)модрж'ць

всѣхъ(ь) сръвскихъ(ь) земль и поморьскихъ(ь):

^a Ковачевић у Спом. IV чита: цесарина

ХРИСОВУЉА БИВШЕГ КРАЉА СТЕФАНА ДРАГУТИНА
МОНАСТИРУ СВЕТОГ СТЕФАНА У БАЊСКОЈ

(1316, пре марта 12).

*Бивши краљ Стефан Драгутаин њошврђује хрисовуљу свога браћа краља Стефана
Уроша II Милутина манастиру Св. Стефана у Бањској.*

Опис и изд., в. бр. 125.

^[80a]Сита сва дарована с' Б(о)гомъ тогда краљемъ и самодържцемъ всѣхъ Сръбскихъ
Зем'а и Поморскихъ Стефаномъ Оуросемъ семоу с(ве)томоу храмоу, или изъ шласти
краљевства си подаа, или коупи, или испроси, или замѣни, или оу г(оспо)д(и)на
архип(и)с(ко)па. ^[80b]или ни'дѣ гдѣ люво, и с' Стефанъ Христ(т)оу Б(о)гоу бл(а)говѣрнь равъ и
вратъ г(оспо)д(и)на ми великаго краља Стефана Оуроса, видѣвъ сиа подана и здѣ
оупис(а)на нмъ семоу с(ве)томоу храмоу, не потвори хъ ни изе хъ ни кдине врте, нъ павъ
потери хъ. Ице ли к'то дръзнетъ поси ^[81a]ликимъ и кдиноу вртеу разорити или штиети шт
всѣхъ здѣ вратомъ ми оупис(а)ныхъ и мною потерждныхъ, кого изволи Б(о)гъ по нимъ и по
насъ г(о)сп(о)дъствовати въ шт(в)ѣстени нашемъ, или шт с(ы)нъ или вноу чина, или
прѣвноу чина нашего, или кого люво шт рода нашего, или ^[81b]соудомъ Б(о)жнимъ и шт иного
рода шт таковаго да штиметъ Г(оспо)дъ Б(о)гъ милость свою, и да моу и соупрница
прѣс(ве)таа М(а)ти Б(о)жиа, и да га повисла ч(в)ѣстнаго и животворцаго крѣста, и шт всѣхъ
пр(о)р(о)къ, ап(о)с(т)оль, м(о)у(ч)еникъ и с(ве)тыхъ шт(в)ѣць, и шт с(ве)тыхъ нашихъ прѣродитель
и родитель ^[82a]да кс(т)ъ проклетъ и трыклетъ, и шт мене грѣш наго да кс(т)ъ проклетъ и анаема

† БЛАГОВѢРНЫ РЯБЪ ХРИСТ(Т)ОУ СТЕФАНЪ

ПРѢЖДЕ БЫВШИ КРАЉЪ:

**ПОВЕЉА АРХИЕПИСКОПА НИКОДИМА
МОНАСТИРУ СВЕТОГ СТЕФАНА У БАЊСКОЈ**

(1317, после маја 12).

Архиепископ Никодим, заједно са Сабором српским (= Сабор Српске православно-славне цркве) потврђује дарове краља Милутина и Драгутина манастиру Св. Стефана у Бањској.

Опис в. уз бр. 125. У овом тексту опажа се грешка у преписивању: на f. 85б, два пута је забележено име дабарског епископа Јоана.

Изд.: Ковачевић, *Светостефанска хрисовула*, 10-11 (дат. 1318); Јагић, *Светостефанска хрисовула*, 43-46 (дат. 1318?); Новаковић, *Зак. сјом.*, 630-631 (извод дат. 1318?)

Као Милутинова и Драгутинова ни ова повеља нема уписан датум. Међутим, из текста се може закључити да је архиепископ Никодим овај документ издао убрзо по свом устоличењу на трон поглавара Српске православне цркве, па је зато предложен горе наведени датум.

Благонзбоуиимъ трыснанаго Божества. Суща и Сына и
 Прѣсвѣтаго Дюуѣа, просвѣщенѣ и оутвержденѣ вышши Срьбѣцѣи Земли въ
 правовѣрноу вѣроу, многими троуди и поты, г(оспо)д(и)на оучителя, наставника
 и просвѣтителя и апох(то)ма срьбскааго Савы, и вѣсе^{183а}гда непрѣстанно вл(а)г(о)д(ѣ)ти
 в(о)жестыи растоуци въ Срьбѣцѣи Земли, того ради и сн вл(а)говѣрныи и
 с(ве)теродныи, прѣмысокии и крѣпкыи, великыи и самодржавныи г(оспо)д(и)ны наш
 кра(ь) Стефанъ Оурошъ, по истинѣ вл(а)гоплодныи маслинны ч(ь)стьяна штрасля,
 вьслѣд^{183б}ствоуи с(ве)тыми своимъ прѣродителемъ и родителемъ, въздвижимъ
 славословна б(о)ж(ь)ствыи домъ въ ш(ь)увствѣи своемъ с(ве)тыхъ цр(ь)квѣхъ, и
 испльнѣна и свршѣна или потврждаи, ище недостатъна испльнѣи и свршаи, не
 тьк'мо же въ своемъ си ш(ь)увствѣ Срьб^{184а}скон Земли, нъ и въ шкр(ь)стныхъ нго
 ц(а)р(ь)ственихъ, нхъ же не въз'могохомъ здѣ пис(а)никомъ извѣсти, къ симъ же и сии домъ
 д(о)ушѣв'ныи севѣ створи, сию великоую лавроу, въ нме с(ве)т(а)го м(о)у(е)ника и
 ар'хидиакона и апох(то)ла Стефана, въ славоу Вседржителю Б(о)гоу, въ м(о)льбоу же
^{184б}и помень севѣ, и по нимъ съ Б(о)гомъ кра(ь)вствоуиимъ Срьбскою Землю, въ
 шѣщежилицѣ урн'цѣхъ, въ оутѣшени же и въ пицоу и вдеждоу маломощ'нымъ. Та же
 все строици и свршаюци и мироуци всемоуш'на вл(а)г(о)д(ѣ)ть Б(о)жиа и мене
 оубо аще и неоудов'зна^{185а} урноризца Никодима, створи настольника выти с(ве)т(а)го
 Савы архип(и)с(ко)па всѣхъ Срьбскихъ Зем'л' и Поморскихъ, въ кдинствѣ
 правовѣрныхъ вѣры, и с(во)гос'бранымъ С'воромъ Срьбскимъ, всешсв(е)ще(е)ныи
 ипп(и)с(ко)пы и прѣпод(о)бныи нгоумены,^{185б}имъ же имена соутъ сии: ипп(и)с(ко)пъ
 зетскыи Миханъ, раш'кии Пав'ль, хльмскыи Даниль, хвостыньскыи Ивань, топлич'кии
 Иваникии, воудимльскыи Никола, дьврскыи Ивань, моравич'кии Никола, скопскыи
 Стефанъ, дьврскыи Ивань(sic), прихрѣньскыи^{186а} Пр'сении, (л)иплан'скыи Игнатик,
 браничевскыи Моиси, мавевскыи Ивань, нгоумени же стоуденич'кии Ѳеод(о)рь,
 милешевскыи Гавриль, сопот'скыи Лѣанасик, ван'скыи Сава, градьч'кии Исайд,
 моравскаго Градца Юфреми, раш'кии Юустрадаик, кон'воу'л'ски^{186б} Юв'стафик, модривскыи
 Врьфоломѣи, х'тѣтов'скыи Ѳеод(о)рь, гостивар'скыи Даниль, врахович'кии Гавриль,
 нагорич'кии Бениаминъ, скопскыи Никодимъ, и в'сь в(о)гос'браныи лнкъ в'се Срьбскыи
 Земли, видѣвше Б(о)жикъ м(и)л(о)ср(ь)д'нокъ вл(о)в(ѣ)колюби ш г(оспо)д(и)нѣ нашемъ с'
 Б(о)го^{187а}мъ тогда кра(ь) Стефанъ Оуроши, славимъ прославляющаго славецинихъ нго:
 Паче же прѣжде всего боуди вамъ слышеиимъ извѣст'но се, дако ничесоже въ сии домъ
 неправедно приложии, ни прѣжде създаныихъ цр(ь)квѣхъ швидѣвъ ни хрисовоуль ихъ
 разо^{187б}ривъ, развѣ иже изъ власти кра(ь)в(ь)ства си подаа, или коуплиниа или
 испрошениа или бол не замѣне, съ вл(а)говолкиимъ в'сего С'бора, и за испрошени же или
 замѣноу или коупъ, не тьк'мо тьк'маа подаа нъ и множаншаа. Тѣмъ же и с'мѣрникии мои,
 съ^{188а} в(о)годарован'ныи м'нѣ правовѣр'ныи сьслоужители, и съ вѣтѣмъ С'воромъ
 Срьбскимъ, прѣвѣк оубо м(о)лиимъ кра(ь)в'ствоуишаго в'сю Срьбскою Землю, и иже
 ш'нимъ вл(а)д(и)ч'ствоуишомъ и г(о)спод'ствоуишомъ, дако въ сѣмъ хрисовоуль^{188б} вѣтѣмъ

писаннымъ нчимъ же вѣрѣженомъ быти къ симъ же по повелѣнию вл(а)д(и)чюу запрѣщамъ,
 паче же и проклинамъ именемъ Прѣсвѣтыхъ и кдиносоуцныхъ Троице и Прѣсвѣтоу
 вл(а)д(и)чюу нашу Богородицю, истинною млатерію Господа нашего Исоуса
 Хри(с)та, и^{189а} вѣтѣми с(ве)т(и)ми шт вѣка Б(о)гоу оубождшими иже аще к тоу то волю по
 наваждению днаволю дръне разорити, или вѣрѣдити, да сидеть вѣдѣ гнѣва Б(о)жиа на
 д(о)ушюу и тѣло нго, и да приеме выше писаныи клятвы, и шт с(ве)т(а)го Симеона и с(ве)таго
 Савы^{189б} и шт всѣхъ с(ве)т(и)тель срьбскихъ и шт всѣхъ с(ве)т(и)хъ да ксть, проклять и шт
 мене с'мѣрнааго урноризца Никодима, и всѣхъ соуциихъ съ м'ною ипп(и)с(ко)пъ и
 нгоумень, и всего с(ве)щенн'скааго чина и всего урн'вскааго и всего С'бора да ксть,
 проклять^{190а} и трыклетъ, и анаѣма:

† С'МѢРНЫИ НИКОДИМЪ ПО М(И)Л(О)СТИ Б(О)ЖИ
 АРХИЕП(И)С(КО)ПЪ ВСѢХъ(ь) СРЬБСКИХъ(ь)
 ЗЕМЛЪ И ПОМОРСКИХъ(ь):

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА О РАНГУ СРПСКИХ ЕПИСКОПА И ИГУМАНА

(1317. мај 12 - 1321. октобар 29)

Краљ Стефан Урош II Милутић са архиепископом Никодимом утврђује редослед манастира епископа и игумана најзнаменитијих српских манастира на саборима државе и цркве, чиме је утврђен њихов хијерархијски ред епископија и манастира.

Оригинал није сачуван. Постоји само кратак извод у Крушедолском рукопису Синтагме Матије Властара, f. 338, насталом 1453. године.

Изд.: Šafařík, *Ramátka*, 44-55 (на крају Копривничког летописа као додаток; има занемарљиве правописне разлике); Стојановић, *ЗИН* I, 94, № 303, 304; Ђирковић, *Српске Notitiae Episcopatum*, 202-203.

Иако је сачуван у краћем изводу и у знатно млађем препису, текст хрсовуље може бити аутентичан, јер се подаци слажу са пописима епископа и игумана и њиховим местима на сабору у несумњиво аутентичној повељи архиепископа Никодима за манастир Св. Стефана у Бањској (в. бр. 127 ове збирке). Датум није сачуван, али се време издавања може

• 47%

П. зет'скы, В. рашкы, Г. хълмскы, Д. хвостынскы, Е. топлиуны, З. вѣдимскы, З.
дѣврьскы, И. моравиуны, О. скопскіи, І. призренскы, ІІ. липаданскы, ІІІ. враничевскы, ГІ

Мѣста именованъ сръбскими: А. стѣзденуцы, В. милешевскы, Г. сопотскы, Д. ванскы, Е. градауцы, З. моравскаго Градца, Ж. рашкы, И. конюльскы, Ѳ. модриуцы, І. хѣтѣтовскы, КІ. гостиварскы, КІІ. враховиуцы, КІІІ. нагорнуцы, ДІ. скопскы

Краљ Свјетлан Урош II Милутић заједно са архиепископом Никодимом настојао да сјерци сјорове између људи архиепископије и људи манастира Хиландара који настојају због коришћења новоискреног земљишта.

И сіе маломъ мѣмъ прїише¹³⁴⁷ нїе прѣвѣиустои Вл(а)д(ы)в(и)ци Бѣгородици Хїландарскон
въпис(а)хъ въ великомъ хрисоволѣи Хїландарскомъ^(ы) ¹³⁴⁸егда шеновухѣи старѣи хрїсволи съ
господинѣмъ ми и доуѣховнимъ шѣтѣемъ архїепископомъ^(ы) ¹³⁴⁹кѣрѣи Никодимомъ и
Сѣвѣромъ^(ы) Сѣвѣскимъ^(ы). И зѣдѣ..... (в. бр. 147 ове збирке, означене редове).

Време настанка овог акта одређује се датумом устоличавања архиепископа Никодима и смрти краља Милутина, као што је горе наведено.

**ПУНОМОЋЈЕ КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
СКАДАРСКОМ ЕПИСКОПУ СТЕФАНУ**

(1318) пре новембра 4.

*Краљ Стефан Урош II Милутићин ојуномоћује скадарског епископа Стефана и
зетског кнеза Илију да у Дубровнику њиме свейодмитровски доходак.*

Оригинал није сачуван. Сигуран помен налази се у нотарској исправи уписаној у
ДАД, Div. not. III, f. 70.

Die quarto mensis novembris (1318).

Venerabilis vir dominus Stephanus, Dei gratia episcopus Scutari, et nobilis vir dominus Elia, comes de Çenta, nuntii missi per serenissimum dominum regem Vrosium ut in licteris dicti domini regis continetur, coram me notario et testibus infrascriptis sponte confessi fuerunt et recognoverunt se habuisse et recepisse nomine et pro parte dicti domini regis a Ghabriel de Gleda et Nale de Çereua, camerlengis communis Ragusii, dantibus et solventibus vice et nomine communis Ragusii et singularum personarum jurisdictionis et districtus Ragusii yperperos duomilia, que habere et recipere debebat a communi Ragusu in festo sancti Dimitri proxime preterito pro regalia seu incensu (прецртано: solito), liberantes et absoluentes etc. quam liberationem, promictionem etc. obligantes etc. renuntiantes etc. Actum Ragusii 10 presentibus Johanne Sirano de Venetiis, Nicchola de Gundula, Toma de Paulo de Toma, Pasquali de Pecuraro, Michael de Braneuoi.

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
КЕЛИЈИ СВЕТОГ САВЕ ЈЕРУСАЛИМСКОГ У КАРЕЈИ**

1317. септембар 1 - 1318. август 31, индикт I.

Краљ Стефан Урош II Милутићин, на молбу хиландарског ижумана Никодима и сѣарца келије Св. Саве у Кареји кир Теодула даје поклоне њој келији и одређује однос манастира Хиландара према Карејској келији.

Интерполисан препис, у АХС под бр. 140/142, топографска сигнатура Свт. 2, написан на пергаменту ширине 356, дужине 1367 мм, црним мастилом, полууставним писмом у 102 реда, рачунајући и потпис. Крстови на почетку, пре и после потписа, као и потпис исписани су црвеним мастилом. - Датум је одређен годином од стварања света: индикт и година се слажу. - Ниже од потписа, кроз четири прореза, провучена је црвена неуплетена врпца, која је везана два пута код доња два прореза, што указује на пресељавање постојећег златног печата пречника 33 мм, познатог са повеља цара Стефана Душана. Печат је 1973. г. био причвршћен на врпци, док је 1998. већ био одвојен услед хаварије. На аверсу је лик владара у стојећем византијском репрезентативном ставу са владарским инсигнијама: крстом у десној а свитком у левој руци. Доста невешто компонована и отиснута легенда тече вертикално низ десну и леву страну лика. На десној страни лика је пет редова а на левој седам редова текста, који гласи: СТ(Е)ФАНЪ ЦАРЬ СРБ(С)КИ(Н) ХЪ И П - О МО(Р)СКИ(ХЪ ИГРУ) К(И)ХЪ Т(Е)М(А). На реверсу је лик

Изд.: Леонид, *Описание*, 42-47; Стојановић, *Споменик III*, 15-17; Korabiev, *Actes de Chil.* II, 418-423, № 17; Мошин, *Акији брајској сабора*, 180-184 (са фотографијом завршетка и сигнатуром: Хил. 141); Живојиновић, *Инђерџописана хрисовуља краља Милутиина за карејску келију Свешћој Саве Јерусалимског*, ССА 5 (2006) 11-41 (са фотографијама, преводом, коментаром).

У науци су подељена мишљења о аутентичности ове повеље. Њену аутентичност први је оспорио Вуловић, (*Белешке*, 13.) указујући на несклад између године и појаве имена архиепископа Саве III, који се упокојио 26. јула 1316. То је касније прихватио Станојевић (*Сјудује*, Глас 169, 42-43). Грујић (*Царица Јелена*, 46) је сматрао да су подаци веродостојни а датирање нетачно због имена архиепископа Саве III. - Ђоровић (*Хиландарски адрфайи*, 334-341) је потврдио аутентичност акта и веродостојност података. - Мошин (*Повеље краља Милутиина*, 59-78) је настојао да докаже аутентичност повеље. Он се позивао на унутрашњу анализу текста тврдећи да индикт није IV, него I, који се слаже са годином. Исто тако он је опширно доказивао да царски печат припада краљу Милутину, заступајући хипотезу да је цар Стефан Душан користио типаре - матрице Милутинових печата. Тај свој став Мошин је заступао и у првој верзији рукописа за овај зборник, што се није могло прихватити. - Ми сматрамо да се ова повеља може третирати само као интерполисан препис из следећих разлога: 1. Није прихватљива хипотеза по којој би цар Стефан Душан користио матрице Милутинових печата и то у неколико варијанти, поготово зато што је у имену владара изостављено име Урош, које се иначе редовно наводи у интитулацијама и

† Понезже начело всѣхъ влагихъ Еу(а)г(л)и, иже ксть новба в(а)г(о)д(а) Ете Г(о)сподн
нашего І(о)у(с)а Х(рист)а, тѣмъ и крал(евъ)ство ми х(о)те слов(о) мало поставити: ¹² "Б(о)г
в(а)г(о)д(а) ти начело І(о)у(а)г(л)и поставихъ". Рече Г(о)сподъ: "Иже х(о)щете по мнѣ ити, да
отвержетъ се себе и вѣзметъ крѣсть свои и по мнѣ да идетъ". ¹³ И пакы: "Любви д(о)ушоу
погубитъ ю, и ненавиден д(о)ушоу свою въ мирѣ селъ въ животѣ вѣчнѣмъ съхранитъ ю". И
пакы: ¹⁴ "Иже погубитъ д(о)ушоу свою мене ради и Еу(а)г(л)и мога сп(а)сѣти ю, и каз(а) (sic)
полъза чл(о)вѣкоу аще привѣршитъ весь миръ и отцѣтитъ д(о)ушоу свою". И пакы: "Иже
любви вѣщ(а) ли м(а)т(е)рь паве мене, и ксть мене дос(то)инъ, и иже любви с(ы)на ли дѣщеръ
паве ме не [и] ксть мене дос(то)инъ, и иже не приметъ крѣста своего и в(ъ)слад(и) мене гред(е)тъ,
и ксть мене дос(то)инъ". И пакы: "Иже аще постыдитъ се [и] мене и моихъ словесъ въ родѣ семъ
прѣлюбодѣннѣмъ грѣшнѣмъ и с(ы)нъ чл(о)вѣкускы постыдитъ се ю, когда придетъ въ [и]схлѣ
свои и съ агг(ел)и с(вѣ)тинми". И пакы: "Иже кто мнѣ сл(о)ужитъ, по мнѣ да ходитъ, и идеже ксть
ахъ тоу и сл(о)уга мѡи боу[и]детъ, и аще кто мнѣ сл(о)ужитъ, почитетъ и вѣщ(а)цѣ". И пакы: "Не мнитъ
яко приндохъ въ вѣрши мира на Землю нъ муч[и] разл(о)учити и чл(о)вѣка на вѣщ(а)ца своего, рекъ
любов(о)жьникъ вѣт(и) миролюбивыхъ". И пакы: "Подвизанте се выити в(ъ)сими в(ъ)р[и]ти
пространна врат(а) и широко поутъ выведен к(ѣ)тъ въ пагоубоу и мнози соутъ в(ъ)х(о)дѣи имъ,
кольска врат(а) и тѣ[и]скни поут(ы) выведен въ живот(ы), и мало ихъ к(ѣ)тъ иже вѣрѣтаютъ". И
пакы: "Б(о)г д(ы)ни Ив(а)на Крѣст(и)телъ ц(а)рьство и в(е)в(е)сноу поудѣти се [и] поудѣщен се
вѣсх(и)щаютъ и". Сии вса оуслышавъ, и сии в(о)ж(ы)ствени юноша Г(о)споднѣ мои с(вѣ)тин
родителъ по плѣти крал(евъ)ств[а] ми, Сава прѣви архип(и)ск(о)пъ сръпски, ихъже корене с(вѣ)та
и азъ грѣшнии втраселъ к(ѣ)мъ, встави вѣщ(а)ца в(а)д(а)ч(ы)кствоующа само[и] дръжавно въ земли
вѣщ(ы)кства своего, м(а)т(е)рь и врат(и)ю, славоу и в(о)г(а)тство, свѣтлостъ житиѣ и вельмож
сл(о)угъ прѣд[и]стоѣнниа, и вса краснаѣ мира сего яко оумети помысливъ да Х(рист)а да всѣхъ
привѣршитъ, и в(ъ)стрѣмивъ се д(о)ухоу [и] с(вѣ)тымъ мирскаго пространожит(и)и и гладкаго
разлитиѣ плѣтскаго яко сѣти и к(ѣ)мъ крѣпцѣ избѣжа. И въ [и]схлѣни въ с(вѣ)тѣ Г(о)рѣ
Фонитской, принесе самъ се жертвоу великомуу вѣстителю Х(рист)оу, яко нах(и)мъ аг(а)нцѣ.

тѣло своє не скоусно, цвѣтомъ дѣвства свѣтеце сѣе доушоу же на не вѣсноу горю
выднѣ. И постыдѣ се Бюган и Бюжнихъ словесъ. ^[20] навело моудрости възлюбивъ страхъ Господень.
помысливъ скоромноующе сии житии, нивисоже (sic) пользно имоуще тѣню ^[21] пара, прѣсть,
въздржани, поше ^[22] ннхъ и стошни швношно смѣракъ себе въ, въсакоу словеси повелѣванмоу
къ, іако дивити се всѣмъ вѣроподобенъ ^[23] моу юго смѣрени и прѣспѣванню силѣ Бюжии и на
немъ бывающии, домъ створи се Свѣтии Троице. За всѣхъ Христу възлюбивъ, ^[24] Христу въ
себѣ ими и Христу въ себѣ носѣ, поминакъ апостолъ слово: "Кто ни разоушнѣ въ любви
Христове, скръбъ ли, ли тоуга и проуа". И пакы ^[25] "Иже тѣню въ животѣ сѣмъ на Христу
надѣюще се ксми, поущши всѣхъ (любовѣ) ксми". Нѣ павѣ разоумѣвакъ речена: "Ихъ же шко
^[26] не видѣ ни хго слыша и на срдце валовѣ)ка нераднѣ не възидѣ, іаже оуготова Бюгу любещимъ
и". Снѣ помышлѣа дѣнь дѣнь спѣа ^[27] ше въ вл(а)г(о)д(ѣ)ти Бюжии, и вѣше іако по все дни
оумиракъ, и доушоу свою шгорувакъ оускимъ и прискръвнимъ поутемъ, въ ^[28] же теуение юго
молитва непрѣстающа и къ Бюгу желаникъ неповѣдимо. И еще же (к) сѣмоу недоволенъ
бывакъ, не добрѣ ^[29] выти помысливъ себе кдиногѣ спѣсѣна, нѣ павѣ многихъ ради пользе мѣдоу
въ Христу прикти надѣи се помысливъ речено: ^[30] "Иже въ недостѣннаго въ достѣнно
извѣдѣ)ши, іако оуета моа воудѣши, и равъ вѣдѣи волю Господина своего и не створѣ по
^[31] воли юго вини въудѣти много. И пакы: "имоу же даше много, вѣшша просѣтъ въ него", и рав(а)
шногѣ скрившаго тѣ ^[32] ланѣть и неприкоупивша имъ шсоуждениа вок се, потѣща се и створи
шградоу великоу, храмъ прѣсвѣти Бюгородице ^[33] Свѣта(а) Свѣтихъ монастырь нарѣ (sic)
нарицакъми Хиландарѣ, насадивъ во(го)подовникъ моужѣ, правилоу доухоувномоу наоучивъ ^[34] и
наказавъ, пристанище створи сп(а)сенію своего ш(у)чѣства людѣ)мъ, и намъ грѣшнимъ, и
всѣмъ хотещимъ сп(а)сти се, ^[35] иже тѣгда и до нынѣ сп(а)сѣютъ се м(о)литвами свѣтѣю
ш(тѣ)цоу нашею Свмеона и Савы, и вса потрѣвнаа монастыроу ^[36] оудѣстѣи и оудѣ(о)ливъ,
метоуки въ земли своего ш(у)чѣства и въ Зем(ѣ)ли Гръвскѣ елико доволно. По сихъ всѣхъ на
^[37] трихъ мѣланнѣ възидѣ, възидѣ троудовъ показати, хотѣ мѣланнѣ и несѣвлазно и
вѣзмѣтно жити ^[38] прикти, хотѣ въ м(о)литвахъ и въ пощеніи и въ сѣзѣхъ едины къ единомуу
възврати се Христу дѣнь и ношѣ, да иде же тѣло ^[39] тоу и оумъ да стѣи, да междуу
Бюгомъ и междуу ср(ѣ)дцемъ нивтожеино да се шврещѣтъ нѣ іако междуу стѣною и ^[40] плотомъ
шграждѣно ср(ѣ)дце единомуу Бюгу тѣню да гл(агол)ѣтъ. И изидѣ въ мѣсто нарицаемо
Кареа, и тоу створи црѣкоу ^[41] въ имѣ свѣт(а)го и прѣ)под(о)бнаго ш(тѣ)ща нашего Савы,
великаго поустынежитѣла, и келии достѣинни своего мѣла ^[42] ннѣ доволнѣ реч(е)нимъ: "иде же
кста два ли три ш имени моимъ съврани, тоу нѣмъ азъ посрѣдъ ихъ." И въ тои келии ^[43] подвижамъ
се на доводѣтѣли всаки павѣ мѣри, прѣвѣш(тѣ) колико Господѣи изволи се, и прѣдаста въ
оуставѣ келии тѣи ^[44] ш пощеніи, ш м(о)литвахъ, ш мѣланнѣи ш испѣннѣи всакого правила
доухоувнаго, іакоже самъ написаль кста ^[45] въ свои заповѣди соущѣи въ келии тои хотещимъ
прѣбывати въ мѣстѣ томъ іакоже и кралѣвство ми разоу ^[46] мѣ доиде же годъ и до насѣ)
грѣшнихъ кралѣвствъ ми мн(а)сѣи Бюжии и м(о)литвами свѣтоу оугдѣникоу юго
Свмеона ^[47] и Савы, ихъ же корнѣ свѣта азъ грѣшнии ш(тѣ)расль нѣмъ. И г(о)сподѣстѣвоущоу

ми самодрѣжено въ земли ш(тѣ)чѣства моего, ^[48] сказано ми въ(тѣ)ш келии тои ш оуставѣ
правила доухоувнаго наке повелѣно дръжати, и нѣ(стѣ) моуи вса тѣи съ ^[49] вѣшати
некоушимъ се ш всѣмъ землемомъ, по реченомоу: "Не можете работати Бюгу и мамонѣ
сирѣвъ ^[50] м(о)литѣи роукоделію оумъ прѣд(ѣ)ставити". И възлюблена въ(тѣ) кралѣвствѣ(оу)
ми келиа она имени рад(и) Господина и ш(тѣ)ща ^[51] моу(с)вѣтаго Савы. И прихъ ю и
живоущаго тѣгда оу нѣи въсѣтнаго старца и еромонахъ куръ Ѳеодѣла. По гласоу
Господню: "Прикмети прорѣка въ имѣ прорѣку и прикмети правѣдника въ имѣ правѣднѣи
мѣдоу правѣднику ^[52] примѣтъ". И пакы: "Иже кто напоитъ единого шт мѣланнѣи снѣхъ чашоу
стоудни воды тѣкмо въ имѣ оученика, аминъ, ^[53] гл(агол)ю вамъ не погоушнѣ мѣди своихъ". И
прихъ азъ келию шноу и оуноконъ живоущихъ оу нѣи, да не некоутъ се ш прѣтежа ^[54] ни крѣмѣли
ш шдежде, тѣкмо мѣланнѣи да прѣбывають въ пощеніи и въ м(о)литвахъ дѣнь и ношѣ, и да
испѣнають ^[55] оуставѣ црѣковни прѣдѣни свѣтимъ Господиномъ и ш(тѣ)щѣмъ кралѣвства
ми Савомъ, да м(о)литвами ихъ Бюгу намъ воудѣтъ мн(а)сѣи. ^[56] И приде кралѣвство
ми прѣ)под(о)бни игоумнѣи вѣрохранѣмаго и вѣсѣтнаго нашего монастыря, тѣгда
прѣдрѣжи еромонѣ ^[57] нахъ куръ Никодимъ, иже и павѣ ннѣхъ многихъ потроудѣи се въ вѣстѣи
томъ томъ (sic) монастыри кралѣвства ми Хила ^[58] ндари. Придѣс ннѣмъ вѣстѣи старѣ шт
келикъ свѣт(а)го Господина нашего и ш(тѣ)ща выше речѣни еромонахъ куръ Ѳеодоуль, и
оупро ^[59] снѣхомъ свѣт(а)го Господина и ш(тѣ)ща нашего архип(и)скоп(а) Савы третнаго и
вл(а)г(о)с(ло)ви ннѣ. И колико трѣбѣва вѣстѣи старѣ куръ ^[60] Ѳеодѣла дахъ мѣла въздвиженіи
и на швновленіи келии Господинѣи родитѣлѣ кралѣвства ми свѣт(а)го Савы, и кнѣга ^[61] ми
направихъ и вѣстѣи ннѣи иконѣи, и всѣмъ потрѣвами. И коупихъ три адрѣфата живоущимъ
въ келии ^[62] тои. И хотѣхъ шт грѣвкихъ монастырь коупити да не воудѣ тежко нашемоу
монастироу и имоутъ по насѣ) воудѣ ^[63] цинъ рѣтати на живоущихъ въ келии тои и имоутъ
сѣмоушати ихъ. Нѣ реч(е) Господинѣи свѣти архип(и)скопъ и вѣстѣи игоумнѣи ^[64] куръ
Никодимъ и старѣ Ѳеодоуль шт келии Свѣтаго Савы: Снѣзи келиа кс(тѣ) монастырска прѣва
и вѣс (sic) кѣпа, мана ^[65] стирѣ хотѣи не хотѣи хранити ю хокѣтъ да болѣ коупи шд нашего
монастыря, а вратѣи прикметѣи. И по прошѣ ^[66] ннѣи ихъ створи кралѣвство ми. И згѣкорише
се въса вратѣи оу монастыри иже тѣгда вѣхѣ, ихъ же имена си соутъ ^[67] на чѣлнѣхъ: игоумнѣи
еромонахъ куръ Никодимъ, старѣ Прѣснѣи ваца хиландарскѣи, старѣ Иасафъ ^[68] вѣи ваца,
доухоубни штѣ) кралѣвства ми, старѣ куръ Ѳеодоуль шт келии Свѣтаго Савы, старѣ
куръ Свмеонъ шт пирѣ ^[69] га иже на мори келии кралѣвства ми, старѣ попь М(а)сѣи, иконѣи
вели попь Гербасіѣ, старѣ попь куръ Ѳеод(о)сѣи, ^[70] еклѣсѣи попь Никола, старѣ попь
Григоріи, старѣ попь Епифаніи, дохѣи Іованъ монахъ, Даміанъ еромонахъ, ^[71] монахъ, и доути
Даміанъ еромонахъ, старѣ монахъ Иліа, и доути Иліа, Мѣодинъ монахъ, Нѣшфѣи
Даміанъ монахъ, ^[72] Киприанъ монахъ, Пидоніи монахъ, Ѳеодѣи монахъ, параконѣи Ефремъ,
паракл(и)сѣи ^[73] и крѣдиаконъ ^[74] Амфилохъ, трапѣзарѣ Прѣкди, Мѣхѣи пагѣнарѣи ннѣи
мнози и вса вратѣи. И вси згѣговорише се, ^[75] продаше кралѣвства ми келии Свѣтаго Савы, да
давають два мертѣи хотѣи прѣбывати въ келии шно ^[76] ннѣи хѣлѣи и маслѣи соува, шдежде
и швоуше, и шт всега що воудѣи вси братѣи соуше оу монастыри, ^[77] тои тѣмъ да дають докѣ

стѣны Свѣта Гора и наша монастырь, раздѣи идиного вина да не давають ѿwt всѣгда^[7] Да
давають свѣтне масла цю се дало wt хтитора 3 литръ мерткы да имь да имь (sic) се даеть И
да имь кралевство ми перперъ тисоуцоу за два комата, а трети комат да коупеть wd
грюмькаго монастыра И тако зговоривъ^[8] мше сєса вратид продаше два комата келин Свѣтаго
Сави и крал(вь)ства ми. Разоумъ же крал(вь)ство ми, яко приходеть кте^[9]ри и просеть келию
иноуци господиновоу оу краля ли оу архип(иск)оп(а) говореке: "Г(осподи)не поустѣ ни и
поеви ни прѣбвати оу келин^[10] хтиторовъ оу Наредхъ"^[11] тако же и крал(вь)ствоу ми многоаци
говорише, но томоу възврани крал(вь)ство ми, такоже и заповетъ^[12] дь свѣтаго Сави възбранѣть
Никто по силѣ да не прѣжимать иноуци келню, или послаамъ крал(имъ)ли архип(иск)оп(омъ)
ли оумитивъ игъмѣна, нъ да съврають вса вратид сь ягоуменомъ и да извиряють такова
бр(а)т(а) под(о)вна моужа кон хоцетъ правило доу(х)овно држати и цр(ь)ковни оуставъ
испълнати, яко ксть заповетъ^[13] даль хтиторъ свѣти, и да га поставляютъ, и да к своבודѣ wt
всѣхъ приходешихъ(ь) wt монастыра, да не по нѣкоии си^[14] алъ имоуть приходити и прѣлагати и
имоуть смоущати старца живоущаго оу келин тои, или вто ззима^[15]ти wt шне келин, нъ да
прѣбиваютъ и прѣпочиваютъ въ долинихъ широкихъ келиахъ кже ксть оучинено за
при^[16]ходешихъ(ь), а сихастарид господиноба да к въ тишинѣ. И са вже запроведаль ксть
господинъ мон свѣти Сава, снх крал(вь)ство ми^[17] потверди вошьсе, понеже и крал(вь)ство
ми прин келию иноу въ мѣсто г(оспо)д(и)на монго и штыца свѣтаго Сави Того ради
^[18]записахъ и оутвърдихъ(ь) златоу певатию Еда кто Бог(а) не वोи се и прѣшвиде законъ и наше
повелѣнии еже оутвр^[19]дихъ съ всею вратию, и како не роде ш запрѣщени дръзнуть разорити сие
наше повелѣнии и не даати имать^[20] повлѣтна нами, да разорить его Бог(о)у и прѣ(в)ч(и)стага его
млати свѣтаа Богородица, и да приметь клетвоу свѣтыхъ штыць^[21] свѣта(а)го Сави
поустѣнижителѣа, и сего свѣт(а)го г(оспо)д(и)на и оучителя нашего Сави нже с(е) троуди ш
свѣтѣльмъ мѣстѣ томъ^[22] клетвоу и заоузоу да имать, и wt крал(ивъ)ства ми, и wt вратик с
кои ми сие оучинихомъ да имать кле^[23]твоу. Сего ради подписа крал(вь)ство ми въ свѣд(ѣ)ник
въсьмъ. Повелѣ же крал(вь)ство ми и протоу Свѣтик Горы, воуд(оу)^[24]шоу тыгда г(осподи)ноу
оучителю и наставникуу Феонытскии поустыне куръ Исакоу неромонахоу, ниже^[25]ц(а)р(ь)скыи
шаре урълении свок роукписаник поставити, и по нимъ прѣ(в)под(о)вни ягоумынь чьстнаго
на^[26]шего монастыра куръ Никодимъ неромонахъ, и по нихъ ваща и вса вратид вышеречена
^[27]навелна, яко быти въ оутвърждении

† ЕСТЬ(Ф)ЛНЬ(Ф)Р(Ф)ШЬ(Ф)ПО(М)И(Л)О(Г)ТИ(Б)О(Ж)ИЕН(К)Р(Л)А(Ь)И(С)Ь(Б)О(Г)ОМ(Ь)
С(Л)МОДРЬЖ(Ь)ЦЬ(В)СЬ(Х)Б(Р)Б(Ь)С(К)ИХ(Ь)З(Е)М(Ь)Л(А)И(П)ОМ(О)Р(С)КЫХ(Ь) : †

1319. пре августа 20.

Оригинал (А) у ДАД, као прилог уз књ. *Diversa Notariae* III, f. 186, (данас: Скупина ћирилских докумената IV а 49), написан на хартији ширине 234, дужине 63 мм, црним мастилом, дипломатичком минускулом у пет редова. Трагова печата нема, али је хартија правилно пресађивена за печатење. На полеђини: † Кнезъ дѣвровънникумъ (sic). - Фотографије: АИИ, Ф П, 3/336, Ф II, 3/337.

Писмо нема датума. Исти се одређује према ниже наведеној белешци (Б) о пресуди.

† Показанне кнезъ и къ шпъкине штъ жшана Младена Шпрель | естъ Хлапъ Валетикъ
Петра Толеновика да вега мѣ кривъ | вѣде да правѣда мѣ е наша юказала (sic) где ти га може
сени | да свое ѣзме, или на нимъ или на неговехъ аѣдехъ. де мѣ е п | правѣда наша ѣказала [а] а
свое ѣзме.

(Die XX augusti 1319).

Clape Valetich de Raugia habuit quam(dam) causam cum Petre filio iuban Tolén coram iuban
Mladen, qui iubanus Mladen iudicavit ipsum Petro esse tortum dicto Clappe, et quod dictus Clappe possit
se solvere supra dictum Petre et homines suos ubicumque poterit eos invenire, (прецрт.: qui) in lictera
5 hic apposita continetur. Qui Clape petit sibi apposita continetur. Qui Clape petit sibi solidos XL
venetorum grossorum.

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
КНЕЗУ УГОЛИНУ ЈУСТИНИЈАНИЈУ
И ОПШТИНИ ДУБРОВАЧКОЈ**

1319, пре октобра 26.

*Краљ Стефан Урош II Милутићин обавештава кнеза Уголина Јустинијанија да су
Дубровчани Пејтар Рибица, Никола Пејтранић и Хрвоје Држић остали дужни (за њихове
Мачву и Лијник, в. бр. 134 ове збирке) 900 њерџера млејачких гроша. Краљ држи њоменуће
Дубровчане на своме двору и неће их њустинићин док од кнеза не добије њисмо да су дали
сијурна њемсџва да ће дуџ њлашџићин до њразника свџтоџ Димџирија.*

Оригинал није сачуван, већ само италијански превод регистрован по наређењу кнеза
6. новембра 1319. у дубровачком нотаријату, ДАД, *Diversa notariae* III, f. 211. - Краљево
писмо потиче свакако из времена пре 26. октобра 1319, тј. пре празника св. Димитрија.

Die VI novembris (1319).

Hoc est exemplum quarundam litterarum missarum per dominum regem ¹² Vrossum (прецртано: missarum) domino Vgholino Justmano, comiti Raugii et Consilio ¹³ et communi dicte civitatis, exemplatas per me Pene, cancellarium communis, de ¹⁴ mandato domini comitis et sui Consilii, cuius tenor talis est:

5 ¹⁵ Al caro ed amorevole parente de reame Ugholino Justiniano, conte Raugii. ¹⁶ Lo reame per lo bon plazer di Dio sano è, e l'amorevol scriptura de reame ¹⁷ san vi possa trovar. Sappie che Ili e rimasi debitori a reame Piero de Ribica, ¹⁸ Nicchola de Petrena e Geruasio de Dersa VIII¹⁹ perperi veneti e si mi disse ²⁰ che mi debia dar plaçaria ciascadun per se che mi debian pagar tucto in ²¹ fine a sancto Dimitri. Unde sia mi lo vostro caro amore, tole mi che mi dia ²² plaçaria buoni ciascadun per se sie che li mi debian

10 pagar in fine al di ²³ de sancto Dimitri VIII²⁴ perperi de Venecia. E se Ili no mi pagasseno et sovra voi co ²⁵ mecte che mi debie traher questo debito, impero ch' io cognosco lo vostro caro ²⁶ amore vui pende per li servigi del reame e mecte vi a vedere e quando ²⁷ avere tolto bone placiarie tali che mi possan pagar in fine al ²⁸ die de sancto Dimitri scrive mi ch' io noli vollio (прецртано: de) largare di corte de ²⁹ reame in fine tanto che no vien carta da parte vostra delle plaçarie.

15 ³⁰ Facta fuit solutio dictorum VIII³¹ perperorum domino Pasque, episcopo scutoriensi et Jureç Mil³² rosclauich, nuntiis domini regis, scripta in proxime preterito quarto folio istius ³³ quaterni, die XXVIII octubris.

**ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
КНЕЗУ И ОПШТИНИ ДУБРОВАЧКОЈ**

(1319. септембар - октобар, пре 29)

Краљ Стефан Урош II Милутићин овлашћује скадарског епископа Паскала и Јурка Мирославића, своје посланике, да најлаије од Ойишине дубровачке 600 солида млејачких гроша за осјайајак дузовања Николе Мариновог Пејпранића и Пејра Рибице, закујника царине у Мачви и Лијнику.

Оригинал није сачуван. Спомине се у нотарском акту регистрованом 29. октобра 1319, у ДАД, Diversa Cancellariae III, f. 207.

134

134

134

134

134

134

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1320, пре октобра 27)

Краљ Стефан Урош II Милутин и његови дубровачки епископи Греша и Дабјана да је послат епархијски епископ (Петра) и епископ Дабјана да приме светодмитарски дохоток, и Шрижи да се дохоток илаци у „добрим општинама“

Оригинал (А) у ЦАД, прилог уз књ. *Diversa cancellariae* VI, t. 51, азна. Скупина бироличких документа IV а 69, написан на картици ширине 307, дужине 73 мм. дипломатичком минусулом прим мастилом у пет редова рачунајући и потпис црвеним мастилом. Крстови на почетку и пре потписа. Печат који је служио за затварање вероватно је уништен приликом отварања писма, али су видни остаци трагови на половини између речи краљевства ми и кнез у адреси. Драгољ и његов њеж и средњи краљевства ми кнез Дабјан и његов Вартољем Град кнез и епископ и епископ и епископ Дабјан. Потврда епископа Петра о пријему светодмитарског дохотка сачувана је на латинском језику на наведеном месту. Фотографије: АИИ Ф. П. 3-127, Ф. П. 133.

Изд. Пуцић, *Споменик српски* II, 2, № 3, (исправке Јиречек, *Споменик српски* 99, дат. 1320, доноси и потврду епископа Петра на латинском језику, 24) *Smisaklas Dipl. ab VIII* 574, 575, № 469 (дат. 1320, пре 27. октобра), Стојановић, *Писма и писма* I, 1, 39, № 43 (дат. 1320) Порчић, *Писма немачких владара Дуброванима о подизању светодмитарског дохотка*, ССА 7 (2008), 13-14.

Лит. Динић, *Дубровачки шрибунџи*, 227.

Писмо нема датума. Нести се утврђује на основу потврде (Б) епископа Петра, која је уписана у нотарску књигу 27. октобра 1320.

А

† Драгомъ и любовномъ и сродникъ крал(е)в(ь)с(тва) ми. кнезъ дѣвров'укомъ Бартоломею (sic) Градѣникъ, и сѣдицамъ и вѣнникомъ(ь) и в'сен Сѣп'кинѣ дѣвров'вои (sic). Крал(е)в(ь)с(тва) ми да м(и)л(о)стѣ ¹Б(о)жикъ здраво кс(тъ), и любовномъ писанию крал(е)в(ь)с(тва) ми даи Б(о)гъ шврѣсти те здраво и ш всемъ добрѣ. Тамо послаа крал(е)в(ь)с(тва) ми кп(и)ск(о)па скѣдрьскаго и кнеза Давиж(и)ва, да им ²даде доход(ь)къ на Дмитров(ь) д(ь)нь, в(ь)то кс(тъ) крал(е)в(ь)с(тва) ми: да да имъ кс(те) даде доход(ь)къ крал(е)в(ь)с(тва) ми. И за вашъ драгъ любовъ даите ми добрѣ динаре, а немонте ми з[лѣ] ⁴динаре давати, кре ми за дѣмъ динарем(ь) не х[тѣ] Грци: гдѣ их(ь) давамо на кои годѣ потрѣбѣ, а они их(ь) не вземе.

† СТЕФАНЪ С(У)РСЪШЪ КРАЛ(ь)

Б

Die XXVII octubris.

Reverendus, honestus et sapiens vir dominus Petrus, Dei et regia gratia episcopus scutarensis, nuntius et ambaxator serenissimi domini regis Vrossi ad infrascripta specialiter constitutus ut patet per licteras ipsius domini regis hic appositas contentus et confessus fuit et sibi dati, traditi et numerati fuerunt 5 in presentia mei notarii et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, a Marino de Nichola de Uolço, Dobre de Ylia et Nichola de Mathia de Mençe, camerariis communis Ragusii dantibus et solventibus nomine et vice communis Raugii et de denariis ipsius communis yperperos duo milia, quos idem dominus rex recipere debet a communi Ragusii pro incensu seu tributo in isto die sancti Dimitrii pro anno presenti proxime preterito. Presentibus magistro Uguccione de Padua, physici salariato 10 communis Raugii, ser Leonardo de Bonuicino, Custado da Loro de Veneciis, Thoma de Polo de Toma et Nichola Arbanese et pluribus aliis.

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1321, пре октобра 27)

Краљ Стефан Урош II Милутиин обавештава дубровачког кнеза да је упутио Илију кефалију као свог посланика да прими свейодмишарски доходак.

Оригинал писма није сачуван. Спомиње се у канцеларијској белешци дубровачког нотара и канцелара Поне де Стамбертис, записаној у ДАД, *Diversa cancellariae* VI, f. 165.

Die XXVII mensis octubris (1321).

Nobilis et potens vir dominus Ylia cefalia nuntius et ambaxator serenissimi regis Vrossi ad infrascripta specialiter destinatus ut patet per licteras ipsius domini regis hinc appositas, contentus et confessus fuit et sibi traditi, numerati et soluti fuerunt in presentia mei Poni, notarii et cancellarii 5 communis et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, a Dobre de Ylia et Marino de Uolço, camarlengis communis dantibus et solventibus nomine et vice communis Raugii et de pecunia communis yperperos duo milia, quos idem dominus rex recipere debet a communi Raugii pro incensu seu tributo heri, die festi sancti Dimitrii pro anno presenti proxime preterito. Presentibus Thoma filio Pauli de Thoma, presbytero Stephano nepote domini Petri episcopi scutarensi, Junio de Lucaro de 10 Fosco et Theodero de Bodaça testibus ad predicta vocatis et rogatis.

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МОНАСТИРУ ГРАЧАНИЦИ

1315, или 1321 (септембар 1. - пре октобра 29)

*Краљ Стефан Урош II Милутић обнавља манастир Грачаницу и дарује му нове
поседе и села са људима и одређује њихове обавезе.*

Оригинал није сачуван. Текст је познат по препису на фресци ширине 1600, дужине 1900 мм, исписаном на западном зиду ђаконикона манастира Грачанице у 53 реда + потпис и датум. Број индикта није сачуван. Сматра се да је текст исписан на првобитном слоју фреске.

Изд.: Веркович, *Дарственная грамота*, 155-160, 145 (погрешна пагинација, треба: 139-145); Miklosich, *Mon. Serb.*, 84, 78 (само белешка, дат. 1275-1321) и 562, № 489 (препис Верковича добијен посредством Хилфердинга, дат. 1322); Милојевић, *Пушхоис I*, 162-166; Иванић, *На Косову*, 62-68; Новаковић, *Зак. сѿом.*, 633-637, (извод, дат. 1321); Соловјев, *Од. сѿом.*, 99-105, № 52 (дат. 1320-1321); Поповић, *На Косову*, 18-25; Павловић, *Грачаничка повеља*, 105-141, (дат. 1. септ. - 29. октобар 1321, са палеографско-језичком анализом, коментаром и нејасном фотографијом); Живковић, *Грачаничка повеља*, (препис по калку са фотографијом у боји) где су прештампани: издање Миљивоја Павловића и превод Димитрија Богдановића на савремени српски језик; Тодић, *Грачаница*, 63-68, са прегледом претходних издања и старијом литературом; о датуму 71; цртеж датума: 77; Živković, Bojanin, Petrović, *Selected charters*, 69-81 (дат. 1321, са преводом на енгл.). - Превод на савремени српски језик: Богдановић, *Задужбине*, 323-325.

24. XXVIII pages (11:10).
Number 10.

Die XXV^{ma} mensis octobris (1319).
Reverendus vir Dominus Pasqu. Dei gratia episcopus scutarenensis et Jurech Miroslauich, nuncti
Reverendissimi regis Vinea: ut patet per litteras hic appostas, contenti et confessi fuerunt coram me notario et sibi
assensu assensentis, se nomine dicti domini regis et pro ipso domino rege habuisse et recepisse et sibi
et successoribus suis et datus esse a Nale de Corena, camarlengo communis Raugi, dante et solvente nomine et
et numeratis et datus esse a Nale de Corena, camarlengo communis Raugi, dante et solvente nomine et
pro parte communis Raugi solidos grossorum veterorum sexcentos bonos et legales et de bono argento,
quod communis Raugi pro domino regi solvere promisit in isto festo sancti Dimitri, quo fuit heri, pro
parte communis Raugi pro domino regi pro residuo mercati de Meqoa et de Lipinich quod
Nichola filius Martini de Petrana et pro Petro de Ribica pro residuo mercati de Meqoa et de Lipinich quod
dicti Petrus et Nichola tenuerunt ab ipso domino rege, liberantes et absolventes nomine et pro parte
dicti domini regis commune et homines et singulares personas communis Raugi et dictos Petrum et
10 dicti domini regis commune et homines et singulares personas communis Raugi et dictos Petrum et
Nichola et quolibet eorum cuiquam eorum bona de dictis VT. hyperperis et de omni et toto eo quod
dicta occasione potuit vel erigere posset qualibet ratione vel causa de jure vel de facto. Presentibus
dictis occurrunt potuit vel erigere posset qualibet ratione vel causa de jure vel de facto. Presentibus
Soluto de CA Bolzano, Nichola filio domini Pauli Quirino de Venetis, Sime de Martinusso de Captaro,
Soluto de CA Bolzano, Nichola filio domini Pauli Quirino de Venetis, Sime de Martinusso de Captaro,
campane Stephano de Scutari, diacono Dimitri de Scutari, Andrea de Soreo, Pasquali de Pecuraro et
15 Mathie de Petrana, terminis ad hoc vocatis et rogatis.

Item eodem modo et forma et eorum dictis testibus, dicta die contenti et confessi fuerunt se habuisse et recepisse de Petru de Rancu plaço et pagatore Cherue de Dersa et Marini de Chepa ut idem Petrus dicitur porponit 100

135

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1320, пре октобра 27)

Краљ Стефан Урош II Милутић извештава дубровачког кнеза Бартоломеја Градоњића да је послао скадарског епископа (Пејра) и кнеза Давидкива да њиме свештодмитријски доходак, и изражи да се доходак њалим у „добрим оцима“

Оригинал (А) у ДАД, прилог уз књ. *Douetsa saopcelenae* IV, 2, 31, ланс: Скупина
Кириличких докумената IV а 69. Написан на хартији ширине 307, дужине 73 мм,
дипломатичком минускулом црним мастилом у пет редова рукописа и потпу црним
мастилом. Крстови на почетку и пре потписа. Печат који је служио за затварање истоветно
је уништен приликом отварања писма, али су видни његови трагови на подебјини између
речи *кралъ и вѣства* и *ми и кнезъ* у адреси: "Драгоми и дѣловъ номъ и сѣдѣниъ *кралъ и вѣства*
ми и кнезъ дѣловъ вѣкомъ Вартоломеу Градѣнѣи и сѣдѣиъ и вѣкииномъ и вѣкии *и вѣкии*
дѣловъ вѣкомъ Потврда епископа Петра о пријему светодимитровскѣхъ *дѣловъ* сачињена је на
латинском језику на наведеном месту. - Фотографије: АИИ Ф. II. 3. 327, Ф. II. 3. 328

Изд. Пуштин. Служба архива И. 2, № 3, (исправке: Иероним, Служба архива, 19 дс, 1320), доноси и потврду епископа Петра на латинском језику. 24) *Служба архива*, 19 дс, 1320, № 469 (дат. 1320, пре 27. октобра); *Служба архива*, 19 дс, 1320, № 473 (дат. 1320). Пуштин. Писма немачких владара Дјерготиница и Јеронима у јавној књижари катол. цркве. ССА 7 (2006), 13-14.

Лит.: Динић, Дубровачки пјрибуи, 227.

Писмо нема датума. Исти се утврђује на основу потврде (Б) епископа Петра, која је уписана у нотарску књигу 27. октобра 1320.

А

† Драгомъ и лювов'номъ и сѣродникъ крал(е)в(ь)с(тва) ми. кнезъ дѣров'номъ Вартооломею (sic) Градѣникъ, и сѣднѣмъ и вѣнникомъ и в'сен Сѣп'кинѣ дѣров'вен (sic). Крал(е)в(ь)с(тва) ми да м(и)л(о)сти [Б]ожи здравѣ и лювов'номъ писанию крал(е)в(ь)с(тва) ми даи Б(о)гъ шѣрѣсти те здравѣ и ш'семъ добрѣ. Тамѣ посла крал(е)в(ь)с(тва) ми ип(и)с(ко)па скѣдрѣскаго и кнеза Давижи(н)ва, да им [д]аде доход(ь)къ на Дмитров(ь) д(ь)нь, в(ь)то кс(ть) крал(е)в(ь)с(тва) ми да да имъ кс(те) далѣ доход(ь)къ крал(е)в(ь)с(тва) ми. И да вашъ драгъ лювовъ даи те ми добрѣ динаре, а не монте ми з[лѣ] [д]инаре давати. крѣ ми злѣмъ динарем(ь) не х[тѣ] Грѣци: гдѣ их(ь) давати на кони годѣ потрѣбѣ, а шни их(ь) не зѣме

† СТЕФАНЪ С(У)РСЪШЪ КРАЛЪ

Б

Die XXVII octubris.

Reverendus, honestus et sapiens vir dominus Petrus, Dei et regia gratia episcopus scutarensis, nuntius et ambaxator serenissimi domini regis Vrossi ad infrascripta specialiter constitutus ut patet per licteras ipsius domini regis hic appositas contentus et confessus fuit et sibi dati, traditi et numerati fuerunt 5 in presentia mei notarii et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, a Marino de Nicchola de Uolço, Dobre de Ylia et Nicchola de Mathia de Mençe, camerariis communis Ragusii dantibus et solventibus nomine et vice communis Raugi et de denariis ipsius communis yperperos duo milia, quos idem dominus rex recipere debet a communi Ragusii pro incensu seu tributo in isto die sancti Dimitrii pro anno presenti proxime preterito. Presentibus magistro Uguccione de Padua, physici salariato 10 communis Raugi, ser Leonardo de Bonuicino, Custado da Loro de Veneciis, Thoma de Polo de Toma et Nicchola Arbanese et pluribus aliis.

ПИСМО КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ДУБРОВАЧКОМ КНЕЗУ И ОПШТИНИ

(1321, пре октобра 27)

Краљ Сѣефан Урош II Милутиин обавештава дубровачког кнеза да је упутио Илију кефалију као свог њосланика да љими свейодмишарски доходак.

оне

Оригинал писма није сачуван. Спомине се у канцеларијској белешци дубровачког нотара и канцелара Поне де Стамбертис, записаној у ДАД, Diversa cancellariae VI. f. 165

Die XXVII mensis octubris (1321).

Nobilis et potens vir dominus Ylia cefalia nuntius et ambaxator serenissimi regis Vrossi ad infrascripta specialiter destinatus ut patet per licteras ipsius domini regis hinc appositas, contentus et confessus fuit et sibi traditi, numerati et soluti fuerunt in presentia mei Poni. notarii et cancellarii 5 communis et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, a Dobre de Ylia et Marino de Uolço, camarlengis communis dantibus et solventibus nomine et vice communis Raugi et de pecunia communis yperperos duo milia, quos idem dominus rex recipere debet a communi Raugi pro incensu seu tributo heri, die festi sancti Dimitrii pro anno presenti proxime preterito. Presentibus Thoma filio Pauli de Thoma, presbytero Stephano nepote domini Petri episcopi scutarensi, Junio de Lucro de 10 Fosco et Theodero de Bodaça testibus ad predicta vocatis et rogatis.

ине
с и
ке.
ба:
ис
об:
ла.
ка
ам.
ку
од
ом
ин.
ни

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МОНАСТИРУ ГРАЧАНИЦИ

1315, или 1321 (септембар 1. - пре октобра 29)

*Краљ Стефан Урош II Милутић обнавља манастир Грачаницу и дарује му нове
поседе и села са људима и одређује њихове обавезе.*

Оригинал није сачуван. Текст је познат по препису на фресци ширине 1600, дужине 1900 мм, исписаном на западном зиду ђаконикона манастира Грачанице у 53 реда + потпис и датум. Број индикта није сачуван. Сматра се да је текст исписан на првобитном слоју фреске.

Изд.: Веркович, *Дарственная грамота*, 155-160, 145 (погрешна пагинација, треба: 139-145); Miklosich, *Mon. Serb.*, 84, 78 (само белешка, дат. 1275-1321) и 562, № 489 (препис Верковича добијен посредством Хилфердинга, дат. 1322); Милојевић, *Путопис I*, 162-166; Иванић, *На Косову*, 62-68; Новаковић, *Зак. сџом.*, 633-637, (извод, дат. 1321); Соловјев, *Од. сџом.*, 99-105, № 52 (дат. 1320-1321); Поповић, *На Косову*, 18-25; Павловић, *Грачаничка џовела*, 105-141, (дат. 1. септ. - 29. октобар 1321, са палеографско-језичком анализом, коментаром и нејасном фотографијом); Живковић, *Грачаничка џовела*, (препис по калку са фотографијом у боји) где су прештампани: издање Миљивоја Павловића и превод Димитрија Богдановића на савремени српски језик; Тодић, *Грачаница*, 63-68, са прегледом претходних издања и старијом литературом; о датуму 71; пртеж датума: 77; Živković, Bojanin, Petrović, *Selected charters*, 69-81 (дат. 1321, са преводом на енгл.). - Превод на савремени српски језик: Богдановић, *Задужбине*, 323-325.

ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МОНАСТИРУ ГРАЧАНИЦИ

1315, или 1321 (септембар 1. - пре октобра 29)

*Краљ Стефан Урош II Милутић обнавља манастир Грачаницу и дарује му нове
поседа и села са људима и одређује њихове обавезе.*

Оригинал није сачуван. Текст је познат по препису на фресци ширине 1600, дужине 1900 мм, исписаном на западном зиду ђаконикона манастира Грачанице у 53 реда + потпис и датум. Број индикта није сачуван. Сматра се да је текст исписан на првобитном слоју фреске.

Изд.: Веркович, *Дарственная грамота*, 155-160, 145 (погрешна пагинација, треба: 139-145); Miklosich, *Mon. Serb.*, 84, 78 (само белешка, дат. 1275-1321) и 562, № 489 (препис Верковича добијен посредством Хилфердинга, дат. 1322); Милојевић, *Пушћини* I, 162-166; Иванић, *На Косову*, 62-68; Новаковић, *Зак. сѣом.*, 633-637, (извод, дат. 1321); Соловјев, *Од. сѣом.*, 99-105, № 52 (дат. 1320-1321); Поповић, *На Косову*, 18-25; Павловић, *Грачаничка повеља*, 105-141, (дат. 1. септ. - 29. октобар 1321, са палеографско-језичком анализом, коментаром и нејасном фотографијом); Живковић, *Грачаничка повеља*, (препис по калку са фотографијом у боји) где су прештампани: издање Миливоја Павловића и превод Димитрија Богдановића на савремени српски језик; Тодић, *Грачаница*, 63-68, са прегледом претходних издања и старијом литературом; о датуму 71; цртеж датума: 77; Živković, *Bojani*, Petrović, *Selected charters*, 69-81 (дат. 1321, са преводом на енгл.). - Превод на савремени српски језик: Богдановић, *Задужбине*, 323-325.

Наше издање приређено је према наведеном издању Живковића, фотографије уз то издање и фотографија добијених Любазношу Бранислава Тодића, при чему су консултована и издања Павловића и Тодића. Драгоцен је приказ Благојевића, Бранислав Живковић, *Гричаничка јованка*, (п.: Изд.), ИГ 1-2 (1994) 106-110.

Као што се види из прегледа издања, повела је до Другог светског рата издана више пута, углавном на основу доста непоузданих преписа Верковича. Изузетак је издање Павловића, који је сам преписао цео текст повеље, чија су слова још пре више од 70 година била доста оштећена. Неке недоумице у читању су разрешене захваљујући издању Живковића, који је текст прецртао. Ипак, поједина места остају и даље нејасна.

С обзиром на чињеницу да повеља није сачувана у оригиналу и да датум уписан на зиду манастира Грачанице пада у последња два месеца живота краља Милутина, вођена је у науци опширна расправа о његовој веродостојности. Важан аргумент за оспоравање године 1321, били су помени манастира Бањске (ред 21), краљевог брата Стефана Драгутина, као и архиепископа Саве III (ред 24). О томе в.: Ковачевић, *Неколико хронолошких исцртавања*, 438, који је сматрао да је повеља издата између 8. фебруара 1314. и 26. јула 1315, а највероватније средином 1314. Уп.: Ђоровић, Павловић, *Грачаничка повеља*, 256-259, сматрао је да је Грачаница зидаана после Бањске, јер се у грачаничкој повељи спомиње као игуманија, а да се краљ Стефан Драгутин и архиепископ Сава III, помињу у вези са неким другим актом. Могућа је претпоставка Пурковића (*Када је зидаана Грачаница?*, 162-166) по којој је година 1321, година исписивања повеље на зид, а да је манастир завршен већ 1315, тј. после довршења манастира Бањске, а пре смрти краља Драгутина, 12. марта 1316. - Други спорни моменат у датуму је непостојећи 17. индикт. У свом регесту за ову повељу Мошин је претпоставио грешку преписивача у исписивању године (6830, уместо 6822), те да је индикт био 12. што би све биле велике претпоставке без довољно основа, па се зато овде условно предлаже хронологија као што је горе наведено.

† Царь царствоующимъ, и Господь господствоующимъ, свѣтъ живымъ и непристоупнымъ, Н(е)в(е)с(в)ладимъ и Зем(ь)лю Царствоуки, и прѣисполнимми господствоуки, живот(о)мъ [и см.] р[а]т[и]ю владани, и вшадшоу имоу на гороу на гороу (sic) ѿварьскоую, іако оуказати хоте оученикомъ си свѣтлость б(о)жественныи славы свои, потыримъ се и мы вѣрныи б(о)жественъ и срдцемъ [и] оумомъ, къ высотѣ б(о)ж(ь)ствнааго восхождениа некии оузримъ славоу Б(о)га нашего, восхотѣвшомоу имоу за прѣмного к(о) ми(л)осердикъ пом(и)ловати рода чл(о)вѣч(ь)на, и живити оу [о]умречивленныихъ грѣхъ ми, и шерѣтати свѣтъ изъ шцоущимъ имоу: Тѣмъ же и гдзъ паве всѣхъ грѣшныи Стефанъ кралъ Оурошь вторыи, правноукъ (св)етого г(о)сп(о)д(и)на Симеона, слоу[гы] [и] мохмоу Хри(с)тоу и прѣчистиѣн к(о) М(а)тери, ксть [з]астопица родоу христианьскомоу, да и гдзъ выпью [.....] Вывдигни ме изъ гл(о)убины

гѣховныхъ и просвѣти ми ѡчици срьдечни, прѣчинови вѣла(а)д(и)ч(и)це, воуди ми помѣщаница и покровѣ въ страшнои и второи причисти и по Бож(и)ю изволенію Господ(а) Б(о)г(и) и Спаса нашего Іс(оуса) Х(ри)ст(а), кралѣвствоующюу Ѳми кралу Стефану второму Оурушюу правіоукоу(с)вѣтаго Симеона: Видѣхъ раздѣрушени и падени хрѣма Свѣтл(и) Б(о)г(ороди)це градчаньскіи, епискоупи липлянскіи, Ѳсѣздахъ ѡт ѡснованиа, и подписахъ и оуписахъ вѣноу(т)р(и) и извѣстѣ. Сии оубо всѣмъ [раздѣрумѣти писа кралѣвств(во) ми шю хрисовоуле створени прародители Ѳи родителми Свѣтл(и) Б(о)г(ороди)ци градчаньскон и епискоу(п)и липлянскон, в нихъ же села и заселани, и паше, лѣтница и зимища, шерѣтъ кр(а)л(е)в(ь)ство ми, кднѣ петрѣно а дроуго Ѳпогѣу(в)лѣно, и [вѣ] истини выданиа прародители и родителми, азъ грѣшныи Стефанъ крал(ь) Оурушѣ вторѣ, и сѣ [Бог]омъ самодержьцѣ всѣхъ Срьльскихъ Земля и Померьскихъ, вѣпи¹¹сахъ хрисовѣль сии: села имени Градчанца и Сѣшица и Сѣлце и сѣ заселаними ихъ, и сѣ мѣггами [на] стоудѣ[н]цы... лѣща, право по полю оу Брѣстни къ Сп(а)сѣвѣ ц[р]кви прѣс поле¹² право на Скоулановѣ кодѣтнунци, право оу рѣкоу градчаньскоу, и коу право оу Ма[н]славѣ водѣтнунци, прѣко оу кроушскоу вѣлѣтъ, и ѡт кроушке прѣко оу Кроушевѣцѣ. И Кроу¹³швѣца како нестатъ, право в Бѣутѣвѣцѣ по дѣлоу на Сурѣноу полѣноу на Кѣманю главоу на Недѣлю, по дѣлоу право над Броуцѣ. И ѡд Броуца по дѣлоу право на Сѣстрын врьхъ и ѡд Сѣстрога¹⁴ врьха на Бѣлѣтнѣ мѣгю Сѣушицѣ и мѣгю Гѣушернѣю, по дѣлоу право на вродѣ како дѣла нестатъ. И [ѡд] в[ѣ]рода поутѣмъ Велимъ по полю, право на поутѣ кон гред(ѣ) изъ град(а) оу Прициноу, поутѣмъ на прѣвыи вѣлѣтъ,¹⁵ право оу Жоупанѣ стоуданьцѣ Ѳ се людѣ коихъ к привѣль ип(и)с(коу)п(и) Игнатіи ѡдпрѣвъ ѡд властѣ оу Сливѣно и трии вратѣнци: Филиппъ сѣ (с)ы(н)ови, Стефанъ (сѣ) (с)ы(н)ови, Богданъ (сѣ) (с)ы(н)ови, Радѣ (сѣ) (с)ы(н)о(в)ѣ; и два вратѣнца коу¹⁶ прида крал(е)в(ь)ство ми: Милѣслав(а) и Десимира и Доврохва (сѣ) (с)ы(н)омъ, и сѣ оу(л)ми крал(е)в(ь)ства ми. И оу Сѣушици два вратѣнца: Радѣ и Бра[т]ѣ(с)лава Ѳ се шо соу Градчанѣни ѡдпрѣни ѡд Сливѣра: Люванъ (сѣ) (с)ы(н)ови, Гюрь (сѣ) (с)ы(н)ови, Рануикъ¹⁷ Раико (сѣ) (с)ы(н)ови и зѣ вратѣмъ. И да крал(е)в(ь)ство ми црькви ип(и)с(коу)п(и)и липлянскон ривинке все ѡд извода родимьского дѣри како оутѣчѣ оу Ситѣниноу, вси ривилови (sic) празникѣ оу и коу шо к досѣтъ. И шо се нахѣдѣ кодѣтнѣцѣ по томъ изводѣ на Паѣуни¹⁸ ѡд Горнега ривинка до Ситнѣцѣ, и ѡд вѣка^а водѣтнѣцѣ шо к оузимало крал(е)в(ь)ство ми, половина всакѣ водѣтнѣцѣ да к црькви ип(и)с(коу)п(и)и липлян(ь)скон. Ѳ [ипискоуп]ъ да стави всакон водѣтнѣци гвоздикъ и камы кднѣ. И црьквѣ коу кс(т)ь тоу на [Пав]ни подложихъ въ¹⁹ властѣ ип(и)с(коу)п(и)и липлянскіи, с попомъ Довромиромъ з дѣтнѣю, и шо к оу те црьквѣ два вл(о)вѣ(к)а: Храма и Радѣ(л)авѣ, вѣа з дѣтнѣю, и сѣнокѣ шо к косило крал(е)в(ь)ство ми ниже сокальника и сѣ землѣю. Ѳд тога сѣнокѣса право доломъ, горѣ с тѣмъци²⁰ нивами, на архі(ю)п(и)с(коу)повѣ стѣнѣ, и ѡт тѣ горѣ оу полѣ, и водѣтнѣца коу кс(т)ь ниже Ривинка долинега да к црьквѣ^г градчаньскон^а, и ип(и)с(коу)п(и)и да стави калоу(г)ѣра или попа коу(г)а моу хтѣтнѣи, и нива коу кс(т)ь стѣнѣцѣ кр(а)л(е)в(ь)ства ми с[ѡ]ш^ги не странѣ [извора]^б да к црькви паѣу(н)скон. И видѣ крал(е)в(ь)ство ми крѣ вѣше Баньска оуписана въ отчунѣ ми хрисовоу(л)ѣ, и ишѣхъ^с изъ ѡтчунѣ ми хрисовоу(л)а, и сѣздахъ црьк(ь)вѣ Свѣтого Стефана, р...²² а зѣ то дах[ѡ]мъ... шлѣз ѡтчунѣ ми хрисовоу(л)а, и сѣздахъ црьк(ь)вѣ Свѣтого Стефана, р...²² а зѣ то дах[ѡ]мъ... шлѣз

- * Павловић: рече краља то да се застави; з тоу; Торовић: а за то да се застави
- црква тоу
- * Павловић: на Беоли на саванској долини
- * Павловић: града; Торовић: такоже
- * Павловић: краљину и да манаху
- * Павловић: господа
- * Рученица би могла да гласи: с вискони српским и Сабором српским
- Павловић: предлаже; манастиром српским
- * Павловић: Торић: и великим доу хасветом
- * Павловић: по Полозху
- * Торовић: з дѣти
- * Торић: могаи
- * Павловић: глаговах; Торовић: глаговахтии
- * Павловић: з

ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА МОНАСТИРУ СВЕТЕ МАРИЈЕ НА ОСТРВУ МЪЕТУ

(1282 - пре 29. октобра 1321)

Краљ Стефан Урош II Милутић божјом вољом и саветом краља Стефана
Првоненчаног манастиру Свете Марије

Оригинал дописан испод преписа повеље краља Стефана Првоненчаног у злат-
редови рачунајући и потпис (опиш в. бр. 21 ове збирке).

Изд.: Карано-Твртковић, *Српски споменици*, 66, № 52 (дат.: 1357. април 25);
Miklosich, *Mon. Serb.*, 71, № 70 (дат. 1275-1321); Smičiklas, *Dipl. zb.* VI, 156, № 141 (дат.: 1275-
1321); Новаковић, *Зак. сѣм.*, 587 (дат. око 1308).

Повеља нема датума. Једини поуздани ослонци су године владавине краља Стефана
Уроша II Милутина, па је стога тако горе и предложено.

О аутентичности В. бр. 21 ове збирке

Стефанъ Оурошъ, по милости Божии кралъ оуноукъ господина ми крал(а) Стефана, синъ господина ми [крал(а) Оуроша, видѣвъ створени г(оспо)д(и)на дѣда ми крал(а) Стефана манастирю Свѣтыхъ Богородице иже [на Млѣтѣ, никакоже дръзнухъ разорити прѣдъложенныхъ нимъ, нѣ паку потверди[хъ, аще бо и въ грѣсѣ соущ(оу) ми нѣ вѣтви ксѣмъ бл(а)гаго кореня свѣ[т]ихъ г(оспо)дъ родителъ [моихъ. Тѣмъ же аще ктош дръзнетъ разорити и прѣдъложенѣ с(вѣ)тымъ г(оспо)диномъ дѣдо(мъ) ми [и м'ною потвержденна, таковни да воуде прокляеть шть Господа Бога Вседръжителя и прѣс(вѣ)те Богородице, [и да мѣ и соупърница с(вѣ)та Богородица на страшномъ соудни, и шть мене грѣшнаго да и прок'лѣтъ. [Сего рад'и писавъ и подыписахъ. ♦♦♦

СТЕФАН(Ъ) ОУРО[Ш]Ъ ПО М(И)ЛО(С)ТИ БОЖИИ КРАЛ(Ъ) І
СЛАМОРЖЬ(ЦЬ) ВСЕ СР(Ъ)ПСКИЕ ЗЕМЛ(И) ПОМОРСКИЕ. ♦♦♦

ХРИСОВУЛА КРАЛЯ СТЕФАНА УРОША ІІ МИЛУТИНА МОНАСТИРУ СВЕТИХЪ АРХАНГЕЛА МИХАИЛА И ГАВРИЛА У ЈЕРУСАЛИМУ

(1282-1321. октобар пре 29)

Кралъ Сѣефан Урош ІІ Милутиин учвршћује и обнавља манастир Св. архангела Михаила и Гаврила у Јерусалиму.

Повеља није сачувана. Спомине се у „сумњивој“ повељи цара Стефана Душана томе манастиру издатој 29 априла 1348:

Видѣ царство ми храмъ вожьственни с(вѣ)тихъ архистратигъ Михаила и Гаврила създаннаго прародители ц(а)рства ми въ в(с)его възлюбленнѣмъ ингда градъ Иерусалимѣ.

(В.: Карано-Твртковић, *Србскимъ споменицы*, 43, № 35; Miklosich, *Mon. serb.*, 134; Новаковић, *Зак. сѣом.*, 706-707).

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
О ОДБЕГЛИМ БОЉАРИМА**

(1317-1321. октобар, пре 29)

На молбу иџумана Андонија, краљ Стефан Урош II Милутиин оџрашиа неким бољарима бексиџво, највероваџније са мейоха манастира Св. Богородице бистричке.

Акт није сачуван у целини. О његовом евентуалном постојању сведочи запис - интерполација, уставним писмом Милутинова доба, на крају преписа хрисовуље Св. Богородици бистричкој а пре потписа краља Стефана Владислава. - Опис в. бр. 41 ове збирке, означени ред.

Изд.: Грујић, *Једна интџерџолација*, 200-203, са фотографијом; Мошин, *Повеља краља Владислава*, 23 (само фотографија).

Датум интерполације одређује се на основу помена имена епископа Данила устоличеног 1317. године и датума смрти краља Милутина.

^{45]}. . . И џа тѣм' аз' џиџдониџ игоџмнѣ г(оспоџ)д(и)на краљ(џа) и писк(коџ)па Данила нандџх' џавѣгше волаге црџквене оџ тоџгоџ џ(е)млю И џа говџорџхѣ г(оспоџ)д(и)ноџ краљ(џа) џа ниџ И да им' роџк(оџ) и д(оџ)шоџ оџ штрџоџко име ^{46]}Братџиноџ. Иванџоџ

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
О ОДБЕГЛИМ БОЉАРИМА**

(1317-1321. октобар. пре 29)

На молбу иџумана Андонија, краљ Стефан Урош II Милутиин оџрашиџа неким бољарима бексиџво, највероваџније са мџшоха манастира Св. Богородице бистричке.

Акт није сачуван у целини. О његовом евентуалном постојању сведочи запис - интерполација, уставним писмом Милутинова доба, на крају преписа хрисовуље Св. Богородици бистричкој а пре потписа краља Стефана Владислава. - Опис в. бр. 41 ове збирке, означени ред.

Изд.: Грујић, *Једна инџерџолација*, 200-203, са фотографијом; Мошни, *Повеља краља Владислава*, 23 (само фотографија).

Датум интерполације одређује се на основу помена имена епископа Данила устоличеног 1317. године и датума смрти краља Милутина.

⁴⁵ . . . И за тѣмъ азъ ѡнѣдонѣхъ игоумнѣ г(оспо)д(и)на крал(а) и пи(с)к(о)у(па) Данила наидѣхъ за вѣгше боларе црѣквнѣ оу тоу гоу з(е)млю. И за гов(о)рѣхъ г(оспо)д(и)ноу крал(а) за нихъ. И да имъ роук(оу) и д(о)ушоу оу штрочко имѣ⁴⁶ Братосиноу. Иваноу

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ПРОТОМАЈСТОРУ ГЕОРГИЈУ И БРАЋИ**

(1300-1321)

*Краљ Стефан Урош II Милутићин ђоклања село Манасиџициу ђроџомајџиџору
Георџију и њеџовој браћи Доброславу и Николи као наџраду за ђослове које су обавили ђо
мноџим црквама у Срџској Земљи.*

Повеља није сачувана, али се изричито спомиње у изгубљеном примерку Дечанске хрисовуље, где када се говори о њиховим заслугама, пише:

И изнаиде краљевство ми протоманџтора Геџурџи и џ' братиџмъ Доброславомъ и
Николомъ, поравотаник и оџкрашеник по многимъ црквамъ по Срџвској Земљи, и паки по
изџволџнију Божију въ домоџ Пан'дократоровџ трапезарију џдаше и велики пирџ над пор тоџ
и паки и въ градоџ и џколо цркве мноџим троџдым приџше и на вол'шек подеџимъ тџще се
въџлювише приџлпџти се домоџ Пан'дократоровоџ, искоџште џерџети смџреникџмъ високаџ
противоџ троџдомоџ мџџдоџ приџти. И џерџте краљевство ми оџ ниџџ џаписаник и
оџтврџденик родителџа краљевства ми, светаџо краља, џаписаник и оџтврџденик село
Манаџириџ с' мџџама и с' оврџш'ми и с' џакиџмъ оџтврџдениџмъ.

(В.: Ивић и Грковић, Дечанске хрисовуље, 130-131).

**ПОВЕЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ПРОТОПОПУ ПРОХОРУ**

(1300-1321)

Краљ Стефан Урош II Милутић додељује и пошврћује урошом Прохору и његовој деци и пошомсѣву кувовину имања, вероватно у Мейхохији.

Оригинал није сачуван, али се повеља изричито спомиње у Душановој потврди Дечанске хрисовуље:

И шврћте краљевство ми записани и оутврђени дѣда краљевства ми светого краља, такожде и родитеља краљевства ми записани и оутврђени протопопѣ Прохорѣ и његовѣ дѣти, и в'ноучию и прѣв'ноучию

(Ивић - Грковић, *Дечанске хрисовуље*, 138, 264).

Будући да се протопоп Прохор спомиње и у време краља Стефана Душана, највероватнија је претпоставка о издавању Милутинове повеље између 1300. и 1321. године.

УГОВОР КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА СА ХИЛАНДАРСКИМ САБОРОМ

(1317, после маја 17 - 1321. пре октобра 29)

Српски краљ Стефан Урош II Милушин, на молбу нашојника хиландарског њирџа на мору сѣарца Симеона, ошкуйљује њри аделфаџа у скиџу Свѣѣ Тројице у Свѣѣј Гори за ошкрбу уз одредбу о аушѣномиџи њирџа од манасѣџира.

Аутентичан препис у АХС 91, топографска сигнатура А 6/22, написан на пергаменту ширине 370, дужине 450 мм, црним мастилом, полууставним писмом, у 42 реда, рачунајући и потпис игумана Гервасија. Иницијал је исписан црвеним, а потпис црним мастилом. Крстова нема на почетку, као ни пре ни после потписа. Нема печата ни трагова печатења. - На полеђини белешка XIV в.: † Исо пиршѣомѣ хрисѣволю. На средини, крупним словима уставом: За Тронѣу. Има и белешка XV (?) в.: Сѣт монастира. Белешка монаха Никаандра: Краља Стефана хрисѣвѣ сеп. В' нем же пишѣть како сговориша сѣ со игѣменоѣ хиландарским и братѣм и кѣпѣть ѡт Хиландарѣ потребнаѣ живѣѣнимѣ оу стари монастирь и оу скитѣ нашѣ С(ве)тыѣ Тронѣѣ ѣже и пишѣтѣ ѣдѣ пространно. - Црвеном оловком: Бр. 16. Обичном оловком: † N 36. Мастиљавом оловком, на једном месту: 16, а на другом: 44. - Опис: Синдик, Српска акѣѣ, 87-88. - Фотографије: АСАНУ 8876.В.31; НБС Ф 2819; АС (филм).

Иван Тешовић, *Описаније*, 47-48 (извод); Новаковић, *Зак. сјом.*, 484-485 (извод, дат. 1318-1321); Мошин, *Акини брањског сабора*, 185-187 (са фотографијом, дат. 1317-1321); *Сјом на Макед. Т.*, 340-343 (са коментаром В. Мошина); *Акини брањског сабора*, Богословље XIV (1939) 226-228.

Испрва нема датума. Исти се одређује списком братског Сабора на челу са игуманом Гервасијем, који је дошао на чело манастира после избора Никодима за архиепископа у мају 1317. и смрти краља Милутина 29. октобра 1321. Постојећи примерак, сачињен по палеографским елементима, настао је око 1330. год. Почетак исправе стилизован је као краљева повеља, (по Мошину тај део је копија краљеве исправе о аделфатима за Карејску келију), док други део акта: тј. одлука братског Сабора манастира Хиландара о продаји три аделфата пиргу на мору, са санкцијом и потписом, при чему су наведена имена свих чланова Сабора, потичу од игумана Гервасија, што вероватно представља оверу веродостојности. (Уп.: *Сјом. на Мак.* I, 340).

Понеже навело всѣхъ благиѣхъ жисть новоба бл(а)(г)(ѣ)тъ Господни нашего Іс(ус)а
Христа тѣмъ и кралѣвство ми хоте слово мало поставити) ѿ шт(а)т) благодѣти навело
Евангеліа поставихъ Ріеиу Господѣ . Иже хощеть по мнѣ ити, да отвержет се себе, и
взъметъ крѣсть свой ѿи по мнѣ да идеть” И паки: „Любен(доу)шоу свою погоубить ю” И
паки: „Ненавиден(доу)шоу свою въ мирѣ семъ, въ жи(вотѣ) вѣвнѣмъ съхранить ю” И паки:
„Иже погоубит(доу)шоу свою мене ради и Еу(аг)(гели)а моего сп(а)сеть ю, и каа по(л)ѣза
уловѣ(ж)оу, аще въ съ миръ приверреть и штыцетитъ(штыцетитъ) доу(ш)шоу свою” И паки: „Иже любить
штыца или ма(д)теръ паве ме(н)е, нѣсть мене достокнь, и иже любить с(ы)на или дѣщеръ паве
мене нѣсть мене достокнь, и иже не приметъ крѣ(п)сть свои и въ слѣдъ мене гред(е)тъ и нѣсть мене
достокнь” И паки: „Иже аще постидит се мене и моихъ словесъ въ ро(дѣ) семъ прѣлюдовѣннѣмъ
и грѣшнѣмъ, и Сынъ у(л)овѣ(ж)у(ж)ымъ постидитъ се его игда приндѣтъ въ славіи свои(и) съ агг(е)ли
своими(и) советни(и)ми” И паки: „Иже кто мнѣ слоужитъ, по мнѣ да ходитъ, и идеже ксмъ азъ, тоу
и слоужа(10) мой воудеть, и аще к(т)о мнѣ слоужитъ, поутѣтъ и С(ы)тъца” И паки: „Не мните іако
придохъ(х) въврѣщи мира на Землю, (11) нъ мѣвъ Раздоушнѣ у(л)овѣ(ж)а на штыца своего”, рекше
любов(о)жнѣмъ шт миролюбивѣхъ И паки: „Подвизаете се оузы(12) кинми врати, іако пространаа
врата и широкоу поутъ въведен к(т) въ пагоубоу, и мнози соутъ въхощеимъ, (13) коль оуспаа
врат(а) и тѣс(к)ини поутъ въведен въ животоу, и мало ихъ к(т) иже шврѣтають” И паки: „С(ы)т
д(н)и Іуана Крѣсти(14) тѣла ца(а)р(ы)ство и(е)в(е)сноу ноудит” се и ноудѣшен се въсхщцають к(т)“
Сини въсѣшлавъ и крал(е)вство ми разоумѣ, дон(15) дже годъ и до насъ грѣшнѣхъ, крал(е)вствоу
ми м(и)л(о)у(с)тію Б(о)жнѣю и м(о)л(и)твами вгодникоу его Симеона и Гави, ихъ (16) же корене
свѣта азъ грѣшнѣмъ штрасѣ ксмъ И Господѣствоуѣи ми въ землѣ шт(а)т)у(с)тва моего
самодержавно, и въ(з)л(у)блена вы(с)тъ крал(ю)в(е)ствоу ми кланд Свѣт(а)го Възнесениа,
пирѣ иже на мори Хроу(с)и, въспоменутиимъ старца (18) моего Симеона, иже нѣсть мощи

съвршати вса дѡ(у)хѡвѣна пѣкоущимъ сѣмъ вѣсѣмъ зѣмльнимъ, по реченн^[10]и мѡу . Не можеть
работати и Бѡгѡу и мамѡнѣ, сирѣчь мѡлѡитѣ и роукѡдѣланнѣмъ прѣдстави ти . Того
ра^[20]ди и кралѡ(всѣство) ми оупокон старца и съ вратиши живѡущими въ келии С(вѣт)(а)го
Възнесенна, да не пѣкоуѣтъ сѣмъ при^[21]тежанни крѣмени и шдежде, тѣмъ мѡмьмьно и вѣзъмьмьно
да прѣбывають въ пощени и въ мѡлѡнтвахъ ^[22]дѣнь и нощь, да исполняють оуставъ
црькѡ(е)вныи по прѣданію Господію, да мѡлѡнитвами ихъ(ы) Бѡгѡу ми ѡудѣть ми^[23]дѣстия
Направи же кралѡ(всѣство) ми всакими книгами и чьстными иконами оукрашихъ, и вѣсьм
ниѣмъ потрѣ^[24]бами . И зговорише се съ кралѡ(всѣством) ми вса вратише иже въ монастыри
С(вѣт)ыхъ Бѡгородице Хилан'дарскыи иже тыгда вѣхоу , ихъ^[25]иже имена си соуть навлениихъ
игѡумьнъ кромонахъ Гир'васки, старць Пресини ваща хилан'дарскы, старць ^[26]куръ Иссафъ,
иввишій ваща, дѡ(у)хѡв'нини ш(тыцъ кралѡ(всѣства) ми, старць куръ Ѧвдоуѡу шт келия
С(вѣт)(а)го Сави, старць по^[27]Маѡен, старць попъ Ѧвдѡ(о)сини, икономъ вели Ѧвѡфиль,
екланси(и)даръ Ювстакии, старць попъ Юпифании, ^[28]Даміанъ кромонахъ(ы), Илнъ монахъ(ы),
Пл'филохи ки кромонахъ(ы), Мѡѡди ки монахъ(ы), Нѡвфить монахъ(ы), Кипризъ мѡ^[29]нахъ(ы), Пн'донии
монахъ(ы), парикомомъ Григорий, паракланси(и)даръ Пн'донии, трапѣзаръ Пн'дръ, паратрапѣзаръ
^[30]Григорий, Ѧвдѡ(о)сини вагенар, инии мнози, и вса вратиша . Изговорише се вси, продаше келии
кралѡ(всѣства) ми ^[31]Възнесенію пиргоу иже на морі . Г. комате, В да се даю въ пиргы
живѡущимъ въ келии тои, а третинъ комате да се данъ С(вѣт)ой Троици хлѣба вина масла
соува, шдежде и шбоуще и шд всего что боудеи всенвра^[32]тни соущеи въ монастыри то и тѣмъ
да давають догде стѡи С(вѣт)ла Горѡ и нашъ монастырь Хилан'даръ, да ис(тъ) ^[33]въ покои
оутѣшении врати, а кралѡ(всѣствѡу) ми въ помѣни . И техи Г. комате купи кралѡ(всѣствѡ) ми съ
старцемъ Си^[34]мѡномъ за тисоуцоу и всмъ (sic) сътъ перперъ . И того ради коуписмо вѣко да
не боуде тешко монастыроу ^[35]до когѡ люво врѣмене . Сего ради и васъ молима, ш(тыц)и
брѣтѣи хотещи выти по насъ(ы) игѡумѣ^[36]ни и диаконити кои люво, шако да не боудѣтъ сини наше
запис(а)нии поклѣвимѡ и потъ^[37]кновеннѡ, на пауче да ис(тъ) твърѡе и неподвижимо . Лице ли кто
Бѡгѡ(а) не возсе и улѡ(вѣкъ) не срамляк ^[38]съ вѣсѡхощетъ сини разорити или прѣтворити записаниа
нами, проклетый имѡу боуди шт Господѡ(а) Бѡга ^[39]всѡдржитела, и шт прѣ(вѣ)чистый ки
мѡлѡтире, и шт Вл(и) с(вѣт)ныхъ апѡстолю и шт ТИІ(и) с(вѣт)ныхъ(ы) ш(тыцъ) иже въ Никии, ^[41]и шт
всѣхъ с(вѣт)ныхъ(ы) шт вѣка Бѡгѡу оугодившихъ :

... домнии свѡвѣдѣи игѡумьнъ хилан'дарскыи +

† ИЕРОМОНАХЪ ГРѢШНЫЙ ГЮРВАСИЕ ИГОУМНЬ ХИАНЬДАРЬСКИЙ †

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ЦРКВИ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА
- ХУМСКОЈ ЕПИСКОПИЈИ**

(1317, после маја 17 - 1321. пре октобра 29)

Краљ Стефан Урош II Милутић, на молбу хумског епископа Данила обнавља поседу Хумске епископије и прилаже јој: цркву Светиога Николе на Сиројини, Госпођину цркву у Бисјерици и цркву Свете Богородице у Кушанској са њиховим поседима.

Недовршен или оштећен примерак исправе краља Милутина у АХС под бр. 129, топографска сигнатура А11/3, написан на пергаменту ширине 283, дужине 570 мм, црним мастилом, уставним писмом с елементима полуустава; сачувано је само 60 редова. Велики осмокраки украшен крст на почетку, са криптограмом **IC XCЪ И К ЦАРЪ** (= **IC XCЪ** Х(РИСТО)СЪ И(И) В(И) ЦАРЪ (=Исус Христос победник цар) и иницијал исписани су црвеним мастилом. - На полеђини је белешка монаха Никандра: Сен хрисовулъ Стефана Оуроша третіаго краља сербскаго, данъ цркви С(ве)тыхъ апостолъ Петра и Павла сюці а оу Захолмю, вписуюць вса тамо граници. Опис: Синдик, *Акѣа*, 110-111. Фотографије: АСАНУ 7903-а/8 и 8876.В. 30; НБС Ф 2858; АС (филм).

Изд.: Новаковић, *Зак. сѣом.*, 597-598 (извод, дат. 1318-1321, по Ковачевићу); Тријић, *Повеља краља Милутићина*, 3-22 (са фотографијом, преводом и коментаром).

Лит.: Мошин, *Актин брајског сабора*, 217, 223-226. Ђоровић, *Хиландарски адрфаиш*, 134-141. Жилејиновић, *Аделфаиш у Византији*, 241-270, о овом документу с. 251.
Крај повеле са папском није сачуван, али се време њеног издавања може утврдити помоћу времена доласка Данила II на положај хумског епископа (после 17. маја 1317) и датума смрти краља Милутина (29. октобра 1321). Из сачуваног дела повеле не види се обим црквеног посела. Уп. потврду краља Стефана Дечанског (Новаковић, *Зак. сјом.*, 598).

Ю | ХСЬ | Понже оубо мнози навеше уинити повѣсти ѿ извѣстоу ваньнихъ въ
Н | Н | насъ вѣшехъ словеси оутврѣденихъ, изболи сѣ и мнѣ послаѣдствовати
ЦПРЬ | ревенюмоу выпльщышаго се ѿ Троице кдинога Іс(оуса) Хри(ста)
Симна Божина ѿ прѣцисни Б(о)городице приснодѣви Марии неизреченно рождаша се
на спасени наше и своимъ изволенымъ створи и вса паже въсхотѣ, паже всенъ твари видимъ
и невидимъ възлѣоуви своимъ вл(о)вѣ(ѣ)жолувиимъ родъ вл(о)вѣ(ѣ)жъ, въ кдинъ се самъ сн по
соуцѣствову, швоенисть въкоуи Б(о)гъ и вл(о)вѣ(ѣ)жъ: ходе же по Земли пльни, і сн въ гдрѣхъ
С(в)ѣтѣ, съ С(в)етимъ Д(оу)хомъ съпрѣстољствоуи, соуцаа і въ мирѣ възлоува и до конца
възлоува, и призвавъ своихъ оучениі ки и реве к нимъ: „Кого ме гл(агол)оуѣ вл(о)вѣи вити
соуца“. Избрани і же и прьонавельни врѣхъ ап(о)с(то)ломъ Петръ реве: „Ти кси Хри(сто)съ с(в)омъ
Б(о)га жи і ваго“. Паки же ти реве: „С(в)е(sic), хоцоу да идѣ же ксьмъ азъ, тоу и ти да і воудоуѣ
съ мною, да видѣть славоу мою юже далъ кси мнѣ, и т і да имоуѣ ю ѿт сложенни мироу. Не
ѿ тѣхъ кдинѣхъ м(о)лоу, нь и і ѿ тѣхъ вѣхъ вѣроуицихъ словесемъ ихъ въ ме да воудоуѣ и
т і съ мною“. Павлови же реве: „Иди въ кзики растоуенихъ съвері въ і кдино“. И вѣхъ ихъ же
възлоуви и швоинадесете и реве имъ: „Вии і дроузи мои ксте и вратни. И кгда придетъ С(в)омъ
чловечьски соуді і всенъ Вьселенѣи, сѣдете и ви на двоюнадесете пр(ѣс)толоу соу і деце
шѣи на десете колѣнома Издрави левома“. И паки ре і деце: „Лоуви ме възлоувленъ воудетъ
С(в)ѣтѣцъ мой“. Ми же земьни і соуше, швожени пльською тьлѣстою, нѣгдѣ некли
възведъ і ше доушеви и срьдъчиі шчи к Тевѣ, Хри(ст)е, изъ гльвини д(оу)шевни і вьпниимъ;
тьцимъ во се възлоувити Те, шкоже самъ рекъль кси, і паже своихъ д(оу)ше. Видѣхомъ во на
лоувицихъ Те знамени вл(а)годѣ і ти Твомъ: стѣнѣе во ихъ вѣси [пр]огонѣть, с(в)етикъ же моуи
ихъ ми і ро издѣають прѣтѣаюцимъ съ вѣро(ю) к нимъ на исцѣлени. И і же кто више
навельници, нь съ с(в)еті ап(о)с(то)ли. Къ вамъ же и азъ въ по і лоувишихъ чести избранихъ
благодѣти С(в)ѣт(а)го Д(оу)ха, рекоу же г(о)с(по)дина і моуго с(в)ѣт(а)го Симеона вамъ
ретника, смѣрени по м(и)л(о)сти Твои, і вл(а)д(и)ко мои Хри(ст)е, вседръжавни г(о)с(по)ди
всенъ Срьбьскии Земле и Поморьскии і С(в)ѣфанъ Оурошъ краљ, с(в)омъ великаго г(о)с(по)дина
краља С(в)ѣфана і Оуроша. В Оурошъ, вама се молоу врѣховнима ап(о)с(то)ломъ Петроу и
і Павлоу, швласть ѿт Б(о)га при(м)ъша прѣблаженъна, вѣзати і раздрѣшати грѣхи,
злат[о]плетена стьла дво(ю)надесеті і свѣтиѣ, самовидьци страшихъ тани Хри(сто)вѣхъ.

подарьже і Небо и Землоу. Помноуиша ме ви во ксте гради и покровъ съ вѣро(ю)
прѣтѣаюши къ вамъ. Помноуиша ме въ тѣ годъ кгда Не і беса събиють се а Земла
вьстрѣцѣтъ и въ тѣ страши дѣла і не можеть помощи родитѣль вѣдомъ своимъ, ни вѣда
родити і лема своимъ, ни мѣни съравнѣоумоу, и ни власти вога і ти кралеьства ми, тькмо
се надѣю на [ви... ѿ] власть великоу і дарованюу ви ѿт Творьца всакии твари Тѣмъ же
миль і дѣи се вама, прѣшеу и припадаю прѣклоуни колѣи доу і шевнѣ и срьдъчиі. Вама се
миль дѣи: при(м)ѣта ми покло(не)ни і колѣиу и роукоу въздѣни, вьнѣта ми ридани
срьдѣ і оуно кже ѿ грѣхъ, не к ли бихъ ваю ради милосърдичь не і мѣл ни кдинѣи сиври
ни враски грѣховни на сѣвѣ: Спо і вѣде ми кпскоу пль хльмьски Д(а)нило шко кпскоу пль иго
і ва запоустѣла: ни крѣховине не има, ни вири, ни кдинога доходы і ни шткоу деръ. Да и ш
видѣхъ швициани и запоустеници црѣ і ковь С(в)ѣтихъ ап(о)с(то)лѣ. И азъ помноу хъ шко мною
штѣстоупише Хль і мьскии Земле доходы: Да приложихъ С(в)ѣт(и)мъ ап(о)с(то)ломъ црѣ ковь
і С(в)ѣт(а)го Николау на Сиротинѣ, вьсе кинко кроу соволь повѣда, села і вьса и съ заселѣни, и
съ мѣгами, и съ Влахи, и съ планинами како і ѿт прѣднихъ с(в)ѣтихъ г(о)с(по)ди вьло-црѣ ковь
Госпождиноу оу Ко(у)тѣньскои, С(в)ѣтоу Б(о)городицоу съ всеми і селі, и съ лоудьми, и съ
мѣга(ми) и с)ъ Влахи. Да молоу васъ иго... (нема завршетка).

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ЦРКВИ СВЕТОГ НИКОЛЕ - ДАБАРСКОЈ ЕПИСКОПИЈИ**

(пре 1321)

Краљ Стефан Урош II Милутићин замењује нека имања и људе манастира Грачанице.

Оригинал није сачуван, али се из Грачаничке хрисовуље виде правне последице те повеље:

[³⁰ Доврихна [³¹ и Бана су Соухогрьлѣ кон вехоу такожде оуписан(и) въ отъчинѣ ми хрисовоуѣ, и вѣхѣ и дахѣ С(в)етомъ Николѣ ип(и)с(коу)пин Дьбрьскон, а да не дахѣ замѣноу С(в)етѣи Б(огороди)ци градачаньскон и Полозѣ С(в)етѣи цр(ь)к(ь)и въ С(в)етѣи Дм(итри)и

В. бр. 137 ове збирке, означене редове.

Ближи датум ове исправе није могуће утврдити.

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ЦРКВИ СВЕТОГ НИКОЛЕ - ДАБАРСКОЈ ЕПИСКОПИЈИ**

(пре 1321)

Краљ Стефан Урош II Милутин замењује нека имања и људе манастира Грачанице.

Оригинал није сачуван, али се из Грачаничке хрисовуље виде правне последице те повеље:

¹³⁰ Добрихна ¹³¹и Бане оу Соухогрьѣ кон вехоу такожде оуписан(и) въ отъинѣ ми хрисовоуѣ, и вѣхъ и дахъ С(ве)томъ Николѣ еп(и)с(ко)п(и)и Дѣбрьскон, а за не дахъ замѣноу С(ве)тѣи Богородици градаваньскон ѿ Полозѣ Одрѣ цр(ъ)к(ъ) въ С(ве)таго Дмитриа...

В. бр. 137 ове збирке, означене редове.

Ближи датум ове исправе није могуће утврдити.

**ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА
ЦРКВИ СВЕТОГ НИКОЛЕ - ДАБАРСКОЈ ЕПИСКОПИЈИ**

(пре 1321)

Краљ Стефан Урош II Милутићин заповест о поклањању и оградѣ манастира Грачанице

Оригинал није сачуван, али се из Грачаничке хрисовуље виде правне последнице те повеље:

Добриџа Г и Бане оу Соуџограѣ кои беху такожде оуписан и въ отъчинѣ ми хрисовоуѣ и взеху и даху Свѣтомъ Николѣ епискоу или Дѣрьскои а да не даху да мѣноу Свѣтѣи Богородици градаванскои а Полозѣ Сѣдри црѣкви въ Свѣтаго Дмитриа

В. бр. 137 ове збирке, означене редове.

Ближи датум ове исправе није могуће утврдити.

**ПОВЕЉА АРХИЕПИСКОПА НИКОДИМА
КАРЕЈСКОЈ КЕЛИЈИ СВ. САВЕ ЈЕРУСАЛИМСКОГ**

(1321. септембар 1. - 1321. пре октобра 29)

Архиепископ Никодим утврђује обавезе Српске архиепископије према Карејској келији Св. Саве јерусалимског.

Оригинал (?), пре аутентичан препис, у АХС под бр. 142/144, топографска сигнатура Свт. 5, написан на пергаменту ширине 300, дужине 1504 мм, црним мастилом, уставним писмом у 150 редова, рачунајући и потпис. Крст само на почетку и иницијал исписани су црвеним мастилом. Постоје два потписа, од којих је први у склопу главног текста а други на уобичајеном месту. Други је исписан зеленим мастилом. - Печата нема. Постоје четири прореза, два ромбична и два троугласта, за врцу висећег печата. Исправа је састављена од три слеplена комада пергамента. На месту лепљења између другог и трећег комада назире се у два реда слова неког другог текста. - На полеђини је запис хиландарског игумана Симеона из 1683/1684. год. и белешка монаха Никандра: 1. С ѿ хрисовѣлѣ ѿт патриархѣ (sic) пећскихъ срѣб'скихъ да даю на постницѣ по .М. пер'перѣ и маска. Подписахъ азъ Сѣмѣнъ тобже (sic) игѣменъ хиландар'ски въ лето, ЗРЧВ. - 2. Сеи хрисовѣлѣ естъ архиепископа сербскаго Никодима и пишеть пространно ради с(ве)таго Саввы ѿ приходѣ его ва С(ва)тѣю

Горѣ како соградиѣ на Каре[ou] посница С. Саввы и живаль тамо посничьски подобнѣ и
теп кирѣ. Никодимѣ тамо живѣль време не мало и шт тамо взать на с(ва)тителство. И
даеѣ сѣи хрисовѣль ради типикарница наша на Кареѣ, и пише цю да си дава на годѣ штѣ
патріархѣ сѣрбска тамо. - Сем тога црвеном оловком: Бр. 17; III (можда остаток старе
сигнатуре: в.: Синдик, Акѣа, 13); мастиљавом оловком: 17; обичном оловком руком
Успенског: 6830 года. Сачувана је и стара налепница са бр. 11. - Непотпун препис повеље у
оставштинѣ Успенског чува се у Санкт Петербургу у Одељењу рукописа Државне јавне
библиотеке. - Опис: Синдик, Акѣа, 121. - Фотографије: АСАНУ 7903-а/13; НБС Ф 2868;
АС (филм).

Изд.: Леонидъ, *Описаніе*, 49-55 (дат.: 1322); Korabiev, *Actes de Chil.* II, 439-445, № 20
(дат.: 1322); Новаковић, *Зак. сѣом.*, 468-469 (извод, дат.: 1322); Живојиновић, *Акѣи*
архидіепископѣ, 23-50 (са фотографијама, преводом, коментаром).

Повеља је датирана по византијском начину годину 6830. од стварања света, а с
обзиром да се у тексту каже да је повеља настала по краљевој заповести, Живојиновић је
закључно да је иста настала још за краљевог живота, па је зато предложио и овде при-
хваћен датум (В. Лит.). Име јеромонаха Теодула, на чију молбу је повеља издата, спомиње
се и у актима братских сабора између 1318. и 1321. године.

† Ико се кь кому нироу и оубоуоу прихьдшоу дроуоу кго и не имни что положить
и-моу на трапезѣ по притви Спаса нашего, шьд глаголють дроуоу свомоу. „Дроује,
даждь ми въ дѣмъ“, [2] тако и мы, гроувыи и житимъ и слов(о)мъ, по прошенію старѣца кир
Феод(оу)ла кир монаха, мало слов(о)хо[3]теши поставити ш келии с(в)ет(а)го ш(т)ѣца нашег(о)
Сави иже въ Свѣтѣи Горѣ въ мѣстѣ ревиѣмѣмъ (sic) Карен. и шт своих [4] дѣлъ за лѣность нашѣ
нивесоме имоуше тако ѣдоврити слов(о), да прочитати и слышен пол хоу приметь. [5] и тако
пресител нин приходимъ кь с(в)ѣтомоу ш(т)ѣцоу нашему, и шт того въздымающе, пакы своих
имъ к томоу [6] приносимъ и слышецимъ слов(о) оукрашамъ жит(и)мъ ш(т)ѣца нашего. „Безъ
в сакои бо при мѣи шѣи [7] шт болшаго благоу(с)ловит се“. ревиѣ бо(ж)ьствыи апо(с)толь. Съ
прѣпод(о)б нин с(в)ѣты ш(т)ѣца нашѣ Сава, глаголю, прьвыи архіепископѣ [8] или скорѣк реши,
апо(с)толь и с(в)ѣтінтеиль и оучитель своимоу ш(т)ѣцквоу Сръпѣци Земли, шт в(а)гаго
оуздѣив се и страхомъ [9] бо(ж)имъ шградив се, павев сѣкыжн иже соут мира сего юношескаѣ
кичениѣ „на чело моудрости на [10] вѣкъ Бога водати се“, ѣчению прилежно пошук се с(в)ѣт(у)х(ь)
кингъ и дѣнь дѣнь прѣспѣва въ заповѣдѣх бо(ж)иих. [11] и размышляк, тако вѣса краснаѣ мира
сего нитже соут, въ малѣ лѣстѣишѣи и вьскорѣ погыбаю [12] це и шко мимотекоуцимъ
водамъ оупод(о)бнше сѣи величество же и бо(г)атство и грдыни силных исходит [13] рав'но
пепела и крѣпость же тѣлеснаѣ и любимаѣ доброта юности, или тако цвѣт процвѣтъ въ

штпадет. [14] или шко сѣнь штѣѣже и нестанет, вьскорѣ во или недоуомъ прѣмѣнит се или
старостіи изнемоуши [15] и швет шатѣ рав'но мѣхоу, или шко ризѣ урьводина растѣваимъ,
в сакои во шлоуѣѣ кь гнои и сѣньи шлоуѣѣ [16] ш урьвъ, рождени женоу маложивотъи, испанъ
скръби и смѣцѣниѣ и никтже вѣситъ шт скръби [17] аще и дѣнь живота иго, измѣтѣна же
соутъ вѣса дѣтѣниѣ иго и вѣса шже и неволію прѣстоупи. Сии вѣса [18] размышляк глаголюше
„Господи, Господи, не даждь мнѣ грѣшномоу нивимъ же краснымъ мира сего насладити се на
славо [19] стѣ Твоемъ люб'ви“. Бо(ж)иикъ же любовію пр(и)сно разгаран се, и желан Горы Свѣтѣи
донти нарицаниааго Йо[20]на, и иже близъ боуших се иго Господѣи и молишвоу ихъ оуслыша
оуслыша и сего, и вьскорѣ исправи поутѣи моу. „Мира сего в са краснаѣ заплявѣи шко не
соуца шмети мнѣвъ, шставишъ сѣцаирѣктвоуша ш(т)ѣца и изиде [21] селитвоу творѣишкомъ
мнимоу, паве же реши ангѣломъ ведоуцимъ и [22] или слыша шко дрѣвли „Пяраамъ. Изиди шт
земли твоеѣи и шт рода твоего, рекъ ш многометежнаго сего житиѣ, и выиди въ зе[23]млю, въ
ниже аще ти покажоу“. И вьскорѣ прѣсел никъ вываеѣ, приходитъ въ прѣкраснаѣ поусты[24]ини
селѣниѣ Горы Свѣтѣи Йо[25]на, покланѣтъ и шлоуыздѣтъ с(в)ѣтаѣ мѣста и слѣдами
доволими [26] сѣи оушмаишъ, молишвоу вьсилашъ благоу(с)ловно кь Бо(г)оу спасьшомоу и
шт прѣлѣсти соуцѣтнаго мира [27] и привѣдшаго и томоу кдиномоу равотати въ с(в)ѣтѣи и
ш(и)стотѣ. Глаголють сѣ теплыми слѣдами: „В(а)д(и)ш(и)це [28] Бо(г)ородице, оуп'вани
хри(с)тианомъ, Тебе прѣд'лагаю пороуциноу кь с(и)ноу Твоимоу Бо(г)оу вѣѣхъ сп(а)сѣниѣ
[29] моу“. И вьскорѣ приклякъ анг(е)льскимъ шбразѣ носити, прѣпниаѣ сѣѣи мирѣи сѣѣи мироу
[30] и не лѣнь вываеѣ, тычимок искати, на ниже и ш никже изиде, прохѣдит поустыню
оубла[31]жакъ житиѣи с(в)ѣт(у)х(ь) моушъ, подражаѣ видѣти страждоушихъ прискръбенимъ
поутѣмъ, тѣс'но [32] и распѣтокъ проведѣе жит(и)и, и сѣже надежде не погрѣшакъ, шврѣтакъ
швышѣишѣи въ послоу [33] шанин наредно живоуше, Д(а)в(и)дскы рекоуше: „Сѣколь довро и коль
красно иже жити братин вьскоупѣ, [34] швы по дѣѣмаи трѣмъ коуп'но(у)шѣи“, пошеник же шко
к'то противоу силѣи в(а)д(и)ш(и)це не лѣнеце се, [35] швы же штходнишѣко живоуше кромѣ вѣсаком
оутѣхы и кѣрѣниѣ дыма въ прѣпоустыхъ мѣстѣхъ, [36] въ прѣходцихъ илѣниѣхъ, въ высокыхъ горахъ,
швы же шко на закнѣхъ привѣжицихъ, на шстрихъ стѣнахъ [37] и на каменнѣхъ морьскихъ
выгнѣзднѣишѣхъ се, швы въ глыбокихъ дѣврихъ и пропастьхъ вѣдно по истинѣ, [38] или павѣ по шнѣхъ
надежди весело тѣхо и вѣз'мально проведѣе житиѣи, нивесоме имоуше та [39] т'ми крадома,
нивесомъ же земельномъ пекоуше се, иже кь оугодію урѣвоу хѣло малыми по [40] трѣвномъ носѣе
Швы мало хлѣва принимающе, оутѣшеник же вода и соль, новини пирѣ: швы же [41] дрѣвеними
плоды, нин же корѣнишѣи земельнымъ и растоуцими лѣтораси былии дивнѣхъ, [42] и та скоупо
сѣвирающе, понижѣ лѣни старѣци и неисход'нин до штворѣниѣи келии. И шѣе же и вѣзѣ [43] дроужиомъ
поустошѣство и несмѣ'но и нешѣишѣи живоуше, швѣцоующе же сѣ звѣри лоу(ж)инишѣи, [44] на
мысльникъ же Д(оу)шев'никъ звѣри всегда цро шко имоуше, на штстоуп'никъ силы глаголю
Подража[45]хоу же и скимени дивнѣи, риканишѣи пицоу просѣцихъ и си в(а)гагоу(с)ловнии молишвы
вьсилахоу кь Господоу, [46] штверѣзюшомоу роукоу вѣсакыхъ в(а)гагоу(с)ловнии, дающеу
скотомъ пицоу и п'тѣицѣмъ врано [47] вомъ призывающимъ и. Глаголахоу же поощающе се
сицѣ: аще иже хоудесемъ Бо(г)ѣ, прѣпнѣишѣи в(о)га [48] т'но дрѣвли люди рѣптивѣи въ поустѣи, и

[illegible]

рекою. Лице шт недостойнаго ¹⁰⁸ въ достоинномъ изведеши тако оуста моа вощеши и въскрѣ
сѣставляють монастырь, храмъ ¹⁰⁹ Прѣсвѣтлыи Богородице рекше сѣвѣтаа свѣтѣхъ нарицаемыхъ
Хиаладаръ събирають моужи Богоу потрѣбнымъ ¹¹⁰ самъ шпразь собою покази поирениа
вздържаниа, мистотѣи и в сакихъ добрыхъ дѣтелии привѣ ¹¹¹ жице створи шещаго спасениа
своемоу ш(ъ)учствую. Сръпцѣи Земли и вѣсѣмъ хотещимъ спастися ¹¹² се. Присно же поучае се
како оупразднити се шт вѣсѣхъ и съ Богомъ бити, по рекшоумоу: „Мнѣ же приаѣ ¹¹³ пасти се
Богѣ благо ксты и полагати на Бога оупваниа моа“ и томоу съидинити се въ молитвѣхъ
мои ¹¹⁴ пакы: „Уто ми ксты на Невѣстѣи и шт Теве вемоу въсхотѣхъ на Земли“ и пакы
„Оупраздните се и разоумѣи ¹¹⁵ те тако азъ ксѣмъ Богѣ“ Си в са разоумѣвѣ глаголюмаи и в са
монастирската оудостойнѣи по уиноу на ¹¹⁶ казавъ прѣдавъ Богоу и нигоуменоу самъ въсходити
къ вѣсѣшимъ подвигомъ въ мѣсто наречеимои ¹¹⁷ Карѣи и тоу келию творить достоинноу
мльванню, в нижи и црѣковѣ оутверди въ имѣ сѣвѣтаго тѣ ¹¹⁸ доименитнаго сѣбѣ Свѣи
Великаго И тоу проводивъ клико Г(оспо)д(е)и изволи се подвижиз се по в са ¹¹⁹ кои добродѣтели
понавѣаа юностникъ трюды, „забываа задинаа“, по апоистолоу: „а въ прѣдизаа про ¹²⁰ стыран
се“, по в сѣ д ни навело полагаа покотаниа, паче в сѣхъ Христіаискии прихвѣрсти идиониѣи ¹²¹ и
дѣло добродѣтели, кдиноа дръже се сп(а)сениа, и довроти помышляимыхъ ажѣ Богѣ оуготова
лю ¹²² (вѣ)щимъ и, кже къ мироу тако по в сѣ д(ы)ни оумираа, а кже жити к въодоушимъ
надеждамъ, до ¹²³ л(и)нни горѣаа коупѣи и нестокиими и мнѣюущими стокиаа и
прѣвѣнаущаа прите ¹²⁴ жаваа, а не въ мѣсто Бога Божидиа утѣще такоже ласк(е)срѣдныи и
прѣвооуоуждающе невѣрно ¹²⁵ моу Клеверѣтоу. И что ми много глаголати ш доврѣдѣтели
моужа? Свѣахе хвален во доврѣдѣтель Бога ¹²⁶ похвалить, шт нито же в(а)о(вѣ)комъ добромъ
бити и звати се. Сице проводивъ с(вѣ)ты ш(тѣ)ць нашъ въ по ¹²⁷ шчении мнози и мльвании въ келии
Каренской, хоте оутанти се тѣщии славы в(а)о(вѣ)вѣсскимъ. Нѣ по ¹²⁸ притѣи Спасаа нашего: „Не
можетъ град оукрити се вѣрхоу горы сток, ни свѣти(л)ника свѣтца ¹²⁹ кринуа покривають, и
проувѣ“. Сицѣ сѣ, просвѣтитѣ сѣ доврѣдѣтелию, тако свѣтъ сиикъ, прослоу ¹³⁰ тию же прошѣадоу
ш ксѣмъ, и тако свѣтлыи и многонародныи град вѣсѣми знамѣ в(ѣ)сѣ, даже и ¹³¹ вѣстоушными
в(а)гоу(с)твѣными ц(а)ри. И приходить къ Костандинуу градоу, и оумолимъ бывають, и
не ¹³² хотеца(а)рѣмъ и вѣселни(с)кимъ патриархоу, а рекоу Б(о)жикъ в(а)о(вѣ)колювни и изволкии
и ш на ¹³³ шемъ родѣ смотринни и сего, „такъ Моисѣа дроуаго въ Югуптѣ, къ Сръпцѣи Земли, къ
свопкл(а)мъ ¹³⁴ н(ы)комъ, к намъ посилають, не тако Из(ра)и(л)а шт плинѣа и пѣвѣ работи
кипѣтскимъ иззавити ¹³⁵“, ¹³⁶ нѣ шт прѣльсти идоляскии и нев(и)стихъ и мръскихъ жрѣтѣвъ и
вѣсовьскихъ капищъ нас(ъ) иззавити ¹³⁷ и горѣааа в(а)д(а)мъ кы и лютаго дѣлодѣца
мысльнааго фарауна и лоукавыи погоньни слоугъ кго ¹³⁸ нем(и)л(о)стивыхъ нас(ъ) своводити
Сицѣ тии сего свѣтило велицѣи црѣквы сръпцѣи прѣдлагать, ¹³⁹ юже не вѣшшоу прѣжде
шнѣ въздвизже с(вѣ)щеннымъ прѣв(с)вѣщенства прѣстоомъ сыпривѣта ¹⁴⁰ въ шни не сыграднѣ
трюды на повѣлѣнии, не оукрадь, власти мытомъ не вѣсхитивъ тако ¹⁴¹ м(о)у(ж)и(т)ельскыи ни гонѣи
вѣсти нѣ вѣстия гонкии, ниже в(а)о(вѣ)вѣу в(а)логодать нѣ шт Бога и в(о)ж(ы)ствѣноу ¹⁴² приимъ
сицѣ на сѣдѣаиши не гоувѣлѣиѣ нѣ сп(а)сѣиѣ, не м(о)у(ж)и(т)ельскѣи сѣвѣитѣмѣсцѣ хвалить
Г(оспо)да ¹⁴³ (Б)оже с(вѣ)тыми мол(и)т(в)ами и азъ грѣшнии Никод(и)мъ спод(о)вѣхъ сѣ въ

роукотворникъ иго кнзи рече: и нѣмъ монастыри приети шбразъ иночества: стыждоу се
 рещи ангельскыи, понижены: не шбразоу ангельскыи, но по плати павтскыи живоу и прѣвѣху
 повелѣваюмъ въ послѣдшѣ¹²² нии игоумена и в'сехъ братиикъ илико Гюж(подеви) изволи се,
 доидеи подъ оумоуиномъ павелѣиномъ: Гюж(подеви) на краа и свѣтѣхъ моихъ
 штъицъ и прѣдрѣжахъ монастырь павелѣствоуи и теготы братиикъ и мана¹²³ стырскыи носе
 прѣвѣхъ же и въ келии Каренской свѣтлаго р(оспо)д(и)на штъица нашего Савы и пакы
 свѣтѣхъ: ми иго молитвами Бюж(подеви) изволив шохъ възвед(е)нь възъ на прѣвскеленны иго
 прѣстола Бюж(подеви) свѣтѣхъ¹²² и великимъ Црѣкви Срьпскыи. И въспомоноуше ми, павелѣ же и самъ
 знахъ, како к(е)тъ повелѣхъ¹²² свѣтѣхъ штъицъ нашъ Савы, прѣвѣхъ архип(и)с(ко)пъ Срьпскыи
 Земляи, штъ домоу Сп(а)сова штъ архип(и)с(ко)п(и)к¹²³ келию свою иже въ Карен нагледовати, и
 давати на в'сако год(и)шѣ вратни живоуцѣи оу ни¹³⁰ ксодъ М. пер'перъ и мьскыи, и штъ
 монастыря Хилан' дарскаго Златиръ масла, тако и азъ знахъ.¹³¹ И идинни архип(и)с(ко)п(и) даади,
 а дроуци не дали. Того рад(и) повелѣхъ прѣписати типикъ свѣтлаго штъица¹³² нашего Савы иже
 к(е)тъ въ Каренской келии, игоже свѣтѣхъ свою роукою писалъ, иго же и азъ¹³³ видѣхъ и повелѣхъ
 храниити тѣи типикъ въ црѣковъ нон ризници оу архип(и)с(ко)п(и) и съ дро¹³⁴ гыми иго свѣтѣхъ
 оустави, тако да в'сакъ по нас(ь) боудоуци прочитакъ и испльнѣтъ по¹³⁵ велѣнашъ въ келии, и
 кромѣ запрѣщенна и клетвы боудемъ штъица нашего испльнѣюще¹³⁶ ревен'нашъ имъ. Свѣрѣтохъ
 же и штъица наш(о) свѣт(а)го архип(и)с(ко)па Савоу третнаго тако знающаа¹³⁷ и
 испльнѣша в'са ревен'наша и подав'ша на в'сако лѣто мьскыи и М. пер'перъ и записав'ша¹³⁸ съ
 заклетнимъ, тако и по нимъ боудоуци подавати. И сна видѣвъ и азъ Никод(и)мъ подахъ¹³⁹ на
 в'сако лѣто ревен'наша и записавъ и по нас(ь) боудоуцимъ, и засвѣдѣтельствоуи: игоже
 извѣ¹⁴⁰ реть привестикъ свѣт(а)го Д(оу)ха бити архип(и)с(ко)па, никто же повелѣниа сего
 разорити или прѣтво¹⁴¹ рити. Смѣвѣи же к'то, Б(о)га не вѣи се, и шкъ не роде ш запрѣщенни
 свѣт(а)го и нашемоу и дрѣзне¹⁴² тѣ изгоубити, скрити и изнести каломъ штъ архип(и)с(ко)п(и)к¹⁴³ из
 ризнице типикъ свѣт(а)го штъица наше¹⁴⁴ го Савы иже въ Каренской келии, и нас(ь) грѣш'нихъ
 иже писахомъ сѣи листъ, или к'то не и¹⁴⁴ метъ подавати ревен'наша въ типикѣ штъица нашего
 Савы, и въ никъ листоу или ревен'наша¹⁴⁵ дрѣзнѣтъ разорити и не давати, да разорити иго
 Бюж(подеви) и прѣв(и)стаа иго м(а)ти, и да приметъ¹⁴⁶ клетвоу свѣтѣхъ штъицъ и свѣт(а)го Савы
 Пѣстыижителѣа, и сего свѣт(а)го р(оспо)д(и)на и оучителѣа штъица наше¹⁴⁷ го Савы, иже и
 троуди се въ келии тои и въ никиже троуди се, клетвоу и заоузоу да имать,¹⁴⁸ и нашего смѣрениа
 да имать запрѣщенни. Того ради подисоуемо въ свѣдѣнии в'сѣмъ:
¹⁴⁹ Никод(и)мъ по м(и)л(о)сти Бюж(подеви) прѣвскеленны архип(и)с(ко)пъ в'сѣхъ Срьпскыхъ Земляи
 и Поморскыхъ:

СВѢД. НИКОД(И)МЪ ПО М(И)Л(О)СТИ БЮЖИИ АРХИП(И)С(КО)ПЪ ВСѢХъ
 СРЬПСКИХЪ ЗЕМЛЯИ И ПОМ(О)РСКИХЪ

ХРИСОВУЛЪ КРАЛЯ СТЕФАНА УРОША II МИЛУТИНА О СЕЛИШТУ УЛИЈАРА

(XV век)

Хрисовула краља Стефана Уроша II Милутина о поклону селишта Улијара са аутобиографским уводом.

Фалсификат, у АХС 143/145, топографска сигнатура Свт. 6, написан на хартији
 ширине 297, дужине 2950 мм, са воденим знаком маказа (по Briquet, № 3664, и годином
 прозводње 1446), бледим мастилом, полуставним писмом, у 379 редова, рачунајући и потпис
 у два реда. Почетак је веома оштећен, док је полеђина, ради конзервације, већим делом
 прелепљена хартијом. Свѣтак је састављен од седам комада хартије неједнаке величине,
 који подсећају на листове у књизи. - При дну се налази велики висећи позлаћени печат
 пречника 50x50 мм, са легендом краља Стефана Уроша III Дечанског. На аверсу је лик
 владара у свечано украшеном оделу са круном и краљевским инсигнијама: крстом у десној
 и свитком у левој руци. Плочица аверса је напукла. Легенда тече у круг уз ивицу печата и
 гласи: † ПО М(И)Л(О)СТИ Б(О)ЖИИ СТЕФАНЪ КРАЛЬ СР(С)ШЪ ТРЕТИ. На реверсу је
 лик св. Стефана са ореолом изнад главе, с кадионицом у левој и Јеванђељем у десној руци
 на грудима. Легенда је једноставна и гласи: СТЕФАНЪ ПРВОМОУЧЕНИКЪ. Занимљиво је
 да пре легенде нема крста, нити епитета *свѣтѣи* испред имена. - На полеђини има више

новіших бележака. 1. Кроз налепљену хартију назире се текст XVIII (?) века: Тока е како са се били с Търкамп. - 2. Из истога времена, такође прелешљено хартијом види се крај записа: с Грком и Търком. - Из XIX века две белешке монаха Никандра: **А.** Ёгласное здѣ вписаніе всего собора сербскаго архієписко(по)мъ, митрополитомъ и епи[скопом]ъ и всего в(с)вѣщеннаго собора извѣствяюща всѣхъ преславныхъ дѣла крала Стефана Милѣтина в' житіи егѣ бывшаа, брани его и удолѣніа со окрестными егѣ царями и прочаа преславныхъ его дѣла же и в' житии его рѣкописномъ пишеть пространно, сице и здѣ то все воспоминаеться соборно в' похвалѣ и честь емоу вбаче начало сего писма и конца не вбрътесѣ нами потерано в' етхостію времеи и тако в томъ бѣди вѣдомо. **Б.** Сеи хрисовѣль есть крала Стефана (дописано руком XX века: Милутина) вписяущи место, монастирска села и планини и како со то дѣлили соборомъ пред архієреевъ и игъменовъ. Ёвбаче нема вт него половина, потрало сѣ ветхостію, и не могохмѣ разѣмети за гдѣ толико пишеть. - Са стране: † № 52. Такође са стране две белешке, од којихъ једна пресечена па се сигурније чита 1842, а ни друга није јасна: 1842, вт пенликъ (?) - 504, Стоян Марѣда. Опис повеље и печата: Мошин (в.: Изд.): Синдик, Акѣа, 122-123; исти, *Срѣски ѣчашѣи*, 234, сл. 23, 24. - Фотографије: НБС Ф 2869; АС (филм).

Изд.: Григорович, *Очерк путешествия* II изд. 37-40 (извод, дат. 1275-1321); Стојановић, *Споменик* III, 17-24 (дат. око 1318); Korablev, *Actes des Chil.* II, 423-437, № 18 (дат. 1318?); *Сјом. Макед.* 2, 311-412 (са коментаром Мошина, стр. 319; дат. око 1324?).

Лит.: Ђирковић, *Биографија*, 53-68 (са старијом литературом).

Датума нема. Водени знак на хартији и палеографске особине доказују да је постојећи текст преписан средином XV века, што је одавно изазивало сумњу у аутентичност овог акта о чему постоји обимна литература. У новије време аутентичност текста бранио је Мошин (в.: Изд.). Реалнији су докази о преради података Данилове биографије краља Милутина због спорова, који су вођени после 1413. год., ради хиландарских имања у Метохији, о обавезама манастира Хиландара према Патријаршији и Патријаршије према Карејској келији, као што је показао Ђирковић (в. Лит.), што је овде прихваћено.

... разоумнаго Творца выс ¹² ...
 арь сдържен и в(е)сныи ¹³ ... Землю, призрѣ, и всьна, и с
 и сдаси ешт вѣка оутенна и ¹⁴ ангеломъ) недоуѣдомаа, шт ниже шт ...
 ын и тварь вьса свѣтомъ(шзаре) ¹⁵ ... прѣсвѣтаа и прѣвѣи)стаа дѣлѣница Бюгоу(млати).
 ын намъ дивно и страшно (реждѣ)ство шт дѣлѣвы и вишнии его р ... от(ь) штца
 прѣжде вѣкъ. Бюжѣ(ь)ствена вл[а]г[о]д[а] [ѣтъ] ¹⁶ ... иже вь сѣх про...сции истии... [моу]дрости
 неизгребинаа... иже вьса ч(ь)ст(ь)наа и в(о)гоу(о)уд[а]наа вл(а)гоу(о)удровнымъ [про]м[ы]шлѣниемъ)
 оустрадаи и цркви съставляи и оукрашай право(с)лавнымъ же цркви(ь) д(о)в(р)о(дѣ)тлѣи при...
 Г(о)сподѣ по дост(о)яюу(ю)у сиухъ дарова нми оукрашай и раздѣляи ¹⁰ ... Б(о)га дары тако же и
 прѣ(моу)дримъ и вѣ(ликимъ) и дивнымъ(ь) Сол(о)м(о)новымъ(ь) да(ь)ствѣ... извѣща ¹¹ ...

ною ц(а)ріє ц(а)рьствоу ю(ь) силніи власти прѣрижцѣ... дръжцы. И поже [си]м^[12]
[нѣ]мъ мырскою маломъ сдержаніе штыствїа моего шт крѣпымъ того роукы и всевога!^[13] тымъ
благости прихром(ь) под(о)бае(ь) и подобию того по зикѣ мощно рожденномъ жстыствѣ
под(о)вити се шт^[14] в[ъ] рязашчемоу роукѣ и масщашчемоу есако животню благоговолїи,
зко да не такмо временїем^[15] моу сѣмоу, и житїа концѣ имѣомъ вѣкоу прѣлїнци воудемъ
ны тамо вѣвнымъ в(о)ж(ь)ствыни^[16] мѣ ц(а)рьствїю н(ев)скіомѣ штм(ь) самшм(ь) иже въ
Тронци покланшкмоу и славишм(ь) Господи нашѣмъ^[17] Ісусѣ Христѣ а [насл]ѣдници
воудемъ, шт иже шт соудѣ бл(аго)оустроенїѣ выданнаго намъ слѣ^[18] жванавїта. Тѣмъ же и азъ
равъ [Владык]ы моего Спаса Христа, Стефанъ Брвш(ь), и по м(ил)осты Б(о)жїей кра^[19] ль и
самодръжца всѣх(ь) Брьвских(ь) и Поморских(ь) Земль, разоумѣвъ словъ Твое, сладкий
мои Ісусѣ, въ с(ве)тъѣмъ Ев(аггелїи) оучешемъ зко да просвѣтит се свѣтъ вашъ прѣд
вл(о)вѣжкы тако^[21] да оузрѣтъ довраа ваша дѣла и просл(а)вѣтъ шт(ь)ца вашего иже жст(ь) на
Н(е)в(е)сѣх(ь). Елма же пакы сьмо^[22] трихшм(ь) шконитовженїест(ь) краснѣ ни(кто) волшебкоже
вл(а)гочыты вимъ ц(а)ремъ и правосла^[23] енїмъ архїерешм(ь) съворове съвакоу[пла] тыи и на
съворѣх(ь) законъ Б(о)жїи почитаты и оуставѣ^[24] нїда правила с(ве)тынми шт(ь)цы
потбрѣжд(а)тын паве же цр(ь)кви в(о)ж(ь)ствынк крѣпїти и повѣсть^[25] имъ творити по
пророкоу гл(агол)яшоу: „Господи, възлюбыхъ вл(аго)лѣпїе домѣ Твоего и мѣсто высели^[26] нї
а славы Твоей“. Сего рад, пришдышоу ми єъ вѣликоу и съвори зцрыжоу арїппиж(ом)ѣ з Пекы и
по^[27] клоншоу ми се в(о)ж(ь)ствынм(ь) и с(ве)тынм(ь) страшнм(ь) и весм(ь)ртнм(ь) и
животворещм(ь) страстемъ Христѣ а Бюга^[28] нашего и ч(ь)к(ь)стнынм(ь) иконам(ь) и моши[мн]
с(ве)тынх(ь) ловизавшоу ми и ч(ь)ст(ь)ноую рбоку с(вет)аго и славіаго пророка^[29] и пр(ε)д(т)в(ε)
и кр(ь)стителя Іван(на) и шынок вл(аго)с(ло)венїе шт господина ми и д(о)уховнаго шт(ь)ца
тогда соушчаго архїеп(ис)к(оп)а^[30] срьвскааго квр(ь) Никодїма примшъ и иже съ нимъ С(ве)т(а)го
Сьвора Срьвскаго^[31] с(ве)щенникх(ь) эп(ис)к(оп)ъ и ч(ь)стнынх(ь) и пр(ε)под(о)вннх(ь) игоумь, и
еже д(о)уховнаго вес(елїа) н(ь)на же и те^[32] лснаго тоу съ тѣмъ с(ве)тынми насладившоу ми се.
И тогда въспоменуоу краликествоу ми с(ве)тѣ^[33] иши г(споди)нь мои и д(о)уховни шт(ь)ца архї
еп(ис)к(оп)ъ квр(ь) Никодим(ь), паве же и съ всѣмъ Сьворшм(ь) иже ш ползѣ^[34] нашии еще же и
последнкмоу родоу нашему памяти прѣбыванїа шко завенїа гровою не^[35] изъвѣставит(и)
великих(ь) и прѣславных(ь) вюдотворных(ь) и м(ил)остивных(ь) Б(о)жїих(ь) вл(аго)оутровы
соущих(ь)^[36] над мною шт(ь) юности моеи въ шт(ь)ствымоу даже и до д(ь)не сего шт всѣх(ь)
Творца и Вл(а)д(ь)кы Господа моего(г) Ісусѣ(с)а Христѣ а м(о)ажї^[37] емъ и м(о)лтвами и оупснї
ем(ь) с(ве)тынх(ь) и пр(ε)под(о)вннх(ь) шт(ь)ца наших(ь) и прародитель кралкѣства ми.
с(ве)т(а)го^[38] и пр(ε)п(о)довнаго шт(ь)ца нашего и новааго мврштотца срьвскааго квр(ь) Гумешна
Неманк и с(ве)т(а)го и в(о)гоно^[39] снаго и дївнааго [а]рхїереа, прьваго архїеп(ис)к(оп)а срьвскааго
квр(ь) Сабы, шко за многок ми^[40] осерьдіе и незглаголанноую м(ил)осты с(ве)тынх(ь) господ
моих(ь) си х и ктигоръ срьвских(ь) ходатанк бывше ш мо^[41] кмъ недостоинствоу ѣ Г(спода)юу,
и м(о)литвами их(ь) многогациі спасеньных(ь) и съ всѣми домлаведными и вои моими,^[42] въ мори же
и на соуши, въ ратѣх(ь) и въ различных(ь) ноуждах(ь) и нахожденїи шт иноплемениных(ь), да же^[43]
шкааноу(ю) д(о)уховноу мою шт вратъ смртных(ь) възвратыше, и м(о)л(и)твами их(ь) шт єшь

Творца и Вл(а)д(ы)кы¹⁴⁴ и третицю животь дарова ми се, доннаже въ прѣднѣа изволихъ се
шлѣдѣа оуцѣмъ животѣмъ¹⁴⁵ и смрытѣмъ Творцоу и Богоу моему. Сихъ радъ великихъ
благодѣлствъ свѣтлыхъ сыхъ господѣ¹⁴⁶ моихъ и прародитель воспоминаеть, паче же и
заповѣдають краицѣмъ ми господѣ¹⁴⁷ нѣ мои и доу(х)овнымъ штицѣ архіепископъ кур(ь)
Никодимъ съ сьворимы шти сихъ вожіихъ благодаріи бывъ¹⁴⁸ шихъ ми свѣтлыми сими
санкціями въспрашати въ свиткоу семѣ и изъставити(и) въ свѣтѣхъ¹⁴⁹ сѣхъ сьвореніи цркви
архіепископъ паче же(и) ш(и) хіандарскомъ понованныи, и ш(и) жид(у)комъ пописаніи, и ш(и)
свѣтлоу оуларскимъ подѣ Пекію. Его же(и) въспомоути паче же(и) заповѣдь краицѣмъ ми
не прѣслоуша нѣ санкціи въ кратцѣхъ въ семѣхъ свиткоу, повелѣнію того повинюу се,
написавъ и изъ¹⁵⁰ ставивъ свѣтѣхъ сѣхъ цркви въ полцоу и вл(а)г(о)д(ѣ)тъ въ ноукомъ и
правноукомъ послѣднѣаго рѣда нашего и земли штицѣмъ моего

Еже въсакому воудѣ къ извѣщенію, тако въ навалѣ краи¹⁵¹цѣмъ моимъ многими
напастми и оутескниіемъ Срьвскои Земли шветѣ соушій и оу¹⁵² малыми дръжава во
Гръцкаго Царства вѣ прилежи до мѣста гл(а)голажаго Антіана, и томъ¹⁵³ (а)р(ь)ствѣ
насиствоуцоу, тако хотещоу съ штицѣмъ моимъ и мене въ послоушлива рава и¹⁵⁴
имѣти. Сѣ сего многими(и) велик(ы)мъ страхомъ шти дръжимъ бывъ припад(а)ет краицѣмъ
ми¹⁵⁵ съ всѣми вои моими къ господиноу моему архіерею и доу(х)овномуу и пльтскому
штицѣ архіепископъ¹⁵⁶ третіему кур(ь) Савѣ, м(о)л(е)ю его пом(о)лоти и съ всѣмъ сьворимъ
Творца и Вл(а)д(ы)кы моего Господа Іс(о)уса Христа¹⁵⁷ и свѣтлыхъ оу(ч)еники и наше
топліе помощники и застоупники, свѣт(а)го Сумешна и свѣт(а)го¹⁵⁸ Савоу, не въдати ме
врагомъ моимъ по грѣхоу моему въ радостѣ, нѣ своимъ м(и)л(о)срдіемъ пом(о)лѣватѣ ме съ
моими штицѣмъ въ дълготрѣній. Иже тако чедоу вывѣа штицѣхъ и истинній пастырь¹⁵⁹
съволѣноуе(и)тъ съ всѣмъ сьворомъ въ сьворимыи стопаіемъ и вѣдѣніемъ въ сьбранни,¹⁶⁰ и въ
шеснои мѣлаулицѣ, слышными изъ глыбы срца и топлими въздыхами оумни оу¹⁶¹ во шви
и въ шветѣхъ въздѣхъ въ сьснѣному Творцоу и Вл(а)д(и)цѣ Христу моему Богоу
молити се глаголю¹⁶². „Божіе безъ скончаніи и м(и)л(о)срдіи и въсшѣдріи Вл(а)д(ы)ко
Господи, емоу же покланяют се вса колѣна нѣвѣсныхъ¹⁶³ и земльныхъ и прѣисподнихъ¹⁶⁴
вѣдѣ Тебѣ скорога въ миніюштыи и богатаго въ щедротахъ, вса¹⁶⁵ къ во оуповаки на Те не
шпаде(и) прошеніа сего, вѣдѣ тако развѣ Тебѣ ни сло(в)о сьврша¹⁶⁶ ет се. Тобою вса
быше елико вид(и)ма и невид(и)ма, Тобою царіе царствують и силни власти¹⁶⁷ сьдрѣжеть.
И Тебѣ оуповае дръзю, на Те во оуповаши штици наши, оуповаше(и) изъивалихъ кси,¹⁶⁸ Тебѣ
възваше и спасе се сѣтъ, на те оуповаши и не постидѣше се(и). Также, Вл(а)д(ы)ко мои,
Господи Іс(о)усе Христе,¹⁶⁹ и на сего рава Твоего и дост(о)яніе Твое, и на смѣреніе наше
призри, и на дръжавоу штицѣмъ его дарованноу емоу Тобою. И елико хвалешихъ сѣна сію
малоу дръжавоу власти его,¹⁷⁰ хотещи въ шхитѣти(и) и сего рава Твоего шдлѣвити
Такоуши мысли(и) оушхитѣни расишѣ,¹⁷¹ тако да не рекоу(и)т врагы наши пожрѣхомъ и. Лице во
и недост(о)яни ксмы и сѣи вѣрменныи жизни,¹⁷² ш(и) имени Твоемъ тычимъ се сьврати расточеннаа
въ жрѣби дръжави наше, прославляюще прѣсвѣт(о)к(и)мъ Твоимъ штица и С(ы)на и Свѣт(а)го
Д(о)уха. И ваю же моимъ свѣта Господи мои, пр(ѣ)под(о)вній Сумешн¹⁷³ и кур(ь) Савѣ,

дръженіе имѣюща къ Вл(а)д(и)цѣ Христу не прѣзрите мѣа мнѣа нашего и не прѣдадѣ та
въ роуки иноплеменихъ штицѣмъ ваю, иго же наслѣдствовавшиа, и штврѣдиста¹⁷⁴ не
поколѣнимо м(о)л(и)твами ваю. Въ телѣхъ во прѣжде соуца волѣста да ни(и)ны же и по
сѣ¹⁷⁵ м(и)р(ь)ти жива не штавита сего рава сего и нас(и) свои м(о)л(и)твенны съ дост(о)яніемъ
вашимъ¹⁷⁶. По сихъ же приимъ краицѣмъ ми благо(о)уе(и)и м(о)л(и)твенноу шти архіереа
своего(и) свѣт(и)телѣа и всѣго Сьвора¹⁷⁷ и лика свѣщенническаго, елико вогодарованныи ми
дръжави земли штицѣмъ моего во¹⁷⁸ шисы сьврашѣ, тако велико дръз(и)веніе приимъ ш(и)мени
Господи моего Іс(о)уса Христа и того(и) прѣимистыи и всенпо¹⁷⁹ рѣчныи вл(а)д(ы)ч(и)це
Богородице и свѣт(и)хъ его оу(ч)еники свѣт(а)го Сумешна и свѣт(а)го Савы, и ндоу¹⁸⁰ съ
тыцаніемъ въ прѣдѣли штицѣхъ свѣт(а)го Царства Гръцкаго и тогда въ то поутии
наше¹⁸¹ штицѣ не швѣрѣте се противашы ми се. Помощію же Божію и Прѣимистыи и
свѣт(и)хъ иго¹⁸² оу(ч)еники приимъ краицѣмъ ми шва Полега и съ градови и съ швластію ихъ, и
градъ слав¹⁸³ ныи Скопѣ, по сихъ же Сьвѣ полѣи и Златовоу и Пѣанцѣ. Такоуе земли богатыства¹⁸⁴ и
савоу прѣимъ, приложихъ къ штицѣмъ моимъ. Сьмыривъ же въ сѣ мѣста тааи прогнавъ¹⁸⁵ все
власти гръцкыи шти тѣхъ прѣдѣ(и)лъ, пакы възвращает се краицѣмъ ми въ дръжавѣ
шти¹⁸⁶ штицѣмъ сего, р(а)доу(и) се и вѣселе се ш(и) Господи. Сѣни же злославныи и шкавыи гръцкыи
властниціи¹⁸⁷ штицающе на штицѣмъ наше и нами прогнанныи, шдше въ свѣт(и)хъ славныи градъ
Конста¹⁸⁸ нтинѣи поли рекомъ Цариградъ, тогда соуцоу царѣ Палеологъ, възвѣстише имоу ш
всемъ¹⁸⁹. Сѣ же слышавъ царѣ тѣло шпекали се и въ недооумѣи вывъ мношѣ, шрости многыи
и¹⁹⁰ шпльни се, съвѣкоу пакы великыи повѣди свои вонскыи гръцкаго, къ сѣмъ же¹⁹¹ и шти
многымъ иноплеменихъ языки. Татары и Тоуркы и Фроугы, и съ сѣми иде въ без¹⁹² мѣи своимъ
хвале се тако не тѣкмо штицѣмъ наше шдлѣвити, нѣ и имѣ мѣи потрѣвы¹⁹³ ти, к томъ не
именовати се на земли сѣи, сам(и) не вѣдѣ(и) хотещаго съвыти се кмъ, тако про¹⁹⁴ тывоу лоукавіе
сего вѣры хотѣ въ тѣждемъ дост(о)яніи прославити се, въ скорѣ безглаголю¹⁹⁵ сьмр(и)тѣи
скончавает се. Съ во хоу(и)и мѣи(и) царѣ и оупод(о)вныи шномъ шкавомъ¹⁹⁶ прѣдѣлаю
и штстоу(и)и коу беззаконному Іоудѣ, такоже и съ царѣ Пале¹⁹⁷ологъ въ то вѣрѣме
православныи вѣры хри(и)стіанскыи штицѣхъ и латынскоу вѣ¹⁹⁸ роу въспрѣимъ, швѣрскыи(и)
швразоу оуштрѣмлянт се, тако львѣ шре се тычно, съ то¹⁹⁹ шкыи повѣдами идѣтъ на
Срьвскю Землю. И шдъшдш емоу славаго град(а) Константи²⁰⁰нополѣа въдали трѣмъ
д(и)немъ, мѣста гл(а)голажаго Илангъа, соуцоу на мѣстѣ томъ²⁰¹ цркви свѣт(а)го
великом(о)у(и)ника Хри(и)сто(в)а Геврѣгѣа, и тѣ вънезапѣ, ни мало волѣвъ изъдыше дн²⁰²вною
сѣмр(и)тѣи шпроврѣжѣ. Штѣванію же и плаю не малъ вышѣ шти то(и)едино²⁰³ мышныхъ(и),
иже и възмше тѣло его крѣс(и) аріанскыи и шрыжскыи шпльни²⁰⁴и ш(и)и непотрѣбно, възвратѣше
въспет(и) и положише въ граадѣ Силіверіи на вѣрѣгоу моря,²⁰⁵ Мнозы же сѣродиници соуце и
вѣлможж томоу невѣ(и)стывому царѣу съ толикии повѣда²⁰⁶ ми единогоу(и)шныи
оуштрѣмше сѣ(и) на Срьвскоу Землю. Ихъ же мѣсѣмъ не вѣнет²⁰⁷ Б(о)гъ, Дошѣа²⁰⁸ шимъ же имъ
въ прѣдѣ(и)лы срьвскии до мѣста рекомаго Антіана и Призрѣна, и повѣкѣ²⁰⁹ шимъ имъ
штрины, и противоу сил ихъ ни малы пакости сьтворише намъ(и), и тако въ²¹⁰ шзвратѣше въ
своа си. И тогда едина шѣсть штлѣви се пѣла татарскаго и прѣидоу на²¹¹ рекоу Дринѣ, Тонжѣ

Еже вьсакомоу боудѣ въ извѣщеніи, ꙗко (въ навалѣ кра)¹⁵⁴ шества моего многими по
напастми и оутѣсненіи въ Срьсконъ Земли шьветѣ соущи и оу¹⁵⁵ малкине дръжава по
Гръцкаго Царѣства въ прилежащи до мѣста галаголамаго Липіана, и томъ¹⁵⁶ царьствѣ
нашествоующюу, ако хощею съ шть¹⁵⁷ вьшъствіемъ моимъ и мене въ послоушана рава и¹⁵⁷
имѣти. Ет сего многими(ь) и великъ¹⁵⁸ шьмъ(ь) шдржимъ вывѣ припад(а)етъ краицѣ
ми¹⁵⁸ съ всѣми вон моими къ господиноу моемоу архіерею и до(у)ховномоу и пльскомоу
штьцѣ архіепіско¹⁵⁹ штрѣіемоу куръ(ь) Савѣ, м(о)лею го пом(о)лити и съ всѣмъ(ь) съборомъ
Творца и Вл(а)д(ь)коу моего Господа Іс(о)уса Христа¹⁶⁰ и с(в)етыхъ е(г)о оученики и наше
топѣе помощники и заступники, с(в)ет(а)го Свѣдѣна и с(в)ет(а)го¹⁶¹ Савоу, не вѣдати ме съ
врагомъ(ь) моимъ(ь) по грѣху моимъ въ радостѣ, на своимъ(ь) м(и)л(о)срдіемъ пом(и)ловати ме съ
моимъ(ь) штьвѣствіемъ въ дълготрѣпий. Иже ако уедолубивѣ штьцѣ и истинній пасты¹⁶²рь
свользнуетъ(ь) съ всѣмъ съборомъ въ севеноушнымъ стопаніемъ и вѣдѣіемъ въ събраны,¹⁶⁴ въ
шсвенонъ малуанци, слышнимъ изгавыни срдца и топамы въздыханми оумник оу¹⁶⁵бо шчи
и увѣствіемъ възведе вьсисаномоу Творцю и Вл(а)д(и)цѣ Христ(у)оу нашемоу Б(о)г(у)
милантинѣ сь галаголѣ¹⁶⁶, Божіе безъ скончѣній и миліоу(ь)рѣдны и вьсещедрїи Вл(а)д(ь)ко
Господи, емоу же поклоняютъ се вса колѣна нѣбесныхъ(ь)¹⁶⁷ и земльныхъ(ь) и прѣисподнихъ(ь)
вѣдѣ Тебѣ скорого въ миліостын и богатаго въ щедротахъ, вса¹⁶⁸ бо оуповаки на Те не
шпадетъ прошенія своего, вѣдѣ ꙗко развѣ Тебе ни дѣло ни словцо¹⁶⁹ сьврша¹⁶⁹ет се Тобою вса
быше елико вид(и)ма и невид(и)ма, Тобою ц(аріе) ц(ар)ѣвствѣть и силни власти¹⁷⁰ сьдръжѣть
И Тебѣ оуповаѣ дръжаю, на Те бо оуповаше штьци наши, оуповаше(и) извѣлихъ ихъ си,¹⁷¹к Тебѣ
възваше и спаслы се сътъ, на те оуповаше и не постидѣше сѣ. Такжеже, Вл(а)д(ь)ко мой,
Господи Іс(о)усе Христіе, ꙗи на сего рава Твоего и дос(т)опаніе Твое, и на смѣреніе наше
призри, и на дръжавоу штьвѣствіа е(г)о¹⁷² дарованноую емоу Тобою. И елико хвалещихъ се на сїю
малоую дръжавоу власти е(г)о¹⁷³ хощеши вьсхътиты(sic) и сего рава Твоего възловиты.
Таковыхъ мысли(и) оушчренія расипа¹⁷⁴ ꙗко да не рекоутъ вразы наши пожрѣхомъ и лще
и недостойни есмь сѣ вѣременныи жизни,¹⁷⁵ ꙗи мени Твоимъ(ь) тычимъ се съврати расточеннаа
въ жрѣби дръжави наше, прославляюще¹⁷⁶ прѣсвѣтѣице Твое штьца и Сынѣ и С(в)ет(а)го
Д(о)уха. И вѣзю же моимъ свѣташъ господи мой, пр(ѣ)под(о)вни Свѣмѣ¹⁷⁷шне и куръ(ь) Савв.

535 •

сѣла побѣди соудити И ты видѣше въ шнь поль множество на силѣ ¹¹⁷ народа соудити, како зѣфиръ
несити оустраивше се на стадо Христово оуповающе на силѣ ¹¹⁸ конь своихъ и зѣ
исполни и къ вѣрѣмъ приплавяюще шроужимъ въ нашихъ погыно ¹¹⁹ ше Старенииноу
жену глаголюмаго Урюгалава, висеры многими и каменіемъ многоцѣ ¹²⁰ ннымъ и златомъ
главоу его оукрашеннъ мѣхей и штемши на коніе вънѣдше краивствѣ ¹²¹ ми принесоме Иже
и ш сирѣ съ вѣмъ нашимъ (ь) съборжмъ прославившимъ (ь) иже въ Троицїи улюбіи колюба
единого и многоблгостиваго Бѣга, творещемоу дѣнаа и прѣславаа уюд(е)са ш мѣмъ
недо(стоинствоу) въ ¹²² шчувствїи нашемъ м(о)лвама свѣтихъ своихъ оученихъ хтїторъ
срвскихъ. Сим же протї ¹²³ вными силамъ (ь) вѣмъ (ь) шставшїмъ (ь) съ стоудомъ (ь) и срамомъ (ь)
въ сѣтъ възрацїимъ (ь) се, нам же в(о)г ¹²⁴ шчускомъ шно и прор(о)ускомъ съ веселїемъ въспѣвшї
еже, ие нам, Господи, не намъ (ь), нь имени Твоемъ даждь ¹²⁵ славу и помощь намъ (ь) шт
Господи сътворшаго Невю и Землю, и „вюди Господи м(и)а(о)жѣ Твоя на насъ (ь), пакож(е)
¹²⁶ оуповахм на Те“ и „соудї, Господи, швыдцимъ (ь)“ ме и врагмъ (ь) нашимъ (ь) мѣсть
въздаждь, яко Твои ісїмї мїѣ ¹²⁷ въспрїемшимъ (ь) же намъ (ь) дръзновеїе, паче же и
благословоїе шт архїереа и всего събора нашего, съ ¹²⁸ вкоюупакт(ь) краивство ми все
воиски шчувствїа нашего въскорѣ, еще ж(е) и много въздю ¹²⁹ авинааго врат(а) своего Стефана
крапа Срѣмскаго прїемъ (ь) въ помощь съ всю силою н(о), и идю ¹³⁰ хмъ (ь) въ дръжавоу
Цар(ь)ства Грыцкааго, съ помощїю Б(о)жїєю штмѣстити имъ (ь). Сим же протї ¹³¹ воу
невозмошїмъ стати нам же крїстнимъ (ь) знаменїемъ (ь) шграждшїм се, постизакмъ ¹³² до
вънотрѣ Земля Грыцкыскы оу мѣста глаголюмааго Насоудѣ. И тогда приспѣвшю
прѣхїстїю ¹³³ моу и многорадостномъ цар(ь)скомоу праздникоу Хри(сто)ва рождства, и съ
Богомъ швынокъ праздн ¹³⁴ ство сътворшоу ми и трѣштво (до)уховнок и тѣлѣнок съ
въздю авинимъ (ь) си вратомъ ¹³⁵ Стефаномъ (ь) кракимъ, и съ вон нашими постизакмъ (ь)
вънотрѣ Земля Грыцкыскы до свѣтихъ Горыѣоскыскы ¹³⁶ И прїемшїмъ (ь) намъ въ се прѣд(е)лы
строумскы и сирьскы. Крїстополь же и иныиыи страни шкрїстнык зѣ ¹³⁷ мѣ тѣхъ (ь), и все
именїе ихъ (ь) и богатство възмѣше помощїю Б(о)жїєю и Прѣхї(и)сткы и свѣт(а)го Гумешна и
¹³⁸ свѣт(а)го Савы, съ радостїю въ наше шчувствїи възвратїхом се. Съ прѣпокиникмъ
авовчїстїимъ ¹³⁹ шпоустїяшоу ми въздю авинааго ми врата въ дръжавѣ н(о) Землю
Срѣмскоюу, малоу же врѣ ¹⁴⁰ мени минуовшоу, съ Б(о)жїєю помощїю и Прѣхї(и)сткы и
свѣтихъ ктиторъ срьбскихъ пакы съ вкою ¹⁴¹ пакт(ь) краивство ми все воиски шчувствїа
нашого, въсприимшоу ми в(а)гословоїе шт архїереа ¹⁴² и всего събора Срьбскааго и н(о)хъ (ь)
на дръжавоу грывчїскю. И в(а)гословоїемъ въ сѣще драго в(а)об(ѣ)жюлю ¹⁴³ вца Бог(а) и
прѣхї(и)сткы его(о) Б(о)г(о)мъ (а)т(е)ре и свѣтихъ его оудодникъ, ктиторъ срьбскихъ, вѣзъ всааго
протї ¹⁴⁴ влїкїя повинуютъ се намъ странн(ы)хъ. Ихъ же и прїехмъ (ь) съ градови и швластїю ихъ (ь)
землю ¹⁴⁵ Льбьрскоюу, дръжавоу земля Кївавчїскы, и землю Порвчюкоу, и сїа вса приложи
краивство ¹⁴⁶ ми къ намѣмъ шт(ь)вѣстїю. По снхъ (ь) же и Влахїитскоу Землю пововкавшимъ (ь)
намъ и тамо неск ¹⁴⁷ повѣдїмаа блгдѣства възмѣше и сїю въ шпоустїїи изшвставїхмъ (ь).
Въ вѣрѣ же, то нѣ ¹⁴⁸ коа дѣла вложїи самовластїа и самовратїа соудїе, въскорѣнїнѣша се
вѣхоу въ Бра ¹⁴⁹ нїчѣвъ, въ мѣстѣ рекомѣмъ Ждрѣлѣ, Коудѣлїи и Дрьманѣ, и шт дїаволааго

дѣства¹¹⁵ наважденна, съ своимъ силами наскочють на сего богочестнаго възлюбленнаго
ми¹¹⁶ брата Стефана крала. Давше же и много злата присвѣкоу пише къ себѣ множество
во¹¹⁷ инскы татарскыи и кыманскыи. и тогда многыи страны повоеваша дръжавѣ егѣ и¹¹⁸ многы
пакости творахъ емъ не расхоще¹¹⁹ се съ же богочестивы тѣсно съпрѣхдаты къ
кракветвоу ми. и състаніе сътворшми на Моравѣ оу Мавковци и вса своа скръьнаа
възвѣщае¹²⁰ кракветвѣ ми. паче же іе съ смѣреніемъ и любовію моулить помощі мѣмоу
шт тако¹²¹ ваго насиліа безбожныхъ. Еше же іе и другоу любовнои прирек ми. Дажно ты
ксты. възлюблени¹²²ны брате. поболѣты ш скръьы мои и помощі ми. Іако же и азъ спосю.
бывствовахти въ мимощѣшекъ вѣмѣ. Сіа же слышавъ кракветво ми шт възлюбленнаго сы
брата. ни¹²³ мали закъсѣвъ. тѣую благаго словеніе шт архіереа и всего Съвора Сръьскаго
посланиемъ прѣмъ¹²⁴ше, въскорѣ въ съединиши шва и съ воюсками нашими на тыхъ безбожнѣхъ
идохомъ¹²⁵. и¹²⁶ помощію Бю¹²⁷жіею и Прѣ¹²⁸мичьскыи и свѣ¹²⁹тихъ хитторъ сръьскыи въ семьѣ,
желаніе наше полоучихомъ¹³⁰ и въсоу дръжавоу ихъ съ именіемъ дас¹³¹тъ кракветво ми
възлюбленномъ ми братоу Стефану¹³² въ всакоу своодоу. Сіи же зломисльници шт достояніа
своего вѣгоу кмлютъ се шв шны¹³³ поль Доу¹³⁴ навскыи рѣкы. ихъ же име съ паметію погыбае¹³⁵
даже и до дѣне сего. Мы же ш семьѣ хвалоу Бю¹³⁶гіа въздаваша. Іако того роукою крѣпкою и
мышцею високою повѣдихомъ¹³⁷ врагы наше. И тоу лю¹³⁸ бизно повеселаша се, шт иде въ сакъ
въ своа сы. По семъ же въ то вѣмѣ въста кнезъ нѣкто¹³⁹ именемъ Шишмавъ (sic) въ Земли
Българ¹⁴⁰сѣхъ. живы въ градѣ Бдины. прѣдрже шкретныи¹⁴¹ страни многы Земли Българскыи
съ же діаволими наваженіемъ възнесѣ съ мыслыю присвѣ¹⁴²коу пацетты проклетую ересь
языка татарска и елико своихъ имоу вои. звѣрскы оустрѣмляе¹⁴³т се на штствіе мои. И съ
такowymi силами дошъ до мѣста глаголаемаго Хвостна. и хо¹⁴⁴теціимъ възныти въ мѣсто
глаголаемо Ждрѣш, Іако да възмѣт¹⁴⁵тъ соушекъ достояніе много¹⁴⁶ цркви Домоу Спакова
архіеп¹⁴⁷ископѣ. и не възмогаше. нь тоу повѣждены сілоу господнию и м¹⁴⁸ола¹⁴⁹нитѣ¹⁵⁰а ми
свѣ¹⁵¹таго Свѣшна и свѣ¹⁵²таго архіереа Христѣова Савыи. множество много избивни ихъ
бысѣ¹⁵³тъ. И въ¹⁵⁴ тоу ноцъ. стокшимъ имъ близъ мѣста того рекомъ Свѣшна и свѣ¹⁵⁵таго
знаменіе страха¹⁵⁶ тѣави имъ. м¹⁵⁷ола¹⁵⁸нитѣми своихъ оугодникъ свѣ¹⁵⁹таго Пренія лежѣщаго тоу въ
Савы. и послѣшника тѣхъ¹⁶⁰ свѣ¹⁶¹тихъ архіеп¹⁶²ископа свѣ¹⁶³таго Пренія лежѣщаго тоу въ
Домоу Свѣ¹⁶⁴тихъ Пис¹⁶⁵толя. таково знаменіе. Іако видѣти имъ¹⁶⁶ стѣпль шгнь великы
схоще¹⁶⁷шт не¹⁶⁸вѣсѣ, шт ниго же лоуче пламенніе нсхо¹⁶⁹ дѣше и прѣстоу шпадохъ лица ихъ.
и моужикъ. шгньникъ шбразы имоуше такожде и шр¹⁷⁰жѣ имоуше въ роукахъ¹⁷¹ своихъ. и съ
ноуждеу великою же нѣхоу съсѣкающе плъкы ихъ. И тако¹⁷² видѣвъ сыи зломисльни воден
ихъ сицево знаменіе еже ш погывели свои и всѣхъ¹⁷³ иже съ¹⁷⁴ нимъ. и навѣтъ вѣжати гонимы
гнѣвомъ¹⁷⁵ Господнимъ съ малоу ведію въ дръжавоу свою. Сіа же¹⁷⁶ видѣвъ кракветво ми
прославы ихъ въ Троици единого Бю¹⁷⁷га и прѣ¹⁷⁸вѣстоу Вл¹⁷⁹а¹⁸⁰и¹⁸¹у¹⁸²цоу Бюгородицоу и
всѣ¹⁸³ свѣ¹⁸⁴тыи мго оугодникии и свѣ¹⁸⁵тыи хиттори сръьскыи. не вставившомоу ни въ равство
и¹⁸⁶ радое¹⁸⁷тъ врагъ¹⁸⁸мъ нашимъ. И тако съвѣкоупивъ дома ведніе и все воюски штствіа
нашего. прѣ¹⁸⁹мѣ же в¹⁹⁰ла¹⁹¹го¹⁹²с¹⁹³ло¹⁹⁴в¹⁹⁵леніе шт архіереа и всего Съвора Сръьскаго. и идохомъ сілоу
свѣ¹⁹⁶таго Доу¹⁹⁷ха шграждаемы. въ¹⁹⁸ дръжавоу сего зломисльнаго до град¹⁹⁹а Бдыни и

помощи Божіе, ты прииди ми и въ ¹⁹⁸соушвасть кго. Съ же соумоудры въгоу имамъ
 съ прииди архипрѣдѣи рѣкоу ¹⁹⁹глаголюмоу Доунавъ. Сего же въсоу дръжавоу приѣмъ
 въсоу дръгоу въса жилища ег(о) разорити ²⁰⁰и градъ въ нмъ же дворъ ег(о) вѣше въ концы
 съкрѣтити. Съ же хлѣбъмыши, видѣвъ шко ²⁰¹въ единъ часъ все славы свое и погатыства
 лишиши. Шкоу поль Доунава вл(а)го ²⁰²родими и доврими моужи и нашми и
 своимъ русскимъ моужемъ съ смѣренимъ моужитъ се ²⁰³въ все врѣме живота своего дако
 же единъ шт мншихъ моужь въ всемъ послѣшникъ выт(и) кралиствѣ ми. ²⁰⁴тѣу
 штавити кго съ мршмъ прѣбывати и не погубити ег(о) до конца, еще же и клетвами
²⁰⁵многымъ извѣстивъ се и до своего издыханія волю нашѣ оу всѣмъ исплнати. Ви ²⁰⁶дѣв же
 вл(а)д(и)иши м(и)л(о)срдїе кралиство ми на сѣвѣ, и поменувъ въ срдци своемъ заповѣди
 кго ²⁰⁷еже рекутъ „Азъ вѣщу врагы ваше“ и „аще штишати въ оушѣхъ твоихъ сыгрѣшенїа“ и
 „штави намъ ²⁰⁸дѣлаи наше“, штави ихъ въса злаа ег(о) навианїа. Силь же тѣу
 погубити кго моего вѣ ²⁰⁹може великаго жоупана Драгоша заповѣдахъ кмоу дщерь
 ег(о) сѣвѣ вѣзети въ женѣ. ²¹⁰еже по малоу врѣмену и выстѣ. Иже штеца се и съврши. Въсакъ
 своодоу и миръ тѣ и въ ²¹¹са дръжава ег(о) шт кралиства ми приимъ, съ славою и мршмъ
 възвращаетъ се кралиство ²¹²ми въ штѣхъ свое. И по семъ видѣвъ кралиство ми велико
 прилежанїе его и любивъ ²¹³срднуоу къ сѣвѣ, выдахъ дщерь свою за сына его Михаила, съ
 под(о)внми поцѣлѣмъ и ²¹⁴дарми. Сїа съвршивъ, по снхъ же вѣсѣхъ ²¹⁵моимъ грѣхоу
 шдѣлаваюшоу врагъ христіанскы ²¹⁶въселаетъ се въ срдце великомоу и беззаконномоу ц(а)роу
 Татаршм Ногѣю, и съ всѣми сила ²¹⁷ми въздвизаетъ се на ме и на мок штѣхъ, въ концѣ
 оумисленѣ погубити ны. Сїе же ²¹⁸кралиство ми истинно оуѣдѣ въ не възмоу противъ
 толкымъ ²¹⁹силамъ шдѣлѣти ми, м(о)л(а)вны гл(а)голы съ въздыханимъ срднымъ къ
 своему архіерѣи и Сьвороу Срьвскомъ ²²⁰посилаетъ къ кралиство ми съ извѣщенїемъ вѣсѣхъ
 снхъ хотеишхъ въздвигнути сена шт ²²¹штѣхъ наше, еже пом(о)лоти насъ вѣсѣхъ Творца
 и вл(а)д(и)коу Господи моимъ(о) Ісоу(с)а Хри(с)та и прѣвнестою кго вл(а)д(и)коу
 Богородицоу ²²²и хдѣтан нашего спасенїа и шмилованїа свѣтлхъ хитторы срьвскы еже не
 прихрѣти на ²²³моа беззаконїа, ни же сътворити съ равом своимъ соудъ, нѣ извѣстити ни шт
 сего беззаконнаго ц(а)ра. ²²⁴и штѣхъ ег(о) прѣкратити и досѣдѣнии шкѣи штѣхъ наше въ
 концѣ не погубити мо ²²⁵его рад(и) недосѣдѣнии. Самъ же оустривъ многы и великы
 различїе дары съ нѣкоимъ ²²⁶моимъ гл(а)голы къ беззаконномоу и
 нечѣстивомоу ц(а)роу томоу посланїа крали ²²⁷ветво ми. Посланны же шт насъ бывши тамо
 възвратише сѣ шврѣше кго съ многыми сила ²²⁸ми съвѣкоуплаша се въ свои еще кмоу
 дръжавѣ и зѣла шпѣшеца се на штѣхъ на ²²⁹ше. И помощію Б(о)жіею и прѣвнесты
 Богородице и свѣт(а)го Свѣтл(а) и свѣт(а)го свѣт(и)ла квр(ы) Савы, прїетъ ²³⁰дары и
 м(о)л(а)вы наше, и доврѣ оуѣшавши, и сътворише възвратити се кмоу въспѣтъ. ²³¹По семъ же тѣ
 вл(а)д(и)иши моужь колющъ Б(о)гъ, хотѣи въсѣмъ грѣшникымъ ²³²спасити се и въ разоумъ
 истинны прїити и за моимъ свѣт(а)го Свѣтл(а) и свѣт(и)ла Савы,
 срдцискомъ срдце ²³³оукроты и съ нами м(и)л(о)срдїе сътвори, и до сего къ любови кго(о) кже

прострѣтъ къ намъ, не ²³⁴достоинствоу(с)и моимъ прѣклонишоу се на Б(о)жїи промыслъ
 възвратъ и на помощь снхъ ²³⁵свѣтл(а) и свѣт(и)ла Савы. И въздвигнуа сына моего Стефана съ ²³⁶великоименити ми
 властѣи Зѣмалъ Срьвскы послѣхъ ²³⁷на слоужбѣ ег(о), иже и многа врѣмена прѣ ²³⁸пропѣдѣ въ
 дворѣ того възаконнаго ц(а)ра Ногѣа, дако ниоу же глаголати да възврати ²³⁹се въ
 штѣхъ свои, нѣ моимъ колющъ Б(о)гъ, съхранѣвъ дрѣвѣи трїи штрокы шт
 въ ²⁴⁰вулонскы пещи, и сего юношоу да моимъ ²⁴¹своимъ оугодникъ неврѣдима възвратити
 родѣ ²⁴²телю своему. Томоу же нечѣстивоу ц(а)ру междоусобнаа рать выстѣ, и тог(о)
 единомыслии ²⁴³на нѣ вѣсташе, и многоу крѣвъ пролїтїю междоу нми вышѣ и въ нещахъ
 памѣтѣ ихъ съ шоу ²⁴⁴моимъ погубѣ. Сїа же извѣстїю оуѣдѣ въ кралиство ми, и съ
 господиномъ архіерѣемъ ²⁴⁵и доухоу ²⁴⁶внмъ и плѣтъ ²⁴⁷архіерѣи(о)помѣи
 третимъ ²⁴⁸Савомъ и всемъ ²⁴⁹Срьв(ы)скимъ ²⁵⁰Сьворомъ ²⁵¹славою прославѣ ²⁵²мъ въ Троици
 единога Б(о)га, творѣшомъ двинаа и прѣславнаа вюдѣ ²⁵³са, и грѣшныи роуки наше въздѣше
²⁵⁴моимъ. „Господи Ісоу(с)е Хри(с)те, штѣхъ въсѣхъ ²⁵⁵хвалимъ Те, дако прихрѣлъ
 кси на смѣрѣніе наше и ²⁵⁶несы насъ штавилъ въ роукахъ врагъ нашихъ, нѣ павѣ оукрѣпѣи и
 захищѣи крѣпостїю силы ²⁵⁷Твое. Свѣтъ во кси шмрѣннми и швидѣи ²⁵⁸ми извѣстѣи,
 имѣи дръжавноу ти рѣ ²⁵⁹роукоу(с)и) всегда прострѣтоу на въздвигнѣи падшимъ се Ты во и
 снхъ хоуло имѣниты ²⁶⁰врагы наше низложи, и соумоудры ихъ ²⁶¹свѣты елико на
 штѣхъ ²⁶²штѣхъ наше разоры и на ²⁶³мѣ же недосѣдѣнии рабомъ Твоимъ, многы печали и
 скрѣвы на радѣстѣ прѣложи. Слав(а) Тѣбѣ въ Троици ²⁶⁴единомоу и славномоу Б(о)гоу ш
 всемъ. “ И по снхъ ²⁶⁵малоу врѣм(и)и миомъшоу, виноу не штае ²⁶⁶сѣхъ свои, и христі
 анство хвале се погубити, въ шроужае ²⁶⁷безбожїи Персїи и Игаранѣ ²⁶⁸на христіанскы родѣ
 И въздвигше се шт Зѣмалъ множество ихъ ²⁶⁹ми(о)го, и въселѣи сѣ въ Великѣ ²⁷⁰Романїи,
 и гоувѣще стадо Хри(с)тово ²⁷¹такъ вѣщи и до самого вѣлкаго град(а) Константінополѣ
 ка ²⁷²сающе се, и хвалеи сѣ, ²⁷³такъ нѣ ²⁷⁴единомъ ²⁷⁵ц(а)рѣхъ ²⁷⁶постѣи прѣдъ ²⁷⁷слоу крѣпосты ихъ, и
 оукорѣ ²⁷⁸нише сѣ въ всакѣи своодоу въ Великои Романїи до И. лѣт(ы). И на м(и)л(о)срдїи
 Б(о)жіе оуповак ²⁷⁹кралиство ми, и не вомъ сѣ кзы ихъ ни лѣвнїа, нѣкою чѣстѣ шт тѣхъ
 безбожнхъ ²⁸⁰Пѣ ²⁸¹рѣхъ ²⁸²призвахъ ²⁸³въ в(о)годарованноу ми дръжавѣ на похвалоу и чѣстѣ.
 н(ы)на же и завистѣ кра ²⁸⁴листвоу ми шт шкѣхъ ²⁸⁵ц(а)рѣхъ, ихъ же прїемъ ²⁸⁶и намѣстѣ ихъ.
 Снн же нѣколицмъ ²⁸⁷врѣменемъ ²⁸⁸разоумѣше в(о)годарованноу ми богатство и славоу, въ
 штѣхъ ²⁸⁹моимъ зависти исплѣ ²⁹⁰нише сѣ навѣше мыслити въ лоукавнхъ ²⁹¹и безбожнхъ
 тѣхъ ²⁹²срдцнхъ ²⁹³въсѣхъ ²⁹⁴снхъ ²⁹⁵вл(а)гнхъ ²⁹⁶и штѣхъ ²⁹⁷моимъ разоумити ме и памѣтѣ
 мою шт Зѣмалъ Срьвскы потрѣвѣт(и); ихъ же Б(о)гъ да м(о)л(и)тѣ свѣт(а)го ²⁹⁸Свѣтл(а) и
 свѣт(и)ла Савы мыслѣмъ ²⁹⁹нѣ вѣнѣтъ, нѣ по своемъ м(и)л(о)срдїю крѣпкою десницею
 и мѣ ³⁰⁰шцею высокою вывае ³⁰¹намъ ³⁰²помощь шт тог(о) сътворшаго Нѣво и Зѣмлю. Снн же
 до конца погубѣ ³⁰³ли ³⁰⁴своке наплѣн(и)ше сѣ, съ штримъ ³⁰⁵своег(о) шроужїа ³⁰⁶едїнодоушно, ³⁰⁷какъ
 зѣвѣмъ ³⁰⁸дѣвн на штѣхъ ³⁰⁹наше напахаше, и роу сѣвѣ изрише и ископаше и вѣ ³¹⁰въпадоше
 сѣ. Сьбравшоу кралиствѣ ³¹¹ли елико въ в(о)годарованнѣи ми дръжавѣи ³¹²воиски, и съ своимъ
 домачѣдци, прїемъ ³¹³вл(а)го(с)ло(в(а)и) ³¹⁴нѣ шт архіерѣа и всего Сьвора Срьвскаго, противъ

• 540

(Лакуна од око 30 редова због изгубљеног листа у свитку. Према експозицији (в. ред 49. Мошин је претпостављао да су се на том делу налазили подаци о Божјој помоћи у спољној политици краља Милутина, о обнови манастира Жиче и Хиландара, као и почетак података о селишту улијара)

и селѣи и ѣкои мнози
 ми въ хрисоволѣ и ѣко архієпископовѣхъ и мене и нѣи селѣи и не шврѣтѣхъ, нѣ оушколю
 тогда селѣи въса сѣла въ хрисоволѣхъ архієпископовѣхъ шврѣтѣхъ съ мегамѣи и
 оутвержденіемъ¹³²² сего рад(и) не възможно ми бысть посрѣдъ сѣль архієпископовѣхъ сѣ
 селѣи съ властію възети, нѣ съ¹³³¹ смѣреніемъ и м(о)лвою изъ двори(хъ), ег(о) оу господина ми
 на оуцѣннаго штыца, тогда настѣжѣаго а¹³²⁴ рѣшеніскопа кув(и) Никодима, и въ сего того
 събора архієпископѣи и приложивъ тои селѣи, людѣ¹³²⁵ населивъ Прѣмѣнѣи вл(а)д(и)в(и)ци
 Бѣогородици хіландарьскои, яко да воудетѣ¹³²⁶ тѣ слѣаникѣ хіландарьскыи въ¹³²⁷ вѣкы И докле
 изъ двори(хъ) оу господина ми архієпископа, се мѣга селѣи оу томоу и слѣа¹³²⁷ ршм(ы): вт
 Криньскыи мѣги и вт криньскога засѣлка Долца 8ъ Бистрицоу горѣ оуправъ¹³²⁸ цѣстем(ы)
 белком(ы), кои цѣста идекъ Пемы, до Малаго потоуца конъ спадаа прѣко цѣстѣ¹³²⁹ оу Бистрицоу,
 выше самыхъ тѣхъ селѣи прѣвы пот(о)уцѣ, и вт тѣи прѣко лоуга п¹³³⁰ темъ на Лавланскыи дѣль,
 и по дѣлоу до мѣги Лавланскыи и Лютоглавскѣ, и шпѣтъ¹³³¹ на мѣгоу Долъвоу и Криньскоу. И
 ещѣ сл(о)ли краиство ми господина ми архієпископа, да¹³³² не забранѣю архієпископовѣи
 людѣ лоуга хіландарьскыи оуліарцѣмъ до своѣ мѣги, нѣ¹³³³ гдѣ годѣ х(о)те архієпископовѣи
 людѣ оу томъ лоугѣ растрѣвити лаъ или сѣнокосъ,¹³³⁴ да имаю оу ващиноу: такожде и
 хіландарьскѣи слѣарци гдѣ оузмогоу 8 томъ гирѣ л8г8¹³³⁵ растрѣвити лаъ или сѣнокосъ, оу
 ващиноу да имаю. И в градѣжоу и дръвѣхъ¹³³⁶ да им се не възбранѣ, колико і архієпископовѣмъ
 люд(е)мъ. И сѣ маломъ мож пріише¹³³⁷ ие прѣмѣнѣи вл(а)д(и)в(и)ци Бѣогородици хіландарьскои
 въ пис(а)хъ въ белкомъ хрисоволѣ хіландарьском(ы)¹³³⁸ егда швновыи(хъ) старыи хрисоволѣ съ
 господинымъ ми и д(о)уцѣннымъ штыцѣмъ архієпископом(ы)¹³³⁹ кув(и) Никодимомъ и
 съворшм(ы) Сръбскым(ы). И здѣ же поноуждает(ы), павѣж(е) и повелѣает(ы)¹³⁴⁰ краиствоу ми
 господинымъ ми и д(о)уцѣннымъ штыцѣмъ архієпископом(ы) кув(и) Никодим(ы) и сымъ въ злато-¹³⁴¹
 печатномъ свиткоу сѣмъ выпис(а)ты, потвержденіа рад(и) волшааго и свѣдѣ(ѣ)тельства,¹³⁴² и
 послѣдѣнаго рад(и) и ѣкого потвора междоу архієпископовѣи людѣи и хіландарьскыи¹³⁴³ ми.
 И сѣ съ Божіемъ благоволеніемъ и прѣмѣнѣи вл(а)д(и)в(и)ци Бѣогородице, и м(о)лвами и
 м(о)лвникѣмъ¹³⁴⁴ с(в)ет(а)го Сумѣна и с(в)ет(а)го с(в)ет(и)телѣа Савы въса съвршивъ, и соуцѣи
 тогда на съвороу¹³⁴⁵ при(господи)ноу ми архієпископоу и краиствоу ми въ сѣмъ с(в)ѣщенныи
 епископѣи и прѣмѣнѣи вл(а)д(и)в(и)ци¹³⁴⁶ игоумени здѣ по имени въ швразыхом(ы): епископѣ
 зет(ы)скыи Муханѣ, рашкыи Павѣ, ¹³⁴⁷ хльмскыи Даніилѣ, хвостыскыи Ів(а)н(ы), топликуи
 Ішаникѣи воудимскыи¹³⁴⁸ Никола, двѣрьскыи Ішаникѣи моравиньскыи Никола, скопскыи Стефанѣ,
 призрѣи¹³⁴⁹ скыи Прсени, (а) иппанскыи Игнатѣи, браничевскыи Мунѣи, мавѣ(ы)скыи Ів(а)н(ы).
 Игоумени же стоуденицкыи Ѳеод(о)ръ милешевскыи Гавріилѣ, сопот(ы)скыи Іѡанасіѣ,
 ванскыи Савѣ град(а)вкыи Ісаіа, моравскаго Градѣа Ефремѣ, рашкыи Евстратіѣ, ко¹³⁵⁰ нѣулскыи
 Евстратіѣ, модрыкыи Варѡломен, хтѣтовскыи Ѳеод(о)ръ госты¹³⁵¹ варскыи Даніилѣ, шраховиньскыи
 Гавріилѣ, нагориньскыи Беніаминѣи скопскыи¹³⁵² Никодимѣи, и въса бѣогосѣвраньскыи ликѣ въсе
 Сръбскыи Земли съ нимъ же мѣилитѣ¹³⁵³ господинымъ ми и д(о)уцѣннымъ штыцѣмъ архієпископомъ
 въсе Сръбскыи и Поморскыи Земли кув(и) Никодимѣи¹³⁵⁴ и мѣог(о) краиства недос(т)ойнство,
 съ Божіею помощію по нас(ы) х(о)теи(хъ)и владивъ¹³⁵⁵ ствовати господствовати въ штыцѣи

и нашемъ. Земли Сръбскѣи вт сѣхъ¹³⁵⁶ нами записаньныхъ(ы) и оутвержденныхъ ничтоже ни
 мало поврѣдити ни разорити¹³⁵⁷ да не и самъ въ воудѣцѣи вѣкѣ илѣтѣоу не насѣдитѣ и
 расколоу въ с(в)етѣа сѣа¹³⁵⁸ дваа монастыра вънесѣти. Ище ли кто дѣе въ дѣмъ не сѣкѣ комоу любо
 вт с(в)етыхъ¹³⁵⁹ сѣхъ монастырѣ, что вт сего потворитѣ и шзѣоу вънесѣти, таковыи да ис(т)ъ
 вт¹³⁶⁰ лоуцѣи и тоуждѣ с(в)етымъ и единосоуцѣи и нераздѣлимѣи и животворѣи¹³⁶¹ Троице
 Свѣтыи и Свѣтаи и Свѣт(а)го Діоуца, и тоуждѣ спасѣносноаго тѣлаи крѣвѣ Господѣа нашего
 Іс(о)уса Христѣа,¹³⁶² и вт всѣхъ с(в)етыхъ¹³⁶³ сѣдмѣ съворѣ въ селѣиныхъ(ы) и с(в)етыхъ(ы)
 вт(ы)цѣ да ис(т)ъ проклѣтъ, и вт¹³⁶⁴ сего с(в)ет(а)го и с(в)ѣденнаго нашего събора господина
 ми архієпископа кув(и) Никодима, и¹³⁶⁵ соуцѣаго съ нимъ выше пис(а)ннааго с(в)ет(и)телѣа
 и прѣмѣнѣи вл(а)д(и)в(и)ци¹³⁶⁶ и мѣог(о) недос(т)ойнства да ис(т)ъ проклѣтъ и трѣклѣтъ
 здѣ и въ вѣд(ѣ)ци вѣкѣ. Аминѣ

† СТЕФАНЪ СЪРБШЪ ВЪ ХРИ(С)ТѢ БО(Г)ПЛА(Г)ОВѢРНИИ ХРИ(С)ТѢОЛЮБИ(ВН)
 КРАЛѢИ СЯМОДРЪЖЦѢ ВСѢХЪ СРЪБСКІИХЪ(Ы) И ПОМОРСКІИХЪ(Ы) ЗЕМЛѢ

**ТРЕЋА ХРИСОВУЉА КРАЉА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
МАНАСТИРУ ЖИЧИ**

(1224-1228?)

Краљ Стефан Првовенчани йоклања манасѣиру Жичи нова имања.

Пре око 30 година Гојко Суботић открио је на зидовима испод куле/звоника цркве Св. Спаса у манастиру Жичи трагове два натписа за које је с разлогом претпоставио да су фрагментарни остаци до тада непознате повеље - хрисовуље (?) краља Стефана Првовенчаног манастиру Жичи. Наиме, у новооткривеним текстовима наводе се топоними којих нема у већ познатим жичким хрисовуљама, што оправдава наведену претпоставку. Текст треће хрисовуље налази се на два зида, јер простор није дозволио исписивање на једном месту у целини. Почетак се налази на јужном а завршетак на северном зиду, на јужном су остаци седам, а на северном десет редова. Ниједан ред није сачуван у целини него само у фрагментима, па зато није могућа реконструкција текстова у целини. Под претпоставком да Трећа хрисовуља није била много обимнија од данас сачуваног текста можда би се смело закључити да је овде реч о накнадном поклону од једног или два села?

Према цртежу у наведеном Суботичанском раду, сачувани делови Треће жичке уписане могу се реконструисати, најчешће само приближно, како следи:

ТИ С (Э)Б|ЛН|Х

[10] Богородице 100

РЕГИСТРИ

У регистру личних имена, имена властеле воде се на презиме уколико је исто сачувано.

жена Николе ковача **91**, 72
 жена Теодорова **91**, 199
 жена Цара Јана Кувара **91**, 192
 жена Јана Бурцева **91**, 224
 жена Јана Кукелета **91**, 91
 сестра Георгија ковача **91**, 116
 ћерка Андреја Паранана **91**, 154
 ћерка Георгија и Калије **91**, 9/10
 ћерка Димитра Акритина **91**, 85
 ћерка Компијанова **91**, 230
 ћерка Косте Линаре **91**, 201
 ћерка Марије удовице **91**, 128/129
 ћерка Николе Акритина **91**, 82
 ћерка удовице Кастаније **91**, 233
 ћерка Теодора, сина гричарева **91**, 134
 удовица **91**, 206
 удовица, жена Врдунара Акритина **91**, 40
 удовица, жена Георга Баштат **91**, 55
 пръгирин, удовица, кћи Константина
 Скулакија **91**, 70

Пньн, жена Грдана, Парцалева сина **91**, 214
 Пн'тоник, калуђер, писар **123**, 17
 Претна, жена Василија Теплуха **91**, 155
 Пркадин, трапезар хиландарски **131**, 74
 Пръванасинь, Пръванаси, Пръванаси, **9**, 13; **12**, 9;
40, 38; **75**, 35; **92**, 270; **117**, 21, 44, 52; **118**, 32
 - краински Пръванаси **117**, 21
 Пръвель **93**, 25
 Прсєниѣ, Пр'сєник, Прсєник, архиепископ српски
64, 25, 28, 33; **65**, 1, 6, 11; **104**, 266; **122**, 10; **147**, 177
 Прсєник, епископ призренски **127**, f. 86a; **147**, 359
 Прсєниѣ, -ни старац, башта хиландарски **131**,
68; **143**, 25
 Псѣнь, Псєнь = Иван Асен II, бугарски цар
 (1218-1241) **25**, 13; **92**, A19/20, 127; **93**, 4
 Puelini Laurentius, **4**, 36
 П-анасіѣ, игуман сопотски **127**, f. 86a; **147**, 360

Б

Babalii Bocinus, дубровачки властелин **45**, 24
 Babare Marinus, дубровачки властелин **45**, 26
 Бадварь Марин = Baduer Mann, дубровачки кнез
103, A1, B9

Баило, влах манастира Хиландара **82**, 26; **104**, 65
 Бала, влах манастира Жиче **14**, 19
 Балѣ, влах манастира Бањске **125**, f. 63a
 Балѣ, влах на Пелъещу **54**, 57; **64**, 121
 Балини синови **137**, 35
 Балиновики, три сина, власи манастира
 Хиландара **82**, 30; **104**, 75
 Балинь, влах манастира Бањске **125**, f. 576, f.
 60a, f. 61a
 Балица, влах манастира Хиландара **83**, 39;
104, 98
 Balli Vrsus **4**, 31
 Ballislaue,

- Ballislave Andrea **29**, B93
 - Grubescia **29**, B97
 - Petrus **29**, B91; **45**, 21/22

Балосинь, влах манастира Хиландара **104**, 81
 Балосинь Додѣ, влах манастира Хиландара
82, 33
 Балон, влах манастира Бањске **125**, f. 59a
 Бал'довинь, влах манастира Бањске **125**, f.
 566, f. 656

Банѣ Доброславикъ, Бана Доброславичъ, влах
 цркве Св. Богородице у Стону; **54**, 54; **64**, 118
 Bani Vrsus, становник Дубровника **4**, 43
 Баничъ Берислав, бољар бана Матеја Нинослава
48, 30

Barastro Angelus, становник Дубровника **51**, 13
 Бардона, човек манастира Св. Николе на
 Врањини **75**, 24; **117**, 19

Бар'донѣ, влах манастира Бањске **125**, f. 67a
 Баръби Крѣсикъ, в.: К
 Баръворикъ Вита, члан Великог вијећа у
 Дубровнику **55**, 71

Basilio, Matheus Basilii, de, de Catara **112**, B5/6
 Баталь Петр **56**, 46/47

Батинѣ, влах манастира Жиче **14**, 15

Бахъ, златар **92**, B42

Бачъ, шурак Доброте, влах манастира Хиландара
82, 31; **104**, 78

Бачъ, поп **92**, B48, B49

Бельчикъ Рѣсинь, члан Великог вијећа у
 Дубровнику **55**, 65

Benessa, Ceme Symon, дубровачки властелин
45, 23

Беншинь Пьндѣѣ, дубровачки властелин **55**, 59

Беньчиликъ, Пѣскъ, дубровачки властелин **94**, 16
 Бериковикъ Дѣтѣнь, хумски властелин **49**, 23
 Бериковѣ дѣтѣца, власи манастира Бањске
125, f. 69a

Берило, влах манастира Жиче **14**, 15, 17, 21
 Бериславъ, влах манастира Бањске **125**, f. 69a
 - влах манастира Грачанице **137**, 34
 - влах манастира Жиче **14**, 21
 - влах манастира Хиландара **82**, 31;
104, 77
 - отрок манастира Хиландара **93**, 34/35

Berisne Pizinagus **4**, 33

- Priasni **4**, 22

Bernardus, дубровачки архиепископ **4**, 47

Бѣро, парик манастира Хиландара **93**, 40

Бѣрошъ, човек манастира Грачанице **137**, 29

Бѣрокъ, влах манастира Бањске **125**, f. 626

- Стан'ковикъ **125**, f. 69a

Berserii Michatius **4**, 24

Бѣр'ѣ, влах манастира Бањске **125**, f. 69a/696

Binzola Ualentinus **4**, 38

Биньчиликъ, (sic), Биньчиликъ, Беньчиликъ

- Маринъ, члан дубровачког Великог
 вијећа **55**, 70

- Михонло, члан дубровачког Великог
 вијећа **55**, 59; **67**, 5

Биньчѣла Фосковикъ **98**, 27 в: Ф

Bitii, Vitana **4**, 35

Битомилъ, човек манастира Грачанице **137**,
 29 (по Павловићу. Данас нечитљиво).

Bladimiri, Sergius **4**, 39

Блажеѣ, сокалник **41**, 24

Blas **33**, 19

Блаж'но, парик манастира Хиландара **93**, 39

Блъгаринь, Блъгари, Боугарѣ **25**, 12; **64**, 22; **74**,
 114; **92**, 250, 270

- поп, влах **82**, 30; **104**, 76

Бовѣѣ, влах манастира Хиландара **82**, 30; **104**,
 75/76

Бове, влах манастира Бањске **125**, f. 59a

Bogdani Petrus Johannis, дубровачки посланик,
 в.: П

- Johannes в.: Ј

Богданикъ Петръ, в.: П

- Петръ Жѣнь, (пръць) в. Bogdani Petrus,
50, 15; **55**, 63; в.: П

Bogdanus Pigni, в.: П

Богданъ, вратѣц **137**, 15, 26; в. и: Бог' - Богъ-

- влах манастира Бањске **125**, f. 57a, f.

576, f. 58a, f. 636, f. 666, f. 67a, f. 696

- влах манастира Жиче **14**, 22

- зет Јана ловца, Серво **91**, 227/228

- син кнеза Андреја хумског **49**, 2

- Белеглавъ, влах манастира Бањске
125, f. 556

- Богдан Довромирѣ **49**, 27

- Кон'дрѣ, влах манастира Бањске **125**,
 f. 58a/586

- макеларъ (= месаръ) **92**, 100

- Прѣднѣловикъ **125**, f. 616

- Радомисликъ, човек манастира
 Грачанице **137**, 27

Богославъ, влах манастира Бањске **125**, f. 67a

Богосъ, влах манастира Бањске **125**, f. 70a

Богѣк, влах манастира Бањске **125**, f. 64a, f. 65a

- дикѣонъ, **125**, f. 44a

- човек манастира Хиландара **104**, 222

Бог'данъ, влах манастира Бањске **125**, f. 65a, f. 656

Богъданъ, влах манастира Жиче **14**, 20; в. и:
 Богданъ

- Пежиновичъ, в.: П

- Пръвославикъ, в. П

- Радѣвичъ, в.: Р

Бог'дѣ, влах манастира Бањске **125**, f. 676

Бог'доуль, влах манастира Бањске **125**, f. 586

Bodatie Vitalis **4**, 14; (в. и: Бѣдавичъ)

- Bodacea, Bodatie, Matheus, дубровачки
 властелин **29**, B73

- Theodero **136**, 10

- Theodorus **45**, 22/23; **51**, 7

Бѣдинъ, влах манастира Хиландара, брат
 Воислава **82**, 36

- влах манастира Хиландара, брат
 Грда **104**, 89, 90;

- човек манастира Грачанице **137**, 27
 (Павловић: Болин)

Божѣѣ, влах манастира Жиче **14**, 18

Божикъ, влах манастира Бањске **125**, f. 606

Божница, влах манастира Жиче **14**, 20

Бѣлачикъ, Матеѣ, судија у Дубровнику **55**, 62

Бѣлемиръ, човек манастира Грачанице **137**, 26

Бѣлеславикъ Жѣнь, дубровачки властелин,
 члан Великог вијећа **55**, 70

Павла, члан дубровачког Великог вијећа 55, 70
 Петра, дубровачки кнез 27, 5
 Ресинь, дубровачки властелин. В. и: Ballislaue, 94, 67
 Бодиславъ, влах цркве Св. Богородице у Стону, брат Драгослава Гаугла 54, 52; 64, 116
 - судија, 86, 6
 Петраликиъ 54, 49/50
 Радовикъ, влах манастира Грачанице 137, 36
 Болао, влах манастира Бањске 125, f. 576
 Болинъ, влах манастира Бањске 125, f. 67a
 Bolsich, Nicola de, de Antibaro 103, 5
 Бол'ко, влах манастира Бањске 125, f. 676, f. 68a
 Болан', Боланъ, влах манастира Бањске 125, f. 556, f. 566
 Болиславъ, влах манастира Бањске 125, f. 63a, f. 636, f. 65a, f. 656/66a, f. 676
 Болиславъ Кожа, влах манастира Бањске 125, f. 616
 Bonde, Sauinus 4, 35
 Bontii, Michael 4, 28
 Bonuicino Leonardo de, ser 135, B11
 Боредъ, влах манастира Бањске 125, f. 67a
 Бориславъ, влах манастира Бањске 125, f. 636, f. 66a, f. 676
 - влах манастира Хиландара 82, 34; 104, 85
 - Воисликиъ 37, 30
 Бориша, влах манастира Бањске 125, f. 63a, f. 696
 Боришица, властелин? 109, 9
 Борко 137, 32
 Борок, влах манастира Бањске 125, f. 60a
 Ботоланъ, влах манастира Бањске 125, f. 676
 Bocini, Mengat(a)-us(?) 4, 37
 Боуинъиъ, Герьваси, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 60
 - Дамитъ, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 63
 Ботанъ, улијар = пчелар 125, f. 196
 Бранико, влах манастира Бањске 125, f. 566, f. 616
 - челник краља Милутина око 1305, 106, 31
 Браниславъ, улијар = пчелар, 125, f. 17a
 Брага, Брага влах манастира Хиландара 82, 31, 41; 104, 79, 101

Братанъ, влах манастира Бањске 125, f. 586
 - влах манастира Жиче 14, 19
 - влах манастира Хиландара, син Драгомира 82, 25; 104, 62
 - влах манастира Хиландара, шурак Десислава Грдовића, 82, 28; 104, 71
 Братенъ, влах манастира Жиче 14, 15/16
 Братинъ, влах манастира Бањске 125, f. 676
 Братеша, 14, 20
 Братешанъ, влах манастира Бањске 125, f. 576, f. 586
 Братешъ, влах манастира Жиче 14, 15, 18
 Братикъ, Аѣп'чинъ, влах цркве Св. Богородице у Стону 54, 59/60
 Братило, влах манастира Бањске 125, f. 61a
 - влах манастира Жиче 14, 16, 18
 Братина, влах манастира Бањске 125, f. 59a
 - влах манастира Жиче 14, 19
 Братинъ, влах манастира Жиче 14, 14
 Братиславъ, влах манастира Хиландара 109, 8
 Братница, влах манастира Бањске 125, f. 636
 Братинанъ, отрок манастира Хиландара 93, 36
 Братолювъ, влах манастира Хиландара 82, 39; 104, 96
 Братомиръ, влах манастира Хиландара, 82, 34; 104, 84
 Братонѣгъ, влах манастира Жиче 14, 16
 Братосинъ, влах манастира Бањске 125, f. 56a, f. 62a
 - влах манастира Хиландара 82, 43; 104, 106
 Братославъ жена, удовица 93, 44
 Братославъ, влах манастира Бањске 125, f. 56a, f. 586, f. 65a, f. 666, f. 67a
 - влах манастира Грачанице 137, 34, 35
 - влах манастира Жиче 14, 18, 20
 - влах манастира Хиландара 82, 33, 37, 41; 104, 80, 92
 - Драгомиров зет 82, 41; 104, 102
 - из Сушице, човек манастира Грачанице 137, 16
 - отрок кнеза Озора 53, 11/12
 - парик манастира Хиландара 93, 40
 - улијар = пчелар, брат Добрка улијара 82, 18; 104, 47

Вильковикъ 49, 28
 Довриѣиъ, Довриѣиъ, влах цркве Св. Богородице у Стону 54, 54; 64, 118
 Мъна, влах манастира Хиландара 104, 162
 - Сѣдокиъ, влах манастира Бањске, 125, f. 626
 Братетинъ, Аѣп'чинъ, влах манастира Св. Петра и Павла на Лиму 64, 123
 Братехна, влах манастира Жиче 14, 19
 Браток, влах манастира Бањске 125, f. 58a
 Братоула, влах манастира Бањске 125, 65a
 Брат'ко, парик манастира Хиландара 93, 39
 - поп 125, f. 44a
 Братъмиръ, влах манастира Жиче 14, 15
 Братѣнъ, влах манастира Бањске 125, f. 586, f. 646
 Брага, влах манастира Жиче 14, 18
 - влах манастира Хиландара, 82, 42; 104, 105
 Браниковикъ Драгон, в.: Д
 Браниковикъ Драгонъ, в. Д
 Бранъ, влах манастира Бањске 125, f. 596, f. 696
 - влах манастира Жиче 14, 14
 - улијар 82, 18; 104, 47
 Брѣтѣиъ, влах манастира Хиландара 82, 24; 104, 61
 Брѣдъ, влах манастира Бањске 125, f. 626
 - влах манастира Хиландара 82, 41; 104, 103
 Брѣдѣн, влах манастира Жиче 14, 20
 Брынѣнъ, влах манастира Бањске 125, f. 64a
 Бъвана Мигавъ 56, 44
 Bubanna 45, 22
 Bubanna Petri, монах 51, 12
 - ne Petrus 4, 21
 Боугаръ, в.: Бѣлгаринъ
 Боуданъ, Бюданъ, влах цркве Св. Богородице у Стону 54, 48; 64, 114
 Бѣдичиъ, Матѣи, дубровачки посланик код краља Владислава 29, A38/39
 - Соломонъ 50, 14/15
 - Тѣд(о)ръ, Тѣдоръ, Тѣдръ 50, 15; 55, 73; 56, 51, в. и: Bodacea
 Боудило, влах манастира Бањске 125, f. 69a
 Боудинъ, влах манастира Жиче 14, 19

Боудиславъ, Бѣдиславъ, влах манастира Бањске 125, f. 576, f. 58a, f. 626, f. 696
 - влах манастира Жиче 14, 18
 Хвалъиъ 85, 9
 Боудиславъ дѣт'ца 125, f. 566
 Боудислав'ани, власи манастира Бањске 125, f. 636
 Боудица, влах манастира Бањске 125, f. 69a
 Боудож, властелин? 125, f. 446
 - влах цркве Св. Богородице у Стону 54, 53
 Боудъмирици, становници неког насеља? 78, 9
 Бѣкас, Buchas, судија 33, A32
 Buchia, Tripe de, которски властелин 111, 2, 9, 11, 14, 15, 19
 Боукоръ, Бѣкоръ, - коуръ, влах манастира Бањске 125, f. 59a
 - влах манастира Жиче 14, 19, 20, 22, 23
 - влах манастира Хиландара, 82, 33; 104, 157
 Боунило, Бѣнило, влах манастира Бањске 125, f. 60a
 - влах манастира Жиче 14, 15, 18
 - влах манастира Хиландара, 82, 25; 104, 61/62
 Боуниславъ, влах манастира Бањске 125, f. 58a, f. 626, f. 696
 Боуниша, влах манастира Бањске 125, f. 63a
 Боунож, влах манастира Бањске 125, f. 696
 Боуны, Бѣны, влах манастира Жиче 14, 15, 19, 22
 Бѣндыки, Петрона, дубровачки властелин 55, 71; 56, 46
 Боута, влах манастира Жиче 14, 18
 Бѣцкаты, влах манастира Жиче 14, 21
 Бѣвъ, влах манастира Жиче 14, 18
 Боуванъ, влах манастира Бањске 125, f. 596
 Бѣкровикъ Десиславъ, в.: Д
 Бѣгота, влах манастира Жиче 14, 20, 21
 Бѣжанъ, влах манастира Жиче 14, 22
 - Радилковикъ, влах манастира Бањске 125, f. 596
 Бѣладинъ, влах манастира Бањске 125, f. 62a
 Бѣлмиръ, брат кнеза Држимира 47, B3
 Бѣло, парик манастира Хиландара 91, 160
 Бѣлославъ, влах манастира Бањске 125, f. 56a, f. 57a, f. 626

B

• 552

Витанъ, влах манастира Бањске 125, f. 60a
- човек манастира Хиландара, зет
Драгослава 93, 36

553 •

1

чръншыць, јеромонах, прот Свете
Горе 10, Б18

парик манастира Хиландара, син Јана
и Марије, унук Христодула 91 47

Giga, Todorus de, становник Котора 112, 5

5 Грѣвѣша (његово имање?) 92, В42

Василије Жички, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 62
 Вратимир, епископ манастира Жиче 14, 22
 провистарь 54, 28
 Вратина, влах манастира Жиче 14, 22
 Врхославић, парик манастира Хиландара 91, 41
 Врхославић, становник Дубровника 94, 9/10
 Врхославић, Марко, бан. дубровачки властелин 56, 51/52
 Врхославић, игуман модрички 127, f. 866
 Vulpicelle Jacobus 45, 25
 Вучина, влах манастира Жиче 14, 21
 Вукаровић, власт манастира Бањске 125, f. 66a
 Вукович, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Г

Гаврило, Гаврило, Гаврило, игуман милешевски око 1313-1318 127, f. 86a; 147, 360
 игуман ораховички око 1313-1318, 127, f. 866; 147, 363
 Газири Сиринови, в.: С
 Гамик Валица, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 69
 Марин, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 69
 Гамо Миша, дубровачки властелин 94, 15
 Гангванк Петр, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 63
 Гатаљ (ик) Бисети, дубровачки властелин 94, 18; в. и: Ге
 Гавић Палма, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 59
 Гвозди, влах манастира Бањске 125, f. 57a
 Гела, влах манастира Жиче 14, 20
 Гем Веглик, човек манастира Св. Николе на Врањини 75, 22/23
 Герасим, епископ топлички око 1303-1304, 104, 123
 Гимонскорпински, в. Горпини 10, Б32
 монах 10, Б30
 Гимонски, јеромонах, прот Свете Горе 10, Б18

Germanus Michatij 4, 41
 Гервасије ван, поп 131, 70
 Gervasius = Врваши, дубровачки кнез 1189, 1, 3; 2, 2, 14; 4, 9, 21, 60, 62
 Герман, епископ будимљански око 1303-1304, 104, Б66
 Гетаљдић Вито, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 58
 Геврџић Репана војиник 109, 21-22
 Геврџи, парик манастира Хиландара, зет Зоје Паравуниотисе 91, 96
 парик манастира Хиландара, син Николе 91, 107
 парик манастира Хиландара, син Смоланов 91, 159
 од кнеза Трипуна, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 66
 Българин, парик манастира Хиландара 91, 226
 Врана, парик манастира Хиландара 91, 147
 Въркала, поп 91, 67
 Каклипод, парик манастира Хиландара, син Јана Драгоча 91, 220
 Гакча, парик манастира Хиландара 91, 120
 Пниниш, парик манастира Хиландара 91, 145
 Геврџица, жена Димитра Клевтака 91, 166
 Геврџи (ик), Грк, рибар 92, 227 ковач, парик манастира Хиландара, син Николе Христула 91, 115
 - ковач, парик манастира Хиландара, син Николе ковача 91, 178
 - парик манастира Хиландара, зет Јанов 91, 49
 - парик манастира Хиландара, зет Паравуниотов 91, 132
 - парик манастира Хиландара, син Грдана Парцала 91, 214
 - парик манастира Хиландара, син Димитрија Клевтака 91, 166
 - парик манастира Хиландара, син Јана 91, 175/176
 - парик манастира Хиландара, син Јана и Марије, унук Христула 91, 47

парик манастира Хиландара, син Јерине 91, 194
 парик манастира Хиландара, син Николе Акритина 91, 81
 - парик манастира Хиландара, усвојеник Николе Комнинуца 91, 8
 - парик манастира Хиландара, нећак удовице Марије 91, 22
 - парик манастира Хиландара, син Димитра Кукулела 91, 138
 - парик манастира Хиландара, син Димитра Парцала 91, 210
 - парик манастира Хиландара, син Јана Кукулела 91, 65/66
 - парик манастира Хиландара, син Косте Бастате 91, 59
 - парик манастира Хиландара, син Косте Кукулела 91, 63, 64
 - парик манастира Хиландара, син Косте Кумичанина 91, 158
 - парик манастира Хиландара, син Леа Лимљанина 91, 125
 - парик манастира Хиландара, син Михаља Акритина 91, 150
 - парик манастира Хиландара, син Михаља ковача 91, 58
 - парик манастира Хиландара, син Николе Софронијева 91, 213
 - Яхлада парик манастира Хиландара 91, 172/173
 - Бацати, парик манастира Хиландара 91, 55
 - Капсикава, проијар, в.: К
 - Котроула, Котроула 90, 39
 - Кжаров, парик манастира Хиландара, намесник = наследник Михаља Каминара 91, 184
 - Македон, парик манастира Хиландара, син Теоктистов 91, 44
 - Паскаль, парик манастира Хиландара 91, 161
 - Фацин, парик манастира Хиландара 91, 106
 - Пиров, парик манастира Хиландара 91, 101/102

Giga, Todor de, становник Котора 112, 5

Gizle Theodorus, становник Дубровника 45, 26
 Gjurgie, велики кнез 33, 36
 Главаш, влах манастира Хиландара, брат Добромира 82, 42; 104, 104
 Гледик Жички, дубровачки властелин, члан Великог вијећа 55, 62
 Глотан, Глотановић Драгослав, в.: Д
 Гноуца, улијар манастира Хиландара 82, 18; 104, 47/48
 Годен Краммири, 57, 39; в.: К
 Гонло, влах цркве Св. Богородице у Стону 54, 51; 64, 116
 Гонин, човек манастира Грачанице 137, 27
 Goyslavi Michael, дубровачки властелин 4, 22
 Гонславик Пиндрџа дубровачки властелин 55, 69
 - Пиро, Петро, дубровачки посланик код краљице Јелене 85, 10; 86, 8
 Goyslaus Theodori, дубровачки властелин 29, Б97
 Гоншина жена 137, 34
 Gondola Johannes 4, 16
 Гостило, влах манастира Жиче 14, 15, 18, 21, 22
 - човек манастира Св. Николе на Врањини 26, 41
 Гостимир, Гостимир, влах манастира Бањске 125, f. 59a, f. 69a
 - влах манастира Жиче 14, 17, 23
 - влах манастира Хиландара, син Десислава Грдовића 82, 29; 104, 72
 Гостиша, влах манастира Жиче 14, 19
 Граданик Бартоломџи, дубровачки кнез 1313. год. 112, А2
 Граде, влах манастира Бањске 125, f. 66a
 Grade, Basilius Pasqua de 45, 27
 Градик Паска, ризничар цркве св. Марије у Дубровнику 55, 67
 - Бацати, парик манастира Хиландара 91, 55
 Градило, влах манастира Бањске 125, f. 66a
 Градиша, сокалник 41, 25
 Градиша Ходимирица (к?) 47, Б3
 Градок, влах манастира Бањске 125, f. 566, f. 616
 Градчанџини 137, 16
 Градџиник Вартоломџе, дубровачки кнез 1320. год. 135, А1; в. и: Града
 Гребеша (његово имање?) 92, В42

Грехъ, влах манастира Жиче 14, 21
Григори, Григери, игуман Доротеоне цркве
(манастира) 10, 623
приоритан Гоматина (монах
томатеки) 10, 623
калѣбер, поселик винограда у
Солуну 90, 32
паранконом манастира Хиландара
143, 29
паратригезар манастира Хиландара
143, 30

Грипник, влах манастира Жиче 14, 22
Grobe Marinus 4, 34
Грохѣи, парик манастира Хиландара 93, 40
Грохѣша (истоимане) 92, 650; в. и. Гревѣша
Гревѣша, лехарник бана Матеја Нинослава 48, 29
Грохѣша, Грохѣша, влах манастира
Хиландара 82, 43; 104, 157
Грохѣша, Грохѣша, влах манастира Св.
Богородице у Стону 54, 49
- влах манастира Хиландара, брат
Првослава 104, 107/108
- влах манастира Бањске 125, f. 58б, f.
62а, f. 69б

Грѣвѣша, дубровачки властелин 77, 3
Грохѣшики Воисилъ, в.: В
Грохѣша в Грохѣша
Грѣци, Грѣци 9, 4; 12, 3; 25, 12; 78, 10, 11; 92,
215, 227, 270; 93, 9; 135, А4
Грѣвица Доврослава, властелин, проијар
125, f. 44а
Грѣвѣровици Бальде, становник Дубровника
94, 15/16
Грѣвѣрѣ, представник дубровачког кнеза
пред Одолом Преденићем 47, Б6
Грѣданъ, влах манастира Жиче 14, 21
- парик манастира Хиландара, син
Парцалев 91, 214

Грѣде, влах манастира Св. Богородице у
Стону 54, 51; 64, 116
Грѣдовици Десислава, в.: Д
Грѣдоманъ 93, 33
Грѣдоманъ Драгославици, влах манастира Св.
Богородице у Стону 54, 57/58
Грѣдомилъ, казнац бана Матеја Нинослава
48, 28

Грѣдомилъ, влах манастира Жиче 14, 15, 20
Грѣдоуѣ, Грѣдоуѣ, влах манастира Хиландара,
стриц Краислана 82, 27; 104,
67/68

Грѣде, Грѣде, влах манастира Хиландара 82,
29, 32, 35; 104, 74, 82, 88
- кнез влах манастира Жиче 14, 14
- парик манастира Хиландара 93, 38

Грѣкъ (иѣз Грѣкъ = из Грѣке 'Земље'); в. гео.
графске називе

Гоуѣвѣр, влах манастира Бањске 125, f. 56а
Гоуѣгота, влах манастира Жиче 14, 21
Грѣданѣк (sic) Грѣвѣша, члан Великог вијећа
у Дубровнику 55, 71

Грѣлѣвѣици Марѣтоль, бан, становник дубро-
вачки 55, 76

Грѣлѣвѣици Жанѣ, становник дубровачки 94, 10
Gundula Grubessa, Grubesse, дубровачки вла-
стелин, 29, 95; 45, 22; в.:

Грѣлѣвѣици (sic) Домаслав, босански властелин
48, 29/30

Грѣна, влах манастира Жиче 14, 22
Грѣрѣици, човек манастира Хиландара на
Горачеву 104, 172

Грѣргѣ, влах манастира Грачанице 137, 35
- човек манастира Грачанице 137, 16

Грѣрок, влах манастира Бањске 125, f. 67а
Грѣргѣ, влах манастира Бањске 125, f. 55б, f.
61б, f. 63б, f. 65а

Грѣргѣ, кнез 58, 32/33
Грѣргѣ, Гоуѣргѣ Калиманици, влах манастира
Хиландара 82, 38; 104, 95/96

Грѣрици Коста, парик манастира Хиландара; в.: К
Грѣрѣвѣици, јеромонах, игуман манастира
Хиландара 143, 25, 41

Д

Давѣ, влах манастира Хиландара 104, 154
Давѣживѣ, влах манастира Бањске 125, f.
57а, f. 67а
- војвода у време краља Милутина
око 1319 123, 16

- кнез, око 1320 135, 2

Давѣици, влах манастира Бањске 125, f. 63а
Давѣици, дијак краља Милутина око 1300, 92, 280
Dabrana Proculi 29, 93/94

Дагѣ, влах манастира Бањске 125, f. 58а
Данѣша, влах манастира Жиче 14, 15

Давѣфинѣ, Давѣфинѣ, Пѣковѣ, Ђѣковѣ, дубровачки
кнез 1252, 48, 4; 49, 4

Давѣици, Давѣици, Давѣици, Давѣици 75,
23/24; 117, 18

Давѣици, епископ призренски 1303-1304,
104, 122

- јеромонах манастира Хиландара
131, 71, 72; 143, 28

- парик манастира Хиландара, син
Акритинов 91, 117/118

Давѣици, Давѣици, епископ звечански, око
1303-1304, 104, 120

- епископ хумски око 1317-1321 127,
f. 85б; 144, 50; 147, 357

- игуман гостиварски око 1317-1318
127, f. 86б; 147, 363

Давѣици, Давѣици, епископ звечански, око
1303-1304, 104, 120

- епископ хумски око 1317-1321 127,
f. 85б; 144, 50; 147, 357

- игуман гостиварски око 1317-1318
127, f. 86б; 147, 363

Давѣици, Давѣици, епископ звечански, око
1303-1304, 104, 120

- епископ хумски око 1317-1321 127,
f. 85б; 144, 50; 147, 357

- игуман гостиварски око 1317-1318
127, f. 86б; 147, 363

Давѣици, Давѣици, епископ звечански, око
1303-1304, 104, 120

- епископ хумски око 1317-1321 127,
f. 85б; 144, 50; 147, 357

- игуман гостиварски око 1317-1318
127, f. 86б; 147, 363

Давѣици, Давѣици, епископ звечански, око
1303-1304, 104, 120

- епископ хумски око 1317-1321 127,
f. 85б; 144, 50; 147, 357

- игуман гостиварски око 1317-1318
127, f. 86б; 147, 363

Давѣици, Давѣици, епископ звечански, око
1303-1304, 104, 120

- епископ хумски око 1317-1321 127,
f. 85б; 144, 50; 147, 357

- игуман гостиварски око 1317-1318
127, f. 86б; 147, 363

- влах манастира Хиландара 82, 26; 104, 64
отрок манастира Хиландара 93, 34

- судија око 1289, г. 86, 7

- Бѣковѣици, влах манастира Бањске
125, f. 68а

- Грѣдовици, Грѣдовици, влах манастира
Хиландара 82, 28; 104, 70

Давѣици, влах манастира Хиландара 82, 33; 104, 183

Давѣици, граматик бана Нинослава 31, 6

Давѣици, влах манастира Бањске 125, f. 60б

Dimitrius, diaconus de Scutari 134, 16

Давѣици, жена Коста 91, 193

- ћерка Јана Волконе 91, 105

- ћерка Јана Клобучара 91, 190

Давѣици, парик манастира Хиландара, син
попа Георгија Вуркла 91, 67

- парик манастира Хиландара, син
удовице Параскевије 91, 202

Давѣици, ковач, парик манастира Хи-
ландара 91, 21

- парик манастира Хиландара, брат
Георгија Акритина, син Николе 91, 84

- парик манастира Хиландара, брат
Јоана (Апостата) 91, 19

- парик манастира Хиландара, зет
Јана ловца Зерво 91, 231

- парик манастира Хиландара, син
Васиља Клептуха 91, 126

- парик манастира Хиландара, син
Георгија Јаниниота 91, 145

- парик манастира Хиландара, син
Георгија Ковача 91, 116

- парик манастира Хиландара, син
Јана 91, 187

- парик манастира Хиландара, син
Јана (Кукулела) 91, 65

- парик манастира Хиландара, син
Јана ловца Зерво 91, 227

- парик манастира Хиландара, син
Јоана Клеветак 91, 165

- парик манастира Хиландара, син
Коста Кумичанина 91, 158

- парик манастира Хиландара, син
Мануила Кукулела 91, 93

- парик манастира Хиландара, син
Михаља Клеветак 91, 169

Гаруџа (Гаруџа), влах цркве Св. Богородице у Стону 54, 51-52, 64, 116
 Гастан (Гастанович), влах цркве Св. Богородице у Стону 54, 53, 64, 117
 Добрица, влах манастира Хиландара 104, 161
 Драгетта, пропир 92, 151, 152, 155
 Драгеш, велики жупан 147, 199
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 58a
 влах манастира Жиче 14, 21
 Драгеш, човек манастира Св. Николе на Врањини 117, 20
 Драгеш, Београд, Жив. Б.
 Драгеш, човек манастира Грачанице 137, 29
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 66a
 Драгеш, соколички манастир Св. Георгија код Скопља, брат Добров 92, 267
 Драгеш, влах манастира Жиче 14, 20
 Драгеш, удовица 14, 22
 Драгеш, влах манастира Жиче 14, 15, 16, 17, 20, 22, 23
 влах манастира Хиландара, син Кундета 82, 38; 104, 94
 Драгеш, влах манастира Жиче 14, 14
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 59b
 Драгеш, влах манастира Грачанице 137, 33
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 66b
 Драгеш, Драгеш, влах цркве Свете Богородице у Стону 54, 53/54; 64, 116
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 65b
 Драгеш, човек манастира Грачанице 137, 29
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 67a
 Драгеш, влах манастира Грачанице 137, 33
 Драгеш, Радослав, босански бољар 48, 30
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 66b, f. 67a
 Драгеш, Радослав, влах манастира Бањске 125, f. 68b
 Драгеш, влах манастира Грачанице 137, 35
 Drusina Semiti, Udossii filius 1, 3
 Драгеш, кнез 47, 51
 Драгеш, влах манастира Жиче 14, 15
 Драгеш, браничевски велможа 147, 150
 Драгеш, човек кнеза Чрномира 60, 11/12
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 66b
 Драгеш, влах манастира Грачанице 137, 35

Дуброванин, Дуброванин, Дуброванин
 Дуброванин, Dubrovani, Ragusei, Ragusini 1, 5, 7, 8, 10, 13, 16, 18, 2, 3, 5, 14, 15, 18, 4, 4, 14, 59, 7, 10, 13, 10, 37, 31, 47, 4, 7, 11, 13, 14, 35, 49, 9, 55, 23, 57, 14, 26-27, 29, 79, 2, 84, 4, 86, 10, 98, 4, 17, 19, 51/17, 22/23, 27, 90, 95, 101, 102, 103, 8, 522
 Драгеш, влах манастира Хиландара 82, 29, 104, 73/74
 Драгеш, ркт, котореки епископ 1306, 106, 32
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 65a
 Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 58b
 Драгеш, Тихославски, становник Дубровника 94, 12/13
 Драгеш, монах, становник Дубровника 94, 9
 Драгеш, влах манастира Жиче 14, 22
 Драгеш, браћа кнеза Дримира 47, 52
 Драгеш, Драгеш, влах цркве Свете Богородице у Стону 54, 53; 64, 117/118
 Драгеш, Драгеш, влах манастира Бањске 125, f. 61b, f. 67a
 влах цркве Свете Богородице у Стону 54, 54; 64, 121
 Драгеш, влах манастира Жиче 14, 22
 Драгеш, вл: Драгеш

Е

Евстатие втори, архиепископ 104, 116; в. и: Евстатие
 Евстатие, браћа кнеза Дримира 47, 52
 Елена, Елена, српска краљица, супруга Стефана Уроша I, в. и: Ев
 Епифани, старац, поп 131, 71
 Ефрем, игуман моравског манастира Градца 147, 361
 паракондом 131, 73
 Евстатие, Евстатие, крп, иеродионахос 23, А5, Б6
 Евстатие св., архиепископ 104, 267; в. и: Ев
 Евстатие, епископ хумски 104, 121/122
 игуман кончулски 147, 362
 Евстатие, игуман рашки 147, 361

Ж

Жажи, властелин 125, f. 446
 Жана, Микел, дубровачки кнез 46, 1: 50, 16, в. Johannes Michaelis
 Жарета, властелин барски 123, 3
 Жарет, Радослав 109, 6
 Жидов, Израелити, Zudei (= Јевреји) 24, 21; 89, 1; 125, f. 36
 Жидов, Жидови Марини, дубровачки кнез 1287-1288; 85, 11; 86, 10
 Жидов 103, 4
 Жидови, становник Дубровника 94, 4/5
 Жидов, в.: Zauan

З

Забав, бољар 37, 5
 Zauan, kanunich 33, А33
 Загоранин 93, 15
 Затвори 110, А9
 Зекане 125, f. 52a, f. 53a
 Зеланин, парик манастира Хиландара, други зет Јана ловца Зерво 91, 228/229
 Злата, влах манастира Жиче 14, 17, 20
 Злате Пиндрџи, дубровачки кнез 1254-1256, 58, 2; 59, 1
 Злате, влах манастира Жиче 14, 14
 Златевић, Привити 49, 24; 56, 36
 Зорана, жена Михаљева 91, 168
 -ћерка Михаља Акритина 91, 151
 Зоран, влах манастира Бањске 125, f. 63a
 Zorzi, ге (=зетски краљ Борђе око 1115?) 24, 28, 31, 35, 42
 Зор, жена Андреја Парапапа 91, 154
 -жена Васила Апостата 91, 12
 -жена Василе, сина Грданова 91, 215
 -жена Георгијева 91, 159
 -жена Георгија Акритина 91, 82
 -жена Дамјана 91, 118
 -жена Јана Вуркла 91, 69

-жена Јана (Кукулела) 91, 65
 -жена Јанова 91, 220
 -жена Киријака Цивискиота 91, 75
 -жена ковача Михаља 91, 58
 -жена ковача Романа 91, 72
 -кни Георгијева 91, 132/133
 -ћерка Јана Морвундина 91, 52
 -ћерка Јана Христодула 91, 26
 -ћерка удовице Јерине 91, 101
 -ћерка Косте Бастата Куцудатова 91, 52
 -ћерка Косте Христодула 91, 30
 -удовица, жена Димитра Василице 91, 219
 -Парапапа, удовица 91, 95
 Златевић, Жидов, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 64
 Злате 77, 3
 Zudei = Јевреји, в.: Жидови
 Zuynice Marinus, дубровачки властелин 45, 24

Б

Бра, вероватно кнез Бура (Качић) 53, 2
 Бра, Маршени, човек манастира Св. Николе на Врањини 117, 19

И, Ї

Иван, зетски епископ 1303-1304 104, 119
 Исафа, бивши башта манастира Хиландара 131, 68
 Иванин, Волкаса, члан Малог вијећа у Дубровнику 55, 67
 Иванин, Брада, хумски властелин 57, 37
 Иван, влах манастира Бањске 125, f. 62b, f. 63a, f. 64b, f. 70a
 -човек манастира Бањске 125, f. 296
 Иванин, парик манастира Хиландара, зет Драгослава 93, 41
 Игнат, епископ липљански 127, f. 86a; 137, 15, 50; 147, 359
 Игнат, влах манастира Бањске 125, f. 63a

Исидорфамъ, манастир Зографъ 90, 31
Исидоръ 146, 112
Исидоръ, и Жидовъ
Иларионъ, Иларионъ, Иларионъ, епископ
26, 8, 10, 26, 40, 11, 75, 11
Иларионъ, монах, игуман манастира Исакија
10, 37-38
Иванъ, влах манастира Бањске 125, f. 62a
- влах манастира Жиче 14, 19
- монах у Хиландару 143, 28
- монах хиландарског пира на мору
131, 72
Иванъ, влах манастира Грачанице 137, 34
Инославъ, влах манастира Бањске 125, f. 56a,
f. 58b, f. 59a, f. 62a, f. 67a, f. 68a
- влах манастира Бањске, брат
Бѣлослава Драгътика 125, f. 68a
Иносъ, влах манастира Бањске 125, f. 64a
Isenpoli, Georgius 4, 48
Ирица, властелин 125, f. 27a
Исана, Їсаѧа, игумана манастира Градца 1316-
1317 127, f. 86a; 147, 361
Исак, Исакъ, игуман манастира Св. Георгија
у Скопљу 92, 68
- јеромонах, прот Свете Горе 131, 97
- царь = византијски цар Исак II Анђео
1185-1195, 74, 12
Иваники, архиепископ 122, 10
- Їваникиѧе, Їваники, епископ топлички
око 1317 127, f. 85b; 147, 357
Иванъ, Їванъ, епископ дабарски око 1317,
104, 125; 127, f. 85b; 147, 358
- епископ мачевски око 1317, 127, f. 86a;
147, 359
- епископ хвостански 104, 121; 127, f.
85b; 147, 357
- епископ хумски око 1305, 106, 31
- монах дохијарски 131, 71
- парик манастира Хиландара, брат
Михаѧа Лимљанина 91, 24
- парик манастира Хиландара, син
Васила Апостата 91, 12
- парик манастира Хиландара, син
Георгија и Јерине 91, 49
- парик манастира Хиландара, син
Георгија и Калије 91, 9

парик манастира Хиландара, син
Димитрија Парцалева 91, 210
- парик манастира Хиландара, син
Михаѧа Апостата 91, 16
- парик манастира Хиландара, син
Теодоров 91, 200
- парик манастира Хиландара, син
удовице Ане 91, 56
- парик манастира Хиландара, син
удовице Теотокије 91, 36
- парик манастира Хиландара, унук
Јана Моровундина 91, 52
- fem. жена Косте Кукулела 91, 63
- Апостатъ, парик манастира Хиландара
91, 18
Грѣвнискиѡтовъ, парик манастира
Хиландара, 91, 98
- Клевтакъ, парик манастира
Хиландара 91, 166
- Климънинъ, парик манастира
Хиландара, син Косте 91, 158
- Милона (његова књига=документ)
90, 38/39
- Прѣдтеча = св. Јован Крститель, 14,
4; 15, 23; 64, 138; 104, 262; 109, 3; 125, f.
78a; 131, 12; 143, 13
- Бѣсънъ = бугарски цар Јован Асен II
(1218-1241) 55, 2
Ївсифъ, игуман манастира Св. Илије 10, A17
Иѧковъ, архиепископ српски (1286-1292),
122, 11
Иѧаники, прот Свете Горе 1300, 99, 44/45
Johannes Bogdani 29, 91/92
- Catharensis 45, 23
- Michaelis, v.: Жѧъ
- Petrace, становник Дубровника 4, 37
- Sersii, 45, 24
Justiniano Vgolino, дубровачки кнез 133, 3, 5

К

Калана, влах манастира Бањске 125, f. 58a
Calenda Lampino 45, 24

- Maritus, дубровачки властелин 29, Б96
- Cerneche 29, 95/96; 51, 15
Calepi, Johannes 4, 42
Калиманъ, парик манастира Хиландара 93, 42
Калиманъ, в.: Г
Калининъ, игуман домотски, јеромонах или
монах Дометијанова манастира 10, A14, B26
Калининъ, Калининъ, игуман Кинопака, мана-
стира Скиноподева 10, Б35
Калица, жена Василиа Клептухи 91, 125
- жена Георгијева 91, 9
- жена Георгија Каклипода 91, 221
- жена Димитра Герила 91, 148
- жена Димитра Парцалева 91, 210
- жена Јана, зета М. Акритина 91, 152
- жена Јана Моровундина 91, 52
- жена Јанова 91, 26
- жена Комијанова 91, 230
- жена Косте Гамала 91, 144
- жена Михаѧа Акритина 91, 150
- жена Теодорова, неѧака Стаматики 91, 121
- жена Тодорова 91, 222
- кира, сестра Теодорова 92, Б3 Ѡерка
Ане Аргирје 91, 71
- Ѡерка Георгија Ковача 91, 116
- Ѡерка Георгија Паскала 91, 161
- Ѡерка Димитрија Акритина 91, 85
- Ѡерка Димитра Кукулела 91, 138
- Ѡерка Димитра Фругова 91, 142
- Ѡерка Косте Взмича 91, 39
- Ѡерка Косте Гјерица 91, 144
- Ѡерка Леа (Лимљанина) 91, 125
- Ѡерка Михаѧа (Клевтака) 91, 169
- Ѡерка попадије Македоне 91, 130
- Ѡерка удовице Ане 91, 42
- Ѡерка удовице Марије Василеве 91, 136
- Ѡерка удовице Теотокије 91, 36/37
- неѧака (анепсеја) удовице Марије 91, 22
- Радова 91, 145

Калогюръ 93, 25

Калогюръ Рѣпана 104, 200/201

Каломень, ѧегова правина 109, 12

Калопа, влах манастира Бањске 125, f. 65b

Калота, влах манастира Бањске 125, f. 56b

Калоѡланъ, Каломанъ, Калиманъ, бугарски цар
(1197-1207) 74, 11, 12; 92, A20, 193;

Каломанъ Ватацъ, цар = византиски цар Јован
Дука Ватац (1222-1254) 90, 4

Каломанъ Синадинъ, севастократор 92, 113

Калѡдъ, јеромонах 92, Б54

Калѡмъжъ Одрѡмъчъ 48, 30/31

Калица Кѡмѡтинъ, ѧегова књига = документ
90, 30

Калѡманъ, ѧегова књига = документ 90, 25

Канак Лимѡшъ, парик манастира Хиландара
91, 127

Caputassi Theodorus 4, 14

Капѡскавада Гѡмъгъни, проијар 91, 114/115

Караѡдинъ, ѧегова књига = документ 90, 28

Карѡнѡнъ Петръ, члан Великогъ вијеѧа у
Дубровнику 55, 57

Кастаница, удовица 91, 233

Casulo Michael, de Venetiis 51, 14

Кѡфѡдинъ Коста, в.: Коста

Кѡцѡвара, влах манастира Бањске 125, f. 57b

Кѡвичъ Кѡра, кнез 53, 2

Кѡшица Ћѡвъ, становник Дубровника 94, 13;

в. и: Хѡшѡнъ

Quirino Niccolectus, Pauli de, de Venetiis, 134, 15;

в. и: Кѡринъ

- Paulus de Venetiis 134, 15

Кѡчиѡ, поп 92, 108, 212

Кѡлиѡ, Ѡерка Јана Клобучара 91, 190

Кѡлѡша, влах цркве Св. Богородице у Стону
54, 50

Сѡра, Marinus de, дубровачки властелин 134, 20

Киприѡнъ монах 131, 73; 143, 28

- проијар у Градѡу 91, 119/120

Кириѡкъ, парик манастира Хиландара, зет
Димитра или Георгија или Николе Акритина
91, 86

- парик манастира Хиландара, син

Јана Буријева 91, 224

- парик манастира Хиландара, син

Косте Бастате и Стане 91, 60

- Мѡлисинъ, ѧегова књига = документ
90, 38

- Цивѡскиѡт, парик (?) манастира
Хиландара 91, 74/75

Кисѡнѡкъ Маринъ, члан Великогъ вијеѧа у
Дубровнику 55, 75

Клевтакъ, парик манастира Хиландара 91, 174

Гаеулак (- Гаемак) влах цркве Св
Богородице у Стону 54, 51-52, 64, 116
Гастанк (- Гастановић) влах цркве
Св Богородице у Стону 54, 53, 64, 117
Джорџија, влах манастира
Хиландара 104, 161

Драгета, прошир 92, 151, 152, 155

Драгешк, песник јунак 147, 199

Драгешк, песник јунак 147, 199

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 58a

Драгешк, влах манастира Жиче 14, 21

Драгешк, човек манастира Св Николе

на Врањани 117, 20

Драгешк, Евагелија, Жиче

Драгешк, човек манастира Грачанице 137, 29

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Драгешк, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Дубровчанини, Дубровчани, Дубровчани
Дубровчан, Dubrovcani, Ragusei, Ragusini 1, 5,
7, 8, 10-13, 16, 18; 2, 3, 5, 14/15, 18; 4, 4, 14, 59; 7,
10, 13, 16, 37, 31; 47, 4, 7, 11, 13, 14, 35; 49, 9; 55,
23; 57, 14, 26-27, 29, 79, 2, 84, 4, 86, 10, 98, 4, 17-
19, 51/6/17, 22/23, 27, 90, 95, 101/102; 103, 8, Б22
Домаш, влах манастира Хиландара 82, 29; 104,
23, 24

Доушна, ркт, которски епископ 1306, 106, 32

Доунав, влах манастира Бањске 125, f. 65a

Довор, влах манастира Бањске 125, f. 58b

Дмитриј Тихославич, становник Дубровника

94, 12/13

Драгачи, монастр, становник Дубровника 94, 9

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Драгачи, влах манастира Жиче 14, 22

Ж

Жааж, властелин 125, f. 446

Жань Михаил, дубровачки кнез 46, 1, 50, 16;

в. Johannes Michaelis

Жарета, властелин бареки 123, 3

Жагра Радомири 109, 6

Жидови, Израилити, Zudei (= Јевреји) 24, 21;

89, 1; 125, f. 36

Жорџи, Жорџи Марини, дубровачки кнез

1287-1288; 85, 11; 86, 10

Жорџи 103, 4

Жорџи Которини, становник Дубровника

94, 4/5

Жубан, в.: Zupan

З

Завав, бољар 37, 5

Zupan, kanunich 33, A33

Загоранин 93, 15

Заторци 110, A9

Зикани 125, f. 52a, f. 53a

Зелин, парик манастира Хиландара, други

зет Јана ловца Зерво 91, 228/229

Злата, влахиња манастира Жиче 14, 17, 20

Злати Пиндрџи, дубровачки кнез 1254-1256,

58, 2; 59, 1

Злини, влах манастира Жиче 14, 14

Злошевић, Привџи 49, 24; 56, 36

Зорана, жена Михаљева 91, 168

- ћерка Михаљева Акритина 91, 151

Зоран, влах манастира Бањске 125, f. 63a

Zorzi, zè (=зетски краљ Ђорђе око 1115?) 24,

28, 31, 35, 42

Зора, жена Андреја Паралапа 91, 154

- жена Васила Апостата 91, 12

- жена Васиља, сина Грданова 91, 215

- жена Георгијева 91, 159

- жена Георгија Акритина 91, 82

- жена Дамјана 91, 118

- жена Јана Вуркла 91, 69

Б

Бара, вероватно кнез Бура (Качић) 53, 2

Бара, Маршан, човек манастира Св. Николе

на Врањани 117, 19

И. I

Їван, зетски епископ 1303-1304 104, 119

Иасаф, бивши башта манастира Хиландара

131, 68

Иванић, Вољкаш, члан Малог вијећа у

Дубровнику 55, 67

Ивановић, Ђвора, хумски властелин 57, 37

Иван, влах манастира Бањске 125, f. 626, f.

63a, f. 646, f. 70a

- човек манастира Бањске 125, f. 296

Иванко, парик манастира Хиландара, зет

Драгослава 93, 41

Игнатик, епископ липљански 127, f. 80a, 137,

15, 50; 147, 359

Игнат, влах манастира Бањске 125, f. 63a

Клементини 90, 11
 Clemens Merouchus, 45, 26
 - Sersii 45, 22
 Clementis, Georgius 4, 26
 Климент 22, 8, 8
 Климент Нарк. (?) 66, 4
 Климо, игуман Вликиде 10, B25, в. Аџа
 Климо, Климо, јеромонах манастира Св.
 Илије 10, 37
 Климент Палац (Палак) 10, B27/28
 Кожма Болеславъ, в.: Б
 Кожма, јеромонах, игуман манастира Ксено-
 фона 10, B24
 - јеромонах, игуман Политова мана-
 стира (8 Πηγάς, του Παύλου) 10, B34
 Команин, власи липљанске епископије
 137, 33
 Команъ, влах манастира Бањске 125, f. 556
 Комишиъ, парик манастира Хиландара, зет
 Јана ловца Зерво 91, 230
 Комнинъ Пандроник Аџа Петралифа 22, 1/2,
 26, 30, 37/38
 Комниъ Катакеузинъ (његова књига =
 документ) 90, 30
 Кон'а, становник Скопља 92, B28
 Константинъ, = Костандинъ Аџа, бугарски
 цар (1258-1277) 74, 114; 92, A21
 Копанъ, парик манастира Хиландара 91, 191/192
 Копилъ, влах манастира Бањске 125, f. 646
 Копилъ Огидоръ, парик манастира Хиландара
 91, 77
 Коста, влах манастира Бањске 125, f. 60a, f.
 64a, f. 65a, f. 66a
 - влах манастира Хиландара, син
 Рада попа 82, 42/43; 104, 106
 - парик манастира Хиландара 93, 43
 - парик манастира Хиландара, брат
 Јана Христодула 91, 30
 - парик манастира Хиландара, син
 Ане Аргирје 91, 70
 - парик манастира Хиландара, син
 Георга Вране 91, 147
 - парик манастира Хиландара, син
 Јана Вирова 91, 192
 - парик манастира Хиландара, син
 Кукулелов 91, 62

парик манастира Хиландара, син
 Михаџа Кукулелов 91, 89
 - парик манастира Хиландара, син
 Михаџа? Лимљанина 91, 123
 парик манастира Хиландара, син
 Николе Бастате 91, 59
 поп 92, B55
 Възмиъ, парик манастира Хиландара,
 брат Николе Акритина 91, 38
 Гамалъ, парик манастира Хиландара
 91, 144
 Герицъ, парик манастира Хиландара
 91, 143
 Катоникъ, парик манастира Хиландара
 91, 139
 Кѣмиванинъ, парик манастира
 Хиландара 91, 157
 Аннара, парик манастира Хиландара
 91, 200
 Лютовои 92, 87
 Млинаръ, парик манастира Хиландара
 91, 80
 Папила, парик манастира Хиландара
 91, 108
 - шьвьцъ, парик манастира Хиландара
 91, 100
 Костадинъ, влах манастира Бањске 125, f.
 676, f. 69a
 - парик манастира Хиландара, син
 Јоана Гревенискиотова 91, 98
 - примиџур, влах манастира Бањске
 125, f. 616
 - син Липсиотов 92, B2
 Костадин, ћерка Јана и Марије, унука
 Христодула 91, 47
 Костандинъ Аџа, бугарски цар, в.: Константин
 - Овџа, парик манастира
 Хиландара 91, 70
 Костъ, парик манастира Хиландара, син
 Васиља Теплуха 91, 155
 - парик манастира Хиландара, син
 Георгија Македона 91, 45
 - парик манастира Хиландара, син
 удовице Ане 91, 41
 - парик манастира Хиландара, син
 удовице Зоје 91, 219

парик манастира Хиландара, син
 удовице Марије 91, 21
 Бастатъ Иџамотовъ, парик манастира
 Хиландара 91, 51
 Кетроуџа Гергин, в. Г
 Краџа, Краџа, влах манастира Хиландара
 82, 37; 104, 92
 Краммиръ, влах манастира Бањске 125, f. 656
 Кранина, Кранинъ, Краниномъ 47, 3, 4, passim
 Кранславъ, влах манастира Хиландара 82, 27;
 104, 66/67
 - влах манастира Бањске 125, f. 63a
 Кранша, влах манастира Бањске 125, f. 666
 Крассмиръ, влах манастира Жиче 14, 18
 Краџа, в.: Краџа
 Крѣк, влах манастира Бањске 125, f. 696
 Криницъ, коњуси манастира Св. Николе на
 Врањини 75, 24
 Crosii Crusi, Goyslaus, дубровачки властелин
 45, 27; в. и: Crusi, Крѣсикъ
 - Goyslaus Theodori, дубровачки
 судија 51, 12
 - Goyslaus 4, 25
 Crusi, Matheus q. Jacobi, de 111, 5/6
 - Nicola q. Jacobi de 111, 5/6
 - Крѣсикъ Баръин, члан Великог вијећа
 у Дубровнику 55, 70
 - Гѣиславъ, дубровачки властелин,
 судија 55, 62; 56, 49/50
 - Никола, Nicolaus de, filius q. Jacobi 98, 26/27
 - Петръ, члан дубровачког Великог
 вијећа 55, 65
 - Поськалаи, дубровачки судија 55, 63
 - Teodorus, filius q. Jacobi de- 111, 5, 21
 - Тѣдъръ, дубровачки кнез 27, 5
 Крѣвашъ, в. и: Gervasius, дубровачки кнез 2, 14
 - Мѣньгеревикъ, в.: М
 Ксень, удовица 91, 203
 - ћерка Грдана, сина Парцалева 91, 214
 - Драгочъ, парик манастира Хиландара
 91, 222
 Ксениа, ћерка удовице Ане 91, 206
 Ксенофонъ, монах 92, 190/191
 Коџдѣлѣи, велможа у Браничеву 147, 150
 Коџкољ, влах манастира Грачанице 137, 34
 Коџкоръ, влах манастира Хиландара 104, 83

Кѣжѣвѣ, парик манастира Хиландара 91,
 62/63
 Culinus, Коџлинъ, Кѣлинъ бан Босне 2, 2, 13;
 31, 3, 4
 Коџлинъ, Кѣлинъ, влах манастира Жиче 14, 20
 - влах манастира Хиландара 82, 37; 104, 92
 Коџлининъ 92, B33
 Коџманицъ, влах манастира Бањске 125, f. 626
 - влах манастира Хиландара 82, 40;
 104, 100/101
 Коџманъ, Кѣманъ, влах манастира Жиче 14,
 16, 17, 20
 - парик манастира Хиландара, син
 Јоана Апостата 91, 18
 - парик манастира Хиландара, син
 удовице Теодоре 91, 77
 Кѣмиванинъ Коста, в. Коста
 Chunni Michael 4, 19
 Коџндѣдѣи, Коџндѣдѣи влах манастира
 Хиландара 82, 37/38; 104, 93
 Коџпленъ, Кѣпленъ, влах манастира Жиче 14,
 15, 19
 Коџѣрѣвъ 91, 188
 Кѣринъ Жѣнъ, дубровачки кнез 66, 2; в. и: Quirin
 Custado da Loro, de Veneciis 135, B11/12
 Коџѣдѣи, поп међу власима манастира
 Бањске 125, f. 616
 Кѣвѣвити, људи манастира Св. Николе на
 Врањини 117, 20
 Кѣтѣнѣвѣи Мѣхѣло, члан дубровачког
 Великог вијећа 55, 74
 Кѣлининъ Мартѣо, становник Дубровника 94, 8
 Квѣрѣло, моравички епископ 104, 126
 Квѣрѣлова дѣтѣца 125, f. 566
 Квѣрѣкъ, Квѣрѣкъ, јеромонах, игуман манастира
 Хиландара 99, 29, 45
 - отрок манастира Хиландара 93, 36

Л

Лаврани, Лавранъ, монаси манастира Св.
 Атанасија 90, 18, 26
 Лаџаръ, влах манастира Бањске 125, f. 66a

Матковика Петр, члан Милог вијећа у
Дубровнику 55, 68
Матин Мати Ступан, Матин Нинослав,
осански бачи 31, 1, 6, 32, 1, 2, 37, 2, 78, 28, 48, 2
Матин, посланик краља Милутина у Ду-
бровнику 102, 2
Матин Мати, поп, старца 131, 70; 143, 27
Mathei Dabrisius 4, 15
Матика Петр, дубровачки властелин 58, 3536
Матина Радославина, родоначелник поро-
дце Матина 94, 34
Mauro, zentilomenus de Catharo 24, 40
Maurus, iupanus кнеза Мирослава 4, 2
Матин Мати, јеромонах, игуман мана-
стира Дохијара 10, 520
Мазинић Петр, члан дубровачког Великог
вијећа 55, 58
Мачић, влах манастира Бањске 125, f. 566
Medo, zentilomenus de Catharo 24, 40
Мелакринић, ћерка Канака Лемеова 91, 127
Мелакрин, парик манастира Хиладара, син
удовице Параскеве 91, 202
Мелисинь Кириак, в.: М
Menachi, Gregorius Prodani, de 111, 5, 10, 15, 16
Менуцеткы Дмитрь, Менуцеткы Димитри, члан
Великог вијећа у Дубровнику 55, 59; 56, 49
Menç Junius de Mathia, de 111, 18
Mencee, Menç Matheus, Mathia, de 111, 3; 135, 67
- Mençio, filius q. Mathie de Menç 111,
3, 7, 9, 14, 18
- Niccola de Mathia, de 135, 67
Меркутић Вонслава, хумски властелин 57, 36
Меркухъ Климентъ, члан Великог вијећа у
Дубровнику 55, 68
Метритопъль 91, 247
- логотет 90, 36
Меофодии, епископ 54, 27/28
- монах 131, 72; 143, 28
Michael Johannes, дубровачки кнез 44, 2; 45, 1,
21; 50, 16; в. и: Миҳонал Жаны
Миковити, човек или група људи манастира
Св. Николе на Врањини 117, 18
Микоуљ, влах манастира Бањске 125, f. 596
Мики, поп додељен Жичи са власима 14, 17
Милаан, влах манастира Бањске 125, f. 65a
Милаџко, влах манастира Бањске 125, f. 666

Мил'гость, Мил'гость, влах манастира Св. Богородице у Стону 54, 56; 64, 120
Милв, влах манастира Бањске 125, f. 556, f. 65a
Милебратъ, влах манастира Жиче 14, 16
Милославъ, влах манастира Бањске 125, f. 626, f. 66a, f. 66b, f. 696
- човек манастира Грачанице, братенц Десимиров 137, 16
- човек манастира Грачанице 137, 26
Лихоманакъ, влах манастира Бањске 125, f. 68a/68b
Милецъ, влах манастира Жиче 14, 19
Миледрагъ, влах манастира Бањске 125, f. 69a
Мил'та, влах манастира Бањске 125, f. 636
Мил'т'инъ, влах манастира Бањске 125, f. 66a, f. 67a, f. 696
Мил'ча, влах манастира Бањске 125, f. 67a
Мил'ша, влах манастира Бањске 125, f. 59a, f. 636
Мил'шъ, влах манастира Бањске 125, f. 646
Минѡѡта, влах манастира Бањске 125, f. 61a
Мира, влах манастира Бањске 125, f. 586
Мирень, парик манастира Хиландара 93, 39
Miroslauich Jurech, Јуреѡ посланик краља Милутина у Дубровнику 133, 17; 134, 2/3
Мирославъ, влах манастира Бањске 125, f. 626, f. 64a
- дѣдъ 106, 31
- казнац краља Милутина (око 1305) 106, 30
- кнез = Miroslauus, comes, брат Стефана Немање 1, 4, 16, 22; 4, 2, 5, 50; 64, 24, 38
- сведок на уговору краља Владислава са Сплитом 33, 39, 40
Мирох'на, Мирох'на, влах манастира Св. Богородице у Стону 54, 55; 64, 119
- пехарник босанског бана Матије Нинослава 37, 5
Мирошъ, влах манастира Жиче 14, 14, 21, 22
Мирько 22, 3, 7
Мирѣнь, влах манастира Хиландара, шурак Десислава Грдовића 82, 28; 104, 71
Михаиль, Мы-, вагенар 131, 74
- влах манастира Бањске 125, f. 606
- епископ зетски око 1305-1318 106, 31; 127, f. 856; 147, 356
- син Шишманов 147, 203

лѣнь, бугарски цар (1246-1257) **55**,
3/4: **56**, 41; **57**, 19
- IX Палеолог (1295-1320) син и савладапр
византијског цара Андроника II
(1283-1328) **99**, 44; **121**, 31, 53
Михаѣл, ковачь **22**, 2, 7
- парик манастира Хиландара, брат
Васиља Апостата **91**, 16
- брат Димитра Клевтака **91**, 168
- влах манастира Хиландара, син
Димитрија Коријалита **91**, 131
- влах манастира Хиландара, син
Димитра Кукулела **91**, 138
- влах манастира Хиландара, син
Димитра Парцалева **91**, 210
- влах манастира Хиландара, син
Косте Кукулела **91**, 63
- влах манастира Хиландара, син Косте
Кукулела, унук старог Михаѣла **91**, 90
- влах манастира Хиландара, син
Косте Шавца **91**, 100
- влах манастира Хиландара, син
Николе (Кблова) **91**, 107/108
- влах манастира Хиландара, син по-
падије Македоне **91**, 130
- влах манастира Хиландара, син Јана
Буријева **91**, 223
- влах манастира Хиландара, син
удовице Јерине **91**, 102
- син Ане Аргирије **91**, 70/71
- син Васиља **91**, 208
- син Васиља Клептухи **91**, 126
- син Дамијанов **91**, 118
- Акритин, брат Теодора **91**, 88
- Акритин, парик манастира Хиландара
91, 150, 154
- гръньчарь **91**, 134
- Каминарь **91**, 184
- ковачь, зет пок. Георгија Бастата **91**, 57
- Къкъдълея **91**, 90
- Лимланинъ, Лимлѣнинъ **91**, 24, 122,
176
- Ръсинъ **91**, 225
- Хтисъць **91**, 194
Michael nepos Uulpis Vitalis **4**, 24
Michatius, vicarius **4**, 20

Мило, влах манастира Бањске 125, f. 58a
 Михаилик Прѣгав, члан Великог вијећа у
 Дубровнику 55, 75
 Мило, човек манастира Грачанице 137, 29
 Михаилович Лѣкар, дубровачки посланик
 85, 10; 86, 8
 Милош Жана, в.: Ж и Johannes Michael
 Миш, златар 92, B32, B35/36
 Младен 132, A1; Mladen juban B3
 Мовѣрѣшик Мовѣрѣшик Филипп, Пилип, члан
 Великог вијећа у Дубровнику 55, 67/68; 94, 7/8
 Мовѣрѣши Марин, члан Великог вијећа у
 Дубровнику 55, 68/69
 Модре, Модри, влах манастира Хиландара
 82, 40; 104, 99
 Менси, Мисси, браничевски епископ 127, f.
 86a; 147, 359
 Менсилович, влах манастира Св.
 Богородице у Стону 54, 50
 Моша, влах манастира Бањске 125, f. 636, f. 66a
 Момена, удовица 93, 43/44
 Моско, дијакон, поп 22, 6, 9
 Моуѣртат 93, 39
 Мотан, влах манастира Бањске 125, f. 62a
 Мръгела, влах манастира Жиче 14, 18/19
 Мръник Бигрън, хумски властелин 49, 22
 Мрънан, казнац 86, 6
 Мръша, влах манастира Бањске 125, f. 63a
 - влах манастира Грачанице, син
 Балин 137, 36
 Мъжило, Моужило влах манастира Жиче 14, 16
 - влах манастира Св. Ђорђа у Скопљу
 92, 95
 - влах манастира Хиландара 82, 41/42;
 104, 103
 - златар 92, 109
 Моуѣврат, влах манастира Бањске 125, f. 66a
 - влах манастира Бањске, брат
 Милослава Лихомилића 125, f. 686
 Моуѣдак, влах манастира Бањске 125, f. 576
 Моуѣртат, парик манастира Хиландара,
 брат Мирена 93, 39
 Моутивода, краљев службеник 125, f. 15a
 Muhreleus = Хреља, казнац 33, A 38
 Мъчник Вълкас 56, 48
 Муроточъц, в. Стефан Немања

- Надхуна, влах манастира Бањске 125, f. 66b
 Naxmeti, Ciervasius de 29, B.74
 Накинко, сокалник 41, 25
 Нанета, влах манастира Жиче 14, 20
 Нариклић, Владо, члан дубровачког Великог
 црчежа 55, 61
 Науџак, влах манастира Хиландара 82, 34; 104, 85
 Negamite, Negomni Jacobus 29, B.93, 45, 23
 Негемиркић, Ђован, члан дубровачког Малих
 Вршежа 55, 65
 Nemapla = Немања, в. Стефан Немања
 Неофитъ, монах 143, 28; в. и: Неофитъ
 Нерадъ, влах манастира Жиче 14, 23
 Neudalus, iuratus, I, 3
 Нехтинъ, парик? манастира Хиландара 91, 240
 Неофитъ, јеромонах, игуман манастира
 Есфигмена 10, A 10, A19; 131, 72; в. и: Нео-
 Никитинъ, Климъ, становник Дубровника 95, 13
 Никиперъ, парик манастира Хиландара, зет
 Јана Вагијана 91, 217
 Никифоръ, цар, вероватно византијски цар
 Никифор III Вотанијат (1078-1081) 74, 11; 92, A19
 Никифоръ, Крагоњанъ, парик манастира
 Хиландара 91, 146
 Хрисовъ, промијар 91, 110
 Нико, парик манастира Хиландара 93, 38
 Никодимъ, Никодѣмъ, Никодимъ, Никодимъ,
 архиепископ српски (1317-1324) 127, f. 85a,
 f. 89b, f. 90a; 128, 1; 146, 120, 138, 149; 147, 30,
 33, 47, 334, 349, 350, 365, 375
 архимандрит 92, 68, 71, 276/277
 игуман каличког манастира 10, B30/31
 игуман скопски 127, f. 86b; 147, 364
 игуман манастира Хиландара 22, 12;
 131, 58, 65, 68, 99
 Никола, Nicchola, влах манастира Бањске
 125, f. 67b
 влах манастира Жиче 14, 21
 епископ будамаљски 127, f. 85b; 147, 358
 епископ моравички 127, f. 85b; 147, 358

- епископ скопски 104, 125
 мали брат = франјевац 67, 5
 парик манастира Хиландара 93, 42
 парик манастира Хиландара, ковач
 91, 178
 парик манастира Хиландара, ковач,
 син удовице Зоје 91, 72
 парик манастира Хиландара, син
 Акакијев 91, 232
 парик манастира Хиландара, син
 попа Димитра 91, 182
 парик манастира Хиландара, син
 Јана 91, 175
 парик манастира Хиландара, син
 Јана Вуркла 91, 69
 парик манастира Хиландара, син
 Михаља 91, 168/169
 парик манастира Хиландара, син
 Михаља Акритина 91, 150
 парик манастира Хиландара, син
 Теодора Коблова 91, 107
 парик манастира Хиландара, шурак
 Георга Каклипода 91, 221
 поп, Србин 91, 180
 син попа Димитра Девтерјева 92, B26
 улијар манастира Бањске 125, f. 196
 Акритинъ, парик манастира Хиландара
 91, 38, 81/82
 Arbanese 135, 12
 Бастатъ, парик манастира Хиландара
 91, 59
 Комниниоуцикъ, грчки властелин,
 поочим Георгија 91, 8/9
 Роџанъ, парик манастира Хиландара
 91, 172
 Софронимъ, парик манастира Хиландара
 91, 212
 Сръвопъ, парик манастира Хиландара,
 зет Клевтака 91, 174
 Христодъ, парик манастира Хиландара
 91, 115
 Спареша, дворанин краља Милутина
 92, 280

Nicolaus, comes 4, 18

Николица Жѣрговъ, Nicolaica, nepote de Corci,
 103, A3, 4, B12, 13

Николъ, парик манастира Хиландара, син
 Васиља 91, 208

- парик манастира Хиландара, син
 Димитра Клевтака 91, 166
 парик манастира Хиландара, син
 Косте 91, 193
 парик манастира Хиландара, син
 Јанов 91, 187, 189
 парик манастира Хиландара, син
 удовице Јерине 91, 194
 Пандроникъ, парик манастира
 Хиландара 91, 190
 Никонъ, калуђер 66, 4, 5, 11
 Нини, влах манастира Бањске 125, f. 64b
 Нинославъ, в.: Матен Нинославъ
 Нинок, влах манастира Бањске 125, f. 57a
 Ниниоушъ, човек манастира Грачанице 137,
 26 (данас је ово име нечитљиво, а М. Павловић
 га доноси по препису Милојевића)
 Новакъ, Грѣвоустрѣкъ, велики војвода краља
 Милутина 147, 291
 Ноѣн, татарски кан (†1299) 147, 205, 227
 Нѣга, влах манастира Бањске 125, f. 57b
 Нѣга, жена Бјелова 91, 160
 Нѣго, парик манастира Хиландара 93, 42
 Нѣгованъ, влах манастира Хиландара. 82, 42;
 104, 104/105
 влах манастира Бањске 125, f. 60b,
 f. 66a

- Нѣгомиръ, влах манастира Хиландара 104, 152
 Нѣгославъ, влах манастира Св. Богородице
 у Стону 54, 49, 50; в. и: Нѣгославъ
 влах манастира Бањске 125, f. 55b, f.
 62a, f. 62b, f. 64a, f. 67a,
 влах манастира Грачанице 137, 33
 влах манастира Жиче 14, 14
 влах манастира Хиландара 82, 25/26;
 104, 63/64
 парик манастира Хиландара 93, 40
 Тѣхоукиъ, влах манастира Св.
 Богородице у Стону 54, 55/56
 Нѣгота, влах манастира Бањске 125, f. 63a
 влах манастира Жиче 14, 14, 16
 Нѣготинъ, влах манастира Хиландара, син
 Доброслава Шербана 82, 33; 104, 81
 Нѣгок, влах манастира Бањске 125, f. 67b

влах манастира Бањске брат Миреслави
 Лихомитића и Мужбрата 125, f. 68b

- Нѣгоушъ, влах манастира Бањске 125, f. 62a,
 f. 63a, f. 66a
 Нѣгоушъ, влах манастира Жиче 14, 14
 Нѣгъ, влах манастира Жиче 14, 15, 18, 20
 влах манастира Хиландара 82, 31; 104, 77
 Нѣжило, влах манастира Бањске 125, f. 55a
 Нѣжъ, влах манастира Жиче 14, 22
 Нѣгославъ, Нингославъ, влах манастира Св.
 Богородице у Стону 64, 114, 115
 Тѣхоукиъ, влах манастира Св. Богоро-
 дице у Стону 64, 119; в. и: Нѣгославъ
 Nysiforus (?) Srette, становник Дубровника,
 властелин(?) 29, B.96; 45, 24

О

- Obrad, челник краља Владислава 33, A37 ут.: 69
 Овѣновичевъ, Ежъ, босански властелин 48, 29
 Одола, Одола Преденикъ, в.: П
 Одремичевъ, Накмѣжъ, в.: К

П

- Павъ, кнез, посланик краља Милутина 112, 4
 човек манастира Св. Николе на
 Врањини 75, 27
 Павъло, од кнеза Манжалека 55, 58
 Павъ, Павъ, епископ рашки 127, f. 85b; 147, 356
 Павъ, сведок 106, 32
 Пѣхоудинъ, његова повеља 90, 18
 Пѣхоуѣ, Андроник II, византијски цар (1283
 -1328) 90, 3-5, 7-9, 23, 29; 147, 94, 102/103; в. и: А
 Михаилу VIII, византијски цар (1261
 -1282) 108, 3, 5, 9; в. и: Михаилъ Панагитъ,
 парик манастира Хиландара, син
 удовице Теодоре 91, 77
 Папила Коста, в.: К
 Паравичинъ, парик манастира Хиландара 91, 131
 Параскевѣ, удовица 91, 202
 Pascalis, presbyter, дубровачки нотар 51, 17/18

Надиѡна, влах манастира Бањске 125, f. 66b
Naymerii, Gervasius de 29, f.74
Налѣш'ко, соколник 41, 28
Нанс та, влах манастира Жиче 14, 20
Нарикавѣ Влаши, члан дубровачког Великог
виећа 55, 61
Науѡда, влах манастира Хиландара 82, 34, 104, 86
Negomati, Negomarii Jacobus 29, f.93 45, 23
Никемирски Токче, члан дубровачког Малиг
Виећа 55, 65
Nemana, Немана, в. Стефан Немана
Неофитъ, монах 143, 28; и в. Неофитъ
Нерадъ, влах манастира Жиче 14, 23
Neudalus, Iupanus, 1, 3
Неуткинъ, парикъ манастира Хиландара 91, 240
Неофитъ, јеромонах, игуман манастира
Есфигмена 10, А 10, A19; 131, 72; в. и: Нико-
Никевскѣ Климѣ, становник Дубровишка 95, 13
Никифоръ, парик манастира Хиландара, зет
Јана Вагијана 91, 217
Никифора, цар, вероватно византијски цар
Нифифор Ш Вотианѡт (1078-1081) 74, 11; 92, A19
Никифора Крагоула, парик манастира
Хиландара 91, 146
Хрисовъ, проијазр 91, 110
Нико, парик манастира Хиландара 93, 38
Никедимъ, Никедѡмъ, Никедимъ, Никедимъ,
архиепископ српски (1317-1324) 127, f. 85а,
f. 89б, f. 90а; 128, 1; 146, 120, 138, 149; 147, 30,
33, 47, 334, 349, 350, 365, 375
архимандрит 92, 68, 71, 276/277
игуман каличког манастира 10, B30/31
игуман скопски 127, f. 86б; 147, 364
игуман манастира Хиландара 22, 12;
131, 58, 65, 68, 99
Никола, Nicchola, влах манастира Бањске
125, f. 67б
- влах манастира Жиче 14, 21
еклисѡрѡж, поп 131, 71
епископ буданьски 127, f. 85б; 147, 358
- епископ моравички 127, f. 85б; 147, 358

епископ скопски 104, 125
 мали брат = фрањевац 67, 5
 парик манастира Хиландара 93, 42
 парик манастира Хиландара, ковач 91, 178
 - парик манастира Хиландара, ковач, син удовице Зоје 91, 72
 - парик манастира Хиландара, син Акакијев 91, 232
 - парик манастира Хиландара, син попа Димитра 91, 182
 парик манастира Хиландара, син Јана 91, 175
 - парик манастира Хиландара, син Јана Вуркла 91, 69
 - парик манастира Хиландара, син Михаља 91, 168/169
 парик манастира Хиландара, син Михаља Акритина 91, 150
 - парик манастира Хиландара, син Теодора Коблова 91, 107
 парик манастира Хиландара, шурак Георга Каклипода 91, 221
 - поп, Србин 91, 180
 - син попа Димитра Девтерјева 92, Б26
 - улијар манастира Бањске 125, f. 196
 - *Акритинь*, парик манастира Хиландара 91, 38, 81/82
 - *Arbanese* 135, 12
 - Бастањ, парик манастира Хиландара 91, 59
 - *Комнинџицьки*, грчки властелин, поочим Георгија 91, 8/9
 - *Рѣзань*, парик манастира Хиландара 91, 172
 - *Софронинь*, парик манастира Хиландара 91, 212
 - *Сръвѣзль*, парик манастира Хиландара, зет Клевтака 91, 174
 - *Хриѣдзль*, парик манастира Хиландара 91, 115
 - *Шпареша*, дворанин краља Милутина 92, 280

Nicolaus, comes 4, 18
Николица Жърговъ, Nicolaïça, nepote de Çorçi,
103, A3, 4, B12, 13

Николь, парик манастира Хиландара, син
Васиља 91-208

парик манастира Хиландара, син
Димитра Клевтака **91**, 166
парик манастира Хиландара, син
Косте **91**, 193
- парик манастира Хиландара, син
Јанов **91**, 187, 189
- парик манастира Хиландара, син
удовице Јерине **91**, 194
Плѣдроникъ, парик манастира
Хиландара **91**, 190

Никонъ, калувер **66**, 4, 5, 11
Нине, влах манастира Бањске **125**, f. 646
Нинослава, в.: Матен Нинослава
Нинок, влах манастира Бањске **125**, f. 57а
Ниноушъ, човек манастира Грачанице **137**,
26 (данас је ово име нечитљиво, а М. Павловић
га доноси по препису Милојевића)
Новакъ Грѣвострѣкъ, велики војвода краља
Милутина **147**, 291
Ногѣн, татарски кан (†1299) **147**, 205, 227
Нѣга, влах манастира Бањске **125**, f. 57б
Нѣгаша, жена Бјелова **91**, 160
Нѣго, парик манастира Хиландара **93**, 42
Нѣгованъ, влах манастира Хиландара, **82**, 42;
104, 104/105
- влах манастира Бањске **125**, f. 60б,
f. 66а

Нѣгомирь, влах манастира Хиландара **104, 152**
 Нѣгославъ, влах манастира Св. Богородице
 у Стону **54, 49, 50; в. и: Нагославъ**
 - влах манастира Бањске **125, f. 556, f. 62a, f. 626, f. 64a, f. 67a,**
 - влах манастира Грачанице **137, 33**
 - влах манастира Жиче **14, 14**
 - влах манастира Хиландара **82, 25/26; 104, 63/64**
 - парик манастира Хиландара **93, 40**
 Тѣховеикъ, влах манастира Св. Богородице у Стону **54, 55/56**
 Нѣгота, влах манастира Бањске **125, f. 63a**
 - влах манастира Жиче **14, 14, 16**

Нѣготиѣ, влах манастира Хиландара, син
Доброслава Шербана 82, 33; 104, 81
Нѣгок, влах манастира Бањске 125, f. 676

влах манастира Банске ^{Дрост Митрополита}
 Дихомитрија и Милошута 125 f. 68b
 Нѣгоуѣм влах манастира Банске 125 f. 68a
 f. 63a. f. 66a
 Нѣгоушм влах манастира Жиче 14. 14
 Нѣгъ влах манастира Жиче 14. 15. 18. 20
 влах манастира Хиландара 82. 3. 104. 77
 Нѣжила, влах манастира Банске 125 f. 55a
 Нѣж, влах манастира Жиче 14. 22
 Нѣгославъ, Нѣгославъ влах манастира Св.
 Богородице у Стону 64. 114. 115
 Нѣгославъ, влах манастира Св. Богоро-
 дице у Стону 64. 119; в. в. Нѣгославъ
 Nysufior (?) Srette, ставовник Дубровника
 властелин(?) 29. B96. 45. 24

Q

Обрад, челник краља Владислава 33, А37 ун.; Ѓ
Обвѣуеновнечивъ Ежъ, босански властелин 48, 29
Одола, Ѓдолаш Преденикъ, в.: П
Одремъуиуъ Какъмъжъ, в.: К

1

Павѣл, кнез, посланик краља Милутина **112**, 4
- човек манастира Св. Николе на
Врањини **75**, 27
Павѣло, од кнеза Манжалека **55**, 58
Павѣл, Павѣл, епископ рашки **127**, f. 856; **147**, 356
Павѣл, сведок **106**, 32
Пазуѣдинъ, његова повеља **90**, 18
Палеологъ, Андроник II, византијски цар (1283
- 1328) **90**, 3-5, 7-9, 23, 29; **147**, 94, 102/103; в. н: **A**
- Михаило VIII, византијски цар (1261
- 1282) **108**, 3-5, 9; в. н: **Михаилъ Панагитъ**,
парик манастира Хиландара, син
удовице Теодоре **91**, 77
Папила Коста, в.: **K**
Паравчиноу, парик манастира Хиландара **91**, 131
Параскевиноу, удовица **91**, 202
Pascalis, presbyter, дубровачки нотар **51**, 17/18

Раско, ркт. епископ, скаларски, посланик
к краља Милутина 134, 2
Раркачъ, влах манастира Бањске, Рајанов
брат 125, f. 55a
Rauersenus Pesane, становник Дубровника 4, 18
Pauli Andreas, в.: А
Паа, влах манастира Бањске 125, f. 60b
Пачимилъ, влах манастира Жиче 14, 15
Пачинъ, поп, додељен манастиру Жичи са
власима 14, 15
Паа, влах манастира Бањске 125, f. 60b
Паженикъ Миџонаџ, члан
Вијећа умовљених у Дубровнику, 55, 72; 56,
47-48, 58, 35
[Пе]јиниовиъ Богданъ, члан Великог вијећа у
Дубровнику 55, 64; 94, 15
Пелгринъ, влах манастира Бањске 125, f. 59a
Пеланина, жена Косте Взмича 91, 39
Pecuraro, Pasqualis de, властелин дубровачки
134, 17
Peregrinus 45, 24/25
Перси, Перси 147, 242, 247/248, 276, 293
Петаръ, златар, човек манастира Св. Николе
на Врањини 117, 19/20
- Тоанчиъ, човек манастира Св. Николе
на Врањини 117, 20
Петраликиъ Болеславъ, в.: Б
Петралиъ, влах манастира Хиландара, бра-
тућед Краислава 82, 28; 104, 69
Petrana, Marinus de 134, 9
- Matheus de 134, 17
- Nichola Marini de 133, 8; 134, 9, 10, 13
Petrane Michael, дубровачки властелин 29, Б 94
Петриць, дијак 106, 33
Петровиъ Бѣваница, судија у Дубровнику 55, 59
Петровъкъ Рѣсинъ, члан Великог вијећа у
Дубровнику 55, 72
Петрониъ Гргѣрь, члан Малог вијећа у
Дубровнику 55, 70
Petrus, ркт. скадарски епископ, посланик краља
Милутина 135, Б2; 136, 2
- син жупана Тољена 132, Б2-4); в. и:
Тољеновиъ Петръ
Johannes Bogdani, дубровачки
посланик 51, 8
Петръ, севастократор, зет бугарског цара
Михаила Асена 55, 22, 26, 29, 32, 33, 35-36

- вероватно бугарски цар (1196-1197)
74, 11; 92, А18

Богданиъ, дубровачки становник 67, 5
- Жѣнь 50, 15; 55 (прѣць шѣкинъски) в.
и: Bogdani Petrus

Певѣнѣжикъ Микѣлица, дубровачки власте-
лин 56, 44/45; в.: Picinago, Piccinago

Пилипъ, дубровачки властелин 94, 1
Pigini Bogdanus 45, 25

Пикѣраревикъ (Пикѣларевикъ), Жѣнь, члан
Великог вијећа у Дубровнику 55, 75

Маринъ, члан Великог вијећа 55, 67

Пальма, вијер општински у Дубровнику
55, 60

Пальма 94, 6

- Петръ 94, 8/9

Пилипъ Мовѣрѣшикъ, в.: М

Пилипъ, влах манастира Бањске 125, f. 64a

Pisini Laurentius 4, 37

Piccineci Nicolino 44, 26 = Pecinago Nicolinus

45, 26; в. и: Пичинѣжикъ

Пичинѣжикъ Никѣлица, прѣць градици 55, 64

Филипо, члан Великог вијећа у

Дубровнику 55, 74

Плавлани (меропси?) манастира Бањске 125,
f. 52a, f. 53a

Плѣнь, влах манастира Жиче 14, 22

Поворикиъ Пинѣрѣа, дубровачки властелин 55, 68

Повратовиъ Довромыслъ, хумски властелин
49, 22/23

Поврѣновиъ Проданъ, хумски властелин 57, 39

Поврѣжень, влах манастира Жиче 14, 21

Подторци, становници насеља у близини
Котора 110, А2

Полиграда, влах манастира Жиче 14, 17

Поличикъ Славъко, босански бољар 37, 5

Полѣкова кеца 117, 18

Ропе, дубровачки канцелар и нотар 133, 4; 136, 4

Понѣгы, влах манастира Жиче 14, 20

Поповики, власи манастира Бањске 125, f.
56b

Порѣфрогенитъ, његова књига = документ
90, 17, 19/20

Потитица, жена Николе Софронијева 91, 212

Прасетикъ Бочинъ, члан дубровачког Великог
вијећа 55, 74

Прѣъ, (по Павловићу и Живковићу), човек
манастира Грачанице 137, 28

Прѣдиникъ Садѣла 47, А32; Б6

Прѣдѣнь 47, А2

Predi, Petrus de 4, 19

Прѣдѣло, влах манастира Жиче 14, 17

Привавикъ Басили, члан Великог вијећа у
Дубровнику 55, 69

Приванъ, влах манастира Бањске 125, f. 60a

Привѣ, влах манастира Бањске 125, f. 66a, f. 67a

Привѣль, син Ђакона Богоја 125, f. 44a

Привиславъ, влах манастира Бањске 125, f. 66b

Приво, влах манастира Бањске 125, f. 56b, f. 60b

- загорски протосеаст, ктитор келије

Св. Петке у Тморанима 93, 4, 22, 25

Привоъ, влах манастира Бањске 125, f. 67b

Привѣроуѣжикъ Радеванъ, хумски властелин
49, 23/24

Привѣць, влах манастира Бањске 125, f. 67b

Приксѣда, босански бољар 37, 5

Проданчикъ Врѣсанко, члан Великог вијећа у
Дубровнику 55, 69

Продан, Проданъ, влах манастира Бањске
125, f. 55b, f. 62b, f. 65b

- влах манастира Жиче 14, 19, 22

- влах манастира Хиландара 82, 34; 104, 85

- човек манастира Хиландара на

Горачеву 104, 172

Проданчикъ Прѣвославъ, хумски властелин
49, 27/28

Продаса, бољар босански 37, 5

Проклѣчикъ Вали ризничар цркве Св. Богоро-
дице у Дубровнику 55, 67

Прокѣпикъ 92, В42, В50

Proculus Dabrana, дубровачки властелин 29, Б93/94

Прѣжинъ, влах манастира Жиче 14, 21

Прѣсинъ 22, 5, 8

Прѣцанъ 82, 34

Прѣвъ, влах манастира Хиландара 82, 34; 104, 84

- парик манастира Хиландара 93, 39

Прѣвославикъ Богданъ, 57, Б38

- Храниславъ, хумски властелин 49, 22

Прѣвославъ, Прѣвославъ, влах манастира Бањске
125, f. 59a, f. 64a

- влах манастира Св. Богородице у

Стону 54, 56/57; 64, 120

- влах манастира Жиче 14, 17, 21

- влах манастира Хиландара, брат

Групише 82, 43; 104, 107

- влах манастира Хиландара, зет

Вонѣне, кнеза влаха 82, 24; 104, 60

- влах манастира Хиландара, син

Крајете 82, 37; 104, 93

- човек манастира Св. Николе на

Врањини 117, 18

Прѣвошъ, влах манастира Бањске 125, f. 63b

Прѣвож, влах манастира Бањске 125, f. 69b, f. 70a

Прѣвѣгар, кнез Саса у Брскову 80, 5/6

Прѣдѣ, влах манастира Бањске 125, f. 59a, f. 61a

Прѣдѣвон, човек манастира Грачанице 137, 28

Прѣдѣмиръ, влах манастира Жиче 14, 18

- влах манастира Хиландара 82, 25

104, 62/63

Прѣдѣславъ, Прѣдѣславъ, влах манастира Св.

Богородице у Стону 54, 55; 64, 119

- влах манастира Бањске 125, f. 59b

- влах манастира Хиландара 104, 15b

Прѣдѣхна, влах манастира Жиче 14, 23

Прѣдѣславъ, влах манастира Бањске 125, f. 56a

Прѣдиша, влах манастира Бањске 125, f. 66b

Pudisii Lucas, дубровачки властелин 4, 17

Пѣрѣва, војвода босанског бана Матеја

Нинослава 48, 29

Пшинѣнинъ, 92, В33, В34 (Пшинѣнина-sic), В51

Р

Равалинъ, (његова књига= документ) 90, 16

Rausini (Ragusei), в.: Дѣровѣванинъ

Радъ, отрок манастира Хиландара, зет Десислава
93, 34

Рада попа дѣтѣца, деца 104, 105

Раде, влах манастира Бањске 125, f. 62a, f.

67a, f. 67b

- Тръпѣзица 92, 98

Радѣшъ, влах манастира Бањске 125, f. 65a

Радѣвон, (Павловић по читању Милојевића?),

улијар = пчелар, манастира Грачанице 137, 38

Радѣло, влах манастира Бањске 125, f. 61a

Радѣловиъ Бѣжанъ, в.: Б

575 •

первостро Св. Сави јерусалимски
15, 24
Salomon, frater de ordine predicatorum, dominus
kanon 51, 7
Славичъ Павли, члан Великог вијећа у
Дубровнику 55, 72
Славичъ Сави 98, 13
Сави тркички (= Сави грешански) 125, 406
Сави тркички (= Хиландарци,
Светогорци, Светогорци (= Хиландарци,
хиландарски монаси) 10, А10, 125, f. 716/72а
Славичъ Храниславъ, властелин босанског
бана Матеја Нинослава 48, 30
Светославъ, човек манастира Грачанице
137, 27 (по Павловићу)
Семичъ, 94, 14
казнац босанског бана Матеја
Нинослава 48, 28
Семичъ Бѣгариъ 57, 37
Семъ, влах манастира Бањске 125, f. 576
Сербинъ, в.: Србинъ
Sergius, посланик кнеза Мирослава 4, 2
Сидеръ, његова књига = документ 90, 37
Silvester de Sancta Maria de Gerdeza 51, 13
Silvestro, canzilier 24, 38
Сиништровиъ Миѡиъ, члан Великог
вијећа у Дубровнику 55, 71
Силишча, жена Јанова 91, 187
- удовица 91, 195
- удовица, жена Јана Маврикија 91, 198
Sime de Martinussio, de Captaro (=Котор)
134, 15
Симеонъ, брат тепчије Радоње 37, 5
- старац 143, 18, 34/35
Симеонъ, свети, Симеонъ монахъ, в.: Стефанъ
Немана
Синьгоуръ, влах манастира Жиче 14, 23
Сиридановъ Гаѡиъ, проијар у Градцу 91, 92/93
Сиданъ, влах манастира Жиче 14, 21
Scartii Petrus, дубровачки властелин ? 45, 25
Sclauo de Ca Bollano 134, 14/15
Sclavus (=Србинъ), в.: Србинъ
Скопишъ = Скопљанац 92, Б9
Скориша, влах манастира Бањске 125, f. 56а
Скоромиръ, влах манастира Жиче 14, 21
Скорота, влах манастира Бањске 125, f. 56а
Скорѣ, проијар 91, 205

Слабикъ Фоско, властелин, судија у
Дубровнику 55, 61
Славко, влах манастира Жиче 14, 22
Славом, влах манастира Бањске 125, f. 66а
Смоланъ, парик манастира Хиландара 91, 159
Смѣданъ, парик манастира Хиландара, син
Смедка Герова 91, 197
Смѣдо, парик манастира Хиландара 91, 187
Геровъ, парик манастира Хиландара 91, 196
Смѣдъ, човек манастира Хиландара 93, 36
Sorgo, Andrea de 134, 16
Сосень Вита, удъ Урнети, члан Великог
вијећа у Дубровнику 55, 61
Софиа, жена Димитрија Коријалита 91, 131
Сочивавикъ, Сочивавикъ, Марьтинъ, члан
Великог вијећа у Дубровнику 55, 73; 94, 4
Спириданъ, поп 54, 27
Splechiani, Сплекчани 7, А2, Б2
Спрѣвъ, удовица 91, 186
Срамко, влах манастира Бањске 125, f. 596, f. 63а
Срацинь, влах манастира Жиче 14, 18, 19, 21
Sretta, Stretia, Nyciforus 29, 96; 45, 24
- Petrus de 29, Б74, 95; 44, 26; 45, 23; в.
и: Срѣкиъ, Срѣкиъ
Срѣблинь, Срѣблинь, Срвинъ, Sclavus, Срѣблинь,
Срѣблинь, Срѣвль 1, 6, 12, 13; 13, А10, Б9; 31,
7, 8; 37, 21, 22, 30; 48, 19-21; 75, 35; 80, 6; 91,
180; 92, 215, 250, 270; 98, 16, Б25/26, 98,
102/103; 117, 52; 118, 31; 125, f. 486; 137, 42
Срѣвъ, поп 125, f. 44а
Срѣданъ, влах манастира Бањске 125, f. 57а,
f. 646, f. 66а
- влах манастира Хиландара 82, 40; 104, 99
- влах манастира Хиландара, брат
Борислава 82, 34/35; 104, 86
- парик манастира Хиландара 93, 42
Срѣкиъ, Срѣкиъ, Петръ, Петъръ, дубровачки
посланик код краља Владислава 29, А39;
- прѣць градски 55, 65
Ставеръ Врагоукиъ, влах манастира Бањске
125, f. 68а
Стаматихиъ, жена Теодора 91, 225
- сестра Василија Калина 91, 111
Стаматки, тетка Калијина 91, 121
Стаматъ, парик манастира Хиландара, син
Киријака Цивискиота 91, 75

парик манастира Хиландара, син
Јана Клобучара 91, 190
Стана Станъ, жена Георгија Македона 91, 45
жена Косте, снаха Николе Бастате 91, 59
Берка Белова 91, 160
Стане, влах манастира Св. Богородице у
Стону 64, 115
Станетина дѣтца 117, 20
Станило, влах манастира Бањске 125, f. 56а,
f. 636, 64а
- влах манастира Св. Богородице у
Стону 54, 51
- влах манастира Хиландара 104, 65
Станимиръ, влах манастира Бањске 125, f. 656
- влах манастира Жиче 14, 14, 16
- Брат ханиъ, влах манастира Бањске
125, f. 686
- Страхиниъ, човек манастира
Грачанице 137, 29
Станиславъ, Станиславъ 92, 97
- влах манастира Бањске 125, f. 60а, f.
64а, f. 67а/67б, f. 676
- влах манастира Св. Богородице у
Стону 64, 120
- влах манастира Св. Богородице у
Стону, брат Негослава Техојевића 54, 56
- влах манастира Грачанице 137, 34
- влах манастира Хиландара 82, 32,
36, 41; 104, 82, 90/91, 102
- влах манастира Хиландара, брат
кнеза Воихне 82, 24; 104, 60
Станок, влах манастира Бањске 125, f. 58а, f.
596, f. 64а
Станѡа, жена Косте Кукулела 91, 90
Станъ, влах манастира Бањске 125, f. 57а (из
катуна Шишатоваца), f. 606, f. 62а
- влах манастира Грачанице, брат
Воихне 137, 36
- влах манастира Жиче 14, 15, 17, 20, 22
- влах манастира Хиландара 82, 32,
33; 104, 80
- влах манастира Хиландара, зет Лала
82, 39; 104, 98
- дромахар 92, В32
- ковач, парик манастира Хиландара,
син Грда 93, 38

парик манастира Хиландара 93, 41
парик манастира Хиландара, брат
Водена 93, 41
- Радовикъ, влах манастира
Грачанице 137, 36
Станько, човек манастира Хиландара 93, 36
Станковикъ Беръ, в. Б
Станило, влах манастира Хиландара 82, 26
Стасиъ, жена Василија Калина 91, 111
Stephani Simon 4, 30
Stephanus presbyter, nebak скаларског епископа
Петра 136, 9
- de Scutari 134, 16
- episcopus de Scutari 130, 2
Стефанъ братенц 137, 15
- велики жупан, касије Провенчани
краљ, Stephano primo inepropate
Stephanus, Симеонъ монахъ 9, 34, 49; 12,
40, 75, 13, 1, 14, 1, 15, 1, 16, 1, 21, 8, 41,
24, 16, 27, 2, 34, 1/2, 40, 12, 41, 5, 9, 54,
12, 64, 21, 26, 65, 5, 73, 11/12, 75, 13; 92,
А20, 99, 27, 121, 22, 125, f. 8а, 138, 1, 2
- Владиславъ Степанъ Владиславъ
Стефанъ Владиславъ, Stephanus Vladislavus,
Stipan Vladislav, краљ 24, 14, 43, 47; 27,
3/4, 29, А3, Б6, 30, А1, 10, Б1, 33, А1,
34, 1, 5, 35, 1, 11, 36, 4, 39, 1, 7, 40, 17,
32, 44; 41, 10, 45, 53, 5, 55, 12, 20; 73,
10/11; 75, 18; 117, 37; 125, f. 406
- влах манастира Бањске 125, f. 57а,
f. 59а, f. 61а, f. 636, f. 64а, f. 666
- господин 124, 6
- [Драгутин] Степанъ, Стефанъ краљ
Срѣмски 77, 11; 78, 42, 79, 9; 80, 10; 81,
3; 125, f. 75а; 124, 6(?) ; 126, f. 806, f. 82а;
137, 24; 147, 130, 136, 152, 163
- епископ скопски 127, f. 856; 147, 358;
- жупан 58, 33
- кнез 54, 27
- Немана, Симеонъ Немана св. Симеонъ,
св. Симеонъ, Немана, Symeone Nemagna,
велики жупан 1, 4, 16; 6, 746; 7, А1; 9,
10, 36, 67; 12, 7, 13, 27, 39, 41, 62, 66; 24,
16; 27, 2; 34, 1, 2; 41, 2, 9; 64, 19, 21, 38;
73, 11; 74, 12; 92, А19; 93, 61; 99, 28; 104,
191, 238, 272; 121, 22; 125, f. 8а, f. 78а; 127,

180, 131, 38, 46, 137, 4, 7, 143, 15, 144, 31, 147, 38, 60, 71, 78, 83, 138, 174, 176, 218, 222, 223, 253, 287, 318, 324, 384
 - Радослав, Stephano Radoslavo, 2. степен, намесник - престолонаследник и краљ 14, 2; 15, 1; 24, 13, 42, 47, 27, 1, 87
 - Огдѣн Оуросъ (II, Stephanus Vross, краљ, божанск монах 24, 14, 43, 48, 44, 1; 45, 2; 46, 2/3; 50, 18; 51, 3; 53, 6; 54, 11, 75; 55, 8, 10, 12-14, 20; 57, 10, 11; 58, 1, 34; 59, 3; 64, 20, 144; 65, 2, 4; 66, 13; 68, 10; 73, 17, 17/18, 26, 31; 92, A21; 99, 26/27; 104, 115, 276; 117, 37; 118, 18; 121, 23; 125, f. 86; 138, 2; 144, 33/34
 - Орошъ III Орошъ Оуросъ восторжъ Vrosius* = Милутин* краљ 81, 10; 82, 53; 84, 10; 85, 11; 86, 4; 87, 9; 88, 4, 8; 93, 62; 98, B4/5, 282, 123; 99, 26, 42, 47; 100, 6; 102, 3; 104, 279; 106, 8, 27, 33; 111, (2); 112, (1, 5); 117, (16, 59); 118, 15, 36; 121, 21, 96; 122, 4; 123, 17; 125, f. 8a, f. 75a, f. 796; 126, f. 80a, f. 806; 127, f. 83a, f. 87a; 131, 101; 133, 2; 134, 3; 135, 3; 136, 2; 137, 4, 7, 10, 53, 54; 138, 1, 8; 144, 33, 34; 147, 18, 377;
 Оуросъ = будући краљ Стефан Урош III Дечански 106, 11; 124, 6(?); 147, 225
 Стигевикъ Маргаритъ, члан Малог вијећа у Дубровнику 55, 69
 Stila Teodorus de 4, 26
 Столиник (Стоаници), браћа кнеза Држимира 47, Б3
 Stoianus, писар 111, 13
 Сторлатъ Иванъ, дубровачки кнез 1267-1268 67, 6
 Стошанъ, влах манастира Бањске 125, f. 586, f. 596
 Страшина, влах манастира Бањске 125, f. 556
 Страхиници? човек манастира Грачанице 137, 29 (допуна текста по Жичкину, Павловићу: Страхиницъ)
 Strazimir, comes 1, 4, 16
 Стрело, влах манастира Бањске 125, f. 576, f. 67a
 - Велимиръ, влах манастира Бањске 125, f. 586

Строиславъ, влах манастира Бањске 125, f. 666
 - влах манастира Хиландара 104, 153
 Стреша, влах манастира Бањске 125, f. 59a
 Стрѣзъ, властелин краља Милутина 137, 36
 Стѣпковикъ, Добриславъ, властелин 125, f. 45a
 Хрѣла, хумски властелин 49, 20
 Сухинване три братѣнци 137, 36
 Sumetic Gerdomanus, в.: III
 Сына, Ги-, влах манастира Жиче 14, 14, 19, 20
 Сомолянъ, влах манастира Бањске 125, f. 616, f. 64a
 Сутражва Жѣнь, становник Дубровника 94, 2
 Сѣфинаръ, босански бољар 37, 5
 Сѣдокикъ, влах манастира Бањске 125, f. 626

Т

Танна, оудовица 82, 30; 104, 76
 Tancredus, rex 4, 11
 Tassaligardus, camerarius regis 1, 2
 Татари, 147, 97, 205
 Тверде, влах манастира Бањске 125, f. 676
 Твердиславъ, влах манастира Бањске 125, f. 66a
 Твердѣники, (отъ Твердѣниці), братство улцињских Крајинѣана 47, B2/3
 Твѣткко (sic), жупан Попова поља 84, 1
 Тешемиръ, влах манастира Жиче 14, 19
 Титѣнь, влах манастира Бањске 125, f. 606
 Тиханъ, влах манастира Бањске 125, f. 586
 Тихо, парик манастира Хиландара 93, 42/43
 Тихомиръ, влах манастира Жиче 14, 14, 15, 17, 18
 - Макеларъ 92, 97/98
 Тихославикъ Дмитръ, становник Дубровника 94, 12/13
 Тихославъ, влах манастира Жиче 14, 18
 Тиховъ, влах манастира Жиче 14, 1
 Тодоръ, цар, вероватно Теодор I Ласкарис 74, 12
 Tolen, жупан 132, Б2
 Толениковъ Петръ, жупан 132, A2, Б(2); в. и: Petrus
 Толиславацъ, човек манастира Врањине 117, 19
 Толиславъ, влах манастира Бањске 125, f. 57a
 Толиславъ Драгичикъ, Толиславъ Драгичицъ, влах манастира Св. Богородице у Стону 54, 57; 64, 121

Толем, влах манастира Бањске 125, f. 66a
 Толькъ, влах манастира Жиче 14, 20
 Толчинъ, влах манастира Бањске 125, f. 63a
 Thoma, Paulus de; Toma, Polo de в. и: Павле, кнез, 111, 16; 112, Б1; 135, Б12; 136, 9
 Томица Крница, човек манастира Врањине 117, 19
 Томашъ Крѣновицъ, дѣмъ, свештеник у дубровнику 94, 12
 Тонисто, Тонисте Николавъ = Tonisto Nicolao, дубровачки кнез (1238-1240), 36, 2; 37, 6, 8/9, 29
 Travaille Felix 4, 17
 Tribunus, archiepiscopus 1, 2
 Трипѣнь, кнезь 55, 66
 - в.д. кнеза Юде Ломъприжикъ, члан Великог већа у Дубровнику 55, 67
 Тризинъ, (Триксинова кнѣпа=документ) 90, 32/33
 Trogirani 38, A4
 Трѣсѣнь, влах манастира Жиче 14, 23
 Тръстениване 95, 12
 Тоудиницъ, гревенаръ 92, B38
 Тоудоровикъ Дмитръ, в.: Д
 Тоудоръ, Тѣдоръ, влах манастира Жиче 14, 16, 18, 20
 - влах манастира Грачанице 137, 34
 - човек манастира Хиландара, други зет Берислава 93, 35

Тѣдъръ Мавадиси(к)ъ, становник Дубровника 94, 1/2
 Тѣдъръ Метритопѣль, логотет 89, 37
 Тоуманъ, поп 137, 26
 Тоупе, влах манастира Грачанице 137, 35
 Тоурвикъ Хрватинъ, хумски властелин 49, 27
 Тѣрвикъ Градиславъ, волар = босански властелин 37, 5/6
 Тоуркы = Турци 147, 97
 Тѣрѣкъ, влах манастира Жиче 14, 18
 Тѣсъ, влах манастира Жиче 14, 22
 Тѣхон, влах манастира Бањске 125, f. 62a

ОУ, 8

Оугри 9, 4; 12, 3
 Угринъ, кнезь бана Матије Нинослава 48, 28

Uguccione, de Padua, магистар, градски физик у Дубровнику 135, 11
 Ђацциати = Улцињани 47, 23/24
 Оуричъ Радомиръ, в.: Р
 Ursane Michael 4, 32
 Ursacii Johannes 4, 27
 Урсѣта, човек, гласник краља Милутина 84, 2, 4, 7

Ф

Филаретъ, Фѣ - 90, 28/29, 31
 Филипъ, вратѣнь 137, 15
 - епископ рашки 104, 119
 Филоматъ 90, 20
 - Никола, проијар 91, 117
 Фосковикъ, Бинѣула, дубровачки поклисар код краља Милутина 98, 27
 Фотиница, жена Георга Вране 91, 147
 - жена Косте Христодула 91, 30
 - Битоланка 91, 195
 Франѣвско, брат Николе франѣвца 67, 5
 Фроуги 147, 97
 Фроугъ Христодоуль, парик манастира Хиландара 91, 25/26
 Furaterte Michaius, становник Дубровника 4, 41

Х

Халапа, влах манастира Бањске 125, f. 676
 Харавоугъ, властелин (?) у доба краља Милутина 125, f. 296
 Хашвикъ (=Casicea) Пиро, становник Дубровника 100, 2, 4; в. и: Кашица
 Хвалѣвикъ Бѣдиславъ, (слуга?) краља Милутина 85, 9
 Хишнинъ, жена Михаѣа грнчара 91, 134
 Хлапота, влах манастира Хиландара 82, 29
 - син Десислава Грдовића 104, 72
 Хлапъ, влах манастира Бањске 125, f. 58a, f. 626, f. 636, f. 65a, f. 666, f. 676, f. 696
 Хлапѣцъ, влах манастира Бањске 125, f. 676

Хаммади - Хумдани 49, 19
Хедина, влах манастира Жиче 14, 23
Хематекни (Хематекни) 22, 20/21
Храла, влах манастира Бањске 125, f. 65a, f. 65b, 137, 19
Храни, влах манастира Бањске 125, f. 59b, f. 62a, f. 65a, f. 66a
Грешник, влах манастира Грачанице 137, 35
Авданик, влах манастира Бањске 125, f. 56b
Хранила, влах манастира Хиландара 82, 32; 104, 83
Хранислав, Хранислав, Хранислав, влах манастира Бањске 125, f. 57a, f. 66b
- влах манастира Бањске, брат Станера Крагујевца 125, f. 68a
- влах манастира Св. Богородице у Стону 64, 117
- влах манастира Хиландара 82, 29; 104, 73, 155-157
- човек манастира Грачанице 137, 26
Магировик, влах манастира Бањске 125, f. 55a
- Роугановик, влах манастира Св. Богородице у Стону 54, 52
- Хрсовик, влах манастира Бањске 125, f. 65b
Храниша, влах манастира Хиландара 82, 43; 104, 74, 106/107
- становник Дубровника 95, 13/14
Хранишина сестра 82, 30
Хранок, влах манастира Бањске 125, f. 62a
Хранча, војник црквени манастира Св. Георгија у Скопљу 92, 265
Хранча, влах манастира Бањске 125, f. 65b
Храла Десавицки, в. Д
Храла, 14, 19
Храла, казнац 33, А 38
Хрисна, жена Георгија Сакуле 91, 120
- жена Георгија Фуцина 91, 106
- ћерка Василија Апостата 91, 13
- ћерка удовице Ане 91, 42
Христодол, 22, 5, 8
- отац Јанов 91, 46
Хрватин, влах манастира Бањске 125, f. 67a

Хрсь, Хрсь, влах манастира Бањске 125, f. 56b, f. 60b, f. 62b, f. 65b, f. 67a
- влах манастира Хиландара 104, 155
Хрѣнь, човек манастира Грачанице 137, 28 (по Павловићу)
Хрѣнь, 92, Б55, В41
Хранироуѣжик, Храла, хумски властелин 49, 25/26
Хрелик, Милѣ, хумски властелин 57, Б38
Хрѣжик, Марин, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 72; уп. Кавѣжик

Ѓ

Ѓвезова х'ки 92, Б45
Ѓвезоглавци 92, Б48, В35
Ѓврад, влах манастира Бањске 125, f. 64b
- улијар манастира Бањске 125, f. 19b
- Маниаки, севак 104, 137
Ѓдола, син Преден, Преденик 47, 32, Б6
Ѓдоумисль, 49, 20/21
Ѓдори, кнез 53, 11-13
Ѓдрислав, влах манастира Бањске 125, f. 66b
Ѓливер, властелин (?) 137, 16
Ѓлмишане = Омишани 47, 12
Ѓпареша Никола, в. Никола Ѓпареша
Ѓприша, влах манастира Бањске 125, f. 61a
Ѓсилик Усприша, хумски властелин 49, 21
Ѓстожик, влах манастира Бањске 125, f. 64b

Ц

Cemeche, Cemege, становник Дубровника 45, 26/27
- Calenda 29, 95/96
Cemel(Cemus?) Uitane, становник Дубровника 29, В94
Церев'ц, поп 125, f. 43b
Церев'ц, Мик'ла, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 64; в. и: Уревики
Цьгарь Илья К'вара 91, 191

Ч

Чаканик Петр, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 66
Чанкиник Власи, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 65
Чекатиница, властелин (?) 92, 192
Челпа Марин, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 63
Чеприша, влах манастира Св. Богородице у Стону 54, 51
Cereua Nale de, camarlingus communis Ragusii 130, 6; 134, 5/6
Чеслав, човек манастира Грачанице 137, 29
Чиклини Ђковица, становник Дубровника 94, 16/17
Чимик Марин, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 70
Чипоник Паска, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 59
Чорге = Ж'рго 103, 13-15
Чревики Индрѣ, Урѣвики Индрѣ, 55, 74; 56, 45/46; 58, 36; в. и: Церев'ц
- Ж'нь, члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 64
Чрномир, кнез у близини улаза у Боку которску 60, 1
Чрнеловик Плехси, дубровачки властелин, 55, 73
Чрнета, Госень Бита удь члан Великог вијећа у Дубровнику 55, 61
Чрнешик Коленда, члан Вијећа умољених у Дубровнику 55, 74; уп.: Cemeche
Чрноглав, вођа татарске чете 147, 119
Чрномаж, влах манастира Жиче 14, 21
Чрнота, влах манастира Жиче 14, 22
Чрнѣга, влах манастира Жиче 14, 21
Чоупетник Ђома, хумски властелин 49, 24/25
Чоуч, влах манастира Жиче 14, 17
Чрнеловик Д'симир, хумски властелин 57, 38/39

Ш

Шапран, човек манастира Грачанице 137, 26
Шар'ван, Шар'ван, Шар'ван, влах манастира Бањске 125, f. 62a, f. 64a, f. 66b
- влах манастира Св. Богородице у Стону, брат Болеслава Петраличића 54, 50; 64, 115
- влах манастира Хиландара, брат Предимира, 82, 25; 104, 63
Шевель, влах манастира Бањске 125, f. 67b
Шерван, Шер'ван Доврослав, в. Д
Шеш'ка, влах манастира Бањске 125, f. 64b
Шешмама (sic), бугарски кнез у Видину 147, 168
Шолца, влах манастира Бањске 125, f. 62a
Штевит, човек манастира Врањине 117, 19
Sumet Gerdomannus, властелин краља Уроша I. 51, 3, 11
Ш'а'ман, влах манастира Бањске 125, f. 60a

Ю

Юриш, војвода босаског бана Матеја Нинослава 37, 4
Юрко, посланик краља Уроша I 46, 8

П

П'ков, архиепископ српски 104, 266/267
П'ник (I), архиепископ српски 104, А 266
П'нь, влах манастира Хиландара 82, 30; 104, 75, 161
- на Струми 90, 15
- отрок манастира Хиландара 93, 34
- парик манастира Хиландара, зет Стаматихије 91, 108
- парик манастира Хиландара, брат удовице Параскевије 91, 202
- парик манастира Хиландара, зет Димитра Парцала 91, 210/211

- парик манастира Хиландара, зет
Кендрови 91, 188
- парик манастира Хиландара, зет
Михаџа Акритина 91, 152
- парик манастира Хиландара, зет
Смедков 91, 186
- парик манастира Хиландара, зет
удовице Ане 91, 42
- парик манастира Хиландара,
сведеник 91, 184
- парик манастира Хиландара, син
Василија Веридара 91, 164
- парик манастира Хиландара, син
Василија Теплуха 91, 155
- парик манастира Хиландара, син
попа Георгија Вуркла 91, 68
- парик манастира Хиландара, син
Георгија Македона 91, 45
- парик манастира Хиландара, син
Георгија Фуцина 91, 106
- парик манастира Хиландара, син
Дамјана Акритинова, 91, 118
- парик манастира Хиландара, син
Димитрија Акритина 91, 84
- парик манастира Хиландара, син
Димитра Фругова 91, 142
- парик манастира Хиландара, син
Камнака Лимнеова 91, 127
- парик манастира Хиландара, син
Косте (Бастате) и Стане 91, 60
- парик манастира Хиландара, син
Косте Взмича 91, 39
- парик манастира Хиландара, други
син Кукулелов 91, 65
- парик манастира Хиландара, син
Мануила Кукулела 91, 94
- парик манастира Хиландара, син
Марков 91, 175
- парик манастира Хиландара, син
Михаџа грнчара 91, 134
- парик манастира Хиландара, син
Николе Софронијевог 91, 213
- парик манастира Хиландара, син
Смедка Герова 91, 197
- парик манастира Хиландара, син
удовице Зоје 91, 219

- парик манастира Хиландара, син
удовице Катаније 91, 233
- парик манастира Хиландара, син
удовице Марије Васиљеве 91, 136
- парик манастира Хиландара, син
Фруга Христодула 91, 25
- парик манастира Хиландара, син
Христодулов 91, 46
- парик манастира Хиландара, син
Јана Ловца Серво 91, 227
- сродник ђакона Моска 22, 4
- Бѣриковъ парик манастира Хиландара
91, 223/224
- Вагинанъ, парик манастира
Хиландара 91, 217
- Вивлографъ Парыцаѣ, парик мана-
стира Хиландара 91, 206, 210
- Вировъ, парик манастира Хиландара
91, 192
- Вѣлкова, парик манастира
Хиландара 91, 104/105
- Драговъ, парик манастира
Хиландара 91, 220/221
- Кловѣваръ, парик манастира
Хиландара 91, 189/190
- Кѣжѣлѣ, брат Косте Кукулела,
парик манастира Хиландара 91, 90
- Ловѣць Серѣво, парик манастира
Хиландара 91, 226/227 Серво(вид.фот)
- Морѣвѣдинъ, парик манастира
Хиландара 91, 51
- Паспала, парик манастира
Хиландара 91, 203
- Оѣплѣхъ, парик манастира
Хиландара 91, 155
Пѣнна, снаха Димитра Парцала 91, 211
- ћерка Николе 91, 222
- ћерка Смедка Герова 91, 197
- ћерка Тодора 91, 223
Пѣнка жена 125, f. 626
Прославъ, влах манастира Хиландара 82, 26;
104, 66, 153/154

Ивдокимъ, жена Димитра 91, 231
- жена Јана Клобучара 91, 190
Иѣвѣстанѣ, игуман Богородичине цркве у
Бистрици 68, 1
- игуман коичуљски 127, f. 866
Еѣвѣстанѣсѣ, архиепископ, 104, 267; в. и: Еѣвѣстанѣ
Еѣвѣна, Еѣлена, краљица, жена краља Стефана
Уроша I 67, 1, 6; 75, 1, 17, 29; 86, 11; 103, 8;
104, 117; 106, 18; 110, 22
Иѣмѣхѣвъ, дикен 22, 37
Иѣморѣфѣна, ћерка удовице Теотокије 91, 37
Иѣпифаник, поп 143, 27
Иѣрина, анепсеја (рођака) Јерине удовице 91, 103
- жена Георгија 91, 49
- жена Димитрија Акритина 91, 84
- жена Димитра попа 91, 182
- жена Костадина Гревенискиотова 91, 98
- жена Мануила 91, 93
- жена Николе Розана 91, 172
- жена Николе Србопула 91, 174
- жена Теодора, сина грнчарева 91, 134, 135
- сестра Василија Калина 91, 111
- ћерка Георгијева 91, 131
- ћерка Димитра Герила 91, 148
- ћерка Димитрија Коријалита 91, 131
- ћерка Дамијана 91, 118
- ћерка Киријака Цивискијота 91, 75
- ћерка Косте Кукулелова сина 91, 63, 90
- ћерка Косте Кумичанина 91, 158
- ћерка Косте млинара 91, 81
- ћерка Косте шавца 91, 101
- ћерка Марије удовице 91, 21
- ћерка Михаџа грнчара 91, 135
- ћерка ћерка удовице Зоје
Паравуниотисе 91, 96
- удовица жена Георга Пирова 91, 101
- удовица, жена Михаџа Хтисца 91,
193/194
Јеринъ (sic) жена Николе 91, 232
- жена Николе попа, Србина 91, 108
Јѣфрѣмъ, игуман моравског манастира Градца
127, f. 86а
Јѣфросинъ, жена Димитра Врдунара 91, 140

Иѣвѣст(Еѣвѣ) 106, 46, 69
Иѣвѣстанѣ, архиепископ 122, 11
- втори, архиепископ 122, 11
- епископ 143, 27
Иѣвѣстанѣ, игуман рашки 127, f. 86а

Жена, унука Јана Моровундина 91, 53
Женица, жена Михаџа Лимѣанина 91, 176/177
Жерѣпотамѣни = монаси светогорског мана-
стира Ксеропотама 90, 28

Өѣвѣдѣра, жена Смедка Герова 91, 197
- ћерка Васиља Теплуха 91, 156
- ћерка Косте Бастате и Стане 91, 60
Өѣвѣдорѣтъ, Өѣвѣдорѣтъ, Өѣвѣдорѣтъ, игуман
Аристодулова манастира 10, 27
- јеромонах, игуман манастира Св.
Апостола 10, 38/39
Өѣвѣдорѣ, жена Маноилова 91, 186
- жена Мануилова 91, 160
- игуман манастира Студенице 127, f.
86а; 147, 360
- игуман хтетовски 127, f. 866; 147, 362
- кѣръ, властелин (?) 92, Б3, Б4
- парик манастира Хиландара, брат
Георга Сакуле 91, 120
- парик манастира Хиландара, син
Јоана (Апостата) 91, 18/19
- парик манастира Хиландара, зет
Димитра шавца (= кројача) 91, 199
- парик манастира Хиландара, зет
Михаџа Русина 91, 225
- парик манастира Хиландара, зет
Јана Моровундина 91, 52
- парик манастира Хиландара, син
Васиља Апостата 91, 13
- парик манастира Хиландара, син
Василија Веридара 91, 164

Блажеуви кочуи 125, f. 266
Блатице 22, 13/14; 52, 19
Блато 40, 26; 125, f. 386

-8 Лиснахъ (околина Скопља) 109,
12; 125, f. 386 (по изд. Ковачевића:
Скарарско блато?)

Блатско 22, 13

Блатце, Блат'це, село у околини Скопља 92,
B54; 109, 20

Близна, Близинска, заселак села Здуње 74,
26; 92, 174

Българска Зем'ла 55, 2, 3; 147, 168, 169

Бл'гарски каточънъ 125, f. 60a

Близиць 125, f. 286

Близинска, в. Блн

Боволе, село 14, 9

Бовокв'ць каточънъ 125, f. 65a

Богача, планина 9, 57

Б(Г)одиново гровъце 92, 177

Богданов'ць 125, f. 246

Болестно гровъце 64, 81

Болетинно, село 125, f. 446

Бориков'ць 125, f. 146

Бершинина цр'кв'а 109, 2; в. црква

Берково м'есто, локалитет у селу Подбрези 137, 32

Бор', локалитет, међник 125, f. 13a, f. 156;
Юдиници -, 336

Борькь, село у жупи Јульци 14, 10

Бор'чанин 125, f. 146

Борькь, жупа 14, 23; 15, 3

Босна, Bosna, Bosena 2, 2; 46, 6

Ботоуни, -ни, ? забел 125, f. 39a

Браничево 25, 3/4; 147, 149/150

Братиць 93, 27

Браторагъ, лаз 125, f. 26a

Братомири лази 125, f. 19a

Братошъ 106, 14

Братоуиъ 92, B47

Братькв'ица 79, 8

Бреждо, село 6, f. 746

Бресникъ, село 6, f. 746

вредъ (=прелаз преко реке) 55, 24; 118, 40;
125, f. 22a, f. 37a, f. 386, f. 426, 137, 14

-Влаш'кинъ 125, f. 72a

-Говедаривъ 125, f. 39a

-Арежин'скии 125, f. 156

-коуманьски 93, B32

стр'льукинъ 125, f. 19a,

Широкии вредъ: 137, 38

Обрадовъ 125, f. 12a

Бродъ, село 74, 29, 32, 39; 92, 167, 182

Броуць 137, 13

Брчанова стина 117, 30

Брънаци 67, 5

Брьсково, Брьсковъ, Брьсковъ, Bresca Brescoa

54, 29, 47; 58, 23; 64, 56; 79, 4; 80, 4; 87, 5; 98, A;

9, 20, B; 35, 62, 128; 125, f. 73a

Бръшаникъ, село у Хуму 54, 16; 64, 97

вр'гъ Сел'ковъ, в.: Сел'ковъ

Бръзна, село 14, 13

Бръзница, река, село? 14, 12

Бръзова глава 125, f. 15a

Бръна, заселак с. Рибнице? 14, 8

Бръстин 137, 11; - село на Славъ 125, f. 406

Бръстница, село са тргом: Бръст'ница 14, 9;

125, f. 106

Бръсть 92, 97; 125, f. 34a

Брудимак 125, f. 316, f. 43a

Бружигъ 40, 25

Бруковикъ 125, f. 326, f. 35a, f. 356/36a

Бруковина 14, 8/9

Брурень, стоудень 64, 59/60, 60

Бруца, 52, 6

Брусовата 54, 41

Брутель, Брутель, село у околини Скопља 92,

B41, B55, B57, B28, 30, B55

Брутел'ски п'ят 74, 21

Брутовъць 137, 13, 23

Брутоль 125, f. 37a

Бручик 125, f. 256, f. 276

Брун'иста) хура 25, 5

Брудинъ, в.: Брудинъ 25, 3

Бруоле вредо 54, 14; 64, 84, 93

Бруово, село 125, f. 11a

Брурица заселак села Прост'јанија 64, 57; в.

и: Брурица, Бруриць

Брутоуиъ, село 78, 7

Бруниви доли 125, f. 16a

Брузовикъ 125, f. 32a

Бруваревине 125, f. 366

Брувь 40, 29

Бруково, село у Расу 125, f. 24a, f. 28a, f. 45a

Бруа вода 54, 35

Бруа гомила 68, 4

Бруасица планина 117, 25

Бруградъ 25, 4

Бруа водиче 125, f. 12a, f. 416

Бруавъ 92, B39, B40

Бруануца, село 12, 69; 82, 17; 104, 43

Бруанда, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

рувиникъ 92, 180

Бруа ками, Бруа камы 74, 22; 92, B64

Бруа поле 64, 75/76; 125, f. 22a/226, f. 726

Бруаглавъ 125, f. 256

Бруаглав'ць 125, f. 286

Бруаковина 54, 30

Бруаутокъ 92, 179

Бруаипотоки 6, 78a; 125, f. 136, f. 296, f. 30a, f. 34a

Бруа'ковъ торъ 74, 33

Бруа'мужевъ лаъ 125, f. 366

Бруаптице 92, B56

Бруава, река 78, 8

Бруа, заселак села Поникве 64, 104/105

Бруаковина 64, 71

Бруаковина 64, 61/62

В

Ваа'льв, село 125, f. 106

Вав'денниѣ Пр'свѣт'ѣ Богородице, в.: мана-

стири, цркве

Вардаръ, река 89, 39

Вар'дица, Варьдыще 64, 107; 125, f. 14a

Василево селище 74, 34

Ватамочънъ, топоним 92, B39

Велет'ънъ 137, 14

Велии връхъ 104, 133

Вели доль 54, 46;

Вели доувь 92, 105

Вели д'ѣль 92, 121

Вели подъ 92, 175

Вели трънь 125, f. 20a

Вели рьтъ 125, f. 146

Велии връхъ 104, 133

Велии камы 125, f. 43a

Велии х'лъмъ 125, f. 40a

Велика врата 92, B36, 190

Велика р'ѣка Велика = река Варшар 74, 40-92
B21, B23, B25, B32, B54, B42

147; 93, 21; 125, f. 42a

Велика Романѣа 147, 243/244, 246, 262, 267/268

Велики потоки 23, B13, 17, 27, 29

Велиа воукова 125, f. 25a, f. 406

глава 125, f. 24a, f. 25a

гора 54, 32; 64, 60

роудина 125, f. 216

Велии вредо 125, f. 36a, f. 43a

Велиа глава 64, 33, 69

-гомьла 64, 87, 88, 96

Вельпоуждъ, Вельвжъ (sic) 74, 63; 92, 188/189

Велиа гора 64, 60

Велии поле 64, 81

Велиа плава 64, 92

Venecia, Venetiae; 51, 14; 133, 10; 134, 15; 135,

B12; в. и: Венет'ука

ш'пкина

Верикъ 125, f. 226

Верихино, Веринино м'есто 92, B16, B112, 249/250

Веринино поле 92, 94

-селище 92, 86

Вер'гънъ, Вир'гънъ брдо код Скопља 74, 7; 92, A12

Видомирики 125, f. 116

Вид'ънъ, село 12, 69

Вид'ѣнъ, село 82, 17; 104, 43

Византинско море 147, f. 268

Вильској кладѣзъ = кладенац ? 74, 38

Вильскы пр'ѣслопъ 94, 167

Виница, локалитет 74, 33; 109, 10

Винска, заселак села Козарева 92, B56

-село 92, 211

Висилаъ 125, f. 14a

Виситоръ, планина 125, f. 336

Високи кладенецъ 92, 167

Вистиаритица, воденица под Душегубицом

92, 191

Витанъ 92, 99

Витахово, село у жупи Јелци 14, 10

Витино, село 74, 65

Витицр'ѣвъ, планина манастира Банске 125,

f. 41a

Витицр'ѣ'скии потокъ 125, f. 416

Витошевина 52, 6/7

Блаженици 125, f. 266
Блатице 22, 13, 14, 52, 19
Блато 40, 26, 125, f. 386

«Диснах (околина Скопља) 109,
12, 125, f. 386 (по вид Ковачевића
(староко блато?)

Блатско 22, 13

Блатце, Блатце село у околини Скопља 92,
B34, 109, 20

Блазиска, Блазиска, заселак села Зауње 74,
26, 92, 174

Блазарска Земља 55, 2, 3, 147, 168, 169

Блазарски катедрал 125, f. 60a

Блазице 125, f. 286

Блазиска в. Бл.

Бобеле село 14, 9

Бобелец катедрал 125, f. 65a

Богача, планина 9, 57

Богданово гробље 92, 177

Богдановице 125, f. 246

Болестино гробље 64, 81

Болестино село 125, f. 446

Бориковице 125, f. 146

Боричина црква 109, 2, в. црква

Борково мјесто доконтету селу Подбрези 137, 32

Борк доконтету мешик 125, f. 13a, f. 156;
Бориница 336

Борк село у жупи Ђаљци 14, 10

Борчанин 125, f. 146

Борк жупа 14, 23, 15, 3

Босна Bosna, Bosena 2, 2, 46, 6

Ботоуни, н. ? забел 125, f. 39a

Браничево 25, 34, 147, 149/150

Братице 93, 27

Братерак, лиз 125, f. 26a

Братомири лиз 125, f. 19a

Братош 106, 14

Братош 92, B47

Братьващица 79, 8

Брезова, село 6, f. 746

Бресник, село 6, f. 746

Бред (предаз преко реке) 55, 24, 118, 40;
125, f. 22a, f. 37a, f. 386, f. 426, 137, 14

Влашкин 125, f. 72a

Говедарик 125, f. 39a

Дрежнички 125, f. 156

Коумански 93, B32

Стрѣвски 125, f. 19a

Широкни Бред 137, 38

Шираков 125, f. 12a

Бред, село 74, 29, 32, 39, 92, 167, 182

Бредск 137, 13

Бричанова стена 117, 30

Бричан 67, 5

Бресково, Брескова, Бресков, Bresca Bresca

54, 29, 47, 58, 23, 64, 56, 79, 4, 80, 4, 87, 5, 98, A;

9, 20, B, 35, 62, 128, 125, f. 73a

Бричаник, село у Хуму 54, 16, 64, 97

Бричан, село, в. Селков

Бричан, село 14, 13

Бричан, река, село? 14, 12

Бричанова глава 125, f. 15a

Бричан, заселак с. Рибиче? 14, 8

Бричан 137, 11; село на Саавк 125, f. 406

Бричанница село са тргом, Бричанница 14, 9;

125, f. 106

Бричан 92, 97; 125, f. 34a

Бричан 125, f. 316, f. 43a

Бричан 40, 25

Бричан 125, f. 326, f. 35a, f. 356/36a

Бричан 14, 8/9

Бричан, студеник 64, 59/60, 60

Бричан, 52, 6

Бричанова 54, 41

Бричан, Бричан, село у околини Скопља 92,

B41, B55, B57, B28, 30, B55

Бричански пкт 74, 21

Бричановице 137, 13, 23

Бричан 125, f. 37a

Бричан 125, f. 256, f. 276

Бричан, в. Бриница 25, 5

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричан, в. Бриница 25, 3

Бричанова 54, 35

Бричанова 68, 4

Бричанова, планина 117, 25

Бричанова 25, 4

Бричанова 125, f. 12a, f. 416

Бричанова 92, B39, B40

Бричанова, село 12, 69; 82, 17; 104, 43

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 10; 14, 23; 15, 3

Бричанова, жупа 9, 14; 12, 1

Виден, међник села Водно 92, 85
Владичка земља 147, 147
Владина село 125, f. 11a
Владик Влашки катедр 104, 201-202, 125, f. 55a (Пинички), f. 57a (Шинатови)
Влашки 125, f. 26b
Влаш ка земља, топоним на Косову 125, f. 71b
Влашки брод 125, f. 72a
Влашница 55, 43
Влашкина, в. манастири
Влашки потек 125, f. 33b
Влашки глава 125, f. 72a
Влашка, село 125, f. 10b
Влашка црква 125, f. 18a
Влашка 54, 40; 64, 51
Влашка оуш 64, 66
Влашница 52, 11
Водно 92, 76-78, 162
Влашки дољ 125, f. 12a/12b
Влашки 125, f. 12b
Влашки рка 64, 77
Влашки катедр 125, f. 67b
Влашкина, село 125, f. 43b
Влаш 52, 10
Влашки дољ 125, f. 28b
Влашка 125, f. 34a
Влашки, село 93, 18
Влаш 54, 21
Влашкиско врьдо 64, 72
Влаш 14, 8
Влашка, Влашка 41, 19, 20
Влаш 92, 647
Влашкина, -ина, -ина, острво (данас полуострво)
у Скадарском језеру 26, 11; 117, 4, 16; 118, 17
Влашки, село у Зети 34, 2, 3; 125, f. 32b
-шви 82, 16/17; 104, 43
Влашки, жупа 137, 39
-стѣна 125, f. 35b
Влашки 125, f. 31b
Влашкина 125, f. 29b
Влашка стѣна 78, 33
Влашкин потек 125, f. 25b
Влашки 125, f. 28a
Влашки, међник села Осолника 64, 113
Влашка 125, f. 13a, f. 26a, f. 27b
Влашки дољ 125, f. 32b

Влаш 117, 31
Влашки 41, 17
Влашки, међник села Стрелца 125, f. 18a
Влашки, међник села Гусино 125, f. 34a
-један од међника Црних Гора
између Плава и Будимље 125, f. 43b
Влашки (?) 54, 29; в.: Влашки
Влашки стѣна 125, f. 42b
Влашки 98, 26
Влашки 64, 101
Влашки, локалитет на реци Ситници 137, 38
Влашки, Восток = Исток, страна света 23,
13, 24
Влашки рѣка 52, 15
Влашки, река 78, 33
Влашки, село 6, f. 75b
Влашки Крешевца, село 52, 13
Влашки 125, 21b
Влашки, локалитет, међник 64, 110/111, 111

Г

Гавра 92, 120
Garbal = жупа Грбаљ 24, 32
Гвоздь 78, 32; 125, f. 25a
Гвоздь 125, f. 40a
Гвоздица, село 14, 9
Геранопетра, топоним у Светој Гори 10, 13
Геранопетра винограда 125, f. 21a
Гаватови теге 125, f. 16b
Гавица, Гавица, глава, топоним, део топо-
нима 64, 107; 78, 34; 125, f. 18b, f. 19a, f. 26b,
39a, 39b
Гавица 125, f. 23b
Гавотино, село 125, f. 17b
Гавица 125, f. 24b, f. 29a
Гавица, село 6, f. 74b;
Гавица 64, 49, 70
Гавица 125, f. 21b
Гавица 52, 14
Гавица дољ 125, f. 36b
Гавица потек 41, 15
Гавица, село 74, 24
Гавица, Гавица, село 104, 200, 109, 21;

Гавица вьсь 125, f. 73a
Гавица, Гавица, Гавица дољ 74, 48/49; 92,
122, 14b
Гавица село 125, f. 11a
Гавица 9, 14; 12, 10
Гавица, међник 92, A53
Гавица 74, 34
Гавица Гавица, међник 125, f. 31a
Гавица, село у жупи Јелци 14, 10
Гавица, село 125, f. 11a
Гавица брод 125, f. 39a
Гавица 12, 68
Гавица дољ 82, 16; 104, 42
Гавица, село и локалитет 125, f. 34a, f. 37a
Гавица 40, 27
Гавица, Гавица 40, 21, 22; 117, 23
Гавица, планина 125, f. 41a, f. 41b
Гавица потек 64, 7b
Гавица 117, 30
Гавица, село у Горској жупи 14, 12
Гавица, село 9, 5b
Гавица кладенца 109, 5
Гавица врьдо 92, 105; 125, f. 12a, f. 32b
Гавица потек 125, f. 25a
Гавица 92, B33
Гавица, Гавица камен 74, 38; 92, 167
Гавица под, вероватно заселак села Здуње
74, 2b
Гавица 92, 17b
Гавица 92, 100
Гавица 40, 29
Гавица вьсь, село у Хвосну 14, 10
Гавица, село у жупи Будимље 125, f. 31b
Гавица 104, 134, 171/172
Гавица 125, f. 37b
Гавица село Люке потек 64, 44
Гавица село Гавица 104, 134
Гавица Сољне 92, 211, 213, 233
Гавица Лажьць 91, 163
Гавица крај 93, 27
Гавица Полог 74, 52
Гавица локва 125, f. 37b
Гавица Враники 12, 69
Гавица жупа 14, 12
Гавица жупа 22, 22
Гавица, Гавица, село 54, 29

- заселак села Простјанија 64, 57
Гавица село 125, f. 37a
Авонто село 125, f. 37a
Гавица, село 92, 19b
Гавица, село 125, f. 30a
Гавица, река, међник села Мелтира
41, 21, 21/22
Гавица 125, f. 40a
Гавица потек 125, f. 26b
Гавица 125, f. 36a, f. 36b
Гавица глава 125, f. 39b
Гавица = Дубровник в.: Дубровник
- скопски в.: Скопски град, Скопје
Гавица 125, f. 13a, f. 14b
Гавица, село у Струмској жупи 91, 7
Гавица 74, 29, 39
Гавица 52, 12
Гавица 12, 69; 41, 16; 74, 22, 32/33; 78, 33/34;
92, 81/82; 104, 134; 106, 16; 125, f. 12a, f. 16a, f. 21b
- врьдо 125, f. 18b
- горни (sic) 92, 16b
- горни 74, 36/37
Гавица, село 137, 11
Гавица, Гавица 52, 3, 148; 54, 31; 64, 48, 59, 64;
90, 6; 91, 238; 125, f. 31b, f. 33a; в. н. Гавица
Гавица, село 125, f. 11a, f. 13b
Гавица 14, 9
Гавица, село 14, 9
- в.: манастир, црква
Гавица, Гавица, село 12, 68; 82, 16; 104, 42
Гавица 64, 93
Гавица 64, 81
Гавица жупа 137, 37; в. н. Гавица
Гавица дољ 64, 110
Гавица врьдо 125, f. 24b
Гавица врьдо 125, f. 28a
Гавица Липица 93, 33
Гавица 52, 2
Гавица, plur. = земља и народ 9, 4; 78, 10, 11;
82, 29; 92, 215; 104, 72; в. н. Гавица Земља
Гавица Земља 9, 13; 12, 9; 55, 2; 121, 30; 131,
36; 147, 133, 13b
Гавица потек 125, f. 17b, f. 32a
Гавица 40, 27
Гавица 125, f. 20a
Гавица 90 B14, 16/17;

Д

• 540

крѣсть 92, 122

F

Езеро влатно 74, 56
Елана гора 74, 39
Еленѣ 74, 38
Епитаврь = Цвѣтат 55, 41; в. и: Цптат.

Ж

591 •

Кокоринь потокъ 10, Б14
 Коакице 92, Б47, 94, 95
 Коакуша 92, 189
 Коакушина доуба 92, 249
 Коакушина доуба Дитонке планине 125, 40а
 Коакуша 125, 41а
 Коакушка 64, 63
 Комакын доуба 64, 108, 109
 Комарцица 125, f. 41б
 Конарево, село 14, 9
 Коидово, село 74, 23
 Константинополь Костандинъ градъ 146, 109; 147, 93/94, 105/106, 244
 confinium Sancti Augustini 51, 13/14
 - Sancti Geruasii de Venetiis 51, 14
 Коньць, Кониць 64, 40, 40/41
 Конь, планина села Простјанија 64, 58
 Коньдогрица, село 91, 205
 Конюхова честь 64, 113
 Копашникъ 6, f. 75а
 Копорики 125, f. 11а, f. 13а
 Копоритска планина 125, f. 14а
 Копринин доуба 92, 171/172; 125, f. 41а
 Коретинно, село у Тополници 137, 37
 Корило, Корыло, Кърило= Петрово село у околини Дубровника 55, 44; 64, 110
 Корила, 125, f. 106
 Кокоринь калъ 117, 33
 Кореньска глава 78, 29
 Корыке 125, f. 30а
 Косово 6, f. 75а
 Костандинъград, в.: Константинополь
 Кострешъ 92, 120, 125
 Кострыць, село 125, f. 21а
 Котлѣники, планина код Краљева 14, 13
 Которско поле 110, 5/6
 Котерь, Captarus, Catarus, Catharo 24, 15, 25, 29, 35, 37, 41, 42, 45; 88, 1, 7; 106, 30; 110, 2; 111, 2, 16; 112, Б1, 6; 134, 16
 Котража 86, 5/6
 Котльць 125, f. 15а
 Котце 125, f. 136
 Коулиара = (ἱεραὶ) τοῦ Κοῦλιαροῦ = Коулиара: в.: манастири
 Кошь, поток 125, f. 236
 Кошоутово 125, f. 11а, f. 12а

Кравинно 125, f. 126
 Кравоулинъ доуба 92, 83
 Кранина, Стаупе 47, 2, 125, f. 256
 Кранце ансьуко 92, 145, 148
 Краставъць, локалитет 104, 201; 125, f. 72а
 Кременуево 92, В30
 Кременуко? 92, В53
 Крепа 117, 26
 Криваче 125, f. 346
 Кривокурова гомрада 92, 171
 Кривотоула, село 125, f. 446
 Крижевьць, рт 41, 14
 Крилогощъ 125, f. 36а
 Криныска мега 147, 341
 Кривань 64, 62
 Кришце, село 75, 1
 Кроковево 54, 37; 64, 35/36
 Krstac, в.: Карстаць
 Кроупа Власи, Крѣпа Власы 74, 35, 39 (без Власи); 92, 163, 182 (без Власи)
 Кроушина, в.: Хроушина
 Кроуша, Крѣша, локалитет на Вардару 89, 40
 горница 92, В44
 Пасхалева 92, 85
 Кроушевица 75, 2, 32
 Кроушевице 40, 24/25
 Кроушево, Крѣшево, село 12, 67; 82, 16/17; 91, 79, 122; 104, 41, 44; 125, f. 33а/336
 Кроушевьць, Крѣшевьць, село у Дршковини 54, 44/45; 64, 78, 82; 137, 12, 12/13, 23
 Крѣшилъница, жупа 14, 23; 15, 3
 Кроушина 92, В48, 122
 Кроушинце, село 91, 258
 Кроушопеци 92, 83, 234
 Кроушка, Кроушка воцати, меѣник 125, f. 20а, f. 21а
 Кроушъвица 41, 17
 Крънстѣахъра 25, 5
 Кръковъ виноград 52, 10
 Кръкрь 21, 29
 Кръстенъ мраморъ 74, 20
 Крътилинъ доуба 92, 80
 Крътополь 147, 137
 Крътофорица 92, 173
 Крътофоръ 92, 82
 Кръть Главатовъ 125, f. 166

Кръсть, Кръть 64, 42, 93, В62, 125, f. 116, f. 336
 Кръстьць 41, 16
 крьшь, крьшь 125, f. 726 (мало слово?)
 Ксенофонъ, Ксенофѣски манастир, = Ξενοφών в.: манастири
 Ксень, локалитет, меѣник 92, 178
 Ктеушьно 40, 27
 Коудрешъ стѣдина 125, f. 42а
 Коудрешкинъ потокъ 125, f. 42а
 Коудрино 125, f. 186
 Коукаль 92, В32, В32, В47
 стари 92, В37/38
 Коукина 125, f. 146
 Коуманьскии вродъ 92, В32
 Къманъа глава 137, 13
 Къмица, село 91, 217
 Коуи'дѣгъ 125, f. 20а
 Коупоусовъ доуба 125, f. 26а
 Коурило, 125, f. 41а; в. н: Корило
 Коурилава 125, f. 246, f. 256, 276, f. 28а, f. 296
 Коутластьи камы 125, f. 386
 Коутревница, воденица вистијаритова 92, 80
 Коутънска 144, 59
 Къци, в.: Къцово = (χωρίον) τοῦ Κοῦτζη
 Коуцово, Къцово, село у струмској области 91, 61, 78, 83, 103/104, 112/113, 142, 151, 156; 121, 53
 Коуцолати 91, 28
 Коуцѣ'ва, жупа 125, f. 22а
 Къцѣво, Коуцѣво, 22, 4, 6; в. н: Коуцово
 Коуцевъска цѣста, прѣка 125, f. 226
 Кыпръникъ, Кыпръникъ 64, 46/47, 47
 Кырилицъ 78, 29
 Къндаловъ дѣль 68, 6
 Късѣна 92, В15
 Кютавьва 64, 73

Л

Лаба оба 125, f. 74а
 Лавиккво 104, 129/130
 Лавлани, село у Хвосну 14, 11
 Лавланска мега 147, 340
 Лавлански дѣль 147, 340

Лавъ 9, 13; 12, 9
 Ладиньки дѣль 125, f. 156/16а
 Лавиньска коукира 125, f. 36б
 Лавиа 117, 25
 Ласовъ крьть 125, f. 24а
 Ластовъско плато 106, 15
 Ластъва = Петровац на мору 106, 14
 Ласовичанива 92, В37, В41
 Лавоуново село 92, В63, В64
 Лавуина 125, f. 216
 Лепеница 9, 14, 12, 10
 Лепеницѣ шѣк жѣупе 14, 23; 15, 3
 Лепиць, Лепеньць, Лепѣнци, река 92, В20, 111, 191/192; 109, 5
 Ласковъць 26, 40
 Лешиньки потекъ 125, f. 246
 Ласуновъ крьть 92, В39
 Лешновъ рѣпини 92, В35
 Ликова предѣль 117, 25; в. н: Липова
 Лимлани, село 117, 22
 Лимъ, Лыма, 41, 15; 54, 33, 39; 64, 23, 54; 65, 3; 137, 26 (читање Павловића по трагу)
 Lipinich 134, 10
 Липица 125, f. 366
 Липланска кпискоупни 137, 7, 9, 17, 18, 19, 24, 33, 41
 Липлань, Лъплань, Липѣань, град 9, 14; 12, 9/10; 137, 39, 41; 147, 55, 113
 Липова предѣль 40, 25; в. н: Ликова
 Липова оулиница 125, f. 366
 Липовица 125, f. 166, f. 436
 Липта стѣна 125, f. 34а
 Липѣань, в: Липлань
 Липѣница 64, 34
 Лисиче, село 92, В40
 Лисичи (в Лисичахъ) 109, 12
 Лисичне равѣни 125, f. 14а
 Лисичица Горна и Долна 92, 108
 Лисо 68, 4
 Лисъць 64, 112/113
 Лѣшинъ 52, 20
 Ловорыца 64, 99
 Ловъжибава, стена 64, 68
 Ловъвъ потекъ 125, f. 23а, f. 236
 Ложица, Ложица 64, 107

Лоџинца, Лоџинца, село у Морави 82, 22/23;
 104, 86
 Локва 92, 123
 Локвица, село 78, 28, 30; 104, 227/228
 Лопата 54, 47
 Лопушане, Лопушани 104, 200; 109, 14
 Лопушань 92, 122, 180
 Лоузовь 64, 43
 Лоувава 64, 110
 Лугова, Лугомира, жупа 14, 23; 15, 3
 Лугь 92, В30, 146
 Лоужь, Лоужьць 89, 33; 90, 9, 20, 22-26
 Лужьско место 91, 251/252
 Лоужьска земља 90, 10
 лоука 92, В39
 Лоукавице, планина 14, 12
 Лоукашево 92, В41
 Лоуке поток, в.: Люке
 Лоуке, село 6, f. 76a
 Лоуковин поточь 125, f. 43a
 Лоуна = Месец, небеско тело 52, 41
 Лоупежница 125, f. 286
 Лоупоглавь 92, А52, Б46, В38
 Лоупрьда 78, 34
 Lustiza 24, 32, 36,
 Лъемь, в.: Лимь
 Лыпово ластовь ? 64, 107/108
 Лъсо 125, f. 12a
 Лъсьць 41, 17; 125, f. 15a
 Лъжени, 74, 63
 Лънищын поточь 125, f. 18a
 Лъвова, 14, 23; 15, 3
 Лъвьме 9, 14; 12, 10
 Лъскова вода 125, f. 13a
 Лъсковинь 125, f. 286
 Лъсковинице, Лъсковини 74, 50; 92, 148
 Лъсковин долць 125, f. 396
 Лъсковьць, Лъсковьць 104, 220/221; 125, f. 23a
 Лъшынница 64, 34
 Лъшинькин поточь 125, f. 246
 Лъвьшь поточь 73, 24-25
 Лъвижнъ, Лъвижнъ, река, притока Дрина
 104, 135/136, 136; 125, f. 726
 Лъвовигова лоука 54, 42
 Лъвовида 54, 48
 Лъвовидьскы дмль 64, 48

Люботинь 52, 25
 Люботинь, планина 109, 15
 Лювкова, Лювкова гомыла 125, f. 366
 Лювшина лоука 125, f. 21a/216
 Людска, река 125, f. 296, 30a
 Люке 64, 93
 Люке поточь Горьне чело 64, 44
 Люке, (Лоуке) поточь Долин чело 64, 43, 55
 Лютеглавы, место у Хвосну са утврђењем 14, 11
 Лютеглавске меге 147, 340
 Лъпини 137, 22
 Лъповь, село 137, 22 (по Павловнићу)
 Лътинь, село 64, 37
 Лъшць 137, 32
 Лъшынница, река 64, 50

M

Маврово виноградище 92, Б41
 Мавровщина 92, В39
 Маврѣи 92, В46
 Макариѣваца 52, 5
 Мала гомыла, гомыла 64, 87; 125, f. 366/37a
 Мала локва 125, f. 196
 Мала Мокра полца 92, 120
 Мала Стръвица 106, 17
 Маланинъ калъ 123, 10
 Малин поточь 147, 338
 Мали Девелакъ 40, 28
 Малыкове, село у Хумској Земљи = Мајкови ?
 64, 106
 манастири
 - Пристодъль = Аристулов манастир
 у Св. Гори 10, 27
 - Вликсида, Вликсиды, манастир у
 Светој Гори 10, Б25
 - Выведени Светны Богородице, в.:
 Хиландарь
 - Граваница 92, 271
 - Дометинановъ манастирь 10, 26
 - Дометъски манастир 10, А14
 - Доуинарь, у Светој Гори 10, 21
 - Иверска црковь = манастир Ивирон у
 Светој Гори 89, 49

Неакитъ, Неакитъ, манастир у Светој
 Гори 10, 38
 Паваница, манастир у долини Ибра 6,
 f. 75a
 Панделаминъ вероватино манастирска
 имања 92, В40
 Панделаминъ манастир 10, 31
 - Политов манастир, Петаалъ, (мѡн
 тоу Поласту) 10, 34
 - Св. Постоли, манастир 10, 39
 - Св. Бегередицаградъска, манастир 15, 7
 - Св. Гевургин на Расѣ = манастир
 Ђурђеви ступови 15, 7
 - Св. пророк Илия, манастир у Светој
 Гори 10, 37
 - Св. мени = манастир Есфигмен у Св.
 Гори 10, 16, 20
 - Скорьница, келија или манастир у
 Светој Гори 10, 33
 - Стъденица, Стоудница, манастир 6, 746,
 75a, 76a, 766; 15, 7; 125, f. 546; 147, 326
 - Хиландарь 9, 46; 22, 2/3, 5, 11, 18; 79, 7;
 90, 1, 7; 93, 2, 14, 53/54; 99, 25; 104, 36;
 121, 48; 131, 33; 143, 24, 33; 146, 87
 - Хоулиара, Хулиара 10, 36/37; 23, 10; 90, 41
 - Женофонъ, у Светој Гори 10, А13
 - Жеропотамъ, у Светој Гори 10, А12
 Манотини селище 93, 32
 Marina = Поморска Земља 24, 13, 47
 Мартинъ крсть 92, 121
 Мароуца 92, В38
 Масларина 78, 33
 Мауровъ (sic) долъ 92, 173/174
 Мауковци 147, 155
 Мауковць 125, f. 29a
 Мауковькин поточь 125, f. 29a
 Мауовужина селища 125, f. 166
 Машславъ воденичнице 137, 12
 Медаль 64, 86
 Медвѣга глава 125, f. 266
 Медвѣдци 92, В33
 Медъны поточь 125, f. 116/12a
 мелндонски виногради 90, 19
 Мель 92, 226
 метохина Св. Димитриъ 89, 33
 - Св. Ђорђа код Скопља 92, 230, 288

- Св. Ђорђа у Солуну 89, 38
 - на име Св. Николаъ 89, 24
 30, 34/35
 метохъ Преображеннаго Исуса Христа 89, 24
 Прѣсветни Богородице-оу Раданъ 89, 31/32
 - Св. Василии 74, 60
 - Св. Аѣка 74, 62
 - Св. Николаъ 89, 24
 74, 63; 92, 188/189
 Мевъке, село 6, f. 76a
 Месов = Мачва 134, 9
 Мидоки, село 6, f. 746/75a
 Микоулашина, река 125, f. 186
 Милеж, Милѣж, локалитет у Светој Гори 9,
 53, 12, 58, 89, 23, 90, 8
 Милетинъ долъ 125, f. 26a
 Мили 52, 11
 Милославъ коукице 125, f. 276
 Милотинъ поточь 125, f. 136
 Милошь, локалитет ? 92, Б52
 Милътенъ, локалитет ? 92, Б47
 Милѣшева, Милѣшева, место у којем је поди-
 гнута црква 73, 20
 Милѣж, в.: Милѣж
 Миѣхаличино, село 125, f. 17a
 Мица 40, 26
 Миланъ, 6, f. 746
 Милин 55, 42
 Милинице 125, f. 25a
 Милѣштокъ 21, 28; 138, 3
 Могила 92, В40/41, 61
 Модры мѣль 125, f. 136
 Модрын камы 125, f. 416
 Модръва гровацъ, гровацъ 125, f. 16a
 Модръвъ дѣль 125, f. 42a
 Мокра плоча, Mochra plozza 110, А5, Б9
 Мокростѣки, = стѣци, заселак села Здуња 74,
 26; 92, 174
 Молстырь, село 41, 18
 Молъньта, 60, 19
 Момоуша, 9, 53; 82, 20; 104, 52
 Момоушкин, половина села Каменице у
 Зети ? 82, 23; 104, 58
 Моравъ, жупа 14, 23; 15, 3; 82, 23; 104, 56, 202;
 109, 15; 137, 37, 39, 41
 - река 147, 155

Моравице 82, 104, 88
 Морача, река 52, 16
 гора 52, 16, 17
 Морезица 92, 187, 137, 40
 Морска земља — Померска 9, 12, 13, 12, 9
 Морска Моряга, заселак села Биноле
 ордо 54, 15, 64, 97
 Морини, село 125, f. 44a
 Москва 92, 159
 Москвини 92, 94
 Москвиница 92, 85
 Мостак 92, 120
 — студенац у Петровцу на мору 106, 15
 Мотиванк 137, 23
 Мотроушница 21, 31
 Мошаница 125, f. 41a
 Мовина, село, локалитет 54, 33, 64, 47, 125, f. 34b
 Мпата (?) 54, 47
 Мравиниц 92, 178
 Мраморин, Мраморин, локалитет у околини
 Скопља 92, 106, 109, 5
 Мраморь 74, 20, 54, 92, 62, 80, 137, 37
 Мратинь, поток 125, f. 20b
 Мртвица, Мртвица, река 125, f. 38a, f. 38b
 Мртвицки ками 125, f. 8a
 Мртвицки поток 78, 32
 Мркуво 64, 111
 Мучирице, село 6, f. 74b
 Мухадкине коуце 125, f. 176
 Мшциани, село 89, 34/35
 Мшкзени, село и селиште 22, 4, 13, 91, 150
 Мшкзенска метохиа 22, 15
 Мшдри камен 10, A6
 под Мшхемь 92, B32
 Мшхуик 125, f. 24a
 Мшглавит ско поле 92, B10
 Мшголовиц 125, f. 12b
 Мшгль 125, f. 39b
 Мшково, село 78, 7
 Мшхнатц 92, 16b
 Мшле 117, 23
 Мшльци 41, 12/13
 Мшльска страна 64, 74

Навак, село у Хвосну 14, 10
 Нановь доль 92, 143
 Nareni rotus 1, 48
 Насоудь 147, 133
 Нахово 74, 55
 Неакитъ, в.: манастири
 Нево 9, f. 147, 254
 Невеверань 125, 42a
 Невыдраке швок, село 41, 11/12
 Недакоуси, Недакоусь 54, 38-40, 64, 53
 Недъла 137, 13
 Ненадьякь кръсть 64, 108
 Непровица, Непровице, село у околини
 Призрена 9, 53, 82, 20, 104, 51
 Нераца, 109, 7
 Неретьва, река 55, 48, 64, 84, 94
 Неръзи 92, 78, 162
 Никва, Nichea, Nikaца 15, 24, 23, 43, 28, 7, 44,
 7, 49, 6, 56, 11, 57, 6, 64, 139, 93, 60, 104, 265,
 121, 93, 125, f. 78a, 137, 52, 143, 40
 Никоньць 52, 7
 Ноздри в.: Спорн 14, 12

O

Область положька, в.: Положька область
 occidente 24, 18
 Опькина градска = дубровачка 66, 2/3, 6, в. и: С
 Орахово, село у Црмници 117, 17, 22

П

Павак, село 125, f. 29b, f. 30a
 Паднире, село 91, 250
 Padua — Padova, град у Италији 135, B10
 Паник доль 92, 121
 Палешварьдарь 91, 258
 Pallice 98, B107
 Палинь 92, B57

Пал'ушица река, Палвицка рѣка 74, 47, 92, 144
 Панделенимово мѣте 92, 104
 Парики, Парици, село? 9, 56
 Парцаль 90, 14
 Пасарелови коушници 92, 233
 Пасарелова вѣалима 92, 102
 Паскаль, Пасхалевь 92, B33, 85, 95
 Passiglav, локалитет на полуострву Врмцу у
 Боки Которској 24, 32, 36
 Пасхалъ, в. Паскаль
 Пасоуни Пашни 137, 17, 48
 Паурадь 117, 31
 Пегалица, Пегалина 117, 29, 33
 Ресурато 134, 17
 Пекъ архипискоупова, архипискоупова 82, 17
 Пекъ, Пещь, село у Хвосну 14, 10, 41, 18, 19,
 82, 17, 104, 44, 45, 147, 26, 50, 338
 Пекьским стоуденьць 78, 8
 перишрь жижьскы 90, 32
 — лоуж'в'скы 90, 25
 — роудав'скы 90, 28
 — Светаго Гевургия 90, 21
 — строумьскы 90, 23
 Пестинь градъ, Pestingrad локалитет у око-
 лини Котора 110, A3, B4
 Петка 64, 75
 Петрашиць, поток 73, 23
 Петровиць, село 12, 67, 82, 16, 104, 40
 Петров манастир, в.: црква Св. Петра 10, 29/30
 Петрув, село 82, 16, 104, 42
 Петрувь 125, f. 28b
 Пет'ковъ кръсть 93, 19
 Пещерь церевуц'льска 92, 89
 Пещець 74, 33
 Пещь 125, f. 34a, f. 39b, f. 42b
 — във'улонска 147, 228/229
 — свѣт'ла 125, f. 35b
 Пѣаньць 147, 89
 Пива 125, f. 33a
 Пикридь 92, B39
 Пилотъ, Пылотъ 9, 13, 12, 9
 Пиргъ = хиландарски пирг 109, 19, 23, 25
 пиришрь, в.: перишрь
 Пианиць, катун 125, f. 55a
 Плаано, 41, 16
 Плавница, 14, 12, 26, 38-40 (вероватно поток)

Плаакъ 82, 23, 104, 58, 125, f. 33a, f. 42b, f. 43, f. 47b
 Плавковька, заселак села Пространцъ 64, 57/58
 Плака, келѣја у Светој Гори 10, A5, 15, B11, 28
 Плапа, планина 40, 22
 Плась 109, 15
 Плауке 117, 21
 Пламетино 125, f. 19a, f. 19b
 Пашнь 106, 17
 Паша 117, 24
 Пашужинь 125, f. 20a, f. 21a
 Патъшь 74, 33
 Пноука, жупа 15, 6, в. и: Пноука
 Певежда 109, 12
 Певежда, Певлжда, село 74, 22, 92, 95, 98
 Певежска рѣка 92, 99
 Певилень 92, 178
 Педавьци, село 91, 60, 72, 77, 81, 101, 110, 119,
 148, 154
 Педвртзи (Педвртзѣхъ) 137, 32
 Педмѣланьци 123, 10
 Педомирь 74, 61
 Педрилик 125, f. 44a
 Педь 92, 97
 Пед'горелѣца, метох 6, f. 76a
 Педьградин 125, f. 72a
 Пелеватъ стѣна 64, 40
 Поланце 55, 44, 54, 14
 полички виноградн 27, 13
 Пологъ 74, 52 (Горьки): 92, 84, 109, 7, 137, 31, 40
 (Павловић по трагу): 147, 88
 Положка швласть 74, 41, 92, 125
 Положка жоупа 92, 130, 133
 Полож'ска страна 104, 192
 Полъждреница, село између Лимљана и
 Орахова 117, 22
 Полъмирь, село 6, f. 74b
 Пол'ць 125, f. 33b
 Пользь, село 125, f. 28a
 Поланица 78, 33
 Полан'це 125, f. 18a
 Померска Земља 30, 10, 54, 11, 75, 64, 20, 144,
 65, 11, 67, 1, 6, 68, 10, 73, 11, 16, 31, 75, 30, 77,
 11, 81, 10, 93, 61, 106, 33, 117, 16, 121, 22, 125,
 f. 75a, f. 79b, 126, f. 80a, 127, f. 90a, 131, 101,
 137, 10, 54, 138, 8, 144, 32, 146, 149, 147, 19
 Поморьске швласти 65, 2

Поникави, Поникви, село у Хумској Земљи 54, 70, 64, 101/102
 Поникавска локва, Поникавска 21, 30, 125, f. 346
 Поникавска 92, 137
 Поникавци, б. f. 750
 Поникова епанина 95, 1
 Поникова жена 64, 106-107
 Поникова 92, 98
 Поникова земља 147, 146
 Поникова власт 92, 162, 163
 Поникови 92, 107
 Поникови 125, f. 19a
 Поникови 23, 18, 147, 338
 Потк 92, 852
 Починало 92, 103, 107
 Похвалу, село, б. f. 756
 Прага, 52, 3
 Прапат'ни дољ, Прапат'ни дољ 54, 19; 64, 71, 125, f. 216
 Прапат'на локва 125, f. 356
 Правни дољ 64, 102
 Prevlacha, de Catbago 24, 29; в. и: Прѣвлака
 Прелюти 117, 31
 Прѣвон 125, f. 14a
 Придавка 125, f. 22a
 Призрѣнь, Призрѣнь, Призрѣнь, Призрѣнь 9, 52; 78, 9, 24, 25, 82, 20; 85, 8; 104, 51, 224, 225; 147, 113
 Призрѣньска епископица 137, 40-42
 Приложни 125, f. 196
 Приложска власт 74, 34/35
 Приложска хора 25, 6
 Приморни, Прѣморни 54, 25, 26; 125, f. 11a
 Присеници 125, f. 17a
 Присенински поток 125, f. 19a
 Присенинскъ 68, 5
 Прищина 137, 14
 Прогово селище 92, 106
 Проговци, влашки? катун 125, f. 636
 Пронирине 117, 24
 Прокснѣ дољ 123, 10
 Прокопи 92, 87
 Препастъ 92, 178
 Препастънски прѣворъ 40, 26
 Прѣстѣнии, Прѣстѣнии, село у жупи Брѣжови 54, 29, 64, 57, 58

Прѣстѣна стѣна 125, f. 39a
 Прѣстѣна стѣна 64, 104, в. и: Прѣстѣна
 Прѣхоръ, манастир 10, A17
 Прѣхуцица 125, f. 336
 Прѣхѣшъ 125, f. 216
 Прѣхорица 52, 3
 Прѣхоръ 125, f. 28a
 Прѣхѣво 125, f. 716
 Прѣхѣжда, земља нарекома 109, 4
 село 104, 199/200
 Прѣхлава, локалитет између Свете Горе и Халкидики 89, 30; 90, 35, 37-39; 91, 256; в. и: Prevlacha
 Прѣхлавски киноуръ 90, 31
 Прѣгара 92, B51
 Прѣдѣлѣница 54, 46/47
 Прѣдѣлѣ 125, f. 34a
 Прѣкопъ 125, f. 32a
 Прѣпранъ 125, f. 226
 Прѣровница 125, f. 34
 Прѣслопъ, меѣник, локалитет 74, 38/39, 46; 78, 30; 92, 144; 125, f. 126, f. 396
 Прѣслѣце 52, 7/8
 Прѣска? (въ Прѣсци) 92, B5, 211, 234
 Прѣсѣнице 92, B11-B136, B87
 Прѣсѣнка рѣка 92, B89
 Прѣсѣнка 106, 16; 125, f. 196
 Прѣстѣна стѣна 54, 22
 Прѣстинни лази 125, f. 72a
 Прѣтѣвско врьдо 52, 9
 Прѣшѣка вьсь 64, 33
 Прѣславъ 25, 4
 Прѣшавни, село 14, 9
 Прѣшѣтъ 92, 506
 пѣтъ, поутѣ, ванѣнски 109, 4
 -воутѣлски 74, 21; 92, B62
 -велицѣрѣвски 92, B119, 125
 -гоински 64, 76
 -горни 92, B43
 -креветски 125, f. 20a, 206
 -лавски 125, f. 166
 -лоупоглавски 92, A54
 -млини 125, f. 176
 -прицевски 125, f. 196
 -прѣки 125, f. 186
 -сагѣвѣ 125, f. 29a/296

-светогорски /?/ 78, 19, 20
 -стари 92, 106
 -стрѣмѣнѣвски 125, f. 306
 -сворни 23, 48
 -тоурѣнски 92, 84
 -велица Урѣшево 92, B47
 царѣв, царски 92, B10, B34, B38, B46, B41, B43; 93, 28-30
 Пшенни врьхъ 78, 31
 Пшеница 92, 117, 226
 Пысана ила 64, 60
 Пыкѣлѣни, село 125, f. 446
 Пѣоука, Пѣоука, Пѣоука, река 125, f. 27a, f. 28a, f. 286; в. и: Пѣоука
 Пѣсѣцъ 74, 48
 Пѣстраа воука 125, f. 406
 Пѣстрыцъ 125, f. 41a
 Пѣкы 52, 10
 Пѣсин стоудѣнѣцъ 125, f. 36a
 Пѣсѣвана глава 125, f. 23a
 Пѣванъ, село 14, 8
 Пѣшѣваница, жупа ? 14, 8
 Пѣловина, стена 64, 58/59, 65

Р

Равѣньцъ 92, 172
 Равѣны 64, 85, 95
 Равик 92, 179
 Равѣна рѣка, Равѣна рѣка 54, 48; 64, 69/70
 Равѣница 125, f. 14a/146, f. 146
 Ragusium, Ragusa, Raugium, Raugia, в. и: Доу-вровѣнѣкы 1, 2, 12, 15; 4, 5, 21, 58; 29, B3, 4; 44, 2, 16; 45, 1, 28; 51, 2, 4, 5, 7, 8, 16; 88, 2, 4-7; 98, A1/2, 26, B10, 12/13, 16/17, 22/23, 27, 39, 46, 73, 90; 103, B9, 11; 112, B4, 5; 130, 6-8, 11; 132, B2; 133, 3, 5; 134, 6-8, 12; 135, 7-9, 11; 136, 7, 8
 Рагѣва гомѣла 125, f. 35a
 Радѣтѣно врьдо 64, 69
 Радѣво, село 14, 9
 Радинѣвѣкы, локалитет 92, B53
 Радѣнѣ, локалитет 92, B55
 Радова кѣвѣца 64, 77
 Радовѣнѣ 125, f. 39a
 Радовѣцъ 125, f. 40a
 Радовѣвѣ камъ 125, f. 436
 Радѣша 109, 9
 Радѣвѣвѣ крѣтъ 92, 166
 Радѣвѣвѣ 78, 34
 радѣво 109, 7
 Радѣво кѣвѣца 125, f. 18a
 Радѣва 125, f. 216
 -селище 92, 114
 Радѣтовѣца, прѣтока Бѣстрице, 125, f. 16a
 Радѣла, село, 6, f. 756
 Радѣвица, пасиште 82, 44; 104, 109
 Радѣшъ, село у Куѣвѣчѣ 64, 73
 село у Хвосну 54, 44
 Радѣца, 74, 21; 92, B37
 Радѣлѣ, село 74, 64
 Радѣцѣна, студѣнац 64, 67
 Радѣна, жупа 6, f. 756, f. 786; 14, 23; 15, 3
 Радѣхѣтѣцъ 125, f. 396
 Радѣхѣтѣ камъ 125, f. 306
 Радѣхѣтѣ вѣровѣско 92, 82
 Rassa, Rassa et Maritima 29 B5/6; 44, 2
 Радѣтина, село 64, 45
 Радѣтицѣ, село 6, f. 746
 Радѣтѣница 125, f. 16a
 Радѣ, град 15, 7; 125, f. 24a, f. 27a, f. 45a
 Радѣна, село 14, 7
 Радѣвѣка, в. и: Радѣвѣка
 Радѣвѣка и Радѣвѣка 29, A3; 30, A10; 58, 33
 Радѣвѣка и Радѣвѣка, 27, 1
 -и Диоклѣтиѣ и Далмѣциѣ и Радѣвѣка
 и Радѣвѣка 30, A1/2, B2/3; 34, 5; 33, B2/3
 Радѣвѣкы 14, 8
 Радѣвѣски стоудѣнѣцъ 125, f. 726
 Радѣма, село? 92, B31
 Радѣва, село 9, 54
 Радѣвѣница 9, 54
 Радѣвѣ 14, 18
 Радѣвѣница, село 14, 8; в. и: Радѣвѣ
 Радѣвѣцѣ, део Диношке планине 125, f. 40a
 Радѣвѣ потѣкъ 117, 23, 24
 Радѣвѣнива 52, 19
 Радѣвѣ дољ 92, 180
 Радѣвѣ 125, f. 276
 Радѣвѣно 125, f. 156
 Радѣвѣкы 137, 38

Рожьце 78, 8
 Романа Дѣка, село Бадерј, од Скопља 123, 16
 Роуѣвъ потокъ 12, 67; 82, 16; 104, 41
 Рѣдѣва село 89, 31
 Роударик 125, f. 106
 Рѣденица 6, f. 78a
 Рѣднина, Роуднина 74, 21, 106?; 125, f. 156, f. 366; 137, 37
 Рѣдникъ, Роудник, Rudnich, Rudunic 98, A10, B36, 59; 125, f. 21a
 Рыб'иникъ, река, притока Белог Дрима 104, 130, 131
 Рыб'иница 125, f. 39a, f. 396
 Рыданъ доль 64, 113
 Рыжана (Рыжане село) 125, f. 426
 - река 125, f. 336
 Рыт'къ Острин 125, f. 306
 Рѣдобради, село 125, f. 21a
 рѣка 40, 29

Быстрица 125, f. 16a, 42a
 - Велика = Вардар 74, 49
 - градчан'ска 137, 12
 дубровачка 21, 33; 27, 12; 55, 44; 95, 5
 - Любвиж'на, в.: Лю
 - повоушка 92, 99
 Рѣке, жоупа 9, 14; 12, 10
 Рѣвнице, село у Пологу 74, 41, 44; 92, 125, 129, 130, 141, 151, 158, 159, 160
 Рѣвничка рѣка 75, 45/46, 51; 92, 143, 149
 Рюница 125, f. 18a, f. 35a
 Рѣп'ини доль 64, 89/90, 90
 Рѣхъ 54, 23

С

Саава, река ? 125, f. 406
 Савина сѣхастарна = Савина испосница у Кареји 89, 26
 Савинъ сѣнокосъ 64, 42, 43
 Савиницъ 92, 172
 Саг'ѣвъ поутъ 125, f. 246, f. 29a
 Сав'ѣгладе 125, f. 42a
 Савонильски стоуденьцъ 92, 107
 Саси 54, 47

Савво, 6, 746, 78a
 Саш'карѣка 125, f. 16a
 Света Гора, Пѣосъ 9, 45, 52/53, 63; 10, 19; 12, 25, 50, 58; 23, 6; 78, 7, 10, 20; 82, 14; 89, 23, 28, 49; 91, 3; 93, 2; 99, 23; 104, 36, 149; 109, 23, 25; 121, 24; 122, 5; 131, 18, 77, 96; 143, 33; 146, 4, 21, 27
 Светынъ Сръгъ, тргъ, на Бојани 75, 25; 117, 34; 125, f. 73a

Свинница, село 14, 9
 Свинвоуцъ 125, f. 176
 Свиниень = Есфигмен; в.: манастири
 Свиница 106, 17
 Свиногаль 64, 111
 Свинови 93, 21
 Свиницица 125, f. 25a
 Свиници, село 14, 9
 Севѣмникъ 125, f. 25a
 Севѣмнише 92, B6, B14
 Северъ, в.: стране света
 Седларе 41, 19
 Селадъ, локалитет у Св. Гори 10, 13
 Селца 117, 28-30; 125, f. 37a
 Селце, село 137, 11
 Селъца, заселак? села Простјанија 64, 58
 Сел'ковъ вртъгъ 109, 10
 Сел'чаница, село 125, f. 11a, f. 146
 Сенева врата 64, 110
 Серава, Сербѣва, река у Македонији 74, 7; 94, A12, B31, B34/35, B48, B50, 94
 Сербѣа, Сербѣа, Servia et Marina 23, A1; 24, 13, 47; 29, A3; 51, 3; 90, 5
 Сербѣж; в.: Серава
 Силѣв'риа, град у доњем току Дунава 147, 110
 Синиакъ, предео на Ситници 137, 38
 Синска, заселак 74, 69
 Син'къ 92, 173
 Синиш локва 92, 180
 Сираковичи 64, 113
 Ситница, Ситицица, Сит'иница, жупа 125, f. 17a, f. 736
 - река 125, f. 17a, f. 19a; 137, 17, 18, 38
 Сишнъ 73, 5
 Скакав'цъ 125, f. 316
 Сков'ѣуилов виноград 92, 107
 Скокъ 52, 4
 Скопие, Скопие, Скоп'и 74, 7; 92, A12, A29, B4, B26, 101, 196, 207; 93, 5; 109, 1, 2, 16; 147, 89

Скоп'ска, Скоп'ска страна, Скоп'ска хв'ра (Скоп'ски хв'рѣ) 25, 6; 93, 2/3, 6/7, 10, 56; 104, 191/192, 197
 Скоп'ска швласть 92, B4, 102, 234; 121, 41, 40
 Скоп'ски градъ 74, 14; 109, 5
 Скорып'и, манастир у Св. Гори 90, A27, B26
 Скоуигорина 64, 48
 Скровот'ница 125, f. 40a
 Скоуланово воденичице 137, 12
 Скоулановъ соуходоль 137, 22
 Скърда, Schurla 110, A3, B5
 Scutari = Скадар 130, 2
 Славникъ, студенац 125, f. 30a
 Славиче, жупа 137, 39
 Слав'кова коуша 125, f. 16a
 Сламодраже, Сламодражи, село у околини Призрена село 9, 53/54; 82, 20; 104, 54
 Сланниче 10, 3
 Слано, локалитет у селу Камен 91, 253
 Слано поле, планина у Хвосну 14, 12
 Слан'ска, Слан'ска, село 74, 39; 92, 169
 Слатина 68, 6; 92, A52, A54, B46
 Сливово 137, 15
 Сливичица, Слив'чица, Слив'ицица 74, 17; 92, B1, 92
 Слив'ука цѣста 64, 96
 Сл(н)це, небеско тело 52, 41
 Слѣп'нъ, Слѣп'нъвъ потокъ 54, 38, 39; 64, 54
 Смира, село у Морави 104, 202
 Смрьдеки потокъ 41, 16
 Смрьдеш'ци, Смрьдеш'ци 92, B49, B51, 123
 Смрьч'ники, Смрьч'ники 54, 45; 64, 65
 Смоудинг'лавъ, 125, f. 716
 Смоудиного, катоуънъ 125, f. 656
 С'мрьковница 125, f. 25a
 Солонънъ, Свалънъ, Θεσσαλονίκη 25, 7; 89, A86= B38; 90, 32
 Солон'ска дръжава 91, 1
 Сопица 92, B 5, 211, 233
 Сопоть 78, 33
 сопотьски завѣль 125, f. 156
 Соха 125, f. 146
 Сошиѣ, две планине 109, 16
 Спасъ, 74, 35
 Спасово доувики 125, f. 32a
 Спасова метохија 8 Плавници 26, 38

Спилаи 106, 14
 Спори Нождари, планина 14, 12
 Сръбана, заселак 125, f. 296
 Сръбана, в.: Серб'ска, Серб'иа
 Сръб'ска, Зем'ла, Сръп'ска, Зем'ла, Сръп'скої Зем'ла, Сръб'ска Зем'ла, Дишкантица (Дишкантица), и Трав'ница (Трав'уница), Дишкантица (Дишкантица), и Зах'альмина (Хальм'ска зем'ла), Рашка 9, 8; 12, 6, 75; 14, 1/2; 21, 8; 26, 16; 37, 17; 41, 44; 54, 11, 75; 55, 12, 18, 37, 38; 66, 12; 74, 4; 78, 36; 89, 12/13; 92, A6; 98, 3; 121, A30, A43, A90, B40/41; 127, f. 826- f. 85a, f. 866, f. 88a; 137, 40; 146, 9, 89, 111, 128; 147, 54, 105, 112, 226, 252, 264, 313, 364
 Сръп'ска Зем'ла и Помор'ска (Мор'ска) 6, f. 746; 21, 41; 26, 51/52; 40, 13, 14, 45; 41, 10, 45; 58, 1; 55, 37; 64, 20, 144; 65, 11; 67, 1, 6; 68, 10; 73, 11, 16, 31; 75, 30; 77, 11; 81, 10; 93, 62; 104, 279; 106, 33; 117, 15/16; 121, 21/22, 96; 122, 1, 4, 16; 125, f. 8a, f. 86, f. 75a, f. 796; 126, f. 80a; 127, f. 85a, f. 90a; 131, 101; 137, 10, 54; 144, 32; 146, 149; 147, 19, 365, 377
 Сръп'ска швласть 41, 2
 Сръп'ские швласти и помор'ские 65, 1/2
 Сръб'ско кралевство 121, A81
 Сръг'ево врьдо 54, 35, 36
 Сръг'ево врьдо 64, 42, 44, 45; уп. и претходно Сръг'ево
 Сръп'някъ 64, 91
 Сръд'ни вртъгъ 92, 173
 Сръд'ни рѣтъ 125, f. 31a
 Сръд'ниа 125, f. 306
 Сръд'ниа гора 125, f. 41a
 Сръд'ни врьдо 125, f. 326
 Сръм'ска Зем'ла 147, 140
 Сръд'орѣк'и (оу Сръд'орѣц'ѣ) 92, B40
 Сръш'ев'ляне, село 92, B38
 Стан'къ, поток 125, f. 31a-33a
 Старын Влахъ 6, f. 75a
 Старънъ дольцъ 64, 109
 Стежерно 92, 81, 105
 Стефанк'в'р'до 125, f. 266
 Стефани стьпни 125, f. 236
 Стефаница 10, 9
 Стальпези 14, 10
 Стольцъ 64, 63

Стонъ 21, 31, 54, 14, 17, 19, 28, 64, 100-102
Страшки камы 41, 21
Стране света:

восточна, восточнаа страна 23,
16, 22, 25; 64, 88, 90
- южна 23, 17; 64, 83
- западна 23, 19/20
- северъ 23, 23

Страшна стѣна 125, f. 166
Страшнѣць 125, f. 26a
Страшнѣцьки потокъ 125, f. 26a
Стричина, Стрычина, село, касније заселак
села Простјанија 54, 29, 64, 57
Стрѣма, Стрѣма, река 89, 34; 90, 15
Строумьска, стрѣмьска
- жоупа 91, 7
- земля 91, 36
- власть 22, 36; 121, 53

Стрьмоглавници 125, f. 346

Стрѣкавъць 125, f. 426

Стрѣлаць, село 125, f. 176

Стрѣльчѣкинъ врьдъ 125, f. 19a

Стоуѣль 125, f. 166

Стѣденичица 92, A53/54

Стоудена 92, 85

- рака 64, 66-67

Стоуденица, река 6, f. 78a

Стоуденица, в.: манастири

Стѣденицькоупоглавѣскии 92, B49

Стоупица 92, 179

Соудница, Судица 74, 37/38; 92, 166

Соудъ Желани, Соудъ Жоульѣанъ, Желѣанъ,
21, 30, 54, 25; 64, 105/106

Соули 92, 102

Соулики, Соулики Долики Горни 92, B5, 104,
233; в. Горни С

Соумегница 125, f. 226

Соути, село у Расу 125, f. 24a

Соутѣска, Соутѣска, Сютѣска, река 14,
13; 54, 30, 34, 43; 64, 40

Соуха Каменница 125, f. 156

Соуха планина 74, 51; 125, f. 41a

Соухинъ потокъ 106, 16

Соухогрыло 125, f. 21a; 137, 31

Соухогрыльска земля 125, f. 22a

Суходоль 22, 16, 17

Сѣшица, Соушица 74, 28, 39; 92, B5, 181,
182, 233; 93, 33; 137, 11, 14, 16; в. и: Сюшца
Сѣсоутоморѣница 117, 24

Сѣспица 104, 131

Сѣница, Сѣнице 50, 6; 125, f. 156

Сѣнишии потокъ 125, f. 266

Сѣрица 68, 4

Сѣрѣва, 14, 9

Сѣвена стѣна 125, f. 426

Сютѣска, в.: Соутѣска

Сюшца, село 64, 76

Сжаница, в. Соудница

Т

Таворъ, село 74, 56; 92, 224; 93, 29

Тальско 14, 7

Тара, река 64, 58, 62, 64, 65

Темни дол 74, 33

terra de Rassa, Rassa et Maritima 29, B5/6; 44, 2

Θεσσαλονίκη, в.: Голоуиъ

Типѣвана лоука 125, f. 206

Тиховець, Тиховцы, 74, 38; 92, 166

Тишина 137, 38

Тльсто врьдо, село ? 14, 8

Тмасѣвъ (-въ ?) гвоздь, планина 14, 12

Тморане, Тморане, село 92, 78; 93, 3, 19;
121, A41

Топаншь, локалитет 106, 14, 17

Топлыца, заселак 64, 97

Топлюха, река 64, 94

Тополница, заселак села Биволе брдо 54, 15

Топольница, жупа 137, 37, 39, 41

- село 14, 7/8

Тополова, заселак села Калугеровљана
92, 118

Тоциль 64, 78

Точиль, Точиль 74, 50, 53; 92, 147

Травница, Трѣвнишка земля, Трѣвница,

Трѣвница Трафѣница, Tribunia 14, 2; 21,

9; 27, 1; 30, 2; 34, 5; 118, 16

Треска 92, B6, B11

Трин гомыле 125, f. 376

Трин плове 125, f. 38a

Трипотамъ, село ? 90, 21

Трифонъ креть 125, f. 346

Троцнъ дѣвъ 117, 24

Трѣниѣ, Трѣниѣ, село 9, 54; 125, f. 32a

Трѣнова, село у Стоиском приморју 54, 25;
64, 106

Трѣново, село у близини Скадарског језера
40, 26

Трѣншво, престоница Бугарске 25, 4

Трѣновѣи доль 125, f. 29a

Трѣновѣица 125, f. 346

Трѣновѣици, Трѣновѣици, Трѣновѣици, село у
близини Доње Хоче 9, 54; 82, 22; 104, 54

Трѣпѣхъ, село 9, 56

Трѣвовитики, село у Хвосну 14, 10

Трѣволе, село у Зети 14, 12

Трѣвѣша, заселак села Калугеровљана 92, 117/118

Трѣвѣица пекъ 41, 15

Трѣвѣца 125, f. 11a

Трѣвѣница и сл. в.: Травѣница

Трѣскавъць, 125, f. 44a

Тѣдоровъ, Тоудоровъ доль 74, 34; 92, 171

Тѣране (въ Тѣранѣхъ) 92, B15

Тѣренско, Тоудренско поле, 92, B20-22, B24, B110

Тоудриневъ доль 92, 99

Тоудрепи, 125, f. 226, f. 23a

Тоушимля, село у Расу 125, f. 27a

Тыковскии дѣль 125, f. 326

Тѣме (или: Тѣмене, изв.: по Тѣменевѣи) 125, f. 29a

Тѣрани, село ? 92, B23

Тѣранъ 64, 74, 75

ОУ, 8

Оувогаа драва 125, f. 376

Оуворькъ, планина 64, 63

Оугарькъ стоуденьць 64, 61

Оугърска гомыла 125, f. 396

Оухрица, Оухринѣ 125, f. 146

Оуиньѣ, село 54, 40 64, 50

Оуиньѣкъи потокъ 54, 41

Оуларѣвина, Оуларѣвина 54, 42; 64, 42, 54

Оумовѣрькъи потокъ 125, f. 336

Оурьвъ 125, f. 286

Оур соуловъ доль 125, f. 726

Оур соуловъ катѣуиъ 125, f. 636

Оускрѣница 41, 22

Оускрѣкѣниѣ, локалитет 92, B58, 87

Оустрьнъ, заселак села Брштаника 64, 99

8ске, в.: 8шве

Оутѣшино сланище 125, f. 246, f. 28a

8тѣшеново мѣсто 92, 109

Оуши, ца 40, 25

Оушѣва 64, 73

Оушѣва 8шве 8ске Оуске 6, f. 78a; 74, 36 92, 165

- wt Kivave 92, 171

Оушѣу ? 92, 95

Ф

Филарѣфъ, в.: манастири 10, B29

Фроушки стоуденьць 92, B51

Фоука, село ? 90, 11

Ө

Өаворьскаа гора 137, 2

ӨешФиловъ камень 92, 82

Х

Xator 110, B10 = Затоп

Хамоладовънъ, 22, 19

Хвалѣа глава 125, f. 29a

Хваши, Хващѣ ? 92, 77, 83

Хвонники 92, 179

Хвостно, жупа 14, 10, 12; 54, 44; 73, 19; 125, f. 20a;

- место ? 147, 171

Хвостыиска, земля 104, 129

Chelmunia, в.: Хльмьска земля

Хиландаръ, в.: манастири

Хльмьска земля, Хльмьскии земли, Humscha

zemglia, Chelmunia 1, 13; 7, 5; 21, 9; 27, 10; 54,

11, 14; 64, 83/84; 144, 53/54

Хакимъ 125, f. 396, f. 40a
Халва 64, 112
Халвашица, село 125, f. 38a
Халмари, варда 64, 99
Халма, Халмашъ, Дола и Горца 82, 20, 22,
104, 52, 84
Халкати 92, Б33
Халмашъ 22, 18, 20/21
Халма, 64, 36
Халмиш 125, f. 42b
Халва, село 9, 54
дрва 9, 54
Халмашъ 125, f. 22a
Халмиш, село у Зети 125, f. 27a, f. 37a, f. 39b
Халмиш полана 125, f. 32b
Халмишомоница 10, А4/5
Халми, Халми, в. Халмиш
Халмица, село 90, 32; 125, f. 13a
Халмица, село 125, f. 28a
Халмашъ пиръ 92, 109
Халмашъ селище 92, Б17
Халмиш, Халми, Халмиш, Халмиш 104, 187/188;
109, 19, 23; 121, 25; 122, 6; 143, 17
Халмашъ 92, Б48
Халмашъ вярда 74, 49; 92, 147
Халмашъ, веров. тетовска црква 92, 271
Халмашъ 125, f. 21b
Халмашъ, в.: манастири
Халмашъ, в.: манастири
Humscha zemlja, в.: Халмашъ земља
Халмашъ джуровништаџ = територија Дубро-
вачке општине 25, 1
Халмашъ епископица 54, 12; 144, 50, в. и:
епископица, епископица

Ц

Цава глава 68, 6; 125, f. 36a
Цава меча 125, f. 21b
Цаблинъ 125, f. 13b
Цабли пиръ 92, Б32, Б34, В36
Цабли кама 125, f. 38b
Цава 78, 33
Цава върда 125, f. 12a

Цава върда 125, f. 13b
Цава меча 125, f. 21b
Цаблинъ 125, f. 13b
Цабли пиръ 92, 47; 92, 144
Цабли = Једене 25, 5
Цава, локалитет у околини Дубровника 55, 43
Цава, заселак села Свибнице 14, 9
Цавашица 125, f. 13a
Цаваши 78, 30
Цаваши джуровска 97, 1
Цава полана 137, 13
Цавашица 41, 12
Цаваши 118, 19
Цаваши = село у околини Дубровника 55, 45
Цаваши 125, f. 12a
Цаваши 52, 13
Цавашица 74, 34
Цаваши, Цаваши 125, f. 11a, f. 16b, f. 40a
Цаваши пиръ 125, f. 39b
Цавашица 125, f. 27b
Цавашица 64, 84
Цавашица 92, 143
Цавашица, село, метох хиландарски 78, 7
Цавашица, Цавашица, Цавашица 54, 26; 64,
109; 74, 46
Цаваши, село 125, f. 22a, f. 22b
Цаваши 125, f. 34b
Цавашица 78, 31
Цаваши върхъ 137, 13, 14
Цавашица 64, 112
Цавашица вратъца 125, f. 26a
Цаваши стѣна 68, 5

Ц

Цавашица 6, 77b
Цавашица, село, заселак 14, 8
Цавашица, планина 125, 33b
Цавашица, село 117, 22
Цавашица, село 123, 9
Цавашица, жупа ? 118, 20
Цавашица, Цавашица, Цавашица архиепископи
82, 17; 104, 45

Ц

Цавашица 147, 94
Цавашица 64, 47
Цавашица, село 54, 33, 64, 41
Цавашица, село 92, 119, 123
Цавашица, село 6, f. 74b
Цавашица, (на Cetinje, веров.: на Cetinje) 33, А30
Civitas Vetus = Цавашица, Цаватат 60, 15, 17-19;
98, В109
црква, црква, црква
Цавашица 92, Б30
- Св. Апостола 64, 124; 125, f. 74b; 144, 54
- Св. Богородица у Бистрици 41, 3
- градачка 15, 7
- Св. Богородица, = манастир Градачка
137, 7, 9, 22, 24, 31, 49, 50
- Св. Богородица, манастир на о.
Млету 21, 32; 138, 2/3
- Св. Богородица, манастир ратачки
106, 13, 29
- Св. Богородица у селу Брод 92, 167
- Св. Богородица, Бистрица црква
у Скопљу 109, 2
- Св. Богородица воденска, в.: Св.
Матер Божија воденска
- Св. Богородица у Скопљу, код Великих
врата 92, 190
- Св. Богородица Јулевска 92, В76
- у Стону 54, 13, 60; 64, 101, 113
- у Сухогрглској земљи 125, f. 22a
- Вавъденије прѣсветѣ Богородице =
манастир Студеница 6, f. 75b; 15, 7; 104, 53
- Св. Вида на Кркару 21, 29
- Врътоломанна 64, 80
- Св. Георгија 10, 5, 5/6; 21, 30
- Св. Георгије у Расу 15, 7
- Св. Георгија, в.: Апокавкова црква
- код места Илаишта 147, 107
- код Цавтата 55, 41
- манастир у Скопљу 74, 7, 14, 73, 77,
82, 83, 85, 86, 89, 89/90, 93, 96, 104; 92,
А 11/12, 30, 44, 45, 50, Б27, 40, 44, В37,

50, 51, 59, 65, В102, 110, 115, 138, 150,
185, 186, 193, 196, 197, 200, 201, 209,
212, 214, 217, 222, 224, 228, 234, 249,
255, 283, 288, 289
- у Пештери перебулској 92, 89
- Георгијева 125, f. 12b, f. 13a
- Госпођина 68, 2; 125, f. 12a;
у Кутанској 144, 59
Дмитријева 125, f. 17a (под Звечаном)
f. 18a, f. 28a (у Бјелову)
Св. Димитрија 137, 31 (у Пологу)
у Призрену 78, 24, 25; 104, 224/225,
226 (у Билуши)
- Доросева црква, Доросева мана-
стир 10, А12
- Драганова црква, 74, 37; в.: Драганова
Драганова 92, 165; в.: Драганова
- Св. Јована Златоустог 74, 69
- Крститеља у Скопљу 109, 3
Ивана 125, f. 24a
- Ивирска у Светој Гори 89, 49
- Св. Илије 64, 80; 92, 43
- Св. Марина у Скопљу 92, 92
- Св. Матере Божије воденске 92,
Б50, В88
- Михоља 41, 20; 54, 41; 64, 50-51
- саборна карејска 23, 41/42
- у Пећи (архиепископија) 147, 26, 49
види још једном бр. 147
- Св. Недеље у селу Здуња 92, 175
- Св. Никите 104, 198, 211-214, 241/242
- у Бањанима 104, 205; 121, 40
- у Скопљу 109, 2, 14, 18, 20, 22/23, 25
- Св. Николе, манастир на о. Врањини
26, 13, 46; 76, 2; 117, 4, 16, 34, 42/43, 45,
51; 118, 4, 18, 20, 26, 30
- оу Лубени 109, 8
- у Козли 104, 202
- на Сиротини 144, 55
- у Стону 21, 31
- Николина 125, f. 24b, f. 28b, f. 32a
- келија Св. Петка у Тморанима 93, 3, 20
- манастир Св. апостола Петра 64, 23,
101, 65, 3
- Св. Петра 10, А15; 55, 41, 42; 92, 124
- Св. Пократа 55, 42

Хамець 125, f. 396, f. 40a
 Хамець 64, 112
 Хамець, село 125, f. 35a
 Ходимирь варда 64, 99
 Ходима Ходимирь Дольна и Горна 82, 20, 22;
 104, 82, 84
 Холівать 92, Б33
 Хоматовиць 22, 18, 20/21
 Хомолі 64, 36
 Хотинь 125, f. 426
 Хова, село 9, 54
 дряга 9, 54
 Храмові лозі 125, f. 22a
 Храстин, село у Зети 125, f. 27a, f. 37a, f. 396
 Хрилина полана 125, f. 326
 Хриснестомница 10, A4/5
 Хрисна, Хриса, в. Хроусна
 Хромица, село 90, 32; 125, f. 13a
 Хропилиця, село 125, f. 28a
 Хрытати пирігъ 92, 109
 Хрысово селище 92, Б17
 Хроусна, Хрисна, Хрисна, Хроусна 104, 187/188;
 109, 19, 23; 121, 25; 122, 6; 143, 17
 Хрысomalъ 92, Б48
 Хтѣтовска вразда 74, 49; 92, 147
 Хтѣтовои, веров. тетовска црква 92, 271
 Хоудачъ 125, f. 216
 Хоудинь, в.: манастири
 Хоудинара, в.: манастири
 Humscha zemlja, в.: Хамьска земља
 Хиря джевровиништаѣ = територија Дубро-
 вачке општине 25, 1
 Хамьска епископија 54, 12; 144, 50, в. и:
 епископија, епископија

Щ

Щаглава 68, 6; 125, f. 36a
 Щаглава, 125, f. 216
 Щаглиць 125, f. 136
 Щаглиць, село 92, Б32, Б34, В36
 Щаглиць 125, f. 386
 Щаглиць 78, 33
 Щаглиць врьдъ 125, f. 12a

Щаглиць 125, f. 136
 Щаглиць 147, 89
 Щаглиць страна 104, 192
 Щаглиць 125, f. 72a
 Щаглиць 74, 47; 92, 144
 Щаглиць = Једрене 25, 5
 Щаглиць, локалитет у околини Дубровника 55, 43
 Щаглиць, заселак села Свибнице 14, 9
 Щаглиць 125, f. 13a
 Щаглиць 78, 30
 Щаглиць дубровачка 97, 1
 Щаглиць 137, 13
 Щаглиць 41, 12
 Щаглиць 118, 19
 Щаглиць = село у околини Дубровника 55, 45
 Щаглиць 125, f. 12a
 Щаглиць 52, 13
 Щаглиць 74, 34
 Щаглиць, Щаглиць 125, f. 11a, f. 166, f. 40a
 Щаглиць 125, f. 396
 Щаглиць 125, f. 276
 Щаглиць 64, 84
 Щаглиць 92, 143
 Щаглиць, село, метох хиландарски 78, 7
 Щаглиць, Щаглиць, Щаглиць 54, 26; 64,
 109; 74, 46
 Щаглиць, село 125, f. 22a, f. 226
 Щаглиць 125, f. 346
 Щаглиць 78, 31
 Щаглиць врьдъ 137, 13, 14
 Щаглиць 64, 112
 Щаглиць вратъца 125, f. 26a
 Щаглиць стѣна 68, 5

Щ

Щаглиць 6, 776
 Щаглиць, село, заселак 14, 8
 Щаглиць, планина 125, 336
 Щаглиць, село 117, 22
 Щаглиць, село 123, 9
 Щаглиць, жула ? 118, 20
 Щаглиць, Щаглиць, врьдъ Пеки архиепископове
 82, 17; 104, 45

Ц

Цариградъ 147, 94
 Цватоковина, 64, 47
 Церово, село 54, 33; 64, 41
 Церово, село 92, 119, 123
 Церъ, село 6, f. 746
 Cetina, (на Cetinije, веров.: на Цетинѣ) 33, A30
 Civitas Vetus = Циктатъ, Цавтатъ 60, 15, 17-19;
 98, B109
 црква, цркви, цркви,
 - Апокавкова 92, Б30
 - Св. Апостола 64, 124; 125, f. 746; 144, 54
 - Св. Богородица у Бистрици 41, 3
 - градачка 15, 7
 - Св. Богородица, = манастир Грачаница
 137, 7, 9, 22, 24, 31, 49, 50
 - Св. Богородица, манастир на о.
 Млету 21, 32; 138, 2/3
 - Св. Богородица, манастир ратачки
 106, 13, 29
 - Св. Богородица у селу Брод 92, 167
 - Св. Богородица, Боришчина црква
 у Скопљу 109, 2
 - Св. Богородица воденска, в.: Св.
 Матер Божија воденска
 - Св. Богородица у Скопљу, код Великих
 врата 92, 190
 - Св. Богородица Јулевска 92, В76
 - у Стону 54, 13, 60; 64, 101, 113
 - у Сухогргској земљи 125, f. 22a
 - Вавѣденије прѣсветіе Богородице =
 манастир Студеница 6, f. 756; 15, 7; 104, 53
 - Св. Вида на Кркару 21, 29
 - Врьтоломанна 64, 80
 - Св. Георгија 10, 5, 5/6; 21, 30
 - Св. Георгија у Расу 15, 7
 - Св. Георгија, в.: Апокавкова црква
 - код места Илаигита 147, 107
 - код Цавтата 55, 41
 - манастир у Скопљу 74, 7, 14, 73, 77,
 82, 83, 85, 86, 89, 89/90, 93, 96, 104; 92,
 A 11/12, 30, 44, 45, 50, Б27, 40, 44, В37,

50, 51, 59, 65, В102, 110, 115, 138, 150,
 185, 186, 193, 196, 197, 200, 201, 209,
 212, 214, 217, 222, 224, 228, 234, 249,
 255, 283, 288, 289
 - у Пентери перебулској 92, 89
 - Георгијева 125, f. 126, f. 13a
 - Госпођина 68, 2, 125, f. 12a
 - у Кутанској 144, 59
 - Дмитријева 125, f. 17a (пош. Звечаном)
 f. 18a, f. 28a (у Бжекову)
 - Св. Димитрија 137, 31 (у Подлогу)
 - у Призрену 78, 24, 25; 104, 224/225,
 226 (у Билуши)
 - Доросева црква (Доросева мана-
 стир) 10, A12
 - Драганова црква 74, 37; в.: Драганова
 - Драганова 92, 165; в.: Драганова
 - Св. Јована Златоустог 74, 69
 - Крститеља у Скопљу 109, 3
 - Ивања 125, f. 24a
 - Ивирска у Светој Гори 89, 49
 - Св. Илије 64, 80; 92, 43
 - Св. Марина у Скопљу 92, 92
 - Св. Матере Божије воденске 92,
 Б50, В88
 - Михоља 41, 20; 54, 41; 64, 50-51
 - саборна карејска 23, 41/42
 - у Пећи (архиепископија) 147, 26, 49
 - види још једном бр. 147
 - Св. Недеље у селу Здуња 92, 175
 - Св. Никите 104, 198, 211-214, 241/242
 - у Бањанима 104, 205; 121, 40
 - у Скопљу 109, 2, 14, 18, 20, 22/23, 25
 - Св. Николе, манастир на о. Врањини
 26, 13, 46; 76, 2; 117, 4, 16, 34, 42/43, 45,
 51; 118, 4, 18, 20, 26, 30
 - оу Лувени 109, 8
 - у Козли 104, 202
 - на Сиротинѣ 144, 55
 - у Стону 21, 31
 - Николина 125, f. 246, f. 286, f. 32a
 - келја Св. Петка у Тморанима 93, 3, 20
 - манастир Св. апостола Петра 64, 23,
 101; 65, 3
 - Св. Петра 10, A15; 55, 41, 42; 92, 124
 - Св. Пократа 55, 42

Халмъцъ 125, f. 396, f. 40a
 Халмъцъ 64, 112
 Х'мелница, село 125, f. 35a
 Ходимиръ варѣмъ 64, 99
 Ходѣмъ Ходъиѣиѣ Долина и Горна 82, 20, 22;
 104, 52, 54
 Холѣватъ 92, Б33
 Хоматовънъ 22, 18, 20/21
 Хомолѣ 64, 36
 Хотинъ 125, f. 426
 Хова, село 9, 54
 Арѣга 9, 54
 Храмовъ лѣзъ 125, f. 22a
 Храстинъ, село у Зети 125, f. 27a, f. 37a, f. 396
 Храпина полана 125, f. 326
 Хрисинъстолица 10, А4/5
 Хрисна, Хриса, в. Хроуѣна
 Хромица, село 90, 32; 125, f. 13a
 Хропалица, село 125, f. 28a
 Хрыпъти пирѣ 92, 109
 Хрысово свѣице 92, Б17
 Хроуѣна, Хрисна, Хрисна, Хроуѣна 104, 187/188;
 109, 19, 23; 121, 25; 122, 6; 143, 17
 Хрысомалъ 92, Б48
 Хрытовска прѣзда 74, 49; 92, 147
 Хрытовонъ, веровъ, тетовска црква 92, 271
 Хоуѣмъ 125, f. 216
 Хоуѣдинъ, в.: манастири
 Хоуѣларъ, в.: манастири
 Humscha zemgla, в.: Халмъска земла
 Хырѣ джвровъништаѣ = територија Дубро-
 вачке општинѣ 25, 1
 Х'алмъска епискоупина 54, 12; 144, 50, в. и:
 епискоупина, епискоупина

Щ

Щаглава 68, 6; 125, f. 36a
 Щагла мѣта, 125, f. 216
 Щаблинъкъ 125, f. 136
 Щаблинъ пирѣ 92, Б32, Б34, В36
 Щаблинъ камы 125, f. 386
 Щабоѣ 78, 33
 Щабоѣвъ вѣдъ 125, f. 12a

Щабоѣвска глава 125, f. 136
 Щаби полъ 147, 89
 Щаби полъска страна 104, 192
 Щаби полъ 125, f. 72a
 Щаби полъ 74, 47; 92, 144
 Щадинъ = Једрене 25, 5
 Щако, локалитет у околини Дубровника 55, 43
 Щакоуѣла, заселак села Свибнице 14, 9
 Щапаѣница 125, f. 13a
 Щаполъ 78, 30
 Щапуѣна джвровъска 97, 1
 Щапа полана 137, 13
 Щаховица 41, 12
 Щахово 118, 19
 Щахъцъ = село у околини Дубровника 55, 45
 Щахъцъ 125, f. 12a
 Щахъи 52, 13
 Щахъица 74, 34
 Щахово, Щаховъ 125, f. 11a, f. 166, f. 40a
 Щахъи пирѣ 125, f. 396
 Щахъи на нѣва 125, f. 276
 Щахъица 64, 84
 Щахъица 92, 143
 Щахъица, село, метох хиландарски 78, 7
 Щахъица, Щахъица, Щахъица 54, 26; 64,
 109; 74, 46
 Щахъи, село 125, f. 22a, f. 226
 Щахъица 125, f. 346
 Щахъица 78, 31
 Щахъи вѣхъ 137, 13, 14
 Щахъица 64, 112
 Щахъица вѣтѣца 125, f. 26a
 Щахъица стѣна 68, 5

Щ

Щахъица 6, 776
 Щахъица, село, заселак 14, 8
 Щахъица, планина 125, 336
 Щахъица, село 117, 22
 Щахъица, село 123, 9
 Щахъица, жупа ? 118, 20
 Щахъица, Щахъица, Щахъица, Щахъица
 82, 17; 104, 45

Ц

Цариградъ 147, 94
 Цвѣтокъница, 64, 47
 Цѣрова, село 54, 33; 64, 41
 Цѣрово, село 92, 119, 123
 Цѣрѣ, село 6, f. 746
 Cetina, (na Cetinije, веров.: на Цетинѣ) 33, А30
 Civitas Vetus = Цѣтата, Цавтат 60, 15, 17-19;
 98, В109
 црква, цркви, цркви
 - Апокавкова 92, Б30
 - Св. Апостола 64, 124; 125, f. 746; 144, 54
 - Св. Богородица у Бистрици 41, 3
 - градачка 15, 7
 - Св. Богородица, = манастир Грачаница
 137, 7, 9, 22, 24, 31, 49, 50
 - Св. Богородица, манастир на о.
 Млѣту 21, 32; 138, 2/3
 - Св. Богородица, манастир ратачки
 106, 13, 29
 - Св. Богородица у селу Брод 92, 167
 - Св. Богородица, Боришчина црква
 у Скопљу 109, 2
 - Св. Богородица воденска, в.: Св.
 Матер Божија воденска
 - Св. Богородица у Скопљу, код Великих
 врата 92, 190
 - Св. Богородица ѿвѣса 92, В76
 - у Стону 54, 13, 60; 64, 101, 113
 - у Сухогрлској земљи 125, f. 22a
 - Вавѣдениѣ прѣсвѣтѣ Богородице =
 манастир Студеница 6, f. 756; 15, 7; 104, 53
 - Св. Вида на Крѣару 21, 29
 - Вѣртоломъница 64, 80
 - Св. Георгија 10, 5, 5/6; 21, 30
 - Св. Георгије у Расу 15, 7
 - Св. Георгија, в.: Апокавкова црква
 - код места Илаигита 147, 107
 - код Цавтата 55, 41
 - манастир у Скопљу 74, 7, 14, 73, 77,
 82, 83, 85, 86, 89, 89/90, 93, 96, 104; 92,
 А 11/12, 30, 44, 45, 50, Б27, 40, 44, В37,

50, 51, 59, 65, В102, 110, 115, 138, 150,
 185, 186, 193, 196, 197, 200, 201, 209,
 212, 214, 217, 222, 224, 228, 234, 249,
 255, 283, 288, 289
 - у Пештери перебулској 92, 89
 - Георгијева 125, f. 126, f. 13a
 - Госпођина 68, 2; 125, f. 12a;
 - у Кутанској 144, 59
 - Димитријева 125, f. 17a (под. Звѣчаном)
 f. 18a, f. 28a (у Бѣкову)
 - Св. Димитрија 137, 31 (у Пологу)
 - у Призрену 78, 24, 25; 104, 224/225,
 226 (у Билуши)
 - Дорѣѣшка црква (Дорѣѣшкѣ мана-
 стир) 10, А12
 - Драгановъ црква, 74, 37; в.: Драганова
 - Драганова 92, 165; в.: Драганова
 - Св. Јована Златоустог 74, 69
 - Крститеља у Скопљу 109, 3
 - Ивања 125, f. 24a
 - Ивирска у Светој Гори 89, 49
 - Св. Илије 64, 80; 92, 43
 - Св. Марина у Скопљу 92, 92
 - Св. Матере Божије воденске 92,
 Б50, В88
 - Михоља 41, 20; 54, 41; 64, 50-51
 - саборна карејска 23, 41/42
 - у Пећи (архиепископија) 147, 26, 49
 види још једном бр. 147
 - Св. Недеље у селу Здуња 92, 175
 - Св. Никите 104, 198, 211-214, 241/242
 - у Бањанима 104, 205; 121, 40
 - у Скопљу 109, 2, 14, 18, 20, 22/23, 25
 - Св. Николе, манастир на о. Врањини
 26, 13, 46; 76, 2; 117, 4, 16, 34, 42/43, 45,
 51; 118, 4, 18, 20, 26, 30
 - у Любени 109, 8
 - у Козли 104, 202
 - на Сиротинѣ 144, 55
 - у Стону 21, 31
 - Николина 125, f. 246, f. 286, f. 32a
 - келија Св. Петка у Тморанима 93, 3, 20
 - манастир Св. апостола Петра 64, 23,
 101; 65, 3
 - Св. Петра 10, А15; 55, 41, 42; 92, 124
 - Св. Пократа 55, 42

Св. Прокопија 92, B42, 50, 51, 52
Св. Саво јерусалимског и келтија у
Карци 131, 41; 146, 95-96
сопотска = манастир Сопотани 125,
f. 150

Св. Спас = манастир Жича 14, 1; 15, 1, 2
у селу Крупа Власи 92, 163
Господа Спаса нашег Исуса Христа
у Светој Гори 109, 23

Спасова 125, f. 126, f. 246; 137, 11
Св. Стефана 21, 30; 125, f. 27a; 137, 21, 33
Св. Тхкль 55, 45

- епископије липљанске, в.: Св. Бого-
родица = манастир Грачаница

- хиландарска = манастир Хиландар
10, A1; 12, 58; 15, 7; 78, 7; 82, 14; 89, 20,
54; 104, 229/230; 239/240 (в. и: манастир)
на Пауни 137, 21

у селу Гостовши 92, 195

Цаннова 10, A8

црквица 92, 177, 180/181; 93, 27

црквице старо Св. Петра 125, f. 72a

Црквице 125, f. 136

црквица кичавска 68, 1;

Црна стѣна 41, 21

Црнево врдо 64, 52

Црница = Црница 117, 17, 28

Црниљна стѣна 64, 41; в. и: Урњиљна

Црњино 52, 8

Црниљны стоуденьц 64, 75

Црнино врдо 64, 46

Црѣм'тица 52, 20

Цѣм'ва, река 125, f. 35a, f. 37a, f. 386

Ц'пичъ = Спич 106, A17

Ч

Чахоръ 125, f. 41a/416

Чваци 52, 15

Чваниць 92, B1, B93

чело, в. Горње и Доње; 104, в. Горње

- горни 125, f. 29a

- долни 125, f. 28a, f. 29a, f. 426,

Челпеки, заселак села Накл у Хвосну 14, 10

Чвљва, заселак села Крокочева 54, 37

заселак села Лешнице 64, 35

Чвнина, заселак села Бобола 14, 9

Чвмер'на полана 125, f. 326

Чвмер'но, топоним у Зети 125, f. 35a

Често каменик, планина 78, 32

Често мраморик 109, 5

Чиготово, село 125, f. 176

село Доброслава Грбице 125, f. 44a

Чисте стране 125, f. 426

Чловача глава 64, 35, 37, 49

Чремшичуска скала 117, 26

Чрвена пещеръ 117, 27

Чртеник 117, 31

Чрвена прѣсть 92, 81

Чрвско градице 92, 165

Чрвчица 92, 144

Чрљка стѣна 125, f. 36a

Чрљкын каменъ 125, f. 72a, f. 726

Чрљана врьва 125, f. 116

Чрљное море = Црно море 147, 299

Чрљни врьх', село у Хвосну 14, 10;

Чрљмъ, Чрљм'на, сопотски забел 125, f. 156

Чрљна Гора, предео у близини Стона 54, 24;
64, 105;

- Скопска Црна гора 74, 20; 92, 61, 93/94
117, 44

Чрна Рѣка, заселак села Рибичи 14, 8

Чрна Стѣна, 73, 14/15

Чрна трѣница 92, 173

Чрнешево 92, 124

Чрњи врьхъ 54, 46; 64, 66

- жегъ 125, f. 72a/726

- каменъ 74, 22; 92, 65

Чрниљна стѣна, 64, 41; в. и: Чрниљна ...

Чрнинов'потокъ 125, f. 136

Чрноглава глава 125, f. 15a

Чрноша 125, f. 166

Чрныя горы 125, f. 43a

Чрнын врьхъ 54, 46; 64, 65, 66; 125, f. 13a

- крѣшь 125, f. 36a

Чрњва, село 14, 11

Чрњве, град, тврђава 92, 80, 96, 97

Чрњаве, село 14, 9

Чрѣшевани, село 92, B58, 65

Чрѣшево, село 92, B47, B47, 93

Чрѣшвены 74, 19; в. и: Чрѣшевани
Чрѣтара, студенац 73, 24
Чурка 92, B31

Ш

Шалниов'ци 125, f. 22a, f. 24a

Шаптинъ 106, 14

Шаптинска оулица 106, 16

Шаптинска скала 106, 15

Шекоуларъ 125, f. 42a

Шиповикъ 125, f. 126

Шип'ковица 74, 33

Широкаръ 125, f. 40a

Широки, Широкии врьдъ 125, f. 73a; 137, 38

Широкии лоугъ 125, f. 20a

Шинатов'ци 125, f. 57a

Шыпове, Шипове полане 64, 87-89

Шѣметъ, село у околини Дубровника 55, 43

Шоупла глава 125, f. 396

- стѣна 125, f. 356, f. 36a

Ъ

Ънина 21, 29

Ю

Юг, страна света; а грчки израз νότος 23, 16

по грчком тексту а 18 по српском

В.: стране света

П

Пвљковы доль 64, 111

Пвори, планина 14, 12

Пворовы доль 125, f. 34a

Пворы 54, 46; 64, 66

Пгодна 125, f. 356

Пдвина 92, B38

Пдрынъ 64, 73

Пкимово каточинице 125, f. 15a

Прски 68, 5

Прны 64, 77

Првица 6, f. 776

Првица, река 6, f. 78a

Првиновъ 125, f. 196

Преново, заселак села Простјанија 64, 58

Приска 92, 178

Приковица 125, f. 28a

Приковыи р'тъ 125, f. 256

Ю

Югупъ 146, 111

Ювѣ крѣшь 52, 12

Ювѣна ова 92, 167

Ювѣна гора и Гора ювѣна 92, 167

Ювѣ, 125, f. 30a

Ювѣки 125, f. 31a

Ювѣци, жупа 14, 9

Ювѣшаница, жупа 15, 6

Ювѣшаница, село 125, f. 11a, f. 736

Ювѣшиницъ, село 125, f. 446

Ювѣшцы, 125, f. 31a, f. 316

Ювѣ 92, 180

Ювѣнъ 125, f. 41a

Ювѣна глава 64, 61

Ювѣне корыто 64, 112

Ювѣнѣхове 22, 8, 37

Ювѣник, планина 125, f. 406

Ювѣсось, или Ювѣсо 89, 30

Ювѣшкыи виноград 90, A34

Ювѣшаница, жупа 14, 23

Ювѣшцы, село 78, 7/8; в. и: Гроупшныи Ювѣшцы

З

Зенофонъ, в.: манастири

Зеропотамъ, в.: манастири

РЕГИСТАР ПОЈМОВА

А

авелопахто = закупнина за виноград **91**, 242
 avanço **103**, 17
 августъ, augustus, avosto = месец у години **2**, 29;
34, 6-7; **44**, (31); **50**, 2; **52**, 3; **58**, 30
 avus **1**, 7; **24**, 21; **29**, A38, 54; **29**, B2, 7; **45**, 5, 9, 20
 ἀγάπη **23**, 5, 7
 агномнасть, агномнастова повеља **89**, 9
 агньць **131**; 18
 агридь, (= ἀγρίδιον) , земљиште у Горњем
 Лужцу **91**, 177
 ἀδελφός **23**, 3, 5, 6, 27
 adiutorium **29**, B63, 64, 70/71
 адрьфать **131**, 62
 (а)ирь, гр.: <ἀήαρ, <αἰρικόν, врста дажбине
91, 236
 αἵτησις **23**, 6, 7
 actio **111**, 3
 алевтеро, = елевтери **91**, 157; в.: клевтери
 ambaxator **134**, 3; **135**, B3
 amicitia **2**, 4
 amicus **2**, 3; **13**, 4 **29**, B16-18; **45**, 5
 amor **29**, B40; **44**, A8, 9, 24; **45**, 4; **133**, 9, 12
 ἀμπελών **23**, 4, 32, 35, 36, 39
 ἀμπέλιον **23**, 13, 25
 ἀνατολή **23**, 12, 22, 23
 анатѣма, анаѣма, анатема **6**, 786; **15**, 23; **21**,
40; **68**, 10; **83**, 47, 52; **92**, 306; **105**, 246, 261; **125**,
 f. 796; **126**, f. 82a; **127**, f. 90a
 ανεπισει **91**, 21, 212
 ανεπισεια **91**, 22, 99, 121
 animal **1**, 6
 annus **1**, 1; **4**, 1; **44**, 27; **51**, 1; **135**, B10; **136**, 8
 antecessor **44**, 9, 21; **45**, 4, 8, 19
 αποδοχаторъ **75**, 101; **92**, 34-35

апокансаръ, апокансиринъ, апокансиръ **92**,
 33-34, 255, 257; **104**, 148; **147**, 220; в. н: по-
 апокансирство **125**, f. 546
 апостоль **93**, 59
 апрнаъ **22**, 34
 ἀρά **23**, 43, 44
 argentum **134**, 7
 архидиаконъ archidiaconus, **4**, 27; **64**, 139; **121**,
 20; **125**, f. 76, f. 10a; **127**, f. 84a
 архиепископъ, ἀρχιεπίσκοπος, archiepiscopus,
 архипискоупъ, ар'хїепискѣпъ, архипискоупъ
1; **2**, 4; **4**, 47; **14**, 25, 26; **15**, 2, 9, 21; **23**, 1, 45, 48;
26, 16, 17, 19, 21, 22, 28-30, 35, 42, 47, 52; **40**,
15; **41**, 34; **58**, 31; **64**, 25, 27, 28, 32, 33; **65**, 1, 5,
12; **67**, 1, 5-6; **73**, 20; **75**, 42; **92**, 185, 209; **104**,
116; **106**, 30; **122**, 1, 17; **123**, 4; **125**, f. 86, f. 11a,
 f. 52a, f. 75a; **126**, f. 80a; **127**, f. 85a, f. 90a; **131**,
 14, 60, 64, 81, 83-84; **137**, 24; **146**, 8, 128, 131,
 136, 140, 149, 150; **147**, 29, 33, 39, 47, 58, 177,
 233, 292, 312, 334, 336, 342, 343, 346, 348, 350,
 352, 365, 375
 архипискоупица, архїепископїа, архипископица,
 ар'хипискоупица **15**, 18, 19; **73**, 19; **125**, f. 10a;
146, 133, 217, 142; **147**, 26, 49, 173
 архїепископїа = сабор архиепископије **147**, 334
 archiepiscopus, в.: архиепископъ
 архирен, архикрен, архїѣрен, ἀρχιερεὺς **23**, 45;
40, 8, 15, 19; **73**, 18; **75**, 9, 14, 19, 22; **122**, 2; **147**, 23,
 39, 58, 82, 128, 142, 160, 174, 186, 208, 232, 258
 архимадрить, архимѣдрить, архимѣдрить,
 архимѣдрить **74**, 10; **92**, 68, 276, 284
 ἀθέτησις **23**, 46
 ἀξίωσις **23**, 6, 8

Б

balia **29**, B31
 banus **2**, 1

РЕГИСТАР ПОЈМОВА

А

аβελοπαχτο = закупнина за виноград 91, 242
 αβανσο 103, 17
 августъ, augustus, agosto = месец у години 2, 29;
 34, 6-7; 44, (31); 50, 2; 52, 3; 58, 30
 avus 1, 7; 24, 21; 29, A38, 54; 29, B2, 7; 45, 5, 9, 20
 ἀγάπη 23, 5, 7
 агномнасть, агномнастова повеља 89, 9
 агньць 131, 18
 агрида, (= ἀγρίδιον), земљиште у Горњем
 Лужцу 91, 177
 ἀδελφός 23, 3, 5, 6, 27
 adiutorium 29, B63, 64, 70/71
 адрьфать 131, 62
 (а)иры, гр.: <ἀήαρ, <αἰερίκόν, врста дажбине
 91, 236
 αἰτησις 23, 6, 7
 actio 111, 3
 алевтеро, = елевтери 91, 157; в.: клевтери
 ambaxator 134, 3; 135, Б3
 amicitia 2, 4
 amicus 2, 3; 13, 4 29, B16-18; 45, 5
 amor 29, B40; 44, A8, 9, 24; 45, 4; 133, 9, 12
 ἀμπελών 23, 4, 32, 35, 36, 39
 ἀμπέλιον 23, 13, 25
 ἀνατολή 23, 12, 22, 23
 анатѣма, анаѣема, анатема 6, 786; 15, 23; 21,
 40; 68, 10; 83, 47, 52; 92, 306; 105, 246, 261; 125,
 f. 796; 126, f. 82a; 127, f. 90a
 ανεπσει 91, 21, 212
 ανεπσεια 91, 22, 99, 121
 animal 1, 6
 annus 1, 1; 4, 1; 44, 27; 51, 1; 135, B10; 136, 8
 antecessor 44, 9, 21; 45, 4, 8, 19
 αποδοхаторъ 75, 101; 92, 34-35

апокаисаръ, апокаисаринъ, апокаисаръ 92,
 33-34, 255, 257, 104, 148, 147, 220, в. и. по-
 апокаисарство 125, f. 54b
 апостолъ 93, 59
 априль 22, 34
 ἀρά 23, 43, 44
 argentum 134, 7
 архидиаконъ archidiaconus, 4, 27, 64, 139; 121,
 20; 125, f. 76, f. 10a; 127, f. 84a
 архиепископъ, архιεπισκοπος, archiepiscopus,
 архипискоупъ, ар'хїепископъ, архипискоупъ
 1; 2, 4; 4, 47; 14, 25, 26; 15, 2, 9, 21; 23, 1, 45, 48;
 26, 16, 17, 19, 21, 22, 28-30, 35, 42, 47, 52; 40,
 15; 41, 34; 58, 31; 64, 25, 27, 28, 32, 33; 65, 1, 5,
 12; 67, 1, 5-6; 73, 20; 75, 42; 92, 185, 209; 104,
 116; 106, 30; 122, 1, 17; 123, 4; 125, f. 86, f. 11a,
 f. 52a, f. 75a; 126, f. 80a; 127, f. 85a, f. 90a; 131,
 14, 60, 64, 81, 83-84; 137, 24; 146, 8, 128, 131,
 136, 140, 149, 150; 147, 29, 33, 39, 47, 58, 177,
 233, 292, 312, 334, 336, 342, 343, 346, 348, 350,
 352, 365, 375
 архипискоупниа, архїепископїа, архипископнїа
 архипискоупниа 15, 18, 19; 73, 19; 125, f. 10a;
 146, 133, 217, 142; 147, 26, 49, 173
 архїепископїа = сабор архиепископїе 147, 334
 archiepiscopus, в.: архиепископъ
 архiereи, архикрен, архїѣрен, ἀρχιερεὺς 23, 45;
 40, 8, 15, 19; 73, 18; 75, 9, 14, 19, 22; 122, 2; 147, 23,
 39, 58, 82, 128, 142, 160, 174, 186, 208, 232, 258
 архимадрить, архимѣдрить, архимѣдрить
 архимѣдрить 74, 10; 92, 68, 276, 284
 ἀθετησις 23, 46
 ἀξίωσις 23, 6, 8

Б

balia 29, B31
 banus 2, 1

банъ босански 2, 3, 4, 8, 12, 13, 27, 31, 4, 8, банъ
босански велики 1, 2, 6, 7, 37, 2; велики банъ
босански, 8; велики банъ босански 22, 28, 32,
2, 48, 3, 22
- дубровачког кнеза 55, 76
бана 92, Б1, В53, 93
бара 92, 105, 125, f. 256
бара 125, f. 19a (составни део топонима), f. 196
барда 110, 46
баци (функција у манастиру) 104, 207, 219;
баци (функција у манастиру) 104, 207, 219;
121, 24, 44, 46, 68, 69, 75, 131, 69, 99; 143, 25, 26
бацина 52, 35, 38; 92, 66/67, 69, 71, 156, 162; 93,
24, 125, f. 45a; 147, 344, 345
бацине 147, 63
бада 75, 11
безаконни 147, 212
всправди 59, 23
блани дивни 146, 55
вири, земљна поповска 14, 24; 15, 4, 5
- епископска 125, f. 33a; 144, 51; уп.:
вирик, вирик
вирик, законни 75, 45; 92, 139 (законни)
висери 147, 119
благо 99, 19; 121, 15
благоволение 147, 14, 143
благоволение, благоволение 21, 6; 93, 293; 127,
f. 876; 146, 48
благодать, благодать 64, 17; 89, 3, 12, 16; 92,
А4; 121, 23, 51; 125, f. 7a; 127, f. 846; 131, 1, 2;
143, 1, 2; 144, 30; 146, 118; 147, 6, 52
благодетельница, благодетельница 6, f. 766;
121, 24, 34
благодѣтельства 147, 45
благодѣний 147, 47
блаженволение 127, f. 826
блаженіе 147, 25
блажестина 21, 7
благословение 9, 36/37; 12, 43; 21, 13; 23, 32;
125, f. 76; 146, 73; 147, 29, 82, 128, 142, 160, 186,
257, 258, 292
- именоване = дозвола 74, 93; 92,
Б42, 43, 230/231, 236, 239, 242, 246
власть 125, f. 56; 147, 13
властоудни 92, А4
властоудни 147, 17
властоудни 147, 35

влаженіе 125, f. 4a
влатице, в. геогр.
влато 92, А54, 225, 228;
- Дистовско, 106, 15 в.; геогр.
влизни 23, 36
влизъ = близина? 50, 6
вотатство 12, 64; 83, 5, 99, 20; 104, 12; 131, 15; 146,
14; 147, 89, 138, 148, 191, 250, 264, 305, 319, 320
вонца = преступник, допов, убица 125, f. 54a
bolla 24, 46
воларь, воларь 27, 28; 35, 7, 9; 37, 4, 6, 8, 28/29;
41, 8; 46, 1/2
bonum 111, 7; 133, 9
воръ 125, f. 156, f. 336, f. 40a f. 436
воѣзъ 13, 8
вравь 92, 246; 98, 5
вражда 75, 49; 92, 147 (део топонима)
врана (въ вранехъ) 40, 9; 74, 14/15, 67, 98; 75, 9;
92, А42/43, А49, В110, 205, 275, 284, 289, 294
вратаньць 137, 36
вратенци, вратѣнцы 137, 15, 16
вратна епископи 122, 8, 11 (= светители)
вратоучедъ 27, 27; 41, 38, 40; 68, 7; 82, 28; 104,
69; 137, 35
братъ, вратіе = брат, браћа 9, 4; 12, 3, 24,
69/70; 21, 12; 23, 4, 30; 27, 3, 27; 37, 4; 39, 5; 40,
32; 41, 38, 40; 47, Б1, 6; 48, 3; 50, 14; 54, 55, 56,
58-60; 55, 8, 12, 20; 64, 25, 27, 38, 115, 120, 122,
123; 67, 5; 68, 7; 75, 23, 24, 27; 78, 35; 81, 2/3; 82,
24, 27, 31, 32, 35, 36, 38, 43; 91, 16, 18, 24, 30,
33, 38, 84, 88, 88, 90, 120, 155, 168, 202; 92, 267;
93, 39, 40; 109, 6; 117, 18, 20; 121, 31, 52; 123, 6;
125, f. 17a, f. 44a, f. 48a, f. 50a, f. 55a, f. 556, f.
56a, f. 566, f. 57a, f. 576, f. 58a, f. 586, f. 59a, f.
596, f. 60a, f. 61a, f. 616, f. 62a, f. 626, f. 63a, f.
636, f. 64a, f. 646, f. 65a, f. 656, f. 68a, f. 686, f.
69a, f. 696, f. 70a, f. 75a, f. 76a; 126, f. 806, f. 81a;
131, 15; 137, 17, 24, 27-29, 33-36, 41; 147, 130,
135, 140, 152, 158, 159, 163
братъ, вратна, вратіа (манастирска, манастирско
братство) 6, f. 786; 22, 13; 26, 28; 74, 21; 89, 22;
93, 53; 104, 190, 207; 106, 19; 121, 24/25, 37, 42;
122, 11; 125, f. 66; : 131, 66, 67, 74, 76, 80, 84, 85,
92, 95, 99; 143, 20, 24, 30, 36; 146, 35, 123, 124, 129
братъ мали (франьвац) 67, 5
братство 121, 90

брашно 125, f. 48a
brevelegio 24, 27, 28, 41; уп. вртѣлги, книге в-
вртѣлги, в.: вртѣлги
вредарина 125, f. 73a
вредни (съ врединами) 74, 30/31
вредъ (= прелаз преко реке) 55, 24; 118, 40;
125, f. 22a, f. 37a, f. 386, f. 426, 137, 14; в. и:
регистар географских назива
врьдо 6, f. 776; 10, А2, 4, А5, 9, Б10/11, 18; 22,
20; 23, 10; 26, 39; 40, 22, 26; 41, 17; 52, 4, 8, 9,
19; 54, 14, 20-23, 31, 33-36, 39, 41, 47; 64, 56, 59,
70, 72, 77, 79, 85, 98, 102-104; 74, 91; 92, В31,
В37, В44, В46, 104, 143-145, 148, 173; 106, 15,
17; 125, f. 12a, f. 13a, f. 246, f. 256, f. 26a, f. 32a,
f. 356, f. 43a, f. 43a, f. 436, f. 72a
вртѣлги, книге = повеле о повластицама
55, 50/51
вртѣлги, вртѣлги, вртѣлги 52, 3, 6; 64, 89, 90, 110, 111;
92, 100; 125, f. 28a; 137, 22
- Каравинъ, в. геогр.
- обала 64, 89, 90, 110, 111; 92, Б21,
Б25; 125, f. 24a; 147, 110, 118
- Селковъ, в.: геогр.
- Средни, в.: геогр.
вртѣл 9, 21; 12, 17; 41, 33
воуква 125, Велика, - Пѣстраа, в.: геогр.
bull grossa 110, 15/16
воура 82, 9; 104, 22
выло 6, f. 776
въднь 125, f. 29a
въхъ 125, f. 50a, f. 506
вѣлгъ 147, 164, 188
вѣда 40, 10; 100, 30
вѣдья 92, 116, 263, 264; 125, f. 466, f. 53a; 137,
42, 43
вѣлгъ, вѣлгъ 22, 10; 92, 206; 104, 139, 142;
137, 12, 14
вѣсѣ = ѡаво 144, 27

В

вагенаръ 131, 74; 143, 30
вагръ = ѡива, врт 10, Б14; 91, 41
вадь 91, 48

валъ 64, 51
валанистро = βαλάνιστρον 91, 243
варьда (Ходимьрда), в.: геогр.: X
uagh = врьхъ 7, 10
uas 1, 10
вастаѣ 23, 20, 21
ватахъ 74, 16
вавров 23, 41
врачство 104, 14
вдовница, вдовница 76, 12; 91, 20, 35/36, 40, 55,
69/70, 72, 77, 95, 101, 128, 129, 136, 185, 193,
195, 197/198, 202, 203, 206, 218/219, 233; 99, 20
вѣгъ 23, 26
вѣдени 57, 23
вѣданье 55, 53
вѣкъ, вѣкъ 2, 16; 12, 75; 15, 24; 21, 40; 26, 24, 51;
27, 7, 32; 29, 5; 30, 10; 36, 8; 37, 11, 24, 25; 40,
35; 41, 44; 47, 13, 28; 48, 9, 25; 54, 72; 55, 53; 56,
13; 57, 7; 58, 5, 30; 59, 6; 64, 140; 67, 2; 73, 28,
29; 74, 110; 75, 33; 78, 41; 93, 13, 62; 104, 237,
274; 106, 25; 117, 13, 49; 118, 14; 121, 5, 94, 96;
122, 10, 15; 125, f. 16; 137, 39, 52, 53; 143, 41;
146, 54; 147, 3, 6, 15, 235, 336, 369, 377
вѣкици, вѣкици = вѣкици 36, 3; 47, 5, 30;
55, 4, 64; 77, 1/2; 103, 2; 135, 1
- Вѣлгъ veva 55, 68
великомѡвѣнникъ 74, 6/7, 14, 67
велиство 55, 40
величье 54, 6
величье 146, 14
Вѣлѣ veva = Велико вѣлѣ 55, 72
вѣлѣмжа 26, 42; 131, 15; 147, 111, 149, 198/199, 265
вера, вера = задата реч, ѣмство 33, А6; 37, 12,
15; 48, 9, 15; 50, 17; 55, 17
вера = религија, верованье 89, 6; 117, 10; 118, 10
veritas 111, 24
веселіе 147, 31, 125, 297
вѣщъ 12, 61, 62; 26, 8; 64, 1; 65, 4; 144, 2
вѣчеръ 125, f. 7a
видъ = очни вид 104, 15
видѣнни 12, 57; 73, 10; 125, f. 5a
виеньць, планински 117, 30
винна, вина = кривца 21, 15; 121, 71, 72
vicarius 4, 20; 45, 28
victualia 98, В34, 41, 48
виннаръ 74, 100; 92, 134, 289

vinea, vigna 1, 6, 10; 24, 31, 35; 98, 105; в.: лозик
вино, вино 6, 750; 21, 15; 50, 6; 59, 13, 19; 79, 3,
5; 92, Б42, Б44, Б45; 125, f. 546, f. 71a; 131, 77;
143, 32

виноградниче 92, Б7, Б41

виноградъ 9, 55; 10, А2/3, 3; 12, 68; 21, 32; 22,
22; 26, 44; 40, 30; 52, 10, 12; 54, 16; 58, 6; 59,
12/13; 64, 97, 101, 114, 131; 65, 3; 74, 19, 23-26,
28-30, 40, 41, 52-54, 60, 63/64, 70, 72, 103; 78,
8, 24; 82, 17, 21, 23; 85, 2; 86, 2/3; 90, 23, 26, 30,
32, 35, 38/39; 91, 27, 31, 34, 50, 66, 194, 253, 257;
92, Б7, Б10/11, Б11, Б13, Б14, Б59, 67, 70, 72,
78, 90, 98-100, 107, 118, 131, 141, 159, 160, 169,
175/176, 181, 183, 187, 189, 191, 195, 214, 249,
251; 93, 16, 17; 98, 22; 104, 44, 56; 109, 3, 7, 8,
12; 117, 41; 118, 26; 121, 53, 59; 125, f. 21a, f. 456,
f. 486, f. 53a; в.: лозик, vinea; у регистру географ-
ских појмова в.: жрьновничъки, затонски,
каракальски, мелдонски, полички, кришски

виногради

винно меренъно 91, 264/265

vir 51, 4; 134, 2; 135, Б2

виръ 40, 29

= Бабин, део топонима, планине 92, 86

вис = узвишење 92, 63, 80

uis = моћ, сила 1, 11

вистнариць 92, 79/80

висъѣрье шпыкинъски 55, 58

vita 24, 6, 12, 24

владальць, владалецъ, владелць 22, 36; 37, 15;
40, 38; 48, 13; 64, 125/126; 74, 43, 76, 81; 78,
14/15, 27; 92, А40, 132/133, 272; 93, 50; 104, 149,
181/182; 125, f. 54a

владальци двора кралева 78, 14, 16/17

= црькви 78, 12/13

владаник, владанье = држава 2, 18/19; 37, 13;
48, 11; 55, 8

владыка = господин (дубровачки властелин)
67, 2

- Христ 9, 2, 5/6, 22, 44, 50; 12, 31, 45,
49, 64; 21, 3, 4, 18; и pass.

владычество = влада, владавина (нечија) 21, 19

- држава 9, 16, 29, 34, 38; 12, 11, 35, 40,
43, 47, 70

владычине 54, 61, 66/67; 92, А32, В:197, 202,
203, 223; 106, 22

власи, в.: влахъ

властели бѣанки 64, 28/29

малл 64, 28/29

властелинъ, властель, властели 15, 12, 13, 18,
19; 26, 45; 27, 5/6; 28, 2, 4; 30, 3/4; 33, 5; 37, 3, 9;
39, 2; 40, 41; 41, 28, 38, 40; 48, 5; 49, 3, 4; 50, 2,
10, 14; 53, 1, 2; 55, 12, 20, 57, 76; 56, 5, 7, 53; 57,
3, 35; 58, 2; 59, 15; 60, 2, 4/5, 14/15; 64, 132; 67,
3; 68, 7/8; 74, 95; 75, 42; 77, 2, 2/3, 5; 81, 2; 92,
283; 93, 50/51; 98, 9; 100, 1; 102, 1; 106, 30; 117,
50; 118, 32; 137, 15; 147, 226, 269

властелинъки (дубровачки) 80, 2

властиникъ 147, 92

власть, в. и: швласть 9, 1/2; 12, 1; 15, 3; 41, 37,
42; 54, 62, 68; 92, А31, А43; 125, f. 746; 144, 42;
146, 117; 147, 11, 69, 73, 91, 332

власти бѣанкен мале 92, А36

властѣни 146, 61

влахъ, власи = сточари, в. регистар имена

власици 123, 9

влькъ 147, 244

вльна 125, f. 71a

вльхва 82, 3; 104, 7

вода 40, 4/5; 52, 6, 8, 16; 54, 35, 39, 40; 64, 53;
74, 92; 75, 6; 79, 3, 5; 89, 10; 92, 73, 75, 238, 240;
125, f. 396; 131, 53; 146, 14, 42

воденица градска 73, 23

воденицице 92, Б 8/9, Б 14; 137, 12

водица 125, f. 12a, f. 416, 426

водоважда, водоваге, водоваги 92, В45, В46,
67, 70, 72, 88, 92, 94, 95

водоващина 92, 239, 241

водѣница 74, 70, 91; 92, Б21, Б24, Б37, В48-50,
79, 86, 92, 111, 191, 192; 137, 17, 18, 20, 38

водѣница зимъна 91, 208

водѣнникъ 92, 78, 189, 194; 109, 6-8

воевода, воевода, uoyuoda, vojuoda 33, 31; 37,
4; 48, 28/29; 123, 15/16

= велки 147, 291

воеводство 147, 288

воеводинѣ коуци 125, f. 226, f. 23a

вожь 92, 265; 137, 45

вожъникъ = пут 125, f. 256

вои, множ. од воиска, в., 147, 41, 136, 170, 296

воиникъ 15, 12, 18, 19; 109, 21; 125, f. 49a, f. 71a,
f. 716

- цркени 92, 266

воинство 82, 1; 104, 3; 125, f. 1a

воиска, воиска, uojska 26, 45; 33, 18; 40, 29/30;

41, 22; 58, 13; 67, 4; 78, 19, 20; 92, 131; 98, 2/3;

117, 40; 118, 25; 125, f. 546; 147, 83/84, 96, 129,

142, 152/153, 161, 185, 257, 288

воке 27, 18

вола, вола 2, 22; 12, 62; 21, 21; 22, 29; 29a, 5; 37,

11; 48, 9; 53, 10; 55, 23, 27; 59, 32; 64, 127; 73, 7;

98, 5; 109, 7; 121, 44; 124, 6; 125, f. 486, f. 496;

127, f. 89a; 131, 30, 31; 146, 75; 147, 195, 307

воловеръ 92, 290

воловеръщина 74, 89, 102; 92, А47, 136, 222/223

voluntas, voluntà 2, 8; 24, 25; 29, Б10/11; 44, 8;

45, 2; 110, 7

воль 15, 13, 18-20; 74, 105; 91, 22, 56, 58, 60, 69,

73, 78, 86, 91, 96, 99, 101, 108, 109, 116, 123, 133,

135, 144, 147, 162, 171-174, 179, 185, 187, 200,

206, 215, 216, 218, 220, 222-224, 233; 92, А39,

137, 259, 292; 125, f. 35a, f. 46a, f. 51a, f. 716

вона (вонд?) 12, 22, 55

восе 24, 23; в.: гласъ

восакъ 6, f. 76a; 125, f. 526

врагъ, vragh 13, 6; 28, 14/15; 29, 9; 33, 10/11, 13,

14; 36, 14; 49, 17; 55, 9-12; 57, 24; 106, 12; 125, f. 6a;

146, 57; 147, 75, 127, 166, 197, 204, 236, 239, 309

вражда 74, 87, 88; 78, 13, 18; 92, 221, 274; 98,

13, 19; 137, 47

враждѣникъ 56, 31

враска 144, 49

врата 55, 24; 64, 110; 92, Б36, 91, 190; 131, 10,

11; 143, 12, 13; 147, 43

= градищюу 125, f. 216

врачество 82, 6

вретень 109, 9

врьва 93, 28; 125, f. 116, f. 32a, f. 346

врьтъ, врьтан 10, А7; 52, 13/14; 91, 28, 48; 92,

Б8, Б22, Б39, В35, В51, 67, 101, 235-237, 239;

125, f. 17a, f. 526

= кнежь 64, 100

врьховина 15, 5; 144, 51

врьхъ 6, f. 776; 10, А8, Б16/17; 14, 4, 10; 40, 24,

25, 28; 52, 5, 7, 14; 54, 46; 64, 65, 66, 103; 78, 31;

92, В31; 104, 133; 106, 17; 117, 25; 125, f. 14a, f.

356, f. 36a, f. 366, f. 40a, f. 41a, f. 426, f. 436;

137, 13, 14; 144, 12

врьме, врьме 9, 21, 22, 26; 12, 18, 20, 33; 21, 15;

22, 34; 27, 36; 52, 22; 55, 5, 50-52; 57, 24; 59, 17;

64, 128, 132; 67, 6; 74, 98; 77, 3; 82, 12, 19; 85, 10;

91, 263; 93, 47; 105, 30, 49, 179; 121, 42; 125, f.

716; 143, 36; 147, 103, 140/141, 148, 159, 167,

193, 200, 226, 241, 249, 273, 279, 305

βουνος 23, 9

врьна = кривица 29, 42; 59, 42

высота 121, 2; 137, 3

воисъ 74, 21

въведение, в.: празник

вѣдѣние, вѣдѣние 46, 5; 67, 4; 76, 7

възраст 146, 10

въздвиженіе 131, 61

въздръжаніе 131, 21; 146, 83, 88

въдоухъ 146, 59

въдыханимъ 146, 65, 79; 147, 208

въдѣнии 144, 47

възисканимъ 89, Б46

въдлюбленимъ 41, 1

въдноситель елѣвнски 73, 13

вьнетіе 73, 5

вьноука = унука 91, 42

вьноукъ, вьноукъ = унук 34, 1; 64, 21; 73, 11; 75,

29; 91, 96; 121, А22, Б16; 125, f. 8a, f. 756; 126,

f. 81a; 147, 52

выпльщениѣ, выпльщенимъ = оваплоћење, отело-

вљење, в. и: incarnatio 55, 1; 56, 2; 82, 2; 104, 5

выпрошенимъ = молба 74, 90

въсѣдржителъ 46, 3

въселенаш = васнона 64, 13; 99, 17; 121, 9; 144,

20; 147, 25/26

въселникъ 131, 17/18

въскрьсенимъ = васкрснуће 121, 11

Въскрьсенимъ, в.: празници

въспоменуотіе 147, 50

вьсь = село 14, 10; 64, 33; 125, f. 73a; в. геогр.,

посебно: Глоуѣхъ вьсь, Приушка вьсь

въсхожденимъ 137, 3

въждъ, въждъ 23, 16; 64, 127

въкъ, в.: векъ

Вѣке 8молено, Вијеће умољенихъ у Дубровнику

55, 71

вѣкинѣ, в.: вѣкинѣ дубровачки

вѣнць 73, 31; 92, Б52, В46, В55; 106, 8; 121,

95/96; 125, f. 5a, 216

вара = вера, домство 2, 17, 20, 27, 33, 29, 6, 35.
 s 40, s 53, 13, 59, 6, 60, 4, 5, 91, 267 = религ 12.
 sa 125, f. 4a, f. 6a, 127, f. 826, f. 85a; 144, 28;
 147, 100, в н вера
 каста 25, 11
 ватва 12, 22, 73, 9
 вазрѣни 9, 27
 вана, в. внина

Г

galea I, 6
 гвездия 137, 18
 гвездь 14, 12; 75, 48, 51; 92, 145, 148, 178; 125,
 42a, 43a
 γενίτις 23, 32
 genitore 24, 15
 genitrix 13, 2, 13; 29, БЛ7/8; 44, 24
 gens 29, 33
 генуарь 89, 54
 геракаръ, гиракаръ 74, 101; 92, А35, 134, 290
 γερον = 23, 5
 герло 47, 18, 38
 гивѣль = опасность? 9, 10; 12, 6/7
 giesia, в.: цркъвь
 глава, топоним, део топонима 64, 49, 53, 69,
 112; 68, 6; 78, 29; 125, f. 136, f. 15a, f. 18a, f. 23a,
 f. 24a, f. 25a, f. 266, f. 29a; 137, 13;
 - 147, 120, 280
 - почетак 91, 1; 92, А54
 - цркъвна за воду (хидротехнички
 чвор?) 92, 238, 239
 - платити својом главом 59, 30
 - дажбаина? 137, 46; читање несигурно.
 Павловић: главоу, Мандић: главовичин
 - глава людска 2, 30/31; 14, 4
 глаголане 12, 57
 глаголъ = реч 147, 208, 215, 284, 289
 гласъ 12, 25, 26, 28, 29, 31, 56; 99, 15, 16; 106, 4;
 125, f. 1a, f. 786
 - реч Божја 131, 52
 - носити, веров. обавеза ношења
 писама - поште 92, А38, 132
 галаа, галина (?) 92, В45

глава 64, 126; 74, 16, 44, 86; 92, 138, 204, 219,
 220, 237, 247, 259, 273; 110, А9; 125, f. 33a, f.
 536, f. 54a, f. 746;

мала и велика 92, А41

В1 волна, шестыволна 92, 220

глаголь 125, f. 176
 gliubou, в.: любовь
 gloria 24, 9, 17
 глыбина 64, 15; 78, 5; 137, 5; 144, 24; 147, 64
 гнои 146, 17
 гнѣвъ, гневъ, гниев 27, 29; 40, 41; 41, 41; 50, 7;
 53, 4; 55, 53; 59, 34; 68, 9; 74, 18; 75, 46; 80, 8;
 85, 6; 86, 9; 87, 8; 92, 307; 106, 23; 110, А11; 117,
 52; 118, 34; 123, 15; 127, f. 89a; 147, 182, 261, 282
 гнѣздо 99, 7
 говоръ 22, 13
 говѣдо 91, passim; 121, 60
 годнище 22, 28; 41, 29, 30, 34; 47, 25, 26; 55, 38;
 75, 25; 77, 3; 81, 6; 91, 262; 92, 215, 263; 104, 139;
 117, 35; 121, 38; 125, f. 47a, f. 476, f. 54a/f. 546,
 f. 706, f. 73a; 137, 44; 146, 129
 годъ 144, 39
 гон 2, 16
 гомила, гомыла 54, 21, 23; 64, 86-88, 91, 93, 95,
 96, 103; 68, 4; 125, f. 26a, f. 35a, f. 366, f. 37a, f.
 376, f. 386, f. 39a, f. 396
 гора 12, 49; 55, 42-45; 74, 26, 39, 50; 89, 9, 13/14;
 92, 93/94, 167, 245; 93, 31, 32; 125, f. 41a; 131,
 19; 137, 2, 19, 20; 146, 38, 106
 горѣник 125, f. 96
 господа, господа, госпожда 9, 30; 12, 36; 21, 28;
 29, 17; 59, 15; 104, 117, 260; 106, 1, 18;
 господаръ 27, 9; 75, 12; 92, 215; 98, 12, 13; 125, f. 47a
 господиъ 6, f. 77a; 12, 7, 12, 27, 41, 56, 62, 66,
 69; 15, 16; 21, 8; 22, 2, 29; 29, 2, 13, 17, 27, 35;
 33, 28, 31, 33, 34/35, 40; 40, 13, 14, 20; 41, 2, 4, 9,
 10; 46, 3; 50, 13; 54, 10, 11, 13; 55, 3, 7, 32, 33,
 38, 54, 57, 76; 56, 39, 40; 57, 4, 8, 19, 36; 58, 6, 9,
 15, 20, 21, 35; 59, 3, 9, 37; 64, 19, 20, 21, 32; 65,
 2, 4; 73, 31; 75, 12, 13, 17; 78, 36; 82, 39; 85, 3;
 86, 3; 93, 12, 60; 98, 24; 104, 97, 114, 184, 191,
 238, 272, 275, 278; 117, 36, 37; 118, 16, 18; 121,
 30, 52, 80; 122, 4, 7, 10, 12; 124, 6; 125, f. 15a, f.
 75a; 126, f. 80a, f. 806; 127, f. 826, f. 83a, f. 866;
 130, 13, 30, 50, 56, 59, 60, 81, 89, 90; 137, 24, 47;
 138, 1, 2, 5; 144, 30, 32, 33, 57; 146, 71, 124, 125,

146; 147, 29, 33, 40, 45, 46, 58, 77, 232, 292, 312,
 324, 333, 336, 341, 348, 350, 355, 365, 375
 господа Авровънска 67, 5
 господство ми = господин, господар 118, 3,
 20, 21; 124, 1

= мое = власт, држава 27, 26/27

господствоуци 15, 17-19; 52, 38; 54, 62,
 65/66; 73, 16; 92, 203; 117, 40; 121, 17, 25; 125, f.
 446/f. 45a

господствоуи 78, 22

Господинъ днь, в.: празници

гость 25, 1, 10; 30, 2; 41, 28

гоуь = плачка, гусарење 78, 11

градъ 9, 13; 12, 9; 13, 2, 11; 25, 8; 27, 5; 29, 9, 13,
 22; 35, 3; 36, 13; 46, 6; 47, 30; 50, 11; 53, 3, 7; 55,
 37, 41, 49, 55; 56, 19; 59, 15, 20, 34; 60, 15, 17; 74,
 7, 14, 76, 98; 77, 8; 78, 25, 29; 85, 8; 90, 38; 91, 19;
 92, А12, Б4, Б9, Б26, Б34, В35, 89, 92, 96, 101,
 190, 196, 197, 199, 207, 221, 287, 290; 93, 47, 48;
 95, 14; 106, 30; 110, 5, 6; 125, f. 17a, f. 276, f. 49a;
 137, 14, 38; 144, 38; 147, 88, 93, 105, 110, 145,
 168, 187, 190, 244, 262, 266, 295, 322

- дажбаина зидања града 74, 103; 92,

А32/33, 131; 98, 15/16; 117, 41; 118, 26;

125, f. 466, f. 546

- дубровачки 29, 9, 13; 36, 13; 53, 5; 55,
 2, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 19, 20, 22, 25, 26, 37,
 39, 46, 51, 55, 76; 56, 19/20; 57, 10, 20,
 21, 22, 24, 33, 34; 67, 2, 3, 4; 81, 6; 85, 2;
 94, 14; 98, 1/2

- Клицаль 92, Б34/35

= Качића 53, 3, 7

= српског краља 58, 14

град(анин), граганинъ, граганинъ 2, 14; 47, 38; 59, 28

градище 41, 16; 74, 56; 125, f. 16a, f. 186, f. 216

градѣжъ 147, 345

граматигъ 31, 6

граница, граніца 52, 19; 64, 85, 86, 88-96; 117, 31

= катоуиска 117, 27

gratia, grazia 24, 1, 2, 13, 46; 44, 1; 103, 20; 110,

2; 134, 2; 135, 2; в. и: милость

гребенаръ 92, В38

грехъ, грѣхъ, гріахъ 41, 43; 54, 64; 64, 22, 135;

104, 185/186; 106, 10; 117, 13; 118, 14; 125, f. 56, f.

48a, f. 70a; 137, 4; 138, 4; 144, 36, 48; 147, 61, 204

гровик, гровѣик, гревѣик 64, 81; 125, f. 12a, f. 16a

гровъ 12, 65; 92, В42, 88, 283; 147, 34

гровище 92, 177/178

grossus venetus 112, Б3/4; 132, Б6; 134, 7

грехотъ 125, f. 326

гроудъ 125, f. 386

грянани = царкут? 99, 14

грянца 99, 7, 11, 14

грянцим? 92, В45

гяривар, грян'варин 91, 131; 125, f. 53a, f. 55a

грѣхоловик 78, 3

грѣхъ, в.: грехъ

грѣшникъ, грѣшница 9, 25, 45, 66/67; 12, 33,

49; 106, 8; 147, 221

гоудѣла 64, 37

гоуменьщина 91, 14, 16/17

гоушница 92, 106

гоушно, гямно 10, 11; 92, 101/102, 237

гѣса 29, 23; 67, 4; 78, 11

Гюргев днь, в.: празници

Д

дааник, даице даицинаа даѣниѣ, в. даиъ

damnation 24, 9

dampnum 45, 12; 98, 77, 82, 104, 112/113, 116

даиъ = давање, дажбаина 12, 74; 21, 1; 27, 12,

16; 37, 14; 41, 8, 37; 48, 12; 55, 23, 24, 27, 34, 36;

92, passim; 93, 48; 104, 38; 117, 40, 42; 118, 19,

24, 25, 27; 121, 85 = дан у седмици 33, 29

даръ, дари 14, 3; 22, 3, 12, 13, 14, 16, 19, 21, 22,

31; 40, 14; 74, 6; 75, 14; 93, А10; 121, 27, 84; 125,

f. 5a, f. 66; 147, 10, 204, 214, 219, 290, 311

дарованик 41, 6; 75, 94, 95; 89, 3/4, 12; 93, 282,

283; 125, f. 736; 126, f. 80a

дарькъ 79, 3

датель 21, 1

datio 2, 8; 29, Б66/67; 98, 59

- decima 1, 9;

даѣник, в.: даиъ

двонна 92, 240, 241

дворище 125, f. 29a

= кралво 125, f. 41a,

дворъ = окућница 92, Б9, Б13/14, Б27, Б33,

В35; 109, 7; 121, 16; 137, 32

дѣловыи 47, 16, 20, 21, 37
дѣловъ 67, 3, 78, 14, 16, 17
дѣлѣнъ 99, 10, 147, 190, 227

debitor 103, 17, 19; 133, 8

debitum 111, 11, 18, 23, 133, 11

дѣвѣрь 75, 18

дѣва = дѣвица. Богородица 37, 10; 46, 3, 48, 6.

дѣва 6; 56, 9; 57, 5; 106, 1, 4;

дѣда 117, 36, 37

дѣдина 55, 41, 46

deitā 24, 1, 3, 7

дѣло, дѣло 37, 23; 41, 32; 76, 3; 89, 6, 14; 117, 3,

6; 118, 3, 6; 121, 13; 125, f. 26, f. 56; 146, 68, 99

дѣлѣть, в.: дѣлѣ

дѣлѣкъ 57, 25/26

denarius 135, Б8

дѣвѣровъ 23, 9

десница 14, 4; 125, f. 5a; 147, 253

десеткаръ овчи 74, 101

десетни 74, 101; 92, 291

десетки 32, 6, 19; 41, 35; 58, 23

дѣлѣни 125, f. 70a

= винни 92, 135

= житни 92, 135

малѣни 125, f. 70a

= овчи 92, 135, 291

= пѣлѣни 91, 237; 92, 135

свини 91, 237

дѣсето 92, 116

дѣсѣщина, дѣсѣщина 37, 14; 48, 12

дѣспотѣа 23, 36

дѣспоть 91, 6, 17, 22; 123, 16/17

дѣте, дѣте 9, 63; 12, 18, 24, 47; 13, 1, 6; 14, 14,

16, 17; 21, 36; 27, 30; 29, 17; 32, 20; 37, 25; 48,

26; 54, 48-59, 66; 55, 53; 64, 114-124; 75, 23, 24;

82, 24-43; 91, 33, 119, 177, 228, 229; 92, 154, 156;

93, 44; 104, 59-70, 72-80, 82-96, 98-108, 152-159,

161, 162; 117, 18, 19, 20, 44; 125, f. 17a, f. 196,

f. 296, f. 45a, f. 55a, f. 556, f. 56a, f. 566, f. 57a,

f. 576, f. 58a, f. 586, f. 59a, f. 596, f. 60a, f. 606,

f. 61a, f. 616, f. 62a, f. 626, f. 63a, f. 64a, f. 646,

f. 65a, f. 656, f. 68a, f. 686, f. 69a, f. 696, f. 70a;

137, 19, 27, 29, 33-35, 39

december 111, 1

diabolus, diavolo 4, 44; 24, 8, 17

diaconus 4, 46; 134, 16; в. п.: дѣаконь

διακονη 23, 34

dies 1, 1, 18; 24, 44; 29, Б13, 15, 16; 44, 21, 28; 45,

13, 18; 51, 2, 5, 9; 111, 1, 18, 21; 132, Б1; 133, 1,

10, 1, 18; 134, 1; 135, Б1, 9; 136, 1, 8

дѣки 22, 37

δίκαιον 23, 44

дѣлѣнина 74, 89; 92, А33, А47/48, 136

дѣлѣснѣи, дѣлѣснѣи 74, 80, 94

дѣнаръ 64, 128; 78, 18; 91, 147; 92, 239, 259, 261;

110, 9, 10; 125, f. 536; 135, 3, 4; 137, 45-47

discipulus 24, 22

δύσις 23, 17

дѣнѣвато 74, 104

дѣнѣконь 22, 9; 125, f. 44a, f. 74a; 143, 37

дѣнѣкъ, дѣнѣкъ 2, 27; 92, 280; 106, 33; 125, f. 456,

f. 74a

дѣлѣтрѣнѣи 147, 62

дѣлѣкъ, дѣлѣкъ 58, 18; 59, 18; 74, 77, 78; 92, 70, 200;

98, 16; 102, 3; 103, 6; 147, 198

дѣлѣтровъ дѣнѣ, в.: празники

дѣно 52, 6, 9, 13

doana 98, В129/130, 134/135

дѣвѣтъкъ, дѣвѣтъкъ, дѣвѣтъкъ 9,

58/59; 15, 15; 21, 32/33; 29, 18, 19, 21; 31, 4; 32,

13; 37, 17/18; 47, 7, 17, 37; 48, 16; 49, 10; 55, 22,

28, 30-32, 47, 66; 56, 16; 57, 13, 15, 31; 58, 16, 17;

59, 29; 60, 6; 64, 130; 81, 10; 82, 44; 84, 2; 93, 247-

249, 251/252; 97, 4, 8; 104, 211; 125, f. 49a

живи и мѣрѣти 121, 56/57

= пѣржани 104, 220

цариньски 104, 109

дѣвѣро 21, 19/20;

дѣвѣрѣтель 21, 26; 131, 43; 146, 97, 99, 103,

107, 147, 9

дѣвѣрѣта 47, Б5; 82, 6; 104, 16; 106, 7; 146, 15, 99

дѣвѣль 21, 27

documento 24, 21

дѣлѣнѣи 10, 9/10

dolus 44, 7

дѣль 10, 3; 54, 19, 32, 37, 41, 46; 64, 45, 46, 66,

90, 102, 109, 110, 111; 74, 46, 48, 49; 92, 105, 143;

109, 12; 123, 10; 125, f. 22a, f. 226, f. 32a, f. 726;

137, 19

дѣльць 64, 85, 109; дѣльць 92, В61; 104, 42; 125,

f. 396

дѣлѣмѣдѣи 147, 41, 185, 257, 288

домѣстигъ 90, 14

domina 102, Б3/4

dominus 1, 2; 4, 3, 18; 13, 3; 24, 16, 27, 41, 43,

46; 29, 5, 6, 8, 29, 39, 44, 47/48, 80, 84, 85; 44, 4,

9, 19, 21, 26, 27; 45, 2, 5, 21; 51, 1, 3, 6, 8, 9, 11;

88, 4, 5, 7, 8; 98, 4, 7, 9, 14, 20/21, 24/25, 30/31,

43, 52, 54, 76, 86, 89, 110, 118; 103, Б6; 111, 2, 4,

6, 8, 9, 11, 12, 17; 112, 1-4; 130, 2-4; 133, 2, 4, 16,

17; 134, 2-5, 8, 10, 11, 15, 16; 135, 2-4, 9; 136, (2,

3, 7, 9, 10

domus, в.: домъ

домъ, domus 15, 16; 21, 11; 54, 13; 73, 27; 78, 1;

98, 53, 57; 99, 6; 121, 24, 44, 56, 67; 127, f. 836, f.

84a, f. 87a; 146, 128; 147, 25, 173, 177

- храм, црква, манастир 93, 53; 106, 29;

118, 32; 122, 14/15; 131, 23

donum 2, 8

дѣстоанѣе 147, 9, 72, 81, 100, 164, 172, 213

дохѣнаръ 131, 71

дохѣдѣкъ 50, 5, 6, 8; 64, 39; 74, 16, 32, 43-45, 74,

75, 83, 84, 86; 92, 184, 208/209, 272, 273; 109, 24;

112, 2/3; 121, 53/54; 125, f. 33a, f. 726, f. 73a, f.

746; 135, 3; 144, 51/52

- малѣи и велѣи 92, 133

дрѣво, дрѣво = бродъ 47, 19; 53, 3; 84, 2; 109, 6;

147, 188, 228, 299

дрѣмъ, в.: дрѣмъ

дрѣмѣхѣрь 92, В32

дрѣгъ 64, 12; 74, 81; 137, 46; 144, 19; 146, 2

drudastua = одъ рѣдѣства 33, 25

дрѣжинѣа 55, 30, 32, 85

дрѣмъ, дрѣмъ 22, 19, 20; 74, 21;

= царѣкъ 92, Б31, 226

дрѣво, дрѣво, дрѣвѣи 10, 7; 12, 21-23, 25, 29,

30, 48, 51, 55, 57; 14, 3; 23, 37; 75, 91; 89, 9; 92,

242; 137, 45; 146, 24, 50;

дрѣвѣа 15, 2, 4; 55, 39-41, 45; 75, 76/77; 83, 44;

90, 13, 33; 91, 1, 5, 149, 163; 92, 130, 197; 104,

110; 106, 8; 147, 55, 72, 76, 83, 131, 140, 143, 146,

153, 163, 182, 187, 201, 217, 248, 257, 261, 276,

278, 287, 295, 301

дрѣжѣвѣство 89, 16

дрѣжѣнѣи 12, 63

дрѣжѣць = самѣдрѣжѣць 82, 53

дрѣжѣновѣи 89, 7, 11; 147, 78, 84, 128

дрѣжѣнѣица 92, 104

дрѣжѣнѣица 125, f. 53;

дрѣжѣ 125, f. 276, f. 356, f. 396

дрѣжѣи 64, 12; видѣи и: дрѣжѣ

дрѣжѣ дѣжѣ дѣжѣ 10 * 12 40 23 64 84 85

109; 68, 6; 92, 105; 117, 24; 125, f. 226, f. 23a, f.

31a, f. 32a, f. 326

- кѣжѣи 125, f. 726

дрѣжѣ 55, 4, 52, 54; 56, 39

дрѣжѣ 74, 100

дрѣжѣс 27, 38

дрѣжѣвѣ дѣжѣ, в.: празники

дѣжѣ 9, 27/28; 12, 34; 146, 37

дрѣжѣи 146, 39

дрѣжѣ 146, 59

дѣжѣи (въ вѣсѣлоу дѣжѣи) 12, 20/21

дѣжѣ (в. и: dies) 2, 30; 6, f. 75a, f. 76a; 9, 18; 12,

14, 72, 75; 21, 19, 21; 29, 7; 30, 6; 33, 30; 34, 5;

37, 1; 40, 20; 41, 32, 34; 47, 2; 50, 2; 55, 1; 57, 2,

9, 32; 58, 9, 15; 59, 7; 64, 21/22; 65, 11; 67, 5; 74,

3; 78, 11; 81, 7; 92, 116, 117, 168, 263, 264, 269;

94, 4; 95, 8/9; 98, 28; 99, 43; 112, 4; 117, 35; 125,

f. 46a, f. 466, f. 476, f. 706; 131, 12, 26, 27, 38,

55; 135, 3; 137, 45; 143, 13, 22; 144, 40; 146, 12,

19, 57, 68, 98, 100; 147, 36, 106

- соудѣи, соудѣи, соудѣи, соудѣи 54,

74; 64, 142; 78, 6

- соудѣица 65, 11

дѣжѣрь, дѣжѣи 91, passim; 131, 5; 143, 7; 147,

199, 203

дѣжѣица 9, 11, 12; 12, 8, 9

дѣжѣ, дѣжѣ 9, 8; 12, 6; 27, 14; 29, 35; 30, 7; 41, 2,

8/9; 59, 9; 64, 25, 38; 74, 12; 82, 14; 104, 35; 106,

31; 125, f. 516; 138, 2, 5

дѣжѣство 147, 150

дѣжѣнѣи 12, 74

дѣжѣ 74, 2; 99, 17; 146, 5; 147, 21, 68

дѣжѣдѣвѣць 146, 114

дѣжѣ, дѣжѣ, дѣжѣ 9, 38; 12, 43; 14, 8; 40, 1, 25;

41, 13, 17, 19; 54, 35-37, 40, 42; 64, 37, 40-42, 44,

48-52, 55, 56, 59, 62, 69, 71, 73/74, 78, 80-83; 68,

4-6; 74, 21, 22; 91, 5; 92, Б62, Б64, 81, 121, 123,

124, 226; 93, 32; 104, 132; 117, 24, 27; 121, 13;

125, f. 116, f. 12a, f. 126, f. 13a, f. 136, f. 14a, f.

146, f. 15a, f. 16a, f. 166, f. 176, f. 18a, f. 186, f.

20a, f. 206, f. 216, f. 22a, f. 226, f. 23a, f. 24a, f.

256, f. 266, f. 276, f. 286, f. 29a, f. 30a, f. 31a, f.

42a, f. 42a, f. 33a, f. 33b, f. 40a, f. 41a, f. 42a, f. 42b, f. 43a, f. 77b, f. 72a, 137, 13, 14, 23, 147, 340
 - вѣнникъ 23, 22
 - горьни 64, 50
 - чинавский 125, 180
 - шваби 125, 42a, 42b
 дѣти в дѣте
 дѣтѣмъ 146, 88
 дѣтѣмъ = дѣтѣ 98, 12
 дѣтѣмъ 146, 19
 дѣтѣмъ 64, 81
 дѣтѣмъ 64, 43

Е

euangelium 1, 19
 евангелии в.: ивангелии
 евангелистъ в.: ивангелистъ
 езеро 74, 56
 езиць, езиць 9, 5; 12, 4; 55, 30, 31; 147, 97, 170, 267
 ἐκκλησία 23, 41
 ἔλεος 23, 1, 45
 exaltatio 51, 2, 9/10
 екклісиар'хъ, екклісиаръ 121, 46/47, 75; 131, 71; 143, 27
 ексархато 92, 209/210
 ексаршина 92, 185
 exemplum 133, 2
 exercitus 44, 14; 98, B19/20
 ексоприкъ, ексоприкъ 92, 159, 182/183, 213
 емство 55, 36
 едиктион, едиктионъ 55, 1; 58, 30; 89, 54
 епископъ, епископъ, непископъ, ѿпископъ, ипископъ, ипископъ, пископъ 15, 2, 6, 8; 26, 9, 15, 22, 26; 41, 8; 54, 27; 64, 28; 74, 83, 84; 75, 11; 92, B53, 184, 208; 104, 118-126; 106, 32, 118-126; 122, 8, 9; 125, f. 10a, f. 33a, f. 73b, f. 74a, f. 74b; 127, f. 85a, f. 85b, f. 89b; 128, 2; 137, 15, 18, 20, 42, 147, 31, 323, 355, 356
 episcopus 130, 2; 133, 16; 134, 2; 135, B2; 136, 10
 епископид, пископид, в.: м=
 ἐργασίος 23, 33
 εὐλογία 23, 29
 епитирить, кптитирить 10, 29, 32

еромонахъ, ермонахъ 52, 30; 92, B54; 131, 51, 68, в. и: м=
 expendium 4, 11
 едвалима, ексалима, иксалима 22, 4; 91, 240; 92, 102, 108, 110, 210, 212, 234
 езархъ 74, 84, 86
 ездъ 92, B18

Ж

жарѣве, жарѣв'ць 91, 14; 104, 139
 жарѣви 89, 2; 125, f. 296
 жегъ 125, f. 726 (део топонима)
 желании, желаниѣ, желаніе 9, 44; 12, 19, 36/37; 121, 12; 125, f. 96; 131, 28; 146, 73; 147, 162
 жена 15, 11, 13, 16, 17; 25, 2; 29, 17; 53, 5; 60, 8/9; 91, 21, 41, 55, 72, 77, 101, 106, 108, 194, 198, 219; 93, 44; 125, f. 626; 137, 34; 146, 18; 147, 199
 женитва = женидба 125, f. 50a
 жетва 41, 31
 животь, жиць, жиць, xivot 12, 34, 50, 63; 21, 17, 21; 23, 39, 40; 27, 29; 29, 8; 30, 7; 38, 5; 54, 5, 8; 55, 15; 73, 6; 77, 10; 81, 10; 84, 5; 99, 34; 104, 185; 117, 13; 118, 13; 121, A79, B45; 125, f. 766; 131, 12, 25; 137, 1; 143, 3/4, 13; 146, 19; 147, 44, 75, 193; в. и: житик
 - вѣвни 131, 3
 жидитель 14, 4
 жиць, в.: животь
 жилище = храм 12, 14; 26, 12 = станиште 147, 189, 306
 жировина 92, 246
 житик 9, 27; 26, 27; 54, 3; 73, 5; 89, 14; 125, f. 9a; 131, 15, 20, 37; 146, 3, 7, 25, 33, 34, 40, 70, 100; 147, 15
 - сиѣско 89, 14
 жито 27, 18; 41, 33; 59, 19; 92, B22, 116, 237, 238, 241; 125, f. 546, f. 706
 житотрѣвлинни 125, f. 47a
 жрица 74, 19, 23, 24, 27, 30, 42, 52, 54
 жрьдъ 41, 33
 жрьносѣкъ 125, f. 40a
 жрьтва 121, 16; 125, f. 5a; 131, 18; 146, 113
 жрьвъ 147, 76

жоупа, жоупа 14, 12, 23; 15, 3-6, 18; 64, 95, 107; 73, 14; 74, 75; 78, 35; 91, 7; 92, 130, 133, 196, 287, 288; 124, 5/6
 жюпанъ, жюпанъ, jupanus, iubanus, хупан 1, 3, 4, 16, 19; 4, 3; 7, B1; 49, 2; 56, 6; 57, 2, 7/8, 11, 15, 23, 32, 36; 58, 33; 74, 4; 84, 1; 106, 31; 132, 1
 - вѣли 1, 20; 7, 1; 9, 10; 12, 7, 40, 75; 13, 1; 147, 199
 жоупанинь 40, 38; 53, 4
 жьзьль 15, 10; 54, 1
 ж'рьвьнь 125, f. 506
 жьдрѣло 12, 25

З

завава = сметѣна, брига 81, 5; 85, 4/5, 6
 завеніе 147, 34
 завѣль 74, 19, 27, 35, 42, 56/57, 59, 70, 72, 90; 92, B23, B24, B58, 79, 118, 142, 164, 170, 195, 225, 249, 250; 125, f. 156, f. 346, f. 39a
 - сопотски, в. регистар географских имена: с
 завежаник 104, 264
 завистъ 21, 37; 64, 128/129; 73, 27; 147, 248, 250
 завѣса 14, 5; 99, 37/38; 121, 58
 заклетик 68, 10; 123, 8; 146, 138
 законопрѣстѣнникъ 52, 36/37
 законъ, закѣн 9, 5, 6; 12, 4; 13, 12; 15, 10, 13, 17, 19; 21, 23; 25, 11; 27, 36; 28, 8; 29, 34, 37; 40, 30; 49, 8, 18; 50, 3; 55, 34, 37/38, 46-48, 77; 56, 14, 22, 35/36; 57, 7, 28, 34; 58, 11, 14/15; 59, 37; 65, 4; 74, 20, 23, 25, 28, 32, 36, 71; 81, 8; 92, 261, 264, 266; 95, 6; 98, 9, 10, 19, 24; 125, f. 45a, f. 54a; 131, 91
 - законъ Божій 147, 23
 - вѣдѣши, вѣдѣши 125, f. 54a, f. 70a, f. 73b
 - вѣдѣши, вѣдѣши 92, 153, 157
 - дѣвровъньки 55, 77
 - людемъ црьковънымъ 125, f. 45a/45b
 - свѣтаго Сави 92, 264, 266, 308/309
 - свѣтаго Свѣтаго 92, 264, 266, 308/309
 - стары Свѣтаго 137, 42
 - тръжънникомъ 13, 9/10
 залаго 121, 76

заманица 137, 42, 45
 замѣна 125, f. 77a; 127, f. 87b; 137, 23, 31, 33
 записани 34, 2; 41, 6, 8; 74, 66; 90, 52; 92, 139, 141, 262, 277, 277/278; 93, 12, 57; 121, 48/49; 123, 1; 143, 37, 39; 147, 368
 - залатопеват'номъ 93, 12
 запись 34, 3, 4; 89, 46
 заповѣдь 12, 54; 15, 11/12; 26, 16; 53, 5/6; 97, 2; 125, f. 9a; 131, 45, 82/83; 147, 50
 - Божја, Христова 12, 60; 21, 18, 22; 121, 18; 146, 12; 147, 196
 запрѣтѣние 25, 9
 запрѣтѣнни, запрѣтѣнни 15, 11, 17; 68, 10; 74, 84; 93, 184, 209; 131, 92; 146, 135, 141, 148
 запоустѣнни 144, 52
 zarina 7, A10; в.: царица
 заселии 14, 10, 11; 54, 14/15, 23/24, 29/30, 37, 39; 64, 34-36, 57, 96/97, 99, 104; 82, 22, 23/24; 104, 56, 59, 203, 222, 227, 228/229; 125, f. 106, f. 11a, f. 14a, f. 296; 137, 9, 11, 144, 56, 58
 заселькъ, 6, f. 746, f. 756, f. 766, f. 77a; 74, 26, 69/70; 92, B57, 117, 175; 147, 337; в. и: заселии
 застоупникъ 40, 10, 20; 73, 26; 75, 10; 147, 60
 застоупница 82, 8; 104, 21; 121, 34; 137, 5
 заточеніе 147, 263
 заоща 131, 95; 146, 147
 зашититель 75, 11
 заваго = почетакъ 91, 1
 заимъ 146, 2
 заиць 137, 45
 зворъ 78, 41 (=Никејски сабор)
 зворище 91, 250
 звѣка 12, 25/26
 звѣздошѣвни 82, 3; 104, 7
 звѣрь 92, 229; 146, 46; 147, 117, 255
 зданик 125, f. 766
 здравни 31, 9; 35, 11; 60, 22; 66, 12; 95, 14; 97, 9
 зѣд'ци, зѣд'ци 125, f. 316, f. 53a
 зѣвгаръ 91, passim; 92, B10, B12; 93, 20
 земла, земла, zemglia = држава 7, 3, 4; 9, 8, 13; 13, 6/7, 7, 8, 10, 11; 21, 8, 9, 41; 25, 4; 27, 1, 10, 15, 17, 19; 28, 9, 10; 29, 3, 22, 35; 30, 1, 10; 32, 6, 23; 33, B3, A16, B41; 36, 11, 14; 37, 13, 19; 40, 13, 14, 45; 41, 10, 44, 45; 48, 11, 18; 49, 9, 10, 12; 50, 4, 5, 12; 54, 11, 14, 75; 55, 2, 3, 8, 16, 18, 19.

26, 27, 31, 32, 35, 37, 39, 41, 45, 56, 19, 57, 12, 29;
58, 1, 8, 15, 22, 24, 26, 34, 59, 10, 23, 25, 35, 36,
39, 64, 6, 20, 22, 83/84, 133, 144, 65, 11, 66, 13;
67, 1, 6, 68, 10; 73, 11, 16, 22, 31; 75, 30; 77, 6,
11, 78, 36, 80, 3, 81, 8, 10, 82, 44, 45, 85, 2, 87, 2;
90, 11, 13; 92, 46, 97, 3, 98, 2, 3, 14, 25, 103, 7;
104, 111, 196, 106, 33; 117, 16; 121, 1, 6, 22, 30,
43, 90, 96, 122, 1, 4, 16; 124, 2/3, 125, f. 75a; 126,
f. 80a; 127, f. 82b; f. 83a, f. 84a; f. 85a, f. 86b, f.
88a, f. 90a; 131, 15, 36, 47, 101; 137, 10, 40, 48,
54, 138, 8, 143, 16, 144, 32, 54; 146, 9, 25, 25/26,
89, 111, 128, 149; 147, 19, 53, 54, 83, 99, 105, 112,
133, 136, 140, 168, 169, 226, 252, 281, 313, 318,
322, 364, 365, 367; в. н.: дьбрьска, задоушьна,
княвска, коупленица, лоужьвска, поревка,
строумска, соухогрьска, Срьпска, Поморьска,
хвостьнська, земла у регистру географских
назива.

- манастирска, црьжов'на, обрадива 6,
f. 776; 22, 4, 12, 14, 25, 32; 40, 41, 41, 25,
26; 47, 7; 52, 17, 21-24; 54, 18, 24, 25; 58,
6, 7; 59, 10; 64, 100, 105, 125, 131, 133;
74, 93; 75, 26; 78, 13, 20, 23; 85, 2; 90, 36,
40; 91, passim; 92, 75, 235, 236, 243, 253,
254; 93, 18-21, 26, 27, 47, 48; 104, 196;
106, 28; 109, 3, 4; 110, A3; 125, f. 48b, f.
50b; 137, 19, 22?

- планета, свет в. регистар географ-
ских назива

- штьнина 125, f. 516

земляни (люди) = люди који припадају
црквеном поседу 78, 17

zentilomeni 24, 15, 24, 28, 40, 42, 45; в. н.: властеле
зеть 9, 35; 12, 40; 55, 22, 26; 82, 24, 27, 39, 41;
91, 42, 49, 52, 57, 80, 86, 96, 102, 130, 132, 152,
154, 170, 174, 185, 186, 188, 190, 191, 199, 207,
217, 225, 228, 229-231; 92, 152; 93, 34, 35, 38, 41;
104, 60, 69, 98, 103, 154, 193; 109, 1, 13, 17, 22,
28; 125, f. 58a, f. 60a, f. 60b, f. 61a; 137, 29, 34
зима 92, 248; 146, 59

зимнице, зимовнице 40, 39; 74, 27, 30, 36, 58; 92,
182, 188, 194; 137, 9

златарь 92, B32, B36, B42; 125, f. 53a

златица 74, 80

злато 40, 30; 55, 24; 66, 8, 10; 93, 49; 117, 2; 118,
2; 147, 120, 152

злеть, зьлеть, злеть 2, 21, 26, 34; 27, 22/23; 31,
4, 6; 55, 39; 60, 15, 20

зло, зьло, зьл 2, 25; 9, 3; 27, 21; 29, 16; 30, 8; 37,
15; 46, 7; 48, 13; 53, 6; 57, 22; 59, 35; 74, 82; 97,
3, 4; 147, 198

злова 147, 242

зломисльник 147, 164, 181

злострастни 146, 79

злотвореньи 55, 7

знамени 64, 17; 144, 26; 147, 132, 175, 177, 181

знание 9, 43

знои 146, 59

зовь 125, f. 52a

зракъ 121, 10

з'говорник 121, 44

= швьще 121, 66

з'гонь 125, f. 46b

зьдъ град'ски 92, B37, 91

з'д'вник 125, f. 46a

к

кенераль 6, f. 77a

кунюварь 6, f. 78a

н, л

нго 9, 20, 21, 31; 12, 16, 17

нгоумень, нгъмень, нгюмень, нгоумень, ѿ
гъмень, ѿгоумень 6, f. 76b, f. 78b; 10, 20-25,
27, 28, 31-37, 39; 15, 2, 9, 10; 22, 9, 12; 23, 33, 46;
41, 8, 30, 44; 52, 29, 31, 33; 64, 28; 68, 1; 74,
73/74, 77/78; 78, 12, 14; 90, 34; 92, 68, 69, 200,
201, 214, 229, 254, 261, 269, 272, 279; 99, 45; 104,
189, 206, 218/219, 223; 109, 24; 121, 24, 44, 46,
61, 68, 69, 75, 86, 90; 122, 14; 125, f. 10a, f. 47b/f.
48a, f. 49b, f. 50a, f. 54b, f. 71a, f. 73b, f. 74a, f.
74b; 127, f. 85a, f. 86a, f. 89b; 128, 2, 6; 131, 57,
64, 68, 84; 137, 25; 143, 25, 36, 37, 41; 146, 94,
123; 147, 31, 313, 356, 360

н(т)епискѣнь зетьски, в.: е

неромонахъ, ѿеромонахъ, еромонахъ, еро-
монахъ 23, 1, 5, 14, 15, 44, 45; 99, 29; 131, 51,
57-59, 68, 71/72

нерѣи 74, 84

извалитель 147, 237

извѣдь = канал за наводњавање 41, 29; 74,
92; 92, B20, B22, B54/B55, 137, 17, 50;

изволенн, изволенн 9, 40, 51; 12, 45; 15, 15;
64, 4; 65, 1; 99, 25; 121, 43, 70; 137, 6, 25; 144, 5;
146, 110

изворь 74, 17, 45, 47, 51; 92, 143, 144, 149, 171;
137, 21

изверженн 121, 72

извѣщеніе 147, 209

изгон'уна, изгонуна (града) 74, 101; 92, 290

издакуна 22, 38

издыханіе 147, 195

измъ, измъ, измъ 13, 12; 31, 9; 32, 15; 37, 19,
22, 29; 48, 18, 22; 92, 158

измъжаник 146, 66

измънование 12, 56

исъць, 37, 30; 48, 23

изшвилик 146, 51

изшверѣтеник 121, 71

икомоде 91, 264

икона 14, 5; 99, 38; 121, 57; 131, 62; 143, 23; 147, 28

икономъ 10, 39; 104, 208; 121, 46, 75; 131, 70

- вели 143, 27

imaginazion 24, 8

иманик, имѣник 74, 3; 89, 17; 144, 42; 147, 138, 163

имѣ, имѣ, оимѣ 13, 1; 14, 14; 23, 1; 29, 1; 31, 1, 6;

32, 1, 2; 36, 1; 37, 1; 41, 12; 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49,

1; 52, 1; 55, 1; 56, 1; 57, 1; 74, 106; 75, 11; 78, 7;

82, 13, 18, 23; 89, 24, 30, 33, 35, 38; 104, 33, 46,

57/58; 109, 2, 4, 19; 117, 17, 30; 118, 20; 121, 16,

26, 53, 55, 60, 63, 75; 123, 9; 127, f. 84a, f. 85b, f.

88b; 131, 41, 42, 50, 52, 53, 67; 137, 11; 143, 25;

146, 95; 147, 76, 77, 84, 98, 125, 163, 282, 330

imperator, imperador 24, 2-4, 10

imperio 24, 10, 12

ingenium 2, 11; 4, 19, 54; 29, B12

индиктиви, индиктъ, индикт, indictio, indictiōn

1, 1; 23, 47; 27, 36; 37, 1/2; 44, 30; 48, 2; 99, 47;

109, 28; 137

inimicus 1, 15; 13, 5; 29, 17; 45, 7

initium 29, B10

incarnatio 1, 1; 4, 1; 44, 27; 51, 1

incensus 130, 9; 135, B9; 136, 8

инимикъ (ов штъкп) 92, B18

инноплеменик 74, 7/8; 147, 321

инноплеменин 147, 42, 79

инювьство 146, 121

infemo 4, 55; 24, 9, 19

ипать 90, 199

ипомнистикъ 89, 7

испальненик 21, 6; 131, 44

исповѣданіе 23, 3

испокоеник 74, 21

исправленн 15, 8; 54, 63; 92, A22/23

испрошеник, испрошеник 118, 19; 127, f. 87b

истаник, в.: станик

истина 12, 55; 15, 18; 21, 2, 3-4, 25; 55, 3; 74, 87;

125, f. 5a; 127, f. 83a; 146, 39; 147, 222

источникъ 21, 1

исцѣлени 144, 28

исъць, в.: изъць

iuban, juban, jupanus = жоупанъ 1, 3, 4(magnus),

16 и 18 (mega-); 4, 2; 13, 1; 132, A1, B1, 2

iudex, judex 4, 15, 16; 13, 11; 44, 24; 45, 21; 51,

14; 98, 103; 104, B10

iudicium 13, 10; 29, 75; 44, 24; 45, 22

iulius = мѣсѣц јул 111, 21

iunius, в.: июнь

iupanus, в.: жоупанъ

iuramentum 4, 18/19

ius 24, 44

iussio 1, 17; 4, 60

iustitia 1, 12-14; 4, 7, 14, 15; 29, B59; 30, B11/12;

44, 8, 13, 20, 23; 45, 15, 16

икпискоупъ, в.: епископъ

икр монахъ, в.: кр-

июнь, iunius 4, 2; 55, 1

к

кавад дорн 58, 25

кажньць (katiz?) 33, A32/33; B37; 48, 28, 29; 86,

6; 92, B40, 198; 106, 30

калогерь, калогѣтер, калогѣтър 41, 3, 8; 66, 3; 90,

32; 104, 168, 176; 123, 17; 125, f. 48a, f. 50b; 137, 20

калѣуѣрница, калѣуѣрница, калѣуѣрница 6, f. 58a, 41, 25, 94, 5
калк = linn = отато, иловача 117, 32, 123, 10
(део топонима)
camadingus = lencus 134, 6, 136, 7
каменици 12, 68
каменик камене = многоценно = драго
камене 117, 23, 118, 3, 147, 119, 120
камень 9, 47, 48, 10, 15, 12, 59, 23, 20, 22, 26, 28;
40, 22, 26, 41, 21, 54, 35, 64, 51-52, 55, 78, 110-
112, 68, 4-6; 74, 24; 75, 22, 78, 30, 92, B64, B65,
81, 82, 104, 167, 173; 104, 132; 117, 29; 125, f. 36,
f. 46, f. 56, f. 13a, f. 146, f. 176, f. 186, f. 216, f.
25a, f. 276, f. 286, f. 306, f. 376, f. 38, f. 386, f.
39a, 41a, f. 416-43a, f. 436; 137, 18; 146, 39, 51
cameta 98, 88
camerarius 1, 2, 4; 135, B7
campana 103, B2
каникани стари, 90, 24
каноник, kanunich 33, 28
canzeher 24, 38
cancellarius 88, 8, 133, 4; 136, 5
кан'дило 125, f. 746
капетанъ 6, f. 77a
capitularium, capitulare 4, 51
капице (капиць) 146, 113
captio 1, 12
carta 51, 10, 11; 111, 6, 15-17, 19; 133, 14
- de notaria 111, 19
- de pergamen 111, 17
карет, в.: крысь
carnes 98, B32
casale 98, B80; 110, B3
кастрофилакъ 74, 16, 100; 92, A32, A34
кастроктисна = градоузданик 90, 16, 21/22
castelum 110, B20
castrum 98, B92/93
katizem = казнац?; в.: казнаць
катоуниче 125, f. 15a
катоуиъ 109, 14; 117, 27; в. и: Бар'лав'скии,
Ба'гар'ски, Бовоке'ць, Влахъ, Влашки,
Воиисла'ць, Пилин'ць, Смоу'диногъ, Оу'р'соу'лов'ц,
Пре'дилов'ць, катоуиъ у регистру географ-
ских пойма
causa 44, 15, 17; 45, 6; 89, 3; 132, B2; 134, 14
кафе'матар 23, 7

каѣуѣрница 23, 6, 14, 28
катоуиъ 23, 36
кацане 117, 41, 118, 27
каѣуѣрница 23, 33
quaternus 133, 17
questio 98, B96-99
келна, келлион 23, 33, 40; 90, 27; 91, 19, 40; 93,
3, 5, 7, 14, 21, 22, 45; 104, 164; 121, 74; 122, 5;
131, 41, 42, 43, 45, 48, 50, 54, 59, 61, 62, 64, 65, 69,
70, 75, 80, 81, 83, 87, 88, 90; 143, 17, 20, 26, 30, 31;
146, 4, 44, 95, 105, 125, 129, 132, 135, 143, 147
керьма 47, 13
кефалина, кифалина 74, 43; 90, 2; 92, A35, 271, 272
град'скии 93, 49/50
кывоть 82, 1/2; 104, 3
кипоу'рь 90, 31
кир, куръ, кѣр 9, 35; 12, 41; 22, 1; 23, A5, B6,
A14, B215; 40, 14; 52, 26, 28, 29; 74, 8, 11, 12;
75, 13, 34; 90, 3-7, 9, 17, 22; 92, A18, A19, A22,
B3, 127, 186, 187; 93, 61; 99, 43, 44; 104, 195;
117, 36; 121, 31, 52, 53; 122, 2, 10; 131, 51, 58-
60, 65, 68-70; 143, 26; 146, 3; 147, 30, 33, 38, 39,
47, 59, 78, 218, 270, 274, 284, 296, 308, 327, 334,
349, 350, 365, 375
киченик 146, 11
кикрези 125, f. 706
кладець 74, 38
кладенець 92, 167; 109, 5, 10
клевр'ѣта 146, 103
каѣтица 125, f. 71a
клет'ва, как'тва, клат'ва, клат'ва = заклетва
29, 40, 42, 43, 46; 30, 6; 31, 3; 35, 7; 47, A6, B7,
B8; 50, 9/10; 55, 53, 54; 56, 27/28, 39; 57, 19, 21;
147, 194 = проклетство 15, 23; 23, 43; 27, 20,
33; 29, 12; 35, 10; 74, 80, 93; 92, 218, 258; 106, 6;
123, 13; 127, f. 89a; 131, 93, 95; 146, 135, 146,
147; 147, 369
клет'веник 57, 8
клиц'ра 25, 8, 10
кметъ, кметъ 32, 8; 37, 15, 25, 26; 48, 12, 13,
25, 26
кнежина 54, 18; 64, 100
кнежество = кнежеване 55, 52; в.: регистар
географских назива
кнезь, к'назь, chnez 9, 2; 12, 2; 33, 31; 47, B1;
48, 28; 53, 2, 11, 12; 54, 27; 74, 4, 16, 100; 78, 27;

92, A32, A34, 134, 289, 110, 8, 112, A1, 4, 135,
2, 147, 167

влашки 14, 14; 82, 24, 104, 59
дубровачки 2, 13; 13, 2; 27, 5; 28, 3; 29,
1; 30, 3; 31, 2, 8; 35, 1/2; 36, 2; 37, 6, 7, 9,
21, 29; 46, 2; 47, B7; 48, 4/5, 19; 49, 3/4;
50, 1, 16; 53, 1, 6, 8, 10, 12, 55, 4, 25, 33,
51, 55, 58, 66, 67, 76; 58, 2, 27, 32; 59, 1,
42; 60, 1/2; 66, 1/2; 67, 1, 6; 77, 1; 84, 3;
85, 11; 86, 10; 95, 1/2; 97, 1; 103, 1; 112;
132, 1; 135, 1
жоу'пски 92, 199
Качица 53, 2
хумски 1, 22; 4, 66; 28, 1/2 (вели); 38,
2; 49, 1; 57, 2/3; 64, 38
= вели 64, 24
кнезьство 47, 7-10, 15
= дубровачко, в. рег. геогр. назива
= хумско в. рег. геогр. назива
книга = повеља, писмо 2, 27; 32, 18; 37, 28, 29;
46, 7; 55, 30, 33, 50; 67, 6; 90, 14-17, 19-25, 27-32,
34-41; 92, 254
- за коравль 90, 12/13
- патриар'ш'ска 90, 27
- рукописна 14, 6; 99, 37; 121, 57; 131,
61; 143, 23; 146, 12; в. и: Де'вацинова,
Калицова, Кам'вань, Караан'динова
книга, Киришкова книга, Кем'и'нь,
Мелисин, Порфи'рогенитова книга,
Сидерова, у регистру личних имена
книгоу' нзоу'чити = школовати се, описме-
нити се 92, 267; 125, f. 516
ковыла, ковила 9, 59; 64, 130; 91, 14; 92, 194;
104, 141, 144, 151, 160, 163, 166; 121, 60; 125, f.
49a, f. 706
ковылари 125, f. 546
ковачъ 22, 7; 91, 21, 57, 72, 115, 178; 93, 38; 125,
f. 30a,
= оу'р'ов'нии 125, f. 53a
cogitatio 29, B14
cogitazione 24, 17, 19
cognatus 111, 10, 16
козаръ, 91, 54
козе 121, 60
колик 92, 105
коло (рударско=топионца) 125, f. 73a

colona 24, 17
кол'но, кол'на, род 64, 13; 144, 21, 45, 47; 147, 66
кол'ноклан'нии 146, 64/65, 78
комать 121, 43; 131, 79, 80; 143, 31, 32, 34
коменасаръ 6, f. 77a
комен'данъ 6, f. 77a
comercanus, comertzarius 29, B57; 44, 18; 45, 12
comercum, в.: к'мерекъ
comes; conte 1, 3, 4, 5; 2, 2; 4, 3, 9, 21, 27, 60, 62;
13, 1; 29, B3; 30, B5; 44, 2; 45, 1, 21; 51, 4, 8; 88,
5/6; 98, B10; 103, B9 (conte); 112, B3; 133, 3, 4;
в. и: кнезь
комисъ 74, 100; 92, 289
commandamento 24, 23, 25, 44
commun, communi, communis 4, 58; 13, 2; 29,
B4; 30, B6; 44, 3; 45, 28; 51, 8, 17; 88, 2, 7; 103,
B10; 112, 3, 4; 133, 3, 4; 134, 6, 8, 11, 12; 135, B6,
8, 11; 136, 5-8
communitas 45, 1
compare 103, B8
compagnione 103, B14
compagnia 24, 10
комодъ 92, 291
комоль 125, f. 47a
комоть 92, 135
converso 24, 7
кон'ставль вели 91, 15, 30/31
conscientia 2, 7
consiliarius 45, 1; 89, 6, 7
consilium 2, 10; 103, B6; 133, 3
- minus, в.: Мало' beve
consuetudo 1, 9; 4, 12; 13, 9, 11; 29, B6/70, 87;
44, 11, 23; 45, 7, 8, 20; 98, B121
consuetum 98, B131/132
conte 103, B9; 133, 5
contrarium 1, 9
confirmacion 24, 41, 45
confin, confinium 24, 32; 51, 13
conciuis 44, 12
конъ 15, 12; 41, 23, 27/28, 29; 74, 92, 100/101,
105; 91, 88, 167, 181; 92, A38, B137, 154, 157,
251, 266, 292; 98, 4; 104, 143, 148; 125, f. 49a, f.
50a, f. 52a, f. 546, f. 716; 137, 44; 147, 118
кон'ць 23, 13, 39; 28, 13; 30, 8; 37, 23/24; 39, 4; 48,
23; 49, 15; 64, 7; 125, f. 1a; 144, 10; 146, 75, 147,
15, 190, 194, 206, 213, 254, 260, 262, 266, 304

26, 27, 31, 32, 35, 37-39, 41, 45, 56, 19, 57, 12, 29, 58, 1, 5, 15, 22, 24, 26, 34; 59, 10, 23, 25, 35/36, 39; 64, 6, 20, 22, 83/84, 133, 144; 65, 11; 66, 13; 67, 1, 6; 68, 10; 73, 11, 16, 22, 31; 75, 30; 77, 6, 11; 78, 36; 80, 3; 81, 5, 10; 82, 44, 45; 85, 2; 87, 2; 90, 11, 13; 92, А6; 97, 3; 98, 2, 3, 14, 25; 103, 7; 104, 111, 196; 106, 33; 117, 16; 121, 1, 6, 22, 30, 43, 90, 96; 122, 1, 4, 16; 124, 2/3; 125, f. 75a; 126, f. 80a; 127, f. 826, f. 83a, f. 84a- f. 85a, f. 866, f. 88a, f. 90a; 131, 15, 36, 47, 101; 137, 10, 40, 48, 54; 138, 8; 143, 16; 144, 32, 54; 146, 9, 25, 25/26, 89, 111, 128, 149; 147, 19, 53, 54, 83, 99, 105, 112, 133, 136, 140, 168, 169, 226, 252, 281, 313, 318, 322, 364, 365, 367; в. и.: дьврьска, здооушьна, кичавска, коупленница, лоуж'вська, поревка, строумска, соухогральска, Срыпска, Поморьска, хвостыньска земля у регистру географских назива.

манастирска, црквиов'на, обрадива 6, f. 776; 22, 4, 12, 14, 25, 32; 40, 41 41, 25, 26; 47, 7; 52, 17, 21-24; 54, 18, 24, 25; 58, 6, 7; 59, 10; 64, 100, 105, 125, 131, 133; 74, 93; 75, 26; 78, 13, 20, 23; 85, 2; 90, 36, 40; 91, passim; 92, 75, 235, 236, 243, 253, 254; 93, 18-21, 26, 27, 47, 48; 104, 196; 106, 28; 109, 3, 4; 110, А3; 125, f. 486, f. 506; 137, 19, 22?

- планета, свет в регистар географских назива

шт'янина 125, f. 516

земляни (люди) = люди који припадају црквеном поседу 78, 17

zentilomeni 24, 15, 24, 28, 40, 42, 45; в. и.: властеле

зеть 9, 35; 12, 40; 55, 22, 26; 82, 24, 27, 39, 41; 91, 42, 49, 52, 57, 80, 86, 96, 102, 130, 132, 152, 154, 170, 174, 185, 186, 188, 190, 191, 199, 207, 217, 225, 228, 229-231; 92, 152; 93, 34, 35, 38, 41; 104, 60, 69, 98, 103, 154, 193; 109, 1, 13, 17, 22, 28; 125, f. 58a, f. 60a, f. 606, f. 61a; 137, 29, 34

зима 92, 248; 146, 59

зимнище, зимовище 40, 39; 74, 27, 30, 36, 58; 92, 182, 188, 194; 137, 9

златарь 92, В32, В36, В42; 125, f. 53a

златица 74, 80

злато 40, 30; 55, 24; 66, 8, 10; 93, 49; 117, 2; 118, 2; 147, 120, 152

злеть, злелать, злеть 2, 21, 26, 34, 27, 22/23; 31, 4, 6; 55, 39; 60, 15, 20

зло, злое, зло 2, 25; 9, 3, 27, 21, 29, 16, 30, 8, 37, 15; 46, 7; 48, 13; 53, 6; 57, 22; 59, 35; 74, 82; 97, 3, 4; 147, 198

злова 147, 242

зломисельник 147, 164, 181

злострастин 146, 79

злотвореньи 55, 7

знамени 64, 17; 144, 26; 147, 132, 175, 177, 181

знание 9, 43

знон 146, 59

зовь 125, f. 52a

зракь 121, 10

з'говорники 121, 44

шпысь 121, 66

з'гонь 125, f. 466

зды град'ски 92, В37, 91

з'д'в'еник 125, f. 46a

к

кенераь 6, f. 77a

кунов'арь 6, f. 78a

и, i

иго 9, 20, 21, 31; 12, 16, 17

игроумень, игчмень, игюмень, игоумень, i

гвмень, iroo'bevos 6, f. 766, f. 786; 10, 20-25, 27, 28, 31-37, 39; 15, 2, 9, 10; 22, 9, 12; 23, 33, 46; 41, 8, 30, 44; 52, 29, 31, 33; 64, 28; 68, 1; 74, 73/74, 77/78; 78, 12, 14; 90, 34; 92, 68, 69, 200, 201, 214, 229, 254, 261, 269, 272, 279; 99, 45; 104, 189, 206, 218/219, 223; 109, 24; 121, 24, 44, 46, 61, 68, 69, 75, 86, 90; 122, 14; 125, f. 10a, f. 476/f. 48a, f. 496, f. 50a, f. 546, f. 71a, f. 736, f. 74a, f. 746; 127, f. 85a, f. 86a, f. 896; 128, 2, 6; 131, 57, 64, 68, 84; 137, 25; 143, 25, 36, 37, 41; 146, 94, 123; 147, 31, 313, 356, 360

и(й)писк'янь зетьски, в. i

иеромонахъ, i еромонахъ, еромонахъ иеро-
monachos 23, 1, 5, 14, 15, 44, 45; 99, 29; 131, 51, 57-59, 68, 71/72

ирѣи 74, 84

избавитель 147, 237

изводъ = канал за наводняване 41, 29; 74, 92; 92, Б20, Б22, Б54/Б55; 137, 17, 50;

изволение, изъволение 9, 40, 51; 12, 45; 15, 15; 64, 4; 65, 1; 99, 25; 121, 43, 70; 137, 6, 25; 144, 5; 146, 110

изворь 74, 17, 45, 47, 51; 92, 143, 144, 149, 171; 137, 21

извр'жение 121, 72

изв'щеніе 147, 209

изгон'уиъ, изъгон'уиъ (града) 74, 101; 92, 290

издауиъ 22, 38

издыханіе 147, 195

измъ, изъмъ, исьмъ 13, 12; 31, 9; 32, 15; 37, 19, 22, 29; 48, 18, 22; 92, 158

изм'жаніи 146, 66

изм'нование 12, 56

исць, 37, 30; 48, 23

изъвилик 146, 51

изъврътеник 121, 71

икомоде 91, 264

икона 14, 5; 99, 38; 121, 57; 131, 62; 143, 23; 147, 28

иконьомъ 10, 39; 104, 208; 121, 46, 75; 131, 70

- вели 143, 27

imaginazion 24, 8

иманик, им'еник 74, 3; 89, 17; 144, 42; 147, 138, 163

име, им'ъ, оіме 13, 1; 14, 14; 23, 1; 29, 1; 31, 1, 6; 32, 1, 2; 36, 1; 37, 1; 41, 12; 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49, 1; 52, 1; 55, 1; 56, 1; 57, 1; 74, 106; 75, 11; 78, 7; 82, 13, 18, 23; 89, 24, 30, 33, 35, 38; 104, 33, 46, 57/58; 109, 2, 4, 19; 117, 17, 30; 118, 20; 121, 16, 26, 53, 55, 60, 63, 75; 123, 9; 127, f. 84a, f. 856, f. 886; 131, 41, 42, 50, 52, 53, 67; 137, 11; 143, 25; 146, 95; 147, 76, 77, 84, 98, 125, 163, 282, 330

imperator, imperador 24, 2-4, 10

imperio 24, 10, 12

ingenium 2, 11; 4, 19, 54; 29, Б12

индиктион, индиктъ, индікт, indictio, iudictiōn 1, 1; 23, 47; 27, 36; 37, 1/2; 44, 30; 48, 2; 99, 47; 109, 28; 137

inimicus 1, 15; 13, 5; 29, 17; 45, 7

initium 29, Б10

infernatio 1, 1, 4, 1, 44, 27, 51, 1

ипечниъ 130, 9; 135, 159; 136, 1

инимикъ, ioh' штеп, 92, Б12

инноплеменик 74, 7/8; 147, 321

инноплеменимъ 147, 42, 79

иноуство 146, 121

infertъ 4, 48, 24, 9, 19

ипать 90, 199

ипом'нистикъ 89, 7

исп'яненіи 21, 6, 131, 44

исповеданіе 23, 3

испокоени 74, 21

исправлени 15, 54, 63, 92, А22/23

испрошени испрошени 118, 19, 127, f. 876

иставни, в.: ставни

истина 12, 55, 15, 18, 21, 2, 3-4, 25, 55, 8, 74, 87, 125, f. 5a; 127, f. 83a; 146, 39; 147, 222

источникъ 21, 1

исц'ялени 144, 28

исць, в.: изць

iuban, juban, jupanus = жоупань 1, 3, 4(magnus), 16 и 18 (mega-); 4, 2; 13, 1; 132, А1, Б1, 2

iudex, judex 4, 15, 16; 13, 11; 44, 24; 45, 21; 51, 14; 98, 103; 104, Б10

iudicium 13, 10; 29, 75; 44, 24; 45, 22

iulius = месец јул 111, 21

iunius, в.: июнь

iurapnus, в.: жоупань

iuramentum 4, 18/19

ius 24, 44

iussio 1, 17; 4, 60

iustitia 1, 12-14; 4, 7, 14, 15, 29, Б59; 30, Б11/12; 44, 8, 13, 20, 23; 45, 15, 16

ипискоупъ, в.: епископъ

ир'монахъ, в.: ир-июнь, iunius 4, 2; 55, 1

к

кавад дори 58, 25

казн'ць (katiz') 33, А32/33, Б37; 48, 28, 29; 86, 6; 92, Б40, 198; 106, 30

калогерь, калог'ер, калог'ирь 41, 3, 8; 66, 3; 90, 32; 104, 168, 176; 123, 17; 125, f. 48a, f. 506; 137, 20

калоуѣрица, калѣуѣрица, калѣуѣрица 6. f.
 "на 41, 28, 94, 8
 калк = litum = плато, источник 117, 32, 123, 10
 (деготонимма)
 samathagus, -lengus 134, 6, 136, 7
 каменниці 12, 68
 каменни каменни = многоценно = драго
 каменъ 117, 2, 3, 118, 3, 147, 119, 120
 камиль 9, 47, 48; 10, 15; 12, 59; 23, 20, 22, 26, 28;
 40, 22, 26; 41, 21; 54, 35; 64, 51-52, 55, 78, 110-
 112; 68, 4-6; 74, 24; 75, 22; 78, 30; 92, B64, B65,
 81, 82, 104, 167, 173, 104, 132, 117, 29; 125, f. 36,
 f. 46, f. 56, f. 13a, f. 146, f. 176, f. 186, f. 216, f.
 25a, f. 276, f. 286, f. 306, f. 376, f. 38, f. 386, f.
 39a, 41a, f. 416-43a, f. 436; 137, 18; 146, 39, 51
 самета 98, 88
 camerarius 1, 2, 4; 135, B7
 campana 103, B2
 канники стари, 90, 24
 каноникъ, kanunich 33, 28
 canzelier 24, 38
 cancellarius 88, 8 133, 4; 136, 5
 кан'дило 125, f. 746
 капетанъ 6, f. 77a
 capitularium, capitulare 4, 51
 капици (капиць) 146, 113
 captio 1, 12
 carta 51, 10, 11; 111, 6, 15-17, 19; 133, 14
 - de notaria 111, 19
 - de pergamento 111, 17
 карст, в.: крьсть
 carnes 98, B32
 casale 98, B80; 110, B3
 кастрофилакъ 74, 16, 100; 92, A32, A34
 кастроктисна = градоизданик 90, 16, 21/22
 castelum 110, B20
 castrum 98, B92/93
 katizem = казнацъ?; в.: казнаць
 катоуниці 125, f. 15a
 катоуль 109, 14; 117, 27; в. и: Барѣлиб'скии,
 Венсильцъ, Пиданиць, Смоудирогъ, Оуѣсеуловъ,
 Предилловъ, катоуль у регистру географ-
 скихъ појмова
 сауса 44, 15, 17; 45, 6; 89, 3; 132, B2; 134, 14
 каѣс'матар 23, 7

καθηρούμενος 23, 6, 14, 28
 κατοχή 23, 36
 кацане 117, 41; 118, 27
 καύσιμος 23, 33
 quaternus 133, 17
 questio 98, B96-99
 келлиа, κελλιον 23, 33, 40; 90, 27; 91, 19, 40; 93,
 3, 5, 7, 14, 21, 22, 45; 104, 164; 121, 74; 122, 5;
 131, 41, 42, 43, 45, 48, 50, 54, 59, 61, 62, 64, 65, 69,
 70, 75, 80, 81, 83, 87, 88, 90; 143, 17, 20, 26, 30, 31;
 146, 4, 44, 95, 105, 125, 129, 132, 135, 143, 147
 керъма 47, 13
 кефалиа, кифалиа 74, 43; 90, 2; 92, A35, 271, 272
 градъскии 93, 49/50
 кывотъ 82, 1/2; 104, 3
 кипоуль 90, 31
 кир, куръ, кюр 9, 35; 12, 41; 22, 1; 23, A5, B6,
 A14, B215; 40, 14; 52, 26, 28, 29; 74, 8, 11, 12;
 75, 13, 34; 90, 3-7, 9, 17, 22; 92, A18, A19, A22,
 B3, 127, 186, 187; 93, 61; 99, 43, 44; 104, 195;
 117, 36; 121, 31, 52, 53; 122, 2, 10; 131, 51, 58-
 60, 65, 68-70; 143, 26; 146, 3; 147, 30, 33, 38, 39,
 47, 59, 78, 218, 270, 274, 284, 296, 308, 327, 334,
 349, 350, 365, 375
 киченик 146, 11
 кикрези 125, f. 706
 кладезь 74, 38
 кладенець 92, 167; 109, 5, 10
 клеверъта 146, 103
 клѣтица 125, f. 71a
 клетъба, калтва, клѣтва, клѣт'ва = заклетва
 29, 40, 42, 43, 46; 30, 6; 31, 3; 35, 7; 47, A6, B7,
 B8; 50, 9/10; 55, 53, 54; 56, 27/28, 39; 57, 19, 21;
 147, 194 = проклетство 15, 23; 23, 43; 27, 20,
 33; 29, 12; 35, 10; 74, 80, 93; 92, 218, 258; 106, 6;
 123, 13; 127, f. 89a; 131, 93, 95; 146, 135, 146,
 147; 147, 369
 клетъвеникъ 57, 8
 клисъра 25, 8, 10
 кметъ, кьметъ 32, 8; 37, 15, 25, 26; 48, 12, 13,
 25, 26
 кнежина 54, 18; 64, 100
 кнежество = кнежеване 55, 52; в.: регистар
 географскихъ назива
 кнезь, к'назь, chnez 9, 2; 12, 2; 33, 31; 47, B1;
 48, 28; 53, 2, 11, 12; 54, 27; 74, 4, 16, 100; 78, 27;

92, A32, A34, 134, 289; 110, 8; 112, A1, 4; 135,
 2; 147, 167

влашки 14, 14; 82, 24; 104, 59
 дубровачки 2, 13; 13, 2; 27, 5; 28, 3; 29,
 1; 30, 3; 31, 2, 8; 35, 1/2; 36, 2; 37, 6, 7, 9,
 21, 29; 46, 2; 47, B7; 48, 4/5, 19; 49, 3/4;
 50, 1, 16; 53, 1, 6, 8, 10, 12; 55, 4, 25, 33,
 51, 55, 58, 66, 67, 76; 58, 2, 27, 32; 59, 1,
 42; 60, 1/2; 66, 1/2; 67, 1, 6; 77, 1; 84, 3;
 85, 11; 86, 10; 95, 1/2; 97, 1; 103, 1; 112;
 132, 1; 135, 1
 - жоуѣски 92, 199
 - Качиѣ 53, 2
 - хумски 1, 22; 4, 66; 28, 1/2 (вели); 38,
 2; 49, 1; 57, 2/3; 64, 38
 - вели 64, 24
 кнезьство 47, 7-10, 15
 = дубровачко, в. рег. геогр. назива
 = хумско в. рег. геогр. назива
 книга = повеља, писмо 2, 27; 32, 18; 37, 28, 29;
 46, 7; 55, 30, 33, 50; 67, 6; 90, 14-17, 19-25, 27-32,
 34-41; 92, 254
 - да коравль 90, 12/13
 - патриар'ш'ска 90, 27
 - рукописна 14, 6; 99, 37; 121, 57; 131,
 61; 143, 23; 146, 12; в. и: Девалицинова,
 Камницова, Камъвань, Караан'динова
 книга, Кирѣакова книга, Кемѣнь,
 Мелисин, Порфиогенитова книга,
 Сидерова, у регистру личнихъ имена
 книгоу изоувити = школовати се, описме-
 нити се 92, 267; 125, f. 516
 ковила, ковила 9, 59; 64, 130; 91, 14; 92, 194;
 104, 141, 144, 151, 160, 163, 166; 121, 60; 125, f.
 49a, f. 706
 ковылари 125, f. 546
 ковачъ 22, 7; 91, 21, 57, 72, 115, 178; 93, 38; 125,
 f. 30a,
 = оуѣров'нии 125, f. 53a
 cogitatio 29, B14
 cogitazione 24, 17, 19
 cognatus 111, 10, 16
 кохаръ, 91, 54
 козе 121, 60
 колник 92, 105
 коло (рударско=топионица) 125, f. 73a

colona 24, 17
 колано, колѣна, род 64, 13; 144, 21, 45, 47, 147, 66
 колѣнокландини 146, 64/65, 78
 комать 121, 43; 131, 79, 80; 143, 31, 32, 34
 коменасаръ 6, f. 77a
 комен'данъ 6, f. 77a
 comercarius, comercarius 29, B57; 44, 18; 45, 12
 comercum, в.: кьмерекъ
 comes; conte 1, 3, 4, 5; 2, 2; 4, 3, 9, 21, 27, 60, 62;
 13, 1; 29, B3; 30, B5; 44, 2; 45, 1, 21, 51, 4, 8, 88,
 5/6; 98, B10; 103, B9 (conte); 112, B3; 133, 3, 4;
 в. и: кнезь
 комисъ 74, 100; 92, 289
 commandamento 24, 23, 25, 44
 commun, communi, communis 4, 58; 13, 2; 29,
 B4; 30, B6; 44, 3; 45, 28; 51, 8, 17; 89, 2, 7; 103,
 B10; 112, 3, 4; 133, 3, 4; 134, 6, 8, 11, 12; 135, B6,
 8, 11; 136, 5-8
 communitas 45, 1
 compare 103, B8
 companione 103, B14
 compagna 24, 10
 комода 92, 291
 комель 125, f. 47a
 комотъ 92, 135
 converso 24, 7
 коностабль вели 91, 15, 30/31
 conscientia 2, 7
 consiliarius 45, 1; 89, 6, 7
 consilium 2, 10; 103, B6; 133, 3
 - minus, в.: Мало beve
 consuetudo 1, 9; 4, 12; 13, 9, 11; 29, B6/70, 87;
 44, 11, 23; 45, 7, 8, 20; 98, B121
 consuetum 98, B131/132
 conte 103, B9; 133, 5
 contrarium 1, 9
 confermazione 24, 41, 45
 confin, confinium 24, 32; 51, 13
 concivis 44, 12
 конь 15, 12; 41, 23, 27/28, 29; 74, 92, 100/101,
 105; 91, 88, 167, 181; 92, A38, B137, 154, 157,
 251, 266, 292; 98, 4; 104, 143, 148; 125, f. 49a, f.
 50a, f. 52a, f. 546, f. 716; 137, 44; 147, 118
 коньць 23, 13, 39; 28, 13; 30, 8; 37, 23/24; 39, 4; 48,
 23; 49, 15; 64, 7; 125, f. 1a; 144, 10; 146, 75; 147,
 15, 190, 194, 206, 213, 254, 260, 262, 266, 304

конюх 75, 24, 92, A38, 134, 125, f. 546
 конани 92, f. 111, 13
 коня 23, 33
 кора 111, 13
 кони 147, 170
 сог 44, 7, 45, 2
 коравль 89, 43, 90, 13
 коринь, корнь 12, 54, 54, 1, 73, 9, 131, 14, 47;
 138, 4, 143, 16, 146, 9, 43
 корито 64, 108, 112
 сопра 24, 37
 сопе 133, 14
 корысть 53, 10
 корнь в корень
 cosa 24, 3, 6, 7
 коса (геогр.) 73, 24
 . пољопривредна алатка f. 125, 46a
 костель (castellum, утврђење) 55, 16
 кость 146, 67
 котль (обавеза) 92, 206
 котць (вокведина) 125, f. 23a
 кошарщина 74, 102; 92, 136
 коцане 23, 37
 крава 91, 10; 125, f. 49a
 крага 125, f. 54a, f. 716
 кражда конска 74, 87
 кран 22, 13; 92, A54
 горни, доли 93, 27, 29
 морьски (предео уз море) 54, 17
 краице 74, 47-48; 92, 145, 148
 краљевство = држава 93, 6; 121, 81
 . ми = краљ, краљица 15, 9; 27, 7, 10,
 11, 13, 15, 19, 24, 25, 28, 29, 35; 33, 7-9;
 34, 2; 40, 33, 41, 42; 41, 22, 23, 39; 50, 1,
 5, 7, 8, 13; 54, 64, 66, 67, 75; 58, 7, 8, 11-
 16, 19-22, 24-26, 28/29, 29; 59, 7/8, 11,
 16, 24, 25, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 43-45;
 64, 22, 25, 26, 28-31, 134, 143; 66, 1; 68, 1,
 2; 75, 29, 38; 77, 1, 2, 4, 6-9; 78, 15, 18,
 23, 26, 35, 36; 79, 1, 2, 4, 7, 8; 80, 1-3, 7,
 9; 81, 1, 3-7, 9; 82, 13-15, 44, 46, 53; 84, 1,
 3, 4, 7/8, 8; 85, 1, 4, 6-9; 86, 1, 1/2, 4, 5, 7,
 9; 87, 1, 3, 8, 9; 92, A3, A7 и passim; 93,
 1, 6, 8-11, 20, 23, 31, 34, 45, 46, 52-55; 98,
 1, 2, 11, 14, 15, 18, 20, 22-26; 100, 2, 3;
 102, 1, 2; 103, 1, 2, 5-7; 104, 34, 37, 39,

110, 114, 116, 128, 138, 145, 149, 162/163,
 165/166, 171, 174, 189, 196, 210, 220,
 230, 229, 244; 106, 18-21, 27-30, 32;
 110, 1-3, 7, 8; 112, 1, 3, 3/4; 117, 3, 38, 47,
 53; 118, 36, 38; 121, 31, 32, 35, 36, 39, 42,
 45, 47, 52, 59, 60, 63, 65, 74, 79, 82; 122,
 7; 123, 1, 2, 5, 7, 8, 12, 14-16; 125, f. 106,
 f. 11a, f. 156, f. 27a, f. 346, f. 35a, f. 446,
 f. 73a, f. 736, f. 746; 126, f. 80a; 127, f.
 876; 131, 1, 13, 45, 46, 50, 56-58, 61, 67,
 69, 70, 75, 79, 80, 82, 89, 90; 135, 1-3;
 137, 9, 16-21, 23, 24, 48, 49, 51; 143, 1,
 14, 15, 17, 20, 23, 24, 26, 30, 34; 144, 43;
 147, 32, 46, 50, 53/54, 57, 82, 88, 91, 120,
 129, 142, 146, 155, 156, 159, 163, 183,
 193, 196, 201, 202, 207, 209, 215/216,
 232, 247-249, 270, 274, 282, 284, 319,
 330, 341, 350, 366
 кралица 46, 5; 59, 15; 67, 1; 75, 1, 17; 86, 11; 103,
 8; 104, 117; 106, 18; 1E10, A13
 краљ 6, f. 77a; 9, 4/5; 12, 3/4; 74, 11, 13, 66, 94,
 95, 108, 113;
 . рашки, српски 14, 1, 25; 15, 1, 2, 10,
 12, 21; 21, 8, 41; 27, 1, 3; 29, 2; 30, 1; 32,
 11; 33, B2, B28, B32, B34, B35, B40; 34,
 1, 6; 36, 4; 37, 17; 39, 1, 7; 40, 12, 32; 41,
 5, 9, 10, 28, 34, 45; 46, 2, ; 48, 15; 53, 5, 6;
 54, 10, 12, 75; 55, 8, 46; 57, 10, 11; 58, 1,
 34, 35; 59, 3; 64, 21, 26, 133, 144; 65, 2, 4,
 5; 66, 13; 67, 3, 3/4; 68, 10; 73, 11, 12, 16;
 74, 4; 75, 12, 18; 77, 11; 78, 13, 16, 42; 79,
 9; 80, 10; 81, 3, 10; 82, 39, 53; 84, 10; 85,
 11; 86, 3, 4; 87, 9; 92, A6, A8, A17, A21,
 A24, A27, A45, A50, 128, 140, 218, 277,
 282, 299, 305; 93, 1; 98, 9, 28; 99, 26, 27,
 42, 47; 100, 6; 102, 3; 104, 97, 115, 276,
 279; 106, 9, 27, 33; 109, 1, 3, 13, 17, 18,
 22, 27; 117, 15, 37; 118, 19, 38; 121, 21,
 22, 83, 89, 96; 122, 4, 12, 13; 123, 17; 125,
 f. 8a, f. 86, f. 15a, f. 516, f. 75a, f. 796;
 126, f. 80a, f. 806, f. 82a; 127, f. 83a, f.
 87a; 128, 1; 131, 81, 83, 101; 135, 4; 137,
 4, 7, 10, 40, 47, 53, 54; 138, 1, 2, 8; 144,
 33; 146, 124; 147, 18/19, 130, 136, 152, 377
 . угарски 57, 8
 крамола 29, 41

красота 9, 27; 12, 34, 63; 73, 15; 82, 6; 104, 16;
 117, 3; 118, 3
 creatura 24, 5
 creazion 24, 6
 credulitas 51, 10
 крепость 147, 236, 245, 277, 281
 кривина = кривизна, неправда 13, 11; 32, 7, 9;
 37, 16, 22; 48, 14, 22; 49, 17; 56, 32; 58, 11
 кривець 58, 17; 59, 30; 98, 12; 124, 6
 кринна ? 146, 107
 крини сел нин 146, 64
 крисовоуль, крисоволь, в.: хри-
 christiani 24, 17
 креуць 92, 265; 125, f. 33a
 . лоуны 52, 41; 99, 46/47
 . сальнуни 52, 41; 99, 46
 Сгux Sanctus 1, 19; 13, 3; 44, 4, 25; 51, 2, 11
 креуцоволь, в.: хри-
 crucifixion 24, 12
 креушья, креушка, креушь 91, 11, 28, 32, 35; 93,
 30; 125, f. 20a, f. 21a, f. 30a-31a, f. 32a, f. 716; 137, 12
 крьвь 15, 23, 25; 40, 7; 54, 73, 74; 64, 141, 142;
 65, 10; 73, 30; 75, 8; 92, 307; 98, 12; 104, 259, 270;
 106, 24; 117, 10; 118, 10; 121, 95; 125, f. 66, f. 79a;
 146, 68; 147, 373
 крьвьпролитие 147, 231
 крьма, крьмае 14, 7; 121, 29; 131, 55; 143, 21
 крьститель 2, 31; 14, 4; 15, 23; 64, 137; 92, 303;
 104, 263; 143, 13/14; 147, 29
 крьстьяны, крьстьяне 23, 45
 крьсть, karst, крьсть 4, 65; 9, 67; 10, 3, 4, 8, 12,
 15; 12, 75; 13, 3; 14, 3, 4; 21, 39; 22, 10; 23, 2, 20;
 26, 40; 27, 32; 28, 6; 29, 4; 33, A23, B27; 37, 10;
 40, 35; 41, 20, 42; 46, 4, 9; 48, 7; 49, 6, 31; 54, 70;
 55, 6; 56, 9; 57, 5; 58, 4; 59, 4; 64, 29, 42, 108, 137;
 65, 8; 67, 2; 68, 4, 9; 74, 37, 112; 75, 32; 78, 39;
 92, 62, 121, 122, 166, 303; 106, 25; 109, 11; 117,
 48; 118, 30; 121, 58, 93; 122, 9; 125, f. 15a, f. 166,
 f. 256, f. 28a, f. 416, f. 776; 126, f. 816; 131, 2, 6;
 137, 52; 143, 2, 6/7; 146, 57; в. и: сгux
 крьш 52, 13; в. регистар географских назива
 крьшени 9, 10; 12, 7
 крьшма 80, 5
 крьсоволь, в.: хри-
 крьпость 26, 10; 89, 41; 99, 15; 109, 24; 121, 15;
 146, 15; в. и: кре-

кьтиторь, хьтиторь 9, 50; 12, 66; 41, 2, 43; 64
 133; 92, A18, 126, 151, 163, 175; 121, B48; 147
 40, 123, 141, 144, 162, 184, 211, 307, 317
 кькь 92, B28-30; 98, 8
 кькища, кьвища 64, 77; 125, f. 18a
 кьла 92, 90, 91; 110, A12
 кьла 1, 11, 14; 29, 31
 кьмерекь, кьмерькь, кьмьрькь, comersum 25,
 11; 45, 14; 55, 27, 46, 48; 58, 10; 59, 36; 66, 5
 кьмь 103, A1
 коупеница, коупеница, коупеница, коупеница
 90, 30/31, 39; 91, 2/3, 37; 92, 67, 69-71, 233; 93, 18, 22
 кьпиа 25, 2, 3
 кьпла, кьпана, кьпла, кьпыа 50, 8/9, 12; 55, 27;
 58, 26; 59, 38; 78, 21; 98, 8, 20
 . велика 98, 6
 . мала 58, 26; 98, 6
 коупеница 125, f. 77a; 127, f. 876
 коупь (куповина, купьена роба) 7, 7; 127, f. 876
 кьпыц 29, A34; 50, 3, 11; 55, 21, 26, 27, 29, 31;
 57, 22; 67, 3; 81, 4, 8; 87, 4; 98, 20
 суга 29, B49
 суга 1, 2; 4, 59; 98, B100
 кьрини 146, 37
 chustiera 110, B11
 custodia 99, B91/92
 коуца, кьца 125, f. 16a, f. 176, f. 206, f. 23a, f.
 266, f. 346, f. 466, f. 526, f. 536
 . свинаревска 125, f. 38a
 кьвьль 41, 33; 90, 36, 40; 91, 10, passim; 92, 239;
 93, 19, 26; 125, f. 476
 . мраморьни 92, 124
 кьвашь льновьни 91, 251
 кьзна 146, 11, 81; 147, 247
 кьки 53, 5; 94, 14
 кьлатерь 125, f. 49a, f. 71a, f. 716
 кьсторь 90, 10, 35

Л

лавра = манастир 40, 34; 127, f. 84a; 137, 25; 147, 326
 ладь 64, 91-93, 112; 93, 31; 125, f. 13a, f. 186, f.
 19a, f. 206, f. 216, f. 22a, f. 236, f. 26a, f. 276, f.
 366, f. 72a; 147, 345

алаба 29, A26, A28; 92, B33, 34; 125, f. 47a
 албавоск 10, f. в. албавоск
 legules 134, 7
 lex 29, B80
 алто, в. алто
 алтовниче 92, 188, 194
 алф. та 78, 4
 алвада 10, 5, 74, 30, 55, 56, 61; 92, A52; 137, 43
 lignum 1, A8; 29, B8; 44, 24
 алка 54, 7, 125, f. 70d; 127, 86b; 147, 83, 364, 376
 алквн 12, 53
 алств 146, 143, 144
 lictera, littera 51, 6; 88, 4; 112, B2; 130, 4; 132, B5; 133, 2; 134, 3; 135, B4; 136, 3
 - sclauonesca 103, B4/5
 λιθος 23, 18, 20-24, 26
 алтрь 131, 78; 146, 130
 litus 1, 6
 лице 6, f. 786; 92, 220, 253, 254; 93, 13; 121, 10; 125, f. 46; 147, 179, 277
 лицемѣри 121, 69
 ловище 125, f. 346, f. 406
 - звѣрно, рывно 74, 27, 31, 42, 55, 57, 60, 61, 70/71, 91; 92, B57, B60, 78, 164, 170, 176, 189, 224, 229, 230
 ловленіе 147, 247
 ловць 91, 226/227; 125, f. 406
 логофеть, логофеть 90, 37; 91, 36
 лозик, vinea 10, 6; 22, 23; 23, 4, 14, 28, 35, 38, 40, 45; 27, 15, 17/18; 91, 10, 14/15, 17, 19, 23 и passim; в. и. винограда
 - второсадно, нефѣз 91, 94
 лозницѣ дѣвнѣ 91, 208/209
 локва, локва 41, 15; 64, 42, 74; 92, 123, 180; 125, f. 196, f. 20a, f. 236, f. 276, f. 306, f. 31a, f. 326, f. 356, f. 376, f. 43a, f. 436; 137, 37
 locus 44, 13, 14, 22; 45, 13, 19; 98, B82, 134/135
 locutio 1, 4
 лоугъ, алгъ 54, 19; 74, 49, 64; 92, B30; 125, f. 196, f. 20a, f. 34a, f. 386; 147, 339, 342-344
 lujo = јул месец 24, 46
 лоука 54, 42; 64, 100/101; 92, B39, 89, 249; 125, f. 17a, f. 206, f. 216, f. 346, f. 356.
 лоукъ = лук за стрелу, оружје 147, 260
 лоука = бара, ловиште 10, A6
 лоука 41, 33; 137, 45; 147, 178

лавъ 147, 104
 лавница 92, 87
 лавъ 125, f. 52a
 лѣганин 146, 77
 лѣность 146, 5
 лѣпота 12, 30
 лѣсъ = шума 74, 91; 92, 241, 243
 лѣтище 137, 9
 лѣто, лето = година 2, 29; 22, 35; 23, 45; 26, 50; 27, 3, 35; 29, 33; 37, 1; 40, 3, 42; 47, 1; 48, 1; 52, 40; 55, 1; 56, 1/2; 57, 1; 58, 30; 59, 13; 75, 5; 78, 19; 90, 52, 54; 92, A13, 278, 309; 99, 46; 109, 16, 28; 125, f. 16, f. 52a, 70a; 131, 101; 137, 54; 146, 43, 137, 139; 147, 246
 лѣтовище 74, 27, 30, 36, 57/58
 любовь, любвь, люб. gliubou 12, 17; 21, 6/7; 23, B5, B8; 27, 33; 33, 6, 7, 9, 22; 37, 7, 13; 47, 4, 5, 24; 48, 10; 55, 2, 3, 5, 39; 75, 4; 82, 50; 84, 5; 92, A6; 104, 209; 121, 69; 131, 24; 135, 3; 146, 10, 21; 147, 156, 202, 220, 223, 282
 любвьньство 89, 17
 любление 12, 64
 любитель 147, 280
 люди, людик, лѣднѣ 9, 60-62; 12, 69; 13, 8; 15, 4, 5, 12; 22, 6; 35, 5; 37, 16, 26; 40, 7, 39, 41; 41, 3, 6, 25, 26, 35; 47, 3, 7; 48, 12, 14, 25; 55, 19-21, 25, 31, 33, 35, 39, 47; 56, 14/15, 18/19, 21, 25, 28, 30, 33, 39; 57, 9-14, 18, 23, 25, 26, 33, 41; 58, 12, 13; 59, 16, 21, 22; 60, 4, 6, 8, 13; 64, 30, 114, 125; 65, 3; 74, 13, 77, 82, 88; 75, 8, 19, 22, 36; 78, 12, 17, 18, 23, 25; 82, 5, 23, 45; 92, A29, B70, 115, 196, 206, 207, 258, 288, 295, 308; 93, 17, 32, 33, 46; 104, 12, 57, 111, 225; 109, 2; 117, 9, 17, 23, 39; 118, 10, 20; 121, 40; 125, f. 44a, f. 45a, f. 47a, f. 52a; 131, 34; 132, 4; 137, 15, 32, 49, 50; 144, 58, 60; 146, 50; 147, 334, 342, 343, 346, 352; в. и. уловѣкъ
 - рашки 55, 47
 людьми велицѣми и малыми 64, 125
 алгъ, в.: лоугъ

М

magister 135, B10
 magnatus = боляр 29, B40

магіуп'ники 125, f. 47a
 maestà 110, B1, 2, 4, 12, 19
 мансторъ 125, f. 45b, f. 46a, f. 48b, f. 51a
 maledictio 4, 44
 malefactor 98, B116
 Мало вѣве = Consilium minus у Дубровнику 55, 64; 103, B1
 мали вратъ = фрањевац 67, 4/5
 malum 1, 5, 12; 29, B43
 мамонъ 131, 49; 143, 19
 манастирь, монастырь, намастирь 6, f. 746, f. 75a, f. 76a - f. 776, f. 786; 9, 46, 52, 62/63; 10, 2, 20-24, 26-30, 32-36, 38, 41/42; 12, 58, 67; 15, 7; 21, 27, 28; 22, 2, 5, 11, 13, 24, 27/28; 23, 10, 11, 31, 45; 41, 2, 9, 27; 52, 31; 55, 50; 65, 2/3; 73, 21; 74, 6; 78, 6; 90, 17, 20, 21; 91, 4, 248, 268, 269; 92, A15, B1, B39, B50, B, 52, B56, 76, 210; 93, 2, 5, 7, 14, 26, 34; 104, 197, 209, 214-217, 226, 231; 121, 28, 35, 36, 38, 40, 42, 46, 48, 55, 62, 67, 78; 122, 5, 6; 125, f. 47a, f. 48a, f. 52a f. 536, f. 736; 131, 33, 35, 57, 58, 63, 65-67, 76, 77, 79, 86, 99; 138, 2; 143, 24, 33, 35; 146, 73/74, 86, 121, 124, 130; 147, 323, 325, 327, 370
 mandatus 24, 26, 34, 38, 39; 133, 4
 manifestum 111, 3
 mare 1, 12; 29, B61
 martir = martyr 13, 3; 44, 5
 marcius = месец март 111, 18
 марьтъ, месец март 37, 1; 48, 2; 92, 261; 106, 33
 масло 131, 76, 78; 143, 32; 146, 130
 масларина, в. рег. геогр. назива
 маслины = маслине 127, f. 83a; 146, 10
 маслице 90, 29, 32; 91, 180, 201; 121, 60
 матеръ, mater, мати 12, 62; 14, 17, 22; 15, 23; 21, 6, 9, 11; 27, 26; 40, 34; 41, 36, 41; 44, 3; 46, 3; 55, 6, 49; 58, 3/4; 59, 4, 45; 64, 136; 67, 1; 68, 9; 74, 109, 112; 78, 39; 91, 13; 92, 302; 104, 21, 117; 106, 18, 26; 121, 20, 92; 122, 9; 123, 7; 125, f. 16, f. 76, f. 27a; 126, f. 816; 127, f. 886; 131, 5, 15, 93; 137, 5, 52; 143, 5, 40; 146, 145; 147, 5
 matrimonium 24, 28
 maceria 29, B56
 ман = месец мај 56, 3; 57, 2; 109, 28
 mega iupanus 1, 4, 16, 19
 мегѣ, меѣ, межда, меѣа 6, f. 776; 10, 1, 40/41; 14, 13; 21, 30; 22, 21; 29, 24; 40, 21, 25; 41, 12,

15, 16, 18; 52, 1, 16; 54, 15-17, 19, 21, 24, 26, 30, 33, 37, 38, 40, 43-46; 64, 33-36, 39, 41, 43, 45, 50, 53-55, 58, 65, 73, 78, 84, 93, 97-99, 102, 103, 105, 106, 109; 68, 3, 8; 73, 23; 78, 7, 28; 90, 18; 91, 243; 92, 61, 66, 73, 79, 90, 103, 104, 119, 142, 165, 170, 176/177, 225, 226; 93, 27, 32; 104, 130, 137, 199, 221/222, 243; 106, 14; 117, 17, 23, 29; 118, 20; 125, f. 11a, f. 116, f. 13a, f. 136, f. 176, f. 216, f. 22a, f. 24a, f. 256, f. 27a, f. 28a, f. 296, f. 31a, f. 316, f. 336, f. 34a, f. 35a, f. 37a, f. 386, f. 396, f. 40a, f. 406, f. 416, f. 426, f. 43a - f. 446 f. 716; 137, 11, 22, 32, 37; 144, 56, 58, 60; 147, 331, 336, 337, 340-342
 мегюпоуть 92, B36
 меѣ 79, 3, 5; 98, 8
 меѣднѣ 93, 28-30; 117, 51; 118, 33
 меѣа, в. мегѣа
 межда, в. мегѣа
 междаднѣ, в.: меѣднѣ
 mel 99, B46/47
 memoria 99, B8; 103, B3
 mensis = месец; в. 1, 1; 4, 2; 44, 27; 51, 1, 9; 111, 13, 18; 134, 1; 136, 1
 мера, мѣра 26, 11; 131, 43
 mercatio 99, B32/33, 41/42, 55, 74
 mercatum = трѣ 98, B54 103, 13; 134, 9
 mercator 13, 8/9; 29, B64; 44, 10, 14; 99, B38, 40, 45/46, 53/54, 56, 58, 65/66, 72, 74, 79/80, 127; 111, 6, 12
 мѣроѣ 23, 11-15, 18, 19, 21, 23, 25, 28, 32, 34, 36
 mercimonium 13, 7
 мѣроп'шик 125, f. 516
 мер'тикъ 131, 75, 78
 мѣстоуѣрѣа 23, 15
 месец, в.: мѣсец, mensis
 месо 92, B42, B44; 99, 5-7; 125, f. 52a
 место, в.: мѣсто
 метоуѣа 21, 32, 34; 22, 15, 16, 18; 26, 18/19, 38; 41, 12, 22; 74, 85, 89; 79, 10, 15; 89, 24, 28-31, 33, 34, 36, 38, 47; 90, 8, 11, 13, 24-25, 29, 30, 35; 91, 272; 92, B44, 73, 196, 201, 208, 213, 222, 230, 288; 104, 219, 225; 109, 2, 3, 18, 24-26; 121, 29; 125, f. 476, f. 52a, f. 53a; 131, 36; в. и. метох
 метохъ, мѣтохъ 6, f. 746 - f. 77a; 74, 8, 24, 25, 30, 35, 60, 62, 99; 92, 188; 137, 24; в. и. метоуѣа
 метръ = мера 91, 265

мека в. мега мегла
милосердїи милосердїи 9, 25; 24, 5, 6; 78, 6;
117, 12; 118, 13; 125, f. 6a, f. 7b; 137, 3; 144, 48;
147, 61, 19b, 24b, 253
милость, milost 9, 7; 12, 5; 14, 1, 2; 15, 1, 16; 21,
41; 23, 1, 44; 25, 12; 26, 52; 27, 26; 33, 1, 3, 12;
35, 1; 37, 2/3, 8; 38, 1; 39, 1, 2; 41, 9, 22, 45; 48, 2;
50, 18; 54, 10, 68, 75; 64, 19, 32, 144; 65, 1, 11;
67, 1, 6; 68, 10; 73, 25; 74, 67, 105; 75, 21, 32; 77,
5, 11, 78, 5, 6, 15, 42; 79, 2; 80, 1; 81, 1, 3, 4, 10;
82, 4, 9, 47, 51, 53; 85, 1, 4, 7, 9; 86, 1, 4, 5; 87, 1;
92, 130, 216, 220, 294; 93, 45; 98, 1, 25; 100, 3;
103, 6; 104, 8, 23, 247, 279; 106, 9, 10, 29; 110, 2;
117, 13, 15, 16, 38; 118, 13, 16, 19, 24; 121, 91,
96; 122, 1, 16; 123, 12, 15; 124, 1; 125, f. 56, f. 6a,
f. 77b, f. 79b; 126, f. 81b; 127, f. 90a; 131, 46;
135, 1; 137, 40, 49, 54; 138, 1, 8; 143, 15; 144, 31;
146, 149; 147, 18, 67, 126, 223
милостыни 125, f. 49b
миль = gratus 144, 44, 46
миро 64, 17; 144, 27/28
миръ = мир, примирје 28, 7; 32, 4; 37, 7, 12, 23,
28, 30; 47, 4, 5, 24, 27, 34, Б5; 48, 10, 23; 49, 17,
18; 55, 13, 15; 56, 13, 37; 57, 7, 19, 21, 27, 35; 77,
5, 9, 10; 131, 9; 143, 10; 147, 194, 200, 201, 298
миръ = свет, mundus 9, 26; 12, 33, 44; 41, 4; 54,
4; 64, 10; 125, f. 26; 131, 3, 4, 16; 143, 5; 144, 10,
15; 146, 11, 13, 23, 28, 31, 100
- мир духовни, тишина 9, 16; 12, 11; 21,
19; 37, 27; 48, 27; 121, 8
misericordia, в.: милосердїи
misser 103, Б9
мисль, в.: мысль
митать 74, 102; 91, 15/16; 92, 135/136, 291
мити 131, 84
мито 26, 31
митрополитъ, митрополїтъ 52, 27, 28, 30/31;
митрополиа 125, f. 10a
младенць 82, 3; 104, 8
млинаръ 125, f. 50b
млынъ, млини, млинць 64, 79, 79/80; 74, 35; 78,
25; 90, 32; 91, 241, 254; 92, В60, 67, 70, 72, 90,
142, 164, 169, 176, 188, 191; 109, 21; 125, f. 17a,
f. 17b, f. 50b
мльва, в.: мольва
мльваник 131, 37, 41/42, 44; 146, 95, 105

мльвалникъ 147, 64
μυλλόσυνον 23, 41/42
мнїхъ, монахъ, monachus 9, 36; 10, 20, 21, 23,
27, 30, 37; 12, 25, 53, 66; 27, 3; 34, 2; 40, 14; 41,
5; 51, 13; 73, 12; 89, 44; 92, 190; 121, 22/23, 23;
125, f. 8a; 131, 71-73; 143, 28, 29; 146, 24
множество, множество 99, 24; 147, 174, 243
могила 74, 20
могоришь 39, 3
= хльмьски 27, 12
modus 29, Б57; 45, 9, 17; 134, 18
мокъ, мочъ, 29, А20; 55, 15, 18, 19, 21
молавникъ, молавникъ, мольвникъ 23, 45; 147, 81
моление, моленник, моленїи 9, 23; 12, 31; 23, 7,
9; 40, 16; 75, 15; 89, 15, 19; 103, 186; 109, 1, 22;
147, 78, 192, 274, 353
molestia 44, 15; 45, 7
моантва 12, 67; 21, 16; 99, 41; 104, 238; 121, 19;
122, 10; 125, f. 76; 131, 28, 35, 38, 44, 46, 50, 55, 56;
143, 15, 19, 21, 22; 146, 22, 28, 47, 64, 73, 76, 82, 91,
120, 126; 147, 80, 82, 176, 222, 229, 252, 259
моантвеникъ = молитель, молилац 137, 25
(по Павловићу?)
моантеальница 21, 10
молва, мольва 12, 19; 64, 134; 99, 33; 121, Б45;
127, f. 84a; 147, 37, 123, 219, 274, 333, 353
монастырь, в.: манастирь
μονή 23, 9, 10, 29
μονοκελλιον 23, 31
montagna 110, Б10
морє 10, 2, 18; 21, 30, 31; 29, А33; 46, 6; 54, 20,
23, 25; 55, 15, 19, 45; 57, 12; 60, 10; 64, 103-105,
109; 78, 11; 99, 31, 34; 104, 164, 184, 185, 187;
106, 18; 117, 25; 122, 5; 131, 70; 143, 17, 31; 146,
51; 147, 42, 110, 268, 299, 300
= велик 54, 23
mors 24, 11
mos 4, 9; 103, Б2
мостинна 74, 31, 104; 92, 169
мость 54, 8, 34; 55, 24, 27; 64, 38, 39; 137, 38
мощи 14, 4; 64, 17; 131, 48; 143, 18; 144, 27; 147, 28
мочъ, в.: мокъ
мразъ 146, 60
мраморъ 74, 20; 109, 5; 125, f. 17b
мрѣсть 41, 24
моудрость 9, 6, 11; 12, 5, 8; 21, 3, 23; 131, 20; 146, 11

моужь 12, 28; 15, 11, 14-17; 26, 5; 93, Б11-13; 121,
68; 131, 33, 85; 146, 33, 80, 87, 103; 147, 179, 192
моужка 40, 19; 117, 32; 121, 34; 146, 84
мѣка = брашно 98, А8
мѣченикъ, мѣчникъ, моуженикъ 13, 4; 14, 5; 37,
11; 48, 8; 54, 3; 55, 6; 56, 11; 57, 6; 93, А11, А30,
305; 106, 7; 109, 2; 126, f. 81b; 127, f. 84a; 146, 68
мысль 9, 17, 42; 12, 12, 20; 21, 24; 29, А6, А7;
37, 12; 48, 10; 99, 13; 146, 69; 147, 74, 169
мыто 146, 117
мышьца 147, 166, 253/254
мѣзда 131, 29, 52, 54
мѣздовѣздаатель 9, 23/24; 12, 32
мѣрьць 55, 30-33
мѣсьць 146, 130, 137
мѣстительница 93, 57; 121, 50
мѣститель 125, f. 76a
мѣстникъ 92, А48, 275
мѣть, мѣть 41, 27, 31; 125, f. 45b, f. 46b, f. 53a;
137, 42, 43
мѣчь 104, 191; 131, 9; 143, 11; 147, 120
мѣдѣница 99, 20
мѣропѣхъ, мѣропѣхъ 41, 27, 28, 31; 125, f. 45b,
f. 46a, f. 47a, f. 51a; 137, 42, 44, 45
мѣропѣшникъ 125, f. 51b
мѣртникъ, мерникъ 121, 38, 43
мѣсець, мѣсець, mesez 2, 29; 12, 75; 22, 34; 27,
35; 33, А25, Б29; 34, 5; 37, 1; 47, 2; 48, 2; 55, 1;
56, 3; 57, 2; 58, 30; 77, 7; 81, 9; 90, 54; 91, 269;
106, 33; 109, 28; 125, f. 54a
мѣсто, место 9, 43; 12, 20, 46, 60; 21, 35; 22, 6,
38; 23, 4, 10, 11, 13, 14, 21, 28, 29, 32-34, 37; 26,
18, 22, 28, 29, 31-33, 35, 37, 39, 41, 48, 50; 28, 13;
41, 6, 39, 40; 49, 15; 55, 28, 48; 68, 7; 73, 3, 14;
74, 39, 52; 75, 22; 80, 4; 90, 10, 23, 27, 28, 39; 91,
15, 106, 161, 177, 181, 237, 245, 246, 249, 251-
255; 92, А18, А49, Б4, Б15, Б16, В35, В49, 92,
101, 109, 112, 151, 155, 164, 183, 184, 205, 232,
238, 250, 286; 93, 3, 18; 104, 187, 201; 106, 27;
109, 5, 7, 9-11, 19, 23; 121, 25; 122, 5; 125, f. 17a,
f. 30a, f. 35a, f. 49a, f. 50a, f. 51a, f. 74b, f. 76b,
f. 77b, f. 78b; 128, 2, 6; 131, 40, 45, 90, 94; 137,
32; 146, 4, 27, 37, 94, 102; 147, 25, 55, 90, 106,
113, 133, 150, 171
- западно 23, 21; 92, 252-255
- лединно 23, 10

паричкѣ 75, 51/52
- вѣстодревно 23, 10/11
мѣхоскоувина 125, 53b; 137, 47
мѣхъ 146, 17

Н

наваждение, -їе 64, 128; 127, f. 89a; 147, 169
наводъ 74, 7; 78, 20
наводьницъ 74, 87; 92, 220; 125, f. 54a
наговоръ 26, 31
нагота 146, 62
надежда 21, 10; 73, 9; 82, 5; 104, 13; 121, 3; 125,
f. 1a, f. 6a; 146, 34, 40, 100
надеждаатель 125, f. 76a
надежда 92, 206
наждѣница 137, 43
наказаниѣ = казна 15, 12, 13, 15, 17; 27, 29; 40,
41; 50, 7; 80, 8; 85, 7; 86, 9; 87, 8; 92, 307/308;
110, 11; 117, 54; 118, 32; 123, 15
- вѣстельско = казна за вѣстелу 15, 13
накосица = работа, радна обавеза 125, f. 46a;
137, 43
наметъ 78, 26; 92, А36
- житни 74, 102; 92, А36, 136/137, 292
- винни 74, 102/103; 92, А36/37, 137, 292
- месни 74, 103; 92, А37, 292
- сирни 74, 103; 92, А37, 292
наместникъ, намѣстникъ = престолонасле-
дник 14, 2; 21, 11/12; 26, 35; 41, 4, 10; 91, 51, 184,
209; в. н: настолникъ
намѣстникъ 109, 8; 137, 38, 41
напастъ 40, 9; 74, 97; 75, 9; 104, 180
направление 121, 28
направа 104, 188
народъ 147, 117
наротиѣ 92, В44
насаждение виноградно 121, 29
население 91, 9
наслани, наслани, наслани 29, А12; 137, 49; 147, 157
наслѣдникъ 125, f. 9a
наслѣдникъ 15, 24; 104, 268; 125, f. 76; 147, 17
наспѣница = работа, радна обавеза 125, f. 46b
наставникъ 125, f. 8b; 127, f. 82b; 131, 97

настоаник = настоаник престола 121, 20/21;
125, 1, 70, 127, 1, 88a
настоаник 125, 1, 88a
папуа 24, 11, 43, 45
наск 31, 5
насуеник 21, 13
насуеник 147, 42, 321
навало 26, 7, 125, 1, 16, 131, 1, 2, 20; 143, 1, 2;
146, 11, 98; 147, 53
навал, в. навал
навалник 64, 18; 74, 16; 144, 29
навалник, навалник 40, 1; 75, 3; 117, 12; 118, 12
навалник 147, 198
нево, небеса 9, 1, 12, 1, 26, 2; 40, 1, 4; 73, 1, 4; 75,
3; 109, 19; 117, 6; 118, 6; 121, 13, 17; 125, 1, 2a, f.
3a-4a, f. 5a; 137, 1; 144, 38-40; 146, 92; 147, 27,
21, 126, 178, 254
невола 28, 10; 67, 4; 146, 19
невола 78, 13; 98, 19; 125, 1, f. 27a
невола 55, 8, 9; 78, 22
невола, невола, невола = дан у седмици 74, 32;
92, 168, 210; 96, 3
невола = седмица 55, 18
невола 125, 1, f. 476
недостойство 147, 41, 122, 214, 223/224,
366, 377
недоуа 145, 16
недоуа 21, 20
недоуа 78, 26; в. и: на-
перос 4, 33; 103, Б12; 136, 9
неправда 80, 5; 104, 181; 146, 63
непа 103, 3
нива, нивни 22, 15, 17, 19-21, 23/24; 52, 19; 74,
19, 23-30, 35, 40-42, 52, 53, 55, 56, 58-61, 63, 64,
70, 72, 93; 78, 24; 89, 30; 90, 35, 37, 39; 91, 211;
92 passim; 93, 20; 109, 3, 9, 12; 125, 1, f. 17a, f. 236,
f. 26a, f. 276, f. 286, f. 29a, f. 53a; 137, 20
нива садовна 92, 98
Никитски пави двор, 78, 40/41 в.: съворь
ницелюуе 12, 64
ницепиттени 146, 81
nobilis 1, 3, 5; 29, Б3; 30, 6; 44, 2; 45, 1; 88, 4/5
novitas 99, B63
нога 106, 10; 146, 81; 147, 293
новемьвр, novembris 23, 45; 74, 17; 91, 270; 92,
268; 133, 1

nomen 1, 1; 2, 1; 4, 1; 13, 1; 29, Б1; 44, 1; 51, 8; 111,
2, 9; 112, 2; 130, 5, 7; 134, 4, 6, 11; 135, 7; 136, 6
номизма, номизма 23, А29, Б32;
notarius 4, 58/59; 51, 16; 130, 4; 134, 4; 135, 5; 136, 5
нотр 23, 16
ноцр 6, f. 76a; 131, 38, 55; 143, 22; 147, 175
нрав, н'равь 9, 5, 6; 12, 4, 14; 146, 69
нжда 29, 5; 121, 44; 125, 1, f. 56; 147, 42, 180
nuntius, nuntius 4, 3; 29, Б71; 51, 3, 7, 11; 111,
2; 112, 1; 130, 3; 133, 17; 134, 3; 135, 3; 136, 2
ноуриа 6, f. 75a

О

оветованик, овѣтованик, овѣтованье, obituanie
33, 4, 6; 36, 4, 7, 9; 37, 28; 55, 55, 56; 117, 11; 118,
11; 121, 14, 18
овитель, овитель 73, 8; 117, 7; 118, 7
овласть = власт, в. и: ш. 14, 24; 15, 18, 19; 21,
35; 26, 15, 41; 27, 10; 40, 37; 75, 83; 89, 52; 92, 207;
93, 50; 109, 118; 121, 61, 65; 122, 6; 125, 1, f. 51a;
126, 1, f. 80a; 127, 1, f. 876; 137, 19, 40; 144, 35, 43
-доуховна 92, 208; 125, 1, f. 33a, f. 736, f.
74a, f. 746
-геогр. 22, 36; 41, 2; 50, 3, 12; 65, 1/2;
73, 15; 74, 17, 35, 41; 90, 25-27, 29, 33-35;
91, 150, 163; 92, Б4, 102, 125, 162/163,
234; 106, 12, 20; 109, 9, 15, 18; 121, 40,
41, 53; 122, 6; 147, 88, 145, 179, 188
овраза, овраза 23, 26; 54, 7/8; 64, 129; 75, 20;
81, 3; 92, 129, 140; 117, 38; 118, 21; 121, 65, 76,
86/87; 146, 88; 147, 104
-анѣоски лик 9, 19, 32; 12, 15; 14, 5;
34, 2; 40, 17; 41, 5; 75, 15; 125, 1, f. 8a, f.
86; 146, 31, 122
-монашки лик, 73, 12; 122, 2; 146, 121;
в. и: ѿ
obroch 38, А3; в. и: шерокъ
овькина, овькина, овьшина, опкина, опкина,
опькина, опькина = градска у Дубровнику 13,
2; 27, 6, 18; 28, 5; 29, А2; 30, 4; 31, 2; 32, 3; 35,
2; 36, 5, 10; 37, 3/4, 7, 9, 29; 39, 3; 47, 5, 30; 48, 5;
49, 5; 50, 2; 53, 1; 55, 2, 4, 47, 51, 76; 56, 4; 57, 4;
58, 3; 59, 2; 66, 2, 6; 67, 1; 77, 2, 5; 81, 2; 86, 2; 95,

2; 97, 1; 102, 1; 103, 2; 112, 2; 132, 1; 135, 1; в. и:
опьк = опьк
одежда в. и: ш
одежда = од милоште 31, 1
occasio 29, Б73; 88, 2/3; 111, 6, 8; 134, 13
october 133, 18; 134, 1; 135, 1; 136, 1
олааник, в. и: лааник
оцолоуа 23, 3
оцоа 23, 1, 40
опаданик, опаданик 92, А40, 202, 204
опатица шт Семьюна 94, 13/14
опькина градска = дубровачка 95, 2
-поповьска 95, 1
опькина краинска 47, Б6
опькинник в. и: опькинник
орахъ 117, 31
ordinatio 1, 17
ordo 1, 5; 4, 21; 51, 7; 110, 16, 21
орор 23, 18, 20, 21, 24, 25
orto 24, 31, 35
осьа, в. и: ш
основаник, в. и: ш
островъ 26, 112, 36, 38; 117, 16; 118, 17
отътесъ 125, 1, f. 51a
отъцъ, в. и: шъцъ 23, 4, 30, 45; 26, 2, 12, 46;
27, 14; 29, 36; 30, 7; 41, 4, 9, 10, 29; 50, 13; 54, 71;
58, 6, 10, 15, 20, 21; 59, 9, 37; 64, 24, 26, 32; 73, 3,
7, 8, 2; 82, 14; 85, 3; 94, 1, 12; 98, А24/25; 99, 1;
104, 35, 114, 272, 275, 278; 123, 6; 125, 1, f. 66, f.
27a, f. 516, f. 76a; 126, 1, f. 816; 131, 5, 9, 10, 14, 35,
41, 50, 56, 59, 60, 69, 90; 137, 23; 143, 5, 10, 11, 26,
36; 146, 4, 6-8, 23, 104, 124, 125, 128, 131, 135,
136, 142, 144, 146; 147, 24, 29, 33, 37, 38, 47, 58,
62, 70, 233, 292, 333, 348, 350, 365, 374
отъци никѣски, в. и: шъци 22, 34; 23, 43; 28,
7; 49, 6; 56, 11; 57, 6; 64, 139; 67, 2; 74, 112; 78,
40; 92, 304; 94, 59; 104, 265; 121, 93; 125, 1, f. 78a;
137, 52; 143, 40
officialis 99, Б44
ороръ 23, 15, 24

П

pagator 134, 19
пагоува 131, 11; 143, 12
паденик 137, 7

пажитъ 12, 21, 29, 30, 48, 50, 58; 75, 33
пакоеть 25, 8; 53, 9; 55, 23, 27; 57, 14, 31; 147,
114, 154
пах 1, 5, 6, 14, 16, 2, 4, 4, 19, 56; 44, 9, 23, 45, 4, 17
паметик 147, 165
паметъ, памать = помен, усмена 14, 3; 34,
4; 36, 8; 73, 6; 125, 1, f. 86; 146, 66; 147, 34, 231,
252, 261, 267, 281, 304
панагиръ, панагиръ 22, 14; 74, 17, 31; 92, Б41
168, 268, 271-273; 137, 51
папа, поглавар ркт. цркве 55, 53
пакъс 23, 45
пара 131, 21
параконьомъ 131, 73; 143, 29
параклисиархъ 131, 73; 143, 29
паратрапезаръ 143, 29
parente 133, 5
парикъ 9, 52; 74, 55; 82, 45; 89, 29, 32, 34, 35; 90,
10/11; 91, 242; 92, 189; 93, 37; 104, 112;
parola 24, 20, 22, 38, 39
pars 1, 3, 6; 4, 15; 29, Б51; 99, В37; 103, Б16 итал.;
111, 22; 130, 5; 133, 14; 134, 6, 11
пасниъ 109, 13
пасица 75, 19, 37
пастирь, пастырь, пастъръ 40, 9; 75, 9; 82, 3;
104, 6, 139, 175/176; 125, 1, f. 546; 147, 62/63
пасторъ 125, 1, f. 576, f. 606
пасторъ 104, 170; 125, 1, f. 71a/716
пасъ 41, 23; 134, 92; 134, 104, 148; 117, 41; 118,
25; 125, 1, f. 546
pater 29, Б68, 88; 30, 4, 12/13; 44, 7, 9, 19, 21; 45,
5, 9, 13, 18; 98, 124; в. и: патрар, - шъцъ, о-
- Pater = Bor, 1, 1; 2, 13, 1, 4; 29, Б1; 44, 1
патрар 23, 1, 3, 5, 27, 40, 43; в. и: pater, шъцъ
патрархъ, патраръ
- вселенски 146, 110
- Сръбкыи Земли 52, 26, 30
патрарш'ска книга, в. и: книга
patronus 98, Б68
patrocinium 1, 19
паша = испаша 14, 13; 82, 14; 104, 37; 137, 9
пашеногъ 93, 37, 43
пашине = пашняк 40, 36; 74, 19, 23, 57, 58, 90;
83, 44; 92, Б60, 103, 164, 169, 176, 181, 187, 246,
248; 104, 109, 128, 129; 106, 28; 121, 30
педь 27, 17

ресита 98, Б24, 136, 7
 пекъ, црквица 54, 43, 44
 репа 98, Б6, 110, Б14, 18; в и глаба
 пепель 146, 15
 ресса 24, 23
 периволь, периволь, периволь 74, 42, 70; 91, 94,
 110, 192, 206, 213; 92, Б8, 67, 141; 109, 6; в и:
 периволь
 периволь 23, 11
 периволь 91, 18, 20, 21, 23, 25-28
 pergamenum 111, 17
 perditio 4, 8
 перильер, перильер, perperum 23, 32; 29, А: 26, 28,
 29; 40, 42; 74, 89, 94; 75, 2, 25, 38; 77, 9; 81, 6/7;
 87, 9; 91, 12, (passim); 92, А51, Б176, Б27-Б29,
 Б43, 72, 76, 161, 192, 205, 219, 223, 232, 237,
 240, 241, 243, 247, 251, 257, 260, 276, 308; 102,
 2; 104, 143/144; 106, 29; 110, А7, 12; 117, 35, 53;
 118, 33; 123, 15; 125, ф. 73а, ф. 746; 131, 79; 137,
 46, 47; 143, 35; 146, 130, 137
 persona 2, 10; 4, 7; 130, 7; 134, 12
 пехарники 37, 5; 48, 29
 пещера 92, 89; 117, 27
 пещь въ вѣлѣонска 147, 228/229
 печаль, печаль 21, 34, 35; 25, 9; 28, 9; 49, 9; 59,
 11, 14; 78, 27; 79, 7; 84, 8; 104, 169; 147, 240
 печать 91, 4, 6, 22
 - велика 32, 16, 18
 града Дубровника 55, 55
 - златни 131, 91
 - кралевъ, 14, 25; 15, 20, 21
 - краљичин 67, 6
 - шловена 91, 267
 - сребрна 90, 6
 - дажба 15, 20, 21; 92, А40, А47, 204,
 219; 110, А9; 125, ф. 536
 печаль, в. печаль
 печь црквица 64, 72/73
 piana 24, 31, 35
 piaçaria, piaçaria 133, 6, 8, 9, 13, 15
 пирь 146, 42
 пирьга 23, 45; 73, 23; 91, 40; 92, Б32, Б34, В36,
 90, 91, 109; 99, 36; 104, 164, 167, 173, 187, 205,
 210, 213-215, 230, 242; 109, 19, 23, 25; 121, 26,
 35, 37, 39, 56, 60, 63, 64, 67, 74; 122, 5; 131,
 69/70; 143, 17, 31

писание, писаник, писанье = писмо, повеља
 (владарска), уговор 22, 31; 23, 43; 36, 4/5, 7;
 55, 54, 55; 64, 135; 67, 5; 82, 50; 92, 274, 281; 98,
 27; 104, 175, 277; 121, 83; 122, 12; 127, ф. 89а;
 135, 2
 Писание, Писанье = Св. Писмо, заповест
 Божја 9, 41; 12, 17, 46; 21, 25
 писанихъ прѣ = горе наведена (акта) 55, 9-11, 54
 писецъ, писецъ = провери: вероватно човек
 који убире пись 74, 101; 92, 134, 290
 пись = врста дажбине 92, А33, 136
 пискъпъ, в. епископъ
 пискъпъ, в. епископъ
 питатель 146, 58
 пища 106, 19; 121, А37, Б47; 127, ф. 846; 146,
 48, 55
 планина, планина 6, ф. 776; 9, 57; 12, 68; 14, 12;
 54, 33, 43, 45; 64, 30, 56, 58, 62, 63, 65, 130; 65,
 3; 74, 19, 27, 36, 42, 51, 53, 54, 71, 90; 78, 32; 82,
 43; 92, В58, В60, 108, 142, 148, 164, 170, 176,
 188, 244; 104, 108; 109, 16; 117, 28, 29; 125, ф.
 146, ф. 15а, ф. 406, ф. 42а, ф. 436, ф. 71а; 137, 32;
 144, 56
 планиница 125, ф. 126
 платно 125, ф. 54а
 плацо 134, 19
 плачь 147, 108
 племе 104, 234; 121, 21
 племенникъ 146, 111
 пленъ, плѣнь 29, А23; 57, 27
 плинѣта 146, 112
 плоть, плоть 12, 22, 54, 55; 55, 3; 146, 43
 плоть = ограда 131, 40
 плоча, плоча 40, 28; 54, 20; 64, 92, 102; 125, ф.
 16а, ф. 356, ф. 38а
 плочъгъ 125, ф. 466; 137, 42
 плъкъ 147, 115, 180, 258
 плъть 64, 6; 73, 3; 121, 7; 131, 13; 144, 8; 146, 66,
 67, 122; 147, 303
 плѣнь, в. пленъ
 плѣница 23, 1
 повиняющии 125, ф. 56
 повѣда, победа 147, 96, 105, 111/112, 294/
 295, 309
 повѣдоносѣцъ 74, 14, 68, 96, 114; 92, А42, А49,
 110, 205, 284, 289, 294

повеление, повелѣніе, повелѣнникъ, повелѣнникъ, в.:
 повелѣ
 повелѣ, повелѣ агномнастова, pouilia 41, 4; 50,
 1, 7, 17; 54, 12, 13; 55, 4, 25; 59, 12; 65, 2; 74, 109;
 82, 49; 85, 5/6; 89, 18/19, 37; 90, 2, 9-14, 17-19,
 27, 33; 91, 2; 104, 252; 111, 11, 14, 17; 118, 22;
 123, 11, 13; 127, ф. 886; 131, 91-93; 146, 117, 123,
 127, 131; 147, 51
 повѣсть = naratio, 144, 1
 поганини 147, 271
 поганини 21, 2
 погивѣль, погивѣль 92, 253/254; 147, 181, 254/255
 погонь = мера за површину 92, А52, Б38/39,
 Б39, Б55, Б58, В29, В30, В33, В35, В39, В51,
 88, 96, 100, 101, 111, 112
 погоньна 146, 114
 погорь 41, 14, 20; 64, 64, 67-69, 71; 125, ф. 32а,
 ф. 32б, ф. 43а
 поданик 75, 65; 93, 11; 109, 13; 122, 4; 126, ф. 806
 поданькъ 90, 45; 92, 128, 130; 109, 26
 подарованик 92, 296
 подвигъ 146, 55, 94
 подвижникъ 12, 41
 подовѣи 147, 13
 подраник 125, ф. 506
 подроуѣми 6, ф. 756
 подь 74, 26, део топонима
 подьводанк 78, 12
 подьписание 9, 67
 подьпись 10, 19; 65, 6
 подѣликъ 104, 26
 позовъ 92, 134, 290; 117, 4; 118, 24
 покаѣние, покаѣнникъ, покаѣнникъ 9, 25; 12, 33;
 146, 98
 поклансаръ 98, 26; в. и: апо-
 поклонение 47, Б1; 53, 2; 97, 1; 132, 1; 144, 46
 поклонъ 2, 22; 91, 265
 поклонникъ 12, 65
 покои 104, 231; 121, 37; 143, 34
 поконце 99, 40; 104, 184
 покровитель 21, 10
 покровъ 14, 6; 90, 9; 137, 6; 144, 38; 146, 60
 полана, полѣна 64, 87-89; 74, 22
 полата 92, Б27, Б35/36, 109, 190; 125, ф. 506
 полъда, польза 131, 4, 20, 29; 143, 4/5; 146, 5; 147,
 33, 52

полъ, полъ 14, 12; 52, 18, 21; 54, 24; 64, 61, 76,
 81; 74, 56; 92, Б10, Б15, Б20, Б21, Б22, Б24
 Б25, Б52, 94, 110; 125, ф. 22, ф. 39а, ф. 49а, ф. 726;
 137, 11, 14, 20; 147, 89
 полице 54, 14
 половина 12, 68; 14, 24; 15, 5, 20; 22, 21; 23, 41,
 45; 29, А27; 41, 26, 31; 54, 19, 34; 55, 47; 78, 23;
 82, 20, 21, 23; 91, 48, passim; 92, Б11, В49, 274;
 100, 5; 104, 52, 53, 57; 125, ф. 44а; 137, 18; 147,
 116, 164, 191
 пологъ 64, 86, 95
 поладѣніе 23, 16
 полѣна 125, ф. 18а, ф. 226, ф. 23а, ф. 326, ф. 336;
 в. и: полана
 шрана 137, 13
 полѣница 78, 33
 полъ, в. половина
 помагатель 75, 10
 помень, помѣнь 23, 42; 26, 36; 64, 134; 73, 21;
 74, 84, 95/96; 92, А26, Б19, 185, 209, 283; 125,
 ф. 746; 127, ф. 846; 143, 34
 помилованик 82, 12; 105, 30
 поможъ, помощь 2, 24; 9, 11, 15; 12, 8, 10; 29,
 А33, А37; 30, 1, 10; 34, 1, 5; 39, 7; 40, 48; 41, 9;
 55, 15, 16; 58, 1, 34; 73, 25; 74, 67, 110/111; 75, 1;
 78, 15; 92, А25, А49, 150, 205, 232, 275; 121, 17,
 19, 25; 125, ф. 776/78а; 147, 87, 126, 130, 131,
 138, 141, 156, 158, 162, 187, 218, 224, 254, 259,
 271, 277, 280, 286, 294, 297, 299, 306/307, 366
 помѣщеникъ 40, 35; 74, 97; 92, 285, 286; 117, 49;
 118, 28; 125, ф. 66; 147, 60
 помѣщница 78, 3/4; 137, 6
 помысль 146, 69
 помышланик 89, 16; 121, 18
 понебаре (по Данчиѣ) = пониже = иже 27, 20
 поновленик 147, 49
 пеноръ 104, А133
 пеносъ = феудална обавеза 92, 132; 104, 147; 137, 44
 пенѣшеник = феудална обавеза 147, 283
 попадид 91, 129
 попеченик 74, 4; 92, А7
 пописаніе 147, 49
 поповникъ = свещеников потомак 125, ф. 516
 поповлани 92, 125, 174, 181, 184, 207
 попрали 74, 109
 populus 1, 3, 5; 4, 60

рошма 98, Б3а, 136, 1
 ошъ црквица 54, 43-44
 рша 98, 167, 110, Б14, 18, в. и. глаго
 ошак 146, 18
 ршак 24, 23
 перикаль перикаль, перикаль 74, 42, 70, 91, 94,
 110, 192, 206, 213, 92, Б8, 67, 141, 109, 6, в. и.
 перикаль
 перикаль 23, 11
 перикаль 91, 18, 20, 21, 23, 28, 28
 перикаль 111, 17
 perditio 4, 8
 перикаль перикаль, perperim 23, 32, 29, А: 26, 28,
 29, 40, 42; 74, 89, 94; 75, 2, 25, 38; 77, 9; 81, 6/7;
 87, 9; 91, 12, (passim); 92, А51, Б176, Б27-Б29,
 Б43, 72, 76, 161, 192, 205, 219, 223, 232, 237,
 240, 241, 243, 247, 251, 257, 260, 276, 308; 102,
 2; 104, 143/144; 106, 29; 110, А7, 12; 117, 35, 53;
 118, 33; 123, 15; 125, ф. 73а, ф. 74б; 131, 79; 137,
 46, 47; 143, 35; 146, 130, 137
 persona 2, 10; 4, 7; 130, 7; 134, 12
 пехарникъ 37, 5, 48, 29
 пещера 92, 89; 117, 27
 пещъ въ вавлонска 147, 228/229
 печаль, печаль 21, 34, 35; 25, 9; 28, 9; 49, 9; 59,
 11, 14; 78, 27; 79, 7; 84, 8; 104, 169; 147, 240
 печать 91, 4, 6, 22
 велица 32, 16, 18
 -града Дубровника 55, 55
 златни 131, 91
 -кравль, 14, 25; 15, 20, 21
 -кравльчин 67, 6
 -шловена 91, 267
 -срвръна 90, 6
 -дажбина 15, 20, 21; 92, А40, А47, 204,
 219; 110, А9; 125, ф. 53б
 печаль в печаль
 пещъ црквица 64, 72/73
 раша 24, 31, 35
 rascaria, rascaria 133, 6, 8, 9, 13, 15
 пирь 146, 42
 пирь 23, 45; 73, 23; 91, 40; 92, Б32, Б34, Б36,
 90, 91, 109; 99, 36; 104, 164, 167, 173, 187, 205,
 210, 213-215, 230, 242; 109, 19, 23, 25; 121, 26,
 35, 37, 39, 56, 60, 63, 64, 67, 74; 122, 5; 131,
 69/70; 143, 17, 31

писание, писанин, писанье = писмо, поведа
 (владарска), уговор 22, 31; 23, 43; 36, 4/5, 7;
 55, 54, 55, 64, 135, 67, 8, 82, 50, 92, 274, 281; 98,
 27, 104, 175, 277; 121, 83; 122, 12; 127, ф. 89а;
 135, 2
 Писанин, Писанье = Св. Писмо, заповест
 Божья 9, 41; 12, 17, 46; 21, 25
 писанинъ прѣ = горе наведена (акта) 55, 9-11, 54
 писецъ, писецъ = провери: вероватно човек
 који убире писъ 74, 101; 92, 134, 290
 писъ = врста дажбине 92, А33, 136
 пискъ, в. епископъ
 пискъ, в. епископъ
 питатель 146, 58
 пища 106, 19; 121, А37, Б47; 127, ф. 84б; 146,
 48, 55
 планина, планина 6, ф. 77б; 9, 57; 12, 68; 14, 12;
 54, 33, 43, 45; 64, 30, 56, 58, 62, 63, 65, 130; 65,
 3; 74, 19, 27, 36, 42, 51, 53, 54, 71, 90; 78, 32; 82,
 43; 92, Б58, Б60, 108, 142, 148, 164, 170, 176,
 188, 244; 104, 108; 109, 16; 117, 28, 29; 125, ф.
 146, ф. 15а, ф. 40б, ф. 42а, ф. 43б, ф. 71а; 137, 32;
 144, 56
 планиница 125, ф. 12б
 платно 125, ф. 54а
 placeo 134, 19
 плачь 147, 108
 племе 104, 234; 121, 21
 племенникъ 146, 111
 пленъ, плѣнь 29, А23; 57, 27
 плинѣта 146, 112
 плоть, плоть 12, 22, 54, 55; 55, 3; 146, 43
 плоть = ограда 131, 40
 плоча, плоча 40, 28; 54, 20; 64, 92, 102; 125, ф.
 16а, ф. 35б, ф. 38а
 плочъ 125, ф. 46б; 137, 42
 плъкъ 147, 115, 180, 258
 плъкъ 64, 6; 73, 3; 121, 7; 131, 13; 144, 8; 146, 66,
 67, 122; 147, 303
 плѣнь в плѣнь
 плѣнь 23, 1
 повивающин 125, ф. 5б
 повѣда, поведа 147, 96, 105, 111/112, 294/
 295, 309
 повѣдоносъ 74, 14, 68, 96, 114; 92, А42, А49,
 110, 205, 284, 289, 294

побеаение, побеаение, побеаение, побеаение, в.
 побеа
 побеа, побеа, агномнастова, pouilia 41, 4; 50
 1, 7, 17; 54, 12, 13; 55, 4, 25; 59, 12; 65, 2; 74, 109;
 82, 49; 85, 5/6; 89, 18/19, 37; 90, 2, 9-14, 17-19,
 27, 33; 91, 2; 104, 252; 111, 11, 14, 17; 118, 22;
 123, 11, 13; 127, ф. 88б; 131, 91-93; 146, 117, 123,
 127, 131; 147, 51
 повесть = paratio, 144, 1
 поганин 147, 271
 погивенин 21, 2
 погивѣль, погивѣль 92, 253/254; 147, 181, 254/255
 погонъ = мера за површину 92, А52, Б38/39,
 Б39, Б55, Б58, Б29, В30, В33, В35, В39, В51,
 88, 96, 100, 101, 111, 112
 погоньина 146, 114
 погоръ 41, 14, 20; 64, 64, 67-69, 71; 125, ф. 32а,
 ф. 32б, ф. 43а
 поданин 75, 65; 93, 11; 109, 13; 122, 4; 126, ф. 80б
 поданькъ 90, 45; 92, 128, 130; 109, 26
 подарованин 92, 296
 подвигъ 146, 55, 94
 подвижникъ 12, 41
 подоби 147, 13
 подранин 125, ф. 50б
 подроуми 6, ф. 75б
 подъ 74, 26, део топонима
 подьводани 78, 12
 подьписанин 9, 67
 подьписъ 10, 19; 65, 6
 подѣли 104, 26
 позовъ 92, 134, 290; 117, 4; 118, 24
 покаѣние, покаѣникъ, покаѣникъ 9, 25; 12, 33;
 146, 98
 покласаръ 98, 26; в. и: апо-
 поклонение 47, Б1; 53, 2; 97, 1; 132, 1; 144, 46
 поклонъ 2, 22; 91, 265
 поклоньникъ 12, 65
 покои 104, 231; 121, 37; 143, 34
 поконце 99, 40; 104, 184
 покровитель 21, 10
 покровъ 14, 6; 90, 9; 137, 6; 144, 38; 146, 60
 полана, полѣна 64, 87-89; 74, 22
 полата 92, Б27, Б35/36, 109, 190; 125, ф. 50б
 полѣа, полѣа 131, 4, 20, 29; 143, 4/5; 146, 5; 147,
 33, 52

полъ, полъ 14, 12; 52, 18, 21; 54, 24; 64, 61, 76,
 81, 74, 56, 92, Б10, Б15, Б20, Б21, Б22, Б24,
 Б25, Б52, 94, 110; 125, ф. 22, ф. 39а, ф. 49а, ф. 72б;
 137, 11, 14, 20; 147, 89
 полице 54, 14
 половина 12, 68; 14, 24; 15, 5, 20; 22, 21; 23, 41,
 45; 29, А27; 41, 26, 31; 54, 19, 34; 55, 47; 78, 23;
 82, 20, 21, 23; 91, 48, passim; 92, Б11, Б49, 274
 100, 5; 104, 52, 53, 57; 125, ф. 44а; 137, 18; 147,
 116, 164, 191
 полѣгъ 64, 86, 95
 полѣдѣние 23, 16
 полѣна 125, ф. 18а, ф. 22б, ф. 23а, ф. 32б, ф. 33б;
 в. и: полѣна
 шрана 137, 13
 полѣница 78, 33
 полъ в. половина
 помагатель 75, 10
 помень, помень 23, 42; 26, 36; 64, 134; 73, 21;
 74, 84, 95/96; 92, А26, Б19, 185, 209, 283; 125,
 ф. 74б; 127, ф. 84б; 143, 34
 поминиванин 82, 12; 105, 30
 помень, помень 2, 24; 9, 11, 15; 12, 8, 10; 29,
 А33, А37; 30, 1, 10; 34, 1, 5; 39, 7; 40, 48; 41, 9;
 55, 15, 16; 58, 1, 34; 73, 25; 74, 67, 110/111; 75, 1;
 78, 15; 92, А25, А49, 150, 205, 232, 275; 121, 17,
 19, 25; 125, ф. 77б/78а; 147, 87, 126, 130, 131,
 138, 141, 156, 158, 162, 187, 218, 224, 254, 259,
 271, 277, 280, 286, 294, 297, 299, 306/307, 366
 поменьникъ 40, 35; 74, 97; 92, 285, 286; 117, 49;
 118, 28; 125, ф. 66; 147, 60
 поменьница 78, 3/4; 137, 6
 помень 146, 69
 поменьникъ 89, 16; 121, 18
 понебаре (по Даничибу) = понижѣ = ниже 27, 20
 поновенин 147, 49
 поноръ 104, А133
 поносъ = феудална обавеза 92, 132; 104, 147; 137, 44
 поношенин = феудална обавеза 147, 283
 попади 91, 129
 попуенин 74, 4; 92, А7
 пописаніе 147, 49
 поповикъ = свещеников потомак 125, ф. 51б
 попованин 92, 125, 174, 181, 184, 207
 попраи 74, 109
 populus 1, 3, 5; 4, 60

ресупіа 98, B24; 136, 7
 рєкѣ црквица 54, 43/44
 рєна 98, B67; 110, B14, 15, в. и. глава
 рєнєль 146, 15
 рєсис 24, 23
 рєриволь, рєриволь, рєриволь 74, 42, 70, 91, 94,
 110, 192, 206, 213; 92, B8, 67, 141; 109, в. и. и
 рєриволь
 рєривольсѣ 23, 11
 рєриволь 91, 18, 20, 21, 23, 25-28
 рєривольсѣ 111, 17
 рєриволь 4, 8
 рєриволь, рєриволь, рєриволь 23, 32; 29, A: 26, 28,
 29; 40, 42; 74, 89, 94; 75, 2, 25, 38; 77, 9; 81, 6/7;
 87, 9; 91, 12, (passim); 92, A51, B176, B27-B29,
 B43, 72, 76, 161, 192, 205, 219, 223, 232, 237,
 240, 241, 243, 247, 251, 257, 260, 276, 308; 102,
 2; 104, 143/144; 106, 29; 110, A7, 12; 117, 35, 53;
 118, 33; 123, 15; 125, f. 73a, f. 746; 131, 79; 137,
 46, 47; 143, 35; 146, 130, 137
 рєрсона 2, 10; 4, 7; 130, 7; 134, 12
 рєхарины 37, 5; 48, 29
 рєхара 92, 89; 117, 27
 рєхъ въ вѣлонска 147, 228/229
 рєхъ, рєхъ 21, 34, 35; 25, 9; 28, 9; 49, 9; 59,
 11, 14; 78, 27; 79, 7; 84, 8; 104, 169; 147, 240
 рєхъ 91, 4, 6, 22
 рєхъ 32, 16, 18
 града Дубровника 55, 55
 златни 131, 91
 - краљев, 14, 25; 15, 20, 21
 - краљичин 67, 6
 - шловена 91, 267
 - сребрна 90, 6
 - дѣлѣна 15, 20, 21, 92, A40, A47, 204,
 219; 110, A9; 125, f. 536
 рєхъ в. рєхъ
 рєхъ црквица 64, 72/73
 рѣанура 24, 31, 35
 рѣаѣа, рѣаѣа 133, 6, 8, 9, 13, 15
 рѣхъ 146, 42
 рѣхъ 23, 45; 73, 23; 91, 40; 92, B32, B34, B36,
 90, 91, 109, 99, 36; 104, 164, 167, 173, 187, 205,
 210, 213-215, 230, 242; 109, 19, 23, 25; 121, 26,
 35, 37, 39, 56, 60, 63, 64, 67, 74; 122, 5; 131,
 69/70; 143, 17, 31

писаніе, писаніи, писаніе = писмо, повеља
 (владарска), уговор 22, 31; 23, 43; 36, 4/5, 7;
 55, 54, 55; 64, 135; 67, 5; 82, 50; 92, 274, 281; 98,
 27; 104, 175, 277; 121, 83; 122, 12; 127, f. 89a;
 135, 2
 Писаніи, Писаніи = Св. Писмо, заповест
 Божја 9, 41; 12, 17, 46; 21, 25
 писаніхъ прѣ = горе наведена (акта) 55, 9-11, 54
 писецъ, писецъ = провери: вероватно човек
 који убире писъ 74, 101; 92, 134, 290
 писъ = врста дажбине 92, A33, 136
 пискъ, в. епискъ
 пискъниа, в. епискъниа
 писатель 146, 58
 пища 106, 19; 121, A37, B47; 127, f. 846; 146,
 48, 55
 планина, планина 6, f. 776; 9, 57; 12, 68; 14, 12;
 54, 33, 43, 45; 64, 30, 56, 58, 62, 63, 65, 130; 65,
 3; 74, 19, 27, 36, 42, 51, 53, 54, 71, 90; 78, 32; 82,
 43; 92, B58, B60, 108, 142, 148, 164, 170, 176,
 188, 244; 104, 108; 109, 16; 117, 28, 29; 125, f.
 146, f. 15a, f. 406, f. 42a, f. 436, f. 71a; 137, 32;
 144, 56
 планиница 125, f. 126
 платно 125, f. 54a
 пласо 134, 19
 плахъ 147, 108
 племе 104, 234; 121, 21
 племеникъ 146, 111
 плень, плѣнь 29, A23; 57, 27
 плѣнта 146, 112
 плоть, плоть 12, 22, 54, 55; 55, 3; 146, 43
 плоть = ограда 131, 40
 плоча, плоча 40, 28; 54, 20; 64, 92, 102; 125, f.
 16a, f. 356, f. 38a
 плочъ 125, f. 466; 137, 42
 плъкъ 147, 115, 180, 258
 плъкъ 64, 6; 73, 3; 121, 7; 131, 13; 144, 8; 146, 66,
 67, 122; 147, 303
 плѣнь, в. плень
 плѣнца 23, 1
 повивающи 125, f. 56
 поведа, поведа 147, 96, 105, 111/112, 294/
 295, 309
 поведаосць 74, 14, 68, 96, 114; 92, A42, A49,
 110, 205, 284, 289, 294

повеление, повеленіе, повелѣнии, повелѣнии в.
 повелѣ
 повелѣ, повелѣа агномилстова, рошѣа 41, 4, 50,
 1, 7, 17; 54, 12, 13; 55, 4, 25; 59, 12; 65, 2; 74, 109;
 82, 49; 85, 5/6; 89, 18/19, 37; 90, 2, 9-14, 17-19,
 27, 33; 91, 2; 104, 252; 111, 11, 14, 17; 118, 22;
 123, 11, 13; 127, f. 886; 131, 91-93; 146, 117, 123,
 127, 131; 147, 51
 повесть = paratio, 144, 1
 поганини 147, 271
 погивени 21, 2
 погивѣль, погивѣль 92, 253/254; 147, 181, 254/255
 погонь = мера за површину 92, A52, B38/39,
 B39, B55, B58, B29, B30, B33, B35, B39, B51,
 88, 96, 100, 101, 111, 112
 погоньна 146, 114
 погорь 41, 14, 20; 64, 64, 67-69, 71; 125, f. 32a,
 f. 326, f. 43a
 поданик 75, 65; 93, 11; 109, 13; 122, 4; 126, f. 806
 поданькъ 90, 45; 92, 128, 130; 109, 26
 подарованик 92, 296
 поденгъ 146, 55, 94
 подвижникъ 12, 41
 подовѣи 147, 13
 подраник 125, f. 506
 подроуми 6, f. 756
 подь 74, 26, део топонима
 подьводаник 78, 12
 подьписаніе 9, 67
 подьписъ 10, 19; 65, 6
 подѣлик 104, 26
 позовъ 92, 134, 290; 117, 4; 118, 24
 покаѣние, покаѣнь, покаѣнии 9, 25; 12, 33;
 146, 98
 покисарь 98, 26; в. и: апо-
 поклонение 47, B1; 53, 2; 97, 1; 132, 1; 144, 46
 поклонъ 2, 22; 91, 265
 поклоньникъ 12, 65
 покон 104, 231; 121, 37; 143, 34
 поконце 99, 40; 104, 184
 покровитель 21, 10
 покровъ 14, 6; 90, 9; 137, 6; 144, 38; 146, 60
 полана, полѣна 64, 87-89; 74, 22
 полата 92, B27, B35/36, 109, 190; 125, f. 506
 полѣа, полѣа 131, 4, 20, 29; 143, 4/5; 146, 5; 147,
 33, 52

поле, полѣ 14, 12, 52, 18, 21; 54, 24, 64, 64, 76,
 81, 74, 56, 92, B10, B15, B20, B21, B22, B34,
 B25, B52, 94, 110, 125, f. 22, f. 39a, f. 49a, f. 726,
 137, 11, 14, 20; 147, 89
 полице 54, 14
 половина 12, 68, 14, 24; 15, 5, 20; 22, 21, 23, 41,
 45; 29, A27, 41, 26, 31, 54, 19, 34, 55, 47, 78, 23,
 82, 20, 21, 23, 91, 48, passim; 92, B11, B49, 274,
 100, 5, 104, 52, 53, 57, 125, f. 44a, 137, 18, 147,
 116, 164, 191
 полъгъ 64, 86, 95
 полденіе 23, 16
 полѣна 125, f. 18a, f. 226, f. 23a, f. 326, f. 336,
 в. и: полана
 - шрана 137, 13
 полѣница 78, 33
 полъ, в. половина
 помагатель 75, 10
 помень, помѣнь 23, 42; 26, 36; 64, 134; 73, 21;
 74, 84, 95/96; 92, A26, B19, 185, 209, 283; 125,
 f. 746; 127, f. 846; 143, 34
 помилованик 82, 12; 105, 30
 помокъ, помощь 2, 24; 9, 11, 15; 12, 8, 10; 29,
 A33, A37; 30, 1, 10; 34, 1, 5; 39, 7; 40, 48; 41, 9;
 55, 15, 16; 58, 1, 34; 73, 25; 74, 67, 110/111; 75, 1;
 78, 15; 92, A25, A49, 150, 205, 232, 275; 121, 17,
 19, 25; 125, f. 776/78a; 147, 87, 126, 130, 131,
 138, 141, 156, 158, 162, 187, 218, 224, 254, 259,
 271, 277, 280, 286, 294, 297, 299, 306/307, 366
 помощникъ 40, 35; 74, 97; 92, 285, 286; 117, 49;
 118, 28; 125, f. 66; 147, 60
 помощница 78, 3/4; 137, 6
 помысль 146, 69
 помышланик 89, 16; 121, 18
 понепаре (по Давидицу) = понижѣ = иже 27, 20
 поновленик 147, 49
 поноръ 104, A133
 поность = феудална обавеза 92, 132; 104, 147; 137, 44
 поношеник = феудална обавеза 147, 283
 попадѣи 91, 129
 попевеник 74, 4; 92, A7
 пописаніе 147, 49
 поповникъ = свештеников потомак 125, f. 516
 поповлани 92, 125, 174, 181, 184, 207
 поспати 74, 109
 populus 1, 3, 5; 4, 60

потъ 14, 15, 17, 24, 15, 4, 8, 22, 7, 9, 26, 54;
34, 2; 41, 29, 54, 77, 55, 80, 68, 1, 2, 74, 82, 82;
30, 42; 91, 67, 180, 181; 92, 626, 655, 641, 648;
649, 655, 108, 209, 210, 212; 104, 76, 105, 159;
121, 88, 125, 436, 444, 450, 464, 526, 5;
110, 1, 100, 1, 74, 131, 70, 71, 137, 19, 20, 26, 44,
45, 48, 49, 143, 26, 27, 27
порекъ 104, 216
поретники 92, 206
портъ 1, 8
портъникъ 47, 16
портъница 146, 30
посланик 104, 150
послани 74, 79; 92, 217; 104, 257; 125, f. 35a, f.
77a, f. 776; 126, f. 806/81a
посланик 67, 3; 147, 160
послоужени 27, 8
послоужъ 78, 16, 18; 92, 219; 110, A9; 125, f. 536
цркви 137, 45
послоужание 146, 34/35, 75, 122/123
посланик 147, 176, 193
посль = гласник, посланик 29, A38; 53, 11; 85, 9
посовство 147, 302
поспѣшени 9, 15; 12, 11, 15; 21, 17
поспѣшествованик 104, 190
possession 24, 35
поставѣ длатъне 55, 24
поставлени = именовање 15, 8, 9
постыник 92, 305
посль цркви = посоа 125, f. 48a
посльство = посланство 86, 7
потвергени 50, 16
потвора 92, 206; 147, 352
потвърдени 138, 6; 147, 351
potestas 111, 4, 8
потокъ 10, A7, A8; 23, 13, 17-19, 27, 29; 26, 41;
41, 15, 16, 20; 52, 15; 54, 38, 39, 41; 64, 40, 43,
44-46, 54-56, 68-70, 73, 74, 76, 80, 82, 83, 98, 99;
73, 23, 24, и 25; 78, 32, 34; 82, 16; 104, 41, 131;
106, 16; 110, A4; 117, 24/25; 125, f. 116/12a, f.
19a-206, f. 23a-236, 246, 25a, f. 256, 26a, f. 266,
f. 28a, f. 286, 296, 30a, 306, f. 31a, f. 32a, 336,
34a, 416; 137, 38

вѣлики в. регистар географских појмова
мѣшковѣки в. регистар географских
појмова

поточаць, 23, 18, 19; 147, 338, 339
потреба, потрѣва 23, 36; 55, 24; 90, 44; 92, Б1,
B45/46, 74; 99, 39; 121, 59, 74; 125, f. 106; 131,
62; 135, 4; 143, 23/24; 147, 290
властельска = феудална обавеза 95, 10;
потроуждени 122, 3
потрѣва в. потреба
потрѣванни 12, 75
потъ = зној 73, 10; 127, f. 826
потъкнути 89, 53
потѣка 74, 81; 92, A39, A46, 75, 138, 161, 202,
204, 219; 125, f. 536
потъникъ 53, 12
потъстнина 92, 265
потъшани 122, 3
похвала 82, 4, 7; 104, 10, 18; 106, 2, 3, 7; 121,
3/4; 147, 248
пошени 131, 21/22, 44, 55; 143, 21; 146, 36, 78,
88, 104/105
повъсть 27, 6, 8; 29, A14, A16, A20; 35, 3; 55,
54; 59, 8; 147, 24
повъть 147, 290, 311
поцъсь 14, 3
пра, прѣ = спор, расправа, парница 78, 12;
146, 7
правда, prauda 7, A9, B7; 12, 70; 14, 6; 15, 9; 30,
7; 32, 4, 16, 25; 37, 13, 20; 39, 6; 48, 10/11, 18/19;
50, 9, 11, 12; 54, 63; 55, 3, 35, 36, 50; 58, 18; 79,
8; 81, 4; 89, 5; 124, 3; 132, 3-5
праведникъ 9, 24/25; 131, 52
правило 74, 8, 10; 92, A16; 131, 33, 44, 85; 147, 24
црковьно 64, 131
правила 28, 9, 11, 12, 14; 29, A32; 37, 17, 22/23;
47, 16, 17, 21, 22, 37, 38; 48, 15, 22; 49, 11, 13,
14, 16, 18; 55, 34; 56, 35; 57, 28, 33; 74, 19, 23-25,
28, 29, 32, 36, 43, 52-65, 71, 72; 75, 20, 37; 89, 23;
92, B58, B60/61, 79, 114, 115, 119, 142, 164, 170,
177, 182, 188, 189/190, 194, 195, 288; 93, 14; 95,
11; 104, 203/204, 227; 109, 4, 6, 7, 11, 12, 14,
20/21, 21, 23, 25; 117, 30, 42; 118, 25; 121, 54;
125, f. 106; 137, 22, 32
= Коломенова; в.: регистар личних
имена 109, 12
правотѣра 12, 50/51
правотѣрик, правотѣрик 27, 4; 73, 4, 5
правость 54, 3

правьноуць, правоуоуць, прѣвьноуць 27, 30; 78,
36/37; 121, 22; 125, f. 8a, f. 756; 126, f. 81a; 137,
4, 7; 147, 52

прадѣль 9, 8, 12, 6

праздникъ, прѣдникъ 41, 34; 109, 16; 137, 17, 51
праздници въведени, Богогодице, 9, 46/47; 41, 34;

- Благовѣщени светыхъ Богородице
137, 51

- Вскрьсеник = Ускрс 125, f. 46a

- Гюргевъ днь, Адръдъ днь 27, 37; 58,
9; 95, 8/9

- Дмитровъ днь 6, f. 75a; 77, 11; 81, 7;
112, 4; 135, A3

- днь Івана Крститеа 131, 12

- Кръстовъ днь 98, 28

- Михоль днь 27, 36

- днь просвѣщени Светаго Никола,
117, 36, 37

- светыхъ Богородице, (вероватно
Благовести) 137, 45, 47

- Семюнь днь, 67, 5

- Христова рождества 147, 134

- 8секованье главе св. Івана Крститеа
2, 30/31

- Оуспеник Богородице 6, f. 75a

- festum sancti Dimitrii 112, 5; festa 130,
9; 133, 10, 11, 14; 135, B10; 136, 8

празднство 147, 134/135

прапрать 125, f. 356

прародитель, прѣродитель 73, 18, 20, 21; 82,
15, 46, 48; 104, 39, 244, 250; 121, 20; 137, 8, 10;
147, 37, 46, 225, 318, 324

прахъникъ 90, 21, 27; 91, 5, 266/267, 270/271

прахторъ 74, 15, 100; 92, A31, A34, 133, 198, 289
градъскы 92, 198/199

прахъ 131, 21

прѣвѣнь 15, 1

предатель 92, 306/307

пределъ, прѣдель, прѣдель 47, 8, 15, 33; 55, 16,
23; 57, 24

predicator = проповедник, припадник монашеског
реда св. Доминика 51, 7

предрекъ 23, B2/3

presbyter = свещеник 51, 16; 136, 9

presencia, presentia 4, 9; 112, 5; 136, 4

pressalia 13, 12; в. и: иждѣ

пресвѣрство 24, 12; 98, B10

пресвѣрство 98, B47

prategl, 38, B3; в. и: прѣтель, прѣтель

прѣтъжире 106, f. 146, в. и: иждѣ

прѣданик = пар. дѣлан 104, 277

прѣдворца 6, f. 75a

прѣтъ 147, 322

прикиш = мѣраз, прѣтъ 91, 29, 50, 54, 55,
73/74, 79, 123; 92, 753; 104, 756

прикрывени 146, 61

приажанье 147, 202

приажени, приажени 12, 38, 74, 95, 91,
256; 121, 27; 125, f. 766

приморъ 10, A1, 54, 55, 26, 90, 29

примысь 2, 25, 26

примъ 10, A6

примонени, примонени, примонени 40, 20, 75,
21, 78, 2, 93, 52, 117, 4, 12, 118, 4, 12, 147, 347/347

principium = почетакъ 24, 30

припаата 74, 15; 93, A47/8

присаица 74, 88; 92, A37, A47, 136, 222, 223

пристанцие, прѣстанцие, прѣстанцие 47, 11;
54, 20, 64, 102, 78, 11, 82, 9, 90, 45, 104, 22, 131, 34

прѣщени 99, 13

прѣтжанни 143, 20/21

прѣтъва = изговор, прѣтъ 91, 244, 146, 2, 64, 106

прѣвѣсти 117, 13

прѣвѣстникъ, -тъмъ, -сникъ 15, 25; 73, 29; 92,
306; 106, 23; 146, 58

прѣвѣсти 118, 13, 146, 140

прѣвѣтъ (црковни) 12, 52

прѣвѣтъ 21, 22

прѣвѣстни 40, 36; 59, 26/27; 74, 110; 92, 232; 104,
273, 117, 50; 118, 29; 121, 8, 137, 6; 147, 298, 310

прѣвѣтъ, прѣвѣтъ 2, 15; 13, 5; 27, 25; 29, A8/9,
9; 37, 3; 38, A3; 39, 2; 47, 3; 55, 5, 8-11; 60, 1,
17-18; 66, 1

прѣвѣтъ, прѣвѣтъ 55, 1, 10; 60, 4, 5,
16; 67, 3

прѣвѣтъ 121, 33/34

proavus 1, 7

прѣвѣстаръ (веров. прѣвѣстаръ) 54, 28

прѣвѣтъ, прѣвѣтъ 78, 13, 18; 92, A38, 132; 104, 148
конски 92, 221

прѣвѣтъ 92, 253

прѣвѣтъ 40, 25; 117, 25

прохрѣнни 82, 11; 104, 28
 прохрѣмень 52, 23, 83
 проклетик, -и 22, 33; 68, 3; 82, 47; 104, 261;
 121 91; 125, f. 78a; 143, 39
 procurator 111, 18
 промысль, -и 147, 224, 317, 322
 промышленник 125, f. 16; 147, 8
 пренна 91, 76, 92, 110, 114, 117, 120, 205; 109, 4
 = царска 92, 151, 156
 = црквена 92, 162
 преннарь 92, 159
 пропадство, -ство 13, 5; 29, A6; 30, 5; 37,
 12; 48, 9; 55, 17; 59, 7
 пропасть 146, 39
 проповѣдани 54, 2
 проповѣдь 12, 53
 пророк 9, 41; 10, A17; 12, 46; 14, 4, 5; 21, 19;
 54, 2; 64, 137; 92, 304; 106, 7; 125, f. 78a; 126,
 f. 816; 131, 52; 147, 28
 просвѣтитель 125, f. 86; 127, f. 826
 просвѣщенник, просвѣщеніе 14, 6; 75, 26; 109, 16;
 117, 34; 147, 326
 прослѣтити 146, 107/108
 пространство 82, 1; 104, 1
 пространожити 131, 17
 просо 125, f. 456
 proto juni = месец јун 33, A29/30
 прѣтов 23, 3, 5, 14, 27; в. и: прѣтъ
 прѣтѣпапа 74, 86
 прѣтопѣ 15, 6; 92, B15/16, 84, 96; 125, f. 74a
 -дворски 14, 24; 15, 4, 5
 прѣтосиньгрити = византијски чиновник 91,
 8, 12, 33, 36/37
 прѣтостратѣль = византијски чиновник 91, 25, 35
 прѣтостѣвастъ = византијски чиновник 93, 4, 22, 25
 прѣтѣвникъ 25, 11
 прѣтъ 10, 19; 23, 4, 15, 30, 45; 89, 48; 99, 44
 Свете Горе 23, 6; 131, 96
 прошенни, -и 23, 7-9; 99, 35/35; 122, 6; 131,
 66/67; 146, 3; 147, 68
 прѣвомѣвникъ 15, 24; 64, 138; 121, A21; 125, f.
 76, f. 10a, f. 78a; 137, 25
 прѣсть 92, 81; 131, 21;

прѣтъ 146, 63
 прѣворѣ 52, 21
 прѣтрыгновени 146, 76
 прѣць = судија, општински б градски 55, 62, 64
 прѣтъль, в.: прѣтъль
 прѣвникъ 29, A14
 прѣвѣвѣни 147, 34
 прѣвѣдь 54, 8
 прѣвѣдь 89, 45
 прѣворѣ 40, 26, 27
 прѣвѣноуѣни, в.: прѣ=
 прѣвѣрѣшени 125, f. 2a, f. 76
 прѣвѣникъ 12, 54; 15, 11; 22, 11; 90, 10, 28; 91, 2;
 143, 22
 прѣвѣтель, прѣвѣтель 15, 24; 54, 73; 64, 141;
 65, 9; 73, 30; 104, 269; 106, 23/24; 121, 94; 137,
 53; 147, 102
 прѣвѣстѣникъ 131, 15/16
 прѣвѣтѣ, в. регистар имена: ѿвѣтъ
 прѣвѣль, прѣвѣль, прѣвѣль, прѣвѣль 10, A7; 23,
 12, 20-23, 26, 28; 57, 24; 92, B7; 147, 86, 91, 113, 137
 прѣвѣникъ 147, 15
 прѣвѣтѣство 27, 4, 20
 прѣвѣсть 146, 113
 прѣвѣнь 146, 59
 прѣвѣнокъ 125, f. 616, f. 65a, f. 676
 прѣвѣнокъ в.: моуѣнокъ
 прѣвѣница 93, 22
 прѣвѣсани 91, 1
 прѣвѣнокъ 93, 53; 99, 34
 прѣвѣнокъ 147, 139
 прѣвѣтъ 26, 37
 прѣвѣтель 99, 22/23; 125, f. 76, f. 96, f. 766,
 f. 786; 126, f. 816; 127, f. 836; в. и: прѣ=
 прѣвѣдь 68, 5; 125, f. 306
 прѣвѣникъ 146, 26
 прѣвѣль 74, 38/39; 92, 167
 прѣвѣшани 146, 6
 прѣвѣшани 131, 23
 прѣвѣтъ, дажба, такса 92, A41, 259, 261
 прѣвѣтъ, прѣвѣтъ 9, 33; 12, 39; 52, 26; 64, 13;
 73, 1; 74, 106; 144, 20; 146, 116, 126
 прѣвѣтѣвѣни, -и 15, 13; 106, 7

прѣвѣль 41, 35/36
 прѣвѣшѣнство 146, 116
 прѣвѣтъ, в.: прѣ=
 прѣвѣтъ, в.: прѣ=
 прѣ в.: прѣ=
 прѣвѣрь, прѣвѣрь 92, A35, 290
 прѣвѣня 90, 9; 131, 97; 146, 32, 50, 54, 58, 81
 прѣвѣшѣтель 131, 41, 94; 146, 146
 прѣвѣшѣство 146, 45
 прѣвѣнь 95, 12; 117, 40; 118, 24
 прѣвѣ, прѣвѣ, прѣвѣ (уп.: цѣвѣ, дрѣвѣ) 10, B3,
 B7; 22, 13, 15, 17, 22, 23; 40, 28; 52, 8; 55, 24, 28;
 64, 76, 80; 74, 21, 51; 78, 19, 20, 29, 30; 92, B31,
 B32, B50, B52, B53, B56-58, B30, B30/31, B33,
 B34, B37, B39, B40, B43, B44, B46, B47, B51-
 54, 63, 80, 82, 84, 86, 88, 93, 95-98, 103, 104, 106,
 107, 119-123, 148, 226; 93, 28-30; 104, 135; 125,
 f. 116, f. 13a, f. 186, f. 20a, f. 206, f. 216-226, f.
 236, f. 24a, f. 26a, f. 28a, f. 306, f. 31a, f. 32a, f.
 356, f. 376, f. 38a, f. 436, f. 72a; 131, 11, 12, 27;
 137, 14, 23; 143, 12, 13; 146, 22, 33; 147, 339/340
 -дажба, путовања 26, 44; 41, 27;
 117, 40; 118, 23
 -путовања 91, 5; в.: у регистру
 географских назива: прѣвѣ, банански,
 воуѣвѣски, велицѣвѣски, гонински,
 горни, крѣвѣски, лавѣски, лоуѣвѣвѣски,
 млинѣни, приѣвѣски, прѣвѣни, сагѣвѣвѣ,
 светогорски /?/, старн, стрѣвѣвѣни,
 свѣвѣни, тоуѣвѣски, царѣвѣ, царѣвѣски
 пуѣвѣ 125, f. 6a; 147, 300
 прѣвѣ, в.: прѣ=
 прѣвѣ 12, 23, 24, 27, 29, 30, 48, 52, 55-57; 99, 6;
 146, 50
 прѣвѣ = прѣвѣ, прѣвѣ 99, 8
 прѣвѣць 146, 48
 прѣвѣ 6, f. 78a; 146, 74
 прѣвѣца, прѣвѣница 6, f. 75a; 55, 25; 125, f. 476
 прѣвѣ 125, f. 16
 прѣвѣца 12, 23, 26; 99, 3

Р

рапа 73, 17
 рабѣта, рабѣта 26, 19, 43, 44; 41, 24, 26, 30, 31;
 68, 2; 74, 15; 78, 21, 26, 35; 82, 19; 84, 6; 92,
 A31, A46, 131, 153, 228, 262, 296; 98, 4; 104, 48,
 174, 177; 109, 26; 117, 39; 118, 23; 125, f. 47a-
 486, f. 506, f. 546
 -велика и мала 26, 43; 78, 26, 35; 93,
 46; 104, 145/146; 107, 20
 -кравѣца 102, 2
 -кравѣца 103, 242
 -меропашка 41, 30/31
 -сокалинѣца 41, 24, 26
 -царска 92, 128, 129
 -црквена 68, 2; 104, 145/146
 -игиптска 146, 112
 рабѣтаніе, в.: рабѣтаніе
 рабѣтаніе 26, 46; 40, 40; 74, 97, 98; 92, 286;
 117, 42, 45; 118, 25; 125, f. 456, f. 48a, f. 516
 рабѣство 147, 184, 264, 268
 рабѣтаніе 26, 23
 рабѣ 9, 36; 31, 1; 32, 1; 34, 5; 40, 5, 17; 75, 6; 82,
 48; 99, 41; 104, 249; 106, 2, 8, 11; 117, 8; 118, 8;
 125, f. 56; 126, f. 806, f. 82a; 131, 30, 31; 146, 84;
 147, 18, 56, 72, 74, 81, 212, 240
 рабѣнь, рабѣни 12, 49; 52, 19; 125, f. 14a
 радѣсть 147, 61, 139, 185, 240, 310
 радѣвѣ дѣвѣвѣ 75, 87; 92, 221
 радѣвѣшени, радѣвѣ 117, 13; 118, 13
 радѣвѣшени 82, 46
 радѣвѣшени, в.: радѣвѣ=
 радѣвѣни 131, 17
 радѣвѣ 102, 3
 радѣвѣтель 125, f. 76a
 радѣвѣм 21, 2, 24; 40, 4; 73, 5; 75, 5; 82, 1; 104,
 1; 121, 2, 9; 147, 221
 радѣвѣли 125, f. 226
 радѣвѣтѣни, радѣвѣтѣни 10, 8; 92, B53; 125, f. 126
 рабѣца 74, 59
 рабѣвѣ, -и = житарице 41, 27; 125; озиме и јаре
 f. 456

попъ 14, 15, 17, 24; 15, 4, 5, 8, 22, 7, 9, 26, 54;
34, 2, 41, 29, 54, 27, 55, 50, 68, 1, 2, 74, 82, 82,
30, 42, 91, 67, 180, 181, 92, 626, 655, 641, 648,
649, 655, 108, 209, 210, 212, 104, 76, 105, 159;
121, 68, 125, f. 436, f. 44a, f. 456, f. 46a, f. 526, f.
616, f. 666, f. 74a, 131, 70, 71, 137, 19, 20, 26, 44,
45, 48, 49, 143, 26, 27, 27
порекъ 104, 216
поретници 92, 206
popus 1, 8
порѣдникъ 47, 16
порѣдчица 146, 30
послания 104, 150
посланик 74, 79, 92, 217, 104, 257, 125, f. 35a, f.
77a, f. 776, 126, f. 806/81a
посланик 67, 3, 147, 160
послѣдженіи 27, 8
послѣдъ 78, 16, 18, 92, 219, 110, A9, 125, f. 536
цркви 137, 45
послѣдшани 146, 34/35, 75, 122/123
послшникъ 147, 176, 193
послъ = тлаеник, посланик 29, A38, 53, 11, 85, 9
посовство 147, 302
поспѣшеніи 9, 15; 12, 11, 15; 21, 17
поспѣшествованіи 104, 190
possession 24, 35
поставъ длатъи 55, 24
поставленіи = именовање 15, 8, 9
постыникъ 92, 305
посылъ цркви = посо 125, f. 48a
посылство = посланство 86, 7
потвергени 50, 16
потвора 92, 206; 147, 352
потврѣдени 138, 6; 147, 351
potestas 111, 4, 8
потокъ 10, A7, A8, 23, 13, 17-19, 27, 29; 26, 41;
41, 15, 16, 20; 52, 15; 54, 38, 39, 41; 64, 40, 43,
44-46, 54-56, 68-70, 73, 74, 76, 80, 82, 83, 98, 99;
73, 23, 24, и 25; 78, 32, 34, 82, 16; 104, 41, 131;
106, 16, 110, A4, 117, 24/25; 125, f. 116/12a, f.
19a-206, f. 23a-236, 246, 25a, f. 256, 26a, f. 266,
f. 28a, f. 286, 296, 30a, 306, f. 31a, f. 32a, 336,
34a, 416; 137, 38
велики в. регистар географских појмова
малковъки в. регистар географских
појмова

* 636

потоваць. 23, 18, 19; 147, 338, 339
потрѣва потрѣва 23, 36, 55, 24, 90, 44; 92, 61,
B45-46, 74; 99, 39; 121, 59, 74, 125, f. 106; 131,
62, 135 4; 143, 23/24; 147, 290
властельска = феудална обанеза 95, 10;
потроуждени 122, 3
потрѣва в. потрѣва
потрѣваніи 12, 75
потъ = иној 73, 10; 127, f. 826
потъноути 89, 53
потка 74, 81; 92, A39, A46, 75, 138, 161, 202,
204, 219; 125, f. 536
потыникъ 53, 12
потыстнина 92, 265
потыщани 122, 3
похваля 82, 4, 7; 104, 10, 18; 106, 2, 3, 7; 121,
3/4; 147, 248
пощеніи 131, 21/22, 44, 55; 143, 21; 146, 36, 78,
88, 104/105
почвьсть 27, 6, 8; 29, A14, A16, A20; 35, 3; 55,
54; 59, 8; 147, 24
почвьть 147, 290, 311
поцасъ 14, 3
пра, пра = спор, расправа, парница 78, 12;
146, 7
правда, prauda 7, A9, B7; 12, 70; 14, 6; 15, 9; 30,
7; 32, 4, 16, 25; 37, 13, 20; 39, 6; 48, 10/11, 18/19;
50, 9, 11, 12; 54, 63; 55, 3, 35, 36, 50; 58, 18; 79,
8, 81, 4; 89, 5; 124, 3; 132, 3-5
праведьникъ 9, 24/25; 131, 52
правило 74, 8, 10; 92, A16; 131, 33, 44, 85; 147, 24
-црковьно 64, 131
правила 28, 9, 11, 12, 14; 29, A32; 37, 17, 22/23;
47, 16, 17, 21, 22, 37, 38; 48, 15, 22; 49, 11, 13,
14, 16, 18; 55, 34; 56, 35; 57, 28, 33; 74, 19, 23-25,
28, 29, 32, 36, 43, 52-65, 71, 72; 75, 20, 37; 89, 23;
92, B58, B60/61, 79, 114, 115, 119, 142, 164, 170,
177, 182, 188, 189/190, 194, 195, 288; 93, 14; 95,
11; 104, 203/204, 227; 109, 4, 6, 7, 11, 12, 14,
20/21, 21, 23, 25; 117, 30, 42; 118, 25; 121, 54;
125, f. 106; 137, 22, 32
-Каломенова: в. регистар личних
имена 109, 12
правовѣра 12, 50/51
правовѣрик, правовѣрик 27, 4; 73, 4, 5
правость 54, 3

правьноуць, правьноуць, прѣвьноуць 27, 30; 78,
36/37; 121, 22; 125, f. 8a, f. 756; 126, f. 81a; 137,
4, 7; 147, 52
прадѣль 9, 8; 12, 6
праздникъ, празникъ 41, 34; 109, 16; 137, 17, 51
празници: Выведение Богородицы, 9, 46/47; 41, 34;
-Благовѣщеніи свѣтых Богородицы
137, 51
-Вскрьсеніи, = Ускрс 125, f. 46a
-Гюргев дѣнь, Дѣрьдѣвь дѣнь 27, 37; 58,
9; 95, 8/9
-Дмитровъ дѣнь 6, f. 75a; 77, 11; 81, 7;
112, 4; 135, A3
-дѣнь Івана Крстителя 131, 12
-Кръстовъ дѣнь 98, 28
-Михоль дѣнь 27, 36
-дѣнь просвещенія Свѣтаго Николи,
117, 36, 37
-свѣтых Богородицы, (вероватно
Благовести) 137, 45, 47
-Семіюнь дѣнь, 67, 5
-Христовъ рождѣства 147, 134
-8скованье главы св. Івана Крстителя
2, 30/31
-Оүспеніи Богородицы 6, f. 75a
-festum sancti Dimitrii 112, 5; festa 130,
9; 133, 10, 11, 14; 135, B10; 136, 8
праздньство 147, 134/135
прапрать 125, f. 356
прародитель, прѣродитель 73, 18, 20, 21; 82,
15, 46, 48; 104, 39, 244, 250; 121, 20; 137, 8, 10;
147, 37, 46, 225, 318, 324
прахтикъ 90, 21, 27; 91, 5, 266/267, 270/271
прахторъ 74, 15, 100; 92, A31, A34, 133, 198, 289
-градьскы 92, 198/199
прахъ 131, 21
прѣвьныць 15, 1
предатель 92, 306/307
предель, придель, прѣдель 47, 8, 15, 33; 55, 16,
23; 57, 24
predicator = проповедник, припадник монашѣко
реда св. Доминика 51, 7
предѣркъ 23, B2/3
presbyter = свѣстеник 51, 16; 136, 9
presencia, presentia 4, 9; 112, 5; 136, 4
pressalia 13, 12; в. и: измъ

preceptum 24, 22; 98, B16
precium 98, B49
priategl. 38, B3; в. и: приатель, приѣтель
приѣжичице 106, 8; 146, 38, 38, 39
приданик = дар поклон 104, 239
придворица 6, f. 78a
пріетіе 147, 322
прикид = мизра, прѣија 91, 29, 50, 58, 66,
73/74, 79, 121; 92, 153; 104, 196
прикръвении 146, 61
прилежаніе 147, 202
приложении, приложеніи 12, 38; 74, 95; 91,
256; 121, 27; 125, f. 766
примори 10, A1; 54, 25, 26; 90, 29
примысль 2, 25/26
прина? 10, A6
приношеник, приношеніе, приношеник 40, 20; 75,
21; 78, 2; 93, 52; 117, 4, 12; 118, 4, 12; 147, 346/347
principium = почетак 24, 30
приплата 74, 15; 93, A4чч8
приселица 74, 88; 92, A37, A47, 136, 222, 223
пристаніице, пристанище, пристаныце 47, 11;
54, 20; 64, 102; 78, 11; 82, 9; 90, 45; 104, 22; 131, 34
прищеник 99, 13
прітежаніи 143, 20/21
прѣтъва = изговор, прича 91, 244; 146, 2, 64, 106
привастик 117, 13
привестиникъ, -тъныкъ, -сникъ 15, 25; 73, 29; 92,
306; 106, 23; 146, 58
привести 118, 13; 146, 140
привуть (црковни) 12, 52
пришьльць 21, 22
пришьстени 40, 36; 59, 26/27; 74, 110; 92, 232; 104,
273; 117, 50; 118, 29; 121, 8; 137, 6; 147, 298, 310
приѣтель, приѣтель 2, 15; 13, 5; 27, 25; 29, A8/9,
9; 37, 3; 38, A3; 39, 2; 47, 3; 55, 5, 8-11; 60, 1,
17/18; 66, 1
приѣтельство, приѣтельство 55, 1, 10; 60, 4, 5,
16; 67, 3
приим'ница 121, 33/34
proavus 1, 7
протѣвистаръ (веров. протѣвистаръ?) 54, 28
прѣвѣдь, прѣвѣдь 78, 13, 18; 92, A38, 132; 104, 148
-конски 92, 221
прѣвѣдица 92, 253
прѣвѣдь 40, 25; 117, 25

прохрѣтник 82, 11; 104, 28
 прохрѣмень 52, 23, 33
 проклетик, = мн 22, 33; 68, 3; 82, 47; 104, 261;
 121 91; 125, f. 78a; 143, 39
 procurator 111, 18
 промышль, = нсль 147, 224, 317, 322
 промышльник 125, f. 16; 147, 8
 прониа 91, 76, 92, 110, 114, 117, 120, 205; 109, 4
 = царска 92, 151, 156
 црквена 92, 162
 прониарь 92, 159
 пропадство, = дство 13, 5; 29, A6; 30, 5; 37,
 12; 48, 9; 55, 17; 59, 7
 пропасть 146, 39
 проповѣданик 54, 2
 проповѣдь 12, 53
 пророкъ 9, 41; 10, A17; 12, 46; 14, 4, 5; 21, 19;
 54, 2; 64, 137; 92, 304; 106, 7; 125, f. 78a; 126,
 f. 816; 131, 52; 147, 28
 просвѣтителъ 125, f. 86; 127, f. 826
 просвѣщенник, просвѣщеніе 14, 6; 75, 26; 109, 16;
 117, 34; 147, 326
 прослоутии 146, 107/108
 пространство 82, 1; 104, 1
 пространожити 131, 17
 просо 125, f. 456
 proto junj = месец јун 33, A29/30
 прѣтову 23, 3, 5, 14, 27; в. и: прѣть
 прѣтѣпапа 74, 86
 прѣтопопъ 15, 6; 92, B15/16, 84, 96; 125, f. 74a
 = дворски 14, 24; 15, 4, 5
 прѣтосиньгрить = византијски чиновник 91,
 8, 12, 33, 36/37
 прѣтостраторъ = византијски чиновник 91, 25, 35
 прѣтостѣласть = византијски чиновник 93, 4, 22, 25
 прѣтивникъ 25, 11
 прѣть 10, 19; 23, 4, 15, 30, 45; 89, 48; 99, 44
 = Свете Горе 23, 6; 131, 96
 прошенник, = ѣе 23, 7-9; 99, 35/35; 122, 6; 131,
 66/67; 146, 3; 147, 68
 прѣвомѣченикъ 15, 24; 64, 138; 121, A21; 125, f.
 76, f. 10a, f. 78a; 137, 25
 прѣсть 92, 81; 131, 21;

прѣть 146, 63
 прѣворъи 52, 21
 прѣтрыгнованик 146, 76
 прѣць = судија, општински б градски 55, 62, 64
 прѣѣтелъ, в.: приѣтелъ
 прѣѣаник 29, A14
 прѣѣваниіе 147, 34
 прѣводь 54, 8
 прѣвожь 89, 45
 прѣворъ 40, 26, 27
 прѣвѣноуѣни, в.: пра-
 прѣтрѣшеник 125, f. 2a, f. 76
 прѣданик 12, 54; 15, 11; 22, 11; 90, 10, 28; 91, 2;
 143, 22
 прѣдатель, прѣдатель 15, 24; 54, 73; 64, 141;
 65, 9; 73, 30; 104, 269; 106, 23/24; 121, 94; 137,
 53; 147, 102
 прѣдстоаник 131, 15/16
 прѣдтева, в. регистар имена: ѣвань
 прѣдѣль, прѣдѣль, прѣдѣль, прѣдѣль 10, A7; 23,
 12, 20-23, 26, 28; 57, 24; 92, B7; 147, 86, 91, 113, 137
 прѣемникъ 147, 15
 прѣклетство 27, 4, 20
 прѣльсть 146, 113
 прѣмень 146, 59
 прѣмникюръ 125, f. 616, f. 65a, f. 676
 прѣмоудрость, в.: моудрость
 прѣмѣница 93, 22
 прѣписаник 91, 1
 прѣпокоице 93, 53; 99, 34
 прѣпокомник 147, 139
 прѣпѣтѣе 26, 37
 прѣродителъ 99, 22/23; 125, f. 76, f. 96, f. 766,
 f. 786; 126, f. 816; 127, f. 836; в. и: пра-
 прѣседель 68, 5; 125, f. 306
 прѣселъникъ 146, 26
 прѣслопъ 74, 38/39; 92, 167
 прѣслоушаник 146, 6
 прѣспѣваник 131, 23
 прѣстонъ, дажбаина, такса 92, A41, 259, 261
 прѣстошь, прѣстошь 9, 33; 12, 39; 52, 26; 64, 13;
 73, 1; 74, 106; 144, 20; 146, 116, 126
 прѣстоушеник, = ликии 15, 13; 106, 7

прѣстѣль 41, 35/36
 прѣтѣсѣщениство 146, 116
 прѣдатель, в.: прѣ-
 прѣстошь, в.: прѣ-
 пра, в.: пра
 пѣсаръ, пѣсаръ 92, A35, 290
 пѣстина 90, 9; 131, 97; 146, 32, 50, 54, 58, 81
 поѣстѣнежителъ 131, 41, 94; 146, 146
 поѣстошьство 146, 45
 пѣтеник 95, 12; 117, 40; 118, 24
 поѣть, поѣть, пѣть (уп.: цѣста, дрѣмъ) 10, B3,
 B7; 22, 13, 15, 17, 22, 23; 40, 28; 52, 8; 55, 24, 28;
 64, 76, 80; 74, 21, 51; 78, 19, 20, 29, 30; 92, B31,
 B32, B50, B52, B53, B56-58, B30, B30/31, B33,
 B34, B37, B39, B40, B43, B44, B46, B47, B51-
 54, 63, 80, 82, 84, 86, 88, 93, 95-98, 103, 104, 106,
 107, 119-123, 148, 226; 93, 28-30; 104, 135; 125,
 f. 116, f. 13a, f. 186, f. 20a, f. 206, f. 216-226, f.
 236, f. 24a, f. 26a, f. 28a, f. 306, f. 31a, f. 32a, f.
 356, f. 376, f. 38a, f. 436, f. 72a; 131, 11, 12, 27;
 137, 14, 23; 143, 12, 13; 146, 22, 33; 147, 339/340
 = дажбаина путовања 26, 44; 41, 27;
 117, 40; 118, 23
 = путовање 91, 5; в. : у регистру
 географских назива: поѣть: банѣнски,
 воѣтелъски, вели церовски, гоински,
 горни, креветъски, лабъски, лоѣпоглавски,
 млинъни, прицевски, прѣки, сагаѣвъ,
 светогорски /?/, стари, стрѣменичъки,
 сѣвориин, тоѣрѣнски, царевъ, царьски
 поѣчина 125, f. 6a; 147, 300
 пѣсь, в.: пасъ
 пѣтица 12, 23, 24, 27, 29, 30, 48, 52, 55-57; 99, 6;
 146, 50
 пѣтиць = птић, птичица 99, 8
 пѣтѣнѣць 146, 48
 пѣчелъ 6, f. 78a; 146, 74
 пѣшенѣца, пѣшеница 6, f. 75a; 55, 25; 125, f. 476
 пѣник 125, f. 16
 пѣсна 12, 23, 26; 99, 3

Р

рава 75, 17
 раѣта, раѣтъ 26, 19, 43, 44; 41, 24, 26, 30, 31
 68, 2; 74, 15; 78, 21, 26, 35; 82, 19; 84, 6; 92,
 A31, A46, 131, 153, 228, 262, 296; 98, 4; 104, 48,
 174, 177; 109, 26; 117, 39; 118, 23; 125, f. 47a-
 486, f. 506, f. 546
 велика и мала 26, 43; 78, 26, 35; 93,
 46; 104, 145/146; 107, 20
 = краѣва 102, 2
 краѣвска 103, 242
 = меропашка 41, 30/31
 = сокалничка 41, 24, 26
 = царска 92, 128, 129
 = црквица 68, 2; 104, 145/146
 = игиѣтка 146, 112
 раѣтаніе, в.: раѣтаніе
 раѣтѣник 26, 46; 40, 40; 74, 97, 98; 92, 286;
 117, 42, 45; 118, 25; 125, f. 456, f. 48a, f. 516
 раѣство 147, 184, 264, 268
 раѣтаніе 26, 23
 раѣъ 9, 36; 31, 1; 32, 1; 34, 5; 40, 5, 17; 75, 6; 82,
 48; 99, 41; 104, 249; 106, 2, 8, 11; 117, 8; 118, 8;
 125, f. 56; 126, f. 806, f. 82a; 131, 30, 31; 146, 84;
 147, 18, 56, 72, 74, 81, 212, 240
 раѣвъ, раѣви 12, 49; 52, 19; 125, f. 14a
 радѣсть 147, 61, 139, 185, 240, 310
 радѣонъ дѣвнѣ 75, 87; 92, 221
 радѣрѣшеник, радѣрѣи 117, 13; 118, 13
 радѣроушеник 82, 46
 радѣрѣшеник, в.: радѣре-
 радѣити 131, 17
 радѣлогъ 102, 3
 радѣрителъ 125, f. 76a
 радѣрѣмъ 21, 2, 24; 40, 4; 73, 5; 75, 5; 82, 1; 104,
 1; 121, 2, 9; 147, 221
 радѣдолъ 125, f. 226
 радѣпоутии, распоутии 10, 8; 92, B53; 125, f. 126
 раѣыта 74, 59
 раѣни, = к = житарице 41, 27; 125: озиме и јаре
 f. 456

шенина 147, 178
 сток 125, f. 330
 стоак 12, 30, 21, 13, 55, 14, 92, 297, 106, 21
 рашки 55, 17
 столъхворьски = юрисдикция дубровачке
 ркт епископје 47, 28
 стопа 75, 17
 стоданик истанин 125, f. 47a, 131, 22, 146, 65,
 66, 78, 147, 63
 стража 23, 33, 34, 78, 10, 11
 стража градоу 92, 199
 стражниц 125, f. 36a, f. 42a
 страна стрѣна 14, 13, 21, 31, 22, 16, 18, 20,
 31/32; 23, 14, 16, 17, 20, 21, 23, 25, 27, 31, 39, 45;
 41, 13, 14, 17-19, 21, 52, 5, 9, 54, 25, 46; 55, 43;
 64, 36, 37, 65, 86, 88, 90; 74, 49; 91, 251; 92, Б38,
 Б50, Б54, Б58, В37, В44, В46, В52, 106, 146;
 93, 21, 55; 95, 5, 6; 104, 221; 117, 25, 26, 30; 125,
 f. 176, f. 18a, f. 206, f. 22a, f. 236, f. 286, f. 306,
 f. 326, f. 41a, f. 426; 137, 21
 - крај, област, држава 93, 3, 6, 9, 55;
 104, 192, 193, 197; 147, 137, 153, 169,
 268, 276/277
 страноприимство 146, 82
 страсть = мука Христова, лат.: passio 14, 3;
 40, 4; 75, 6; 121, 10; 125, f. 66; 147, 27
 страторь 74, 101; 92, 290
 страхъ 82, 50; 104, 255; 121, 47, 70; 131, 20; 146,
 10; 147, 57, 175
 строитель 73, 5
 строуга 125, f. 34a
 стрыць 27, 27; 64, 24; 82, 27; 104, 67, 68; 123, 6/7
 стрьгоуни 125, f. 53a
 стоуденьць, стоуденьць, стѣденць, стюденыць
 54, 21, 22; 64, 59, 61, 67, 68, 75, 103-104; 73,
 23/24; 74, 17; 78, 8, 30; 92, Б2, Б49, В31, В51,
 86, 107, 120, 145; 106, 14/15; 125, f. 116, f. 176,
 f. 206, f. 216, f. 236, f. 266, f. 30a-32a, f. 356, f.
 36a, f. 42a, f. 72a, f. 726, f. 137, 11, 15
 стѣден'вѣць 74, 48
 стоудъ 146, 61/62; 147, 124
 стѣна, стѣна 41, 14, 21; 54, 22, 31; 64, 17, 40,
 41, 58, 68, 74, 104; 68, 5; 73, 14/15; 74, 33; 78,
 33; 125, f. 24a, f. 25a, f. 256, f. 30a, f. 306, f. 356,
 f. 396, f. 42a; 131, 39; 146, 38, 60
 стюденыць, в.: стоуденыць

соудина прѣтосиньгритова, сѣтъвина = правни
 акт 55, 34, 36; 91, 8, 36
 сѣдина, сѣдина sudimas 13, 12; 33, А32; 55, 4, 59;
 56, 4; 64, 128; 77, 1; 80, 6; 86, 6, 6/7; 98, 17, 18;
 103, 2; 106, 26; 135, 1
 - вели 92, 198
 - градоу 92, 199
 - жоупски 92, 199
 - мали 92, 198; в. и: сѣдъць
 сѣдъ, соудъ, сѣдъ 13, 11; 27, 23, 36; 29, А41; 30,
 9; 37, 16; 48, 14; 50, 2, 10; 52, 36; 58, 7-9, 12; 59,
 10, 22, 28; 81, 7, 8; 92, 222, 260, 301; 98, 17, 19;
 106, 28; 125, f. 536; 137, 50; 147, 212
 Божни 126, f. 756, f. 816
 - духовни 125, f. 74a
 - земаљски 78, 13
 - игуманов 74, 79, 88; 92, 217
 - краљев 137, 46
 - страшныи 9, 18; 12, 14; 121, Б51
 соуднице, сѣднице страшно 9, 66; 12, 72; 65,
 10/11; 74, 110, 111; 92, 257; 93, 58; 125, f. 786;
 138, 7
 соудство (Радово и кѣргево) 9, 58
 сѣдъць 36, 3; 47, 5, 30; 53, 1; 57, 3/4; 58, 10, 16-
 18; 59, 24, 31; в. и: сѣдина
 соумѣгъ, 121, 54; в. и: соумѣждъ
 сѣмжда 22, 17, 19, 20, 22, 23
 сѣмжда = сѣмѣжник 22, 18
 сѣмѣждьникъ 22, 4/5, 14; 40, 38
 соупарникъ, соупарникъ, сюпарникъ, сѣпер 40,
 34; 64, 142/143; 65, 10; 74, 109; 75, 31, 33; 92,
 256; 104, 271; 117, 47, 48; 118, 27-29
 соупостать, сѣпостать 74, 111; 82, 51; 92,
 А49/50, 205, 232, 275/276
 соупарница 9, 65/66; 12, 72; 41, 44; 54, 74/75;
 106, 25; 125, f. 78a; 126, f. 816; 138, 7
 сѣродникъ, соудродникъ, сѣрод'никъ 22, 6/7; 40,
 32; 54, 66; 74, 107; 92, 298; 93, 51, 55; 112, 1; 121,
 81/82; 135, 1; 147, 111
 соудродство 93, 8
 сѣхо = копно 46, 6; 55, 15, 49; 147, 42
 соущство, сѣущство = бит, суштина 64, 5;
 144, 7/8
 scelerità 24, 8
 scientia, scienza 24, 18; 44, 15
 сѣродиници, в.: соудродникъ

сѣбраны 147, 63
 сѣгласие 23, 3, 43
 сыновъць 47, Б3; 121, А81, Б41; 125, f. 616, f. 626
 сырники 125, f. 71a
 сытость 12, 19
 сѣпер в соупарникъ
 сѣвор = вашар 55, 27
 - васельски 93, 60; 147, 374
 државни 125, f. 746; 127, f. 85a, f.
 876, f. 88a, f. 896; 147, 23, 121, 128, 143,
 160, 186, 208, 233, 258, 292, 313, 349, 354
 - збор дубровачке властеле 55, 77
 - збор манастирског братства, сѣвцины
 сѣвуръ 52, 31, 39; 121, 44, 70
 - Никшински прѣвн дворъ 78, 40/41
 - свѣштени сабор, свѣштени и бого-
 носни (вероватно: црквени сабор
 Српске Земље) 125, f. 7a; 147, 30, 33,
 47, 59, 63, 82, 375
 сѣвраник мало 92, А13/14
 сѣвоно = звоно 55, 77
 сѣврышен(и) 27, 33; 55, 1; 81, 8
 сѣвъть 2, 24; 121, Б33; 147, 239
 сѣгрѣшеніе 147, 197
 сѣдрьжаніе 147, 12
 сѣзданыи, в.: созданик
 сѣздатель 147, 294
 сѣмръть, в.: смръть
 сѣслоужьникъ 125, f. 7a
 сѣслоужитель 127, f. 88a
 сѣл'ва 125, f. 536
 сѣплѣскание 9, 23
 сѣстаніе 147, 155
 сѣсоудъ 12, 35; 14, 5; 64, 23; 99, 38; 121, 58
 сѣтъники 57, 40
 сѣоугъ 12, 24
 сѣхранникъ 26, 50
 сѣвъѣд'ници 125, f. 7a
 сѣкдиненик 82, 52
 сѣдалище 146, 119
 сѣдъ 32, 23
 сѣдѣние, сѣдѣние = посед? 12, 23; 41, 23; 125, f. 51a
 сѣме 106, 9
 сѣм'вита 125, f. 536
 сѣно 41, 27; 74, 103; 92, 265; 125, f. 46a-47a, f.
 52a, f. 53a, f. 706

сѣнокосъ, сѣнокосъ 54, 36; 64, 42, 43; 74, 42,
 64, 70; 92, Б8, В60, 67, 72, 78, 142, 169, 176, 181,
 187, 194, 195; 125, f. 13a; 137, 19; 147, 343, 345
 сѣнь 146, 16
 сѣтованіи 147, 108
 симфонія 23, 2, 42
 συναναστροφѣ 23, 7
 συνηθεια 23, 7

T

танина 21, 23; 125, f. 7a; 144, 37
 таланыть 106, 13; 131, 31/32; 146, 84
 тать 125, f. 45a; 146, 40/41
 tuardost 33, А34
 тварь 9, 2; 12, 1, 21; 54, 4; 64, 4; 121, 3; 125, f. 2a;
 144, 6, 44; 147, 4
 творць 9, 40; 121, 3; 125, f. 2a; 144, 44; 147, 1, 65
 тврѣда = тврѣва 97, 4/5
 tebaiz 33, А38/39; в. и: тепьвица
 теговице 26, 40; 40, 37; 106, 28; 125, f. 21a, f. 236
 тегота 146, 124
 теги, теги 125, f. 166
 тело, тѣло, тѣло 15, 15, 23; 21, 26; 54, 73; 55, 28;
 56, 16; 57, 13, 15, 31; 64, 141; 73, 13; 104, 259; 125,
 f. 66; 127, f. ч89a; 131, 19, 38; 147, 80, 109, 373
 телосъ 23, 39
 темница 74, 103
 tempo 24, 2, 25, 31
 tempus 1, 5, 7, 11, 17
 tenor 103, 7; 111, 12; 133, 4
 тепьвица 33, Б38; 37, 4
 - мали 92, 198
 terminus 111, 14
 terra = држава 1, 8, 12, 15, 17; 2, 5; 4, 17; 13, 5-
 7, 9, 11; 29, Б22, 24, 25, 29, 32, 54, 67; 30, Б2; 44,
 2, 3, 12, 13, 16; 45, 9; 88, 1, 3; 103, Б21
 - планета Земља 24, 1
 терьгъ, в.: трьгъ
 testimonium 51, 11/12
 testis = сведок 51, 2/3, 12, 16; 112, 6; 130, 4; 134,
 4; 135, 5; 136, 5 10
 теуенне 131, 28
 тиѣотисъ 23, 4

типот 13, 7

типикъ 146, 181, 133, 142, 144
- сръпски и гръцки 90, 40

тихость 9, 16

тишина 12, 11, 21, 19, 131, 89, 137, 38

τύχος 23, 18, 19, 24

тлѣстота 64, 15; 144, 23

товаръ 92, 154, 157, 266; 125, f. 546, f. 706, f. 71a

топола 93, 29

τόπος, τόπων 23, 4, 27, 29

τοποθεσία 23, 34

топирикаль, тш- 74, 16, 100

торовнина 92, 135, 244

торовщина 92, 258

торъ 74, 33

трава 23, 37; 147, 304

травнина, трѣвнина 74, 102; 92, 135, 245, 259, 291

trag 7, A15; в. и: тръгъ

traditor 24, 38

трапѣза 82, 2; 104, 3; 125, f. 7a, f. 50a; 146, 2

трапѣзаръ 131, 74; 143, 29

третницею = трети пут 147, 44

третник, трѣтник = трѣвина 91, 129, 145, 146,

203, 204, 231; 92, 247

tributum 135, B9; 136, 8

тризна 131, 37; 146, 76

трици = три пута 137, 44

троудоловник 146, 74

троупин 146, 58

трѣдоположникъ 9, 23

троудоприимъ 12, 32

троудъ, трѣдъ 9, 15; 12, 10/11; 26, 6; 73, 10; 127, f. 826; 127, f. 826; 131, 21, 37; 146, 97, 117

тръгъ = место на којем се тргује 7, B11; 9, 55; 12, 68; 14, 9; 27, 11; 50, 5, 8, 9; 55, 23; 74, 31, 32, 104; 75, 29; 78, 20, 21; 79, 4; 82, 16; 84, 7; 92, 168; 98, 2, 7, 14; 104, 42; 109, 16; 117, 34; 125, f. 116, f. 336; 137, 51

- роба, предмет торговли 13, 8; 27, 9; 55, 24; 56, 26, 28; 58, 13, 25; 59, 39; 80, 3; 103 (теръ) 3; 124, 3

тръговъць, тръжники, тръжьць = торговец 13, 9/10; 50, 8; 58, 23; 77, 5, 7/8; 79, 6/7; 87, 2; 97, 9; 98, 2; 124, 2

тръжество, духовно и телесно 147, 135

трънка = кошица 125, f. 52a

трѣница 92, 173

трѣпѣзарна 41, 27

трѣпѣникъ 146, 56

трѣвина в.: травнина

тоуга 131, 24; 147, 278

тоугеѣмлаиниъ, тоугеѣмлаиниъ = страна

82, 45; 104, 112/113

тѣмѣстакъ мѣштанн, становникъ оцреѣенот села 22, 6

тышта = ташта, 14, 17

тъкъмина = перевод, преведени текст 90, 2, 3,

9; 91, 270

тъмниа 125, f. 526

тъмница 92, A37, 38, 125, f. 54a

тъсть = тѣст 125, f. 610, 147, 270, 273/274, 284

тѣло в тѣло

тъстѣнина 92, B40, 152/153

тыцанин, тыцаніе 12, 12; 89, 13, 19; 147, 86, 293

ОУ, 8

ѣвица 92, 222

оувожин 15, 18, 20

оуворкъ 41, 33

ѣведение 26, 26

оугодик 146, 41

оугодникъ ѣгодникъ 89, 5; 131, 46; 143, 15; 147, 176, 184, 229, 259/260, 286, 303, 307, 315

ѣдава 74, 80; 92, A40, 201, 204; 98, 3

оудовъ 146, 59, 70

ѣдовица, оудовица 14, 22; 82, 30; 93, 43, 44; 104, 76

оудолик 99, 12

ѣзиманіе 26, 23

ѣзрокъ, оуэрокъ 26, 18; 29, A40; 59, 18; 121, 71

оуэда 40, 6; 76, 7; 117, 8; 118, 8

ѣзъмъ 95, 3; в. и: изъмъ

оукрашеник 121, 57

оукрѣпленіе 73, 23

ихог 29, B45

оулазъ 125, f. 37a

оуликъ, ѣликъ 41, 35; 91, 27, 31, 34, 112, 165, 167, 169; 92, 228; 105, 177-179; 137, 16, 39, 47

оулице 92, 116

оулица 106, 16; 125, f. 356, f. 366

оулиѣникъ, оулиѣникъ, ѣлиѣникъ, ѣлиѣникъ 9, 55, 57; 75, 1, 26, 27; 82, 18, 19, 22; 104, 46, 50, 54; 137, 47; 147, 335

оулиѣръ = пчелар 82, 18-20, 22; 92, 227; 104, 46, 48-50, 55, 173; 125, f. 17a, f. 196, f. 21a, f. 30a; 137, 38; 147, 336/337, 342, 344

оумалиникъ 147, 54/55

umeltâ 24, 34

оумиакниъ 34, 4; 99, 33; 146, 65, 71, 79

оумноженникъ 104, 185

оумолиникъ 146, 123

ѣмрътик 58, 5/6

оумъ, ѣмъ 9, 17; 12, 12, 38; 21, 24; 125, f. 2a; 131, 39, 50; 137, 3; 143, 19; 146, 71, 77

оуноуѣ, оуноуѣ, ѣнъ 9, 64; 27, 1, 30; 32, 20/21; 37, 25, 26; 40, 32, 48, 25, 26; 92, 154, 298; 138, 1

оупваник, оупваник 12, 54; 82, 5; 104, 13; 146, 30, 91

оупсаник 40, 18

ѣпльшеник 37, 1; 47, 1; 48, 1; 57, 1

оупросъ 92, 240

оупваник, в.: оупваник

ѣрокъ 50, 10, 12; 58, 17; 59, 32; 77, 9

оуснакъ, ѣснаник 21, 37; 80, 5

оуслышитель 21, 1

ѣсрьдоіе 74, 108

оуста, ѣста 9, 24; 12, 32; 21, 16; 131, 30; 146, 86

оуставъ (црковни), ѣставъ 15, 10/11; 131, 56, 85; 143, 22

- всакого закона 65, 4

- келик 131, 43; 146, 134

- правила доуховнааго 131, 48

оустык 64, 94

оуст'не 106, 4

ѣсѣвение = празникъ Усековање главе св. Лована, в.: празници

оутврѣжденникъ ѣтврѣженіе, оутврѣженникъ 21, 10; 22, 10/11; 26, 50; 27, 19; 41, 41; 50, 18; 64,

1/2; 74, 65/66, 114; 82, 48; 89, 29; 91, 269; 92, A16, A23, 66, 139; 93, 11, 13; 104, 206, 249/250,

277; 109, 28; 117, 38; 118, 21; 121, 17; 123, 1/2, 8;

125, f. 77a; 131, 100; 144, 2; 147, 331

оутрова 82, 2, 11; 104, 5, 28

оутескъниѣ 147, 54

оу(ѣ)тъкъменик 91, 1/2, 160

оутѣда оутѣшеник 12, 58, 99, 40; 127, f. 810; 143, 14, 146, 87, 82

оутѣшитель 73, 1

оухѣцрениѣ, оухѣцрениѣ 74, 108/109; 147, 74

оухѣцъ 12, 19, 21, 14, 73, 4; 131, 26

ѣѣкъ 79, 3, 6

оуѣниѣ 40, 6; 64, 7; 117, 9; 118, 8; 131, 53; 137, 2; 144, 10/11; 147, 60, 85, 88, 123

ѣвениѣ, оуѣениѣ 12, 54, 121, 12, 125, f. 26, 146, 11

ѣвнтѣль, ѣвнтѣль 40, 9, 73, 20, 75, 9; 127, f. 826; 131, 94, 97, 146, 9, 146

Ф

ѣараонъ 146, 114

farina 98, B47

fattor = творац 24, 1

ѣеврѣаръ, ѣеврѣаръ 27, 36; 47, 2

feſta, feſtum, в.: праздьникъ, празници

ſidelitas 1, 17

fides 2, 7; 4, 64; 29, B11; 44, 8, 23; 45, 3

ѣиѣцъ 23, 30

ſilius 1, 1, 3; 2, 1; 13, 1, 5; 29, B1, 45; 44, 1; 103,

8; 111, 3, 5; 132, 2; 134, 9; в. и: ſiol

ſinis 111, 12; 133, 9, 10, 13, 14

ſiol 24, 1, 5; в. и: ſilius

ſolium 133, 17

forma 134, 18

fororia, fortia = сила, насилъе 13, 8; 29, B37; 98, B42

fortuna 4, 3

fradello, fratello, 24, 13, 39, 45; в. и: frater

frater 1, 4, 18; 51, 6

fraus 2, 11; 4, 5/6, 10, 13, 14, 19, 53, 64; 13, 4; 45, 3

fundator 24, 30

ѣѣрѣсъ 25, 10/11

Ө

ѣелѣвкъ 10, A3

ѣемаль 23, 41

хана 31, 4
 habere имовина 29, В 46, 45, 12
 харама (гр. харам) дажбина 89, 13, 16
 харизм 92, В 49
 хвала 41, 3, 54, 7, 147, 165
 hereditas 1, 7
 heres 1, 16
 херестодион 23, 8
 хиралактида 91, 236
 хильм 125, f. 40a
 хильм 82, 2; 92, Б42, Б44; 104, 4; 125, f. 52a;
 131, 76; 143, 32; 146, 42, 50, 52, 81
 хмель, хмеля 41, 33; 125, f. 47a
 хедатаа 74, 97
 homo 1, 6, 11; 4, 6, 11, 13, 53; 13, 7; 44, 10, 14, 17,
 20; 45, 5, 16; 98, В20, 52; 132, 4; 134, 11
 honor 29, Б39, 43, 48
 hora = час 24, 2, 25
 хора, хвора = земља, држава 25, 1-3, 5, 6, 8; 74,
 98, 100; 92, Б6
 хоризмо 92, 283
 хортон 23, 33
 хотѣнии, хотенье, хтѣнии, в.: хтѣние
 храмина 12, 35; 99, 6/7
 храмъ 6, f. 746, f. 756; 12, 65; 14, 1, 7; 15, 1, 2;
 26, 14, 21, 23; 40, 11, 31; 54, 60; 64, 124; 73, 14,
 18, 19, 22, 26; 74, 10; 75, 14, 31, 34, 44; 90, 47;
 92, А14, А29; 106, 13; 118, 17; 121, 28, 38, 56;
 125, f. 10a, f. 106, f. 736, f. 75a, f. 756; 126, f. 80a,
 f. 806; 131, 32; 137, 7, 50; 146, 86; 147, 325
 храна 29, А20; 104, 169; 121, 38
 хранени = чување 91, 267
 хрида, хрыда 10, 15; 74, 34, 37, 39; 78, 29, 31; 92,
 82, 104-106, 166, 167, 172
 хризма 89, 4
 хрисоваль, роусоволь, кроусоволь, крюсоволь
 23, Б45; 40, 30; 41, 3/4, 7, 11, 37; 54, 65; 64, 23,
 26, 31, 136; 74, 10, 97, 105, 107, 109; 82, 13, 15,
 46/47, 49; 89, 17, 18, 20, 21, 41-43, 47, 50, 53; 90,
 1, 3-7, 15, 16, 22, 40; 91, 6; 92, А16, А23, А27,
 65, 140, 141, 155, 185/186, 216, 277, 278, 281,
 282, 284, 294, 296, 298, 301; 93, 10; 104, 35, 40,
 114, 127, 246, 253/254, 275, 278; 109, 1, 17, 22,

24, 28; 117, 36; 121, 32, 33, 36, 39, 61, 78/79, 89;
 122, 8, 12/13; 125, f. 77a; 127, f. 87a, f. 88a; 128,
 1; 137, 11, 21, 30; 144, 55; 147, 330, 331, 347, 348,
 351 (златопечатни свитак)
 христиани 26, 36, 37; 78, 4; 82, 8/9; 104, 21; 146, 30
 христианство 147, 242
 христолюбие 26, 46/47
 хрьвьть 125, f. 43a
 хтѣние хотенье хтенье хтѣнии 21, 27; 29,
 А5; 30, 4/5; 37, 2, 3; 46, 7, 8; 55, 28, 52, 76; 57, 4;
 59, 41; 92, 269; 104, 222, 224; 125, f. 27a, f. 496,
 f. 52a; 137, 20
 хтиторь, хтиторь, хтиторь 41, 2; 92, 186; 93,
 15, 22; 131, 78, 86; 147, 123, 184, 211; в.и: кти
 хоу'р'сарь = гусар 99, 31
 х'ки, х'кере 92, Б45, 192; в.и: дще=; к=
 хуран 7, 1; в.и: ждпань

G

шветованиѣ 36, 4, 7, 9
 швекание, швещание, швещаніи 58, 31, 35; 73,
 8; 121, ч8; 125, f. 36
 швида 26, 20
 швитель, швитѣль 73, 8; 125, f. 3a; в.и: О
 швиуан 23, Б8; 26, 8
 швкина 28, 5; в.и: О
 швладини 22, 29
 швласть = власт 14, 23, 24; 15, 4, 8, 17, 18, 19;
 21, 35; 89, 25; 93, 50; 137, 40 (гръньска швласть)
 - манастирска 15, 8; в.и: О
 швлѣганик 89, 27
 швнишаник 144, 52
 швновланик 121, 29; 131, 61
 швонаник 12, 57
 швразъ 14, 5; 15, 17; в.и: О
 шврокъ 26, 44/45; 38, Б3; 41, 28; 78, 35; 92, А33; 93, 49
 швршь 14, 8
 швоуца = обуѣа 131, 76; 143, 32
 шв дръжаник 93, 15
 швѣкина, в.: о.
 швлаци 73, 1
 швновланик 21, 25

швѣжнанище 125, f. 10a; 127, f. 846
 швѣци сьвѣтъ братии в: сьвѣтъ

швѣщаник 9, 31; в.и: швѣтъ швѣтъ швѣтъ
 35, 2; 37, 23; 48, 24; 50, 15; 55, 52; 58, 28; 59, 43
 швѣщик 89, 26; 91, 94, 179, 183; 137, 38
 швѣца шѣца 91, 14, 19, 22, 26, 31, 34, 53/54, 83,
 85, 88, 126, 148, 151, 156, 169, 174, 180, 184, 211,
 218, 228, 230, 232, 237; 92, 194; 121, 60; 125, f.
 49a, f. 54a, f. 70a, f. 716
 швварь 125, f. 546
 швгнь 23, 37; 125, f. 786 (шгнь вѣвнии)
 швграда 131, 32
 швдон 92, 138
 швжда, шдѣник, шдѣаник 14, 7; 40, 2; 75, 4;
 104, 169/170; 106, 19; 121, 29, 37; 127, f. 846;
 131, 55, 76; 143, 21, 32
 шдшствик 92, 71
 шдгворитель 26, 20
 шдѣник, шдѣаник, в.: шджда
 шко 21, 21, 22; 64, 15; 73, 13; 121, 2; 137, 6; 144,
 24; 146, 46; 147, 65
 шкрапакъ, шкраици = планински обронци
 125, f. 406
 шкрон (= можда: опанак) 125, f. 71a
 шкрсть 21, 18
 шльтарь 99, 8

- (= црква) Св. Георгија 10, 4

шмнлованіе 147, 211
 шномни, шномни = шномни 91, 243, 249
 шпадини 92, 202, 204
 шпать 21, 32, 34
 шпкиникъ 103, 4
 шпкина, в.: о
 шправа 92, А48, 204, 219
 шправданик 88, 18, 19, 21/22, 43; 89, 1, 2
 шраник 85, 2/3; 125, f. 486
 шрахъ, шрахъ 91, 180, 183; 125, f. 29a
 шргна, шргнъ 25, 12
 шризмъ 25, 1; 90, 7, 8, 12, 23, 29, 36; 91, 248
 шрахъ, в.: шрахъ
 шроужіе, шроужіе 147, 118, 179/180, 255, 260
 шсветитель 26, 21; 64, 133
 шсѣздание птицъ 12, 57
 шслоуѣха 15, 16, 18, 19
 шснованик 74, 8; 92, А13, А14, А25; 137, 8;
 147, 306, 325

шсон 74, 38

шставлени 64, 134-135

шстрик 147, 255

шстрица в: Мала Г. у Георг

шсоуждени 40, 20/21, 131, 32

шсиль 74, 105; 91, 78, 82, 85, 88/89, 135, 148,
 173, 176, 182, 189, 191, 221, 223, 228, 229, 92,
 А39, 137, 292

штвон 92, А41, А47, 219; 125, f. 536

штворини 146, 44

штвержени 146, 75/76

штрокы 26, 43, 53, 11, 12, 74, 78, 79; 92, 197/198,
 200, 217; 93, 37, 98, 11; 125, f. 456; 147, 228

штикль 92, Б18

штокъ 21, 29

штралъ 127, f. 83a; 131, 14, 47; 143, 16; 146, 10

штходники 146, 81

штстоупники 147, 102

штражени 147, 321

штыцы: штыци никенски, никѣнски; штыци
 свети; в.и: 12, 7, 62; 13, 4; 15, 24; 21, 11-13, 17;
 22, 34; 28, 6/7; 67, 2; 74, 112/113; 92, 304; 93, 60
 - Бог, део Св. Тројства 2, 12; 13, 1; 23,
 1, 5; 28, 1; 29, 1; 31, 1; 32, 1; 36, 1; 37, 1;
 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49, 1; 56, 1; 57, 1; 64,
 6, 9, 14; 92, 302; 99, 25; 117, 6, 7; 118, 6;
 121, 3, 6, 13, 91; 125, f. 1a; f. 2a-36, f. 4a-
 5a, f. 7a; 127, f. 826; 144, 9, 13, 22; 147,
 6, 21

штъльство, штъльстве 9, 42, 45; 12, 46, 57; 64,
 22; 104, 198; 121, 21; 125, f. 66, f. 8a, f. 756, f.
 786, f. 79a; 126, f. 81a; 127, f. 836; 131, 15, 34,
 36, 47; 143, 16; 146, 9, 89; 147, 12, 36, 53, 56, 62,
 72, 79, 83, 90-93, 98, 123, 129, 139, 142, 147, 171,
 185, 202, 206, 209/210, 213, 217, 228, 239, 250-
 252, 255, 318, 367

- наследство од оца 91, 27, 31/32, 34, 66

шфелин 91, 236

шхога = обилазни пут? 110, 4

шчинесть 29, А23

шчненик 146, 83

шшьстик 41, 4

хава 31, 4
 habere = имовина 29, В 46; 45, 12
 харама (гр.: харáма), дажба 89, 13, 16
 харизм 92, В49
 хвала 41, 3; 54, 7; 147, 165
 hereditas 1, 7
 heres 1, 16
 херсотолон 23, 8
 хиредакатна 91, 236
 хльмь 125, f. 40a
 хльмь 82, 2; 92, В42, Б44; 104, 4; 125, f. 52a;
 131, 76; 143, 32; 146, 42, 50, 52, 81
 хмель, х'мель 41, 33; 125, f. 47a
 ходатав 74, 97
 homo 1, 6, 11; 4, 6, 11, 13, 53; 13, 7; 44, 10, 14, 17,
 20; 45, 5, 16; 98, В20, 52; 132, 4; 134, 11
 honor 29, В39, 43, 48
 hora = час 24, 2, 25
 хора, х'ора = земля, држава 25, 1-3, 5, 6, 8; 74,
 98, 100; 92, Б6
 хоризмо 92, 283
 хортон 23, 33
 хотѣник, хотѣнь, х'тѣник, в.: х'тѣние
 храмина 12, 35; 99, 67
 храмь 6, f. 746, f. 756; 12, 65; 14, 1, 7; 15, 1, 2;
 26, 14, 21, 23; 40, 11, 31; 54, 60; 64, 124; 73, 14,
 18, 19, 22, 26; 74, 10; 75, 14, 31, 34, 44; 90, 47;
 92, А14, А29; 106, 13; 118, 17; 121, 28, 38, 56;
 125, f. 10a, f. 106, f. 736, f. 75a, f. 756; 126, f. 80a,
 f. 806; 131, 32; 137, 7, 50; 146, 86; 147, 325
 храна 29, А20; 104, 169; 121, 38
 храненик = чувань 91, 267
 хрида, хрида 10, 15; 74, 34, 37, 39; 78, 29, 31; 92,
 82, 104-106, 166, 167, 172
 хризма 89, 4
 хрисовъль, роусовеуль, кроусоволь, кривоволь,
 23, Б45; 40, 30; 41, 3/4, 7, 11, 37; 54, 65; 64, 23,
 26, 31, 136; 74, 10, 97, 105, 107, 109; 82, 13, 15,
 46/47, 49; 89, 17, 18, 20, 21, 41-43, 47, 50, 53; 90,
 1, 3-7, 15, 16, 22, 40; 91, 6; 92, А16, А23, А27,
 65, 140, 141, 155, 185/186, 216, 277, 278, 281,
 282, 284, 294, 296, 298, 301; 93, 10; 104, 35, 40,
 114, 127, 246, 253/254, 275, 278; 109, 1, 17, 22.

24, 28; 117, 36; 121, 32, 33, 36, 39, 61, 78/79, 89;
 122, 8, 12/13; 125, f. 77a; 127, f. 87a, f. 88a; 128,
 1; 137, 11, 21, 30; 144, 55; 147, 330, 331, 347, 348,
 351 (златопечатни свитак)
 христѣни 26, 36, 37; 78, 4; 82, 8/9; 104, 21; 146, 30
 христѣнство 147, 242
 христолюбѣ 26, 46/47
 хрь'ть 125, f. 43a
 х'тѣние, хотѣнь, х'тѣнь, х'тѣник 21, 27; 29,
 А5; 30, 4/5; 37, 2, 3; 46, 7, 8; 55, 28, 52, 76; 57, 4;
 59, 41; 92, 269; 104, 222, 224; 125, f. 27a, f. 496,
 f. 52a; 137, 20
 х'титерь, х'титерь, х'титерь 41, 2; 92, 186; 93,
 15, 22; 131, 78, 86; 147, 123, 184, 211; в.и: кти
 хоу'рсарь = гусар 99, 31
 х'ки, х'кере 92, Б45, 192; в.и: дше =; к =
 хирап 7, 1; в.и: жѣпань

С

шветованиѣ 36, 4, 7, 9
 шветанье, шветанье, шветанѣ 58, 31, 35; 73,
 8; 121, ч8; 125, f. 36
 швида 26, 20
 швитель, швитель 73, 8; 125, f. 3a; в.и: О
 швичи 23, Б8; 26, 8
 швкина 28, 5; в.и: О
 швладаник 22, 29
 швласть = власт 14, 23, 24; 15, 4, 8, 17, 18, 19;
 21, 35; 89, 25; 93, 50; 137, 40 (грывьска швласть)
 - манастирска 15, 8; в.и: О
 швляганик 89, 27
 швнищаник 144, 52
 швнованик 121, 29; 131, 61
 швонаник 12, 57
 швразь 14, 5; 15, 17; в.и: О
 шврокъ 26, 44/45; 38, Б3; 41, 28; 78, 35; 92, А33; 93, 49
 швршь 14, 8
 швоуша = обуша 131, 76; 143, 32
 шв'дъжаник 93, 15
 шв'кина, в.: о-
 швлаци 73, 1
 швнованик 21, 25

шв'щежилице 125, f. 10a; 127, f. 846
 швыщи свѣтъ брати, в.: свѣтъ
 швыщеник 9, 31; в.и: швѣтъ, шветъ, швѣтъ
 35, 2; 37, 23; 48, 24; 50, 15; 55, 52; 58, 28; 59, 43
 швоуши 89, 26; 91, 94, 179, 183; 137, 38
 швца, шв'ца 91, 14, 19, 22, 26, 31, 34, 53/54, 83,
 85, 88, 126, 148, 151, 156, 169, 174, 180, 184, 211,
 218, 228, 230, 232, 237; 92, 194; 121, 60; 125, f.
 49a, f. 54a, f. 70a, f. 716
 шв'варь 125, f. 546
 шгень 23, 37; 125, f. 786 (шг'нь шг'ныи)
 шграда 131, 32
 шдвон 92, 138
 шдежда, шдѣник, шдѣник 14, 7; 40, 2; 75, 4;
 104, 169/170; 106, 19; 121, 29, 37; 127, f. 846;
 131, 55, 76; 143, 21, 32
 шдшствик 92, 71
 шдшговоритель 26, 20
 шдѣник, шдѣник, в.: шдежда
 шко 21, 21, 22; 64, 15; 73, 13; 121, 2; 137, 6; 144,
 24; 146, 46; 147, 65
 шкракъ, шкраици = планински обронци
 125, f. 406
 шкрон (= можда: опанак) 125, f. 71a
 шкръсть 21, 18
 шльтарь 99, 8
 - (= црква) Св. Георгија 10, 4
 шмилованиѣ 147, 211
 шномни, шномиа = ѡνομνιον 91, 243, 249
 шпаданик 92, 202, 204
 шпать 21, 32, 34
 шпкиник 103, 4
 шпкина, в.: о-
 шправа 92, А48, 204, 219
 шправьданик 88, 18, 19, 21/22, 43; 89, 1, 2
 шраник 85, 2/3; 125, f. 486
 шрахъ, шрахъ 91, 180, 183; 125, f. 29a
 шргна, шргиж 25, 12
 шризмъ 25, 1; 90, 7, 8, 12, 23, 29, 36; 91, 248
 шрахъ, в.: шрахъ
 шроу'жѣ, шроу'жѣ 147, 118, 179/180, 255, 260
 шскетитель 26, 21; 64, 133
 шс(е)зание птицъ 12, 57
 шслоу'ха 15, 16, 18, 19
 шснованик 74, 8; 92, А13, А14, А25; 137, 8;
 147, 306, 325

шсон 74, 38
 шставленик 64, 134/135
 шстрик 147, 255
 шстръвица, в.: Мала Г, у георг.
 шсоу'деник 40, 20/21; 131, 32
 шсьль 74, 105; 91, 78, 82, 85, 88/89, 135, 148,
 173, 176, 182, 189, 191, 221, 223, 228, 229, 92,
 А39, 137, 292
 штвон 92, А41, А47, 219; 125, f. 536
 штвореник 146, 44
 штвреник 146, 75/76
 штрокъ 26, 43; 53, 11, 12; 74, 78, 79; 92, 197/198,
 200, 217; 93, 37; 98, 11; 125, f. 456; 147, 228
 шткзнь 92, Б18
 штокъ 21, 29
 штраель 127, f. 83a; 131, 14, 47; 143, 16; 146, 10
 штхоник 146, 81
 штстоу'пник 147, 102
 штвраник 147, 321
 штьць штьци никенски, никѣнски штьци
 свети: в.и: 12, 7, 62; 13, 4; 15, 24; 21, 11-13, 17;
 22, 34; 28, 6/7; 67, 2; 74, 112/113; 92, 304; 93, 60
 - Бог, део Св. Тројства 2, 12; 13, 1; 23,
 1, 5; 28, 1; 29, 1; 31, 1; 32, 1; 36, 1; 37, 1;
 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49, 1; 56, 1; 57, 1; 64,
 6, 9, 14; 92, 302; 99, 25; 117, 6, 7; 118, 6;
 121, 3, 6, 13, 91; 125, f. 1a; f. 2a-36, f. 4a-
 5a, f. 7a; 127, f. 826; 144, 9, 13, 22; 147,
 6, 21
 штьвство, штьвствѣ 9, 42, 45; 12, 46, 57; 64,
 22; 104, 198; 121, 21; 125, f. 66, f. 8a, f. 756, f.
 786, f. 79a; 126, f. 81a; 127, f. 836; 131, 15, 34,
 36, 47; 143, 16; 146, 9, 89; 147, 12, 36, 53, 56, 62,
 72, 79, 83, 90-93, 98, 123, 129, 139, 142, 147, 171,
 185, 202, 206, 209/210, 213, 217, 228, 239, 250-
 252, 255, 318, 367
 - наследство од оца 91, 27, 31/32, 34, 66
 шфелин 91, 236
 шхога = обилазни пут? 110, 4
 шшвѣсть 29, А23
 шшвѣеник 146, 83
 шшвѣстик 41, 4

шрость 147, 95, 179, 282
шле 82, 3; 104, 8

ю

квангелии, квангелии, евангелии, квангелии,
euangelium, euangelium 2, 26; 4, 20; 12, 54, 61;
13, А3/4, Б3; 14, 6; 28, 5/6; 29, А4, Б9; 37, 10;
44, 4; 46, 4; 47, 6, 31; 48, 7; 49, 5; 55, 5; 56, 10; 57,
5; 58, 4; 59, 5; 67, 2; : 117, 5; 118, 4/5; 121, 12;
125, f. 26; 131, 2; 143, 2, 4; 147, 20
квангелии 44, 4; 46, 4/5; 55, 6; 78, 40
егария = ангария, гр.: αγγαρεία 91, 265
кдннак = јединак син 41, 30; 125, f. 48a

кдннаство 127, f. 85a

кзиро 22, 19/20, 20

кзика, кзика, в. н.: кзика 12, 4; 64, 11; 89, Б2, 5,
8; 121, 9; 144, 17

кксалима, 22, 4; 91, 240; в.: и кд=

кксод 146, 130

ила део топонима 64, 60

ккветери, кк= 91, 143, 171/172; в. н.: алевтеро

ккдиктишнь, ккдикть 22, 35; 91, 270; 131, 101

кпискоупиа, 15, 5, 7/8, 19; 55, 50 в.: в; в. н:

дъврська, липланська, прихрѣньська, х'льмьска

кпискоупиа у регистру географских назива

кпискоупь, кпискѣнь, в.: епископъ

- враничевьскии, враничевски 127, f.
86a; 128, 4

- воудимльски, вѣдимски 16 3; 104,
Б66; 125, f. 33a; 127, f. 856; 128, 3

- градавки 128, 5

- дъврьски 16, 3; 104, 125; 125, f. 856;
128, 4

- хъевански 104, 119/120

- хетски 16, 2; 26, 5; 40, 11; 104, 118;
106, 31; 127, f. 856; 128, 3

- кончѣл'ски 128, 5

- липлански 104, 123/124; 127, f. 86a;
128, 4; 137, 42

- мачевьскии, мачев'ски 127, f. 86a; 128, 5

- моравин'ски, моравин'кии, моравьки
16, 3; 104, 126; 127, f. 856; 128, 4

- прихрѣн'ски 104, 122; 127, f. 856; 128, 4

- раш'ки 16, (2); 104, 119; 125, f. 736 -
746; 127, f. 856; 128, 3

- скоп'ски, скоп'ьскии, скоп'ькии 104, 124;
127, f. 856; 128, 4

- скьдрьски 135, 2

- топаньскии 16, 3; 104, 123; 127, f. 856; 128, 3

- хъостъньскии 16, 2; 104, 120/121; 127,
f. 856; 128, 3

- х'льмьски 16, 3; 64, 25; 104, 121; 106,
31; 127, f. 856; 128, 3; 144, 50

кресь 147, 109, 170 (ересь)

кроднаконь 131, 73

кромонах, кнр'монахъ, неромонахъ, еромонахъ

10, 19-21, 24, 28, 32, 34-38; 23, 15; 143, 25, 28,
41; 146, 3

кстьство 26, 8; 89, 11; 147, 13

ψ

ψар' 74, 101

ξ

ξеропотамьска книга 90, А34, 34/35

θ

φелев'къ 10, А3 види фот. Хил. 101

φемель 23, 41;

ν

νίος 23, 1

υπερπεριον 51, 5, 6; 98, 114/115; 111, 10, 14; 130,
8; 133, 16; 134, 13, 20; 135, 8; 136, 7

- venetum, de Venecia 112, 3/4; 133, 7/8, 10, 16

υπερπεριον 23, 29

υφος 23, 2

мрость 147, 95, 179, 282
мслв 82, 3; 104, 8

ю

квангелии, квангелие, евангелие, квангелии,
euangelium, euangelium 2, 26; 4, 20; 12, 54, 61;
13, А3/4, Б3; 14, 6; 28, 5/6; 29, А4, Б9; 37, 10;
44, 4; 46, 4; 47, 6, 31; 48, 7; 49, 5; 55, 5; 56, 10; 57,
5; 58, 4; 59, 5; 67, 2; 117, 5; 118, 4/5; 121, 12;
125, f. 26; 131, 2; 143, 2, 4; 147, 20
квангелисть 44, 4; 46, 4/5; 55, 6; 78, 40
егария = ангариа, гр.: αγγαρία 91, 265
кдинавь = јединац син 41, 30; 125, f. 48a
кдинство 127, f. 85a
кдиро 22, 19/20, 20

кзнь, кзнь, в. н: кзнь 12, 4; 64, 11; 89, Б2, 5,
8; 121, 9; 144, 17

кисалима, 22, 4; 91, 240; в.: и ид-

кисад 146, 130

кла део топонима 64, 60

кквтери, ккв- 91, 143, 171/172; в. н: алевтеро

кндиктишь, кндикть 22, 35; 91, 270; 131, 101

кпискоупиа, 15, 5, 7/8, 19; 55, 50 в.: в: в. н:

дврьска, анпанска, прихрѣнска, х'амьска

кпискоупиа у регистру географских назива

кпискоупь, кпискѣнь, в.: епископъ

-браничевьскии, браничевскы 127, f.
86a; 128, 4

-поудимьскии, вѣдимскы 16, 3; 104,
Б66; 125, f. 33a; 127, f. 856; 128, 3

-градавы 128, 5

-дврьски 16, 3; 104, 125; 125, f. 856;
128, 4

-хвевански 104, 119/120

-хѣтски 16, 2; 26, 5; 40, 11; 104, 118;
106, 31; 127, f. 856; 128, 3

-конуѣскы 128, 5

-анпански 104, 123/124; 127, f. 86a;
128, 4; 137, 42

-мачевьскии, мачевскы 127, f. 86a; 128, 5

-моравиу'скы, моравиу'кни, мораву'кы
16, 3; 104, 126; 127, f. 856; 128, 4

-прихрѣнски 104, 122; 127, f. 856; 128, 4

-раш'ки 16, (2); 104, 119; 125, f. 736 -
746; 127, f. 856; 128, 3

-скоп'скы, скоп'ьскии, скоп'ьскѣи 104, 124;
127, f. 856; 128, 4

-скъдрьски 135, 2

-топаньскии 16, 3; 104, 123; 127, f. 856; 128, 3

-хвостыньскии 16, 2; 104, 120/121; 127,
f. 856; 128, 3

-хальмьски 16, 3; 64, 25; 104, 121; 106,
31; 127, f. 856; 128, 3; 144, 50

кресь 147, 109, 170 (кресь)

кродинаконъ 131, 73

кромонахъ, нкр'монахъ, неромонахъ, еромонахъ
10, 19-21, 24, 28, 32, 34-38; 23, 15; 143, 25, 28,
41; 146, 3

кстьство 26, 8; 89, 11; 147, 13

ц

цар' 74, 101

з

дзропотамьска кинга 90, А34, 34/35

ѳ

ѳелев'нь 10, А3 види фот. Хил. 101

ѳемель 23, 41;

ѵ

ѵіός 23, 1

ѵрегегит 51, 5, 6; 98, 114/115; 111, 10, 14; 130,
8; 133, 16; 134, 13, 20; 135, 8; 136, 7

-venetum, de Venecia 112, 3/4; 133, 7/8, 10, 16

ѵлѣртуров 23, 29

ѵфос 23, 2

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

930.2:003.074"11/13"
091=163.41"11/13"

МОШИН, Владимир Алексеевич, 1894-1987

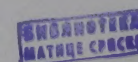
Зборник средњовековних ћириличких повеља и писама Србије, Босне и Дубровника. Књ. 1.
1186-1321. / приредили Владимир Мошин, Симе Ђирковић, Душан Синдик ; редиговао Душан
Синдик. - Београд : Историјски институт, 2011 (Нови Сад : Будућност). - 652 стр. ; 30 см. -
(Извори за српску историју / Историјски институт, Београд ; књ. 9. Ћирилички извори ; књ. 1)

Тираж 500. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр. 36-44. -
Регистри.

ISBN 978-86-7743-090-0

1. Ђирковић, Симе, 1929-2009 [аутор] 2. Синдик, Душан, 1933- [аутор]
а) Српске повеље - 12-14в

COBISS.SR-ID 187363340

БИБЛИОТЕКА НАЦИЈЕ СРПСКЕ

IV 29282/1

001109993

COBISS *

Историјски институт Београд

ISBN 978-86-7742-090-0

